

А
Д
С

С. ІВАНИЦЬКИЙ
Ф. ШУМЛЯНСЬКИЙ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Вождельный

Вождельный — жаданий, поханий,

бажаний

Вождельть — жадати

Вождь — проводир, воз

Вожеватый — ласка

чайний

Вожений, воженоя

тливий

Вожжа, мн. вожжи

лійці

вати — вати

Возвышенный — 1) п

звищений; 2)

3) горойий,

(про місце)

Возвьстить, возвь

ти; вістку, 3

сповістити,

ознаймува

Возвьщеніе — зв

вищення

Возглавіе — узго

приголо

Возгась — виг

ук

ати —

укува

ить —

ітись

ть — г

емости

емый

ь, ся

ся; 2)

ться

С. ІВАНИЦЬКИЙ, Ф. ШУМЛЯНСЬКИЙ

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Серія «Abecedarium» заснована 2003 року

Внаслідок науково-дослідницької роботи в основу словника покладено в значно зміненій формі матеріал, який міститься у «Словарі російсько-українському» М. Уманця й А. Спілки, доповнений найціннішими й необхіднішими додатками з «Русско-малороссийского словаря» Є. Тимченка та «Словаря української мови» Б. Грінченка, а також з деяких термінологічних збірників і з власного запасу упорядників.

«Російсько-український словник» Сергія Іваницького і Федора Шумлянського видано в 1918 р., у час боротьби за Українську державу, в якій, згідно з європейською традицією державотворення, мова титульної нації мала стати головним чинником національної консолідації... На жаль, і тепер завдання дерусифікації й розширення сфер використання української мови є таким же актуальним, як і на початку ХХ століття.

*Випущено на замовлення Державного комітету
телебачення та радіомовлення України за програмою
«Українська книга»*

Друкується за виданням: С. Іваницький і Ф. Шумлянський «Російсько-український словник», 1918 р. Видання відділу народної освіти Подільської Губерніяльної Народної Управи. Вінниця. Нова друкарня Пойлішер та друкарня Міського Самоврядування.

У словнику подано близько 35000 слів. При підготовці нового видання автентично відтворено склад, зміст, форму подавання, виправлено помічені помилки.

ПЕРЕДМОВА

«Російсько-український словник» Сергія Іваницького і Федора Шумлянського видано в 1918 р., у час боротьби за Українську державу, в якій, згідно з європейською традицією державотворення, мова титульної нації мала стати головним чинником національної консолідації. Завдання дерусифікації міських середовищ і розширення сфер вживання української мови викликали нагальну потребу в опрацюванні її літературного стандарту, унормуванні правопису, створенні терміно-систем, упорядкуванні лексичного складу.

У цей час вийшло багато граматик української мови для початкових шкіл і низка російсько-українських та українсько-російських перекладних словників. Лише російсько-українських словників у 1918 р. було опубліковано 18, причому не лише в Києві, а і в інших містах України¹. Щоправда, поспіх, з яким укладали словники, як і те, що їхнім упорядникам часто бракувало лексикографічних знань, позначився на якості словників. Більшість із них не відповідали належному рівню лексикографічного опрацювання. Проте були серед них і винятки, зокрема «Російсько-український словник» С. Іваницького і Ф. Шумлянського. Так, Михайло Жовтобрюх, загалом негативно оцінюючи лексикографічні праці періоду 1918—1920 рр., вирізняє два словники. «Перекладні російсько-українські, як і українсько-російські, словники 1918—1920 рр., незважаючи на їхню кількість, позбавлені жодного наукового значення, — пише мовознавець, — вони не справили будь-якого позитивного впливу на подальший розвиток української лексикографії. Виняток становлять лише двотомний “Російсько-український словник” С. Іваницького і Ф. Шумлянського та “Словник української мови” Д. Яворницького. Перший з них обіймав найбільший проти всіх інших тогочасних словників реєстр російських слів, перекладених одним або й кількома українськими відповідниками»².

Степан Бевзенко, оцінюючи російсько-українські словники, що з'явилися в Україні в перше десятиліття після 1917 р., кращими вважав словник С. Іваницького і Ф. Шумлянського, «Практичний російсько-український словник» М. Йогансена, М. Наконечного, К. Німчинова і Б. Ткаченка, що вийшов у Дніпропетровську 1926 р., і академічний «Російсько-український словник» за редакцією академіка А. Кримського і С. Єфремова у чотирьох томах, з яких протягом 1924—1933 рр. вийшли лише три³.

Високий рівень словника С. Іваницького і Ф. Шумлянського засвідчує той факт, що до нього зверталась як до лексикографічного джерела, поряд із словниками Бориса Грінченка і Євгена Тимченка, Олена Курило, добираючи матеріал до праці зі стилістики «Уваги до сучасної української літературної мови» (1920, 1923, 1925 рр.).

Популярність «Російсько-українського словника» С. Іваницького і Ф. Шумлянського та його практичну цінність підтверджує й те, що його двічі, без змін перевидавали в добу українізації 1920-х років — у Катеринославі Укрвидав у 1923 р. і в Харкові

¹ Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918—1941). — К., 1991. — С. 41.

² Там само. — С. 43.

³ Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. — К., 1990. — С. 59.

Держвидав України в 1925 р. з додатком «Найголовніші правила українського правопису»⁴.

Високі оцінки словника з'явилися у мовознавчій літературі лише після 1991 р. У радянський період майже всі словники — і загальномовні перекладні, і термінологічні, укладені в роки визвольних змагань і українізації 1920-х років, — ще з часів терору 1933 р. були оголошені «націоналістичним шкідництвом» і вилучені з практичного та наукового вжитку, а більшість упорядників їх були репресовані.

Мовознавців 1920-х років, які опрацьовували орфографічні, термінологічні й лексичні норми української літературної мови, було звинувачено в намаганнях «відірвати» українську мову від російської. Попри безглуздість мотивації звинувачення, оскільки самобутність кожної мови як самостійного утворення й визначають її оригінальні, відмінні від інших мов, риси, зазначена оцінка діяльності українських мовознавців дореволюційного періоду й доби 1920-х років була догмою в усіх працях з історії української літературної мови, виданих у підсоветській Україні. Так само характеризували лексикографічні праці попередників і в передмовах до словників, опублікованих після 1933 р. Наприклад, у передмові до шеститомного академічного «Українсько-російського словника», виданого в 1953—1963 рр. (с. VI—VII), зазначено: «У перші роки після революції було складено кілька малих примітивних словників і частину великого. Але всі ці словники виявились ще більш націоналістичними, ніж словники давніші. Їх справжнім завданням було не сприяння розвитку української мови, а намагання якнайбільше віддалити її від російської мови. Звідси різні вигадки, архаїзми, рідкі діалектизми і т. п., що заповняли всі ті словники».

З 1933 року українське словникарство перебувало під пильним партійним контролем, а головним принципом укладання російсько-українських словників був принцип зближення лексичного складу української мови з російською.

Перевидання словника С. Іваницького і Ф. Шумлянського в незалежній Україні відповідає потребі повернення всього цінного з репресованої мовознавчої спадщини першої половини ХХ ст. Введення словника в практично-ужитковий і науковий обіг сприятиме поверненню українській мові повноти лексичного складу, а українській лексикографії — вилученої ланки, необхідної для вивчення словникарства відповідної доби.

Як зазначають у коментарі до «Російсько-українського словника» його упорядники С. Іваницький і Ф. Шумлянський, за основу лексикографічної праці вони взяли «Словарь російсько-український» М. Уманця (Комарова) та А. Спілки (колективний псевдонім одеських співпрацівників М. Уманця; тт. I—IV, Львів—Відень, 1893—1898 рр.), який під назвою «Словарь російсько-галицький, составлен А. Гуртом» (1896—1898 рр.) було перевидано фототипічним способом у Берліні (1925 р.), доповнивши його додатками зі словників професора Є. Тимченка («Русско-малоросский словарь», тт. I—II. К., 1897—1899 рр.) і Б. Грінченка («Словарь української мови», тт. I—IV. К., 1907—1909 рр.), а також з деяких термінологічних збірників та з власних матеріалів.

Характеристики словника відповідають його призначенню. Як і словник М. Уманця і А. Спілки, працю С. Іваницького і Ф. Шумлянського укладено з практичною метою — подати зібрання української лексики в достатньо повному обсязі, необхідному для оволодіння українською мовою (близько 35 000 слів), який кілька разів перевидавався. Цим пояснюється багатство лексики і фразеології в українській частині обох словників, що значною мірою компенсувало відсутність на той час синонімічних і фразеологічних словників української мови.

Хоча з часу першого видання словника С. Іваницького і Ф. Шумлянського минуло майже століття, він і нині цілком придатний для практичного використання, особливо, якщо зважити на ту обставину, що й тепер завдання дерусифікації й розширення сфер використання української мови є таким же актуальним, як і на початку ХХ століття.

Велике значення має перевидання словника і для наукової мети — дослідження традицій українського словникарства, вивчення процесів унормування й кодифікації української літературної мови в їх історичному розвитку. Словник С. Іваницького і

⁴ Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918—1941). — К., 1991. — С. 43.

Ф. Шумлянського використовують і упорядники сучасних лексикографічних видань. Так, Василь Яременко і Оксана Сліпушко у передмові до «Нового тлумачного словника української мови» у чотирьох томах (К., 1998 р.) називають його серед «найавторитетніших джерел для упорядників».

Щодо самих авторів словника, то, на жаль, не вдалося знайти певних відомостей про С. Іваницького. Можливо, це та сама особа, якій присвячено кілька рядків в 3-му томі «Енциклопедії українознавства», що містить таку персоналію: «Іваницький-Василенко Сергій (1883—1938?), історик укр. права, науковий співробітник Комісії історії українського права ВУАН. Досліджував історію маґдебурзького права та шляхетського землеволодіння за Гетьманщини»⁵.

Більше інформації маємо про другого упорядника словника — мовознавця Федора Михайловича Шумлянського. Статтю про нього вміщено в енциклопедії «Українська мова» (К., 2000 р.). У цій статті С. П. Бевзенко пише, що Ф. Шумлянський народився 20.VI (2.VII). 1887 р. в с. Муровані Курилівці на Вінниччині. У 1918—1922 рр. навчався в Кам'янець-Подільському університеті, потім викладав у Херсонському, Полтавському й Луганському інститутах народної освіти, а з кінця 1925 р. мав звання професора. З 1932 р. Ф. Шумлянський — професор Белгородського педагогічного інституту, а в 1933—39 рр. — професор і завідувач кафедри російської мови і літератури Тамбовського педагогічного інституту; у 1939—1941 рр. — професор і завідувач кафедри української мови Одеського університету, після деякої перерви знову викладав у ньому в 1956—1968 рр.⁶

За коротким енциклопедичним переліком біографічних фактів прозирає нелегка, трагічна людська доля. Можна припускати, що не за власним бажанням, а з необхідності врятувати життя опинився Федір Михайлович у 1930-х роках у Росії. Не менш промовистим є й факт «деякої перерви» у його професійній діяльності між 1941—1956 рр. Мовознавці, які навчалися в Одеському університеті в повоєнний період, згадують, що Ф. Шумлянський в той час був заарештований.

Очевидно, що терор перервав і лексикографічну діяльність мовознавця, яку він так успішно почав. Серед основних праць Ф. Шумлянського в енциклопедичній статті названо лише «Найголовніші правила українського правопису Української академії наук 1921 р.» (1926 р.) та «Програма-питальник для збирання матеріалів до крайового словника української мови Одещини» (1959 р., у співавторстві)⁷.

Високу наукову цінність і цих розвідок Ф. Шумлянського засвідчує те, що одна з них нині повернулась до активного наукового вжитку. Її вміщено в хрестоматії «Історія українського правопису XVI—XX століття» (К., 2004. — С. 282—314) як важливе джерело для вивчення історії підготовки академічного правопису 1921 р.

Лариса Масенко,
завідувач кафедри української
мови Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

⁵ Енциклопедія українознавства. — Т. 3. — Львів, 1994. — С. 853.

⁶ Українська мова. Енциклопедія. — К., 2000. — С. 740.

⁷ Там само. — С. 740.

Замість передмови

Упорядчики цього «Російсько-українського словника», приступаючи до праці, не ставили собі завдання дати щось цілком вичерпуюче й науково розроблене. Малося на думці, головним чином, задовольнити нагальну потребу широкого загалу українського й неукраїнського громадянства в такого роду словникові, який би містив у собі в можливо найбільшій кількості необхідні за-для літературної праці, — (з'окрема, за-для перекладів з російської мови на українську), — українські слова й вислови, зібрані у виданих до сеї пори повніших російсько-українських та українсько-російських словниках, яких зараз нема на книжному ринку. Хоч, з огляду на спішність, праця ця ні в яким разі не могла рахувати на те, щоб стати великим, так би мовити, академічним справочником, одначе вживалося всіх можливих заходів, аби словник дав досить повний, відповідно до свого завдання, лексиконовий матеріал, провірений і виправлений згідно з біжучими вимогами що-до правопису та українського літературного слова. Взагалі кажучи, коли приступалося до складання цієї книжки, то малося на увазі, що це повинна бути робота, виконана екстрено й до того ще в несприятливих умовах провінційальної техніки, в не мало обмежених рамцях, але все-таки досить докладна й можливо пильно оброблена.

В основу словника покладено в значно змінених формі й кількості матеріал, який міститься в «Російсько-українським словарі» М. Уманця й А. Спілки («Словарь російсько-український», т.т. I—IV, Відень—Львів, 1893—1898 р.р.). Цей матеріал доповнено, наскільки вдалося, найбільш цінними й необхідними додатками зі словників проф. Є. Тимченка («Русско-малороссійській словарь», т.т. I і II, Київ, 1897 г.) і Б. Грінченка («Словарь української мови — Словарь украинскаго языка», тт. I—IV, Київ, 1907—1909 р.р.), а також з де-яких термінологічних збірників та з власного запасу упорядчиків.

Крім слів, з метою полегчити користування словником, в ньому подано також більш характерну й необхідну російсько-українську фразеологію, яку взято з тих же джерел, що й слова.

Вважаємо незайвим подати де-які пояснення що-до правопису, додержаного в словникові. — Правопис, вжитий в цій книжці, є в загальних рисах той, який панує на Україні переважно з 1905 року. З'окрема, що-до правопису слід заважити: а) Буква «ї» означає тільки йотацію звука «і», а не й м'ягчення попередньої приголосної, як це ми бачимо в правописові галичан, в так званій «желехівці». Тому пишемо: мої (=мойі), їхати (=йїхати), заїзд (=зайїзд), її (=йїйі) і т. и. Слова ж дід (=д'ід), тінь (=т'інь), зілля (=з'ілля), сіно (=с'іно), ліс (=л'іс), сніг (=сн'іг), ціна (=ц'іна) і т. и. пишемо з «і», так само, як і дім (=д'ім), тік (=т'ік), сизі (=сиз'і), сік (=с'ік), лій (=л'ій), ніч (=н'іч), куці (=куц'і) і т. и., не відзначаючи таким способом на письмі м'яких і твердих відтінків приголосних д, т, з, с, л, н, ц перед «і»; другими словами, і дід (=д'ід), і дім (=д'ім), і тінь (=т'інь), і тік (=т'ік) і т. д. пишемо однаково з «і», не зважаючи на те, що в словах першої категорії звуки д, т, з, с, л, н, ц мають м'який відтінок, а в словах другої категорії ті-ж самі звуки мають твердий відтінок. (По «желехівці» перша категорія пишеться з «ї»: дїд, тїнь, зїлля, сїно, лїс, снїг, цїна, а друга з «і»: дім, тік, сизі, лій, ніч, куці. — б) Апостроф (') кладеться й після губних та губно-зубних (б, п, м, в, ф), а не тільки після тих приголосних, котрі можуть мати й твердий і м'який відтінок. Тим-то апострофом пишемо не тільки з'їзд, з'явище, під'южувати й др., але й об'їхати, п'ять, м'ята, в'язати, ф'якер, ф'юкати і др. Після губних і губно-зубних апостроф кладеться з міркувань педагогічних, а також і практичних, щоб легше було осягнути правильну вимову. — в) Показано знак м'ягчення (ь) в сполученнях: с(ь)ві, с(ь)мі, с(ь)пі, з(ь)ві, коли тут «і» є секундарне з «ї», а також і в сполученнях:

ц(ь)ві, ц(ь)в'я, с(ь)в'я, при чому знак м'ягчення взято в дужки — через те, що в останні часи на практиці в письмі він звичайно пропускається. Упорядчики ж словника вважали не зайвим показати його хоч би й у дужках, бо це має значення для вірнішої вимови. Адже цілком зрозуміло, що не однаково треба вимовляти згадані сполучення звуків в таких словах: сьвіт і свій, сьміх і смілка, сьпів і спікся, звір і звід. В словах — сьвіт, сьміх і звір звук «і», який вийшов з давнього слов'янського «ятя» (ѣ), м'ягчить «с» і «з»; в словах же — свій, смілка, спікся, звід — звук «і», який є секундарний з «о» та «е», не м'ягчить попередніх «с» і «з». — г) В питанні що-до правопису приставки «роз» перед к, п, т, ф, х, ц, ч, ш, щ упорядчики розійшлися: тоді, як один з них, Ф. Шумлянський, виходячи з того явища, що розвиток консонантизму української мови йде в напрямку до дзвінкості, обстоював, аби скрізь писалося «роз», — другий, С. Іваницький, стояв за форму «рос» перед к, п, т, йдучи в данім разі слідом за словником Б. Грінченка й виходячи з того переконання, що такий правопис цілком відповідає народній вимові. Погодилися на тім, що залишається правопис другий, за що відповідальність впадає на прихильника його.

Крім правопису, слід звернути увагу на букви й склади, замкнені в дужки. З них особливо належить спинитися на слідуючих: «о» і «і», «у» і «в», «од» і «від», «ф» і «х», напр. в словах — невó(і)льник, вó(і)льний, (у)взя́ти, від(од)криття́, ф(х)у́тро. Почнемо з першої пари, тоб-то з «о» і «і». Хоч по силі фонетичного закону в українській мові основне «о» при збігу шелестівок (приголосних) переходить в «і», але це з'явище ще не в однаковій мірі сталося по всій Україні відносно де-яких слів; рядом, напр., з формою «невільник», «невільничий», «вільний» можна дуже часто чути форму «невольник», «невольничий», «вольний». Одначе, беручи на увагу згаданий фонетичний закон переходу «о» в «і» при збігу шелестівок, слід давати перевагу формі з «і». — Звуки «у» і «в», а також склади — «од» і «від» вживаються в залежності від того, чи на шелестівку чи на голосівку кінчилося попереднє слово. Так, у виразах: «він узяв книжку», «він одкрив мені всю правду» — пишеться «у» і «од» в словах «узяв», «одкрив», бо попередні слова кінчають на шелестівку; у виразах же — «вона взяла книжку», «вона відкрила мені всю правду» в тих же словах пишеться «в», «від», бо попередні слова мають на кінці голосівку. — Букви «ф» і «х» можна вживати по власній уподобі. Можна писати і «футро» і «хутро», «фура» і «хура» і т. п.

Ще скільки слів про наголоси. Хоч перед друкуванням словника й було вирішено, що український текст увесь повинен бути з наголосами, але на ділі, через технічні причини, подекуди не цілком вдалося додержати цієї постанови: залишилися без наголосів всі ті слова, де наголос припадає на «є» або «ї», а також і де-які з тих, в котрих наголос припадає на «і». Сталося це через те, що друкарні перших двох буков («є» і «ї») з наголосами зовсім не змогли дістати, а букви «і» (з наголосом) дістали не в належній кількості. Отже, в тих випадках, коли над словом не поставлено наголосу, але в ньому є одна з цих букв, тобто: «є», «ї» або «і», то наголос припадає на цю останню.

Через різні непереможні причини, як з боку упорядчиків, котрим під час друкування словника прийшлося нарізно в віддалених пунктах працювати (один — у Кам'янці, а другий — у Вінниці), так і з боку друкарської техніки у м. Вінниці, а також через припинення залізничного руху, страйки робітників і т. и., словник, на превеликий жаль, виходить в світ значно пізніше, ніж гадалося й обіцялося в оголошених від Подільської Губерніяльної Народньої Управи.

Приносимо щирю подяку всім, хто допомагав нам в нашій праці по складанню й друкуванню цієї книжки.

*Сергій Іваницький
Федір Шумлянський*

Вінниця на Поділлі.
25/XII 1918 р.

Пояснення скорочень, ужитих в словниківі

анат. — в анатомії

арт. — в артилерії

астр. — в астрonomії

бот. — в ботаніці

буд. — в будівництві

військ. — військовий

воєн. — воєнний

Гал. — Галицьке слово

грам. — в граматиці

гірн. — в гірництві

геогр. — в географії

д. — дивись

друк., друкар. — в друкарстві

ж. р. — жіночого роду

зб. — збірне слово

знев. — зневажливе

з(ь)в. — з(ь)вір'юк

здр. — здрібніле слово

зоол. — в зоології

з рос. — з російської мови

кам. — камінь

ком. — комаха

ласк. — ласкаюче слово

мал. — у малюванні

матем. — в математиці

мед. — медичинське

мех. — в механіці

мисл. — у мисливстві

мінер. — в мінералогії

мн. — множина

м. р. — мужеського роду

муз. — в музиці

напр. — наприклад

поб. — побільшене слово

присл. — прислівник

пт. — птах

росл., рос. — рослина

р., р. від. — родовий відмінок

серед. р. — середнього роду

сп. р. — спільного роду

стар. — стародавнє слово

теол. — теологічний

торг. — у торгівлі

фіз. — у фізиці

хем., хим. — в хімії

хир. — в хірургії

церк. — церковне

церк.-сл. — церковно-слов'янське

— Рисочка заступає початок слова або й
ціле слово

С. ІВАНИЦЬКИЙ і Ф. ШУМЛЯНСЬКИЙ.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Том I.
А.—О.

ВИДАННЯ ВІДДІЛУ НАРОДНЬОЇ ОСВІТИ
Подільської Губерніяльної Народньої Управи.

ВІННИЦЯ.
Нова друкарня Пойлішер.
1918

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

А.

А, а — 1) а, алé; 2) га? га! чогó? а! о! е! егé!

Аа! — гай! гай!; 2) ну! ну-ну!

Аба — габа

Абазурь — абажур, кльош, дашок

Абонементь — передплата, підписка

Абоненть — передплатник, підписчик

Абонироваться — підписатися, передплатити

Аборигены — тубільці

Абрикосовый — морелевий, жерделекий

Абрикось, рос. *Armeniaca vulgaris* — мороля, жерделя

Абрись — обрис, начерк

Абсенть — полиівка

Абстракция — абстракція, уявність

Абсурдь — бриднє, дурниця

Аванзала — передзала, аванзала

Авангардный — передовий, авангардовий

Аванпость — аванпост, передова варт

Авантажный — показний

Авантюристь — пройди́с(ь)віт

Августь, (місяць) — август, серпень

Августейший — найясніший

Авдотья — 1) пт. *Oedipnemus crepitans* —

Кулик болотяний, великий і Упура

Erops — одут чубатий; 2) рос. *Trollius*

europeus — вовчий копїт, вовча лапа,

волове око, прикрїт

Аверьянь, рос. *Valeriana officinalis* L. — стоян, смердючка

Авось — може, ачєй, чень. — **На авось** — на одчай, навмання, наосліп

Авось-либо — може такї

Аврань, рос. *Centaurea jacea* — наголоватки, сердючна трава, синеголов. —

А. Динїй, *Gratiola officinalis* — золототисячник, дрисливець

Аврикула, рос. — первоц(ь)віт

Аврора — аврора, рання зоря, с(ь)вітова зоря, ранішня зоря, зірниця

Аврынь, рос. *Lemna* — ряска

Австрієць, **австрійскій**, **Австрія** — австріяк, австріяцький, Австрія

Автографь — автограф

Автократія — самовлада, самодержавство

Автомать — автомат, саморух

Автономія — автономія, самоупряд

Автономный — автономний, самоупрядний

Авторь — 1) автор, письменник; 2) творець

Агенть — агєнт, агєнт

Аглицкая мята, рос. *Mentha piperita* — холодна мята

Агнець — 1) ягня, ягнятко; 2) агнець

Агница — ягниця, ягничка, ярка

Аграрный — земельний, аграрний

Агрономическій, **агрономія** — агрономічний, агрономія

Агу — агу, агусі, агусеньки

Адажію, муз. — повагом, поволі

Адалень, рос. *Nimphaea alba* — латаття, біле, жіноче латаття, *Nuphar luteum* —

жовте латаття, глєчки, водяний

мак, (квітки сеї рослини) — бабкі,

(овощ) — збанок, (листя) — капелю-

ші, (корінь) — товстун

Адалимь, рос. *Turritus glabra* L. — пужник

Адамантовый — діамантовий

Адаманть — діамант

Адамова борода, рос. *Centaurea scabiosa* — волошки

Адамова голова, трава, рос. *Cypripedium Calceolum* — жовті зозульки, чере-

вички, зозулинї черевички

Адамово яблоко — 1) рос. *Pyrus Malus paradisiaca* — райське яблоко; 2) анат.

Cartilago Thyreoidea — кадік, гор-

лянка

Адвербіальный — прислівний

Адвокать — адвокат, (глумливо) — брехунець

Адовь — пекельний. — **Отродье адово** — пекельне кодро

Адонись, рос. *Adonis vernalis* — горїц(ь)віт, тїрлич. — А. autumnalis — павлінї очі

Адресовать — адресувати

Адресоваться — удатися, звернутися, обернутися

Адскій — пекельний

Адъ — пєкло

Адьютанть — осаул, осавула

Адюльтерь — 1) чужоложство, перелюбство; 2) чужоложник, перелюбець

Ажно — аж, що аж, аджеж

Ажурный — мережчатий, дїрчатїй

Азартничать — азартувати, кипіти, запалятися

Азбука — 1) азбука; 2) граматка, букварь, абетка

Азбучний — азбуковий, абетний
Аирь, рос. *Asorus calamus* — татарське зілля, аєр, гав'яр, явір, лепеха, лепешник
Аистовь — буслячий, черногузячий, лелечий
Аисть, пт. *Ciconia alba*, *C. nigra* — бусел, боцюн, бұзько, черногуз, лелєка, (самчик) — лелечич
Ай — ой, ай
Ай-да — от-так
Айва, рос. *Cydonia vulgaris Pers.* — айва, гдуля, гунь, квіт, пїгва
Акварель — аквареля
Акать — акати
Аклея, рос. *Aquilegia vulgaris* — голубки, дзвіночки, орлики, оксамит
Акомпанименть, акомпанировать — супровід, пригравання, пригравати
Акуратный — 1) акуратни(і)й, справний; 2) чепурний, охайний
Аконить, рос. *Aconitum* — царь-зілля, царь-травá, чорне зілля
Акриды — сарана
Акрополь — вишгород, акропіль
Аksamить — оксамит
Аксесуары — додатки, додаткові речі, прича(и)ндали
Актерь, актриса — артист(а), артистка, акт(ь)орка, акт(ь)ор
Актъ — 1) дія; 2) акт, с(ь)вяткування; 3) дія, поділ; 4) акт, папір, грамота, шпаргал
Активность — активність, чинність
Акула, риба *Squalus* — акула, морська собака
Акулинка, рос. *Verbascum Lychnitis* — коров'як, заяче ухо, дивина
Акушерка — повитуха, сповитуха, акушерка
Акушерствовать — акушерити, бабити, бабувати
Акушерь — акушер, бабич
Акцентъ — 1) акцент; 2) вимова, говірка
Акцентуация — наголошування
Аладья — блинець, млинєць, сластьон
Алалыка — гаркавий, гаркуша
Алебастровый, алебастръ — любайстровий, любайстер, любастер
Алей — олія
Алембикъ — лембик
Аленькій — червоненький
Алехонекъ, алешенекъ — червонісінький, зовсім червоний
Али — чи, або, хіба
Алифа — олія (на краски)
Алканіє — 1) голодування, голод; 2) жадання, жага
Алкатъ — 1) голодувати; 2) жадати, прагнути
Алкоголь — спирт
Алколометръ — спиртомір, вовчок
Аллебарда — келеп
Аллебардникъ, рос. *Iris* — півники
Аллея — алея, вуличка
Аллюрь — хода
Алмазь — діамант, алмаз
Алмазникъ — діамантник
Алость — червоність

Алтарный, алтарь — вівтарний, вівтарь
Алтей, рос. *Althea officinalis* — калачики, проскурки, проскурняк
Алтынникъ — 1) гривня, шостак; 2) скупер-дйй, жмікрут
Алтынъ — д. Алтынникъ 1
Алчба — 1) голодування; 2) жадоба, несить, неситство
Алничать — несититись
Алчность — неситість, пажерливість
Алчный — неситий, ненажерливий, пажерливий, жаденний
Алый — червоний
Алырникъ — 1) дурис(ь)віт, шахрай; 2) гли-тай, жмікрут
Алырничать — дурити, шахрувати
Альбомъ — альбом
Альбуминъ — білковина, білок
Альковъ — валькір, ваньки(і)р
Алѣть, ся — червоніти, ся
Алфавить — азбука, ал(ь)фабет, абетка
Алюминій — глінець
Алюминіевый — глинецьовий
Аляповатость — незугарність, незг(г)рабність, (про малювання) — ляпаніна
Аляповатый — незугарний, незг(г)рабний, (про малювання) — ляпаний
Амарантъ, рос. *Amarantus candatus* — кра-са, щиріця, лисічі хвості. — *A. retroflexus L.* — щиріця, волохач. — *A. paniculatus* — васильки, червоний щир, садовá щиріця, щирець
Аматерь — ласій, ласун, ласий
Амбаръ — қомора, хлібниця, житовня, шпихлір
Амбиция — гонор, амбіція
Амбра — пахощі, амбра
Амбразура — бійниця
Амбровый — пахучий, пахнючий, запашний
Амвонъ — амбона, казальниця
Аминь — 1) так, правда, амінь; 2) кінець
Амміакъ — амоңіак
Амнистія — амністія, помилування
Амуниція — амуниція
Амуриться — женихатися, залицятися, ли-цятися, амуритися
Амуры — амүри, женихання, залицяння, зальоти
Амшаникъ — омшаник, темник
Анагодни, анадысь — недавно, допіро(у), сими днями
Анализировать — розкладати, розбирати, аналізувати
Анализъ — розклад, розбір, аналіз(а)
Аналогический — аналогічний, схожий, подібний
Аналогія — аналогія
Анархія — безправ'я, безуряддя, безладдя, розрух, анархія
Анатомировать — потрошити, требушити, пороти, різати, анатомувати
Анахоретъ — анахорет, скітник, одлюдник, пустельник
Анаѳема, анаѳемский — анахтема, анахтем-ський
Ангажировать — ангажувати, запрошувати в танець
Ангелика, рос. *Angelico* — дягиль, дзэнгель

Ангелочекъ — янголя, янголятко
 Ангель — янгол. Ангель за трапезу! — Хліб та сіль! — Ангель тьмы — злий дух, нечистий
 Ангельскій — янгольський, янголіни(і)й
 Ангельчикъ — д. Ангелочекъ
 Англичанинъ, не, англійскій — англичанин, англичани, англієць, англичанський, англійський, аглицький. — Англійская болѣзнь, rachitis — одміна
 Анданте, муз. — по́вагом, по́малу
 Андрогинь — двоєна́стий
 Андронъ — коря́к, коре́ць, черпа́к
 Анекдотъ — 1) анекдот; 2) ви́гадка, побре́хенька, (правдоподі́бна) — можеби́лиця
 Анемическій — малокро́вний
 Анемія, мед. Anemia — малокро́в'я, блідни́ця
 Анемометръ — вітромі́р
 Анемонъ, рос. Anemone — сон, сон-трава́, сон-зілля
 Анисовка — ганусі́вка
 Анисовый — ганусо́вий
 Анись, рос. Pimpinella Anisum — га́нус
 Анитовый — кропо́вий
 Анить, рос. Anethum graveolens — крі́п, укрі́п
 Анка, пт. Corvus monedula — га́лка, га́лич
 Анналы — літо́пис
 Анонимный — без'іме́нний, аноні́мний
 Аналистъ — літопи́сець
 Антагонистъ, антагонизмъ — супро́тивник, проти́венство, воро́жість
 Антарктический — півде́нний, антаркти́чний
 Антидоръ — дара́, антидо́р
 Антикъ — старовина́, старос(ь)ві́тчина, анти́к
 Антилопа — са́рна, сайга́к, ди́ка коза́
 Антипасха — провідна́ неді́ля
 Антихристъ — анці́христ, анти́христ
 Античный — старода́вній, анти́чний, старови́нний
 Антрактъ — антра́кт, межиді́я, перерва́
 Антропофаги — людоі́ди
 Анчоусъ, риба Engraulis encrasicolus — хамса́
 Анъ — аж, але́
 Анютины глазки, рос. Viola tricolor — бра́тки, бра́тчики, брат та сестра́, полу́ц(ь)ві́т, полу́ц(ь)ві́тки, Іва́н та Ма́рія, зозу́лині череви́чки
 Апартаментъ, ы — кі́мната, с(ь)ві́тлиця, кі́мнати, го́рниці, поко́ї
 Апатическій, апатичный — апати́чний, байду́жий, млявий
 Апатія — апаті́я, байдужі́сть, мляві́сть
 Апеллировать — апелюва́ти, подава́ти на пересуд
 Апелляція — апеля́ція, пересуд
 Апельсинъ, рос. Citrus aurantium — поме́ранча, померане́ць
 Аплодировать — плеска́ти
 Аплодисменты — оплески
 Апологія — оборо́на, аполо́гія
 Апоплексія, апоплексическій ударъ, мед. Apoplexia — грець. — (А щоб тебе грець побив!)
 Апостать — недо́вірок, єреті́к

Апостема, мед. Abscessus — чиря́к, чирька, чирька
 Аппаратъ — апарáт, пристр́ій
 Аппетитный, но — апеті́тний, смашний, до смаку́, у смак, сма́шно
 Аппетитъ — апеті́т, (бо́лізний) — ї́стовець. — Аппетита нѣтъ — не ї́сться, на ї́ду не йде, на ї́дло не бере́, охоти нема́. — Съ аппетитомъ — до смаку́, у смак
 Априльскій — апри́льський, квітн(ьо)́евий, ц(ь)ві́тн(ьо)́евий
 Априль — апри́ль, квітень, ц(ь)ві́тень
 Арава — юрба́, сі́ла, юрма́, тиск, зг(г)ра́я
 Арапникъ — гара́пник, малаха́й
 Арапъ — ара́б, му́рин
 Арба — гарба́
 Арбузецъ, арбузикъ — кавуне́ць, каву́нчик
 Арбузный — кавуно́вий, каву́нячий
 Арбузь, рос. Cucurbita citrullus — каву́н
 Аргамакъ — рума́к
 Аргументъ — до́від, до́каз
 Арена — 1) арéна; 2) (бою) — бойо́вище, по́ле, тічо́к; 3) (бігу) — біго́висько
 Аренда — 1) оре́(а)нда, посесі́я; 2) ра́та, чинш (за зе́млю)
 Арендаторъ — ор(а)енда́рь, ранда́рь, посесор
 Арендный — оре́ндний, посесі́йний
 Арендная плата — ра́та, чинш
 Арендовать — 1) найма́ти, ор(а)ендува́ти, брати в посесі́ю; 2) держáти, трима́ти посесі́ю
 Ареометръ — вовчо́к
 Арепейникъ, арепья, рос. Carduus — реп'я́х, будя́к, колю́х
 Арестантская — арешта́нська, решта́рня, буцегар́ня, хурди́га, те́мна, холо́дна
 Арестантскій — арешта́нський
 Арестантъ — арешта́нт, нево́льник, в'язе́нь
 Арестовать — 1) арештува́ти, забрати́; 2) поці́нувати
 Арестъ — а́решт
 Аржанецъ, рос. Phleum — житни́ця, P. pratense — пирі́й, ржа́нець
 Аржанище — житни́ще
 Аржаникъ, рос. Plantago Lanceolata — по́дорожник, попу́тник, ра́нник, стяга́ч, порі́зник, соба́чі язички́. Д. під сл.
 Аржанецъ
 Аржаной — житни́й, житні́й, житя́ний
 Арженуха — житні́й хлі́б
 Аристократическій — 1) аристократи́чний, шляхе́тський; 2) вельмо́жний, па́нський
 Аристократія — 1) аристокра́тія, шляхе́тчина; 2) па́нство, шляхе́цтво
 Аристократъ — аристокра́т, пан вельмо́жний, ду́ка
 Ариометика — арих(т)ме́тика
 Арія — а́рія, с(ь)пів
 Арка — а́рка, дуга́, лу́ка. — (Зроблений аркою) — дужни́й
 Арканъ — 1) арка́н; 2) при́пін, при́в'язь
 Аркебуза — гаркебу́з, самопа́л
 Арматура — 1) збро́я, бро́ня, ору́жжя; 2) армату́ра
 Армія — а́рмія, ві́йсько
 Армякъ — сві́та, свити́на, сі́ряк, сі́рячи́на
 Армянинъ — ві́рме́н, арме́н

Армянскій — вірменський, арменський
 Арнаутка — 1) (жінка) — арнаўтка; 2) (пшениця), *Triticum vulgare* — арнаўтка, білотурка, гарнівка
 Ароматический, ароматный — запашний, пахучий, пахнючий, духовитий, пашний
 Аромать — пахощі, пах, дух
 Аронник, рос. *Agum maculatum* — козяча борода
 Аронева борода, рос. *Saxifraga sarmen-tosa* — венерині коси
 Арса, арсь, рос. *Juniperus communis* — яловець
 Арсеналь — 1) арсенал; 2) пушкарня
 Артачиться — норовитися, опинатися
 Артель — артіль, (у рибалок) — ватага, (у чумаків) — валка
 Артельщикъ — 1) артільщик, спільник (якої артілі); 2) отаман (артілі)
 Артиллеристъ — гармаш, пушкаръ
 Артиллерия — артилерія, армата
 Артистъ, ка — 1) артист(а), ка; 2) митець, мистець, мастак, майстер, штук-майстер
 Артишокъ, рос. *Cynara Scolymus* — карчох
 Артось — артус, дарник
 Арфа — 1) (муз.) — арфа; 2) грехот, рахва
 Арфистъ, ка, арфянка — арфяр, арфярка
 Архалукъ — каптан
 Архаровець — ледашо, непутящий, шибеник; обідранець, обшарпанець
 Архивъ — архів
 Архипастырь — владіка, архипастирь
 Архитекторъ — архітектор, будівник, будівничий
 Архитектура — будівництво
 Архіерей — владіка, архирей
 Арчакъ — лука (біля сідла)
 Аршинникъ — 1) крамарь; 2) шахрай
 Аршинничать — крамарювати
 Аршинный — аршинівий
 Аршинъ — аршін. — Мѣрять на свой аршинъ — на свою мірку міряти
 Аскетъ — скітник, одлюдник, пустельник
 Асмодей — злий дух, сатана
 Аспарагъ, рос. *Asparagus* — шпарага, заячий холодок
 Аспидный — грифельний. — Аспидная доска — грифельна дошка, тавлетка
 Аспидскій — гаспидський
 Аспидъ — 1) змія, *Nahe, Coluber nahe, Naja* — гаспид, (про чоловіка — злий, лихий) — гаспид; 2) грифель
 Ассигновать — 1) асигнувати, призначити; 2) дати квиток на гроші
 Ассимилировать — асимілювати, привподобляти, вподобляти
 Ассимиляция — асиміляція, вподібнення, привподоба

Ассоциация — асоціяція, товариство, артіль
 Астма, мед. — задуха, дихавиця, ядуха
 Астра, рос. *Aster* — гайстра, гайстер, зи(і)мнік, п'ятаківці, айстра
 Астрaгаль, рос. *Astragalus* — богородишна трава
 Астрологъ — астролог
 Астролябія — верцадло, астролябія
 Асфальтъ — смола жидівська, осфальт
 Ась — га?, що?, а що?
 Атава — отава
 Атака — атака, напад
 Атаковать — атакувати, нападати, кидатися на кого, вдарити на кого
 Атаманскій — отаманський, отаманів
 Атаманъ — отаман, (зб.) — отамання, ватаг, ватажок
 Атаманствовать — отаманувати
 Атанде — тривай, почекай, годі, а зась, а дзусь
 Атеизмъ — безвір'я, невірство, безбожність
 Атеистъ — невіра, безбожник, атеїст
 Атериика, рос. *Arterina pantica* — катерінка, дугулька
 Атласъ — отлас, саєта, єдвáb
 Атлетъ — велетенъ, велет, дужак
 Атмосфера — повітря, вóздух, атмосфeра
 Атрибутъ — причандал. — Атрибуты власти — клейноди, знаки
 Аттестать — с(ь)відóцтво, атестат
 Аэроstats — аеростат, бальон
 А ту! — тю-тю!, кусі, гуджга, гідж(г)а, утю, гутю
 Атукать — тютюкати, гутюкати, цькувати
 Ата, ашенька — тато, татусь, батенько
 Ау! — агу! агóв! го-го!
 Аудиторія — аудиторія, слухальня
 Аудиторъ — аудитор
 Аукать, ся — гукати, одгукуватись; перегукуватись. — Каково аукнется, таково и откликнется — як гукаєш, так і одгукується
 Аукціонъ — потóржка, ліцитація. — Продать сь аукціона — продати з молотка
 Афеня — кацап, рознощик, щетинник
 Афера — гешэфт
 Аханьки — лишенько!
 Аханье — óхання, óхи
 Ахать — 1) óхати, зітхати; 2) дивуватися, лякатися
 Ахинея — дурни́ця, бридня, нісенітниця, теревéні. — Ахинею нести — теревéні правити, нісенітницю плести, дурницю верзти, ка'зна що патякати
 Ахти! — ох! лишенько!, гай-гай! — Ему не ахти — йому не дуже добре, не со-лодко, не мёд
 Ахъ! — ох!, ой!, ах!

Б.

Ба! — ач!, чи-ба!, чи ти ба!
 Баба — 1) (мати батькова або матері і кожна стара жінка) — баба, (здр.) — бабка, бабуса, бабуня, бабуля, бабусенька; 2) (чий жінка) — жінка, (молода) — молодіця, (здр.) — жіночка,

молодічка; 3) (кожна жінка) — жінка, баба; 4) птиця *Pelecanus* — баба птиця; 5) паска, папушник; 6) журавель (коло кирниці); 7) (комаха) — бабка, бабич; 8) баба, довбня, довбешка
 Бабахнуть — бұхнути, гeпнути, брызнути

Бабахъ — бѹх, гѣп, брязъ
Бабенка, бабеночка — молодічка, жіночка
Бабень — бабій, бабич
Бабить — бабувати, бабити
Бабища — бабѣга, бабище
Бабій — 1) жіночий, жіноцький; 2) бабин, баб'ячий, бабівський
Бабій зубъ, гриб *Sclerotium clavus* — ріжки, чорні ріжки, (гал.) — матка, старий хліб
Бабій умъ, бабій разумъ, рос. *Gypsophila paniculata* — перекотиполе, покотиполе, катун
Бабье лѣто — бабине літо
Бабы зубья, рос. *Dentaria* — зубниця, живець, ясенець
Бабы немочи — прімхи, вередування
Бабы румяна, рос. *Echium Oposma* — краснокорінь, красний корінь, громовик, шарило
Бабка — 1) д. баба; 2) лікарка, зѣхарка, шептѹха; 3) (в дитячій грі кісточка) — бабка, паця, (та, що нею б'ють) — битка, (налита оливом, свинцем) — олив'янка, свинчатка; 4) бабка (кілька снопів льону або коноплі, поставлених сторч, брусок гострити косу і т. д.); 5) рибка *Gobius* — бичок (на Бузі, Дністрі і Дніпрі і під Одесою): *Gobius melanostomus* — губань, *G. marmoratus* — бичок, цуцик, *G. fluviatilis* — б. гонець, *G. platucephalus* — головань, головач, *G. Trautvetteri* — б. горлач, *G. melanio* Pall. — б. коваль або чорний, *G. Ratan* — ротань; 6) рос. *Plantago arenaria* — бабка трава, хмелик
Бабничанье — бабування
Бабничать — д. Бабить
Бабочка — 1) *Papilio* — метелик, мути(е)ль. — **Ночная бабочка**, *Phalaena* — полуношник
Бабуць, звірьок, *Dipus jaculus* — земляний зяець
Бабушка — бабѹся, бабѹсенька, бабѹля, бабѹня
Бабушкинь — бабин, бабѹсин, бабѹнін
Бабье — жінки, жіноцтво, жіно́та, бабї
Бабы, сузір'я Плеяди — волосожар, квочка, квочка з курчатами
Бавушка — забавка, виграшка, цяцька
Багажъ — багаж, клѹнки, пакѹнки, вантаж
Багоръ — 1) ком. *Socus* — червѣць; 2) (краска) — манія, червѣць, кармазін, бакан
Багоръ — пішня, гак
Багрецовый — 1) червчастий, червонястий, бакановий; 2) кармазиновий
Багрець — червѣць, кармазін
Багрить, багриться — червоніти; червоніти
Багровина — синяк, басаман
Багровый — червоносиній
Багровѣть, багрѣть — д. Багриться
Багрянецъ — червінь, -веню
Багряница — багрянниця, червениця
Багряный — червоний
Багульникъ, рос. — 1) *Ledum palustre* — головолѹм, болѹтник; 2) *Spiraea Ulma-*

ria — гірошник, огірошник, бузина болѹтна, жаб'ячі конопельки, кашка, медѹниця
Бадаржанъ, рос. *Solanum melongena* — баклажан (синій), *Lycopersicum esculentum* — помідор(а)
Бадейщикъ — бѹндарь
Бадья — 1) відрѹ, цебер, цебрѹ; 2) балія, балія, шаплик, (в кѹтрих розношки продаѹть рибу); 3) діжка, кадовб, (для меду, частіше з липи) — липівка; 4) рос. *Typha* — рогіз, рогоза, кіях, кіяхї, султанчики, палкі
Бадьянь, рос. *Illicum anisatum* — бодяң. Б. дикій, *Dictamnus albus* — ломиніс
Бадяга, гѹбка *Spongia* або *Bodiaga fluviatilis et lakustris* — бодяга, водяна гѹбка, надѹшник, ладѹжник
Бадяжникъ — жартѹн, веселѹн, кумѣдник, с(ь)міхѹн; базікало
Бадяжничать — жартувати, пустувати, кривітися, кумѣдничати, базікати
База — база, оснѹва, підстава, підвалина
Базарить, базарничать — базарювати
Базаръ — базар, торг, торжѹк, місто, рїнок
Базилика — 1) цѣрква (особливого будування); 2) рос. *Ocimum basilicum* — васильки, душисті, церковні васильки
Баиваться — боятися, страхатися, потерпати
Баиньки — спатки, спатоньки
Байбакъ — 1) звірьок *Arctomys bobae* — ба(й)бак; 2) лѣжень, лѣдарь, ледашо; 3) бурлака; 4) колода, оцѹпок
Байбачій — байбакѹвий
Байдара — чѹвен, байдак
Байка — 1) казка, байка, приказка, пісенька (колискова); 2) бая, байка (тканина)
Байковый, байчатый — баєвий
Байчивый, байщикъ — балаклівий, балакѹчий, балаклій, говіркий, щебетѹн
Бакалаврь — бакаляр
Бакалда, бакалдина — бакай, кѹвбань, ковбаня
Бакалейникъ — бакалійник
Бакалейный — бакалійний
Бакалейщикъ — бакалійщик
Бакалея — бакалія
Бакенбарда, бакенбардь, частіше мн. бакенбарды — бакирі, бѹрці, баки
Баклага — 1) бѹклаг, ба(о)клажѹк, банька, барїлко; 2) мазниця
Баклажанъ — д. Бадаржанъ
Бакланъ — 1) водяна птиця *Phalacrocorax*; 2) колодка, штурпак, оцѹпок, цурѹпалок; 3) головань, голова́тий
Баклуша — 1) **Бить баклуши** — байдики біти, байдикувати; 2) кѹлесо (чавѹнне, гідравлічне); 3) тарїлкі (муз.)
Баклушникъ, ца — лѣдарь, ка, лѹдарь, ка, ледашо, ледащїця, байдикѹн
Бакулить — балакати, базікати
Бакуня — баясник, базікало
Бакча — баштан
Бакчевикъ, бакчевникъ — баштанник

Бакчевой — баштановий
 Бакшинь — гостинець, могоріч, басарінка, базарінка; хабарь
 Балабонить — дзвоніти, брехати, розбріхувати
 Балаганный — 1) ятошний; 2) кумедіянський
 Балагань, — 1) ятка; 2) землянка, намет, курінь
 Балагурить — базікати, балакати, шуткувати, пустувати, жартувати
 Балагурство — балачка, базікання, баяндраси, жартування
 Балагурь — базікало, баяндрасник, цокотун, торохтій; веселун, жартун, кумедник
 Балакирь — глечик, горщик (на молоко)
 Балалайка — балабайка, балалайка
 Балансировать — 1) рівноважитися, баянсувати; 2) танцювати (на канаті)
 Балансь — 1) рівновага, бала(я)нс; 2) баланс, обрахунок
 Баласть — тяга, савур, груз
 Баластить — ладувати, баластувати
 Балахвость — волоцюга
 Балахонь — балахон, хламіда, халат
 Балбесничать — лодарювати, байдики бити, байдикувати
 Балбесь — бєл(ь)бас, бєцман, лодарь, лєдарь
 Балбешка — оцупок, штурпак, цурупалок
 Балда — 1) гуля, гуля (на дереві); 2) довбня; 3) молот (ковальський); 4) бовдур, гєвало
 Балдань, рос. *Rhamnus frangula* — жостір, жостер
 Балдахинь — балдахін, намет
 Болдріань, болдырьянь, рос. *Valiana officinalis* — овер'ян, одхасник, чортове ребро, бісове ребро, стоян, дідьче ребро
 Балентрясы — 1) баяси, баяндраси; 2) вигадки, витребеньки
 Балка — 1) брус, (під стелею) — сволок, (тонший під стелею) — трям, трямок, (між кроквами) — банта, бантина; 2) балка
 Балконь — ганок, вишка
 Баллотировать, ся — голосувати, ся
 Баллотировка — голосування
 Балль — 1) (при голосуванні) — голос, жереб, жеребок; 2) од(від)мітка, бал, нотатка
 Балмошный — нерозсудливий, необачний, пустотливий, вітрогон
 Балмошь — дурниця, дуроші, дурість
 Балованный — балований, мазаний, пещений
 Балованье — мазання
 Баловать, ся — 1) пустувати, жирувати; 2) мазати, пестити
 Баловень — пестун, милованець, (про дітей) — мазун, мазунчик, мамій, мазаний пиріжок, мазєпа, (в їді) — пшенішник
 Баловникъ, ца — 1) мазій, ка; 2) пустун, ка, пустушка, жирун, ка, брикун, брикунєць
 Баловство — 1) пустування, пустота, пустоші; 2) мазання, потування
 Баль — баль, бенкет, вечерниці. — Ъздить

по баламь — балювати, балувати, бенкетувати
 Балы — баяси, баяндраси. — Точить балы — баяси, баяндраси точити, правити
 Бальзаминь, рос. *Impatiens balsamina*, I. *poli me tangere* — не руш менє, розрив, черевички Божої матері
 Бальзамировать, ся — бальзамувати, ся, мастити, ся
 Бальзамическій — бальзамовий, запашний, пахнучий
 Бальзамь — бальзам, живнина
 Бальный — бальовий
 Балюстрада — баяси
 Баясина — баяса (стовпик в баясах)
 Баясникъ — баясник
 Бамбай, рос. *Valeriana dubia* — адамове ребро, чортове ребро
 Банда — банда, ватага, зграя
 Бандероль — перепаска, бандероля
 Бандить — бандит, розбійник, розбишака, харцїз, харцизяка, (в Карпатах) — опришок
 Бандурить — бринькати
 Банить, ся — банити, ся, мити, ся
 Банка — банька, слойка, слоек, (з бляхи) — бляшанка, пушка
 Банкетъ — бенкет, учта
 Банкротиться — банкрутувати
 Банкъ — банок
 Банникъ — 1) мітла, віхоть, щітка (задля чїстки гармат); 2) віник (в лазні)
 Банный — лазневий, баньовий. — Присталь, как банный листъ — причепївся, як смола
 Баночный — баньковий, слоекковий
 Бантъ — бант, (на взір квітки) — квітка, (на взір метелика) — метелик
 Банщикъ — лазник, лазнюк, баньщик
 Баня — лазня, баня
 Барабанить — барабанити, тарабанити, торохтити
 Барабань — барабан, тарабан
 Барабанный — барабанський
 Барабошить — куйовдити, кудовчити, колоскати, роскидати, перевертати
 Баракъ — курінь, байрак
 Баранецъ — 1) рос. *Lycopodium cavatum* — дереза; 2) рос. *Primula officinalis* — проліски, просерєн, первоц(ь)віт, медяник, медянички, медяник-зілля, божі ручки, сорочі лапки, лісовє зілля, котики, (гал.) — ключики, кукурічка, гадінниця
 Баранина — баранина, овечина, махан
 Бараній — баранячий. — Согнуть въ бараній рогъ — в дугу зігнути, на порох стєрти
 Баранка, мн. баранки — 1) бубличок, бублички, обарінок; 2) калачик, баранєць
 Баранокъ — гі(є)мбель
 Баранчикъ — 3) рос. *Glechoma hederacea* — котики, лісова м'ята, росхідник, шандра
 Барань — 1) баран, (здр.) — баранєць, (віхалашаний) — валах, скіп, (на плід) — авряк, (круторогий) — кручак, (дї-

кий) — тур; 2) бараняча шкіра, смух, смушок; 3) коло(й)воро(і)т; 4) глечик (з двома носиками)

Барахтатися — 1) вовтузитися, порпатися, тріпатися; 2) боротися, борікатися

Барашекъ — 1) баранець, баранчик, ягня, ягнятко; 2) nm. Scolорах — баранець, вівчарик, баранчик

Барашки — 1) кучері; 2) зайчики (білі хвильки на воді); 3) баранці (кучеряві хмарки); 4) бруньки, котики (на вербі то-що)

Барашковый — баранячий, ягнячий, (про смух) — смушівий, смушковий

Барбарисъ — рос. *Berberis vulgaris* — байбарис, кислянка, квасниця

Барвена, риба *Mulus barbatus* — барбун, барбуля

Барда — барда

Барденый, бардовый — бардовий

Бардь — кобзарь, бандуриста, бандурист, бандурник

Баре — пані, панство, панва, панове

Барельефъ — горорізьба

Баржа — баржа, байдак

Бариновъ — панів, панський

Баринокъ — панок, (мн.) панкі

Баринъ — паң, (з дрібного панства) — панок, підпанок, полупанок, (з мужиків) — недопанок. — **Большой баринъ** — пан на всю губу

Баритонъ — баритон, підбасок

Бариться — паніти, удавати пана, панішитися

Баричъ — 1) паніч, панічик, паніченько

Барка — барка, байдак

Баркась — баркас, дуб, шаланда

Баронесса — бароніва

Барочный — байдаковий

Барская спесь, рос. *Lychnis chalcidonica* — зірки, зірочки

Барскій — панський, панів. — **Барское дитя** — паня, паненя, (мн.) — панята, паненята

Барство — панство, панування

Барствовать — панувати, паном жити

Барсукъ, зв. *Meles taxus* — бурсук, харсун

Барсучій — бурсуковий, харсунівий

Барханъ — кучугура

Бархатець — 1) здр. с. **Бархатъ**; 2) рос. *Tagetes patula* — чорнобрівці, чорнобривець, оксаміт

Бархатка — 1) оксамітка; 2) рос. *Bellis reginae* — стокроть, стокротка

Бархатникъ — оксамітник, кармазинник

Бархатный — оксамітний, оксамітовий, бархатовий

Бархатъ — оксаміт, бархат

Барченко, барчикъ — паніч, (здр.) панічик, паніченько

Барчуковъ — паничів, паничівський, паничівський

Барщина — панщина

Барщинникъ — крепак, панщанин

Барщинный — панський, крепацький

Барынинъ — панін, паніін

Барынька — панійка

Барыня — 1) пані, панія, господиня; 2) рос. *Crataegus Oxyacantha* — глід

Барышникъ — барішник, менжун, (волами) — прасол, (кіними) — ліверант

Барышничать — баришувати, менжувати, прасолувати

Барышнинъ — панночкин, паннин, панянський

Барышня — панна, панночка, панянка, паняночка

Барышъ — баріш, зиск, корість

Басенка — басечка, казочка

Басенникъ — басеш(ч)ник, байко

Басенный — басеш(ч)ний

Басистъ — басіста, басістий

Басистый — басівий

Басить — басіти

Басище — басюка, басюра

Баснописецъ — байкарь

Баснословный — 1) басешний; 2) небувалий, нечуваний, дивовижний

Баснь, басня — байка, приказка

Басовой — басівий

Басонъ — галун, брузумент

Бассейнь — 1) водозбір, копанка, сажавка; 2) падь, влогівина, макітра; 3) басейн

Баста — годі, досить, буде, край, шабаш

Бастіонъ — башта

Бастовать — шабашити, переставати, бастувати, страйкувати

Басурманить, ся — бусурменити, ся, турчити, ся

Басурманскій — бусурменський

Басурманъ — бусурмен, бузувір

Бась — бас. — **Пѣть басомъ** — с(ь)півати баса

Батарь — лопух, реп'ях, бур'ян

Батенька — батенько, батечко, татко, тато, татусь, татуньо

Батогъ — палиця, кий, лозина

Батожить — дубасити, чухрати, пужити

Батожье — палічка, кий

Батракъ — наймит, бурлака, бурлак, (зб.) — бурлацтво

Батрачество — бурлукування, найми

Батрачить — наймитувати, бурлакувати, по наймах ходити

Батрачиха, батрачка — наймичка, наймитка, бурлачка

Батька — 1) батько, татко; 2) пан-отець, батюшка

Батькинъ, батьковъ — 1) батьків, татів, батьковий, отцевий; 2) попів, поповський, поповий, пан'отців

Батюшка — д. Батенька і Батька

Батя — д. Батька 1

Бауль — 1) скриня, скринька (обтягнута шкірою і окута залізом); 2) візок (санки з будкою)

Баутка — басечка, приказка, побрехенька

Бахарь — 1) байко, басешник, казочник, базікало, балясник; 2) лікарь, знахарь

Бахвалить, ся — хвалитися, вихвалятися, хвастати, ся

Бахваль, бахвалка — хвастун, ка, хвалько, чванько

Бахвальство — хвальба, хвастощі

Бахилы — постолі, верзуні, кожанці, ходакі

Бахрома — торочкі, фрэнзлі, торочка, пацьорки
Бахромистый — торочковатий, френзелястий
Бахромить — торочіти, френзлювати
Бахромочная трава, рос. *Herniaria glabra* L. — гладун, остудник, грім, собаче мило
Бахромочный — торочковий
Бацнуть, ся — 1) гѣпнути, ся, трахнути, ся, бухнути, ся, брязнути, ся, бебѣхнути, ся; 2) ляпнути
Баць! — бух, гѣп, брязь, бебѣх, лясь, ляп!
Башенница, рос. *Turritis glabra* — польовий льонок, пужник, гайдамака
Башенный — баштовий
Башка — головѣшка, голова-макітра, кабак
Башковатый — 1) головатий, головач, головаць
Башмак — 1) черевік, (здр.) — черевічок, (мн.) — черевіки, черевічки; 2) гальмо, гальма
Башманка, рос. *Suprapedium* — черевіки
Башмачник, ца — черевічник, ця
Башмачный — черевічний
Башмачок — черевічок
Башмачок каріннь, рос. *Suprapedium Calceolus* — жовті зозульки, черевічки
Башмачки, рос. *Delphinium Consolida* — сокирки, польові сокирки, комарові носики, черевічки
Башня — башта, вежа, (рухома у козаків при облозі) — гуляй-городина, (вартова) — вартівня
Баю, баюшки-баю — люлі, люлі-люлі
Баюкальний — колисковий
Баюкать — люляти, колихати, колисати, котика с(ь)півати, прис(ь)півувати
Баянь — кобзарь, боян
Баять — мовити, казати, баяти
Бдитель, ница — невсипущий
Бдительность — пильність, невсипучість, дбалість, дбання
Бдительный — невсипучий, доглядний, дбайливий, пильний
Бдѣніе — 1) безсоння; 2) д. Бдительность
Бдѣть — 1) не спати, не всипати, ніч зорити; 2) дбати, пильнувати, доглядати
Бедерный — стеговий
Бедерчатый — стегнастий
Бедренець, рос. *Pimpinella Saxifraga* — козел, козлики, бедрець, бедринець
Бедренець описовый, рос. — 1) *Pimpinella asium* — ганус; 2) *Achillea* — деревій, кривавник, серпоріз; 3) *Sanguisorba officinalis* — родовик, сухозлотиця, ужаще зілля
Бедро, мн. **бедра** — стегно, кұльша, (мн.) кұльші
Бедрянка цареградская, рос. *Cydonia vulgaris* — гдуля, квіт
Беза, рос. *Syringa vulgaris* — бузок
Безалаберность — безладдя, непорядок, нерозсудливість, безладність
Безалаберный — безладний, нерозсудливий
Безалаберщина — д. Безалаберность
Безбожіе — д. Атеизм

Безбожник — д. Атеистъ
Безбожничать — безбожничати, не мати Бога в собі, блюзнити
Безбожный — безбожний, немилосердний
Безбокій — безбокий
Безболѣзненность, безболѣзненный — безхворність, безболісність, безболісний, безболізний
Безбородый — безбородий, безбородько, голобородий, голобородько
Безбоязненность, безбоязненный — безбоязья, с(ь)милівість, відвага, небоязкий, с(ь)милівий, відважний
Безбрачіе, безбрачность, безбрачный — безшлюб'я, безженство, безшлюбний, безжонний
Безбрежный — безкрай
Безбровый — безбровий, безбровний
Безбрюхий — безпұзий, безпұзько
Безбурный — тихий, спокійний, небурхливий, затишний
Безбѣдность — достаток, заможність
Безбѣдный, но — 1) заможний, заможненький, з достатком; 2) без біди, в достатку
Безведренница, безведрие — негода, негодиця, непогодь
Безвинно — безневинно, без вини, неповинно; даремне, дарма
Безвинность, безвиновность — безневинність, неповинність
Безвинный, безвиновный — безневинний, неповинний
Безвкусица, безвкусие — несмак, несмачність
Безвкусный — несмаш(ч)ний, не до смаку
Безвлажный — сухий, невохкий, безвоглий
Безвластие, безвластный — без'уряддя, безвласть, безвла(ст)дний
Безводица, безводье, безводный — суш, безві(о)ддя, безводий
Безвозбранный, но — незаборонений, вільний, без перешкоди, безборонний
Безвозвратный, но — безповоротний, безвороття, безповоротно
Безвозмездный, но — дармовий, даремний, без гроши(е)й, дарма, дурно, даремне, даром, за спасібі
Безволосый — безволосий, голомозий, голомшивий, гірjavий
Безвредный, но — нешко(і)дливий, невадливий, не шкодить, не вадить, не вадно
Безвременник — 1) безталанный, бездольний; 2) рос. *Colchicum autumnale* — шапран дикий
Безвременница — д. 1) Безведренница; 2) негода, лиха година, пригода, лихоліття; 3) безталанна, бездольна, безшасниця
Безвременный, но — невчасний, недочасний, не в час, не вчасно, не до часу, недочасно, передчасний, но
Безвременье — 1) д. Безвременница 1 і 2
Безвыводной, безвыводный — невиводний
Безвыгодный — не вигідний, некорисний
Безвыходный — 1) безвих(о)ідний; 2) невикрутний, безпорадний

Безвычурный — прости́й, невига́дливий, немудро́ваний
 Безвы́здный — безви́здний
 Безвѣдомый — безві́сний, невідо́мий, незна́ний
 Безвѣрный — без(не)ві́рний, неві́ра
 Безвѣстіе — безві́стя, безві́сть
 Безвѣстный, но — безві́сний, невідо́мий, незна́ний, безві́сті, невідо́мо, незві́сно
 Безвѣтренный — безві́трий, ти́хий, (про яке місце) — зати́шний
 Безвѣтріе — безві́тря, ти́ша
 Безглавить — рубати, стина́ти го́лову, (про кару) — го́рлом кара́ти, на го́рло кара́ти
 Безглавный, безглавый — безголо́вий
 Безглазый — без'о́кий
 Безгласіе, мед. Aphonia — безголо́сся, німо́та
 Безгласный, но — безголо́сий, не ма́ючий го́лосу, безмо́вний, ні́мий, без го́лосу, ні́мо; нішко́м
 Безгні́вный, но — безгні́вний, без гні́ву
 Безголовый — 1) безголо́вий; 2) дурноголо́вий, дурний
 Безголосный — безголо́сий
 Безгордостный — него́рдий
 Безграмотность, безграмотный — негра́мотність, неписьме́нність, негра́мотний, неписьме́нний
 Безграничность, безграничный — безме́р'я, безме́жність, безме́жний, безкра́й
 Безгрѣшный, но — безгрі́шний, негрі́шний, без грі́ха, по правді
 Безданно — безда́нно, без пла́ти, да́рма
 Бездарность, бездарный — недоте́пність, незда́тність, нездо́льність, недоте́пний, незда́тний, нездо́льний, недо́тепа
 Безденежный, но — 1) без гро́шей, безгроше́(о)вий; 2) безплат́ний, даремний, дармови́й, без гро́шей, да́рма, ду́рно, дареме́не
 Безденежье — безгрі́шша, безгроше́в'я
 Бездна — 1) безо́дня, прі́рва; 2) сила, безлі́ку, безлі́ч, сила тяжка́, до ка́та, до бі́са, до чо́рта, до сто́біса
 Бездождица, бездождіе — бездо́щиця, посу́ха, су́ша, сухолі́ття
 Бездождный — 1) недо́щовий; 2) сухий, посу́шний
 Бездоимный, бездоимочный — без недо́їмки
 Бездоказательный, но — бездо́казний, бездо́відний, без до́казу
 Бездолье — безтала́ння, бездо́лля, безголо́в'я
 Бездольный — 1) бездо́льний, безтала́нний, безща́сний, неща́сний; 2) бот. Asotyledones
 Бездомникъ, ца — бурла́ка, бурла́чка
 Бездомный — безха́тній; безприту́льний
 Бездомовщина — бурла́цтво
 Бездонный — 1) безде́нний; 2) безо́дній, безо́дний. — Какъ въ бездонную бочку — як у прі́рву
 Бездорожица, бездорожье — бездорі́жжа, безпу́ття
 Бездоходный — бездохі́дний
 Бездушіе — безду́шність, нечу́лість

Бездушный — 1) безду́шний, нечу́лий, нечувствѣ́нный; 2) ме́ртвий, неживи́й; 3) немилосе́рдний, лю́тий, черстви́й
 Бездѣйственный — неробо́чий, неді́яльний, гуля́щий
 Бездѣйствіе — неді́яльність, неробо́та, безробі́ття
 Бездѣлица, бездѣлка, бездѣлушка — дрі́бниця, дрі́б'язок, дрі́бничка, витребе́нька
 Бездѣлье — неробо́та, гуля́нки, гу́льки, гульта́йство. — Оть бездѣ́лья — з ні́чого робі́ти, зні́чєв'я
 Бездѣльникъ, ца — леда́що, ледащи́ця, леда́рь, ка, гульві́са, гульта́(я)й, ка, ле́жень
 Бѣздѣльничать — 1) байдикува́ти, байдики́ бити, не працюва́ти, гуля́ти; 2) ледащувати́, ледарюва́ти
 Бездѣльничество — байдикува́ння, леда́цтво, гу́льки
 Бездѣльный — гуля́щий, неробо́чий
 Бездѣтный — безді́тний
 Бездѣтность, бездѣтство — безді́цтво
 Безешка — (жартливо) — поцілу́нок, цмок
 Безжалостный, но — немилосе́рдний, нежалі́сливий, лю́тий, без жа́лю, немилосе́рдно
 Безженный — нежона́тий, безже́нний
 Безжизненность, безжизненный — 1) ме́ртвість, ме́ртвий, неживи́й; 2) безжи́вність, мля́вість, безжи́вний, мля́вий
 Беззаботливость, беззаботность, беззаботливый, беззаботный, но — недба́лість, недба́льство, недбайли́вість, недба́лий, недбайли́вий, безкло́пітний, безжу́рний, необа́чний, недба́лиця, не зна́й-бі́да, недба́ло, безжу́рно, без клопо́ту
 Беззавѣтный, но — 1) незаборо́нений, незака́заний; 2) щиро́сердий, без(не)о́глядний; 3) безкра́й, безумо́вний
 Беззаконіе — беззакон́ня, безпра́в'я
 Беззаконничать — беззакону́вати, зако́н лома́ти, робити не по зако́ну
 Беззаконный — беззакон́ний, безпра́вний
 Беззапретный — незаборо́нений, дозво́лений
 Беззаступный — беззасту́пний, без'оборо́нний
 Беззастѣнчивый — несоромли́вий, несо́ромний
 Беззатѣйливый, беззатѣйный — прости́й, невига́дливий, немудро́ваний
 Беззащитный — беззасту́пний, беззахі́стний
 Беззвонный — бездзві́нний
 Беззвучный — глу́хий, беззвуч́ний, ти́хий
 Беззвѣздный — беззо́рий, незо́ряний
 Безземельица, безземелье — безземел́ля
 Безземельный — безземел́ьний, негрунто́вий, підсу́сідок
 Беззнойный — неспеку́чий, непалю́чий
 Бесконечность — безконе́чність, безме́рність
 Бесконечный, но — безме́рний, безкра́й, без ме́ри, без кра́ю, без кінця́, без кінця́-кра́ю, безконе́чний
 Безконный — пі́ший, безкі́нний, некі́нний

Безкормица — безгодів'я, недоста́ча ко́рму, па́ші, голопа́ша
 Безкорыстіє — безкорістливість
 Безкорыстный — некорістливий
 Безкостный — безко́стий
 Безкосячный, безкосящатый — без одві́рків, без лу́ток
 Безкровіє — д. Анемія
 Безкровельный — безве́рхий
 Безкровный — 1) безкро́вий, безкро́вний; 2) безрі́дний, безро́да; 3) безпри-ту́льний
 Безкручинный — безжу́рний, безсу́мний
 Безкрылый — безкри́лий
 Безвладица — безла́ддя, нела́года, не́лад
 Безлестный — непідле́сливий, щі́рий
 Безлиственный, безлистый — безлі́стий, безлі́стявий
 Безлихвенный — нелихва́рський
 Безличный — 1) неособи́стий; 2) безлі́чний, ли́ця нема́ючий
 Безлунный — неміся́чний
 Безлѣсный, безлѣсый — безлі́сний
 Беслѣсьє — безлі́сся
 Безлюдить — збезлю́жувати, спусто́ш(ув)а́ти
 Безлюдье — безлю́ддя
 Безмала — тро́хи не, ма́ло не
 Безмень — бе́змін
 Безмозглый — безмо́зкий, безглу́здий
 Безмолвіє — мовча́ння, ти́ша
 Безмолвный, но — безмо́вний, мовчазлі́вий, мовчазні́й, мо́вчки, без мо́ви, ні́мо
 Безмолвствовать — мовча́ти, ні́мува́ти
 Безмолочница — неді́йна (коро́ва)
 Безмужница — безму́жня жі́нка, (в розво́ді) — розві́дка, (кинута чоло́віком) — поки́дчкa, ли́щена
 Безмѣрность — безмі́р'я, бе́змір
 Безмѣрный, но — безмі́рний, безкра́йї; без мі́ри, через ве́рх, через кра́й, над-звичайно, на́дто
 Безмѣстный — безпоса́дний
 Безмятежіє, безмятежность — спо́кій, супо-кій, ти́ша, безтурбо́тність
 Безмятежный — спо́кійний, супо́кійний, ти́хий
 Безнадежность, безнадежный — безнаді́й-ність, безнаді́йний
 Безнадобный — непотрі́бний
 Безнаказанность, безнаказанный, но — без-ка́рність, безка́рний, но
 Безнарядица, безнарядье — безла́ддя, без-у́ряддя
 Безнаме́ренный — навмі́сний, без на́міру
 Безнасле́дный — безнаща́дний
 Безначаліє — без'у́ряддя, безголо́в'я
 Безначальный — безпоча́тковий, одві́чний, предко́вічний
 Безначальственный — без'у́рядний
 Безнравственность — немора́льність
 Безнравственный — немора́льний, розпо́ст-ний, непу́тящий
 Безобидный, но — 1) справе́дливий, без крив-ди, по пра́вді; 2) невразлі́вий
 Безоблачный — безхма́рний, я́сний
 Безобразить, безобразничать — 1) ні́вечити, гі́дити; 2) бешкетува́ти, шибенича-

ти, дурі́ти, ка́зна що ви́робляти, без-чі́нствувати
 Безобразіє — 1) гідота́; 2) непоря́док, не-го́жість, безчі́нство, незвичайні́сть
 Безобразникъ — гідотни́к, пали́вода
 Безобразный — 1) пога́ний, гідкі́й, брид-кі́й; 2) него́жий, незвичайні́й
 Безоглядный, неосмотрительный — необа́ч-ний
 Безоговорочный — безумо́вний
 Безопасливо — безпе́шно, безбо́язно
 Безопасливость, безопасливый — необере́ж-ність, необа́чність, необере́жний
 Безопасность, безопасный — безпе́ч(ш)ність, безпе́ч(ш)ний
 Безоплатный — неві́платний, несплаті́мий
 Безоружный — без'ору́жний, беззбро́йний
 Безостановочный, но — безуста́нний, без-упі́нний, безпереста́нний, невпі́н-ний, безуста́нно, без переста́нку, без пере́рви, раз-ура́з
 Безостный, безостый, безосый — неости́-стий, голоко́лосий
 Безостный костеръ, рос. Bromus inermis — пи́рій
 Безотбойный — в'їдли́вий, невідче́пний, невідчі́пний
 Безотвѣтность — безод(ві́д)мо́вність, без-мо́вність
 Безотвѣтный — безод(ві́д)мо́вний, безмо́в-ний, безголо́сий
 Безотвѣтственность, безотвѣтствие, безот-вѣтственный — неодві́чальність, не-відпові́дальність, невідпові́дальний
 Безотвязность, безотвязчивость — невідче́п-ність, в'їдли́вість
 Безотговорочный, но — неод(ві́д)мо́вний, но
 Безотдачный, но — безповоро́тний, но, без відда́чі
 Безотецкі́й — без'оте́цький, безба́тченко
 Безотлагательность, безотложность — пиль-ність, невідкла́дність, беззволóч-ність, неодволóчність
 Безотлагательный, безотложный, но — неод-кладні́й, неодволóчний, пильні́й, неодмінно, пильно, притьмо́м, ко́нче
 Безотлучный — невідлу́чний, невідсту́пний, безвідхо́дний
 Безотмѣнный — неодмі́нний, невідмі́нний
 Безотносительный — безвідно́сний, невід-но́сливий
 Безотрадный — 1) безра́дісний, нерозва́ж-ний, безпора́дний; 2) сумні́й
 Безотступный — невідсту́пний, невідче́пний
 Безотходный — невідхі́дний
 Безотчетный, но — 1) неодві́чальний, неод-пові́дальний, неодві́чально, на ві́ру; 2) неприто́мний
 Безочередный, но — 1) нечерго́вий, не в чергу́, не по черзі; 2) незмінні́й, непере́мінний, но
 Безошибочность, безошибочный, но — непо-мільність, непохі́бність, непоми́ль-ний, необмі́льний, непохі́бний, но, без поми́лки, без обмі́лки
 Безпагубный — незгу́бний
 Безпалый — безпа́лький, безпа́лько

Безпамятливость, безпамятність, безпамятливый, безпамятний — непам'ятливість, безпам'ятність, безпам'ятний, непам'ятливий, непам'ятуючий

Безпамятство — непритомність, нестяма, забуття

Безпardonный — 1) лютий, немилосердный; 2) нахабный. — Безпardonная голова — шибеник, галатин, зайді-голова

Безпарный — безпарий, непаристий

Безпаспортный — безпашпортный, безбілетный

Безпастушко — безбеш, самопас, самопасом

Безпека — недбалица

Безпереводный — 1) невыводный; 2) непере-водный

Безперемный — незмінний, неодмінний, неперемінний

Безперый — безперий

Безпечальный — безжурный

Безпечность — недбальство, недбайливість, необачність

Безплатный, но — безплатний, дармовий, даремний, без плати, дурно

Безплеменный, безплемянный — безплеменный, безрідний, без роду

Безплодие — неплідність, неродючість

Безплодный, но — безплідний, яловий, (про землю, рослину) — неродючий, недорідний, (про тварі) — неплодючий, безплеменный, (про жінку) — безплідна, безплідниця, неплодниця

Безплодная трава, рос. *Cerastium vulgatum* — укладник, цвинтарник

Безплотность, безплотный — безтілесність, безтілесний

Безповоротный, но — д. Безвозвратный

Безподобный, но — незрівняний, дуже гарний, чудовий, без порівняння, незрівняно, дуже гарно, чудово

Безпозвоночный — безхребетный, безкряж-ний

Безпокоить, ся — турбувати, ся, клопотати, ся, побиватися, непокоїти, ся, трудити, ся. — Не безпокойтесь — не турбуйтесь. — Онъ совсѣм не безпокоится — він і гадки не має

Безпокойный — 1) непокійний; 2) неспокій-ний, невгомонний, невгавучий

Безпокойствие, безпокойство — неспокій, турбота, турбування

Безполезный — некорис(т)ний, непожіточний

Безполый — 1) без помосту, без підлоги, (хата або що); 2) безполый (про одягу)

Безпомощность, безпомощный — безпорад-ність, безпорадний, безпомічний

Безпомѣстный — безземельний

Безпорочный — безгрішний, бездокірний

Безпорточникъ, безпорточный — безштанько

Безпорядица, безпорядокъ — безладдя, гармідер, розгардіяш

Безпорядочно — без ладу, недоладу, непо-рядно, буз пуття

Безпорядочность, безпорядочный — безлад-ність, непутність, безладний, непут-ний, непутящий

Безпосредственный — безпосередній

Безпотомный, безпотомственный — бездіт-ний, безнащадний

Безпочвенный — безгрунтовний, безпід-ставний

Безпошлинно — безмитно, без мита, безданно

Безпощадный — немилосердный, лютий

Безправие — безправ'я, безправство

Безпредѣльность, ный — д. Безграничность, ный

Безпрекословие, безпрекословность — без-суперечність

Безпрекословный, но — безсуперечный, не-одмовний, безсуперечно, неодмов-но, без суперєки

Безпремный, но — безпремінний, но

Безпрепятственный, но — вільний, непри-пінний, вільно, без перешкоди

Безпрерывный, безпрестанный — д. Безо-становочный

Безприбыльный — непожіточний, без зиску, без прибутку

Безприданница — безприданця, безвінни-ця, безпосажна

Безпризорный — бездоглядний

Безпримрный — 1) безпримірний, безпри-кладний; 2) незрівняний

Безпримѣсный — чистий, незмішаний, су-тий, щирый

Безпристрастие, безпристрастность — без-сторонність

Безпристрастный — безсторонний

Безпричастный — непричєтний

Безпричинный, но — безпричинний, безос-новний, даремний, дарма, даремне, ні за що, ні за віщо, на за що, ні про що

Безпріютность, безпріютный, но — безпри-тутьність, безпритутьний, беззахі-стний, безпритутьно, без притутку

Безпробудный, но — непробудный, безпро-сипный, не прокидаючись, без про-сипу. — Б. сонъ — вічний сон, смерть

Безпроглядный — безпрос(ь)вітний

Безпрокій — нікчємний

Безпутица — 1) д. Бездорожица; 2) безлад-дя, недоладність

Безпутникъ, ца — непутящий, безпутний, ле-дащо, гультай; непутяща, ледащія

Безпутный, но — безпутний, непутящий; роспұстный; без пуття

Безпутство — безпутність, непутність

Безпутствовать — жити без пуття, рос-пустно, роспұтничати

Безработица — безробіття

Безработный — безробітний

Безрадостный — д. Безотрадный

Безразборчивый — нерозбóрчивий, неви-гáдливий, безрозбiрний

Безраздѣльный, но — нероздільний, суціль-ний, нероздільно, суцільно, цілком

Безразличие, безразличность — байдужість

Безразличный, но — байдужий, однаковий, однаково, байдуже, ні гадки, дарма

Безразсудный — нерозсудливий

Безразсудство — нерозсудливість

Безразсчетный — 1) необрахований, нероз-рахований, нерозлічений; 2) неопла-чений

Безрогий — безрогий, гулий, шутый
 Безродный — безродний, без роду
 Безропотный, но — покірливий, покірний, покірно, покірливо, без нарікання
 Безрукавка — безрукавка
 Безрукавный, безрукавый — безрукавий
 Безрукій — безрукий
 Безрыбица, безрыбье — безриб'я
 Безсвязный, но — нескладний, недоладний, нескладно, не до ладу, не до речі, ні складу, ні ладу
 Безсеме́йный — безсіме́йний
 Безсердечіе, безсердечность — безсердечність
 Безсердечный — безсердечний
 Безсиліе — безсилля, знемо́га, неміч
 Безсильный, но — безси́лий, квóлий, немічний, без си́ли
 Безси́льть — (в)упада́ти на си́лах, знемага́ти, квóлити, охлява́ти, виси́люватися, знеси́люватись
 Безскважний, но — щі́льний, но, безшпа́рний
 Безславить — несла́вити, увóдити в сла́ву, га́нити, ганьби́ти, ганьбува́ти, покрива́ти со́ромом
 Безславіе — несла́ва, не до́бра сла́ва, ганьба́, со́ром
 Безславный — безсла́вний, гане́бний
 Безсловесный — 1) ні́мий, без'язи́кий. — Безсловесное животное — німа́ тварь; 2) немовля́чий; 3) безмо́вний
 Безсла́дный, но — безсла́дний, безві́стний, без слі́ду, безві́сті, ма́рне
 Безсмертіе — безсме́ртя
 Безсмертникъ, рос. — 1) Xeranthemum annuum — безсме́ртки, -ок, воло́шки; 2) Helychrisum arvenarium — безсме́ртник, жовту́шки, жовтя́ниця, жо́вта гаря́чка, головокру́т, сварка, сварли́вець, цмі́н, жо́втий цмі́н, котя́чі лапкі
 Безсмертный — 1) безсме́ртний, несме́ртельний; 2) невмі́рущий, незабу́тний(і)й
 Безсмысленность, безсмысленный — безглу́здя, безглу́здий, безтя́мність
 Безсмыслица — нісе́нітниця, бри́дня
 Безсмысле́ — безглу́здя
 Безсмѣ́нный — д. Безпремѣ́нный
 Безсмѣ́тный — 1) нерозлі́чений, нерозрахо́ваний; 2) нечислі́нний, незлі́чимий, нечислі́мий, незлі́ченний, безлі́ч
 Безсні́жность, безсні́жный — безсні́жжа, безсні́жний
 Безсовѣ́стный, но — безсо́вісний, безсумлі́нний, без со́вісти, безсумлі́нно
 Безсовѣ́тный — безпора́дний, нерозва́жний
 Безсознательный — неприто́мний, несамо́витий, нес(ь)відо́мий
 Безсолнечный — несóняшний
 Безсонникъ — безсо́нько
 Безсонница — безсо́нниця, безсо́ння, (у дітей) — ні́чниця
 Безсорный — чі́стий, без с(ь)мі́ття
 Безсочный — сухі́й, несо́ковитий
 Безспорный, но — безпере́чний, безсупе́речний, безпере́чно, без супе́речки

Безсребренникъ, ца — безсрі́бник, ця, безсрі́бляник, ця
 Безсрочный, но — нестро́ковий, без стро́ку
 Безссорный — несварлі́вий, миролю́бний
 Безстебельный — безстеблóвий
 Безстрастіе — безстра́стя
 Безстрастный — безстра́стний
 Безстрашіе, безстрашный — д. Безбоя́зненность
 Безстыдникъ, ца — безсти́дник, ця, соро́мітник, ця
 Безстыдность, безстыдство — безсоро́мність
 Безстыдный, безстыжий — безсоро́мний, соро́міцький, безсо́ромно, без со́рому
 Безсчетный, но — нечислі́нний, незлі́ченний, без лі́ку, безлі́ч, без лі́чби
 Безсѣ́менный — безнасі́нний, пустоц(ь)ві́т
 Безталанный — безща́сний, безтала́нний, бездо́льний, безща́сник, ця
 Безталантный — д. Бездарный
 Безтельная (корова) — я́лова, неті́льна
 Безтолковица, безтолковщина — безглу́здя, недола́дність
 Безтолковый, во — 1) безглу́здий, нетяму́щий, дурноголо́вий; 2) незрозумі́лий, недола́дний, нескладний, не до ладу́, не до речі́
 Безторговица, безторжица — безто́ржа
 Безтрудный — нетру́дний, нева́жкий
 Безтѣ́лесный — безті́лесний
 Безтѣ́нный — безті́нний (мі́сце, де немає́ заті́нку)
 Безубыточный, но — безутра́тний, без утрати́, без шко́ди
 Безугарный — неча́дний
 Безугольный — безу́глий, безку́тний(і)й
 Безугольный — безву́гільний, безву́гляний
 Безугомонный — невгомо́нний, невгаву́чий
 Безудержный — безупі́нний, невпі́нний
 Безудержу — безупі́нно, невпі́нно
 Безуемный — д. Безугомонный
 Безуклонный, но — невхі́льний, невхі́льно
 Безукоризненный, безукорный, но — бездокі́рний, бездога́нний, бездокі́рно, бездоганно, без доко́ру
 Безумецъ — безрозсу́дний, нерозу́мний, шале́ний, наві́жений, наві́сний, несамо́витий, божеві́льний, дурний
 Безуміе — 1) безу́м, -му, безу́мство, ду́рість, шале́нство; 2) наві́женство, безглу́здя
 Безумный, но — д. Безумецъ
 Безумолкный, безумолчный, но — невмовка́ючий, невмовка́ючи
 Безумствовать — дурі́ти, наві́снити
 Безумѣ́ть — наві́снити, божево́лити, безглу́здити, ро́зум губи́ти, з глу́зду зсува́тись, спада́ти
 Безупречный — д. Безукоризненный
 Безуронный — д. Безубыточный
 Безурядица — безура́ддя, розга́рдіяш, нела́д
 Безусловно, безусловно — безумо́вно, безумо́вність
 Безусловный — безумо́вний
 Безуспѣ́шный — невда́лий, ма́рний
 Безустальный, безустанный, но — невто́мний, невиспи́уший, невто́мно, без уто́ми

Безусый — безусый, безвусый, безус
 Безутшний — нерозважний, безпорадний
 Безуханный — непахучий
 Безухий — безвухий, карнавухий
 Безучастіе — байдужість, непричетність
 Безучастный — 1) байдужий; 2) безпричасний, непричетний
 Безфамильный — 1) безпрізвищний, безфамільний; 2) безсімейний
 Безхвостый — безхвостий, кучий
 Безхитростный — нехитрий, нелукавий
 Безхлопотный — безклопінтий
 Безхлѣбца, безхлѣбье — безхлѣб'я
 Безхлѣбный — безхлѣбний, неврожайний, недорідний, голодний
 Безхозяйный — безхазяйний, нічий
 Безцвѣтный — 1) безквітій, безц(ь)вітий; 2) безмастий, безколірний
 Безцѣльный, но — безцільний, без ціл(і)и, без меті
 Безцѣнный — безцінний, неоцінний (надто дорогий, або незвичайно дешевий)
 Безцѣнокъ — безцінок, безцінь, півдάρма, дурниця
 Безчадіе, безчадный — бездітство, бездітний
 Безсчастный, безсчастье — д. Безталанний і Бездолье
 Безчеловѣчіе, безчеловѣчность — нелюдськість, лютість
 Безчеловѣчный, но — нелюдський, лютий, немилосердний, люто, немилосердно
 Безчестить — безчестити, ганити, ганьбувати, зневажати, бештати
 Безчестіе — безчестя, ганьба, зневіга
 Безчестный — нечесний, ганебний
 Безчешуйный — безлуский
 Безчиніе — безчінство, бешкет
 Безчинничать, безчинствовать — бешкетувати, безчінствувати
 Безчисленный, но — нечислений
 Безчувственность — нечулість, почутність
 Безчувственный — нечулий, почутний
 Безчувствіе — д. Безчувственность
 Безшабашный — 1) негомонний, невсипущий; 2) шибеник, шибай-голова, паливода
 Безшерстный, безшерстый — безшерстий, голий
 Безштаникъ — д. Безпорточникъ
 Безшумный — негомінкий, безшумний
 Безшуточно — без жарту, не в жарт, справді
 Безъ — без. — Безъ памяти — непам'ятаючи, нетямлячи. — Без сомнѣнія — напевне. — Безъ удержу — без упину. — Без умолку — невмовкаючи. — Безъ устали — без утоми
 Безъязычный — без'язикий, німий, безріка
 Безыменко, безымянко — безіменко
 Безыменный, безымянный — безіменний. — Безыменная недѣля — третій тиждень великого посту. — Б. палець, Digitus innotinatus — підмезинний
 Безыnteresный — 1) нецікавий. — Небезыnteresный — цікавий; 2) некорисливий

Безыскусный, безыскусственный — простий, нештучний, натуральний
 Бей, бейте — бий, бийте
 Бекасъ, пт. Scolorax — вівчарик, баранець, баранчик, хавка
 Бекрень, вживається у виразі: «на бекрень» — на бакір
 Белемнить — чортів палець
 Белена, рос. Hyoscyamus niger — блекота, німця
 Белиберда — нісенітниця, теревені, теревені-вені
 Белладона, рос. Atropa beladonna — вовчі ягоди
 Бельмесь, вживається тільки у виразі: «ни бельмеса» — ні бельмеса, ні бє, ні мє, ані жє
 Бензель — пензель, (здр.) пензлик
 Бергамотъ, рос. Citrus limetta — бергамота. — Citrus Bergamia — гліва
 Бердникъ — бердник, бердошник
 Бердо — бердо. — (Берди направив, нитки наснував)
 Бердочникъ — д. Бердникъ
 Бердце, бердышко — бердечко
 Бердышъ — келеп, топирець
 Береговище — побережжа, бережина
 Береговой — береговий, побережний
 Берегъ — берег, беріг, (здр.) — бережок, бережечок
 Берeditъ — ятрити, вражати
 Бережая (кобыла) — жеребна, жереба
 Береженіе — догляд, схов, сховок
 Береженный — бережений, обережний, сторожкий, обачний
 Бережливость, бережливый — бережливість, ощадність, бережливий, ощадний
 Бережникъ — бережина, побережжа
 Бережной — береговий, побережний
 Бережность — обережність, осторога, бачність, обачність
 Бережный, но — бережений, обережний, сторожкий, обачний, бережно, помалу, обережно, обачно
 Береза — береза
 Березка — берізка, березонька
 Березникъ — березняк, березина
 Березнякъ — березник, березничок
 Березовикъ, гриб Boletus scaber — бабка, красноголовецъ
 Березовица — березовий сік
 Березовка — березівка
 Березовый — березовий
 Березуха — березівка
 Беременная — вагітна, важка, тягінна, тяжка, непорожня, у вазі, у тяжі. — Коли річ про інші тварі: (вівця, коза, кішка) — кітна, котна, (корова) — тільна, (кобіла) — жеребна, жереба, (свиня) — поросна, супороса, (собака) — щінна
 Беременность — ваготá, тяж
 Беременѣть — ваготіти, ваготніти, у вазі, у тяжі, тяжкою, важкою ходити
 Беремя — оберемок
 Берендейка — цяцька, бурулька
 Бересбрекъ, бересдрень, берескледь, рос.

Evonymus — бруслина, брусиліна, брусленина, проскуріна, вересклѣп, вовче ліко

Берестеникъ — 1) начиння; 2) личак

Берестовый — берестовий, в'язовий

Берестъ, рос. *Ulmus campestris suberosa* — берест, берестіна, караїч, карагач. — *U. c. denudata* — в'яз, караїч

Беречь, ся — берегти, ся, стерегти, ся, глядіти, доглядати, шанувати, ся, жаліти, хороніти, ховати, щадіти, пильнувати

Берковецъ — берковецъ (міра ваги в 10 пудів)

Беркутъ — орел (білохвостий)

Берлина — берліна, берлінка

Берлинь — берлін. — (іде шляхом до Київа берлинь шестернею)

Берлога — барліг, лігво, (вовчий, лисичий) — вовківня, скота, (свинячий) — барліг. — Два медвѣдя въ одной берлогѣ не уживутся — два коті в одному мішку не поміряться

Берложный — барліжний

Бернецъ, рос. *Listera ovata* — зозулині слѣзки, зозулині рушники, стулігуз

Берце, берцо, анат. *Crus* — гомілка, голінка, голянка, (м'ягка частина гомілки) — літка. — (Гомілкою зоветься, як сама кість, так вся частина ноги від коліна до ступні)

Берцовый — гомілковий. — Б. кость — гомілка, цівка

Бесъ, рос. *Erythronium dens canis* — собачки

Бестія — скотина, бідло

Бесѣда — 1) розмова, балачка; 2) бесіда, промова, річ

Бесѣдка — бесідка, альтанка

Бесѣдовать — розмовляти, бесідувати

Бечева — кодола, ляма

Бечевать — бичувати

Бечевка — бичівка

Бечевщикъ — бурлака, бурлак

Бешметъ — каптан (татарський)

Бздехъ — бздо

Бздника, бзднюка, рос. *Solanum nigrum* — паслін

Бздушка, гриб *Lycoperdon bovista* — бздюха, пурхавка, морюха, морова губка. — Бздѣть — бздіти

Библейскій, библия — біблійний, біблія, с(ь)вяте письмо

Бивакъ — табор

Бивачный — таборовий

Бивень — клик

Бигамія — двоженство

Бизульникъ, рос. *Crepis tectorum* — жовтий ц(ь)віт, кульбаба, дикий молочай

Билень — біяк, бияк, бич

Билеть — білет, паспорт, квиток, картка, карточка

Било — 1) калатало, калатайло, клепало, стукало; 2) язик (дзвона); 3) клин, баба (в олійниці); 4) товкач (до ступи)

Биндига, биндюгъ — 1) воротило, стріла (у млині); 2) бендюг

Бинтовать — перев'язувати, бандажувати

Бинтъ — перев'язка, бандаж

Биржа — (купецька або де стоять візники) — біржа, (де збираються наймити для найма на роботу) — точок, біржа

Биржевикъ — біржак

Биржевой — біржовий

Бирка — карб, карбіж, карбованка

Бирчить — карбувати

Бирюкъ — вовк, (про чоловіка) — вовк, похнюпа, похмурий. — **Смотрѣть бирюкомъ** — вовком дивитись. — **Жить бирюкомъ** — од(від)людно жити

Бирюкуватый — вовкуватий, похмурий, понурій, похнюпий, одлюдний

Бирюлька — 1) цяцька, бурюлька; 2) дудочка, сопілка (очеретяна)

Бирючина, рос. *Ligustrum vulgare* — вовчі ягоди, жимолось, жостір

Бирючина — вовчіще

Бирючий — вовчий

Битва — бій, баталія, січа, побій, бітва. У запорожців: (баталія мішаного характеру) — галас, (особливими ватагами, кожна самотійна) — гармідер, (сутичка перед баталією нарізно або малими купками) — герць, герець

Битва — клопіт, морока

Битвенный — бойовий, батальний

Битка — бітка, (налива оливом) олив'янка, (з гвіздком) — гвозд'янка

Биткомъ — напхом, набгом, повно, повнісінко, натовпом

Битокъ — 1) довбня, довбешка; 2) (печеня) — биток

Битый — бітий, луплений, лупцюваний, катований. — **Битая дорога** — бітий шлях. — **Битая птица** — різана. — **Битый часъ** — цілу годину. — **Битый человекъ** — бувалець

Бить, ся — 1) біти, ся, лупити, ся, лупцювати, ся, колотити, ся. (Батогом, ремінем) — батожити, пужити, шмагати, супонити, чухрати, піжити, перізати. — (Важким чим) — гатити. (Дуже тяжко) — тузити, тузовати, тужити, шпарити, періщити, лущити, гатити. — (Кулаками де попало) — садити, стусувати, стусанівдати, маніжити. — (Колінками) — колінчити. — (Лобом, рогами) — б'цати, ся. — (Ногами задніми) — брикати, ся, хвицати, ся. — (Немилосердно) — катувати. — (Палицею) — дубасити. — (По піці) — ляскати, ляпаса давати, лящда давати. — (Різками) — сікти, парити, чустрити — чухрати, шпарити, періщити. и, (Хворостіною то-що) — хворостити, хвоськати, цвигати; 2) вбивати, забивати, розбивати, вибивати, збивати, біти; 3) викидати. — (Риба викидає икру); 4) (про звук) — біти, плескати, ляскати. — **Бить в барабанъ, въ набатъ** — біти в барабана, на сполох, на гвалт; 5) (про серце)

— колотітиса, тьохкати, стукати, тіпатиса, тріпатиса; 6) (про птиць) — тріпатиса, тіпатиса; 7) (про хворобу) — трясті. — Битися об закладъ — закладатиса. — Битися яйцями — навбійтки бітиса. — Бить чело́мъ — прохати мило́сти, чо́ло́м дава́ти

Битье — биття

Бичеваніе — бичува́ння, катува́ння

Бичевать — бичува́ти, батожити, шмага́ти, пужити, катува́ти

Бичевникъ, рос. *Artemisia procera* — бо́же де́рево, біж-де́рево

Бичъ — 1) бич, батіг, пуга; 2) кара Бо́жа

Бишь — пак, бо. — (Що пак він казав? — Як бо його зовуть?)

Бієніе — биття, (про серце) — стукання, тьохкання

Біографическій — біографічний, життєписний

Біографія — біографія, життєпис

Біючий — б'ючий, б'ющий

Благо — 1) добро́, бла́го; 2) добре, гара́зд, на щастя, добро́, неха́й би

Благовидный — го́жий, га́рний

Благоволєніе — до́брість, ла́ска, ми́лость. — **Приобрѣсть**, заслужи́ть благоволеніе — запобігти ла́ски, мило́сти, підійти під ла́ску, заслужи́тиса на ла́ску. — **Потерять** благоволеніе — втра́тити ла́ску

Благоволи́ть — 1) ласка́вим бу́ти, добра́ бажа́ти, жи́чити, зи́чити; 2) зволя́ти, ся

Благово́ніе — па́хощі

Благово́нный — запа́шний, паху́чий, пахню́чий, паху́щий

Благовоспита́нный — грє́чний, ви́хований

Благовре́менный, но — вча́сний, вча́сне, у свій час, в по́ру, са́ме в ча́с, в до́брий час

Благовѣ́рный, ая — 1) благовѣ́рний, право-ві́рний; 2) старі́й, стара́, мій, моя (називають один другого чоловік та жінка, більше в жарт)

Благовѣ́тствовать — 1) зви́щати, опові́щати раді́сть, прино́сити раді́сну зві́стку, благові́стити; 2) пропові́дувати сло́во Бо́же

Благовѣ́ститель — благові́сник (про св. Арх. Гавриїла)

Благовѣ́стити — 1) бла́гові́стити, дзвони́ти до служби Бо́жої, на службу Бо́жу; 2) розголо́шати, дзвони́ти

Благовѣ́стіе — до́бра ві́сть, зві́стка

Благовѣ́сть — бла́гові́ст, дзві́н до це́ркви

Благовѣ́щеніе — Благові́щення

Благовѣ́щенскій — благові́сний, благові́щний

Благоговѣ́ніе — святобо́жність, побо́жність

Благоговѣ́ть — шанува́ти, поважа́ти по-бо́жно, прекло́ня́тиса

Благодарєніе — дякува́ння, подя́ка. — **Благодарєніе Богу** — дякува́ть Бо́гові, дя́ка Бо́гові

Благодарительный — подя́чний

Благодарить — дякува́ти. — **Благодарю** — спасі́бі, дя́кую, дякува́ть. — **Благодаря** — дя́куючи, дякува́ть; через те, що...

Благодарность — вдя́чність, подя́ка

Благодарный, на — вдя́чний

Благодарственный — подя́чний

Благодатный — благода́тний, до́брий, до́броді́йний

Благодать — 1) добро́, благода́ть, ласка Бо́жа; 2) ро́скіш, доста́ток; 3) рос. *Gratiola officinalis* — золототі́сячник, Бо́жа ми́лость, дрислі́вець

Благоденственный — щаслі́вий

Благоденствие, благоденство — ща́стя, гара́зд, добро́

Благоденствовать — жити щаслі́во, до́бре, благоде́нствовува́ти

Благодушіе — до́брість, до́броду́шність

Благодушный — до́брий, до́броду́шний, мягкосе́рдий

Благодѣ́тель, ница — до́броді́й, ка, благоді́й, ка, до́броді́йця, до́броді́вора́ць

Благодѣ́тельность — до́броді́йство, до́броді́йність

Благодѣ́тельный — до́броді́йний, благоді́йний, до́броді́йний, до́броді́йний, до́броді́йний

Благодѣ́тельствовать — добро́ ді́яти, чи́нити, робі́ти

Благодѣ́яніе — до́броді́йство. — (Дя́куючи Госпо́ду Бо́гу за так вели́ке до́броді́йство).

Благожелательный — жичлі́вий, зичлі́вий

Благой — 1) до́брий; 2) упе́ртий, серді́тий, невгомо́нний, шале́ний. — **Крича́ть** благо́мъ мато́мъ — репетува́ти, гала́сува́ти, на пуп крича́ти

Благолѣ́піе — вели́чна краса́, лі́потá

Благолѣ́пный — пре́красний, ду́же га́рний

Благомы́сліе — до́бромі́сність

Благомы́слящий — до́бромі́сний

Благонаде́жность — пе́вність, благонаді́йність

Благонаде́жный — пе́вний, наді́йний

Благонаме́ренный — до́бромі́сний

Благона́равіе, благона́равный — обича́йність, зви́чайність, обича́йний, зви́чайний

Благообра́зіе — вро́да, го́жість

Благообра́зный — вро́дливий, га́рний, го́жий

Благополучный, но — щаслі́вий, до́брий, до́бре, гара́зд. — (Дома усе гара́зд за́став). — **Благополучно** кончи́тиса — ви́йти на до́бре

Благопри́личіе, благопри́стойность, ный — зви́чайність, зви́чайний, го́жість, го́жий, при́стойність, при́стойний

Благопри́обрѣ́ть, благопри́обрѣ́тать — при́дба́ти, добу́ти, набу́ти, нажи́ти, набува́ти, нажива́ти, дба́ти

Благопри́обрѣ́тенный — при́дбаний, на́дбаний, набу́тий, нажи́тий. — **Благопри́обрѣ́тенное** имущество — набу́ток, на́дбане, нажи́те добро́

Благопри́ятель — при́ятель

Благопри́ятный — 1) при́язний, ласка́вий, ми́лостивий; 2) го́жий, по́гожий, спри́яючий, щаслі́вий, спри́ятливий. — **Благопри́ятное** время — до́брий час, слу́шний час, по́годний час. — **Б. вѣ́теръ** — по́годний, ходові́й, по́гожий. — **Б. погода** — годі́на, годя́ний, годі́-

няний (день то-що), годяно, годиняно.

— Б. случай — добрий випадок, щастя

Благопріятствовать — 1) ласкавим, милостивим, прихильним бути до ко́го; 2) годіти, погодіти, сприяти, щастіти

Благоразуміє, благоразумный — розсудливість, розсудливий

Благорасположеніє — ласкавість, милість, приязнь, прихильність

Благораствореніє — здоровість (повітря)

Благорастворенный — здоровий

Благородникъ, рос. Eupatorium cannabinum — сідач, сідаш

Благородный — 1) благородний, шляхетний, значний; 2) чесний, благородний, лицарський, щира душа

Благословеніє — благословення, благословенство

Благословить, ся — благословіти, ся, по-благословіти

Благосостояніє — достаток, гаразд, добробут

Благостыня — добро, милість

Благость — добрість, благодать

Благоусмотрѣніє — воля, розміркування, ласка, милість

Благоустроєніє — (в)упорядкування

Благоустроить — порядок, лад дати, у(в)порядкувати

Благоустройство — (в)порядкування, добрий лад, порядок

Благоухать — пахнути

Благоугодно — любо, мило, бажано

Благочестивый — благочестивий, побожний

Благочинный — 1) д. **Благоприличный**; 2) благочинний, благочинник

Блаженный — 1) щасливий, блаженний; 2) юродивий

Блаженство, вать — блаженство, щастя, рай, роскіш; раювати, розкошувати

Блажить — 1) величати, славити; 2) дуріти, пустувати, вередувати, коверзувати, комезітисся

Блажной — шалений, свавільний, вередливий, невгомонний

Блажь — дур(дүру), дурість, дүрощі, примха, блаженство, шаленство

Блазнить, ся — спокушати, ся, знажувати, ся, зводити, принажувати

Бланжевый — жовтотілесний (колір)

Бланкъ — бланок

Блевака — блювака, ригач

Блеваніє — блювання, блювачка, ригання, ригачка

Блевать — блювати, ригати, кидати з себе

Блевка — наживка (черв'ячок або муха, що надівають на гачок для принади риби)

Блевота — блювота, ригачка

Блевотина — блювотина, блювотіння

Блезирь — 1) дзеркало (передня сторона печі або груби, що виходить в одну кімнату, коли топка з другої). 2) в виразі: «для близиру» — абі-як, для годіться

Блеклость — в'ялість

Блеклый — зів'ялий, пов'ялий, збляклий

Блекнуть — в'янути, блякнути, нідіти, линяти, линіти; марніти

Блекота, блекоть — 1) д. Белена; 2) рос. *Conium maculatum* — бо́ліголов, блекота, воміга

Блескъ — блиск, лиск, бляск

Блесна — блешня (олив'яна рибка з гачком)

Блесовка — нїзка, разок перлів

Блесоть — перли (не низані)

Блестка — блістка, бліщик, бліскітка. —

Блестки лучей — скалки. — **Вышивать блестками** — гаптувати, накрапувати.

Блестнякъ, рос. Chrysis — с(ь)вітляк, блищак

Блестѣніє — блищання

Блестѣть — блищати, ся, блискотіти, лисніти, ся, вилискувати, ся, (як зоря) — зоріти. — (Не рівно) — бліскати, бликати, миготіти, мигтіти. — (Дуже помалу) — блімати. (Каганець блімає). — (Ледве видно) — леліти. (Десь далеко водиця леліє). — (Як срібло) — срібніти. (Дніпро при місяцю срібніє)

Блестящий — блискучий, лискучий, блистючий

Блеяніє — бекання, мекання

Блеять — бекати, мекати, мекетати, блекотати, мекекекати

Ближайший — найближчий

Ближе — ближче, близьче

Ближній — ближній, близький

Близехонько — близенько, близесенько

Близить, ся — блізити, ся, наближати, ся

Близкій, ко — близький, недалекій, близько, недалёко, наблизиу

Близлежащий — близький, сусідни(і)й, сумежний

Близна — близно

Близнецъ — близня, близнятко, близнюк, близняк, близнючка

Близнецы — 1) близнята, близнюкі. — **Рожать близнецовъ** — близніти; 2) астр. — чепі(й)га

Близорукій — короткозорий

Близость — близькість, близь. — **По близости** — поблизу, зблизька, близько

Близъ — 1) д. Близость. — **По близости**; 2) ко́ло, тро́хи не, мало не

Блинецъ — налісник

Блинь — млинець, блин, блинець

Блистаніє — бліскання, блищання

Блистательный — 1) блискучий; 2) пишний, величний

Блистать — д. Блестѣть

Блокада — облога, блокада

Блокадный — обложний

Блокировать — облягати, обкладати, обступати

Блокъ — блок, коліща

Блока — 1) шкурка, кожушок, пліва, плінка; 2) анат. *Placenta* — місце, послід, сорочка; 3) гуля, гуля, наріст

Блондинъ, ка — білявий, білявчик, русявий, білявочка, білява, русява, русявка

Блонокъ — обáпол, обзьóл

Блоха, ком. Pulex irritans — блоха́, (здр.) — блішка, (зб.) — блошва́, блішня́

Блошистый — блохатий
 Блошій — блошиний, блошачий
 Блошникъ — рос. *Aspidium filix femina* — папороть, жіноча папороть
 Блошнить — блошити
 Блошница — 1) і 2) д. Блошник і Бздушка; 3) рос. *Origanum vulgare* — матерінка, зінівка, духовий ц(ь)віт
 Блошная трава, рос. *Polygonum persicaria* — гірчак
 Блудить — 1) блудити, блукати, тинятися, віятися; 2) бахурувати, распутствувати, волочитися
 Блудливый — распутний
 Блудникъ, ца — распутникъ, ця, курваль, курва, блудяжка, повія, хльорка
 Блудный — распутний, блудний
 Блудодѣяніе, блудь — 1) блуд, распутство, курвальство, бахурування; 2) любодійство
 Блудяга — волоцюга, заблуда, заволока
 Блужданіе — блукання, блукання, блуд
 Блуждать — д. Блудить 1
 Блѣдноватый — блідуватий
 Блѣдноалый — блідорожівий, рожевенький
 Блѣдноголубой — голубенький, блакитнявий
 Блѣднозеленый — зеленуватий
 Блѣднолицый — блідий, блідний, блідолиций
 Блѣдность — блідість, блідота
 Блѣднота — д. Блѣдность
 Блѣдный — блідий, блідний
 Блѣднѣть — блідніти, бліднути, бліднішати, полотніти
 Блюденіе — догляд, дозор, пильнування, стеріження
 Блюдечко — блюдечко, блюдце
 Блюдо — 1) блюдо, полумисок, таріль; 2) страва, потрава
 Блюдолизничать — тарілки лизати
 Блюдолизъ — лизоблюд, похлібець, дармоїд
 Блюсти, ся — доглядати, ся, глядіти, назирати, наглядати, пильнувати, стерегти, заховувати, ся
 Блюститель, ница — доглядач, дозорний, доглядачка
 Блюстительный — пильний, доглядний
 Бляха, бляшечный — бляха, бляховий, бляшаний
 Боберъ, зв. 1) *Caster fiber* — бобер, (здр.) — бобрик; 2) *Lutra* — відра, видниха. — Убить бобра — піймати облизня, пошитися у дурні, вхопити шилом патоки
 Бобковинка, рос. *Anthoxanthum odoratum* — душиця
 Бобовидный — бібчастий
 Бобовикъ — бобовіння
 Бобовина — біб
 Бобовникъ, рос. 1) *Amygdalus napa* — бобчук, заячі орішки, польові орішки, дівоча кров, черсакі; 2) *Vutomus umbellatus* — осітняг, жаб'яча цибуля; 3) *Menyanthes trifoliata* — бобівник, зубівник, трифолія
 Бобокъ — бобина
 Бобъ, рос. *Legumen, Faba* — біб. — Турецкіє бобы, *Phaseolus* — фасолія. — Остаться

на бобахъ — піймати облизня, пошитися у дурні, вхопити шилом патоки. — Разводитъ бобы — баляси точити, теревені правити
 Бобылій — бурлацький
 Бобылка — бурлачка
 Бобыль — бурлака
 Богадѣльня — богодільня, Божий дім, шпиталь
 Богатей — багач, багатір, дук
 Богатенекъ — заможний, заміжненький
 Богатить — збагачувати
 Богатство — 1) багатство, скарб, скарбі; 2) роскіш, роскоші, пишність
 Богатый — 1) багатий, грошовитий, заможний; 2) пишний, роскішний
 Богатырскій — багатірський, лицарський
 Богатырство — багатірство, лицарство
 Богатырь — багатір, лицар, козарлюга
 Богатѣть — багатіти, багатшати, розживатися
 Богачиха, богачка — багачка, багатірка
 Богиня — богіня, божіця
 Богобоязливый, богобоязненный — богобоязливий, побожний
 Богобоязливость, богобоязненность — богобійність, богобоязлівість
 Боговдохновенный — богодухновенний
 Богоматерь — Богоматір, Мати Божя, Божя Мати, Богородиця, Пречіста
 Богомолецъ, богомолица, богомолка — 1) богомолецъ, богомільник, богомільниця; святий та божий (іронічно); 2) прочанин, прочанка
 Богомолье — 1) богомідля; 2) проща
 Богомольный — богомільний, побожний
 Богоотступникъ — богоод(від)ступник
 Богоравный — богорівний
 Богородицына, богородичная трава, рос. 1) *Thymus serpyllum* — чебрець, чебрик, чепчик богородич(ш)ний, чебрець, матерінка; 2) д. Безсмертникъ 2
 Богородичные праздники — Богородичні с(ь)вята (Пречисті): — Успеніе Богородицы (15 серпня) — Перша Пречіста, Рождество Богородицы (8 жовтня) — Друга Пречіста, Покровъ Богородицы (1 листопаду) — Третя Пречіста або Покрова
 Богослуженіе — служба Божя, од(від)права. Отправляютъ Богослуженіе — правити службу Божу
 Боготворить — боготворити, обожувати
 Богоугодный — богоугодний, угодний Божові
 Богохуленіе — богохульство, блюзнірство
 Богохульникъ, ца — богохульник, ця, блюзнір, ка, блюзник, ця
 Богохульствовать — богохулити, блюзнити
 Богоявленіе — 1) Богоявлення; 2) с(ь)вято 6 січня — Водохрещі, Водохреща, Ордань
 Богоявленскій — богоявленський, орданський
 Богъ — Бог, Біг, (здр.) — Боженко, (дитяче) — Бозя. — Богъ въ помощь, Богъ на помощь, Помогай Богъ — поможи Бо-

же, Бо́же помага́й, Помагай Біг! — Богъ дасть — дасть Біг, Біг-ма! — Богъ тебѣ судья — суди тебѣ Бог. — Богъ вѣсть — Бо'зна. — Бога призывають во свидѣтели — Бо́гом с(ь)відчитися. — Богъ меня побей — Побий мене Бо́же, Біг-ме! — Боже храни, сохрани Боже, оборони Боже, упаси Боже — крий Бо́же, боронь Бо́же, ховай Бо́же. — Благодареніє Богу — дяка Бо́гові. — Дай Богъ — бо'дай, дай Бо́же. — Дай Богъ здоров'я — Поздоров Бо́же. — Ей Богу — їй Бо́гу, да́лебі, присяй Бо́гу. — Какъ Васъ Богъ милуєть? — Як ся маєте?, Як Вас Бог милує? — Ради Бога — Бо́га ра́ди, про́бі. — Слава Богу — сла́ва Бо́гу, хвали́ти Бо́га. — Чѣмъ Богъ послалъ — що Бог дав

Боданіє — бу́цання, бу́цькання, штурхання, колоття

Бодать, ся — коло́ти, ся, бу́цати, ся, штурхати, ся

Бодець — 1) острога́, кіготь (за́дній у півня); 2) ріжок (у житі), колючка, шип (у рожі, шипшині і т. д.)

Бодило — рожѣн

Бодрить — бадьо́рити, ос(ь)міляти, додава́ти відва́ги

Бодро — бадьо́ро, жва́во, с(ь)міліво

Бодрость — бадьо́рість, жва́вість

Бодрствованіє — неспа́ння, пильнува́ння

Бодрствовать — не спа́ти, пильнува́ти

Бодрий — бадьо́рий, жва́вий

Боекъ — 1) д. Билень; 2) д. Битка; 3) лом, чере́п'я, груз; 4) сту́па з товка́єм (вели́ка дерев'яна)

Боець — боєць, воя́ка, вояво́ник

Боевой — бойовий

Божба — божба́, божі́ння, клятьба́, присяга́ння

Божедревко, рос. *Artemisia abrotanum* — біж-дерево, бо́же дере́во, біждерево́чок

Божескій — бо́жий

Божественный — 1) божестве́нний; 2) чудовий, чудовний

Божество — Бог, Біг, Божество́

Божиться — божи́тися, кля́стися, бігма́тися, присяга́тися

Божій — бо́жий, бо́говий. — Божією милостью — з Бо́жої ла́ски. — Божіє Провидѣ́ніє — Во́ля Бо́жа. — Божья коровка, ком. *Chrysomela* — со́нечко

Божница — 1) божни́к, божничо́к, божни́ця; 2) каплі́ця

Бознякъ — бузина́

Бозовый — бузино́вий

Бозь, рос. *Sambulus* — бузина́

Бой — 1) бі́й, биття́; 2) бі́й, бі́йка, сі́ча, бата́лія, бі́тва. — Бой-дѣ́вка — ко́зирь дівка. — Кула́чний бой — кула́чки

Бойкій — жва́вий, мото́рний, меткий, го́стрий. — Бойко́е мѣ́сто — лю́дне місце

Бойкость — жва́вість, мото́рність

Бойница — бі́йни́ця

Бойня — 1) бо́йня, різни́ця; 2) різня́, різани́на

Бокаль — ке́лих, пуга́р, ча́рка

Боковой — боковий, побі́чний, прибі́чний, (про стіну бокову від причілку або про вікно в такій стіні) — причі́льний. — Пора на бокову́ю — час спа́ти

Боковушка — бокова́ кімна́та

Боксеръ — боєць, перебієць

Боксь — 1) бокс, кула́чки; 2) стуса́н, штурха́н

Бокъ — бі́к, (мн.) — Бо́ка — бо́ки. — Обо́к, бо́к о бо́к — о́бік, плече́ в плече́, по́руч, по́пліч. — Бо́ка отваля́ть — бо́ки обла́тати. — Лежа́ть на бо́ку — байдикува́ти, ба́йдики бі́ти, ле́жні справля́ти. — Побо́ку — геть, прі́ч, набі́к. — Сь бо́ку припе́ка — п'я́те ко́лесо до во́за, при́кліп ко́ляда, при́ший ко́білі хві́ст

Болванить — 1) витесува́ти, обтесува́ти; 2) дурі́ти, морочи́ти, тумані́ти

Болванъ — 1) болва́н, божо́к; 2) коло́дка, штурпа́к, на́довбень; 3) ду́рень, бо́вдур, бе́цман, теле́пень, йо́лоп. — Играти́ сь болва́номъ — з ду́рнем, з ді́дком гра́ти

Болванѣть — дурні́ти, дурні́шати, тумані́ти

Болвашка — гу́дзик (дере́в'яний, необтя́гнутий)

Болдырь — су́ржик, помі́сок, по́круч

Болиголовъ, рос. *Conium maculatum* — боли́голов, блекота́, сі́кавка, свисту́ля

Болокомъ — на о́пашку

Болона — гу́ля, гу́гля, гургу́ля, моргу́ля, гу́ля, гу́гля

Болонь — 1) лубо́к; 2) трухля́вина (в неда́вно зруба́ній дере́вині)

Болотина — багні́на, багно́виця

Болотистый — багні́стий, боло́тяний, багня́вий

Болотникъ — 1) кулі́к (боло́тяний, *Scoropachya*); 2) рос. — а) *Sagittaria Sagittariifolia* — ко́злі, чо́вник, стрі́ла, водяна́ стрі́ла, стрі́лиця; б) *Geranium sylvaticum* — сто́колінник; в) *Ledum* — д. Багу́льникъ; 3) боло́тяник, боло́тяний

Болотный — боло́тяний, багно́вий

Болото — боло́то, багно́, багно́ка, ба́гнище

Болтаніє — 1) бо́вта́ння; 2) колиха́ння, те́ліпання; 3) бази́кання, белькота́ння, па́щикова́ння, бала́кання

Болтать — 1) бо́втати, коло́тити, (ложкою в стра́ві) — ба́братися; 2) колиха́ти, ма́хати, дри́гати; 3) бала́кати, бази́кати, торо́чити, мо́ло́ти, верзти́, горо́дити, плеска́ти, цве́нькати, (багато і швидко) — па́щикова́ти, до́котіти, (не вмовка́ючи) — ло́потіти, ля́щати

Болтаться — 1) бо́втатися, коло́титися; 2) броді́ти, тиня́тися, ве́штатися, сно́вигати́; 3) телі́патися, мотати́ся, тіпа́тися, колиха́тися

Болтень — 1) ко́пістка; 2) бовту́н, бовту́к, розбо́вток

Болтливый, ая — бала́кайло, щебетлі́вий, а, сковзькі́й на язик, сли́зкоязы́кий, а, бази́кало, д. Болту́нь

Болтовня — базікання, балаканіна, балаканка, теревені, верзіння

Болтунь, болтунья — балакун, балаклій, щебетун, уха, базікало, цокотун, уха, лепетун, уха, торохтій, ка, белькотун, уха, талалай, ка, ляскун, уха, ляскотуха, (не вмовкаючий) — бубній, (ще й дурний) — бовкало

Болтушка — 1) д. Болтень1; 2) пўтря; дерть або пійло (задля худоби); 3) яєшня (пряжена з молоком)

Болть — 1) бовт; 2) прогонич

Боль — біль

Больница — лікарня, больниця, шпиталь

Больно — 1) боляче, болізно, болить, тяжко; 2) дуже, вельми. — (Він дуже сердитий)

Больной — слабій, недужий, хворий, хорий, болящий, (небезпечно) — трудний. — **Больное місце** — боляче місце, болячка, гедзло

Большакъ — старший

Больше — більше, більш, над. — **Больше всего** — найбільше, більш усього, над усі

Большеглазый — окатий, окань

Большеголовый — голова́тий, голова́нь, головко́, голова́ч

Большинство — більшість, більшина

Большій — більший. — **Большая часть** — більша части́на, більшість. — **Большею частью, по большей части** — здебільша, здебільшого, найбільш, більш усього

Большой — великий, здоровий, (не дуже) — чималий, величєнький, здоровєнький, (дуже) — величєнний, величєзний, здоровєнний, здоровєзний, здоровєцький. — **Столь большой** — отакій, отакєнний, отакєзний. — **Большая дорога** — великий шлях, стовповий шлях, тракт. — **Большие** — старші

Большуха — старша

Боль, е — д. Больше. — **Тѣмь болѣе** — тим більш, і потім, й потому. — **Чѣмь болѣе... тѣмь болѣе** — де далі... то все більш

Болѣзненность — недужість, слабовитість, слабовікість, хворобливість

Болѣзненный — болісний, нездужливий, болісний, недужний, хирявий, хворобний, хирний, слабовитий, слабовікий, нездоровкуватий, (про рослину) — міршавий

Болѣзный — 1) болісний, жалосливий, жаліблівий; 2) любий, мільй, бажаний; 3) сердєшний, бідолашний, нещасний

Болѣзь, болѣсть — болість, недуга, хвороба, хоро́ба, слабість, нєміч, нємощі, боліщі, нездужання, слабування, хорування

Болѣть — 1) боліти, недужати, нездужати, недугувати, хорувати, хворіти, слабувати, (про гострий біль) — щеміти; 2) боліти, побиватися, жаліти, жалкувати, журитися, печалуватися

Болячий, болящий — болючий, болячий, болющий

Болячка — струп, болячка

Бомбардировать — 1) бомбувати, кидати бомби; 2) набридати, докучати, закидати листами або прозьбами

Бондарить — бондарювати, боднарувати

Бондариха — бондарі́ха, бондарка, боднарі́ха

Бондарь — бондарь, боднар, (син його) — бондарє́нко, (малий) — бондарчу́к, (дочка) — бондарівна

Борачь, рос. Borrago — огіро́шник, огіре́чник, огіро́шна трава́

Борбора, рос. Buniaş orientalis — гри́чик, гри́чики, свирі́па, свербі́гуз

Бордюра, бордюрь — краї́ка, окра́йка, край, окра́вка, бе́ріг, бережо́к, (для шпалєрів) — бордю́р

Борей — бо́ра, бо́рва, борві́й

Борєніє — бороття́, боротьба́, борня́

Борець — борє́ць, перебіє́ць

Борзой, борзая собака — хі́рт, хорт, хортова́ соба́ка

Борзый — прудкий, швидкий, шпаркий

Борзятникъ — 1) лóвчий, доїзжа́чий (що з хортами стереже з(ь)ві́ря); 2) охóтник (про полювання з хортами)

Бористый — 1) боровий; 2) рясний (про збори в одежі); 3) бо́ристий (водєнь)

Бормотаніє — 1) буркотання́; 2) мїмрення́

Бормотать — 1) (про голубів) — (в)буркотати, туркотати; 2) (про людей) — мїмрити, бурмотати, мурмотати

Бормотливый, бормотунь — 1) мїмря́, мїмрі́й, бурмі́ло; 2) (про голубів) — ту́ркот

Борный — бо́рний

Боровикъ — 1) гри́б *Boletus edulis* — борові́к, білий гри́б; 2) рос. *Chimaphila umbellata* — барві́нок, хрещатий барві́нок, борові́к, пору́шник, становні́к; 3) пт. *Tetrao tetrix* — тетеру́н, тетері́ок, тетє́ря, (самиця) — тетері́ця

Боровій — 1) кну́рячий, каба́нячий; 2) лежакóвий

Боровникъ, рос. — 1) *Setaria verticillata* — ми́шій; 2) *Blitum* — буря́чкі, польова́ ма́ліна

Боровой — боровий

Боровь — 1) кнур, каба́н; 2) лежа́к, ле́жень. (Поперечна труба від комі́на до димаря́)

Борода — борода́, (здр.) борі́дка. — **Борода выросла, а ума не вынесла** — борода́ по колі́на, а ро́зуму, як в ді́тини

Бородка — борі́дка

Бородавка — боро́давка

Бородавникъ, бородавочникъ, рос. — 1) *Clematis* — ломо́ніс, ломі́ніс; 2) *Sedrinthe* — воскоц(ь)ві́т, за́яча крив́ця, дика капуста́, дрі́к; 3) *Chelidonium* — гладу́шник, гладі́шник, глекопа́р, глечкопа́р, прозо́рник, чі́стик, чі́стотіл

Бородавочный — боро́давочний

Бородастый, бородатый — борода́тий

Бородачъ — 1) бородáč, бородáнь, кацап; 2) рос. а) Andropogon — бородáта трава, б) Filago — горлянка, грудна травка, поліничик і в) Vincetoxicum — бородáč, зміїний корінь, рáнник, стручки, ломоніс, лупініс.

Бородища — бородище, бородяка

Бородокъ — пробій (ковальський струмент до пробивання дірок в залізі)

Бородушка — борідка

Бородчатый — остістий, остюватий, уса- тий (про рослини)

Борозда — борозна, скорода, (при кінці оранки) — роз'ора

Бороздить — 1) борознити, скородити, рá- лити, роз'орювати; 2) дряпати, роз- дирати, черкати, рисувати (про- водити риси)

Бороздникъ — 1) рало; 2) сапа, сапка

Бороздчатый — борознистий

Борокъ — бóрик, бóричок

Борона — борона. (Частини її): (рама) — по- кліть, бильця, (поперечини) — гліці, (кілочки) — зуби, (де чіпляється ор- чик) — посмиқ

Бороненіє — скородіння, скородження, во- лочіння

Боронильный — скородільний, волочільний

Боронильщикъ — скородільник, волочіль- ник

Боронить — 1) бороніти, обороняти, засту- пати, ся, захищати; 2) бороніти, волочіти, проволікати, скородити, заскорожувати, заволочувати

Боронка — борінка, боріночка

Борются — боротися, борика́тися

Бортовой — бортяний

Бортень — улик, коло́дка, борть

Бортина — коло́дка, улик пчіл

Бортникъ — бóртник

Бортничаютъ — бортникувати, пасішникувати

Бортовщикъ — бóртник

Борть — (одежі) — край, бéріг, (судна) — бік, об́лавок, (колиски) — бильця

Борть — борть, дупло́; улик, коло́дка

Борщевикъ, борщевка, рос. Heracleum — борщ, борщівник, козёл

Борщевникъ, рос. Pastinaca sativa — пас- терна́к

Боръ — бір

Боры — збо́ри (в одежі)

Борьба — бороття́, боротьба́, борня́

Босикомъ — босяка́, босяко́м

Босовикъ — 1) патінок, панто́фель; 2) бо- сяк, халамідник, ракло́

Босой — бóсий. — На босую ногу — босо́- ніж, босо́ніг

Босомыга, босомыжникъ — босяк, голодра- нець, голоколінець, гольті́пака, бо- соніжка

Босоногий — босонóгий

Босоножка — босоніжка

Босота — бóсість

Ботало — 1) бовть; 2) дзвóник

Ботаникъ — ботáнік, рослинознавець

Ботанический — батанічний, рослінний

Ботать, ся — 1) хита́ти, ся, дри́гати, точи-

тися; 2) бóвтати, поло́хати; 3) гéпати, ся, тупати

Ботва — 1) рос. Beta vulgaris — буря́к; 2) (у буряка) — буря́чиння, гі́чка, (у мор- кви) — моркові́ння, (у інших го- родних рослин) — гі́ча, гі́чка, ба- ділля, огóдиння

Ботвинье, ботвинья — 1) д. Ботва 2; 2) хо- лодні́к, холо́дний борщ

Ботинки — полу́ботки, череви́ки

Ботфорть, ботфорты — батфо́рти

Боть — 1) д. Ботало 1); 2) маслобо́йка (руч- на); 3) байда́к

Боты — чо́боти

Ботѣлый — 1) товстíй, гладкі́й; 2) с(ь)пі- лий, сті́глий, пос(ь)пі́лий, дості́г- лий

Бочага, бочагъ, бочажина — бака́й

Бочарня — бонда́рня, бочка́рня

Бочениться — 1) бокува́ти, нахиля́тися на́ бік, бокасува́ти; 2) бра́тися у бо́ки

Боченокъ — барі́ло, барі́лко, барі́льце, бо́- клаг, бакла́г, баклажо́к

Боченочный — барі́лковий

Бочечный — бочко́вий

Бочистый — бока́тий, бока́нь, повнобо́кий

Бочка — бо́чка, ку́хва, бо́дня, ка́дуб, ка́довб, (для капусти) — квасні́к, (для води) — відні́к, водяні́к, водя́нка; помі́р- ниця. — Ка́къ въ бездонную бочку — як у прі́рву

Боязливость — бо́язкість, бо́язність, жах- лі́вість, ляклі́вість, полохлі́вість

Боязливый — боязкі́й, боязні́й, жахлі́вий, ляклі́вий, полохлі́вий, полошлі́вий, боягу́з

Боязный — бо́язні́й, бо́язкі́й, страшний

Боязнь — бо́ясть, ляк, жаха́ння, острах

Бояринь — боя́рин, пан, вельмо́жа

Боярская снить, рос. Vupleurum — ласка́вець, ласка́вці

Боярышникъ, рос. Crataegus Oxyacantha — глі́д, гло́д

Боятся — бо́ятися, ляка́тися, жаха́тися, страха́тися, страши́тися

Браво — бра́во, до́бре, га́рно, ле́псько!

Бравый — бра́вий, хва́тський, відва́жний, молоде́цький, голі́нний, с(ь)мі́ливий

Брага — бра́га; пі́во

Бражникъ, ца — гульта́й, ка, п'я́ниця, гу- ля́ка

Бражничаютъ — гульта́ювати, пі́ти-гуля́ти, пі́ячити

Бражничанье, бражничество — гульта́йство, п'я́ництво, пі́яцтво

Бразды правленія — стерно́ уря́ду

Бракованный — брако́ваний, відче́мний

Браковать — бракува́ти, відді́ляти

Бракосочетаніє — шлю́б, одру́жіння, віне́ць, вінча́ння

Бракъ — 1) шлю́б, віне́ць. — Вступать въ бра́къ, сочета́ться бра́комъ — шлю́б, віне́ць взяти, зако́н при́няти, у за- ко́н вступі́ти; одру́житися, побра́- тися, звінча́тися, поже́нитися, на рушнику́ ста́ти. — Въ гра́жданскомъ бра́къ — на ві́ру жи́ти; 2) брак, ви- бірки, обі́рок

Брандмауэръ — мур (між двома будинками)
Бранець, бранцы — плóскінь
Бранить, ся — лаяти, ся, сваріти, ся
Бранливість, бранчивість, ый — лайлівість, сварлівість, лайливий, сваркий, сварливий
Бранный — лайливий
Брань — 1) лайка, лаянка, лаяння; 2) війна
Браслеть — браслёт, обручка
Братаниха — братова
Братанична — небога, племінниця, братанниця
Братаничъ — небіж, племі(є)нник, братанич
Братанъ — 1) брат старший; 2) небіж, племінник (по братові); 3) брат у перших
Братанье — братання, побратимство
Брататься — брататися, хрестами мінятися
Брательникъ — брат молодчий
Братець — братік, братко, братусь, братуньо, братічок
Братина, братинка — кúхоль, жбан, конóвка, кондійка
Братинь, братній — братів
Братованье — побратимство
Братовая — ятрівка, братова
Братолюбіе — братерство
Братоубійца — братовбійця, братоубійник
Братскій — бра́ц(тс)ький; 2) братерський, братерній
Братство — бра́ц(тс)тво; (член бра́цтва) — братчик; 2) братерство
Брать, братья — брат, браті, братове. — **Брать двоюродный** — брат у перших. — **Б. троюродный** — брат у других. — **Б. крестный** — хрещений брат. — **Б. крестовый, названный** — побратім, названий брат. — **Б. молочный** —молошний брат. — **Братья сведеные, сводные** — зведені, зведенюкі, зведенята
Брать, ся — брати, ся. — **Брать верхъ** — гóру брати, перемагати. — **Брать въ долгъ** — позичати, набір брати, набирати. — **Брать сторону** —заступатися, ставати за кого. — **Брать ягоды, грибы** — збирати
Брачящіеся — молоді
Брачный — шлюбний, вінчальний, весільний. **Брачный обрядъ** — шлюб, вінчання
Брашно — їжа, їство, страва, потрава
Бревенчатый — брусований, рублений
Бревно — поліно, колода, дуб, дубок, (обтесане з чотирьох боків) — брус, балка, (коротке) — оцупок, оцупалок, (тонке, кругле) — кругляк, (для повертання вітряка) — стріла, (в киришному зрубі) — цямрина, цебрина, (під стелею) — сво́лок, (в будівлі для звязку) — оше́пина, (поперечна) — ба́нта, ба́нтина, (для переходу через річку) — кла́дка, (на стріху) — при́ту́га
Бредень — во́лок, волочо́к, бредень
Бредина, бреднякъ, рос. Salix caprea — верболіз, ива
Бредить, ся — верзти, ся, плести, марити, ся, блудити слова́ми, ввижатися

Бредни — дурни́ця, бредня́, нісенітниця, тереве́ні
Бредь — верзіння, ма́ри, маячня
Брезгать — брі́дити, ся, грéбати, гидува́ти, гордува́ти
Брезгливість, брезгливый — бридливість, -вий, гидлівість, -вий
Брезжать — 1) бря́зчати, бря́зкотіти, дреньчати; 2) брі́нькати
Брезжить, ся — 1) с(ь)віта́ти, на с(ь)віт займа́тися, благословля́тися, сі́рити; 2) мрі́ти, мигті́ти, миготі́ти, блімати
Бременить — обважа́ти, обтяжа́ти, заважа́ти. — **Бремя** — вага́, вагота́, тяга́р, тягота́, тяжа́р. — **Разрѣшиться отъ бремени** — роді́ти, породі́ти
Бренность — ма́рність
Бренный — ма́рний, тлі́нний
Бренчалка — бря́зкітка, бря́зкало, бря́зкальце, бря́зкотіло
Бренчаніе — 1) бря́зчання, бря́зкання, бря́зкіт; 2) брі́нькання
Брести, ся, брестъ — бресті́, ся, плесті́, ся, плéнтати, ся, чвала́ти, тягті́ся, ді́батися, ді́бати
Брехать — га́вкати, бреха́ти
Брехня — брехня́, бридня́
Брехунъ, брехуха — бреху́н, бреху́нка, ха, (здр.) бреху́нець
Брешъ — проло́(і)м, ві́рва, дюра́, діра́
Бритва — 1) бритва, (з коси) — скісок; 2) бі́лик
Бритвенница, бритовница — брито́вниця
Бритвенный, бритовный — бритовний
Брить, ся — брі́ти, ся, голі́ти, ся
Бритье — бриття́, гоління
Брица, рос. Setaria glauca i Panicum crus-gali — брі́ця, ми́шій
Бричка — брі́чка, брі́ка, (з плетеним кором) — нетеча́нка, (крита) — бу́да, бу́дка
Бріонія, рос. Bryonia — нечіпа́й-зілля, переступ
Бровистый — брова́тий, брова́нь, брова́ч
Бровный — брі́вний
Бровь, мн. брови — брова́, (здр.) — брі́вка, брі́вонька, (мн.) — брі́ви, брі́вкі, брі́воньки, брове́нята
Бродильный — квасний
Бродить — 1) броді́ти, ве́штатися, волочі́тися, тиня́тися, туля́тися, шве́ндятити, блука́ти, тиня́тися, ніка́ти, сновига́ти; 2) кі́снути, ква́снути, (про тісто, буряки то-що) — гра́ти, ви́гравати, шумува́ти, мусува́ти (про горілку, вино то-що)
Бродня — бродня́, блука́ння, блукани́на, ве́штання, снови́гання
Бродокъ — пробі́й
Бродчикъ — забро́дчик, бурла́ка
Бродь — брі́д. — **Въ бродь** — у брі́д, брі́дьма
Бродяга — бродя́га, волоцю́га, заволо́ка, бурла́ка, поволо́ка, прибу́да, приплéнтач, (про жі́нку) — волоцю́га, бурла́чка, мандрю́ха, пові́я
Бродяжество, бродяжничество — бродя́жество, волоцю́жество

Бродяжничать — бродяжити, волочітись, мандрувати, бурлакувати
 Бродяжій — бурлацький
 Бродячий — бродящий
 Броженіє — 1) шумування, мусування; 2) хвилювання, за́колот, колотнеча
 Броненосець — пánцирник
 Броненосный — пánцирний
 Бронза — брónза, спиж
 Бронзировать, бронзовать — бронзувати
 Бронзованіє, бронзовка — бронзування
 Бронзовка, жук *Arhovius fassor* — оленка
 Бронзовый — брónзовий, спижовий
 Бронь, броня — пánцир
 Бросаніє — кидання, шпурляння
 Бросальный, бросательный — кідальний
 Бросать — кидати, метати, шпурляти. — Бросать жребій — кидати жереб, (палкою) — мірятися, вимірятися. — Б. взгляд — скидати очіма. — Б. кровь — пускати кров
 Бросаться — кидатися
 Бросить, ся — кинути, ся, метнути, ся, шатнутися, (зразу) — порватися, (в бік) — шарахнути, (об землю) — гєпнути, ся, бебєхнути, ся, (у воду зразу) — шубовснути, (в ліс зразу) — шелєснути, (про хворобу) — вкинутися, прикинутися. Б. бѣжать — кинутись бігти
 Броскій — кидкий, меткий
 Броскомъ — навкидя, навкидячки, кидькома. — Броскомъ броситься — прожогом кинутися, порватися
 Брошенный — кинутий. — Б. безъ вниманія — залишений, покинутий, занехаяний
 Брошь, брошка — брóшка, шпілька, запінка
 Брошюра — брошұра, книжечка, метелик
 Брудершафтъ — брудершафт, побратимство
 Брульонъ — чорняк, чорнєтка
 Брундышка, рос. *Vulbocodium ruthenicum* — гадючий просорєн, сирітки
 Брусинка, брусница, рос. *Vaccinium Vitis Idaea* — брусниця, (гал.) — камінки, камінці, кваснички, кваснівки
 Брусница — 1) кúшка (для бруска); 2) манта́чка, лопáтка (у косарів)
 Брусничникъ — куш брусниці
 Бруснякъ — брусок, точило
 Брусовка — терпуг
 Брусовой — брусовий
 Брусчатый — брусований, рúblений, зроблений з балок
 Брусъ — брус, балка, свóлок, шта́га, ба́нта, ба́нтина
 Брусякъ — жóрен, верхняк
 Брыжейка — бріжі
 Брыжеечный, брыжейный — брижі́йний
 Брызгалка, брызгало — кропи́ло; сикавка
 Брызганье — бризкання, прискання, порскання
 Брызгать, ся — бризкати, ся, прискати, ся, порс(ь)кати, цїркати
 Брызги — бризки, приски, скалки
 Брызгъ — 1) бризка, приска, ска́лка; 2) бризкання

Брыкать, ся — брикати, ся, вихати, хв(ф)ицати, фіркати
 Брылястый — товстогубий, губатий
 Брысь — тпрұсь, ту-тпрұсь, а-тпрұсь
 Брюзга — буркун, буркало, туркало, боркотун, гримач, моркотун, мрукало, гомонливий
 Брюзглый — опухлий, набряклий, одутий, брезький, брезклий
 Брюзгнуть — пухнути, опухати, набрякати
 Брюзжаніє — буркіт, муркіт, бурчання, бурмотання, туркання
 Брюзжать — бурмотати, буркотіти, туркати, бурчати, мурмотати, мурмотіти, мурчати
 Брюква, рос. *Brassica Napus rapifera* — бруква, *Brassica canpestris*, парobrassica — калярєпа, галярєпа
 Брюки — штани, шаравари
 Брюнетъ, ка — чорнявий, чорнявець, чорнява, чорнявка, чорну́ха
 Брюханъ — пузанъ, череванъ, брухач, (глумливо) — баріло, черевко́, пухтій
 Брюхастый — пузатий, череватий
 Брюхатить — набивати пузо, пузати
 Брюхо, Venter — пу́зо, че́рево, живіт
 Брюховица — тельбухи
 Брюшина, Peritanacum — чепець
 Брюшко — пузце́, черевце́, пу́зя
 Брюшной — черевний, животóвий. — Брюшная часть — почеревина
 Брякать — брязкати, брязкотіти, брязчати
 Брякнуть, ся — 1) брязнути, забрязчати; 2) гєпнутись, бебєхнути, ся, беркицьнути, ся, брязнути, брякнути, бацнути; 3) ляпнути
 Брякъ — брязь, гєп, торóх, бебєх, беркиць
 Бубенець — бубонєць, бубончик, бубник, балабóлка, балабóнчик
 Бубень — бубо́н, решето́
 Бубовка — дзвінка
 Бубковый — дзвінко́вий.
 Бубны — 1) бубни; 2) (масть в картах) — дзвінка, звінка
 Буглазь, рос. *Anchusa officinalis* — польова меду́ница, медя́ншник, волóвий язїк, рум'я́нка, рум'я́нчик, ранник, свиню́шник
 Бугористый — горба́стий
 Бугорчатый — горбо́ватий, горбкува́тий, гулюва́тий, шишкува́тий
 Бугоръ, бугорокъ — горб, горбо́к, го́рбик, па́горок, шпиль, шпильо́к, шпиле́чок, кúпа, кúпина, кучугу́ра, шйшка, гу́лька
 Бугрить, ся — крутіти, ся, хвилювати, ся
 Бугровый — горбовий, шпильовий
 Бугровина — гу́ля, гу́ля, опу́х
 Будара — байда́к, байда́ра
 Буде — як, коли, як щó
 Будень — б́удень, будє́нний, б́удн(і)ий день
 Будеть — 1) б́уде; 2) го́ді, б́уде, дово́лі, до́сить
 Будила — будило́
 Будильникъ — 1) будило́; 2) будильник
 Будить — будіти, побужати
 Будка — б́уда, б́удка, халаб́уда
 Будкій — чуткий

Будкость — чуткість
 Будоражить — турбувати, баламутити
 Будочникъ — будник
 Будра, рос. — а) д. Баранчикъ; б) *Hedera Helix* — плющ; в) *Linaria* — дзвіночки, звоніки, косярки, сокирки, зайців льон, ленок, остудник, чистець, зозулинні черевички
 Будто — 1) наче, неначе, мов, мовляв, бущим, ніби, либонь. — **Какъ будто**, **будто-бы** — начеб-то, мовби-то, ніби-то; 2) хіба?, невже, чи вже?
 Будущій — будучий, потонний, прийдешній, майботній
 Будущность — будуч(ч)ина, будучність, будущина, прийдешнє, майбутність
 Буеракъ — 1) байрак; 2) замєт
 Буерачекъ — байрачок
 Буерачина — ярок, балочка
 Буженина — свинина
 Бужденіє, буженіє — будіння, будження
 Буза — 1) буза; 2) сіль кам'яна
 Бузина, рос. *Sambucus nigra* — бузина, (гал.) — баз, базнік, *S. racemosa* — бузина червона, *S. Ebulus* — бузнік, в'язовник, (гал.) — базнік
 Бузинный, бузиновый — бузиновий
 Буище — 1) шпиль, бєлєбєнь; 2) цвинтар(ь), церковний двір
 Буйволенокъ — буйволя, -ляти
 Буйволь, *Bos bubalus* — буйвіл, (здр.) — буйволик, (самійця) — буйволиця
 Буйный — 1) буйний, бунтовливий, задьорливий; 2) буйний, бурхливий, рвачкий; 3) буйний, великий
 Буйство — буча, бєшкет, буйність
 Буйствовать — бучу збивати, буяти, бушувати
 Бука — 1) хоха; 2) вовкуватий, темрюк, нелюда, нелюдько, безлюдько, одлюдько, похнюпий, похмурий. — **Смотрѣть букой** — вовком дивитись
 Букашка — кўз(ь)ка, комашка, кўзочка
 Буква — бўква, літера. — **Б. гласная**, **согласная** — голосна, приголосна
 Буквальный, но — дословний, дослівний, достотний, достомєнний; до слова, до цяти, достотно, достомєнно
 Букварь — буквάρь, граматка, абетка
 Буквенный — бўковний, літерний
 Буквоѣдство — буквоїдство
 Букетъ — 1) букєт, пучок, пучєчок, кїтиця; 2) дух, пах, пахоші
 Букинисть — книгáрь (що торгує старими книжками)
 Букля — пўкля, пейс
 Буковица, рос. *Betonica* — бўквиця, бўковник, бук-трава, польовий канўпер, материнка. — **Б. лѣсная**, *Stachys silvatica* — бўковиця, бáбка. — **Б. русская**, *Aiuga pyramidalis* — горлянка, дівчака красá, гостровєршки, суховєршки, богородишник
 Букъ — 1) рос. *Fagus* — бук, бўковина, бучина. — **Бѣлый букъ**, *Carpinus betulus* — граб, грабина; 2) луг, мїтель; 3) жлўкто
 Булавка — шпїлька

Булавочный — шпильковий
 Буланы — буланій, (про вола) — половий
 Булатный — булатний
 Булатъ — 1) булат, сталь, криця; 2) меч, шабля
 Булдыга — 1) палиця, цїпок, дубина; 2) гулять, гуляка
 Булдырь — 1) пухирь, гўля, моргўля; 2) нерівне місце в полі; 3) хатка на бєлєбєні або в пустирі
 Булдыри, булдырья — булькі, бўльби
 Булка — бўлка, паляниця, (з лапками загнутими, помазана олією з цибулею) — книш, (гречана) — балáбуха, (невеличка, кругла) — буханєць, бўханка, (французька) — франзолья
 Булочная — пєкарня
 Булочникъ, ца — пєкарь, хлїбопєк, бўлошниця, палянішниця, перепїчайка, бублєйниця, бублєшниця
 Булочный — бўлошний, палянішний
 Бултыхать — 1) бовтати, колотити; 2) бурити, кїдати що в воду
 Бултыхнуться — бовтнути, шубовс(т)нути
 Бултыхъ — бовть, шубовсть, бух, буртись, плюсь
 Булыга — 1) камінь дїкий; 2) бріла (каміню)
 Булыжникъ — д. Булыга 1
 Булыня — прасол
 Бульдогъ — бритán, бульдог
 Булькать, ся — бўлькати, ся, булькотіти
 Бульонъ — бўльїон
 Бумага — 1) папір, бомáга, бумáга, (здр.) — папірєць. — **Б. почтовая** — листовий, поштовий папір. — **Б. оберточная** — бібўла. — **Б. хлопчатая** — бáвовна, бавина. — **Б. гербовая** — гербовий, штемплєвий папір. — **Б. папиросная** — цигарошний. — **Б. цвѣтная** (для гаптування) — заполоч; 2) (стара) — шпаргал, (зб). — шпаргалля
 Бумагомаратель — писáка, писáчка, папіромáз, віршомáз
 Бумажка — папірєць, папірчик, бо(у)мáжка
 Бумажникъ — гамán, гаманєць, гаманок
 Бумажный — 1) папіровий, папіряний, папірчатий. — 2) бавовняний, бавняний
 Бумажная фабрика — папірня. — **Б. фабрикантъ** — папірник
 Бумазея, бумазейный — бархán, бархановий
 Бунтовать, ся — 1) бунтувати, ся, повставати, бунт зривати; 2) баламутити, каламутити, підбурювати
 Бунтовской — бунтливий, бунто(ї)вликий
 Бунтовщикъ — бунтовнік, бунтівнік, бунтарь, повстанєць, (гал.) — ворохобник
 Бунтовщическій, бунтовщичій — бунто(ї)вний, бунтарський, повстанський
 Бунтъ — бунт, за́колот, рóзрух, ворохобня
 Бунчатъ — гудити, густі, дзижчати, бри(є)ніти
 Буравить — свердли́ти, вертіти
 Буравленіє — свердління, вєрчення
 Буравный — сверделовий
 Буравообразный — свердловатий
 Буравокъ, буравчикъ — свєрдлик

Буравь — свёрдел, свёрдло, (великий) — лопатень, (для вирівнювання рулі рушниці то-що) — шуст, (для розшукування кринишних жил, руди то-що) — штирь, с(ь)відер

Бураковый — буряковий

Буракъ — бурак, буряк

Бурань — хуртовина, (ф)хуга, віхало, завірюха, хуртеча

Бургомистрь, бургомистерша — бурмістер, бурмістр, бурмистрова

Буреваль — 1) вірюга, буря; 2) вітролом, лом

Бурена, буренка, буренушка — коро́виця, ми́нька

Бурить — свёрдли́ти, верті́ти

Бурка — бурка (керея)

Буркала, буркалы — банькі

Буркунь — рос. 1) *Melilatus alba* — білий буркун, *M. coerulea* — буркун-зілля, *M. officinalis* — жовтий буркун; 2) *Medicago falcata* — бурундук, бурунчук, буркун, черевішник; 3) *Onobrychis sativa* — заячий горох

Бурлакъ — бурлака, (зб.) бурлацтво

Бурлачение, бурлачество — бурлакування

Бурлачить — бурлакувати

Бурливый — 1) бурхливий, буремний, навальний, рвачкий; 2) невгомонний, неспокійний

Бурлить — 1) бушувати, бурхати, клекотіти; 2) галасувати, бучу збивати, шарабурити

Буровить — дзюрити, ринути, бурхати

Бурса, бурсакъ, бурсачье — бурса, бурсак, бурсачва, бурсацтво

Бурта, буртъ — бург

Бурунь — бурун

Бурчаніе — буркотня, буркотнеча

Бурчатъ — бурчати, буркотати, буркотіти, бурхотіти

Бурь — свёрдел, штирь, с(ь)відер

Бурый — бурий, рудий

Буря — буря, хуртовина

Бусить — 1) мрячити, імжити, мжити; 2) пиліти, порошити, курити; 3) брехати, верзти, теревені, дурницю нести, правити, точити, торочити

Буслай — мугірь, мугіряка, гевал

Бусовѣть — сірити, синіти

Бусь — 1) мигічка, мжічка; 2) пил, порошок

Бусы — пацьорки, бузкове намисто (скляне), смілка, січка

Бусый — темносизий, сіробурий

Бутень, рос. Chaerophyllum Anthriscus — бо́ліголов, свербігуз

Бутерлакъ, рос. Postulaca sativa — со́сонка

Бутонъ — пуп'янок, пуп'яшок, (що почав розпускатися) — роспу́кавка

Буторъ — манатки, збіжжа, мізерія, худоба, худібчина

Бутузь — куцан, пузань, пузанчик, опец(ь)ок

Буть — груз

Бутылка — пляшка, (здр.) пляшечка, бутелька

Бутылочный — пляшковий, пляшаний, бутельковий

Бутыль — сулія, (оплетена) балцанка, плетінця

Буфеть — 1) місник, суднік, креденець; 2) рестора́н, буфе́т

Бухалень, пт. Botaurus stellaris — бугай

Бухать, ся — бухати, ся, бухкати, ся, гепати, ся

Бухнуть, ся — 1) бухнути, ся, гепнути, ся; 2) ляпнути, випалити; 3) бубнявити, бучавіти

Бухта — зато́ка, бухта

Бучало — вір, водокруть, крутінь, кру́ча, шум

Бучение — зоління, лужіння

Бучень — джміль

Бучило — бакай, ковбань

Бучить — лужити, золити, ся

Бучной — золінний

Бушевать — бушувати, буяти, бучу збивати, бурхати, віхорити, шумувати, гвалтувати

Буянь — буян, ворохобник, задьора, галатін, бешкетник

Бы, когда бы, если бы, чтобы — б, коли-б, щоб, як-бі

Бывалець — бувалець, бувалий

Бывало — бувало, було

Бывалый — бувалий, мину́лий, колишній

Бывальщина, былъ — били́ця, бувальщина, буваль

Бывать — бувати, траплятися, лучатися. — **Бывать часто у кого** — вчащати до ко́го. — **Какъ ни въ чемъ не бывало** — мов нічого й не було, на́че й не він, не вона. — **Ничуть не бывало** — зо́всім ні. — **Этому не бывать** — сьогó не бу́де!

Бывший — був́ший, що був, мину́лий. — **Нѣ-когда бывший, когда-то бывший** — колишній

Быковникъ, рос. — 1) *Verbascum nigrum* — горлачі, омáн; 2) *Melampyrum* — бра́тіки, Іва́н та Ма́рія

Быкъ — 1) *Bostaurus* — бик, віл, (ста́дник) — бугай, (дикий, *Bosurus*) — тур

Былина — 1) д. **Бывальщина**; 2) билі́на, билі́нка, билінонька; 3) дума

Быліе — зілля, білля

Былое — мину́ле, коли́шнє

Былой — мину́лий, (давно ки́лись) — коли́шний

Былеватый — бур'янува́тий

Быльникъ бѣлый, рос. Gnapholium silvaticum — суховершки

Быльникъ, бѣльнякъ, рос. Artemisia vulgaris — чо́рнобі́ль, чо́рноби́ль, забу́дьки, нѣхворо́щ, нѣхворо́ща

Быстрехонекъ, быстрешенекъ — швиде́нький, жваве́нький, хуте́нький, би́стрє́нький, швиде́сє́нький

Быстрина — би́стрина́, би́стриня́, би́стринь, стрі́жень, прудко́від

Быстроглазый — би́строо́кий

Быстролетный — би́строльо́тний, би́стро-плі́нний

Быстроногий — прудкі́й, ві́троно́гий

Быстрость, быстрота — швидкі́сть, прудкі́сть, хуткі́сть, ско́рість, би́стрина́

Быстротечный — би́строво́дний

Быстротокъ — прудко́від, стрі́жень, бі́стриця

Быстроуміе, быстроумный — би́стротя́мість, би́стротя́мий, бі́стрый, меткі́й на ро́зум, тямкі́й

Быстрый, быстро — швидкі́й, о, прудкі́й, хуткі́й, шпаркі́й, о, бі́стрый

Бытіє — буття, життя, існування, ествування.

Бытность — пробування, бутність, буття.
— **Въ бытность мою...** — за час мого пробування, коли я був...

Быть — побут, життя

Быть — бути, пробувати, жити, знаходитися, матися, існувати. — **Было** да сплыло — було та загуло, було та за водою пішло. — **Будь** добрь, будьте добры — будь ласка, будь ласкав, будьте ласкаві! — **Быть** въ состояніи, въ силахъ — змогтись, здужати, здолати, силу мати. — **Быть** можетъ — може, мабутъ. — **Быль** таковъ — счез, зник, пропав. — **Быть** къ лицу — личити, до лиця бути, приставати. — **Такъ** и **быть** — гаразд, добре, нехай так, сількісь. — **Какъ** **быть**? — що робити? як його бути? — **Какъ** **бы** тамъ ни было — щоб там ни було

Бычати — волівина, бичина, яловичина

Бычачій, бычій — бичачий, волівий

Бычиться — опинатися, пручатися, змагатися

Бычокъ — бичок

Бѣганіє — бігання, біганіна, гасання

Бѣгати — 1) бігати; гасати, (в)ганяти, шмигляти; 2) тікати, утікати, втікати; 3) (в)ухилятися, цуратися

Бѣгалець — утікач, втікач, тікач

Бѣглий — 1) утіклий, збіглий, забіглий і д. **Бѣгалець**; 2) швидкий, хуткий, моторний, поверхівний, легкий, побіжний. — **Бросить** **бѣглий** **взглядъ** — скинути оком, намигнути оком. — **Бѣгло** — швидко, швиденько, хутко, хутенько, нашвидку, побіжно (гал.)

Бѣглянка — утікачка, втікачка, утіканка

Бѣговой — біговий

Бѣгомъ — бігом, бігцем, біжки, (злегка) — підбігцем

Бѣгомѣрь — (одометръ) — бігомір

Бѣготня — біганіна, метушня

Бѣгство — (в)утікання, (в)утіканка, (в)утеча, (в)утечка, (в)утік, втьоки. — **Обратить, ся** **въ** **бѣгство** — повернути на втіки, пуститись на втьоки, на втікача, наживати п'ятами

Бѣгунки — бігунці

Бѣгучій — 1) біжучий, текучий; 2) линючий

Бѣгъ — 1) біг; 2) **Бѣга** — бігі, гони, перегони, гонітва; мандри, втіки, втьоки

Бѣда — біда, ліхо, нещастя, недоля, пригода; безталання, лиха година, безголов'я, халепа, причина. — **Въ** **томъ** **то** **и** **бѣда!** — то-то бо й ліхо, горе. — **Бѣда** **стрясась** — ліхо спіткало. — **Какъ** **на** **бѣду** — як на ліхо, як на те. **Навлечь** **бѣду** — накликати ліхо. — **Пережить** **бѣду** — перебідувати. — **Помочь** **бѣдѣ** — запобігти ліхові

Бѣдишка — бідонька, лишенько

Бѣдниться — біднитися, бідкатися

Бѣдновать — бідувати

Бѣдность — бідність, убожество, убозтво, недостатки, бідота, мізерія, злидні

Бѣднота — 1) д. **бѣдность**; 2) бідота, біднота, голота, сірома, сіромашня, злидні

Бѣдный — 1) бідний, убогий, вбогий, немощний, мізерний, злиденний; 2) бідний, бідолашний, сердешний

Бѣднѣть — бідніти, біднішати, вбожити, зводитись, переводитись, голіти

Бѣдняга, бѣднякъ — 1) бідняк, бідак, бідарь, злидарь, харпак, голодрәнець, безштанько, сіромаха, гольтіпак; 2) бідолаха, сердега, небога, нетяга, небора́к

Бѣдовый — 1) (про діло) — лихий, небезпешний; 2) (про людину) — завзятий, невгомонний

Бѣдокурить — шкодити, збиткувати

Бѣдокуръ, ка — шкодник, ця, збитошник, ця

Бѣдственный — 1) нещасливий; 2) бідолашний, злиденний

Бѣдствіє, бѣдство — біда, лиха година, халепа, безголов'я

Бѣдствованіє — бідування, горювання

Бѣдствовать — бідувати, горювати, бідкатися, злиднювати, поневирятися

Бѣжать — 1) бігти, тікати, (швидко) — чухрати, драти, чесати, чкурати, чимчикувати, дмухати; 2) (про годину і воду) — бігти, точитися, пливти

Бѣженецъ — біженець, утікач, тіканець

Бѣлево — 1) білізна; 2) біління, білення

Бѣленькій — біленький

Бѣлесоватый — білястий, білявий

Бѣлехонекъ, бѣлешенекъ — білесенький

Бѣли, Leucorrhoea — оплава, уплави

Бѣлизна — білість, білянка, білявість

Бѣлило, бѣлила, бѣлилы — біліло, побіл. —

Свинцовыя бѣлила — блейвас

Бѣлильный — білиловий, блейвасовий

Бѣлильщикъ, ца — білильник, ця

Бѣлить, ся — білити, ся, побіляти

Бѣличій, бѣлій — білячий, вивірковий, з вівірки

Бѣлка — 1) *Sciurus vulgaris* — білка, веврик, вівірка, вів'юрка; 2) білення

Бѣлковина — білковина

Бѣловый — білковий

Бѣло — біло, чисто

Бѣлобокій — білобокий

Бѣлобровый, бѣлобрысы — білобровий

Бѣлобрюхий — білопүзий, білочеревий, підласий

Бѣловатый — білястий, білявий, пробілуватий

Бѣловать — білувати

Бѣловой — біловий, біловік, переписаний начисто

Бѣловолосый — біловолосий, білявий

Бѣлоглазый — білоокий, білозорий

Бѣлоголовець — а) *Crepis lectorum* — кульбаба, дікий молочай, жовтий ц(ь)віт, б) *Silene pratensis* — морковник

Бѣлоголовка, Spiraea ulmaria і Frifolium montanum — куряча лапка, сорочи лапки, біла кашка, конюшина, квасик

Бѣлоголовникъ, Vaccinium uliginosum — голубець, п'яниця, піякі, лохина, лохачі, глухія (гал.), в) *Berteroia incana* — бабішник, йкавка

Бѣлоголовый — білоголо́вий
 Бѣлогривый — білогривий
 Бѣлогрудый — білогрудий
 Бѣлозоръ, рос. *Parnassia palustris* — білозо́р,
 гада́й-зілля, ма́точник білий
 Бѣлокопытникъ, рос. *Tussilago farfara* — під-
 біл, ма́чушник, ма́тошник, ра́нник
 Бѣлокорка, рос. *Artemisia inodora* — не́хво-
 ро́ща біла
 Бѣлокрыльникъ, рос. *Calla palustris* —
 фія́лковий ко́рінь
 Бѣлокудренникъ, рос. *Ballota nigra* — глуха́
 кропи́ва, м'я́тошник, соба́ча м'я́та,
 ша́ндра
 Бѣлокурый — біля́вий
 Бѣлокъ — 1) біло́к; 2) рос. *Anemone* — про-
 лі́ска, перелі́ска
 Бѣлолицый, ая — білолі́ций, ца(я)
 Бѣлолозь, рос. *Salix amygdalina* — біло́тал,
 тала́, лоза́
 Бѣломойка — пра́чка
 Бѣлоруссь — білору́с
 Бѣлоручка — білору́чка
 Бѣлорыбица, риба *Salmo nelma* — білу́ха
 Бѣлосніжний — сніговобі́лий, білосніжний
 Бѣлостойка, рос. *Pulmonaria officinalis* —
 меду́нка, меду́нчики, медя́ник, воло́-
 вий язýк
 Бѣлотурка — д. Арнаутка 2
 Бѣлотѣлый — білоті́лий
 Бѣлоусъ — 1) білоу́с, білоу́сий, білову́сий;
 2) рос. *Nardus stricta* — ковила́,
 ми́чка
 Бѣлочный — біля́чий, вивірко́вий
 Бѣло́чный — білко́вий.
 Бѣлошвейка, бѣлошвея — шва́чка, шва́ля
 Бѣлошерстый — білоше́рстий, біла́н, біля́к
 Бѣлуга, риба *Acipenser huso* — білу́га
 Бѣлужина — білу́жина
 Бѣлужій — білу́жий
 Бѣлуха, рос. *Antennaria dioica* — нечу́й-вітер
 Бѣлужникъ, рос. *Filago arvensis* — горля́нка,
 грудна́ тра́вка, полі́нчик
 Бѣлый — бі́лий, (на масть) — біла́н, біля́к
 Бѣлый свѣтъ — с(ь)ві́т Бо́жий
 Бѣль — бі́ль

Бѣлье — білі́зна, ху́стя, шма́ття
 Бѣльмо — бі́льмо, ска́лка, полу́да
 Бѣльмоочный — бі́льмоо́кий, бі́льма́к
 Бѣльть — білі́ти, білі́шати
 Бѣльть, ся — білі́ти, ся, (про воду) — лелі́ти,
 ся, (ясно) — ясні́ти
 Бѣлякъ — 1) біля́к, чепуру́н; 2) біля́к, (заєць)
Lepus variabilis
 Бѣлянка — 1) біля́нка, біля́вка; 2) гриби
Agaricus nitidus, procerus i subdulcis
 — біля́нка
 Бѣлячка — білору́чка, чепуру́ха
 Бѣсенокъ, бесенышъ — бісе́ня, бісе́нятко,
 бісик, чорте́ня, чо́ртик
 Бѣсиво — дурма́н
 Бѣсина — дур, скаже́нина
 Бѣсить — бісі́ти, дра́тува́ти
 Бѣситься — 1) бісі́тися, казі́тися, скаже́ні-
 ти, наві́снити; 2) лю́тува́ти, сатані́ти,
 мордува́тися
 Бѣсноватый — біснуба́тий
 Бѣсовка — чорти́ця, відьма
 Бѣсово молоко, рос. *Euphorbia* — молоча́й,
 молоча́к
 Бѣсовскій — бісі́в, бісі́вський, чо́ртив, чор-
 тя́чий, дияво́льський, га́спидський,
 ге́монський
 Бѣсовщина, бѣсовство — 1) чорта́цтво, чор-
 ті́вщина, бісо́вщина; 2) біснуба́ння,
 лю́тува́ння, шале́нство
 Бѣсокъ — сині́ця (з породи *Parus*)
 Бѣсь — бі́с, чорт, дия́вол, дідько, сатана́,
 ку́ций
 Бѣшеникъ, бѣшеница — 1) рос. а) *Cicuta vi-*
rosa — бех, ві́ха, вомі́га, б) д. Белла-
 дона; 2) запри́дух, дурма́н
 Бѣшенка — буркуне́ць — *Clupea caspia*
 Бѣшенство — 1) несамо́вітість, наві́же́ність,
 шале́нство, лю́тість; 2) сказ, ска-
 же́ність, стеклі́зна
 Бѣшений — скаже́ний, сте́клий, кру́чений,
 шале́ний, наві́сний, наві́жений, не-
 само́вітний, біснуба́тий, лю́тий, пі-
 ня́вий
 Бяшка — бара́нчик, я́гня, я́гнятко

В.

Вабельщикъ — ва́бник, вабе́ць, прина́дник
 Вабле́ніе — ва́блення
 Ваби́къ — ва́бка, ду́дочка, сюркало
 Ваби́ть — ва́бити, прина́жувати, мани́ти,
 приманю́вати
 Вага — 1) вага́, ва́жни́ця, терези́; 2) штель-
 ва́га, штильва́га
 Вагенбургъ — обо́з, та́бор
 Вагенмейстеръ, вагмейстеръ — обо́зний
 Вагранка — го́рен
 Важенка — сами́ця о́леня, олені́ця
 Важнича́нье — пиха́, пиша́ння, велича́ння,
 пиндію́чення
 Важнича́ть — пиша́тися, пи́шнитися, велича́-
 тися, бундію́читися, ко́пілитися, ко́пі-
 лити гу́бу, кози́ритися, пиндію́читися
 Важно́сть — важли́вість, пова́га, ва́жність,
 вели́чність

Важный — ва́жний, пова́жний, важли́вий,
 вели́чний, пи́шний, бундію́чний
 Важня — ва́жня, терезні́к
 Вайда, рос. *Isatis tinctoria* — синя́чник
 Ва́йя — ва́йя, гі́лька, верба́, лоза́. — Недѣля
 ва́й — ве́рбна неде́ля
 Вакансія — вака́нсія, гуля́ще, вільне місце
 Вакантний — вака́нсовий, ваку́ючий, віль-
 ний, гуля́щий, поро́жній
 Вака́ція, вакаціо́нный — вака́ції, вакаці́йний
 Вакса, ваксенный, ваксить — ва́кса, ваксо-
 вий, ваксува́ти
 Валанда, валанда́ла — мля́вий, леми́шкува́-
 тий, мні́ха, маку́ха, мару́да, папу́-
 ша, ко́поту́н
 Валанда́ться — 1) валанда́тися; 2) тиня́тися,
 блука́ти, хиля́тися
 Валежникъ — лом, ві́троло́м, ла́мань, ло-

мáчча, сушняк, (дрібний) — хмиз, трук, трúсок, (викинутий водою) — бережняк

Валекъ — 1) прац, пранік, пральник; 2) рубель, качалка; 3) барок, орчик; 4) держак (весла); 5) вал, валик(бок), валець (в млині)

Валенки, або валены — повстяники, повстяки

Валеть (в картах) — хлап, хвіл(ь)ка, ніжник

Валильня — валюшня, валюша, шаповалка, фалюша

Валить, ся — 1) валити, ся, валяти; 2) накидати, насипати; 3) скидати, звальювати; 4) сунути, ся, сипати, плавом пливти, хмарою йти

Валка — 1) звальювання (до купи); 2) рубання, віруб (лісу); 3) валяння, качання (сукна, повсти і т. и.)

Валкій — хиткий, хилкий, хибкий

Валовой — гуртовий, валовий

Валомъ — вало́м, юрбо́ю, гурто́м

Валошить — валаша́ти, холоща́ти, холости́ти, легша́ти, легчи́ти, заверта́ти, каплу́нити

Валуй, гриб Agaricus foetens — валу́й

Валунъ — кругляк

Валухъ — валах

Валь — 1) вал, о́кіп; 2) хвіля вели́ка, вал, буру́н

Вальдшнепъ, пт. Scolopax rusticula — ва́люшень, слу́мка, слу́ква, ле́жень, око́с

Вальсь — ва́лець, ва́льс (танець)

Вальяшний — 1) важкий, міцний; 2) гарний, красний, вальний, показний, пішний

Валюга — вайло́, ва́люка

Валюта — ціна́, кошт, валюта

Валяльщикъ — шаповал

Валяльный — шаповальський

Валять — 1) валяти, качати; 2) базграти, ляпати, мазгати; 3) катати (швидко бігти, їхати)

Валяться — валятися, качатися

Вампиръ — 1) зоол. *Vampyrus* — порода кажана́; 2) упі́р(ь), упиря́ка

Ванда — ве́рша (з лози)

Ванна — ва́нна, купі́ль

Варахія, рос. Inula hirta — гвозди́чка, горі́ц(ь)ві́т, сіда́ч, сухове́ршки і *Inula britanica* — заболо́точник

Варварка — 1) ва́рварка, лю́та, жорсто́ка (жі́нқа); 2) рос. *Barbarea vulgaris* — свирі́па

Варварство — ва́рварство, азія́цтво, лю́тість, дику́нство

Варваръ — ва́рвар, азія́т; лю́тий, дику́н, катю́га

Варганить — 1) варга́нити, бринька́ти, цигі́кати; 2) капа́рити

Варганъ — дрімба, вигра́н, варга́н

Варега, варежка — рукави́ця, плеті́нка

Варенець — ряжанка, ко́лоту́ха, парену́ха

Вареніє, варка — варі́ння, варе́во

Варенье — цукро́ве варі́ння, варі́ння, смаже́ні ягоди, паві́дло, пові́дло, по́відла, — дел.

Варея — кухова́рка, варі́йка

Варить, ся — вари́ти, ся, (в маслі, меду, в цукрі) — сма́жити, (мед) — си́тити. — Моло́ко свари́лось — ски́пілось

Варіантъ — одміна, варіа́нт

Варки — полу́драбки

Варница — солева́рня

Варня — пивова́рня, медова́рня, брова́р, брова́рня

Варовина — 1) вірьо́вка, вері́вка; 2) дра́тва

Варокъ — за́гін, баз

Варъ — 1) спе́ка, вар; 2) окрі́п, вар; 3) смола́, (у шевців) — ше́вська смола́

Василекъ, рос. Centaurea cyanus — во́лошка, во́лошки, блава́ти

Василекъ огородный, душистый, рос. Oscitum Basilicum — васи́льок, васи́льки, паху́чі васи́льки, церко́вні васи́льки

Василекъ рогатый, рос. Delphinium consolida — соки́рки, ко́марові но́сики, ко́са́рики, череви́чки, зозу́лині череви́чки

Василиса, рос. Gentiana cruciata — ті́рлич, товсту́ха, лихоман́ник

Василискъ — 1) васи́льск, змі́й; 2) ящурка (американська — *Basiliscus americanus*)

Васильевъ вечеръ — меланка, кут (перед новим роком)

Василокъ — кропи́ло

Васильковый — во́лошковий, блава́тний, васи́льковий, соки́рковий

Вассаль — голдівник, васаль

Вассальскій — голдо(і)вни́чий, васа́льський

Вата — ба́вовна, ба́вина, ва́та

Ватага — вата́га, ота́ра

Ватерпасъ — гру́нтва́га, середва́га, ватерпа́с, поземни́ця

Ватный, ваточный — бавовня́ний, ва́тяний

Ватруха, ватрушка — мандри́ка, мні́хи, мні́шки

Вафельница — вахля́рка

Вафля, вафли — ва́хлі

Вахлакъ — 1) гу́ля, гургу́ля; 2) чвала́й, вайло́, вахла́й, тюхті́й

Вахлячка — 1) тюхті́йка, вахла́йка, недо́тепа; 2) рос. *Cirsium lanceolatum* — ді́д, дідовні́к, дрябча́к

Вахляй, вахлякъ — парта́ч

Вахта — ва́рта, ва́хта, сторо́жа

Вахтеръ — ва́хтор

Вачикъ — сакви́

Вашъ — ваш, ва́ський

Ваяніє — різб'я́рство, сні(й)ца́рство

Ваяло — різак, до́лотце́

Ваятель — різб'я́р, сні(й)ца́рь, різба́р

Ваять — різб'я́рити, ви́різувати, ви́ливати, сні(и)ца́рити

Вбивать — забива́ти, за́ганяти, вга́няти

Вбиваться — забива́тися, вга́нятися

Вбирать, ся — втя́гувати, вби́рати, ся, наби́ратися, прося́кати чим

Вбирающий — берки́й

Вблизи — бли́зько, збли́зька, збли́зу, по́близу

Вбрасыва́ние — вкида́ння

Вбрасывать, ся — (у)вкида́ти, ся, ки́датися

Вбросить, ся — (у)вкі́нути, ся

Вбрызгивать, ся, вбрызнуть, ся — (в)убрызкувати, ся, впорьскувати, вцїркувати, (в)убрызкнути і т. и.

Вбѣгать, вбѣжать — (у)вбігати, вбігти

Вбѣлѣ — набіло, начисто

Вваживать, ся — призначувати, ся

Вваливать, ся — (в)увалювати, ся, всадиювати, ся, вкидати, ся

Ввалить, ся — (в)увалити, ся, всадити, ся, вкинути, ся, вгилити, ся, впасти. —

Ввалились глаза — запали очі, позатягало очі. — **Ввалились бока** — запали, позападали боки. — **Ввалить въ спину і т. д.** — вліпити, вгилити

Введение — 1) (в)уводини, увід, ввід; 2) вступ, передмова, переднє слово, вступнє слово; 3) **Введение во храмъ Пресвятой Богородицы** — (с(ь)вято 21 листопаду) — **Введѣння, Вхід Богородиці**

Ввезти, ввезть — (в)увезти, привезти

Ввергаться, ся — вкидати, ся, впадати

Ввернуть, ся, ввертѣть, ввертываться — вкрутити, ся, завертити, увертити, ся, вкручувати, ся, завірчувати, увірчувати, ся. — **Ввернуть слово** — втиснути, вкинути слово. — **В. крючокъ** — загнути карлючку

Вверху — угорі, вгорі, нагорі, звѣрху

Вверхъ — угору, вгору, догорі, нагору, наверх. — **Вверхъ дномъ, ногами** — догорі ногами, горініж, шкереберть. — **Вверхъ лицомъ, животомъ** — горілиць, горі(i)-черева. — **Вверхъ по рѣкѣ** — вгору, догорі, проти воді

Ввести, ввести — (в)увести, внести, привести, завести

Ввечеру — ввечері, увечері

Ввивать, ся — ввивати, (у)вплітати, ся, всукувати, ся, заплітати, ся

Ввивка — вплітання, ввивання

Ввинтить, ся, ввинчивать, ся — вкрутити, ся, (в)ушрубувати, ся, завертити, ся, вкручувати, ся, увірчувати, ся, завірчувати, ся, ушрубовувати, ся

Ввить, ся — вплести, ся, всукати, ся

Вводить, ся — 1) (в)уводити, ся, заводити, ся, запроважувати, ся. — **Вводитъ въ заблужденіе** — облужувати, ошукувати, підводити. — **В. въ грѣхъ** — до гріха доводити, на гріх підводити. — **В. въ дѣйствіе** — давати силу, переводити в життя. — **В. въ обманъ** — дурити, піддурювати, обдурювати. **В. въ убытокъ** — доводити до втрати, до збитку. — **В. въ соблазнъ** — спокушати, блазнити, зводити. — **В. въ стыдъ** — засоромлювати. — **В. порядки** — заводити, запроважувати лад; 2) вставляти, вправляти, вроблювати

Вводный — (у)ввідний, вставний

Вводъ — (в)уводини, (в)увід

Ввозить, ся — (в)увозити, ся, привозити, ся

Ввозный — привізний, ввізний

Ввозъ — привіз, ввіз

Вволакивать, ся — втягати, ся, втягувати, вволікати, ся

Вволочить — втягти, уволікти

Вволю — доволі, досхочу, досмаку, усмак

Вворачивать — ввертати

Ввѣкъ — навіки, повік

Ввѣрить, ся — вверити, ся, доручити, звірити, доверити, ся

Ввѣряться — 1) д. **Ввѣрить, ся, вверяться**; 2) здаватися, покладатися на кого

Ввязывать, ся — 1) ув'язувати, вплітати; 2) вплутувати, ся, втручати, ся, встрявати

Вганивать, ся — вганяти, ся, заганяти, ся, займати, залучати

Вгибать, ся — вгинати, ся

Вгибъ — вгин, увігнуте місце, ямка, впуга

Вгладъ — рівно, гладко

Вглубъ — угліб, вглиб, вглиб

Вглядываться, вглядѣться — (у)вдивлятися, вдивитися

Вгнетать — впахати, впахувати, втіскувати, втовкмачувати

Вгнѣздиться — (в)угніздитися, умоститися, укоренитися, в(у)кублится

Вгребать, вгрести — вгрибати, вгарбувати, вгребти, вгарбати

Вгустую — круто, натвердо (про яйце)

Вдаваться — 1) вганятися, витикатися, висуватися; 2) встромлятися, вдаватися, вкидатися

Вдавить — вдавити, вдушити, втиснути, упхати

Вдавні — давно, здавна

Вдалбливать — вдовбувати, забивати, задовбувати

Вдалекѣ, вдали — далеко, оддаля, оддалекі, здаля, здалеку

Вдаль — далеко, в далечину, в долину, в далечинь

Вдвигать, ся — всовувати, ся, засувати, ся

Вдвижной — засувний

Вдвинуть, ся — всунути, ся, засунути, ся

Вдвое — (в)удвоє

Вдвоемъ — удвох, вдвох, удвійзі, удвійці

Вдвойнѣ — двічі, подвійно, в два рази

Вдевятиро, вдевятиромъ — вдев'ятеро, в дев'ять разів, вдев'ятьох

Вдергивать, ся — втягувати, затягати. — **Вдергивать нитку въ иголку** — всиляти, засиляти

Вдесятеро, вдесятеромъ — вдєсятеро, вдєсятьох

Вдираться — вдиратися, впиратися, втіскуватися

Вдова — (в)удова, (в)удовиця, (здр.) — удівонька, (син ii) — удовиченко, удовєнко, (дочка) — удовівна

Вдовецъ — (в)удовець

Вдовинъ — (у)удовін, (в)удовиний

Вдоволь — досить, доволі, вдосталь

Вдовство — (в)удівство, (в)удовецтво, (в)удовування

Вдовствовать — (в)удовіти, (в)удовувати

Вдовушка — удівонька, удівочка

Вдогонку, вдогонъ — наздогін, наздогінці, уздогінці

Вдодь, пт. Урира ероps — одуд, уддуд

Вдоль — удовж, удовш, вздовш

Вдомекъ, у виразі: «не вдомекъ» — не вдогад

Вдомникъ — приймак

Вдосталь — зовсім, цілком, геть чісто, досхочу
Вдохновеніє — надхненія, натхненія
Вдохновенный — надхнений, натхнений
Вдохновить, ся — надхнути, ся, натхнути, ся, удихнути
Вдохновлять — надихати, духу додавати
Вдохнуть — (в)удихнути, (в)удунути
Вдребезги — вдрізки, надрізки, намотлох, нагамуз, начереп'я
Вдругорядь — вдруге
Вдругь — враз, відрізу, зразу, вмент, вміть, раптом, нагло, вльот
Вдуваніє — вдмухування, вдування
Вдувать, ся — (в)удувати, ся, (в)удмухувати
Вдумчивый — вдумливий
Вдумываться — (в)удумуватись
Вдыхать — (в)удихати
Вдѣлка — вправляювання, вправлення, вроблювання, вроблення
Вдѣлывать, ся — вроблювати, вробляти, вправляти, (в мур) — вмуровувати, ся
Веденіє — ведіння, ведення
Ведерникъ — бондарь
Ведерный, ведерный — відерний, відровий, відерковий
Ведерная — бондарня, відерня
Ведерце — відерце, відерко
Ведрено — годяно, годінняно, погідно
Ведренный — погójий, годяний, годінняний
Ведро, мн. ведра — відрó, (мн.) — відра
Ведро — погóда, годіна
Вездѣ — скрізь, усюди, всюди, по всіх усюдах
Вездѣсущій — всюдисущий, повсюдний
Везеніє — везіння, везення, возовіця
Везти, ся, везть — 1) везті, ся; 2) щастіти, вестися, таланити, хв(ф)ортунити
Велерѣчивый — велемóвний, красномóвний, многомóвний, балаклівий
Велерѣчіє — велемóвство, красномóвство, многомóвність
Великанскій — велетєнський
Великанъ — велетень, велет
Великій — великий, здоровий, (дуже) — здоровєзний, здоровєцький, (не дуже) — величєнький, чималій
Великоватый — величєнький, чималій
Великолѣпіє — величність, пішність, бучність, величнопрекрасність
Великолѣпный — 1) величнопрекрасний, пишний, розкішний, бучний; 2) чудóвий
Великонець — чималєнький
Великорослый — великозрóслий, висóкий, здоровий
Великороссійскій — російський, москóвський, великорусський
Великороссія — Великорúщина, Росія, Москóвщина, Москóвська Русь
Великороссіянинъ, ка, великороссъ, великорусъ, ка — росіянин, ка, москáль, москóвка, великорус
Великость — великість
Величавость — величність, пішність
Величавый — величний, велишний, пішний
Величайший — найбільший

Величать, ся — 1) величати, ся, славити, ся; 2) пишатися
Величественный, но — величний, но — В. осанка, в. видь — велична по́стать, величний віггляд
Величество — величність
Величина — великість, величїнь, велич. — **Величиною** — завбільшкі
Величіє — величча
Вельми — вельми, дуже
Вельможа — великий пан, вельмóжа
Велѣніє — веління, наказ, за́гад
Велѣть — веліти, ка́зати, на́казувати, за́гадувати, при́казувати. — **Не велѣть, не велѣно** — не веліти, не вєлено, за́казати, за́казано
Вена, анат. — жїла́, вєна
Венгерецъ — 1) ўгрин; 2) венгєрецъ, вєньгер (крамарь рознощик, найбільше з словаків або угорських українців)
Венера (астр.) — венєра, вечірня зоря
Венеринъ башмачокъ — д. Адамова голова
Венерическій — пранцювátий. — В. болѣзнь — прáнци, сїфіліс
Венеціанскій — венєцький. — В. ярь — гриш-пан, мідянка
Вениса, мін. Silex granatus — гранát
Венный, венозный — жильний, вєнний
Вентель, вентеръ — ятір
Вентиляторъ — вітрячóк, млинóк
Вентиляция — провітрювання
Вепрь — каба́н ди́кий, одінець, вепрь, (здр.) — вєприк
Верба, рос. Salix — верба́, (дереви́на) — верби́на
Вербейникъ, рос. Lysimachia vulgaris — кривавник, рáнник, зімóдра
Вербичникъ, рос. Verbascum — дивина́, ко-ров'я́к, ведме́же ўхо, дрябча́к, ца́рська с(ь)вічка
Верблюдь, верблюжій — верблюд, вереблюд, верблю́дячий. — **Верблюжье сѣно**, рос. *Salsola kali* — кура́й, колю́чка, перекотипóле
Верблюжка, рос. Centaurea parviflora i C. ovina — перекотипóле
Вербный — вєрбний. — В. воскресєньє — вєрбна неділя. — В. недѣля — вєрбна, вєрбний тїждєнь
Вербнякъ — вєрби, вербня́к
Вербованіє, вербовка — вербу́нок, вербу-ва́ння, залу́ка, зати́г
Вербовать — вербува́ти, зати́гати, залуча́ти
Вербовый — вербо́вий
Верболоза, верболозь, рос. Salix viminalis верболі́з, лоза́, молдава́нська їва. *S. capraea* — верболі́з, їва. — *S. pentandra* — верболі́з, талá, шєлюг
Верва — дра́тва
Вергать — кідати
Вердиктъ — віро́к, рішинєць, при́суд
Веревка — 1) вірьóвка, ўжівка, бєчівка. — (Товста при пороні або неводі) — кодо́ла. — (Для шнурування воза) — шнурува́ння. (Що накидають на роги волів) — налі́гач, воло́від. — (Коротка) — мо́туз, мотузо́к, моту́зка, моту́-

зочка. — (Тоненька) — шпагát, швóрка, (і коротенька) — поворóзка; 2) ключ, нízка (ключ гусей)

Веревочный — вірьовочний, мотузяний

Вередливый — чирякуватий, чирявий

Вередь — чиряк, чірка, болячка

Верезга — плаксій, плакса

Верезгливый — плачливий, крикливий, верескливий

Верезжать — верещати, кричати, плакати з віском

Верейна — 1) д. Верей; 2) полукіпок

Верескь, вересь, рос. *Juniperus communis* — яловець, можевельник

Веретено — веретено

Веретье — 1) лантух (з ряднини) або куль (з рогожі); 2) рядно, верета, опалка (мішок для годування коней)

Верешокь — черепок, скалка

Верещга — яєшня (на сковороді спряжена), смаження

Верей — 1) ворітниця, стовп воротяний; 2) човен (невеличкий, легенький).

Верзила — здоровіло, бецман, (про жінку) — гергепа, грипа

Вериги — ланцюги, кайдани, залізо, закові, пута (про пустельників і подвижників)

Вермишель — локшина (волоська)

Вернуть, ся — вернути, ся, завернути, ся повернути, ся

Вероника, рос. *Veronica officinalis* — окладник. *V. chamaedrys* — безвершки, блакитні очки, одхасник, приворотки, росходник, клад, конотопець, (гал.) — гадяче зілля

Верста — верства (міра довжини в 500 сажнів і верстовий стовп)

Верстакь — верстак, верстат. (Частини: 1) стан (складається з 4-х стовпів і 2-х товстих поперечин), (котрі зовуться) коні, (5-ти) жерток, (2-х) навоїв (верхній і спідній) і шайди, (на котрій дві) підніжки з байцарками, (де стоїть ткаля); 2) (дві) колесі (до верхнього і спіднього навою 3) цугою, (котрою здержується колесо, як навій накрутиться); 3) ляда, (що нею ткаля прибива нитку), (в ній) блят, (через котрий приходить пряжа); 4) ригівні, ці (дві, котрі прив'язують до спіднього навою)

Верстать — 1) верстак (друкарський станок); 2) рівняти; 3) верстати (у друкарів — укладати в сторони або в стовпці)

Верстный, верстовой — верстовий (стовп), верства

Вертель — рожен

Вертикальный, но — сторчовий, стрімкий, сторч, сторчака, стрімко, на сторч

Вертило — свердел, свердлик (у теслів)

Верткій — верткій

Вертлюжная впадина, анат. *aceta bulum* — клуб, кұльша

Вертлявый — верткій, кручений, юрливий, юлкій

Вертопрахь — вітрогон, жевжик, фінтик, фертик, (глумливо) — вертихвіст, шелихвіст, крутихвіст

Вертопрашка — вітрогонка, дзіга, придзигльованка, (глумливо) — вертихвістка, шелихвістка, крутихвістка

Вертопрашный — кручений, пустотливий

Вертунь — 1) турман (голуб); 2) (про чоловіка) — вертун

Вертунья — вертуха

Вертьть, ся — 1) вертїти, ся, крутїти, ся, кружати, вїтися, мїкатися; 2) верховодити, коверзувати; 3) викручувати, ся, вибріхуватися

Вертячий — вертючий

Верхникь — верхняк (напр. верхній жорен у млині)

Верхній — верхній, горовий, горішній

Верховина — верх, (стога) — верх, овершок, (чобота) — халява

Верховный — найвищий, зверхній, верховний

Верховодець — верховода

Верховодить — верховодити

Верховой — 1) верхній, горовий, горішній. — **В. вѣтерь** — горовий вітер, горішняк; 2) верховий (кінь); 3) верховий, верховень, верховець, гінець. — **Верховье** — 1) верх, вершок, вершняк; 2) верховина

Верхоглядь, ка — верхогляд, ка

Верхоглядничать — гави ловити, вітрішки продавати

Верхомь — верхом, горою; з верхом

Верхомь — верхи, (про де-кільки) — верхами

Верхушка — верх, вершок, верхняк (на хлібові), верхів'я, верховіття (дерева), верховина, шпиль

Верхь — 1) д. **Верховье, верхушка**; 2) (верхнє житло) — верх, гора; 3) (у екипажів) — верх, буда, поклить; 4) (одежі) — верх, покриття, покрівка. — **Взять, брать, одержать верхь** — гору взяти, брати, подужати, перемогти, переважувати. — **До верху** — до верху, в щерть. — **Верхи** — а) верх, вершок, (мн.) — верхі, вершки; б) плоскінь (коноплі)

Верчение — вертіння, крутіння

Верченный — верхений, кручений

Вершина — д. **Верховье, Верхушка**

Вершинникь — байрак, лісок (у верховині балки)

Вершить — вершити, кінчати, вивершувати

Вершковый — вершковий

Веселенькій — веселенький

Веселехонекь, веселешенекь — веселесенький

Веселить, ся — веселити, ся, звеселяти, бавити, ся

Веселіє — веселість, радість, веселощі, радіщі

Веселка — копістка

Веселый — веселий, радісний, втішний. — **Веселая женщина** — веселуха

Весельникь — гребець

Весельный — весловий

Весельчакъ — веселун, жартун, с(ь)міхун, с(ь)міхотун

Веселѣть — веселіти, веселішати

Весенній — весняний, весінній. — **Весеннія пѣсни** — веснянки, (в лісових країнах) — гаївкї. — **Весеннею порою** — о весні, весною. — **Раннею весеннею порою** — на провесні

Весло, мн. **весла** — весло, (мн.) вѣсла, (здр.) — весельце, веселечко, (велике) — опачина, (на кормі) — стерно, дѣмено, правіло, (на плоту або барці) — трепло. — (Частини весла): лопать і держак, (а на держаку) кобїлка (або) рѹчка

Весна — весна. — **Въ концѣ весны** — на рѹзигри, на рѹзиграх. — **Встрѣчать, провожать весну** — веснувати

Весноватый — веснянкуватий, рябий

Веснуха — 1) веснянка, ластовїння, рябѹтїння; 2) рос. *Anemone nemorosa* — куросліп

Веснушка — 1) д. **Веснуха** 1; 2) журавїна, журавїха, рос. *Oxycoccus palustris*

Веснушчатый — д. **Весноватый**

Вести, ся — 1) вестї, ся, провадити; 2) водїти, ся, поводити, ся; 3) вестїся, водїти, ся, плодїти, ся, розводити, ся, росплѹжувати, ся

Весь — увесь, весь, усей, всенький, усенький, цїлий, цїлїсїнький. — **Все** — усє, всє. — **Рѣшительно все** — всє чїсто, геть чїсто, геть усє. — **Все равно** — усє одно, усє однако, однаково, дарма, байдуже, про мене, сїлькїсь, ані гадки. — **Все таки** — а всєж, усє такї, протє. — **При всемъ томъ** — про тє, а про тє. — **Всего лучше, дороже** — найкраще, найдорѹжче од усьоґо, над усє. — **Во всю Ивановскую** — на всї заставки, зо всїї сїли, чим дужч

Весьма — вельми, дуже

Ветла, (мн.) **ветлы**, рос. *Salix* — верба, *S. pentandra* — верболїз, талá, шєлюг, шєвлюг, *S. acutifolia* — краснотал, желюжина, *S. alba* — біла лозá, *S. amygdalina* — білотал, талá, *S. cinerea* — ївина, лозá, чорнолїз, чорнотал, *S. fragilis* — лѹмка верба, крихковѣрб, *S. repens* — ницелїз, *S. rosmarinifolia* — неталá, рақїтник, *S. purpurea* — лознїк, сáмбїрка, рокїтина

Ветловникъ — лѹзи, верболїз, вѣрби, вербнѹк

Ветловый, ветляной, ветляной — вербѹвий, лозовий

Ветошка — ганчірка

Ветошникъ — старовїнник, ганчірник, онучник

Ветошь, ветошь — дрáнка, дрáнтя

Ветхий — старий

Ветхозавѣтный — старозавїтний

Ветхость — старїсть, давнїсть

Ветчина — шїнка, ѹкіст

Ветшать — старїтися, па́датись, дряглїти

Вехотка, вехоть — вїхоть, (здр.) — вїхтик

Вечеринка — вечернїці

Вечерній — вечірний, вечіровий

Вечерь — вѣчїр. — **Вечеромъ** — у вѣчерї, в вѣчерї. — **Подъ вечеръ** — над вѣчїр

Вечерѣть — вечерїти, сутенїти, смеркати, ся

Вечорошній — вчорáшний, вчорáйший, з учорáшнього вѣчера

Вечоръ — вчѹра у вѣчерї

Вешнякъ — 1) вешнѹк (млин, що меле тїльки весною; коноплї, висушенї весною; весіння дорога і т. д.); 2) ѹпѹст (в греблї)

Вещевой — рїчевий, з пакѹнками, з рѣчами, для пакѹнкїв, пакѹнкѹвий

Вещевое право — рїчевє правѹ, правѹ на рѣчі

Вещественность — рїчевнїсть, матерїальнїсть

Вещественный — рїчевний, матерїальний

Вещественныя доказательства — дѹвїднї, викривáючі рѣчі, рїчевї дѹкази

Вещество — матерїя

Вещица — штѹчка, дрібнїця

Вещь — рїч. — **Вещи** — рѣчі, клѹнки, пакѹнки, пожїтки, манáтки

Вжать — втиснѹти, (в)упхнѹти, вбгáти

Вживѣ — за життѹ

Вжикать — брязкати, брязчáти

Вжикъ — брязчáння, брязкїт, брязкання

Вжимать, ся — втїскувати, ся, впїхáти, впїхувати, ся

Взади — з-зáду, позáду

Взадъ — назáд, взад. — **Ни взадъ, ни впередъ** — нї сюдї, нї тудї

Взаемъ — в пѹзичку, у пѹзїку, в пѹзїку. — **Взять, дать взаемъ** — взятї, дáти в пѹзїку, пѹзїчити в кѹґо, кѹмѹ

Взаимость — взаємнїсть, обѹпїльнїсть

Взаимный, но — взаємний, обѹпїльний; взаємне, обѹпїльно

Взалкать — зґолоднїти

Взамѣнъ — замісто, замісць, нáмісць, вза́мїну

Взаперти — 1) під замкѹм; 2) в самотїні, одлѹдно

Взаправду — справдї, насправжки

Взапуски — наввїпередки, навзáводи

Взахаться — заѹхати, заѹхкати

Взашей, взашей — в потїлицю, в три вїрви, в шїю

Взбаламутить — збаламѹтити, скаламѹтити, сколотїти

Взбалмошный — шалєний, свавїльний, вередлївий

Взбалтывать, ся — бѹвтати, збѹвтувати, ся

Взбарахтаться — вїдряпатись, вїдертїся

Взбелениться — розлѹтуватїся

Взбивать, ся — збивáти, ся, підбивáти, (про рїллю) — підрálювати

Взбираться — злázити, лїзти, (на що небудь) — п'ястїся, спинáтися, дра́батися

Взболтать, ся — збѹвтати, ся, сколотїти, ся

Взбороздить — з'орáти, подряпати

Взборонить, взбороновать — вїскородити, заскорѹдити, вїволочити, заволо́чити

Взбрасывать — підкидáти

Взбрасываться — 1) підкидатися; 2) кидатися; 3) накидатися
Взбresti, взбрестъ — 1) зійти, вилізти; 2) спасти на думку, влізти в голову
Взбросать — накідати
Взбросить — скинути (вгору)
Взбрызгать — побризкати, покропити, поприскати
Взбугрить, ся — зріти, поріти; збурити, ся
Взбудить — розбудити, розбуркати
Взбудоражить — стурбувати, зворушити, розворушити, сколотити, згвалтувати, звалувати
Взбунтовать, ся — збунтувати, ся, забунтувати, скаламутити, повстати
Взбучить, ся — 1) роздуть, ся, набухнути, набучавити; 2) побити, стусанів надавати, прочухані дати; виляяти
Взбучка — прочухан, прочуханка
Взбѣгать — збігати (на гору)
Взбѣжать — збігти, вибігти
Взбѣсить, ся — 1) розбісити, ся, посатаніти; 2) сказітися, скрутитися, стектиса, знавіснити
Взваживать — завожжувати, накідати віжки
Взваживать — звозити, вивозити
Взвалить, ся — звальювати, ся, скидати, ся, накідати, накладати, навантажувати. — **Взваливать вину на кого** — звертати, скидати, звальювати на кого
Взварецъ — 1) варена, варенуха; 2) узвар
Взваривать — варити, зварювати
Взварь — відвар
Взвезти, взвезть — звесті, вивезти
Взвести, взвестъ — звесті
Взвивать — звивати
Взвиваться — підніматися, підійматися, зніматися
Взвидѣть — побачити, вздріти
Взвизгиваніе, взвизгъ — верещання, вищання, вереск, виск
Взвизгивать — верещати, вищати
Взвиться — піднятися, знятися, звітися
Взвихрить — скуйовдити, роскуйовдити
Взводить, ся — 1) зводити, ся, піднімати, ся; 2) виводити; 3) брехати, клепати
Взводный — зводний
Взводъ — звод (від дієсл. зводити)
Ввозить — звозити, вивозити
Ввозъ — 1) звоз; 2) узвіз, узвѳз. (Дорога на гору від перевозу або броду)
Вволакивать — стягувати, витягати, зволікати
Вволнованный — схвильований, зворушений, збурений
Вволновать, ся — розхвилювати, ся, схвилювати, ся, збурити, ся, зрушити, ся
Вволочь — зволікти, стягти
Взвыть — завіти
Взвѣвать, ся — маяти, ся, розвивати, ся
Взвѣсить, ся — зважити, ся
Взвѣшиваніе — важення
Взвѣшивать, ся — 1) важити, ся, зважу-

вати, ся, виважувати; 2) розважати, міркувати

Взгадать, взгадывать — згадати, спогадати, згадувати
Взгаркивать — вигукувати, згукувати
Взглядъ — погляд, позір. — **Бросить взглядъ** — д. **Взглянуть.** — **На взглядъ** — на вигляд, на позір. — **На мой взглядъ** — на мій погляд, на мою думку, як на мене
Взглядывать — зглядувати, поглядати, позірати
Взглянуть, ся — 1) глянути, зглянути, ся, споглянути, ся, поглянути, подивитися, зирнути, зиркнути, позірнути, ззирнутися, оком накіннути, скинути, звесті очима; 2) подобатися, сподобатися
Взгонять — зганяти
Взгоревать, ся — зажуритися, затужити, засумувати
Взгорокъ, взгорье — узгір'я
Взогрѣться — запалитися, загорітися, занятися, спалати, спалахнути
Взгромѣть — заgrimіти, (дуже) — загроюкотити
Взгромазживать, взгромоздить — нагромажувати, навалювати, копичити
Взгромазживаться, взгромоздиться — влазити, влізати, влізти, (високо) — вилізти
Взгруститъ — засумувати, затужити, зажуритися. — **Взгрустнулось** — сумно, журно стало
Вздваивать — двоїти, подвоювати. — **Вздваивать парь** — ралити, переорювати
Вздергивать, ся, вздернуть, ся — підтягати, ся, підтягти, ся, підсмікувати, ся, підсмікати, ся. — **Вздернуть на висѣлицу** — повісити на шибеницю. — **Вздернуть носъ** — запишати-ся, задрати носа, кірпу гнути
Вздешевѣть — подешевшати, подешевіти
Вздирать, ся — драти, ся, здиратися
Вздоить — подоїти
Вздорить, вздорничать — сваритися, кози дерти; дурніці плести
Вздорливый — сварливий, спорливий, сваркий
Вздорный — безглуздий; непутящий; нікчемний
Вздорожать — подорожчати, подорогшати
Вздоръ — дурніця, бредня, нісенітниця. — **Городить вздоръ** — верзти, торочити, дурніцю нести, теревені точити, ка зна що верзти
Вздохнуть — 1) зітхнути, здихнути; 2) передихнути, дух перевести, звесті дух, віддіхати, відпочити
Вздохъ — зітхання
Вздрагивать — здрігатися, іздрігатися
Вздремнуть — задрімати, прикорхнути
Вздогнуть — здрігнутися, іздрігнутися
Вздувать, ся — здувати, ся, здимати, ся, надимати, ся, (про огонь) — роздувати, роздмухувати, (про опух) — пухнути, напухати, роспухати

Вздумать — здумати, спогадати, задумати, у мислі взяти
Вздурить, ся — здуріти, подуріти
Вздуть, ся — 1) д. **Вздувать, ся**; 2) побіти, одлупіти, стусанів надавати. — **Вздымать, ся** — піднімати, підіймати, ся, вставати
Вздыханіє — зітхання
Вздохатель, ница — задоханий, а
Вздыхать — 1) зітхати, охати; 2) жалкувати, тужити
Вздѣвать, ся (про одіж) — одягати, ся, надягати, ся, вдягати, ся, (про обув) — обувати, ся, взуватися, (нитку в голку) — всилати, засилати
Взиманіє — збирання, збір; приймання
Взимать, ся — збирати, ся, брати, ся
Взирать — дивитися, поглядати. — **Не взирая** — не вважаючи, не дивлячись, не звертаючи уваги
Взлазить — злізати, вилазити, (дряпаючись) — дертися, дряпатися, (держучись за що в горі) — спинатися, п'ястися
Взламывать — ламати, виломлювати, розломлювати; розбивати
Взлелѣять — вигохати, випестити, випестувати, виховати
Взлетать — злітати, злипати, підійматися
Взлеть — зліт
Взлобина, взлобок — 1) д. **Взгорок**; 2) шпиль (гори)
Взломать, ся — зламати, ся, (про кригу весною) — скреснути, скрести
Взломь — пслѳм, злом
Взлюбить, у виразі «не взлюбить» — не злюбити
Взлягивать — брикати, ся
Взманивать, ся — зманювати, ся, знажувати, ся, підмовляти
Взмахивать — підмахувати
Вмахъ — мах, помах
Взмачивать — мочити, змочувати
Взмащивать, ся — рештувати, мостити, ся і д. **Взгромазживаться**
Взметъ — 1) підкидання; 2) оранка
Взметывать, ся — підкидати, ся і д. **Взбрасываться**
Взмиловаться — змилюватися, змилоєрдитися
Взмокать — змокати, ізмокати
Взмолиться — заблагати
Взморникъ, рос. Zostera — морська трава
Взморье — узмор'є
Взмутить, взмущать — скаламутити, сколотити
Взмылить, ся — намилити, ся, змилити, ся, вмилитися. — **Взмылить кому голову** — намилити чуба
Взнашивать — зносити
Вносить — 1) зносити; 2) віддавати, платити
Вносятся — підніматися і д. **Вносить**
Внось — платіж, оплата. — **Членскій внось** — (перший) — вступне, вписове, (дальше) — вкладка
Взнуздать, взнуздывать — загнуздати, загнуздувати, гнуздати

Взныть — заніти
Взобратся — вілізти, відертися, відряпатися, втерєбитися
Взогнуть — зігнати
Взогрѣвать, взогрѣть, ся — зогрівати, зігріти, ся, розігріти, ся
Взойти — зійти, вийти, посходити. — **Взойти на умъ** — на думку спасти
Взопрѣть — упріти, впріти
Взорвать — 1) зірвати, розірвати, вибухнути; 2) розгнівати, розлютувати
Взоръ — вір, позір, погляд; око, очі. — **Пожирать взоромъ** — пасти очима. — **Потупить взоръ** — спустити очі
Взоткнуть — настромити, настрикнути, устромити
Взрастить — зростити, віростити, виховати, вигохати
Взрачный — показний, гожий
Взревѣть — заревіти
Взрослый — дорослий, зрослий, літний
Взрубъ — зруб, (в криниці) — цямрина, цебрини
Взрывать, ся — 1) скопувати, зривати, зрушувати, ся; 2) зривати, розривати, ся, вибухати
Взрывной, взрывочный, взрывчатый — розривний, вибуховий
Взрывъ — зрив, вибух
Взрыдать — заридати, заголосити
Взрыдь — ридання. — **Взрыдомъ, на взрыдь плакать** — ридати, хліпати, гірко ридати
Взрыльникъ — ляпас, ляпанець, лящ
Взрыть — скопати, зріти, зрушити, (про крота) — накротити
Взрыхлить, взрыхливать, взрыхлять — спушити, спушувати, підпушувати, зрушити
Взрѣзать, взрѣзывать — розрізати, розрізувати
Взрѣзь — зріз, надріз, розріз
Взрѣзь — вщертъ, по вінця
Взубрить — 1) пощербити, вищербити; 2) зазубрити, затвердити
Взьерошивать, ся, взьерошить, ся, взьерошенный — кудлати, кудовчити, кошлати, куйовдити, розкудлати, розкудовчити, покошлати, розкуйовдити, скуйовдити, розкуйидити, скудлати, сколошкати, распатлати, поколошкати, скошматити, роскошматити; розкудланий, покудланий, распатланий, скуйовжений, розкуйовжений, розкудовчений, поколошланий, кострубатий
Взьѣдаться — напускатися, напосідатися
Взьѣздъ — зїзд, виїзд
Взьѣзжать, взьѣхать — виїздити, зїздити, зїхати
Взьяриться — розлютуватися, оз(ь)віритися
Взывать — взивати, волати, гукати, (напр. — взивати Бога, волати до неба)
Взыграть — заграти, звеселитися
Взысканіє — 1) позов, стягання, трєбування, правина, правіжка, правіж. — **Подать ко взысканію** — позов зало-

жити; 2) штраф, штраф, пеня, кара грошева

Взыскать, взыскивать, ся — 1) виправити, правити, доправлятися, стягті; 2) шукати судом, правити судом. — **Взыскивать недоимки** — вибивати недоїмки, збирати недоїмки, правити недобір, недоїмку

Взятіе — взяття, здобуття

Взятка — 1) (в картах) — взятка, братка, бійтка, скуп; 2) хабарь, хапанка, ралець, кюка. — **Взятку дать** — кюку в руку дати

Взятокъ — (в)узяток (у бджіл)

Взяточникъ — хабарник, хапун, хапко, хаптурник, браткий, брачкий, драпіка

Взяточничать — хабарити, хабарі брати, лупити, хапати, хаптурувати

Взяточнический — хабарницький, драпіжний

Взяточничество — хабарство, хапання, хапанка, хапаніна

Взять, ся — узяти, ся, забрати. — **Взять верхъ** — гору взяти, переважити, повершити когo. — **Взять на себя** — узяти за себе, женитись (з ким). — **Взять силою** — здобути, опанувати. — **Взять кого въ руки** — забрати в руки, до рук прибрати. — **Взяться за умъ** — схаменутися, за розум взятися. — **Взяться за дѣло** — заходитися. — **Всѣмъ взялъ** — хоч куді, на все здатний. — **Ни дать, ни взять** — точнісінько, як раз, саме як раз. — **Взять слово назадъ** — зрігтись. — **Откуда ни возьмись** — де не взявся. **Что, взялъ?** — а що, піймав облизня? — **Взять чью сторону** — заступитися, стати за когo, пристати до когo. — **Чортъ возьми!** — матері його біс, нехай йому чорт!

Вибрація — дріжання

Видалый — бувалий, бувалець

Виданный — виданий, бачений. — **Виданное ли дѣло?** — чи видано, чи чувано, чи чувана річ, чи видана річ?

Видать — бачити, видати; відко, видно, знати, мабути. — **Видать орла по полету** — знати пана по халявах; орліний клекіт здаєка чути

Видаться — бачитися, видатися, зустрічатися, здибатися

Видимо — видімо, очевидьки, явно, очевидно. — **Видимо не видно** — страшенна сила, несмітенна сила

Видимость — видімість, ясність

Видимый — 1) видімий, відкий; 2) очевидний, явний. — **По видимому** — як здається, здається, либонь, бачиться

Видно — 1) відко, видно, знати, значно; 2) бачиться, здається, либонь, мабути, деь, видай

Видный — 1) д. Видимый. — **На видномъ мѣсте** — навидноці, напoxваті; 2) показний, огрядний, значний

Виднѣть, ся — виднітися, (не ясно, здаєка) — маячити, ся, манячити, ся, мріти, мріяти, бованіти, — (наче в

тумані) — туманіти, (ясно) — яснити, (про воду найбільше) — леліти

Видовой — видовий

Видоизмѣнение — одміна

Видоизмѣняться — одмінятися

Видокъ — 1) бувалий, бувалець; 2) с(ь)відок

Видъ — вид, образ, вигляд, постава, по-стать; взір, позір, манір, краєвід. — **Виды имѣть на кого** — важити на когo. — **Видать виды** — надивітися, перебачити, бувати в бувальцях. — **Имѣть видъ** — видаватися, мати вид. — **Въ видѣ опыта** — на спробу. — **Для вида** — для годітися. — **Имѣть въ виду** — мати на увазі, мати на приміті. — **Выпустить, потерять изъ виду** — забути, занехаяти, занедбати, з голови викинути. — **Ни подь какимъ видомъ** — ні в яким разі. — **На видъ, съ вида** — на взір, на позір, з віду, на вигляд. — **Подъ видомъ** — з віду, бущім, начеб-то. — **Поставить на видъ** — покласти на увагу. — **При видѣ** — бачучи, дівлячись. — **На виду** — на оці, на очах, навидноці; 2) білет, пашпорт, паспорт

Виды — заміри, думки, надії, сподіванка

Видѣніе — 1) видіння, відження; 2) мара, мана, привид, (страшне) — страхіття

Видѣть — бачити, вбачати, видати, відіти, (багато) — перебачити, (погано) — недобачати

Видѣться — 1) бачитися, видатися, зустрічатися; 2) здаватися, бачиться; 3) снітися, маритися, ввижатися, мрітися, привиджуватися

Видящій — зрячий, видющий, видючий, бачучий

Визгливый — верескливий, пискливий

Визготня — пискотня

Визгунъ, нья — верескун, ха, пискун, ха

Визгъ — вереск, верещання, писк

Визжаніе — верещання, (про собак) — скавучання, (про поросят) — кувікання

Визжать — вищати, верещати, (про собак) скавучати, (про поросят) — кувікати, квікчати

Визить — візита, одвідини, одвідання, відвідини

Вика, рос. *Vicia sativa* і др. — віка, горобийний, гороб'ячий, мишиний горошок

Вила, (частіше мн.) ви́лы — віла, (з трьома зубцями) — тройчакі

Вилка — виделка, виделко, видельце, вілка

Вилковый — качанний, качановий

Вилокъ — качан

Вилочка — 1) виделочка, видельце; 2) анат. у птиц *Furula* — дужка

Вилочный — виделковий

Вильнуть — крутнути, крутька дати

Виляка, виляла, виляльщикъ, ца — крутій, ка

Виляніе — крутня, викрути, крутість

Вилять — крутити, ся, вертати, ся, викручуватися

Вина — вина, провіна, провінність

Винегретъ — вінегрет, мішаніна

Вини — вино́ (масть в картах)
Винить — винува́тити, обвинува́чувати
Виниться — вини́тися, признава́тися
Винище — горіля́ка, сиву́ха
Винновы́й — вино́вий
Винный — вино́вий. — **Винный камень**, Tartarus — ві́нник. — **Винная ягода** — инжі́р, хві́га, фі́га, фі́га
Вино — (з винограду і ягід) — вино́, (а в Терській країні) — чихи́рь, (з хліба, картоплі то-що) — горі́лка. — **Горячее вино**, **зелено вино** — горі́лка. — **Сидіть вино** — гна́ти горі́лку
Виноватый — 1) винува́тий, ві́нний, ві́нен; 2) виба́чайте, пере́про́шую, про́шу ви́бачити
Виновникъ, ца — винува́тець, винува́тниця, ві́нний, ві́нна
Виновность — прові́нність, винува́тість
Виноградникъ — виногра́дник, сад-виногра́д
Виноградная кість — грóно, грóна, грóна, кéтях виногра́ду, кі́тяг, кéтях, кі́тях
Виноградъ, рос. Vitis vinifera — виногра́д, (сухі ягоди винограду) — родзі́нки
Винодѣліе — виноро́бство, вина́рство
Винодѣль — виноро́б
Винокуранный заводъ, винокурня — винокúр-ня, ві́нниця, горі́льня, гері́льчаний заво́д, гура́льня
Винокуръ — винокúр, ві́нник, гура́льник
Винопродавецъ, виноторговецъ — вина́рь, вина́р
Виноторговля, винный погребеъ — вина́рня
Винтить — гвинтува́ти, шрубува́ти
Винтовать — 1) нарі́зувати гвинті́; 2) при-гві́нчувати, пришрубо́вувати
Винтовка — гвинто́вка, рушні́ця
Винтовой — гвинто́вий, шрубо́вий
Винтообразный — гвинтува́тий, шрубува́тий
Винтъ — гвинт, шру́ба, (здр.) шру́бка
Винчение — гвинтува́ння, шрубува́ння
Вины — д. **Вини**
Виньетка — визеру́нок, кúнштик, мере́жка
Вислоухій — 1) клапоу́хий; 2) недоте́па, роззя́ва
Вислый — зві́слий
Високосный годъ, високось — пере́стúпний рік, касяні́в год
Висулька — 1) пацьо́рка; 2) сосу́лька
Висѣлица — ши́бениця
Висѣличный — ши́беничний
Висѣлка — же́ртка, же́рдка
Висѣльникъ — ши́беник, повішаний
Висѣніе — ві́сіння
Висѣть — висі́ти, звиса́ти
Висячий — висю́чий, ві́слий
Витать — віта́ти, вита́ти
Витіеватый — кучеря́вий, квітча́стий (про мову)
Витійство — красномóвство
Витійствовать — красномóвити
Витія — красномóвця, речні́к, бе́сідник
Витокъ — виту́шка, кúчер, кру́цька
Витушка — 1) д. **Витокъ**; 2) верч, ве́рчик, кала́чик (хлібець)
Вить, ся — ві́ти, ся, звива́ти, ся, плести́,

ся, круті́ти, ся, сукáти, ся, (над чим, літаючи) — кружа́ти, ві́тисся
Витязь — лі́царь, козарлю́га
Вихляй — тую́тій, чвала́й, маку́ха, мні́ха
Вихлять — чвала́ти, перева́люватисся, плéн-татисся
Вихоръ — в(і)ихор, чуб
Вихоръ, вихрь — в(і)йхор, кру́тень, кúрява
Вихрець, анат. Os. cossugis — кúприк
Вихрить, ся — вихри́ти, ся, круті́ти, ся
Вихреми — як ві́хор
Вихрястый — вихори́стий, вихра́стий
Вица — каблу́чка (на плотах)
Вишенникъ — вишня́к, вишні́к, вишне́вий сад
Вишенный, вишневый — вишне́вий
Вишенье — 1) д. **Вишенникъ**; 2) ві́шні, ягоди (вишневі)
Вишневка — вишні́вка, вишня́к
Вишня, рос. Prunus cerasus — ві́шня (дерево і ягоди), вишні́на (одна деревина). — **Вишня бѣлая, Prunus c.** — черешня, (одна деревина) — черешні́на. — **Вишня бѣшенная, Atropa belladonna** — во́вчі ягоди. — **Вишня жидовская, Physalis Alkekengi** — жидівські гру́ші, міху́нка
Вишь — ач, бач, чи-ба́, диві́, диві́-но
Віолончелисть — віолончелі́ст, басі́ста
Віолончель — віолончелё́ль, басо́ль
Вкалывать, ся — 1) уко́пувати, ся, зако́пувати, ся; 2) вкра́плювати, впусkáти кра́плі, вка́пувати, за́капувати
Вкатиться, ся, вкатывать, ся — вкоти́ти, ся, вко́чувати, ся
Вкашиваться — вко́шуватися
Вкидывать, ся, вкинуть, ся — укида́ти, ся, уки́дувати, ся, вки́нути, ся
Вкладной — всувні́й, (напр. ящик)
Вкладный, вкладочный — вкладні́й
Вкладникъ, ца — вкла́дник, ця
Вкладъ — вкла́дка
Вкладывание — укла́дування
Вкладывать, ся — укла́дувати, ся, уклада́ти, ся, вту́лювати, ся, вса́жувати, ся, кла́сти, сажáти в..., всо́вувати, ся, (про гроші) — поклада́ти
Вклеивать, ся — вкле́ювати, ся, (карюко́м) — вкарю́чувати
Вклепать, ся, вклепывать, ся — 1) вклепа́ти, ся; 2) наклепа́ти на ко́го, вплу́тати, ся; 3) вклепа́тися, втьо́патися, обізнáтися
Включать, ся, включить — вклю́чати, ся, залучáти, ся, вмикáти, ся, вклю́чити, залучі́ти
Включительный, но — вклю́чний, но
Вковывать — вко́вувати, зако́вувати
Вкогтиться — за́пустіти па́зурі, кі́гті
Вколачивать — забивáти, вбивáти
Вкомкать, вкомкивать, ся — вб́гати, втовк-ма́чити, б́гати, товкма́чити
Вконецъ — до остáнку, до кінця́, до по-слідку́, до ногі́, до пня́, до цу́рі, до щéнту, геть чі́сто, ці́лком, до ре́шти, до щéрця
Вкопать, ся — уко́пати, ся, зако́пати, ся

Вкоренить, ся, вкоренять, ся — укореніти, ся, уґрунтувати, ся, укоріняти, ся
Вкороткѣ — ма́ло, трóхи, óбмаль
Вкось — на́ркось, навко́сі, наско́сі, кося́ка, скісно, криво, на́вхиль
Вкрадчивый — підлєсливий, підліза
Вкрадываться, вкрасться — 1) украда́тися, закрада́тися, крадькома́ влázити, закра́стися; 2) вкльо́вуватися, укльо́нутися; 3) підла́зити, підлізува́тися, підлєщуватися, в ду́шу зала́зити, підлі́зти, підлесті́тися
Вкратцѣ — ко́ротно, короте́нько
Вкривь — криво
Вкругь — навкругі́, круго́м, округі́, навкру́г, круг, навко́ло, довко́ла, надовко́ла
Вкрутую — кру́то, натве́рдо (про яйце)
Вкусный, но — сма́чний, сма́шний, но, сма́кові́тий, ла́сий, ла́со. **Внүснѣ** дѣ́дать, ся — сма́чити, сма́чити, сма́чнішати
Вкусовой — смакові́й
Вкусъ — смак. — **Во вкусѣ** — на смак, на ма́нір, на штиль. — **Войти во вкусъ** — розсмакува́ти, розла́ситися, розла́сува́тися. — **Находить вкусъ въ чемъ** — смакува́ти (в чому). — **По вкусу** — до смаку́, до вподо́би. — **Со вкусомъ** — у смак, до смаку́, до вподо́би, до сподо́би, зо смако́м
Вкушать, вкусить — 1) їсти, спожива́ти, вжива́ти, куштува́ти; 2) зазнава́ти, дознава́ти, куштува́ти, зазна́ти, скуштува́ти
Влага, влажность — во́хкість, во́гкість, вільгість, ві́льга, ві́льготь
Влагалище — 1) пі́хва, пі́хви; 2) (анат.) — сту́льні, ма́тошний рука́в
Владыка — 1) д. Владѣ́лецъ, Владѣ́тель; 2) архирей, вла́дика
Владычество — панува́ння, господарюва́ння, волода́рство
Владычествовать — панува́ти, господарюва́ти, володарюва́ти
Владѣлецъ — волода́рь, влас́ник, господа́рь, пан, помі́щик, держа́вець, ді́дич
Владѣлица — волода́рка, влас́ниця, па́ні, ді́дичка, помі́щиця
Владѣльческій — па́нський, помі́щицький, держа́вський, волода́рський
Владѣніе — 1) володі́ння; 2) держа́ва, ца́рство, господа́рство
Владѣтель — 1) д. Владѣ́лецъ; 2) ца́рь, (гал.) — ці́сарь, держа́вець, коро́ль
Владѣтельный — держа́вний, вельмо́жний
Владѣть — 1) володі́ти, влада́ти, ма́ти; 2) ору́дувати, керува́ти
Влажный — во́хкий, во́гкий, ві́льготний, ві́льгий. — **Влажнымъ дѣлаться, сдѣлаться** — во́хкнути, ві́льгнути, мо́кріти
Влазить — ула́зити, влі́зати
Вламываться — вло́млюватися, вдира́тися
Властвованіе — панува́ння, господарюва́ння, володі́ння

Властительный — могу́чий, могу́тній, вельмо́жний
Властный — могу́тній, ві́льний, ма́ючий пра́во, си́лу. — **Онъ властенъ** — він ма́є пра́во, си́лу, во́лю, ві́льно йому́
Властолюбець, властолюбивый — властолю́бний, властолю́бець
Властоцвѣтъ, рос. *Heimerocallis flava* — ли́лія. — *H. fulva* — чолові́чий ві́к, жо́вта лі́лія
Власть — вла́сть, вла́да, си́ла. — **Взять, приобрѣсть власть** — си́лу, го́ру взяти, забра́ти си́лу. — **Высшая власть** — найви́ща вла́сть, зве́рхність, верхо́вна вла́сть. — **Твоя власть** — твоя во́ля, си́ла
Власяница — волося́ниця
Влачить, ся — волокти́, ся, волочи́ти, ся, тягти́, ся, тарга́нити
Влега — влогóвина
Влетать, влетѣть — влі́тати, влеті́ти
Влечение — 1) воло́чіння, тяга́ння, тарга́ння; 2) по́тяг, пова́ба
Влечь — 1) д. **Влачить**; 2) ва́бити, мани́ти, тягти́, на́дити
Влечься — 1) тягти́ся, волокти́ся, волочи́тися; 2) лі́нути, порива́тися
Вливать, влить — влива́ти, всипа́ти, влі́ти, всі́пати
Вливаться — влива́тися, вті́кати, вплива́ти
Вліяніе — вплив, си́ла
Вліятельный — впливо́вий
Вліять — вплива́ти, ма́ти вплив, си́лу
Вложить, ся — вкла́дити, ся, вкла́сти, ся, (в)у́тулити
Вломиться — вло́митися, вде́ртися
Влѣво — влі́во, улі́во, лі́воруч, соб, цоб, ві́штѣ (до коней)
Влѣвъ — злі́ва, улі́воруч
Влѣзать — улі́зати, влázити, залі́зати, зала́зити
Влѣзть — улі́зти, залі́зти
Влѣпить, ся — влі́пити, ся. — **Влѣпить пощечину** — ля́паса, ля́ща да́ти, зато́пити по пи́ці
Влюбить, ся — закоха́ти в се́бе, при́кохати, при́чарува́ти; закоха́тися, вкоха́тися, залю́битися
Влюбленный — зако́ханий
Влюбчивый — лю́бчивий, женихлі́вий
Вляпать, ся — 1) вля́пати, ся; 2) вплу́тати, ся, встря́ти, вло́патися; 3) закоха́тися, втьо́патися
Вмазать — вма́зати, вма́стити, (в мур) — вму́рува́ти, (заслі́нку в пі́ч) — за́тушкува́ти
Вмакивать — ма́чати, вмо́чувати
Вманивать — замáнювати
Вматывать — вмо́тувати
Вметать, ся — 1) вмі́тати, ся; 2) вкида́ти, ся
Вмигъ — вми́ть, миттю́, в одну́ мить, вме́нт, у(в)ма́х
Вминать — у́минати
Вмѣнить, вмѣнять — 1) поста́вити, ста́вити, приписа́ти. — **Вмѣнить въ вину** — поста́вити за вину́, приви́нити. — **Вмѣ-**

нить въ обязанность — обов'язати, поставити за обов'язок; 2) залічити, зачислити, зарахувати

Вмѣстилище — місце, вмістище, вмістилище

Вмѣстимость — вмістимість

Вмѣстительность — місткість, вмістимість

Вмѣстительный — місткий, просторий, (про чамайдан, клунок то-що) — паковний

Вмѣститься, ся — умістити, ся, помістити, ся

Вмѣсто — замість, замісто, замість, намість, натомість

Вмѣстѣ — разом, укупі, вкупі, (здр.) — вкупці, укuponьці, разом, до купи, вмісті, гуртом, у гурті, за гурт, огулом. — **Вмѣстѣ съ тѣмъ** — разом з тим, ще до того, при тому

Вмѣшательство — встрявання, втручання

Вмѣшать, ся, вмѣшивать, ся — 1) замішати, замісити, замішувати, ся, заміслювати, ся, вмісити, вмішувати, ся; 2) втягті, втягати, вплутати, вплутувати; 3) вмішатися, встряти, мішатися, вмішуватися, встрявати, втручатися, замішатися

Вмѣщать, ся — містити, ся, поміщати, ся, влазити, входити

Вмѣщение — уміщення

Внаемъ, внаймы — унайми, внайми

Вначалѣ — спочатку, спочину, на початку, перше, перше, спершу, зразу

Внезапность — несподіванка

Внезапный, но — несподіваний, но, наглий, нагле, зненацька

Внесение — внісення, унос, (грошей) — платіж, оплата, (в список) — упис, впис, вписання, вписування

Внести, внести — (в)унести, (в список, в книгу) — вписати, записати, завести

Внизу — вниз, у споді, насподі, долі

Внизъ — вниз, на низ, на спід, до долу, долі. — **Внизъ по рѣкѣ** — за водою. — **Внизъ головою** — сторч, сторч головою, сторчак

Вникать — входити, додивлятися, доходити (до чого)

Внимание — увага. — **Достойно внимание** — варто, гідно уваги. — **Обратить внимание** — звернути увагу, (на кого) — зглянутися, звернути око. — **Обращать внимание** — звертати увагу, вважати, уважати, зважати, вжити. — **Отвлечь внимание** — розважити. — **Оставить безъ внимания** — занехати, занедбати, забайдужитись, залишити без уваги. — **Принимать во внимание** — зау(в)важати, вважати, мати на увазі. — **Принимая во внимание** — маючи на увазі, вважючи, що..., з уваги на..., беручи на увагу...

Внимательность — уважність, уважливість

Внимательный, но — 1) уважний, уважливий, (в)унятливий, уважне, уважливо, унятливо, з увагою, пильно

Внимать — вважати, уважати, вслухатись, слухати пильно

Вновь — знову, і знову, знов

Вновь — 1) недавно; 2) ново

Вносить — (в)уносити, заносити, (в список,

книгу) — вписувати, записувати, заводити

Внукъ, внука — онук, унук, онука, унука, (здр.) — унучок, внуча, (мн.) — унуки, онучата

Внутренний — внутрішній, нутрішній, середній, осередній, нутрянний. — **Внутренние раздоры** — домашні сварки, чвари

Внутренности — середина, тельбухи, тельбух, трѣбухи, трѣбух, бѣбехи, (живота) — кѣндюх, хляки, (грудинні) — легкуша, (у птиць) — потрох, потрохи, (грудинні у птиць) — журавель, (у комах) — кашка. — **Внутренности вынимать, вынуть** — требушити, тельбушити, потрошити, витребушити і т. д. — **Внутренности повредить** — надсадити, надірвати бѣбехи, тельбухи, одбити печінки

Внутренность — нутро, середина

Внутри, внутрь — в середині, в середину

Внучатный — троюродний. — **В. брат** — брат у других

Внушать, внушить — вселяти, вмовляти, внушати, вселити

Внушение — 1) внушення; 2) вимова

Внушительный — внушаючий, вражаючий, значний

Внѣ — за, по-за, на дворі; без, окрім. — **Внѣ себя** — не тямлючи, не пам'ятаючи. — **Внѣ всякого сравнения** — без порівняння

Внѣдрять, ся — вкореняти, ся, вселяти, ся

Внѣшний — 1) звѣрхній, повѣрхній, надвѣрній, околішній; 2) загрянйшний, закордонний

Внѣшность — звѣрхність, повѣрхність, вигляд, взір

Внятный, но — виразний, но, зрозумілий, ло, (в)унятний, но, ясний, но

Внять — завважити, учути, уняти, вняти. — **Внять мольбамъ** — здатися на благання

Во — у, в, до, за, з. — **Во дворъ** — у двір. —

Во снѣ — у вісні. — **Во всемъ** — у всьому. — **Побѣхать во Францію** — у Францію, до Франції. — **Во сколько времени** — за скільки часу, за який час. — **Онъ меня ни во что не ставитъ** — він менє ні за що має. — **Во внимание къ...** — з уваги на, до... — **Оцѣнилъ во сто рублей** — оцінував у сто рублів. — **Во всю Ивановскую** — на всі заставки

Вобла — вобла

Вобратъ — увібрати, вбрати, втягті

Вовлекать — втягати, зтягати, знажувати

Вовлечение — втягання, заволокання, зтягання

Вовлечь — втягті, зтягті, знайти

Во-время — в пору, у свій час, вчасно. —

Не во время — не в пору, не вчасно

Вовсе — зовсім

Во вѣки, во вѣкъ — на віки, по вік, вічне. — **Ни во вѣки** — ніколи

Вогнать, ся — 1) увігнати, загнати, ся, заняти, залучити; 2) забити, загнати. — **Вогнать во гробъ** — довести до мо-

гіли, вложіти в домовину, увігнути в труну

Вогнутый — вдавлений, увігнутий, в(у)-гнутий

Вода — вода. — **Вода верхняя, подпочвенная** — зашкурна, підшкурна. — **В. грунтовая** — жільна. — **В. живая** — а) живуща, б) с(ь)в'ячена, в) текуча. — **В. желѣзистая** — руда, смужавина. — **В. Богоявленская** — орданська. — **В. ключевая** — кринишна, криничана. — **В. матерая** — глиб, глибиня. — **Воды минеральные** — теплі води, мінеральні води. — **В. полая, прибылая** — повідь, павідь, повінь, (поверх льоду) — полії. — **В. проточная** — текуча, самотока. — **В. святая** — с(ь)в'ячена. — **В. стоячая** — стояча, водостій. — **Темная вода** — полуда, темна вода. — **В. целѣбная** — цілюща. — **Вода заживаетъ, убываетъ** — в. прибуває, спадає. — **Вывести на свѣжую воду** — на чисту воду вивести

Водворить, ся, водворять, ся — 1) оселіти, ся, осадіти, ся, поселіти, ся, осісти, ся, оселяти, ся; 2) завести, ся, запровадити, заводити, запроважувати

Водевиль — водевіль, жарт

Водильщикъ, водитель — поводитарь, поводитирь, поводитарь, повожатий, (старців) — дідовід, старцьовід, міхоніша

Водить, ся — водіти, ся, (кругом або коло) — обводити. — **Водить взоры** — очима поводити. — **Водить хороводъ** — танок водіти. — **Водить знакомство** — знатися, водітися, (про родичів) — родичатися

Водка — горілка, (гал.) — горівка, (здр.) — горілочка, горілонька, (стара) — старка, вистоянка, (краща) — оковіта, (зварена з корінням, родзинками, сухими ягодами то-що) — варена, варенуха, запіканка, (в жарт) — спотікач, (настояна на ягодах) — наливка; вишнівка, слив'янка, тернівка, дулівка, агрусівка і т. д., (про горілку в жарт) — мокруха, ледащійця, живіця, острогляд, запридох, (погана) — сивуха, недогар, підпінок, (на ганусі) — ганусівка, (з патоки) — мелясівка

Водній — плодучий

Водникъ — 1) відник, водяник, водянка; див. **Бассейнь**; 2) рос. *Asarum europaeum* — копитель, копитець, копитці, копитняк, підлістник, під'орішник, під'олішник

Воднистый — водянистий

Водный — водяний

Водобоязнь — сказ, скаження, скаженіна, сті(е)клізна

Водовмѣстилище — д. **Бассейнь**

Водовозъ — водовіз, возівода

Водоворотъ — вир, водокрут, коловертень, крутін, шум, верній-вода, чорторій

Водоемъ — д. **Бассейнь**

Водокачалка, водокачалня, водокачка — водокачка, водотяжка

Водокрасъ, рос. Hydrocharis — жабурник

Водолазъ — 1) водолаз; 2) (пт.) — нурець

Водолей — водолій

Водоносъ — носівода, водонос

Водомеръ — водобій, водограй

Водомоина, водомойня — водорій, рівчак, ковдоби́на

Водомѣръ — водомір

Водоосвященіе — водос(ь)в'яття, водохреща

Водопадъ — водопад, водоспад

Водоперица, рос. Myriophyllum — куші(i)р

Водопой, водопойло — водопій

Водополь, водополье — повідь, павідь, повінь, пійма

Водопроводъ — водопровід

Водотокъ — водотік

Водораздѣль — межирічча, стрілиця

Водородъ — водень

Водоросль, рос. Fucus — водоросліна, порост

Водоросли — водоросліни, безквіткові, водяні рослини

Водорѣзь — 1) водоріз (у корабля); 2) рос. *Stratiotes aloides* — різак

Водосборъ, рос. Aquilegia — оксаміт, дзвіночки, орлики

Водоскатъ — водостік

Водостой — водостій

Водоспускъ — опуст, лоток

Водотекъ, водотокъ — течія, водотока

Водочка — горілочка, горілонька

Водочистильня — водочистка

Водоносъ — носівода

Водочный — горілочний, горілчаний

Водоямина — ковдоби́на, ковбань, ковбаня

Водружать, водрузить, ся — поставляти, ставити, втикати, встромляти, за-тикати, поставити

Водъ, (від гл. водить) — плід, хов

Водяника, рос. Empetrum nigrum — водянка

Водяникъ — водяний, дідько

Водянистый — водяний, водянистий

Водянка — 1) водянка; 2) мед. *Hydrops* — водяна пухліна

Водяной — 1) водяний. (Водяний млин); 2) д. **Водяникъ**. — **Водяная болѣзнь** — д. **Водянка** 2. — **Водяной быкъ** — д. **Выпь**. — **В. лапушникъ, цвѣтъ, прострѣль, макъ, рос. Nymphaevalla** — латаття, біле латаття. — **В. орѣхъ, рос. Trapa natans** — болотні, водяні, чортіві оріхи. — **В. перецъ, рос. Polygonum Hydropiper** — гірчак, богородишний гірчак, чередник

Водянѣть — водніти

Воевать — воювати, ся

Воевода — воєвода, отаман, ватажок

Воедино — докуп, в'одно, разом

Военачальникъ — гетьман, отаман

Военноплѣнный — бранець, полонієник, плінний

Военный — воєнний, військовий, вояка, воїн

Вожакъ — 1) д. **Водильщикъ**; 2) привідця, поводитарь, поводитир, ватажок

Вождельніе — жадання, жадоба, хтивість, забаганка, кортіння

Вожделѣнный — жаданий, пожаданий, бажаний
Вожделѣть — жадати
Вождь — проводір, вождь
Вожеватый — ласкавий, ввічливий, звичайний
Воженный, воженная — жартливий, пустотливий
Вожжа, мн. вожжи — віжка, віжки, лійця, лійці
Вожжать — віжкувати, лійцювати, завіжкувати, накидати віжки
Вожжаться — водітися, знатися
Возблагодарить — подякувати, завдячити
Возбранить, нять — заборонити, -няти, боронити, заказати, заказувати, не звеліти, не веліти
Возбудительный — збужаючий, побудливий
Возбудить, возбуждать — 1) збудити, будити, розбуркати, пробуркати, розбудити; 2) зворушити, заохотити, збудити, будити, приволити, зворушити. — (Приволив його до роботи). — **Возбудить гнів** — розлютувати, роздратувати. — **В. смѣх** — розс(ь)мішити. — **В. мужество** — підняти дух, відвагу. — **В. удивленіє** — здивувати. — **В. страсть** — зворушити, зрушити, роздрочити пристрасть, жагу. — **В. вопросъ** — підняти, зняти річ, питання
Возбужденіє — зворушення, запал, збудження, побудження
Возбужденный — збужений, зрушений, зворушений
Возведение — винесення, виведення, зведення. — **В. постройки** — збудування
Возвеличение — звеличування, звеличення, звеличання, величання
Возвеличивать, возвеличить, ся — 1) побільшати, ся, збільшувати, ся; 2) величати, ся, славити, ся, звеличати, ся, підійматися в гору
Возвеселить, ся — звеселити, ся
Возвести, возводитъ — 1) звести, вивести, зводити, виводити. — **В. постройку** — збудувати, поставити; 2) підняти, піднімати
Возвратитъ, ся — вернути, ся, повернути, ся, звернути, ся, віддати, (своє по суду) — виправити
Возвратный — зворотний, поворотний
Возвратъ — зворот, повернення, відворот, вороття, звертання, вертання, повертання
Возвращать, ся — вертати, ся, повертати, ся, звертати, ся, віддавати
Возвращаясь — вертаючись, повертом
Возвращеніє — д. **Возвратъ**
Возвращенный — вернений, звернений, повернутий, поверн(я)ений
Возвышать, ся — підіймати, ся, піднімати, ся, в гору йти, підвищувати, ся, підносити, ся, звищувати, височити.
Возвышеніє — 1) підвищення, підняття; 2) шпиль, шпилечок, згір'я, височина
Возвышенность — 1) високість, величність, підвищення; 2) д. **Возвышеніє** 2

Возвышенный — 1) підвищений, підвищений, звищений; 2) високий, величний; 3) горючий, горячий, височинний (про місце)
Возвѣститъ, возвѣщать — звістити, звіщати; вістку, звістку подати, давати; сповістити, сповіщати, ознаймити, ознаймувати
Возвѣщеніє — звіщення, сповіщення, оповіщення
Возглавіє — узголів'я, приголів'я, (в труні) — приголівач
Возгласъ — віголос, поклик, віклик, вигук
Возглашать — виголошувати, викликати, вигукувати
Возговорить — промовити, забалакати, одізватись
Возгонять — переганяти
Возгораемость — палкість, запальність
Возгораемый — палкий, запальний
Возгорать, ся — 1) запалювати, ся, займатися; 2) починатися, повставати
Возгордиться, возгордѣть — загордіти, згордіти, запишатися, (іронічно) — набундючитися, зазнатися
Возгосподствовать — запанувати
Возгря, мн. возгри — сопля, соплі, віскрякі
Возгривый, возгрякъ — сопливий
Воздавать, воздать — 1) віддавати, віддати, вертати, вернути; 2) відплачувати, відплатити, віддячувати, віддячити
Воздаяніє — відплата, віддяка, заплата
Воздвигать, ся, воздвигнуть — 1) споруджати, ся, спорудити, стріити, ся, вістроїти, будувати, вібудувати; 2) піднімати, ся, підняти, повставати, повстати, підносити, ся
Воздвиженіє Св. Креста — (С(ь)в'ято 14 вересня) — Здвиження, Чесного Хреста
Воздержаніє — здержання, здержка, упійн, спин, помірність, уміркованість, стримання
Воздержать, ся, воздерживать, ся — стримати, ся, здержати, ся, удержати, ся, утримати, ся, зупинити, ся, вдержувати, ся, здержувати, ся, спиняти, ся
Воздержность — повстримність, стриманість, здержливість, помірність
Воздержный — здержливий, стрималий, витрималий, помірний
Воздухъ — повітря, вóздух. — **Выйти на воздухъ** — вийти на двір, на повітря. — **На воздухъ, на вольномъ воздухъ** — на дворі (а не в хаті), на повітрі. — **Святой воздухъ** (у бурлаків) — вітер, похідний вітер. — **Испорченный, спертый воздухъ** — важкий дух, задуха, придуха. — **Воздухи** (церк.) — воздұхи
Воздушный — воздухóвий, воздұшний, повітряний; лéгкий. — **Воздушный насосъ** — духовий смок, помпа. — **Воздушные замки** — химери. — **Воздушные замки строятъ** — думками бага-

тіти, хімєри ганяти, у хма́рах лі-
тати

Воздѣвать — здійма́ти, підійма́ти

Воздѣйствіє — вплив, сі́ла

Воздѣйствовать — подіяти, вдіяти, впли-
нути, вплива́ти

Воздѣлать, воздѣлывать, ся — обробіти,
обробля́ти

Воздѣлыва́ніє — обробо́лювання, (в)упра́ва

Возжалобиться — розжа́луватися, розбід-
катися

Возжелать — забажа́ти, зажада́ти, захоти́ти,
захті́ти

Возжечь, ся, возжигать, ся — запали́ти, ся,
запа́лювати, ся, (с(ь)вічку, лампу,
то-що) — зас(ь)ві́тити, зас(ь)вічува-
ти, ся, с(ь)ві́тити

Воззване́ніє — по́клик, за́клик, відо́зва

Воззвать — поклі́кати, поклі́кнути, гук-
ну́ти

Воззрѣніє — по́гляд

Воззрѣть — згля́нути, спогля́нути, подиви́-
тися, зирну́ти

Возильщикъ — возі́льник, возі́й

Возить, ся — 1) вози́ти, ся; 2) вовту́зитися,
товкти́ся, длу́батися, яло́зитися, по́-
ратися, (на одному місці) — мості́-
тися, ку́блитися, куйо́вдитися, (над
яким ділом довго) — моро́читися,
(коло кого) — па́нькатися, ця́цькатися

Возка — возі́ння, (хлі́ба з поля) — возови́ця,
копово́зиця

Возлагать, ся — поклада́ти, ся. — **В. упова́ніє**
— поклада́ти надію, поклада́тися

Возлежать, лечь — лежа́ти, приляга́ти, при-
лягті́

Возливать — налива́ти, злива́ти

Возликовать — зрадіти

Возложить — покла́сти

Возлѣ — біля́, побіля́, ко́ло, край, по-при́,
о́бік, по́бік, о́біч, по́біч, по́взбіч

Возлюбить — полюби́ти, покоха́ти, улюби́ти

Возлюбленный, ая — 1) улю́блений, полю́б-
лений; 2) коха́нець, коха́нка, мілий,
міла, любий, люба, любчик, коха́-
ний, коха́на

Возмездникъ — віддя́чник; ме́стник

Возмечтать — 1) зама́рити; 2) загорді́ти, за-
не́стися, розібра́ти

Возможность — змо́га, спромо́га, спромо́ж-
ність, можли́вість. — **По возможности,**
насколько возможно — по змо́зі, яко́-
мо́га. — **Получить возможность** —
змогті́ся, спромогті́ся

Возможный, но — можли́вий, мо́жна, мож-
ливо

Возмочь — змогті́, здужа́ти, зді́лати, змог-
ті́ся, спромогті́ся

Возмужалость — змужні́лість

Возмужалый — дорос́лий, му́жний, змуж-
ні́лий

Возмужать — змужні́ти

Возмутитель, ница — бунті́вник, ця, бун-
та́рь, ка, баламу́тник, заколо́тник,
ця, каламу́тник, ця

Возмутительность — обу́рливість, збу́рлі-
вість

Возмутительный — 1) бунті́вливий, бунті́в-

ні́чий, бунта́рський; 2) огі́дний,
гане́бний, обу́рливий

Возмутить, ся, возмущать, ся — 1) сколоті́-
ти, ся, скаламу́тити, ся, ко́лотити,
ся, каламу́тити, ся, заму́тити;
2) стурбува́ти, ся, зру́шити, ся, стрі-
во́жити, ся, турбува́ти, ся, тріво́-
жити, ся; 3) збунтува́ти, ся, забун-
тува́ти, збаламу́тити, ся, підбу́рити,
збу́рити, обу́рити, ся, підня́ти, ся,
повста́ти, бунтува́ти, ся, баламу́-
тити, ся; підбу́рювати, обу́рювати,
підніма́ти, ся, повстава́ти, бунт зри-
ва́ти

Возмущеніє — бунт, повста́ння, ро́зрух, ко-
лотне́ча

Возмущенный — скаламу́чений, каламу́тний,
стурбо́ваний, обу́рений, збу́рений,
збаламу́чений

Возмѣстить, возмѣщать, ся — верну́ти, від-
да́ти, верта́ти, віддава́ти, відшкоду-
ва́ти, відшкодо́вувати, покрити ко́шт

Возмѣщеніє — зворі́т, верта́ння, відшко-
дува́ння, покриття́ (збитків, видат-
ків то-що)

Вознаградить, вознаграждать, ся — 1) за-
плати́ти, віддя́чити, нагороді́ти, ви-
нагородити, винагоро́жувати; 2) на-
долу́жити (час)

Вознагражде́ніє — 1) відпла́чування; 2) ви-
нагоро́да, знагоро́да, відпла́та, від-
дя́ка

Вознамѣрится — намі́ритися, нава́житися,
покла́сти собі у ду́мці

Вознегодовать — розгні́ватися, обу́ритися

Возненавидѣть — знена́видіти, незлю́бити

Вознесение Господне (с(ь)в'ято) — Вше́стя,
Уше́стя, Вознесе́ння

Вознести, вознестъ, ся — 1) зня́ти, ся, під-
ня́тися, ся, зне́сти, ся; 2) загорді́ти,
запиша́тися

Возниканіє — повстава́ння, виника́ння, ви-
роста́ння, з'я́влення

Возникать — виника́ти, повстава́ти, почи-
на́тися, вихо́дити, става́ти

Возникновение — виника́ння

Возница, возничій — ві́зник, фу́рман, пого́-
нич, підво́дчик, (при воло́вій хурі) —
хурщи́к, фу́рманщик, чума́к, (що
звозить з поля хлі́б, сіно) — возі́ль-
ник, возі́й, сіново́з, (що звозить
вапно) — вапня́р

Возносится, ся — 1) зніма́ти, ся, підніма́ти,
ся, в го́ру підно́сити, ся; 2) сла́ви-
ти, хвали́ти, вихваля́ти, ся; 3) гор-
ді́ти, пишати́ся, гордува́ти, ви́соко
лі́тати, (іронично) кі́рпу гну́ти, бун-
дю́читися, пиндю́читися

Возношение — підно́шення, зно́шення

Возня — вовту́зіння, длу́бання, шамотня́,
ша́рварок, ша́рварка, за́ходи, по́-
рання, порани́на

Возобладать — опанува́ти, го́ру взя́ти

Возобновить, ся, возобновлять, ся — 1) поно-
ви́ти, ся, віднові́ти, ся, знові́ти, ся,
онові́ти, ся, віднові́ти, ся, понов-
ля́ти, ся; 2) поча́ти, ся, почина́ти, ся
зно́ву

Возобновленіє — відновлення, онівлення, поновлення
Возовой — взовий
Возокъ — 1) вóзик; 2) візòк
Возопить, возопіять — заголосіти, заволати, залементувати, зарепетувати
Возрадоваться — зрадіти, зрадуватися, звеселітися
Возражать — одказувати, відповідати; перéчити, суперéчити
Возраженіє — одказ, відмóвка, сýпереч, заперéчення, суперéчка
Возразить — одповісті, одказати, одмóвити, відповісті, заперéчити
Возрастаніє — зріст
Возрастать — рості, зростати, підростати, виростати, більшати
Возрастить — віростити, зростіти, (про дітей) — вігодувати, вікохати
Возрасть — зріст, вік, порá, добá, літá. — **Возрастомъ** — літáми, завстаршкí. — **Возрасть младенческій, дѣтскій, юношескій, старческій** — вік дитíнячий, дитячий, дитíнний, хлоп'ячий, парубóчий, юнацький, старéчий. — **На возрастъ** — на порі. — **Зрѣлый возрастъ** — дійшлий вік
Возращать — ростіти, вирощати, вигодо́увати, віко́хувати
Возрится — вдивітися, удивітися
Возродить, ся, возрождать, ся — відродіти, ся, відрожáдти, ся
Возрожденіє — відрóдження
Возроптать — зарéмствувати, нарікати (почать)
Возрыдать — заридати
Возсіять — засіяти, засяти
Возсоединеніє — від'єднáння, сполу́чення, з'єднáння
Возсоединить, ся, возсоединять, ся — від'єднáти, від'єднувати, злучіти, ся, сполучіти, ся, з'єднáти, злучати, ся
Возсозидать — відбудóвувати
Возсозданіє — відбудува́ння
Возставать, возстать — вставати, повставати, піднімáтися
Возстаніє — повстáння, рóзрух
Возстановитель — відновітель, відновник
Возстановленіє — відбудува́ння, відбудóва, відновлення
Возсѣдать — сідати, сидіти
Возъ — 1) віз, здр. вóзик, (довгий татарський) — гарбá, (чумацький) — ма́жа, мажа́ра, літе́рний віз, (ра́зом з парою волів) — парові́ця, (чабанський для возіння харчів то-що) — коті́га, (гончарський) — кúча. — (Части́ни воза): (боки) — полудрабки, (задня частина полудрабків) — крижівні́ця, (брус від коліс до полудрабків) — люшні́я, (затичка, що держить люшню на осі) — заколе́сник, льо́ник, (бруски на осях) — наса́ди, (затичка до ярма) — приті́ка, (части́на, котра скріплює осі і насади) — підге́рсть, підто́ка, (дрючок від задньої осі до передньої) — штельва́га,

(залізна штаба під віссю) — підісок;
 2) (сузір'я) — Віз
Возсылать — заси́лати, виси́лати
Возымѣть — взяти, одібра́ти. — **Возымѣть желаніє** — забажати. — **В. мысль** — здумати
Воинскій — військовий
Воинственный — войові́тий, войовні́чий
Воинство — військо, во́їнство, вояцтво, воякі
Воинствовать — воюва́тися, воя́чити
Воинъ, воитель, ница — во́їн, воя́к, воя́ка, войовні́к
Вой — 1) голосі́ння; 2) виття
Войлокъ — повсть, повсті́на
Войлочникъ — повста́р
Войлочный — повстя́ний
Воистину — воісти́ну, спра́вді
Война — війна́, (стар.) — ро́змир. — **В. междоусобная** — усóбиця, чва́ра, чва́ри
Войско — військо
Войсковой — військовий
Воитель — войовні́к
Воительница — войовні́ця
Войти — уві́йти, вступи́ти. — **Войти въ любовь, въ милость** — запобігти ла́ски, підійти під ла́ску, підлесті́тись. — **Войти въ дові́ріє** — придба́ти віру. — **В. во вкусъ** (іроніч.) — розла́ситись. — **В. въ лѣта** — дійти до літ; поста́ритись. — **В. въ славу** — всла́витись, зажіти сла́ви. — **В. въ голову, въ умъ** — спа́сти на думку. — **В. въ азартъ** — розпалі́тись. — **В. въ долги** — понапози́чатись, залі́зти в довгі, вдовжі́тись. — **В. въ употребленіє** — вжива́тись. — **Войти въ себя** — схамену́тись. — **Въ чужія мысли не войдешь** — в чужу́ ду́шу не залі́зеш
Войтъ — війт
Вокальный — голосовий, вока́льний
Вокзаль — вокза́л, ста́нція, двіре́ць
Волгнуть — во́хкнути, вільгнути
Волдырьникъ, рос. — 1) *Silene inflata* — ку́кільни́ця, кута́сики; 2) *Cucubalus bacciferus*
Волдырь — 1) пухі́р, пухі́р, міху́р; 2) гу́ля, ші́шка
Волжанка — рос. *Spiraea* — та́волга
Волканъ — вулка́н, со́лка, вогне́ва гора́; (потухлий) — гори́ла мого́ла
Волкобой, рос. *Aconitum napellus* — бо́рець, зозули́ні череви́чки
Волковня — вовкі́вня
Волкодавъ — ярчу́к
Волкодлакъ, волколакъ — 1) вовкула́ка; 2) упі́рь, упиря́ка
Волконогъ, рос. *Lycopus exaltatus* — водяна́ кропи́ва, вовчу́г, вовкони́г; *L. euro-raeus* — драголю́б, зю́зник
Волконожіє, рос. *Lycopodium clavatum* — дере́за
Волкъ, Canis Iupus — вовк, ві́вк, (здр.) — во́вчик. — **В. сѣрый** — вовк сі́ряк, сірома́нець
Волна — 1) хви́ля, (велика) — буру́н; 2) во́вна
Волненіє — 1) хвилюва́ння; 2) рух, триво́га, звору́шення; 3) ро́зрух, ко́лотне́ча

Волнистый — 1) хвилястий; 2) вовністий
Волновать, ся — 1) хвилювати, ся; 2) баламутити, ся, бурити, ся
Волногонь — хвилюгін, верховій, горішній вітер
Волнообразный — хвилястий
Волнуха, гриб *Agaricus torminosus* — вовнянка
Воловина — шкура (волова)
Воловій — воловій, волячий, волів'ячий. — **В. языкъ**, рос. *Anchusa officinalis* — медуніця, меденішник, ранник, краснокорень, рум'янка, воловій язик. — **В. трава**, рос. *Ononis hircina* — вовчуг
Володка, рос. *Ajuga pyramidalis, reptans* — гостровершки, сухOVERшки, дівчача краса, горлянка
Володушка, рос. *Bupleurum* — ласкавці, ласкавець
Волокита — 1) тяганіна; 2) бабій, бабодур, джигун, волоцюга
Волокитство — женихання, залицання, джигунство, зальоти
Волокнистый — волокнуватий, волокнявий, (з грубим волокном) — лікуватий. — **Дѣлаться волокнистымъ** — волокнявити, волокнувати
Волокно — волокно, (в салі) — прорізь, поточина
Волоконце — волоконце
Волокъ — 1) волок; 2) біда, бідка (візок на двох колесах); 3) волок (рибальська сітка)
Волонтеръ — охочий, охотник, добровольець
Волосастый — волохатий, кудлатий, патлатий, патлач, мохнатий, кошлатий, пелехатий
Волосатикъ — 1) гусень *Gordius aquaticus* — волос; 2) рос. *Rumex acetosella* — гороб'ячий щавель, квасець, горобиний квасець, щавій, діка гречка
Волосатѣть — волохатити, мохнатити, кошлатити, кудлатити
Волосенець, рос. *Elymus agerarius* — колоснік, колосняк
Волосень — 1) бабка (кістка надкопитна); 2) мокрець (болячка над копитом); 3) волос (мед. *Onyxia Panaritium*)
Волосистый — 1) д. Волосастый; 2) волосний
Волосной — 1) волосяний; 2) волосний
Волосность — волосність
Волосовидный, волосовой — волосний
Волосовая, рос. *Myosotis palustris* — павіні вічки
Волосокъ — волосок, волосочок, волосінка, волосіночка
Волосоплетка, волосоплетина — кісник, кісничка
Волосной — волосний. — **В. правленіе** — волюсть, ратуша. — **В. старшина** — в. старшина, війт
Волось — 1) волос, (мн.) — волосы, волоса — волосся, (здр.) — волоссячко, (довге волосся) — патли, (скудовчене) — кучма, кудли (кучеряве) — кучері, (що видно з-під очіпка або хустки) — мичка. — **Клокъ волосъ** — шмат, жмут, пучок,

чуб, чуприна, (у запорожців) — чуприна, оселедець
Волосыньки — волоссячко
Волосьянка — 1) волосін, волосянка; 2) волосяна тканина (на пр. на сито); 3) сільце (волосяне); 4) скубка. — **Дать ему волосьянку** — добре відрати за чуба, скубки дати; 5) рос. *Festuca ovina* — тонконіг, щипець
Волосьяной — волосяний
Волоть — волокно, жилка
Волочага — волоцюга, заволока
Волочайка — повія, шльондра, потіпаха, підтіпанка
Волоченіе — волочіння, тягання
Волочильня — дротарня
Волочильщикъ — дротарь
Волочить — 1) волокити, тягти, волочити, тягати; 2) д. **Боронить**; 3) витягати дріт; 4) зтягати, тягти діло
Волочиться — 1) волочитися, волокитися, тягтися; 2) женихатися, залицатися, на зальоти ходити, волочитися
Волочмя — волюком
Волхвованіе — чари, віщування, чарування, ворожіння, відьомство, характерництво
Волхвователь, ница — віщун, чарівник, ця, знахар, ворожбит, ворожка, чаклун, чаклівниця, відьмак, відьма, характерник, ця
Волхвовать — віщувати, чарувати, ворожити, чаклувати, відьмувати, характерничати
Волхвъ, мн. волхвы — 1) д. Волхвователь; 2) маг, мудрець, астролог (на сході)
Волчанка, мед. *Lupus* — вовчий лишай
Волчань, рос. *Lupinus* — кохва, вернісонце
Волченокъ, мн. волчата — вовченя, вовча, вовченята
Волчець — д. Бодякъ
Волчистый — з(ь)вірний
Волчиха, волчица — вовчийця, вовчиха
Волчий — вовчий. — **Волчья шуба** — вовчий кожух. — **Волчья яма** — вовківня. — **Волчий перець, волчье лыко**, рос. *Daphne mezereum* — вовче ліко, ягідки. — **Волчья ягода**, рос. *Paris quadrifolia* — вороне око, хрещате зілля, натягач, ранник, хресттрава, волокінник, волоснік. — **Поволчьи** — по-вовчому
Волчокъ — дзига, гучок
Волшебный — чарівний. — **Волшебный напитокъ** — дання. — **Волшебная кропива**, рос. *Lamium album* — біла кропива, *L. maculatum* — глуха кропива, окладник, *L. purpureum* — красна кропива, шандра
Волшебствовать — чарувати, ворожбитувати
Воль — віл, бик, (здр.) — волик
Волынка — дуда
Волыночникъ, волынщикъ — дударь
Вольготный — вільготний, вільний
Вольница — гультьйство, бурлацтво, голота

Вольничать — сваволити, пільгувати
Вольнодумець, вольнодумничать — вільно-
 думець, вільнодумити, вільнодум-
 ствувати
Вольнонаемный, ая — вільнонанятій, віль-
 нонайманий
Вольноопредѣляющийся — охотник, охочий
Вольноотпущеный — вільнопущений
Вольнослушатель — вільний, охочий слу-
 хач
Вольность — вільність
Вольный — вільний. — **Вольный духъ, жарь**
 — легкий дух. — **Вольно** — вільно,
 поволі. — **Вольно** — вільно
Волюшка — воленька
Воля — воля. — **Волею** — по волі. — **Волей-**
неволей — рад не рад, хоч не хоч, по
 неволі
Вомчать, ся — вперти, влетіти, вбігти
Вона! — чи ба! ото!
Вонзать, ся, вонзить, ся — встромляти, ся,
 стромляти, ся, втикати, ся, устро-
 мити, увіткнути, ся, вгородити, ся,
 загнати, засадити
Вонища — сморід
Вонь — 1) геть, прич. — **Вонь отсюда!** — геть
 відциля, геть звідси! — **Изъ рукъ**
вонь — ка'зна що. — **Изъ рукъ вонь**
 плохо — дуже погано; 2) он, ген. —
Вонь тамъ — онде, ондечки, ген там.
 — **Вонь куда** — он куди. — **Вонь гдѣ**
 — онде, ондечки. — **Вонь тотъ** —
 отой, он той
Вонь — сморід, смерід
Вонькій, вонючий — тхнючий, смердячий,
 смердючий
Вонючка — 1) смердюха, смердючка; бздун;
 2) рос. — а) *Anaguris* — вонячка;
 б) *Conium maculatum* — болиголов,
 блекотá, сікавка, свистуля
Вонять — смердіти, воняти, чути (чимось).
 — **Воняеть** — смердить, воняє, воню-
 че, чути
Воображать, ся — уявляти, ся, гадати, по-
 кладати на думці, здаватися. — **Мнѣ**
вообразилось — мені здалось
Воображеніе — уява, уявлення
Вообразить, ся — уявити, ся, приміятися,
 здатися
Вообще — 1) огулом, загалом, взагалі; 2) вкү-
 пі, разом, гуртом, спільно
Воодушевлять, ся — живіти, оживляти, ся;
 додавати духу, охоти, завзяття, на-
 тихати, набиратися завзяття
Вооружать, ся — 1) узброювати, озбро-
 ювати, ся, рихтувати, рихтувати;
 2) піднімати, підіймати, підбурю-
 вати, наштукувати
Вооруженіе — 1) узброєння, озброєння;
 2) зброя
Вооруженный — узброєний, збройний, оруж-
 ний
Вооружить, ся — 1) узброїти, озброїти
Воочію — очевидячки, очевидьки, перед
 очима
Во-первыхъ — вперше, вперше, спершу,
 раз

Вопить, вопіять — голосити, галасувати,
 лементувати, волати, репетувати
Вопіющий — помикаючий, закликаючий,
 голосячий
Воплотиться — втілитися
Воплощеніе — втілення
Вопль — голосіння, лемент, репет, репету-
 вання, волання, голосьба, галас
Вопреки — наперекір, всуперечи, насупро-
 ти, супор
Вопросительный — питаючий, питайний.
 — **В. знакъ** — знак питання
Вопросить — спитати, запитати
Вопросъ — питання, запитання
Вопросный — питаючий, питальний, до
 питання
Вопрошать — питати, запитувати
Вопрошатель — питач, запитувач
Ворвань — трін, тран (жир, витоплений з
 кита, тюленя то-що, також і ри-
 б'ячий жир)
Ворваться — вдертися, впертися
Воришка — злодюжка, злодіячка, зло-
 дійкувате
Воркливый — 1) сварливий; 2) буркотли-
 вий, воркотливий, туркотливий
Воркованіе — вуркотання, буркотання,
 туркотання
Ворковать — вуркотати, вуркотіти, бурко-
 тіти, туркотати
Воркотня — туркотня; варвітня
Воркунъ — вуркун, буркун, буркотун
Воробей, пт. *Passer domesticus, Fringilla do-*
mestica — горобець, (здр.) — горобчик
Воробейникъ, рос. *Lithospermum* — горо-
 бейник
Воробка — горобличка, горобчиха
Воробушекъ, воробышекъ — горобчик
Воробьевый — горобиний, гороб'ячий
Воробьенокъ — гороб'я, горобеня, гороб'ят-
 ко, горобинятко
Воробьиный горохъ, рос. *Vicia cracca* —
 горобиний, гороб'ячий горошок, га-
 дючий горошок, дикий горошок. —
Воробьиная ночь — горобина ніч
Вороватый — злодійкуватий
Воровать — красти, злодіячити
Воровка — злодійка, злодіячка
Воровской — 1) злодійський, крадіжний;
 2) крадений. — **Воровскія деньги** —
 фальшиві гроші
Воровски — по злодійськи, як злодій
Воровство — злодійство, крадіж, крадіжка,
 крадіжство
Ворожба — ворожіння
Ворожея — воріжка, ворожка, знахурка,
 шептуха
Ворожить — ворожити, чарувати
Ворона — 1) пт. *Corvus cornix* — воро́на,
 га́ва, га́ва; 2) роззя́ва, га́ва, га́ва (про
 чоловіка)
Вороненокъ — гавеня
Воронецъ, рос. — 1) *Actaea spicata* — вовчі
 ягоди, чернець; 2) *Raeonia tunuifolia*
 — воронець
Вороника, рос. *Empetrum nigrum* — водянка
Воронило — гладільце
Вороній — воро́нячий, гавіний

Воронка — лійка
 Воронкообразный — лійкуватий
 Воронограй, пт. *Corvus frugilegus* — грак, гайворон
 Вороной — вороний
 Воронопѣгій — строкатий
 Вороночальный — мишастий
 Воронь, пт. *Corvus corax* — ворон, крук, крюк
 Воронье — галич, вороння, гайвороння
 Вороняга, вороняжка, рос. *Solanum nigrum* — паслін, пасльон
 Ворота — ворота, брама, (на коловороті) — коливоріт, коловоріт
 Воротила — орударь, верховода
 Воротило — стріла (у вітряка)
 Воротить, ся — 1) повертати, перевертати. — Съ души воротить — з душі верне, нудить; 2) вернути, ся, повернути, ся, завернути, ся
 Воротки — ворітця, ворітки
 Воротниковый — комірковий
 Воротникъ — воротарь, заворітник, ворітний, брамний
 Воротникъ — комір, ковнір
 Воротничокъ — коміречь, комірчик, комірок
 Воротный — ворітний, брамний
 Воротца — 1) ворітця, ворітки; 2) хвіртка, хвірточка (у воротах)
 Вороть — 1) комір; 2) коловоріт, коливоріт, баран
 Воротъ — вйворіт
 Ворохъ — купа
 Ворочать, ся — 1) перевертати, ся, перекидати, ся; 2) крутити, повертати; 3) вертати, ся; 4) орудувати, верховодити
 Ворочаніе — перевертання, ницювання
 Ворошить, ся — ворущити, ся, ворохобити, ся, перевертати, ся
 Ворса, ворсь — барва, ворса
 Ворсить, ворсовать — барвити, наводити ворсу
 Ворчаніе — 1) бурчання, буркіт, буркотня; 2) (про собак) — гарчання, гаркотня
 Ворчатъ — 1) бурчати, бурмотати, буркотіти, мурчати; 2) (про собак) — гарчати, гартати
 Ворчливый — сварливий, буркотливий, туркотливий
 Воръ — злодій, (поб.) — злодюга, злодіяка. — По дѣламъ вору и мука — котузі по заслугі
 Во свояси — до дому
 Восемнадцать — вісімнадцять, вісімнадцатеро
 Восемь — вісім, восьмеро
 Восемьдесятъ — вісімдесятъ
 Восемьсотъ — вісімсот
 Восьмью — вісім раз
 Воскипать, воскипѣть — закипати, закипіти. — Воскипѣть гнѣвомъ — скипіти, запалитися
 Воскликнуть — викликнути, вигукнути, заволати
 Воскликаніе — виклик, оклик. — Знакъ восклицанія — знак виклику

Восклицать — викликувати, волати
 Восковатый — вощистий
 Восковой — восковий, вощаний
 Воскресать — воскресати, оживати
 Воскресеніе — 1) воскресення; 2) неділя, (здр.) — неділенька. — Каждое воскресенье — що неділі. — Свѣтлое воскресенье — Великдень
 Воскресный — недільний. — Воскресный день — неділя. — Воскресная школа — недільна школа
 Воскурять — кадити, курити
 Воскъ — віск
 Воскобитіе — воскобіття, лиття воску
 Воскобой — воскобійник
 Воскобойня — воскобійня, восколійня, восковня
 Воскобѣленіе — воскобілення
 Воскреситель — воскреситель, відживляч
 Воскрешать — воскрешати, до життя вертати, відживляти
 Воскрылять — окриляти, захвачувати
 Воскурение — кадіння
 Воспаленіе — запалення, запаління, (про рани) — роз'ятрення, зайтрення. — Заболѣть воспаленіемъ легкихъ — заслабнути на запаління легких
 Воспалить, ся, воспалять, ся — запалити, ся, запаляти, ся, зайнятися, займатися. (Про рани) — роз'ятритися, зайтритися, ятритися. — Воспалиться гнѣвомъ — роз'яритися, розлютуватися
 Воспарить — злетіти, полінути в гору
 Воспитаніе — виховання, годування, хов
 Воспитанникъ, ца — вихованець, вихованка, годіванець, годіванка, плеканець
 Воспитанный — вихований
 Воспитатель, ница — вихователь, ка, виховач, чка
 Воспитать, воспитывать, ся — вйгодувати, згодувати, вигодовувати, ся, вйховати, вйховувати, ся, вйкохати, вйкохувати, ся, плекати
 Воспламененіе — запалення, спалахнення
 Воспламенить, ся — запалити, ся, спалати, запалати, зайнятися, загорітися
 Воспламеняемость — палкість, запальність
 Воспламенять, ся — запалювати, ся, займатися, розпалювати, ся, — Воспламеняемый, воспаменяющійся, легко воспламеняющійся — палкий, запальний, скоропалкий
 Восполненіе — вйповнення, заповнення
 Восполнять, ся — вйповняти, ся, заповняти, ся; докладувати, досипати, доливати до...
 Воспользоваться — покорістуватися (з чого), поживітися, корістуватися, скористати
 Воспоминаніе — 1) згадування; 2) спомин, згадка, спогад. — Въ воспоминаніе — на спомин, на згадку, на незабудь; 3) пам'ятка
 Воспомянуть, ся — згадувати, ся, споминати, ся
 Воспомянуть — згадати, спогадати

Воспослѣдовать — наступіти, сподіятися, ста́тися, скла́стися, здіятися
Воспособлять — помагати, запомагати, ста-
 вати у поміч
Воспрепятствовать — перешко́дити, на пе-
 решко́ді стати, на зава́ді ста́ти
Воспретить, воспрещать — заборони́ти, -ня-
 ти, заказати, -зувати, борони́ти, (го-
 ворити) — заціпити, зацітькати
Воспрещение — заборона, за́каз
Воспринимать — бра́ти, прийма́ти. — Вос-
 принима́ть отъ купели — хрестіти, у
 хрест уводити
Восприемникъ, ца — хреще́ний ба́тько, хре-
 щена́ ма́ти, похресе́ний ба́тько, по-
 хресе́на ма́ти. — **В. сынъ, дочь** — хреще́-
 ник, хреще́ниця, похрестник, ця
Восприимчивость — сприня́тливість
Восприимчивый — сприня́тливий
Восприимание — сприйма́ння
Воспринимать, воспринять — сприйма́ти,
 сприня́ти
Восприятие — сприня́ття
Воспроизводит — відтворя́ти, відтво́рювати
Воспроизведение — відтво́рення
Воспроизводительность — відтво́рність, від-
 ро́дність
Воспроизводительный — відтво́рний, від-
 ро́дний, відтво́рюючий
Воспротивление — змага́ння, о́пір
Воспротивиться, воспротивляться — проти́-
 витися, змага́тися, супереча́тися,
 опина́тися, о́пір ста́вити, опе́ртися
Воспрянуть — проки́нутись
Воспылать — запала́ти, спала́ти
Воспѣвать, воспѣть — 1) с(ь)півати, вис(ь)пі-
 вувати, віс(ь)півати; 2) сла́вити, всла́-
 вити
Воспѣватель — с(ь)піве́ць, с(ь)півак, вис(ь)пі-
 вач
Востокъ — схід
Восторгаться — радіти, захо́плюватись, за-
 хва́чуватись
Восторгъ — раді́сть, за́хват, захо́плення,
 порива́ння
Восточный — східний, сходо́вий
Восторженность — захва́тність
Восторженно — захва́тно, з за́хватом, з
 за́палом
Восторженный — захва́тний
Восторжествовать — переви́сити, взяти го́ру
Востребовать — ви́правити, стрѣбувати,
 реклямува́ти
Востребование — за́пит, затре́бування, рек-
 ляма́ція
Востребовать — потре́бувати, ви́правити
Востренький — гостре́нький
Вострепетать — затремтіти, затріпотіти,
 задріжа́ти, затрусі́тись
Вострить — гостри́ти, точи́ти
Воструха, вострушка — цокоту́ха, мотору́ха
Вострый — го́стрый
Восхваление — хвала́, похва́ла, вихвалі́ння
Восхвалять — вихваля́ти
Восхитительный — чудо́вний, чарі́вний,
 роскі́шний
Восхищать, ся — чарува́ти, захо́плювати, ся
Восхищение — за́хват, зачаро́вання

Восходитъ — сходи́ти, зіходи́ти, підійма́-
 тися
Восходъ, восхождение — схід, зіхód, підне́-
 сення в го́ру
Восхотѣть — захоти́ти, захті́ти, забажа́ти
Восца — свербля́чка (лиша́й)
Восцарствовать — зацарюва́ти
Восчувствовать — зачу́ти, відчу́ти
Восшествіе — зіхód, вступ (на трон)
Восьмерикъ — вісьмері́к
Восьмерка — 1) (в картах) — вісі́мка;
 2) вісьмері́к
Восьмидесятый — вісі́мдеся́тий
Восьмой — во́сьмий
Воткать — утка́ти, вплести́
Воткнуть, ся — встро́мити, ся, устро́мити,
 застро́мити, уві́ткну́ти, вгоро́ди-
 ти, ся
Вотра — трі́ни, збо́їни (ті́льки від соломи,
 а перше — й від металу)
Вотчимъ — ві́тчим
Вотчина — ді́дівщина, ді́дизна, ба́тьків-
 щина, матері́зна. (Родовий маєток)
Вотще — ма́рне, дарма́, ду́рно, дареме́не
Воть — от, ось, це, оце́, ото́, тут, аж о́сь,
 та. — **Воть-воть** — от-о́т, ось-о́сь, ось-
 ось-о́сь, за то́го. — **Воть гдѣ** — о́сь-де,
 о́т-де, о́сьдечки, аж о́сьдечки, аж
 о́сьде. — **Воть еще!** — ото́ ще, отце́,
 оце́, але́! — **Воть какъ!** — о́сь як, о́т
 як, от та́к! — **Воть какой** — о́сь який,
 от та́кий. — **Воть и вся не долга** — о́т
 то́бі й кіне́ць, о́т і все, о́т то́бі й
 край! — **Воть сюда** — ось сюди́, он-
 сюди́, отсюди́. — **Воть тамъ** — он-де,
 ондечки, он-та́м, он-та́мечки, та́-
 меньки. — **Воть такой** — от-та́кий. —
Воть то-то — то́ж то, то́-тож. — **Воть**
тебѣ и на! — о́т то́бі й на́!, отце́!,
 оттаке́!, от то́бі й ма́єш! — **Воть ужь**
куда — аж о́сь куди́. — **Воть ужь ког-**
да — аж о́сь ко́лі. — **Воть что** — о́сь
 що, о́т що. — **Воть этотъ** — о́цей, се́й
Вохра — о́хра
Воцариться — зацарюва́ти, оцарі́тися,
 запанува́ти
Воцерковление — уводи́ни, ві́від
Вочеловѣчение — очолові́чення, вті́лення
Вочеловѣчиться — вчолові́читись, вті́литися
Вошки, рос. Spergula arvensis — мете́лики
Вошкарлица — гни́да
Вошь, (мн.) вши, ком. Pediculus — во́ша, (мн.)
 — во́ші, (ді́тське) — ку́ка, (зб.) — вошва́,
 ну́жа. — **Вошь травяная** — Aphis —
 трав'яна́, рослі́нна во́ша, тля́
Вощаной — воско́вий, воско́ваний, воща́ний
Вощить — вощи́ти, наво́щувати, воскува́ти
Вояжь — по́дорож, мандрі́вка
Впадать — 1) па́дати, упада́ти, запада́ти.
 — **Впали глаза** — за́пали о́чі, позапа-
 да́ли. — **Впасть въ уныніе** — в ту́-
 гу вда́тися; 2) влива́тися, уті́кати,
 вплива́ти; 3) попада́ти, вдава́тися,
 вкида́тися
Впадина — влогóвина, я́мка, запа́дина
Впадистый — я́мкува́тий, запа́дистий
Впаивать — влюто́вувати

Впалзывать — вла́зити, вповза́ти
Впалость — запáлість
Впалый — запáлий
Впахаться — в'ора́тися
Впервой, впервые — впе́рве, впе́рше, спе́р-
 шу. — **Это ему не впервой** — се йому
 не первина́
Вперевалку — перева́люючись, хиля́юче, пе-
 реко́чуючись
Вперед — 1) попе́реду, спе́реду, поса́мпе-
 ред. — **Вперед** иди — пе́ред весті;
 2) напе́ред, на да́льше
Впередь — впе́ред, упе́ред, попе́реду, попе-
 ре́д, напе́ред; з горі
Вперегонку — нови́передки
Вперемежку, вперемішку — одно́ через
 дру́ге, мішма
Впереть, ся — впе́рти, ся
Вперить — вту́пити, вто́пити (очі)
Впечатлительность, впечатлительный — чу́-
 лість, вразлі́вість, вразлі́вий, чу́-
 лий
Впечатлѣніе — вра́ження, вражі́ння. — Про-
 извести впечатлѣніе — зробі́ти вра-
 жі́ння, вразі́ти
Впиваться — 1) втя́гуватися; 2) в'їда́тися,
 уїда́тися, впи́ватися, уп'я́стися
Вписывание — впи́сування, впи́сання, упи́-
 сування
Вписать, вписывать, ся — впи́сати, упи́са-
 ти, упи́сувати, ся
Впитывать, ся — вживля́ти, ся, всмо́кту-
 вати, ся; д. — **Вбирать.** — **Впитываю-**
щий въ себя — беркі́й
Впихивание — впи́хання
Впихивать, ся, впихнуть, ся — пха́ти, впи-
 ха́ти, упиха́ти, упі́хувати, ся, впи́хну-
 ти, упха́ти, ся
Вплав — впи́нь, уплі́нь, вплав, упла́в
Вплеснуть — впи́юснути, вхлі́юпнути
Вплести, вплесть, вплетать, ся — 1) впи́сти,
 заплести́, всука́ти, впи́тати, ся. 2) д.
Вмѣщать, ся
Вплотную — щі́льно, (про їжу) — до схочу́,
 до не́хочу
Вплоть — 1) щі́льно; 2) до кра́ю, до кінця́,
 до пня́, аж, аж до́, аж по́
Вподъем — під сі́лу
Вповалку — по́котом
Вполголоса — на́півго́лосно, тихе́нько
Вполнѣ — зо́всім, ці́лком, до кра́ю, до ос-
 та́нку, до ре́шти, геть
Вполоборота — на́півпо́верта, півпо́верта
Вполовину — на по́ловину
Вполпути — на по́ловині дорóги, на пів-
 дорóзі
Вполпьяна — під ча́ркою, на підпі́тку,
 підпі́лий
Вполсыта — недо́ївши, на́дголо́дь
Вполю — на по́ловину
Впопад — до ре́чі, до ді́ла, до ла́ду
Впопыхахъ — хапа́ючись, по́хапцем
Впорожнѣ — поро́жняком, впо́рожні
Впору — впо́ру, са́ме в ча́с; як ра́з, в мі́ру,
 до мі́ри, помі́рно, як слі́д
Впоследнее, впоследствии — в'оста́ннє, в оста́н-
 ній раз, на́последок, на́оста́нку

Впоследствии — опі́сля, на́впі́сля, на́впо́слі,
 по́тім
Впотмахъ — по́ночі
Вправду — спра́вді
Вправить — впра́вити, запра́вити
Вправо — упра́во, пра́воруч, гаття́ — (на ко-
 ней), цабе́ — (на во́лів)
Впрахъ — до оста́нку, до но́гі, до щéнту,
 на́прах, (на́порох) на́каму́з, упéнь
Впредь — на пе́ред, на да́льше, на да́лі;
 аж до..., по́ки, аж... — **Продолжение**
впредь — да́лі бу́де
Впробѣдъ — бі́ляво, про́біловато
Впроголодь — на́дголо́дь, на́півголо́дь
Впрожелтъ — жо́втяво
Впрозелень — зе́леньяво, зе́ленкува́то, впро́-
 зе́лень
Впрокъ — на ко́ристь, на пожі́ток, на добро́
Впросакъ попасть — вско́чити, вклепа́ти-
 ся, поші́тись у ду́рні
Впросишь — сі́няво
Впросонкахъ, впросоньи — з-просо́ння,
 з-просо́нку
Впрохмель — спо́хмілля, на́півхмілля
Впрохолость — на́півхолостя́цьки
Впрочемъ — протé, а протé, об ті́м, але́,
 а-в-ті́м
Впрыгивать, прыгнуть — впи́гивати, встрі́-
 бувати, вска́кувати, впи́гнути,
 встри́бнути, вско́чити, вци́бнути
Впрыскать, прыскивать, прыснуть — впри́-
 скувати, впри́скати, впри́снути,
 вці́ркати, заці́ркати
Впрыскъ — впо́рскання
Впрягать, ся — за́пряга́ти, впря́гати, ся
Впряжение — за́пряга́ння, впря́гання
Впрядывать — впря́дати
Впрямливать, ся — ви́прямля́ти, рі́вняти,
 ви́рівнювати
Впрямь — 1) пря́мо, прóсто; 2) спра́вді, а й
 спра́вді
Впрятать, прятывать — схова́ти, прихо-
 ва́ти, захо́вати, прихо́вувати, захо́-
 вувати
Впрячь, ся — впря́гті, за́прягті, ся
Впугивать, пугнуть — за́ганя́ти, вга́няти,
 за́гна́ти, (полоха́ючи) — за́тюкати
Впускъ — впу́щення, впу́скання, вхі́д
Впускать, пустить — впу́скати, пу́скати,
 пу́стити
Впустѣ — пу́сткою, без ужі́тку, да́рма,
 ду́рно. — **Впустѣ лежать** — (про зем-
 лю) ва́кува́ти
Впутать, путывать, ся — 1), впи́сти, впи́-
 тати, ся; 2) впи́тати, ся, впи́ту-
 вати, ся, втруча́тися
Впухъ — 1) д. **Впрахъ** — на мо́тлох; 2) пи́шно
Впяливать — на́пина́ти, впи́нати
Впятеро, пятеромъ — впа́теро, впа́тьо́х,
 уп'я́тьо́х
Врагъ — 1) во́рог, (мн.) воро́гі, (здр.) воро́-
 женьки, во́ріженьки; 2) я́р, (здр.)
 я́рок, (степо́вий) — ба́лка, ба́лочка,
 (з лі́сом) — байра́к
Вражда — воро́гува́ння, воро́жнеча́, не-
 при́язнь

Враждебный — ворожий
Враждованіе — ворогування
Враждовать — ворогувати
Вражескій, вражій — ворожий, вражий (в. син)
Вразбродъ — врістич, різно
Враздробъ — нарізно, особо, нароздріб
Вразмахъ — зрозмаху
Вразсыпную — врозсіп
Вразумительный, но — зрозумілий, ло, розумний, но, втямки
Вразумить, вразумлять, ся — на розум навести, наводити, напутити, нарядити, напоумляти, ся
Враки — брехні і д. **Вздоръ**
Враль, я, вралиха — брехун, брехуха, брехачка, брешко, забреха, скоробреха, чистобреха, (хто помагає брехати) — підбрехач
Вральня — брехунівка
Вранье — д. **Враки**
Врасплохъ — зненацька, несподівано
Врастать — 1) врістати, урістати; 2) доростати, виростати
Врастяжку — простягшись
Врать — 1) брехати, побріхувати, вибріхувати, брехню точити, брехні підпускати, словами блудити, (перестати) — перебрехати, (помагати) — підбріхувати. — **Вретъ во всю Ивановскую** — бреше на всі заставки
Врачебникъ — лічебник, лікарник, лікарський порадник
Врачебный — лікарський
Врачеваніе — лікування, гоїння
Врачеватель — лікарь
Врачевать, ся — лікувати, ся, курувати, лічити, ся, гоїти, ся
Врачъ — лікарь. — **Быть врачомъ, заниматься врачеваніемъ** — лікарювати
Вращательный, но — коловоротний, но, обертнем, обертливий
Вращать, ся — вертати, ся, крутити, ся, обертати, ся
Вращеніе — обертання, вертіння, повертання
Вредитель, ница — шкодник, ця
Вредительный — шко(і)дливий, шкідний, вадливий, вадкий, шкодуючий, нездоровий
Вредить — шкодити, вадити, шкоду чинити, збитки робити
Вредный, но — шко(і)дливий, шкідний, но, вадливий, збитошний, вадливо, вадко, вадить
Вредоносный — д. **Вредительный і Вредный**
Вредъ — шкода, вада, збитки. — **Вредъ причинить, нанести** — нашкодити, шкоду зробити, вчинити. — **Во вредъ, ко вреду** — на шкоду
Временемъ — часом, часами, іноді, інколи, порою
Временной, временный — дочасний, часовий, тимчасовий. — **Временно** — тимчасово, поки-що
Временщикъ — милованець; тимчасова особа

Время — час, година, порá, добá, врем'я, урем'я. — **Во-время** — у свій час, вчасно, впору. — **Во время** — під час. — **Во всякое время** — по всяк час. — **Время отъ времени, отъ времени до времени** — від часу до часу, коли ни коли, іноді, інколи, часом, часами. — **Въ ночное время** — нічною добію, нічної добі. **Въ рабочее время** — в робочу пору, в дільний час. — **Въ прежнее время** — перше, раніш, спершу, за пражніх часів. — **Въ то время** — тоді, тоді саме, за тієї години. — **Въ последнее время** — останніми часами, в останні часі. — **На время** — на який час, до часу, дочасно. — **Съ какого времени** — відколи, з якого часу. — **Съ этого времени** — з сього часу, відтепер. — **Съ того времени** — з того часу, з тії порі, з тої порі. **Съ давнего времени** — з давніх часів, здавна, з давньої давнини, з давніх давн. — **Съ незапамятныхъ временъ** — споконвіку, з вік-віку, віковично. — **Свободное время** — дозвілля, вільний час, гулянки, погулянка. — **Благоприятное, тяжелое время** — сприятливий час, добра година, лиха година, злігодня година, лихоліття. — **Въ какое время** — в яку годину, якого часу, в яку пору. — **Это было не въ наше время** — це ще не за нас було, не в наші часі діялось. — **До времени, впредь до времени** — до якого часу, поки-що, аж до... — **Мнѣ теперь не время** — не маю часу, ніколи. — **Сухое, дождливое время** — погода, година, посушна порá, дощова година. — (Перед обідом) — передобідок, (перед вечерею) — підвечер'я, підвечірок, (перед сном) — передсоння, облягй. (Між весною й літом) — залітки. — **Время возки копень, хлѣба съ поля** — коповіз, возовиця. — **В. сгребанія** — гребовиця. — **В. жатвы** — жнива. — **В. косьбы** — косовиця. — **В. паханія** — оранка, ралянка. — **В. посѣва** — сіянка, сівба, сійба. — **Передъ сборомъ хлѣба и овощей** — переднівок, переднівка. — **В. роенія пчель** — рійба, ройовиця. — **В. собиранія маку** — макотрус. **В. линянія** — линьба. — **В. свадьбы** — женітво. — **Время праздно провести** — змарнувати час, провакувати, згаяти час
Времячисленіе — літочислення, числення років
Вретище — дрانتя, веретище
Вровень — врівень, врівні, вщертъ, рівно з..., нарівно
Врожденный — прирождений, природний, родимий
Врозицу — нароздріб, нарізно, вроздріб
Врознь, врозь — різно, особо, порізно, окремо, нарізно
Вростокъ — наріст, врісток
Врубать, врубить — зарубати (знак сокирою)

Врунь, врунья — д. **Враль**
Вручать — вруча́ти, доруча́ти, прируча́ти, до рук дава́ти
Врученіє — доручення
Врывать — д. **Вкапывать**
Врываются — вдирати́ся, впирати́ся
Врѣзывать, ся — урізувати, ся, візувати, ся, вробляти (різанням)
Врядь, врядь ли — навро́д, навда́ку
Всадникъ — їздець, верховець, верховик, верховий
Всаживать — всажувати, стромляти, встро́мляти
Всасываніє — вби́рання, втя́гування, всмо́ктування
Всасывать, ся — 1) вби́рати, ся, втя́гувати, ся, наби́ратися, всмо́ктувати; 2) д. **Впиваться** 2; 3) присиса́тися, (в)усиса́тися
Все — усе, все
Всеви́дящій — всевидю́щий
Всевозмо́жный — превся́кий, всемо́жливий, всіля́кий
Всевла́стный — всевля́дний
Всеви́дѣць — всеві́да, всезна́вець
Всевысо́чайший, всевы́шний — всеви́шний, найви́щий
Всегда — за́вжди, за́вше, усе́, по вся́к час, і́звік, за́всі́гді
Всегда́шний — повся́кчасний, за́всі́гда́шний
Всего́дно — що ро́ку, що го́ду; ціло́річно
Вседне́вный, но — 1) щоде́нний, щодня́, щоде́нно; 2) цілоде́нний, но, увесь, цілий день, увесьде́нечки
Всеко́нечно — авже́ж, адже́ж, пе́вне, ко́нче, доко́нче
Вселенная — с(ь)ві́т Бо́жий, весьс(ь)ві́т, всес(ь)ві́т, вселе́нна
Вселенскі́й — всес(ь)ві́тній, с(ь)ві́товий, вселе́нський
Вселить, ся — оселі́ти, ся, населі́ти, осаді́ти, осі́стися, вселі́ти, ся
Всеми́лостивѣ́йший — найми́лості́віший
Всеми́рный — всес(ь)ві́тній, повсе́с(ь)ві́тній, всьогос(ь)ві́тній, цілос(ь)ві́тній
Всемеро́мъ — в-сімо́х
Всемо́гущество — всемо́гучі́сть, всемо́гутність, всеси́ла, всеси́льність
Всемо́гущій, всемо́щный — всемо́гучий, всеси́льний
Всеми́рный, но — д. **Всевозмо́жный**, яко мо́га, уся́ким спо́собом, всіма́ спо́соба́ми
Всеми́стный, но — повсю́дний, скрі́зь, усю́ди, повсю́ди, по всіх усю́дах
Всена́родный, но — 1) всена́родні́й, но; 2) прилю́дний, но, привселе́юдний, но
Всени́жайший — найни́жчий
Всеобщно́сть — за́гальні́сть, повсю́дність, всена́родність (навча́ння)
Всеобщі́й — за́гальний, вселю́дний, спільний, гурто́вий
Всепокорный, всепокорне́йший — всепокі́рний, найпокі́рні́йший
Всепресві́тлѣ́йший — найясні́йший (д. під с. **Августе́йший**)
Всердцяхъ — з пересер́дя, розсе́рдивши́сь
Всесві́тный — д. **Всеми́рный**

Всесвято́й — найс(ь)в'яті́йший, прес(ь)в'яті́й
Всеси́льный — всеси́льний, найду́жчий, найси́льні́йший
Всесторо́нный — всесторо́нній, всесторо́нне, з усі́х бокі́в
Всесо́жженіє — всеспале́ння, цілоспале́ння
Всесла́вный — найсла́вні́йший
Все таки — д. під с. **Весь**
Всеуслы́шаніє, у виразі «Во всеуслы́шаніє» — в го́лос, го́лосно, щоб усі́ почу́ли
Всецѣ́лый, ло — ці́лий зо́всім, цілісі́нський, цілко́м, цілкови́тий, о
Всеча́сный, но — щоча́сний, що ча́су, що годі́ни, по вся́к ча́с
Всеї́дный, всея́дный — всеї́дний, всеї́да. — **Всеї́дная неде́ля** — всеї́дна, за́гальна, за́гальни́ця
Всея́децъ — всеї́да
Вскаки́вать — ска́кувати, сплі́гувати; схоплюва́тися, зрива́тися
Вскаки́ваніє — зрива́ння, ска́кування
Всехва́льный — славе́тний, всехва́льний
Вскапы́вать — ско́пувати
Вскара́бкаться — ви́дряпати́ся, ви́рачкувати, зде́ртися, ви́лізти, злі́зти
Вскармли́вать — ви́годовува́ти, зго́довувати, ви́кормлюва́ти
Вската́ть, вскаты́вать, ся — ви́кочувати, ви́котити
Вскачъ — ско́ком, вско́ки, навско́ки, тю́пцем, плі́гом, навза́води
Вски́дываніє — скида́ння, підкида́ння
Вски́дывать, ся — скида́ти, ся, підкида́ти, ся. — **В. на ко́го** — накида́ти, ся. на ко́го
Вскипа́ть, вскипѣ́ть — закипа́ти, заки́піти, ски́піти. — **Вскипѣ́ть гнѣ́вомъ** — запала́ти гні́вом, розлю́тува́тися
Вски́пятить — нагрі́ти, зварі́ти, спа́рити, спря́жити (моло́ко)
Вскиса́ть — скиса́ти
Вскладыва́ть — скла́дати, наклада́ти
Всклевета́ть, всклепа́ть — набре́хати, обре́хати, наклепа́ти
Всклокотаться — за́клекоті́ти
Вско́лоченный — скудо́вчений, ску́дланий, скуйо́вжений, покудо́вчений; роскудо́вчений, роску́дланий, роскуйо́вжений, роспа́тланий. — **Вскло́ченная голова** — кудла́, (про чоло́віка з такою головою) — кудла́й, кудла́нь
Вскло́кочить, ся — скудо́вчити, покудо́вчити, сколо́шкати, поколо́шкати, скошма́тити, скуйо́вдити; роскудо́вчити, перекудо́вчити, роспа́тлати, переко́шлати, роскошма́тити (д. **Взьеро́шить**)
Всковы́рять — ско́лупа́ти, поко́лупа́ти, по́дряпати
Вско́къ — 1) скі́к; 2) д. **Вскачъ**
Вско́леба́ть, ся — схи́бну́ти, ся, схитну́ти, ся, захи́тати, ся, похи́тну́ти, ся, за́колиха́ти, ся
Вско́лыха́ть — д. **Вско́леба́ть**
Вско́льзь — зле́гка, зве́рхи, між інши́м, по́верховно

Вскопать — скопати, зріти

Вскормить — згодувати, вигодувати, ви́пестити

Вскормленникъ, ца — годіванець, годіванка, вигодованець і д. **Воспитанникъ, ца**

Вскормь — вікорм, віпас, вигодовання

Вскоробить, ся — зжолобити, ся, спá(р)чити, ся, покóрчити, ся, покривіти, ся, скрутітися, зба́бчити, ся

Вскорѣ — скóро, незаба́ром, небáвом

Вскосматить, вскосмаченный — д. **Всклокочить, всклокоченный**

Вскрикнуть, вскричать — скрікнути, закрича́ти, згукну́ти, ви́гукнути

Вскружить, ся — закрутіти, ся, завертіти, ся

Вскручиниться — зажу́ритися, засумува́ти, затужіти

Вскрывать, ся, вскрыгъ, ся — відкрива́ти ся, відчиня́ти, ся. — **Вскрыть письмо** — розкрити, распечáтати лист. —

Вскрывать трупъ — требу́шити, різати, порóти, потро́шити. — **Вскры-**

вать карту, козыря — переверта́ти ка́рту, с(ь)ві́тити, вис(ь)вічува́ти ко́зыря. — **Вскрывать нарывъ** — розрізува́ти боля́чку. — **Рѣка вскрылась** —

лі́д пішо́в, крі́гу полама́ло, крі́га скре́сла, рі́чка ру́шила

Вскрыша (в картах) — с(ь)ві́тка, ко́зирь

Всепать — всмак, усма́к, до смаку́, до схочу́

Вслухъ — го́лосно, в го́лос

Вслушаться, вслушиваться — дослу́хатися, дослуха́тися, дочу́ти, дочува́тися, прислу́хатися, прислуха́тися

Вслѣдствіе — че́рез, через те́, задля то́го, тим, в на́слідок

Вслѣдъ — услі́д, слідо́м, слі́дком, за́раз за, навздогін

Всматриваться, всмотрѣться — вдивля́тися, придивля́тися, (в)угляда́тися, вди́витися і т. д.

Всмятку — рідко, нам'я́гло

Всовывать — всува́ти, всо́увати

Вспадать — спада́ти

Вспаивать — напо́ювати, ви́поювати, ви́плéкувати

Вспалывать — зла́зити, вила́зити, ви́повза́ти

Вспаивать — згада́ти, спам'ятáти

Вспаривать, испарить — ви́парювати, за́парювати, распáрювати. — **Вспарить лошадь** — зми́лити, вми́лити ко́ня

Вспархивать — зли́нати, спу́рхувати, пу́рхати

Вспарывать, ся — попо́рювати, ся, розпо́рювати, ся, попорóти

Вспахать, ся, вспаивать — з'ора́ти, ся, ви́орати, ся, з'ору́(у)вати, ся. —

Вспаханный — з'ораний, по́ораний. — **Вспаханное поле** — рі́лля

Вспашка — о́рання, о́ранка

Всплакаться — запла́кати гі́рко

Всплакнуть — запла́кати, сплакну́ти

Всплескивать, всплеснуть — плі́скати, плі́снути, хлю́пати, хлю́скати. — **Всплеснуть руками** — вда́рити в доло́ні, сплéснути рука́ми. — **Всплеснуть крыльями** — залопотіти

Всплескъ — плі́скання, плéскіт, хлю́пання, ви́плюск, ви́хлюп

Всплошную, вплось — суцільно, геть-чи́сто, загало́м, по́спіль

Всплывать, всплыть — сплива́ти, вплива́ти, ви́ринати, зрина́ти

Всполаскивать — сполі́скувати

Всполашиваться — поло́хатися, споло́хуватися

Всползать — зла́зити, вила́зити, ви́повза́ти

Всполохнуть, ся — споло́хати, ся, стурбува́ти, ся

Всполохъ — споло́х, споло́шення, гвалт, тріво́га, ша́рварок

Вспоминать, ся, вспомнить, ся — 1) зга́дувати, ся, згада́ти, ся, спогада́ти, ся, спам'ятáти, спом'яну́ти, ся; 2) сха́мену́тися, стя́митися, отя́митися, чу́тися

Вспомогательный — помі́чний, помага́ючий, допо́можний

Вспомогать, вспомоществовать — помага́ти, запомага́ти, по́міч дава́ти, ра́дити, ра́ду дава́ти, допомага́ти

Вспоможение, вспомоществование — по́міч, підмо́га, запомо́га, підпомо́га, ра́да, пора́да

Вспотѣлый — пі́тний, спі́тний

Вспотѣть — спі́тніти, упрі́ти, угрі́тися

Вспрыгивать, вспрыгнуть — зрива́тися, сплі́гувати, сплигну́ти, стрибáти, стрибну́ти

Вспрыскивать, вспрыснуть, ся — 1) прі́скати, кро́пити, по́рськати, ся, по́пріскати; 2) па́рити, шмага́ти, ви́парити, вишмага́ти; 3) **Вспрыснуть обивку** — покро́пити

Вспугивать, испугнуть — поло́хати, споло́хати, споло́шити, пужну́ти

Вспутать, ся, испутывать, ся — плу́тати, заплу́тати, ся, заплу́тувати, ся

Вспухать, испухнуть — пу́хнути, спухáти, спу́хнути, обпу́хати, обпу́хнути

Вспухлина — о́пух, спу́хле, пухлі́на

Вспухлый — спу́хлий, опу́хлий

Вспучивать, ся, испучить, ся — надима́ти, ся, здима́ти, ся, зду́ти, ся, розне́сти, спачі́тися, набубня́вити

Вспылить — спалахну́ти, спажну́ти, ски́пнути, гні́вом заки́пнути

Вспыльчивость — за́пал, о́пал, запáльність, пальо́ність

Вспыльчивый, во — палкі́й, палахку́чий, запáльний, пальо́ний, з за́палом, з о́палом

Вспыхивать, испыхнуть — 1) запала́ти, спала́ти, спалахну́ти, спажну́ти, спалахкоті́ти, ви́бухати, ви́бухнути. — **Вспыхнуль мятежъ** — повста́ння ви́бухло; 2) д. **Вспылить**

Вспышка — за́пал, спала́хнення

Вспѣнивать, ся, испѣнить, ся — спі́нити, ся, за́пінити, ся, на пі́ну збі́ти

Вспѣть — зас(ь)півати
Вспяливать, ся **вспялится, ся** — напинати, ся, нап'ясти, ся
Вспять — наза́д, навспа́к
Вставаніе — вставання
Вставать — уставати, підніматися, здійс-
матися, зводитися, підводитися
Вставить, вставлять, ся — (в)у́ставити,
вставля́ти, ся, (в)у́правити, вправ-
ля́ти, ся, вробіти, вту́лити, (дно) —
задніти, (скло) — заскліти, зашклі-
ти, (слово) — вкїнути, додати
Вставка — 1) вста́вка, впра́вка; 2) вту́л-
ка, ла́тка
Вставной — вста́влений, впра́влений, вроб-
лений; вставні́й; штучні́й
Встарь — в старовину́, в давнину́
Встаскивать, ся — 1) витаскувати, ся, види-
рати, ся, з(ви)во́лікати, ся; 2) зла́зити,
вила́зити
Встосковаться — засумувати, зажуритися,
в ту́гу вда́тися
Встревоженный — стріво́жений, стурбо́ва-
ний, споло́шений, переполо́шений,
зру́шений
Встревожить, ся — стурбува́ти, ся, споло́ши-
ти, переполо́шити, ся, стріво́жити, ся
Встрепать, ся — стрі́пнути, ся, скудо́вчити,
ся, ску́длати, ся
Встрепенуться — стре́пену́тися, здрі́гну́ти-
ся, затрі́потіти
Встрепка — тіпа́чка, ску́бка, прочуха́н, про-
чуха́нка
Встрѣтить, ся — стрі́ти, ся, стрі́тити, зу-
стрі́ти, ся, зустрі́тити, зустрі́нути,
ся, стрі́нути, ся, зді́бати, ся, спі́т-
ка́ти, ся
Встрѣча — стрі́ча, зу́стріч, спі́тка́ння. — На
встрѣчу — на́встрі́ч, назу́стріч
Встрѣчать, ся — стрі́чати, ся, зустрі́чати,
ся, стрі́вати, ся, перестрі́вати, ся,
зді́бати, ся
Встрѣчный — стрі́чний, стрі́чаний. — **Встрѣч-**
ные кумовья — стрі́чані кумі́. —
Встрѣчный вѣтеръ — супро́тивний
Встряска — д. **Встрепка**
Встряхивать, ся, встряхнуть, ся — 1) стру́-
шувати, струсі́ти, витру́шувати,
струсну́ти, ся, стрі́пнути, ся; 2) стре-
пену́ти, ся
Вступать — уві́ходити, вхо́дити, усту́пати.
— **В. въ царство, на престоль** — ста́ти
на ца́рство, на престо́л, зацарюва́ти,
зійти́, ступі́ти. — **В. въ бой** — ста́ти
до бо́ю. — **В. въ должность** — ста́ти
на у́ряд, при́няти у́ряд, обня́ти поса́ду.
— **В. въ дружбу** — подру́житися, по-
єдна́тися, (з ким лихим) — злига́ти-
ся. — **В. въ союзъ** — ста́ти, приста́ти
до спі́лки, у спі́лку. — **В. въ разго-**
воръ — поча́ти розмо́ву, уві́йти в бе́-
сі́ду. — **В. въ карауль** — ста́ти на ва́рту
Вступаться — 1) встра́вати, втруча́тися,
вмішувати́ся; 2) допра́влятися; 3) за-
ступа́тися (за кого), оборо́няти
(кого), обста́вати (за ким)
Вступительный — вступні́й

Вступление — 1) вступ, всту́плення, вхо́ди-
ни, уві́ходини; 2) пере́дне сло́во,
передмо́ва, вступ, вступне́ слово
Всё — ма́рне, да́рма, дареме́, ду́рно, всу́е
Всучивать, ся, всучить, ся — 1) всу́кувати,
ся, всука́ти; 2) вти́скувати, впи́хати,
вти́снути, уві́пхну́ти
Всхлипъ, всхлипывание — хлі́пання, хлі́пи,
(тихе) — пхі́кання
Всхлипывать — хлі́пати, (тихо) — пхі́кати
Всходитъ — схо́дити, зі́ходити, ві́котитися,
вихо́дити, підні́матися, (на бере́г) —
видиба́ти
Всходня — схо́дня
Всходь — схід, зі́ход. — **Всходы** — схо́ди,
про́рість
Всхождение — схід, зі́ход, схо́дження
Всхохлатить — підчу́бити, спа́тлити
Всхрапывать — хро́пті, хро́пити, схрі́пувати,
похрі́пувати
Всцарапаться — ві́дряпати́ся, ві́дертися́
Всчинать — поча́нати
Всыпать, ся — (в)усі́пати, ся, насі́пати, ся
Всѣ — усі́, всі́
Всѣвать, ся, всѣивать, ся — всі́вати, ся,
всіюва́ти, ся
Всюду — скрі́зь, усі́оди, всі́уди
Всякій — уся́кий, вся́кий, ко́жний, ко́жен.
— **Всякій вечеръ, день, годъ** — що ве́-
чора, що дня́, що ро́ку. — **Во всякомъ**
случаѣ — у вся́кім ра́зі, в ко́жнім
ра́зі, хоч я́к. — **Всякими средствами** —
уся́ким спо́собом. — **Рѣшительно вся-**
кій — кожнісі́нький. — **Всяко бываетъ**
— рі́зно бува́є, уся́ково бува́є, вся́чи-
на бува́є
Всяческий — д. **Всякій**. — **Всячески** — всі́ляко,
уся́ково, рі́зно, уся́ким спо́собом, на
всі ла́ді, всі́ма спосо́бами
Всячина — вся́чина, уся́чина, мі́шани́на
Втай, втайнѣ — та́ємне, та́йно, по́та́й, пота́-
ємці́, ні́шком, кра́дькома́
Вталкивать, ся — вдиха́ти, ся, втру́чувати,
ся, про́пихати́ся
Втапоры — то́гді, то́ді, в таку́ добу́, на той
час, то́го часу́, ті́єї порі́, в ту по́ру,
то́ді са́ме
Втапывать, ся — вто́птувати, ся
Втапывание — вто́пчування́
Втаскать, ся, втаскивать, ся — втя́гті, ся,
втяга́ти, ся, уволо́кти, ся, уволі́ка́-
ти, ся, впе́рти, ся, вте́лщитися́, втер-
лю́жити, ся
Втачка — вштукува́ння, приштукува́ння
Втачать, ся, втачивать, ся — вші́ти, ся,
вшива́ти, ся, при́точіти, ся, при-
штукува́ти, ся
Втекать — влива́тися, вті́кати, вплива́ти
Втемяшить — втовкма́чити
Втереть, втирать — вте́рти, уте́рти, втира́ти
Втереться, втираться — 1) вте́ртися, уте́р-
тися, втира́тися; 2) пролі́зти, про-
ла́зити, про́пхати́ся
Втискать, втискивать, втиснуть — вб́гати,
вти́снути, упха́ти, упхну́ти, вти́ску-
вати, втовкма́чити
Втискиваться, втиснуться — 1) вти́скува-
тися, впи́хати́ся і т. д., д. **Втискать;**

2) прола́зити, пропиха́тися, проти́скуватися

Втискиваніє — впи́хання, втиска́ння, бга́ння
Втихомолку — мо́вчки, нішком, знішка, ти́шком-нішком, крадькома́, тихе́нько, пота́й

Втиши — ти́хо, тихе́нько; у за́тишку

Втолковать, втолковывать, ся — втовкува́ти, втовкма́чити, втовко́вувати

Втолочь — втовкти́; втолочи́ти

Втоптать, ся — утопта́ти, ся

Втора — 1) дру́гий го́лос, дру́га скри́пка; 2) на́пасть, пеня́, ха́лепа

Вторгаться — втруча́тися, впира́тися, вдира́тися

Вторить, ся — 1) вторува́ти, окселентува́ти, підс(ь)півувати, підгравати́, підтя́гувати, секундува́ти; 2) підта́кувати, потура́ти; 3) луна́ти

Вторичный, но — повто́рний, повто́рно, дру́горазни́й, вдру́ге, удру́ге, в дру́гий раз, задру́ге, дру́гого ра́зу

Вторник — вівторо́к

Вторничный — вівторко́вий

Второй — дру́гий. — **Во-вторыхъ** — вдру́ге

Второклассный — другокласо́вий, друго́рядни́й

Второпяхъ — по́хапцем, ха́пко, хапко́м, по́хапки, хапа́ючись, нашвидку́

Второстепенный — другорядни́й

Втравить, втравливать, втравлять, ся — 1) привчи́ти до ло́ву (про ловчих птиць, собак, то-що); 2) втягти́, втяга́ти, привчи́ти, привча́ти, ся (наипаче до чого лихого)

Втрое — (в)утро́є, в три рази́

Втроемъ — утры́ох, втрох

Втройи́ — д. **Втрое**

Втулка — 1) вту́лка, вту́ла, зату́лка, за́тичка; 2) ма́точина (в колесі́)

Втуне — ма́рне, дарма́, дареме́не, ду́рно

Втупикъ, у виразах: а) **Поставить втупикъ** — заморо́чити, збити́ з пантели́ку, забити́ па́мороки, завда́ти моро́ки, б) **Стать втупикъ** — заморо́читись, отетери́ти, отуманіти

Втыкать, ся — втика́ти, ся, встро́мляти, устро́мляти, ся

Втычка — 1) втика́ння, встро́мляння; 2) за́тичка, чи́п

Втѣснять, ся — вти́скувати, ся, впи́хати, ся, пропиха́тися

Втюривать, втюрить, ся — 1) набу́рювати, набу́рити; наги́лити, вги́лити; 2) впе́рти, ся, вклепа́тися, попада́ти; 3) д. **Влюбитъся**

Втягивать, ся — 1) втяга́ти, ся; 2) звика́ти

Вулканъ — вулкан, (в)огне́ва го́ра

Входить — вхо́дити, увіхо́дити. — **Входить въ силу** — в си́лу, в поту́гу вбива́тися. — **Онъ ни во что не входитъ** — ні про що́ не дба́є, ні до чо́го не бере́ться

Входъ, вхождение — вхі́д, (в)уходи́ни, (в нову хату) — вхі́дчини

Вцарапать, ся — (у)вдря́пати, ся

Вцѣдить, ся, вцѣживать, ся — вці́дити, ся,

наці́дити, ся, вточі́ти, уточі́ти, ся, вці́жувати, вто́чувати

Вцѣпиться, вцѣпляться — вчепі́тися, учепі́тися, вчеплюва́тися

Вчера, вчерась — учо́ра, вчо́ра, вче́ра

Вчерашній — уч(е)ора́шній, вч(е)ора́шній, (в)учора́йший

Вчерни́ — на́чорно

Вчетверо, вчетверомъ — вче́тверо, вштиро́х, учотирьо́х

Вчинать — почи́нати, розпо́чинати. — **В. искъ** — по́зов закла́дати, запозива́ти, за́пизва́ти, почи́нати діло, спра́ву

Вчитываться — вчи́тувати, ся

Вчужѣ — за́чужа, начу́жо

Вша — д. **Вошь**

Вшестеро, вшестеромъ — вше́стеро, в шість разів, (в)уші́стьо́х

Вшибать — забива́ти, вбива́ти

Вшивецъ, вшивикъ — воші́вець, вошопру́д

Вшивица — 1) воші́виця; 2) рос. *Pedicularis* — шолуді́вник, горі́щник, га́лаган

Вшивый — воші́вий

Вшивѣть — воші́віти

Въ — у, в, з, до, на, ув. — **Взять въ долгъ** — взяти́ на́бір, на́борг. — **Въ дополне́ніє** — в до́даток до... — **Въ память** — на спо́мин, на не́забудь. — **Въ присядку** — на(в)при́сядки. — **Въ этотъ день, въ эту ночь** — цьо́го, сьо́го дня, сіє́ї но́чі. — **Въ царствованіє** — за ца́рюва́ння, за ца́ря. — **Въ неде́лю** — за ти́ждень. — **Въ 10-ти верстахъ отъ...** — за 10 верст від... — **Быть въ надеждѣ** — ма́ти надію. — **Въ то самое время** — тоді́ са́ме. — **Онъ въ правѣ** — він ма́є пра́во. — **Изорвать въ куски** — порва́ти на шма́тки. — **Изъ Кіева на Лубны** — од Кі́йва до Лубе́нь. — **Въ началѣ лета** — з поча́тку лі́та. — **Беру Бога въ свидѣтели** — Бо́гом с(ь)відчу́ся

Вѣдаться — в'ї́датися, уї́датися

Вѣдчивый — в'ї́дливий, уї́дливий

Вѣздъ — в'ї́зд

Вѣзжать — (в)уї́здити, заї́здити

Вѣзжій — в'ї́здни́й

Вѣсться — (в)уї́стися

Вѣхать — (в)уї́хати, заї́хати

Въявь, въявѣ — я́вне, очеви́дьки, очеви́дячки

Выбаллотировать — ви́брати, ви́голосувати

Выбалтывать, выболтать — 1) вибо́втувати, ви́колочувати, збива́ти, ви́бовтати, збити́; 2) ви́бріхувати, розбрі́хувати, ви́брехати, розб́рехати

Выбалтываться — ви́хлю́пуватися, розхлю́пуватися

Выбивать, выбить — 1) вибива́ти, ви́бити; 2) викида́ти, ви́кинути; 3) ви́толочувати, ви́толочити́, ви́товкти; 4) ви́ганяти́, ви́гонити́, ви́пирати́, ви́перти

Выбиваться — 1) д. **Выбивать**; 2) вибива́тися, ви́зволя́тися; 3) висна́жуватися, ви́сілюва́тися, знемага́тися, охлява́ти

Выбирать, ся, выбрать, ся — 1) ви́бирати́,

вібрати, ся, обира́ти, обра́ти, ся обі-
бра́ти, добра́ти

Выблевать — ви́блювати, ви́ригати

Выблкнуть — ви́линяти, поли́няти

Выбоина — ви́бій, вибо́йна, (з багном) — баю́ра

Выбоистый — вибо́їстий

Выбойка — ви́бійка, ма́льова́нка

Выбойковый, выбойчатый — ви́бійча́ний

Выбойщик — на́бійщик

Выборка — ви́бірка, ви́бір

Выборонить — ви́скородити, заво́лочіти

Выборщик — ви́борець

Выборь — ви́бір, обра́ння

Выбранить — ви́ляти, на́лаяти

Выбрасывание — ви́кида́ння

Выбрасывать, ся — ви́кида́ти, ся

Выбресть — ви́лізти, ви́брести

Выбривать, ся, выбрить, ся — ви́го́лювати,
ся, го́літи, ся, ви́голити, ся

Выбродить — 1) ви́ходити, ви́лазити, ви́бро-
дити; 2) ви́грати, ви́шумувати

Выбросать — по́викида́ти, ви́кидати, -нути

Выбросок — по́кидька, по́кидь, по́кидьок

Выбрызгать, выбрызгивать — ви́бризкати
ви́хлюпати

Выбуравливать — ви́све́рдлювати

Выбучить — ви́золити, ви́лужити

Выбывать — ви́ходити, ви́дходити, одбува́ти,
одбу́ти, ќидати, ви́бува́ти

Выбьгать — 1) ви́біга́ти; 2) (про рослину)
ви́ганя́тися

Выбьгать, ся — 1) ви́бігати, ся, ви́ганяти,
ви́гасати

Выбьгь — ви́біг, ви́біга́ння. — **На выбьгь** —
навви́передки

Выбьливать, выбьлить, ся — ви́білювати,
по́білювати, ви́білити, по́біліти, ся

Выбьлка — ви́білюва́ння, ви́біле́ння

Выбьситься — перека́зїтися

Вываживать — 1) ви́во́дити, про́во́дити;
2) ви́во́зити, звóзити

Вываливать, ся, вывалить, ся — ви́ва́лювати,
ся, ви́валити, ся

Вывалять, ся — ви́валяти, ся, ви́качати, ся,
ви́каляти, ся

Вываривать, ся — ви́ва́рювати, ся

Выварной — ви́варний

Выварка — ви́вар, ви́ва́рюва́ння

Вывастривать — по́го́стрювати

Выващивать — во́щіти, ви́во́щувати, ви́во-
ско́вувати

Выведение — ви́прова́джува́ння, ви́прова́-
дже́ння, ви́во́дини; ви́про́води; ви́-
во́дже́ння

Вывезение — ви́віз, ви́во́жува́ння

Выведриться — ви́погоди́тися, ви́ясни́тися

Вывезть, ся — ви́везти, ся

Вывернуть, ся — ви́вернути, ся, ви́крутити,
ся. — **Вывернуть на изнанку** — обер-
ну́ти на ви́воріт, пере́лицюва́ти

Выверстать, выверстывать — ви́рівняти,
зрі́вняти, ви́рівнювати

Вывертка, выверть — ви́крут, ви́верт

Вывертывать, ся — 1) ви́верта́ти, ся, ви́кру́-
чувати, ся; 2) ви́бри́хувати́ся

Вывергть, выверчиваться — ви́вертіти, ви́-
ві́рчувати, ся

Вывести — 1) ви́вести. — **Вывести из бьды**

ви́зволити, ви́рятувати; 2) ви́лупи-
тись, ви́клюнутися; 3) ви́вестися,
по́виво́дитися, пере́вестїся, по́пе-
рево́дитися

Вывивной — кру́чений, плéтений

Вывинтить, ся — ви́крутити, ся, ви́гвинти-
ти, ся, ви́шрубувати, ся

Вывить, ся — звїти, ся, ви́вити, ви́плести,
ви́сукати

Вывихнуть — звихну́ти, ви́вихнути

Вывихь — ви́вих, звих

Вывишник, рос. Geum urbanum — ви́виш-
ник, гре́бінник

Выводь — ви́від, ви́снóвок

Вывозить, ся — ви́во́зити, ся

Вывозной — ви́візний

Вывозь — ви́віз

Выволакивать, выволочь — ви́волока́ти, ся,
ви́волокти, ви́тяга́ти, ви́тягтися

Выволочка — 1) ви́волока́ння, ви́тяга́ння;
2) ви́волічка, про́чуха́н, ха́лазія

Выворачивать, ся — 1) ви́ве́ртати, ся;
2) (про одежду) — пере́верта́ти, ли́цю-
ва́ти; пере́лицю́увати, ся

Вывороть — ви́воріт

Вывострить — ви́гострити, на́гостріти, ви́-
точити, на́точїти

Вывощить — на́вощіти

Вывѣ(вать)ять — ви́виювати, ви́віяти

Вывѣвки — по́лова

Вывѣдывание — ви́відува́ння, ро́звідки

Вывѣдыватель, ница — ви́відувач, ка

Вывѣдывать, вывѣдать, ся — ви́відувати,
ся, ви́знава́ти, ви́відати, ро́звіду-
ватися

Вывѣрить — ви́вірити, ви́рехтувати. — **Вы-
вѣрить вѣсы** — ви́важити, ви́тару-
вати ва́гу

Вывѣсить, вывѣшивать — 1) по́вісити, ви́-
вішати, ви́вішувати, 2) ви́важити,
ви́ва́жувати, звáжувати

Вывѣска — 1) ва́же́ння, ви́ва́жува́ння; 2) ви́-
ві́ска, та́бліця; 3) ва́га, та́ра

Вывѣтривать, ся — ви́ві́трювати, ся

Вывѣтривание — ви́ві́трюва́ння

Вывязать, ся, вывязывать, ся — 1) ви́в'яза-
ти, ся, ви́в'язува́ти, ся

Вывяливать — ви́в'я́лювати

Выгадать, выгадывать — ви́гадати, ви́ми-
слити, ви́міркувати, ви́мізкувати,
ви́га́дувати

Выгадить, ся — ви́каля́ти, ся, ви́паскудити,
ся

Выгарок — 1) недо́га́рок (с(ь)ві́чки); 2) **Вы-
гарки** (го́рілки) — недо́га́р, (за́ліза) —
жу́желиця, (сала) — шкваркі, ви́-
шкварки

Выгибание — ви́гина́ння

Выгибать, ся — 1) ви́гинати, ся; 2) гі́нути

Выгибистый — гну́чкий

Выгибной — ви́гинкий

Выгибнуть — ви́гинути, згі́нути

Выгибь — ко́ліно, ви́гин

Выгладить — 1) ви́гладити; 2) ви́прасувати

Выглядывание — ви́гляда́ння, ви́зира́ння

Выглядывать, выглядть — ви́гляда́ти, ви́-
зира́ти; 2) ви́дава́тися, зда́ватися,
ви́гляда́ти

Выгнаивать, ся — гноїти, ся, вигно́ювати, вигнива́ти
Выгнать — ви́гнати, ви́турити
Выгнетать — вигніта́ти, випира́ти, виду́шувати
Выгнивать — вигнива́ти
Выгноить — згноїти, ви́гноїти
Выгнуть — ви́гнути
Выговаривать, ся — 1) вимовля́ти, ся, промовля́ти, ся; 2) доріка́ти, картáти, ви́говорити, ви́говорювати
Выговорь — 1) вимóва, ви́мівка, говірка, гу́тірка; 2) докір, доріка́ння, нага́на
Выгода — виго́да, зиск
Выгодный — вигідний, пожіточний
Выгонь — ви́гін, пастівнік
Выгонка — виго́нювання, вику́рювання (горілки)
Выганять — виганя́ти, виго́нити, турліти, турля́ти
Выгораживать, выгородить, ся — 1) відгоро́жувати, відгороді́ти; 2) вигоро́жувати, ся, заступáтися за ко́го
Выгорать, выгореть — 1) вигоря́ти, ви́горіти; 2) виц(ь)віта́ти, полиня́ти, виц(ь)вісти; 3) вдава́тися
Выгорелый — 1) згорілий, ви́горілий, ви́палений; 2) полиня́лий, виц(ь)ві́лий
Выгранить — ви́гранчити, ви́шліхувати. — **Выграненный** — гранча́стий, рубча́стий, ви́шліхований
Выгребать, выгребть, ся — ви́гриба́ти, ви́гортати, ви́громáжувати, ви́гребти, ви́горнути, ви́громадити
Выгребка — ви́гриба́ння, ви́гортання, ви́грома́жування
Выгружать, ся, выгрузить, ся — ви́ванта́жувати, ся, ви́вантажити, ся, ви́ва́жувати, ви́важити
Выгрызать, выгрызть — ви́гриза́ти, ви́гризти
Выгрязнить, ся — ви́каляти, ся, ви́валяти, ся, забрудні́ти, ся
Выгуливать, выгуляться — ви́гулюва́тися, ви́гуля́тися
Выдавать, ся — 1) видава́ти, ся; 2) висува́тися, витика́тися, ви́пина́тися; 3) визнача́тися, відрізня́тися; 4) ви́пада́ти
Выдавить, выдавливать, ся — ви́душити, ви́тиснути, ви́чавити, виду́шувати, ся і т. и.
Выдаивать, ся — видо́ювати, ся
Выдалбливать, ся, выдолбить, ся — 1) видо́вбувати, видо́вблювати, ви́довба́ти, ся, (сокирою) — ви́цюкувати; 2) ви́трублювати, тру́бити, ви́товкти
Выдача — видава́ння, ви́плата, ви́плат
Выдваивать — перега́няти (горілку)
Выдвигать, ся — 1) висува́ти, ся, висо́вувати, ся, ви́пина́ти, ся; 2) визнача́ти, ся
Выдвижной — висувний
Выдернуть, ся, выдергивать, ся — 1) ви́смикати, ся, ви́смікувати, ся, ви́шарпнути, ся; 2) ви́скубати, ви́ску́бувати, ся; 3) ви́шморгнути, ся
Выдержать — ви́держати, ви́тримати. —

Выдержать экзамень — зда́ти экзамен, скла́сти іспит
Выдержка — 1) ви́держка, ви́тримок; 2) ви́хват, ви́тяг. — **Не выдержка** — неперéливки, невитримáння
Выдернуть, ся — ви́смикнути, ся і д. **Выдергать**
Выдирать, ся — видира́ти, ся, ви́рива́ти, ся
Выдоить, ся — ви́доїти, здоїти, ся
Выдольникъ, рос. *Linaria vulgaris* — зво́ники, зайців льон, льонóк, осту́дник, чисте́ць, мо́лошничок
Выдохлый — ви́тхлий, ви́дхлий
Выдохнуть, ся — ви́тхнути, ся, ви́дихнути, ви́дихати, ся
Выдра, з(ь)в. *Lutra vulgaris* — видні́ха, ви́дра, (самець) — ви́дрюк
Выдрать, ся — 1) ви́дерти, ся, (волосся, пір'я) — ви́скубти, ся; 2) ви́др(а)па́тися; 3) ви́парити, ви́шпарити, одду́ба́сити
Выдрессировать — ви́муштрува́ти, ви́вчити
Выдубить — ви́гарбарюва́ти, ви́гарбарити
Выдувать, ся — ви́дува́ти, ви́дму́хувати, ви́дима́ти, ви́вива́ти
Выдувной — ду́тий, ви́дувний
Выдудить — ви́дудлити
Выдумать, ся, выдумывать — ви́гадати, ви́мислити, ви́мізкувати, ви́думати, ся, ви́га́дувати, ви́мишля́ти
Выдумка — ви́гадка
Выдумчивый — ви́га́дливий
Выдумщикъ, ца — ви́га́дчик, ця, ви́га́дник
Выдумывание — ви́га́дування
Выдуплить — ви́ду́плювати
Выдутъ — ви́дути, ви́дмухнути
Выдыхать, ся — ви́диха́ти, ся, ви́ди́хувати, ся
Выдѣлать, выдѣлывать, ся — ви́робити, ви́робля́ти, ся, (що негоже) — ви́твори́ти. — **Выдѣлывать кожи** — ви́чиня́ти, ви́правля́ти шку́ри
Выдѣлить, ся, выдѣлять, ся — 1) ви́ді́лити, ся, ви́лучити, ся, ви́луча́ти, ся, ви́різня́вати, ся, ви́знача́ти, ся
Выдѣлка — ви́робка, ви́ріб, ви́роблення. — **Выдѣлка кожи** — чиньба́, ви́правлення
Выдѣление — ви́ділення, ви́лучення
Выдѣль — ви́діл
Выдѣлывание — ви́ро́блювання
Выемка — 1) ви́йма́ння, ви́ймка, ви́тяг; 2) (в одежі) — ви́кот, ви́різка, ви́тин; 3) (в будові) — жо́лобо́к, рі́вчачо́к
Выжаривать, ся — ви́жа́рювати, ся, ви́па́лювати, ся
Выжать, ся — 1) ви́крутити, ви́душі́ти, ви́душити, ви́жати, ся. — **Хоть выжми** — хоч ви́крути; 2) ви́жати, ся (про пашню)
Выждать, выжидать — ви́ждати, ди́ждати, ся, ви́чікувати, дочека́тися, дожи́дати тріва́ти, сподіва́тися, (на за́сідках, на чатах) — стере́гти, чатува́ти, засіда́ти, чига́ти
Выжелобить — ви́жолобити
Выжелтить — по́жовті́ти, ви́жовтити
Выжечь, ся — ви́палити, ся; ви́пекти, ся

Выжженный — випалений
Выживать — 1) проживати, вибувати; 2) виживати, викурювати
Выжига — 1) випал; 2) паля(е)нина; 3) пройдис(ь)віт, пройда
Выжиганіе — випалювання, випал, випікання
Выжигать, ся — випалювати, випікати, ся
Выжиданіе — дождіння, вичікування, сподівання, тривання
Выжиманіе — викручування, видісування, віджимання, віддісування
Выжимать, ся — викручувати, ся, чавіти, (білизну) — віджимати, ся, д. **Выжать**
Выжимки — вічавки, вігніток, фуси, (з конопляного сім'я) — макух(а), (з вареного макуха) — урда, (з буряків) — жмаки, жом. — **Выжить** изъ ума — позбутися розуму
Выжлецъ — гончак, віжел
Выжлятникъ — псарь, псярник, доїзжачий
Выжрать — виїсти, віжерти, пожерти
Вызванивать — видзвонювати
Вызвѣздѣть — візоріти
Выздоровливаніе — видужування, одужування, вичунювання
Выздоровливать, выздороветь — видужувати, вичунювати, вихожуватись, відужати, вичуняти, одужати, виходитись
Вызеленить, ся — позеленіти, ся
Вызовъ — віклик, викликання
Вызолачивать, -отить — визолочувати, позолочувати, позолотити, візолотити
Вызрѣвать — доспівати, достигати
Вызрѣлый — доспілий, стіглий, достиглий
Вызрѣть — поспіти, достигнути
Вызубрить — 1) вищербити, пощербити. — **Вызубренный** — вищербле(я)ний, щербатий; 2) вітрубити
Вызывать, ся — викликати, визивати, ся. — **Вызывающий** — викликаючий. — **В. видъ, постувокъ, тонъ** — задерікуватий, задьорливий вігляд, вчинок, тон
Вызябать — вимерзати
Вызяблый — вимерзлий
Выиграть, выигрывать — віграти, вигравати. — **Выиграть время** — вігадати час
Выигрываются — виграватися; вишумовувати, вигравати
Выигрышный — виграв(ш)ний, віграний
Выигрышъ — віграш, вігра, вігранка
Выискать, ся, выискивать, ся — вишукати, (нишком) — вінишпорити, вишукувати, ся, вишуківувати
Выискъ — вишуківування
Выйти — вийти. — **Выйти замужъ** — віддатися, заміж вийти. — **Выйти изъ яйца** — вікнутись, вілупитись. — **Вышелъ изъ терпѣнія** — терпєць йому увірвався, терпіння стратив, не стерпів. — **Выйти наружу** — наверх вийти, виявитися. — **В. изъ употребленія, изъ обычая** — вівестися. — **В. изъ предѣловъ** — вийти за межі,

перейти через край. — **В. изъ себя** — розпалітись, змінитися
Выказать, ся, показывать, ся — віказати, ся, виявити, ся, візначити, ся, віказувати, ся і т. д.
Выкалывать, ся, выкалывать, ся — вигартівувати, вігартувати, ся
Выкалка — гартування, гарт, вигартівування
Выкалывать, ся — віколівувати, ся, витикати, ся, виштрикати, ся. — **Темно, хоть глазъ выколи** — темно, хоч у окстрель
Выкапывать, ся — вікопувати, ся, одкопувати
Выкапчивать — вив'ялювати, продімлювати, вишмівувати
Выкарабкаться — відрапатись
Выкармливаніе — вигодовування, виховування
Выкармливать, ся — 1) вигодовувати, ся, виховувати, ся; — 2) відгодовувати, ся
Выкатать — вікачати, (на маглi) — вімаглювати
Выкатить — вікотити, віточити, (очі) — вітріщити, вілупити
Выкать — вікочування, віточування. — **Глаза на выкатѣ** — вірла, банькі, (хто має такі очі) — вірлатий, вірлоокий, банькатий, вітрішкуватий
Выкачивать, ся — вікачувати, ся, випомпівувати, висмоктувати, віточувати
Выкашивать, ся — 1) вікошувати, ся, вікошувати; 2) обкошуватися
Выкашливать, ся, выкашлять, ся — вікашлювати, ся, вікашляти, ся
Выкидывать, ся — вікидати, ся
Выкидышъ — вікидень, вікид, вібрудок
Выкипать, выкипѣть — вікипати, вікипіти, випарюватись, випарувати
Выкладка — 1) викладання; 2) (про одіж) — лямівка, облямівка, обшівка; 3) виклад, розлічення, рахунок
Выкладывать, ся — 1) викладати, ся; 2) облямовувати, обшивати; 3) вілічувати, розлічувати, вичисляти
Выклевать, ся, выклевать, ся — вікловувати, ся, відзюбати, вікльовувати, ся, відзьобувати
Выклеивать, ся — віклівувати, ся, обклівувати, ся
Выклейка — віклівування, обклівування
Выклеить — потаврувати, позначити
Выклепать, выклепывать — віклепати, віклівувати
Выкликать — вікликати
Выключать — віключати, вилучати, виймати. — **Выключать изъ службы** — скидати, зсажувати, виганяти, зсувати з уряду, зі служби, з посади. — **Выключая** — окрім, віключаючи
Выключеніе — віклучення, вілучення, вілучування
Выклянчить — віканючити, віморочити, віжебрати
Выковать — вікувати

Выковка — викóвування
Выковыривать, ся, выковырять, ся — виколупувати, ся, виколуплювати, ся, вйколупати, ся, вйкопирсати, вйдлубати
Выковырка — копйстка, (для чистки сйрки з вух) — карноушка, колупачка, протичка
Выкозыривать — викозйрювати
Выколачивать, ся — вибивати, ся
Выколачиваніе — вибивання, витовкання
Выколдовать — вйворожити, вйчарувати
Выколотка — 1) вибивання; 2) (у шевців) — копйл
Выкопировать — скопйювати
Выкорчевать — вйкорчувати, вйтеребити
Выкорчевка — корчування
Выкрадывать, ся — викрадати, ся
Выкраивать, ся — викроювати, ся
Выкрасить, ся, выкрашивать, ся — вйкрасити, ся, вймалювати, ся, вйфарбувати, ся
Выкраска — помалювання
Выкрестить, ся — вйхрестити, ся
Выкрестъ, ка — вйхрест, ка
Выкрещивать, ся — вйхрещувати, ся
Выкривить, ся, выкривлять, ся — вйкривити, ся, вйкривляти, ся
Выкрикивать, выкрикнуть — вйгукувати, вйгукнути, вйкрикувати, вйкрикнути
Выкройка — вйкройка, вйрізок, зразок
Выкрошивать, ся, выкрошить, ся — вйкришувати, ся, вйкришити, ся
Выкручивать, ся — вйкручувати, ся
Выкуковать — накувати
Выкупать, ся — 1) вйкупляти, ся; 2) вйкуповувати
Выкупать, ся — вйкупати, ся, скупати, ся
Выкупка — вйкуп
Выкупной — вйкупній
Выкупъ — вйкуп, вйкупне, вйдкупне
Выкуриваніе — вйкурювання
Выкуривать, ся, выкурить, ся — вйкурювати, ся, вйкурити, ся
Выкусить, выкусывать — вйкусити, вйкушувати
Выкушать — вйкуштувати, вйїсти
Вылавливать, ся — вйловлювати, ся
Вылазить — облязити, вйлазити
Вылазйть — вйлізати
Вылазка — вйлазка, герець
Вылазь — вйлазка, пролазка, лазівка
Выламывать, ся — вйломлювати, ся
Вылащивать — вйглянцьовувати
Вылегчить — вйхалащати, вйвалащати, вйхаращати, вйчистити
Вылежалый — злежалый
Вылежать, ся — вйлежати, ся
Вылелйять — вйпестити
Вылетать — вйлітати
Вылеть — вйліт. — На вылеть — навйліт, наскрізь
Выливать, ся — вйливати, ся, вйтікати, висипати, ся
Выливаніе — вйливання, вйлив
Вылизать, вылизывать, ся — вйлизати, вйлизувати, ся

Вылинивать, вылинять — лйняти, вйлиняти, облязити, облізти, вйлізти
Вылокать — вйлигати, вйхлеп(б)тати, вйголькати
Вылудить, ся, вылуживать, ся — вйлудити, ся, побіліти, вйлужувати
Вылупить, ся, вылупливать, ся — вйлупити, ся, вйлупувати, вйлуплювати, ся, вйлушувати, ся, вйлушити, ся. — **Вылупить глаза** — вйлупити, вйтріщити, вйрячити очі, вйтріщитися
Вылупокъ — вйлупок, голопуп, вйлуплянок, голопупок, голоцуц
Вылущать, ся, вылущивать, ся, вылущить, ся — вйлушувати, ся, вйлушити, ся, вйлускати, ся
Вылысйть — вйлисйти
Выльце, рос. *Ipomea* — кручені паничі
Выльзать — 1) вйлізати, вйлазити; 2) облязити
Выльпить, ся, выльпливать, ся — вйліпити, вйліплювати, ся
Выльчивать, выльчить, ся — вйлічувати, ся, вйгоювати, ся, вйхожувати, ся, вйлічити, вйгоїти, ся
Выльчиваніе — лікування, вйгоювання
Вымазать, ся, вымазывать, ся — вймазати, ся, вймазувати, ся, вймастити, (дьюгтем, чим жирним) — вйшмарувати
Вымаливать, вымолить — вймолювати, благати, вймолити, вйблагати
Вымалывать, ся, вымолоть, ся — вймелювати, ся, вймолоти, ся
Выманивать, ся, выманить, ся — 1) вйманнявати, ся, вйманити, ся, вймантити; 2) вйдурювати, вйморочувати, вйдурити
Вымарать, ся — 1) вйкаляти, ся, вйваляти, ся, вймурзати, ся, вйбруднити, ся; 2) вйкреслити, ся
Вымаривать, ся, выморить, ся — вйгубляти, вйморювати, вйгубити, вйморити
Вымасливать, ся, вымаслить, ся — вймащувати, вйшмаровувати, ся, заяложувати, заялозявати, ся, засмальцьовувати, ся, вймастити, вйшмарувати, засмальцьовати, заялозити, ся
Выматывать, ся — 1) вймотувати, ся; 2) вйшахровувати, вймохувати
Вымахивать, ся — вймахувати, ся
Вымачивать, ся — 1) вймочувати, ся; 2) вйсцикаться
Вымашивать, ся — вймощувати, ся, вйбурковувати
Вымежевать — вймежувати
Выменуха, рос. *Viola hirta* — зозульки, василечок
Вымереть — вймерти, повймерати
Вымерзать, вымерзнуть — вймерзати, вймерзнути, вймерзти
Вымести, сь — вймести, повймітати, ся
Выместить — помститися, вйддячити
Выметальщица — метильница
Выметать — вймітати, замітати
Выметать, выметывать, ся — 1) вйкидати, вйкинути, вйкидати, ся; 2) обрубіти, обрублювати, ся (напр, пе-

телькі); 3) лічіти, вилічувати, рахувати, викладати (на рахівниці); 4) оцєнітися (про суку)

Виминать, ся — 1) виминати, ся; 2) витопувати, витолочувати

Вымирать — вимирати

Вымистая — вимниста

Вимоганіє, вимогательство — здірство, видирання, вимагання, вимушуння

Вимогать — вимагати, вимушувати, видирати, здирати

Вымоина — водорій, рівчак, калабання

Вымокать — вимагати

Вымолачивать, ся, вымолотить, ся — вимолочувати, ся, вимолотити, ся, (на гармані) — вигарманувати

Вымолвить — вимовити, промовити

Вымолотки — послід, вимолотки, обмолотини

Вымолоть — вимолот

Вымоль — мліво, мелево

Вымораживать, выморозить, ся — виморозувати, ся, виморозювати, ся, виморозити, ся

Выморочное имѣніє — пустовщина, безспадщинне майно

Вымудривать, вымудрить — вимудровувати, вимудрувати, вихитровувати, вихитрувати.

Вымуравливать — поливати (наводити поливу на посуду)

Вымусливать, вымуслить, ся — заслінювати, ся, замурзувати, ся, засмальцювувати, ся, заялózювати, ся, заслінити, ся, замурзати, ся, засмальцювати, ся, заялózити, ся

Вымучивать, ся, вымучить, ся — вимучувати, ся, вимучити, ся, змордуватися

Вымчать — вїнести, вїперти

Вымывать, ся, вымыть, ся — вимивати, ся, вїмити, ся, (про білизну) — випирати, ся, вїпрати, ся (в теплій воді) — вибáнювати, вїбанити, ся, (голову) — змивати, змїти, ся

Вымыкать — 1) чесати, вичісувати (кострицю з льону); 2) виймати (сережки з вух)

Вымыкать — вїчесати (про льон), вїмикати, побрати

Вымыливать, ся, вымылить, ся — 1) намїлювати, ся, намїлити, ся; 2) вмілювати, вмілити

Вымылки — мїлини, мїлиння

Вымысль — вїгадка

Вымыслить, вымышлять — вїмислити, вимішляти, вїгадати, вїгадувати, змїслити

Вымышленный — вїгаданий

Вымѣлить — вїбілити, натєрти крейдою

Вымѣнивать, ся, вымѣнить, ся — вимінювати, ся, вїмінати, ся, промінати, ся, вїмінжувати

Вымѣниваніє — вїмін, мїнька, вимінювання

Вымѣнь — мїньба, вїмінька, проміна

Вымѣриваніє — вимірювання

Вымѣривать, ся, вымѣрить, ся — вимірювати, виміряти, ся, вїміряти, ся

Вымѣсить, ся, вымѣшивать, ся — вимісити, вимішувати, ся

Вымя,ени — в(й)ім'я, в(й)імня. — Собачье, сучье вымя — а) суче в(й)ім'я, б) рос. *Galeopsis tetrahit* L. — лісовий жабрєй, жабрик

Вынашивать, ся — 1) виношувати, виносювати, виносити; 2) знóшувати, ся, зносіти, ся

Вынизывать — винїзувати

Вынимать, ся — 1) виймати, ся, вибирати; 2) викóчувати, ся, вирїзувати, ся

Выносить, ся, вынести — 1) виносити, ся, вїнести; 2) витєрплювати, витрїмувати, вїтерпїти, вїтримати

Выноска — 1) вїніс; 2) допїска, застрічка, вїмітка

Выносливый — терплячий, терп'ячий

Выносливость — витрїмливість, витрївальість

Выносок — знóсок

Вынось — д. **Выноска**. — На вынось (про їзду) — впрóстяж, упрóстяж, встяж

Вынудить, вынуждать — змóшувати, змóсити, вїмогти, вимагати, присїлю(у)вати, сїлувати, знево́лити. —

Вынужденный — змóшений, принево́лений і т. д. — **Я вынужденъ** — я мóсів, я мóшу

Вынужденіє — присїлування, принúка, змóшення, прїмус

Выныривать, вынырнуть — виринати, вїрнути, вїпїрнути

Выныряніє — вїринки, виринання

Вынюхивать, вынюхать, ся — вїнюхувати, вїнюхати, ся

Выняньчить — вїняньчити, вїпєстувати, вїглядїти

Выострить, ся — вїгострити, вїточити, ся

Выпадать — 1) випадати; 2) вїгинути, вїздихати; 3) припадати

Выпаденіє — вїпад, випадання

Выпадочная трава, рос. *Aster Amellus* L. — волóве óко, волóві óчі, гáйстер

Выпаживать, выпазить, ся — вижолóблювати, вїжолóбити

Выпаивать, ся — вїпо́ювати, ся

Выпалзывать — вилáзити, вїповзати

Выпалывать, ся — вїпо́лювати, ся

Выпаривать, ся, выпарить, ся — вїпарювати, ся, вїпарити, ся; вїпарóвувати, ся, вїпарувати

Выпархивать — вїпурхувати, вїпурхнути

Выпарывать, выпороть — 1) вїпорювати, вїпороти; 2) вїпотрошити, вїтребушити, вїтельбушити; 3) вїпарити, вїшмагати

Выпахать, выпаживать, ся — 1) вїорати, вїорювати, ся; 2) вїсилити, вїсілювати, ся, (про землю) — з'орати

Выпачкать, ся — вїкаляти, ся, вїваляти, ся, вїбруднити, ся, вїмастити, ся, задрїпати, ся, замурзати, ся

Выпашка — óрання, óранка

Выпашь — толóка

Выпекать, ся — вїпїкати, ся

Выпередить, выпереживать — вйпередити, виперѣжувати
Выпереть, выпирать, ся — вйперти, випирати, ся
Выпестрить — вйрябцювати, (квітками тощо) — вйцяцькувати, (гвіздками) — вйц(ь)в'яхувати, (крапками) — вйкрапати, (мережками) — вймережати
Выпечатать, выпечать, ся — вйдрукувати, видрукóвувати
Выпечка — випікання, пѣчиво
Выпечь, ся — вйпекти, ся. — **Не выпеченный хлѣбъ** — глевкий хлѣб, невйпечений
Выпивала — випивайло, питѣць, пйяка
Выпивать, ся, выпить, ся — 1) випивати, ся, вйпити, ся, (разом) — вихилѣти, вйхилити, (з жадобою) — вйду́длювати, вйду́дли, (смокчучи) — вйсмóктувати, вйсмóктати, (куштуючи) — вйкуштувати, (трóхи) — спйти, (часто) — чаркуватися; 2) пйячити, запивати, ся
Выпивка — 1) випивання, пйятіка; 2) напйяка, гулянка; випиваннячко
Выпиливать, ся, выпилить, ся — вйпйлювати, ся, вйпиляти, ся
Выпирать, ся — випирати, ся
Выписка, выпись — 1) вйпйсування; 2) вйпис, вйтяг; 3) передплáта, замóвлення (газет, книжок)
Выписной — вйписний
Выписывать, ся — 1) вйпйсувати, ся; передплáчувати, замовляти
Выпихивать, ся, выпихнуть, ся — вйпихати, ся, вйпхнути, ся, вйштóвхувати, вйштовхнути, ся, вйштóрхувати, вйштурхати
Выплавикъ, гриб Polyporus — гýба, трут, трóтник
Выплавливать, выплавлять, ся, выплавить, ся — вйто́плювати, вйтопити, ся, вйливати, вйлити, ся
Выплавокъ — вйливок
Выплакать, ся — вйплакати, ся
Выплата — вйплат
Выплатить, ся, выплачивать, ся — вйплатити, ся, сплатйти, вйплáчувати, ся; 2) вйлатати, вйлатувати
Выплевать, выплевывать — вйплювати, вйплюнути, вйплёвувати
Выплескать, ся, выплескивать, ся — вйхлюпати, ся, вйплюскати, ся, вйхлю́пувати, ся, вйплю́скувати, ся
Выплеснуть, ся — вйхлю́пнути, вйплю́снути, ся
Выплетать, ся — 1) вйплітати, ся; 2) вйплóтувати, ся
Выплывать, выплыть — вйпливати, вйплинути, вйпливти, вйплисти
Выплясывать, ся, плясать — вйтанцьóвувати, ся, вйтанцювати
Выполаскивать, ся, полоскать, ся — вйполі́скувати, ся, вйполоскати, ся
Выползина — линовйще, кожушóк, шкурка
Выползти — вйлізти, вйповзти
Выполировать, ся — вйполі́турувати, вйлиснити, ся, вйло́щити, ся
Выполнение — вйпóвнення, вйконання

Выполнить, ся, выполнять, ся — 1) вйповнити, вйповняти, ся; 2) вйконати, вйкóнувати, ся, вйдбути, справити
Выполоть, ся — вйполоти, ся, (усе) — поспóлювати, повйпóлювати, (сапками) — вйсапати, (кукурузу) — вйшарувати, вйпрашувати
Выпользовать, ся — вйлікувати, вйгоїти, вйкурувати, ся
Выпораживать, ся, выпорожнить, ся — вйпорóжнювати, вйпорóжнити, ся, спорожняти, спорожнити, ся
Выпоротокъ — вйпороток, вйпорток
Выпотрошить — вйпотрошити, вйтребушити, вйтельбушити
Выправить, ся, выправлять, ся — вйрівняти, ся, вйправити, виправляти, ся, вйрівнювати
Выправка — 1) вйпрáвлювання, вйрівнювання; 2) му́штра, муштрування, вйстрйй
Выпрашивать, ся, выпросить, ся — вйпрóхувати, ся, вйпрóшувати, вйпрóсуювати, ся, вйпрохати, вйпросити, ся, вйжебрати
Выпробовать — вйкуштувати, вйпробувати
Выпроваживать, выпроводить, ся — вйряжати, вйрядити, вйпровáжувати, вйпровадити
Выпрокидывать — вйкидати, ся, перекидати, ся, вйвертати, ся
Выпрыгивать, выпрыгнуть — вйплйгувати, вйплигнути, вйскóкувати, вйстри́бувати, вйстри́бнути
Выпрыскать, выпрыскивать — вйбризкати, вйбрйзкувати
Выпрѣвать, выпрѣть — вйпрівати, вйкйпáти, вйпрйти, вйкйпйти, скйпйти
Выпрядать, выпрясть — 1) вйпрядати, вйпрясти; 2) запрядати, запрясти (за якусь плату за певний час)
Выпрямить, ся, выпрямлять, ся — вйпрямити, вйпрямляти, ся, вйрівняти, вйрівнювати, ся, вйправити, виправляти, ся, вйпростóвувати, вйпростати, ся, вйпрóщувати, ся
Выпречь, ся — вйпрягти, ся
Выпугивать, ся, выпугнуть, ся — вйпудювати, вйпудити, вйполóхувати, вйполохати
Выпуклость — опуклйсть, опука
Выпуклый — опуклий, пукнястий, горбóватий
Выпускать, выпустить — вйпускати, вйпустити; вйставляти, (кйгті) — вйсóвувати, проминати, вйкидати
Выпускъ — пускання, вйпускання, вйпуск
Выпутать, ся, выпутывать, ся — вйплутати, ся, вйплóтувати, ся, вйвертатися, вйкрóчувати, ся
Выпучивать, ся, выпучить, ся — вйпинати, ся, вйдимати, ся, вйп'ясти, ся. — **Выпучить глаза** — вйрячити, вйтріщити, вйлупити (очі)
Выпушка — лямівка, облямівка, обпу́шення
Выпытать, выпытывать — вймучити, вйкатувати; вймóчувати; вйвідати

Выпь, пт. *Botaurus stellaris* — бугай, водяний бугай
Выпѣвать, ся, выпѣть, ся — вис(ь)півувати, ся, віс(ь)півати, ся
Выпяливать, ся, выпялить, ся — 1) випина́ти, ся, віпнути, ся; 2) витика́тися, вистромля́ти, ся
Выпятить, ся, выпячивать, ся — віп'ясти, віпнути, ся, випина́ти, ся
Выпятнить, ся — віплямити, ся
Вырабатывать, выработать, ся — 1) виробля́ти, вироблювати, ся, віробити, ся; 2) заробля́ти, ся, заробіти, ся
Выработка — віріб, віроблення
Выравнивать, ся — вирівнювати, ся, розправля́ти, ся, (млинове колесо) — шмигува́ти, (місце під хату) — плянтрува́ти
Выражать, ся — виявля́ти, ся, вика́зувати, ся, вимовля́ти, ся, визнача́ти, ся, висловлювати, ся, висловля́тися
Выражение — віраз, віслів, вісловок. — **Выражение лица** — віраз на лиці
Выразительный, но — виразний, виразно
Выразительность — віразність
Выразить, ся — віявити, ся, віказати, ся, вімовити, вісловити, ся
Выразумѣть — зрозуміти, збагну́ти
Выранивать, ся, выронить, ся — (в)упуска́ти, ся, (в)упустіти; губіти, згубіти, загубити, ся
Вырастать, вырасти — вироста́ти, вірости, порости, дійти до зросту, до літ
Вырастить, выращать, ся — д. **Возрастить**
Вырвать, ся — 1) вірвати, ся, відерти, ся, віхопити, ся, вісмикнути, ся, вішарпати, вішарпнути, ся, віпручатися, (волосся, пір'я) — віскубти, віскубнути, ся; 2) віблювати, віригати, вівонітувати
Вырдыть — достігти, на́рвати (про болячку)
Вырисовать, вырисовывать, ся — вімалювати, вимальовувати, ся, виясня́тися
Выродокъ — віродок, віплодок
Вырождаться — вироджуватися, виродюватися, зводитись, переводитись, виводитись
Вырождение — виродження; перевід
Выростокъ — 1) доморостень; 2) бу́зі(й)мок, на́зі(й)мок; 3) віросток, підліток, підпарубок
Вырубать, ся, вырубить, ся — віру́бувати, ся, вірубати, ся. — **Вырубить огонь** — вікресати огню. — **Что напишешь перомъ, не вырубишь и топоромъ** — що написано пером, того не витягнеш і волон
Вырубка — 1) рубання, віруб; 2) зруб (вірубаний ліс)
Выругать, ся — вілаяти, ся, вібештати, на́ляти
Выручать, ся, выручить, ся — визволя́ти, ся, візволити, ся, рятува́ти, вірятувати, ся
Выручка — 1) визвіл, визволення, рятунок, підмо́га, підпомо́га; 2) віручка, здо́буток

Вырывать, ся — 1) вірива́ти, висмікувати і т. д., д. **Вырвать**; 2) пруча́тися, випру́чувати, ся, вихоплювати, ся, видира́ти, ся, вірива́ти, ся, (про огонь, дим) — вибуха́ти
Вырывать, ся, вырыть, ся — віко́пувати, ся, вікопати, ся; вірива́ти, вірити, ся
Вырывание — віривання
Вырѣзать, вырѣзать, вырѣзывать — вірі́зати, віріза́ти, вірізува́ти, (про землю) — одрі́зати, одрізува́ти
Вырѣзка, вырѣзь — вірізування; вірі́з, вірі́зок, (в одежі) — вікі́т. — **Сды́лать вырѣзку (в одежі)** — вікотити
Вырѣзной — вірі́зний, ві́тятий
Вырядить, ся, выражать, ся — ві́рядити, ся, виража́ти, ся, ві́чепурити, ся, ві́строїти, ся, в(у)бра́ти, ся, в(у)бра́ти, ся
Высадить, высаживать, ся — 1) віса́дити, виса́жувати, пересади́ти, переса́жувати; 2) ві́перти, ві́пірати
Высаливать, высалить — 1) шмарува́ти, вішмарувати; 2) смальцюва́ти, вісмальцювати
Высаливать, высолить, ся — висо́лювати, вісо́лити, ся
Высасывать, высосать — висиса́ти, вісса́ти, висмо́ктувати, вісмокта́ти
Высасывание — висисання, висмо́ктування
Высасыватель — висиса́ч, висмо́ктувач
Высверливать, высверлить, ся — висве́рдлювати, вісвердли́ти, виві́рчувати, віверті́ти, ся
Высвистывать, высвистать, ся — висві́стувати, вісвіста́ти, ся
Высвободить, ся, высвободить, ся — ві́зволити, ся, визволя́ти, ся, ві́рятувати, рятува́ти, ся
Высвобождение — ві́звіл, визво́лення
Высвѣжать, высвѣжить — прові́трювати, прові́трити
Высвѣжевать — обі́лува́ти; обі́лува́вши ві́требушити
Высвѣтливать, высвѣтлить, ся — ві́яснювати, ві́яснити, ся
Выселить, выселять, ся — ві́селити, висе́ляти, ся
Выселокъ — вісі́лок, ху́тір, слобода́
Высеребрить, ся — посребрі́ти, посрі́бніти, ся
Высидѣть, высиживать, ся — ві́сидіти, висі́джувати, ся, висі́дювати, ся
Высинивать, высинить, ся — висі́нювати, ві́синити, посі́нїти, ся
Высить, ся — зді́йма́ти, ся, віно́сити, ся
Выскабливать, выскоблить, ся — віш(с)кря́бувати, віш(с)кря́бати, віскріба́ти, вішкріба́ти, віскре́бти, ся; зі́стру́гувати, зі́струга́ти, ві́стругати
Высказать, высказывать, ся — ві́казати, вика́зувати, ся, ві́мовити, вимовля́ти, ся, ві́словити
Выскакивать, выскочить — 1) ві́стри́бувати, ві́стрибну́ти, віско́(а)кувати, ві́скочити; 2) вихоплювати, ся, ві́хопити, ся, вірива́ти, ся

Выскальзывать, выскользать, выскользнуть — вислизати, віслизнути, висклизати, вісклизнути

Выскачка — віскочень, висікака

Выскребать — вискрібати, вишкрібувати

Выславить, выславлять — віколядувати, виколядівувати, віщедрувати

Выслать, высылать — віслати, вірядити, віправити, висилати

Выслуга — віслуга

Выслуживать, ся, выслужить, ся — 1) вислужувати, вибувати, віслужити; 2) дослужуватися, дослужитися; 3) підслужуватися, підлізуватися, підлещуватися, підслужитися і т. и.

Выслушать, выслушивать, ся — віслухати, вислухувати, ся, переслухати

Выслушивание — вислухування, вислухання

Выслѣдить, выслѣживать, ся — віслідити, висліжувати, ся, досліжувати, ся, вістежити, вистежувати, віслідкувати, підслідити, підсліжувати

Выслюнивать, ся, выслюнить, ся — заслінювати, ся, заслінити, ся

Высмактать, высмактывать — вісмоктати, висмоктувати

Высмаливать, ся, высмолить, ся — 1) висмолювати, ся, вісмолити, ся

Высмаркивать, ся, высморкать, ся — висякувати, ся, вісякати, ся

Высматривание — виглядання, визирання, віглядки

Высматривать, ся, высмотрѣть, ся — виглядати, ся, віглядіти, нагледіти, визирати; видивлятися

Высмѣять — віс(ь)міяти (кого), нас(ь)міятися (з кого), наглумітися, поглузувати, покепкувати

Высовывать, ся — висівувати, ся, висувати, ся, (язык)—висолоплювати, висолопити, вівалити

Высокій — високій, (дуже) — височенний, височезний

Высокій ростомъ — високостанний

Высоко — 1) високо; 2) (про голос) — горю

Высоковатый — височенький

Высоколобий — високочолий

Высокомудрый — великорозумний, велемудрий

Высокомѣрие — зарозумілість, високодумство, пиха, чвань

Высокомѣрничать — чванитися, пишнітися, бундючитися, пиндючитися, високодумствувати

Высокомѣрный, но — зарозумілий, чванливий, во, пихатий, високодумний, но, згорда

Высоконекъ — височенький

Высокопарный, но — високомовний, пишномовний, високим штилем, 3-письменна

Высокопарность — високомовність, пишномовність

Высокопочтенный — високоповажний, високошановний, вельми шановний

Высокопревосходительный — ясновельможний

Высокопревосходительство — ясновельможність

Высокопреосвященный — превелébний, високопреос(ь)в'ященний

Высокопреосвященство — превелébність, високопреос(ь)в'ященство

Высокопреподобный — велébний

Высокопреподобіе — велébність

Высокость — високість

Высокоторжественный — високоурочистий

Высокоуважаемый — д. **Высокопочтенный**

Высокоумный — великорозумний, зарозумілий

Высокохонько — височенно, височезно

Высокочтимый — д. **Высокопочтенный**

Высолаживать — висоложувати

Высота — височина, високість, височінь

Высохлый, высохший — вісхлий

Высохнуть, высыхать — вісохнути, вісхнути, вісохти, висихати

Высочайший — 1) найвищий; 2) височайший (епітет)

Высочество — високість, ексцеленція

Выспаться, высыпаться — віспатися, наспатися, висиплятися

Выспрашивать, ся, выпросить, ся — випитувати, ся, вивідувати, ся, віпитати, ся, вівідати, ся

Выспренный — надхмарний, велічний, височенний, високій, високомовний

Выспѣвать, выпѣть — д. **Вызрѣвать**

Выставить, ся, выставлять, ся — 1) вістановити, вистановляти, ся, вінятивиймати, ся; 2) віставити, випинати, ся, виставляти, вістромити, ся. — **Выставить животъ** — віп'ясти, випнути живіт. — **В. зубы** — віскалити, віскерити, віщерити зуби. — **В. языкъ** — висолопити язика; 3) віказуватися, визначатися; витикатися, висівуватися. — **Выставляют себя** — удавати з себе

Выставка — вістава, віставка, вистанова. — **На выставку** — на показ

Выстаивать, ся, выстоять, ся — вистоювати, ся, вістояти, ся

Выстегать, ся, выстегивать, ся — 1) вістьобати, вістібати, вістебнувати, вістьобувати, ся; 2) вішмагати, вірепіжити, віхльостати, вібатожити

Выстилатъ, ся — вистелювати, вистиляти, вістилити, ся

Выстирать, ся — віпрати, ся, попрати, ся

Выстоялый — вістоялий

Выстрагивать, ся, выстрогать, ся — вістругувати, вістругати, ся, (гимблем) — ги(е)мблювати, віги(е)мблювати, ся

Выстрадать — вітерпіти, вімучитися, натерпітися, зазнати ліха

Выстраивать, ся, выстроить, ся — 1) вістроювати, ся, вістроїти, ся, вібудовувати, ся, збудувати, ся, вібудувати, ся; 2) вішувати, вишикувати, розставляти, ушикувати, ся

Выстрачивать, ся, выстрочить, ся — вістьо-

бувати, вистебнóувати, вістьоба-
ти, вістебнувати, ся

Выстригать, ся, выстричь, ся — вистрига-
ти, обстригáти, вістригти, обстріг-
ти, ся

Выстройка — вибудування, збудування

Выстрѣлить — віпалити, встрілити, стрель-
нути, стрільнути, стрелити, бабáх-
нути

Выстрѣль — стріл, постріл, вістріл. — Хо-
лостой **выстрѣль** — порóжній стріл,
вістріл. — Холостой зарядь — сліпій
набій

Выстрѣлять — 1) розстріляти, роспúкати;
2) повистрелювати, повибивáти

Выстудить, выстуживать, ся — віхолоди-
ти, вихоложувати, ся, вістудити,
вистúжувати, ся

Выстукивать — вистúкувати

Выступать, выступить — 1) виступáти, ви-
хожáти, вихóдити, вирушáти, ві-
ступити, вийти, вірушити; 2) вити-
кáтися, висувáтися, стирчáти

Выступка, выступ — ходá, постава, ступá

Выстывать, выстынуть — холóнути, віхо-
лонути, вистигáти, вістигнути

Выстирывать — випирáти

Высудить — віпозивати

Высуслить — вісмоктати, віжлуктити

Высучивать, высучить, ся — висúкувати,
вісукати

Высушивать, высушить, ся — висúшувати,
вісушити, ся

Высушка — висúшування, осúшування

Высчитывать, высчитать — вилічувати,
вілічити, вирахóувати, вірахува-
ти, вичйслювати, вичислити; 2) од-
вертáти, одверну́ти, одлічіти, од-
чйслити

Высшій — віщий

Высыпáть, ся, высыпать, ся — висипáти,
вісипати, ся, витру́шувати, ся

Высыпка — 1) висипáння; 2) спáння

Высь — височінь, височиня, висóкість

Высѣвать, ся, высѣивать, ся — висівáти, ся

Высѣкать, высѣчь — 1) вирúбувати, вирúб-
лювати, витинати, вирубáти, висі-
кáти, вісікти; 2) кресáти, вікреса-
ти; 3) вібити (різками), віпарити,
вірепіжити, одшмагáти, віхльоста-
ти, хлóсту дáти, вішпарити

Высѣкаться — висікáтися

Высѣмениться — вісипатись, вісіятись

Высѣять, ся — вісіяти, ся

Выталкивать, ся, вытолкать, вытолкнуть —
випихáти, ся, виштóвхувати, ся, ви-
штúрхувати, випирáти, віпхати,
віпхнути, віштовхати

Выталивать — тоншіти, тончіти

Вытапливание — витóплювання, випáлю-
вання

Вытапливать, ся, вытопить, ся — витóплю-
вати, ся, вітопити, ся, випáлювати,
ся, вишквáрювати, вішкварити, ся

Вытапывать, вытоптать, ся — витóптува-
ти, вибивáти, (хліб, траву) — витолó-
чувати, вітовкти

Вытаращить, ся — вітріщити, ся, вірячи-
ти, вілупити

Вытаскивать, вытаскать — витягáти, вітяг-
ти, виволікáти, віволікти

Вытачивать, выточить, ся — витóчувати,
віточити, ся

Вытекать, вытечь — 1) витікáти, виливáти-
ся, вітекти, вілитися; 2) висипá-
ти, ся

Вытереть, ся — вітерти, ся

Вытерпливать, вытерпеть — витерплю-
вати, вітерпіти

Вытесать, вытесывать, ся — вітесати, ви-
тісувати, ся

Вытечка — витікáння, вітік, теча

Вытирать, ся — 1) витирáти, ся, вишарóву-
вати; 2) стирáти, ся; 3) потирáтися,
потёртиса

Вытирка — витирáння, витертя

Вытискать, ся, вытискивать, ся — витискá-
ти, ся, вітиснути, ся

Вытиснить, вытиснять, ся — вітиснити,
відрукувати, відбіти, витисняти, ся,
видрукóувати, ся, відбивáти, ся

Выткать, вытыкать — віткати, (в)уткáти,
заткáти

Выткнуть, ся, вытыкать, ся — віткнути,
ся, вістромити, ся, витикáти, ся, ви-
стрóмлювати, ся

Вытолочь — вітовкти

Вытонить — стоңшіти

Вытопка — топління, витóплювання

Вытопки — шкваркі, вішкварки

Выторговать — віторгувати

Вытормошить — віморочити, вітермосу-
вати

Выточка — тóчення, витóчування

Выточникъ, рос. Linum flavum L. — жóвтий
льон

Вытравить, вытравливать — 1) витолóчува-
ти, випасáти, спасáти, потрáвлю-
вати; 2) вітруїти, вітрутити, ви-
тру́ювати

Вытребовать — віправити, вітребувати

Вытрезвить, ся, витрезвлять, ся — витвере-
зити, ся, витверéжувати, ся

Вытрепать, ся, вытрепывать, ся — вітріпа-
ти, витріпувати, ся, вітіпати, ви-
тіпувати, ся

Вытрепливание — тріпання, витріпування,
витіпування, тіпанінна

Вытрясти, сь, вытрясывать, ся, вытряхать,
вытряхивать, ся — витру́шувати, ви-
тру́суювати, ся, вітрусити, ся

Вытупить, ся, вытуплять, ся — затупіти,
ся, затúплювати, ся, ступіти, ся

Вытушевывать, вытушевать — тушувáти,
вітушувати

Выть, взвыть — віти, завіти, голосіти,
заголосіти, квиліти, проквиля́ти

Вытье — д. Вой

Вытѣснить, ся, вытѣснять, ся — віпхати,
випихáти, віперти, випирáти, ся,
вітиснути, витіскувати, ся

Вытѣснение — випирáння, випихáння

Вытягать — віпозивати

Вытягивать, ся, вытянуть, ся — витягáти,
ся, вітягти, ся. — Мальчикъ вытя-

нулся — хлопець віріс, вігнався. —
Стоять передь кѣмь вытянувшись —
стояти по струнці. — Вытянуть кну-
томъ — спершити, оперезати, по-
тягти батогом

Вытягиваніє — витягання

Вытяжка — 1) витягання, струнка; 2) (хим.)
— витяжка (Extractum); 3) колодка,
клесачка

Вытяжной — витягальний

Выудить — виудити, виловити вудкою

Выутюжить — вигладити, випрасувати

Выучивать, ся, выучить, ся — виучувати,
ся, навчати, ся, вивчити, ся, на-
вчїти, ся

Выучка — наука, вивчення. — Отдать на
выучку — в науку

Выхаживать, выходит — 1) вихожувати,
вихождати, виходювати, виходити;
2) виклопотати, витупати; 3) ви-
ходити, виникати

Выхаживаться, выходится — вихожува-
тися, виходитися.

Выханжить — виморочити

Выхваливать, хвалить, ся — вихвалю-
вати, вихваляти, вихвалити, ся

Выхаркиваніє — вихаркування

Выхаркивать, выхаркать — вихаркувати,
вихаркати

Выхватить, хватывать, ся — вихопити,
вихоплювати, ся, вихопити, ся

Выхващивать, хвостить — вихльостати,
вишпарити, випарити

Выхитрить — вихитрувати

Вылебать, вылебывать — вицьорбати,
ви́хлеп(б)тати, ви́сьорбувати, ви-
хлѣп(б)тувати

Вылеснуть, вылестать, вылестывать, ся
— 1) ви́стьобати, ви́стьобувати, ви́-
хльостати; 2) ви́хлюснути, ви́плюс-
нути, ви́хлюпнути, ви́плюскувати,
вихлю́пувати, ся

Выхлопывать, хлопотать — виправля-
ти, виправити, вистаратися, ви́кло-
потати

Выхныкать — ви́плакати, ви́пхинькати,
ви́канючити

Выходец — ви́ходец, приплѣнтач, ви́й-
шлий, ви́ходьок, за́йшлий

Выходит, выйти — виходити, вихождати,
вийти. — **Выходит изъ употребле-
нія, изъ обычая** — виводитися

Выходка — ви́тівка, ви́брик

Выходной — ви́хідний. — **Выходные деньги**
— ви́дчїпнѣ, одчїпнѣ. — **Выходной**
лист — вступний лист

Выходь — 1) ви́хід, ви́йстя; 2) ви́крут, ви́-
крутка; 2) ви́дчїпнѣ, одчїпнѣ

Выхолаживать, ся, выхолодить, ся — ви-
холóжувати, ся, ви́холодити, ся, ви-
стужувати, ся, ви́студити, ся

Выхолащивать, выхлостить — вихолóщу-
вати, ви́харащати, ви́чищати і т. и.

Выхоливать, холить — ви́пестити, ви́ко-
хати, ви́кохувати, ви́пещувати

Выхотать — ви́реготати

Выхрапка — хропак

Выхулить — ви́ганьбити, зневажити

Выхухолій — хохулевий

Выхухоль, з(ь)в. Myogale (Sorex) moschata
— хохуля

Выцарапать, ся, выцарапывать, ся — ви́-
дряпати, ся, ви́дряпувати, ся, ви́-
шкрябати, ся, ви́дерти, ся, ви́шкря-
бувати, ся, ви́дирати, ся

Выцвѣлый — 1) росквітлий, ви́квітлий;
2) полинялий

Выцвѣтать — 1) ви́квітóувати, ви́дц(ь)ви́-
тати; 2) линяти

Выцѣдить, выцѣживать — ви́цїдити, ви́цї-
жувати, ви́точити, ви́точувати

Выцѣловать — ви́цї(ю)лувати

Вычеркивать, вычеркнуть, ся — ви́крѣслю-
вати, ви́чѣркувати, ви́чѣркнути

Вычернивать, вычернить, ся — ви́чїрню-
вати, ви́чорнити, ся

Вычерпать, вычерпывать, ся — ви́чѣрпати,
ви́чѣрпувати, ся

Вычертить, вычерчивать — ви́рисувати, ви́-
рисóувати

Вычесать, вычесывать, ся — ви́чесати, ви́-
чїсувати, ся

Вычески — па́чїски, клóчча

Вычесть, вычитать — од(вїд)няти, ви́дні-
мати, ви́лїчити, ви́лїчувати; 2) ви́-
вернути, ви́вертати, ви́чїсл(юва)яти

Вычеть — о́длїч, о́дба́ва, ви́дчїслення, ви́-
чїслення

Вычинивать, вычинить, ся — ви́лагодити,
ви́правити; ла́тати, пола́тати, ся

Вычисленіє — ви́чїслювання, рахува́ння

Вычислить, вычислять, ся — ви́лїчити, ви́-
лїчувати, ся, ви́рахувати, ви́рахó-
увати, ся, ви́числити

Вычистить, ся, вычищать, ся — ви́чистити,
ви́чищати, ся

Вычитаніє — ви́дїймання, ви́днїмання, о́длїч,
ви́длїчування

Вычитать, вычитывать — ви́читати, ви́чї-
тувати

Вычихать, ся, vychивать, ся — ви́чхати,
ся; ви́пчихатися, ви́чмихати, ся

Вычурный — 1) ме́режаний, ця́цько́ваний;
2) ви́га́дливий, ви́требе́нькуватий,
по́кручений

Вычуры — 1) ме́режки, ро́зводи; 2) ви́-
гадки, прїмхи, ви́требе́ньки

Вышаривать, шарить — ви́шұкувати, ви́-
шукати, ви́нишпорити

Вышатать, шатывать, ся — 1) ви́хитати,
ви́хїтувати; 2) ви́вештатися, ви́блу-
кати

Вышвыривать, швырнуть — ви́жбу́(шпу)р-
лювати, ви́жбу́рнути, ви́шпу́рнути,
ви́шпу́рляти

Выше — 1) ви́ще, по-над, по-за; 2) кра́ще,
до́рожче. — **Выше силъ** — над си́лу

Вышеименованный — ви́щена́званий

Вышелушивать, шелушить, ся — ви́лу́-
щувати, ви́лу́скувати, ви́лу́щити,
ви́лускати, ся

Вышеозначенный — ви́щеза́значений

Вышепоименованный — ви́щена́званий

Вышепомянутый, вышеупомянутый — ви́ще-
зга́даний, пе́ршезга́даний

Вышибать, вышибить — випирати, виперти, виштовхати
Вышибка, вышибъ — вибиття, вибий, випирання, виштовх(ув)ання
Вышивальщица — вишивальниця, гаптя(я)рка.
Вышивание — вишивання, (золотом, сріблом або шовком) — гаптування, (заполоччу, шовком, нитками) — мереження, (ажурне) — вирізування, (поверх) — настилування, наволокання, верхостьоб
Вышиванье — вишиванка
Вышивать, вышить, ся — 1) вишивати, вишити, (золотом, сріблом, шовком) гаптувати, вигаптувати, (заполоччу, шовком, нитками) — мережати, вимережати, (поверх) — наволокати, настилати; 2) заробляти шитвом
Вышивной — мережаний, вишиваний, гаптований
Вышколить — вимуштрувати, вишколити
Вышлифовать — вишлихувати
Вышмыгнуть — вишмигнути, вислизнути, висковзнути
Вышпигонить — вишпигувати
Вышеуказанный — вищепоказаний
Выштукатурить — витинкувати, вищекатурити, вивапнити
Вышучивать, вышутить — вис(ь)міювати, ви(с)міяти
Выщелачивать, выщелочить, ся — визолювати, визолити, вилужувати, вилужити, ся
Выщелочение — визолювання, вилужування
Выщерблять, выщербить — вищерблювати, вищербити, пощербити
Выщипать, ся, выщипывать, выщипать, выщипнуть, ся — вищипувати, вищипати; вищипнути, ся, (пір'я, волосся) — вискубувати, ся, вискубати, вискубти
Выщипка — скубка
Выщупать, выщупывать — вимацати, вилапати
Выѣдать, выѣсть, ся — виїдати, виїсти
Выѣдки — недоїдки, недогризки, (паші) — з'їди, переїди
Выѣздить, выѣзжать, ся, выѣзживать, ся — 1) об'їздити, ся, об'їзжати, ся; 2) виїздити
Выѣздъ — виїзд
Выѣзжать, выѣхать — виїздити, од'їздити, виїхати; рушати, рушити. — **Выѣзжать на другихъ** — чужими пирогами свого батька поминати
Выя — шія, карк
Выяловѣть — з'яловіти.
Выяснить, ся, выяснять, ся — вияснити, ся, витлумачити, з'яснити, виясняти, ся
Выяснѣвать, ся, выяснѣть, ся — вияснюватися, вияснитися
Выюга — завірюха, метелиця, завія, фуга, хуга, хвіжа, хуртовина, курява, (мокрый сніг) — хвіща
Выюжистый — завійний

Выюкъ — в'юк, пачка, клунок, сакві, вантаж
Выюнокъ, рос. — а) *Convolvulus arvensis* L. — берізка, повійка, павутиця; б) *C. serium* L. — дзвінкй, плітуха
Выюнъ — 1) риба *Cobitis* — в'юн; 2) сувій, скрутень; 3) вихор (в шерсті, волоссі)
Выюрокъ — в'юрок
Выючить — 1) пакувати, шнурувати; 2) в'ючити, вантажити
Выючный — в'ючний. — **В. животное** — в'ючак
Выюшка — 1) кагла, фаєрка, каглянка; 2) витушка
Выющійся — виткий, (по стіні) — помурний, (по тичині) — тичковий, тичний, кучерявий
Вѣдать — 1) відати, знати. — **Кабы знать да вѣдать** — як би знаття; 2) доглядати, правити, орудувати, завідувати
Вѣдаться — знатися, мати з ким діло
Вѣди — віди
Вѣдовство — відунство
Вѣдомо — звісно, відомо, сказано. — **Безъ вѣдома** — без відому. — **Съ вашего вѣдома** — за вашим відомом
Вѣдомость — відомість. — **Вѣдомости** — відомости
Вѣдомство — відомство, завідування, присуд
Вѣдомый — звисний, відомий
Вѣдунъ, вѣдунья — відун, ка
Вѣдь — адже, аджеж, ажеж, таж, аже
Вѣдьма — відьма, відьоха. — **Вѣдьмино зелье, рос.** *Circaea lutetiana* — відьмине зілля, осот. — **Вѣдьмой быть** — відьмувати
Вѣдѣние — знаття, відання
Вѣерь — віяло, вахляр
Вѣерообразный — віяловзірний, вахляруватий
Вѣжда — віко, кліпка, повіко
Вѣжливость — чемність, ввічливість, звичайність. — **Изъ вѣжливости** — для звичайности, для годиться
Вѣжливый — звичайний, (в)увічливий, гречний, чемний
Вѣйникъ, рос. *Calamagrostis Epigeios* Roth — чаполоч, чапуга, чапула, куточник, кунішник
Вѣка, вѣко — 1) віко, кліпка (в очах); 2) козубенька, кошик
Вѣкованіе — вікування
Вѣковать — вікувати
Вѣковой — віковий, одвічний, довічний
Вѣковѣчный — віковичний
Вѣкъ — вік. — **Во вѣкъ, въ вѣкъ, на вѣки** — по вік, повічно. — **Въ кои вѣки, въ кои то вѣки** — коли не коли. — **Въ вѣки не...** — ніколи в с(ь)віті
Вѣнецъ — 1) вінець; корона; 2) вінók
Вѣнечный — 1) вінечний, вінцьовий; 2) вінчальний, шлюбний
Вѣникъ — віник, (старий) — деркач, дряпач(к)

Вѣники огородные, рос. *Sisymbrium Sophia* L. — віники, вінички, віничча
 Вѣничный — віниковий
 Вѣно — віно, по́саг
 Вѣнокъ — віно́к
 Вѣнчальный — вінчальний, шлюбний
 Вѣнчать, ся — вінча́ти, ся, віне́ць бра́ти, шлюб бра́ти
 Вѣнчикъ — 1) віно́чок, вінчик; 2) (ботан). *Corolla* — віно́чок (степовик)
 Вѣра — віра
 Вѣритель, ница — віри́тель, ка
 Вѣрительный — вірчий, дові́рочний, дору́чальний
 Вѣрить — 1) вірувати; 2) вірити, віру дійма́ти, ма́ти, ня́ти (віри)
 Вѣрнехонекъ — вірнісінький, певнісінький
 Вѣрно — 1) вірно, певне, певно, справді, дійсне(о); 2) ма́бу́ть, либо́нь, десь, певне, віда́й
 Вѣрнопопданнический — вірнопідда́нський
 Вѣрнопопданный — вірнопідда́ний
 Вѣрность — вірність, певність, щі́рість
 Вѣрный — вірний, певний, щі́рий, справедливий, дійсний
 Вѣровавие — віра, вірування
 Вѣровать — вірувати
 Вѣроисповѣданіе — віра, іспові́дання
 Вѣроломный, но — невірний, віроло́мний
 Вѣроломствовать — лама́ти віру, ду́шу, прі́сягу, зра́жувати
 Вѣроотступникъ — недо́вірок, віровідсту́пця
 Вѣротерпимость — віротерпи́мість
 Вѣроятіе — і(й)мові́ра
 Вѣроятно — д. Вѣри́о 2; і(й)мові́рно
 Вѣроятность — правдоподі́бність, ймові́рність, можебу́тність
 Вѣроятный — правдоподі́бний, ймові́рний, гідний віри, може́бний, ма́бутний
 Вѣсиль, ся — 1) ва́жити, ся; 2) ма́ти ва́гу
 Вѣски — важкі, шалькі
 Вѣскій — 1) важкий; 2) ва́жний, пова́жний
 Вѣской — ваговий
 Вѣсовой — ваговий (належачий до ваги і що продається на вагу)
 Вѣсовщикъ — вага́рь, важник
 Вѣсокъ — важо́к, грунтова́га, оливни́ця
 Вѣсомый — вагівний
 Вѣстимый, мо — звісний, відомий
 Вѣстникъ — вістник, вістун, вістове́ць
 Вѣстовой — 1) віщовий; 2) стійчик, побі́гач, вістове́ць
 Вѣсточка — звісточка, вістонька
 Вѣсть — вість, вістка, звістка, чу́тка
 Вѣсь — 1) вага́. — Вѣсомъ, на вѣсь — на ва́гу, ва́гом; 2) пова́га
 Вѣсы — вага́, терези́, вагівни́ця, важни́ця, (місце під важницею) — важня́, безмін (без гирь), (маленька) шалькі
 Вѣтвистый — гилля́стий, гиллі́стий, гильча́стий, галу́зний, крисла́тий
 Вѣтвь, вѣтви — ві́тка, ві́ть, гі́лька, гі́лка, гіля́ка, (здр.) — гі́лечка, гі́лонька, га́лузь, га́лузка, (здр.) — ві́ття, гі́лля, (здр.) — гі́ллячко, га́луззя, по́віт-тя, (на зелені св'ята) — кле́чання, (одломані) — чахви́на, (весільні) —

гі́льце, гі́льце, (верхні) — верхо-ві́ття
 Вѣтеръ, вѣтерокъ — ві́тер, (здр.) — ві́терець, ві́трець, (поб.) — ві́труга́. — **Верховой, сѣверный вѣтеръ** — верховий, горі́шний, півні́чний. — **Южный в.** — низо-вий, півде́нний. — **Западный, восточный в.** — захі́дний, схі́дний в. — **Попутный в.** — погі́дний, ходови́й в. — **Противный в.** — супро́твний, про-ті́вний. — **Сухой в.** — су́ховий. — **Палящий в.** — палю́чий, шма́лій. — **Тихий вѣтерокъ** — ві́терець ти́хий, благе́нький. — **Сквозной в.** — кри́зний, цуг, про́тяг. — **По вѣтру** — за ві́тром
 Вѣтка — д. Вѣтвь
 Вѣтрельникъ — ві́трячо́к, пого́дник
 Вѣтреникъ — ві́трого́н, шелі́хвіст
 Вѣтреница — 1) ві́трого́нка, дзі́га, верту́ха; 2) рос. *Anemone nemorosa* L. — ку-рослі́п, *A. ranunculoides* L. — жа́б'яче зі́лля, *A. Hepática* L. — перелі́ска, про́ліска
 Вѣтренічать — ві́трого́нити
 Вѣтреность — ві́трого́нство, пустотли́вість
 Вѣтрений, но — 1) ві́тряний, ві́тряно; 2) пустотли́вий і д. Вѣтреникъ, ца
 Вѣтрило — ві́трило
 Вѣтробой, вѣтроваль — ві́троло́м
 Вѣтровый — ві́тровий
 Вѣтроломъ — ві́троло́м
 Вѣтроме́рь — ві́тромі́р
 Вѣтрушка — ві́трячо́к, млино́к
 Вѣтрѣть — ві́тріти
 Вѣтряница — 1) су́шня; 2) ві́спа (ві́тряна)
 Вѣтрянка — ві́тряк (млин)
 Вѣтряный — ві́тряний. — **Вѣтряная мельница** — ві́тряк. — **Вѣтряная оспа** — ві́тряна ві́спа
 Вѣха — ві́ха, тичі́на, тичка́, маня́к
 Вѣче — ві́че, ра́да
 Вѣчевой — ві́човий, ра́дний. — **Вѣчевой колоколь** — ві́щовий дзві́н
 Вѣчнопамятный — ві́копо́мний, незабу́тній
 Вѣчность — ві́чність
 Вѣчный, но — ві́чний, дові́чний, ві́ковий, ві́чно, на ві́ки, по ві́к
 Вѣшалка — ві́шалка, же́рдка, же́ртка, ша-ра́ги (стоя́ча в.)
 Вѣшаніе — ві́шання
 Вѣшать, ся, повѣсиль, ся — 1) ві́шати, ся, чи́пляти, пові́сити, почепі́ти; 2) д. Вѣсиль 1
 Вѣшеніе — ва́ження, зва́жування
 Вѣщий — ві́щий, ві́щун
 Вѣщунъ, вѣщунья — ві́щун, ві́щовни́ця, во-ро́жбі́т, воро́жка
 Вѣялка — ві́ялка, млино́к
 Вѣяльный — ві́яльний
 Вѣяльщик — ві́яльник
 Вѣяніе — 1) ві́яння, ві́янка; 2) по́вів
 Вѣятель — ві́яльник
 Вѣять, ся — ві́яти, ду́ти, (помалу) — по-ві́вати, подиха́ти, потяга́ти, бу́яти, бурха́ти
 Вязущий — зв'язу́ючий, терпкі́й
 Вязальщикъ, ца — в'язал(ь)ник, ця, в'язіл(ь)-ник, ця

Вязаніє — в'язання, в'язанка
Вязанка — в'язка, (здр.) в'язочка, оберёмок
Вязанка — д. Варєга
Вязать, ся — 1) в'язати, ся, з'язувати, ся; 2) плести, ся; 3) чіплятися, встрявати. — **Вязаться за кѣмъ** — волочитися за ким
Вязелець, вязель — горóшок: а) *Coronilla varia* L. — горóшок білий, кучерявий, гороб'ячий, в'язіль; б) *Medicago sativa* L. — буркунець; в) *Lathyrus pratensis* L. — горóшок журавлінний; г) *Potentilla tormentilla* — зав'язник, курзілля
Вязея — в'язал(ь)ниця, в'язіл(ь)ниця
Вязка — 1) в'язання, в'язанка; 2) д. Вязанка. — **Вязкій** — беручкий, глеюватий, грузький, чіпкий
Вязкость — грузькість, липучість, чіпкість
Вязникъ — 1) в'язина; 2) рос. *Cytisus biflorus* — в'яз, зінóвать
Вязнуть — 1) грузнати, грузти, в'язнути, зав'язати; 2) чіплятися (до чого)

Вязовина, вязовникъ, рос. *Sambucus ebulus* L. — бузник, в'язовник
Вязъ, рос. *Ulmus effusa* — в'яз, берест
Вязъ — 1) в'язання, в'язъ, плéтення; 2) болóто, багно
Вялить, ся — в'яліти, ся. — **Вялений** — в'яле(я)ний
Вялость — в'ялість, млявість
Вялый, ло — 1) в'ялий; 2) млявий, лемішкуватий, макуха, мніха
Вянуть — 1) в'янути; 2) марніти
Вясло — перевёсло
Вятютень, голуб *Columba palumbus* — припутень
Вяха, рос. — д. Болиголовъ і *Cicuta virosa* L. — бех, віха
Вячать, вячить — вищати, верещати, нявчати (як кішка), бékати, мékати (як вівця)
Вячка — вівця, овéчка, бір(ь)ка
Вячвячъ — бирь-бір(ь)! базь-базь!
Вящій — більший, кращий, ліпший

Г.

Га! Га Га! — 1) ач! чи ба! 2) гел! гёл! гіля, гиль (на гусей)
Гавань — гавань, пристань
Гавливать — говіти
Гага, пт. *Somateria mollissima* — гага
Гагакать, гагакнуть — гégати, гелготати, гелготати, загелготати
Гагара, гагарій — гагара, гагарячий
Гагаучь, пт. *Mergus albellus* — нирець
Гагачій — гáг'ячий, гагінний
Гадала — ворожбіт, ворожка
Гадалка — ворожка, воріжка
Гадальщикъ, ца — ворожбіт
Гаданіє — ворожіння, гадання, ворожба
Гадательный, но — 1) гадальний; 2) здогадальний
Гадать — 1) ворожити, гадати; 2) гадати
Гаденькій — гидкенький, гидотнёнький, паскуднёнький
Гадина — гад, гадина
Гадить, ся — гідити, каляти, ся, паскудити, ся, поганити, ся
Гадкій, ко — гидкий, ко, гидотний, паскудний, но, гидосний, но, огідливий, во, огідний, но
Гадость — паскудство, гідість, гидота
Гадливость, гадливый — гидлівість, гидливий
Гадовье — гад, гаддя
Гадъ — гад, гадина
Гадюка, Vipera berus — гадюка
Гадючы ягоды, рос. *Solanum dulcamara* L. — вóвчі ягоди, глістник, надтінник
Гаерствовать, гаерничать — кумедничати, кумедійничати, дурника стрóити
Гаерь — кумедіант, кумедник, штука́р(ь), блазень
Газель — діка коза́, сарна
Газета — газéта, часо́пис
Газетный — газéтний, газетя́рський

Газетчикъ — газетя́р
Газовый — га́зовий
Газообразный — газозі́рний, леткий
Газометръ — газомі́р
Газоосвѣщеніє — га́зове с(ь)ві́тло, ос(ь)вѣ́-лення
Газъ — газ
Гайка — га́йка, шру́ба, шру́бка
Гайло — па́ща, пелька
Галантерейный — галя́нтерійний
Галда — 1) гáлас, гарм(і)і́дер; 2) пащеку́ха, горла́та, губа́та (про жі́нку)
Галдить — галасува́ти, горла́ти
Галдунь — крику́н, горла́нь, пащеку́н
Галера — галера
Галерея — галере́я, підда́шша
Галиматья — нісені́тниця, бри́дня
Галка — 1) пт. *Corvus monedula* — га́лка, (зб.) — га́лич; 2) головня́, головéшка
Галлюцинація — ма́на, (о)чма́на
Гало, Галы — бга́льня (вигинати полози), воді́ло (вигина́ти обіддя)
Галопировать — гальопува́ти, гатала́ти
Галоша, галоши — гальо́ші, (теплі) — кінді
Галстукъ — га́лстух, ху́стка на ши́ю, крава́тка
Галстучный — галстухо́вий
Галунь — галу́н, бру́зумент
Галченко́к — галче́ня
Галька — га́лка (каміне́ць кругляк)
Гамакъ — гама́к
Гамаша — панчо́хи, гама́ші
Гамъ — 1) га́вкання; 2) га́лас, гам, га́мір
Гангрена — вогне́ць, ганг্রে́на
Гандшпугъ — ва́жниця
Гарантировать, гарантированный — гарантува́ти, гаранто́ваний
Гарантія — га́рантія, зару́ка, забезпе́чення, рукоє́мство
Гардель — д. Ви́ца
Гардеробщикъ — ша́тний

Гардеробъ — 1) гардероба; 2) убрання, одягнення, одяг, одіж
 Гардеробная — гардеробна, одягальня
 Гардина — завіса, завіска, заслона
 Гардовина, Гардовое дерево, рос. *Viburnum lantana* — гордовина, гордовик, гордіна, чорна калина
 Гаркати — гукати, горлати
 Гармоника — гармонія
 Гармонировать — ладнувати, годитись, гармоніювати
 Гармоническій — гармон(і)йний, гармонійний
 Гармонія — лад, гармонія
 Гарнецъ — гáрнецъ
 Гарнизонъ — залóга
 Гарнир — приправа, гарнір
 Гарцевый — гáрцьовий
 Гарпунъ — гак
 Гарусный — гáрусовий
 Гарусъ — гáрус, волічка
 Гарцовать — конём грати, вигравати, ге(а)рцювати, басувати
 Гаршнепъ, пт. *Scolarax gallinula* — крячóк
 Гарь — горіле, шмалятина, паленіна, (від гнота) — згáрятина, (в люльці) — згарь, чмирь, пéкур, (від горілки) — пригара, пригарок, вáтра (від солóми)
 Гасилка, гасило — гасíло
 Гасить, ся, гаснуть — гасíти, ся, гаснути
 Гаспель — коловоріт
 Гастрическій — гастрійний
 Гастрономъ — ласу́н, ласій, смаку́н
 Гатить, ся — гатіти, ся, тамувати, ся
 Гать — грéбля, гáтка, загáт(а)
 Гауптвахта — обáхта, вартівня
 Гачи — колóші, холóш(н)і
 Гачникъ, гашникъ — очку́р, очкурня
 Гашеніе — гасіння
 Гащивать — гостювати
 Гвардеець, гвардіонъ — гвардія́к, сердю́к
 Гвардія — гва́рдія, сердю́кі, сердю́чина
 Гвоздика, рос. *Dianthus* — гвозди́ка, гвозди́ки, *Dianthus L. Caryoph.* — польові гвозди́ки, зіркі, зірочкі, *D. barbatus, chinensis L.* — кашта́нчики, каштанці; 2) *Tagetes erecta L.* — жовтя́кі, повня́кі, купча́к
 Гвоздикъ — гвіздóчок, цв'я́шок
 Гвоздильня — гвіздя́рня, цв'яха́рня
 Гвоздильщикъ — гвіздя́р, цв'яха́р
 Гвоздитъ — 1) цв'яхувати; 2) гатіти, до́вбати
 Гвоздички, рос. *Tagetes patula L.* — гвозди́чки, чорнобрíвець, чорнобрíвці
 Гвоздичникъ, рос. *Geum urbanum L.* — ви́йшник, гребі́нник
 Гвоздичный — гвоздикóвий
 Гвоздокъ, гвоздочекъ — гвіздóк, гвіздóчок, цв'я́шок
 Гвоздь — 1) гвіздóк, цв'я́х, (для підків) — ухна́ль, (без головки) — шпень, шпéник, (для шин) — шинáль, (гонтовий) — гонта́ль, (великий і тонкий) — бринта́ль, (дерев'яний) — тибель, (у шевців) — шпилька, (набитий цв'яшками) — цв'яхóваний, цв'яшко́ваний; 2) кіло́к, кіло́чок

Гвоздяной — гвоздьóвий, цв'яхóвий
 Гдѣ — де. — Гдѣ-гдѣ — де-де, де-не-де. — Гдѣ бы то ни было — де б ни було. — Гдѣ-либо, гдѣ-нибудь, гдѣ ни есть — аби-де, десь, де-небудь, інде. — Гдѣ-нибудь в другомъ мѣстѣ — де-інде. — Гдѣ попало — аби-де, де-небудь. — Гдѣ тамъ! — де́ж па́к! Де́ж-та́м! — Гдѣ-то — десь
 Геена — пéкло, гесна. — Г. огненная — вогня́на піч
 Гемороидальникъ, рос. *Polygonum hydropiper L.* — гірча́к
 Геморой, геморойный — почечу́й, почечу́йний
 Геморойная трава, рос. *Galium Aparine L.* — дереза́, липчі́ця, лепéць, мокре́ць
 Генварь, генварскій — січень, січнéвий
 Генеалогія — родові́д, генеал(ь)огія
 Генералитетъ — генерáльна старшина́, отама́ння
 Генераль — генерáл
 Генеральный — генерáльний, загáльний, спільний
 Географъ — геóграф, землєпісець
 Географія, географическій — геогрáфія, землєпис, землєписний, географі́чний
 Геометръ — геомéтр; землемі́р
 Георгина, рос. *Dahlia* — жеоржі́на, оргі́нія
 Гераний, герань, рос. *Geranium L'Herit* — журавéльник
 Гербарій — зільні́к, тра́вник
 Гербъ — герб; ште(а)мп
 Гербовой, гербовый — гербові́й
 Германецъ — німець, герма́нець
 Гермафродитъ — дівчу́р, дівча́стий
 Герметическій, ки — щільний, щільно, герметі́чний, но
 Героическій — герої́чний, лицáрський
 Герой — геро́й, лицарь
 Герольдъ — герóльд, вісту́н, вістовéць
 Гетманствовать — гетьманувати
 Гетманство — гетьману́вання
 Гетманша — гéтьманша, гетьманóва
 Гетманщина — гетьма́нщина
 Гетманъ — гéтьман, (син його) — гетьманéнко, гетьма́нич, (дочка) — гетьманівна, (заступник) — наказний гéтьман
 Гжиголка, пт. *Motacilla* — трясогу́зка
 Гибель — 1) згуба, загуба, загін, згібіль, загібіль; 2) гібі́ль, сі́ла, страшенна сі́ла, безліч
 Гибельность — згубні́сть, загінні́сть
 Гибельный — згубні́й
 Гибкій — гну́чий, гнучкі́й, гнукті́й, гинкі́й, хвиські́й, хисткі́й
 Гибкость — гну́чкі́сть
 Гибнуть — гінути, пропа́дати
 Гигантскій, гигантъ — гіга́нт, гіга́нський
 Гигрометръ — гігромéтр, вохкомі́р
 Гидъ — повожа́тий, поводі́р
 Гидра — гі́дра
 Гикъ — гікання
 Гикать, -кнутъ — гі(и)кати, -кну́ти
 Гиль — гіля́, гиль-гиль!
 Гильза — карту́ш, гильза
 Гипподромъ — бігóвисько, іподро́м
 Гипопотамъ — бегемо́т, рі́чний кінь
 Гипсъ — гипс, любáйстер, любáстер

Гиря — гіря, вага́, важо́к
 Глава — 1) голова́, глава́, ро́зум; 2) (верх церкви) — ба́ня, ма́ківка. — Во глави́ — на чолі
 Главарь — головáрь, приві́дця, верхово́да, ватажо́к
 Главенство — зве́рхність
 Главенствовать — головува́ти, верхово́дити, бу́ти на чолі
 Главнокомандующій — ге́гьман
 Главноначальствующій — головний керма́нич
 Главный — головний
 Глаголь — глаго́л, сло́во; 2) дієсло́во
 Глагольный — дієслівний
 Глаголь — 1) глаго́ль; 2) шибениця
 Гладенькій — рівне́нький, гладе́нький
 Гладилка — гладі́льце, гладі́льниця
 Гладить, ся — глáдити, прасува́ти, галіти (намітку гáлкою)
 Гладіаторь — гладі́йтор
 Гладкій, ко — рівний, но, глáдкий, ко
 Гладкость — глáдкість, рівність
 Гладышъ — 1) рос. *Laserpitium latifolium* L. — стародуб, лиходійна трава́, *L. pruthenicum* L. — діка мо́рква; 2) гáлка, кругля́к (камінь); 3) гладу́н
 Гладь — 1) гладь, гладінь; 2) настілуван-ня, наволо́кання (в шитві)
 Глаженіє — глáдіння, прасува́ння, гла́ження
 Глазастый — ока́тий, банька́тий, бистроо́кий
 Глазенки — о́ченьки, оченя́та, очі́ці
 Глазетовый — златогла́вий, срібногла́вий
 Глазеть — златогла́в, срібногла́в
 Глазировать — 1) гля́нцюва́ти; 2) полива́ти, люкрува́ти (цукром)
 Глазища — очі́ща, банькі
 Глазница — 1) рос. *Euphrasia officinalis* — ве́рес луговий, с(ь)ві́чка; 2) я́мка (о́чна)
 Глазной — о́чний
 Глазокъ — 1) о́чко, о́ченько. — Дѣ́лать глазки — очі́ма стрі́ляти, бі́сики пуска́ти; 2) (в улику) — ві́чко
 Глазомѣрь — окомі́р
 Глазунья — ока́та, банька́та, бистроо́ка. — Яичница глазунья — яє́шня ці́ла, ока́та
 Глазура, глазурь — полі́ва, полі́во, по́кіст
 Глазурить — полива́ти. — Глазуренный — полі́ваний, полі́в'яний
 Глазь — 1) о́ко. — Глаза на выка́тъ — вели́кі о́чі, банькі, ві́рла. — Г. впалые — ямкува́ти, запáлі о́чі. — Г. гноящі́еся — ка́праві, кі́слі, кислоо́кий (з такі́ми очі́ма). — Г. подслѣ́поваты́е — підслі́пувати, слі́паки. — Г. зоркі́е — зі́ркі, бачу́чі, бі́стрі о́чі. — Аза въ глаза не знаетъ — ні́ бе, ні́ ме́, ні́ кукурі́ку. — Бро-саться въ глаза — впа́дати в о́чі. — Въ глаза — в ві́чі. — Глаза закрывши — слі́пма, о́сліп. — Глаза разбѣ́жались — о́чі забі́гали. — Глазь не кажетъ — очі́й не пока́зує. — Глазь на глазь, сь глазу на глазь — ві́ч-на́-ві́ч, о́чі на о́чі. — Забѣ́гать въ глаза — запо-бі́гати ла́ски, с(ь)ві́тити в о́чі. — 3

глаза — за́ очі́, по-за́-очі́. — Куда глаза гля́дять — с(ь)ві́т за́ очі́, за очі́-ма. — На глазахъ — на оча́х, на виду́, перед очі́ма, очеви́дячки, в'очеви́дьки. — Окину́ть глазо́мъ — о́кінути о́ком, ози́рну́ти. — Плюну́ть въ глаза — плі́нути ме́жі о́чі. — Пустить пы́ль въ глаза — туману́ пу́стити. — Пя́лить глаза — витрі́щати о́чі, витрі́щати́ся. — Своими́ глазами — на свої́ о́чі. — Сомкну́лись глаза — скле́пи́лися о́чі. — Слѣ́дитъ глазами — зо́рити, па́сти о́чі, очі́ма. — Сь глазь — з очі́й. — Прочь изъ глазь — ге́ть з-пе́ред очі́й. — Сь глазь до́лой, изъ се́рдца вонь — як з очі́й, так і́ з ду́мки. — Темно, хо́ть глаза вы́коли — хо́ч в о́ко стрѣ́ль. — Щури́ть глаза — щу́лити, шку́лити, приску́ляти о́чі. — Глаза шире́ брю́ха — зави́до́щі о́чі. — Хлопа́ть глазами — лу́пати очі́ма. — Давать во́лю глазо́мъ — запу́ска́ти о́чі; 2) урі́к, уро́к, уро́ки, вро́ки. — Дурной глазь — пога́ні, урі́чливі, врожли́ві о́чі. — О́ть глазу, сь глазу — з очі́й, від уро́ків
 Глазѣ́тъ — га́ви, га́ви лові́ти, очі́ти, ві́трішки продава́ти
 Гланда, гланды — зо́лоза, зо́лози, зало́за, зало́зи, гла́нда, гла́нди
 Гласить — ка́зати, гово́рити, гласі́ти, оголо́шувати
 Гласность — гласні́сть, привсе́лю́дність
 Гласный, но — 1) гласні́й, ві́стний, привсе́лю́дний, при́лю́дний, но; 2) голосо́ний (грамат.)
 Гласъ — го́лос, глас
 Глауберова соль — а́глицька сі́ль
 Глашатай — ві́стун, оклі́чник, оголо́сник
 Глева, глевъ — слизо́та (на ри́бі)
 Глезкій — сли́зький, сковз́ький, склиз́ький
 Глетчеръ — ле́дове́ць (р. в. ле́дівця), же-ле́дні́ця
 Глина — глі́на, (глеюва́та) — глей, (поб.) — глею́ка, (гонча́рська сі́ренька) — по́біл, (червоне́нька) — черві́нка, (фа-янсова) — мула́, (шма́ток глини від пе́чі) — пе́чіна, (посу́дина для гли-ни) — глі́няник
 Глинистый — глі́нястий, гли́нкува́тий
 Глинница — глі́нище, глі́нисько
 Глинобитный — ля́мпачний, ва́лькoваний
 Глиняный — глі́няний, (з пала́ної глини) — чере́п'я́ний
 Глиста, глисть — гли́ст, глиста́, гли́стю́ка, гли́стю́к
 Глистникъ, рос. — 1) *Solanum dulcamara* L. — во́вчі я́годи, гли́стяк; 2) *Tanacetum vulgare* — пі́жмо, пі́жма, навро́тич, приворо́тень, шальні́к
 Глобусъ — гльо́б, гльо́бус
 Глогъ, рос. *Cornus sanguinea* L. — сви́ді-на, сви́два, спи́ж
 Глодать — гри́зти, жвакува́ти. — Тоска гло-жетъ — журба́ су́шить, гри́зе́, нудьга́ в'я́лить
 Глоданіє — гри́зіння, жвакува́ння
 Глотаніє — гли́тання, ковта́ння

Глотать — глитати, ковтати, лигати, глігати
 Глотка, анат. *Larynx* — горлянка, ковтка, пелька. — Распустить глотку — розпустити губу, горлянку. — Во всю глотку — на всю пельку
 Глотнуть — глитнути, ковтнути
 Глотокъ — ковток, гольк
 Глохлый — глухий
 Глохнуть — 1) глухнути, недочувати; 2) глушитися
 Глохтать — жлуктити
 Глохтунь, глохтуша — 1) прожора, ненажерливий; п'яниця, жлуктій; 2) гікало
 Глохть — д. Глотокъ
 Глубже — глібше, глібше. — Становиться глубже — гл(і)йбшати
 Глубина — гл(і)бинá, гл(і)б, гл(і)ибочиня, гл(і)ибочинь, гл(і)ибóкість, (мн.) глібокóсти. — Въ глубину — у гл(і)иб, в гліб. — Глубиною — вгл(і)бшки, завгл(і)ибшкі
 Глубокій — гл(і)ибóкий, (доволі) — гл(і)ибочéнький, (дуже) — гл(і)ибочéнный, гл(і)ибочéзний. — Глубокая старина — давня давніна. — До глубокой ночи — до пізньої нóчі, до глúпої нóчі. — Въ глубокую осень — у глúпу óсінь. — Глубокая печаль — тяжка тóга, журба пекуча. — Глубокій поклонъ — низький поклон, уклін. — Глубокій трауръ — велика жалоба
 Глубокомысленный — гл(і)ибокомісний, гл(і)ибокодумний
 Глубоконекъ, глубоконько — глібочéнький, глібочéнько
 Глубокость — гл(і)ибóкість
 Глуда — скйба, бріла
 Глузгъ — кутóк, кутóчок (в окові)
 Глумительный — глумлівий, глузлівий
 Глумиться — глúмйтися, глумувати, глузувати, кепкувати, кпйтися
 Глумление — глум, глумування, глúзи, глузування, кепкування
 Глупенькій — дурнецький, дурник
 Глупехонекъ — дурнісінький
 Глупецъ — дурень, дурний, йóлоп, бéвзь, кеп, бовть
 Глупить — дуріти, дурня клéйти
 Глуповатый — дурнецький, дурноватий, придуркуватий, придурок, пришепéуватий, недоумкуватий, недоумок, безклéпкий
 Глупость — 1) дур, дурість, дуроші; 2) дурниця, бриднѧ
 Глупый — дурний. — Глупъ какъ пробка — дурний як пенъ, як колода, як сак
 Глупышь — дурень, дурник
 Глупѣть — дурніти, дурнішати, туманіти, безглуздити, дуріти
 Глухарка — 1) глухá, глúшка, глухá тетеря; 2) (самиця пт. *Tetrao urogallus*) — глушіця, тетеря (спільн. р.), тетірка, тетеріця
 Глухарь — 1) глухман, глухáрь, глúшкó; 2) пт. *Tetrao urogallus* — глухáрь, глúшець, тетеря, тетерук; 3) гриб. *Boletus edulis* — боровик, білий гриб

Глуховатый — глухéнький, глухуватий, приглухуватий
 Глухой, ая — глухий, хá. — Глухое мѣсто — глушина. — Глухая ночь — глúпа ніч, північ. — Глухая крапива, рос. *Lamium album* L. — глухá, біла кропива
 Глухонѣмой — глухонімій
 Глухота — глухóта, глúхість
 Глушить — глушити
 Глушица, рос. *Lamium* — глухá кропива
 Глушь — глушина
 Глыба — скйба, бріла, грúда, мн. груддѧ
 Глыбистый, глыбоватый — брілистий, грудістий, грудкий
 Глыбодробъ — грудобій, коток
 Глыбка — грúдка, скйбка
 Глѣнистый — соковітий, сочістий
 Глѣнь — сік
 Глюкать — кúркати, белькотати (про индиків)
 Глядь — гульк, зирк, ник
 Глядѣние — 1) глядіння, зіркання, виглядання; 2) догляд
 Глядѣть — 1) глядіти, дивітися; виглядати. — Глядѣть кому въ глаза — заглядати, запобігати ласки, в óчі с(ь)вітити. — Того и гляди — так і дивісь, от-от; 2) доглядати, дивітися
 Глядѣться — дивітися, видивлятися
 Глянецъ — глянecь, пóлиск, глянс, лиск, блиск
 Глянуть — глянúти, споглянúти, подивітися, зирнути, очіма звесті
 Глянцевитый — поліскуватий, глянсуватий
 Глянцовать, глянчить — глянц(у)ювати, глянсувати.
 Гнать, ся — гнати, ся, гоніти, ся, ганяти, ся, (в)уганяти, ся за..., виганяти, вигонити
 Гнести, гнестъ — давити, душити, тиснути, гнітити, стискати
 Гнетуха, рос. *Lychnis vespertina* sibth. — кукіль
 Гнетъ — 1) гніт; тиск, тискання, дúшіння; 2) рубель
 Гнида — гніда, (мертва) — мокліця
 Гнилецъ — гнилецъ
 Гниловатый — гнилéнький, гнилуватий. — Гниловатыя груши — гниліці, гниличкі
 Гнилой — гнилий
 Гнилость — гнилізна
 Гнилуха — трухлявина, трухлó, гниляк
 Гнилушка — 1) д. Гнилуха; 2) гриб *Agaricus sulphuratus* — скрипúха, трут, порохня
 Гниль — гниль, гнилля, гнилячча, (в дереві) — трухлявина, трухлість, трухлó, трухліна, порохня, (про солому) — мёрва
 Гнилье — гнилля, гнилячча
 Гнилякъ — гнилюк, гниляк
 Гнить — гніти, гноїтися, (про дереву) — трухнути, трухніти, трухлявити, тліти
 Гниение — гноїння, гниття
 Гниющий — гниючий

Гноевица — гни́ла г(а)оря́чка
 Гноє́нє — гно́їння
 Гноє́тєчє — гноє́тєча
 Гной — гні́й
 Гнойникъ — боля́чка
 Гиойливый, гнойный — гнойовий, гнилий
 Гноить, ся — гно́їти, ся, (про очі) — заки-
 сати, капрува́ти
 Гною́чєсть — гнію́чість
 Гною́чий — гнію́чий
 Гноистый — гнойовий
 Гною́чка — коро́ста, боля́чка
 Гнуса — гугня́вий, а, гугні́вий, а, гу́нька,
 гу́ня, гу́нявий, а
 Гнусавить — гу(г)ня́вити, гугні́вити
 Гнусавый — гугня́вий, гугні́вий, гу́нявий,
 говза́тий
 Гнусливый — д. Гнусавый
 Гнусливость — гугня́вість, гу́нявість
 Гнусность — гідота, паску́дство, гідкість,
 брі́дкість, мерзо́та
 Гнусный — гідкий, паску́дний, бридкий,
 мерзе́ний
 Гнуть, ся — гну́ти, ся, згину́ти, ся, хили́ти,
 ся, коцю́рбити, ся
 Гнушаться — гидува́ти, гре́бати, гре́бува-
 ти, брі́дити, ся, гордува́ти
 Гни́ваться — гніва́тися, гніви́тися, покла-
 да́ти гнів, злува́ти, се́рдитися, важ-
 ким ду́хом ди́хати
 Гни́вить — гніви́ти, се́рдити, дра́тува́ти
 Гни́влиый — гнівлі́вий, серди́тий
 Гни́вный — гнівний, серди́тий, злий, роз-
 гніваний, лихий
 Гни́вь — гнів, гнівання, се́рце, пересе́рдя
 Гни́дой — гні́дій
 Гни́здилище — гніздо́, кубло́
 Гни́здиться — гнізди́тися, мості́тися, ку́б-
 литися, куко́блится
 Гни́здникъ, рос. *Lathraea Squamaria* L. —
 петрів хрест, ма́слянки, шпара́говий
 ряст
 Гни́здо — гніздо́, (здр.) — гнізде́чко, кубло́,
 (здр.) — кубе́льце, кубе́лечко, ки́ш-
 ло, (гадюче) — гадю́чник, (жаб'яче)
 — жабу́ріння
 Гни́здовой — гніздовий, кубловий
 Гни́здышко — гнізде́чко, кубе́льце, кубе́-
 лечко
 Говённый — 1) гівня́ний; 2) пога́ний, па-
 ску́дний
 Говно — гівно́, кал, (птиче) — по́слід, (то-
 варяче) — кізя́к, (овече і козяче) —
 бі́бки
 Говорє́нє — говорі́ння, бала́кання, бала-
 кані́на
 Говорить, ся — говори́ти, ся, ка́зати, ба-
 ла́кати, мо́вити, ся, мо́вляти, про-
 мо́вляти. — Говорить на обумь — г.
 навмання́, не зна́ть що. — Г. оби́няка-
 ми — г. на здога́д. — Г. безъ оби́няковъ
 — г. без соромá ка́зка. — (Г. з бурчан-
 ням) — бурмота́ти, бурча́ти, (з гні-
 вом) — грима́ти, (з криком) — гала-
 сува́ти, репетува́ти, (голосно та
 неясно) — гомони́ти, (гаркаво) —
 га́ркати, гаркоти́ти, (мляво) — шля-
 (сле)безува́ти, (на незрозумі́лій

мові) — гергота́ти, джеркота́(і)ти,
 шваргота́(і)ти, (не виразно) — бель-
 котати, хамар́кати, харамар́кати,
 (не складно) — варня́гати, верзти́,
 патя́кати, (не твердо, про дітей) —
 лепета́ти, (не вмовкаючи) — пащеку-
 ва́ти, (про те ж саме) — турча́ти,
 торочи́ти, пра́вити, (постаречи) —
 шамкати, (тихо і неясно) — мім-
 рити, бубони́ти, (швидко) — дрібо-
 ти́ти, цокоти́ти, (шепеляво) — шепе-
 ля́вити, (шептом) — шепта́ти, шепо-
 ти́ти, (про кількох) — тишкува́тися.
 — (Часто: що́, шо?) — що́кати. —
 Говорится — говори́ться, мо́виться
 Говорливость — балакли́вість, балаку́чість,
 мо́вність
 Говорливый — гові́ркий, балакли́вий, ба-
 лаку́чий, мо́вний
 Говорной — гові́рний
 Говорунъ, говорунья — балакли́й, -кун, бази-
 кало, щебету́н, цокоту́н, щебету́ха,
 цокоту́ха, торохті́йка, (про дітей) —
 лепету́н, белькоту́н, -туха
 Говорь — 1) гові́рка, ви́мова, мо́ва; 2) го-
 мін; 3) погово́р, поголо́ска, по-
 мо́вка
 Говѣльщикъ, ца — гові́льник, ця, спасе́-
 ник, ця
 Говѣ́нє — гові́ння
 Говѣ́ть — гові́ти, спаса́тися
 Говядина — яловичина, воло́вина
 Говяжий — яловичий, воло́вий, бича́чий
 Гоголь — 1) пт. *Anas Clangula* — го́голь;
 2) джегірь, джигу́н
 Гоготать — 1) регота́ти, сь; 2) галасува́ти,
 галака́ти; 3) гелготати́ти, ге́гати
 Гоготунъ — 1) реготу́н, ха; галати́н;
 2) ге́л(ь)готу́н (про гуси)
 Годить — трі́вати, жда́ти, чека́ти, бари́-
 тись
 Годить, ся — годи́тися; зда́тися, знадобі́-
 тись
 Годичный — роковий, годовий, рі́чний, (про
 с(ь)в'ято) — урочи́стий, рочи́стий
 Годность — зда́тність, прида́тність
 Годный — годя́щий, го́жий, зда́тний, при-
 да́тний
 Годовалый — однолі́ток, годови́к, рі́чнйак,
 (про бичка, теличку) — бу́зівок, бу́-
 зімок, наз(і)і́мок, (про овечку) —
 я́рка
 Годовать — лі́тувати
 Годовщина — рокови́ни, роки́вщина
 Годъ — рік, год, лі́то. — Годъ отъ году — ко́ж-
 ного року, що́ року. — Круглый годъ
 — ці́лий рік, год. — Полгода — пів
 року. — Прошлый годъ — то́й рік, ми-
 ну́лий рік. — Позапрошлый годъ — поза-
 то́й рік. — Текуща́го года — сьогорі́чний,
 цьогорі́чний, се́літок. — Третья́го года
 — позато́рік, позаторі́шний. — Въ те-
 ку́щемъ, мину́шемъ, истекше́мъ го-
 ду — біжу́чого року, сьогó року, ми-
 ну́лого року, то́рік, в сі́м році́, в
 мину́лому році́, в збі́глім році́
 Голавль, рыба — а) *Squalius cephalus* — го́-

ловень; б) (з породи *Mugil*) — лобань або лобас

Голенастий — гомілатий, цибатий

Голенище — ха(о)лява

Голень — гомілка, (м'яка частина її) — літка

Голенькій, голехонекъ — голенький, голісінський, голюсенький

Голизна — голизна

Голикъ — деркач, дряпач, дряпак

Голить, ся — голіти, ся

Голичекъ — 1) деркачик; 2) рос. *Thlaspi arvense* L. — вередник, волоскі, талабан, чорне ребро, білиця (гал).

Голобородый — голобородий

Голобрюхий — голопүзий, голочеревий

Голова — голова, (здр.) — голівка, голівонька, голівонька, (побільш.) — головіця, головиська, головіще. — Мертвая голова (метелик) — летючий паук. — Мылить голову — мїлити чуба. — На голову разбить — до ногі, до пня, на-геть побіти. — Очертя голову — наосліп, на одчай. — Пришло вь голову — спало на думку. — Сложить голову — наложити, накласти головою. — Сломя голову — стрімголов, прожогом. — Сколько головъ, столько умовъ — що голова, то й розум. — Стриженная голова — гіря. — Сорви голова — шибеник, шибай-голова, верній голова. — Повѣситъ голову — похніюпити ніс. — Служить головою — головувати. — Головы — головки, пришви (у чобіт). — Вь головы — під голову

Головань — головань, головач

Головастикъ — 1) д. Головань; 2) рос. *Gorydalis solida* — ряст, петрушковий ряст; 3) пүголовок

Головастый — головатий, (про рослину) — головистий

Головашки — передок (у санок)

Головатый — головатий, головистий

Головенка — голівка, голівонька

Головище — верх, верховина (річки, яру, балки)

Головка — 1) д. Головенка; 2) (у рослин) — головка (напр., часнику), (в мака) — маківка; 3) (у шпильки і т. д.) — головка, (оздоба на річах) — галька. — Пѣтушьи головки, рос. *Lamium purpureum* L. — красна кропива, шандра

Головной — голівний, голов'яний

Головня — 1) головешка, (з іскрами) — галаган, галаган; 2) рос. *Lolium temulentum* L. — кукуль; 3) з породи грибків *Ustilagineae* — зона, сажка

Головокружение — головокруження, запаморока, головокрут

Головоломка — морока, головокрут

Головоломный — морочний, морочливий

Головоломщина, -ломъ — морока

Головомойка — вїмова, пробирання, прочухан. — Задать головомойку — намілити чуприну, чуба

Головорѣзь — головоріз

Головчатый — голівчастий

Голодание — голодування

Голодать — голодувати, голодати

Голодерь — глитай, жмікрут

Голодный — 1) голодний; 2) неродючий, неврожайний, недорідний

Голодовка, голодуха — голодівка, голоднеча, голодуха

Голодь — голод

Гололедица — ожеледиця, ожеледа, ожеледь, голощок. — Покрыться гололедицей — прижеледитись

Голоперій — голоперий

Голопятый — голодрәнець, голодрабець

Голосистый — голосистий, голосний, гучний

Голословный — голослівний, бездоказний, бездовідний

Голосование — голосування

Голосовой — голосовий

Голось — голос. — Кричать во весь голось — на весь рот, на всю пельку, на весь голос кричати

Голосьба — голосіння

Голохвость — голочванько

Голтыль, голтырь — шерпа, шерпетка

Голубель, рос. *Vaccinium uliginosum* L. — голубець, лохїна, лохачі, пїякі, глухїня

Голубенокъ — голуб'я, голуб'ятко, голубеня, -тко

Голубецъ — 1) синь, синява; 2) гриб *Agaricus violaceus* — синюха, синяк; 3) кібець, голуб'ятник

Голубизна — блакит(ь), блакиття

Голубиный — голуб'ячий, голубїний

Голубить — голубити, милувати

Голубить — голубити, синити

Голубица — голубіця, голубка

Голубка — голубка, голубонька, гóрлиця, гóрличка, галочка

Голубоватый — голубенький, блакитнявий

Голубоглазый — синєокий

Голубой, голубенькій — голубій, блакї(і)тний, блаватний, блакитнєнький

Голубокъ — голубок, голубчик

Голубушка — д. голубка — голубонька; моя кохана! моя галочко! моя рїбонько

Голубь, пт. *Columba* — голуб. — Голубь лѣсной, *G. palumbus* — припутень. — Дикій голубь, *C. turtur* — гóрлиця. — Г. дикій, каменный, *G. livia* — дїкий голуб, дикарь. — Голубь гонный, чистый — турман. — Г. воркунь, *G. tympanisans* — туркот, (по масті) — с(ь)вітляк, сивак, біляк

Голубки, рос. *Aquilegia vulgaris* — оксамїт, óрлики, дзвіночки

Голубѣть — голубити, блакитніти

Голубятина — голуб'ятина

Голубятникъ — 1) голуб'ятник (шүляк); 2) голубник

Голубятня — голубник

Голый — голий. — Голь какъ соколъ — голий як бубон, як турецький с(ь)в'ятій. — Голая истина, правда — щїра, чїста правда. — Съ голыми руками — з порожніми рукамі, голоруч, голіруч

Голытьба — голота, гольті́па, сіро́ма, бі́д-
но́та, зли́дні, шантрапа́
Голышъ, голякъ — голя́к, голи́ш, голодра́-
нець, голоколі́нок, голоколі́нець,
голошта́нько, безшта́нько, злида́рь,
харпа́к, сірома́ха; 2) га́лка (камі-
нець круглий); 3) ви́ливok (яйце);
4) рос. *Salvia nutans* L. — ба́бка, ба́б-
ки, голи́ш
Голь — 1) голи́зна. — Ї́сть го́лю — без хлі́ба
ї́сти; 2) д. Голытьба і Голышъ. —
Голь сь претензі́ями — зли́дні з пе́р-
цем
Гольть — голі́ти
Гомза — гаман, капшук, калі́тка
Гомзи́ла, гомзи́ха — жми́крут, грошолу́п,
скупинді́я, скуперді́яга, скна́ра
Гомзу́ля — ски́ба, ски́бка
Гомоза — непосидя́(ю)чий, непосидя́чка
(спільн. р.), шве́ндя, дзі́га
Гомозитъ, ся — 1) вовту́зитися; верті́тися,
круті́тися; 2) ки́шити, комаши́тися
Гомозня — метуши́ння, шамотня́
Гомонъ — го́мін
Гондо́ла — гондо́ла, чо́вен
Гонені́е — гоне́ння, у́тиск, пере́сліди, гно́б-
лення
Гонецъ — 1) гоне́ць (р. в. — гінця́); 2) рос.
Sedum acre L. — гоне́ць, росхі́дник,
очи́ток, очі́тки
Гонитель, ни́ца — гони́тель, гноби́тель, ка,
напа́сник, ця, ути́скач, переслідо-
вець
Гонка — го́ни, го́нка, пере́го́ни; пере́гін
(горі́лки)
Гончарнича́ть — га(о)нча́рюва́ти
Гончарный — га(о)нча́рський
Гончарство — га(о)нча́рство, га(о)нча́рю-
ва́ння
Гонча́рь — га(о)нча́р(ь), (жі́нка) — га(о)нча́-
ри́ха
Гончі́й, гонча́я соба́ка — го́нча, гонча́к
Гоньба — ганя́ння, гони́тва; 2) ї́зда, розго́н
Гоня́ть, ся — 1) ганя́ти, ся, гони́ти, ся;
2) пере́ганя́тися
Гора — го́ра, (здр.) — гі́рка, гіро́нька, (поб).
— го́рище, го́рюка, го́рисько, (без
лісу) — лі́са го́ра, лисогі́р, (з пле-
скатою верховиною) — поло́нина,
(верх гори) — шпиль, (боки гори) —
згі́р'я, згі́рок, (мі́сце коло гори) —
підгі́р'я. — Подъ го́ру — з го́ри. — Въ
го́ру — на го́ру. — Подъ го́рою — під го-
ро́ю, по-під го́рою, на підгі́р'ї. — Не
за го́рами — недале́ко, незаба́ром. —
Какъ го́ра сь плечъ — як ка́мінь з
се́рця, з плечей. — Пиръ го́рой — бен-
ке́т на сла́ву
Гораздо — ду́же, значно, далéко. — Гораздо
лучше — далéко краще
Гораздъ — зда́тний, зді́бний, доте́пний,
вмі́лий, тяму́щий. — Кто во что го-
раздъ — хто що́ і як умі́є
Горбатѣ́ть — горба́тити
Горби́на — 1) горби́на; 2) оба́пол, оба́полок,
обзьо́л
Горбистый — горбува́тий, горбо́ватий, гор-
ба́стий

Горбунъ, нья — горба́нь, горба́ч
Горбу́шка — окра́єць,okraйчик, цілу́шка
(хлі́ба)
Горбы́ль — оба́пол, обзьо́л
Гордели́вый — гордові́тий
Гордели́вость — гордові́тість
Гордець — горду́н, горді́й
Горди́ться, горди́ть — горди́ти, гордува́ти,
пиша́тися, пишні́тися; бундію́читися,
пиндію́читися
Гордовина, рос. *Virburnum Lantana* L. —
гордові́на, горді́на, чо́рна кали́на
Гордовы́й — гордові́ний
Гордо́сть — го́рдість, го́рдощі, гордува́н-
ня, пиха́, чвань
Горды́бачи́ть — чва́нити, пиндію́читися
(и)інді́читися
Горды́й, до — го́рдий, пи́шний; чванли́вий,
чванькува́тий
Горды́ня — д. Гордо́сть
Гордя́нка, гордя́чка — горди́вни́ця
Горе — го́ре, ли́хо, біда́; журба́, ту́га, при-
ту́га. — И го́ря мало — ба́йдуже́, ні
га́дки. — Горе-музы́кантъ — цигика́ч. —
Горе го́рькое — ли́хо тя́жке. — Го́рю
предава́ться — в ту́гу вдава́тися. —
Горе причи́нять — завдава́ти жа́лю,
ту́ги. — Съ го́ря — з го́ря, з жа́лю, з
журби́. — Съ го́ремъ попо́ламъ добы́ть
— розго́рюва́ти, заго́рюва́ти. — Себѣ́
на го́ре, на сво́е го́ре — собі́ на безго-
ло́в'я. — Мы́кать го́ре — бідува́ти, біди́-
ти, біду́ тягти. — Помо́чь го́рю — за-
поби́гти ли́хові
Горевані́е — го́рюва́ння, сумува́ння, жур-
ба́, вбива́ння
Горевать — го́рюва́ти, журі́тися, сумува́-
ти, тужи́ти, вбива́тися, побива́тися,
в ту́гу вдава́тися
Горевой — бідола́шний
Горелье́фъ — го́ро́різьба
Горемы́ка — бідола́ха, біда́рь, злида́рь,
горопа́ха, сірома́ха
Горемы́чный — бідола́шний, серде́шний,
горопа́шний, безща́сний, безталан-
ний, сірома́шний
Горенка — по́коїк, с(ь)ві́тлічка, го́рни́ця
Горестный — журли́вий, журни́й, смутли́-
вий, жа́лібний
Горестъ — журба́, жаль, сму́ток, ту́га,
печа́ль
Горець, рос. *Polygonum*. — Горець пти́чий,
P. aviculare L. — спорі́ш, шпорі́ш,
мурі́г, мурі́жок. — *P. bistorta* — ра́ко-
ві шийкі́, рачки́, ле́вурда. — *P. con-
volvulus* L. — бері́зка, пові́йка
Горець — гі́рняк, го́ряк, гі́рський, верхо́-
винець
Горечъ — гі́ркота́, гі́ркість
Горизонта́льный — по́зем(н)ий
Горизонта́льность — по́зем(н)і́сть
Горизонть — о́брій, по́зем, виднокру́г, кру-
гогля́д. — На го́ризонтѣ́ — край не́ба,
на о́брию
Гористость — го́ряність, го́рові́тість,
го́ристі́сть
Гористый — го́ряний, го́рові́тий

Горицвѣтъ, рос. *Lychnis* — горіц(ь)віт, зірочки, зірки
 Горка — 1) гірка, гіронька; 2) спускалка; 3) Красная горка — весна-красна, провідна неділя
 Горланить — галакати, вигукувати, галасувати, репетувати, горлати
 Горлань — горлань, горлаі
 Горластый — горлатий
 Горленка, горлинка, пт. *Columba turtur* — гóрлиця, гóрличка
 Горло — 1) гóрло, горлянка, дихало. — Во все горло — на все гóрло. — Заткнуть кому горло — заціпити, зацітькати, заткнути пельку. — Сыть по горло — наївся до схочу; 2) гі(й)рло
 Горловина — джерелó
 Горловой — горляний, горлянковий
 Горлупа, горлупникъ, рос. *Bunias orientalis* L. — грицики, грицик, свербіга, свербігуз, свиріпа, катран
 Горлышко — гóрличко, шійка (пляшки)
 Горлянка — 1) рос. *Cucurbita Lagenaria* L. — тиква; 2) рос. *Prunella* — горлянка, суховёршки, *Filago arvensis* L. — горлянка, грудна травка, поліничик
 Горнило — гóрен
 Горнильный — горновий
 Горнисть — трубач, сурмач
 Горница — гóрниця, с(ь)вітлиця, покій
 Горничная — покоївка
 Горногорошекъ, рос. *Orobis vernus* L. — горóшок горобіний, дікий, півники, черевічки, зозуліні черевічки
 Горнозаводскій — гірничий
 Горнозаводство — гірництво
 Горнокаменный, -ная порода — поклад камінний
 Горнорабочій — гірняк-робітник
 Горностаевый — горноста́йовий
 Горностай — горноста́й, *Factorius ermineus*
 Горнушка — опічок
 Горнь — 1) гóрен, гута (на скляних заводах), гартóвня (в цегельнях); 2) труба́, сурма́
 Горный — горовий, гірний, гірський
 Городить, ся — городіти, ся, (тином) — тиніти
 Городишко — містечко, городець
 Городище — городи́ще, місти́ще
 Городки — скраклі, кра́гли, цу́рка
 Городовой — городовий, міський
 Городъ — місто, гóрод. — Губернскій городъ — губерніяльне місто
 Городской — міський
 Городьба — 1) городіння; 2) горóжа; 3) язъ, язóк
 Горожанинь — городянин, городянець
 Горожанка — городянка
 Горокопъ — гірник, гороко́п
 Горонить — гореніти
 Гороховидный — горóшкуватий
 Гороховикъ — горóхв'яник
 Гороховина — гороховіння, горóхлянка
 Гороховица — горóх (юшка з гороху)
 Гороховый — горóхв'яний, горóховий
 Горохъ, рос. *Pisum sativum* — горóх. — Г.

желтый, *Lathyrus pratensis* L. — журавліні стрючки, горóшок
 Горошекъ — горóшок. — *Vicia cracca* L. — гадючий, горобіний, гороб'ячий, воронячий, дікий горóшок, натягач
 Горошина — горóшина
 Горскій — гірський
 Горстка — жмíнька, гóрстка
 Горсть — жмёня, (в дві руки) — пригоршня, пригорщ(а)
 Гортанный — горловий, горляний. — Горщель, отверстие — голосни́ця, *glottis*. — Гортанная трава, рос. *Prunella vulgaris* — горлянка, суховёршки
 Гортань — гортанка, горлянка
 Горчакъ, рос. *Polygonum persicaria* L. — гірча́к
 Горчатъ — гіркнути
 Горче, горчѣе — гірче, гіркіш(щ)е, гіркіш
 Горчить — гірчіти
 Горчица, рос. *Sinapis* — гірчіця. — *Sinapis arvensis* L. — свиріпа, свиріпиця
 Горчичникъ — гірчішник
 Горчичный — гірчішний
 Горшенить, горшеничать — го(а)нчарювати
 Горшеня, горшечникъ, ца — го(а)нча́р(ь), гончарі́ха, (що виробляє посуду без поливи) — гонча́р(ь) білий, (полив'яну) — посудник, (що виробляє миски) — мисочник
 Горшечничать — го(а)нчарювати
 Горшечничій — го(а)нчарів, гончаревий
 Горшечный — 1) горшковий. — Горшечная крышка — по́кришка; 2) г(а)онча́рський, го(а)нча́рний. — Горшечный заводъ — г(а)онча́рня
 Горший, горше — гірший, гірше, гірш
 Горшокъ — гóрщик, (здр.) горщечок, горща́, гóрщикок, горщатко, горня́, горня́тко, (для борщу) — борщівник, (для каші) — кашник, кашничо́к, (для зоління) — золійник, золінник, (метальовий, мідяний) — баня́к, мідень, мідня́к, (чавунний) — чаву́н. — Плавильный горшокъ — тигель, (циліндровий) — стовбу́н. — Не боги горшки обжигаютъ — не с(ь)в'яті горшки ліплять
 Горькій — 1) гіркий; 2) бідолашний, безщасний. — Горькая участь, судьба — гірка́, лиха́ до́ля, лиха́ годі́на. — Пить горькую чашу — бідувати
 Горьклый — згірклий, прогірклий
 Горькнутъ — гіркнути
 Горьковатый, горьконькій — гіркенький, гіркуватий
 Горькость, горькота — гіркість, гіркотá
 Горѣлка — горілка
 Горѣлки — горюдуб
 Горѣлое — згарь, згáрятина, палені́на, шмаля́тина
 Горѣлый — горілий, палений
 Горѣние — горіння
 Горѣть — 1) горіти, (тихо) — жéвріти, блимати, (дуже) — пала́ти, палахкотіти; 2) с(ь)ві́титись, блища́ти
 Горючесть — горючість, палкість, палючість

Горючий — 1) горючий, палючий; 2) палкий. — Горючія слезы — гіркі, ревні слюзи

Горюшко — горенько, лишенько. — И горюшка мало — байдуже, ні гадки

Горяченькій — гаряченький

Горячень, горячень — гарячість, палкість, запал; щірість

Горяченький — гарячковий

Горячительный — гарячливий, палючий

Горячить, ся — гарячити, ся

Горячий — 1) гарячий, жаркий; 2) палкий, запальний, пальоний. — Горячо — гаряче, палко; шпарко. — Сгоряча — згарячу, з'опалу

Горячее — гаряча страва

Горячка, мед. *Febris acuta* — гарячка, палючка, огневця, жигавця. — Пороть горячку — гарячитися, хапатися

Госпиталь, ный — шпиталь, ний

Господень — господній, господевий

Господинь — пан, господарь; добродій. — Господа — панове, пані, панство, панове добродійство

Господский — д. Господень, панський, господарський

Господство — панування, господарювання

Господствовать — панувати, господарювати

Господчикъ — панок

Господь — Господь

Госпожа — пані, добродійка, пані-матка, господиня, панійка

Госпожинки — 1) Пречіста перша (15 серпня; 2) Спасівка (піст перед Пречистою)

Гостейка — гостійка

Гостекъ — гостик

Гостепріимный — гостинний, гостювятий, привітний

Гостепріимство — гостинність, гостина

Гостинець — гостинець, подарунок, базарінка

Гостиница — гостиниця, ви(і)тальниця, готель, заїзд

Гостинодворецъ — купець, крамарь

Гостинный — купецький. — Гостинный дворъ — ратуша, ринок, купецький двір, ряд. — Гостиная — с(ь)вітлиця, ви(і)-тальня, горниця

Гостить, ся — гостювати. — Любящий гостить — гостювятий, (іронічно) — добрий до хати

Гость, я — гість, гостя. — Въ гости — в гості, в гостину. — Свадебные гости — весільні гості, (про жінок) — приданки

Гостьба, гощеніє — гостювання, гостина

Гостья — гостя

Государственный — державний

Государство — держава

Государствованіє — державування, панування

Государыня — 1) царіця, цісарева, господиня; 2) добродійка, пані

Государь — державець, царь, цісарь, господарь. — Милостивый государь — пане добродію, ласкавий пане

Готическій — готичний, шпильастий

Готовальня — рисувальне начиння, скринька з рисувальним приладдям

Готовить, ся — готувати, ся, лагодити, ся, ладнувати, ся, лаштувати, ся, ладнати, ся, рештувати; припасати

Готовленіє — готування

Готовность — готівість, охочість, охота, хіть. — Въ готовности — на поготові. — Съ готовностью — охоче, дуже радо, з охотою, залюбки

Готовый — 1) готівий, зложений, злаштований; 2) охочий, радніший, ладен. — Я все готовъ для васъ сдѣлать — радніший все для вас зробити. — Готовый къ услугамъ — готівий до послуги, на послуги

Грабасдать — грабувати, хапати, гартати

Грабежный — грабіжний, драпіжний

Грабежь — грабіж, грабіжка, грабунок, харцізство, драпіжство, здірство

Грабелина, грабловище — граблйще, грабильно, граблисько

Грабельный — грабельний

Грабельщикъ, ца — громадл(ь)ник, ця, гребець

Грабинникъ — грабіна

Грабинный — грабовий

Грабитель — 1) грабіжник, грабітель, здірщик, здирця, харціз

Грабительский — грабіжницький, здірщицький, харцізський

Грабитель — 1) громадити, горнути, гребті; 2) грабувати, гартати, шартати, рабувати, обдирати, лупити

Грабли — граблі, (здр.) — грабельки, (поб.) — грабліща, грабліська, (держало) — грабліще, граблисько, (верхня частина) — валок, (коло коси) — грабки, (кінні) — громадлка

Грабликъ, рос. *Potentilla argentea* L. — червішник, червечник, дерев'янка, жовня

Грабовый — грабовий

Грабокъ — грабки

Грабъ, рос. *Carpinus betulus* L. — граб, грабіна, (здр.) — грабок, (поб.) — грабіще

Граверъ — різьб'яр, різьбяр

Гравилятъ, рос. *Geum urbanum* L. — гребінник, вивішник

Гравировальный — різьб'ярський

Гравированіє — 1) різьба, вирізування; 2) різьб'ярство

Гравировать — вирізувати, різьбарити

Гравій — жорства

Гравюра — куншт, кунштик, грав'юра

Градина — гр(я)адина

Градирия — градильня, випарня

Градировать, ся — випарювати, ся, граділити, ся

Градированіє — градління

Градный, градовой — гра(я)довий

Градобитіє, градобой — гра(я)добій

Градоначальникъ — городничий, начальник міста

Градусникъ — термомір

Градусъ — ступінь, градус

Градъ — 1) город, місто; 2) гряд, град

Гражданинь, ка — громадянин, ка; громадянин, ка
 Гражданскій — 1) громадянський; 2) штатський, цивільний. — Гражданское право — цивільне право. — Г. мужество — громадянська мужність. — Г. долг — громадянський обов'язок
 Гражданственность — громадянськість, цивілізація
 Гражданство — громадянство
 Грамматика, -тичeskій — грамати́ка, мо́вни́ця, грамати́чний
 Грамота — 1) гра́мота; 2) письмо́, письменність
 Грамотей — грамоті́й, письма́к, письменний
 Грамотка — циду́лка, гра́мотка
 Грамотность — письменність
 Грамотный — письменний
 Гранать, гранатный, дерево *Punica granatum* і камінь *Silex granatus* — гранат, гранатовий
 Грандіозный — вели́чний
 Граненый — гранча́стий, шліхо́ваний, гра́нче(а)ний, руб́че(а)ний
 Гранение — шліхува́ння
 Гранильщикъ — шліха́рь
 Гранильный — шліховальний, гранчальний
 Гранистый — гранча́стий, руб́частий
 Гранить — шліхува́ти, гранчи́ти
 Граница — гра(я)ни́ця, кордо́н, межа́, (поміж ланами і частинами поля) — обміжок, (доріжка по межах) — суголов, суголовки. — Выйти изъ границъ — перейти́, ступи́ти через край, переборщи́ти
 Граничить — гра(я)ни́чити, межува́ти
 Граничный — гра(я)ни́чний, суме́жний
 Гранка — 1) шліхува́ння, гра́нчення; 2) близня́та (про горіхи)
 Грановитый — гранча́стий, руб́частий
 Грань — гран
 Грань — 1) д. Граница; 2) грань, гра́нка, ріг, руб, край, обру́б; 3) карб, зару́бка
 Грасировать — га́ркати, гарка́вити
 Графинь — кара́фка
 Графиня — грапи́ня, графи́ня
 Графить — линюва́ти, графити
 Графленный — линю́ваний, гра́флений
 Графскій — гра́фський, гра́пський
 Графство — гра́фство, гра́пство
 Графъ — граф(п)
 Грачевій, грачиный — граків, грачі́ний
 Граченость — граченя́, -тко
 Грачь, пт. *Corvus frugilegus* — грач, грак, гайворон
 Граять — кра́кати
 Гребеница — ключча
 Гребенка — 1) гребінка, гребінець, гребінчик
 Гребенной — гребінний. — Гребенная трава, рос. *Celosia cristata* L. — гребінець, півники
 Гребеночный — гребінце́вий
 Гребенчатый — гребіня́стий
 Гребенщикъ — гребінник
 Гребень — 1) д. Гребенка; 2) (у птиць) — гребінь; 3) верх, вершо́к, (гори) — шпиль

Гребецъ — гребе́ць, громадильник
 Гребло — стрихівка, стриха́ч, стрих. — Насыпать въ гребло, подъ гребло — встрих, під стріх, вщертъ насипа́ти
 Гребля — гребови́ця; 2) гребня́; 3) гребля
 Гребневидный — гребіня́стий
 Гребной — гребний, громадильний
 Гребокъ — 1) д. Гребло; 2) гра́са, (мулярський струмент); 3) лопать (в колесі млиновім)
 Гребта — турбо́та, кло́піт, нудьга́, сум
 Гребтъть — нудитись, нудьгува́ти, сумувати
 Гребунечки (до дітей) — ру́ченьки
 Гредиль — гряді́ль, ва́лець у плу́зі
 Греза — 1) ма́ра, ма́на, сон; 2) мрія
 Грезить, ся — 1) д. Бредить; 2) мріяти, ся, ма́рити, ся, верзти́ся, у хма́рах літа́ти, химери ганя́ти
 Гремучій — грімля́чий, гуркотя́чий, гуркотливий, грімливий
 Гремущка — турка́льце, тара́хкальце
 Гремъть — 1) гремі́ти, грімоті́ти, гуркоті́ти, грюкоті́ти, (злехка) — нагріма́ти, (зда́лека) — стугоні́ти; 2) брязча́ти, брязкоті́ти
 Гремъние — грімоті́ння, гуркоті́ння
 Гремячъ — джерело́
 Гренокъ — грінка
 Гренуть — гребну́ти (веслом)
 Грести, грестъ — гребти́, грома́дити, горну́ти, згорта́ти, згрома́жувати
 Грецкий орѣхъ, рос. *Juglans regia* L. — ліскови́й горіх
 Греча, рос. *Polygonum fagopyrum* — гречка
 Гречанка — грекі́ня
 Греческий — гре́цький
 Гречина, рос. *Achillea* — деревій, кривавник, серпоріз
 Гречиха — д. Греча. — Пти́чья гречиха, рос. *Polygonum aviculare* L. — морі́г, спорі́ш, шпорі́ш
 Гречишный — греча́ний
 Гречище — греча́нище, гречкі́вка
 Гречневикъ — греча́ник, стовпе́ць
 Грибной — грибови́й
 Грибъ, рос. *Fungus* — гриб, гу́ба. — *Agaricus Campestris* L. — печери́ця. — *Ag. deliciosus* L. — рі́жик, ріжо́к. — *Ag. meleus* Vahl. — опе́ньок, опе́ньки. — *Ag. foetens* Pers. — валу́й. — *Ag. Necator* Pers. — вовня́нка. — *Ag. Prunulus* Pers. — підсли́вники, підви́шні. — *Ag. Russula* Schäff. — сирої́жка. — *Ag. subdulcis* Pers. — біля́нка. — *Ag. violaceus* L. — синю́ха, синя́к. — *Ag. muscarius* L. — мухомо́р, морему́х(а). — *Ag. melinoides* Bull. — говору́шка. — *Boletus Calopus* Fr. — піддубе́нь, піддубо́к. — *Bol. edulis* Bull. — білий гриб, боро́вік. — *Bol. luteus* L. — маслю́к, козе́л. — *Bol. pachypus* Fr. — піддубо́вик. — *Bol. scaber* Bull. — підгре́б, чорни́ш, ба́бка, під'оси́чник; (ще народні назви грибів): стерня́вка, пістря́к, товстя́ки, свиня́к, пожа́рки, ковпачкі́, зелену́шки, лисичкі́, їжа́чки і т. и.

Грива — 1) грíва; 2) Конская грива, рос. *Eupatorium cannabinum* L. — сідач, сідаш
Гривачь — грива́нь, грива́ч
Гривенникъ — грівеник (срібна монета — 10 коп.); двадцятка
Гривистый — грива́стий, грива́тий, грива́нь, грива́ч
Гривна — грівня
Гримасничать — кривітися, копїлитися, копїлити губу, оскірятися
Грипъ, мед. — жаба, хріпка
Грифъ — 1) пт. *Grypaetus barbatus*, гриф; 2) рúчка (муз. інструмента), дёржало (шаблі)
Грифель — грíфель, писа́ло
Гробница — 1) домові́на; 2) надгробок
Гробовой — гробовий, могільний. — До гробовой доски — до са́мої сме́рти, до віку
Гробъ — труна́, домові́на, (дубова) — дубові́на, грі́б, (кришка) — ві́ко. — **Въ гробъ** гляди́ть, одной ногой въ гробу — на ла́дан ді́ше, на тонку́ пряде́, три чі́сниці до сме́рти. — **Вогнать, свести кого въ гробъ** — на той с(ь)ві́т загна́ти. — **До гроба, по гробъ** — до сме́рти, по ві́к, по́ки с(ь)ві́т со́нця. — **Гроба́** — гробови́ще, гробкі́, кладови́ще, моги́лки
Гробъ-трава, рос. *Vinca minor* L. — барві́нок, хреща́тий барві́нок
Грогъ — пúнш
Гроза — 1) гроза́, бу́ря, хуртові́на, грі́м з бли́скавкою; 2) грі́зьба
Гроздоватый, гроздовидный — грóнистий
Гроздь, гроздь — грóно, грóна, (здр.) — грóнка, грóночка, кё́тяг, кі́тях, кі́тя, кі́тиця, кі́м'ях. — **Вязаться въ грозды** — грóні́тися. — **Гроздь-песій**, рос. — а) *Lonicera xylosteum* L. — жі́молость; б) *Solanum Dulcamara* L. — во́вчі я́годи, глі́стник, глі́стя́к, паслі́н, пасльо́н
Грозность — грі́зність, сувóрість, страшлі́вість
Грозить, ся — грози́ти, нахваля́тися, похваля́тися, погрожа́ти, погро́жувати, стра́хати
Грозный — грі́зний, стра́шний
Грозовой — грозовий, грі́мовий
Громадина — здорова́нь, ве́лич, герге́па, горго́па (про жі́нку)
Громадность — вели́кість, величез́ність
Громадный — величénний, величез́ний, здоро́вénний
Громила — палі́й, погро́мник, пусто́шник, харці́зник
Громить — розбива́ти, руйнува́ти, плюндрува́ти, громи́ти
Громкій, ко — голосний, но, гучний, но, го́мінкий, грі́мкий, ко, бучний
Громкость — го́лосність, гу́чність
Громовержець — громові́к, громокі́дець, громове́ржець
Громовникъ — громові́к
Громовой — грі́мовий, грі́мний. — **Громовая стрёла** (Фу́льгурить, Беле́минть) — стрі́лка, чо́ртів па́лець, громові́на

Громогласіе, -сно — грі́мність, грі́мно, го́лосно
Громоносный — громоно́сний
Громогласный — грі́мний, го́лосний
Громоздить, ся — 1) нагро́ма́жувати, ся, нако́пичувати, ся, ко́пичити, ку́пити, ся; 2) мості́ти, ся, зла́зити, те́ліщити, ся
Громоздкій — ванта́жистий, невкла́дистий, нако́пичений
Громоотводъ — грі́мозві́д, грі́мостя́г
Громче — го́лосні́ш(щ)е, гучні́ш
Громъ — грі́м, гу́ркі́т, гуркотне́ча, гуркотня́
Гроыхать, гроыхнуть — грі́мати, гурко́тити, грю́кати, грю́коті́ти, торохті́ти, гу́пати, грю́кнути, торо́хнути, бу́хнути, гу́пнути
Гротъ — пече́ра. — **Гротъ-мачта** — сере́дня що́гла
Грохнуть, ся — бебё́хнути, грі́мнути, ся, бу́хнути, ся, ге́пнути, ся
Грохотаніе — 1) гу́ркі́т, гу́ркання, гуркотне́ча, гуркотáння, грю́к, грі́мання; 2) ре́гіт, реготáння
Грохотать — 1) гу́ркати, гурко́тити, грю́кати, грю́коті́ти; 2) реготáти, ся
Грохотить — пересі́вати, то́чити (на решеті́)
Грохотунъ, грохотунья — реготу́н, ха
Грохоть — д. **Грохотаніе** 1 і 2; 2) решето́, дармо́й, прото́ка
Грохъ — гуп, бух, геп, торо́х, грю́к
Грошевой, грошовый — шаго́вий, гро́шовий
Грошь — шаг, грі́ш
Грубить — грубі́янити
Грубость — гру́бість
Грубъ, рос. *Stellaria holostea* — зо́рочник, чисте́ць лі́совий
Грубый — 1) гру́бий, товстий, твердий, цупкий, жо́рсткий; 2) гру́бий, незвича́йний, нече́мний. — **Грубое невѣжество** — те́мна темно́та
Грубѣть — грубі́ти, грубі́шати, гру́бнути, дича́віти
Груда — 1) ку́па, ко́пиця; 2) гру́да, (зб.) — груддя́
Груда(и)стый — груді́стий, цицька́тий
Грудашникъ, рос. *Malva crispa* — горо́дові́на, дзіндзі́вер
Грудина — грудні́на
Грудница — 1) мо́лошниця; 2) рос. *Malva* L. — кала́чики, проскуркі́
Грудной — грудний, груді́нний. — **Грудная кость** — грудні́на, грудні́ця, (у пти́ць) — ко́билка. — **Грудной ребенокъ** — немовля́тко, цицько́ва дити́на. — **Грудной портретъ** — погруддя́. — **Грудная игла**, рос. *Zizyphus vulgaris* — де́рен
Груднышъ — немовля́тко, цицько́ва дити́на
Грудь — гру́ди, пе́рси, пе́рса, (у жі́нок) — ло́но, ці́ця, ці́цька; грудні́на, грудні́ця. — **Отнять ребенка отъ груди** — одлучі́ти дити́ну
Груздь, гриб *Agaricus piperratus* — гру́зд
Грузило — грузі́ло, гру́зиво, грузо́к
Грузить, ся — ванта́жити, ху́рува́ти, ся, нава́жувати
Грузкій — важкий, тяжкий

Грузнуть — 1) гру́знути, вгруза́ти; 2) наливáтися (про груди й ви́(і)м'я)
Грузный — важкий, тяжкий, гладкий
Грузи́ть — ва́жчати, тя́жчати, гла́дшати
Грузовой — ванта́жовий, грузовий
Грузовщикъ — ванта́жник, грузчи́к
Грузъ — вага́, ванта́ж, тя́жар, груз
Грунтъ — грунт, грунт. — **Песчаный грунтъ** — піскува́тий грунт, піску́н. — **Г. песковатый** — супісок. — **Г. черноземный** — чорно́земля, чорно́зем. — **Г. глинистый** — глі́нка. — **Грунь, грунца** — трюх, трух, трю́хання, тю́пання. — **Їхать грунцою, Їхать на груняхъ** — трю́хати, трю́шкoм, трю́хикати, трю́хати, тю́пати, тю́пки, тю́пці, підтю́пцем
Група, рос. *Symphytum officinale* L. — жи́вокість, пра́вокіст, костолі́м, воло́вий язик
Группа — гурт, грома́да, збірка, купа, гру́па (шкі́льників)
Группировать, ся — гуртува́ти, ся, грома́дити, ся, купити, ся, купчи́ти, ся
Группирование, группировка — гуртува́ння, купче́ння, групува́ння
Грустить, ся — жури́тися, смути́ти, ся, смуткува́ти, сумува́ти. — **Мнѣ грустится** — су́мно мені, жу́рно
Грустный — жу́рний, сумний, смутний, жалі́бний
Грусть — журба́, сму́ток, жаль
Груша, рос. *Pyrus communis* — гру́ша, гру́шка; (окр. породи): глі́ва, ду́ля, па́нна, бе́ра, ба́ба, хунті́вка, ра́ння, пі́зня і т. и., (пригни́лі грушки) — гни́лиці. — **Земляная груша, Helianthus tuberosus** — бу́льба, воло́ська рі́па
Грушевидный — грушкува́тий
Грушевка — дулі́вка, груші́вка
Грушевый — груше́вий, грушковий
Грыжа — гила́, гила́, пору́ха, гризь
Грыжевникъ, рос.: а) *Gnaphalium dioicum* — нечу́й-ві́тер, нечу́ївка, б) *Sedum acre* L. — гоне́ць, молодень, росхі́дник, чи́стик, чисте́ць, в) *Veronica chamaedrys* L. — безве́ршки, блакі́тні о́чки, одха́сник, приворо́тки, клад, росхі́дник, гадю́че зі́лля (гал.), г) *Achillea millefolium* — дере́вий, крі́ва́вник, серпо́різ, білоголо́вник
Грыжейой — гі́лавий
Грыжникъ — 1) гилу́н, гила́й, гі́лавий; 2) рос. *Herniaria glabra* L. — осту́дник, гладу́н, грі́м, соба́че мило
Грыжница, рос. *Ajuga reptans* L. — сухо́ве́ршки, гострове́ршки, дівча́ча кра́са, горля́нка
Грыжучка, рос. *Lychnis flos cuculi* L. — с(ь)мі́лка, боця́нки, черепа́шні чере́вички
Грызть, ся — гри́зти, ся, точи́ти, ся, свари́ти, ся. — **Тоска грызетъ** — журба́, нудо́та су́шить. — **Грызть орѣхи** — лу́скати, лу́щити горі́хи
Грѣлка — грі́лка
Грѣнокъ — грі́нка
Грѣть, ся — грі́ти, ся

Грѣховный — грі́ховний, грі́шний
Грѣховодникъ, ца — грі́хово́дник, ца
Грѣхопадение — грі́х, грі́хозблуд
Грѣхъ — грі́х; вина́. — **Вводитъ въ грѣхъ** — до грі́ха до́водити. — **Смертный грѣхъ** — смерте́льний грі́х. — **Есть тотъ грѣхъ** — ні́где пра́вди ді́ти
Грѣшить — 1) грі́шити, со́гріша́ти; 2) грі́хувати
Грѣшникъ, ца — грі́шник, ца
Грѣшно — грі́х, (до ді́тей) — грі́шка, грі́шки
Грѣшный — грі́шний; ви́нний
Гряда — ряд, стя́га; кря́ж; грядка, гряді́на
Грядка — 1) же́рдка; 2) **Грядки** — а) полу́драбки (у возі́), б) шаблі́ (в дра́бині)
Грядной — грядко́вий
Грядущий — при́йде́шний, надхо́дячий
Грязища — боло́тисько
Грязнить, ся — каля́ти, ся, бруди́ти, ся, бру́днити, масти́ти, ся
Грязнуля, грязнуха — задрі́па, затьо́па, бру́дниця, неті́паха, му́рза, нехлю́я
Грязнуть — гру́знути
Грязный, но — ка́льний, ка́льний, бру́дний, чо́рна (про сорочку)
Грязи́ть — бру́днити
Грязь — кал, бруд, боло́то, грязь, багно́, (густе та беручке́) — твань, тваню́ка, (засохле) — за́кал, (замерзле) — гру́да, ко́лоть, (на тілі) — не́чисть, леп, рі́пиця, (на голо́ві у малих ді́тей) — ті́мениця
Грянуть — 1) грі́мну́ти, загре́міти, загурко́тити, загрю́котити; 2) уда́рити, кінутись; 3) сипну́ти, прибу́ти, гу́лькнути
Грянуться — д. **Грохнуться**
Губа — 1) губа́, (здр.) — губо́нька, (мн.) — губи́, губки́, губо́ньки, губе́нята. — **Отвислая губы** — ва́рг(г)и, ка́пиці. — **Прикусить губу** — прику́сити язика́; 2) гри́б *Polyporus* — губка́, трут, тру́тник. — **Губа березовая** — березня́к
Губа́ — зато́ка, сага́, заво́дь (морська)
Губань, губарь, губачъ — губа́нь, губа́ч, губри́й, губа́тий
Губастый — ва́рг(г)а́тий
Губернія, губернский — губе́рня, губе́рський, губе́рнія́льний. — **Г. городъ, житель** — губе́рське мі́сто, губе́рня; губе́рець
Губитель, ница — згу́бник, ця, згу́бця
Губительный — згу́бний
Губительство — згу́ба
Губить, ся — губи́ти, ся, напасті́ти, занапаша́ти, ся, ни́щити, ся, (час) — тра́тити, марнува́ти час
Губчатый — губкува́тий, дірча́стий, дірча́тий, діркува́тий
Губной — губний
Губошлепъ — 1) роззя́ва, га́ва; 2) бази́кало
Гугу, (тільки у ви́разі) «ни гугу!» — ні чи́чирк, ані теле́нь
Гудение — брі́нькання
Гудила, гудильщикъ — гуді́й, гуду́н
Гудить — брі́нькати, цигі́кати
Гудокъ — гудо́к; дрімба́ (муз. за́бавка)
Гудѣть — гуді́ти, густі́, (про вогонь) — го́готіти; гурча́ти, хурча́ти

Гужъ — гуж. — Гужомъ — а) на хурах, на возах; б) гужём, вálкою
 Гузица, пт. *Motacilla* — трясогúзка, тря-
 сихвíst, трясихвístка
 Гузка — гúзка (напр., яйця, веретена то-
 .що); (в мішка) — гузірь, гúзир, (у
 птиць) — кúприк.
 Гулевой — гулящий
 Гулить — 1) агúкати, ус(ь)міхátися; 2) ті-
 шити, бáвити
 Гулкій — гучний
 Гулливый — гульлівий, гулящий
 Гуль — 1) гúк, гóмін, гúркіт; 2) луна
 Гульба — гульня
 Гульбище — гúлянка, грíще
 Гульникъ, рос. *Traza natans* L. — болóтні,
 водяні, чóртові горіхи
 Гулючки — піжмурки, жмúрки, панáс, ку-
 цю-бáба, ціці-бáба
 Гулявникъ, рос. *Sisymbrium officinale* L. —
 сухорéбрик, сухорéбриця
 Гуляка — гультáй, (зб.) — гульвіса, гультáй-
 ство
 Гулянье — гуляння, гúлянка, гúлі
 Гулять — гуляти
 Гуляться — 1) гуля́тися; 2) полювáти,
 (про собак і вовків) — тікатися, (про
 корів) — бігати
 Гуляфный — шипшіновий
 Гуляфъ, рос. *Rosa canina* L. — шипшіна,
 рóжа дíка, шипчáк
 Гуманность, гуманный, но — людяність,
 людяний, но, гуманний, гуманність
 Гуменный — токовий, гумénний
 Гуменце, гуменцо — гумénце. — Гуменце
 попопо, рос. *Leontodon taraxacum* L.
 — кульбáба
 Гумно — тік, (де молотять кіньми) — гар-
 мán, (місце перед током) — перед-
 тік, (за током) — пригумéнок, (для
 стирт) — стожáрня, стогóвисько, по-
 дина, подénня, (будинок) — клúня
 стодóла
 Гуньба — 1) рос. *Melilotus coerulea* Zam. —
 буркун-зілля, сірозілля; 2) пліснявка
 Гунявый — шолудівий
 Гунявѣть — шолудівіти
 Гуртовой — гуртовий
 Гуртовщикъ — 1) гуртівнік, гуртовік;
 2) згінщик, гуртопράв
 Гурть — 1) згін, гурт. — Гуртомъ — гуртóm,
 валом
 Гурьба — юрбá, юрмá, нáтовп
 Гусарня — гусятник, гуснік

Гусарь — 1) гусáрин; 2) пінхва
 Гусеница — 1) (*Eruca*) — гусениця, (зб.) — гúсінь,
 о(гу)сéльня; 2) рос. *Potentilla anse-
 rina* L. — гúсячі лапкі, золотнік,
 золототісячник, пов'язок, м'якуш
 Гусенокъ, гусенышъ — гуся, гусятко, гусе-
 ня, гусенятко
 Гусиница, рос. — 1) д. Гусеница 2;
 2) *Orobis Vernus* L. — горóшок горо-
 бійний, сердéшна трава, черевічки,
 півники
 Гусинникъ, рос. *Achillea millefolium* L. —
 деревій, кривáвник, серпоріз
 Гусиный — гúсячий, гусіний. — Гусиный
 (млечный) путь — Бóгів шлях, чу-
 мацька дорога. — Гусиная кожа — сý-
 роти (на шкірі у людини). — Гусиная
 лапка, нога, рос.: а) *Chenopodium* —
 лободá; б) *Alohamilla vulgaris* L. — при-
 воротень. — Гусиный лукъ, рос. *Gagea
 lutea* Schult — підзóрушний ряст, *G.
 pusilla* — гусятник
 Гусли — гúслі, (здр.) — гúсельки, цимбáли
 Гуслисть, гусярь — гусярь
 Густель — гúща
 Густера — 1) риба *Abramis blicca, vimba* —
 густі́ра; 2) гушиня, гущáвина, густ-
 вина
 Густехонекъ — густісінький, густéсенький
 Густи — д. Гудѣть
 Густить — густі́ти, згúстювати
 Густнякъ — гущáвина
 Густоватый — густéнький; крутéнький
 Густой — густій, (про тісто, кашу) — ту-
 гій, крутій, (про рослину, про збори
 в одежі) — рясний
 Густолиственный — ряснолістий
 Густость, густота, густыня — гúстість, гу-
 стиня, гушиня, гущина, гущáвина.
 Густѣть — густі́ти, густі́шати, гúснути,
 тугішати, тужáвити
 Гусыня — гúска
 Гусь, пт. *Anser* — гусáк (самець), гúска, (са-
 миця), (мн.) — гúси. — Гусь китайскій,
Anser cygnoides — гергéля. — Гусемъ,
 гуськомъ — шилом (з третьою конякою
 попереду), (про птиць) — нízкою,
 ключём, (про їзду) — гужём, вálкою
 Гусятникъ — гусяр(ь) (людина)
 Гусятина — гусятина
 Гусятня — гуся́рня, гуснік, гусятник
 Гуторить — балáкати, гомоніти
 Гуща — гúща, фус
 Гущаной — гущовий

Д.

Да — 1) так, егé, егéж, авжéж, а як же, а-я.
 — Ни да, ни нѣть — ні так, ні
 сýк; ні тé, ні сé; 2) та, і. — Да-и —
 тай; 3) алé, та; 4) нехáй, най, гайд-
 гайд
 Дабы — абí, щоб
 Давалець — давáлець
 Давальщикъ — давéць, давáч, дадій
 Давальщица — дадійка

Даваніе — давáння
 Давать, ся, дать, ся — давáти, ся, дáти,
 ся. — Давать вь долгъ — нáбір давá-
 ти, навіря́ти, вірити, боргувáти. —
 Д. взаймы — позичáти, у пóзичку да-
 вáти. — Д. вь обрѣзь — відавцем да-
 вáти. — Д. на слово — на віру дáти.
 — Д. клятву — за́присягтісь, по-
 клястісь. — Дать другой оборотъ дѣлу

— поверну́ти спра́ву. — Д. отче́ть — зда́ти спра́ву. — Д. отступного — од-чипно́го да́ти. — Д. очную ставку — зве́сти віч-на-віч, на о́чі. — Д. таску — прочуха́на да́ти. — Д. тумака, толчка — стусана́ да́ти. — Д. тягу, стрекача, стречка — драну́ти, дмухну́ти, дремену́ти, чкурну́ти, п'ятами накива́ти. — Д. себя́ зна́ть, помни́ть — в зна́кі, в тямкі́, в па́м'ятку да́ти-ся, впе́ктись. — Д. залпъ — ви́палити. — Д. всѣмъ — обда́ти. — Д. шпоры — сти́снути острога́ми. — Ни да́ть, ни взя́ть — то́чнісінько, досто́ту. — Дай, да́йте — да́й, да́йте, ке, ке́те

Дави́ть, ся — душі́ти, ся, гні́тити, да́вити, ся, ти́снути, сти́ска́ти, ся, ча́вити, ся

Давича — допі́ро(у), неда́вно

Дави́шній — неда́вній, ось тільки бу́вний

Давка — тісно́та, ти́жба, ти́ск, за́віз (багато підв́ід)

Давлени́къ, ца — ви́шал(ь)ник, ця

Давле́нє — давлі́ння, гні́т, ти́скання, тиск

Давне́нько, давнехонько — давне́нько, давне́сенько, давнісі́нько

Давни́шній, давні́й — да́вній, давнісі́нький, коли́шній, (дуже) — бо́знаколи́шній, відколи́шній, ка́знаколи́шній

Давно — давно́; відда́вна, відко́ли. — Давно ко́гда-то — давно́ ко́лись. — Давнымь да́вно — бо́знаколи

Давно́сть — да́вність, давні́на

Давнопроше́дший (мину́вший) — спозада́вній, давномину́лий, бо́знаколи́шній, да́внє́зний

Да́же — аж, на́віть

Дака́льщикъ, ца — пота́кач, ка, та́кач, ка, підбре́хач

Даканье́ — та́кання

Дакать — та́кати, підта́кувати

Дале́кій, дальні́й — дале́кий, да́льний

Дале́ко, дале́ко — дале́ко, (здр.) — дале́чє́нько, (поб.) — ге́ть дале́ко. — Та́мь далеко́ — ген-ге́н. — Дале́ко ему́ до него́ — дале́ко ку́цому до за́йця

Далековато́ — по́далеко, далечє́нько

Далекодос́тигаю́щий — дале́кося́жний

Далеко́сть — далє́кість

Дали́на, даль — дали́на, далечи́на, далє́чїнь, да́лєч

Дально́видность — прозі́рливість, об́ачність, дале́когля́дність

Дально́видный — дале́когля́дний, об́ачний

Дальнозо́ркий — дале́козо́рий

Да́льше, да́ље — да́льш, да́льше, да́лій, да́лі

Да́ма — 1) па́ні, па́нія, да́ма; 2) (в картах) — кра́ля, ви́шник, да́мка

Дама́, да́мьскъ — еда́ма́шка

Дамба́ — гре́бля, га́тка, за́гат

Дамочка́ — па́нійка, да́муня

Дамскі́й — па́нійський, па́нійн

Данна́я — за́пис (на гру́нт)

Данное́ (матем.) — ви́значене, ви́значене число́, да́не

Данни́къ, ца — да́нник, ця, голді́вник, ця

Да́нь — да́нина, да́нь

Даре́нє — да́рува́ння

Дарите́ль, ни́ца — да́рець, да́рійник, да́рів-ні́к, ни́ця

Дарить — да́рува́ти. — Даре́нный — да́рований

Дармо́ѣдъ — дармо́їд

Дарова́нє — 1) да́рува́ння; 2) да́р, доте́п-ні́сть, тала́н, хист, кебе́та

Даровито́сть — тала́нові́тість

Дарови́тый — зда́тний, тала́нові́тий, та-ла́нний, кебе́тний, уда́тний

Даровой — да́рований, дармо́вий, да́ре́мний

Даровщи́на — да́ре́мщина, да́рові́зна, дур-ни́ця. — На да́ровщинку́ — на дурни́цю, на дурни́чку, дурни́чками

Даро́мъ — 1) да́рма, ду́рно, да́ре́мне, на дурни́цю, за так гро́шей, за спа-си́бі, за пів-да́рма; 2) ма́рне; 3) Да́ромъ что́ — да́рма що́, хоч

Дарстве́нный — да́рові́нний

Да́рь — да́р, да́рунок, подару́нок, да́ро-ві́зна

Дате́ль — да́вець, да́дій, да́вач. — Дате́льный паде́жь — тре́тий, да́вальний відмі́нок

Да́ча — 1) да́ва́ння; 2) ви́плат; 3) ху́тір, пі-дво́рок; 4) да́ча

Дачни́къ — хуторя́нин, да́чник

Дая́нє — 1) да́я́ння; 2) да́нок, да́нка

Два́ — два. — Два́ съ полови́ной — півтре́тя

Двадцати́копѣчникъ — соро́ковєць, (р. соро-ківця́)

Два́дцать — два́дцять, два́дцатє́рѣ

Два́жды — дві́чі. — Два́жды два́ — дві́чі по два́

Две́рь — двє́рі. — Две́рь опу́скная́ — ля́да. — Две́ри одноство́рчатя́, двуство́рчатя́ — пооди́нчі, подві́йні, дві́йча́сті. — Две́рца, две́рка, две́рцы (у бра́мі) — хві́ртка, хві́рточка, две́рця́та

Двигате́льный — дви́жний, поруша́ючий, ру́хаючий

Двигать, ся, двину́ть, ся — дві́гати, ся, дві́гнути, ся, со́вати, ся, су́нути, ся, ру́хати, ся, руша́ти, ся

Двигані́є — дві́гання, со́вання

Двигате́льница́ — дві́жниця

Дви́женє — ру́х, по́рух, руша́ння, двиг. — Дви́женє впе́редь — по́ступ. — Нево́льное дви́женє — ві́друх

Дви́жимость — 1) рухлі́вість; 2) рухо́мість, рухо́ме добро́, добро́, худо́ба (ско-тина), збі́жжа, (мале́) ма́натки, ми-зе́рія, злі́дні

Дви́жимый — 1) рухо́мий, рухлі́вий; 2) зру́шений, пору́шений

Двое́ — дво́є, дво́єчко, дво́йко́, дво́х

Двоебра́чє — дру́гий шлю́б, двужє́нство

Двоегла́вый — дво́голо́вий

Двоеду́шіє — лука́вство, хва́льши́вство, не-щи́рість, по́заві́чність, дво́єду́шність

Двоеду́шничать — лука́вити

Двоеду́шный — лука́вий, нещи́рий, хва́льши́-вий, по́заві́чний, по́заві́чник, -ни́ця

Двое́женєць — двужо́н

Двоезубе́ць, рос. Ві́дєнс — череда́, соба́чки, соба́чі реп'я́хи, стрі́лки

Двое́кратно — дві́чі

Двое́кратный — дво́хразо́вий

Двоели́стникъ — д. Бѣ́локопы́тникъ

Дво́йка — па́ра, (в картах) — дві́йка

Двоильный — перегінний. — Д. кубь — лѣм-
бик
Двойни — двійнята, близнята, близнюкі
Двойникъ — двійник
Двойничникъ — близня, -тко, близнюк
Двойной — подвійний, двоїстий, двійний
Двойня — 1) пара; 2) д. Двойни
Двойственно — подвійно, вдвоє
Двойственность — подвійність, двоїстість
Двойственный — подвійний, двоїстий, двій-
ний
Двоить, ся — 1) двоїтися, подвоювати, ся;
2) переганяти (через лѣмбик)
Двойчатка — 1) близнята, близнюкі (про
овочі, оріхи, горшки то-що); 2) двій-
чатка (нагайка)
Двойчатый — подвійний, двійчастий
Дворецкій — кліюшник, (стар.) — шафяр
Дворецъ — дворѣць (р. двірця), палац, па-
лати
Дворить — щастіти, вестись
Дворникъ — двірник
Дворничиха — двірничка
Дворничій — двірницький, двірників
Дворня — двірня, двораки, челядь
Дворной — дворовий
Дворовой — двірський. — Дворовой человекъ,
дворовая дѣвка — дворак, двірка
Дворцовый — двірцевий, палацовий
Дворъ — двір, дворище, подвір'я, надвір'я.
— Задній, черный дворъ — задвірок. —
Постоялый дворъ — заїздний двір,
заїзд. — Скотный дворъ — обора, загін,
загорода, кошара. — Гостиный дворъ —
купецький дім. — Взять зятя во дворъ
— у прийми взяти. — Дворъ обо дворъ
— двір з двором. — На дворѣ — на
дворі. — Не ко двору — не до діла,
не до річі. — Со двора — знадвору
Дворняга — двірняк, надвірний пес
Дворянинъ, дворянка — дворянин, шляхтич,
дворянка, шляхтянка
Дворяниться — паніти, панішитися, уда-
вати пана
Дворянскій — дворянський, шляхецький
Дворянство — дворянство, шляхецтво, шлях-
та, панство
Двоюродный братъ, сестра — брат, сестра
у первих, у перших
Двоязычіе — двозначність, нещирість
Двоязычный — двозначний, нещирий
Двоязыкій — двоязыкий, подвійний
Двоязыкость — двоязыкість, двозначність
Двубортный — дворядний
Двувесельный — двовесловий
Двугласный — двоголосий
Двугодичный, двугодовой, двухлѣтній —
двохлітній, дворічний
Двугорбый — двогорбий
Двугривенникъ — сороковець (р. сороківця)
Двуденный, двудневный — дводенний, два-
днівний
Двудольный, двулопастный, бот. *Dicoty-
ledones* — двочастковий
Двудонный — дводенний
Двуколка — біда, бідка
Двукопытный — ратишний, двокопитний
Двукратно — двічі, два рази

Двукрылый — двокрилий
Двуличный — 1) (про тканину) — мінюний,
одмітний; 2) лукавий, нещирий,
хвальщивий, позавічний
Двумѣсячный — двохмісячний
Двуногий — двонігий, двоногий
Двуносый — двоносий
Двуполый (*Hermaprodite*) — двоснастий
Двусложный — двоскладовий
Двусмысленность — двозначність
Двусмысленный, но — двозначний, но, річ
на двоє, і сая і так
Двуспальный — подвійний (про ліжку)
Двурогий — дворігий
Двурукий — дворукій
Двуствольный — подвійний (про рушницю).
— Двустволка — подвійка, дубель-
тівка
Двустворчатый — двійчастий, подвійний
Двусторонний — двобікий, двосторонній
Двустихіе — двостих
Двусѣменодольный — д. Двудольный
Двухкопеечникъ — дві копійки, сьомак
Двухкопеечный — двохкопійковий
Двухмачтовый — двошоглий
Двухлѣтіе — дворіччя, дворік
Двухнедѣльный — двохтижнівний, двох-
тижнівний
Двухохлый — двочубий
Двухэтажный — на два поверхи, двопо-
верхий
Двѣнадцать — дванадцять
Двѣсти — двісті, двіста
Де — мов, мовляв
Дебелый — дебелий, опасистий
Дебоширить — бешкетувати, шурубурити,
бучу збивати, галабурдити
Дебоширь — шибеник, шибай-голова, гала-
бурдник, урві-голова, галатін
Дебошь — бешкет, дешпет, галабурда
Дебрь, (частіше мн.) дебри — нѣтря, пуща;
байрак
Деверь — дівер, швагер
Девесиль, девятисиль, рос. *Inula Heleni-
um* L. — дивосіл, оман. — Девесиль
бѣлый, *Garlina vulgaris* — одкасник
Девизъ — гасло
Девяносто — дев'яносто, дев'я(ть)десять
Девятерикъ — дев'ятерик
Девятильникъ, рос. — 1) *Achillea nobilis* L. —
деревій, кривавник, серпоріз; 2) *Ta-
nacetum vulgare* L. — навротиц, пїж-
мо, приворотень, коровай, наворотень
Девятины — дев'ятини (поминки в 9-й день)
Девятка — дев'ятка
Девять — дѣв'ять, дѣв'ятеро. — Девять сь
половиной — півдесята
Девятьсотъ — дев'ятьсот
Деготница — мазниця
Деготь — дьоготь, діготь, (коло осі) — коло-
мазь
Дегтярка — 1) бочка з дьогтем; 2) рос. *Co-
nium maculatum* L. — блекотá, сі-
кавка
Дегтярная — дігтярня
Дегтярникъ — дігтяр, смоляр
Дегтярный — дьогтьовий, дігтевий
Дегтярня — дігтярня (де гонять дьоготь)

Деделя, деделюшки, рос. *Heracleum sibiricum* L. — борщ, борщівник, козел
 Дежурить — чергуватися, змінюватись;
 бути на черзі, на зміні
 Дежурный — черговий, черговець, стійчик
 Дежурство — черга, стійка (у війську),
 зміна
 Дезертировать — утікати (з війська), де-
 зертувати
 Дезертир — утікач (військовий), дезер-
 тир
 Декабрь (календ. місяць) — декабрь, гру-
 день
 Декламировать, декламаторь — декляму-
 вати, декляматор
 Декоктъ — докохт (відвар з корінців)
 Декорація — кунштація, лаштунки, деко-
 рація
 Декретъ — наказ, декрет
 Деликатность — делікатність, ввічливість
 Деликатный — делікатний, тендітний, ввіч-
 ливий, звичайний
 Дельфинъ, *Delphinus* — морська свиня
 Демократія — народоправство, демократія
 Демократъ — народовець, демократ
 Демонский, демонъ — демонський, демон
 Деморализировать, ся — деморалізувати,
 ся, здеморалізувати, ся, розледа-
 щити, зледащити
 Денежки, деньжата — грошки, грошенята
 Денежный — 1) грошевий, грошовий. — Это
 вопросъ денежный — се річ грошовá.
 — Денежное пособие — запомога гріш-
 ми, грошовá допомога. — Денежное
 взысканіе — грошовá кара; 2) гро-
 шовітий
 Денекъ — днінка
 Денница — с(ь)вітання; рання, с(ь)вітова
 зоря
 Деннонощно — день і ніч, і вдень і вночі
 Денной — денний, днівий, днівий
 День — день, дніна. — Проспаль до блага
 дня — до с(ь)віту проспав. — День
 деньской — цілісний день, увесь-
 денічки. — Днемъ — удень. — День вь
 день, день на день — що дня, день
 крізь день. — День за день — з дня
 на день. — День ото дня — день по
 дню, з кожним днем. — День идетъ
 за днемъ — день по дню минає. — До-
 браго дня! — добридень! — Каждый
 день — що дня, день у день, що в
 Бога день. — На дняхъ — ціми дня-
 ми. — Три дня подрядъ — три дні по-
 спіль. — Третьяго дня — позавчора
 Деньги — гроші, (багато, зб.) — грошва, (в
 жарт) — купіло. — Мідныя, серебря-
 ныя деньги — мідні, мідякі, срібні
 гроші. — Наличныя деньги — готіві
 гроші, готівка. — За деньги — за гро-
 ші, заплатно. — Безъ денегъ — без
 грошей, дарма, дурно, за так гро-
 шей
 Депутать — депутат, посол
 Дербá, дербина — цілина, новина
 Дербеникъ, рос. *Lythrum* L. — твердіяк, за-
 лізняк чорний
 Дербовать — скопувати (верх цілині)

Дерганіе — смикання, сіпання, шарпання,
 (про волосся і пір'я) — скубання
 Дергалка — ключка (смикати сіно)
 Дерганецъ, дерганцы, дергань — плоскінь
 Дергать, ся, дернуть — смикати, смикну-
 ти, сіпати, сіпнути, шарпати, шар-
 пнути, рвати, ся, (про волосся і
 пір'я) — скубти, скубати, скубнути,
 (тільки про волосся) — чубити, (про
 льон, коноплі) — брати. — Дернула
 меня нелегкая — надав мені нечій-
 стий. — Дернулъ водки — смикнув
 горілки
 Дергачъ, дергунъ, пт. *Rallus crex* — дер-
 кач
 Дергота, мед. *Spasmus* — корчі, перелогі,
 (на виду) — мішки
 Дергъ — смик, сіп, скуб, шарп!
 Деревей, рос. *Achillea millefolium* L. — де-
 ревій, серпоріз, кривавник
 Деревенский — сільський
 Деревенщина — мугір, мугиряка (про
 грубого)
 Деревня — село, слобода, слобідка, хутір
 Дерево — дерево, (одно) — деревина, (здр.)
 — деревце, (лісове) — лісовина, (са-
 дове) — садовина, (липове, березове
 і т. д.) — липина, березина і т. д.,
 (сухе на пні) — сухостій, (сухе зру-
 бане) — сушняк, сушник, (роздвоєне
 вгорі) — розсоха, (з гулями) — гу-
 лювате, (посажене) — посадина, по-
 садки, (очищене від кори) — лепіж,
 (частина дерева з низу до гилок)
 — окоренок. — Онъ дерево деревомъ
 — він як пень той
 Деревушка — сільце, слобідка, хуторець
 Деревяга — калатало (в корів)
 Деревяникъ — шашель
 Деревянистый — деревчатий, деревистий
 Деревянный — дерев'яний. — Деревянная
 башка — дурна голова, кабак. — Д. мас-
 ло — оліва. — Деревянные издѣлія
 — дерев'яні вироби
 Деревяньтъ, деревѣтъ — дерев'яніти, де-
 ревеніти, дубіти, (про тіло) — терп-
 нути
 Деревяшка — дерев'янка, мілиця
 Державный — державний, владичний
 Держава — держава, владіцтво
 Держалень — поручча, поручина, бая-
 си
 Держалка, держало — держал(н)о, держак,
 (ціпа) — ціпільно, (кочерги) — кочер-
 жілно, (сокири) — топоріще, топо-
 рісько
 Держаніе — держання, тримання
 Держать, ся — держати, ся, тримати, ся,
 мати. — Держать за замкомъ — під
 замком держати. — Д. пари — закла-
 датися, у заклад битися. — Д. себя
 — поводитись. — Д. себя опрятно — хо-
 діти чепурно, охайно. — Д. совѣтъ —
 раду радити. — Д. чью сторону — тяг-
 ти за когось руку
 Дерзати — важитися, ос(ь)мілюватись, від-
 важуватись, нас(ь)мілюватись

Дерзаніє — звáга, нас(ь)мілення
Дёрзкій — зухвáлий, задира́ка, задіркува-
тий, напрáсний
Дерзновенный — відва́жний
Дерзость — 1) відва́га, с(ь)міливість; 2) гру-
біянство, зухвáльство; прикрість
Дермо — 1) кал, послід; 2) гній
Дермопрятъ — гівночіст, золотáрь
Дерновый — муріговий
Дернь — дерніна, дерню́ка
Дерюга, дерюжина — рядно́, рядніна, рядо-
віна, (на мішки) — міховіна
Дерюжный — рядня́ний
Деряба — 1) пт. *Corvus graculus* — со́я;
2) рю́мса, пла́кса, кри́кса, ре́ва
Дерябка, рос. *Galium Aparine* L. — дереза́,
липчіця
Дерябить, ся — скребті́, чу́хати, чухма́-
рити, ся
Дерябнуть — ба́цнути, заці́дити, затопі́ти
Десенный — я́сний, я́словий
Десантъ — ви́садка (війська на суході́л)
Десертъ — ла́сощі, за́їдки, при́смаки, ла-
гоміни
Дескать — мов, мовля́в
Десна, мн. десны, *Gingiva* — я́сна (р. я́сен),
я́сло
Десница — пра́ва рука́, прави́ця
Деспотизмъ — де́спотство, самовла́стя
Деспоть — де́спот, самовла́стець
Дестъ — дестъ, лібра
Десятеричный — десятерни́й
Десятерной — десятко́вий
Десятилі́тний — десятилі́тній
Десятилі́тіє — десятилі́ття
Десятина — десяти́на
Десятичный — десятни́й
Десятка — де́сятка
Десятникъ — де́сятник
Десятскій — де́сяцький
Десять — де́сять, де́сяток, де́сятеро
Десять тысячъ — сто сот
Десятью — де́сять разів по..., де́сятьма́
Деталь — подро́биця, дрібни́ця
Дефи́лея — ті́снина, пас, про́смик
Дефи́цитъ — дефі́цит, недоста́ча, недоби́р
Дехтярка, рос. *Gonium maculatum* L. —
блекота́, сі́кавка, свисту́ля
Дешевенькій — дешеве́нький
Дешевехонекъ, нько — дешеві́сінський, ко
Дешевизна — дешевина́, дешевня́
Дешевить — дешеві́ти, тані́ти
Дешевле — дешё́вше, дешеві́ш, та́ньше
Дешевый — дешё́вий, та́ний
Дешевѣть — дешё́вшати, дешеві́ти тані́ти,
тані́шати
Джигитовать — герцюва́ти, вигравáти
(конем)
Джигитовка — герць, ге́рець
Джигить — герцювни́к
Диванъ — кана́па, (здр.) — кана́пка, (без
спинки) — та́пчан
Дивидендъ — диві́денд, зискоді́л, спі́лковий
прибу́ток
Дивить, ся — дивува́ти, ся, чудува́ти, ся,
дівом дивува́ти, ся
Дивный, но — чудо́вий, га́рний, чудо́во,
га́рно

Диво — діво, дивові́жа, (кумедне) — чуда-
сі́я. — Диво дивное, изъ дивъ диво —
чу́до-діво, на про́чуд діво. — Диву
дался, дивомъ дивился — дівом ди-
вува́вся, здивува́вся
Дизентерія — черві́нка, кривáвиця
Дикарь — 1) ді́ка лю́дина; 2) відлю́док, не-
лю́д, нелю́да; 3) дика́рь (ка́мінь)
Дикій — 1) ді́кий; 2) чудни́й. — Дика́я ря-
бинка, рос. *Tanacetum vulgare* —
пі́жма, пі́жмо, навро́тич, приво-
ро́тень. — Д. рѣ́дка — гри́цики, свер-
бі́га (рос. *Bunias orientalis* L.) —
Д. я́блоня, рос. *Pyrus acerba* D. C. —
кислі́ця
Дикобразъ — їжа́тець, *Histris*
Диковина — дико́вина, диво́вище — Вь ди-
ковину — на вдивові́жу
Диковинный — дивові́жний, дивогля́дний
Дикообразный — дико́глядний
Дикость — 1) ді́кість; 2) одлю́дність
Диковать — прока́зувати, диктува́ти
Диктовка — прока́зування; дикту́ра, дикта́нт.
— По диктовкѣ, подъ диктовку писать
— з го́лосу, у дикту́ру писáти
Дикція — ді́кція, вимо́ва
Динь-динь — дзе́нь-дзе́нь, дзелё́нь-дзелё́нь!
Диравый — ді́р'явий, (здр.) — ді́р'явенький,
ді́рчáтий
Дирижировать — пра́вити, ору́дувати
Дискантъ — дискáнт, ди́шкант
Дискредитировать — дискредитува́ти
Диспутировать — диспутува́ти
Дистиллирование, дистилля́ція — пере́гін
Дистиллировать — пере́ганяти
Дисциплина — дисциплі́на; ка́рність
Дитя — дитя́, дити́на, (мн.) — ді́ти, дити-
ня́та, (зб.) — ді́творá; (мале як ді́ти
звуть одно одного) — ля́ля, ля́лечка,
(що не говорить ще) — немовля́, не-
мовля́тко, (що умерло нехреще-
ним) — потерча́, (останнє) — мези́нець,
мези́нчик, (в жарт) — ви́с(ш)кри́бок
Дитятко — дитя́тко, дити́нка, дитинча́
Дифтеритъ — обкла́дкі, о́бклад, гу́лі, за-
ва́лки, дифте́рит
Дичать — дича́віти, дичі́ти
Диче́ць, дичо́къ — дичо́к, ди́чка
Дичина — дичина́
Дичить — різни́ти (в гри́ або с(ь)пі́вах)
Дичиться — бі́гати лю́дей, хова́тися від
люде́й
Дичь — 1) пу́ща, ді́ке, по́ле, глушина́;
2) дичина́; 3) ні́сенітниця
Діаволь, діавольскій — д. Бѣ́сь, Бѣ́совскій
Діагона́ль, ный, ко — ко́сіна, пере́ку́тня,
у́кісний, навкі́с, ко́сіною, у́кісно
Діаконъ, діакони́ца — дия́кон, дияко́ніха. —
Быть діаконѣмъ — дия́конува́ти
Діалектъ — на́річча, підмо́ва, ді́алект
Діаметра́льно — впо́перек, впро́гін, поперече́но
Діаметръ — поперече́чник, про́гін, пролі́т
Длина — довжина́, до́вгість. — Дли́ною, вь
дли́ну — завдовжкі́, навдо́вжки
вздо́вж
Длинникъ — 1) довжина́; 2) ба́лка, сво́лок;
3) пере́мёт (риба́льський)
Длинноватый — довге́нький, по́довгий

Длинноволосый — патлатий, патлач, чубатий, кудлатий, пелехатий
Длинногривый — довгогривий
Длинноклювый — дзюбатий
Длиннокосый — косатий
Длиннолицый — довгобразий
Длинноногий — довгоногий, цибатий, гомілатий
Длинноносый — довгоносий, носатий, носач
Длиннополый — довгополий
Длиннорослый — довгий, довготелесий
Длинноусый — довговусий, вусатий, довгоусько, довговус, прудиус
Длинноухий — клаповухий, довговухий
Длиннохвостый — довгохвостий, хвостатий
Длинношей — довгов'язий
Длинношерстный — вовнистий, (про собак) — кудлатий, пелехатий
Длинный, но — довгий, го, (дуже) — довжінний, довжезний, довжелезний
Длиннота — ростяг
Длитель — копотун, маруда
Длительный, но — довгочасний, довгий, повільний, загайний, забарливий; поволі, загайно
Длить, ся — 1) тягти, ся, довжити, ся, точити, ся; 2) гаїти, ся, барити, ся, бавити, ся
Для — для, за-для, про, на, до, під. — **Для чего** — для чого, на що, навіщо? — **Для того что...** — бо, тому, через те, зати́м що. — **Не для чего** — нема́ чого, нічого. — **Для продажи** — на про́даж
Дневальный — черговий, стійчик
Дневанье — черга, стійка; днювання
Дневать — 1) днювати; 2) одбувати чергу (на стійці, на варті)
Дневка — переднівка
Дневник — щоденник, денник
Дневной — денний
Днемь — у день, за дня
Дно — дно, (здр.) — денце, спід. — **Вверхь дномь** (пішло) — до горі ногами, перевертом. — **Дно вставить** — задніти, придніти. — **Дно экипажа** — подення. — **Ко дну** — на дно, на спід. — **На дни** — на дні, на споді
До — до, аж до, перед. — **До каких порь** — доки, докіль, до якого часу. — **До поры до времени** — до якого́сь часу, поки-що. — **До сих порь** — досі, до сього часу, до цієї порі. — **До тьх порь** — доти, дотіль. — **До того, что** — аж
Добавить, добавлять, ся — до́бавити, до́дати, долу́чити, докла́сти, прики́нути, до́бавляти, ся, до́давати і т. д.
Добавка — до́да́ток, до́да́ча, до́дава́ння
Добавочный — до́да́тковий
Добаклушничать, ся — до́байдикува́ти, ся
Добалагурить, ся — до́балакати, ся, до́базікати, ся
Добарить, ся — до́панува́ти, ся
Добаловаться — до́дуріти, до́пустува́тися
Добахвалиться — до́хвалі́тися
Добездѣльничать, ся — до́байдикува́ти, ся, до́ледарюва́ти

Добивать, ся, добить, ся — 1) до́бивати, ся, до́бити, ся; 2) до́мага́тися, до́ходи́ти, до́певня́тися, до́правля́тися, до́бу́тися, до́могті́ся, ді́йти, до́півні́тися
Добирать, добрать, ся — 1) до́бира́ти, до́бра́ти, ся; 2) до́бува́тися, до́става́тися, до́бу́тися, до́ста́тися. — **Добраться до смысла** — до́розумува́тися
Доблестный — му́жний, ли́ца́рський
Доблесть — му́жність, ли́ца́рство
Доболтаться — до́балакати́ся, до́брехати́ся
Доборанивать, ся — до́скоро́жувати, ся, до́воло́чувати, ся
Доборь — до́бір
Дображничать — до́пі́тися, до́гуля́тися
Добраниться — до́ла́ятися
Добрасывать, добросить — до́кида́ти, до́кину́ти
Добренький — до́бренький
Добрести — до́тягті́ся, до́плента́тися, до́чвала́ти, до́ча́патися, до́пха́тися, до́пруга́нитися, до́бресті́ (водою)
Добривать, добрить — до́голюва́ти, до́голі́ти
Добро — 1) до́бро. — **Нѣтъ худа безъ добра** — ли́хо не без до́бра. — **По добру по здорову** — з Бо́гом, ща́сливо; 2) до́бро, ма́еток, ма́йно́; 3) до́бре, га́разд. — **Добро пожаловать** — про́симо, ми́лости про́симо, про́симо до го́споди
Доброволец — до́брово́лец, охóчий
Добровольный, но — до́брові́льний, но, до́брохі́тний, но, до́брохіть, самохіть, по свої́й во́лі, з до́брої во́лі
Добродиться — до́воло́читися, до́мандрува́тися
Добродушие — до́броду́шність
Добродушный, но — до́броду́шний, но
Добродѣтель — 1) че́сно́та, до́броді́йність, цно́та; 2) до́бре ді́ло, до́броді́йство
Добродѣтельный, но — че́снотлі́вий, во, до́броді́йний, но
Доброжелатель, ница — зичлі́вець, зичлі́виця
Доброжелательность, -ство — зичлі́вість, жичлі́вість
Доброжелательный, но — до́брозичлі́вий, зичлі́вий, жичлі́вий
Доброжелательствовать — до́бра зичи́ти, жи́чити
Доброкачественный — до́бротний, до́брячий
Добронравие — мо́ра́льність, че́снотлі́вість
Добропорядочный, но — по́рядний, пу́тящий, по́рядно, до пу́ття, до ла́ду
Добросердечие — се́рдечність, до́бросе́рдість
Добросердечный, но — се́рдечний, но, до́бросе́рдий, о
Добросовѣстный, но — до́бросо́вісний, но, сумлі́нний, но
Добросовѣстность — сумлі́нність
Доброта — до́брість
Доброта — до́бротність (якої речі)
Добротный — до́бротний, до́брячий
Добрызгать — до́бризкати, до́пріскати

Добрый — добрый. — Будь, те добрь, добры
— будь ласкав, будьте ласкаві, будь
ласка
Добрѣть — глѣдчати, товстіти, товсті-
шати
Добрякъ — добра людина, добра душа,
добрѣга
Добудиться — добудітисся
Добучевать — дозольовати
Добывание — добування, добуття
Добывать, ся, добыть — добувати, ся, здо-
бувати, ся; набувати, засягати, до-
бути, здобути, роздобути, засягти,
(дуже трудно) — розгорювати
Добыча — здобич, здобича, (здр.) — здоби-
ченька. — Въ добычу — на здобич. —
Ходить за добычею — виходити на
здобитки, на поживу
Добычный — корисний, здобичний
Добѣгать — добігати
Добѣгаться, добѣгиваться — добігатися
Добѣжать — добігти
Добѣливать, ся, добѣлить — добілювати,
ся, добіліти
Добѣситься — доказітисся
Доваливать — довалювати, докидати, до-
кочувати
Доваривать, доварить, ся — доварювати,
доваріти, ся
Доастривать — догострювати
Доащивать — доощувати
Доведь — дамка (у грі в дамкі)
Довезти, довезть — довезти
Довертѣть, ся — довертіти, ся, докрути-
ти, ся
Довершать, довершить, ся — кінчати, до-
кінчати, докінчити, ся, довершу-
вати, довершити, ся, довести діло до
кінця, до краю
Довести, доведь — довести, допровадити
Довивать, ся — довивати, доплітати, ся
Довизжать, ся — доверещатися, довища-
тися
Довинтить, довинчивать — дошрубювати,
дошрубувати
Довираться — добріхуватися
Довлекать, довлечь — доволікати, дотяга-
ти; доволокти, дотягти
Доводить — доводити, допроважувати;
призводити
Доводиться — доводитися, припадати
Доводь — довід, доказ
Довозить — довозити
Довольно — 1) доволі, досить, гіді, буде;
2) чимало. — Довольно большой —
чималій
Довольный — задоволений, контентий, ра-
дий. — Я этимъ не доволенъ — я з
сього не радий. — Онъ ничѣмъ не
доволенъ — йому нічим не догодиш
Довольствие, довольство — достаток, за-
можність; прожиток
Довольствоваться, ся — 1) вдовольняти, ся,
задовольняти, ся; 2) постачати, до-
стачати, харчувати
Довороваться — докрастися
Довострить — догостріти

Доврать, ся — добрехати, ся
Довѣвать, довѣивать — довіювати
Довѣдаться, довѣдываться — довідати-
ся, дізнатися, довідуватися, дізна-
ватися
Довѣнчать — довінчати
Довѣренность — 1) віра (до кого); 2) дові-
реність, вірчий лист
Довѣренный — довірений, уповажнений,
уповноважений
Довѣритель, ница — довіритель, ка
Довѣрительный — вірчий
Довѣрить, ся — довірити, ся, звірити, ся,
здатися
Довѣрие — віра, довір'я, довір'я. — Поте-
рять довѣрие — зневіритись. — Достой-
ный довѣрия — віри гідний
Довѣрчивость — ймовірність
Довѣрчивый, во — ймовірний, но, з вірою
Довѣрять, ся — довіряти, ся, повіряти,
звіряти, ся, здаватися, покладатися
(на кого)
Довѣсить, довѣшивать, ся — 1) довішати,
довішувати, ся; доважити, доважу-
вати, ся
Довѣсокъ — довага, доважок, -жку
Довѣшивание — 1) довішування; 2) дова-
жування
Довѣять — довіяти
Довязать, довязывать, ся — 1) дов'язати,
дов'язувати, ся; 2) доплести, до-
плітати, ся
Догадаться, догадываться — догадатися,
домислитися, догадуватися, домис-
люватися
Догадка — догад, догадка, домисел
Догадливый — догадливий, тямкий
Догадливость — догадливість
Догарать — догаряти, допалюватись
Догорание — догар'яння
Догащивать, догостить — догостювати, до-
гостіти
Догибать, догнуть, ся — догинати, догнути,
ся
Догладить, ся — догладити, допрасувати,
ся
Доглаживание — догладжування, допрасо-
вування
Догладывать, -лодать — догризати, до-
гризти
Доглатывать, доглотнуть, доглотать — до-
ковтувати, доковтнути, доковтати
Доглядывать, доглядѣть — доглядати, догля-
діти, допильнювати, допильнувати
Догнаивать — догноювати
Догнать, догонять, ся — догнати, наздо-
гнати, нагнати, здогнати, доганяти,
наздоганяти, наганяти
Догнивать, догнить — догнівати, згнівати,
догніти, згніти
Догноить — догноїти, згноїти
Договаривать, ся, договорить, ся — 1) до-
казувати, домовляти, доказати, до-
мовити; 2) добалакуватися, доба-
лакаться; 3) годіти, ся, умовляти, ся,
договорювати, договорити, ся
Договорный — договірний, умовлений,
умовний

Договорь — умо́ва, до́говір, уго́да. — **Д. словесный, письменный** — умо́ва на слова́х, на письмі. — **Заклучить договорь** — уложіти, зробіти умо́ву. — **Нарушить договорь** — злама́ти, зірва́ти умо́ву. — **Расторгнуть д.** — скасува́ти умо́ву

Договѣть — договіти

Догонка, у виразі: **въ догонку** — наздогін, наздогінці

Догораживать — догору́жувати

Догорать, догорѣть — догаря́ти, догоріти

Догоревать — догорюва́ти, ся

Догорланить — дорепетува́тися, догаласувати́ся

Догребать, -грести — догриба́ти, догребти

Догрубить, догрубиянить — догрубия́нити

Догружать, догрузить — дова́жувати, дова́жити, дованта́жувати, дованта́жити

Догрызать, ся — догриза́ти, ся

Догрѣвать, догрѣть — догріва́ти, догріти

Догрѣшить — догріши́ти

Догуливать — догу́лювати

Додаивать, додоить — додо́ювати, додоїти

Додалбливать, ся — додо́вбувати, ся

Додалбливание — додо́вбування

Додвигать, додвинуть, ся — досо́вувати, ся, досува́ти, ся, підсо́вувати, ся, до́сунути, ся, підс́унути, ся

Додержать, додерживать — дотри́мати, доде́ржати, дотри́мувати, доде́ржувати

Додержание — дотри́мання, доде́ржання

Додолбить — додовба́ти

Додразнить, ся — додражні́ти, ся, додра́тува́ти, ся

Додружиться — додружі́тися, дотоваришува́ти, ся

Додувать — додува́ти

Додуматься — доду́матися, домі́слитися, домі́ркува́тися, домі́зкува́тися

Додурачиться — додурі́ти, дожирува́тися, допустува́тися

Додѣлать, додѣлывать — дороби́ти, дороблюва́ти

Доение, дойка — дійво, до́їня

Доенка, дойникъ — дійни́ця, скопе́ць

Дожаривать, жарить, ся — досма́жувати, ся, досма́жити, ся

Дожать, дожимать, дожинать, ся — 1) дода́вити, доча́вити, (про білизну) — ви́крутити, дода́влювати і т. и.; 2) дожа́ти (хлі́б), обжина́тися

Дождать, ся — діжда́ти, ся, дочека́ти, ся, дотрива́ти

Дождевикъ, дождяникъ — д. Бздушка

Дождевой — дощові́й

Дождить — дощи́ти, (почина́ти) — накрапа́ти

Дождливый — дощи́стий, дощувати́й, дощові́й

Дождь — дощ, (маленький) — до́щик. — **Грибной, мелкій дождь** — дрі́бний дощ, (дуже дрі́бний) — мигі́чка, мжі́чка, мря́ка. — **Крупный дождь** — краплі́стий, крапча́стий. — **Проливной дождь** — ливні́й дощ, злива́, (сильний та не довгий) — туча́, тучні́й дощ, (довгий) — обложні́й, облого́вий

Дожевать, дожевывать — дожува́ти, дожо́вувати

Дожечь, дожигать, ся — допалі́ти, допа́лювати, ся

Дожигание — допа́лювання

Доживать — дожива́ти, добува́ти

Дождание — жда́ння, чека́ння

Дождать, ся — жда́ти, чека́ти

Дожить — дожи́ти, добу́ти

Дожрать — доже́рти, дотрі́скати, доло́пати, поже́рти і т. д.

Доза — да́вка

Дозванивать, ся — додзвонюва́ти, ся

Дозваться — докли́катися, догукати́ся

Дозволение — до́звіл, дозвóлення

Дозволительный — дозвóлений, вільний

Дозволить, дозволять — дозвóлити, позвóлити, дозволя́ти, позволя́ти

Дозвонить, ся — додзвоні́ти, ся

Дознавание — дознава́ння

Дознавать, ся, дознать, ся — дознава́ти, ся, дові́дуватися, упевня́тися, дізна́тися, дові́датися і т. д.

Дознание — дозна́ння, слідство

Дозобать — додзьо́бати, додзю́бати

Дозолачивать, дозолотить, ся — дозолóчувати, дозолоті́ти, ся

Дозорной — дозо́рний, дозо́рець

Дозорь — обхі́д, об'ї́зд

Дозрѣвать, дозрѣть — доспі́вати, достига́ти, виспі́вати, доспі́ти, дості́гти

Дозрѣвание — достига́ння

Дозрѣлый — доспі́лий, дості́глий

Дозывать, ся — склика́ти, доклика́ти, ся

Дозѣваться — дога́витися

Доиграть, ся, доигрывать, ся — догра́ти, ся, дожартува́тися, дограва́ти, ся

Доигрывание — дограва́ння

Доильница — доі́льниця, рі́чка, доя́рка

Дойный — дійний

Доискать, ся, доискивать, ся — дошукати́, ся, дошу́кувати, ся

Доискивать — вишу́кувати, доходи́ти, дійти́

Доисторический — перед'історі́чний

Дойти — дійти́

Доить, ся — дої́ти, ся

Дока — міте́ць, мисте́ць

Доказывание — дово́дження, підпира́ння до́водами

Доказатель — дока́жчик, дово́дець

Доказательный — доказні́й, довідні́й

Доказательство — до́каз, до́від. — **Доказательства письменныя** — до́води листовні́

Доказать, доказывать — доказати́, дове́сти, дока́зувати, дово́дити

Докалить, докаливать — 1) догартува́ти, догартóвувати; 2) роспекті́, роспі́кати

Докалывать, ся, доколоть — доко́лювати, ся, доколóти

Доканчивать — кінча́ти, докінчува́ти

Доканчивание — докінчува́ння

Докапливать, докопить — доклада́ти, докла́сти

Докапчивать, докоптить — доко́пчувати, доко́птіти
 Докапчива́нье — доко́пчування
 Докапы́вать, ся, докопа́ть, ся — доко́пувати, ся, докопа́ти, ся
 Докапы́вание — доко́пування
 Докараба́каться — доде́ртися, додря́патися
 Докарау́лить — допи́льнува́ти, доварту́вати
 Докармли́вать, докорми́ть — догодо́вувати, догодува́ти
 Доката́ть, докаты́вать — докоти́ти, доко́чувати, (про білизну) — докача́ти, дома́глюва́ти (на ма́гли)
 Докати́ть, ся — докоти́ти, ся
 Докаты́вание — доко́чування, дото́чування
 Докача́ть, ся, докачива́ть, ся — докача́ти, ся, (на го́йдальці) — дого́йдати, ся
 Докачи́вание — дока́чування.
 Докаши́вать, ся, докоси́ть, ся — доко́сювати, ся, докоси́ти, ся
 Докваси́ть, доквашива́ть, ся — докв́асити, докв́асювати, ся
 Доквашива́ние — докв́ашування
 Докипа́ть, -пѣ́ть — докипа́ти, докипи́ти
 Докиса́ние — докиса́ння
 Докиса́ть, докисну́ть — докиса́ти, докисну́ти
 Доки́слый — кі́слий, докв́ашений
 Доки́сь — до́кис, до́квас
 Докладно́й — докладні́й
 Докла́дь — докла́д, ра́порт
 Доклада́вать, докла́сть, доложи́ть — докла́дати, додава́ти, дово́дити до відома, докла́сти, дода́ти, дове́сти до відома
 Доклева́ть — доклюва́ти, докльо́кати
 Доклеива́ть, доклеи́ть — докле́ювати, (карюком) — докарю́чувати, докле́їти, докарю́чити
 Доклеива́ние — докле́ювання
 Доклейми́ть — дотаврува́ти, дозна́чити
 Доклони́ть, ся — дохили́ти, нахили́ти, ся
 Докова́ть, доковы́вать, ся — докува́ти, доко́вувати, ся
 Доковы́лять — дошкандиба́ти
 Доковы́рять, ся — доколупа́ти, ся
 Доколачива́ть, доколоти́ть — добива́ти, до́бити
 Доколачива́ние — добива́ння
 Доколдова́ть, ся — дочаклува́ти, дові́дмува́ти, доворо́жити, ся
 Доколь, доколѣ́ — до́ки, до́кіль
 Доконать — доконати́
 Доконопати́ть — доконопа́тити, допаклюва́ти
 Докончи́ть — скінчи́ти, докінчи́ти
 Докраива́ть, докрои́ть — докро́ювати, докро́їти
 Докраси́ть, докрашива́ть, ся — домалюва́ти, домальо́вувати, ся; дофарбува́ти, дофарбо́вувати
 Докрасна́ — до жа́ру, аж почервони́ло, по́ки почервоне́
 Докрича́ть, ся — догукати́, ся.
 Докроши́вать, докроши́ть, ся — докри́шувати, докри́шити, ся
 Докрути́ть, докручива́ть — докрути́ти, до-

верти́ти, досукати́, докру́чувати і т. д.
 Докручи́вание — докру́чування
 Докручини́ться — дожури́тися, досумува́ти, дотужи́ти
 Докторь — до́ктор, лікарь
 Докторша́ — 1) лікарша (жі́нка лікарева); 2) лікарка
 Докувырка́ться — доперекида́тися
 Доку́ка — доку́ка, докуча́ння
 Докуме́нт — доку́мент, папі́р
 Докупать, ся — докупа́ти, ся
 Докупать, докупить, ся — докупа́ти, докупо́вувати, прикупо́вувати, докупі́ти, ся
 Докупка́ — докупо́вування
 Докури́вать, ся, докури́ть, ся — доку́рювати, ся, докури́ти, ся
 Докуча́ть — докуча́ти, надокуча́ти, набрида́ти, обрида́ти
 Докучли́вость — набри́дливість, уїдли́вість
 Докучли́вый — набри́дливий, обри́дливий, уїдли́вий, в'їдли́вий
 Докуша́ть, докуши́вать — дої́сти, дої́дати; допи́ти, допива́ти
 Долавлива́ть, долови́ть — доло́влювати, доло́вити
 Долази́ть, долѣ́зть — дола́зити, долі́зти
 Доламы́вать, доломить — доло́млювати, доло́мити, долама́ти
 Доламы́вание — доло́млювання
 Долбежъ, (частіше) долбежка́ — зубря́чка, туру́кання. — Въ долбежка́ — в зубря́чку
 Долби́ло — долото́
 Долба́ть — 1) довба́ти; 2) туру́кати, товкти́, зубри́ти
 Долбле́ние — довба́ння
 Долбня́, долбу́ха, долбу́шка — до́вбня, довбе́шка
 Долгаться́ — добрехати́ся
 Долгі́й, долго́ — до́вгий, до́вго, (поб.) — довже́нний, довже́зний. — Вотъ и вся не долга́ — от і́ все́, та й го́ді. — Долгая жизнь́ — до́вгий ві́к. — Долго ли до бѣ́ды? — чи дале́ко до бі́ди
 Долговаты́й, то — довге́нький, ко
 Долговременный, но́ — довгоча́сний, но
 Долговременность — довгоча́сність
 Долговой — довгові́й, боргові́й
 Долговѣ́чный, но́ — довгovíчний, но
 Долговѣ́чность — довгові́чність
 Долговязы́й — довгов'язи́й
 Долгоденстві́е — до́вгий ві́к
 Долгоденствовати́ — до́вго жи́ти
 Долгогривы́й — довгогри́вий, гри́ватий
 Долголѣ́тіе — до́вгий ві́к, довголі́ття
 Долголѣ́тній — довголі́тній, довгові́чний
 Долгоножка́, ком. Tirula — довгоні́г
 Долгоноси́къ, ком. Cingulio — довгоно́вик, носа́й, сві́нка, шашла́к
 Долгонько́ — довге́нько
 Долгопо́лый — довгопо́лий
 Долгору́кій — довгору́кий
 Долгосрочный — довгостроко́вий, на до́вгий те́рмін
 Долгота́ — довжина́, до́вгість
 Долготерпѣливый — довготерпля́чий

Долгоухій — довговухий, ухань, ухач, (про свиней) — каплоухий, клапоухий
 Долгохвостикъ, пт. *Parus candatus* — синіця хвостата
 Долгохвостый — довгохвостий, хвостач
 Долгошей — довгов'язий, довгоший, -ія, -іє
 Долгошея — довгов'яз, довгоший
 Долгоязычный — язика́тий, довгоязікий
 Долгъ — 1) обов'язок, повинність. — **Исполнять** д. — чинити обов'язок. — **Исполнить** д. — віповнити, віконати повинність, обов'язок. — **Измѣнить** своему долгу — зрадити свою повинність. — **Отдать** послѣдній д. покойнику — віддати небіжчикові останню шану. — **Отдать** послѣдній долгъ природѣ — віддати Бóгові ду́шу; 2) довг, винне, винува́те; по́зичка, борг, віра. — **Въ долгъ брать** — бра́ти на́бір, в по́зичку. — **Въ долгъ вѣрять**, дава́ть — боргува́ти, на́бір дава́ти, у по́зіку дава́ти. — **Требовать** д. — довг пра́вити
 Долевой — частковий, пайовий
 Долежать, ся — 1) долéжати, ся; 2) (про овочі) — влéжатися, доспіти, достігти
 Долетать, долетѣть — долі́тати, долетіти
 Должать — позича́ти, запозича́тися, вдовжуватися
 Доливание — долива́ння, дотóчування
 Долженствовать — му́сити, ма́ти, обов'язок ма́ти
 Должникъ — довжні́к, винува́тий, винува́тець
 Должно — повинно, нале́жить
 Должно быть — 1) повинно, му́силь бу́ти; 2) ма́бутъ, либо́нь, де́сь, де́сь пе́вно
 Должное — повинне, нале́житість
 Должностной — урядóвий, службо́вий
 Должность — уря́д, слóжба, поса́да. — **Исправляющий** должность — застúпник ко́го
 Должный — повинний, нале́житий
 Должень — 1) повинен, му́силь; 2) вінний, вінен
 Доливать, ся — долива́ти, ся
 Доливка — долива́ння, досипа́ння
 Долизать, долизывать, ся — долиза́ти, долізува́ти, ся
 Долина — доли́на; діл, поділ, низькоділ, низина́, (межи високими го́рами) — межигір'я, (довга і вузька, на степах) — ба́лка, (недовга та глибока) — яр, яро́к, (з ліско́м) — байра́к, (де починається долина) — придолинок, (де кінчається) — одве́ршок
 Долинушка — долино́нька, долино́чка
 Долить — доли́ти, досіпати
 Долой — геть, при́ч
 Долотить — довба́ти (долотом)
 Долото — долото́, (здр.) — долотце́
 Долу — до́лі, до до́лу, вниз, внизу́
 Дольникъ — спі́льник
 Дольный — низовий, ни́жній, спі́дній
 Дольше, долѣ, е — до́вше
 Долѣзать, долѣзть — долі́зати, долі́зти
 Доля — 1) ча́стка; 2) до́ля, талáн

Дома — до́ма, вдо́ма, в госпо́ді, в домі́вці
 Домазать, домазывать — дома́зати, домасти́ти, дошмарува́ти, дома́зувати, дома́щувати, дошмаро́вувати
 Домалывать, ся, домолоть, ся — домéлювати, ся, домолóти, ся
 Домарать, домарывать — докаля́ти, дома́зати, дома́зувати, ві́каляти, ві́мазати
 Доматывать, домотать, ся — 1) домо́тувати, домота́ти, ся; 2) доці́ндрювати, доці́ндрити
 Домахнуть — доки́нути
 Домачивать, ся, домочить, ся — домо́чувати, домочі́ти, ся
 Домачивание — домо́чування
 Домашний — 1) ха́тній, домо́вий, домі́вський; на́ський, сві́йський. — **Домашний холст** — домотка́не полотно́, домотка́н; 2) домі́вник, ця, домі́вець. — **Домашние** — домі́вники́, домі́вці́, сем'я́не, свої́. — **Домашний челове́къ** — сві́й чолові́к
 Домашивать, домостить — домо́щувати, домості́ти
 Домежевать, домежевывать, ся — домежува́ти, домежо́вувати, ся
 Домекъ, вживається тільки у виразі: **Не въ домекъ** — не вдога́д, не втямкі́
 Доменная печь — вели́ка піч, гу́та (на руднях)
 Домести, дометать — домести́, домі́тати
 Дометать, дометывать — доки́дати, доки́нути, докида́ти
 Домикъ, домишко — домо́к, домо́чок, ха́тка, хати́нка
 Домовитый — господа́рний, хазяйнові́тий
 Домовитость — господа́рність, хазяйнові́тість
 Домовладѣлецъ, лица, домохозяинъ — домохазя́їн, господа́рь до́му, домоде́ржавецъ, домохазя́йка, господі́ня до́му
 Домовничать — домува́ти, домонта́рюва́ти
 Домоводъ — домáр
 Домоводство — домі́вство, господа́рство, хазя́йство
 Домовой — домові́й, домові́к, ді́дько
 Домодѣльный — доморо́бний
 Домогательство — домага́ння, допоми́нання
 Домогаться — домага́тися, допра́влятися
 Домой — до до́му, до госпо́ди
 Домолачивать, домолотить — домолóчува́ти, домолоті́ти
 Домоправитель — управі́тель (дому), (стар.) — ша́фар(ь), доморя́дник
 Домоправительство — доморя́дни́цтво, доморя́д
 Доморощенный — доморо́слий, сві́йський, сво́го хо́ву
 Домосѣдство — домонта́рство, домáрство
 Домосѣдь, ка — домонта́р(ь), ка, домáр, дома́ха, сиду́н, (в жарт) — пі́чкур
 Домостроитель — будівні́чий
 Домостроительный — будівні́цький
 Домостроительство — будівні́цтво

Домочадець — 1) домівник, ця, домівець, (мн.) — домівці, д. Домашній; 2) челядинець, (зб.) — челядь, слуга, слуги

Домоустройство — господарство, доморядництво

Домучить — замучити, замордувати

Домчать, ся — домчати, ся, добігти, довести (швидко)

Домь — 1) дім, будинок, (мурований) — кам'яниця, с(ь)вітлиця, хороми, покої, (простий) — хата. — **Заѣзжий** — заїзд. — **Молитвенный** — молитовня, каплиця, капличка. — **Страннопримный** (при монастирях у запорожців) — вітальня. — **Питейный** — шинок, шинк. — **Свой** — господа, домівка

Домывать, домыть, ся — домивати, домити, ся

Домывание — домивання

Домыливать, домылить — домилювати, домилити

Домыслить, ся, домышляться — домислити, ся, доміркуватися, домізкуватися, домишлятися, домірко́вуватися, домізко́вуватися

Домѣривать, домѣриѣть, ся — доміряти, домірювати, доміряти, ся

Домѣривание — домірювання

Домѣрь — домір

Домѣсиль, домѣшивать, ся — домісити, домісювати, ся

Домѣшать, домѣшивать, ся — домішати, домішувати, ся

Домять — дом'яти, домняти

Донашивать, доносить, ся — доношувати, доносювати, доносити, ся

Донельзя — до краю, до останку, до кінця, до рѣшти, на́дто вже, через край, (про їжу) — до схочу́, до не́схочу

Донести, доносить, ся — 1) донести, доносити, ся; 2) довести до відома, доводити до відома; 3) денести́ (на кого), віказати, доно́сити, віказувати

Донесение — донесення, доведення

Донизать, донизывать, ся — донизати, донізувати, ся

Донизывание — донізування

Донимание — дошкүлювання, допикання

Донимать, донять — дошкүляти, допикати, дошкүлити, допекти́

Донная трава, донникъ, рос. *Melilotus alba* Desf. — білий буркун, *M. coerulea* Lam. — буркун-зілля, сірозілля, *M. officinalis* Lam. — жовтий буркун, луговий буркун

Донный — 1) донний; 2) буркунівий

Доноситель, ница — дока́жчик, ця, віка́жчик, ця

Донось — донос, віказ

Донце — 1) денце́; 2) днище

Донынь — до́сі, і до́сі, до тепер

Донырнуть — допірну́ти, допурну́ти

Донышко — денце́

Дообѣдать — дообідати

Дообѣденный — дообідний, перед'обідний

Доострить, доощрять — догострити, догострювати

Допаивать, допоить — допоювати, допоїти

Допаивать, допаять — долюто́вувати, долютува́ти

Допалзывать, доползти — доповза́ти, доповзти́, доліза́ти, долізти

Допалывать, дополоть — допо́лювати, дополоти́

Допалывание — допо́лювання

Допарывать, допороть — допо́рювати, допороти́

Допарывание — допо́рювання

Допахать, допахивать, ся — доорати, доорювати

Допахивание — доорювання

Допекать, ся, допечь, ся — 1) допика́ти, допекти́, ся; 2) д. Донимать

Допечатать, допечатывать, ся — додрукува́ти, додруко́вувати, ся

Допивать, ся, допить, ся — допива́ти, ся, допи́ти, ся

Допиливать, ся, допилить, ся — допи́лювати, допиля́ти, ся

Допиливание — допи́лювання

Допирать, допереть, ся — причиня́ти, причини́ти, ся

Дописать, дописывать, ся — дописа́ти, допи́сувати, ся

Дописка — до́пис

Дописывание — допи́сування

Допихивать, допихнуть, ся — допиха́ти, допиха́ти, ся

Допихивание — допиха́ння

Доплавить, доплавливать, ся — дотоплюва́ти, дотопи́ти, ся (до кінця)

Доплакать, ся — допла́кати, ся

Доплатить, доплачивать, ся — доплати́ти, допла́чувати, ся

Доплата — допла́та, допла́чування

Доплевать, доплевывать, ся — доплюва́ти, доплюво́увати, ся

Доплесть, доплетать, ся — доплести́, допліта́ти, ся

Доплывать, доплыть — доплива́ти, допли́сти, допли́нути

Допплывание — доплива́ння

Доплясать, доплясывать, ся — дотанцюва́ти, дотанцю́увати, ся

Доподлинно — напе́вне, спра́вді, докла́дно

Дополнение — 1) допов́нення, додава́ння; 2) дода́ток, дода́ча

Дополнительный — додатко́вий

Дополнить, дополнять, ся — доповни́ти, доповня́ти, ся

Дополусмерти — трóхи, ма́ло не до сме́рти

Допотопный — передпото́повий

Допотѣть — допітніти

Доправить, доправлять — ви́правити, ви́правля́ти

Допраздновать, ся — дос(ь)в'яткува́ти, допразникува́ти, ся

Допрашивание — допи́тування

Допрашивать, ся — 1) допи́тувати, пита́ти, ся; 2) допита́ти, ся

Допрось — до́пит, ви́пити, ви́пит

Допросчикъ — допи́тач

Допрудить, допруживать — догати́ти, дога́чувати

Допрыгаться — достриба́тися, доплига́тися, доскака́тися

Допрыгивать, допрыгнуть — дострібувати, доплігувати, дострибнути, доплигнути

Допрыскать, допрыскивать — допріскати, допріскувати

Допрыскивание — допріскування

Допрѣвать — упріва́ти, допріва́ти

Допрядать — допрядати

Допрядывание — допрядання

Допускать, допустить — допускати, припускати, допустіти і т. д.

Допускание — допускання, припускання

Допущение — до́пуск, до́пуст, по́пуск, по́пуст

Допытать, допытывать — ви́бити, вимучити, вибивати, виму́чувати (признання)

Допьяна — доп'яну

Допѣвать, допѣть, ся — дос(ь)півувати, дос(ь)півати, ся

Доработать, доработывать, ся — доробіти, доробляти, дороблювати, ся; допрацювати, допрацьовувати, ся

Доработывание — дороблювання

Доравнивать, доровнять — дорівнювати, дорівняти

Дорвать, дорывать — дорва́ти, дорива́ти

Дорисовать, дорисовывать — домалювати, домальовувати

Дорисовывание — домальовування

Дорога — доро́га, шлях. — Большая, торная дорога — бітий шлях, великий шлях, (стар. і гал.) — гостинець. — Желѣзная дорога — залізна ко́лія, залізниця. — Проселочная дорога — степова́, польова́ доро́га. — Почтовая дорога — стовповий шлях. — Весенняя, зимняя, лѣтняя дорога — вешня́к, зимня́к, літня́к. — Установившаяся дорога — становкий шлях. — Ухаби́стая дорога — вибо́їста́д. — Уѣзженная д. — уте́рта д.; (вдовж берега) — бережня́к, (крута з гори) — узві́з. — Идти безъ дороги, окольными путями — навмання́, мані́вце́м, мані́вця́ми. — Собира́ться въ дорогу — ла́годитися, лаштува́тися (в дорогу)

Дороговатый, то — дорогенький, ко

Дороговизна — дорожня́, дорожне́ча

Дорогой, го — 1) дорогий, до́рого; 2) лю́бий, коха́ний

Дородливый, дородный — огрядний, опа́систой, гладкий, тілові́тий

Дорожать — доро́жчати, доро́гшати

Дороже — доро́жче, доро́гше

Дорожить — доро́жити, ці́нити, шанува́ти

Дорожиться — доро́житися

Дорожка, дороженька — 1) дорі́жка, дорі́женька, сте́жка, сте́жечка; 2) дорі́жка, сму́жка (в якій тканині); 3) жолобо́к, рівчачо́к (вирізаний в дошці)

Дорожникъ — 1) долотце́ криве́ (для жолобків); 2) подоро́жник (книжка для подорожніх)

Дорожный — подоро́жній

Дорожчатый (плетеный чи витканий смужками) — смугна́стий, пасмо́ваний

Доростать — дороста́ти, вироста́ти

Дорубить, дорубливать — доруба́ти, прируба́ти, дору́бувати, приру́бувати

Доругаться — дола́ятися

Дорывать, ся — 1) д. Дорвать; 2) допада́тися, доскі́патися

Дорывать, дорыть, ся — дорива́ти, ся, доко́пувати, ся, дорі́ти, докопа́ти, ся

Дорѣзать, дорѣзывать — дорі́зати, докра́яти, дорі́зувати, докраюва́ти

Дорѣзвиться — допустува́тися, догра́тися

Досада — доса́да, при́крість, доку́ка, пересе́рдя, злість. — Какая досада! — яка́ шко́да! яка́ доса́да

Досадить, досаждаютъ — досади́ти, доку́чити, надокучи́ти, напри́критися, досажа́ти, докуча́ти, надокуча́ти, при́критись

Досадить, досаживать — досади́ти, доса́жувати

Досадительный, досадливый, досадный — доса́дний, докучли́вий, при́кий, обри́дливий

Досадовать — гніва́тися, се́рдитися

Досаливать, досолить, ся — досо́лювати, досо́лити, ся

Досаливать, досалить, ся — доса́лювати, дома́зувати, доса́лити, домасти́ти, ся

Досасывать, дососать, ся — досиса́ти, дососа́ти, досса́ти, ся

Досверливать, досверлить, ся — досве́рдлювати, досвердлі́ти, ся

Досель, доселѣ — до́сі, до сьо́го ча́су

Досидѣть, досиживать, ся — досиді́ти, досі́жувати, ся

Доска — до́шка. — Половая д. — мості́на, плані́ця, стелі́на, (випилена) — те́ртиця, (витесана) — те́с, — (½ вершко́ва) — шалі́вка, (для покрі́влі, драна) — дра́ни́ця, дра́нь, (випилена) — го́нт, го́нта. — Кухонная д. — сті́льні́ця

Доскабливать, доскаблить — доскромáжувати, доскріба́ти, доскромáдити, доскребти́

Доскабливание — доскромáджування, доскріба́ння

Досказать, досказывать — доказа́ти, домо́вити, догово́рити, до́казувати, домо́вляти, догово́рювати

Досказывание — до́казування, домо́вля́ння

Доскакать, доскакивать — доско́чити, дострибну́ти, доплі́гнути, доска́кувати, дострі́бувати, доплі́гувати

Доскакаться — доска́тисся, достріба́тисся

Доскакивание — доско́кування, дострі́бування

Доскребать, доскресть — дос(ш)кріба́ти, дос(ш)кребти́, дошкря́(а)бати

Доскребание — доскріба́ння, дошкря́(а)бування

Дослуживать, дослужить — дослу́жувати, дослужи́ти

Дослуживание — дослу́жування

Дослушать, дослушивать, ся — дослу́хати, дослу́хувати, ся, дослуха́тисся

Дослушивание — дослу́хування

Дослышать — дочу́ти

Досмаливать, досмолить — досмóлювати, досмóлити

Досматривать, ся, досмотрѣть — 1) додивлятися, додивітися; 2) доглядати, дозира́ти, назира́ти, пильнува́ти, доглядіти, доглянути, допильнува́ти

Досмотрщикъ, ца — дозо́рний, доглядач, доглядачка

Досмотръ — до́гляд, дозі́р

Досмѣяться — дос(ь)мі́ятися, дореготáтися

Досолить — 1) досо́лити; 2) допекти́, дошкóлити

Досоль — до́сил, досо́лювання

Досохнуть, досыхать — досо́хнути, доси́хати

Доспать, досыпать — доспа́ти, досипа́ти

Доспѣваніе — дости́гання

Доспѣлый — дости́глий

Доссориться — досварі́тися, догри́зтися

Доставать, достать — 1) достава́ти, сяга́ти, досяга́ти, діста́ти, досягти́; 2) добува́ти, роздобува́ти, добу́ти, роздобу́ти, (з-під чого-небудь) — ви́добути; 3) виста́чати, вистарча́ти, става́ти, вистачи́ти і т. д. — Не доставать — бракува́ти

Доставаться, достаться — достава́тися, припада́ти, дохо́дити, доста́тися, припа́сти, дійти́

Доставить, доставлять, ся — доста́вити, приста́вити, доставля́ти, приста́вляти, достача́ти, постача́ти

Доставка — доста́ва, приста́вка; доста́чання, постача́ння

Доставаніе — дістава́ння

Достаивать, достоять — досто́ювати, досто́яти

Достальной — оста́нній, оста́тній

Достатокъ — доста́ток, (частіше мн.) — до́статки, вжитки

Достаточно — дово́лі, до́сить; доста́тно, з доста́тком

Достаточный — 1) доста́тній; 2) замі́жний, заможне́нький, багате́нький

Достаточность — доста́тність; замо́жність, за́сібність

Достегать, достегивать — достіба́ти, дості́бувати

Достигать, достигнуть, достичь — 1) наздоганя́ти, наздогна́ти, настига́ти, насти́гти; 2) досяга́ти, дохо́дити, добува́тися, досягти́, осягну́ти, дійти́, добу́тися, доп'ясти́сь

Достижение — дося́гнення, ося́гнення

Достижимо — дося́жно, можли́во

Достижимость — дося́жність, можли́вість

Достижимый — дося́жний, можли́вий

Достирать — допра́ти

Достовѣрность — пе́вність, правди́вість

Достовѣрный, но — пе́вний, правди́вий, пе́вно, запе́вне, спра́вді

Достодолжный, но — нале́житий, пові́нний, як слі́д, нале́жито

Достойно — як нале́жить, по заслу́зі, як слі́д, досто́йно

Достоинство — 1) ціна́, ва́га, ва́ртість; пова́га. — Сохранять свое достоинство. — пова́гу до се́бе трима́ти; 2) заслу́га. — По достоинству, — по заслу́зі; 3) досто́їнство, стан; гідні́сть

Достойный, достоень, -стойна — ва́ртий, ва́рт, а, гідний, досто́йний

Достопамятный — вікопо́мний

Достопочтенный — високопова́жний, високоша́новний

Дострагиваніе — достру́гування

Достопримѣчательный — високознамені́тий

Достославный — славе́тний, хвале́бний, високосла́вний

Достояніе — до́бро, ма́сток, майно́, вжитки, доста́тки

Дострагивать, дострогать, ся — достру́гувати, доструга́ти, ся

Достраивать, достроить, ся — добудо́вувати, добудува́ти, ся

Достранствовать, ся — домандрува́ти, ся

Достригать, достричь — дострига́ти, достри́гти

Достройка — добудува́ння, добудова́

Дострѣливать, дострѣлить — дострі́лювати, достре́лити, дострі́лити

Дострѣлять — ві́стріляти, пови́стрілювати; пови́пускати (набо́ї)

Достряпать — впо́ратись

Доступать, доступить, ся — досту́пати, досту́пити, ся, підсту́пити

Доступность — присту́пність, досту́пність, повільні́сть

Доступный — досту́пний, присту́пний, (про ціну) — повільний

Доступъ — до́ступ, при́ступ

Достучаться — досту́катися

Достывать, достыть — холо́нути, прости́гати, дохолóнути, прости́гти

Достыглый — прости́глий

Досугъ — дозві́лля, вільний, гуля́щий час. — На досугъ — на дозві́ллі, вільного, гуля́щого часу́

Досудиться — допозива́тися, дотяга́тися

Досужестъ — зда́тність, зді́бність, мото́рність

Досужій — зда́тний, зді́бний, вда́тний, мото́рний

Досужный — вільний, гуля́щий

Досуслить — досмо́ктати

Досу́ха — на́сухо

Досучивать, досучить — досу́кувати, досу́кати

Досушивать, досушить, ся — досу́шувати, досу́шити, ся

Досчатый — доща́ний

Досчитать, ся, досчитывать, ся — долі́чити, долі́чувати, ся

Досчитываніе — долі́чування, до́числювання

Досыла́ть — досила́ти

Досыпать, досыпать — досипа́ти, досипа́ти

Досыпать, доспать — досипа́ти, досипля́ти, доспа́ти

Досыпка — досипа́ння

Досыта — вдо́сить, до не́хочу

Досъвать, досѣять — досі́вати, досі́яти

Досѣкати, досѣчь — 1) дорубувати, дорубати; 2) досікати, досікти
Доталкивати, дотолкати — допіхувати, доштовхувати, допхати, доштовхати
Доталкиватися, дотолкатися — дотовплюватися, дотовпитися
Доталкиваніє — доштовхування, допіхування
Дотанцювати, ся — дотанцювати, ся
Дотапливати, дотопити — дотоплювати, дотопити, допалювати, допалити
Дотаскати, дотаскивати, ся — доволокти, дотягти, доволікати, дотягати, ся
Дотаскиваніє — дотягання, доволікання
Дотачати, дотачивати — доточити, приточити, приштукувати, доточувати і т. д.
Дотачивати — 1) д. Дотачати; 2) догострювати, догострити
Доташити, ся — доволокти, дотягти, ся
Дотвердити, дотвержувати — дозубрити, дотовкти, дозубрувати, дотовкати
Дотворити, дотворять — причинити, причиняти
Дотекати, дотечь — дотікати, доливатися, дотекти, долитися
Дотеребити, дотреблявати (про куші) — дотеребити, (про вовну, пір'я) — доскубти, додрати, (про що інше) — досмікати, дошарпати, дотереблювати і т. д.
Дотереть, дотирати — дотерти, дотирати
Дотерпівати, дотерпіть — дотерплювати, дотерпіти
Дотесуваніє — дотісування
Дотесувати, дотесати — дотісувати, дотесати
Дотискати, дотискивати — дотіскати, додавити, додушити, дотіскувати і т. д.
Дотиснути — додрукувати
Дотла — геть-чісто, до останку, до решти, до щенту, до пня, до ноги
Дотолочь, ся — дотовкти, ся
Дотолѣ — діти, діти, дітіль, до того часу
Дотравити, дотравлювати — 1) випасти, витолочити, випасати, витолочувати; 2) доцькувати, доцьковувати
Дотратити, дотрачувати — витратити, страстити, витрачувати і т. д.
Дотребувати — доправити
Дотревожити, ся — дотурбувати, ся
Дотрепати — дотріпати, дотіпати
Дотрескати, ся — дожерти, долопати, дотріскати, ся
Дотреснути — лопнути (до кінця), дотріснути
Дотрогиватися, дотронутися — торкатися, доторкуватися, торкнутися, доторкнутися, доткнутися, дотикнутися
Дотрудитися — допрацюватися, доробитися
Дотрунити — докепкуватися, доглузуватися
Дотушити, ся — догасити, ся
Дотыкати, дотыкати — дотікати, достромити, дотікати, достромляти
Дотѣснитися — дотовпитися, доштовхатися

Дотягивать, ся, дотянуть, ся — дотягувати, доволікати, дотягти, доволокти, ся
Доужинать — довечеряти
Доумничаться — домудруватися
Доучать, доучивать, ся, доучить, ся — до-
вчати, доучувати, ся, довчити, доучи-
ти, ся
Доучиваніє, доучка — доучування
Дохаживать — доходить
Дохвалить, ся — дохвалити, ся
Дохвасть, ся — дочванитися
Дохватать, хватывать — дохапати, дохо-
плювати
Дохватить — дохопити, досягти
Дохлебасть — досьорбати
Дохлестать — достьобати, дохльоскати
Дохлець — бовтюк, розбовток, запорток,
гниле яйце
Дохлопотать, ся — дохлопотатися
Дохлый — дохлий, здохлий
Дохнуть — дихнути, хукнути
Дохнуть — дохнути, гинути, падати
Доходить — доходить
Доходный — дохідний
Доходь — дохід, прибуток, користь, зиск
Дохрабриться — дохрабрувати
Дохрапѣть — дохροпті
Доцвѣлый — доквітлий
Доцвѣсть, доцвѣтать — доц(ь)вісти, до-
ц(ь)вітати, доквітівувати, докві-
тувати
Доцѣдить, доцѣживать — доцідити, доціжу-
вати
Дочеринь — доччін, а, е
Дочернить — дочорніти
Дочерпать, дочерпывать — дочерпати, до-
чѣрпувати
Дочертить, дочерчивать — дорисувати, до-
рисівувати
Дочерчиваніє — дорисівування
Дочесать, ся, дочесывать, ся — дочесати,
дочісувати, ся, дочухати, дочуху-
вати, ся
Дочирикаться — доц(ь)вірінькатися
Дочесть, дочитывать, досчитывать — 1) до-
читати, дочітувати, ся; 2) долічити,
долічувати, ся
Дочиста — геть чисто, цілком, без останку
Дочистить,очищать — дочістити, дочи-
щати
Дочитать, дочитывать, ся — дочитати, до-
чітувати, ся
Дочка — доня, донька
Дочь — дочка, (здр.) — доня, донька, донеч-
ка, доненька, дочя, (вдова́на) — вдо-
вівна, удовівна, (єдина у батьків)
— одина́чка, єдина́чка, (перша) — пер-
ва́чка, богда́нка, (остання) — ме-
зінка, мезінна, (бондаря) — бонда-
рівна, (купця) — купцівна, (писаря)
— писарівна, (різника) — різниківна
і т. д. — Крестная дочь — хрещениця
Дошагать, дошагнуть — досягати, досту-
пити
Дошалить, ся — допустуватися
Дошаркаться — дочовгатися

Дошатать, ся — 1) дохитати, ся; 2) доволочитися, дошвандяти
 Дошвыривать, дошвырять, дошвырнуть — докидати, дошпурляти, докинути, дошпурнути
 Дошивать, дошить — дошивати, дошити
 Дошлый — дорослий, (про хліб) — спілий, доспілий, достіглий, (про печений хліб) — випечений
 Дошлець, дошлякъ — 1) мітець, мистець, мастак; 2) проноза, пройдис(ь)віт
 Дошумѣть — догомонітися, догаласуватися, догвалтувати
 Дошутить, ся — дожартувати, ся
 Дощань — шаплик, кадіб (р. кадовба)
 Дощаной, дощатый — дощаний
 Дошечка — дощечка
 Дошипать, дошипывать — дошипати, дощипувати, (пір'я, волосся) — доскубти, доскубувати
 Дошупать, дошупывать, ся — долапати, долапувати, ся, домацати, домацувати, ся
 Доѣдать, доѣсть — доїдати, доїсти
 Доѣздить, ся — доїздити, ся
 Доѣзжать, доѣхать — доїздити, доїхати
 Доѣзжачій — доїзжачий
 Драгоценность — коштовність, дорогоцінність
 Драгоценный — коштовний, дорогоцінний. — Д. камень — самоц(ь)вітний камінь, самоц(ь)віт
 Драгунъ трава, рос. *Artemisia Dracunculus* L. — острогон, тургун
 Дражайший — найдорожчий, предорогий
 Дразнить, ся — 1) дразнити, ся, дратувати, дровичи; 2) піддрочувати
 Дразнение — дровичення, дравнення; ятрення
 Драка — бійка, тасканіна, чубаніна
 Драконъ — 1) змії (крилатий, бачешний); 2) ящурка (індійська, африканська)
 Драма, -тический — драма, -тичний
 Дранина — дра́нка, клапот, клаптик
 Драница — дрань, драніця
 Драніе — драння, (про волосся) — скубка
 Дратва — дра́тва
 Драть — 1) дерти, шматувати, ша́рпати; 2) скубти, чубити, дерти (за ухо). — Драть кось — кірпу гнути. — Дереть по кожѣ — по-за шкурою мороз
 Дратся — бїтисся, лупитисся, лущуватисся, скубтисся, чубитисся, дертисся, пнутисся
 Драхва, пт. *Otis tarda* — дрохва, (самець) — дрохвич, (мале) — дрохвеня, -тко
 Драховинный — дрохв'ячий
 Драчка — гребло
 Драчливый — битливий, драчливий
 Драчунъ — забіяка, задирака
 Драчь — гѣмбедь
 Драчливость — битливість
 Дребедень — недоречність
 Дребезгъ, (частіше мн.) дребезги — гамуз, дрізкий
 Дребезжать — дренчати, деренчати, бриніти, брязчати
 Дребезжаніе — деренчання

Древесина — дере́вина (волокно рослини)
 Древесный — деревний, деревовий
 Древко (у вил, мітли, черпакá) — держак, держално, держало, (у граблів) — граблище, (у короги) — держало, (у коси) — косовище, кісся, (у кочерги) — кочержище, коцюбище, (у списа) — ратище, (у ціпа) — ціпильно
 Древний — давній, стародавній, старос(ь)вітський, старовічний, староденний, старовінний, старожитний, предковичний. — Древнийший — давнєзний, найдавніший
 Древность — стародавність, старовина, старос(ь)вітчина. — Глубокая древность — давня давнина
 Древовидный — деревоподібний
 Дреготочецъ, (ком.) *Teredo* — шашель
 Дреколі — дрічча, кілля
 Дреловать — свердлити (у дзигармаїстрів)
 Дрель — свердел, свердло, свердлик
 Дрема — 1) дрімота, дрімки; 2) рос. *Lychnis flos cuculi* L. — смілка, черевички, боцянки
 Дремание — дрімання
 Дремать — дрімати, куняти
 Дрематься — дріматися, на сон клонити
 Дремливый — дрімливий
 Дремучий — густий, темний (ліс)
 Дремучесть — густвина, гушавина (лісова)
 Дремучка — сплячка
 Дресва — жорства
 Дрессировать — муштрувати; заправляти на щó
 Дрессировка — муштрування, муштра
 Дробина — дробина, шротовина
 Дробить, ся — дробити, ся, кришити, ся
 Дробница — шротівниця
 Дробный — дробовий
 Дробь — 1) дріб'язок; 2) дріб, шріт, (одна штука) — дробовина, шротовина; 3) частка; дріб. (р. дробу)
 Дрова — дро́ва, (здр.) — дрівця
 Дровни — санки, (без ящика, кінські) — копильчакі, (волові) — гринджоли
 Дровосѣкъ — 1) дроворуб, рубак; дроваль; 2) ком. *Cerambyx* — музика
 Дровяникъ — 1) дроварь, дроваль; 2) дровітня
 Дровяной — дров'яний. — Д. сарай — дровник
 Дорога — розвора
 Дороги — бендюгі, (водовозні) — кари, (похоронні) — мари
 Дрожалка, рос. *Tremella* — драглі
 Дрожаніе — дріжання, тремтіння
 Дрожать — дріжати, труситися, трястися, тремтїти, тіпатися, (від холоду, в жарт) — дріжакі їсти. — Дрожащий — тремтячий, тремкий
 Дрожди, дрожжи — дріжчі, дріжджі; (домашні з тіста) — розчина
 Дрожки бѣговья — бігунці
 Дрожь — дріготя, здриги, дріжакі
 Дроздъ, пт. *Turdus musicus* — дрізд (р. дрозда), *Turdus merula* — кіс (р. кіса)
 Дрокъ, рос. *Genista* — дрік (р. дроку), зінóвать

Дрочень — мазун, опецок
 Дрочить — мазати, пестити (дитину)
 Другой — 1) другий; 2) інший, інчий, інакший. — **Въ другой разъ** — другим разом, іншим часом. — **Другое запль** — іншої с(ь)півас. — **На другой день** — другого дня, на другий день. — **Ни то, ни другое** — ні те, ні се. — **Это другое дѣло** — се інша річ
 Другъ — друг, приятель, (що побратався) — побратим, (про жінок) — друга, другія. — **Друзья** — друзи, друзі. — **Другъ за другомъ** — один за другим, один по одному. — **Другъ за друга** — один за одного. — **Другъ друга** — один одного. — **Другъ съ другомъ** — між себе, поміж себе
 Дружба — дружба, приятельство; побратимство
 Дружелюбный — приятний, ласкавий
 Дружелюбие — приятність, ласкавість
 Дружескій, ки, дружественный, но — приятельський, поприятельськи
 Дружество — приятнь
 Дружить, ся — дружити, ся, товаришувати
 Дружище — д. Другъ. — **Пойдемъ, дружище!** — ходім, друже!
 Дружка — 1) боярин, дружко (приятелі молодого); 2) пара, рівня. — **Прибратъ дружку** — підібрати до пари
 Дружный, но — 1) дружній, дружно; 2) одностайний, но, разом
 Дрыхнуть — спати, хропакá задавати
 Дряблый — в'ялий, (про землю) — пухкий, (про камінь) — дірчастий, (про дерево та овочі) — трухлий, трухлявий
 Дряблость — зів'ялість; пухкість
 Дрябнуть — в'янути, марніти; (про дерево, овочі) — трухнути, трухлявіти
 Дрябѣть — деренчати, дренчати
 Дрягать, ся — дригати; брикати, ся
 Дрягота, Convulsio — дріготá, корчі, (в лиці) — мішки
 Дрязгъ — 1) с(ь)міття, нечисть, бруд; 2) (частіше мн.) дрязги — плити, поговір, поговори, обмова
 Дрянить — с(ь)мітити
 Дрянной, дрянный, дрянно — поганий, паскудний, ледачий, кепський, погано, паскудно, кепсько
 Дрянъ — 1) с(ь)міття, нечисть; 2) погань, негідь; 3) (про чоловіка) — ледáщо, паскуда, погань
 Дряхлость — хирність, дряглість, старість
 Дряхлый — хирний, підупалий на силах, підтоптаний
 Дряхлѣть, дряхнуть — хиріти, дрягліти, упадати на силах, старітися
 Дубасить — дубасити, лупити, лупцювати, періщити
 Дубикъ — дубок
 Дубина — 1) дубина, дубець, ломака; 2) (про чоловіка) — бовдур, лобурь, лобуряка, убоїще, вбоїще
 Дубиноватый — пришелéпуватий, незграбний

Дубить — чинити, вичиняти (шкури), гарбарювати
 Дубка — 1) чиньба; 2) дуб, дубок (човен з дуба)
 Дубленіе — д. Дубка 1
 Дублетъ — другак, дублікат
 Дубнякъ — дубняк, дубінка
 Дубовка, рос. Veronica Chamaedrys L. — безвѣршки, блакітні очки, одхасник
 Дубовый — дубовий. — **Д. лѣсъ** — дубина
 Дубрава — діброва, ліс (густий), гай
 Дубравистый — лісний, лісистий
 Дубравный — лісовий, гайовий
 Дубровка, рос. Ajuga reptans L. — суховѣршки, гостровѣршки, дівчача краса
 Дубровникъ, рос. Teucrium Chamaedrys L. — чебрéць лісовий, самосіл; T. Scordium L. — скóрдія, дікий часнік
 Дубчикъ — дубочок
 Дубъ — дерево Quercus robur — дуб, (здр.) — дубок, дубочок, дубонько, (поб.) — дубарь; Q. pedunculata Ehrh. — нелінь; Q. sessiliflora Sn. — дуб осінчук, озимий дуб
 Дубье — ломачча
 Дуга — дуга; лук, каблучка
 Дуговатый, дугообразный — дужний, лукуватий, каблучкуватий, вилукуватий
 Дуда — сопілка, дуда
 Дудакъ — д. Драхва
 Дудить — в дуду, в сопілку грати, дудити
 Дудка — сопілочка, дудка
 Дудки — дзусь, дзуськи, зась, заськи
 Дудочникъ — 1) рос. Levisticum officinale. Koch — любісток, любіста; 2) дударь, дударик
 Дудочный — дудковий, сопілковий
 Дудчатый — дудкуватий
 Дуло — рұра, рұля, дуло
 Дума — 1) дума, думка, гадка; 2) рада. — **Дума городская** — міська дума, ратуша
 Думаніе — думання, гадання
 Думать, ся — 1) думати, ся, гадати, ся, міслити; міркувати, мізкувати; здаватися, видаватися; 2) дбати. — **И думать забыль** — і гадки не має
 Думный — 1) радний, думський; 2) замислений
 Дуновеніе — подих, повів, подув; (на руки або на шибку) — хукання
 Дунуть, дуть — дмухнути, війнути, подихнути, (про великий вітер) — бурхнути, бурхати, (на холодне, щоб потепліло або обтало) — хукнути, хукати
 Дуплистый — дуплинястий, дуплястий, дупнястий
 Дуплить — довбати, видовбувати (дупло)
 Дупло — дупло, (широке) — макітра
 Дупловатый — дупчастий, дуплявий
 Дуплѣть — дуплявіти, трухлявіти, порохніти
 Дуплянка, гриб Agaricus violaceus L. — синюха, синяк
 Дура — дурна, дурка, (поб.) — дурінда, дурепа

Дураки (гра в карти) — дурень. — Играть в дураки — грати в дурня, в кєпа
 Дураковатый — д. Глуповатый
 Дураковъ — дурнів
 Дуракъ, дуралей — дурень, (здр.) — дурник, йолоп, кєп; дуріло, дурніло, дурний. — Остался в дуракахъ — пошився у дурні. — Дурака валять — дурника стрóити, клéити
 Дуранда — макұх(а), (одварений, не дуже видавлений) — урдá, вурдá, гурдá, (в жарт) — свинячий сир
 Дурацкий — дурний, йолопський
 Дурачекъ — дурник
 Дураченье — обдурювання
 Дурачество — дурість, дур, дуріння, дурійка
 Дурачить — дуріти, туманити, туману пускати
 Дурачиться — 1) дуріти; пустувати, жирувати; 2) дурника стрóити, клéити
 Дурачище — дурнище
 Дуренье — дуріння
 Дурища — дурінда, дурєпа
 Дурманъ, рос. *Datura Stramonium* L. — будяк, дурноп'ян, дівдерево, німіця, коров'як
 Дурненький, ко — поганенький, ко
 Дурнишникъ, рос. *Xanthium strumarium* L. — залучник, зóбник, овечий реп'яшок, свінки
 Дурно — 1) погано, кєпсько, злє, негóже, гідко, паскúдно; 2) млóсно, нúдно. — Ей дурно сдѣлалось — їй млóсно стáло, їй знедóбрилось, вона зімліла
 Дурковатый, то — поганенький, ко
 Дурной, дурень — поганий, недóбрий, негáрний, паскúдний, бридкий, гідкий, лихий; злий, кєпський, лєдáчий. — Дурень лицомъ — бридкий, поганий на виду. — Онъ не дурень, она не дурна — він, вона нічóго собі, гарнєнький, гарнєнька
 Дурнота — 1) негóжість 2) млість, нудóта
 Дурнѣть — поганіти, поганішати; марніти
 Дурочка — дурнєнька, дурка
 Дурь — дур, дурість; блазєнство. — Нашла дурь — дур напáв
 Дурѣть — дуріти і д. Глупѣть
 Дутикъ, дутьшъ — 1) опéцок, пикáтий; 2) гримач, мурміло; 3) чванькó
 Дуть — дúти, дмұхати
 Дуться — 1) надимáтися, дúтися; 2) бурмóситися
 Духи — пáхощі
 Духоборець — духобóрець
 Духовенство — духовєнство, духовніцтво, духовні
 Духовная — духовна, духовниця
 Духовность — духовність
 Духовникъ — духовнік, духовний отéць, сповіднік (с(ь)в'ящєник)
 Духовный — 1) духовний, безтілєсний, безтільний; 2) духовний, духовницький. — Д. сынъ, д. дочъ — сповідальник, ця. — Д. завѣщаніє — д. Духовная
 Духовъ день — С(ь)в'ятóго Дұха

Духовой — духовий
 Духота — задұха; духóта, дұшність
 Духъ — 1) дұх; 2) душá; 3) дух, пах, пáхощі; 4) пáра. — Вольный духъ — лєгкий дух. — Духомъ — дұхом, мйттю, вмент, вмах. — Испустить духъ — Бóгові дұшу віддáти. — Не вь духъ — не по собі щось. — Не хватило духу — не нас(ь)мів, не відвáжився. — Придать духу — додáти дұху. — Перевести духъ — дух звєсти, віддїхатися. — Собраться сь духомъ — набратися с(ь)млості, відвáги. — Скакать во весь духъ — скакати, бїгти щó дұху
 Душа — душá. — Безъ души — не тямлячи себе. — Вь душу не йдетъ — в дұшу не лїзе. — Душа вь пятки ушла — душá не на місті, на душі похолóло. — Отдать на душу — віддáти на віру. — Отвести душу — спочїти душею. — Отъ души — від щїрого сєрця. — Покривить душею — взяти грїхá на дұшу, схибнұти. — По душъ — по сєрцю, до сподóби, до мїслї. — Сколько душъ угодно — скільки душá забажáє, до схочұ. — Сь души тянетъ — з душі вєрне. — Чуть, держится душа — тільки душá в тілі, тільки живий та тєплий
 Душевный — душевний, щїрий, сєрдєчний
 Душевредный — душевáдний
 Душегубецъ, -бица — душогуб, ка, душогубник, -ниця
 Душекъ, душокъ — душóк. — Сь душкомъ (риба, м'ясо то-що) — чúти, душїть, (про чоловіка) — з нóровом, мұха в нóсі
 Душение — удұшення
 Душєный — дұшений. — Д. мясо — душєніна
 Душенька, душечка — сєрдєнько, сєрце, дұшко, дұся
 Душеприказчикъ — виконáвець по духовній
 Душистый — запашний, пахучий, пахнұчий
 Душистость — запáшність, пахучість
 Душитель — душмáн
 Душить — душїти
 Душица, рос. *Origanum vulgare* L. — матерінка
 Душка — 1) дұся; 2) дұжка (кісточка у птиць)
 Душный, но — душний, парний, дұшно, пáрно
 Дуэль — поєдїнок
 Дыба — дїба, дибїця, скрипїці
 Дыбомъ, дыбы — дұба, горóю; цапа, цапки, цапом, (про волосся) — до горї (стати)
 Дылда — здоровїло, вислюгáн
 Дымволокъ — верх (в димарї)
 Дымить, ся — димїти, курїти, ся, димїти
 Дымникъ — кұрево, кұрище
 Дымница — 1) д. Дымволокъ; 2) рос. *Fumaria officinalis* Lin. — польовá рұта, жїтничка
 Дымный, но — дїмний, кұрний, но
 Дымовникъ — димáрь
 Дымовое — димовє

Дымовой — димовий. — Дымовая труба — димарь, бовдур
 Дымчатый — димовий, (про масть) — чалий
 Дымъ — дим; курево. — Обратиться въ дымъ — здимніти
 Дынний — діннячий
 Дыня, рос. Cucurbita melo — діння, (різні породи) — бовтуха, бухарка, дрислявка, дубівка, зимівка, качанка, петрівка, татарка. — Внутренность дыни — жабур, жабуріння, животіння
 Дыра — дірка, (здр.) — дірочка
 Дыристый — дірявий, дірчатий
 Дыритъ — дірявити, діркувати, дірчити
 Дыриться — дірявити, дірчавити
 Дырища — діромáха
 Дыханіе — дихання, віддих, подих, дух
 Дыхательный — дихальний, дішний
 Дыхлецъ — ядушливий, ядушний
 Дышатъ — дихати; (на що холодне, щоб зігріти) — хухкати, (сильно від тяжкої роботи) — хекати
 Дышло (в кінському возі) — дішель, (у воловому) — вія, (у волових санок) — роскіп, (половина вія вдовж) — вііна, (дірка у віі для ярма) — хавела, (брус, на котрому держиться вія) — крижівніця
 Дьяволенокъ — чортеня, бісеня
 Дьяволь — диявол, біс, чорт, сатана, лукавий, нечистий, гаспид, дідько, (поб.) — чортяка, бісяка; (по місцю) — домовик, польовик, лісовик, полісун, водяник, водяний, болотяник
 Дьявольскій — д. Бѣсовскій
 Дьяконствовать — дияконувати
 Дьякъ, дьячокъ — дяк, дячок
 Дьяческій, дьячій, дьячковскій, дьячковъ — дяків, дяківський, дячківський
 Дьячество — дяківство
 Дьячить — дякувати
 Дьячиха — дячиха
 Дѣва — діва, панна, дівчи́ца. — Пресвятая Дѣва — Пречіста, Діва Марія, Бóжа Мати. — Старая дѣва — стара дівка, літнá
 Дѣвать, ся, дѣть, ся — дівати, ся, діти, ся, подіти, ся, заподіти, ся
 Дѣвица, дѣвушка — дівчина, діви́ця, (ласк. і здр.) — дівча́, дівчинонька, дівонька, (мн.) — дівчáта, (зб.) — дівóцтво, дівóта; панна, панночка, паня́нка, (дуже молода) — підліток, піддівок, (що вінок загубила) — по́критка
 Дѣвица въ зелени, рос. Nigella damascena L. — неч́есані панночки́, неч́о́си-панночки
 Дѣвицынь — дівчинин
 Дѣвическій, дѣвичій — дівочий, дівóцький, паня́нський. — Дѣвичество, дѣвство-ваніе — дівування, дівóцтво. — Провестъ въ дѣвичествѣ — здівувати, віддівувати
 Дѣвичникъ — дівич-вечір, вінкоплéтини, дружбини
 Дѣвичья — дівóча (кімната), дівочий по́кій
 Дѣвка — дівка, (поб.) — діву́ля, дівóха

Дѣвочка — дівчинка, дівча́, дівча́тко, дівченя́, дівонька
 Дѣвочкинь — дівчин, дівчинин, дівча́тків
 Дѣвочникъ — дівчер, дівча́тник
 Дѣвственница — незáймана, невінна, чіста, пра́виця
 Дѣвственный — незáйманий, непочáтий, цілінний, непору́шений
 Дѣвство — 1) д. Дѣвичество — дівóчий стан; 2) дівство, невінність; віне́ць, віно́к. — Лишить дѣвства — зірвáти, здійс́няти віно́к (в піснях). — Потерять дѣвство — віно́к загубіти, згубіти
 Дѣвствовать — дівувати, дівóчити
 Дѣвчонка — дівченя́, дівчу́к
 Дѣдина — дідізна
 Дѣдильникъ, ца, рос. Aegorodium Podagraria L. — яглі́ця
 Дѣдинька — дідусь, дідусик
 Дѣдичный, дѣдовскій — дідівській, діді́зний
 Дѣдовство, дѣдовщина — дідізна, дідівщи́на
 Дѣдовъ — дідів, дідовий
 Дѣдушка — дідусь, дідусик. — Дѣдушка домовой — домовик, домовий, дідько
 Дѣдушкинь — дідів, дідусів
 Дѣдь — дід, (поб.) — дідугáн, дідугá, діді́ще
 Дѣеписаніе — дієпис, істóрія
 Дѣеписатель — дієписець, істóрик
 Дѣеписательный — дієписний, історичний
 Дѣйствительно — спра́вді, дійсне
 Дѣйствительность — дійсність
 Дѣйствительный — дійсний, спра́вжній; правді́вий, півний. — Дѣйствительная жизнь, цѣна — правді́ве, спра́вжне життя́, спра́вжня ціна́
 Дѣйствіе — дія; учі́нок, вчі́нок; сі́ла, впли́в, справа́. — Имѣть дѣйствіе — ма́ти сі́лу. — Законъ обратнаго дѣйствія не имѣетъ — закон не має зворóтної (або відворотної) сили. — Оскорбить дѣйствіемъ — знева́жити чінно
 Дѣйствователь — діяч
 Дѣйствованіе — чінність, ді́яння
 Дѣйствовать — 1) діяти, чиніти, робіти; 2) ма́ти сі́лу
 Дѣйствующій — діючий; дієвий, чінний. — Дѣйствующія лица (в драмі) — діючі, дієві особи, люди
 Дѣланіе — рóблення, робóта
 Дѣлать, ся — робіти, ся, чиніти, ся, творіти, ся, діяти, ся, (що лихе) — ко́їти, ся, витворя́ти, ся, виробля́ти, ся, (аби як, невміло) — ба́зграти, ма́згати, партáчити. — Дѣланный — рóблений. — Дѣлающий — рóблячий, діючий. — А что мнѣ дѣлается? — а що мені діється? — Дѣлать кругъ — колу́вати. — Дѣлается хуже — гіршає. — Отъ нечего дѣлать — з ні́чого робіти, знеч́ев'я
 Дѣлежный — подільний, розді́льний, ді́льчий
 Дѣлежъ — ді́льба, рóзді́л, по́діл, паюва́ння

Дѣленіе — по́діл; ді́лення
Дѣлець — ді́льник, мі́тець, ма́ста́к
Дѣлимость — поді́льність, ді́льність
Дѣлимый — ді́льний, поді́льний
Дѣлитель — ді́литель
Дѣлитель, ся — ді́лити, ся, поді́ляти, ся, розді́ляти, ся, паюва́ти, (на два) — дво́їти, (на три) — тро́їти
Дѣлишко — ді́льце
Дѣло — ді́ло, спра́ва; учі́нок, вчі́нок; ро́бота, пра́ця; акт. — **Въ самомъ дѣлѣ** — спра́вді, спра́вжки. — **Въ чемъ дѣло** — в чі́м ді́ло, про що рі́ч? — **Дѣло мастера боится** — ді́льника і ді́ло боі́ться. — **Дѣло естественное, обыкновенное** — с(ь)ві́това рі́ч, зви́чайна рі́ч. — **Дѣло плохо** — пога́не ді́ло, ке́пська спра́ва. — **Дѣло только въ томъ, что бы...** — рі́ч тільки про те́, щоб... — **Золотыхъ дѣлъ мастеръ** — зо́лотарь. — **Мое дѣло сторона** — мо́я ха́та скра́ю. — **Не въ томъ дѣло** — не в ті́м рі́ч, сі́ла. — **Не къ дѣлу** — не до ді́ла. — **Не твое дѣло** — не твоє ді́ло, за́сь, за́ськи. — **Плевое дѣло** — пу́сте ді́ло. — **По дѣломъ** — за ді́ло. — **По дѣломъ вору и мука** — ко́тузі по за́слузі. — **Поймать на дѣлѣ, на мѣстѣ преступленія** — злапа́ти, пійма́ти на гаря́чому вчі́нку. — **Ратное дѣло** — військова́ спра́ва. — **Слыханное ли, виданное ли дѣло** — чи чува́но, чи ви́дано? — **Статочное ли дѣло** — чи по́доба, чи годі́ться? — **То ли дѣло** — не́ма́ кра́ще як, не́ма́ як. — **Тяжебное дѣло** — по́зов, спра́ва. — **Что мнѣ за дѣло** — яке́ мені́ ді́ло. — **Что дѣло, то дѣло** — що пра́вда, то пра́вда. — **Это дѣло** — це до́бре, гара́зд. — **Это особое дѣло** — се й́нша рі́ч, се й́нша ста́ть. — **То и дѣло** — те і зна́й, тільки те, тільки й того́, що... — **Женское дѣло**, жіно́ча рі́ч. — **Извѣстное дѣло, что...** відо́ма рі́ч, що...
Дѣловой — ді́ловий
Дѣлопроизводитель — ді́ловод
Дѣлопроизводство — ді́ловодство, вико́нання справ
Дѣльно — до ді́ла, до рі́чі, до ладу́
Дѣльность — доді́льність, відпові́дність
Дѣльный — доді́льний, зда́тний, пу́тній, робо́тятьий, пра́цьові́тий
Дѣлянка — ді́лянка, ді́льниця
Дѣтенышъ (кішки, собаки і т. д.) — ко́теня, ко́шеня, цу́ценя і т. д., (пти́ць) — пискля́, голопу́пок
Дѣти — ді́ти, ді́тки, (зб.) — ді́твора́, мале́ча, (чималі́) — ді́тлахі́. — **Незаконоро-**

жденныя д. — байструкі́, байстря́та, жирові́ ді́ти, па́далишні́, нешлю́бні́. — **Сводные д.** — зве́денята́, зве́денюкі́
Дѣтина — хло́пець, парубі́й, парубі́йка, парубі́йко, парубчи́на
Дѣтище — дити́на
Дѣтолюбивый — ді́толю́бний
Дѣтолюбие — ді́толю́бство
Дѣтородный — ді́торо́дний
Дѣторождение — ді́торо́дини, ді́торо́дження
Дѣтоубийство — ді́тогу́бство, ді́товби́вство
Дѣточки — ді́тки, ді́точкі́, ді́тонькі́
Дѣтская трава, рос. *Neottia Nidus avis* Rich — зу́би, микола́йці́, при́воротень
Дѣтскій — дитя́чий, дити́нячий, ді́тський, дити́нний. — **Дѣтское мѣсто**, *Placenta uteri* — ло́жисько́, мі́стище
Дѣтство — дити́нство, ма́льство, мале́нство. — **Впасть въ дѣтство** — зді́тї́нитися. — **Съ дѣтства** — зма́лку, зма́льства, з ма́лого ма́лечку, зма́лечку, з дити́нства
Дѣтушки — ді́тки, ді́тонькі́, ді́точкі́
Дѣяніе — 1) ді́я, ді́ло, учі́нок, вчі́нок; 2) (мн.) — ді́яння, ді́яння
Дѣятель — ді́яч
Дѣятельность — ді́яльність, чі́нність
Дѣятельный — ді́яльний, чі́нний, робо́тятьий, трудо́ячий, пра́цьові́тий, не-всипу́щий — **Принимать дѣятельное участие** — бра́ти чі́нний у́діл
Дюже — ду́же, сі́льно
Дюжестъ — сі́ла, мі́ць, ду́жість
Дюжинный — 1) ді́южинний; 2) абі́-який, абі́-що
Дюжій — ду́жій, си́льний, мі́цний
Дюжѣть — ду́жчати
Дюймовка — ца́лівка (до́шка)
Дюймъ — ца́ль
Дюна — ві́спа пі́скова́, ді́юна
Дягиль, рос. *Archangelica officinalis* — дя́гиль, дзе́нгель, ду́дошник, ре́ва
Дяглица, рос. *Aegorodium podagraria* L. — я́глиця
Дядинъ, дядюшкинъ — дя́дьків, дя́дин, дя́дьківський, стри́єчний, вуйкі́в
Дядюшка, дядя — дя́дько, дя́дечко, дя́дьо, дя́дя; стрі́й (материн брат), вуйко́ (батькі́в брат)
Дятель, пт. *Picus* — дя́тел, жо́вна, клю́й-дерево́, дерево́клю́й, яті́ль, я́тлик
Дятельникъ, дятловникъ, рос. *Trifolium repens* L. — хре́стики, хре́щатий барвіно́к, сі́ре-зі́лля, го́рішки
Дятлина, дятловина, рос. *Trifolium pratense* L. — ко́нюші́на, тро́й-зі́лля, тро́ян, іва́сик, дя́тловина, ко́зіне о́ко

Е.

Евангелистъ — евангелі́ста, евангелі́(і)ст	ді́юга, жи́дяка, (зб.) — жи́дова́, (здр.) — жи́до́к, жи́дик
Евангелический — евангелі́цький	Еврейка — жи́дівка́, єврейка́, жи́дівочка́
Евангеліе — єва́нглія, єва́нгеліє	Еврейскій — жи́дівський, єврейський
Евангельскій — єва́нгельський	Еврейчикъ — жи́до́к, жи́дик, єврейчик, (про дитину) — жи́деня́, жи́дівча́
Евнухъ — євну́х, скі́п, скопе́ць, ва́лах	
Еврей — жи́д, жи́довін, єврей, (поб.) — жи́-	

Евхаристія — євхарістія, прича́стя
 Егей, рос. *Carex* L. — осока́
 Егерь — стрілець, мисливець, ловець
 Егермейстерь — ловчий
 Егоза — 1) (про дитину) — пустун, ха, брикун, ха, жирун, ха, пустунчик, брикунець; 2) кручений, а, дзіга; сваволець
 Егозить — 1) пустувати, жирувати; 2) крутитись, вертितись, вовтузитись
 Едва, еле — 1) ледве, насилу, всилу. — Едва-едва — на превелику силу. — Едва не — мало не, мало що не, трохи, трохи що не. — Едва ли — навро́д чи; 2) тільки що, як тільки, скоро́
 Единеніє — єднання, єдність, згода
 Единиться — єднатися
 Едини́ця — одини́ця, єдини́ця, ідени́ця
 Едини́тель — єдна́ч, ідна́ч
 Единичний — одини́чний, ідени́чний, поєди́нчий
 Единичность — поєди́нчість
 Единобо́рець — боєць, перебієць
 Единобо́рство — поєди́нок
 Единобо́жіє — однобо́зство
 Единобо́жний — однобо́жний
 Единобра́чіє — одноже́нство
 Единобра́чний — одноже́нний
 Единовла́ститель — самовла́дець
 Единовла́стіє — самовла́дство, самовла́да; одновла́дство, одновла́стя
 Единове́ременний, но — одноразо́вий, разо́вий, оди́н раз
 Единове́рець, ка — 1) однове́рець, ка; 2) старові́р, ка
 Единове́рний — однове́рний, одної́ віри
 Единове́рческій — старові́рний
 Единове́ріє — однове́рство
 Единогласіє — лад, згода; одностай́ність, суголо́сся, одноголо́сність
 Единогласный, но — одноголо́сний, одностай́ний, одноголо́сно, одностайно́
 Единоду́шіє — односе́рдність, єдність, одноду́шність
 Единоду́шний, но — односе́рдий, односе́рдо, односе́рдне, одноду́шний, одноду́шно
 Единожды́ — раз, оди́н раз, одного́ разу
 Единозе́мець, единоземка́ — земля́к, земля́чка, кра́йнин, кра́йнка
 Единокро́вний — кривни́й, кривня́к, однокривни́к
 Единолѣ́тній, ный — однолі́ток, ровесни́к
 Единома́терній — єдинома́терній, єдинома́терній
 Единомы́слиє — однодु́мство, одномис́ність
 Единомы́шленникъ — однодуме́ць, односу́м, сумі́сник. — Единомы́шленникомъ́ — поро́зумітися, (на що ли́хе) — злига́тися, полига́тися
 Единомы́шленный — однодु́мний, односу́мний, сумі́сний, одномис́ний
 Единонача́ліє — д. Единовла́стіє
 Единообра́зний, но — одномані́тний, но, одна́ковий, во
 Единопле́менный — однопле́мінний
 Единоро́гъ — одноро́г

Единоро́дный (син) — єди́нець, єдина́к, оди́нець, одина́к, оди́нчик, (дочка) — єдини́ця, оди́нця, (є)одина́чка; єдиноро́дний
 Единосу́щность — одноі́сність, односу́тність
 Единоутро́бний — єдинома́терній, єдинома́терній
 Единственный, но — єдиний, однісі́нський, єди́не тільки
 Единство — єди́ність, єдність, єднота́
 Еди́ный — оди́н, іде́н, єди́ний. — Наеди́нь — на самоті́, самото́ю
 Ежа, рос. *Dactylis glomerata* L. — мітлиця, вівсю́к, пирі́йка
 Ежева́тый — колю́чий, ущі́пливий
 Ежевика́, рос. *Rubus fruticosus* L. — ожі́на
 Ежевичный — ожі́новий
 Ежевре́менный, но — повсякча́сний, но
 Ежего́дный, но — щорі́чний, що ро́ку, що го́ду
 Ежеголо́вка, ежеголо́вникъ, рос. *Sparganium* L. — іжа́ча голо́вка
 Ежедне́вный, но — щоденни́й, щоденно́, щодня́, де́нь у де́нь
 Ежели́ — коли́, як, як-що́
 Ежеми́ну́тно — що хви́лини
 Ежеме́сячний, но — щомі́сяшний, мі́сяшний, но, що мі́сяця
 Еженедѣ́льный, но — щотижньо́вий, щотижне́вий, поти́жньовий, поти́жений, що ти́жня
 Еженочно́ — що но́чі
 Ежечасный, но — щогоди́нний, що годі́ни
 Ежикъ́ — іжа́чок, д. Ежъ́
 Ежити́, ся — ко́рчити, ся, щу́лити, ся
 Ежовина́ — шкі́ра іжа́кова
 Ежовый — іжа́ковий, іжа́чий. — Ежова́ трава́, рос. *Echium vulgare* L. — сине́ць, ра́нник, громо́вік. — Держать въ ежовыхъ́ рукави́цахъ — в ті́сних рука́х держа́ти
 Ежъ́, з(ь)в. *Erinaceus Europaeus* — іжа́к, (здр.) — іжа́чок, (поб.) — іжа́чище, (са́миця) — іжа́чка, іжа́чиха, (мале) — іжа́ченя́, -тко
 Ей, ей́ — так, пра́вда, так єсть. — Ей-бо́гу — їй-бо́гу, да́лебі́, бі́гме́, прися́й Бо́гу
 Елевый, ело́вый — ялі́новий
 Елей — оли́ва. — Елей свя́тий — мі́ро
 Елеоро́дный газъ́ — оли́кува́тий газ
 Елеопома́заніє — ми́рува́ння
 Елеопома́зывать — ми́рува́ти
 Елеосвя́щеніє — маслос(ь)в'я́тіє, собо́рува́ння
 Елеосвя́щать — собо́рува́ти (ма́слом)
 Елка́, елочка́ — ялі́нка, гі́льце́, яліно́нька
 Елочный — ялі́новий, гі́льцевий
 Ель, рос. *Pinus Picea du Roi* Endl., *Pinus abies* L. — ялі́на, (здр.) — ялі́нка, сме́ре́ка (гал.)
 Емкі́й — мі́сткий
 Емко́сть — д. Вмѣ́стительность
 Ендова́ — жба́н, конді́йка
 Ено́ть, з(ь)в. *Viverra genetta* — яно́т
 Ено́товый — яно́товий
 Епанча́ — опанча́, опанчи́на, кере́я, бу́рка
 Епархи́я, еписко́пія — вла́дцтво, спа́рхія

Епископъ — архиерей, владика, епископ, (католицький) — біскуп
Епитимія — покута — **Нести епитимію** — покутувати — **Понести, отбыть епитимію** — спокітувати, відпокутувати
Ералажъ, ералашъ — 1) розгордіяш, гармідер; 2) нісенітниця; 3) мішанина; 4) гра в карти (особлива)
Ересь — ересь, еретичество
Еретикъ, -тическій — еретик, схизматик, недівірок, еретичний, еретичький
Ерзать, ся — совати, ся, гóрзатись, вовтузитись
Ерикъ — ярок, бálочка (понята водою)
Ерлыкъ — ярлик
Ермакъ — жóрен (ручний)
Ермолка — ярмóлка, ярмóрка
Ерошить, ся — 1) куйóвдити, ся, кóшлати, ся, кóдлати, ся, настобóрчувати, ся; 2) кóстричитися, харапóдитися
Ерошка — кóдла, кудлáнь, кудлáч
Ерофеичъ — травняк, травнячóк (горілка, настояна на різних травах)
Ерунда — брідня, казнащó, ерундá
Ерунокъ — вугліця
Ершиться — огризáтися, кóстричитися

Ершъ, рíба *Perca cernua* — 1) йорж, язгíр; 2) гвiздóк (з зубицями до головки)
Ерыга — 1) рибáльська сiтка (велика); 2) гультьяй, гульвіса, п'яниця, пiяк
Ерыжничать — пiячити, гультьювати
Есауль — осавóл, осавóла
Если — ко́ли, як, як щó. — **Если бы** — ко́ли-б, як-би, бодáй, ко́би, ко́б
Естественный, но — прирóдний, но, нату-рáльний, но
Естественникъ — прирóдник
Естественность — прирóдність, нату-рáльність
Естество — прирóда, нату́ра, естество́, ество́
Естествознание, -вѣдѣніе — природозна́вство
Естествоиспытатель — природозна́вець, природодослiдник
Есть — є, єсть — **Есть ли** — чи є, чи єсть?
Ефесь — рúчка, держáк (шаблi, мечá то-що)
Ехидна, Coluber berus — гадю́ка, ехiда
Ехидничать, ехидствовать — лука́вити
Ехидный — лука́вий, злослiвий, ехiдний
Ехидство — лука́вство, злослiвiсть, ехiдство
Еще — ще, iще. — **Еще бы** — де́ж-пак, а то́ж пак, то́ж-пак
Еѳимоны — поклóни (у великий піст)

Ж.

Жаба — 1) *Rana bufo* — жа́ба, (де-які одми-ни) — ропúха, корóставка; (поб.) — жа́бище, (здр.) — жа́бка, (мале) — жа-беня́, -тко; 2) *Angina* — жа́ба
Жаберный — зя́бровий
Жабий — жабiний, жа́б'ячий
Жабникъ, рос. Filago arvensis L. — горля́нка, грудна́ травка; 2) *Ranunculus* — козе́лець
Жабовникъ, рос. Potentilla argentea L. — черви́шник, черви́чник, червотóч-ник, черве́ць; *P. reptans L.* — мо́хна
Жабрей, рос. Linaria genistaelolia Mill. — дзвiно́чки, кося́рки
Жабры — зя́бра, зя́бри, зьóбра
Жаворонковъ, жавороночный — жа́йворон-ковий, жа́йворонячий
Жаворонокъ — жа́йвороня́, -тко
Жаворонокъ, пт. Alauda arvensis — жа́йво-ронок, жа́йвiр, жа́йворошок
Жадничанье — жадува́ння, жадо́ба; жада́
Жадничать — жадува́ти, ласитись (на щó), хапа́тися (до чо́го)
Жадность — пожа́дливість, хти́вість, за-хла́нність, заже́рливість
Жадный, но — 1) жадни́й (чо́го), жадли́вий, пожа́дливий, жадéнный, хти́вий, жадли́во, хти́во, ласо́; 2) за-же́рливий, захла́нний, но, неси́тий, заже́рливо, жерце́м, неси́то
Жажда — зга́га, спра́га; жадо́ба
Жаждают — жада́ти, пра́гнути
Жалга́, жагла, рос. Potamogeton L. — ку-ши́р, куши́р

Жаление — жа́ління
Жалистый — жалли́вий, жалкий
Жалить — жа́лити, кусáти. — **Жалящій** — жалкий, жижкий
Жалкий — 1) бiдола́шний, серде́шний; 2) мiзе́рний, мiршавий, злиде́нный, нiкче́мний, нужде́нный
Жалко — 1) жа́лісно, жа́лібно, (здр.) — жа-лібне́нько; 2) жаль, жа́лко, жа́лько, шкода́
Жало — жало́, (здр.) — жальце́, жiло́
Жалоба — ска́рга; на́рікання, жалi.
Жалобливый — жа́лісливий, жа́лібливий
Жалобный, но — жа́лісний, жа́лібний, но
Жалобщикъ — позо́вник
Жалование — надáння; обдарóвування
Жалованье — пла́та, платня́, уде́ржання, пенсі́я
Жаловать — 1) обдарóвувати (чим); надава́ти (щó); 2) шанува́ти, люби́ти (кого), ма́ти ласку до кого. — **Къ кому** — одви́дувати (кого), бува́ти (у ко́го) — **До-бро пожаловать!** — про́симо, мiлости про́симо, просимо до госпо́ди
Жаловаться — жалíтися, ска́ржитися; по-зивáти (до суду), (на долю) — на́рікати
Жалостливый — жа́лісливий, милосeрд(н)ий
Жалостный — д. Жалкий
Жалость — жаль, жа́лоші, милосeрдя
Жалче — жалíбніше, жалкіше
Жалѣть — жалкува́ти, жа́лувати, шкоду-ва́ти, жалíти, шанува́ти, берегти́
Жандармъ — жандáр
Жара — спе́ка, спекóта, жарá, жарóта

Жарáтокъ — припічок, пригрубник
Жаренье — пѣчення, сма́ження, шкварѣння, прѣження
Жареное, жаркое — печѣне, печѣня
Жареный — печѣний, (на маслі) — сма́жений, (на салі) — шкварѣний, (про молоко, яєшню) — прѣжений
Жарить, ся — 1) пекти, ся, (в маслі) — смажити, ся, (на салі) — шкварити, ся, (яєшню) — прѣжити, ся, (в закритій посудині) — душити; 2) (про сонце) — палити, пекти; 3) (різками) — парити, шмагати, чу́стрити, шкварити; 4) паритися
Жаркій, ко — гарячий, гарячѣ, жаркій, ко, палючий, пекучий, че, шкварний, шкварно, варкий, варко
Жарковатый, то, жарконекъ, ко — гарячѣнький, ко, погаряче
Жаровня — жарівка, жарівниця
Жарь — 1) жар, жаро́та, спе́ка, вар; 2) жар, жарі́на, (дрібний) — присок; 3) вогонь, пал (в тілі). — **Бросить въ жарь** — взяти вогнем. — **Бросать въ жарь и холодъ** — вогнем і холо́дом брати. — **Жарь сердечный** — запаління се́рця; 4) пал, палкість, запал
Жары — спе́ка
Жасминный — ясминóвий
Жасминъ, рос. Jasminum — ясмін
Жатва — жнивá, жні́во. — (Початок жнив) — за́жін, за́жінки, (кінѣць жнив і празник у жнива) — обжінки, (починати жнива) — зажинати, (кінчати жнива) — обжинатися, (збір жнівний) — ужінок
Жатвенный — жнівний. — **Ж. машина** — жáтка, саможáтка, самокіска
Жать — 1) (жму, жмѣшь) — да́вити, тиснути, стиска́ти, му́лити, ча́вити; (жну, жнешь) — жа́ти, (за довг) — віджинати
Жаться — 1) д. Ежиться; 2) ту́литися, тисну́тися
Жбань — (д)жба́н, коно́вка
Жвало, Mandibulum — щѣлепи (у комах)
Жвачка — 1) жу́йка. — **Жевать жвачку** — жу́йку жува́ти, ремига́ти; 2) рос. *Scleranthus annuus* L. — боро́вий проску́рник
Жвачный — жу́йний
**Жгунъ, рос. Capsicum annuum L. — стручо́вий, стручоко́ватий пе́рець, перчи́ця
Жгутъ — джгу́т, бі́тка
Жгучесть — палю́чість, пекучі́сть
Жгучій — пекучий, палючий, смалкий, жижкий, (про кропиву) — жалкий. — **Жгучій камень, Lapis causticus** — пекѣльний ка́мінь
Жданіе, жданье — ждання, жда́нки, сподіва́ння, сподіва́нка, чека́ння
Жданный — жда́ний, сподіва́ний
Ждать — жа́дати, сподіва́тися, чека́ти, тріва́ти
Же — ж, же, бо, а. — **Когда же?** — коли́ ж? — **Приходи послѣ, теперь же мнѣ некогда** — прихо́дь опі́сля, а(бо) те́пер мені ніколи. — **Что же я сдѣ-****

лаль? — що́ ж я зробі́в? — Ну́ же — ну́ бо, нум, ну́мо
Жевака — жува́йло
Жеваніе — жува́ння, жвака́ння, жма́кання, (про жу́йку) — ремига́ння
Жеванный — жу́ваний
Жевательный — жува́льний
Жевать, ся — жува́ти, жма́кати, жвака́ти, (на́че жу́йку) — ремига́ти
Жевокъ — жува́ник
Жегало, жегло — жига́ло, джига́ло, джига́йло
Жезль — жезло́, жезл, па́лиця, ціпо́к, косту́р, (архиере́йський, черне́цький) — па́тери́ця, (коза́цької старши́ни) — бу́лава́, бунчу́к, (ца́рський) — бе́рло
Желаніе — бажáння, хоті́ння, хіть, во́ля, (си́льне) — жада́ння, жадо́ба; зиче́ння. — **По собственному желанію** — по сво́й во́лі, самохіть. — **Исполнить желаніе** — вво́лити во́лю
Желанный, ая — бажáний, жада́ний, бажáна, жада́на
Желатель — охóчий, хоті́й, хті́й
Желательно — бажáна рі́ч; хоті́лось би, бажáлось би; корті́ть
Желательный — бажáний
Желать — хоті́ти, хті́ти, во́лити, бажáти, жада́ти; жи́чити, зичи́ти
Желаться — хоті́тися, бажáтися, жада́тися; ма́ну́тися, корті́ти
Желающий — охóчий
Желвакъ — жо́вна, гу́ля, гу́ля
Желвастый — жовнува́тий, гу́лявий
Желе — дра́гли (з ягі́д, я́блуків то що); ки́сіль; паві́дло
Железа, Glandula — залóза, зо́луза, (здр.) — за́лозка
Железистый — залозува́тий
Желкнуть — жо́вкнути, жо́втіти
Желна, пт. Picus martius — жо́вна
Желобина — жо́лобина
Желобистый, желобоватый, желобчатый — жо́лобчастий, жо́лобува́тий, жо́лобкува́тий
Желобить — жо́лобити
Желобъ, жолобъ — жо́лоб, (здр.) — жо́лобо́к, (на дере́ві) — рі́вчачо́к, (в бо́чці для дна) — вто́ри, (для сті́кання води) — рі́нва
Желтенькій — жо́вте́нький
Желтехонекъ — жо́втісі́нький
Желтизна — жо́вті́зна, жо́втина́, жо́втість
**Желтинникъ, желтникъ, желтница, рос. Rhus Copinus L. — рай-де́рево, ско́мпія
Желтитъ — жо́втіти
Желто — жо́вто
Желтоватость — жо́втя́вість, по́жовть
Желтобрюхий — жо́вточерéвий
Желтобрюхъ, гад. Coluber — жо́вто́брюх, жо́втопу́з
Желтобрюшка, пт. Motacilla citreola — жо́вто́брюшка
Желтоватый, то — жо́втя́вий, во, жо́втува́тий, по́жовтий
Желтозеленый — жо́втозелéний, па́пу́жний
Желтогрудый — жо́втогру́дий
Желтокрасный — жо́втога́рчий, жо́вточерво́ний**

Желтокорень, рос. *Statice latifolia* L. — кермék, кірмак; *S. tatarica* L. — жовтіло, кермék, кірмак
Желтокъ — жовток, (здр.) — жовточок
Желтосливникъ — д. Абрикосъ
Желтоцвѣтникъ, рос. *Anthoxanthum odoratum* L. — душиця
Желтоцвѣтъ, рос. *Adonis vernalis* L. — горіц(ь)віт
Желтуха, хвороба *Icterus* — жовтяниці, жовтячка
Желтушный — жовтяничний
Желтый — жовтий
Желтътъ — жовтіти, жовкнути, (про хліб) — половіти
Желтяница, рос. *Garthamus tinctorius* L. — крокіс, с(ь)вітлиця, с(ь)вітлұха
Желудковый — жолудьовий
Желудникъ, рос. *Aesculus* — дікий каштан
Желудокъ — жолудик, д. **Желудь**
Желудокъ — шлунок, живіт, (у животини) — кендюх, (разом з кишками то-що) — тельбух, тельбухи; (у жуйної животини) 1-й **желудокъ** — рукав, 2-й ж. — рубецъ, чепецъ, 3-й ж. — кніжка, 4-й ж. — сичуг, слиз
Желудочный — шлунковий, животовий. — **Желудочная болѣзнь** — хвороба на шлунок
Желудь, жолудь — жолудь
Желчение — жовтіння
Желчный — жовчний
Желчь, жолчь — 1) *Bilis* — жовч; 2) злість
Желѣза — залізо, кайдані, закові
Желѣзина — жу́желиця
Желѣзистый — залізистий, залізуватий
Желѣзистый — залозистий
Желѣзко — залізце
Желѣзникъ, рос. *Caragana frutescens* Dc. — дереза, люкрэція
Желѣзный — залізний, желізний. — **Желѣзная дорога** — чаву́нка, залізна доро́га, залізниця, желізниця. — **Ж. заводъ** — рудня. — **Желѣзные опилки** — тріни. — **Желѣзная полоса** — шта́ба, (на колеса) — ши́на. — **Ж. руда** — залізняк, руда, (піскувата) — бала́ш, (глиняста) — ка́рінь, карніста руда. — **Ж. рудникъ** — рудня, рудокóпи. — **Ж. корень**, рос. *Centaurea Scabiosa* L. — волóшки, наголо́ваток
Желѣзнякъ — 1) залізняк (камінь і міцна цегла); 2) рос. *Verbena officinalis* L. — залізняк, порпли́шник (вживається на ліки від порплиці), червоні зіркі, суха нéхворощ, коші́ця
Желѣзо — залізо. — **Листовое ж.** — залізо, бля́ха. — **Куй желѣзо, пока горячо** — кова́ль клéпле, до́ки те́пле
Желѣзоторговецъ — залізняк
Желѣзце — залізце, залізя́чка, (поб.) — залізя́ка, (зб.) — залізя́чка
Жеманистый — мані́рний, мані́жний
Жеманиться — мані́ритися, мані́житися, ви́верта́тися, ви́хиля́тися, ко́мези́тись
Жеманиха — мані́рна, кривля́қа
Жеманство — мані́рність, мані́жність, ви́хиля́си

Жеманный — д. **Жеманистый**
Жемокъ, жему́лька — 1) гру́дка, вальо́к, ва́лька (про що липуче або стиснуте в руці); 2) медянік
Жемчугъ — пёрло, пёрли
Жемчужина — перлі́на, перлі́нка
Жемчужница — ско́йка (з котрої добувають перли)
Жемчужный — перло́вий
Жена — жі́нка, дру́жина, подру́жжа, жо́на, ста́ра. — **Жена бочара**, дя́ка, кузне́ца и т. д. — бонда́ри́ха, дя́чи́ха, кова́ли́ха і т. д. — **Ж. дяди** — дя́дина. — **Брошенная ж.** — лі́шена, поки́дячка. — **Вѣрная ж.** — ві́рна. — **Гражданская жена** — жі́нка на ві́ру, не ві́нчана. — **Невѣрная ж.** — не ві́рна, гуля́ща. — **Разведенная ж.** — ро́звідка
Женатый — жо́нати́й, оже́нений
Женинь — жі́нчин
Женить, ся — же́нити, ся, оже́нити, ся, одру́жити, ся, бра́тися, побра́тися
Женитьба — дру́жіння, же́нення, оже́ніння, одру́жіння, шлю́б
Женихъ — же́них, (здр.) — же́нишенько, (заручений, або на весі́ллі) — молоді́й, молоді́к, (на весі́ллі в пі́снях) — кня́зь. — **Женихъ и невѣста** — молоді́й і молода́, молоді́, молодя́та, (в пі́снях та речах на весі́ллі) — кня́зь і кня́гіння
Женолюбивый — ба́бій, ба́бич; баболю́бний
Женочка — жіно́чка, жіно́нька
Женоподобный — ба́б'ячий, бабкува́тий
Женскій — жіно́чий, жіно́цький. — **Женскій полъ** — жі́нкі, жіно́та, жіно́цтво, жіно́ча ста́ть
Женственность — жіно́чність, же́нність
Женщина — жі́нка, же́нщина, (молода) — молоді́ця
Жердовой — циба́тий; жердо́вий
Жердина — жерди́на, ба́нтина, ла́та
Жердило — циба́нь, довга́нь
Жердочка — же́ртка, же́рточка, же́рдка, же́рдочка
Жердь — жерди́на, дрю́к, (тонка) — ти́чка, тичи́на, (в боро́ні то-що) — гли́ця, (для ві́шання) — же́ртка, же́рточка
Жеребая — жере́ба, жере́бна
Жеребей — 1) же́реб, жеребо́к, (пустий) — я́ловий. — **Метать, брать жеребьи** — ки́дати же́реб, жеребува́ти, бра́ти же́реб; 2) пай, па́йка, ча́стка (по жеребу)
Жеребенокъ — лоша́, лоша́тко, лошачо́к, (більший) — лоша́к, лоши́ця, (з підстриженою гривою) — стригу́н, стригу́нець
Жеребець — жеребе́ць, о́гир, о́гер, (в табуні для розплóду) — ста́дник
Жеребится — жереби́тися, ожереби́тися
Жеребьевый — жеребо́вий, жеребко́вий
Жеребята — лоша́та
Жеребчій — жереби́ний, жереб'я́чий
Жеревика, рос. *Vaccinium Oxycoccus* L. (*Oxycoccus palustris* Pers.) — жура́віна, жура́віха
Жерло, жерловина — джерелó, па́ща

Жерновки, *Lapides cancrorum* — жирюшки, ракові очі
Жерновой — жорновий
Жерновъ — жорен, жорна (р. жорен)
Жертва — жёртва, охвіра, офіра
Жертвенникъ — жертівник, жертівня
Жертвенный — жёртовний, офірний
Жертвованіе — жёртвування, офірування
Жертвователь, ница — жертводáвецъ, жертводáвиця, офірóвник, ця
Жертвовать — жёртвувати, охвірувати, офірувати
Жертволюбіе — жертволюбність, жертвенність
Жестерь, рос. *Rhamnus cathartica* L. — жостір, крушина
Жесткій, ко — твердий, до, жорсткий, шкарубкий, мульткий, мулкий, ко
Жесткнуть — твердіти, твердішати, шкарубіти, шкарубнути
Жесткокрылый — твердокрилий
Жестокій, ко, жестокосердый — жорстокий, ко, лютий, то, твердосердий, немилосердний, но, запеклий, ло
Жестокость — жорстокість, лютість
Жесточайший — найлютіший, найтяжчий
Жестокосердіе — твердосердя
Жестче — твердіше, жорсткіше, жорсткіше, мулкіше
Жесть — рух
Жесть — бляха, біле залізо — **Покрывать жестью** — бляхувати. — **Покрытый жестью** — бляхований
Жестяникъ — бляхар(ь)
Жестянка — бляшанка
Жестяной — бляшаний
Жестяночный — бляшанковий
Жетонъ — дукáч, личмáн, жетóн
Жечь, ся — пекті, ся, паліти, ся. — **Крапива жжется** — кропіва жáлить
Жженіе — паління
Жженка — пáлянка
Жженный — пáлений
Жибець, рос. *Dentaria bulbifera* L. — ясе-нець
Живехонько — скоренько, швиденько, хутенько
Живительный, но — живу́щий, цілю́щий, е
Живить — 1) оживляти, живіти; 2) бадьоріти, додавати дұху
Живиться — 1) оживлятися; 2) живітися, поживлятися, користуватися
Живица — живіця
Живность — живність, дріб, дробина
Живо — 1) живо, ясно; 2) швидко, хутко, прудко
Живодеръ — гіцель, живолұп, котолұп, луп'яр
Живодерня — котолұпня
Живое — живé. — **Задѣть кого за живое** — вразіти, допекті до живого
Живой — 1) живий, живу́щий; 2) жва́вий, моторний, швидкий, хваткий. — **Живая вода**: а) кринишна в.; б) живу́ща, цілю́ща в., д. **Живительный**. — **Живое серебро** — живé срібло. — **Живая вѣра** — тéпла віра. — **На живую нитку** — на живу́ нїтку,

на швидку́ руку
Живокость, рос. *Delphinium Consolida* L. — сокирки, польові сокирки, комарові носики, косáрики, черевічки, зозу́лині черевічки
Живокóсть, рос. *Symphytum officinale* L. — живокіст, правокіст, костоло́м, волóвий язїк
Живописать — малювати
Живописецъ — маляр, (жінка його) — малярі́ха, (син) — малярéнко, (дочка) — малярівна, (що малює образи, аби-який) — богома́з
Живописный, но — 1) мальований; 2) мальовничий, чо
Живописность — мальовничість
Живописцевъ — малярський
Живопись — 1) малярство, малювання. — **Заниматься живописью** — малярува-ти; 2) картина, малювання, малюнок
Живородный — живу́щий
Живородящий — живородний
Живорыбный садокъ — са́жавка, рі́бник
Живость — жва́вість
Животворный — живу́щий, оживля́ющий
Животина — животи́на, скоти́на, худоби́на, товари́на
Животное — з(ь)віря́ (р. з(ь)віря́ти), створіння, тва́рь, (поб.) — тварю́ка, (молоде, що годується молоком) — мо-лошняк. — **Животное пресмыкающе-ся** — гад, га́дина, плазу́н
Животный — 1) з(ь)вірячий, живóтний, то-ва́рячий; 2) живото́вий, животко́вий
Животрепещущий — живий, живкий, живу́щий; надзвичайно цікавий
Животь — живіт, че́рево, пу́зо. — **Надорвать, насадить животь** — підірватися, підвередітися
Животы — добро́, маєтки, пожітки, збі́ж-жа, манáтки
Живучесть — живу́чість
Живучий — живу́чий, живу́щий
Живучка, живучая трава, рос. *Ajuga reptans* L. — суховер́шки, горля́нка, го-стровер́шки, дівча́ча краса́
Живчикъ — 1) жва́вий, жéвжик, фёртик, хвёртик, фінтик, хві́нтик; 2) жив-чик (пульсова́ жилá); 3) ми́шка (під оком)
Живьемъ — живце́м
Живѣе — жва́віше, живі́ше, швидче́, хутче́, швидчі́ш, е, хутчі́ш, е, мерщій
Жигалокъ — д. Бересбрекъ
Жигануть, жигнуть — опекті, опаліти
Жиденський, ко — ріденький, ко
Жидить — розводити, розбавляти
Жидкий, ко — рідкий, ко, тічний, но
Жидкомѣрь — д. Ареоме́тръ
Жидкость — 1) рідкість, тічність; 2) рідке, ріди́на, тіч (р. тéчі)
Жидовство — жидівство, жидівська віра
Жидоморъ — жмі́крут, скупердя́, -га́, скупиндя́, скна́ра
Жидѣть — рідшати
Жижа — ю́шка, рідотá
Жиже — рідше

Жизненность — життьовість, жизнєнність, жїзність
Жизненный — життєвий, жизнєнний, жїзняний
Жизнеописание — життєпис
Жизнь — життя; поживання, пробування, вік. — **Влачить жизнь** — бідувати. — **Жизнь прожить, не поле перейти** — вік прожити, не дощову годину пересідати; вік ізвікувати — не пальцем перекивати. — **Жизнь безрадостная** — безпрос(ь)вітна доля. — **Лишить жизни** — згубити (кого), стратити, одібрати життя. — **Укоротить жизнь** — змалити віку. — **Долговременная жизнь** — вік довгий. — **При жизни** — за життя, за живоття. — **Спаси жизнь** — спасти, порятувати від смерті
Жила — жила, (поб.) — жиляка, (здр.) — жилка, жїлочка
Жилетный — камізельковий
Жилеть — камізелька, камізелок
Жилец — пожилець, постояльник, сусіда, підсусідок. — **Онъ уже не жилец на этомъ свѣтѣ** — йому вже не животити, на тонку пряде
Жилистый — жїлавий; жильний, жїлуватий
Жилить — шахраювати, шатірити
Жилиться — силкуватися, намагатися, пнүтиса
Жилица, жиличка — пожиліця, постояльниця, сусіда
Жилище — жилля, житло, оселя, мешкання, домівка
Жилковатый — жилкуватий, волокнуватий
Жилочный, жильный — жильний
Жилят — жалити, кусати
Жимолость, рос. *Lonicera* — жимолость, козячий листик, свидь
Жирандоль — лихтарь (великий с(ь)вічник)
Жирафъ — жирафа
Жирно — 1) жирно, сїто; 2) ласо
Жирный — 1) товстий, гладкий, опасистий, гладун, гладуха, гладирь, пухтій; 2) сїтий, жирний, масний. — **Жирный блескъ** — масний блиск (в мінералогії). — **Жирно будетъ** — багато дуже
Жировикъ — 1) каганець; 2) камінь *Stealites Cardites*
Жировой — жировий
Жиротопня, жиротопный заводъ — салган
Жируха — 1) рос. *Lepidium sativum* L. — жеруха, жируха і *Sagina procumbens* L. — мокрець; 2) гладуха, гладка (про жінку)
Жиръ — жир, сало. — **Гусиный жиръ** (витоплений) — смалець. — **Заячий ж.** — шкрум. — **Рыбій ж.** — трін (р. трону). — **Топлений ж.** (птичий, баранячий) — смалець, (що йде на с(ь)вітло) — лій (р. лою). — (До страви) — омаста, (що плава зверху якої страви) — осуга. — (Свинячий, або волячий, нутровий) — здір (р. здору). — (В тварини на заріз) — нагул

Жирѣть — товстити, товстішати, гладшати, гладчати
Жирякъ — гладун, гладирь, пухтій
Житейскій — с(ь)вітовий
Житель, ница — житель, ка, обиватель, ка, мешканець. — **Городской житель** — городянин, містюк. — **Сельскій ж.** — селянин, селюк, хutorянин. — **Слободской ж.** — слобожанин, слободянюк. — **Ж. предмѣстья** — предміщанин. — **Ж. степной мѣстности** — степовик. — **Ж. лѣсной м.** — лісовик. — **Ж. гористой м.** — гірняк. — **Ж. луговой м.** — лугарь. — **Прибрежный ж.** — бережан, бережак. — **Ж. долинь** — низовець. — **Исконные жители** — тубільці, д. Аборигены. — **Ж. Польска** — поліщук. — **Ж. Подоли** — подоланин, подольак. — (Якої частини села, кутка) — кутянин. — (На другім березі) — тогобічанин
Жительство — мешкання; перебування. — **Видъ на жительство** — білет, пашпорт
Жительствоваť — жити, мешкати, пробувати
Житникъ — 1) *Mus agrarius* — миша (що водиться в стиртах та клунях); 2) хліб (ячмінний)
Житница — хлібниця, комора (з засіками на зерно), шпихлір; (часто теж) — клуня, стодола
Житный — житний
Жито — 1) хліб (всякий, в зерні); 2) жіто і ячмінь.
Жить — жити, животити; пробувати, матися, (ціле життя) — вікувати, (літо) — літувати, (аби як або бідуючи) — перемагатися, бідувати, (дома) — домовати, (проміж себе по-братерськи) — брататися, (як сестри) — сестритися
Житье — життя, поживання
Житься — житися, поводитися, вестися, матися
Жмурить, ся — жмурити, ся, мружити, ся, плющити, заплющувати (очі)
Жмурки — піжмурки, кузьмарки, панасці-ці баба, куцю-баба
Жмыхи (з коноплі) — макух(а), (з буряків) — жмаки
Жмячекъ — сніжка
Жнецъ — жнець, (здр.) — жєнчик, (мн.) — женці, жєнчики
Жнея — жніця, жнія, женчіха
Жниво — стерня, стерніна
Жнитво — жніво, жнивa
Жора — прожора, ненажєра, проїсть
Жранье — жертя, лопання, тріскання
Жрать — жєрти, лопати, тріскати, жвакувати, (про що рідке) — лигати
Жребій — 1) д. Жеребей 1 і 2; 2) доля, талан
Жрецъ — жрець, (мн.) — жерці, офіровник
Жречество — жерцювання
Жречествоваť — жерцювати
Жреческій — жерецький
Жрица — жріця, жрекіня
Жужелица — жу́желиця

Жужжаніє — гудіння, дзижчання, дирчання
Жужжать — 1) гудіти, густі, дзижчати, бриніти, дирчати, хурчати; 2) бубоніти, гомоніти
Жуковатий — трухлий, трухлявий, черв'ий (про дерево)
Жукъ — 1) (комаха жорсткокрила *Scarabaeus*) — жук, (здр.) — жучок, (самиця) — жучіха, (молодь) — жученя, жуценята. — **Бронзовий жукъ, бронзовка**, *Arhovius fassor* — оленка. — **Майскій жукъ, Scarabaeus melolontha** — хрущ, бомбарь. — **Навозний жукъ** — гнойовік. — **Жукъ носорогъ, Oryctes** — волик, (самиця) — коро́виця. — **Свѣтящійся жукъ** — с(ь)вітляк, блищак. — **Олень жукъ, Scarabaeus cervus** — рогач, рогаль, розсохач, шипун, жук-олінь. — **Клещатый жукъ, Forficula** — щипавка. — **Хлѣбный жукъ, Anisoplia austriaca** — жук хлібоїд, кұзка, красулька, красунок, житник, наливайко, хрущик; 2) червоточина, трухлo, трухлявина, трухлятина
Жуликъ — босяк, халамідник, ракло
Жупель — сірка (ростоплена), жупел
Журавика, рос. *Oxycoccus pallustris* Pers. — журавіна, журавіха
Журавленокъ — журавля, -тко
Журавле(и)иникъ, рос. *Geranium L'Herit.* — журавельник; *Geranium pratense* L. — вóвча стúпа, вóвчі ла́пки, вóвчу́га, вóвчу́ра

Журавлиный — журавельний
Журавлиха — журавка, журавлиця
Журавль — 1) пт. *Ardea grus* — журавель, (поб). — журавлю́ка, (здр). — жура́влик, (вживається теж иноді) — веселик; 2) (коло колодязя) — журавель
Журить — вимовляти, картати, лаяти, гримати (на кого), милити го́лову. — **Журмя журить** — по́йдом їсти, гризти
Журналистика — газетярство
Журналисть — газетяр
Журналь — часо́пис, журна́л
Журчало, ком. *Bombylus* — шершень
Журчание — дзюрчання, дзюркотання, дзюркіт, жу́ркіт, леління
Журчатъ — дзюрчати, дзюркотіти, дзюркотати, бурчати, бриніти. — **Журчащій** — дзюркотливий, буркотливий
Журьба — буркотня, бурчання, лайка, лаяння, вимовляння, гримання (на кого).
Жу́стать, жустерить, жустерлить, жустрить, жущерить — їсти; жувати, уплітати; лопати, тріскати
Жустить — полірувати (металічні речі)
Жутко — мóторошно, тяжко, ва́жко, при́кро
Жухнуть — 1) линяти, темніти, темнішати, ме́рхнути (про олійні фарби, поліровані речі); 2) шкару́біти, шкару́бнути (про шкуру)
Жучить — лаяти, картати і д. **Бить**
Жучки — кісточкі, ості, ска́бки (у риби)

3.

За — за, по, по-за, замість, про. — **Бѣжать за докторомъ** — бігти по лікаря. — **За мною очередь** — моя черга. — **За немѣнемъ** — не маючи; через відсутність. — **Сѣсть за столъ** — до сто́лу, за стіл сісти. — **Уволенъ за ранами** — через ра́ни. — **Послать за себя** — замість се́бе післа́ти. — **За неспособностью** — через незда́тність, через малозді́бність. — **За старостью** — з причини ста́рости. — **Нога за ногу** — а) по́малу; б) слі́дком, услі́д
Заалчничать — зажада́ти
Заалѣться — зачервоніти, ся
Заартачиться — зно́ровітис, запруча́тис, впе́ртис, зге́дзатис, зге́дзькатис
Заахать — заохати, заохкати
Забава — вті́ха, уті́ха, уті́шка, за́бавка, іграшка, ві́грашка, ба́влення
Забавить, ся, забавлять, ся — заба́вити, ся, ба́вити, ся, поті́шати, ся
Забавникъ, ца — поті́шник, ця; жарту́н, веселу́н, ха
Забавничать — фі́гли, фі́гли стро́їти, поті́шати
Забавный — вті́шний, заба́вний
Забагровѣть — зачервоніти, засиніти
Забаклушничать — забайдикува́ти

Забаливать, заболѣть — занедужувати, слабува́ти, хорувати, занемага́ти, (затяжною хворобою, висиляючись) — занепа́дати, занедужати, засла́бти, засла́бнути, захорувати, похворіти, похоріти, занемогти́, занепа́сти
Забаловать, ся — запустувати, ся
Забаллотировать — чорня́ками заки́дати, не ви́брати
Забарабанить — забараба́нити, заторохті́ти, затараба́нити
Забарахтаться — забóрсатис, затрі́патис
Забариться, забарствовать — запані́ти, спані́ти
Забастовать — застрайкува́ти, пошаба́шити
Забаякивать, забаякать — 1) заколи́хувати, заколиха́ти, залю́ляти; 2) улещати́, улесті́ти
Забаять, ся — забала́кати, ся, заговори́ти, ся
Забвение — забуття́, забу́ток; забува́ння
Забвенный — забу́тий
Забезпокоиться — затурбува́тис, стурбува́тис
Забезчинствовать — забешкетува́ти
Забережный — тогобі́чний, тогобо́цький

Забережье — забере́жжа (місце за берегом)

Забеременѣть — заваготіти, завагоніти, зава́жчати, важко́ю ста́ти, понести́, у ва́зі ста́ти

Забесѣдоваться — забала́катися

Забиваніе — забива́ння, вбива́ння

Забивать, ся, забить, ся — 1) забива́ти, ся, вбива́ти, ся, заби́ти, вби́ти, ся; 2) зату́ркувати, приголо́мшувати, глузд одбива́ти. — **Забить ножь, топорь** — затупіти ніж, соки́ру. — **Забить тревогу** — вда́рити на гва́лт, на споло́х. — **Забитый** — приголо́мшений, заби́тий

Забивка — забива́ння

Забинтовать — умота́ти, забанда́жити

Заби́раніе — забира́ння

Забирать, забрать, ся — 1) забира́ти, ся, забра́ти, ся; 2) бра́ти на́бір. — **Забрать вь плѣнь** — полони́ти, у полон, у бра́н забра́ти. — **Охота забираетъ** — хо́чется, корти́ть. — **Хмѣль забираетъ** — хмі́ль розбира́є

Забіяка — забія́ка, задира́ка, задьо́ра, заводя́ка, ко́лотник

Забіячество — зади́рство, ко́лотня

Забіячить — задира́тися, заво́дитися

Забіячливый — зади́ракува́тий, задьо́рливий

Забіячливость — зади́ракуваті́сть, задьо́рливість

Заблаговременный, но — завча́сний, зазда́легідний, завчасу́, за́года, зазда́легідь

Заблаговѣститъ — забла́говістити, задзвони́ти (до церкв́и)

Заблагоразсудить — розмі́ркува́ти, призна́ти за до́бре

Заблаженствовать — зараюва́ти

Заблажить — задурі́ти; завередува́ти

Заблевать, заблевывать — заблюва́ти, обблюва́ти, обрига́ти, забльо́вувати і т. д.

Заблевание — заблюва́ння

Заблеклый — зів'я́лий, збля́клий

Заблекнуть — пов'я́нути, збля́кнути

Заблестѣть — заблища́ти, заблискоті́ти, за́лисніти

Заблеять — заме́кати, забе́кати, за́мемекати, замеке́кати, замекеке́кати

Заблудить, ся — заблуди́ти, ся, зблукáтися; блу́дом, у блуд пі́ти

Заблудившийся — заблудни́й

Заблуждаться — поми́ятися

Заблуждающийся легко — заблудли́вий

Заблуждение — заблуд, блуд, помилка

Забогатѣть — забага́тити, бага́тшати

Забодать — забу́цати, заколо́ти

Забожиться — забожи́тися

Забой, ка — 1) забива́ння; 2) (для лову риби з палів) — кот, (з хворосту) — яз, із, ізок

Заболонка — д. Горбыль

Заболонь — заболонь, бі́ль (Alcurnum в дереві́)

Заболтаться — забала́катися

Заболтанецъ, ка — задрі́панецъ, задрі́панка, задрі́па.

Заболтаться — задрі́патися

Заболѣвание — заслаба́ння, ро́збі́ль (р. розбо́лю); захорува́ння

Заборанивать, заборонить — заскоро́жувати, заволо́чувати, заскоро́дити, заволо́чити

Забористый — ми́ц(ь)ни́й

Заборь — 1) на́бір, бра́ння, на́бір. — **Вь заборѣ 100 рублей** — набо́ру 100 карб., на́брано на 100 карб.; 2) тін, (з дощо́к) — барка́н, парка́н, ді́лува́ння, (з палів) — частокі́л, (плетений) — плі́т

Забота — кло́піт, турбо́та, пі́клува́ння

Заботить, ся — кло́потати, ся, дба́ти (за, про...), пі́клува́тися, побива́тися, па́дькатися, пильнува́ти, (про свою честь) — шанува́тися, (невсипу́ще) — невсипа́ти

Заботливость — дба́лість, дбайли́вість, кло́потливість

Заботливый — кло́пітний, дба́лий, дбайли́вий, кло́потли́вий, печалли́вий

Заботный — морочли́вий

Забражничать, ся — загу́ляти, роспи́тися, розгу́лятися

Забраковать — забракува́ти, прики́нути

Забрало — прилби́ця, причі́лля

Забрасывание — закида́ння

Забрасывать, забросить, ся, забросать, ся — 1) закида́ти, заки́нути, ся; 2) зане́хаювати, занеха́яти, зане́дбувати. — **Заброшенный** — заки́нутий, зане́дбаний, занеха́яний, (про яку річ мало потрі́бну або мало значну чи й зовсім ні́кчемну) — зава́лящий, зава́лющий

Забредить — поча́ти верзти́, д. Бредить

Забрезживаться, забрезжиться — на с(ь)ві́т благословля́тися, сі́рити, засі́рити

Забренчать — забря́зчати, забря́зкоті́ти; забриньча́ти, забринька́ти

Забрить — забри́ти, заголі́ти

Забрызгать, забрызгивать, ся — забри́з(ь)кати, ся, заля́пати, ся, задрі́пати, ся, забри́з(ь)кувати, ся і т. д.

Забрюзжать — забурмо́тати, забурча́ти, замурмо́тати, замурча́ти

Забубенный — гуля́щий, гульли́вий. — **Забубенная головушка** — шибáй-голова́, гульта́й, гульві́са, забій-голова́

Забудки, рос. *Artemisia vulgaris* L. — забу́дьки, чорно́биль, не́хворощ

Забулдыга — гульта́й, пі́яка

Забунчать — загуди́ти

Забурлить — 1) за́клекоті́ти, забурха́ти; 2) забу́шувати, зашарабу́рити

Забывание — забува́ння

Забывать, забыть — забува́ти, забу́ти, ся, запам'я́тати. — **Забытое** — забу́ток

Забываться, забыться — 1) забува́тися; 2) за́знава́тися, за́знати́ся, зарозумі́тися

Забывчивость — забу́тливість, забу́тність

Забывчивый — забу́тливий, забу́тний, не́пам'яткі́й, не́пам'яту́щий, не́пам'ятли́вий, забу́дько

Забѣгание — забіга́ння

Забѣгать, забѣжать — забіга́ти, забі́гти, (вперед) — попережа́ти, попереді́ти

Забѣгать, ся — забігати́, ся

Забѣглий — прибу́дний, забу́лий
Забѣгъ — 1) забу́, 2) заворо́тка, поворо́тка, закру́т, зато́ка
Забѣганіє — забу́гання
Забѣдствовати — забу́дувати
Забѣжати — забу́гти
Забѣливати, забѣлигъ, ся — забу́лювати, забу́ляти, забу́лити, ся
Забѣлка — забу́лювання
Забѣли́ть — забу́лити
Заваживати, завезгъ — заво́зити, заве́зти
Заваживати, завесгъ — заво́дити, заве́сти
Заважничати — завелича́тись, запи́шити, у пиху́ підне́стись
Завазживати, завозжагъ — накида́ти ви́жкі, заві́жкува́ти
Заваксигъ — заваксува́ти
Завалень — ле́га, ле́жень, вайло́, валю́ка, неро́ба
Завалець, рос. *Scrophularia nodosa* L. — ра́нник, підти́нник, смовдъ, старо-вина́, кукуля́рія, чо́рна ба́бка
Заваливати, завалигъ, ся — 1) зава́лювати, засипа́ти, закида́ти, ся, завали́ти, ся і т. д; 2) затарасо́вувати, затара-сува́ти (дорогу)
Завалина, завалинка — при́спа, при́сьба, при́зьба
Заваль — зава́л, зава́лка
Заваль — заваля́ще, ви́бірки
Завальный — заваля́щий, зле́жаний
Завалять, ся — 1) д. Валя́ть, ся (почати); 2) закаля́ти, ся, заваля́ти, ся, заму́рзати, ся; заваля́тись, зале́жати-ся
Заваривати, заварить — 1) зава́рювати, за-варі́ти; 2) запа́рювати, запари́ти (чай)
Заварка — 1) зава́рювання, запа́рювання; 2) запара́, цід
Завариваніє — зава́рювання, запа́рювання
Заварной — запарни́й
Завастривати, заостригъ, ся — заго́стрю-вати, ся, заго́стри́ти, ся
Заващивати, заощить, ся — заво́щувати, заво́щити, ся
Заведеніє — 1) за́від, заво́д, устано́ва, за-клад. — Богоу́годное з. — богади́льня. — Пите́йное з. — шино́к, шинк. — Краси́льное з. — краси́льня. — Тракти́рное з. — трахти́рь. — Пра́чешное з. — пра́льня. — У́чебное заведе́ніє — шко́льна устано́ва, шко́ла; 2) зви́чай, поведѣ́нція, за́від, поро́дки. — У насъ такое заведе́ніє — та́кий зви́чай у нас, та́ка у нас поведѣ́нція, та́кі поро́дки. — У насъ и заведе́нія тако́го нѣтъ — сього́ у нас і в заво́ді нема́є, тако́го і зви́чаю у нас нема́, сього́ у нас не во́диться
Завезти — заве́зти
Завербовати, ся — завербува́ти, ся, залу-чити, ся, приста́ти до вербу́нку
Заверезжати — завереша́ти, завища́ти
Завернуть, завергивати, ся — 1) загорну́ти, завину́ти, пові́ти, заго́ртувати, ся, завива́ти, ся, заго́ртати, ся; 2) за-верну́ти, заверта́ти

Заверстка — заміна, залічування
Заверстать, завергивати — замі́нити, за-лі́чити, замі́няти, залі́чувати
Завертка — 1) заго́ртування, 2) ключ, за-кругка (закру́чувати гайки або що), 3) за́вертка (коло дверей), 4) за́вертки (коло санок)
Завергиваніє — заго́ртування, заго́ртання
Завергить, ся, заверчивати — заверти́ти, ся, закру́тити, ся, заві́рчувати, закру́чувати, ся
Завершигъ — 1) закінчи́ти, покінча́ти; 2) ви́вершиги
Завесги, завесгъ, ся, заводигъ, ся — заве́сти, заво́дити, ся. **Завесгъ рѣчь** зня́ти, заве́сти рі́ч
Заветшалый — да́вний, старі́й
Заветшагъ — постари́тися
Завечергъ — запі́знитися
Завздорить — засварі́тися, счині́ти ко-лотню́
Завивагъ, ся, завить, ся — завива́ти, ся, закру́чувати, ся, заплі́тати, ся, за-ві́ти, закру́тити, заплести́, ся
Завидливость — заві́дливість
Завидливый — заві́дливий, завидю́щий, за́здрісний, за́здросливий
Завидно — за́відно, за́здо, за́здрісно
Завиди́ться — завидні́тися, зама́ячити, за́бованіти
Завидовати — заві́дувати, за́здрити, за́здросити, порива́ти о́чі
Завидгъ — забачи́ти, набачи́ти, загле́дити, за́здрити
Завизжати — заскавуча́ти, (про поросят) — заку́вікати
Завиляти — заверти́ти, закру́тити, зави-ля́ти
Завинигъ, завинчивати, ся — зашрубува́ти, зашрубо́вувати, ся
Завиральный — химерни́й, недоре́чний
Завираться — забрі́хуватись, бреха́ти ба-га́то
Завирчивый — брехли́вий
Зависимость — зале́жність, підле́глисть
Зависимый — зале́жний, підле́глий
Завистливость — за́здрісність
Завистливо — за́здо, за́здрісно, з за́здрістю
Завистникъ, ца — за́здрісник, ця, заві́д-ник, ця
Зависть — за́висть, за́здрість, за́видки, за́здра, за́здошчі
Зависгъ — зале́жати
Завитки, рос. *Agrimonia Eupatorium* L. — парі́ло, парни́к, ко́жущечки, ліп-ник
Завитокъ — 1) почере́вина (частина воло-вини коло грудни́ни), грудни́ця; 2) анат. *Helix* — кля́па; 3) пу́коль, ку́черь; 4) за́крутка (в хлі́бі); 5) (в мережках) — кру́тик, (в малюнках) — визеру́нок, (у рослин) — ву́сік
Завитой — закру́чений
Завихати — захита́ти
Завладѣніє — заволоді́ння, займа́нщина, опанува́ння, овла́да, здобуття

Завладѣть — заволодіти, заняти, опанувати, осягти, осягнути, посісти (що)
Завлаштовувати — запанувати
Завлекательный, но — знадний, знадлівий, во, принадний, привабний, но
Завлеканіє — знажування, приваблювання
Завлекать, завлечь — 1) д. **Заволакивать**; 2) вабити, надити, принажувати, манити, приманювати, звабити, знадити, принадити, приманати
Заводка часовъ — накручування годинника
Заводскій — завідський, фабрицький, фабричний
Заводчикъ — 1) завідчик, фабрикант; 2) привідця
Заводъ — 1) завод, фабрика. — **Винокурный заводъ** — вінниця, гуральня, горільня. — **Восковой з.** — воскобійня. — **Желѣзный з.** — рудня. — **Кожевенный з.** — гарбарня; (де виробляють козлятину) — хабатарня. — **Жестяной з.** — бляхарня. — **Кирпичный з.** — цегельня. — **Лѣсопильный з.** — тартак. — **Мѣдноплавильный з.** — котлярня. — **Металлоплавильный з.** — гамарня. — **Мыльный з.** — миловарня, милярня. — **Пивоваренный з.** — пивоварня, бровар, броварня. — **Поташный з.** — поташня, буда. — **Селитренный з.** — буртї. — **Стекланный, стекольный з.** — гута. — **Сухарный з.** — сухарниця, сухарня. — **Сахарный, свекловично-сахарный з.** — сахарня, цукерня. — **Овчарный з.** — вівчарня. — **Пороховой з.** — порохівня. — **Свинцовый з.** — олівня. — **Уксусный з.** — оцетарня; 2) наклад, видання (книжки)
Заводъ — затока, сага
Завоеваніє — завоювання, звоювання, здобуття
Завоеватель — завойовник
Завоевательность — завойовність
Завоевать — завоювати, звоювати, здобути
Завоекъ — 1) карк, шія (про худобу); 2) ошийок (шкура з шиї)
Завозить — завозити
Завозиться — завоутітисся, заялозитисся
Завозный — завізний, привізний
Завозня — порон, дуб (для перевозу возів з кіньми через річку)
Заволакивать, ся, заволочь, ся — 1) затагати, заволікати, затагти, заволокти; 2) **Заволакиваеть рану** — затагає рану, рана загоюється. — **Заволокло небо** — нахмарилось
Заволгнуть — звохкнути, повохкнути
Заволновать, ся — захвилювати, ся
Завонять, ся — засмердіти, ся
Завопить — заголосити, залементувати, заволати, зарепетувати
Завораживать, замораживать — замовляти, замовити, заморозувати, заморозити
Завора — засув
Заворачиваніє — повертання, загортання
Заворачивать, ся, заворотить, ся — 1) завертати, завернути, ся; 2) загортати, засукувати, закачувати, загорнути, засукати, закачати

Заворковать — завуркотати, завуркотіти, забуркотіти
Заворница — кіл, паля
Заворотень — важниця (піднімати віз), підойма, підвага
Заворотъ — поворот, поворотка. — **Завороты поль** — приполи
Заворчатъ — забурчати, забурмотати
Завратся — забрехатися
Завредить — зашкодити, завадити
Завсегда — завжди, завжди, все, усе, по всяк час, завжди
Завсегдашній — завсідний, повсякчасний, разуразний
Завторить — заворувати
Завтра — завтра, взавтра
Завтраканіє — снідання
Завтракать — снідати
Завтракъ — сніданок, снідання
Завтрешній — завтрашній
Завшивѣть — завошівіти
Завываніє — завивання, скигління, скиглення
Завывать — завивати (про вітер, вовка, собаку), скиглити, заводити, голосити (про людину)
Завыекъ — 1) потилиця, карк; 2) д. **Завоекъ**
Завыть — завити, заголосити, зақвиліти
Завѣвать, завѣять — завівати, завіяти
Завѣдать — зачути, почути
Завѣдомо — звідомо, за с(ь)відом, знаючи; напевне
Завѣдомый — відомий, звісний
Завѣдываніє — завідування
Завѣдывать — завідувати
Завѣрить, завѣрять — запевнити, запевняти, завірити, завіряти
Завѣреніє — запевнення, завірення
Завѣса — завіса, заслона
Завѣсить, завѣшивать — завісити, запнути, завішувати, запинати, заслонити, заслоняти
Завѣтный — завітний, заповітний; таємний, тайний
Завѣтренный — затишний
Завѣтренѣть — завітритися, зв'янути, змарніти (від вітру)
Завѣтъ — завіт, заповіт, з'язок
Завѣщаніє — 1) заповіт; 2) духовна, духовниця
Завѣщать — заповідати, записати, відписати, відказати
Завѣщатель — спадкодавець, заповітник
Завѣщательный — заповітний
Завядать, завянуть — в'янути, блякнути, зав'янути, зблякнути
Завяданіє — в'янення
Завязать, завязывать, ся — зав'язати, зав'язувати, ся
Завязать, завязнуть — 1) грузнути, загрузати, угрузати, загрузнути, угрузнути, вгрузнути; 2) застрявати, застрянути, застрягати, застрягнути
Завязить — загрузити
Завязка — 1) зав'язка, поворозка (для зав'язування), волока (у постолів); 2) зав'язка (в повісті, драмі)

Завязникъ, завязный корень, рос. *Tormen-
tilla erecta* — дерев'янка, в'язіль
Завязъ — в'язъ, зав'язъ, пуп'янок, пуп'яшок
Завякаться — забрехатися
Завяливать, завялить, ся — в'ялити, зав'я-
лити, ся
Завялый — пов'ялий
Загавливаться — загівляти
Загадать, загадывать — загадати, загаду-
вати
Загадить, загаживать, ся — запоганити,
запаскудити, закаляти, обробити,
запоганювати, ся і т. д.
Загадка — загадка
Загадочный — загадковий; темний
Загадочность — загадковість
Загадывание — загадування
Загаживание — запаскуджування, запога-
нювання
Заганивать, загонять — 1) заганяти, за-
гнати; 2) затуркувати, заморочу-
вати
Загаркать — загаркати, загорлати
Загарь — смага
Загасать, загаснуть — гаснути, погаснути,
згасати, згаси
Загашивание — гашення, загашування
Загатить, загачивать — загатити, затаму-
вати, загачувати, затамовувати
Загащиваться, загоститься — загостювати-
ся, загостювати, ся
Загвазживать, загвоздить — забивати
гвіздкі, загвздувати, забити гвіз-
док, загвоздити
Загвоздка — 1) забивання, клинцювання;
2) загвіздка, клин, клинок; 3) за-
карлюка, закарлючка, закавіка
Загибать, загнуть, ся — загинати, закар-
лючувати, закопільювати, загнути,
ся, закарлючити, ся і т. д.
Загибина, загибь — залім, закрут, карлюч-
ка
Загибка — загинання
Заглавие — заголовок, оглав
Заглавный — заголовний, початковий
Загладить, заглаждать, заглаживать — ві-
рівняти, заглядати, затерти, вирів-
нювати, заглажувати, затирати
Заглазно — взачі, позачі, заочно
Заглазный — заочний
Заглазяться — задивитися, заговитися
Заглохлый — заглушений
Заглохнуться — заглушитися
Заглушать, заглушить — глушити, заглуша-
ти, заглушити
Заглушье — глушина, пустака
Заглядывание — заглядання, зазірання
Заглядывать, заглянуть — заглядати, зазі-
рати, заглянути, зазірнути. — **Загля-
нуть к кому** — навідатися (до кого)
Заглядываться, заглядаться — задивлятися,
заглядатися, задивитися, загляді-
тися
Загляденье, загляденье — 1) задивляння,
придивляння; 2) діво, прїдиво
Загнаивать, загноить, ся — загнювати,
ся, загноїти, ся, загниватися, загни-
тися

Загнать, загонять — загнати, заняти, зага-
няти, займати
Загнивать, ся, загнить, ся — загнивати, ся,
загнити, ся
Загнусить — загугнявити, загунявити
Загни́та, **загни́тка** — припічок (та частина,
куди загрибають жар)
Загни́здиться — загни́здитися, заку́блится
Заговаривать, заговорить — заводити, здій-
мати, знімати річ, зачинати мову,
замовляти, промовляти, забалаку-
вати, завести, зняти річ, забалака-
ти, замовити, промовити, загово-
рити, (про кількох) — загомоніти
Заговариваться, заговориться — забалаку-
ватися, забазікуватися, забалака-
тися, забазікатися
Заговляться — загівляти
Заговоренный — замовлений
Заговорщикъ, ца — змовник, ця
Заговоръ — 1) змова; 2) замовляння, замо-
ва, шептання
Заговѣнный — запусний, пущальний
Заговѣнье — запусти, пущання
Заговѣться — заговіти
Загоготать — зареготати, загелготати
Заголить, ся, заголять, ся — заголіти, за-
голювати, ся
Загонщикъ — 1) заганяч; 2) (на полюванні)
— гучок
Загонь — 1) загання, займання; 2) гніт.
— **Жить въ загонѣ** — в зневазі жи-
ти, поневирятися; 3) загін, загоро-
да, обора; 4) загін (на ниві)
Загораживание — загороджування, зату-
ляння, затамовування
Загораживать, ся, загородить, ся — загоро-
жувати, ся, обгороджувати, ся, заго-
родити, ся, обгородити, ся
Загорание — смагнення, засмалювання; за-
горяння, запалення
Загорать, загорѣть — засмалюватися, за-
смалятися
Загораться, загорѣться — загорятися, зай-
матися, запалюватися, загорітися,
занятися, запалітися
Загорбокъ — карк (частина спини між ло-
патками). — **Удариль въ загорбокъ**
— вдарив межі плечі
Загордиться — загордіти, запишніти.
Загоревать — зажуритися, засумувати, за-
смути́тися, затужити, в тугу вдатися
Загорный — загірний
Загорода — загорода
Загородный — заміський, позаміський, за-
городній
Загородье — замістя, околиці міста
Загорокъ, **загорье** — загір'я
Загорѣлый — засмалений
Загосподствовать — запанувати
Заготавливать, заготовлять, заготовить, ся
— заготовляти, ся, запасати, ся,
зготувати, зготівити, наготівити
Заготовка, **заготовление** — готування, запа-
сання
Заготовщикъ, ца — заготовляч, пригото-
вляч, ка
Заграбаздаты — загарбати

Заграбити, заграблівати — 1) загребти, за-
грібати; 2) заграбувати, загарбати,
грабувати, гарбати

Заградить, заграждать — загородити, засту-
пити, загорожувати, заступати

Загражденье — загорожування; загорода

Загракать — загукати, (про ворон) — за-
крятати, закрятати, загравати

Заграничный — загра(я)нічний, закордонний

Загребальный — до загрибання, до загор-
тання

Загребание — загортання, загрибання

Загребать, загresti, загRESTь — 1) загро-
мажувати, загрибати, загортати, за-
громадити, загребти, загорнути;
2) гарбати, загарбати

Загрезить — зароїтися, марити, ся

Загremьть — загреміти, загімотіти, загур-
котіти, зарюкотіти

Загривокъ — карк, потилиця; загіровок. —
Ударить по загривку — потиличника
дати, по потилиці, по карку вдари-
ти

Загробный — тогос(ь)вітній, загробний

Загрозить — похвалятися

Загромазживать, загромоздить — завалю-
вати, завалити

Загрохотать — загуркотіти, зарюкотіти,
загуркати

Заглубить, заглубіять — заглубіяти

Заглублѣность — заглубілість, затверді-
лість, зашкарублість

Заглубѣние — заглубіння, затвердіння

Заглублѣный — заглубілий, затверділий, за-
шкарублий

Заглубѣть, заглубнѣть — заглубіти, заглуб-
нути, затвердіти, затверднути, за-
шкарубити, зашкарубити

Загружать, загрузить, ся — 1) заважувати,
ся, заважити, ся; 2) затоплювати,
затопити, ся

Загрызать, загрызть — загризати, загризти

Загрязнить, ся — закаляти, ся, заваляти,
ся, забруднити, ся, замазати, ся,
задріпати, ся, затьопати, ся, за-
бóвтати, ся, забрьохати, ся, за-
хвóйдати, ся, запаскудити, ся, за-
калюжити, ся, заляпати, ся

Загрязнѣть — забрудніти, закалятися,
замазатися

Загубить — загубити, занапастити, згу-
бити

Загудить — загудіти, загустіти, забринька-
ти, зацигикати

Загудѣть — загудіти, загуготіти

Загуливать, загулять, ся — загулювати,
ся, загуляти, ся; гуляти, за-
пивати; волочитися, віятися

Загуль — гуляня, п'яництво, запій, п'ятіка

Загульный — гуляйський

Загуменье — пригуменок

Загустѣть — загустіти, загустити, зату-
жавіти

Загудорить — забалакати, почати розмов-
ляти

Задабривать, задобрить — задобряти, за-
дóбрювати, піддóбрюватися, підле-
щуватися, підмóщуватися підлази-

ти, підлизуватися (до кого), під-
маслювати, хлібити, могричити (ко-
го), догожати (кому), задобрити,
піддóбритися, підлестітися, під-
мостітися, підлизатися, підлізти,
підмаслити, підхлібити, підмогри-
чити

Задавать, ся, задать, ся — 1) давати, за-
вдавати, видавати (вперед); при-
значати, загадувати. — **Задать жару,**
перцу — намілити голову, нагріти
чуба, чуприну, пінхви дати, дати
перцю з маком, залити за шкіру
сала. — **Задавать тонъ** — перед вес-
ті; 2) щастити, вестись, поводити-
сь, пощастити, повестись

Задавить, задавливать — задавити, заду-
шити, задавлювати, задущувати

Задакать — затакати

Задалбливать, задолбить — задóвбувати,
завчати, задовбати, завчати

Задаривать, задарить — 1) підкупати, мо-
гричити, підмогричувати, підкупі-
ти, підмогричити; 2) дарувати, на-
дарувати (багато)

Задатокъ — завдаток

Задаточный — завдатковий

Задача — 1) за́дача, завда́ча, завда́ння,
за́гадка, моро́ка (трудна); 2) ща-
стя, до́ля, уда́ча. — **Ему нѣтъ за-
дачи** — нема́ йому́ щастя, до́лі,
удачі, не щастить, не ведеться
йому

Задачливый, во — шасливий, во, уда́ч-
ний, но

Задвигать, ся, задвинуть, ся — засувати,
ся, засóвувати, ся, засу́нути, ся

Задвѣгать, ся — задвиготіти, здвигну́ти,
ся, зару́хати, ся пору́шити, заво-
ру́шити, ся, заки́шити

Задвижка — засув, засувка

Задвижной — засувний

Задвинутый — засу́нутий, засу́нений

Задворка, задворокъ, задворье — за́двірок,
задві́ря

Задворянится — запаніти

Задебелѣть — задебеліти; поглядчати

Задергать — засмікати, засіпати

Задергивать, ся, задернуть, ся — 1) заві-
шувати, ся, запинати, ся, завіша-
ти, запну́ти, ся. — **Задернуло небо** —
нахмарилось, заволокло хмарами;
2) засмікувати, засіпувати, засмі-
кати

Задеревенѣлость — задеревілість

Задеревенѣлый — задеревілий, задубілий,
закацублий

Задеревенѣть — задерев'яніти, задубіти,
закацубіти

Задержание — заде́ржання, затрі́мання. —
Личное задержание — арéшт, арешту-
вання

Задержать, задерживать, ся — заде́ржати,
затрі́мати, зупиніти, запиніти,
спиніти, припиніти, збаріти, за-
баріти, за́гати, заде́ржувати, за-
трі́мувати, зупиня́ти, запиня́ти,
спиня́ти, ся, га́яти, ся, баріти, ся

Задержка — задёржання, затрима́ння, впин, упін, припінка, зага́йка, зага́янка.
— **Безь задержки** — безупінно, не-впінно, нега́йно
Задивиться — задивува́тися, зачудува́тися
Задинка — задок
Задирать, задрать, ся — 1) задирати, здирати, драти, ся, задрати, ся, здерти, ся; 2) зачіпати, займати, зачепити, заняти, заводитися, завести́ся
Задира — приче́па, задьо́ра, задира́ка, заводя́ка
Задирка — за́чіпка, при́чіпка
Задирчивый — приче́пливий, задьо́ристий, на́прасний
Задичать — здича́вити
Задичить — поча́ти різни́ти
Задичиться — д. Дичи́ться (поча́ть)
Задлить, ся — забари́ти, ся, зага́яти, ся, забави́ти, ся
Задневать — заднюва́ти
Задникъ — задок
Задница — зад, гу́зно, гуза́, гузи́ця, сра́ка, кúпра, ге́па, паніста́ра, ду́па, (половинка) — півду́пка
Задній — за́дній. — **Заднимъ умомъ крѣпокъ** — му́дрий по шко́ді
Задолжать — задовжи́тися, заборгува́ти, напозича́тися
Задорина — дроска́, троска́; за́дирка, дро́зка
Задорить — задирати, дратува́ти, зачіпати, розпала́ти, підшту́рувати, під'южува́ти
Задорливость — заїдли́вість, зади́ристість, дра́жливість
Задорный — заїдли́вий, зади́ристий, дра́жливий, завзя́тий, зади́рливий, задьо́рний
Задорливый, задорный — завзя́тий, заїдли́вий, заво́дистий, задьо́ристий
Задорожиться — задорожи́тися, запра́вити
Задоръ — за́пал, завзя́ття, заїдли́вість, задьо́р
Задохлый — за́тхлий
Задохнуться — задихну́тися, задуши́тися
Задребезжать — забрязча́ти, забрязкоті́ти, задереньча́ти
Задремать — задріма́ти, за́куняти, здріма́тися
Задрожать — задріжа́ти, затремті́ти, затру́ситися
Задувать, задуть — 1) завіва́ти, задува́ти, завіяти, заду́ти; 2) задима́ти, за́дму́хувати, гаси́ти
Задудить — заду́дрити, задуда́рити
Задумать, ся — задума́ти, ся, загада́ти, ся, замі́слити, ся, замі́рити, ся
Задумчивость — задумли́вість, замі́сленість
Задумчивый — задумли́вий, замі́слений, заду́маний
Задуриться — роздурі́тися, розжи́рува́тися
Задушать, ся, задушить, ся — заду́шувати, ся, задуши́ти, ся, (дитину уві сні) — при́спати
Задушевность — серде́чність, щи́рість
Задушевный — щиро́сєрдий, щи́рий
Задушение — заду́шення, уду́шення

Задхлость — за́тхлість, ту́хлість, при́тхлість, при́тхля
Задхлый — за́тхлий, ту́хлий
Задхнуться — затхну́тися, притхну́тися
Задъ — зад, гуза́
Зады — 1) (в чоботях) — за́каблúки; 2) за́док (воза); 3) за́двірок, за́двір'я; 4) кра́й села́, ца́рина; 5) за́ді
Задымить, ся — за́курити, ся, за́диміти, ся
Задыхаться — за́диха́тися
Задышать — за́ди́хати
Задышка — за́ду́ха, я́ду́ха, ди́хавиця
Задѣвать, задѣть — зачі́пати, чи́пляти, ся, за́чепити. — **Не задѣвай меня** — не зачі́пай, не ру́ш, не займа́й мене́
Задѣлать, задѣлывать, ся — за́робити, за́робля́ти, за́бивати; (камі́нем) — за́мурува́ти, (в му́р) — вму́рувати, за́шпаклюва́ти, за́шпарува́ти
Задѣлка — 1) за́кладання, за́мурування, за́бивання, за́робо́лювання
Задѣль — за́робо́ток, за́рібок (ві́д штуки), за́ділля
Задѣльный — ві́дробо́ти, за́ді́льний, пошту́чний. — **Задѣльная плата** — пла́та ві́дробо́ти, за́ді́льна пла́та, за́робо́лена
Задѣлье — па́нщина
Заезозить — за́метуши́тися, за́дріботі́ти
Заедино — заодно́, спі́льно, вку́пі, за́разом
Заемный — по́зичко́вий, по́зича́льний
Заемщикъ — по́зича́льник, по́зичник
Заемъ — 1) по́зичання; 2) по́зика, по́зичка
Зажаривать, ся — за́піка́ти, за́пекти́, за́сма́жити, ся
Зажать, зажимать — 1) за́тулі́ти, за́туля́ти, за́ти́снути, за́тиска́ти. — **Зажать кому ротъ** — за́цітька́ти
Зажелклый — за́жовклий
Зажелкнутъ — за́жовкну́ти
Зажелтитъ — за́жовті́ти
Зажелтѣть, ся — за́жовті́ти
Зажечь, ся, зажигать, ся — за́палі́ти, за́палува́ти, розпа́лювати, ся
Заживать, зажить — 1) за́жива́ти, за́жити; 2) за́гоюва́тися, за́тягува́ти, ся, за́тяга́ти, ся. — **До свадьбы заживетъ** — за́гої́ться, по́ки весі́лля ско́їться
Заживить, заживлять, ся — го́їти, за́гоїти, за́гоюва́ти, ся. — **Заживляемый** — го́йкий. — **Заживляющий** — го́ючий
Заживление — за́гоювання, го́їння
Заживо — живце́м
Зажига — заво́дчик, приві́дця, приві́дчик
Зажигание — за́палування, за́с(ь)вічування
Зажигатель, ница — па́лій, підпа́ляч, ка
Зажигательный — за́палу́ючий, за́пал(ь)ний. — **Зажигательныя спички** — сі́рники́, сі́рничкі́
Зажигательство — підпа́л
Зажиливание — за́мо́хування
Заживать, зажилить — за́мо́хувати, за́мо́тувати, за́мо́хати, за́мота́ти, за́манті́ти
Зажилой — за́житий, за́робо́лений
Зажинать, зажать — за́жинати, за́жати
Зажинь — за́жін, за́жінки
Зажирѣлый — розгла́длий, опа́систий
Зажирѣть — розгла́дну́ти, розпа́стися

Зажитое, зажитокъ — ста́ток, доста́ток, за-
жи́ток, придба́ння
Зажиточность — замо́жність
Зажиточный, но — замо́жний, доста́тній, з
доста́тком, засі́бний. — **Быть зажи-
точнымъ** — статкува́ти
Зажму́риваніє — замру́жування, зажму́ру-
вання
Зажму́ривать — зажму́рювати, зажму́рува-
ти, замру́жувати, заплю́щувати
Зажога — за́пал, о́хват, підпа́л (у коня)
Зажора, зажорина — підта́лина, баю́ра
Зажужжать — загудіти, задзижча́ти, за-
бриніти
Зажурчать — задзюрча́ти, задзюркотіти
Зажухнуть — побля́кнути, збля́кнути, поли-
ня́ти, поме́рхнути
Зазвать, зазывать — заклика́ти, запросіти,
зазва́ти, заклика́ти, запро́шувати,
зазива́ти
Зазвенѣть — задзвеніти, задзе́нькати
Зазвонить — задзвоніти
Зазвонщикъ — дзвона́рь, палама́рь
Зазвучать — зазвуча́ти, забрязча́ти, залуна́ти
Заздравный — заздоровний
Зазеленить, ся — зазеленіти, ся
Зазеленѣть — зазеленіти
Зазимовать — зазимувати
Зазимье — за́морозки
Зазирать, зазрѣть — закида́ти (чим), дорі-
ка́ти, докоря́ти, допіка́ти
Зазнаваться — зазнава́тися, зазна́тися, за-
розумі́тися
Зазноба — 1) за́морозь; 2) закоха́ння, лю-
бощі, ча́рощі, причарува́ння; 3) за-
знобу́шка — коха́нка, коха́ночка, міла
лю́бка, сухото́нька, чарівни́ченька
Зазнобить, зазноблять — 1) заморо́зити, за-
морозюва́ти; 2) причарува́ти, при-
коха́ти, причаро́вувати
Зазорный — гане́бний, ганьблі́вий, докір-
ливий соромі́цький, безсоро́мний
Зазорь — со́ром, соромо́та, ганьба́
Зазрѣніє — докір, дога́на, за́кид, зазі́р. —
Безь зазрѣ́нія — без зазо́ру, без доко́ру
Зазубривать, зазубрить, ся — вище́рблюва-
ти, щербі́ти, ся, визу́блювати, ви-
зуби́ти, ся
Зазубрина — щербі́на, щербá, зубе́ць, зазу-
бе́нь
Зазубристый — щербáтий, зубцюва́тий
Зазудѣть — засвербі́ти
Зазываніє, зазывъ — заклика́ння, за́клик
Зазычать — задзижча́ти
Зазѣваться, зазѣвываются — задиві́тися,
зага́витися, задивля́тися, зага́влю-
ватися, га́ви лові́ти
Зазябать, зазябнуть — замерза́ти, замерзну́ти
Зазяблина — приме́рзле
Зазяблый — замерзлий, приме́рзлий
Заиграть, ся — загра́ти, ся
Заигрываніє — заграва́ння, жартува́ння
Заигрывать — 1) заграва́ти, переграва́ти;
2) жартува́ти, пустува́ти
Заика — заї(гі)ка, недорі́ка
Заикаться, заикнуться — заї(гі)кува́тися,
заї(ги)ка́тися, запина́тися, заї(ги)к-
ну́тися, запну́тися

Заикливость — заї(гі)кливі́сть
Заикливый, заиковатый — недорі́кий, за-
ї(гі)кува́тий
Заимка — за́йманка, за́ймисько
Заимодавецъ — позича́льник, боргівник, по-
зичкода́вецъ
Заимодательство — позича́ння, боргува́ння
Заимообразный, но — позичко́вий, у по́зичку
Заимствование — позича́ння, запозі́чення
Заимствовать — 1) позича́ти; 2) перейма́ти,
запозича́ти
Заиндивѣть — запуші́тися, заі́нитися
Заинька — за́йчик
Заинтересовать, ся — заі́нтересува́ти, ся,
заціка́вити, ся
Заискивание — запобіга́ння ла́ски, підле́-
щування, (до жі́нки) — зали́цяння
Заискивать — запобіга́ти ла́ски, (в кого) —
підле́щуватися, підсипа́тися, при-
ла́щуватися, шйли́тися
Заискриться — заі́скритися
Зайти, заходитъ — зайті́, захо́дити. (Про
сонце, місяць) — зайті́, сі́сти, лягті́,
закоті́тись. — **Зайти къ кому либо**
— заві(и)та́ти до кого
Зайченко — зайче́ня
Заячина — за́ячина
Закабаливать — поневоля́ти, закрі́поща́ти
Закаблучье — закаблук
Закаверзить — заково́рзува́ти, закруті́ти
Закадить — закаді́ти
Закадычный — за́прися́глий
Заказать, заказывать — загада́ти, замо́-
вити, зага́дувати, замовля́ти
Заказъ — замо́влення, загада́ння
Закаиваться, закаяться — за́ріка́тися, за-
рі́ктіся, за́каятися
Закалать, ся — зако́лювати, заколо́ти, ся
Закаливание — гартува́ння
Закаливать, закалить, ся — загарто́вувати,
загартува́ти, ся
Закалина — зака́л, (здр.) — зака́лець
Закалистый — з зака́льцем, глевкий
Закалка — гартува́ння; гарт, за́гарт, (посу́-
дина) — гарті́ця
Закалякать, ся — забала́кати, ся, зату́рка-
ти, ся
Закаменѣлость — скам'яні́лість
Закаменѣлый — 1) скам'яні́лий; 2) запе́клий
Закаменѣть — скам'яні́ти
Заканчивать, закончить, ся — закінчува́ти,
закінчи́ти, скінча́ти, ся
Закапать, ся, закапывать, ся — закра́пати,
закáпати, ся, забрі́з(ь)кати, ся, за-
кра́пувати, ся і т. д.
Закапчиваніє — зако́пчування, заку́рювання,
зadı́млювання
Закапчивать, закоптить, ся — задимля́ти,
заку́рювати, зав'я́лювати, зади-
мі́ти, ся, заку́рити, зав'я́літи, ся
Закапризничать — заведувати́, захимеру-
ва́ти, закапри́зити, за́примхува́ти
Закапывать, закопать, ся — зако́пувати, за-
копа́ти, ся
Закаркать — закря́кати, закра́кати, закар-
кати
Закармливание — загодо́вування, загоду-
ва́ння

Закармливать, закормить — загодо́увати, загодува́ти, обгодо́увати, обгодува́ти

Закартавить — загарка́вити

Закатать, закати́ть, закаты́вать, ся — 1) за́котіти, за́точіти, за́ко́чувати, за́то́чувати; 2) закача́ти, зака́чувати

Закать — за́хід

Закаты́ваться — за́ко́чуватися, (про сонце) — захо́дити, ляга́ти, сіда́ти

Закачать, качива́ть, ся — зако́лиха́ти, зако́лиса́ти, заго́йда́ти, зако́лихувати, зако́лисувати, заго́йдувати, ся

Закашивать, закоси́ть, ся — за́ко́шувати, за́ко́сювати, за́косіти, ся

Закашля́ть, ся — зака́шляти, ся, забухи́кати, закахи́кати

Зава́кать — зава́кати, за́крякати, за́ку́мкати (про жаб), за́крякати, за́кахкати (про качок)

Закваска — ро́зчіна, дрі́жджі, (з тіста) — опа́ра, (для квасу) — кваси́ло, ро́сквас

Закваси́ть, за́квашива́ть — за́кваси́ти, за́квашува́ти, (про тісто) — розчи́нити, вчи́нити, розчи́няти, вчи́няти

Закерка́ть — за́кі(и)рка́ти, за́кі(и)рча́ти

Закива́ть — закива́ти

Закидно́й — заки́дний. — **Заки́дные рукава** — вильо́ти

Закипа́ть, заки́пѣть — закипа́ти, заки́піти, за́клекоті́ти

За́киса́ть, за́кисну́ть — за́киса́ти, ски́сати, квасни́ти, за́кі́снути, ски́снути

За́кись — за́кис

За́кичи́ться — запи́шатися, за́гордува́ти, за́чва́нитися

За́кишѣ́ть — за́киші́ти, за́комаші́тися

За́кладка — за́кла́дини; 2) за́кла́дка, заму́рува́ння; 3) за́пряга́ння

За́кладна́я — за́ставни́й, за́кладни́й лист

За́кладодержате́ль — за́кладодерже́ць

За́кладчикъ — за́ста́вник, за́кла́дник

За́кладъ — за́ста́ва, за́ставщи́на, за́кла́д

За́кладыва́ть, за́класть, за́ложитъ, ся — 1) за́кла́дати, за́кла́сти, за́ложити; 2) за́пряга́ти, за́прягті́; 3) за́ставля́ти, за́становля́ти, за́ста́вити, за́стано́вити, ся

За́кланіе — за́ко́люва́ння

За́клева́ть — за́дзьо́бати, за́клюва́ти, за́кльо́кати

За́клегта́ть — за́клекота́ти

За́клеива́ть, ся — за́клеюва́ти, ся, (ка́рюком) — за́ка́рючува́ти, ся

За́кле́йка — за́клеюва́ння

За́кле́йми́ть — 1) по́таврува́ти, по́значи́ти; 2) за́пля́мити

За́клепа — за́клепка, ню́та

За́клепа́ть — за́клепа́ти, за́нютува́ти, в́зяти у ню́ти, (про кайдани) — за́кува́ти, за́біти

За́клина́ніе — за́кля́ття, за́клина́ння

За́клина́ть, за́клясть — за́кли́нати, за́повіда́ти, за́кля́сти, за́повісти (з кля́тьбою)

За́клина́ться — за́клина́тися, кля́стися, за́ріка́тися

За́клинива́ть, ся — за́пли́шувати, ся, за́кли́нцью́вати, ся

За́клинка — за́пли́шуван́ня, кли́нцюва́ння

За́клокота́ть — за́клекоті́ти, за́булькоті́ти

За́клохта́ть — за́квокта́ти

За́клуби́ть, ся — за́клуби́ти, ся

За́ключа́ть, ся, за́ключи́ть, ся — 1) за́мика́ти, за́мкну́ти, ся. — **За́ключи́ть вь тю́рму** — поса́дити в тюрму́. — **3. вь оковы** — за́біти, за́кува́ти в кайда́ни; 2) постано́вляти, постано́вити. — **За́ключа́ть догово́рь** — умо́влятися, скла́дати, ухва́лювати до́говір. — **3. миръ** — зго́жувати, годі́ти мир, за́миря́ти, за́мири́ти; 3) ма́ти в со́бі, мі́стити в со́бі, за́ключа́ти; 4) за́кінча́ти, за́кінчи́ти; 5) виво́дити, ви́вести

За́ключе́ніе — 1) за́са́жува́ння, за́мика́ння, арештува́ння, (стар.) — в'язе́ння, ув'язне́ння, (мі́сце) — в'язни́ця, нево́ля, тюрма́; 2) ви́від, домі́ркува́ння, за́кінчен́ня, при́конече́ча. — **Вь за́ключе́ніе** — на́последок, на́прикінці, на́останку, на́решті́. — **За́ключе́ніе брата́ства** — брата́ння. — **3. мира** — за́ми́рення. — **На за́ключе́ніе** — на ви́рішення. — **Сдѣ́ла́ть свое за́ключе́ніе** — ви́словити своє мі́ркува́ння

За́ключенни́къ, ца — 1) нево́(і)льни́к, ца, арешто́ваний, а, в'язе́нь, кайда́нник, коло́дник; 2) пу́стельни́к, ски́тник, са́мітник, ца

За́ключи́тельный — при́конешни́й, оста́нний

За́кля́тіе — за́кля́ття

За́кля́тый — за́кля́тий, за́пекли́й

За́кобени́ть, ся — за́мані́житися, за́лама́тися, за́дава́тися

За́ковка — за́куття́, кува́ння

За́кова́ть — за́кува́ти, за́ку́ти, за́біти. — **За́кованны́й** — за́кований, за́ку́тий

За́ковы́ка — за́карлю́чка, ко́лінце

За́ковы́ря́ть — за́колупа́ти, за́копи́рсати

За́кожны́й — підшкúрний, зашкúрний

За́кокетни́чать — за́мані́ритися, за́кокетува́ти

За́кокова́ть — за́кува́ти

За́кокота́ть — за́сокота́ти

За́колачива́ть — за́кала́тувати, за́бива́ти, за́товка́ти

За́колоси́ться — за́колоси́тися

За́колдова́ть — за́шепта́ти, за́ворожи́ти

За́колеба́ть, ся — за́колиха́ти, ся, захи́тати, ся, за́вага́тися

За́колеси́ть — за́колува́ти

За́колоброди́ть — за́колоброді́ти, за́крути́ти, за́колоті́ти

За́колоть — за́коло́ти, ско́ло́ти, за́шпи́гати, за́штри́кати

За́колчено́житъ, за́колчи́ть — за́шкандиба́ти, за́шкатульга́ти

За́колыха́ть, ся — за́колиха́ти, ся, зако́лиса́ти, ся, за́го́йдати, ся

За́колѣ́ть — за́дубі́ти, за́кля́кнути

За́конни́къ — за́ко́нник, ю́риста, пра́вник

За́конноро́жденный — за́ко́нний, шлю́бний

За́конно́сть — за́ко́нність, пра́вність

За́конный — за́ко́нний, пра́вний

Законоблюститель — законодоглядач, сторож права
Законовѣдъ — законознавець
Законовѣдѣніе — законознавство, правознавство
Законодатель — законодавець, праводавець
Законодательный — законодавчий, праводавчий
Законодательство — законодавство, праводавство
Законопатить — законопатити, зашпаг(к)лювати, зашпарувати
Законоположеніе — законотвердження; закон
Законопреступникъ, ца — законоломець, праволомець, переступник закону
Законопреступный — законоломний, праволомний
Законтрактовать, ся — домовити, ся, контракувати, ся
Закопченіе — закурєння, задимлення, загничення
Законъ — 1) закон, закін, право. — **Нарушать законъ** — ламати закон; 2) віра
Закопка — закопування
Закопошиться — заворохобитися, заворушитися, закомашитися, закишити, заметушитися
Закоптѣть — закоптїти, ся, задимїти, ся, закурїти, ся. — **Закоптѣлый** — задимлений, задимілий, закурений
Закопъ — шанець
Закоренѣлость — закоренїлість; запеклість, заїдливість
Закоренѣть — закоренїтися. — **Закоренѣлый** — закоренілий; запеклий, забісований
Закоржавѣть — закоржавїти, задубїти
Закорпѣть — загміряться, заснідїти
Закортышки — плечі
Закорюка — 1) карлючка, закарлючка; 2) притїчина, завада
Закорючивать, ся — закарлючувати, закарлюкувати, ся
Закорючистый — карлючкуватий, крутий
Закосить, ся — 1) закосїти, ся; 2) косо глянути
Закосна́лый — закам'янілий, затверділий, задубілий, занїділий, закацюблій
Закосна́лость — закам'янілість, затверділість, задубілість
Закосна́ть — затверднути, задубїти, занїдїти, закацюбїти
Закостенѣ́лый — скостенілий
Закостенѣ́ть — скостенїти
Закось — сіножать
Закоулокъ — заулок, зазубень; закуток, закапелок, закамарок (в хаті)
Закочевать — зачувати, затаборувати
Закоченѣ́лый — задубілий, закляклий
Закоченѣ́ть — задубїти, заклякнути
Закрадываться — крадатися
Закраивать, кроить — закрюювати, закрюїти, закраювати, закрюяти
Закраина — 1) край, беріг; 2) кріга з берега
Закракать — закрюкати, закрюкати
Закрапать — закрюпати, забріз(ь)кати
Закраска — закрашення

Закрашивать — закрашу(сю)вати, замальовувати
Закраснѣть, ся — зачервонїти, ся
Закрасоваться — закрасуватися, запишатися, захорошитися
Закрестить — похрестїти
Закривина — закарлюка
Закривить, ся, закривлять, ся — скривїти, ся, скривляти, ся, закарлючити, ся
Закритиковать — закритикувати, загудити
Закричать — загукати, закричати, (сердито) — загрїмати, гримнїти, (несамовито) — заверещати, (з плачем) — зарепетува́ти і т. д.; д. **Кричать**
Закрой, закройка — за́різка, закрáйок; закрáювання, кра́яння, крóїння
Закройня — закрóїня
Закроить — закрóїти, закрюяти
Закромъ — засік, (для кукурузи) — кошніця
Закруглить, закруглять, ся — закругліти, закрóглювати, ся
Закружить, ся — закружляти, завертїти, ся
Закрутенъ — вїхор, вир, крутїнь
Закрутить, ся, закручивать, ся — закрутїти, завертїти, закру́чувати, завірчува́ти, ся
Закручиниться — зажурїтися, зату́жити, засумувати
Закрывать, ся — 1) закривати, затуляти, зачиняти, (с(ь)віт) — заступати, (піч) — заслоняти, (щільно) — затушко́вувати, (очі) — запліщувати. — **Закрылись уста, глаза** — склепїлися уста, очі; 2) покривати, покрити
Закрытіе — закриття, закривання
Закрышка — накриття, покришка
Закрѣпа — закріпка, заплішка
Закрѣпить, закрѣплять, ся — закріпїти, замоцювати, заплішїти, закріпляти, замоцю́вувати, запліщувати, ся
Закрѣпостить — закріпа́чити, понево́лити, запаншї́нити
Закрякать — закахкати
Закряхтѣть — закректа́ти
Закувыркаться — заберке́цькатися
Закудахтать — закудкуда́кати
Закудрявѣть — закурчю́вати
Закуковать — закувати
Закулисный — залаштунко́вий
Закультявѣть — зашкандиба́ти, зашкатульга́ти
Закупать, закупить — закупо́вувати, закупі́ти
Закупаться — 1) закупáтися; 2) докупáтися
Закупка — за́куп, за́куплення
Закупной — закупний
Закупоривать, ся — затика́ти, закорко́вувати, зачопо́вувати, ся, затушко́вувати
Закупорка — 1) затика́ння, закорко́вування; 2) заті́чка
Закупщикъ, ца — за́купник, ца, за́купень
Закуривать, ся — 1) закурювати, накурювати, ся і т. д.; 2) запáлювати, ся
Закурлыкать — закурлюкати
Закурчавѣть — закурчю́вати
Закусать — загрізти, заїсти

Закусить, закусывать — 1) вгризти, вгризати; 2) закусити, заїсти, (трошки) — перехопити, (при чарці) — причаркнути; закусювати, заїдати, солонцювати, (перед вечерею) — підвечіркувати

Закуска — заку́ска, пере́куска, заї́дка, (перед сніданням) — по́ранок, (перед обідом) — перед'обі́док, (перед вечерею) — підвечі́рок

Закута — бў́дка (собача)

Закутать, закутывать, ся — заку́тати, заку́тувати, ся

Закутить — загу́ляти

Закуть — 1) заку́ток, закапе́лок; 2) хлі́в, за́города (для худоби)

Закушать, закушивать — 1) заїсти, заїдати; 2) за́пити, за́пивати

Зала — за́ла(я), с(ь)ві́тлиця, са́ля

Залавливать — зало́влювати

Заладить — 1) зала́годити; 2) запрова́дити

Залаживать — зала́гожувати

Залазить — зала́зити

Залакомить — зана́дити

Залакомиться — заласува́ти

Заламывать — 1) зало́млювати; 2) загина́ти; 3) за́правляти, за́правити (про ціну)

Залащивать, залощить — зало́щувати, зало́щити

Залаять — зага́вкати, забрехати

Залгать, ся — забрехати, ся

Залегать — 1) заляга́ти; 2) засіда́ти, захо́вуватися; 3) зава́лювати, закла́дати

Заледенеть — заме́рзнути, покрижніти; за́клякнути, за́дубіти

Залежалый — лежа́лий, зле́глий, зава́лящий

Залеживаться, залежаться — залéжувати-ся, залежа́тися

Залежь — 1) за́валь, заваля́ще, залéглість; 2) перелі́г, облі́г; толо́ка; 3) по́клад

Залепетать — забелько́тати, залопотіти

Залетать, залететь — 1) заліта́ти, залеті́ти, залі́нути; 2) завіюва́тися, за́віятися

Залетный — 1) залі́тний, мандрі́вний; 2) голі́нний, хва́цький

Залеть — залі́т, перелі́т

Заливальный — залива́льний

Заливать, ся, залить, ся — залива́ти, ся, по́німати, за́топлювати, зали́ти, за́лляти, по́няти, за́топіти, ся. — **Заливаться слезами** — залива́тися, об́лива́тися, умива́тися сльо́зами

Заливка — залива́ння

Заливное — дра́гли, холоде́ць

Заливной — 1) зали́вний. — **Заливная труба** — пожа́рна труба́. — **З. луг** — лу́ка, пійма, за́тін, бу́рт; 2) захо́ложений, за́стужений

Заливь — за́то́ка, за́лі́в, за́водь, са́га

Зализать, -зывать — зализати, залізувати

Залоговой — за́ставний, за́кладний

Залогодатель — за́ставник, за́кладник

Залогодательница — за́ставниця, за́кладниця

Залог — за́ста́ва, за́стано́ва, за́клад. —

Взять в залог — взяти́ у за́ста́ву.

— **Отдать в залог** — за́ставити (що), за́становити, ви́ддати́ під за́ста́ву. — **Освободить изъ подъ залога** — ви́купити з за́ста́ви, з-під за́ста́ви

Заложенное — за́ставщи́на

Заложник — за́ставе́нь, за́кладе́нь, за́ру́чник

Залой — за́тін, пійма, обо́ло́ня

Заломаться — за́пиша́тися, за́чва́нитися

Залопать — за́трі́скати

Залопаться — за́трі́скатися, залу́скатися, за́ре́патися

Залосниться — за́лисніти, за́блища́ти

Залп — ви́пал, по́стріл

Залудить, -живать — залу́дити, залу́жувати

Залупить, ся — залу́пити, заде́рти, ся

Залучать — залу́чати

Залыгало — бре́ху́н

Залыгаться — за́брихува́тися

Зальнуть — за́битися, за́ткнутися

Зальзать, зальзть — за́лізати, за́лізти

Зальниться — за́леда́щити, за́леда́чити, за́лінува́тися

Зальпка — за́ліплюва́ння

Зальсье — за́лісок

Зальпить, ся — за́лі́пити, за́ліплювати, ся

Зальтовать — за́літува́ти

Зальчивать, -чить, ся — 1) заго́ювати, за́гоїти, за́ліко́вувати, за́лікува́ти; 2) замо́рювати, за́моріти

Залюбезничать — за́ла́щитися, при́мілити-ся; за́жениха́тися

Залюбоваться — за́милува́тися, за́любува́тися, за́диві́тися

Залюбопытствовать — за́ціка́витися

Залюлюкать — за́люляти

Залягать, ся — за́брика́ти, ся, за́хви́цати, ся

Замазать, замазывать, ся — 1) за́ма́зати, за́мастіти, (щі́лину) — за́шпарува́ти і т. д.; 2) за́каляти, ся, за́му́рзати, ся, (сало́м або що) — за́смальцюва́ти, ся, за́яло́зити, ся, (дьо́гтем, смо́лою) — за́шмарува́ти, ся

Замазка — за́мазка, (для дере́в) — ва́р, (для скла) — кі́т (р. ко́ту)

Замакать — за́мака́ти

Замаливать — за́мо́лювати, по́кутувати

Замалодушничать — впа́сти се́рдцем, ду́хом

Заманивать — за́ма́нювати, за́на́жувати, за́маніти, за́на́дити

Заманиха, рос. *Nitraria Schoberi* — зо́лоту́ха

Заманка — 1) за́ма́нювання; 2) прина́да

Заманчивость — прина́дність, зна́длі́вість, за́блї́вість

Заманчивый, во — прина́дний, зна́дний, зна́длі́вий, ма́нячий

Замарать, замарывать, ся — 1) за́каляти, за́брудніти, за́мастіти, за́дріпати і д. **Замазать**; 2) за́черкну́ти, за́кресліти; 3) за́чорніти

Замараха, замарашка — за́му́рза, за́дріпа, за́дріпанка, не́тіпа́ха, за́тьо́па, хво́йда, нехлю́я, нече́пу́ра, невмива́ка, невтира́ка

Замаривать — 1) заморювати, заморіти; 2) (про вапно) — гасити, (про оцет) розбавляти, (про хрін) — перебивати

Замаскировать — заличкувати, замаскувати

Замасливать, замаслить, ся — 1) замаслювати, замаслити; 2) засмальцювати, засмальцювати, заялózити, ся

Заматерѣлый, заматорѣлый — застарілий, задавнений, затверділий

Заматерѣть, заматорѣть — застарітися, задавнитися, затвердіти

Заматывать, -мотать, ся — 1) замóтувати, замóтати; 2) захитати, закивати

Замахать, -хивать — замахати, замахувати

Замахиваться, -хнуться — замірятися, заміритися, замахуватися, замахнутися

Замахнуть — закинути

Замахъ — замах

Замачивать, -мочить, ся — 1) замóчувати, замочити, ся; 2) намóчувати, намочити

Замашка — вїхватка, навичка, замашка

Замашивать, -мостить — замóщувати, замостити, забуркóвувати, забуркувати

Замаяться — занудітися, закрутітися; наморітися, натинітися

Замедленіе — забара, гаяння, гаянка, гайка, загайка

Замедлить, ся, замедляютъ — загаяти, ся, забарити, ся, забавити, ся, задлятися, догаятися, загаяувати, ся, забарювати, ся; затрїмувати, -мати

Замелькать — замиготіти, замелькати

Замереть, замирать — замёрти, замирати, умліти, умлівати

Замерещиться — замріятися, приверзтїся, привідітися, примаритися

Замерзать, -знуть — замерзати, замёрзнути

Замерзнуть — 1) забрїдити, загїдити, замерзїти; 2) запоганити, запаскувати

Замерзлый — завмёрлий

Замертво — як мёртвий; мерцём

Замертвѣлый — помертвілий, обмёрлий

Замертвѣть — помертвіти, обмёрти

Замести, заметать — замести, замїтати

Заметать, заметывать — 1) закидати; 2) зашивати, позашивати, обкидати, обкинути

Заметаться — закидатися; заметушїтис-ся

Замётъ — 1) закидування, закидання; 2) нєвід, занамёт, ворота (велика сїтка); 3) кучугура (снїгу), завїй, замёт, загрєба; 4) паркан; 5) хвартух (до бричок)

Заметъ — завїя, вїхало, метєлиця

Замечтать, ся — замарити, замріятися

Замигать — замиготіти, замигтїти; заморгати

Заминать, ся, змять, ся — 1) замїшувати, замїсити, ся; 2) затоптувати, затоптати, ся; 3) заминати, замняти, загамувати; 4) запинатися, запнутися; 5) заноровитися

Заминка — 1) замїшування, заминання, запїнка, замїнка; замїс; 3) норов

Замирение — замїрення, примїрок

Замирить, замирать, ся — замирити, замиряти, ся

Замкнуть, -мыкать, ся — замкнїти, замикати, ся

Замкóвый, замковый — замкóвий, колодчаний; замковий

Замлѣть — зїмліти, зїмлівати

Замогильный — 1) замогїльний; 2) того-с(ь)вїтні(и)й

Замокать, замкнуть — замакати, замóкнути

Замóкъ — замóк, колодка

Замóкъ — замóк, двірóк, палац. — **Строить воздушные замки** — химєри ганяти, у хмарах літати, думкою багатїти

Замолаживать, ся — 1) засолóжувати, засолодїти, грати, шумувати (про пиво то-що); 2) хмаритися, хмарнїти

Замолачивать — замолóчувати

Замолвить — замóвити

Замолкать, -молкнуть — замовкати, замóвкнути, ущухнути, занїшкнути

Замолоть — замолóтини; замолóчене

Замолоть — замолóти

Замораживать, заморозить, ся — заморóжувати, заморóзити, ся

Заморгать — заморгати, замрўжити, залупати, заклїпати

Заморозъ — заморозок, прїморозок

Заморосить — заїмжїти, замрячїти

Заморочить — заморóчити, запаморочити

Заморский — замóрський

Заморышь — охляле, замóрене; охлялий

Замотыга — мотяга, моть, марнотратець, трїнькало

Замохнатѣть — заволохатїти

Замочный — замкóвий, колодчаний

Замошенничать — замóтати, зашахрувати

Замудрить — замудрувати

Замужество — віддання, замїжжа, замїж

Замужня — замїжня, мўжня; віддана

Замуравить, -вливать — політи, поливати (по суду). — **Замуравленный** — полїв'яний

Замурлыкать — 1) замуркотати, замуркотїти, замрўкати, замўркати; 2) замугїкати

Замурчать — загарчати, загаркати

Замусливать, ся — заслїнювати, заялózювати, ся

Замусленный — заслїнений, заялó(зя)жений

Замусорить, ся — зас(ь)мїтїти, загрузїти

Замутить, ся — 1) замутїти, закаламўтити, ся, заколотїти; 2) занудїти; 3) бучу збїти, кóлоту наробїти

Замутнѣть — замутїтися, закаламўтитися

Замучивать, ся — замўчувати, замордóвувати, ся, закатóвувати

Замчатъ — замчати, запёрти, загнути

Замша — замша

Замшарить, ся — скошлатити, закошлатити, покошлатити, окошлатити і т. д.

Замшеникъ — замешник (що виробляє замшу)

Замшевый — замшовий

Замшитъ — зашпаклювати, забити мохом
Замывать, ся — замивати, заміти, ся
Замыливать, замылить, ся — замилувати, замилити, ся
Замысль — замисел, задум, загад, замах
Замыслить, -мышлять — замислити, заміритися, замишляти, замірятися
Замысловатый — мудрований, хитрий, метикуватий, стіпний
Замычать — замукати, замугікати
Замычка — 1) замикання; 2) засувка, защипка, завертка; 3) кляпка, хлипок, хлипéць, хлипавка (в смокові)
Замѣна, замѣнь — заміна, замін, замін(ь)-ка. — **Въ замѣнь** — в заміну, замісць, намісць
Замѣнить, нять, ся — замінити, заміняти, ся
Замѣсить, замѣшивать, ся — замісити, (про тісто) — (у)вчинити, заміслювати, ся, в(у)чиняти
Замѣститъ, замѣщать — замістити, заміщати; заступити, заступати
Замѣсь — 1) замішування; 2) заміс; 3) запарка
Замѣтка — замітка, знак, познака
Замѣтитъ, замѣчать — 1) помітити, позначити, прикмити, помічати, значити, прикмічати. — **Замѣтитъ на биркѣ** — накарбувати, закарбувати; 2) завважити, постерегти, спостерегти, набачити, наглянути, наглядіти, добачити, завважати, постерігати, наглядати, помічати, добачати; 3) зав(у)важати, визначати, виказувати, вимовляти, дорікати
Замѣтливость — уважність, уважливість
Замѣтливый — уважний, уважливий
Замѣтный, но — значний, відний, примітний, помітний, прикмітний; знати, знать, відно, помітно, значно, в заміту
Замѣчаніє — 1) увага, зауваження; 2) нагана, вимова, дорікання
Замѣчательность — знаменитість, визначність; зауважність, цікавість
Замѣчательный — 1) зауважний; 2) визначний, знаменитий, вартий уваги, цікавий
Замѣшательство — 1) заколот; 2) замішання, стурбованість
Замѣшать, замѣшивать, ся — 1) змішати, змішувати, заколотити, заколочувати; 2) заплутувати, впутувати; втручатися, встрявати
Замѣшкать, ся — забарити, ся, загіяти, ся, забавитися, забаряти, ся, загіювати, ся, забавлятися
Замѣщать, -ститъ — 1) замістити, замістити; заступати, заступити; 2) обсаджувати, обсадити
Замѣщеніє — заміщення; заступлення; обсада, обсадження
Замякуать — за(м)нявкати, за(м)нявчати
Занавѣсить, -вѣшивать — завісити, заслонити, запнути, зап'ясти, запинати
Занавѣска, занавѣсь — заслонка, фіранка, заслона, запона, завіса

Занашивать, заносить — заношувати, затаскувати, заносити, затаскати
Занегадовать — заремствувати
Занемогать, -мочь — занедужувати, занедужати, заслабнути
Занести — 1) занести; 2) заміритися, підняти (руку), звісти; 3) засипати, замістити
Занизать — занижати
Заниманіє — позичання
Занимательный, но — занятний, заманистий, цікавий; занятно, цікаво
Занимать, занять — 1) позичати, визичати, позичити, візичити, брати, взяти в позику, набір; 2) переймати, переняти; 3) займати, осягати, осідати, посідати, заняти, осягти, поняти, залягти, осісти; 4) звертати увагу, цікавити; 5) розважати, забавляти, розважити, забавити. — **Занимаешь духъ** — дух захоплює
Заниматься, заняться — 1) займатися, зайняти ся, (вівчарством) — вівчарювати, гайдарювати, (писарством) — писарювати, (ремесством) — ремісничувати, (рибальством) — рибальчити, (римарством) — римарювати, (скотарством) — скотарювати, (торгом) — гиндлювати, крамарювати, купцювати, (шитвом) — швачкувати, кравцювати, (шаповальством) — шаповалити, (шевством) — шевцювати, (учительством) — учителювати і т. д.; 2) зажеврюватися, заяснюватися. — **Заря занимается** — зоріє, на с(ь)віт благословляється. — **З. съ любовью** — кохатися (в чім)
Заново — заново
Занегтица, Saranitium — волос, занігтиця
Заноза — 1) скалка, заскаба, заскалка; 2) жаль сэрця
Занозить, ся — заскаліти, заскабити, ся, загнати дерево
Занозистый — в(у)їдлиий, задьористий
Занозка, рос. Festuca L. — вівсюк, *Festuca elatior L.* — мітлиця, *F. ovina L.* — тонконіг
Заноситься — задаватися, високо літати, зачванюватися
Заносный — занесений
Заносчивость — пиха, чвань, задавання, зарозумілість
Заносчивый — пихатий, чванливий, пиндючливий, зарозумілий, задавайло
Занось — 1) анат. *Mola uterina s. carnea* — вибродок, матошний клубок; 2) метелиця; заміт
Заночевать — заночувати, підночувати
Занукать — занукати, заньокати
Занывать, -ныть — занивати, заніти
Занѣжиться — заніжитися, розманіжитися
Занѣмѣть — заніміти; затерпнути
Занятіє — 1) позичка; 2) переймання; 3) займанка, опанування; 4) заняття; порання, поранка. — **Занятіє мастер-**

ствомь — майстрування. — 3. торговлю — крамарювання і т. и.

Занятої — 1) позичений, винний; 2) занятій, за працею, за роботою

Заоблачить — захмарити

Заоблачний — надхмарний, понадхмарний, позахмарний

Заобыкать, -кнуть — звикати, при звичаюватися, звикнути, при звичаїтись

Заозерье — заозер'я

Заобыклый — звиклий, при звичасний

Заодно — д. Заедино

Заорать — 1) заорати; 2) загукати, зарепетува́ти, загаласува́ти

Заорь — обніжок

Заостривать — заго́стрювати

Заострокъ — шпиль, наконечник

Заохать — заохати, заохкати

Заохотить, ся — 1) заохотити, під'охотити; 2) заплюватися

Заочность — позавічність, завічність

Заочно — за́очі, поза́очі, позавічно, вза́очі

Заочный — поза́очний, позавічний, завічний

Западать, -пасть — 1) запада́ти, запа́сти; 2) засіда́ти, заляга́ти, прита́юватися, заховати́ся. — Заяць запаль —

заєць притаївся; 3) заходи́ти, сіда́ти, ляга́ти, хова́тися, схова́тися, заховати́ся (про світила небесні). —

И слухъ запаль — і чу́тки немає. — Вода запала — вода спала. — Онъ крѣ-

пко запаль — охля́в, змарні́в, занепа́в він дуже

Западной — чатовий

Западный — за́хідний

Западня — па́стка, лабе́ти, ха́пка, само-тря́ска, запа́дня, ступи́ця, (на вовків) — вовківня

Западъ — за́хід

Запаздывать, запоздать — за́пізнюватися, пі́знитися, спі́знятися, забари́тися, за́пізнитися, за́га́ятися

Запаивать, запаять — залива́ти, залюто́увати, зали́ти, залютува́ти

Запайка — залютува́ння

Запакостить, ся — запаску́дити, запога́нити, запаску́жувати, запога́нювати

Запакощение — запаску́жування

Запалзывание — заліза́ння, заповза́ння

Запаливать — запалюва́ти, підпалюва́ти

Запаль — 1) запал; 2) запал, о́хват, підпал (у коня)

Запалывать — запалюва́ти

Запальчивость — за́пал, запальо́ність. — Въ запальчивости — підза́пал, в за́палі, в запальо́ності

Запальчивый, во — запальо́ний, запальча-стий, пальний, пальо́ний, заго́ни-стий; з за́палом, запальча́сто

Запамятовать — забу́ти, ся

Запаривать, -рить — запа́рювати, запа́рити

Запарывать, ся — 1) розпо́рювати, ся; 2) за-бива́ти, засіка́ти, заката́увати

Запасать, ся — запаса́ти, ся, прихо́увати

Запасливый — запаси́стий, запасли́вий

Запасная — комі́рка, хі́жа, хі́жка

Запасной — запасни́й; прихо́ваний

Запасъ — запас, при́пас, покла́д, схова́нка

Запахивание — зао́рювання

Запахивать, ся — прио́рювати, зао́рювати, прира́лювати, ся

Запахивать, запахнуть, ся — заго́ртати, за-горну́ти, ся, за́пинати, за́пнути, ся

Запахнуть — за́пахнути, за́пахти

Запахъ — за́пах, дух, пах, па́хощі. — Изда-вать запахъ — па́хнути, пахті́ти

Запачкать, ся — зака́ляти, забру́дити, за-масти́ти, зама́зати, заму́рзати, ся,

завала́ти, (жиром) — заяло́зити, засма́льцюва́ти, задрі́пати, ся, за-

калю́жити, ся, захво́йдати, ся

Запашка — 1) о́ранка; 2) зао́рювання, во-лочі́ння

Запашникъ — боро́на

Запашной — опо́листий

Запеканка — за́піка́нка; варену́ха

Запекать, ся — за́піка́ти, ся

Запереть, ся — 1) за́перти, замкну́ти, за-чині́ти, ся, (на за́щипку) — за́щип-ну́ти; 2) за́пертися, за́тятися

Заперхать — за́пірхати

Запестрить — за́мере́жити, за́цятува́ти

Запестрѣть — за́рябі́ти, ся

Запечалиться — засму́титися, засумува́ти

Запечатать — за́печа́тати

Запечатлѣвать, ся — відти́ска́ти, ся, дава́-тися, да́тися в зна́кі; відзна́читися

Запечекъ — за́пічок, за́капе́лок

Запечь, ся — за́пекти́, ся, (про губи, від-спе́ки) — засма́гнути, посма́гнути. — За́пекші́ся губы — засма́гли, пересма́г-лі уста́

Запивать — за́пивати, за́пити

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Запиливать, ся — за́пилюва́ти, за́пи́лити, ся

Заплакати — запла́кати, (голосно) — заголо́сити, (гірко) — заридати, (різко) — закви́лити, (комічно) — зарю́мати, зарю́мсати, запхі́нькати
Заплата — 1) запла́та, віддяка; 2) ла́та, ла́тка
Заплатати — залата́ти, налатати, прила́тати, накі́нути ла́тку
Заплатити, -лачивати — заплати́ти, запла́чувати
Заплатник, ца — обідранець, ка, голодра́нець, обша́рпанець, ка, дрантіус
Заплатування — лата́ння, зала́тування
Заплевати, -левувати — заплюва́ти, заплю́вувати
Заплескати, ся — 1) заплеска́ти, заплескува́ти; 2) заплю́скати, захлю́пати, ся
Заплесни — плю́скання
Заплестись, ся — заплести́, запліта́ти, ся. —
Заплетати ногою — закида́ти ного́ю
Заплетка — 1) заплі́тка, у́плітка; 2) кісник
Заплечний — заплі́чний. — **Заплечний мастер** — кат, (поб). — катю́га
Запис, рос. Solanum Dulcamara L. — во́вчі ягоди, глі́стник, глиста́к, надті́нник, паслі́н, пасльо́н
Заплота — 1) плі́т, поро́н; 2) грéбля
Заплутувати, ся — зашахрува́ти, замота́ти, ся, змота́ти, ся
Запливати, заплити — 1) заплива́ти, запливти́, заплисти́, запли́нути; 2) забива́тися, затягува́тися, заму́люватися. — **Запливають чернила** — чорни́ло розлива́ється
Запліснівлий — зац(ь)ві́лий, плісня́вий
Запліснівти — зац(ь)ві́сти, запліснівти́, посні́дити
Заплішивти — зали́сити
Заплюснь, анат. Tarsus — п'я́тка
Заплясати, -свати, ся — затанцюва́ти, зата́нцювувати, ся
Запник, рос. Phlomis Herba Venti I. i P. pungens Wild — залі́зняк, коза́цький залі́зняк, перекотипо́ле
Заповідати, -двати — заповідати́, заповіда́ти, наказати́, на́казувати
Заповідной — за́казаний, заборонений. —
Заповідной ліс — заказні́к, за́пуст
Заповідь — за́повідь, на́каз, при́казання
Заподлинно — спра́вді, наспра́вжки, напе́вне, за́певне
Заподозрити — запідо́зрити, зазо́рити. —
Заподозріний — запідо́зрений, зазо́рений
Заподрядити, заподряджати — підряди́ти, домо́вити, підряджа́ти, домовля́ти
Заподчивати — запо́штувати, за́частувати, на́частувати
Запоець — пія́ка, п'я́ню́га
Запоздалый — спі́знілий, запі́знілий
Запой — запі́й
Запоїти — 1) упо́їти, напо́їти; 2) опо́їти
Заполаскивати — запо́ліскувати, замива́ти
Заползати — ла́зити (поча́ти)
Запомнити — запам'я́тати, за́тямити
Запонка — запо́нка, шпо́нька
Запопасти — за́стукати
Запорашивати, запорошити — запоро́шувати, запоро́шити

Запорожець — запоро́жець, низо́вець, сі́чові́к
Запорожний — запоро́жський
Запорожье — запори́жжа
Запорхати — запу́рхати
Запорь — 1) за́су(о)в, запо́ра. — **На запорі, подь запоромь** — на замку́, під замко́м, наза́суві; 2) за́креп, (у коней) — че́мер; за́пір (р. запо́ру)
Запоститься — запості́ти, ся
Запотіти — спі́тніти
Започивати — засипа́ти, спочива́ти
Запошивати, -шити — запошива́ти, запоши́ти
Заправило — верхово́д, верхово́да
Заправити, -вляти — 1) за́правити, за́правляти; 2) ору́дувати, верхово́дити; 3) (про стра́ву) — за́те́рти, за́товкти́, (сметано́ю) — за́бі́лити, (засма́жкою) — засма́жити
Запраздничати, ся — запразни́кувати, за́с(ь)в'яткува́ти, ся
Запрашивати, -росити — 1) за́про́суювати, пра́вити, за́правляти, за́правити; 2) за́кликати, за́про́шувати, за́кликати; 3) за́питувати, за́питати
Запретительный — забороні́й
Запретити, заперещати — заборони́ти, за́каза́ти, за́бороня́ти, за́казувати
Запретный — за́казаний, заборонений
Запрет — заборо́на, за́каз
Запречь, ся — за́прягти́, ся
Запрещеніє — заборо́на, заборонення
Запримѣта — при́кмета, при́знака, зна́к
Запродавати — за́продава́ти
Запрокидывать, -кинути, ся — закида́ти, одкида́ти, відхи́лити, ся, одки́нути, ся
Запропасти, ся — запропа́стися, занапа́стися, заподі́тися
Запросто — попросто́му, просто́
Запрось — 1) за́права; 2) за́питання, за́пит
Запротивиться — за́пруча́тися, за́змагати́ся, опи́ратися, опи́натися (поча́ти)
Запруда — 1) за́гата; 2) грéбля, га́тка
Запрудити, -уживати — за́гатити, за́тамува́ти, за́гачувати
Запруженіє — за́гачення
Запрыгати, -гивати — за́плигати, за́скака́ти, за́стриба́ти, за́плигувати
Запрыскати — за́бри́зкати, запо́рскати
Запрѣвати, запрѣти — за́привати́, за́пріти
Запрягати, ся — за́прягати́, ся
Запрядати, -ясти — за́пряда́ти, за́пря́сти
Запряжка — за́пря́гання
Запрягати, ся — за́ховати́, за́ховувати́, ся
Запугати, ся — за́ляка́ти, за́страхати́, жа́ху, стра́ху за́вдати
Запуганный — за́ляканий, запо́ло́ханий
Запугиваніє — за́лякува́ння, по́страх
Запудривати — запудрува́ти
Запускати, -устити — 1) по́гна́ти; 2) за́клада́ти, за́совувати́; 3) за́гна́ти; 4) за́пуска́ти, за́неха́ювати́, за́лища́ти, за́неха́яти, за́недба́ти, за́да́внювати́; 5) за́ква́шувати, за́ква́сити
Запускъ. — **Бѣгати въ запуски** — бі́гати на ви́передки, на́вви́передки, на́вза́води

Запустѣлый — спустілий. — **Запустѣлый**
домъ — пуста.
Запустѣть — спустіти
Запустѣніе — пуста, запустіння
Запутать, -тывать, ся — 1) заплутати, заплутувати, ся; 2) у(в)плутати, у(в)плутувати, ся
Запушать, ся — запущувати, ся, запорощувати
Запущение — занедбання, занехання
Запыживать — забивати клейтух, запакльовувати
Запылать — запалати, запалахкотіти
Запыливать, запылить, ся — запілювати, запорощувати, запиліти, ся, запо-рошити, ся, пілом, порохом при-пасти
Запылить — запалітися, скипіти
Запытать — замордувати, закатувати
Запыхаться — засапатися, задіхатися
Запыхтѣть — засопті, запухкати
Запья трава, рос. *Phlomis tuberosa* L. — медовик, медівник, нечуй-вітер, сін-няча бабка
Запѣвала — зас(ь)півач, зас(ь)півувач
Запѣвать, запѣть — зас(ь)півувати, запі-вати, зас(ь)півати, запіти; зятягати.
— Другое запѣль — іншої зас(ь)півав
Запѣвь — зас(ь)пів
Запѣнивать, -нить, ся — запінювати, запіни-ти, ся, зашумувати
Запѣстовать — запестити, распестити
Запястье — 1) анат. *Gargus* — плесно; 2) д. Браслетъ; 3) чохла, (мн.) — чохла
Запятая — кома, ковіка, протинка
Запятки — задок, зап'яток
Запятнать, ся — 1) заплямити, поплямити, ся; 2) затаврувати
Запятокъ — задок, каблук, закаблук
Запачиваться — задкувати, подаватися на-зад
Зарабатывание — заробляння, зароблювання
Заработать, ся — 1) заробіти, працювати, надбати, придбати, заталянити; 2) наробітися, працюватися. — **Зара-ботанный** — зароблений, працьо-ваний
Заработокъ — заробіток, зарібок, надбанок.
— **Ищущий заработка** — заробітчанин
Заработный — заробітний, зарібний
Заравнивать, -нять — зарівнювати, зарівняти
Заражать, заразить, ся — заражувати, ся; заразити, ся
Зараза — зараза, повітря, пошесть
Заразительность — заразливість
Заразительный — заразливий, чіпкий
Заразь — враз, відразу, зразу
Заранивать, заронить, ся — закидати, впу-скати, закинути, впустити, ся
Зарано, зарање — загода, завчасу, зазда-легідь
Зарапортоваться — забрехатися
Зарастать, -рости — 1) заростати, зарости; 2) загоюватися, зятягуватися, жи-вати, загоїтися, зятягтися, жити
Зардѣлость — зачервонілість
Зардѣлый — зачервонілий

Зардѣть, ся — зачервоніти, ся, зашаріти, ся, зятятися, (від сорому) — раків напекті
Зарево — заграва, проміття, червоне сяєво, луна. — **Подымается з.** — заграва береться
Заревѣть — заревті, ревнути
Зарекаться, -речься — зарікатися, заректис-ся
Заржавина — і(и)ржа, ржа, заржавина
Заржавѣлый — і(и)ржавий, заіржавілий
Заржавѣть — заржавіти, заі(и)ржавіти
Заржать — заіржати
Зариться — ласитися, зазіхати, пасти очі
Заркій — завидючий
Зарница — блискавиця, мигушка
Зарный — зоряний
Зародить, зарождать, ся — зародити, ся, зачати, ся, заклінутися, заро-(д)жувати, ся, зачинатися, закліо-вувати, ся, (про рослини) зав'язу-ватися
Зародышъ — зародок, зачаток, закон, за-живок, (в рослинах) — кільце, очко, зав'язок
Зарокъ — зарік, зарікання
Зарослина — запуст, гушавина; бур'яні; чагарі, зарослина, зарість
Зартачиваться, зартачиться — упиратися, норівитися, упертися, знорівитися
Зарубать, зарубливать — 1) зарубати; 2) за-рублювати, зарубіти, зарубцювати; 3) закарбувати
Зарубежный — загрянний, закордонний
Зарубина, зарубка — зарубка, карб
Зарубъ — сажалка, сажавка, рібник, кіш
Заругать, ся — залаяти, ся
Зарумянится — 1) зарум'янитися; 2) загни-тійся (тісто)
Зарывать, ся — заривати, закопувати, ся, закидати, загібати, загортати, за-гортувати і т. д.
Зарыгать — заригати
Зарыдать — заридати, заголосити
Зарыкать — заревті, зарікати
Зарыскать — занішпорити, заснувати, за-вганяти, зашугати
Зарычать — загарчати, заревті, зарікати
Зарѣзать, -зывать, ся — зарізати, зарізу-вати, ся
Зарѣзвиться — 1) запустувати; 2) розжиру-ватися, розжартуватися
Зарѣзка — зарубка, карб
Зарѣзь — заріз
Зарѣчный — зарічний, заберіжний, того-бічний, тогобіцький; зарічанин, ка, зарічанський, тогобочанин, тогобо-чанка
Зарѣчье — зарічча
Зарюмить — зарюмати, зарюмсати
Зарябить, зарябѣть — зарябіти
Заря — 1) зоря, с(ь)вітання, дос(ь)віток. —
Утренняя заря — рання, ранішня, с(ь)вітова зоря, зірниця. — **Вечерняя**
заря — вечірня, вечірова зоря. — **На**
зарѣ — удос(ь)віта; 2) рос. *Lovisticum officinale* Koch Syn. *Ligusticum Le- visticum* L. — любисток

Зарядить, зарядять — 1) набіти, набивати.
Заряженный — набітий; 2) в(у)чаща-
ти, занадитись
Зарядь — набой, набій
Заряжаніе — набивання
Засада — засіди, засідка; чата, залога. —
Быть въ засадѣ — засідати, чатувати
Засадить, засаживать — засадити, засажу-
вати, позасажувати
Засадный — чатовий, засідний
Засадь — зава́лка, гу́ля, гу́ля
Засаливать, ся — заса́лювати, засмальцо́-
вувати, заяло́зювати, ся
Засаливать, засолить, ся — засо́лювати, за-
соліти, ся
Засалюговать — заясува́ти, засалютува́ти
Засамовольничать — засваво́лити
Засандаливать — закра́шувати бразолією
Засапѣть — засопті
Засаривать, засорить, ся — зас(ь)мі́чувати,
зас(ь)мі́ювати, ся, затру́шувати, ся,
затрусіти, ся (про око)
Засасывать, засосать, ся — 1) засиса́ти, за-
смо́ктувати, засмо́ктати, ся, засса́ти,
ся; 2) зата́гати, зата́гти, ся
Засахаривать — зацукро́вувати
Засватать, ся — засва́тати, ся
Засвербѣть, ся — засвербіти, зачу́хати, ся
Засверкать — заблі́скати, зами́готіти
Засверливать, -лить, ся — засве́рдлювати,
засве́рдлити, ся
Засвидѣтельствовање — зас(ь)вѣ́дчення
Засвидѣтельствовать — зас(ь)вѣ́дити, по-
с(ь)вѣ́дити, прис(ь)вѣ́дити
Засвистать — засвиста́ти
Засвистѣть — засвистіти
Засвѣтитъ, ся, засвѣчивать, ся — за(с)ві́-
тити, ся, запаліти, ся, за́нятися,
с(ь)віну́ти, зас(ь)ві́чувати, ся, за-
па́лювати, ся, займа́тися
Засвѣтло — за со́нця, за́відка
Засвѣтлѣть, ся — зас(ь)ві́тліти, ся, заясні́-
ти, засі́рити, на с(ь)ві́т за́нятися,
благослові́тися
Засвѣчиваніе — зас(ь)ві́чування, за́палю-
вання
Засдаваться, -даться — заздава́тися, за-
зда́тися
Заселить, заселять, ся — заселіти, ся, оса-
діти, ся, залюдніти, ся, залюдніти,
заселя́ти, ся, оса́жувати, ся, залюд-
нювати, ся
Засеменить — задріботіти, задрібцюва́ти
Засидѣться, засиживаться — засиді́тися,
засі́жуватися. — **Засидѣться въ го-
стяхъ** — загостюва́тися
Засинивать, -нить, ся — засі́нювати, за-
синіти, ся
Засинѣться — засі́ніти
Засипнуть — захри́пнути, похри́пнути
Засипѣть — захри́піти
Засіять — зася́яти, зася́ти, засі́яти, заяс-
ніти
Заскабливать, -коблигъ, ся — заскри́бати, за-
скребті́, ся, зашка́бати, застру́гати
Заскакать, заскакивать — 1) заскака́ти,
запли́гати, застри́бати, заско́кувати
і т. д.

Засквернить, ся — запога́нити, засквер-
ніти, ся
Засквернословить — залихо(скверно)сло́-
вити
Заскользить — заско́взатися, заслі́зика-
тися
Заскорбнуть, заскорузнуть — зашка́рубіти,
зашка́рубнути
Заскорблый — зашка́рублий, шка́рубкий
Заскоромничать — заскоро́митися
Заскрежетать — заскрего́тати, заскрего́тіти
Заскрипѣть — заскри́піти, заскри́пати, за-
ри́піти, зарі́пати
Заскряжничать, заскупиться — заскупі́тися,
заскна́ритися
Заскучать — заскуча́ти, зану́дитися, за-
нудьгува́ти, затужи́ти
Заслонять, -нить, ся — зату́ляти, заслоня́ти,
зату́лити, заслоні́тися, (с(ь)ві́т) —
за́стувати
Засластитъ — засолодіти
Засли(ю)нивать, ся — заслі́нювати, ся
Заслонка, заслонъ — за́слінка, заслі́н, за-
ту́ла, зату́лка
Заслоняться — заве́штатися, за́нікати, за-
сновига́ти, за́тинятися, заблукáти,
зашве́ндятися
Заслуга — заслуга, ві́слуга
Заслуживать — заслу́жувати, заслу́жити. —
Заслуженный — заслу́жений. — **Онъ
заслуживаетъ того** — він ва́рт того́,
заслужи́в на те
Заслушать, ся — заслу́хати, ся
Заслушиваться — заслу́хуватися
Заслышать — зачу́ти, почу́ти, пере́чути
Заслѣпить, ся — заслі́піти, заслі́пляти, ся
Засмаливать, ся — засмо́лювати, зашмаро́-
вувати, ся
Засмаркивать, ся, засморкать, ся — зашма́р-
кувати, засо́плювати, заві́скрюва-
ти, зашма́ркати, засоплі́ти, за-
ві́скрити, ся
Засматривать — загляда́ти, зазира́ти
Засматриваться, засмотрѣться — задивля́-
тися, загляда́тися, задиві́тися
Засмердѣть — засмердіти
Засматриваніе — зазира́ння, загляда́ння
Засмуглѣть — зас(ш)ма́літися, засму́г-
ля́віти
Засмѣять — зас(ь)мі́яти, ві́с(ь)мі́яти
Засмѣяться — зас(ь)мі́ятися
Засновать — 1) — заснува́ти; 2) заве́штати-
ся, засновига́ти
Заснуровать, -овывать, ся — зашну́рувати,
зашну́ровувати, ся
Заснуть — засну́ти, по́снути, позасипа́ти
Заснувший — засну́лий
Засовать, засовывать, ся — засува́ти, засо́-
вувати, ся, (під-що) — підсува́ти, під-
со́вувати, ся
Засоваться — засо́ватися, зашо́вгатися
Засовъ — за́с(о)ув, за́су(о)вка
Засолодитъ — засолодіти
Засолонѣть — засолоніти
Засоль — розсі́л, ропа́; со́лення
Засопливѣть — зашма́ркатися, засомпля́-
віти
Засопѣть — засопті

Засось — багно, багнюка, твань, тванюка. — **Цїловаться въ засось** — за́смотом цілу́ватися

Засохшій — засо́хлий, за́схлий

Засохлий — засо́хлий, за́схлий

Засохнуть, засыхать — засо́хнути, засхну́ти, засиха́ти

Заспать, ся — заспа́ти, ся. — **Заспать младенца** — приспа́ти дити́ну

Заспесивиться, заспесивѣть — запиша́тися, за́(бу)пиндю́читися

Заспорить — заспо́рити, заспереча́тися

Заспѣшить — захапа́тися, захвата́тися, за́квѣпитися, поспі́шитися

Засрочный — позатерміно́вий, позастроко́вий

Зассориться — засварі́тися, завести́ся, за́гри́зтися

Застава — заста́ва, рогáтка, ца́рина; коло́(й)воро(і)т

Заставать, застать — застава́ти, заста́ти. — **Застать врасплохъ** — засту́кати, спіт́кати

Заставить, заставлять — заста́вити, заста́новіти, заста́влювати, заставля́ти, застановля́ти

Заставить, заставлять — заста́вити, при́сїлувати, приму́сити, зму́сити, сї́лувати, приму́шувати

Заставка — за́ставка, засло́на, за́слінка

Заставный — 1) за́ставний, ца́ринний; 2) за́головний

Застаиваться, -стояться — засто́юватися, засто́ятися

Застарѣлый — застарі́лий, за́давнений

Застарѣться — застарі́тися, закорені́тися, за́давнитися

Застегать — 1) застьо́бати, зашмага́ти; 2) ви́парити

Застегивать, застегнуть, ся — застіба́ти, ся, застібну́ти, ся, защі(п)ба́ти, ся, защіб(п)ну́ти, ся

Застежка — за́стіжка

Застеклить — засклі́ти, зашклі́ти

Застенать — засто́гнати, заскї́гли

Застигать, застигнуть — засту́кувати, за́хоплювати, засту́кати, захо́пити

Застилать, -стлать, ся — засте́лювати, застеля́ти, засла́ти, застелі́ти, ся

Застилка — засте́лювання

Застить — застува́ти, заступа́ти

Застой — засті́й, перестáнок

Застойный — 1) сто́ячий; 2) залежа́лий, заваля́щий

Застольный — засті́льний

Застонать — засто́гнати

Застранствовать — замандрува́ти, повіяти́ся, піти́ в ма́ндри

Застранствоваться — замандрува́тися, за́барі́тися в дорóзі

Застрастка — по́страх, за́страшка

Застраховать, -ховывать — застрахува́ти, застрахо́вувати

Застращать — застраха́ти, заляка́ти

Застрекотать — 1) за́скрекотіти; 2) зацо́котіти, задріботіти

Застрогать — заструга́ти, (гимблем) — за́гимблюва́ти

Застроивать, -оить, ся — забудо́вувати, за́строювати, забудува́ти, застро́їти, ся.

Застрагивать, -рогать, ся — застру́гувати, заструга́ти, ся

Заструиться — задзюрі́ти, заструмі́ти, задзюркоті́ти

Заструпѣть — заструпи́тися, пострупи́ти

Застрѣжка, бот. Sarmentum — ву́сики

Застрѣливать, ся — застрé(і)люва́ти, за́стрé(і)лити, ся

Застрѣха, застрѣхъ — стрі́ха

Застрѣшина — підда́шша

Застряпать, застряпаться — запо́ратися ко́ло пе́чі

Застуда — засту́да

Застудить, застуживать, ся — застуді́ти, за́холоді́ти, засту́жувати, ся, за́холо́жувати, ся

Заступать, заступить, ся — 1) заступа́ти, за́ступіти; 2) заступа́тися, обстава́ти

Заступникъ, ца — засту́пник, ця, оборо́нець, оборо́нця

Заступничество — заступáння, обставáння; засту́пництво, оборо́нництво

Заступъ — за́ступ, лопáтка, риска́ль, (мі́сце для ноги) — ступа́к, (ручка) — за́ступі́льно

Застучать, ся — засту́кати, застукоті́ти, за́грюкати, за́грюкоті́ти, (глухо) — за́гупати, забу́хати, за́гепати, (но́гами) — за́тупати, затупоті́ти, (про ві́з) — за́торохті́ти, (про серце) — за́колоті́тися, (про зуби) — за́цокоті́ти, (сокиро́ю) — за́цюкати

Застывать, застынуть — холо́нути, засти́гати, за́холо́нути, засти́гти, засти́гнути

Застыдиться — засоро́митися, застида́тися

Застылый — засти́глий

Застѣнокъ — катівня

Застѣнчивость — нес(ь)мі́ливість, соромлі́вість

Застѣнчивый — нес(ь)мі́ливий, соромлі́вий

Засудить — засуди́ти, присуди́ти

Засудиться — запозива́тися, зата́гати, засуди́тися

Засуетиться — заклопотáтися, заметуші́тися, за́бігати

Засусливать, засуслить, ся (слиною) — заслі́нювати, засли́нити, ся, (салом то що) — засма́льцьо́вувати, заяло́жувати, ся

Засуха — засу́ха, посу́ха, су́ша, суш

Засучать, засучивать, засучить — 1) засу́кувати, засука́ти; 2) за́качувати, за́кача́ти

Засушивать, засушить, ся — засу́шувати, засуші́ти, ся

Засушина — суха́рь (з хлі́ба), сушня́ (з овочі́в)

Засушка — засу́шування

Засылатъ, заслать, ся — засила́ти, запро́важувати, засла́ти, запрова́дити. — **Засылатъ сватовъ** — сла́ти, ся, при́силáтися

Засылка — засила́ння, засла́ння

Засильный — засланий
Засыпать, ся — засипати, заснути. — **Засыпать летаргическим сномъ** — обмирати, завмирати
Засыпать, ся, засыпать, ся — засипати, ся, завалювати, ся, засипати, ся, завалити, ся
Засыпка — засипання
Засыхать, засохнуть — засихати, засохти, засохнути, засхнути
Засѣвать, засѣять, ся — засівати, засіяти, ся, позасівати
Засѣвъ — сівба, сійба, сіянка, сіяння
Засѣданіе — засідання
Засѣдатель — засідатель, лавник
Засѣдать, засѣсть — засідати, засісти
Засѣка — 1) засіка, січа; 2) заказний ліс, запуст
Засѣкать, засѣчь, ся — 1) засікати, засікти (різками); 2) зарубувати, зарубати, закарбовувати, закарбувати
Затаванить — затабанити
Затаврить — потаврувати
Затаивать, ся, затаить, ся — притаювати, ся, притаїти, ся, затаювати, ся, затаїти, ся
Заталкивать, затолкать — зашто́вхувати, заштурхувати, зашто́вхати, заштурхати
Затанцовать — затанцювати
Затанцоваться — затанцюватися
Затапливать, затопить, ся — 1) затоплювати; 2) запалювати, затопити, запалити, ся
Затапывать, -оптать, ся — затоптувати, затоптати, ся
Затаскать, затаскивать, ся — 1) заволокти, зати́гти, заволо́кати, зати́гати, ся; 2) затаскати, заносити, зата́скувати, зано́шувати
Затачивать, затачать, ся — зашивати, зала́тувати, заші́ти, залата́ти, ся
Затачивать, заточить, ся — загострювати, виточувати, загостріти, ви́точити, ся
Затачка — 1) зашивання, залатування; 2) зашивка, латка
Затащиться — зайти, забресті
Затаять — затанути
Затвердить — завчіти, затрубити
Затвердѣвать, затвердѣть — твёрднути, затвердіти, твердішати, тужавіти; затвёрднути, затвердіти, затужавіти
Затвердѣніе — затвёрдлість, затвердіння
Затворить, затворять, ся — зачинити, зачиняти, ся, (про кільки) — позачиняти, ся
Затворенный — зачінений
Затворка — засувка, завертка, защіпка
Затворникъ — затво́рник, одлю́дник
Затворнической — затво́рницький, пустельничий, відлю́дний
Затворничество — затво́рництво, пустельництво
Затекшій — затékлий
Затекать, затечь — затікати, затекти; (про тіло) — терпнути, стёрпнути
Затекъ — затікання, затеча; затékлість
Затемнѣніе — затёмнення
Затемнить, затемнять, ся — затемнити, затеміти, затемарити, (небо) — захма-

рити, ся, (розум) — заморочіти, запаморочити, темніти, затемняти, тьміти, тьмарити, ся, заморочувати
Затемнѣть — затемніти, затемнішати, посутеніти
Затепливать, затеплить, ся — зас(ь)вічувати, зас(ь)вітити
Затеребить — заску́бти, зашарпати, засмікати, заску́бувати і т. д.
Затерзать — замордувати, замучити
Затеривать, затерять, ся — загублювати, загубити, згубити, ся, (про кількох) — погубити, позагублювати, позгублювати, ся
Затесаться — втіритися, впертисся, втіснутися
Затикать — зачікати
Затискать, затискивать, ся — 1) запхати, (у)вбгати, запихати; 2) затіскати, затіскувати, ся
Затихать, затихнуть — затихати, тіхнути, ущухнути, стіхнути
Затишье, затишь — 1) затишок; 2) ти́ша, ти́хомір'я
Заткать — заткати (заробити тканням)
Заткнуть, затыкать, ся — заткнути, зату́лити, застроміти, затікати, зату́ляти, застро́млювати, ся
Затлиться, затлѣться — затліти, ся
Затмить, ся, затмѣвать, ся — д. **Затемнить**, (про с(ь)вітїла) — мінітися, відмінітися, відмінятися
Затмѣніе — 1) відміна, затёмнення (сьвітїл); 2) темнота, заморо́ка
Затокъ — 1) краї́ка (тканини); 2) ко́ліно, за́ворот (річки)
Затолковать — затлумачити, загомоніти
Затолковаться — 1) забала́катися, заговори́тися; спантели́читися, збі́тисся, заплу́татися (виясняючи що)
Затолочь — затовкти
Затомить, ся — 1) затоміти, зморіти, стоміти, знемогти, заморювати, ся, знемагати; 2) занудитися
Затонуть — потонути, затопітися
Затонь — зато́н, пла́вня
Затопать, затопить, ся — затопати, поні́матися водо́ю, затопіти, ся, поня́тисся водо́ю
Затопать — затупати, затупо́тіти, затупцювати
Затопыриться — настовбу́рчитися
Заторговать — заторгувати
Заторжествовать — зас(ь)в'яткувати
Затормазить — загальмувати
Затормошить — засіпати, засмікати, зашарпати, затермосати
Заторникъ, заторный чанъ — браговар
Заторопиться — заква́питися, захвататися, заха́патися, поспі́шати
Затороторить — зацокотіти, заторохтіти, заторочіти
Заторь — 1) за́тір (р. затору) (заміс хліба чи солоду на горілку або на пиво); 2) тиск, тіжба, заві́з (підвід)
Затосковать, ся — засумувати, занудгувати, зажу́ритися

Заточать, заточить — засилати, замикати, заслати, засадити, замкнути
Заточение — засланія, замкнення, ув'язнення
Заточение — загострювання
Заточенник — засланець, в'язень, замкненець
Заточенный — засланий, замкнений, ув'язнений
Заточенный — загострений
Затошнить — занудити
Затрава — 1) цькування, зацьковування; 2) запалювання; 3) панівка (огнепальної зброї)
Затравить, затравливать — 1) зацькувати, зацьковувати, загнати, заганяти, затюкати; 2) запалити, запалювати (порох в гарматі)
Затрапезный — 1) пістрьовий (з пістрі); 2) д. Застольный
Затрапезь — пістря (тканина)
Затрата — витрата, видаток
Затратить, затрачивать — витратити, витрачувати
Затрепетать, ся — затрептіти, затріпатися, затіпатися, затріпотіти, затруситися
Затрещать — затріщати, затріскотіти, (в розмові) — заторохтіти, (про масло, сало на вогні) — зашкварчати
Затрещина — потілишник, ошийок, ошийник; стусан, штурханець, бухан
Затронуть, затрогивать — заняти, займати, зачепити, зачіпати, торкнути, доторкатися
Затрубить — засурмити, затрубити
Затруднение — трудність, труднація, притічина, перешкода, завада, заморока
Затруднительность — затрудливість, затрудненість, сутужність
Затруднительный — затрудливий, затруднений, обважний, сутужний, трохи затрудний
Затруднить, затруднять, ся — утруднити, завадити, перешкодити, на перешкоді стати, утрудняти, ся, заважати, перешкожати, на перешкоді ставати
Затрунить — заглузувати, закепкувати
Затрусить, затрушивать, ся — затрусити, засипати, затрушувати, затрусювати, ся, засипати
Затрясти, ся — затрясти, ся, затрусити, ся
Затуманивать, затуманить, ся — затуманювати, затуманити, ся, туманити, ся, туманити, заморочувати, заморочити, ся
Затупить, затуплять, ся — затупити, затуплювати, ся
Затусклый — помірхлий, затьмений
Затухать, затухнуть — 1) загасати, загаснути, згаснути; 2) тухнути, стухнути, притухнути, затхнутися
Затухлый — 1) згаслий, загаслий; 2) притухлий
Затхлость — затхлість, прітхля (ж. р.)

Затылок — потілиця. — **Почесывать в затылкѣ** — чухати потілицю
Затылочный — потілишний
Затычка — затичка, заткало
Затѣвать, затѣять — 1) заводитися (з ким), затівати, зачинати, затіяти, зачати; 2) вигадувати
Затѣи — вигадки, відуми, придуми, витівки, витребеньки
Затѣйливый — 1) вигадливий, (іронічно) — витребенькуватий; штучний, хитрий; 2) втішний. — **Затѣйливое дитя** — втішна дитина
Затѣйникъ, ца — вигадник, ця, штукарь, ка
Затѣйный — вигаданий
Затѣмъ — після сього, після того, потім, відтак, далі. — **Затѣмъ что** — через те, затім, що..., тим, що... **Затѣмъ что-бы** — на те, для того, щоб...
Затѣмивать, затѣнять, затѣнить, ся — затіняти, затініти, ся
Затѣнка, затѣнь — затінок, холодок
Затявкать — задзявкати
Затягивать, затянуть, ся — затягати, затягувати, затягти, ся, зволікати, воловідити, (про рани) — затягати, загюватися, затягти, ся і т. д.
Затяжка — 1) затягання; 2) поворозка (для затягування), (коло штанів) — очкур; 3) матня (у невода); 4) тяганіна, проволочка, зволікання
Зауздать — загнуздати
Заулокъ — заулок, закуток, (глухий) — зазубень
Заумничать — замудрувати
Заунывный — журний, журливий, тужливий
Заунывность — журливість, тужливість
Заупокойный — поминальний, заупокійний
Заупорствовать, заупрямиться — упертися, затятися, затнутися
Заурчать — забурчати, забуркотіти
Заурядный — звичайний, абі-який
Заусеница — задірка, задра
Зауськать — зацькувати
Зауторникъ — долотó (жолóбчасте), уторник
Зауторщикъ — бондарь (що робить утори)
Заутра — завтра вранці
Заутреня — утренняя (ранішня)
Заутюживать — заглажувати, заправсöувати
Заушина — ляпас, мордач
Зафальшивить — зафальшувати
Зафрантить — зачепуритися, зафрантувати
Зафыркать — запорскати, зафуркати
Захаживать — заходити, завертати
Захваливать, захвалить — захвалювати, захвалити
Захвастать, ся — захвастати, захвалитися, зачванитися, завеличатися
Захватать — захопати
Захватить, захватывать — 1) захопити, захоплювати, заняти, займати; 2) застукати, злапати; 3) загарбати; 4) зачепити, зачіпляти
Захватливый — хапкий, хапчивий, хапун, хапуга, загребучий

Захвaть — 1) рoспір (шипців); 2) заxо́плення, грабунок, привла́щення
Захворaть — захворіти, занедужати, засла́бнути
Захвостaть — захльoстати, зашмагати
Захилѣть, захирѣть — змарніти, захлянути, захлясти, захіріти, упасти на сілах, занепа́сти
Захирѣлый — захірілий, захлялий
Захитрить — захитрувати
Захихикaть — захихікати, захехе́кати
Захламaщивaть — зава́лювати, замотло́шувати
Захлѣбaть — засьoрбати
Захлебну́ться, захлебыва́ться — захли(с)ну́тися, захліскуватися, захлипну́тися, залі́тися, захлипáтися, залива́тися
Захлесну́ть, захлестыва́ть, ся — 1) захвісьнути, захвіськувати; 2) захлю́пати, захлю́пувати, ся
Захлестка — 1) захлю́пування; 2) за́шморг; 3) кля́мка
Захлисть — мул, наволо́ка, наплінок
Захлопaть (батогом) — затро́скати, заляскати, заля́щати, (в долоні) — заплеска́ти, заля́пати, (очима) — залу́пати, закліпати
Захлопка — 1) хлипoк, хлипéць (коло смоку); 2) кля́мка, за́сувка
Захлопну́ть — грімнути, сту́кнути, тра́хнути
Захлопотaть, ся — закло́потати, ся
Захлюпaть, ся — задріпати, ся, затьoпати, ся
Захныкaть — запхікати, запхінькати
Заходить — 1) заxо́дити; 2) заxо́дити
Заходиться — те́рпнути, дубіти, дерев'яніти, кля́кнути. — Руки зашли (від холоду) — за́шпари зайшли́
Заходь — 1) за́хід; 2) паску́дник, срач
Захожде́ніє — за́хід
Захожі́й — заxо́жий, мандрі́вний
Захозя́йничaть — заxа́зьяйнува́ти, загоспода́рюва́ти
Захолажива́ть, заxолоди́ть, ся — заxоло́жувати, заxолоди́ти, ся
Захолодь — холодо́к, зати́нок
Захолоди́ть — заxоло́нути
Захолустье — глушина́
Захоронить, ся — заxова́ти, ся, поxова́ти, ся
Захорохориться — рoспі́ритися
Захотѣть, ся — заxоті́ти, ся, заxті́ти, ся, схоті́ти, ся, забажа́ти, ся, заману́тися, заxорті́ти, (притьмом) — приспі́ти, приспі́чити
Захоxотaть — заxеготáти, ся
Захрабриться — заxорoбритися
Захрапѣть — заxропті́
Захребетникъ — бурла́ка, на́ймит
Захрипѣть — заxрипі́ти, заxарча́ти
Захромaть — зашкандиба́ти, зашкатульга́ти, закрі́вати
Захрустѣть — заxрусті́ти, заxрумті́ти
Захрюкaть — заxо́хкати, хахрьoкати
Захряслый — 1) за́битий, заму́лений; 2) за́тверді́лий
Захрясну́ть — 1) за́битися, заму́литися;

2) застря́гнути, застря́гти
Захрястѣть — затрі́щати, трі́снути
Захудaть — 1) сху́днути, з тіла спа́сти, змарніти; 2) з'убо́жити, звесті́ся
Зацапaть — зага́рбати, заца́пати
Зацарапaть — задрі́пати, зашкря́бати
Зацарствовaть — зацарюва́ти, запанува́ти
Зацвѣсти, зацвѣтaть — зац(ь)ві́сті, заквітува́ти, зац(ь)ві́тати,
Зацыкaть — запі́кати, заці́пкати
Зацѣловaть, ся — заці́лува́ти, ся
Зацѣпа — заче́па, кля́чка, гак
Зацѣпить, зацѣплять, ся — 1) зачепі́ти, зачі́пляти, ся; 2) чі́пати, зачі́пати
Зацѣпка — 1) д. Зацѣ́па; 2) зачі́плання, зачі́пання; 3) за́чіпка
Зацѣпы — йкли, ікли
Зачавкaть — запля́мкати, зачма́кати, зачв'я́кати
Зачаровaть — зачарува́ти, заворожі́ти
Зачародѣйствовaть — зачаклува́ти, заворожити́увати, заві́дмува́ти
Зачастить, зачащaть — 1) за́на́дитися, вча́щати; 2) задрі́ботіти, задрі́бцюва́ти
Зачастую — ча́сто-гу́сто
Зача́тіє — зача́ття, за́ро́дження
Зача́ть, зачина́ть, ся — 1) зача́ти, за́чина́ти, ся; 2) зава́готіти, зава́гітніти, по́нести; 3) за́родіти, за́ро́жувати, ся, за́коніти, за́коня́ти, ся
Зачахну́ть — зача́хнути, заxі́ріти
Зачваниться — зачва́нитися
Зачервивѣть — заxерві́віти
Зачеркива́ть — зач(е́)іркува́ти, закрéслюва́ти
Зачернива́ть, зачернить — зачoрнюва́ти, зачoрні́ти
Зачерни́ть, ся — зачoрні́ти, ся
Зачерпну́ть — зачepпну́ти, зачepпува́ти
Зачерствѣлый — зачepстві́лий
Зачерствѣть — зачepстві́ти
Зачертить, зачерчивaть — за́рисува́ти, за́рисoвувати
Зачесaть, ся, зачесыва́ть, ся — 1) за́чесати, за́чісувати, ся; 2) зачу́хати, ся; 3) за́свербі́ти
Заческа — за́чісування, за́чіска
Зачестить — пошанува́ти
Зачесть, зачитывaть, ся — залі́чити, за́чіслити, залі́чувати, за́чіслювати, ся
Заче́ть — за́рахува́ння, за́чіслення. — Не вь́ заче́ть — без за́чіслення
Зачика́ть — за́чікати
Зачиликaть — зац(ь)ві́рінькати
Зачинивaть, зачинить, ся — за́ла́тувати, за́лагодити, попра́вити, за́латати, ся
Зачини́ться — за́горді́ти, за́да́тися
Зачинщикъ, ца — приві́дця, приво́дець, приво́дчиця, заво́дчик, ця, за́чінник, ця
Зачи́нь — за́чін, прі́від
Зачисли́ть — за́чіслити, залі́чити
Зачита́ть, зачитывaть, ся — за́читати, за́читувати, ся
Зачихaть, ся — за́чха́ти, ся; за́пчі́хати
Зачмокaть — за́цмо́кати
Зачокaть — за́цо́кати
Зачумить, зачумля́ть, ся — за́чуміти, за́джумі́ти, за́ража́ти джумо́ю, за́чумлювати, за́джумлюва́ти

Зачуять — зачути
 Зачѣмь — чого, чом, на що, на віщо, чому
 Зашавкать — зашамотіти
 Зашагать — заходити
 Зашамшить — 1) д. Зашавкать; 2) задерко-
 тити, задерчати
 Зашаркать — зачовгати
 Зашастать, зашастить — зашамотіти
 Зашатать, ся — захитати, захитувати, ся
 Зашвыривать, зашвырнуть — шпурляти,
 жбурляти, зашпурнути, жбурнути
 Зашевелить, ся — заворушити, ся
 Зашеекь — карк, потілиця
 Зашеина — 1) карк; 2) потілишник, ошийник
 Зашелестить — зашелестіти, зашишірхати,
 шелеснути, шишірхнути
 Зашелець — захожий, зайда, заволока
 Зашелудивѣть — запаршівити, спаршівити
 Зашепелять — зашепелювати
 Зашептать — 1) зашепотіти; 2) замовити,
 зашептати, заворожити
 Зашерошить — 1) сколошкати, скудовчити,
 скуйовдити, полошлати; 2) колош-
 кати і т. д.; д. Ерошить
 Зашершавѣть — закошлатіти, скострубатіти
 Зашибать, зашибить, ся — 1) забивати, за-
 бити, ся; 2) заробляти, заробити;
 3) запивати
 Зашибина, зашибь — втовчене, (з знаком мі-
 сце) — синяк, (довгасте) — смуга, ба-
 саман
 Зашивать, -шить, -ся — зашивати, зашити, ся
 Зашивка — 1) зашивання; 2) зашите (місце)
 Зашипѣть — зашипіти, (про гадюк, гусей)
 — засичати, (про тлустість) — за-
 шкварчати
 Зашлепать, ся — затьопати, ся, зателѣпа-
 ти, ся, зачалапати
 Зашмыгать — зашмигляти, засновигати
 Зашлипывать — зашлиплювати, зашлипити
 Заштопывать — зациривувати
 Зашумѣть — зашуміти, зашамотіти
 Зашутить — зажартувати
 Зашушукать — зашушукати, ся, затишку-
 ватися
 Защебетать — защебетати
 Защеголять — захверцювати
 Защекотать — залоскотати
 Защелка — клімка, заціпка
 Защелкать, защелкнуть — залускати, заля-
 скати, (зубами) — заклѣ(м)цати, (про
 соловейка) — затьохкати
 Защемить, защемлять, ся — 1) прищемити,
 прищикнути, прищемляти; 2) заще-
 мити, занити
 Защемь — 1) прищемлене місце; 2) кліщі,
 обценьки, лещата
 Защепина — задра, заскалина
 Защепка — заціпка, застіжка
 Защепливать — задирати, заскалювати
 Защечный — защічний
 Защищать, зашпиывать — 1) защи(і)пати,
 защи(і)пувати; 2) заскубти, заску-
 бувати
 Защита — 1) заслона, захист; 2) оборона,
 заступлення. — Подыматься на защи-
 ту — ставати до оборони

Защититель, -ница, -тник, -ца — оборонець
 (р. оборонця), заступник, -ця
 Защитить, ся — оборонити, одборонити,
 захистити, заступити, ся
 Защитительный — оборонний
 Зашурупить, зашурупливать, ся — зашруб-
 вати, зашрубівувати, ся
 Заѣдать, заѣсть — 1) загризати, загризти,
 закусати; 2) заїдати, заїсти, ся
 Заѣдаться, заѣсться — загризатися, загриз-
 тися
 Заѣдки — заїдки, заїдок, ласощі, лагомй-
 ни, лагомінки
 Заѣды — заїди
 Заѣдь — насоси (у коней коло зубів)
 Заѣздъ — 1) заїзжання; 2) загін
 Заѣзжатой — доїзжачий
 Заѣзжать, заѣхать — заїздити, заїхати
 Заѣзживать — заїзжувати, замордовувати
 Заѣзжий — заїзжий, заїздний
 Заюлить — завертатися, заввихатися, за-
 метушитися, заходити ходором
 Заюродствовать — заюродивити, почати
 вдавати блáзня
 Заявитель, -ница — заявник, заявница, за-
 явитель, -ка
 Заявить, заявлять — заявити, ознаймити,
 заявляти, ознаймувати
 Заявление — заява
 Заяловѣлая — заяловіла
 Заяловѣть — заяловіти
 Заяснѣть, ся — заяснити, ся
 Заяць, з(ь)в. *Lepus timidus* — заєць, заїць,
 зайко, (білий) — біляк
 Заячий — заячий, зайчий. — Заячий корень,
 рос. *Asarum* — копитень, копитник,
 копитняк, підлістник, підолішник,
 підорішник. — З. молодиль, рос. *Sedum telephium* L. — заяча капуста,
 заяча розсада, масляне зілля. — З.
 овесь, рос. *Avena pubescens* L. —
 вівсюг, вівсюнець, мітлиця. — З. са-
 лать, рос. *Sonchus oleraceus* L. — мо-
 лочак, какіш. — З. чеснокъ, рос. *Teu-
 crium Scordium* L. — дикий часник,
 скордія. — З. шавель, рос. *Oxalis ace-
 tosella* L. — заячий щавій, щавух. —
 З. кровца, рос. *Hypericum* L. — з(ь)ві-
 робой, кривця, заяча кривця, с(ь)в'ято-
 янське зілля, молодецька кров,
 криштальки, матері Божої сльози.
 — З. лапка, ножка, рос. *Trifolium ar-
 vense* L. — котики, огірощна трава,
 огірощник, поліця
 Збитень — гаряч (р. гарячу)
 Збруйный — збруйний
 Збруя — 1) збруя, шори; 2) справа, справилля
 Звание — звання, стан, стáть
 Званный — кліканий, проханий, проше-
 ний
 Звательный падежь — клічний відмінок
 Звать, ся — 1) звати, клікати, гукати (ко-
 го); 2) називати, ся, прозивати, ся
 Звено (у ланцюзі) — ланка, кільце, (в ого-
 рожі) — прясло
 Звенчатый — кільчастий
 Звеньть — дзвеніти, дзенькати, дзелень-
 котіти

Звонарь — дзвонарь
Звонить — дзвонити, бамкати, бовкати, дзенькати, дзеленькати, теленькати, калатати
Звонкій — дзвінкий. — **Звонкая монета** — дзвінка монета
Звонкость — дзвінкість
Звонокъ — дзвоник, дзвінок
Звончатка — брязкало
Звонъ — дзвін, (по покійному) — подзвін-ня, дзвін по душі
Звуковой — звуковий, згуковий; голосовий
Звукъ — звук, голос, згук, гук
Звучать — звучати, згучати
Звучность — звучність, згучність
Звучный — звучний, гучний, голосний
Звѣзда — зоря, (здр.) — зірка, зіронька, зір-ниця, з(ь)візда. — **Падающая звѣзда** — літавець. — **Неподвижные звѣзды** — нерухомі, непорушні зорі. — **Подвижные з.** — рухомі, ходячі зорі. — **Путеводная з.** — провідна зоря. — **Полярная з.** — бігунова зоря
Звѣздистый — зірчастий
Звѣздить — зоріти
Звѣздный — зоряний, зорявий
Звѣздообразный — зорястий
Звѣздочетъ — лічозір, з(ь)зіздяр
Звѣздочка — 1) (здр.) — зіронька, (ласк. до дівчини) — зіронька, ясочка; 2) рос. *Callitriche* L. — водозвідка
Звѣздочница, рос. *Stellaria* L. — приворот-ник, мокровник, мокрінець; *S. graminea* L. — блощичник, п'яне сіно, п'яна трава, пісочник, саморідне зілля; *S. Holostea* L. — гріжник, зірочник, нехворощ; *S. media* Stith. — мокрець, мокріця
Звѣринецъ — з(ь)вірінець, з(ь)вірівник, з(ь)вірник
Звѣриный — з(ь)вірячий, з(ь)віриний
Звѣристый — з(ь)вірний
Звѣробой, звѣробойникъ, рос. *Hypericum perforatum* L. — с(ь)в'ятоянське зілля. — **З. синій**, *Hyssopus officinalis* L. — васильки, юзефки
Звѣровидный — з(ь)віркуватий
Звѣроловство — з(ь)віроловство, ловецтво, мисливство
Звѣроловъ — з(ь)віролов, ловець, мисли-вець
Звѣроловный — ловецький
Звѣрскій — з(ь)вірячий, дикий, нелюдський, лютий
Звѣрство — з(ь)вірство, з(ь)вірячість, лю-тість
Звѣрствовать — з(ь)вірувати, лютувати
Звѣрь — з(ь)вір, з(ь)вірина, (поб.) — з(ь)ві-рюка, (здр.) — з(ь)вірючка, з(ь)ві-рятко, з(ь)віреня, -тко, (зб.) — з(ь)вір-ня, з(ь)вірота, з(ь)вір'я, з(ь)вір. — **Красный звѣрь** — польова з(ь)вірина. — **Пушной звѣрь** — хутровий з(ь)вір. — **Плотоядный звѣрь** — хижий, м'ясо-жерний з(ь)вір, м'ясоїд
Звякать — брязкати, брязнути
Звяки — бриднѣ

Зги — ни зги не видать — а ні зірочки, а ні вогника не видно
Зданіе — будинок, будова, будівля. — **Камен-ное зданіе** — кам'яниця, мурований будинок
Здороваться — здоровкатися, ві(и)татися, на добридень, на день добрий да-вати, (шапкою) — шапкувати, ся, (рукою) — ручкатися, чолом давати, (цілуючи) — чоломкатися
Здоровехонекъ — здоровісінський
Здорово! — здоров був, здорові були! добридень! — **Здорово ли вы жи-вете?** — як ся маєте? чи ще живенькі, здоровенькі? — **Здорово живешь** — ні за що, ні про що, ні з того, ні з сього, задарма, дурно, дурнісінько, гарма-дарма. — **Уходи по добру по здорову** — іди, поки цілий
Здоровость — здоровість
Здоровый — 1) здоровий; 2) дужий, кре-мезний; 3) (про воду) — погójий, (про повітря, їжу і т. д.) — здоровий
Здоровье, здоровьице — здоров'я, здоровля, здоров'ячко, здоровлячко. — **О здо-ровьи спрашивать** — за здоров'я, на здоров'я питати
Пей, те на здоровье — пий здоров, пийте здорові
Здоровѣть — здоровшати
Здоровякъ — здоровіло, здоровець
Здравіе — **Здравія желаю, желаю** — доброго здоров'я, здоров'ячка! здорові були!
Здравомысліе — розсудливість, здорова думка
Здравомыслящій — розсудливий, здорової думки
Здравствовать — здоровому бути, добре ся мати. — **Дай Богъ здравствовать** — поздоров Боже. — **Да здравствуеть!** — хай, най, нехай живе! — **Желаю здрав-ствовать!** (при зустрічі) — доброго здоров'я, здоров'ячка! здорові були! (при прощанні) — бувайте здорові! — **Здравствуй, те** — здоров був, здо-рові були, добридень, добрийвечір!
Здравый — здоровий, при здоров'ю
Здѣсь — тут, тутки, тутечки, тутеньки, ось, ось-тут, ось-де, ось-дечки
Здѣшний — тутешній, тутейший
Зелененькій — зелененький, зеленесенький
Зеленехонкій — зеленісінський
Зеленика, рос. *Lycopodium clavatum* L. — дереза
Зеленить, ся — зеленіти, ся
Зеленичка, пт. *Motacilla flava* — трясогузка
Зеленоватый — 1) зеленкуватий, зеленó-ватий, недостіглий; 2) зеленуватий, зеленáстий, зеленявий, призелений
Зеленщикъ, ца — зеленяр, ка
Зеленый — 1) зелений; 2) неспілий, недо-стіглий, нестіглий. — **Въ зеленомъ состояніи** — зеленцем, усвід
Зелень — зелень, зелó, зілля; зеленіна, го-рódина, (рання) — прозелень, (для квітчання на зелені с(ь)в'ята) — клé-чання
Зеленѣть — зеленіти, ся

Зеліє, зельє — зілля, (здр.) — зіллячко, дан-
ня, отрута
Земельный — земельний, ґрунтовий
Землевладѣлецъ — землевлѣсник, (стар.) —
зем'янин
Земледѣлецъ, земледѣль — хлібороб, земле-
роб, ратай; гречкосій, (що оре зем-
лю) — орач, плугач, плугата(и)рь, (що
засіває) — сівач, (що заволочує) — во-
лочільник, скородільник
Земледѣліє, земледѣльство — хліборобство,
землеробство. — Заниматься земледѣ-
ліємъ — хліборобити, хліб робити,
хліборобствувати
Земледѣльствовать — д. Земледѣліє (Зани-
маться земледѣліємъ)
Земледѣльный, земледѣльческий — хлібороб-
ський, землеробський
Землекопный — грабарський, землекопний
Землекопъ — грабарь, копач
Землемѣріє — землемірство
Землемѣрный — землемірний, межовий
Землемѣрь — землемір, межовий, межовик
Землеописание — землєпис
Землеописательный — землєписний
Землепашецъ — орач, плугач, плугата(и)рь
Землеройка, *Sorex araneus* — польова мійша,
рудá мійша
Землетрясение — землєтрус, трус
Землечерпательный — землечерпальний
Землистый — землістий
Землеудобрение — угноювання землі
Землица — земелька, земліця
Земля — 1) земля, персть, ґрунт, ґрунт. —
Земля дѣвственная — цілінна земля,
ціліна. — З. вспаханная — рілля. — З.
запасная — ваканцьова земля. — З.
отдохнувшая — переліг. — Усадебная
з. — садібна з., ґрунт, ґрунт, плець;
2) край, країна, суходіл; 3) діл, земля,
поміст. — На землю — на діл, до долу.
— На землѣ — долі, на землі
Земляковъ — земляків, земляцький
Землякъ, -чка — земляк, -чка, (зб.) — зем-
ляцтво
Земляника, земляница, рос. *Fragaria vesca*
L. — суніця, суніці
Земляничный — сунічний
Землянка — 1) землянка (хата в землі);
2) землячка
Земляной — земляний. — З. ладонь, рос. *Val-
eriana officinalis* L. — овер'ян, одхас-
ник, чортове ребро, бісове ребро,
стоян. — З. орѣхъ, рос. *Lathyrus tu-
berosus* L. — красний горошок, ла-
сковиця. — Земляныя яблоки, рос.
Solanum tuberosum L. — картопля,
картоплі, бараболя, барболя, буль-
ба
Земно — до землі, до долу. — Земно кла-
няются — кланятись до землі, зємно
Земноводный — земноводний
Земной — 1) земний, с(ь)вітовий. — Земная
поверхность — поверх земний; 2) до-
зємний. — Земная глыба — скіба зем-
лі. — Земной поклонъ — уклін до зем-
лі, дозємний уклін
Земскій — зємський

Зеренчатый — зернатий, зернистый, зер-
нястый
Зеркальце — дзеркальце, люстерко
Зеркало — дзеркало, люстро, с(ь)вічадо
Зеркальный — дзеркаловий, люстровий
Зерликъ, рос. *Polypodium fragrans i vul-
gare* L. — папороть, солодиш
Зернистый — д. Зеренчатый
Зернить — зернити, дробити
Зерно — зерно, зернина. — Зерно жемчужное —
перло, перліна. — З. маковое — мачі-
на, мачінка. — З. пшеничное — пше-
ничина — З. просяное — просіна. —
З. ржаное — житина. — З. фасоли — фа-
соліна, квасоліна. — Отборное з. —
чоло. — (Жменя зерна, як сіють) —
сівак, (витрушене, як кладуть сно-
пи) — натрус, (дрібно, що багато
йде на мірку) — замірковуюте, (міша-
не, напр. жито і пшениця) — сур-
жик, (нечисте, що лишилося після
віянки) — послід, віточки
Зерновикъ, бот. *Pericarpium* — насінник
Зерновой — зерновий. — З. хлѣбъ — пашня,
пашніця, збіжжа
Зерноядный, *Granivorus* — зерноїд
Зернышко — зернятко, зеренце
Зерцало — верцáдло
Зефиръ — легіт (гал.), зефір
Зигзаги — зигзаги, кривульки. — Писать
зигзаги — мислите писати (про п'я-
них)
Зиждитель, -ница — 1) Творецъ, Сотвори-
тель; 2) фундатор, -ка
Зима — зима, зіма. — Зимою — зимою, узімку,
в зимі, зимової добі
Зимній — зимовий, зимовий
Зимовалый — перезимований, торішний
Зимованіє — зимівля, зимування
Зимовать — зимувати, зимувати
Зимовье — зимівник, зимовник, зимо-
вище
Зинзивей, рос. *Althaea officinalis* L. — ка-
лачики, проскуркі, проскурняк
Зинзубель — гѣмбель (котрим роблять жо-
лобки)
Зипунъ — сіряк, сірячина
Зіяніє — роззі(я)влання, роззів
Зіять — роззі(я)вляти, розкривати пащу
Злаки — зілля, травністі рослини
Злато — зóлото, злóто
Златоверхій, златоглавый — з(о)лотовѣрхий,
з(о)лотоглавий
Златозарный — золотистий, злотистий
Златой — золотий
Златоленникъ, рос. *Linosyris vulgaris* Dc. —
зайців льон
Златолюбецъ, златолюбивый — грошолуб,
грошоліубний
Златоселезенникъ, рос. *Chrysosplenium
aeternifolium* L. — жовтяниця, жов-
точниця
Златорогій — злоторогий
Златорунный — злоторунний
Златотканый — златотканый
Златоустый — красномовний, злотоустий
Златоцвѣтый — злотоварний

Златоцвѣтъ, рос. *Ghrysanthemum Leucanthemum* L. — ромѣн, ромѣн-зілля, романѣць

Злачный — хлѣбний, травністий

Злить, ся — зліти, ся, сѣрдити, ся, гнівати, ся, лютувати, злувати (на ко́го)

Зло — 1) ли́хо, крѣвда, зло, шко́да. — На зло — на злість, на ли́хо; 2) зле, лю́то

Злоба — злість, зло́ба

Злобивый — злоблівий, зло́бний, злісний, злю́чий

Злобиться — злувати, злобі́тися, важкі́м ду́хом ди́хати (на ко́го)

Злобность — зло́бність

Злобный — д. Злобивый

Злобствовать — д. Злобиться

Зловоніе — сморѣд, смерѣд (р. сморо́ду)

Зловонный — смердю́чий

Зловредный — шкідли́вий

Зловѣстникъ — лихові́сник

Зловѣщій — злові́щий

Злодѣевъ — лиході́їв, лиході́йський, злоді́їв, злоді́йський

Злодѣй, ка — лиході́й, ка, лиході́йник, ця, лихово́дник, ця, злочі́нець, злочі́нниця

Злодѣйскій — лиході́йний, лиході́йський

Злодѣйство — лиході́йство, злочі́нство

Злодѣйствовать — лиході́яти, лихово́дити

Злодѣяніе — д. Злодѣйство

Зложелатель — злобі́тель, во́рог

Зложелательный — неж(з)ичли́вий

Зложелательство — незичли́вість, злобі́тельство

Злой — злий, лихий. — Злой рокъ — безта́лання, недо́ля, лиха́ до́ля

Злокачественность — шкідли́вість, небезпе́чність

Злокачественный — шкідли́вий, небезпе́чний

Злоключеніе — приго́да, ха́лепа, ли́хо, лиха́ годі́на

Злокозненный — ка́верзний, па́косний, ка́посний. — Злокозненный челове́къ — ка́верзник, ка́посник

Злонамѣренность — злоумі́сність, злий на́мір

Злонамѣренный — злоумі́сний, зломі́сний

Злонравный — злослі́вий, злий

Злопамятность — пам'ятли́вість на зле́, мсти́вість

Злопамятный — на зле пам'ятли́вий, злопа́м'ятний, мсти́вий

Злополучіе — д. Злоключеніе

Злополучный — бідола́шний, безтала́нний, бездо́льний, безща́сний, неща́сний

Злорадный — злора́дий, зловті́шний

Злорадство — лиха́ вті́ха, злора́дство

Злорадствовать — злора́дствувати

Злорѣчивый — лихосло́вний, злорі́ка

Злорѣчивость — лихосло́в'я

Злорѣчить, злословить — лихосло́вити, обмовля́ти

Злословіе — лихосло́в'я, обмо́ва, злий язѣ́к

Злосмрадіе, злосмрадный — д. Зловоніе, ный

Злостный — 1) д. Злонамѣренный; 2) злю́чий, злослі́вий

Злость — злість, лю́тість, (мн.) — лю́тощі

Злосчастіе — лиха́, зла до́ля

Злосчастный — бідола́шний, бездо́льний

Злоумышлять — злоумишля́ти, злу мисль чини́ти на що

Злоумышленный — злоумі́сний

Злоупотребить, злоупотреблять — над'ужи́ти, над'ужива́ти, на зле́ ужи́ти, ужива́ти, на ли́хо поверну́ти, поверта́ти, зловжи́ти, зловжива́ти

Злоупотребленіе — зловжива́ння, над'ужи́вання, над'ужиття́, над'ужі́ток

Злотворный — злочі́нний, злотво́рний

Злоухищреніе — підступ, хі́трощі, ка́верзи

Злоязычный — злозя́зкий

Зміевикъ — 1) рос. *Rumex aquaticus* L. — кінський щаві́й; 2) ка́мінь *Serpentinus* — серпентин

Зміеголовникъ молдавскій, рос. *Dracopcephalum Moldavica* L. — ма́тошник

Змій, змія, *Serpens* — змія́, га́дина; *Vipera Berus* — гадю́ка, (здр.) — гадю́чка; *Coluber trabalis* — жовто́брюх; *Boa* — по́лоз; *Goluber natrix* або *Tropidonotus natrix* — уж, ужа́ка, вуж, вужа́ка; (чорна) — па́далиця, (що лази́ть по деревах) — жере́тія; *Auguis fragilis* (мѣдянка) — вереті́льник, вереті́льниця

Змѣдушникъ, рос. *Scorzonera* — уживі́к, ра́нник

Змѣенокъ, змѣенышъ — гадя́, гадю́ченя, ву́жок, вужаче́ня

Змѣй — 1) д. Змій. — Змѣй великанъ, *Boa constrictor* — уда́в; 2) Змѣй бума́жный (дитяча ігра́шка) — змія́, літа́вець, (в його́му три нитки, до котрих при́в'язують шнур) — пу́тлице

Змѣйка — 1) змія́ка, гадю́чка; ву́жок; 2) рос. *Briza media* L. — здрі́жник, трясу́чка

Змѣйка водяная, рос. *Galla palustris* L. — фія́лковий ко́рінь

Змѣиная трава, рос. *Stachys sylvatica* L. — ба́бка, бу́ковиця

Змѣиный — змі́йний, га́довий, гадю́чий

Змѣиный языкъ, рос. *Ophioglossum* L. і *O. vulgatum* L. — язѣ́чник, пога́не зілля, ті́хе зілля

Змѣя — д. Змій

Знаемо — зна́ти, зві́сно, відо́мо, зна́но

Знаемый — зна́ний

Знакомецъ — знайо́мий, знако́мий, знайо́мецъ

Знакомить, ся — знайо́мити, знако́мити, ся, зазнава́тися

Знакомица, знакомка — знайо́ма, знако́ма

Знакомство — знайо́мість, знако́мість, знакі́мля (сер. р.)

Знакомый — 1) знайо́мий, знако́мий. — Быть знакомымъ — зна́тися. — Какъ будто знакомый — на́че по знаку́; 3) зві́сний

Знакъ — знак, призна́ка, прикме́та, о́знака, знаме́но, (пі́сля рани) — шрам, (від удару бато́гом то́ що) — басама́н, (чим тверди́м) — синя́к, (пі́сля віспи) — ряботи́ння. — Знаки досто́инства (у

козаків) — клейно́ди, булава́, бунчу́к, пірна́ч. — **Мимический з.** — миг. — **Разговаривать знаками** — на мигах говорити. — **Пограничный з.** — копéць, кля́к. — **Цеховой з.** — чи́шка. — **З. препинанія** — знак розділо́вий

Знаменатель — знаме́нник, знамена́тель

Знаменательный — знаме́нний

Знаменать — значити. — **Знаменаться крестомъ** — хресті́тися

Знаменитость — знамені́тість

Знаменитый — знамені́тий, сла́вний, славе́тний

Знаменникъ — печатка (для проскур), знамені́к

Знаменіе — зна́к, озна́ка, знаме́но, га́сло

Знаменовать — значити, визнача́ти, вістувати

Знаменоносець — хору́нжий

Знамя — коро́гва, (здр.) — коро́гівка, хоро́гов, стяг, знаме́но, (найголовні́ше у козаків) — біла коро́гва, (невели́ке) — прапі́р, прапоре́ць

Знаніе — знання́, знаття́, відання

Знатно — 1) добря́че, сла́вно, знамені́то; 2) зна́ти, зна́ть, значно́, ві́дно

Знатный — значні́й, знатні́й, вельмо́жний

Знатокъ — знаве́ць

Знать — 1) вельмо́жне па́нство; 2) зна́ти, ма́бу́ть, десь і д. **Видно**; 3) зна́ти, ві́дати, у(в)мі́ти, тя́мити. — **Дать знать** — да́ти, пода́ти ві́стку, спові́стити. — **Дать себя знать** — в зна́ки, в тямкі́ да́тися. — **Дать о себе́ знать** — опові́ститись ко́му. — **Знай себя** — про се́бе зна́й (а в чуже діло не встрявай). — **Знать грамотъ** — письме́нним бу́ти, вмі́ти письма́. — **Знать свѣтъ** — вмі́ти пово́дитись в това́ристві. — **Знать толкъ въ чемъ** — зна́тися на чо́му

Зна́ться — зна́тися, воді́тися

Знахарь, ка — зна́хор, ка, шепту́н, ха, зна́ю́ка, чаклу́н, чаклі́вниця, ворожбі́т, воро́жка, відьма́к, відьма

Значекъ — значо́к

Значеніе — значі́ння, сі́ла, вага́

Значительно — значно́, чима́ло, дово́лі, ви́разно, ва́жно

Значительность — значні́сть, ва́жність

Значительный — 1) вели́кий, чималі́й; 2) значні́й, пова́жний; 3) ви́разний

Значить — 1) значити, визнача́ти. — **Что это значить?** — що се значі́ть? що се за зна́к? що воно́ визнача́є?; 2) ва́жити, сі́лу, вагу́ ма́ти. — **Эти факты много значать** — ці фа́кти ба́гато ва́жать

Значиться — значитись, лі́читися, бу́ти впи́саним

Знаю́щий — зна́ючий, тяму́щий, тямучі́й

Зно́битъ — моро́зити, холо́дити. — **Зно́битъ** — моро́зить, хо́лодом бере́

Зно́бится — ме́рзнути, ме́рзти

Зно́бкій — мерзлякува́тий, мерзля́к

Зно́бкость — мерзлякува́тість

Зно́бъ — дрі́гота, здри́ги, дрі́жакі (ві́д хо́лоду)

Зно́й — спе́ка, (поб.) — спеко́та; шквára, пеко́та, пе́кло, жаро́та, вар, парня́

Зно́йный — пекучі́й, шкварні́й, жаркі́й, варкі́й, парні́й

Зно́ить — палі́ти, пекті́

Зобастый, зобатый — вола́стий

Зоба́ть — дзю́бати, дзьо́бати, клюва́ти, клю́кати

Зобный — во́ловий

Зобный корень, рос. *Scrophularia aquatica* L. — ра́нник

Зо́бъ (у птиць *Ingluvies* і у людей *Struma*) — во́ло, во́ля (сер. р.), (поб.) — во́лище, (здр.) — во́лько

Зо́въ — кли́к, кли́кання, по́клик, за́про́сини. — **При́халь без зова** — при́хав не клі́каний, не про́ханий

Зо́діакъ — з(ь)ві́рокрү́г, (р. з(ь)ві́рокрү́гу)

Зо́дчество — буді́вництво

Зо́дчий — буді́вничий

Зо́ла — зо́ла, по́піл, (здр.) — по́пілець, луг, (гаря́ча з жаром) — при́сок, (пі́сля зо́ління) — ви́зол

Зо́леніе — зо́ління, зо́лення

Зо́лить, ся — зо́лити, лу́жити, ся

Зо́ловка — зо́виця

Зо́ловкинъ — зо́вичин

Зо́ловушка — зо́вичка

Зо́лотарь, золоти́льщикъ — зо́лотарь, зо́лоти́ник, позо́лотник, злотарі́к

Зо́лотая розга, золоти́нь, золоту́шникъ, рос. *Solidago Virgaurea* L. — зо́лотуха, жо́втобрюх

Зо́лотистка, рос. *Helychrisum* Dc. — цмин, *H. arenarium* Dc. — жо́вта гаря́чка, жо́вту́шки, жо́втяниця, жо́втий цмин, головокру́т, котя́чі ла́пки

Зо́лотистый — зо́лоті́стий, злоті́стий, по́злоті́стий

Зо́лотить, ся — зо́лоті́ти, позо́лочувати, ся

Зо́лотникъ — 1) зо́лотні́к (ва́га); 2) кля́пка, хлипо́к, хлі́павка (в смо́ках)

Зо́лото — зо́лото, зло́то. — **Зо́лото сусальное, кни́жное** — сухо́злото́ця, сухо́злі́тка, шумі́ха. — **З. червонное** — че́рвінь

Зо́лотой — 1) черв(і)о́нець, дукáч; 2) зо́лоті́й, ши́розлото́тий, ши́розлото́тний, су́тозлото́тий. — **Зо́лотыхъ дѣль мастеръ** — д. Зо́лотарь

Зо́лотоискатель — шука́ч зло́та, зо́лота

Зо́лотообрѣ́зный — з зо́лоті́ми бере́гами, зо́лотобере́жний

Зо́лототысячникъ, рос. *Erythraea centaureum* L. — зо́лототі́сячник, серду́шник, семисі́льний, ясе́нець

Зо́лотошвей, ка — га́птарь, га́птарка

Зо́лотошвейный — га́птарський

Зо́лотошвейство — га́птува́ння, га́птарство

Зо́лотуха — 1) хворо́ба *Scrophula* — зо́лотуха; 2) рос. *Thalictrum angustifolium* Jacq. — зо́лоту́шник, ме́ду́ниця, ме́ду́ні́шник, ру́твиця, *T. flavum* L. — одха́сник, *T. majus* Jacq. — па́дучник, зо́лоту́шник, *T. minus* L. — камчу́г, польо́ва петру́шка, ру́тка

Зо́лотушливый — зо́лоту́шний

Золоченіє — позолочування
 Золоченный, золоченый — золочений, позолочений, позлотистий
 Зольникъ — попільник (в печі); попеляр; (рос.) — попеліця, *Aphis brassicae* L.
 Зольный — попільний
 Зондъ — 1) (хирург, інструмент) *Specillum* — мацовілка, протичка; 2) свёрдел, штирь, с(ь)відер
 Зонтикъ — зонтик, парасоль, парасоля, парасолька, (від дощу) — дощник, (від сонця) — сонічник. — Зонтикъ глазной — козирьок
 Зонтъ — 1) піддашша (над ганком), острішок (над ворітьми); 2) д. Зонтикъ
 Зоркій, зорокъ — зіркий, бачучий, зиркий, гострозорий
 Зоркость — зіркість
 Зорный, зоряной — любістковий
 Зоря, рос. *Levisticum officinale* Koch — любісток
 Зрачекъ, *Pupilla* — зінка, зінька, зіниця, чоловічок
 Зрачковый — зіничний
 Зритель, ница — 1) глядач, ка; глядько; 2) с(ь)відок, с(ь)відка, с(ь)відчиця, видієць
 Зрительный — глядний. — Зрительная труба — підзорна труба
 Зрѣлище — видо́вище, видо́висько
 Зрѣлость — спілість, стіглість, доспілість, достіглість, дійшлисть
 Зрѣлый — 1) спілий, стіглий, доспілий, достіглий; 2) дорослий, дійшлий. — Умомъ зрѣлый — розумом дійшлий
 Зрѣніє — 1) доспі́вання (про рослини); 2) зір (р. зору), зрок, прозир; 3) глядіння. — Съ этой (моей) точки зрѣнія — з цього (мого) погляду; з цього становища. — Слабое зрѣніє — слабкий зір; невбачливе око
 Зрѣть — 1) спіти, виспівати, стігнути, доспівати, достига́ти, (про колоски) — зернітися, (про овочі) — бриніти, (про людей) — доходити до зросту, до розуму; 2) глядіти, дивитися, споглядати, бачити
 Зрячий — видю́щий, видю́чий, бачу́чий, зрячий
 Зубань, зубачь — зубань, зубач, зубатий
 Зубарь — гёмбель з зубцями
 Зубастый — зубатий
 Зубатка, риба *Anarhichas lupus* — морський пес
 Зубецъ — зубе́ць, (що виступає) — візубень, (що вступає) — зазубень, (в машин. колесах) — палець
 Зубило — 1) шру́бень (особливе долото); 2) зубило (визу́блювати пилки, терпуги і набивати жорна)
 Зубить — зубити, визу́блювати; шрубіти
 Зубной — зубний, зубовий
 Зубокъ — зубо́к, зубо́чок, зу́бик
 Зубоскалить — ска́лити, шкі́рити зу́би; глузува́ти
 Зубоскаль — скалозу́б, глузі́вник
 Зубоскальство — глузува́ння

Зубочистка — 1) щіточка до зубів; 2) шпичка (колупати в зубах), корпозубка, копірстка
 Зубрило — д. Зубило
 Зубрина — щербіна, щерба
 Зубрить — 1) зубити, визу́блювати; щербіти, вищерблювати; 2) товкти, зубріти
 Зубрь, *Bos jubatus* — зубр, *Bos urus* — тур
 Зубчатый — зубча́стий. — Зубчатое колесо — пальцове́, па́лечне ко́лесо (у машинах)
 Зубчикъ — зубо́к, зу́бчик
 Зубъ — зуб, (здр.) — зубик. — Зубы передніє, рѣзцы, *Dentes anteriores s. incisores* — передні зуби, с(ь)міюнци. — З. боковые, клыки, *D. canini* — йкли. — З. коренные, *D. molares* — кутні зу́би. — З. молочные, *D. lactei s. temporarii* — моло́шні з. — Поднять на зубы — підняти на глум. — Сжать зубы — сщипити зуби. — Точить зубы — гостріти зу́би, ма́ти зу́би на ко́го. — Щелкать зубами — кла́цати, кля́мцати зу́бами. — Лишить зубовъ — обеззу́бити. — Лишиться зу́бовъ — обеззу́бити
 Зудъ — свербіж, сверб, сверблячка, свербота́, чос
 Зудѣніє — свербі́ння
 Зудѣть — свербі́ти
 Зыбать — колиха́ти, колисáти
 Зыбка — ко́ліска
 Зыбкій — 1) хиткий, хибкий, хисткий; 2) тряский, грузький. — Зыбкое мѣсто, болото — трясо́вина, трясáвиця
 Зыбкость, зыблемость — 1) хіткість, хібкість, хісткість; 2) тряскість, грузькість
 Зыбучій — д. Зыбкій 1. — Зыбучий песокъ — сипкий пісок
 Зыбь — 1) бри́жжі, жму́рки (хвиля невелика без вітру, перед бурею або після неї); 2) трясо́вина
 Зыкъ — дзі́к, дзв'я́к, бря́зк
 Зычать — дзв'я́кати, дзича́ти, бря́зчати, бря́зкати, гуча́ти
 Зычность — гучні́сть
 Зычный — гучні́й
 Зѣвака — зіва́йло, роззя́ва, (поб.) — роззявля́ка, га́ва, га́ва
 Зѣваніє — позіха́ння
 Зѣвать, ся — 1) позіха́ти, ся, зіва́ти, ся; 2) га́ви, га́ви ловіти
 Зѣвокъ — по́зіх
 Зѣвота — по́зіхи, зіва́чка
 Зѣвунъ — зіва́йло, позіха́йло
 Зѣвъ, анат. *Fauces*, (мн.) — зіви і зіва́; зіво, зів, па́ща, пелька
 Зѣло — за́надто, зіло
 Зѣнки — о́чі, банькі
 Зюзникъ европейскій, рос. *Lycopus europaeus* L. — драголю́б
 Зюзя — хлю́ща, пія́к, пія́чка
 Зябкость — мерзлякува́тість, ме́рзкість
 Зябкій — мерзлякува́тий, мерзкий
 Зябликъ, (самиця) зя́блица, зя́бловка, пт. *Fringilla coelebs* — зя́блик, зя́блівка

Зяблый — помёрзлий, примёрзлий, мёрзлий (про рослини), змёрзлий (про чоловіка)

Зябнуть — мёрзнути, мёрзти

Зятевь, зятній — зятів, шваг(г)рів

Зятекъ — зятенько

Зять — 1) зять (доччин чоловік). — **Зятюшка** — зятенько; 2) шваг(г)ер (чоловік сестрин і зовичин)

И.

И — 1) і, й, та; 2) е (докірливо)

Ибись, пт. *Tantalus ibis* (чапля особливої породи) — ібис, ібиска

Ибо — бо, затім що, тому що, через те що, тім що

Ива, рос. *Salix alba* L. — біла верба́, біла лоза́; *Salix Caprea* L. — йва, (одно дерево) — йвина

Ивановъ цвѣтъ — д. Златоцвѣтъ

Ивановская, у виразі: во всю Ивановскую — на всі заставки

Ивань-да-Марья, рос. *Melampyrum nemorosum* L. — браткі, брат і сестра, бра́тки

Иверень, иверешокъ — йверень (р. йверня), уламок, віломок (від чого твердого), (від каменя) — ска́лка, (від дерева, як рубають) — тріска

Ивина — вербйна, йвина

Ивнякъ — вѣрби, верболіз

Ивовый — вербо́вий, лозо́вий

И'волга, пт. *Oriolus galbula* — йві́лга, їво́лга, ві́льга, виві́льга, ліскоту́ха

Ивяный — вербо́вий

Игла — 1) го́лка, (здр.) — го́лочка, (велика) — цига́нська, (без вушка) — про́тір, (для плетіння, нанизування то-що) — прут, дріт, (дерев'яна) — глі́ця. — **Какъ на иголкахъ** — як на шпичка́х; 2) (у де-яких тварі в, напр. їжака то-що) — го́лка, щети́на, колю́чка; (у рослин) — го́лка, шпичка, колю́чка, (у чатінних чи хво́йних) — чати́на, глі́ця, хво́їна, хво́їнка, (у льона, коноплі) — кострі́ця; 3) риба *Syngnathus acus* — зворлuch, сікавка; 4) (гори) — шпиль; 5) (гірн.) — жігало

Иглиный, игольный — голковий

Иглистый — гольча́стий, шпичкува́тий, шпичакува́тий, колю́чий, терни́стий

Иглица — глі́ця (дерев'яна, котрою плетуть сітки)

Иглица, рос. *Ruscus aculeatus* L. — міша́чий те́рен

Игловатый — гольча́стий, колю́чий, терни́стий, остюкова́тий

Иглообразный — гольча́тий

Игнорировать — нехтувати (ким, чим)

Иго — ярмо́, корми́га, нево́ля, тяга́р(ь), тяжа́р(ь)

Иголка — д. Игла. — **Пускать иголки** (про вино) — гра́ти, іскри́тися

Иголочный — го́лочний

Игольникъ, игольничекъ — гольни́к, гольни́чок

Игольчатый — гольча́тий

Игольщикъ, ца — голка́р(ь), ка, голника́рь, ка

Игорный — гра́льний. — **Игорная комната** — гра́льня

Иготъ — сту́па, сту́пка, мущи́р

Игра — гра; грання́, граття́; (в)и́грашка, гу́лянка, заба́ва, за́бавка. — **Игры карточные, въ карты** — картя́рство: ду́рень, підкидний, неві́рний ду́рень, ві́дьма, кончи́на, коро́ль, віз, ла́ва, ме́льник, ци́ган, п'яни́ця, сви́ня, па́мфіль, хви́лька, хлюст і др. — **Игра въ мячъ** — у мняча́: гі́лка, го́родок, ба́ран, висо́кий дуб, ка́ша, ма́тка, ме́та, пічка і др. — **Игра въ кости** — кості́рство. — **Игры въ палки, въ кости** — дарови́ще, бу́лка, го́лий у го́лого, коро́мисло, коро́лі, па́ці, пу́калка, сіка́вка, скраклі́, цу́рка, шва́йка, шкалу́б (або) ген-ге́н, ті́кало, та́ран, шкере́берть, шканди́бки і др. — **Игра въ кремешки** — у кре́ймахи, у кре́мнях. — **И. въ носки** — носани́на. — **И. въ четъ или нечетъ** — чи́т чи ли́шка. — **И. хороводная** — тано́к: во́рон, горо́бе́йко, зеле́ний шум, коро́ль, хре́щик, же́льман і др. — **Игры молодежи** — гри́ще, гри́ща, и́грища: (катаючи яйця або орі́хи) — кит́ьки, по́китьки, котю́чка, (розбиваючи яйця) — навби́тки, (на льоду коло стовпа) — крути́лка, ко́лесо, (на ску́бку за волосся) — чу́прун, в ску́бки, на ску́бку, (інші гри) — до́вга лоза́, коза́, ко́тик, кін, ла́стівка, плаз, ти́сна ба́ба, сви́нка і др.

Игралище — и́грашка, за́бавка, ця́цька

Играніе — грання́, граття́

Игранный — гра́ний

Играть — 1) гра́тися, ба́витися, гуля́тися, веселі́тися, жартува́ти, пускува́ти. — **Будто играя, дѣлать что играючи** — на́че за ви́грашки. — **Играть въ жмурки** — в па́наса гра́ти, жму́ритися; 2) гра́ти, ви́гравати, (на бу́боні) — бубни́ти, бубни́ти, (на дудці) — дуді́ти, въ дуду́, в сопи́лку гра́ти, (на трубі) — труби́ти, сурми́ти, (на банду́рі, гитарі або що, погано або недбало) — бринька́ти, (на скри́пці або лі́рі, погано або недбало) — ци́гикати, тили́кати, ре́піжити, (язиком замі́сть музики, до танці́в) — тринди́кати. — **Играть въ тактъ** (до танцю) — під но́гу гра́ти; 3) гра́ти, удава́ти; 4) гра́ти, шумува́ти (про вино)

Игрений — каштануватий (про масть коней)
Игривость — грайливість, жвавість, жартливість, жартовливість
Игривый, во — грайливий, во, жвавий, во, жартливий, жартовливий, во
Игривый — іскристий; пінистий
Игрище — грище, ігрище, ігрисько, вігри, вулиця, бавун
Игрокъ — грач, іграль, граль, (на бандурі) — бандуриста, кобзарь, (на скрипці) — скрипник, (на дудці) — дударь, дудник, (на лірі) — лірник, лірач. — **Игрокъ въ карты** — картник, картяр, картівник. — **И. въ кости** — костір(ь)
Игрочиха — граля, картярка
Игрунь, игруня — жирун, ха, пустун, ха, веселун, ха, брикун, брикунець
Игрушка — віграшка, цяця, цяцька, забавка, (з дзвоником) — брязкало, брязкальце, (що торохтить) — торохкало, (що гуркотить) — гуркало. — **Это для него игрушка** — це йому за віграшку (легко зробити)
Игуана, Lacerta Iguana — ящурка (особливої породи), ігуана
Игуменія, игуменья, игумень — ігуменя, ігуменія, ігумен
Игуменствовать — ігуменувати
Идея — ідея, думка, гадка
Идиотъ — ідіот, дурень
Идиотизмъ — ідіотизм
Идолопоклонникъ — поганин, (мн.) — погане, идолопоклонник, боввохвалець
Идолопоклоннический — боввохвальний, идолопоклоннический
Идолопоклонение, идолопоклонство, идолослужение — боввохвальство, идольство, идолопоклонство
Идолъ — іділ (р. ідола), бовван, божок
Идольский — ідольський, боввохвальський, поганський
Идти — 1) іті, йті. — **И. тяжело ступая** — чепати, шелепати. — **И. напрямикъ** — простувати, просто йті. — **И. прихрамывая** — шкандибати, шкатульгати. — **И. слѣдомъ** — слідувати, слідком іті. — **И. на четверенькахъ** — рачкувати, рачки лізти. — **Идетъ слухъ, молва** — чутка йде, чутка ходить, поговір, поголоска йде. — **Идемъ, идемте** — ходім, ходімте, ходіть. — **Къ чему это идетъ** — до чого воно йдеться? — **Идетъ** — добре, гаразд. — **Рѣчь идетъ** — річ ведеться, мова мовиться; 2) (про щастя) — щастити, вестись, таланити; 3) **Идетъ къ лицу** — лічить, до лиця пристає; 4) **тягтись** (про час і місце)
Иждивение — кошт, держиво, наклад
Изба — хата, (здр.) — хатина, хатка, хатиночка, хатинонька, (з глини) — ліплянка, мазанка, (без двора) — обіхідча, (хворостяна) — плетянка, (літня без печі) — хіжа, хіжка, (з глини з соломою) — валькована, лампачна хата, (з дубків) — рублена, (без сіней, в жарт

кажуть) — без штанів. — (Частини хати): (де піч) — хатина, (де живе сім'я) — хата, (про гостей) — с(ь)вітлиця, (де ліжка) — кімната, (де ставляться кочерги, рогачі то-що) — кочережник, (передня частина) — сіни, (де складаються харчі то-що без печі) — комірка, хіжа, хижина, (бокова стіна) — причілок. — **Сборная изба** — зборня

Избавитель, -ница — визволитель, -ка, ра(я)товник, -ниця, ратівник, -ниця

Избавить, избавлять, ся — візволити, ся, віра(я)тувати, визволяти. — **Избави Боже!** — **Боронь Боже!** **Крий Боже!** **Ховай Боже!** **Нехай Бог боронить!** **Нехай Бог одверта!**

Избавление — визволення, визвіл, ря(а)тунок, поря(а)тунок

Избаловать, ся — розбалувати, ся, роспестити, ся, зледащити, розледащити. — **Избалованный** — роспещений і д. Балованный (про їжу) — пуңдиківий

Избездѣльничаться — розледащити, розбеститися, розопсити, распаскудитися, распалючитися

Избенка, избышка — хатинка, хатиночка, хатинонька, халупка

Избивать, избить, ся — 1) вибивати, вигублювати, повбивати, вибити, вигубити; 2) побивати, побити, ся. — **Избитый** — побитий, (про одягу) — зношений, (про обув'я) — стоптаний, стопцьований. — **Избить до крови** — в кров роз'юшити

Избирание — вибирання, обирання

Избиратель — виборець

Избирательный — виборчий

Избирательство — вибори, вибирання

Избирать, ся, избрать, ся — вибирати, обирати, вибрати, обрати, обібрати, ся, (про кільки) — повибирати

Избища — хатище

Избиение — вигублення

Изблевание — блювання, ригання

Изблевать, изблевывать — виблювати, віригати, виблювувати, вирігувати

Изблизи, изблизка — зблізу, зблізька

Избной — хатній

Избодать — сколоти, поколоти

Избоина — д. **Выбоина**

Избойна — д. **Выжимки**

Избороздить — подрятати, почеркати, порисувати, покарбувати

Избочениться — вибочитися

Избразничаться — роспитися, спитися, росп'ячитися

Избрание — вибір, обрання

Избранникъ, -ница — вибранець, вибранка

Избранный, избранный, избранно — 1) вибраний, обраний, обібранный; 2) добірний, вибірний, но. — **И. обшество** — добірне товариство, добір-на громада

Избродить — обшвєндяти, виходити, (в жарт або з докором) — виводити старців

Избывать, избыть — збуватися, збутися, по-збутися
Избыток — зайвина; достаток, роскіш. —
Сь избытком — з лішкою, з чо́хом.
 — **Жить вь избыткѣ** — у доволі ся мати
Избыточествовать — мати достаток, до-
 статкувати, роскошувати
Избѣгать, избѣгнуть і избѣжать — уникати,
 відбігати, цуратися, ухилятися,
 відбігти, уникнути, ухилитися (ко-
 го, чого). — **Избѣгать дыма** — уникати
 диму
Избѣгать — вибігати, виганяти, вигасати,
 оббігати
Избѣгаться — набігатися
Избѣжаніе, у виразі: **Во избѣжаніе** — уни-
 каючи, ухильючись від..., щоб не...
Извадить, изваживать, ся — привчити, при-
 вчати, ся, звикати (до чого пога-
 ного)
Извалять, ся — віваляти, вікаляти, ся
Извара, изварки — вівар, віварки
Изваяніе — 1) різьба, різ(ь)б'ярство; 2) ста-
 туя
Изваять — вірізати, вибити, вилити (або)
 виліпити
Извергать, -гнуть — викидати, скидати, ви-
 кинути, скіннути
Извергъ — недолюд, недолюдок, з(ь)вір,
 з(ь)вірюка, кат, катюга
Изверженіе — викидання, скидання (з уря-
 ду), (диму, полум'я) — вибух, вибу-
 хання
Извернуть, извертывать — скрутити, скру-
 чувати
Извернуться, извертываться — вівернути-
 ся, вікрутитися, вивертатися, ви-
 кручуватися
Изверстаѣ, изверстывать — вірівняти,
 вирівнювати
Извертѣть, изверчивать — повертіти, по-
 провірчувати, провірчувати
Извертѣться — закрутитися, розпуститися
Извести, изводитъ — 1) вівести, виводити;
 2) згубити, стратити, зніщити, гу-
 бити, страчувати, ніщити; 3) потра-
 тити, стратити, перевести, тратити,
 переводити
Известись, изводится — 1) згинути, зве-
 стіся, перевестіся, гинути, ні-
 щитись, зводитися, переводитися;
 2) змарніти, помарніти, охлясти,
 охлянути
Известка, известъ — вапно, вапна. — **Гаше-
 ная известка** — розпущене вапно,
 попільнуха
Известковать — вапнити
Известковый, известный — вапняний, вап-
 нястий, вапнистий. — **Известковая яма,
 печь** — вапнярка, вапельня, горн. —
Известковый шпатель — вапнянець
Известникъ — вапняр
Известнякъ — вапняк (камінь)
Изветшать — зістарітися, зстарітися
Изветшалый — зістарілий, зношений
Изветшалость — зістарілість
Извиваться, извиться — вітися, звиватися,
 повиватися, звітися, повітися

Извивина — кривина, закрут, вікрут, (річ-
 ки) — коліно, заворот
Извивистый — кривий, кручений, покруче-
 ний, колінкуватий, вильний, звер-
 тистий. — **И. рѣка** — колінкувата річ-
 ка. — **И. дорога** — звертиста доро́га
Извивъ — звивання, звій, закрут
Извилина, извилистый — д. **Извивина, Изви-
 вистый**
Извинение — вибачення, пробачення, пере-
 просини. — **Попросить извинения** —
 перепросити, попросити вибачення
Извинительный, -но — 1) простимий; 2) ви-
 бачний, но
Извинить, извинять — вибачити, пробачити,
 дарувати, вибачати, пробачати
Извиниться, извиняться — перепросити, пе-
 репрохати, перепросю(шу)вати
Извинтиться — зіпсуватися (про шруб)
Извиться — д. **Извиваться**
Извлекать, извлечь — витягати, добувати,
 витягти, добути. — **Извлечь из опас-
 ности** — вірятувати. — **Извлечь пользу**
 — спожиткувати
Извлечение — 1) витягання, виймання, до-
 бування; 2) витяг, виписка, вибірка
Изнутри — з середини
Извнѣ — з'окола, знадвору, звѣрху, зовні
Изводъ — трата, страта, згуба
Извозить, извозничать — фурманити, хуру-
 вати, візникувати, (на волах) — чу-
 макувати
Извозникъ, извозчикъ — фурман, візник,
 хурман, підводчик, (на волах) — чу-
 мак, (при війську) — погонєць, (на
 біржі) — біржа, біржак, балагула
Извозничій — фурманський, хурманський,
 (х)фурманів, чумацький, чумаків,
 балагульський
Извозъ — фурманка, чумачка, хура
Изволение — воля, призволення
Изволить — 1) волювати, волювати, хотіти, ба-
 жати; 2) зволятися, призволятися.
 — **Чего изволите?** — що пан хоче?
 чого, добродію, бажаєте? — **Изволь, те!**
 — а) добре, гаразд, сількісь; б) про-
 шу. — **Извольте, я готовъ такъ сдѣлать**
 — добре, я так зроблю. — **Извольте**
 кушать — зволяйтесь, призволяйтесь
Изволокъ — згір'я
Извольничаться — узяти волю, звикнути
 до сваволі, розпуститися
Изворачивать, ся, изворотить, ся — вивер-
 тати, ся, викручувати, ся, віверну-
 ти, ся, вікрутити, ся
Извороваться — звикнути до злодійства,
 злодійкуватим стати
Изворотливость — вікрутність, меткість
Изворотливый — меткий, виверткий, ві-
 крутень
Изворотъ — вікрут, вікрутка, вікрутня
Изворочать — перевернути, перекуйовдити,
 поперевертати
Извощикъ — візник, візниченько, візничий,
 ф'якер
Извратить, извращать — перевернути, пе-
 рекрутити, перевертати, перекручу-
 вати, калічити, покалічити, псува-

ти, зіпсувати. — **Извращенный** — перевернутый, перекрученный; зіпсований

Извѣдываніе — дізнавання, дос(ь)відчення
Извѣдывать, извѣдать — вивідувати, випитувати, визнавати, доходити, дізнавати, зазнавати, вивідати, випитати, візнати, дійти, дізнати, зазнати, звідати. — **Извѣданный** — дізнаний

Извѣковать — звікувати, вік звікувати

Извѣриваться, извѣриться — зневірятися, зневірится

Извѣститъ, извѣщать — сповістити, подати звістку, сповіщати, подавати звістку

Извѣститься — дізнатися

Извѣстіе — звістка, (здр.) — звісточка, звістенька, вістка, вість

Извѣстно — звісно, відомо, відома річ, сказано. — **Не извѣстно за что** — не знати за що

Извѣстность — звісність, відомість, слава. — **Привести въ извѣстность** — віяснити

Извѣстный — звісний, відомий, знаний. — **Насколько мнѣ извѣстно** — скільки мені відомо

Извѣтъ — донос, віказ, обмова

Извѣщеніе — повідомлення, звістка, оповість, оголошка

Извядаютъ, извянуть — в'янути, пов'янути

Извялить — пов'яліти, зв'яліти

Изгадить, изгаживать — випаскудити, паскудити, випаскужувати, споганити, згідити, поганити, ся, (про кількох) — позапоганювати, попаскужувати

Изгара — зона, занá

Изгарина, изгарь — 1) жу́желиця, жу́жель; 2) цегла перепалена

Изгибать, изогнуть, ся — згинати, ся, зігнути, зігнути, ся. — **Змѣя изгибается** — гадюка звивається, в'ється

Изгибаніе — вигинання, згинання

Изгибина, изгибъ — кривина, закрут, вікрот, залім, (річки) — коліно, заворот

Изгибистый — 1) кривульчатий, колінкуватий, кручений, покручений, вильний; 2) гнучкий, гнучий; 3) д. **Изворотливый**

Изгибчивость — гнучкість

Изгибчивый — гнучкий

Изгладить, изглаживать, ся — 1) вирівняти, зрівняти, вирівнювати, ся, вигладити, вигладжувати, ся; 2) зникнути, зникати, згинути, знищити, ся, в нівець обертатися, обернутися

Изглодать — згризти, пообгризати, позгризати

Изгнаивать, изгноить, ся — згноювати, згноїти, ся, погноїти, ся, перегноїти, ся

Изгнаніе — вигнання, прогнання, згін (р. згону)

Изгнанникъ, ца — вигнанець, вигнанка

Изгнанничество — вигнання

Изгнать, изгонять — вигнати, виганяти
Изгнивать, изгнить — згнивати, згнити, зогнити. — **Изгнилый** — гнилий, потрухлий

Изгниль — д. Гниль

Изголовокъ, изголовье — узголів'я, приголов'я, приголовач. — **Въ изголовьи** — під голову

Изгорбить, ся — згорбити, ся, погорбити, ся, перегорбитися, погорбатити

Изгорода, изгородь — огорожа, ґорожа, (з хворосту) — тин, ліса, пліт, (з паль або кілків) — частокіл; (з тичин) — вір'я (серед. р.). — **Живая изгородь** — обсада, живопліт

Изгорѣлый — підпалений, припалений

Изгорѣть — згоріти, погоріти

Изготавливать, изготовлять, изготовить — готувати, лаштувати, лагодити, зготувати, наготувати, злаштувати, злагодити, налаштувати, налагодити, віготувати

Изготовление — готування, зготування, злаштування; віріб

Изгреби, изгребье — клочча, пачіскі

Изгрызать, изгрызть — згризати, згризти, погризти

Изгрязнить — забруднити, закаляти

Изгуль — гульня, гультяйство, роспуста

Изгуляться — зледащити, розледащити, розпуститися, розволочитися

Издавать, ся, издать, ся — видавати, ся, вистачати, ся, випускати, ся, відати, вистачити, ся

Издавна, издревле — здавна, з давнього давна, з давних давен, з давньої давнини, з давнього часу, з давних часів, з давнього віку

Издаивать, издоить, ся — видоювати, здоювати, відоїти, здоїти, ся

Издалбливать издолбить, ся — видовбувати, відовбати, подовбати, повидовбувати, ся

Издалёка, издалека, издали — зда́лека, зда́леку, здаля, віддалекі, віддалік, оддалік, оддалекі, оддалеку, віддаля

Издание — видання

Издатель, ница — видавець, видавниця

Издательный — видавничий

Издательский — видавців, видавницький

Издательство — видавництво

Издергать, издергивать, ся — пошарпати, пошматувати, шарпати, шматувати, ся

Исдержать, издерживать, ся — потратити, витратити, стратити, ся, втратити, ся, покласти (гроші), тратити, витрачувати, страчувати, (все) — повитрачувати, пострачувати

Исдержка — видаток, витрата, трата; втрата, страта, потрата; кошт

Издивиться — здивуватися

Издирать, изодрать, ся — дерти, шматувати, ся, подерти, пошматувати, ся

Издиравить — подірявити, подірчавити

Издиравѣть — подірявіти, подірчавити, здірявіти

Издичалый — здичілий, здичавілий
 Издичать — здичіти (про людей і живу тварь), здичавіти (про рослини)
 Издойки — відійки
 Издойный — малодійний
 Издохлый — здохлий
 Издохнуть, издыхать — здохнути, опрягтіся, одубіти, дуба дати, дохнути, здихати, падати, (про кільки) — поздыхати, віддыхати, повиздыхати
 Издыханіе — конання, сконання
 Издѣвательство — глум, глумування, знушання, наруга
 Издѣваться — глумувати, глумітися, на глум, на глұзи підіймати, знущатися, збиткуватися
 Издѣвка — поглум, глузування
 Издѣвочникъ, издѣвчивый, во — глумливий, во, глузливий, во, нас(ь)мішкуватий, глумливець
 Издѣліе — віріб, робливо
 Издѣтска — з дитинства, змалку, змалечку, змальства
 Изжалить — пожалити
 Изжарить — спекті, засмажити, спряжити
 Изжевать, изжевывать, ся — жувати, пожувати, пережувати, пережовувати, ся. — Изжевать жвачку — перемигати
 Изжелта — жовтенько, жовтяво, впрожовть
 Изжелтѣть — зажовкнути, пожовкнути
 Изжечь, изжигать — спаліти, попаліти, випалити, спалювати, випалювати, (все) — повипалювати
 Изживать, изжить — проживати, прожити, (цілий вік) — звікувати
 Изжога — згага, печія
 Иззелена — зелененько, зеленкувати, впрозелень
 Иззеленить — позеленіти
 Иззнобить — поморозити
 Иззубривать, иззубрить, ся — вищерблювати, щербіти, визублювати, вищербити, пощербити, позубити, ся
 Иззябать, иззябнуть — мёрзнути, змерзати, змёрзнути, змёрзти
 Иззяблый — змёрзлий
 Излавливать, изловить, ся — ловіти, зловлювати, зловіти, (в)уловіти, піймати, спіймати, ся
 Излагать, изложить — викладати, викласти
 Излагательный — викладовий
 Изладить, излаживать — зладнати, зладнувати, налагодити, злагодити
 Излазить — вілазити
 Изламливать, изломить, ся, изламывать, изломать, ся — зломлювати, зламувати, ламати, зломіти, зламати, ся, поламати, поломіти
 Излегка — злегка, злегенька, помалу, легенько, стіха
 Излежалый — злеглий, залеглий
 Излежаться, излеживаться — 1) злежатися, злежуватися; 2) зледащити, розледащити, розлінуватися
 Излетать — 1) вилітати, вилітати; 2) облітати, вилітати

Изливать, излить, ся — 1) виливати, висипати, ся, витікати, злити, вилити, висипати, ся, витекти; 2) виказувати, виявляти, виказати, виявити. — Излить на кого милости — виказати кому ласку
 Излизать, излизывать, ся — вілизати, злизати, вилізувати, злізувати, ся
 Излиневать — полинювати, пографіти
 Излишекъ — зайвина, лішок, перебір, передаток, верхі. — Съ излишкомъ — злішкою, з чо́хом, над міру, у зайвину
 Излишество — роскіш, надмір, злішки
 Излишний — зайвий, залишний, лішний. — Излишне — зайва річ, залишне, над міру, надто
 Изліяніе — 1) вілив, виливання; 2) виявлення
 Изловчиться — привчитися, набіти руку (в якому ділі)
 Излогъ — діл, долина
 Изложение — виклад, викладання
 Изломъ — злом, перелом
 Излопаться — потріскатися, порепатися
 Излучать, излучить — вибирати, (у)влучувати, вибрати, (у)влучити годину
 Излучина — д. Изгибина
 Излѣниться — зледащити, розледащити, розлінуватися
 Излѣчивать, излѣчить — вилічувати, вигоювати, вілічити, вілікувати, вигіти, (про багатьох) — повилічувати, повигоювати
 Излѣченіе — лічіння, лікування, гоїння, вилічування, вигоювання
 Излѣчимый — загійний, гоїкий
 Излюбленный — улюблений
 Измазывать, измазать — 1) вимазувати, вимашувати, вимазати, вимастити, вишмарувати, повимашувати; 2) д. Вымазать
 Измалывать, измолоть, ся — змелювати, змолоти, помолоти, ся
 Измарать, измарывать, ся — вікаляти, закаляти, покаляти, забрудніти, ся, впаскудити, (землею або що, валяючись) — віваляти, ся, каляти, ся, забруднювати, ся
 Измачивать, измочить — змочувати, змочити
 Измельчать — здрібніти, (про худобу, господарство то-що) — перевестись, звестись. — Измельчавшая порода, раса — переводня
 Измельчить — подрібнити, покришити
 Измерзнуть, измерзать — змерзати, мёрзнути, мёрзти, змёрзнути, змёрзнути
 Изметъ — покидьок
 Изминать, измять, ся — 1) м'яти, мняти, (траву то-що) — толочити; зім'яти, зімняти, пом'яти, помняти, потолочити, столочити. — Измятое что — потолоча, потолоч; 2) місити, замісити
 Измождать, измождить, ся — томіти, стомлювати, зморювати, висилати, ся,

виснажати, ся, знесілювати, ся, стоміти, ся, зморіти, ся, вісилити, віснажити, знесилити, ся. — **Изможденный** — зморений, вісилений, знесілений

Измождене — знесілення, знемога

Измозжить — розмізчити, на гамуз побити, потрошити

Измокать, измокнуть — змокати, змокнути

Измолачивать, измолотить — змолочувати, вимолочувати, змолотити

Измолоть — умолот, на́молот, вімолот

Измель — 1) змелювання, молоння; 2) мліво

Измораживать, изморозить — заморозювати, заморозити, поморозити

Изморить — 1) вігубити, віморити, вибавити; 2) заморіти, змордувати

Изморозь — паморозь

Измотаться — 1) змотатися; 2) проціндрити, ся

Измошенничаться — розшахруватися

Измусливать, измуслить, ся — заслінювати, замурзювати, заслінити, замурзати, ся

Измучивать, измучить, ся — змучити, намучити, змордувати, ся, намордувати, ся, знемогтись. — **Измученный** — змордований, знеможений

Измызгать, ся — 1) оббігати, обгасати, обнікати; 2) обідрати, ся, обшарпати, ся

Измыкать, ся — 1) намікати (мичок), перемікати; 2) д. **Измызгать 2**

Измыливать, измылить, ся — змільювати, змилити, ся

Измыслить, измышлять — вігадати, вімислити, змислити, вімудрувати, вігадувати, вимишляти, вимудровувати

Измѣливать, измѣлить — спісувати, списати, пописати, поспісувати крейдою

Измѣна — зрада, ізрада

Измѣненіе — зміна, одміна

Измѣнить, измѣнять, ся — 1) змінити, перемінити, одмінити, переінакшити, ся, зміняти, переміняти, одміняти, переінакшувати, ся, міняти, ся, мінити, ся; 2) зрадити, зраджувати, (чоловіка) — скакати, скочити в гречку. — **Измѣнить вѣру, законъ** — зламати віру, закон. — **Рука измѣнила** — рука схибнула, схбила

Измѣнникъ, ца — зрадник, ця; невірник, ця, (військові, справі) — перевітник, перекидчик, (народності) — перевертень, перекинчик

Измѣнничать — зраджувати

Измѣнническій, ки — зрадливий, во, зрадецький, ко

Измѣнничій — зрадницький, зрадників

Измѣнничество — зрадливість, зрадецтво

Измѣнный — 1) зрадливий, зрадний; 2) змінний, змінливий, перемінний

Измѣнчивый — д. **Измѣнный**

Измѣняемость — змінність

Измѣреніе — мірвання, обмір, помір, вимір

Измѣривать, измѣрять, измѣрить, ся — міряти, зміряти, виміряти, обміряти, ся, зміряти, виміряти, обміряти, ся

Измѣримый — змірний

Измѣритель — мірник, вимірник

Измяклый — зм'який

Измякнуть — зм'якнути, зробитися мняким, м'яким

Изнанка — спід, низ, віворіт, ніця. — **На изнанку** — на віворіт

Изнасилованіе — згвалтування, знасілування

Изнасиловать — згвалтувати, знасілювати

Изнашивать, износить, ся — зно́суювати, зно́шувати, зносити, обдирати, ся, обшарпати, ся, (обув'я) — стоптувати, стопцювати, стоптати, стопцювати, ся

Изнемогать, изнемочь — знемагати, тратити сили, упадати на сілах, охлявати, знемогтись, ся, ізнемогтись, охлясти, охлянути. — **Изнеможенный** — знеможений, знесілений, охлялий

Изнеможеніе — знемога. — **Въ изнеможеніи** — з несіли

Изнизать, изнизывать — винізувати, вінизати

Изнищать — зніщитися, з'убожіти, перевестись на злідні, звестись ні на що

Износокъ — обно́сок, (частіше мн.) — обно́ски

Износъ — знос

Изнуреніе — зморення, віснага

Изнурить, изнурять, ся — зморіти, стоміти, вісилити, віснажити, ся, знесілити, ся, зморювати, томіти, висилати, виснажати, ся, знесілювати, ся, (про кільки) — позморювати, постомлювати, ся. — **Изнуренный** — зморений, спрацьований, вісилений, віснажений

Изнутри — з середини

Изнывать, изныть — ніти, маятись, нудитися, зніти, змаятися, знудитися

Изнѣженный — ніжний, щений, випещений

Изнѣжить, ся — распестити, ся, розніжити, ся, ніжним стати

Изо — з, зі, зо. — **Изо дна** — зі дна, з дна

Изобидѣть — скривдити, з'обідити

Изобиліе — ряснота, роскіш, достаток, гойність. — **Въ изобиліи** — здобіль. — **Жить въ изобиліи** — в достатках жити, в достатках ся мати

Изобилловать — д. **Избыточествовать**

Изобильный, но — достатний, но, гойний, но, (про насіння) — сім'янистий, (про лист, овоч) — рясний, но

Изобличить — доказати, віс(ь)відчити

Изображать, изобразить, ся — виявляти, виображати, з'ображати, змальовувати, ся, виявити, виобразити, зобразити, змалювати, ся. — **Изображать изъ себя** — удавати з себе (кого)

Изображеніе — 1) виображення, з'ображення, виявлення, змалювання; 2) образ

Изобразительность — образність, образівість
Изобразительный, но — образний, но, образівий, во
Изобрѣсть, изобрѣтать — винайти, відкрити, вигадати, вимислити, змислити, винаходити, відкривати, ся, вигадувати, вимишляти, змишляти. — **Изобрѣтенный** — винайдений, вигаданий
Изобрѣтатель, ница — вигадник, ця, винахідник, ця
Изобрѣтательность — вигадливість, винахідливість
Изобрѣтательный — вигадливий, винахідливий
Изобрѣтение — винахід, винайдіння, вигад
Изолировать — відокремлювати, відокремити, ізолювати
Изорвать, ся — подерти, пірвати, пошмагувати, пошарпати, ся
Изоржавѣлый — поіржавілий, поржавілий
Изоржавѣть — поіржавіти, поржавіти
Изострить, изощрять, ся — вигострити, загострити, нагострити, гострити, виправлятися, вправитися, ви(за, на)гострюватися
Изработаться — випрацюватися, виробитися, спрацюватися, виснажитися
Изразець, (частіше мн.) изразцы — кáхля, кáхоль, (мн.) — кáхлі
Изразцовый — кáхельний, кахляний
Изранить — поранити
Израсходовать, ся — д. **Издержать, ся.** — **Израсходованный** — потрачений, витрачений
Изрекать, изречь — ректи, мовити, промовляти, казати, проказувати, промовити, сказати, проказати
Изречение — 1) віраз, вірок; 2) приказка, приповідка
Изрубать, изрубить — порубати, посікти, зсікти. — **Изрубленный** — порубаний
Изругать — віляти, наляти, обляти
Изрывать, изрыть — розривати, розкопувати, скопувати, розріти, поріти, роскопати, покопати, скопати, поскопувати
Изрыгать, изрыгнуть — вирігати, виблювувати, віригнути, виблювати; викидати, викинути
Изрыскать — оббігати, облітати, обгасати, вибігати
Изрѣдить — прорідити
Изрѣдка — зрідка, рідко коли, де-коли, коли не коли, в-рядігоді
Изрѣзать — порізати, покраяти
Изрѣзвиться — розпустуватися, розжируватися, розбалуватися
Изрѣшетить — подірявити, порешетити
Изрядный, но — добрий, ре, добрячий, че, гарненький, ко, гаразд, незгірший, ше, (про кількість) — чималій, чимало
Изсаливать, изсалить, ся — 1) засалювати, ся, засалити; 2) висалювати, висалити, ся

Изсасывать, изсосать — висисати, висмокувати, віссати, вісмоктати, ся, (кільки) — повисисати, повисмокувати
Изсверливать, изсверлить, ся — висвердлювати, вивірчувати, посвердлити, повертити, попровірчувати
Изскоблить — зскребти, зшкребти, віс(ш)кребти, вишкромадити
Изслоняться — розволочитися
Изслѣдить — послідити, наслідити, натоптати
Изслѣдование (яко дія) — досліджування, висліджування, дознавання, розвідування; (як послідок) — дослід, вислід, вислідка, розвідка
Изслѣдователь, -ница — дослідник, -ниця, вислідник, -ниця, розвідач
Изслѣдовать, изслѣдывать — дослідити, вислідити, розвідати, дізнати, дійти, висліжувати, розвідувати, дізнаватися, доходити
Изслюнивать, изслюнить, ся — заслінювати, заслінити, ся, (багато) — позаслінювати, ся
Изсорить — розвіяти, проціндрити
Изсохлый — зсохлий, вісохлий, вісхлий
Изсохнутъ, изсыхать — 1) вісохнути, вісохти, висихати, сохнути, (про кільки) — повисихати, позсихати, посохнути; 2) змарніти, помарніти, вісохти, марніти, висихати, сохнути
Издаиваться, изстояться — видихатися, витхнутися
И'зстари — здавна
Изстегать — 1) побіти (хльоскаючи); 2) вістібати
Изстоялый — вітхлий
Изстрогать, изстругать — зстругати
Изстрѣливать, изстрѣлять — 1) прострелювати, попрострелювати; 2) вистрелювати, розстрелювати, повистрелювати, вістріляти, розстріляти
Изступление — нестям, несамовітість, шаленство
Изступленный — нестямний, несамовітий, шалений
Изсучивать, изсучить — висукувати, вісукати, посукати
Изсушать, изсушить, ся — 1) висушувати, вісушити, ся; 2) зсушити
Изсыханіе — висихання
Изсѣкать, изсѣчь — 1) вирубувати, зрубувати, витинати, вірубати, зрубати, стяти; 2) висікати, витісувати, вісікти, вітесати (з каменю); 3) **Изсѣчь розгами** — відшмагати, відчухрати, вишпарити. — **Изсѣчь мечем** — посікти, порубати мечем
Изсѣкаться, изсѣчься — висікатися, сіктися, вісіктися (про тканину)
Из'сѣра — сіренько, сіраво
Изсякать, изсякнутъ — 1) висихати, вісохнути, вісохти; 2) витрачуватися, виходити, зникати, збавлятися, витратитися, вийти, зникнути, збавитися

Изсяклый — вйсохлий, вийшлий
Изувѣрный — бузувѣрный, фанатичний
Изувѣрство — бузувѣрство, фанатизм
Изувѣрь, ка — бузувѣр, ка, фанатик, фанатичка
Изувѣченіе — скалічення
Изувѣчивать, изувѣчить, ся — калічити, скалічити, покалічити, знівечити, обезвечити, убезвечити.
Изукрасить, изукрашивать, ся — оздобити, прибрати, оздобляти, ся, закрасити, скрасити, закрашати
Изумительный, но — дивний, но, дивозний, чудний, чудно, дивоглядний
Изумить, ся, изумлять, ся — здивувати, ся, зачудуватися, з'умітися, дивувати, ся, чудуватися, дивом дивувати. — **Изумленный** — здивований, зачудований
Изумление — дивування, подив, дивовижа
Изумрудный — смараг(г)довий
Изумрудъ, кам. Smaragdus — смараг(г)д
Изуродовать — знівечити, понівечити, скалічити. — **Изуродованный** — знівечений, скалічений
Изурочивать, изурочить — урікати, урочити, наврочити, з'урочити
Изустный, но — ус(т)ний, но
Изучать, изучить, ся — (в)учити, ся, навчатися, вивчити, ся, навчитися
Изучение — вивчення, вчення, наука
Изъ — з, зі, зо. — **Изъ всѣхъ силъ** — яко мога, чим дужч, з усієї сили, що сили. — **Изъ-за** — з-за, з-поза. — **Изъ-за васъ я поссорился съ нимъ** — через вас я з ним посварився. — **Изъ-подъ** — з-під. — **Работать изъ барыша** — працювати для зйску. — **Изъ-полу** — з половини
Изъѣдать, изъѣсть — з'їдати, виїдати, проїдати, з'їсти, виїсти, проїсти, поз'їдати і т. д.
Изъѣздить, ся — 1) об'їздити, виїздити; 2) з'їздити, ся
Изъявительное наклонение (грам.) — спосіб прямий
Изъявление — виявлення, віказ, ос(ь)відчення
Изъязвлять, -вить — розр'янувати, -нити, калічити, покалічити
Изъявить, изъявлять, ся — виявити, віказати, виявляти, віказувати, ся
Изьянь — 1) шкода, втрата, утрата; 2) вада, ганжа, ганч, сказа, блізна. — **Съ изьяномъ** — з вадою, з ганжою, з казою
Изьяснение — в'яснення, тлумачення, виявлення
Изьяснить, изьяснять, ся — в'яснити, в'тлумачити, в'ясняти, тлумачити, ся
Изьятие — 1) виймання, вилучення; 2) д. **Исключение**
Изьять — в'няти, вилучити
Изыскание — вишукування, дознавання, висліжування, розвідування, розвідки
Изыскать, изыскивать — вишукати, дійти, дізнати, розвідати, добрати способу

бу, вишукувати, доходити, дознавати, розвідувати, добирати способу
Изысканность — добірність, пересадність
Изысканный — 1) добірний, пересадний, добажний; 2) вишуканий, дізнаний
Изюбрь, зоол. Cervus cargeolus — сарна
Изюмина — родзинка
Изюмный — родзинковий
Изюмъ — родзинки
Изящество, изящность — краса, вибірність, оздобність; майстерність
Изящный — дуже гарний, красний, вибірний, оздобний
Иканіе — йкання, гікання
Икать — йкати, гікати
Икона — образ, (мн.) — образи, ікона
Иконникъ — 1) маляр, богомаз; 2) божниця, божник, (здр.) — божничок
Иконный — образівий, іконний
Иконоборецъ — образоборець, иконоборецъ. — **Иконоборство** — образоборство, іко-ноборство
Икономазъ — богомаз
Иконописецъ — маляр, (аби-який) — богомаз
Иконостасъ — иконостас
Икорный — ікр'яний
Икота, икотка — йкавка, гікавка, відгик
Икотная трава, икотникъ, рос. Berteroa incana Dc. — бабішник, йкавка, борова морква; Alyssum montanum L. — лісний червець
Икра, (мн.) икры — 1) ікра, (одно зерно) — ікр'ина, (осятрова або білужа, солоня) — кав'яр, (ракова) — кашка; 2) літка, літкі, жйжка, жижкі
Икристый — 1) ікр'яний, ікр'яний; 2) литк'ятий
Икр'яной — ікр'яний. — **Икр'яной камень** — ікр'янець. — **Икр'яная рыба** — ікр'як, ікр'яць
Икриться — тертися, викидати ікр'ю
Икуша — йкало, гікало
И'лемъ, рос. Ulmus campestris denudata — в'яз, (зрубана деревина) — в'язина; U. s. suberosa — б'ерест, берестина, карагач, караяч; U. montana — ілем, ільм, ільмак, ільм'як
И'ли, иль — 1) чи, абó. — **Или то** — або теж. — **Или то бишь** — чи то пак; 2) хіба
И'листый — мулкий, мулистий, глейкий
Иллюминировать — 1) ілюминувати; 2) розмальовувати, кольорувати
Иловатый — мулкуватий, глеюватий
Иловка — глей (глина з мулом)
Иль — мул, (глинястий) — глей, (болот'яний) — твань, тванюка, (на дні соляних озер) — кал, калюка. — **Наносный иль** — нам'ул, наволока. — **Занести иломъ** — зам'улити
И'льмовый — в'язовий, берестовий, ільмаковий
Ильмопрядъ — з породи метеликів
И'льный — муловий, глейовий
Ималки — д. Жмурки
Имениникъ, ца — іменінник, ця
Именины — іменіни
Именительный падежъ — відмінок називний, іменний

Именитый — іменітий

И'менно — саме, а саме, саме як, власне, як-то

Именной — іменний

Именованіе — іменування

Именоватъ, ся — іменувати, ся, звати, ся, називати, ся. — Именованный — іменований, названий

Имовитый — заможний, заміжний

Императоръ — імператор, царь, цісарь

Императрица — імператориця, цариця, цісарєва

Имперіаль — червінець

Имперія — імперія, царство, цісарство

Имущество — добро, майно, маєток, маєтки, статки, вжитки. — Родовое имущество — родовé, (після діда) — дідизна, дідівщина, (після батька) — батьківщина, отцівщина, (після матери) — материзна, (після брата) — братівщина. — Наслѣдственное им. — спадковé добро, спадок, спадщина і д. Родовое им. — Движимое им. — рухомé добро, майно, рухомість, (переважно скотина) — худоба, статок, статки, товар, (переважно хліб і хатні речі) — збіжжа, (переважно одежа) — манатки, манаття, (переважно хатні речі) — скарб, (злиденне) — мізерія, злидні. — Недвижимое им. — нерухомé добро, майно, маєтність, маєток. — Государственное, казенное им. — державне добро, майно. — Заповѣдное им. — наказне. — Общественное им. — громадське. — Пожалованное им. — дароване, даровизна. — Помѣщичье им. — панське, скарбове майно

Имушій — заможний, заміжний, маєтний

Имѣніе — маєток, маєтність

Имѣть, ся — мати, ся, міти, іміти. — Имѣть значеніе — мати силу, вагу. — Имѣть на замѣчаніи — мати на увазі, на оці. — Имѣть основаніе — мати рацію. — Имѣть цѣлью — мати на меті. — Имѣющій — маючий. — Имѣется — є, єсть, мається. — Не имѣется — нема, не має, (в жарт або грубо) — кат'має, чорт'має

Имя — 1) імення, ймення, ім'я (р. імени), назва, назвисько — Отъ моего имени — від мене. — По имени — на імення; 2) слава

Инакій, инаковый — ін(ь)ший, и(і)накший
Инако, инаново, иначе — і) інше, ін(ь)ше, и(і)накше. — Иначе какъ ни-
будь — як-небудь інше, якось інакше, іншим способом, робом;
2) а то

Инбирный — імбиревий

Инбиръ — імбір, імбér (корінь *Amomum zingiber*)

Индексъ — ука́зник

Индивѣтъ — о́бмерзати, припадати іне́см, шерженіти

Индивидуальный — особистий, індивідуальний

Индиго, индигъ — калія (синя фарба, що добувається з рослини *Indigofera argentea*)

Индиговый — калієвий

Индѣ — де-інде, в іншому місці

Индюкъ — индік (пт. *Meleagris gallopavo*). — Птенець-индюкъ — индича́ (р. индича́ти), индиченя́ (р. индиченя́ти). — Ожерелье индюка — коралі, пабородки. — Индючий — индічий

Индюшка — индічка

Иней — іней, на́морозь, ше́ржень

Инертный — безвладний, іне́ртний

Инерция — безвладність, іне́рція

Инженеръ — інжені́р, інжене́р

Инициатива — при́від, почі́н, ініціати́ва

Инициаторъ — привідця, приводець, ініціатор

Инкогнито — потає́мне, нішком

Иновѣрецъ — чужові́рець

Иновѣріе — чужові́рство

Иновѣрный — чужові́рний

Иногда — іноді, інколи, часом, часами, де-коли, поро́ю, місцями. — А иногда — а як коли, то

Иногородецъ — з іншого го́рода (міста)

Иноземець, иноземка — чужозе́мець, чужозе́мка

Иноземный — чужозе́мний

Иной — ін(ь)ший, інчий, дру́гий, дея́кий, де-котрий. — Иной разъ — д. Иногда. — Это иное дѣло — це і́нша річ

Инокія — черни́ця, черни́чка

Инокъ — черне́ць (р. ченця́), (мн.) — ченці́, (здр.) — ченчик

Иноплеменникъ, -ца, инородецъ, -ка — чужоро́дець, -дка, чужопле́мник, -ця

Иноплеменный, инородный — чужоро́дний, чужопле́мний

Иноръчіе, иносказаніе — д. Аллегорія

Иностранецъ, иностранка — чужозе́мець, -мка, чужа́нин, чужі́нка

Иностранный — д. Иноземный

Иноходъ — ступ, ступа́

Иноходець — ступі́к, кро́чик, инохо́д (частіше вимовляється ніби) — винохо́д, шлапа́к

Иноческій — черне́чий, черне́цький

Иночество — черне́цтво

Иночествовать — ченцюва́ти

Институтка — інститутка́

Институтскій — інститутський

Институтъ — інститут

Инструкция — нака́з, інстру́кція

Инструментальный — інструментальний, струментовий

Инструментъ, ты — інструме́нт, струме́нт, справа, справі́лля, начиння, пристрій, припа́с. — (Бонда́рський): ко́веля́ (загинати обручі), натяга́ч і набива́ч (натягти і набивати обручі), затира́ч (вирізувати жолобки), розмі́р (замісць циркуля). — (Кова́льський): кова́дло, мо́лот, (маленький) — однору́к, (що на йому чоботи підковують) — стоя́чка, (тримати або витягати що) — клі́щі, обце́ньки, ле́щата. — (Колісницький): бга́льня,

вигинати полози), водило (згинати обід), гладій (виглажувати), лопатень (провірчувати), на́рвина (держати обід зігнути), натягач (натягати обід на шпиці), писак (вирізувати), різець (обточувати маточину), шмига (рівняти). — (Коробницький): прибийниця (дощечка), забівня (кілочок), обіймиця. — (Кушнірський): білик (вчищати мезку), верштабина і пільга (натягати шкіру для вичинки), ключ (ростягати шкіру), ключовик (вірвова до сього ключа), штриха або штрихоль (вчищати шерсть), юхтарка (вироблювати юхту). — (Теслярський): сокіра, пилка, долото, свердел, риштак (робити карунки), шпунд. — (Ткацький): а) верстать (д. **Верстакъ**); б) мотовило (що на його мотajúть нитки), (складається з) різків (та) перехрестя; в) витúшка (щоб змотати пряжу на клубки), (стоить на) стільчикові, (у його вроблений) штóмпель, (на котрому навхрест два) бильця, (на кінці їх) коники (що на їх надівають півміток); г) оснівниця (на котрій робиться основа), (вона складається з) рами (з) кілочками; д) прядка (складається з) стільчика (на ніжках), (під ним) підніжок, (до його прироблено) циганку, (вона другим кінцем чіпляє за) веретено, (на стільчику два) стóвпчики, (між їх) колесо, (на передньому стовпчику) сволочок, (на кінці котрого третій стовпчик, в котрому) шкураток, (з дірочкою, де друге верхнє веретено), (а на йому) вілка (з гачками), (потім) скálка (та) колісцє, (на котрих) шнур; е) шинка (дощечка, котрою перекладають нитки в основі); ж) воротило (котрим навивають основу). — (Шевський): клесáчка (рівняти зморшки), книп, книпець (ніж шевський), копіл (колодка, на котру натягається чобіт), гачок (дощечка загнута, щоб витягати шкіру), натирачка (або) товкмáчка (рівняти закаблуки), обцяник (кілочок, котрим забивається колодка, коли на ній чобіт), писáчка (паличка, що нею рисують подошви), правило і стрілиця (виправляти халяви), рáшкуль і терпúг (стирати гвіздки в чоботі), сморщина (дощечка, котру вставляють в передок чобота, коли він на колодці), швáрок (камінчик, що ним розглажують закаблуки), шило і швáйка (проколювати дірочки), крамниця (дошка, що на їй різуть ремінь). — (Хірургічний): штрикавка (для проколювання), мацовілка, прóтичка (д. **Зондъ**). — (Різноманітний): вивер-

тачка (що небудь вивертати), кельня (лопатка у мулярів), обцєньки і рак (виймати гвіздки), копєць (довбати мед), перєчистка (очищати коноплі від костриці), пробій (пробивати дірки), січка́рня (різати січку), шатківниця (сікти капусту), шпїця (знімати кору з берези), щипáвка (зривати овоч)

Инсургентъ — повста́нець

Интерваль — перемéжок, перє́рва

Интересантъ, ка — грошолю́б, ка, користолю́бний, на

Интересный — ціка́вий, інтерє́сний, занятний. — **Быть въ интересномъ положєніи** — бути в пова́жному ста́ні

Интересовать, ся — ціка́вити, ся, інтересува́ти, ся

Интересъ — 1) корі́сть, зиск, вигóда, хосє́н (р. хісна́), інтерє́с; 2) заціка́влення

Интересность — ціка́вість, за́нятність

Интрига — 1) ка́верза, підкі́п, інтри́га; 2) за́в'язка (в драматичному творі)

Интригантъ, интригантка — ка́верзник, ця, круті́й, ка, крута́рь, ка, баламу́т, ка, інтрига́н, ка

Интриговать — каверзува́ти, круті́ти, ка́ламу́тити, баламу́тити, інтригува́ти; зачіпа́ти, займа́ти (кого)

Инфантерія — піхо́та

Ироническій — іроні́чний, глузли́вий, нас(ь)мішкува́тий

Иронія — іро́нія, жельце́; глум, по́глумка

Искажать, исказить, ся — 1) псува́ти, нівечити, зіпсува́ти, попсува́ти, знівечити, понівечити, ся; 2) перекру́чувати, переіна́кшувати, перекру́тити, переіна́кшити, ся

Искаженіе — псува́ння, нівечення, перекру́чування, переіна́кшування

Искалывать, исколотъ, ся — 1) ско́лювати, сколо́ти, поколо́ти, поштри́кати, ся; 2) роско́лювати, росколо́ти, ся

Искалѣчивать, искалѣчить, ся — калі́чити, скалі́чити, покалі́чити, ся

Исканіе — шука́ння, шукани́на

Искапывать, ископать — 1) вико́пувати, ви́копати; 2) покопа́ти, ско́пувати, скопа́ти

Искатель, ница — шука́ч, ка, шука́льник, ця. — **Искатель приключєній** — пройді́с(ь)ві́т

Искательный — (у)влє́сливий, підлє́сливий; підлі́за, лабу́зник

Искательство — запобіга́ння ла́ски, (у)влє́сливість, підлє́сливість

Искать — шука́ти, (тихенько або й нишком) — ша́рити, нишпорити. — **Искать въ головѣ** — ська́ти. — **Искать въ судѣ** — позива́ти, ся, правити судом, доправля́тися. — **И. ошупью** — шука́ти по́мацки, по́лапки, по́лапцем, ма́цати. — **Искать предлога** — шука́ти зачі́пки, при́ключки

Искидывать — скида́ти, викида́ти

Исклевать, исклевывать, ся — 1) поклюва́ти, склюва́ти, скльо́увати, ся. —

Исклеванный — покльо́ваний, подзьо́баний, (про овочі, ягоди) — клюва́к;
2) ви́ключати, ви́дзьобати, ви́кльо́вувати, ви́дзьо́бувати, ся

Исключать, исключить, ся — ви́ключати, ви́лучати, ви́кидати, ви́рахо́вувати, ви́ключити, ви́лучити, ви́кинути, ви́рахувати, ся. — **Исключая** — опрі́ч, окрім, ви́ключа́ючи, з ви́нятком

Исключение — ви́няток, ви́ключення, ви́мок, ви́лучка, ви́їмка. — **Исключение составить** — ви́нятись. — **За исключением** — з ви́нятком

Исключительность — ви́ключні́сть, ви́лучні́сть, ви́нятко́вість

Исключительный, но — ви́ключний, но, ви́нятко́вий, ви́їмко́вий, во

Исковать — ви́кувати, скува́ти

Исковеркать — покриві́ти, поко́рчити, перекру́тити, поні́вечити

Исковой — позовний

Исковырять — поколупа́ти, покопирса́ти

Исколачивать, исколотить, ся — розбива́ти, ростовкува́ти, збива́ти, ростро́шувати, побива́ти, розбі́ти, ростовкту́, збі́ти, ростро́шити, побі́ти, ся

Исколесить — обі́здити, обходи́ти, сходи́ти, ви́їздити, ви́ходити, (бі́гаючи) — ви́бігати, обгаса́ти, ви́гасати

Искольть — 1) д. **Иззябать**; 2) погі́нути, згі́нути, ви́гинути, ви́здихати

Искомый — шу́каний

Искони — спо́конвіку, спервопо́чатку, і́зправі́ка, спередві́ку, спервові́ку

Исконный — спо́конві́чний, предко́вічний, старо́вічний

Ископаемое — ко́палі́на, ко́пальне

Ископаемый — ко́пальний

Ископтить — поко́птити, подими́ти

Ископыт — 1) ко́вини (звих но́гі у ко́ня); 2) рос. *Gentiana cruciata* L. — лихомáнник, ті́рлич, товсту́ха

Ископытить, ископытывать — зви́хнути, ви́вихнути, зви́хати, ви́вихати (но́гу, про ко́ней)

Искоренение — ви́корі́нення, ви́плід, ви́бав

Искоренить, искоренять, ся — ви́коренити, ви́вести, ви́губити, ви́нищити, ви́бавити, зні́щити; ви́корі́няти, ви́водити, ви́нищувати, зні́щувати, ви́губля́ти, ся

Искоробиться, ся — поко́рчити, зжолобі́ти, спачі́ти, ся

Искорка — (і)і́скорця

Искося — ско́са, скрі́ва

Искосить, ся — 1) покосі́ти, ся; 2) криві́тися

Искра — (і)і́скра, (здр.) — (і)і́скорця, (як кую́ть залі́зо) — ці́ндра, (від ка́меню) — ска́лка, (як одбива́ється со́няшне промі́ння на сні́гу або на во́ді) — ска́лка, го́лка

Искраивать, искроить — ви́кро́ювати, ви́кро́їти, покро́їти

Искренний, но — щі́рий, ро, щиро́се́рдий, до, ре́вний, но

Искренность — щі́рі́сть, (здр.) — щі́ронька

Искрестить — 1) похресті́ти (позна́чити хреста́ми); 2) обі́здити, ви́їздити

Искривина — д. **Изгибина**

Искривить, искривлять, ся — покриві́ти, ви́кривити, скриві́ти, кривити, ви́кривля́ти, скривля́ти, ска́рлючува́ти, ся

Искривление — ви́кривлення, ви́крив

Искристый — (і)і́скря́вий, (і)і́скрі́стий

Искриться — (і)і́скрі́тись

Искрометный — (і)і́скромéтний

Искропать — по́зшива́ти

Искрошить, ся — покри́шити, поло́кшити

Искромсать — почи́крі́жити

Искряк — кре́мінь

Икупать, икупить, ся — 1) ви́купати, ви́купля́ти, ви́купити, ви́дкупі́ти, ся; 2) покúтувати, спо́кутувати, ви́дпо́кутувати; 3) ви́купати, ску́пати, поку́пати, ся

Икупитель — 1) ви́зволі́тель, збаві́тель; 2) Спа́ситель, Спа́с

Искушение — ви́куп, ви́куплення, ви́зві́л, ви́зволéння

Искуривать, искурить, ся — ви́курува́ти, ви́курити, ся

Искусать — поку́сати

Искуситель, ница — спо́ку́сник, ця. — Ду́х и. — підсту́пний ду́х

Искусительный — спо́ку́сли́вий, підсту́пний

Искусить, искушать, ся — 1) спо́кусі́ти, ся, підвести́ на спо́кусу, спо́куша́ти, ся, підводи́ти на спо́кусу; 2) ді́йти, ді́знати, ся, дос(ь)ви́дчитися (в чо́му), дохо́дити, ді́знава́тися, дос(ь)ви́дчува́тися

Искусник, ца — мите́ць, мисте́ць, маста́к, вмі́лець, штука́йма́йстер, штука́рь, ка

Искусно — шту́чно, майсте́рно, мисте́цько, вмі́ло, хі́тро, хі́тро-му́дро

Искусный — 1) вмі́лий, умі́лий, впра́вний, д. **Искусник**; 2) шту́чний, майсте́рний, мисте́цький

Искусственность — шту́чні́сть, ро́блені́сть

Искусственный — 1) шту́чний, ро́блений; 2) ви́га́дли́вий, му́дрований, фи(i)г-льо́ваний, не про́стий

Искусство — мисте́цтво, умі́лість, шту́ка. — **Изящныя искусства** — кра́сне мисте́цтво, кра́сні шту́ки

Искусь — про́ба, спроба́, і́спит

Искушение — спо́куса, спо́ку́шення, підку́с, підма́нювання

Искь — по́зов, спра́ва. — **Искь предъявлять, предъявить** — позива́ти, запі́звати, по́зов заложи́ти.

Исламизм, исламь — магоме́това ві́ра, ісла́м

Испакостить, ся — спаску́дити, спога́нити, ся. — **Испакощенный** — спаску́джений

Испарение — 1) парова́ння; 2) па́ра, ви́пар, ви́дпар, ви́зів

Испаривать, ся — ви́па́рювати, ся

Испарина — пі́т, поті́. — **Принять что-то, чтобы вызвать испарину** — узяти́ щось на поті́

Испарить, ся, испарять, ся — ви́парува́ти, ся, ви́па́рувати, ся, ви́паро́вувати, ся, парова́ти

Испахать — поорати, з'орати, повиорювати, поз'орювати
Испачкать, ся — покаляти, скаляти, забруднити, замазати, ся
Испепеленіє — спопеління
Испепелить, ся — спопеліти, спопеліти
Испестрить, испещрятъ, ся (мережками) — вімережати, мережати, (усякими фарбами) — віцяцькувати, цяцькувати, (переважно гвіздками, ц(ь)в'яхами) — віц(ь)в'яхувати, віц(ь)вяшкувати, ц(ь)в'яхувати, ц(ь)в'яшкувати, (смугами) — віполосувати, (крапками) — вікратити. — **Испещренный** — мережаний, вімережаний, цяцькований, ц(ь)в'яхований, ц(ь)в'яшкований, цяткований, вікратаний, крапчастий
Испечь, ся — спекті, ся. — **Испеченный** — випечений
Испивать, испить — випивати, випити
Испивать, ся — кліювати, напиватися
Испилить — попиляти, перепиляти, поперепилювати
Исписать, исписывать, ся — пописати, списати, спісувати, ся
Испитой — охлялий, змарнілий, опілий
Исплатить — облатати, позалатувати
Исплывать — поплювати
Исплестъ, исплетать — сплесті, сплітати
Исплечиться — сплечітися (звихнути плече, про коней)
Исплутываться — д. **Измошенничаться**
Исповѣдальщикъ, ца — сповідальник, ця
Исповѣданіє — 1) сповідання, сповідання; віра; 2) сповідь
Исповѣдникъ — сповідник, ісповідник
Исповѣдный — сповідний
Исповѣдо(ы)вать, ся — сповідати, ся
И'сповѣдь — сповідь. — **Окончить исповѣдь** (що до сповідника) — вісповідати, відсповідати, (що до сповідальника) — вісповідатися, відсповідатися
И'сподволь — помалу, поволі, поквóлом, споквóлу
Исподлобья — сторч, з-під лóба
Исподница — спідниця, (здр.) — спідничка, спідниченька, (поганенька) — спідничина
Исподній — спідній
Исподтиха, исподтишка — нішком, тішком, тішком-нішком, стішку, стішка, знішку, спідтіха
Исподъ — спід, низ. — **Въ исподи** — на споді, на низу. — **Съ исподи** — зі спóду, знізу. — **Исподъ печи** — під, черинь
И'споконь — д. **Издавна**
Исполать — хвалá, слава
Исползать — вілазити, вірачкувати
Исполинъ — вéлет, вéлетень, лóмус
Исполинскій — велетénський
Исполнение — виконáння, випóвнення, скінчення, відбúток. — **Привести въ исполнение** — виконати, виповнити
Исполнитель, ница — виконáвець, виконáвиця, виповнітель, ка
Исполнить, исполнять, ся — 1) віконати, виповнити, відбúти, зробити, викó-

нувати, виповняти, відбувати, відправляти, ся. — **Исполняют, исполнить волю, желаніє** — чинити вóлю, ввóлити, увóлити вóлю. — **Исполнить слово** — справдіти, додёржати слóва; 2) справдітися, стáтися
Исполосовать — віполосувати, обшмагати
Исполохать, исполохнуть, ся — сполóхати, злякати, ся
Исполу — з половіни, на-пів
Испороть — попорóти, пороспóрювати
Испортить — зіпсувати, попсувати, спаскúдити, споганити, знівечити, понівечити. — **Испорченный** — зіпсований, попсований; знівечений, понівечений; зледащілий; з'урóчений; протухлий
Испорченность — зіпсованість, попсованість, понівеченість
Испоститься — віпоститися
Испохабничатся — распаскúдитися
Исправитель, ница — виправляч, ка, поправник, ця, поправітель, ка
Исправить, исправлять, ся — 1) поправити, справити, направити, полагодити, налагодити, поправляти, справляти, направляти, лагодити, ся, (морально) — шануватися; 2) д. **Исполнить, исполнять**. — **Исправлять должность** — заступати когó, правити за когó
Исправленіє — 1) поправа, направа, справлювання, виправлювання, віправлення; 2) лагоження, ладнування; 3) д. **Исполнение**
Исправникъ, чиха — справник, ця
Исправнический, исправничій — справницький
Исправно — справно
Исправность — справність, вірність
Исправный — справний, вірний
Испражнение — 1) випорóдження, спорóдження; 2) послід, кал, вихід
Испражнять, испразднить — випорожнювати, віпорожнити
Испражняются, испраздняются — випорожнюватися, віпорожнитися, паскúдити, вікалятися
Испрашивать, испросить — просіти, прохати, попросіти, попрохати
Испробовать — спрóбувати, поспрóбувати, віпробувати, (на смак) — скуштувати, покуштувати
Испровергать, опровергнуть — перекидати, перевертати, перекинути, перевернути
Испроториться — д. **Изддержаться**
Испрыскать, ся — побрізкати, ся, оббрізкати, ся
Испрясть — віпрести
Испугать, ся — злякати, ізлякати, налякати, ся, жахнутися, вжахнутися, острахнутися, (про кільки) — поналякувати, ся, полякати, ся, (ще й з місця прогнати) — сполóхати. — **Испуганный** — зляканий
Испугъ — ляк, переляк, жах, переполóх, сполóх

Испускать, испустить, ся — випуска́ти, ви́пустити, ся. — **Испустить духъ** — відда́ти Бо́гові ду́шу

Испутать, ся — заплу́тати, ся, переплу́тати, попере́плутувати, позаплу́тувати, ся

Испытаніе — про́ба, спроба, спробу́нок, іспит

Испытатель — д. **Изслѣдователь**

Испытать, испытывать — 1) ви́знати, ви́питати, ви́відати, дізна́ти, визнава́ти, вивідувати, дознава́ти, ся; 2) д. **Испробовать**; 3) зазна́ти, дізна́ти, скуштува́ти, зазнава́ти, дізнава́ти, куштува́ти. — **Испытанный** — дізна́ний, спробо́ваний, ви́пробований, дос(ь)ви́дчений

Испятнать — ви́плямити, попля́мити. — **Испятнанный** — ви́плямуваний, попля́мований

Иссопъ, рос. *Hyssopus officinalis* L. — ва́сильок, юзе́фок

Истаевать, истаять — та́нути, та́яти, то́пїтися, роста́яти, роста́нути, роста́пїтися

Истапывать, истоптать, ся — сто́птувати, толо́чити, стопта́ти, потопта́ти, потоло́чити, ся і т. д.

Истаскать, истаскивать, ся — зно́сити, пошар́пати, зно́сювати, шар́пати, ся. — **Истасканный** — зно́шений, поно́шений

Истачать — позшива́ти

Истачивать, источить, ся — 1) зго́стрювати, згостри́ти, ся; 2) пото́чити

Истекать, истечь — 1) виті́кати, вилива́ти, ся, вітекти, ви́лити, ся. — **Истечь кровью** — зйті́ крoв'ю; 2) ми́нати, прохóдити, вихóдити, кінча́тися, ми́нути, пройті́, ви́йти, скінчи́тися. — **Истекший** — ми́ну́лий

Истеревить — ви́дерти, подер́ти, пошар́пати, ви́скубти, поску́бти

Истереть, истирать, ся — сте́рти, поте́рти, ви́терти, сти́рати, вити́рати, ся

Истерзать — розшар́пати, розшматува́ти

Истерзаться — зму́читися, змордува́тися

Истерика, Hysterica — гісте́рія, плаксі́виці

Истерять — згубі́ти, загубі́ти, потрати́ти

Истесать — ви́тесати

Истець — позива́льник, позóвник, позі́вач

Истечение — 1) виті́кання, вилива́ння; 2) кі́нець, скінчення

Истина — істи́на, пра́вда. — **Говоря по истинѣ** — пра́вду ка́жучи, пра́вду мо́вивши

Истинно — спра́вді, дійсне, пе́вно

Истинный — спра́вжній, дійсний; правді́вий, істинний, спра́ведливий; пе́вний, щі́рий

Истиранить — змордува́ти, помордува́ти, покатува́ти

Истица — позива́льниця

Исткать — ви́ткати, повитика́ти

Истлѣвать, истлѣть — зотлі́вати, гні́ти, згни́вати, трухні́ти, трухля́вити, зотлі́ти, згни́ти, потру́хнути, спорох-

ні́ти. — **Истлѣвший** — зотлі́лий, тру́хлий, потру́хлий, трухля́вий

Истово — як слід, як годі́ться

Истокъ — джерелó, верхові́на, поча́ток (рі́чки)

Истолкованіе — ви́яснення, товма́чення, тлума́чення

Истолкователь, -ница — товма́ч, тлума́ч, -ка

Истолковать, истолковывать — ви́яснити, ви́товмачити, ви́тлумачити, ви́ясняти, товма́чити, тлума́чити

Истолочь — стовкту́ти, потовкту́ти

Истолочить — потоло́чити, ви́толочити, потовкту́ти

Истома — млі́сть, знемо́га, уто́ма

Истомить, истомлять, ся — втомі́ти, пото́мити, зморі́ти, ви́морити, ся, знемо́гті́ся, втомля́ти, ся, зморю́вати, ся, знемага́ти. — **Истомиться отъ ходьбы** — підбі́тися. — **Истомиться отъ хлопотъ** — пере́клопотати́ся

Истонить — потоні́ти, стончи́ти

Истончать — пото́нчати, пото́ншати

Истопить, ся — 1) ви́топити, ся, напалі́ти; 2) роста́пити, ся; 3) пото́пити, ся

Истопка, истопленіе — то́пли́ння, то́плення, то́піння, палі́ння

Истопки — шкарбу́ні (сто́пцювані чо́боти)

И'стоплево — па́ливо, то́пливо

Истопникъ, ца — гру́бник, ця, то́пільник, ця, пі́чку́р

Исторгать, исторгнуть, ся — 1) ви́дирати, ви́ривати, ви́дерти, ви́рвати, ся; 2) ви́зволяти, рятува́ти, ви́зволити, ви́рятувати, ся

Историкъ — істо́рик, дієпи́сець

Исторія — 1) істо́рія, дієпис; 2) сто́рія, о́казія. — **И. всемі́рная, всеобщая, древняя, новая** — істо́рія всес(ь)ві́тня, за́гальна, ста́ра (да́вня), но́вїтня (но́ва)

Исторіографъ — істо́ріограф, дієпи́сець

Источать, источить — ви́ливати, ви́лити

Источина — рі́вча́к, прі́рва

Источникъ — джерелó, (здр.) — джерельце, жерелó, жи́ла, живе́ць, (роскопа́ний) — ко́панка, (обро́блений) — кри́ниця, керні́ця, (здр.) — кри́ничка, кри́ниченька, поча́ток, за́в'язок

Источничекъ, (анат.) Fontanella, fonticulus pulsans — ті́м'я́чко

Истошальный — змарні́лий, охля́лий, ви́си́лений, ви́снажений

Истошати, истошить, ся — 1) ви́силяти, ви́снажа́ти, ся, ви́ро́блюватися, ви́працю́ватися, охля́вати, ви́силити, ви́снажити, ся, ви́робитися, ви́працюва́тися, спрацюва́тися, охля́нути, охля́сти; 2) ви́черпувати, ви́черпати, ся

Истошение — ви́сна́ження, ви́снага, ви́си́лення, ви́трата, ви́черпання

Истратить, истрачивать, ся — д. **Издержать, издерживать, ся**

Истребитель, -ница — ни́щитель, -ка, згуби́тель, -ка, згу́бник, -ниця, згу́бця

Истребительный — згу́бний

Истребить, истреблять, ся — зніщити, згубити, вигубити, стратити, збавити, нїщити, губити, вигубляти, страчувати, збавляти, зводити, винищати, ся, (отрутою) — вітруїти, витруювати, ся, (мишей, комах, плями) — вибавити, вивести, вибавляти, виводити, ся, (пошесть) — віповітрити, ся

Истребление — страта, вигублення, зніщення, вибава, перевід

Истребовать — виправити

Истрезвить, истрезвлять, ся — вітверезити, витверезювати, ся

Истрескаться — потріскатися, поріпатися

Иструхлый — потрухлий, трухлявий

Иструхнуть — потрухнути, попорохніти, спорохніти, попорохнявіти

Истрясать — д. **Вытрясать**

Истукань — йділ, божок, бовван

Иступить, иступлять, ся — вітупити, затупити, тупити, ся

Истый — справжній, правдивий, дійсний, щірий, саме той

Истыкать — потікати, поштрікати

Истязание — мордування, катування, (цуркою) — цуркування

Истязать — мордувати, катувати, мучити

Истязатель — кат, (поб.) — катюга

Исхаживать, исходить — вихожувати, обходити, виходити, обходити, вібродити, вітупати, обснувати

Исхитить, исхищать — д. **Исторгать**

Исхлестать, исхлыстать, ся — 1) вістьобати, одшмагати; 2) побити

Исходатайствовать — віклопотати, вістаратись

Исходатайствование — віклопотання, вістарання

Исходит — 1) **Исхаживать**; 2) виходити, витрачуватись

Исходный — вихідний

Исходь — вихід, кінець. — **Исходь души** — конання, скін. — **Вь исходь** — в кінці, на кінці, на прикінці

Исходящий — виходячий, випущений, вихідний

Исхудалый, исхудѣлый — схудлий, змарнілий, помарнілий

Исхудать, исхудѣть — схуднути, похуднути, змарніти, помарніти, з тіла, з лиця спасти

Исцарапать — подряпати

Исцѣдить, исцѣживать, ся — сцідити, вицідити, виціжувати, ся, повиціжувати, ся

Исцѣление — сцїлення, цільба; уздоровлення

Исцѣлительный — цілющий, сцїлющий

Исцѣлитель, ница — сцїлитель, ка

Исцѣлить, исцѣлять, ся — сцїлїти, сцїляти, ся, уздоравити, уздоровляти, вілїчити, вігоїти

Исчадие — породіння, нащадок, ко́дло, (лайливо) — вілупок, віродок

Исчахнуть — зачахнути, змарніти, помарніти

Исчахлый — змарнілий, вісхлий

Исчезание, -зновение — зникання, зникнення

Исчезать, исчезнуть — счезати, зникати, гїнути, пропадати, счезнути, зникнути, почезнути, погїнути, пропасти, злүзнути

Исчезлый — счезлий, зніклий

Исчезновение — счезання, зникання

Исчеркать, исчертить — почеркати, порисувати

Исчернивать, исчернить — 1) чорніти, брудніти, почорніти, побрудніти; 2) черкати, вичі(е)ркувати, почеркати, повичі(е)ркувати

Исчерпать, исчерпывать — вічерпати, вічерпувати

Исчисление — чїслення, рахування, лік, лічба, вичіслювання

Исчислить, исчисляют, ся — злічїти, полічїти, вілїчити, почіслити, розлічїти, вірахувати, зрахувати, порахувати, лічїти, вилїчувати, вичисляти, розлічувати, вираховувати, ся

Ишальтись — розпустуватись, розбалуватись

Ишарить — перешукати, вішарити, перешарити

Ишаркать — почовгати, вічовгати

Ишастать — вішеретувати

Ишататься — розволочїтись, розледащїти

Ишелушить — вілушити

Ишептаться — вішептатись (про раків)

Ишество — вихід

Ишивать, ишить — 1) зшивати, зшіти; 2) вишивати, вішити

Ишильничаться — д. **Избездѣльничаться**

Иштопать — поцирувати

Ищепать — надерти, наколоти

Ищипать — 1) пощи(і)пати; 2) віскубти, поскубти (волосся, пір'я)

Ищупать — обляпати, обмацати

И такъ — то, виходить, значить. — **И такъ далѣ** — то-що, і так далі

Италианецъ, италианка — італієць, італійка

Италианскій — італійський

Итогъ — підсумок. — **Итого, вь итогъ** — разом

Ишаковый — мулів, ослюків, віслюків

Ишакъ — мул, віслюк

Ишачій — мулячий, віслюковий

Ишь, ишь-ты — ач, бач, чи-ба!

Ищейка, ищейа, ищейная собака — дойда, гонча

I.

Иезуитъ — езуїта, езуїт

Иерархъ — владика, ерарх

Иерей — с(ь)в'ященик, ерєй

Иерейство — с(ь)в'ященство

Иеродиаконъ — еродиякон

Иеромонахъ — еромонах

Иорданъ — Йордан, Ордань

Июль, -скій — липень, липець, липньовий, липцьовий, липнєвий, липцєвий

Июнь, -скій — червень, червець, червнєвий, червцєвий, червньовий, червцьовий

К.

Ка — лиш, лишень, но
Кабакъ — шинок, шиньок, шин(ь)к, (здр.) — шин(ь)очок, (шиньок з заїздом) — коршма, (здр.) — коршмиця, оранда
Кабала — неволя, кріпачтво
Кабалистика — кабала, кабалістика
Кабалить, ся — кріпачити, поневолювати
Кабальный — кріпачий, невільницький
Кабаній — кнур'ячий, кабанячий
Кабань — 1) зоол. Арег — кнур, (вивалашаний) — кабан. — **Дикій кабань** — дикий кабан, вепр, (здр.) — веприк
Кабарга, зоол. *Moschus moschiferus* — кабарда
Кабацкій — шин(ь)ковий, шинкарський
Кабачить — шинкарювати
Кабачникъ, ца — 1) шинкар, шинкарка, (здр.) — шинкарочка, корчмарь, ка; 2) гультай, п'яниця
Кабашничать — гультаювати, п'ячити, (іронічно) — шинкувати
Каблукъ — закаблу́к, підбóр, ко́рок
Каботажъ — поберёжна плавба
Кабріолетка, кабріолетъ — кабрітка, (проста) — біда, бідка
Кабушка — голóвка, гáлка, грудка (кругла)
Кабы — як бй, коли-б, коб, кобй
Кавалерійскій — кавалерійський, комо́нний, кінний
Кавалерія — кавалерія, кінно́та, комо́нниця, кінниця
Кавалерникъ, рос. Passiflora Juss — мучениця
Кавалерская звѣзда, рос. Tribulus terrestris L. — колючки, якорці
Кавалерскій — кавалерський. — **К. цвѣтъ, рос. Aquilegia vulgaris L.** — голубки, дзвіночки, орлики, оксаміт. — **К. шпоры, рос. Delphinium consolida L.** — сокирки, комарові носики, косаріки, гострушки, косірки, заячі вушка
Кавардакъ — 1) мішанина; 2) гу́ща, фус, фу́си; 3) розгордіяж(ш), колотне́ча
Каверза — ка́верза, (частіше мн.) — ка́верзи, фі(хви)глі, вікру́тні, підступи
Каверзить — коверзувати, кру́тити, підко́пуватися, зводи́ зводити
Каверзникъ, ца — коверзу́н, ка́верзник, ця, кру́тій, ка
Кавсякъ, ком. Julus terrestris — стонóга
Кавычки — лапки (знак „ ”)
Кагаль — кага́л
Каголка, пт. Anas marila — ка́чка (морська)
Кадило — 1) кади́ло; 2) кади́льниця; 3) рос. *Teucrium chamaedrys L.* — чебрець лісовий, самосіл
Кадильный — кади́льний, кади́ловий
Кадить — кади́ти, ку́рити
Кадка, кадочка — діжка, діжечка, кади́б, ка́довб, ка́дуб, (на тісто) — діжа́, (з покришкою й замком) — бо́дня, (широка на білизну) — ба́лія, (на

квас) — квасні́к, (на масло, сир) — фа́са, фа́ска, (на мед) — лі́півка, (широка і низенька) — ша́плік, ши́р(і)итвас, перері́з, зрі́зок
Кадочникъ — бо́ндарь (що робить діжки)
Кадыкъ — д. Ядамово я́блоко 2, борла́к
Кадь — ка́дуб, ка́дівб
Каждене́ — кади́ння, ка́дження
Каждого́дно — що ро́ку
Каждодневный, но — щоде́нний, щоде́нно, що дн́я
Каждый — ко́жний, ко́жен, ка́жний, ка́жен, уся́кий. — **Каждый вечеръ, годъ, день, разъ** — що ве́чора, що ро́ку, що дн́я, що де́нь, що ра́зу, раз-у-ра́з. — **Рѣшительно каждый** — ка́жнісі́нький
Кажется — здае́ться, ба́читься, либо́нь, ма́бу́ть
Казакинъ — капта́н, козаки́н, чума́рка, че́мерка
Казакъ — 1) коза́к, (ласк.) — коза́чєнько, (поб.) — козарлю́га. — **Запорожскій казакъ** — запори́жський, низови́й, сі́човий коза́к, низо́вець, сі́чови́к; 2) (ком.) *Tytiscus marginalis* — козачо́к
Казарма — каза́рма, (у запорожців) — ку́ринь, (гал.) — касарня
Казарменный — каза́рмовий, ку́ринний
Казать — пока́зувати, у(в)дава́ти
Казаться — здава́тися, пока́зуватися, ба́читися, вба́чатися, видава́тися, вдава́ти, подава́ти, (неясно) — мрі́ти, мая́чити, маня́чити, боввані́ти
Казацкій, казачій — коза́цький, коза́чий. — **Казацкій можжевельникъ, рос. Juniperus Sabina L.** — ялове́ць, міся́чник
Казаче́къ — козачо́к
Казачина — 1) козаки́, коза́цтво; 2) коза́чина
Казачка — коза́чка
Казє́нка — 1) при́пічок; 2) комі́рка, комі́рчина, хі́жа, хі́жка, спіжа́рня; 3) ка́юта на байда́ках; 4) гу́зка, гу́зно
Казє́нный — ска́рбни́чий, казе́нний
Казистый — показни́й
Казна — ка́зна, ска́рб, ска́рбниця
Казначей — ска́рбни́к, ска́рбівни́чий
Казначейство — ска́рбниця, ска́рбівня
Казначея — ска́рбівни́ця, ска́рбівни́ча
Казнить, ся — кара́ти, ся, стра́тити, скара́ти, скатува́ти, на го́рло скара́ти, ста́ти
Казниться — му́читися, кара́тися
Казнохранилище — ска́рбниця, ска́рбівня
Казнохранитель — ска́рбівни́чий
Казнь — ка́ра, кара́ння, скара́ння, стра́та
Казовой — показни́й
Казусный — чудаси́йний, чудерна́цький
Казусъ — приго́да, о́казія, чудасія
Кайма — 1)okráйка, край, бере́гі; 2) лі́шт-тва, розво́ди; 3) ля́мівка
Каймить — лямува́ти, облямо́вувати, обво́дити, підво́дити

Какаду, (пт.) *Psittacus cristatus* — какаду́, білий папу́га
Каково — 1) як, я́ково. — **Каково** вамъ жи-
 вѣтсѣ — як ся ма́єте?; 2) ач! чи-ба́! чи
 ти ба́!
Какой, каковой — який. — **Какой-нибудь** —
 який-не́будь, який-бу́дь, де-який,
 де-не-який, абі-який, сякий-такий.
 — **Какой-то** — якийсь
Какорва, рос. *Matricaria maritima* — рома́н,
 роме́н, мару́на
Какъ — 1) як, як то; 2) коли, як. — **Какъ** буд-
 то, **какъ** бы — бу́цим, на́че, ненáче, на́-
 че-б, ніби, мов, не мов, либо́нь, ма́-
 бутъ. — **Какъ** бишь — я́к бо, я́кось, як
 це, я́к пак. — **Какъ** бы не такъ! — от-це
 але́, та ба́, де́ж пак, чо́му ні, чо́рта з
 два! — **Какъ** бы то ни было — як би
 там не було́; будь що бу́дь; хоч та́к,
 хоч та́к. — **Какъ** видно — зна́ти,
 мабу́ть, віда́й. — **Какъ** вдругъ — як
 о́сь, аж о́сь, коли ж це́, коли ра́-
 зом, ра́птом. — **Какъ** должно — як тре́-
 ба, як го́же, годі́ться. — **Какъ** мож-
 но! — хіба́ ж мо́жна, я́к то так, я́к
 мо́жна! — **Какъ** много — я́кого ба́гато.
 — **Какъ**нибудь — як-не́будь, абі-як
 де-як, сяк-та́к, абі-то. — **Какъ** ни
 какъ — як ни як, так чи ся́к. — **Какъ**
 нарочно — як на те́, як навми́сне. —
Какъ попало — абі як, як-не́будь. —
Какъ придется — як при́йдеться, як
 тра́питься. — **Какъ** слѣдуетъ — як
 слі́д, до ладу́, гара́зд, до́бре. — **Какъ**
 скоро — ско́ро, як тільки. — **Какъ-то** —
 а) я́кось, я́кось-то; б) я́к-то, а са́ме.
 — **Какъ** угодно — про ме́не, як зна́єте,
 як завго́дно. — **Не какъ** — ненáче. —
Какъ такъ? — я́к то? — **Такъ** какъ —
 через те, що; то́му що. — **Какъ** только
 — тільки що, но і д. **Какъ** скоро. —
Кое какъ — абі-як, як-не́будь, так-
 ся́к. — **Какъ** есть — зо́всім, ці́лкомъ;
 чисто, а (напр. чі́ста мама)
Каламбуръ — каламбур, при́кладка
Каламенковый — калама́йковий
Каланенокъ — калама́йка
Каланча — ба́шта
Калачики, рос. *Malva officinalis* — проскур-
 кі, кала́чики
Калачъ — кала́ч
Календаръ — кале(я)нда́рь
Каленіе — роспі́кання, гартува́ння, сма́жен-
 ня, пря́ження (про овоч)
Каленый — роспе́чений, гарто́ваний, пря́-
 жений, сма́жений (про овоч)
Кали — пота́ш (р. поташу́)
Калиберъ, калибрь — кали́бер, ро́змір
Калильный — гартovníй (про вогонь то-що)
Калина, здр. калинушка, рос. — а) *Viburnum*
Opulus L. — кали́на, (здр.) — калино́нь-
 ка; б) *V. Lantana* L. — гордові́на,
 городові́на, горді́на, чо́рна кали́на
Калитка — хві́ртка, фі́ртка
Калиточный — хві́ртковий, фі́ртковий
Калить, ся — 1) роспі́кати, ся; 2) гартува́-
 ти, ся; 3) сма́жити, пря́жити, ся (про
 овоч)

Калиться — випорожні́тися, ви́калюва-
 тися
Калій — вапне́ць, ка́лій
Калкунъ, калкунка, пт. *Meleagris gallorapa-*
vo — инді́к, инді́чка
Калкуній — инді́ч(ач)ий, инди́чийний
Каллиграфія — красно́пис, калі́графія
Калмыкъ — комлі́к, калмі́к, калму́к
Калмыцкій — комлі́цький, калмі́цький, кал-
 му́цький
Каломель — хлорі́ста ртуть, соля́н, живе
 срі́бло
Калоша — гальо́ш, гальо́ші
Калуга — калю́жа, багно́
Калужница, рос. *Caltha palustris* L. — ка-
 лю́жница, лата́ття, жа́бник
Калуферъ, рос. *Balsamita vulgaris* або *Ta-*
nacetum Balsamita L. — кану́пі(е)р
Каль — 1) кал, по́слід, гі(в)мно́; 2) гній
Кальцинація — зва́пнення
Кальцинировать — перепáлювати на ва́пну,
 ва́пнити
Кальцій — ва́пник
Кальщикъ — гарті́вник
Калѣка — калі́ка
Калѣчить — калі́чити
Калѣчный — калі́ка, скалі́чений, покалі́че-
 ний, калі́кува́тий
Каляканье — базі́кання, бала́кання, патя́-
 кання
Калякать — балака́ти, патя́кати, гомоні́ти
Камбала, риба *Pleuronectes* — ка́мбула,
 одноо́ка, однобо́чка
Камедь, *Gummi* — ка́медь, гу́ма. — Вишне-
 вая камедь — глей, глей, клей
Камежникъ — камені́ще, кам'яні́ще
Камелекъ — коміно́к
Камелина, рос. *Camelina* — рижі́й
Каменика, рос. *Rubus saxatilis* L. — каме-
 ні́ця, ко́стяні́ця
Каменистость — каменя́стість, камені́с-
 тість
Каменистый — каменя́стий, камені́стий
Каменіе, каменье — камі́ння
Каменка — 1) ка́мінь (в ла́зні); 2) пт. *Mota-*
cilla aenanta — плі́ска, сині́ця; 3) фар-
 ба *Auripigmentum* — золото́кість
Каменный — кам'я́ний, камі́нний. — **Камен-**
ная липа, рос. *Phillyrea latifolia* — че-
 ре́мха. — **Каменная соль** — ка́м'янка,
 кам'яна́, льодова́ сі́ль. — **Каменный**
домъ — кам'яні́ця. — **Каменная стѣ-**
на — мур. — **Каменный уголь**, *Li-*
thanthrax — земляне́ вугі́лля, вугля́
Каменоломня — каме(і)на(я)рня, ка́міноло́м-
 ня, ка́міноло́мня
Каменоломщикъ — каменя́р, камі́няр, ка́мі-
 ноло́м, ка́міноло́м
Каменотесъ — ко́міносі́чець, ка́міноте́с
Каменщикъ — му́ляр
Камень — ка́мінь, (здр.) — ка́мінець, ка́мін-
 чик, ка́мінючка, (поб.) — ка́міню́ка,
 (зб.) — ка́міння, ка́міня́чка. — **Адскій**
камень, *Lapis infernalis* — пекельний
 ка́мінь. — **Драгоценный камень** — доро-
 гоці́нний, самоц(ь)ві́тний ка́мінь,
 самоц(ь)ві́т. — **Камень преткновения** —

притичина. — Краеугольный камень — кутній, наріжний камінь. — Мельнич-
ный камень — камінь млиновий, жо-
рен. — Подводные камни — кліпні. —
Точильный камень — брус, брусок,
точило. — Надгробный камень — над-
гробок. — (Дрібний к.) — жорства,
ринь, ринь, рін'як. — (3 гострими кра-
ями) — скалкуватий. — (Що лежить
плитами) — плитний. — (Камінці для
іграшки) — кремахи, креймахи,
крем'яхи

Каменьть — кам'яніти

Камердинеръ — покойовок, покойовий, ка-
мердинер

Камеристка — покоївка, покойова

Камешекъ — камінець, каміньчик

Камзоль — камізелок, камізелька, куціна

Камилавка — 1) підкапок (у ченців); 2) ко-
милавка

Каминь — комінок, камін

Камнище — камінюка

Кампанія — похід, кампанія

Камфара, Camphora — камфорá, камхворá

Камфорка — 1) фо(а)єрка; 2) камфóрка

Камышевый — комишовий, очеретяний

Камышникъ — 1) комиші, очереті; 2) пт.
Phragmites communis — очеретянка

Камышъ, рос. Arundo phragmites — очерет,
коміш, (молодий) — спичак, (ц(ь)віт)
— палки

Канава — рів, рівчак, канава, фóса, (круг
села) — дільниця, (для збігу води) —
ри(н)шток

Каналь — 1) канал, перекип, канава;
2) протока; 3) (анат.) — жилá, про-
від; 4) спосіб, засіб

Канальный — канальський, канальний

Канальскій — паскудний, шальвірський

Канальство — паскудство, шальвірство

Каналья — поганець, паскуда, непотріб,
шальвір

Канапе — канáпка

Канарейка, пт. Fringilla Canarica — канáр-
ка, (самчик) — кéнар

Канать — канат, лінва, мотуз, (для поро-
на) — кодола, (тягати копиці) —
волок

Канва, канвейный — канва́, канво́вий

Кандалы — кайдани, залізо, закові, пúто,
(дерев'яні) — колодки, скрипці,
дйби

Канделябрь — с(ь)вітільник, канделябр

Кандыкъ, рос. Erythronium Dens Canis L.
— собачки

Каникулы — вакації

Каникулярный — вакаційний

Канитель — тяганіна

Канифасъ — дймка

Канифоль — живіця, калифонія

Канонада — гармáтне стріляння, канона́да

Канониръ — гармáш, пушка́рь

Каноникъ — канóн(і)ик, крилоша́нин

Канонъ — канóн

Кантонистъ — кантоніст(а)

Кантъ — 1) канта; 2) кант, лямівка, бéріг

Канунъ — 1) переддєнь. — На канунъ — в пе-
реддєнь, на передодні. — Канунъ ба-

зара — підторжа. — Канунъ Рождества
Христова — с(ь)в'ятій, с(ь)в'ят вє́чир,
багáта кутя. — Св. Крещенія — голо́д-
на кутя. — К. Нового года — щє́дрий
вє́чир, мелáнки; 2) ко́ливо

Канура — 1) б́удка, халаб́удка (для собак);
2) цю́пка (маленька кімната)

Кануть — 1) ка́пнути, кра́пнути; 2) про-
па́сти, зникнути, потону́ти, упі́р-
ну́ти

Канцеляристъ — канцеля́риста, пі́сарь,
(нижчий) — підканцеля́риста, підпи-
сарь, писарчу́к

Канцелярія — канцеля́рія, писа́рня

Канцелярное, канцелярское сѣмя — 1) (ком.)
Coccus — червє́ць; 2) (по)сі́паки, (по)-
сі́пацький рід, (по)сі́пацьке ко́дло,
чорні́льна віра, душа́

Канюкъ, (пт.) Strix scops — ка́ня, (поб.) —
каню́ка

Канючить — каню́чити, цига́нити

Кананіе — ка́пання, кра́пання, ка́піж

Капать — ка́пати, кра́пати, накра́пати, ка-
потіти

Капелька — кра́пелька, капелі́нка, капелі́-
ночка, крапелі́ночка

Капельный — 1) краплі́стий; 2) ма́люсень-
кий, ма́нюсенький

Капиталистъ — грошові́тий, багаті́рь, ка-
питалі́ст(а), ду́ка

Капиталь — 1) гро́ші, грошва́, скарб, капи-
та́л; 2) стóвп, іста (основний капи-
тал). — На́личный ка́питаль — готóві
гро́ші, готівка, готóви(з)на

Капитальный — 1) ка́піта́ловий; 2) грошо-
ві́тий; 3) ко́штóвний, цінний; 4) ка́пи-
та́льний, головний

Капитанъ — ка́піта́н

Капи(ю)шонъ — відло́га, ко́бка, богоро́диця,
дармові́(й)с, ка́птур

Капище — ка́пище, божни́ця (идольська)

Капканъ — самоло́в, ступі́ця, лабе́ти, (на
дрібно́го з(ь)ві́ря) — ха́пка, ла́пка,
па́стка, (на пти́ць) — сі́льце

Капли — ка́плі, кра́плі

Капиллярность — ка́пиля́рність, во́лосність,
во́лосінність

Капиллярный — ка́пиля́рний, во́лосний,
во́лосінний

Каплоухий — короткоу́хий, клапову́хий

Каплунить — хара́шати, ка́плу́нити

Каплунъ — ка́плу́н

Каплюжка — п'я́ничка

Капля — ка́пля, кра́пля, ця́та

Капнуть — ка́пнути, кра́пнути

Капотъ — ка́пот

Капризникъ — вереду́н, хіме́рник, вереді́й,
вередні́к, вига́дько, перебе́ндя

Капризничать — вередува́ти, ка́призува́ти,
вига́дувати, брі́шкати, ге́дзкатись,
хімерува́ти, норові́тися, прі́мхати,
перебе́ндювати

Капризный — вередлі́вий, вига́дливий, хи-
ме́рний, прі́мхли́вий, ка́при́зний

Капризь, (мн.) капризы — вередува́ння,
ка́при́зи, прі́мха, прі́мхи, но́рови,
бри́к, витребє́ньки, ві́тівки, заба-
ганки

Каприфолій, росл. — козолист, *Caprifolium*
Капуста, кочанная капуста, рос. *Brassica oleracea* L. — капу́ста, (мн.) — капусти́.
 — Цвѣтна́я капуста, *Brassica oleracea Botrytis* v. *Pompejana* L.; *Cauliflora*
 — кучеря́ва капу́ста, ц(ь)віту́ха;
 (порубана) — січена, кри́шена, шат-
 ко́вана капу́ста. — (Молода для са-
 дження) — роса́да

Капустный — капу́стяний

Капутъ — капу́т, кра́й, кіне́ць

Капуцинъ — 1) капу́цин; 2) рос. *Teucrium majus*, *Thymaeolum majus* L. — красо́-
 ля, красу́льки; 3) (зоол.) *Simia sar-
 cusina* — ма́впа америкáнська

Кара — ка́ра, кара́ння, ка́рність

Карабинъ — кара́бин

Карабкаться — де́ртися, дра́патися, дра́-
 тись

Каравай — 1) хлі́б, буха́н, буха́нець; 2) круг,
 голо́вка. — **Каравай сыру** — круг
 си́ру; 3) (на весі́ллі) — коро́вай. — На
 чужо́й каравай рта́ не раззѣ́вай, да
 сво́й затирай — на чужо́й коро́вай
 очей не порива́й, а сво́й дбай

Караванъ — карава́н, ва́лка

Караганъ, *Varietas canis vulpis* — лиси́ця
 степова́

Карагатка, *Anas rutila* — ка́чка черво́на

Каракатица, *Sepia officinalis* — карака́тиця

Караковый — ка́рий, карогні́дий

Каракуля — криву́ля, (здр.) — криву́лька,
 карлю́чка. — **Писать каракулями** — пи-
 са́ти криву́лями, дря́пати, ,граму́з-
 гляти, ба́зграти. — **Каракули подмет-
 ные** — яки́рці (у запорожців)

Каракуль — сму́шок, кара́куль

Каракушки, каракушко́мъ — ра́чки

Карандашъ — каранда́ш, олове́ць (р.
 олі́вця)

Караніе — кара́ння

Карантинъ — каранті́н

Карапузикъ — карапу́з, карапу́зик, опе́-
 цок, коті́горошок

Карась, риба *Syrpinus carassius* — кара́сь

Каратель — кара́тель, ка́рник

Карательный — ка́рний

Карать — кара́ти

Караулить — вартува́ти, пильнува́ти, ча-
 тувати́

Караулка — сторо́жка, варті́вня

Карауль — 1) сторо́жа, ва́рта, ча́ти. — Сто-
 ять на карау́ль — бу́ти на ва́рті, вар-
 тувати́; 2) **Карауль!** — гва́лт! ряту́й-
 те! про́бі! хто в Бо́га ві́рує, ряту́й-
 те! — **Кричать карауль** — крича́ти про́-
 бі! на гва́лт крича́ти, гвалтува́ти

Карауление — вартува́ння

Караульный — вартові́й, варті́вник, сто́-
 рож. — **Начальник караула** — варті́в-
 нічий

Карачунъ — капу́т, кіне́ць, смерть

Карбункуль — 1) ка́мінь *Carbunculus* —
 іскрик, карбу́нкул; 2) (мед.) карбу́нкул

Карбышъ, (зоол.) *Mus cricetus* — хом'я́к

Каргаль, (пт.) *Anas tadorna* — пі́рнікоза,
 чі́рка, ци́ранка, чирі́нка

Карда — гребло́

Карета — карі(о́)та, берлі́н, ридва́н, кару́-
 ца, коч

Каретникъ — 1) ко́лісник, сте́льмах, возі́в-
 ник, 2) возо́вня, возі́вня

Карикатура — карикату́ра, потво́ра, кри-
 ву́нда

Карій — ка́рий. — **Съ карими глазами** —
 кароо́кий

Карканіе — кря(а)кання, кру́кання, ка́ркання

Каркать — кря(а)кати, крію(у)кати, ка́рка-
 ти, ка́вкати

Каркашунъ, рос. *Aristolochia Clematilis* L.
 — філі́льник, філі́йник, філо́нник

Каркинъ — рак (хвороба)

Карликъ — ка́рлик, куца́н, куца́к, курду́-
 пель

Карлукъ — карію́к, кару́к

Карлушина, рос. *Rhamnus frangula* L. —
 круши́на

Кармазинъ — карма́зин

Кармазинный — карма́зиновий

Карманный — кишенько́вий, кишеньо́вий.
 — **Карманные деньги** — похі́пна ко-
 пійка

Карманъ — кишéня. — **Пустой карманъ** — по-
 ро́жня кишéня. — **Держи карманъ!** —
 наставля́й кишéню! овва́!, не ді́ж-
 деш! — **Не по карману** — не по гро́-
 шах

Карминный — карма́зиновий, бака́новий

Карминъ — карма́зин, бака́н

Карнаваль — карнава́л, за́пусти, пу́щання
 на ма́сниці

Карнизъ — за́лім, карні́з, гзі́мс, (під да-
 хом) — підда́шок, (коло печі) — при-
 му́рок

Карповый — ко́роповий, сазáнячий

Карпъ, риба *Syrpinus carpio* — ко́роп, (осо-
 бливо́ї породи) — сазáн

Карре — бата́ва, батова́

Карта — ка́рта, (здр.) — ка́ртка, (географі́чна)
 — ка́рта, ма́па. — **Карта пико-
 вая, трефовая, бубновая и червонная**
 — вино́ва карта (або) вино́; жиро́-
 ва ка́рта (або) жир, хресті́; дзві́н-
 ко́ва ка́рта (або) дзві́нка; чирво́ва
 ка́рта (або) чі́рва

Картавить — гарка́вити

Картавление — гарка́віння

Картавость — гарка́вка, гарка́вість

Картавый — гаркі́вка, гарка́вець, гарку́ша

Картежникъ — ка́ртник, картя́р, -ка

Картежничаютъ — картя́рити

Картежный — картя́рський

Картежь — картя́рство

Картечь — карте́ча

Картина — карті́на, о́браз

Картинка — малю́нок, о́бразок, кун́штик

Картинный — карті́нний, ма́льовні́чий

Картишки — ка́рточки

Картонъ — кардо́н, бібу́ла

Картонный — кардо́нний, бібу́ловий

Картофелина — карто́плина, карто́пелі́на

Картофель, рос. *Solanum tuberosum* L. —
 карто́пля, карто́фля, карто́хля, бу́ль-
 ба, барабо́ля (америкáнка, жо́вта,
 сі́ня і т. и.)

Картофелька — картоп(ф)елька, барабóлька
Картофельный — картопляний, картоф-
 ляний
Карточка — картка, карточка
Карточный — карточний, картярський
Картузь — 1) пачка. — **Картузь табаку** — пач-
 ка тютюну; 2) картуз, кашкет
Карусель — релі, крутилка
Каршá — корч, (частіше мн.) — корчі
Каряка — роскаряка
Карячить, ся — 1) карячити, ся, роскарячу-
 вати; 2) кобенитися, опинатися
Касаніє — торкання, доторкання, дотикан-
 ня, черкання
Касательный, но — дотичний, що тічить-
 ся; дотично (чого), що до...
Касатикъ, росл. — півники, *Iris germanica*
Касаться — торкатися, доторкатися, до-
 тикатися, черкати, ся; зачіпати. —
Что касается меня — що тічиться
 до мене, що до мене. — **Это мало ме-
 ня касается** — це мало менé обхо-
 дить
Каска — шишáк, кáска
Каскадь — водоспад, каскад
Касса — 1) кáса; 2) скарбни́ця, д. **Каз-
 начейство**, (у старих міських урядів)
 — скрінька
Кассировать — касувати
Кассиръ — кáсир
Кастаньеты — брязкало, брязкітка
Кастелянша — кастелянша, кліюшниця
Касторовое масло — олійок реціновий, ре-
 ціна
Кастраторъ — валашáл, холощій, кастра-
 тор, завертáйло (що завертає бу-
 гаїв)
Кастратъ — váлах, скіп, скопéць, обріза-
 нець, кастрат
Кастрировать — д. **Валошить**
Кастрюля — кострúля, мідниця, рондель,
 рондэльок
Катавасія — 1) катавасія; 2) буча, колот-
 неча
Катакомбы — катакомби
Каталогъ — спісок, катал(ь)ог
Катальный — вальківний
Катальный станокъ — вальківниця, магель
Катаніє — 1) катання, (з гори) — спускан-
 ня; 2) качання (качалкою), маглю-
 вання (маглем); 3) сковзання, ков-
 зання (на льоду); 4) гони (чов-
 на́ми)
Катаракта, катарактъ — полúда
Катаръ (у носі) — нежить, (в бронхах) —
 хрипóти; катар
Катать, ся — 1) котити, точити; 2) катати-
 ся, їздити, гонити (чим); 3) качати-
 ся. — **Катается со смѣху** — с(ь)мієть-
 ся, аж за бо́ки берéться; 4) кача-
 ти (білизну), маглювати (маглем);
 5) роспліскувати (метали), б́йти,
 валіти, валяти (вовну); 6) гойдати,
 гойдатися
Катафалкъ — ма́ри, катафа́льк
Категорія — розділ, категорія
Катеръ — байда́к, (менший трохи) — дуб,
 (у запорожців) — чайка

Катить, ся — котити, ся, точити, ся
Каткій — котючий
Каткость — котючість
Катокъ — 1) качáлка; 2) вальківниця, ма-
 гель, (в ньому качалка) — магіль-
 ни́ця; 3) грудобій, каток; 4) коток
 (молотити хліб), (на гарма́ні) — гар-
 ма́нка; 5) ко́взанка, скóвзанка, ко́в-
 залка, скóвзалка
Католикъ — катóлик
Католицизмъ — католи́цтво
Католическій — католи́цький
Католичка — католи́чка
Каторга — кáторга
Каторжникъ, ный — кáторжний, на
Катрь, рос. *Serratula tinctoria* L. — серп,
 будячо́к, страхополо́х
Катушка — цівка, мітниця (ниток)
Катышь — бала́буха, гáлка
Каурый, каурка — бу́ланний, була́нко
Каучукъ, каучуковый — ре́зіна, гу́ма, ре-
 зи́новий, гумо́вий
Кафтанецъ, кафтанишко — каптанéць, жу-
 панóк, свиті́нка
Кафтанъ — капта́н, каптані́на, жупа́н,
 жупані́на, черке́ска, (простого сук-
 на) — сві́та, свиті́на
Качалка — 1) коли́ска; 2) го́йдан(л)ка, кріс-
 ло; 3) но́ші
Качаніє — хита́ння, колиха́ння, го́йдання,
 колиса́ння
Качать, ся — 1) хита́ти, ся, колиха́ти, ко-
 лиса́ти, коливáти, го́йдати, ся;
 2) качáти, помпува́ти; 3) теліпатися,
 мотáтися
Качель — оре́ля, релі, го́йдалка, го́йданка
Качество (про живу тварь) — вда́ча, (про
 тканину) — добрóтність, добротлі-
 вість, (про иншу річ) — які́сть;
 прикме́та
Качественный — прикме́тний, я́костний
Качка — хита́ння, хибáння, го́йдання
Качкій — хиткий, хибкий, хисткий
Качкость — хіткі́сть, хібкі́сть, хісткі́сть
Качнуть, ся — хитну́ти, колихну́ти, ся
Качокъ — по́хит
Каша — 1) кáша; 2) рос. *Achillea millefolium*
 L. — деревій, кривáвник, серпорі́з
Кашеваръ, ка — кашова́р, ка
Кашель — ка́шель, бухі́кання
Кашемировый — кашмі́рський
Кашемиръ — кашмі́р
Кашица — ка́шка, куле́шик
Кашлюнь — бухі́кало
Кашляніє — ка́шляння, бухі́кання, кахі-
 кання
Кашлять, кашлянуть — ка́шляти, бухі́кати,
 кахі́кати, бухі́кнути, кахі́кнути
Кашникъ — кашні́к, (здр.) — кашничо́к
Каштанъ, рос. *Fagus castanea*, каштановый
 — кашта́н, кашта́новий
Кашей — 1) кі́стяк; 2) каше́й (в російських
 казках); 3) скна́ра, скупердя́га
Каяніє — каяттá, ка́яння
Каяться — ка́ятися, поку́тувати
Каедрa — 1) кате́дра; 2) каза́льниця, про-
 повідниця, амбо́на

Каѳолическій — всес(ь)вітній
 Квадратный — квадратовий
 Квадрать — квадрат
 Кваканье — кумканья, кряканья
 Квакать (про качок) — кря(а)кати, кахкати, (про жаб) — крюкати, кректати, кумати, кумкати
 Квакуша — крякавка, крячка (качка), крякуша (жаба)
 Квартира — квартира, кватира, станція
 Квартирантъ — квартирѧнт, комірник
 Квартировать — квартирувати, в підсусідках, у комірному жити
 Кварцовый — кварцовий, кремінковий
 Кварць — крѣмінка, кремінця
 Квасить — квасити
 Квасной — квасний, квасовий
 Кваснуть — кваснути, кйснути
 Квасцоватый — галунуватий
 Квасцовый — галуновий
 Квасцевать — галунити
 Квасцы, Alumen — галун, (здр.) — галунѣць, галунчик
 Квасъ — квас, (хлібний) — сирівѣць, (з яблук) — піспа
 Квасы — 1) гуща сирівцю; 2) кушнірський квас
 Кваша — запара, опара; кваша (їжа)
 Квашенникъ — віко (в діжі)
 Квашня — діжа
 Кверху — догорі
 Квѣршлагъ — поперѣчний хідник
 Квитанція — квит, квиток
 Квитаться — квитиуватися
 Квить, (або) квиты — квит, квіт, платні (з ким)
 Кегли, кегля — крагли, скраклі, краклі, скраколь
 Кедровка, пт. *Corvus cargocatactes* — крячка
 Кедръ, рос. *Pinus cedrus* — кедр, кедріна
 Келарница, келарня — комора, комірка, хйжа, хйжка, спіжарня
 Келарство — шафарство
 Келарь — келарь, шафарь, клюшник
 Келейникъ — келійник, слимак
 Келейно — на самоті, самотою, нішком, келійно
 Келейный — 1) келійний; 2) таємний
 Келія, келья — келія
 Кеньги — кінді
 Кервель, рос. *Scandix cerefolium* L. — те-ребуля, трембулька
 Керкать — кі(й)ркати, кі(и)рчати
 Кѣросинка — гаснійця, гаснійця, газнійця, газнійця, газівка, газівка
 Керосинъ — гас, гаґ, газ, карасін, нафта
 Кесарь — кѣсарь, цѣсарь
 Кефаль, риба *Magel* — лобань, лобас
 Кибитка — 1) будка, халабудка; 2) бричина, бідка, намет, шатро
 Кивать — кивати, хитати
 Киверъ — кашкет
 Кивокъ — кив
 Кивоть — 1) ковчег, кивот; 2) кіота, божник, божниця
 Кидальщикъ — кидальник
 Киданіе — кидання

Кидать, ся, кинуть, ся — 1) кидати, ся, кинути, ся, майнути, шатнути, ся, (юрбою) — сунути; 2) покидати, лишати, залишати, занехаювати
 Кидкій — 1) кидкий; 2) швидкий, жвавий, хапкий, хапливий, сквапливий, похпний, моторний; 3) ласий, хтивий
 Кизилевый — дереновий. — Кизилевка — деренівка
 Кизиль, рос. *Cornus mas* L. — дерен
 Кика, кичка — очіпок, кйчка
 Кики, рос. *Zea mays* L. — кукурудза, кйхй, пшенічка, пшйнка
 Кикимора — мара, дідько, потвора
 Кила — 1) мед. *Hernia* — гила, гила; 2) гуля, моргуля (на дереві)
 Килавый — гйлавий, гилун
 Килевать — килювати
 Килевой — килевий
 Килечный — кйльковий
 Киль — киль, трам
 Килька — кйлька
 Кильшоногий — клишоногий
 Килякъ — 1) гйлавий, гилун; 2) кнур
 Кимваль — цимбали
 Киминь, рос. *Cuminum Cuminum* L. — кмй(и)н
 Кинамонъ, рос. *Cinnamomum Burm.* — цинамон
 Кинжаль — кин(д)жал, чингал
 Киноварь, *Cinnabar* — цинобра
 Киновія — киновія, манастір, брацтво
 Кипа — пака, пачка, в'язка, (тютюну листового) — папуша
 Кипарисный — кипарисовий
 Кипарись, рос. *Cupressus sempervirens* — кипарис, циприс
 Кипень — окріп; 2) джерело, жерело
 Кипный — пачковий
 Кипонось — пачкарь
 Кипрей, рос. *Eoilobium angustifolium* L. — плакун, льонок
 Кипучесть — кип'ячість
 Кипучій — кип'ячий
 Кипѣлка — вапно (гашене), вапна
 Кипѣніе — кипіння
 Кипѣть — кипіти, шумувати, (про вапно) — мусувати, (дуже) — клекотати, (пусаючи бульки) — буйкати, буйкотити
 Кипятильникъ — казан, чавун
 Кипятить, ся — 1) гріти, ся, кипіти, (молоко) — пряжити, парити; 2) лютувати, запалятися
 Кипятокъ — окріп, вар
 Кипяченый — грітий, переварений, (про молоко) — пряжене, парене
 Кираса — панцирь
 Кирасирский — панцирний, панцерний
 Кирасиръ — панцирник, панцерник
 Кирка — копанийця, мотика; оскард
 Кйрка — кйрха
 Кирказонъ, рос. *Aristolochia clematitis* L. — филійник, филонник, царська борідка
 Кирпичникъ — цегельник
 Кирпичный — цегельний, цегляний. — Кирпичный заводъ — цегельня. — К. цвѣтъ — цеглястий колір

Кирпичь — цегла, (одна штука) — цегліна, (здр.) — цеглінка, (перепалений) — залізняк, (недопалений) — недопал, (непалений) — сирець, (з печі) — печіна, (гнойовий) — кізяк, (з глини і соломи) — лимпач

Киса — киса, капшук, гаман

Киса — кіця

Кисейный — серпанковий

Кисель — кисіль, (здр.) — киселик, (з яблук) — киселиця. — **Овсяной кисель** — жур, джур. — **Кисель морской**, *Medusa-morské serce*

Кисельный — киселевий

Кисеть — гаман, кисет, калітка

Кисея — серпанок, серпанка, ситко

Киска — кицька, кицюня

Кислить — кисліти, квасити

Кислица, рос. *Oxalis Acetosella* L. — заячий щавій, щавух

Кисличный — щавлевий, щавієвий

Кисло — кісло, квасно

Кисловато — кисляво

Кисловатый — кислявий, кисловатий

Кислородный — кисенний

Кислородъ, хим. *Oxygenium* — кісень

Кислость, кислота — кіслість, (хим.) — квас, кислота. — **Сърная кислота** — вітроголь, сірчаній квас

Кислушка — кісліця, кіслічка

Кислый — кіслий, квасний, (дуже) — кіслючий. — **Сдѣлать кислую мину** — скривитися

Кислѣть, киснуть — кісліти, квасніти, кіснути, кваснути

Кислятина — кіслощі

Кистень — кистень, обушок

Кистистый — гронистий

Кисточка — квачик, мазілко, помазок, пензлик

Кисть — 1) (руки) — кисть (долоня з пальцями); 2) (ягід, зерна) — гріно, гріна, гріно, кетяг, кітяг, кітиця, (проса) — во́лот, волоток, во́лоття, (очерету) — куніця, (кукурузи) — початок, качан, кіях; 3) (з ниток) — кітиця, кутас, (здр.) — кітичка, кутасик; 4) (з щітини або шерsti) — щітка, квач, (здр.) — квачик, мазіло, (здр.) — мазілко, помазок, пензель, (здр.) — пензлик

Кись-кись — киць-киць! кіцю(і)-кіцю(і)!

Китайка, китайчатый — кітайка, кітайковий, кітайчатий

Китовый — китовий

Китель — кітель, полотнянка, катанашка

Кить, зоол. *Cete* — кит

Кичиться — чванитися, бундючитися, пишатися, пиндючитися

Кичливость — чвань, чванлівість, чваньковитість

Кичливый — чванлівий, чванькуватий, бундючливий, чваньковитий

Кишечный — кишковий

Кишка — кішка. — **Прямая кишка** — кутня кішка, кутніця, гузнянка. — **Кишкою** — ключем, нізкою

Кишмишъ, *Vitis vinifera arurena* — кишміш

Кишнецъ, рос. *Coriandrum sativum* L. — коляндра, колєндра

Кишѣние — кишіння

Кишѣть — кишити, комахітися

Кій — кій, кійок, гирліга (в чабанів)

Кієвъ, кієвлянинъ, ка, кієвскій — Кійів, киянин, киянка, кійівський

Кладбище — кладовище, гробовище, гробки, могилки, кладвище, цвинтарь, церковище, (старе) — погребіще

Кладбищенскій — кладвищанський, цвинтарний

Кладеный — 1) кладе(я)ний, покладе(я)ний; 2) валашений, віхолостаний

Кладень — підва́лина

Кладовая — ко́мора, (здр.) — ко́мірка, ко́мірчіна, спіжарня, шпїхлір

Кладчикъ — кладільник, кладій

Кладъ — скарб

Кладъ — 1) кладъ, вага; 2) кладка

Кланяться — кланятися, (у)вклонятися. — **Кланяться чѣмъ** — дарувати що

Клапанъ — хліпавка, хліпєць, кляпка. — **Съ клапанами** — хліпкований

Кларнетъ — кларнєт

Классическій — класичний

Классифицировать — класифікувати

Классный — 1) класовий, клясовий, 2) ранговий

Классъ — 1) відділ, розділ; 2) клас, кляса; 3) стан, ранг(г)а

Класть, ся — 1) кла́сти, ся, покладати; 2) не́стися (про кури); 3) вала́шати, викладати; 4) цінува́ти, кла́сти ціну — **Класть на щетахъ** — викладати на рахівниці, кидати на рахівниці. — **Класть земные поклоны** — біти земні поклони

Клевание — клюва́ння, клюка́ння, дзюбання, дзю́бання

Клевать, ся — клюва́ти, ся, дзюбати, дзю́бати, клюкати

Клевачъ — оскáд, оскáрда

Клеверъ, рос. *Trifolium* — ка́шка, конюш(ч)и́на. — **Клеверъ красный**, *T. pratense* L. — конюшина, іва́сиқ, в'язиль, дятловина, троян, трой-зілля. — **К. бѣлый**, *T. repens* L. — хрещатий барвінок, хрестики, лішки

Клевета — на́клеп, обмо́ва, поклі́п, погові́р

Клеветать — клепа́ти, накле́пувати, обмовля́ти

Клеветникъ, ца — обмовця, поклє́пник, ця, наво́дник, ця

Клевреть — приспі́шник, прибі́чник, похлі́бець

Клевцы — зубці (в борони)

Клевъ — клюва́ння

Клеганіе — кле́кіт, кле́кта́ння

Клегатъ — кле́котати, бурко́тати

Клееватый — (г)клеюва́тий, липкий

Клеевой — (г)кле́йовий, каруко́вий

Клеение — кле́іння, кару́чіння

Клеенка — це́рата, во́щанка

Клеенчатый — це́ратовий

Клей — клей, глей, кле́йстер (з борошна), піспа (з житного борошна) — **Столярный, рыбій клей** — карю́к, кару́к

Клейкій — клейкий, липкий, держкий, беручий
Клейкость — клейкість, липкість
Клейщикъ, ца — клеїльник, каручник
Клейменіє — значіння, таврування, штемпування
Клейменный — значений, таврований, штемпований
Клеймить — значити, таврувати, штемпувати
Клеймо — клейно, знак, тавро, штемп. — (Знаки на вухах в овець): притьмо —, скісок \, поротина |, стрілка V, кўлька O, ерлєць > або <, вищик (, пічка |, сороча лапка /\, підрізка, (підрізують пів уха); (у птиць) — поротина
Клейстеръ — клейстер, піспа
Клеить, ся — клеїти, ся, каручити, ся
Клекъ — 1) жабур, жабуріння; 2) гультьїство, поганці
Клень, рос. *Acer platanoides* L. — клен, (в піснях) — клен-дрєво, (здр.) — клєнок, (деревина) — клєніна. — **Клень нїмецький, А.** *Pseudoplatanus* L. — явір
Клепало — д. Било 1
Клепать — клєпати
Клепка — 1) клєпання; 2) клєпка
Клєсть, клєстовка, пт. *Loxia curvirostra* — кривоніс
Клецка — галўшка
Клешня, Chela — клешня, (мн.) — клєшні (у рака)
Клещакъ, ком. *Forficula* — шї(i)павка
Клещевина, рос. *Ricinus communis* L. — рай-дрєво, дрісливий біб
Клещеногий — клишоногий, чеверногий
Клещи — кліщі, обцєньки, рак, (дерев'яні) лєщата
Клещинець, рос. *Arum maculatum* L. — козїча борода
Клещъ, ком. *Acorus redivivus* — кліщ
Кликаніє — клікання, гукання
Кликать — клікати, гукати
Кликасться — перегукуватися
Кликуша — крикливиця, причинна, навіжена, навісна, біснєвата
Кликъ — крик, гук, гукання
Климать — климат, підсоння
Клинить — 1) клинцювати, клинувати; 2) плішити, заплішувати
Клинокъ — 1) клинєць, клинчик, плішка, заплішка; 2) лїзко, залїзко (шаблі)
Клинообразный — клинуватий, клинцюватий
Клинцовать — клинцювати
Клинчатый — клинуватий
Клинь — клїн, (залїзний) — глоба, (для конопачення) — глобня, (деревяний) — заплішка, плішка
Клирикъ — клірик, причєтник, кундїй
Клиросъ — крїлас
Клирь — клир
Клистирь — промївка; лєватїва
Клиторъ, анат. *Clitor* — семєник, кїчка, скоботєнь, пїпоть
Кличанинь — гучок, клїкач
Кличка — прїзвище, прїзвисько

Кличъ — поклик, клич
Клобукъ — каптур, (а власне) — намітка (чернєча)
Клокастый — кудлатий, пєлєхатий
Клокотать — кудлати, кудовчити, пїтлати
Клокотаніє — клєкїт, клєкотїння
Клокотать — клєкотїти, булькотїти
Клокъ — пук, жмут, жмўтик, пїсмо, (волосся) — чуб, пєлєх, (у запорожцїв) — оселєдєць, (з сїна на вилах) — навїлок, навїльник, навїлля, шматок, клїпоть, (здр.) — клїптик
Клонить, ся — 1) хилїти, нахилїти, гнўти, ся, схилїти, ся. — **Къ чему это клонится?** — до чого воно йдє (або йдється?); 2) наближїтися
Клопєць, рос. *Alectorolophus crista galli* — бубовник, брїзгїтка, конопляник, липчїця
Клоповій — блощїчий
Клоповникъ, рос. *Ledum palustre* L. — багно, болотник, головолим
Клопъ, ком. *Cimex* — блощїця. — **Безкрылый древесный клопъ, Pyrrhocoris apterus** — ковалїк
Клотъ — гїлка, яблуко
Клохтаніє — квоктання
Клохтать — квоктїти
Клохтунья — квочка
Клочєкъ — шматок, жмўтик, чубок, клїптик. — **Клочки** — клочча
Клубить, ся — клуботїти, ся, вїхорити, ся
Клубника, рос. *Fragaria collina hortensis* — полунїця, полунїці
Клубниковка — полунїцївка
Клубничникъ — полунїшник
Клубничный — полунїцевий, полунїшний
Клубный — клубковий, клубовий
Клубъ — 1) клубок; 2) клуб, клуб
Клумба — грядка (квітєк)
Клуша — 1) пт. *Corvus monedula* — гїлка, (зб.) — гїлич.; 2) квочка
Клы — 1) (ї)їкли; 2) пазурї, острогї (у пївнїв)
Клыкастый — (ї)иклїстий, (ї)иклїстий, (ї)иклїстий
Клыкъ — (ї)їкла, (мн.) — (ї)їкли
Клѣтка — 1) клїтка, (для свїйської птиці) — кїєць, кўча, (для свинєй) — куча, саж; 2) (в тканїні) — кїрта, гїратка, кїратка
Клѣточка — клїточка, комїрка
Клѣтчатка, анат. *Tela cellulosa* — плїва. — **К. подкожная** — нїздрїя
Клѣтчатый — картїтий, картїцький, к(г)ратчїтий, к(г)ратчїстий
Клѣть — комїра, комїрка, комїрчїна, хїжа, хїжка
Клювь, Rostrum avium — дзїуб, дзїуб
Клюка — 1) кїстур, (загострєний) — клїючка, (з булавою) — ковінька, дру(ю)чок; 2) кочєргї, коцюба (залїзна на заводах); (гїрн.) — ожог
Клюква, рос. *Vaccinium oxycoccus* L., *Oxycoccus palustris* Pers. — журавїна, клїюква
Клюковатый — клїюкуватий, карлїюкуватий

Клюковный — журавинний, журахвиний
 Ключевина — мочар (від непроточного джерела)
 Ключевой — 1) ключовий, від ключа; 2) джереловий, джерельний, кринишний
 Ключица, анат. Clavicula — дужка, перепело
 Ключникъ — ключник, шахв(ф)арь
 Ключница — ключниця
 Ключъ — 1) ключ, (здр.) — ключик; 2) джерело, жерело, (здр.) — джерельце, живець, криничовина і д. **Источникъ.** — **Бить ключемъ** — джерелом бити, ринути. — **Кипѣть ключемъ** — клекотіти. — **Богатый ключами** — джерелистий
 Ключъ трава, рос. *Salvia aethiopis* L. — ведмеже ухо, дивина, бабки, ранник
 Клякса — пляма
 Клянчить — канючити, морочити
 Кляпикъ — кнп, кнпѣць
 Кляпоносый — плесконосий
 Кляпцы — лабѣти, самолѠв, ступиця
 Кляпъ — затичка, цурка. — **Кляпъ тебѣ в ротъ** — цить! зась! щоб тобі заціпило
 Кляпышъ — застіжка, шпѠнька
 Клясть — клясті, проклинати
 Клясться — присягати, ся, заприсягати, ся, клястися, Богом с(ь)відчитися, бігматися
 Клятва — 1) клятьба, присяга, божіння; 2) проклін, прокльѠн
 Клятвенно — під присягою, за присягою, присягаючи
 Клятвенный — присяжний, під присягою
 Клятвопреступленіе — кривоприсяга
 Клятвопреступникъ, ца — кривоприсяжник, ца, кривоприсяжця
 Кляуза — кляуза, каверза; карлючка
 Кявузить — крутити, коверзувати
 Кляузникъ — крутий, крутѠрь, коверзун, карлючник
 Кляча, клячонка — шкапа, шкапина, шкапіка, патіка, хабѣта, шовляга
 Книга — кнѣга, кнѣжка. — **Книга для чтенія** — читанка. — **К. метрическая** — метрика. — **К. поминальная** — граматка. — **К. родословная** — кнѣга родовѠду
 Книгопечатаніе — друкування
 Книгопечатникъ — друкѠрь
 Книгопечатня — друкѠрня
 Книгопродавецъ — книгѠрь
 Книгопродавческий — книгѠрський
 Книгохранилище — книгозбірня
 Книжечка — книжчина
 Книжечка, книжица — кнѣжечко
 Книжище — книжіще, книжісько
 Книжникъ — 1) учений, кнѣжник; 2) книгѠрь
 Книжный — книжковий. — **Книжная лавка**, **книжный магазинъ** — книгѠрня
 Кнопка — гвѣздѠк, ц(ь)в'яшок, кнѠпка
 Кнутикъ — батѣжѠк
 Кнутище — батожіще, батѠра, батѠга, батѠга

Кнутовище — пужално, пужально, пужало; бичѣсько
 Кнутъ — батѣг, пѠга, (довгий) — бич, батѠра, (довгий, чередників або чабанський) — байдарѠ, гарѠпник, (козацький, або для карання через ката) — нагай, ка, малахай, канчѠк, карбѠч
 Княгиня — 1) княгиня; 2) молодѠ, (на весільному обряді) — княгиня
 Княжекъ, рос. *Atragene alpina* L. — в'юнѣць
 Княженика, княженица — шведська малина, *Rubus arcticus* L.
 Княженіе — 1) князівство, князство; 2) князювання
 Княжески — по князськи, по князському, по княжому
 Княжескій — князський, князівський, княжецький, княжий, князів
 Княжество — князівство, князство
 Княжествовать, княжить — князювати, княжити
 Княжій — княжий
 Княжна — князівна
 Князекъ — 1) князик, князко, княжѠ, князя, княгнѠ, князятко; 2) птах *Parus major* — сѣкір (р. сѣкору)
 Князь — 1) князь; 2) молодий, (при весільному обряді) — князь; 3) грѣбінъ (на покрівлі); 4) верхній брус на брамі
 Ко — до
 Кобель, кобелекъ — пес, пѣсик (самець)
 Кобенить — кѠрчити
 Кобениться — кѠрчитися, викривлятися, кривітися
 Кобець, пт. *Falco apivorus* — кібець
 Кобузь, пт. *Falco rugargus* — канюк
 Кобыла, кобылица — 1) кобіла, (здр.) — кобілка, кобильчина, (при табуні) — стадниця, (що не була ще жеребною) — лошиця; 2) кобіла (дошка, на котрій катували)
 Кобылій — кобілячий
 Кобылка — 1) кобілка, кобильчина; 2) кобілка (в муз. інструменті); 3) білик (у кушнірів); 4) кобілка, місток (грудна кістка у птиць); 5) ком. *Cicada* — кобілка, кѠник
 Кобылятина — коніна, кобілятина, кобілина
 Кобысь — вигран, дрѣмба
 Кованецъ — гак, (здр.) — гачѠк (рибальський)
 Кованіе — кування
 Кованый — кѠтий, кѠваний
 Коварный — підступний, лукавий, хитрий, облѠдний, зрадливий
 Коварство — лукавство, хитрощѣ, облѠда, підступ, (частіше мн.) — підступи
 Коварствовать — лукавити, лукавнувати, хитрувати
 Ковать — кувати, (коней) — підковувати, (про комах) — тріщати, с(ь)вірчати
 Ковачество — ковальство, ковалювання
 Ковачъ — коваль
 Коверкать — кѠрчити, кривіти, мняти, калічити, нівечити, псувати
 Коверкаться — викривлятися, кривітися

Ковёрникъ, ца — килимнік, килимница, килимнік, ця, коцарь, коцарка, ковёрник, ця
Ковёрный, ковровый — килимовий, коцарний, ковёрний
Ковёръ — килим, коць, ковёр, кобёр, (здр.) — килимок, кили(і)мець, кобёрець, (з цупкої вовни) — верёта, верётка
Ковка — кування, (коней) — підковування
Ковкій — ковний, ковальний
Ковкость — ковальність
Коврига — хліб (круглий), бухан, (здр.) — буханець; скиба, скибка, шматок (хліба)
Коврижка — 1) д. Коврига (здр.); 2) пірник, (на меду) — медяник, медівник
Ковчегъ — 1) д. Кивоть; 2) корабель, ковчег Ноїв
Ковшикъ — ківшик, корячок
Ковшъ — ківш, коряк
Ковъ, (частіше мн.) **ковы** — підступ, підступи, лукавство. — **Строить ковы** — підкопуватись під ко́го, чига́ти на ко́го, лиху думку ма́ти
Ковыль, рос. *Stipa pennata* L. — кійло, ковила, шовкова трава, тирса
Ковыляніе — шкандибання
Ковылятъ — шкандибати, шкатульгати, колівати
Ковыряніе — колупання
Ковырятъ — колупати, копирсати, корпати, кописати, човпати
Когда — коли, як. — **Когда-бы** — коли-б, як-би, коб. — **Когда бы то ни было** — абі-колі, коли припадé. — **Когда либо, когданибудь** — коли-небудь, абі коли. — **Когда-то** — колись, колись-то. — **Когда же** — а як. — **Когда еще** — ще як
Когдашний — колишний
Коготь — кіготь, кіхоть, пазур, пазюр, (здр.) — кіх(г)тик, пазюрчик
Когтистый — кігтістий, пазу(ю)рістий
Кое-гдѣ — де-де, де-не-де, де-не-десъ, подекуди, місцями. — **Кое-какой** — який небудь, абі-який, сякий-такий, який-такий. — **Кое какъ** — абі-як, як небудь, сяк так, так-сяк. — **Кое когда** — коли не коли, де-коли, в ряді-годи. — **Кое-кто** — де-хто, хтось. — **Кое куда** — де-куди, абі-куди. — **Кое-что, кое-что** — де-що, абі-що, дешиця, абіщиця, щось. — **Кое-чего** — де-чогó, абі-чогó
Кожа — 1) шкіра, шкіра, (иноді) кожа, (здр.) — шкірка, шкірка. — Частини шкіри: (верхня) — лічко, (середня) — заживок, (спідня) — ніздря. — **Змѣнная кожа** (після линяння) — лінóвище, лінóвисько. — **Сыромятная кожа** — сиріця, сирець. — Не вічинена або хоч вічинена та з вóвною або шерстю: (ягняча) — смушок, (з мертворожденного ягняти) — віпороток, віпорток, (з того, що перелітувало) — переліток, (овеча) — лінтварь, (козлова) — козли́на, козля́тина, (з дохлої вівці, облізла) — голиця, (коров'яча) — яловича, (кінська) — шка-

пова, шкаповина, (з старої вівці) — старіця. — Вічинена для обув'я або на які вироби: товар, (з телят або лоша́т) — опойок, (годовиків) — габéлок, віросток, (волова) — юхта, (кінська) — шкапова, шкапина. — Зроблений з такої шкіри: опойковий, віростковий, юхтовий, шкаповий. — Частини вічиненої шкіри: (від хвоста) — хоз, (дальше до голови) — підпередова́, передова́, (на шиї) — ошийок, (під горлом) — підгорля, (між рогами) — зарізок, (під черевом), — по́ли, (товста на підшви) — ремінь. — У шевців сі частини зовуться ще так, починаючи від хвоста: хоз, клубова́, середня, па́хвиста, передова́, ошийок. — Шматок старої шкіри — шкурат, шкураток, шкурлат. — **Сдирать кожу** — білувати; 2) шкірка, кожушок, лушпайка, лушпина, (зб.) — лушпиння

Кожаный — шкуратяний, шкуряний, шкіряний, (як із якої шкіри — юхтовий, шкаповий і д. **Кожа**

Кожевенный — чинбарський, гарбарський. — **Кожевенное дерево**, рос. *Rhus Cotinus* L. — рай дерево, скмпія, шевське дерево

Кожевникъ — чинбарь, кожум'яка, гарбарь
Кожевничать — чинбарю(у)вати, гарбарювати

Кожевническій, кожевничій — чинбарський, гарбарський

Кожевничество — чинбарство, гарбарство
Кожевня — гарбарня

Кожемяка — кожум'яка, мнець

Кожица — 1) шкірка (верхня частина шкіри), лічко; 2) шкірка, шкірочка, плівка

Кожный — шкірний, шкірний

Кожура, кожурина, кожурка — шкірка, кожушок і д. сл. **Кожа** 2

Кожуристый — товстокорий, грубошкірий

Коза — 1) коза, (здр.) — кізка, кізонька. — **Дикая коза** — сайгак, сугак (степова); 2) козли (ноші у мулярів); 3) недожинки

Козачка — 1) козачка (жінка або дівчина козацького стану); 2) чепіга (в плузі)

Козелецъ, рос. *Scorzonera humilis* L. — ранник, уживник

Козель — 1) цап, козел, (вивалашаний) — порч; 2) козли́на, козля́тина, козлова шкіра

Козельи рожки, рос. *Bidens tripartita* L. — реп'яшкі, собачі реп'яшкі, череда́, причéпа, стрілки

Козельникъ, рос. *Tanacetum vulgare* L. — піймо, навроти́ч, приворотень, ко́ровай, наворотень

Козица — кізка, кізонька

Козій — козячий, козяний, козиний, козинячий

Козка — кізка, кізонька

Козленокъ — козеня, цапеня, козля, козя (р. козяти)

Козлина — д. Козель 2

Козлиный — козлячий, козловий, цапінний, цаповий

Козлить — кози дерти (погано і верескливо с(ь)півати)

Козлиться — котітисся

Козловня — хабатарня (де чинять козлину і вироблюють сап'ян)

Козловая борода, рос. *Tragorogon pratensis* L. — козелець, козельки, козельці

Козлы — козли, кобильниця (на котрій пилать дрова), стелюги, ришт (у бондарів)

Козлы — передок (у екіпажа)

Козлятина — козліна, козлятина

Кознь, (частіше мн.) **Козни** — д. **Ковь**

Козодой, пт. *Caprimulgus Europaeus* — лелік, леляк, сплюха, дремлюга

Козочка — кізка, кізонька

Козуля, *Cervus capreolus* — сарна

Козыристый — козірний

Козырка — 1) козіряння; 2) козірь (м. р).

Козырнуть — козірнути, козіряти, зайти з козіря

Козырь — 1) козірь, (той, що світить) — с(ь)вітка. — **Открывать козырь** — с(ь)вітити. — **Свои козыри** (гра) — віз, візок; 2) козірь, жвавий, с(ь)міливий

Козырять — 1) козіряти, ходити з козіря, заходити з козіря; 2) лаяти, кобенити, коренити

Козюля, козюлька — д. Змій

Козявка — кюз(ь)ка, комашка

Козьеподобный — козуватий

Кой, кая, кое — який, котрий

Койка — 1) ліжко (висюче на кораблях); 2) піл (або) тапчан (замість ліжка); 3) тачка

Кока — коко (яйце)

Кокать, ся, кокнуть, ся — 1) ударити, ся, бити, ся; 2) товкати, навбитки бити, ся (крашанками на Великодних с(ь)в'ятах)

Кокетка — кокетка, придзигльованка, дженджуриха, дженджуриста, манірниця

Кокетливый — дженджуристий, манірний

Кокетничать, кокетствовать — кокетувати, маніритися, бісики підпускати, пускати, лицятися, умізгуватися, хизуватися

Кокетство — манірність, лицання

Коклюха — веретено, веретенце

Коклюш — кашлюк, коклюш, кігили

Коковать — кувати, кукувати

Коконь — осклеп, опрядь; замоток, гніздечко, капшучок

Кокотать — сокотати, цокотати

Кокотки — щіколотки (на пальцях)

Кокотка — кокотка, хльорка, повія, шльондра, курва

Кокотунь, кокотунья — сокотун, цокотун, ха

Кокошить — лупити, лупцювати

Кокошник — кибалка (або очіпок) (у московок)

Кокошь — квочка

Коксовать — перепалювати земляне вугілля

Коксь — кокус (перепалене земляне вугілля)

Коксунь — порода качки, *Anas clupearata*

Кокушечий — зозулячий

Кокушка, пт. *Cuculus canorus* — зозуля, (здр.) — зозулька, зозуленька, зозулечка

Кокушник — зозулін. — **Кокушкины сапожки, башмачки**, рос. *Syrpipedium Calceolus* L. — жовті зозульки, черевічки, зозуліні черевічки. — **Кокушкины слёзки**, рос. *Orchis latifolia* L. — зозуліні рушнички, любка, любжа. *O. militaris* L. — зозульки, зозуліні слёзки, любка, любки

Колба — 1) риба *Syrpinus gobio* — піскарь; 2) банька (скляна, глиняна або метальова, з прямою шийкою), колба

Колбаса — ковбаса

Колбасник, ца — ковбасник, ця

Колбасный — ковбасний

Колдовство — ворожіння, чари, чаклування

Колдунник, рос. *Lycopodium clavatum* L. — дереза

Колдунница, колдунова трава, колдуха, рос. *Circaea lutetiana* L. — відьмине зілля, осот

Колдунов — чарівників, чарівницький, відьмаків, відьмацький, чаклунів, характерників, характерницький, знахаревий

Колдун — чаклун, ворожбит, чарівник, характерник, відьмак, відьмар

Колдунинь — відьмин, чаклівничин, знахарчин

Колдунья — чаклівниця, відьма, ворожка

Колебание — 1) колихання, хитання, коливання; 2) вагання, непевність

Колебать, ся — 1) колихати, ся, хитати, ся, коливати, ся, гойдати, ся, маяти, ся, хилитати, ся; 2) вагати, ся, вагувати, ся, варувати, ся

Колеблющийся — д. Зыбкій 1

Колеватый — жортський, твердий, цупкий, шкарубкий (про шкури)

Колеистый — коліистий

Коленкорový — перкалевий

Коленкорь — перкаль

Колесить — 1) колувати; 2) говорити на здогад, брати на об'їзду

Колесишко — колісцє, коліща, -тко

Колесник, колесовина — колія

Колесник — колісник, колодій, стельмах

Колесница — колісниця

Колесный — колісний, коловий. — **Колесная мазь** — коломазь

Колесо — колесо, коло, (здр.) — колісцє, коліща, -тко. — **Зубчатое колесо** — пальцьове, палешне колесо. — **Маховое колесо** — гончак (умлині). — **Наливное к.** — корчак, (маленьке) — медведик. — **Подливное, подошвенное, почвенное к.** — підспідник, підсубійок, підсубійник. — **Шлифовальное к.** — точи-

ло. — Колесо счастья — фортуна, доля. — (4 колеса до воза) — стан коліс. Колесовать — колесувати (катувати на колесах)

Колесовой — д. Колесный

Колечко — перстеник, обідець, каблучка, обручка

Коля — колія

Колика — колька, (в животі) — завійна, завійниця, (в кишках) — соняшниця, (в пальцах від холоду) — зашпари, (в ушах) — стрикання, цурування

Колировать — колірувати, очкувати

Колировка — колірування, очкування

Количественный — кільковий, числовий, кількостний

Количество — скількість, кількість, число, чисельність

Колка — 1) колоння, штрикання, шпигання; 2) рубання (напр. дров)

Колкій — 1) кілкій (про дрова); 2) уразливий, колючий, ущипливий, шкульний, дошкульний, шкулький

Колко — уразливо, ущипливо, дошкульно, шкулько

Колкость — 1) кілкість; 2) уразливість, ущипливість, дошкульність, шкулькість

Коллегіальный — колегійний, колегіальний

Коллегія — колегія

Коллективный — гуртовий, колективний

Коллекция — збір, збірка, колекція

Коллодиумъ, Collodium — спаюн, колодій

Коловращатель — вертілець

Колобокъ — 1) буханець, колобак; 2) головка

Колобродить — колобродити, броїти, веремія крутити

Коловоротъ — свердел, свердло (коловоротне)

Коловратный — 1) коловоротний; 2) змінний, перемінний, непевний, нестатечний

Коловращение — кружання, колування, кружляння

Коловой, коловый — 1) кілковий; 2) тичний

Колода — 1) колода, пеня (одрубаний); 2) коріто, жолоб (зроблені з колоди); 3) домовина, труна (видовбана з колоди). — Колода верхняя и нижняя у дверей — гловень і поріг; 4) (частіше) колодка — діби, (здр.) — дібки, дібці, діб'ята, скрипці, скрипця, колода, (частіше) — колодки, гусак; 5) колодка (дуже довга с(ь)вічка, що зас(ь)вічується в піст); 6) колода, талія

Колодезный — колодязний, кринішний

Колодезь, (частіше) колодець — колодязь, криниця, керниця

Колодка — 1) колодка і т. д. — д. Колода (здр.); 2) копил, копіло, (зб.) — копілля, колодка

Колодникъ — в'язень, арештант

Колозень — улик, колодка, борть

Колоколенка — дзвіничка

Колоколенный — дзвіничний

Колоколь — дзвін, (здр.) — дзвінок, дзвоник, дзвоничок, (поб.) — дзвонище, дзвоняка, (мн.) — дзвони

Колокольникъ, колокольникъ — дзвінник, дзвонолій, дзвоняр

Колокольный — дзвоновий. — Колокольный мастеръ — д. Колокольникъ

Колокольная — дзвіниця, (здр.) — дзвіничка

Колокольный — дзвінчастий, дзвінкуватий

Колокольчики, рос. — 1) Campanula L. — дзвіночки, дзвінки, дзвіночок, дзвоники; 2) Aquilegia vulgaris L. — голубки, дзвіночки, орлики, оксаміт. — Колокольчики павилишные, повеличные, рос. Convolvulus L. — берізка повійка, павутиця

Колокольчикъ — дзвоник, дзвінок, дзвоничок. — Колокольчикъ полевой, луговой, лѣсной, рос. Campanula glomerata L. — сказитник, скучень, скучник, страхополох

Колокъ — кілок, кілочок

Колольникъ — колій, коляр

Коломазь — коломазь

Коломинка — каламайка

Колонизаторъ — осадчий, осадець, колонізатор

Колонизация — осадництво, колонізація

Колонизировать — осажувати, осадати, колонізувати

Колонистъ — колоніст, (із перших) — осадчий

Колониальный — колоніальний

Колонія — колонія, осада, слобода

Колонна — 1) колона, стовб, стовп, слуп; 2) батова (в козацькому війську)

Колорить — колорит, барвність

Колосистый — колосистий, (про просо) — волотистий

Колоситься — колоситися, викидати колос

Колосникъ — 1) рос. Elymus arenarius L. — колосняк, дикий ячмінь; 2) колосник, рушт

Колесница, рос. Stachys L. — чистець, чис(т)няк, счисток, жабрій

Колосный — колосовий

Колосовать — гарманити, гарманувати

Колоссальность — величезність, колосальність

Колоссальный — величезний, колосальний

Колось — колос, (здр.) — колосок, колосочок (жита, пшениці), (проса) — волот, волоть, (здр.) — волоток, волоточок, (поб.) — волотище, волотяка, (зб.) — волоття, (на ниві після жнив) — окид

Колосяной — колосовий

Колотило — калатало, калатайло, клепало, стукало, стукачка, торохкавка

Колотить — бити, колотити

Колотие, колотье — колоття

Колоткій — вибоїстий, грудкуватий, хряпкий

Колотовка — 1) копістка; 2) плетуха, брехуха, слизькоязика

Колотушка — 1) д. Колотно; 2) довбня, довбешка; 3) стусан, штурханець

Колотырить — 1) крамарювати (дріб'язком); 2) плести, брехати, брехні переносити

Колотырьникъ, колотырь — брехун, брехачка, плетун, слизкоязикий

Колоть, ся — колоти, ся, шпигати, штрикати, штурхати

Колотьба — 1) д. Колка; 2) бідування, злидні

Колпакъ — 1) ковпак; 2) телепень, тухтій, роззява

Колтунъ, мед. Plica Polonica — ковтун, ковтюх

Колча, колченогий — клишоногий, кривий, кульгавий, кулявий

Колчанный — сагайдаковий

Колчанъ — сагайдак, сайдак

Колченожить, колчить — шкандибати, шка-тульгати

Коль — кіл, (здр.) — кілок, кілочок, (поб.) — коляка, (зб.) — кілля; пакіл, паля, (забитий, щоб припинати) — прикіл, приколень, (дуже загострений) — гострокіл, (тонкий, невеличкий) — патік, патичок, (тонкий та високий) — тичка, тичина, тичінка, (замість вил) — штиль, (в санках) — рожен, (з тину) — кіл, коляка, тинина, (що до його прив'язують порон або пліт) — рало. — **Посадить на коль** — посадити, настромити на палю

Колыбель — 1) колиска, (здр.) — колісочка, колісонька, сповіточок, початки; 2) родина, колиска

Колыбельный — колисковий

Колымага — ридван, ковчег

Колышекъ — кілок, кілочок, (загнутий) — ключка

Колышка — калачик, баранець (закрутка на новій вірьовці)

Коль — як, коли

Колье — кілля, пакілля, тичча

Кольевой — кілковий

Кольми паче — тим паче, надто, тим більше

Кольнуть — кольнути, заколоти, шпигнути, штрикнути

Кольцевой — 1) кільчатий; 2) перстеньовий, каблучковий

Кольцеобразный — кільчатий, каблучкуватий

Кольцо — 1) кільце, обід, каблучка, (залізне для скріпи) — рихва, (у коси) — п'ятка; 2) перстень, (здр.) — перстник, перстеник, каблучка, обручка. — **Вънчалъное, обручалъное кольцо** — обручка

Кольчуга — панцер кільчастий, кольчуга

Кольчужникъ — панцерник

Кольщикъ — дроворуб

Колѣнко — коліно

Колѣно, (мн.) колѣни — 1) коліно, (мн.) — коліна. — **Въ колѣно, по колѣно** — по коліна. — **На колѣни, на колѣняхъ** — навколішки, навколюшки, навколішках; 2) (про рослини, про пісні) —

коліно, (частіше) колінце, (про хлібові рослини) — колінце; 3) рід, коліно, покоління

Колѣнчатый — колінкуватий

Колѣть — 1) дубіти, дубнути, дерев'яніти; 2) гинути, дохнути, здихати

Калюка, рос. Carlina vulgaris L. — відкасник

Колючесть — колючість

Колючій — колючий, колький, шпичакуватий, остякуватий

Колючка — 1) колючка, шпичка; 2) рос. Carduus gaertn. — будяк, драпач, чортополох, C. crispus L. — будяк, храбуст, C. nutans L. — будяки, реп'ях, реп'яхи

Колюшка — 1) риба Gasterosteus aculeatus (pungitius) — колючка; 2) рос. Eryngium planum L. — будячок, сinya колючка, сині колючкі, миколайки, миколаїці, миколаїчки, любка, любкі, переніс-зілля

Коляда — коляда; колядування, колядки

Колядовать — колядувати (на Різдв'яних с(ь)в'ятах), (а під Новий рік) — щедрувати

Коляска — коляса, коч

Команда — команда, привід; загад. — **Пожарная к.** — вогнева сторожа

Командировать — виправляти, виправити, відряжати, відрядити, командирувати, ординувати

Командировка — відрядження, відрядка, командирування

Командиръ — командуючий, отаман, начальник

Командованіе — привід, командування

Командовать — командувати, старшинувати, начальникувати

Комарій — комаровий, комариний, комарячий

Комаровъ — комарів, комаревий

Комаръ, ком. Culex — комарь, (зб.) — комарня

Комедіантъ, ка — комедіант, ка, кумедійник, ця, кумедник, ця, штукарь, ка

Комедія — 1) комедія. — **Кукольная комедія** — вертеп, кумедія; 2) кумедія, чудасія

Комелекъ — 1) комінок; 2) рос. Thlaspi arvense L. — вередник, волоскі, талабан, чорне ребро, дзвонець, гречичка, білиця

Комель — 1) прикорень, окоренок, відземонок, (товстий кінець деревини); 2) гічка (зв'язаний кінець у віника)

Комета — комета, мітла, віха

Комитетъ — комітет

Комическій — комічний, кумедний

Комкать, скомкать — м'яти, мняти, зімняти, бгати, зібгати, жу́жмити, зжу́жмити

Комковатый — грудкуватий, грудуватий

Комкомъ — жу́жмом, жму́ком, жмачко́м

Комментарій — коментарь, тлумачення, з'ясування

Комментаторъ — коментатор, тлумач

Коммерція — комерція, торг, гандель

Коммерческій — комерційний, торгівий, торговельний, гандльовий
Комната, комнатка — покій, кімната, кімнатка, с(ь)вітлиця, с(ь)вітличка, хата, хатка, хатина, гóрниця, гóрничка. — **Комнаты** — хаті, гóрниці, покóї
Комнатный — покойовий, хатній. — **Комнатная дѣвка** — покоївка. — **Комнатный служитель** — покойовий
Комодъ — комóда
Компактный — стіслий, щільний, збитий
Компанейскій — товариський, компанійський
Компанія — товариство, компанія, гурт
Компаніонка — компаньйонка, товарішка
Компаньонъ — компаньйон, товариш, спіл(ь)ник
Комплексія — статура, штатула, будова
Комплиментъ, частіше мн. комплименты — комплімент, милощі
Компость — гноївня. — **Компостная яма** — гноярка, гноївня
Компотъ — узвар, звар
Комъ, комокъ — грúдка, грúдочка, (тіста) — балáбуха, гáлка, галúшка, (глини замішаної) — вальóк, (ниток, вовни) — жмут, (волосся збите) — ковтіóх. — **Сбиться въ комъ** — скімшітисся, склочітисся
Комяга — каюк, душогу́бка
Конаться — мірятисся
Конвенція — конвénція
Конвой — конво́й, вáрта. — **Подъ конвоемъ** — під вáртою
Конвоировать — конвоюва́ти, вартува́ти
Конвульсія — ко́рчі, перелóги
Конгломератъ — зліпище, конгломерáт
Конгрессъ — конгрéс
Кондиторская, кондиторъ — пека́рня, цукéрня, пе́карь, цукéрник
Коневина — коні́на, коня́тина
Коневій, ковевь — кінський. — **К. лукъ**, рос. *Teucrium Scordium* L. — ди́кий часник, ско́рдія. — **К. щавель**, рос. *Ruthe* L. — кінський щавéль, щаві́й
Конекъ — 1) ко́ник, ко́ничок, коні́ченько; 2) лі́жва, лі́жви, скобзúн, (костяні) — на́рти; 3) комаха *Gryllus* — ко́ник; 4) риба *Syngnatus hippocampus* — ко́ник; 5) грéбінъ (в стрісі)
Конецъ — 1) кінéць, край; 2) (у шевців) — дра́тва. — **Вконецъ, до конца** — до кра́ю, до остáнку, до рéшти, у пéнь, до щéнту, по сам кінéць. — **Дѣло съ концомъ** — тай го́ді; рéшта й кінéць. — **Въ концѣ** — в кінці, кінéць (чого). — **Концы хоронить** — кінці ховати. — **Подъ конецъ** — накінці, наприко́неччі, напри́кінці, на схóді, на рéшті. — **Съ конца въ конецъ** — од кра́ю до кра́ю. — **Приводить къ концу** — до кра́ю (кінця) доводити. — **Тутъ тебѣ і конецъ** — тут тобі й край, тут тобі й капóт! — **Хазовой конецъ** — показний кінéць, край
Конечно — авжéж, тавжéж, атóж, пéвна річ, пéвне, запéвне, звичáйно, а якже

Конечность — кінцéвість, конéчність, кінцівка
Конечный — остáнній, кінцéвий
Конина — 1) коні́на; 2) шкапі́на
Коническій — коні́чний, сті́жковий, гостровéрхий
Конклавъ — конкла́в
Конкордатъ — конкорда́т (уго́да з папою)
Конкурсъ — ко́нкурс. — **На конкурсъ, конкурируя** — наперева́ги, на перебі́й
Конница — комо́нниця, кінниця, кінно́та
Конный — кінний, комо́нний. — **Конный воинъ** — коза́к, комо́нник. — **Конное ристалище, конная скачка** — біго́висько
**Коновникъ, рос. Trifolium montanum L. — в'язі́ль, іва́сик, ку́ряча ла́пка, сорóчі ла́пки, ко́тики, каю́шина
Коноводъ — конові́д, заві́дчик
Коновязъ — 1) пу́та; 2) при́пін, коно́в'язь
Конокрадство — конокра́дство, краді́ж ко́ней
Конопатить — паклюва́ти, глобі́ти, (замазкою) — шпаклюва́ти
Конопатый — веснянкува́тий
Конопать — коно́пать, па́кля, клóчча
Конопаченье — конопа́чення, паклюва́ння, шпаклюва́ння
Конопель, конопля, (здр.) конопелька, рос. Cannabis sativa L. — коно́пля, (частіше мн.) — коно́плі, (здр.) — конопе́льки, (одна стеблина) — коно́пли́на. — **Безсѣмянная конопля — плóскінъ. — **Сѣмянная конопля** — ма́тірка, (витіпана) — пря́диво, (збита) — клóчча
**Конопельникъ, рос. Eupatorium cannabinum L. — сі́даш, сі́дач
Конопляникъ — підме́т, (здр.) — підме́тець, коно́плище, коно́плисько
Коноплянка — 1) пт. *Fringilla linaria* — коно́плик, конопля́нка, макодзё́б; 2) рос. *Bidens tripartite* L. — череда́, стрі́лки, соба́чі реп'я́хї, причéпа, реп'я́шкі
Конопляный — коно́пляний. — **Конопляное масло** — сім'яна́ олія, сім'яний олі́й
Консилиумъ — консі́ліум
Консисторія — консисто́рія
Консисторскій — консисто́рський
Конскій — кінський, коня́чий. — **Конскій волосъ** — волосі́нь. — **Конскій хвостъ, рос. Equisetum palustre L. — кругля́к, *E. hiemale et sylvaticum* L. — хво́щ, *E. arvense* L. — пести́ші, польова́ со́сонка
Конспектъ — конспéкт, о́гляд
Конспирировать — конспі́рува́ти
Конституція — конститúція, уста́в державний
Континентъ — суході́л, континéнт
Контрабанда — пачка́рство. — **Заниматься контрабандой** — пачка́рюва́ти
Контрабандный — пачка́рський
Контрабандистъ — пачка́рь, пачковóз
Контрабасъ — контраба́с, бас
Контрактный — контракто́вий
Контрасть — сýпроть, контра́ст********

Контрибуція — окуп, данина, контрибуція
Контролерь — контролір, повірник, перевірчий
Контролировать — контролювати, повірять, перевіряти
Контузить — контузити, підбити, вдарити імпетом
Конусный — конусовий
Конусообразный — конусовірний, конусовидний, стіжкуватий
Конусь — конус, стіжок, кружіль
Конфеты — конфети, цукерки. — **Кофетка** — канфетка, цукерок, цукерочок
Конфиденциальный — таємний, конфіденційний, довірочний
Конфискация — конфіскація
Конфисковать — конфіскувати
Конфузить, ся — соромити, ся, (в)стидати, ся, (червоніти) — пекти раків
Конфузный, но — соромний, соромно, сором, ніяково
Концентрический — концентрічний
Концовый — штуковий, цільник
Кончатъ, кончить, ся — 1) кінчати, ся, кінчити, скінчити, ся, (про термін) — виходити; 2) упокоїтися, конати, кінчатися, сконати
Кончикъ — кінчик
Кончица — кінєць, упокоїння, сконання, кінчення
Конь — кінь, (здр.) — коник, коничок, кониченько, коненя; (знев.) — шкапа, коняка; (з великою гривою) — гривань, патлач
Конюхъ — конюх, стайничий
Конюшенный — стаєнний
Конюшня — стана, стаїня, стайниця, кінниця, конюшня
Коняковка, рос. *Vicia sativa* L. — віка
Координация — координація, співрядність
Координировать — координувати
Копа — мняло, макуха, мніха, лемішка, папуша, вайло
Копальщикъ — копач, копальник; грабарь
Копанецъ — рівчак
Копани — 1) копаниці (полозки у санок); 2) корчі, пні (викопані з землі, де був ліс)
Копаніе — копання
Копань — копанка, сажавка
Копать — копати
Копаться — копатися, вовтузитися, шпоратися, порпатися, бабратися (в рідкому)
Копеечка — копійчка, копійчина
Копеечный — копійчаний, копійковий
Копейка — копійка
Копейникъ, копейщикъ — пікінєр (що з списом)
Копейный — списовий, піковий
Копѣнка — копійчка
Копѣнный — копійчний, в копійцях
Копѣрь — 1) рос. *Anethum graveolans* L. — кріп, укріп; 2) рос. *Laserpitium latifolium* L. — стародуб, лиходійна трава, волошнєва трава
Копетень, рос. *Asarum europaeum* L. — копітник, копитняк, копитєць, підлістник, підолішник, підгорішник

Копилка — скарбничка, скарбонька, карнавка
Копярованіе, копировка — копіювання
Копировать — копіювати, здійсмати копію
Копировщикъ — копіїста
Копить, ся — збивати, наховувати, приховувати, тиснути копійку
Копія — копія, випис
Копка — копання
Копкій — пухкий, легкий до копання
Копленіе — збирання, наховування
Копка — 1) купа, (здр.) — купка; 2) (60 снопів) — копа, (здр.) — кіпка, (сіна) — копійця, коп'як, (здр.) — копійчка, коп'ячок, (на 30 снопів) — полукіпок, (багато кіп) — кіпно, (що кдаде копи) — копільник
Копотній, копотливый — 1) млявий, марудний, маруда; 2) морочливий
Копоткость, копотливость — марудність
Копотунь, копотунья — маруда
Копоть — 1) сажа, кіпоть, кіптява; 2) смолярня, смолокурня, дігтярня
Копошить, ся — ворушити, ся, ворохобитися
Коптильня, коптѣлка — димарня, курня
Коптити, ся — коптити, диміти, задимляти, вудити, ся
Копытистый — копитастий
Копытный — копитовий
Копыто — копито, (роздвоєне) — ратиця, (у свині) — ракотиця, (сторчове) — кукса
Копыто львиное, рос. *Alchemilla vulgaris* L. — приворотень
Копытчатый — копитуватий
Копь — копальня, (глини) — глінище, (вапна) — вапнярка, вапнище, (солі) — солоніця, (вугілля) — шахта, (заліза) — рудня, рудокопня, рудокопи
Копье — спис, копіє, піка
Копьевище — ратище
Копченіе — вудження
Кора — коря, (чинити шкури) — здубиця, зубло. — **Покрыться корою** — заскорініти. — **Ледяная кора** — залєда
Корабельный — кораблевий
Корабельщикъ — корабельник
Корабль — корабель
Коралловый — коралевий, коральовий
Коралль — кораль, (мн.) — ко(а)ралі
Коралькі — коралі, намісто
Коргá — корга, шкарепа, відьма
Кордегардія — буцегарня
Кордонъ — кордон
Коренастый — 1) кореністий, корінчастий, корчастий; 2) присадкуватий, кремезний, крєкотень
Кореновой, корневой — 1) корінєвий, корінний, корчовий; 2) коріньковий (з коріння)
Коренной — 1) ґрунтовний, корінний; 2) первіс(т)ний, споконвічний. — **Коренные жители** — тубо(і)льці. — **Коренной разсоль** — ропа
Корень — корінь, (здр.) — корінєць, корінчик, (зб.) — коріння. — **Корень волчий, бѣлый, рос.** *Aconitum lycoctonum*

luteum — царь-зілля, царь-трава. —
К. громовий, рос. *Asparagus sylvestris* — шпарага, зячий холодок. —
К. красный, рос. *Anchus officinalis* L. — медунія, краснокорінь, рум'яничик. — **К. солодовый**, рос. *Glycyrrhiza echinata* L. — солодкий корінь, вербейць солодкий, солодець. — **К. сухотный**, рос. *Arum maculatum* L. — козяча борода. — **К. царскій**, рос. *Imperatoria Ostruthium* L. — царь-зілля, стародуб

Коренякъ — голобельний (кінь)

Корець — ко́рець, коря́к, (здр.) — кірчик, корячо́к, ківш, ківши́к

Корешокъ — 1) корінець, коріньчик; 2) (в оправі) — спінка

Коржавить — коржа́вити, шка́рубити

Коржавѣть — коржа́вити, шка́рубити, шка́рубнути

Корзина, қорзинка — кіш, ко́шик, кошіль, кошівка, (з соломи) — солóм'яник, (з реміню, з лик) — ко́зуб, козубня́, козубе́нька, (з лози) — лозани́к, стуга, стужка

Корзинщикъ — кошика́рь

Коринка, *Passulae minores vitis viniferae arupenae* — корі́нка

Користый — товстоко́рий

Корить — дорі́кати, докоря́ти

Кориться — корі́тися, покоря́тися

Корица, рос. *Cinnamomum* — цина́мон

Коричневый, коричный — цинамо́новий, цина́мковий, рудова́тий, рудува́тий

Корка — 1) (на рослині) — шку(і)рка, шку(і)рочка, лушпа́йка, лушпи́на, лушпи́нка, (зб.) — лушпи́ння; 2) (на хлібові) — шкорі́нка, скорі́на, скорі́нка, скі́рочка, (спідня) — спідка, спідня́к

Корма — ке́рма, стерно́, корма́, гуза́

Кормежка — підживленн́я, годівля, підгодо́вування, (худоби) — по́пас, по́пасанн́я

Кормилецъ — 1) годува́льник, пити́мий, корми́тель; 2) доброді́й

Кормилица — 1) ма́мка; 2) пити́ма, годува́льниця; 3) доброді́йка, плекатарка

Кормилицынь — ма́мчин

Кормило — стерно́, деменó, ке́рма, (у плота) — трепло́

Кормить, ся — годува́ти, ся, корми́ти, ся, харчува́ти, ся, живи́ти, ся, (дуже) — сити́ти, (худобу в дорозі) — по́пасати

Кормленіе — годува́ння, живленн́я

Кормъ, кормля — 1) д. **Кормежка**; 2) харч, харчі, корм, по́корм, (для худоби) — па́ша

Кормный — 1) гладкий, си́тий; 2) паши́стий

Кормовище — ви́пас, па́ша, пасті́вник, ви́гін

Кормовое — харчове́, харчові гро́ші

Кормовой — 1) стернові́й; 2) харчові́й

Кормчий — керма́нич, стерни́к, стерни́чий

Корнать — обтина́ти, обчикри́жувати, (крила птиці) — бо́ркати

Корневикъ, корневище — корени́ще

Корнеплодный — коріннеплідний

Корнетъ — хору́нжий, корне́т

Корнишокъ — огіро́чок, пуп'янок

Корноухій — карнау́хий, шельмо́ваний

Корный — кірний

Коробейникъ — коробочник, варя́г

Коробить, ся — жоло́бити, шка́рубити, ся, парчи́ти, ся, дуби́ти, ся, здува́тися

Коробка, коробъ — коробка́, ко́роб, (з луба) — ко́зуб, козу́бка, козубе́нька, (з кардону) — шаба́тура, шаба́турка. —

Наговориль съ три коро́ба — набала́кав сім мішків греча́ної во́вни

Корова — коро́ва, (здр.) — корі́вка, коріво́нька, бу(о)чу́ля. — **Дойная коро́ва** — дійна. — **Яловая коро́ва** — я́лова, ялі́вка, ялови́ця, (зб). — ялі́вник, (через рік тільна) — переді́йка

Корове́нька — корі́вка, коріво́нька, корі́вчина, (мн.) — корі́вки, корі́вчата

Корові́й — коро́в'ячий

Коровка божья, ком. *Coccinella* — со́нечко

Коровникъ — корі́вник, корова́рня, рички́вня, ричка́рня; ялі́вник

Коровница — корі́вниця, доі́льниця, рі́чка, доя́рка

Короводъ — тано́к, таночо́к

Коровушка — коро́виця

Коровьякъ, рос. *Verbascum thapsus* L. — коро́в'як, дивина́

Коровья петрушка, рос. *Anthriscus sylvestris* Hoffm. — сверби́гуз, буги́ла, борщі́вник

Коровья трава, рос. *Gamelina sativa* Grantz. — рі́жій

Королева — короле́ва, кра́ля; (жі́нка короля) — коро́ліха, коро́лиця

Королевина трава, рос. *Lappa major* Gärtn. — дідовни́к, липу́х, реп'яхи́

Королевичъ — короле́вич, короле́нко, коро́ля, коро́леня

Королевна — коро́лівна, (здр.) — коро́лівно́нька

Королевскі́й — коро́лівський, коро́лів

Королевство — коро́лівство

Королевствовать — королюва́ти

Короле́вь — коро́лів

Королекъ — 1) коро́лик; 2) пт. *Motacilla regulus* — коро́лик; 3) д. **Кроликъ**;

4) ко́ралина, ко́ралик

Король — 1) коро́ль, (здр.) — коро́лик; 2) (в картах) — коро́ль; 3) порі́г (в опусті)

Корольки садовые, рос. *Gapsicum annuum* L. — стручкови́й пе́рець, перчи́ця

Корольковый — коро́ликовий, кро́лячий

Коромысло — 1) коро́мисло, (у терезів) — буга́й, (у колодязя) — жураве́ль, (у дзвона) — ру́чка; 2) ком. *Libellula* — ба́бка, (самчик) — ба́бич

Корона — коро́на, віне́ць

Коронный — коро́нний, держа́вний

Коронація, коронованіе — коронува́ння

Короновать, ся — коронува́ти, ся

Короста, мед. *Scabies* — коро́ста, чуха́чка, чу́ханка

Короставикъ, рос. *Scabiosa arvensis* — ку́палка, наголо́ва́ток, огірча́к, хри-

сто́ва па́лочка, повня́кі, жовті́ль-
ни́ця

Коростель, пт. *Rallus crex* — дерка́ч, (здр.)
— дерка́чик

Коростовый — коростявий

Коростовѣть, коростѣть — коростявіти

Коротать — коротати, калатати

Коротенькій — коротенький, куценький

Коротехонекъ — коротісінький

Коротизна — короткість

Коротить — коротити, в(у)корочати, в(у)ко-
рочувати, прикорочувати

Короткій — 1) короткий, кучий; 2) недалé-
кий; 3) недóвгий; 4) близький

Коротковатый — коротковатий, по́короткий

Коротконогий — куцонóгий, коротконóгий

Короткость — 1) короткість; 2) прія́знь

Короткохвостый — кучий, куцохвóстий

Короткошерстный — низькоше́рстний

Короткошея — короткоши́й

Коротышка — 1) кучина, кацаве́йка; 2) ку-
ца́нчик, курду́пель, котігорошок,
оцупок

Короче — корóтче, куціше; б́ліжче

Корочунъ — капат, смерть

Короѣдъ, ком. *Bostrichus* — короїд

Корпія — поні́тчина, смикані́на, торочкі

Корпѣть — сліпати, нідіти

Корректировать — коректува́ти, виправ-
ля́ти

Корректный, но — корéктний, но

Корректоръ — корéктор, ви́правщик

Корректурa — корéкта, коректу́ра

Корректурный — ви́правщицький, коректу́р-
ний

Корреспондентъ — допи́сувач, допи́сник,
коресpondéнт

Корреспонденція — до́пис, листува́ння, ко-
респонде́нція

Корреспондировать — допи́сувати, листува́-
тися (з ким)

Корридоръ — коридо́р, корита́р, (вузенький)
— суткі́, суточкі́

Корса́рь — ушка́л, ушку́йник; ко́рсар (мор-
ський або рі́чний розбі́йник)

Корсетъ — корсе́т, шнурі́вка, шнурови́ці

Корточки — по́чіпки, кара́чки. — **На корточ-
кахъ** — на по́чіпках, кара́чки

Корча — ко́рчі, перелóги

Корчага — го́рщик (глиняний без вушка)

Корчевание — корчува́ння

Корчевать — корчува́ти

Корчемникъ, ца — 1) коршма́рь, шинка́рь,
ка; 2) корше́мник, ця

Корчемничаютъ — коршмарюва́ти, шинкарю-
ва́ти

Корчемничество — 1) коршмарюва́ння, шин-
карюва́ння; 2) корше́мство

Корчение — ко́рчі́ння

Корчить, ся — 1) ко́рчити, коцю́бити, кан-
дзю́бити, криві́ти; 2) ко́рчити, удава́-
ти, стро́їти (з себе)

Корчма — ко́ршма, (здр.) — коршми́ця, кор-
шо́мка, шин(ь)к, шин(ь)о́к

Коршунъ, пт. *Falco milvus* — шулі́ка, шу́-
ляк, шульпи́ка — **Коршунъ курятникъ**,
Milvus regalis — ка́ня, каню́к

Корыстный — 1) корі́с(т)ний, пожі́точний;
2) корі́с(т)ливий

Корыстолюбецъ, корыстолюбивый — корі́-
с(т)ливий, користолю́бний

Корыстолюбіе — корі́с(т)ливі́сть, користо-
лю́бство

Корысть — корі́сть, зиск, вжі́ток, прибу́-
ток

Корыто — ко́рито, (невелике) — но́чви, но-
чо́вки, вага́ні, вага́нкі

Корь, мед. *Morbilli* — кі́р (р. ко́ру)

Корюха, корюшка, рыба *Salmo eperlanus* —
ко́рюка

Корявый — 1) криві́й, карячува́тий, кар-
лю́чкува́тий; 2) ря́бий, дзюба́тий,
дзюба́ний, таранкува́тий, віспува́-
тий; 3) шка́рубкий, коржа́вий

Коряга, коряжина — корч, корчі́, лома́ка

Коса — 1) ко́са, (здр.) — кі́ска, кісо́нька, (поб.)
— ко́сище, ко́сяра, (кі́нець коси) —
чу́брик, (знев.) — ко́сиця, (дрі́бнень-
ко заплетена) — дрі́бушки, дрі́бушеч-
ки, (ві́нком) — дже́герелі́; 2) (у ко́са-
рів) — ко́са, (з граблями) — гра́бкі,
ко́са з грабка́ми, (без грабелі́) — го́-
ла ко́са. — Части́ни коси: (держак) —
кі́сся, (части́на коси коло держака)
— п'я́тка, (кі́льце) — напе́рсток, (клин)
— па́склин, плі́шка. — **Нашла коса
на ка́мень** — тра́пила ко́са на ка́мінь;
3) (географі́чна) — ко́са, стрі́лка,
рі́г

Коса́рь — 1) ко́са́рь; 2) колоді́й, колода́ч
(ні́ж з довго́ю колодко́ю), ко́са́рь
(криві́й ні́ж); 3) паучок *Phalangium
orilio* — ко́са́рь

Косатикъ — 1) рос. *Agorus Calamus* L. —
а́їр, тата́рське зі́лля, гав'я́р; *Iris
Pseudacorus* L. — ко́сиці, ужа́ккі,
півник, боло́тні півники, рогоза́, ле-
пешня́к; 2) *Lapis chelidonium* — ка́мі-
не́ць ла́стівки; 3) лю́бий, ми́лий

Косатка — 1) пт. *Hirundo opus* — ла́стівонь-
ка; 2) зоол. *Delphinus orca* — мор-
ска́ свиня́; 3) ло́стівочка, я́сочка,
зі́ронька

Косатникъ, рос. L. — півники, коса́рі

Косачъ, пт. Tetrao tetrix — тетéра, тетéря,
тетеру́к, (самі́ця) — тетери́ця

Косвенный, но — 1) скі́сний, ко́сий, убі́чний,
скі́сно, навско́сі; 2) посере́дній (по-
да́ток)

Косилка — самоко́(і)ска

Косить, ся — 1) ко́сити, ся; 2) ко́со диві́-
тися, бо́читися, ско́са, з'уко́са по-
гляда́ти

Косица, косичка — кі́ска, ко́сиця

Косма́ — чуб, чупри́на. — **Космы** — па́тлі,
ку́дла, пе́лехи

Косматый — 1) ко́шлатий, волоха́тий;
2) патла́тий, патла́нь, патла́ч, кудла́-
тий, волоха́тий, пелеха́тий

Косматѣть — ко́шлаті́ти, кудлаті́ти, воло-
ха́тіти, пелеха́тіти

Космачъ — патла́нь, патла́ч, кудла́нь, (про
соба́ку) — ку́ндель

Космическій — с(ь)ві́товий, космо́чний

Космополить — космополіт, всес(ь)вітник
 Коснікъ — кісник
 Коснитель, ница — маруда, забарлівий, ва
 Коснительный — марудний, забарлівий, за-
 гайний
 Коснить — барітися, гаятися, бавитися
 Косно — забарно, загайно, бавно
 Косной — кісний
 Косность — баріння, гаяння, забарлівість,
 загайка
 Косноязычный — недорікий, недоріка, не-
 домовний, недомова, заїка, заїкли-
 вий, запіка, запікуватий; гунявий
 Коснуться — торкнутися, доторкнутися,
 доткнутися, черкнутися
 Косный — 1) д. Коснительный; 2) задубілий,
 закацублий, заклякий, зачапілий
 Коснѣть — клякнути, кац(ю)убіти, ка-
 ц(ю)убнути, чапати, дубіти
 Косо — косо, навкосі, навкосі
 Косоватый — косенький, косоватий
 Косовище — кісся
 Косоворотка — сорочка з косим коміром
 Косоглазіе — косоокість, зизуватість
 Косоглазый — косоокий, зизуватий, зизо-
 окий
 Косогорь — косогір
 Косой — косий, кривий. — Косая сажень
 — косовий сажінь
 Косолапый — клишоногий, курлапий
 Косоногий — кривий, кривоногий
 Косоплетина, косоплетка — кіснак, (здр.) —
 кісничок
 Косорукий — криворукий, криворучка
 Косость — косість, косина
 Косоугольникъ — кривокутник
 Костенѣть — 1) костеніти; 2) клякнути, ду-
 біти
 Костёръ — 1) огнище, огнисько, багаття,
 (в)огонь, (що тільки тліє) — жариво;
 2) (в коноплі і в льоніві) — костри-
 ця, (після тертиці) — терміття, тер-
 мітьчча
 Костерь, рос. Bromus secalinus L. — кос-
 тирь, стоколос, стоколосник
 Костистый — 1) кістявий, кощавий; 2) ко-
 стистий, окостуватий
 Костища — костоміха
 Костка — кістка, кісточка
 Костлявый — кістлявий; кощавий
 Костоварка — костопальня
 Костоломъ — ломота, гостець
 Косточка — кісточка
 Костоѣда, мед. Caries — костоїд, мертва
 кістка, костоїдниця, костожир
 Кострель — чатіна, гліця, хвоїна, хвоїнка
 Кострець — 1) криж, (мн.) — крижі; 2) стегно,
 окіст
 Костриковатый — костричуватий
 Костыль — 1) мілиця, костур; 2) костіль
 (ц(ь)в'яшок); 3) драбіна (у мулярів);
 4) кожух (у водяному млині)
 Костылятъ — 1) лупити, лупцювати, дуба-
 сити; 2) шкандибати, шкатульгати
 Кость — кість, кістка, (здр.) — кісточка,
 (поб.) — костоміха, (окрім риб) — ма-
 слак, (здр.) — маслачок. (зб.) — ма-

слачча. — Кость берцовая (верхня) —
 суреля, (нижня) — гомілка. — К. пле-
 чевая — цівка. — К. сѣдалищная (os
 ischiadicum) — клубиця. — К. осетро-
 вая, бѣлужья, севрюжья (на спині) —
 скаба
 Костюмировать, ся — костюмувати, убира-
 ти, ся, рядити, ся
 Костюмъ — убрання, вбрання, убір, костюм
 Костякъ — кістяк, кістняк, снасть, кісти
 Костянецъ, рос. Stellaria holostea L. — зо-
 рочник, чистець лісовий, нѣхво-
 рош
 Костяника, костяница, рос. Rubus saxatilis
 L. — костяниця, каменіця
 Костянка — 1) костянка; 2) ко(і)стяний
 гудзик
 Костяной — к(і)остяний, кістковий
 Костяшка — костомішка
 Косуля — 1) рало; 2) ковадло
 Косушка — чвѣртка (мала пляшка)
 Косъ, пт. Merula — шпак
 Косьба — косовиця
 Косье — кісся
 Косѣть — косіти, кривіти
 Косякъ — 1) (в дверях) — одвірок, (у вікні)
 — лутка, (верхній в дверях) — голо-
 вяр, головень, (боковий) — стоян,
 (в ляді) — приляда, (де кладеться
 полиця) — примпіль; 2) дзвоняк (в обо-
 ді); 3) косяк (коней); 4) сходи, сходня
 (судна)
 Косящатый (про вікно) — з лутками
 Котѣль, (здр.) котелокъ — казан, (здр.) — ка-
 занець, казанок, казаночок, котел,
 (мідяний) — мідень, мідяг; чавун,
 баняк
 Котельникъ — котляр
 Котельничать — котлярувати
 Котельничій — котлярський, котляревий
 Котельный — казановий, котловий
 Котенокъ — кошеня, котеня, -тко
 Котикъ — котик, котичок, коточок
 Котиться — котітися
 Котлина — 1) қовбана, яма, глибиня; 2) ліг-
 во, барліг
 Котловина — улогівина, відолинок, макі-
 тра, коріто
 Котовикъ, рос. Nepeta cataria L. — кошача
 м'ята, польова м'ята, шанта, шан-
 дра, матошник
 Котовникъ, рос. Glechoma hederacea L. —
 кітики, росхідник, лісова м'ята,
 шандра
 Котовъ, котовый — котячий
 Котома, котомка — торба, торбіна, (здр.)
 — торбонька, торбінка; тлумок, (на
 обидва боки) — сакви, (з липи) — бе-
 саги
 Котомочный — торбинковий
 Который — котрий, що
 Коть — кіт, (ласк.) — котусь, (поб.) — котюга
 (зб.) — котва
 Коты — ківді (на ноги)
 Кофе, кофей — кава
 Кофейный — кавовий
 Кофейня — кав'ярня

Кофта — юпка, юпчина, (на хутрі) — кожушанка, хутрянка, кофта
Коцевейка — куціна, кацавейка
Кочань — голівка (капусти)
Кочеванье — таборування, кочування
Кочевать — таборувати, кочувати
Кочевище, кочевье — таборище, кочовище, кочовисько
Кочевой — кочовий, перехожий
Кочегарь — кочегар
Кочень — качан
Коченьть — клякнути, дубіти
Кочерга (залізна) — кочерга, (здр.) — кочержка, (дерев'яна) — коцюба, (держално) — кочержилно, коцюбилно, (пряма дерев'яна) — копістка, ожії
Кочерыга, кочерыжка — качан
Кочеть, кочетокъ — півень, (здр.) — півник, когут, когут, кугут
Кочка — грудка, (зб.) — грудка, груддя, купа, купина
Кочкарникъ — купина, (від кротів) — кротовина, кертвиння
Кочковатый — грудуватий
Кошелекъ — 1) калітка, капшук, (здр.) — капшучок, киса, гаман, (здр.) — гаманець, гаманок, (в поясі) — черес, (здр.) — черешок; 2) рос. *Carsella Bursa pastoris* Moench. — рижуха, мішочки, гірчак, грицики, зозульник, сірики, сухотник, червишник
Кошель — 1) кошіль, кошик, кошівка; 2) калита, калітка; 3) (у млині) — кіш
Кошельковый — калитковий, гамановий, капшуківий
Кошениль — 1) ком. *Coccus* — червець; 2) кармазін, манія, бакан
Кошенильный — 1) червцевий; 2) кармазинний, червчастий, бакановий
Кошеніе — кошення, косіння
Коше(а)чий — котячий. — **Кошечій глазъ**, *Sillex catophtalmos* — котяче око. — **Кошечій хвостъ**, рос.: а) *Amarantus caudatus* L. — д. Амарантъ; б) *Hippuris* L. — хвостняк, сосонка. — **Кошечье золото**, *Mica aurata* — котяче золото. — **Кошечья петрушка**, рос. *Cicuta virosa* L. — бех, віха, воміга
Кошечка — кіцька, кіцьочка, кіця, кіценька, кицюня, кішечка
Кошка — 1) кіцька, кішка; 2) котвиця, якір; 3) рос. *Agriponia Eupatorium* L. — паріло, парнік, гладішник, кішка, кожушка, ліпник, реп'яшкі
Кошки — канчук, трійчатка
Кошкодерь — котолуп
Кошлокъ — бобёр (камчатський)
Кошма — повсть, повстіна
Кошница — кошик
Кошуля — кожушанка
Кошута — ланя
Кошунникъ, ца — блюзнір, ка, блюзник, ця, богозневажник, ця
Кошунство — блюзнірство, богозневага
Кошунскій — блюзнірський, богозневажний

Кошунствовать — блюзнити, блюзнувати, зневажати Бога і с(ь)в'яті речі
Краденое — крадене
Краевой — краєвий, крайній
Краеугольный — наріжний, кутній
Краешекъ — крайок, краєчок, кінчик
Кража — крадіж, крадіжка, крадіжство, злодійство
Край — 1) край, кінець, беріг, пруг, (посуди) — вінця, (судна) — облавок, (чого гострого) — руб, рубець; 2) край, країна, сторона, (здр.) — країнонька, сторононька, (чужа) — чужина, (здр.) — чужинонька, (теплий) — вірій, ірій
Крайне — надто, навмір, через верх, над міру
Крайній — 1) крайній, скрайній, останній. — **По крайней мѣрѣ** — принаймні, принайменше, прецінь. — **Крайняя плоть**, анат. *Raerutium* — залупа; 2) конечний, надзвичайний, надмірний, через верх
Крайность — 1) крайність, скрута, притуга, пригода, халепа, нужденність; 2) надмірність
Крамола — ворохобництво, колотнеча
Крамольникъ, ца — ворохобник, колотник, ця
Крамольничій, крамольный — ворохобницький, бунтарський, колотницький
Крамповать — гремплювати (повну)
Крань — 1) крант, рұл(ь)ка, чіп; 2) (мех.) — лисіця, підвага, журавель
Крапать — крапати, накрапати, капати
Крапива, рос. *Urtica* — кропива, *U. dioica* L. — кропива жалюча, *U. urens* — жигучка, жижка, жигавка, жальчка, жижуха
Крапивникъ, пт. *Motacilla troglodites* — кропивниця, кропив'янка, волове око
Крапивница — кропивниця, красуха
Крапивный — кропив'яний. — **К. малина**, рос. *Cuscuta* — повітиця, привітиця
Крапина — 1) крапля, (здр.) — крапелька; 2) крапка, капка, цятка
Крапленный, крапчатый — крапчастий, крапельастий, цяткований
Крапъ — 1) крапки і д. **Крапина** 2; 2) рос. *Rubia tinctorum* L. — марена
Краса — краса, врода, урода
Красавецъ — красень, красун, (здр.) — красунчик
Красавица — красуня, красовиця, красоліця
Красивый, во — гарний, но, гожий, гоже, красний, но, (у)вродливий, красивий, красоліций, лепський, хорощий, ше, (порівн.) — гарніший, вродливіший, краший, кращіший
Красивѣть — кращати, гарніти, гарнішати, кращішати
Красильный — фарбарний, красильний
Красильня — фарб'ярня, фарбарня, красильня
Красильщикъ, ца — фарбар, ка, фарб'яр, ка, красильник, ця

Красить, ся — 1) фарбувати, красіти, ся, малювати, розмальовувати, (як якою фарбою) — білити, жовтіти, зеленіти, синіти, червоніти, чорніти і т. и.; 2) скрашати

Краска — краса, фарба, барва, (для посуду) — машляк, (біла)-побіль, (жовта) — жовтіло, жовтка, жовто-жар, (клеєва) — кольфарба, (червона) — червінка

Красенькій — червоненький

Краснехонекъ — червонісінський

Краснина — краса (в лиці, на виду); червона пляма

Красно — 1) червоно; 2) годяно, годінняно (про погоду); 3) красно, красномовно

Краснобай, ка — балакун, ха, балаклій, ка, щебетун, ха

Краснобурый — червонобурый

Красноватый — червонястий, червонуватий

Краснозобка — димавка, димівка, *Hirundo rustica*

Красноголовникъ, рос. *Sanguisorba officinalis* L. — родовик, сухозлотиця, ужаче зілля

Краснолицый — червоновидий, червонолиций

Красноперка, риба *Syrpinus erythrophthalmus* — краснопірка, краснопера

Краснорожий — червонопікий

Краснорѣчивый — красномовний, красномовця, промовистий, проречистий

Краснорѣчіе — красномовство

Краснота — червоність

Краснощекій — рум'яний, червонолиций

Красный — 1) червоний; 2) гарний. — **Красная горка** — проводи, провідна неділя, веснянки, танкі. — **Красная дѣвица** — красуня, дівчина гожа, красна. — **Красный дворъ** — двір, (а чорний) — задвірок. — **Красные дни** — ясні, щасливі дні. — **Красный желѣзнякъ** — червона руда. — **Красный звѣрь** — хутровий з(ь)вір. — **Красный корень, рос.** *Anchusa officinalis* L. — медуніця, мединішник, краснокорінь, рум'янка, рум'янчик, воловий язик, свинюшник. — **Красный лѣсъ** — бір, (здр). — бори́к. — **Красная рыба** — безко́ста, хрящова́. — **Красное солнышко** — ясне, красне сонечко. — **Красное слово** — прикладне слівце, прикладка, дотепне слівце. — **Красная строка** — нова стрічка, новий рядок. — **Красный товаръ** — крамний товар. — **Красный уголь** — по́куть, по́куття, (для молодих) — поса́д. — **Красный цвѣтъ, рос.** *Phaseolus multiflorus* Willd. — королів ц(ь)віт, червона квасо́ля. — **Красное крыльцо** — передній га́нок. — **Красный хлѣбъ** — пшениця. — **Красная изба** — с(ь)вітлиця

Краснѣть, ся — червоніти, красніти, рум'яніти, шаріти, (про вогонь) — жевріти, паленіти, (від сорому) — пекти́ раки

Красоваться — красуватися, пишатися

Красота — краса, вро́да, уро́да, (здр.) — вро́донька, лі́потá, ла́дність, го́жість, подóба

Красотка — красуня, красотка

Красочный — красковий, фарбовий; мальовничий

Красть — кра́сти, хапа́ти, злодія́чити

Красться — кра́стися, скрада́тися

Кратеръ — жерло, сопух, кратер

Кратковременность — недовгоча́сність

Краткій — корóткий

Кратковременный, но — недовгоча́сний, но, недо́вгий, го, за малу́ го́дину

Краткосрочный — на корóткий те́рмін

Краткожизненный — недовго́вкий

Краткость — корóткість

Крахмаль — крохма́ль

Краше — кра́ще, кра́шше, лі́пше, гарні́ше, (теж) — кра́щий, а і т. д.

Крашенина — крашани́на, тяжі́на

Крашенинный — з крашани́ни, з тяжі́ни зрóблений, тяжі́новий

Крашеніе — кра́сіння, фарбо́(у)ва́ння

Краюха — окра́єць, окра́йчик, цілу́шка

Кредитивный — ві́рющий, ві́рчий, кредито́ваний

Кредитивъ — ві́рюща, ві́рча гра́мота, креди́тиъ

Кредитный — кредито́вий. — **Кредитное учреждение** — кредито́вий закла́д, кр. устано́ва

Кредиторъ — позича́льник, кредито́р

Кредитовать — пози́чати (кому), боргува́ти, наві́ряти, на ві́ру, на́бір дава́ти

Кредитоваться — пози́чати, ся (у кого), боргува́ти, на ві́ру, на́бір бра́ти

Кредитъ — креди́т, ві́ра, борг

Крейсировать — кружа́ти, кружля́ти

Кремень, ка́мінь *Silex pyromachus* — кре́мінъ

Кремешекъ — кремі́нець, кремі́ньчик, (для гри) — кре́ймах, крем'я́х

Кремль — за́мок, крі́пость, крем'я́ни́ця

Кремневый — кремі́нний

Кремнеземъ — кремі́ни́ця, кремі́нка

Кремнистый — кремі́ни́стий

Кремнякъ — кремі́нець

Кремневый ангидридъ — кремі́нний двоо́кис

Кремнекислота — кремі́нний квас

Крендель — плеті́ник, кала́чик, рога́ль, рога́лик, (сухий) — су́щик

Крендельщикъ, ца — кала́ш(ч)ник, ця, бу́блишник, бублѣ́шниця, бублѣ́йниця

Кренить — нахи́ляти на бі́к

Крепъ — кра́па, фльо́р

Креповый — фльо́ровий

Кресиво — креса́ло, кри́ця

Кресло — кри́сло

Крессъ садовой, крессъ-салатъ, рос. *Lepidium sativum* L. — жиру́ха. — **К. луговой, Cardamine pratensis** L. — болотна жиру́ха

Крестенка — полу́кіпок, (з 16 сно́пів) — шіс-на́дцятка

Крестецъ — 1) полу́кіпок (з 25 сно́пів); 2) криж, кри́жі, пригу́зок, (про пти́ць) — ку́пер, ку́про, ку́прик

Крестикъ — хре́стик, хре́щик

Крестильница — 1) хре́стильниця, хре́щальниця, купе́ля; 2) орда́нь

Крестильный, крестинный — хрестінний, крижмовий
Крестины — хрестіни, (на другий день гулянка) — похрестіни
Креститель — Хреститель
Крестить, ся — 1) хрестіти, ся, хрестом обводити; 2) хрестіти, ся, охрестіти, ся, у віру, у хрест уводити
Крестникъ, ца — хрещеник, похрест(т)ник, хрещениця, похрест(т)ниця
Крестный — хрещений, хрест(т)ний. — **Крестный отецъ, крестная мать** — хрещений батько, хрещена мати. — **Крестный братъ, крестная сестра** — брат, сестра по хресту. — **Крестный ходъ** — процесія, (круг церкви) — обходження, обхід з хрестами. — **Крестное цѣлованіе** — присяга на хресті
Крестовая — церква архиерейська
Крестовидный, образный — хрещатий, хрестатий
Крестовка — 1) лисиця, крижак; 2) (в картах) — хресті, жир, жолуді; 3) рос. *Crucianella* — дід, старець, крижівниця; 4) нічний метелик (*Phalaena*)
Крестовникъ, рос. Senecio Jacobea L., — мерковія, жовтоголовник, свиріпа
Крестовый — жирівий. — **Крестовый братъ** — названий брат, побратім. — **Крестовая сестра** — названа сестра, по-сестра
Крестоносець — хрестонос, крижак
Крестообразно — навхрест, нахрест, охрест, вперехрест, перехрестям, хрест-навхрест
Крестопоклонная недѣля — середохрест(т)ний тиждень, хрестці, середохрестя
Крестцовый — крижовий, хрещатий, хрестатий
Крестъ — хрест, криж (католицький), фігура (на роздоріжжі), охрести (церковні хрести з корогвами). — **Цѣловать крестъ** — присягати. — Хрести на могилах: з голубцями, (на могилі парубка) — з прапорцями, прапирками
Крестьянинъ, крестьянка — селянін, селянка, селюк, селючка. — **Крѣпостной крестьянинъ, крестьянка** — крі(е)пак, крі(е)пачка, підданець, підданка
Крестьянскій — селянський, посполитий, (про кріпаків) — крі(е)пацький
Крестьянство — селянство, поспільство; кріпацтво
Кречеть, пт. Falco gyrfalco — кречет, білор, білоріць; *Falco buteo* — раріг
Крещеніе — 1) хрещення, хрестіння; 2) водохреща
Крещенскій — орданський
Крещёный — хрещений. — **Крещеный еврей** — віхрест
Кривая — крива, кривуля
Кривда — кривда, неправда
Кривизна — кривина, кривість, кривізна, кандзюба
Кривить, ся — кривіти, ся, карлючити, ся. — **Кривить душою** — кривдити, ламати душу, брати гріха на душу, кривіти душою

Кривляться — кривітис, викривлятис
Криво — 1) криво; 2) неправдиво, неправедно, не по правді
Кривобокій — кривобокій, кривоклубий
Кривоватый — кривенький
Кривоглазый — сліпоокий
Криводушничать — кривіти душою
Криводушіе — криводушність
Кривой — 1) кривий, скривлений; 2) (сліпий на одне око) — одноокий
Кривокъ, пт. Naematorus ostralegus — морська сойка
Кривозубый — кривозубий
Криволинейный — кривульний
Кривоногий — кривоногий, клишоногий
Кривоносый — кривоносий, кривоніс
Криворогий — криворогий, туркатий
Криворукій — криворукий, криворучка
Кривосудіе — кривдний суд
Кривотолокъ — крутий, крутяр
Кривоустый — криворотий, кривоустий
Кривошея — кривошия, кривов'яз
Кривулина — кривуля, карлючка
Кривѣть — калічити на око
Кризисъ — криза, кризис, переломова хвиля
Крикливость — криклівість, вересклівість, галаслівість
Крикливый — криклівий, галасливий, галасуватий, галатін, ротатий, пащекуватий. — **Крикливое дитя** — крикса, пискавка
Крикнуть — крикнути, гукнути, гуконіти, (дуже) — зарепетувати, зікнути, (від болю) — ойкнути
Крикунъ, крикунья — крикун, -нка, горлань, горлач, пащекун, -ха, верескун, -ха, галакало, галатін, рева
Крикъ — крик, гук, покрик, (кількох голосів) — гукання, галас, галасування, вереск, (з плачем) — репет, репетування, лемонт, (на рятунок) — гвалт; (гороб'ячий) — ц(ь)віріння, (гусячий) — гегання, геготання, гелготання, (жаб'ячий) — крію(у)кання, кумкання, (журавлиний) — курлюкання, (кані) — кевкання, (курячий) — сокотання, квотання, кудкудакання, (котячий) — нявкання, (лебедів) — ячання, (лелек) — клекіт, (овечий) — мекання, (орлячий) — клекіт, (півнячий) — кукурікання, (перепелячий) — підпідьомкання, (а самиці) — хававкання, (поросячий) — квік, квікання, (с(ь)півучих птахів) — щебетання, (сорочий) — скрекотання, скрекотня, (ц(ь)віркунів) — ц(ь)вірчання, (чайки) — кигікання
Кринъ, рос. Lilium candidum L. — крин
Кристаллизация — кристалізація, кришталювання
Кристаллизировать, ся — кристалізувати, кришталювати, ся, (про воду) — стрілкуватися
Кристаллическій — кристалічний, кришталевий
Кристалль, Crystallus — кришталь, кришталь, (один) — кришталіна, (льодовий) — скалка

Кристалъный — кришталéвий
Критика — 1) крѣтика, рóзбѣр; 2) осúда, поговѣр
Критиковать — 1) критикувати, розбирати; 2) судѣти, гáнити
Критикъ — 1) крѣтик; 2) осúдник, судѣс(ь)вѣт
Критическѣй — 1) критѣчний; 2) осúдливий, глумлѣвий; 3) скрúтний. — **Критическое положеніе** — скрúта, скрутнѣ, критѣчне станóвище
Кричаникъ — гучóк, загóнщик
Кричаніе — кричáння, гукáння
Кричать — кричáти, гукáти, (дуже) — галасувáти, репетувáти, на пуп кричáти, (з плачем) — лементувáти, ревѣти, (журливо з плачем) — скѣглити, скѣмлити, (верескливо) — верещáти, (на кого, сварячись) — грѣмати, гарю(й)кати. — **Кричать карауль** — пробѣ кричáти, гва(л)вт кричáти, гвалтувати; (про ворони й гави) — крѣкати, крáкати, крѣюкати, кáркати, (про горобцѣв) — ц(ь)вѣринькати, (про гуси) — гелготáти, геготáти, гѣгати, (про жаби) — кúмкати, крѣюкати, крѣ(а)кати, (про журавлѣ) — курлѣюкати, курлѣкати, (про индики) — кúркати, белькотáти, (про кози) — мекекати, (про кѣшки) — нявкати, нявчáти, (про качки) — кáхкати, крѣкати, (про кречети) — кúркати, (про лебедѣ) — ячáти, (про лелек) — лелѣкати, клекотáти, (про орлѣв) — клекотáти, буркотáти, (про перепелѣв) — пѣдпѣдьомкати, (а самицѣ) — хавáвкати, (про пѣвнѣв) — кúкурѣкати, (про поросята) — кувѣкати, квѣчáти, (про сороки) — скрекотáти, скреготáти, (про пугачѣв, сов та сичѣв) — пугáти, (а сов і сичѣв ще) — нявкати, (про свинѣ) — хрóкати, рóхкати, вищáти, (про чайки) — кигѣкати, (про ц(ь)вѣркунѣв) — ц(ь)вѣрчáти, ц(ь)вѣркотáти, (про кури) — сокотáти, квоктáти, кудкудакати
Кровавить — крѣвáвити
Кровавникъ, рос. *Convallaria polygonalum* L. — крѣвáвник, куп-зѣлля, рáковийки, чемерѣця, журавлѣнѣ стрючки
Кровавый — крѣвáвий
Кровавый цвѣтъ, рос. *Tropaneolum majus* L. — красóля, красúльки
Кровавѣтъ — крѣвáвити
Кровать, кроватка — лѣшко, лѣжечко, постѣль, постѣлонька, лѣжничья
Кровельный — даховѣй, покрѣвлѣний
Кровельщикъ — вкрѣвáльник, крѣтник, (соломою) — пошивáльник, вшивáльник, (гонтою) — гонтáрь, (залѣзом) — бляхарь
Кровеносный — кровонóсний. — **Кровеносный сосудъ** — жилá
Кровинка — крѣвцѣя, крáпля крѣви, кровѣнка
Кровистый — крѣвáвистий, кровѣистий

Кровля — покрѣвля, верх, дах, стрѣха, (край) — острѣшина, острѣшок
Кровный — рѣдний, крѣвний. — **Кровныя денежки**, моѣ кровное — крѣвáвиця. — **Кровная лошадь** — завѣдськѣй, племѣнний кѣнь. — **Кровная нужда** — нáгла потрѣба. — **Кровная обида** — тяжкá образа
Крововозвратный, -ная жила — кровѣста жѣла
Кровожадничаютъ — жадáти крѣви
Кровожадный — хѣжий, кровожерний, кровожадний, кровожада
Кровожадность — хѣжѣсть, кровожаднѣсть, хѣжацтво
Кровомстителъ — кровомѣс(т)ник
Кровомщеніе — крѣвáва помста, кровопомста
Кровообращеніе — кровобѣг, кровокурѣженя
Кровопѣйство — кровопѣйство
Кровопѣйца — кровопѣй, кровопѣйця, жирод, глитáй, павúк, пѣявка
Кровопротѣіе — кровопротѣтѣя, рѣзанѣна
Кровопротѣный — крѣвáвий
Кровоупусканіе — кровоупуска́ння
Кровосмѣсителъ — кровомѣсник, кровомѣшник, кровозмѣшник
Кровосмѣшеніе — кровомѣство, кровозмѣшеня
Кровососка, ком. *Hirrobosca* — кровосѣсень, *Hirrobosca equina* — клѣщ кѣньськѣй
Кровотеченіе — кровотѣча, кровотѣч. — **Остановить кровотеченіе** — затамувáти, загамувáти кров
Кровоточный — кровотѣчний, кровотѣчий
Кровохлебка, рос. *Sanguisorba officinalis* L. — родовѣк, сухозлѣотиця, ужáче зѣлля
Кровочистительное — кровогѣн
Кровъ — 1) покрѣвля, дах; 2) покрóва, захист, прѣтулок
Кровъ — 1) крѣв, кров, крѣвля, (здр.) — крѣвця, мазкá, пáсока, рудá, юшка, (у жѣнок мѣсячка) — крáска. — **Кровью нажитое** — крѣвáвиця. — **Избить въ кровь** — об'юшити. — **Истекъ кровью** — зѣйшов крѣв'ю, крѣвлѣю. 2) рѣд, плѣд, плѣм'я, порóда, (зневажливо) — кóдло
Кровянистый — крѣвáвистий
Кровяной — крѣв'яний
Кроеніе, кройка — крѣй (р. крѣю), крѣїння, крѣяння
Кроильщица — стѣльничья
Кроильщикъ, ца — крѣяльник, ца
Кроить — крѣяти, крѣїти
Кройщикъ — д. **Кроильщикъ**
Кроликовый — кролѣчий, крѣликовий
Кроликъ, *Lepus cuniculus* — крѣль, корóль, (самѣця) — крѣлѣця, королѣця, (здр.) — крѣлик, корóлик, трусь, (здр.) — трúсик
Кромá — скѣба, лúста, бáйда, (хлѣба з краю) — окрáєць, цѣлúшка, (здр.) — скѣбка, скѣбочка, лúстка, бáйдиця, окрáйчик

Кромка — 1) д. **Крома** (здр.); 2) країка, окрайка; 3) край, окрайок, окраєць (дошки пиляної)
Кромсать, кромшить — чикріжити, кремсати, батувати
Кромѣ — окрім, крім, опріч. — **Кромѣ того** — окрім того
Кромѣшний — окремний; надвірн(і)ий. — **Кромѣшная тьма** — темрява надвірня
Крона — чоло, верховіття
Кропатель, ница — 1) партач, ка; 2) писака, писачка, віршомаз, ка.
Кропать — коперсати, партачити (шити абі-як)
Кропило — 1) кропило, (здр.) — кропильце; 2) рос. *Melilotus officinalis* Lam. — жовтий буркун, луговий буркун, заячий холодок, чемерник
Кропить, ся — кропити, бризкати, прискати, порсвати, ся, (розсолом, ропою) — ропити
Кропкій — крихкий
Кропкость — крихкість
Кропотливый, кропотунь, кропотунья — 1) д. Брюзга; 2) клопотливий, клопотун, морочливий; марудний, на, маруда, човпа
Кропъ, рос *Anethum graveolens* L. — кріп, укріп
Кросна, кросны — 1) кросна, верстат (ткацький); 2) полотно, (нововиткане) — новина
Кротенокъ — кротеня
Кроткій — тихий, смірний, лагідний, благий, (надто) — плохий, плохута
Кротовина — кротовина, купина, кертчина, кертівня
Кротость — тихість, смірність, лагідність
Кротъ, зоол. *Talpa Europaea* — кріт, кертця, потурай, (особливої породи) — зінське щеня
Кроха, крохотка — крихта, кришка, крихтина, (здр.) — крихітка, крихотка, кришечка, росінка, (здр.) — рїска, рїсочка
Крохотный — малюсенький, манюсенький, манюній, дрібненький, дрібнєсенький
Крошево — капуста шаткована
Крошечка — д. **Кроха** (здр.). — **Крошечку** — трішки, трішки, трішечки, трісі, кріні
Крошечный — д. **Крохотный**
Крошить — кришити, локшити, (капусту) — сікти, (шатківницею) — шаткувати
Крошиться — кришитися
Крошка — д. **Кроха** (здр.), (про дитину) — малюсеньке, крихотка. — **Крошка табаку** — країння, різання тютюну
Кругленькій — кругленький
Круглехонекъ, круглешенекъ — круглісінський
Круглина — круглість
Круглить — круглити, закругляти, округляти, обкругляти
Кругло — кругло
Кругловатый, то — круглявий, во, круглястий, то

Круглолицый — круглолиций, кругловидий
Круглость, круглота — круглість
Круглый — круглий, округлий. — **Круглый годъ** — цілий, цілісінський, увесь рік. — **К. сирота** — кругом сиротина
Круглышъ, круглякъ — кругляк (пеньок або камінь)
Круглѣть — закруглюватися, закруглятися
Круговидный — круговидий, круглястий
Круговина, круговенька — круг, коло
Круговой — круговий, коловий. — **Круговая чаша** — ручкова чарка. — **Пить круговую** — кружати, кругляти
Кругозоръ — кругогляд, виднокруг, кругос(ь)віт, обрій. — **Съ широкимъ кругозоромъ** — широкоглядний
Кругомъ — 1) навкругі, круг, округі, навколо, кругом, над'около; 2) цілком, геть усє, геть чїсто
Кругомъ — кружка, кружком, в коло; обертом
Кругообразный — д. **Круговидный**
Кругообращение, круговращение — обертання вколо, коловорот, кружляння, кругобіг, колообертання
Кругосвѣтный — кругос(ь)вітний
Кругъ, (здр.) кружѣкъ — круг, кружок, кружало, кружально, кружальце, коло, кільце; обід, обідєць; покотїло. — **Круги на водѣ** — жмуркі. — **Кругъ общества** — коло, товариство. — **Въ семейномъ кругу** — в ріднім колі. — **Въ своемъ кругу** — поміж своїми. — **Спится съ кругу** — роспитися, спитися
Кружевной — мережевий, мережковий
Кружево — мережка, мережево
Кружекъ — д. **Кругъ**. — **Въ кружекъ** — кружка, кружком, кружком, в коло, очертом
Кружение — кружляння, крутіння
Кружечный — кұхлевий, карна́вковий
Кружить, ся — кружляти, крутити, ся, вертїти, ся, кружати, вїти, ся, (в дорозі) — кругляти, колувати, (про голову) — морочити, ся, крутити, ся, чманіти
Кружка — 1) кұхоль, (здр.) — кұхлик, збанок, водянчик; 2) кварта ($\frac{1}{10}$ частина відра), конов, конівка, конівочка; 3) (церковна) — карна́вка, скарбнічка, скарбонька
Крупа — кұпи, підточини, (грубі) — дерть
Крупеникъ — 1) каша (крута); 2) бабка з крупів
Крупѣнка, крупянка — куліш, кулєшик, крупнік, крупничок
Крупина, крупинка — крупина, крупінка, зерно, зерня, -тко
Крупница — кришечка
Крупичатый — крупічастий, питльований
Крупноватый — чималий
Крупный, но — великий, здоровий, (про дощ) — краплистий, крапчастий, (про

зерно) — дорідний, (про сіль) — дрібчастий. — **Говорить крупно** — говорити з серцем, гостро

Крупність — більшати

Круподерня — драчка, крупорúшка

Крупчатка — пítель, питльовий млин; питльована мука

Крупчатный — питльовий

Крупчатый — крупністий

Крупъ (мед.) — крупá

Крупяной — круп'яний

Кругенець — валах, скіп, заверне(я)ний

Крутень — 1) вихор; 2) водокрут, вир

Крутизна — круча, крутість

Крутить, ся — крутіти, ся, віти, ся, зви́вати, ся

Крутоберегій — крутоберегий, припічкуватий

Крутой — крутий. — **Крутой морозь** — лютий мороз. — **Круто повернуль** — разом, ра́птом поверну́в

Крутѣть — крутішати

Кручение — крутіння, вертіння; сукання

Кручина — журба

Кручинить — завдавати жалю, журити, крушіти

Кручиниться, крушиться — журитися

Кручинный — журний, тужний, журливий

Крушение — розбиття, катастрофа, зруйнування, рострошення

Крушина, рос. *Rhamnus cathartica* L. — жостір, крушина, хробост, жостелина; *R. Frangula* L. — крушина, кручина

Крушинный — жостіровий, крушиновий

Крушить — руйнувати, трошити, розбивати

Крыжовникъ — аг(г)рус, аг(г)руст, аг(г)рест, веприна, верпина

Крылатый — крилатий, криластий

Крылечко — ганочок, рундучок

Крылечный — ганковий, рундуківий

Крыло — крило, (мн.) — крила

Крылышко — крильце, крилечко, криля, (мн.) — крилята, крилечка

Крыльный — криловий

Крыльце — лопатка (у тварів)

Крыльцо — ганок, ганок, ганки, присінки, (верх над ганком) — піддашок, піддашша, (без верху) — рундук

Крымчакъ — крimeць

Крыса, *Mus rattus* — пацюк, шур

Крысёнокъ — паця́тко, щу́рик

Крыситься — виз(ь)ві́ряться (на кого)

Крысй — пацюковий, пацючий, щурячий

Крыть, ся — 1) кріти, ся, (в)укривати, ся, (хату снопами) — вшивати, (хворостом) — півзити; 2) таїти, ся; 3) біти, (у)вбивати, побивати (картами)

Крыша — д. Кровля

Крышка — покришка, накришка, накриття, (на діжу, бодню, труну) — віко, (на улик) — палуба, покривець, (на одержу) — верх, покрива, покрівка

Крѣпительный — кріпучий, зміцняючий

Крѣпить, ся — крі(е)піти, ся, скрі(е)пляти, ся, зміцняти, ся

Крѣпкій — міцний, цупкий, крі(е)пкий, дужий, сильний. — **Крѣпкая водка** — міцна горілка. — **Крѣпокъ на ухо** — не дочуває, глухенький. — **Крѣпкій сонъ** — міцний, твердий сон

Крѣпко — крі(і)пко, міцно, цупко, твёрдо, дуже, здорово, тісно. — **Крѣпко на крѣпко** — дуже сильно

Крѣпковатый — кріпкенький, міцноватий

Крѣпкоголовый (про коней) — твердоуздий, короткоуздий; твердоголовий

Крѣпколобий — твердолобий

Крѣпнуть, -чать — кріпшати, міцнішати, дужчати, твердішати, твёрднути, твердіти, тужавіти

Крѣпостной — 1) кріпос(т)ний, замковий, фортéчний; 2) кріпацький, панщаний, панщанський, крі(е)пак, крі(е)пачка, піддàнець, панщанин, панщанка. — **Крѣпостное право** — панське право, кріпацтво. — **Крѣпостное состояние** — кріпацтво, панщина; 3) кріпос(т)ний (акт)

Крѣпость — 1) міць, міцність, кріпотá, твёрдість, твердотá; кріпость, фортéця, твердіня, замо́к; 3) кріпость (акт). — **Купчая крѣпость** — купча кр. — **Закладная к.** — заставна, заставний лист

Крѣпче — кріпше, дужче, міцніше

Крѣпышь — 1) дужак, де́белень, моца́к, гудз, гудзо́к; 2) скна́ра, кре́мiнь, жмйкрут

Крюковатый — карлючкуватий, кривульчатий, колінкуватий

Крюкъ, крючёкъ — гак, гачо́к, крюк, крючо́к, (з двома або чотирма гачками) — козу́лька, карлю́ка, карлю́чка, закарлю́чка, ключ, клю́чка (журавлів), (з булавою) — ковінька, (в одежі) — гаплі́к, гапличо́к, дід і ба́бка, ко́ник і ко́білка, (коло дверей) — за́щіпка, (для гри на струнах) — бі́йце. — **Согнуть въ крюкъ** — в дугу зігнути. — **Ввернуть крючекъ** — карлючку загнути

Крючить, ся — 1) карлючити, ся, загинати, ся, козу́бити, ся, кúрчитися; 2) утиска́ти, угніта́ти

Крюковатый — 1) карлючкуватий, гачкуватий; 2) приче́па, приче́пливий

Крюкотворецъ, крюкотворъ — крючо́к, карлю́чка; кру́тий

Крюкотворствовать — карлю́чки, закарлю́чки, артику́ли гну́ти, загинати

Кряжь — 1) окорéнок, при́корень, пень; 2) па́смо, стяг (про гори); 3) г(г)рунт, шар, верствá (землі)

Крякать — крякати, ка́хкати

Кряхтѣть — кректа́ти, крехта́ти

Кстати — до речі, до діла, до слова; на́руч, на́ручно, на ру́ку ковінька. — **Не кстати** — не до речі, не до слова, не до діла, не до ладу́, не до шми́ги. — **Кстати случиться** — нагоді́тися

Ктиторь — 1) фундатор (церкви); 2) титарь, (помішник його) — підтитарій, підтитарний, (жінка) — титариха, (син) — титаренко, (дочка) — титарівна

Кто — хто. — **Кто бы ни былъ** — хто б не був. — **Кто-нибудь, кто ни есть, кто-либо** — хто-небудь, абі-хто. — **Кто-то** — хтось. — **Кого-то** — когось

Ктому — до того, окрім, опріч того

Кубариться — крутітися, клубком котітися

Кубарь — дзіга, вертілка. — **Скатиться кубаремъ** — котком, клубком покотітися; полетіти сторч, сторчакá, беркіцьнутися

Кубическій — кубічний

Кубовастый — банькатий, круглобокий

Кубокъ — кубок, півночка, пугарь, чарка

Кубъ — 1) лембик; 2) куб

Кубышечки, рос. *Nuphar luteum* Smith. *Nymphaea lutea* — глечики жовті, жовте латаття, водяний мак, (квітки) — бабки, (овоч) — збанок, збаночки, (листя) — капелюші, (корінь) — товстун

Кубышка — банька, діжечка

Кубышникъ, рос. *Cytisus biflorus* L' Her. — зіновать, дереза

Кувшинный — глековий, ж(з)бановий

Кувшинъ, кувшинчикъ — глек, глечик, глечичок, (широкий) — гладуш, гладущик, (круглобокий) — жбан, збан

Кузырканые — перекидання, переверти

Кувыркатся — перекидатися, перевертатися, беркіцьнутися

Кувыркъ — беркіць. — **Кувыркомъ** — беркіць, перекидьки, перевертом, сторч, сторчакá

Куда — куді, кудюю. — **Куда-либо, -нибудь, ни есть** — куди-небудь, абі-куди. — **Куда-то** — кудись, десь

Куда какъ — диво як, ач як!

Кудахтанье — кудкудакання

Кудахтать — кудкудакати

Куделица, куд(ж)ель — куделя, куделиця, кужіль, (на гребіні) — мічка, кукла

Кудель-барашки, рос. *Primula veris* L. — божі ручки, біла буквиця, медяник, медяничкі, медяник-зілля, сорочі лапки, котики, первоц(ь)віт, проліски, ключики, гадінниця

Кудерь, кудри — кучерь, кучері

Кудесить — 1) чарувати, чаклувати, ворожити; 2) штукарити, броїти, шурубурити

Кудесникъ, ца — 1) чарівник, ця, знахарь, ка, ворожбіт, ворожка; 2) штукарь, ка, галабурдник, ця

Кудесы — чари, знахарство і д. Волхованіє

Кудреватый — кучерявенький

Кудрявецъ, рос. *Chenopodium Botrys* L. — марь

Кудрявить — кучерявити, кучері звивати

Кудрявчикъ — кучерявчик

Кудрявый, во — кучерявий, во

Кудрявьть — кучерявіти

Кудряжка — кучерявчик, кучерявка

Кузнецкій, -ческій — ковальський

Кузнецовъ — ковалів

Кузнецъ — коваль, (жінка) — коваліха, (син) — коваленко, ковальчук, (дочка) — ковалівна

Кузнечество — ковальство, ковалювання. — **Заниматься кузнечествомъ** — ковалювати

Кузнечикъ, Gryllus — коник, кобілка; *Tettigix* — кобілиця; *Locusta* — трав'яний коник

Кузница — кузня, (мн.) — кузні

Кузничный — кузнячий

Кузовенька, кузовокъ — кошик, козуб, козубка, козубенька

Кузовъ — 1) д. Корзина; 2) ящик, кіш, короб

Куканъ — 1) кукан, нанизка (для риби); 2) нїзка, в'язка

Кукишъ — дуля, фіга, фіга, хвіга. — **Давать, крутить кукишъ** — тикати, давати, сукати дулі

Кукла — ляля, лялька, лялечка

Куклеванецъ — кукільван

Куклина — лушпайкі, шабатурка

Куковать — кувати, кукати

Куколка — 1) лялечка, лялька; 2) Пура — лялечка, ляльочка, засклеп (в змінах комах), (у мурашок) — подушка, подушечка

Куколь, рос. Lolium temulentum L. — кукіль і *Lychnis dioica* Dc. — кукіль, куколіця, купальник, сліпак

Кукольный — ляльковий. — **Кукольный театр** — вертеп, кумедія

Куксить — терти очі, кулакі росіти

Кукуруза, рос. Zea. Zea Mays L. — кукур(у)за, пшенічка, пшінка

Кукушка, кукушечка, пт. Cuculus canorus — зозуля, зозулечка, зозуленька, зозулька

Кукушечій — зозулячий

Кукушкинъ — зозулін

Кукша (пт.) — камінничок, *Soticola*

Кулага — кваша

Кулакъ — 1) кулак; 2) молот (у мулярів); 3) паля, рало; 4) кулакá (вроблені у млиновий вал); 5) глитай, жмікрот, дерілюд, доюн

Кулганъ — жбан, збан

Кулдыкать — белькотати, гельготати (про индика)

Кулебяка — пиріг з рибою

Кулёкъ — кульок (з рогожки). — **Попасть изъ кулька въ рогожку** — з дощу та під рінву

Кулига — 1) д. Куликъ, особ, породи *Scoloraх foedoa*; 2) зруб, паленіна, новина

Куликало — випивайло, п'як, п'янюга

Куликать — запивати

Куликъ, пт. Scoloraх — кулік, куличок

Кулиса, кулисы — лаштунки

Куличій — куличовий

Кулички: у черта на куличкахъ — ка'зна де, у чорта в зубах

Куличь — паса, (висока) — папушник, баба
 Культєпá — кукса (з переломаними пальцями)
 Культивировать, культиваторь — культивува́ти; культу́рник, культу́ватор
 Культа, культявий — 1) кікоть (рука або нога без всіх пальців); 2) безпалький, безпалько
 Культавѣть — шкандибати, шки(а)тульгати, кульгати
 Кума — кума́, кумонька, кумася, кумасенька, (жінка кумова батькам дитини) — пакумка
 Куманє́къ — кумась
 Куманика, кумашиха, рос. *Rubus caesius* L. — ожина, ожинник, чорниця
 Куманьковъ — кумасів
 Кумачь — кита́йка
 Кумачный — кита́йчатий
 Куминь, кумушкинь — кумин, кумасин
 Кумирь — божок, ідол, іділ, бовван
 Кумиться — куматися
 Кумовство — кумство, кумівство
 Кумовъ — кумів
 Кумушка — кумонька, кумася
 Кумъ — кум, (здр.) — кумась, (мн.) — куми (прохані, стрічані і одкупні)
 Кумысь — куміс
 Куна, куница, зоол. *Mustela* — куніця, куна, куночка
 Куній — кунічий, кунячий
 Кунять — куняти, окунів ловити
 Купало, рос. *Ranunculus acris* L. — козелець, дрібноц(ь)віт, жовтобрюшник, зілля од трясці, терпй-біда
 Купальница — 1) д. Купало; 2) рос. *Trollius europaeus* L. — вовча лапа, вовчий копит, прикрит, волоче око, волівочко
 Купальный — купаловий, купальний
 Купальня — купальня, лазенька
 Купальщикъ, ца — купальник, ця
 Купаніє — купання, купанка
 Купать, ся — купати, ся
 Купель — купеля, хрестильниця
 Купє́на, рос. *Convallaria Polygonatum* L. — купзілля, купіна, ракові шийки, чемеріця, натягач, одхасник
 Купецъ, — купець, крамарь, (дочка) — купцівна, крамарівна, (син) — крамарє́нко, крамарчук
 Купеческій — купецький, крамарський
 Купечество — купецтво, крамарство
 Купечествовать — купцювати, крамарювати
 Купина — куш, крак, корч
 Купить — купити. — Купленный — куплений, купований
 Куплетъ — 1) (у віршах) — куплет, коліно; 2) с(ь)півомовка
 Купля — купля, купування, купівля
 Купно — вкупі, разом, гуртом, спільно
 Купный — спільний, гуртовий
 Куполь — баня, маківка
 Купорить — затикати й засмолювати
 Купоросный — купервасовий, вітроголовий
 Купорось, *Vitriolum* — купервас, вітроголь.

— Зелений, желѣзный, сапожный купорось. *V. martis* — купервас. — Мѣдный, синій купорось, *V. coeruleum* — синій камінь. — Бѣлый, цинковый купорось, *V. album* — вітроголь, крімза

Купрь — купра, підхвістя, куприк
 Купцовъ — купців, купецький
 Купчая — купча
 Купчиха — купчиха, купчийця, крамарка
 Купчишка — крамарчук
 Купырь, рос. *Angelica* — дзєнгель
 Купырь красный, рос. *Anthriscus sylvestris* Hoffm. — бугіла, борщівник, свербігуз, ганус
 Куранты — дзигарі (з музикою)
 Курбетъ — дібки, цапки
 Курганъ — могила, (межовий) — кіпєць, (з піску) — кучугура
 Кургузый — кучий
 Курєніє — 1) куріння, палення; 2) курево, каділо
 Курєнный — курінний
 Курєнокъ — курча, курчатко, курченя, куря, курятко, (мн.) — курчата, курченята
 Курєнь — курінь
 Курилка — курецька кімната, курільня
 Курило — гуляка, гультяй, гульвіса
 Курильница — кадільниця, каділо
 Курильщикъ, ца — курець, курій, ка, (з люльки) — люлєшник, ця
 Куриный, курій — курячий
 Курительный — курільний, кадний. — Курительный табакъ — тютюн, (здр.) — тютюнєць. — Курительная трубка — люлька, (здр.) — люлєчка. — Курительное вещество — курево
 Курить, ся — 1) кадіти, ся, курити, ся; 2) (тютюн) — курити, палити, піхкати, пахкати; 3) (горілку) — гнати, курити, ся
 Курица — курка, құря, (здр.) — курочка, (ласк.) — куріпочка, куріпка, (галанська) — галанка, галаганка, (подитячи) — тютя; (інші породи): волохата, пелехата, голошійя, чубата і др.
 Куричий — д. Куриный. — Куричья слѣпота. — 1) рос.: а) *Ranunculus arvensis* — куряча сліпотá; б) *Chelidonium majus* L. — глекопár, глечкопár, гладешник, гладешник, чистотіл, сирє зілля, прозорник; в) *Caltha palustris* L. — латаття, калюжниця, попики; 2) мед. *Noctalgia* — куряча сліпотá
 Курлыкать — курлюкати, курлікати
 Курникъ — 1) пиріг (з курятиною); 2) курник (хлів), куча (в хаті), коєць
 Курноска — кірпа, кірпáта
 Курносый — кірпáтий
 Курной — курний, димний
 Курныкать — мугікати, жебоніти (гуртом)
 Куровникъ, рос. *Euphorbia* — молочай, молочак
 Курокъ — курок, зайчик
 Куролесничать — фіг(г)лювати, брóити, штукарювати, творити чуда

Куролесникъ, ца — щтукáрник, ця, чудо-
твóрець, чудасійник
 Куропатка, пт. *Tetrao perdrix* — куріпка,
 (здр.) — куріпочка, куропа́тва, (ма-
 ле) — куріп'я (р. куріп'яти)
 Куропаткинъ, куропа́чий — куріп'ячий
 Курослѣпникъ, курослѣ́пъ, рос. — а) *Cornus*
sanguinea L. — свиді́на, свідва,
 спиж, свидовé дѣрево; б) *Anagallis*
arvensis L. — кúрячі óчки, кúряча
 сліпотá
 Куроцапъ — курохвát, куроца́п
 Куртажнѣй — фáкторський, факторóвий
 Куртажъ — факторóве, фáкторне
 Куртка — кúртка, куці́на; кажанóк
 Курушка — кúрево, (з смоли) — козубéць,
 (з гуль на дереві) — скрепúха
 Курчавка — кучеря́вка, кучеря́вочка
 Курчавѣй, курчатѣй — кучеря́вий
 Курчавѣть — кучеря́вити
 Курчеватѣй — кучеря́венький
 Куры — кúри, (курéй). — Строить куры —
 бісики пускати; підлабу́знюватися
 Куръ-зелье, рос. *Mercurialis perennis* L. —
 про́ліски, бажáнна трава́
 Курьёзнѣй — кумéдний, чудасійний, кур-
 йóзний
 Курьёзь — чудасія, кумéдність, курйóз
 Курьеръ — гонéць (р. гінця), кур'єр
 Куря — 1) курча́; 2) инди́ча, инди́чатко
 Курятина — кúрятина
 Курятникъ, ца — 1) курні́к; 2) курола́пник,
 ця (що торгує); 3) курохвát, куро-
 ца́п (що краде); 4) рос. *Galeopsis* —
 жабрі́й, жабрик
 Курятнѣй — кúрячий
 Курячий — д. Кури́ний. — Куря́чья трава,
 куря́чи черёвы, рос. *Stellaria me-*
dia Smith. — мокре́ць, мокрі́ця. — Ку-
 ря́чья слѣ́пота, рос. *Lamium purpu-*
reum L. — ша́ндра, кра́сна кропи́ва
 Кусяка — 1) ком. *Mordella* — щі́(і)павка;
 2) куся́ка, куслі́вий, кусю́чий
 Кусаніе — кусáння
 Кусать, ся — 1) кусáти, ся, гри́зти, ся. —
 Кусаю́щійся — куслі́вий, кусю́чий;
 2) ши́(і)пати, ся, пекти́
 Кусковѣй — кусковѣй
 Кусокъ, кусочекъ — кусóк, кус, кúсень,
 (поб.) — кусма́н, (здр.) — кусóчок, шма-
 то́к, шмат, шматóчок, кавáлок, ка-
 вáлочок, (землі) — ски́ба, (хліба) — ски́б-
 ка, ски́бочка, шматóк, лúста, лúст-
 ка, лúсточка, ба́йда, окра́єць, окрай-
 чик, (м'яса) — шматóк, кусóк, (дріб-
 ненько покра́яного) — кри́шеник,
 кришені́на, (чого крихкого) — дрі-
 бóк, дрібóчок, (са́хару) — гру́дка,
 гру́дочка, (масла, каші, глини то-
 що) — гру́дка, (здр.) — гру́дочка, (поб.)
 — грудомáха, (глини замішаної) —
 шна́рунок, (паперу) — кла́птик, (тка-
 нини) — кла́потъ, кла́птик, шматі́-
 на, (цільний) — шту́ка, цільні́к, (про
 полотно) — сувій, сувійчик, (шкури)
 — шкурáт, шкурáток
 Кустарникъ — чагарні́к, чага́рь, чага́рі,
 ку́щі, корчі, (в балці) — байра́к

Кустарнѣй — чагарні́ковий, корчовѣй. —
 Кустарнѣй промы́сель — дрі́бний, хат-
 нѣй про́мисел. — Кустарнѣй издѣ́лія —
 хатні́, домо́ві ві́роби, (про полот-
 но) — домотка́не, домотка́н, (про сук-
 но) — домоді́льне
 Кустаръ — кустáрь, хатнѣй, дрі́бний про-
 мисло́вець
 Кустистѣй — ку́щистѣй, купчѣй, кор-
 чѣй, чистѣй, (про хлі́б і траву) —
 рунѣй
 Куститѣся — ку́щитѣся, корчѣитѣся, (про
 хлі́б і траву) — рунѣ́тѣся
 Кустовой — ку́щовий, ку́щастѣй
 Кусть — ку́щ, (здр.) — ку́щик, ку́щикок,
 корч, ко́рчик, крак
 Кутать, ся — ку́тати, ся, об(за)гортáти, ся,
 тушкува́ти, ся
 Кутѣжь — гу́льня, гу́льба, за́гра
 Кутейникъ — книшо́хвát, книшола́п, куп-
 ді́й
 Кутерма — 1) д. Вью́га; 2) гармиа́(і)дер, роз-
 горді́яш, ша́рварок, бу́ча, ко́лотня́;
 3) риба *Salmo lacustris* — голова́-
 ти́ця
 Кутило — гу́льтяй, гу́ляка, гу́львіса, чар-
 ко́ду́й, за́грай, бра́жник
 Кутить — 1) кру́тити, вихрува́ти (про ві-
 тер): 2) гу́ляти, гу́льтяюва́ти, піти-
 гу́ляти, ку́рити, бенкетува́ти, пі-
 я́чити
 Кутникъ — ку́ча (курні́к під лавкою)
 Кутокъ, анат. *Cantus oculi* — куто́к, ку-
 то́чок
 Куть — 1) кут, куто́к (в хаті́ коло дверей);
 2) матнѣ́й, гузі́рь (невода)
 Кутья — ко́ливо
 Кухарить — кухова́рити, кухо́рюва́ти, ку-
 ха́рити
 Кухарка — кухова́рка, ку́харка
 Кухаркинъ — кухова́рчин, ку́харчин
 Кухмейстеръ — ку́хмайстер, ку́харь
 Кухня — ку́хня, пека́рня
 Кухоннѣй — ку́хенний, ку́хняний, пекар-
 ня́ний
 Куча — 1) ку́па, (здр.) — ку́пка, ко́пиця, (хво-
 росту, лому) — ва́лява, (бу́ряків,
 огі́рків то-що) — бурт; 2) ба́гато, си́-
 ла, тиск, нава́л
 Кучеляба, рос. *Strychnos Nux vomica* L. —
 цимбу́ха
 Кучерская — машта́рня, фу́рма́нська
 Кучерской — ві́зничий, фу́рма́нський, маш-
 талі́рський
 Кучеръ — ві́зник, фу́рман, поганя́йло, по-
 го́нич, машта́лр
 Кучить, ся — 1) згрома́жувати, ся, ку́пчити,
 ся, скúплювати, ся; 2) ку́чити, до-
 кучáти, набрида́ти
 Кучища — кучугу́ра
 Кушакъ — по́яс, пас, ре́мінь, (на гроші́) —
 че́рес
 Кушаніе — їда́, їди́ння, ї́дження, смакува́н-
 ня
 Кушанье — стра́ва, потра́ва, ї́жа, ї́ство,
 їда́, наї́дки, (варене) — ва́рево, варе́-
 не, (печене) — пече́ня, печі́сте, пече́-

не, (скоромне) — скоромина, скоромне, (пісне) — пісніна, піснє. — Де-які страви на Україні: бігус (капуста з свининою), бріндзя (сир з овечого молока), бұцик (або) бұцики (галушки або варениці, смажені на маслі), варєники, вар(а)єніці (шматочки тіста з маслом і сметаною), галушкі, голубці (каша, часом з м'ясом, загорнута в капустяне листя), зátірка, катламá (коржі в баранячому смальці), грўця (ячмінна каша з горохом), квáша (соложене тісто з грушками або калиною), кутя (пшениця зварена з медовою ситою або коливо на С(ь)в'ятвечір), лемішка (запарене гречане борошно), локшина (різане тоненько тісто), макоржєники (різані яблука, спечені в яйцях), мамаліга (з кукурузяного борошна), орішки (пальчики з тіста на смальці), пампұшки, гречáники, лєжні, пенцáк (каша з цілих ячмінних крупів), постромá (сушена на сонці баранина), пұтря (рідка лемішка), рябкó (з пшона з м'ясом), тетєря (з гречаної муки з пшоном, з олією), утрібки (солянка з печінок і тельбухів), шарпаніна (пшенишне тісто з юшкою з тарані або чабака), ший-

ник (з ракових шийок), шуликї, (коржики з маком і медовою ситою), шупóня (горох з пшоняною кашою)

Кушать — їсти, живітися, хліба-соли вживати, споживати. — **Кушайте!** — живіться, живітесь, трапезуйте; призволяйтесь

Кушачный — поясовий

Кушетка — канáпка, канапéя (мняка)

Кушурь, рос. Scirpus — осітняг

Куща — намет, курінь, катрýга. — **Праздникъ кушей** (у жидів) — кúчки

Куяки — тилягї

Къ — до, на, під, к, ік. — **Къ востоку, къ западу, къ сѣверу, къ югу** — на схід, на захід, на північ, на південь. — **Къ вечеру** — над вєчір, до вєчера. — **Прибѣгать къ Богу** — удаватися до Бога. — **Идти къ кому** — іті до ко́го. — **Любовь къ людямъ** — любóв до людéй. — **Идетъ къ лицу** — до лиця, личить. — **Пригласить къ обѣду** — запросити на обід. — **Приговорить къ смерти** — засудити на смéрть. — **Къ сожалѣнію** — на жаль. — **Къ стыду** — на сóром, на встид. — **Къ концу** — під кінець, на кінець. — **Перемѣниться къ лучшему** — змінитись на краще, на ліпше. — **Къ нему, къ ней** — до ньóго, до неї. — **Къ чему клонится** — до чóго йдётся

Л.

Лабазникъ — 1) мучнік, борошняник; 2) рос. Spigaea Ulmaria L. — бузинá болóтна, медúниця, гірóшник, огірóшник, кáшка, жáб'ячі конопéльки

Лабазня, лабазъ — крамніця з муко́ю, комо́ра, шпихлір

Лабзиться — ла́ститися, ла́щитися, лабу́зитися, підлабу́знюватися, підсипáтися

Лава — 1) ла́ва, гаму́ла; 2) кла́дка; 3) жи́вий міст

Лавина — сніго́ва ла́ва, лаві́на, ледозва́л

Лавировать — керува́тися, вikeróвувати, спринцува́ти (в грі в м'яча), лавірува́ти

Лавка — 1) ла́ва, ла́вка, ла́вонька, (рухома) — ослін, ослі́нець, ослінчик; 2) крамні́ця, крама́рня, склеп. — **Книжная лавка** — книга́рня

Лавочникъ, ця — крама́р(ь), ка, (зневажливо) — крамарчу́к

Лавочниковъ, лавочницынь — крама́рський, крамарів, крамарчин

Лавочный — крамні́й, крамський, крамові́й

Лаврь, рос. Laurus nobilis L. — лавр, лаврі́на. — **Пожина́ть, собира́ть лавры** — сла́ви зажива́ти, залуча́ти, добува́ти

Лавровый — лавро́вий

Лавчонка — крамні́чка

Лагерный — таборóвий, обóзний

Лагерь — та́бор, кіш, обóз, стан, станóвисько, (місце, де був табор) — табо́ріще. — **Стать, расположиться лагерьемъ** — та́бором, кошéм, обóзом ста́ти, отáборитися

Лагуна, мн. лагуны — лимáн, наму́л

Лагунка — мазні́ця

Ладанъ — ла́дан, каді́ло. — **На ладанъ дышетъ** — на Бо́жій дорóзі, на тонку́пряде́, (шуткуючи) — три чі́сниці до смéрти

Ладить, ся — ла́годити, ся, ладна́ти, ся, ла́дити, ся, лаштува́ти, ся, рештува́ти, ся; еднáти, ся, зго́жуватися, годі́тися, умовля́тися. — **Дѣло ладится** — спра́ва на́лагожується. — **Онъ со всѣми ладить** — він зо всіма́ в до́брій зла́годі. — **Не ладить между собою** — між ні́ми нела́года

Ладно — 1) ла́гідно, в ладу́, в зла́годі, у зго́ді; 2) до́бре, гара́зд, сі́лькісь, інóси

Ладный — 1) ла́гідний; 2) до́брий, га́рний

Ладонка — ла́данка, по́душечка; каді́ло

Ладончатый — долóнястий

Ладонь — 1) долóня, (здр.) — долóнька; 2) тік

Ладоса, ладоши — долóня, долóнька, доло́шки. — **Бить въ ладоши** — плеска́ти в долóні, в доло́шки, (до дітей) — ла́дки робі́ти, ладу́сі, ладу́сеньки, те́сі

Ладунка — ладівниця, (здр.) — ладівнічка
Ладь — 1) лад; 2) ла́года, зго́да, зла́года
Ладья — чо́вен, дуб
Лажный — промінний
Лажь — промінне
Лазареть — шпита́ль, лазаре́т
Лазать, лазить — ла́зити, плазува́ти, (на гору) — вила́зити, виліза́ти, де́рти-ся, (з гори) — зліза́ти, (рачки) — рачкува́ти
Лазея, лазейка — прола́зка, вилазка, ла́зів-ка.
Лазка — ла́зіння, по́взання
Лазня — сту́панка, до́шка з дірка́ми
Лазоревка, пт. *Parus coerules* — сини́ця
Лазоревый, лазуревый — блакі́тний, блакі́т-ний
Лазунь — лазі́й
Лазурь — 1) фа́рба блакі́тна; 2) блакі́ть, блакі́ття, блакі́ть
Лазутчикь — пласту́н, вивідач; нішпор-ка
Лазь — пересмик, про́смик
Лазья — вічко, о́чко (в улику)
Лай — га́вкання, бреха́ння, гавкотня́
Лайка — ла́йка (шкурка)
Лайковый — ла́йковий
Лайкій — гавку́чий, зв'ягли́вий
Лакей — лаке́й, (зневажливо) — лаки́за, льо́-кай, ло́кай, покойо́вий, пахо́лок
Лакейничать — лакеюва́ти, локаюва́ти, льо-каюва́ти
Лакейскій — лаке́йський, л(ь)о́кайський, ла-кеюва́тий
Лакеишко — лаки́зка, лаку́зка
Лакировать — лакува́ти, лачи́ти, поко́щувати, ло́щити. — **Лакированный** — ла́че-ний, лако́ваний
Лакомець, лакомка — ласу́н, ласу́нка, ласу́-ха, ласі́й, ка, (здр.) — ласуне́ць, ла-гомі́нець
Лакомиться — ласува́ти
Лакомство — ласо́щі, ла́коти, ла́кітки, ла(я)-гомі́нки, сма́кощі
Лакомый, мо — ласі́й, ласо́
Лакрица, лакричникь, рос. *Glycyrrhiza echi-nata* L. — локри́ця, соло́дкий ко́рінь вербе́ць соло́дкий, солоде́ць, соло-ді́ка
Лакь — лак, по́кіст, полі́ва
Лама (зоол.) — ля́ма, Lama
Лампа — ля́мпа, гасні́к, гасни́ця, га́с-ка, га́сочка, газни́ця, га́сло. — **Под-нять, опустить лампу** — підкруті́ти, прикруті́ти гасні́к, ля́мпу
Лампада — ля́мпада
Лампась, (мн.) лампасы — ви́пуск, ви́пуски, па́сма, кра́йка, кра́йки, лампа́с
Ламповщикь — ля́мпа́рь
Ландшафть — ландша́фт, краєві́д
Ландкарта — ландка́рта
Ландышь, рос. Conwallaria majalis L. — кон-ва́лія, ва́нник
Ланита, ланиты — щока́, (здр.) — щі́чка, (мн.) — що́ки, ли́ця, (здр.) — ли́чка
Ланцеть — пуща́дло
Лань — ла́ня, *Cervus dama*

Лапа — ла́па, (здр.) — ла́пка, ла́понька, (поб.) — ла́писько. — **Вь лапу** (теслярське) — в замо́к, в замкі́, в зру́б
Лапа львиная, рос. Alchemilla vulgaris L. — при́воротень
Лапистый — лапа́тий, лапа́стий
Лапотникь — верзу́нник, лапацо́н (про бі-лорусів)
Лапоть, (мн.) лапти: (личані) — лича́к, ли-чаки́, верзу́н, -й, (шкуратяні) — пості́л, постолі́, хо́дак, хо́даки́, (легенькі на Поді́ллі) — ра́влики, (поворозки до постолі́в) — во́локи
Лапоухій — капла(о)у́хий, клапову́хий
Лапта — гі́лка
Лапухь, лапушникь, рос. Larra — ло(и)пух, *L. major* Gärtн. — ді́вник, реп'яхи́
Лапушка — зіро́нька, ясочка
Лапчатка, рос. Potentilla anserina L. — гу-ся́тник, гу́сячі ла́пки, золототі́сяч-ник, золотні́к, підбі́л, пов'я́зок, м'я-ку́ш, білочник
Лапчатый — лапа́тий
Лапша — ло́кшина, ло́кша. — **Рѣзать лапшу** — ло́кшину криші́ти
Ларець, ларчикь — скрі́нька, шкату́ла, (подорожні́й) — погребе́ць
Ларь — 1) рунду́к, штанда́ри; 2) (у млині) — скрі́ня
Ласа, ласина — пля́ма (довгаста)
Ласить — пля́мити
Ласица, ластка, зоол. Mustela nivalis — ла́с-ка, ла́сочка
Ласка — ла́ска, ласка́вість; милува́ння, ми-ло́щі, голу́блення
Ласкатель — ласка́вець, облесник
Ласкательный — голу́бливий
Ласкательство — облесні́сть, підлещу-вання
Ласканіє — милува́ння, голу́блення, песту-вання, пе́щення
Ласкать — ласка́вити, голу́бити, пестува-ти, песті́ти, милува́ти, (собак) — ла́щити
Ласкаться — ла́ститися, ла́щитися, під-лізува́тися, підлещува́тися, підла-бу́знюватися, примі́люватися
Ласковость — ласка́вість
Ласковый, во — ласка́вий, во
Ластиться — ла́щитись, лаку́зитись
Ластовень, рос. Vincetoxicum officinale Mönch. — борода́ч, змія́чий ко́рінь, ра́нник, стру́чкі, ломі́ніс
Ластовица — ла́стка, ла́стівка (клин в со-рочці́ під пахо́ю)
Ласточка — 1) д. **Ласица**; 2) пт. *Hirundo urbica* — ла́стівка, (здр.) — ла́стівочка, ла́стівонька, (мале) — ласті́веня, ла-сті́в'я, -тко
Ласточкинь — ласті́в'ячий, ласті́вча́ний, ластові́нний
Ласть — 1) мі́ра (12 четвертей); 2) вага́ (120 пудів)
Латина — ла́та
Латникь — панце́рник
Латунь — жо́вта мідь, мося́ж
Латунный — мося́жний

Латы — пánцер, тиягі
Лафа — зиск, удача; лафа
Лафеть — лафёт (коло гармати)
Лацкань — одворót (в одежі), кляпа
Лачуга, лачужка — хатина, хатчина, хижка, халупа, халупка
Лаять — гáвкати, брехáти, (про багатьох собак) — валувáти
Лбовый — лóбовий, черепóвий, чільний
Лганьё — брехáння, брехня, брэхні, бріхні
Лгать — брехáти, (инколи), — побріхувати, (за другим) — підбріхувати
Лгунишка — брехунéць, брехáчка
Лгунь — брехун, брехáч, плетюга, (дуже здатний брехати) — чистобрéха, скоробрéха, (що багато бреше) — стобрóха, (що помагає другому брехати) — підбрéхач
Лгунья — бреху́ха, бреху́нка, брехáчка, брэхтя
Лебеда, рос. *Chenopodium i Artriplex* — лобода, (стебло її) — лободина, (зроблений з неї) — лободяний
Лебедёнокъ — лебедя́, -тко, (мн.) — лебедята
Лебёдка — 1) лебідка, лебёдка, лебі(é)дочка, лебі(é)донька, лебедіця, лебедя́ночка; 2) ко́лoворот
Лебедь, пт. *Anser cygnus* — лебідь
Лебезить — крутітиса, звивáтиса, дрібцюва́ти (перед ким), лабу́зитиса, підлещуватиса (до кого)
Лебяжий — лебедіний, лебедячий, лебедій
Левкасить — ґрунтува́ти
Левкась — ґрунт (ґрунтова фарба)
Левкой, росл. — левко́нія, *Matthiolla incana*
Левъ — лев, (здр.) — ле́вик, (мн.) — леві
Легать — посланéць, легáт
Легель — лежа́к (в будові)
Легендарный — легенда́рний, легендо́вий
Легенда — легéнда
Лёгкій, легко — лёгкий, лёгко; вільний, но; (про їжу) — варкий, легкостра́вний; (про повіз) — роскóтистий; (про землю) — пухкий. — **Лёгокъ на поминѣ** — про вóвка помóвка, а вовк і в хáті. — **На лёгкую руку** — на швидку́ руку, абі-як. — **Лёгкаго поведенія** (про жінжу) — повія, слаб(к)а́ на утóри
Легковатый — по́легкий, легко́ватий
Легковоспламеняемый — палю́чий, палкий, займістий
Легковой — лёгкий, легкoтáглий
Легковой извозчикъ — легкoтáглий візник, дорожка́рь
Легковѣріе — легкові́рність
Легковѣрный — легкові́рний
Легковѣсный — лёгкий, легкова́гий.
Лёгкое, (мн.) легкія — лёгке, лёгкі(и), легéня, легéні
Легкомысленность — легкодóмність, нерозва́жність
Легкомысленный — легкодóмний, нерозва́жний
Легкомысліе — легкодóмство, легкодóмність
Лёгкость — лёгкість, легкoтá
Легконогий — легкoнóгий
Легкоплавкій — топністий

Легонькій, легонько — легéнький, ко, повільний, но, повóлі, злегéнька
Легохонёкъ — легéсенький, легéсенько
Лёгочный — легковій, легéн(ьo)евий
Легочный лишай, мохъ, рос. Sticta pulmonacea Ach. — дубóва ла́па
Легчать — лёг(к)шати, відлягáти
Легче — лёг(к)ше, латвіше. — **Ему легче сдѣлалось** — йому полéгшало, лёгше стало
Легчить — легчити
Ледвенець, рос. Lotus corniculatus L. — горіц(ь)віт, горобіний горо́шок, лядвенець, перстенéць, тройчисте зілля
Леденець — цу́кор перепáлений, смокту́нець, льоду́нчик
Леденить — ледува́тити, крижніти
Леденѣть — леденіти, крижніти, ледува́тити; (про тіло) — кля́кнути, дубіти, холóнути
Ледешникъ, пт. Alcedo ispida — зімороро́к
Ледникъ — льодóвня, льодні́к, лідни́ця, ледни́ця; (глетчер) — ледо́вець, крижа́на річка
Ледовитый — льодóвий, крижа́ний
Ледовщикъ — льодóвник, битéльний
Ледокольный — льодорі́зний
Ледокольная — льодорі́зня
Ледоходъ — скрес льóду
Ледорѣзь, ледоколь — лідорі́з
Лёдь — лід, крі́га, (на річці дрібний) — ше́рех, ше́решень, ша́ршінь, (з снігом) — са́ло, (на дорозі) — голошо́к
Лединка — грома́к; лідя́нка, льоді́вка, крижінка
Ледяной — ледя́ний, льодовій, крижа́ний. — **Ледяная сосулька** — буру́лька
Лёжа — ле́жма, ле́гма, лі́жма, ле́жачи, навлéжачки
Лежалый — злégлий, злежа́лий, заваля́щий
Лежаніе — лежа́ння, лежня́, лежа́нка
Лежанка — 1) ле́жанка, при́пічок; 2) три́ба, три́бок (у млині)
Лежать — лежа́ти
Лежебокъ — ле́жень, лежун, лежух, лежню́га, лежню́ка, ле́га, ле́гарь, лежа́чка, легéза, легéйда, полежа́й, полежа́ха, вайло́
Лежень — ле́жень, ле́гарь, підва́лина
Лезвіе — ле́зо, лезво, гострі́й, гострі́ця; жало́
Лексиконъ — словні́к, словáрь, словни́ця
Лелѣять — лелі́яти, лелі́ти, пестува́ти, песті́ти, милува́ти, голубі́ти
Лемехъ, лемешъ — лемі́ш (коло плуга)
Ленникъ — льонóк, *Linaria vulgaris*
Лента, ленточка — стьо́жка, стьо́жечка, за́стіжка, бінда, біндо́чка, (широка) — стрі́чка, стрі́чечка, (червона, вовняна) — жі́чка, (оксамитова) — оксамі́тка, (до коси) — кіндя́к, скіндя́к, (що зав'язує кі́нець коси) — кісник, кісничóк, підкі́сник, ви́пліток; сму́га
Ленточный — стьо́жковий, биндо́вий, стрі́чковий, кіндяко́вий; сму́говий
Лёнь, рос. Linum — льон. — **Жёлтый лёнь, L. flavum L.** — жо́втий льон, ви́тошник, заві́вошник

Леопардовый — леопардовый, лямпартівий
Леопардъ, зоол. — леопард, лямпарт, *Leopardus*
Лепестковый — пелюстковий
Лепестокъ — пелюстка, пелюсточка
Лепетаніе — лепетання, белькотання; щебетання
Лепетать — белькотати, белькотіти, лепетати, лопотіти. Д. ще Говорить
Лепетливый — лепетливий, белькотливий
Лепетунъ — лепетун, белькотун
Лепеть — лепет, белькот
Лепёха, лепёшка — 1) корж, коржик, перепічка, підпалок (трохи підпечена), горохв'яник (з гороху), медівник (з медом), маківник (з маку з медом), мандріка (з сиру з яйцями), мнішка (з тіста з сиром), вареніця, варяніця (варена з тіста), жіляник, жілавок (пісний в Жилавий понеділок); 2) г(о)ерг(е)па, гаргара (гладка жінка)
Леса — волосня, волосінь (до вудки)
Лестный, но — 1) лєсний; 2) лєслівий, лєстівий, прина́дний, зна́дний; 3) похвальный
Лестовка — чотки (у роскольників)
Лестъ — лєстка, лєсні, лєстощі, влєщування, лєсть, підлєщування, похлібство. — **Лестью добиваться, льстить** — лєстками, лєстівочками підходити. Лестью упа́дати — поддабриваться
Летаніе — літання
Летаргія, летаргическій — летаргія, летарг, обмирання, замирання; летаргичний
Летать — літати, (швидко і сильно) — шугати
Летокъ — вічко, очко (в улику)
Летучесть — летючість
Летучій — летючий. — **Летучая мышь**, *Vespertilis* — кажан, лілик, лєлик. — **Летучій отрядъ** — летючка
Лётъ — летіння, літ, лет, льот. — **Лётомъ, лёткомъ** — міття, вльот
Летѣніе — лєтіння
Летѣть — лєтїти, лінути
Летяга, зоол. — політуха, *Pteromys volans*
Летчикъ — літун
Лечь — лягті, (про кількох) — полягати
Лещедъ — лєщата, щіпавка
Лещевина — лящина
Лещица, рос. *Isorugum* L. — пұкалка
Лещъ, риба *Cyprinus brama* — лящ, *Abramis brama* — таранник (з породи лящів), густря, підлящ, підлящик
Лжемудрствовать — фальшиво, криво мудрувати
Лжемудрый — лжемудрий, фальшивомудрий
Лжеприсяга — кривоприсяга
Лжесвидѣтель — кривоприсяжник, неправдивий с(ь)відок
Лжесвидѣтельство — лжес(ь)відо́цтво, криве, фальшиве с(ь)відкування
Лжесвидѣтельствова́ть — не по правді, криво с(ь)ідчити (на кого)

Лжеученіе — облудна, фальшива наука
Лжець — брехун
Лжеучитель — лжеучитель, фальшивий учитель
Лживость — брехливість
Лживый — брехливий, неправдивий
Ли — чи?
Либо — аб́о. — **Кто-либо** — хто-небудь, абі-хто. — **Какой-либо** — який-небудь, абі-який. — **Гдѣ-либо** — де-небудь, абі-де. — **Когда-либо** — коли-небудь, абі-коли. — **Куда-либо** — куді, куді-небудь, абі-куді. — **Который либо** — котрій-небудь, який-небудь. — **Что либо** — що-небудь, абі-що
Ливанъ — ла́дан, ливан
Ливень — зліва, ливний дощ, за́лива
Ливерь — 1) гусак, бебешки, утрібка, лівар; 2) духовик
Ливмя лить (про дощ) — літи як з відра, цюрко́м літи, обва́лом літи
Ливрея — либе́рія, ба́рва
Лигатура — спла́вність, ліга́тура
Лизать — лизати, лізькати
Лизаніе — лизання, лізькання
Лизоблюдь — д. Блюдолизъ
Лизунъ, лизунья — лизун, лизу́ха
Ликвидационный — ліквідаційний
Ликвидация — ліквіда́ція
Ликвидировать — ліквідува́ти
Ликёръ — ліке́р
Ликовать — радіти, тішитись, ликува́ти, веселі́тися
Ликованіе — радіння, тішення, ликува́ння
Ликъ — 1) хор; 2) о́браз, облі́чча, лик
Лилейный — лілійовий, лелійний
Лилея, лилія, рос. *Lilium candidum* L. — лілія, ліле́я, лелі́я, крин. — *L. Martagon* L. — лісова́ ліле́я, масля́нка, масляно́чка
Лиловый — бузко́вий, фія́лковий, масапо́вий. — **Тёмно-лиловый** — вишне́вий
Лимонадъ — цитрі́новий напíток, лимона́да
Лимонный — цитрі́новий, лимо́новий
Лимонъ, рос. *Citrus medica* — цитрі́на, лимона́
Лимфа — па́сока
Лимфатическій — па́соковий
Лимфатическіе сосуды — па́сокові жи́ли
Линеваніе — ліні́яння, лінюва́ння, графлення
Линевать — л(и)і́няти, л(и)і́нюва́ти, графі́ти
Линейка — ліні́йка, ліні́йка
Линейный — лінійний, лінійний
Линейчатый — лі(и)ні́йча́тий, лі(и)ні́юва́тий
Линія — 1) лі́нія, ле́нія, лі́нія, рі́са, рі́ска, пру́га, пружо́к; 2) ла́ва, ряд; 3) по́коління, ко́ліно, рі́д; 4) пе́рія, ряд (хат, крамни́ць, вулиць)
Линный — ліню́к, ліне́ць
Линовище — ліно́вище, ко́жушок (гадюки)
Линь, риба *Cyprinus tinca* — лин, (здр.) — ліно́к, (м'ясо) — ліні́на
Линючий — ліню́ч(щ)ий
Линючесть — ліню́чість

Линяніє — лінька, линяння
Линять — 1) ліняти, облязати, падати;
 2) блякнути, блокувати, здавати, по-
 ловити, облязати
Липа, рос. *Tilia* L. — ліпа, ліпина, (здр.)
 — ліпка, ліпонька
Липець — ліпечь (про мед з липового квіту)
Липкий — липкий, липучий, беркий, чіпкий
Липкость — липучість, липкість
Липнуть — 1) ліпнути; 2) чіплятися
Липняк — липняк, ліпина (липовий ліс)
Липовый — ліповий. — **Л. кора** — ліко
Лира — ліра, редя
Лирический — лірний, ліричний
Лиса, лисица, лиска — 1) *Canis vulpes* — ли-
 сця, (здр.) — лисичка, (самець) —
 лис, лисовий; 2) штельвага (у возі)
Лисёнок — лисеня, лисиченя, лисятко
Лисицынь, лисій — лісячий, лісовий
Лисохвостъ, рос. *Alopecurus pratensis* L. —
 пирій
Лиственница, рос. *Larix* L — сосна, модри-
 на, чубатник
Листва — лістя, ліства, (у городини) —
 гічка, гічка, бадилля
Лиственный — листв'яний, листяний, лист-
 овний, листатий
Листвовѣть — листвіти
Листель — ліштва
Листой — листовий
Лист, листикъ — лист, листок, листочок,
 (паперу) — аркуш, аркушик, (спідня
 сторона рослинного листа) — підбіл
Листообразный — листуватий
Литавры — котлі, таламбаси
Литавщикъ — довбиш, котляр
Литвинникъ — вужалка, ужавка
Литейная — ливарня, лиярня, гісерня
Литейный — ливарний
Литейщикъ — ливарник, котляр, гісер
Литераторъ — письменник, літератор; (зне-
 важливо) — письменак, писака
Литература — письменство, література
Литой — виливаний, дутий
Литургія — служба Божа, літургія
Лить, ся — 1) літи, ся, сипати, ся, (багато
 разом) — бурити, (струєю) — дзюрчати,
 дзюркотіти, дзюріти, (про кров) —
 юшити; 2) виливати, ся
Литье — лиття
Лифъ — стан (в одежі)
Лихачъ — хват, зух, одчайдуша, басун (про
 коня)
Лихо — ліхо
Лихой, лихо — 1) лихий, злий, ліхо, зле;
 2) хватський, завзятий, (про коня) —
 баский
Лиходѣй, ка — лиходій, ка
Лихоимецъ — хабарник, хапун
Лихоимный — хабарний, хаптурний
Лихоимство — хабарство, хапунство
Лихоимствовать — хабарювати, хабарити
Лихорадка, Febris — лихоманка, трясця,
 трясавиця, пропасниця, хіндя. — **Жёл-
 тая лихорадка** — корчій. — **Изнуритель-
 ная лихорадка** — гнітючка
Лихорадочный — лихоманський, трясцевий,
 пропасницький. — **Лихорадочная трава**,

рос. *Gratiola officinalis* — золототі-
 сячник, дрисливець
Лицевать — лицювати. — **Лицованный** — ли-
 цюваний, перелицюваний
Лицевой — лицевий, верхній. — **Лицевая сто-
 рона** — з лиця, лице
Лицедѣй, ка — лицедій, ка
Лицедѣйство — лицедійство
Лицедѣйствовать — 1) лицедіяти; 2) (у)вда-
 вати
Лицезрѣніе — лицезріння, глядіння, спогля-
 дання
Лицезрѣть — лицезріти, дивитись на, гля-
 діти, споглядати
Лицемѣрить — лицемірити, вдавати, при-
 кидатися, фальшувати; облужувати
Лицемѣрие — лицемірство, фальш, облуда
Лицемѣрный — лицемірний, облудний,
 фальшивий, нещирий
Лицемѣрь — лицемір, облудник
Лицепріятіе — спрйательство, лицеприят-
 ство
Лицеприятный — сторонничий, спрйатель-
 ський
Лицеприятствовать — спрйательствувати,
 відноситись, ставитись до кого зі
 спрйательством
Лицеочертаніе — обличча; обрис лиця
Лицо — 1) лице, обличча, вид, твар, (зне-
 важливо) — піка. — **Къ лицу, не къ лицу**
 — до лиця, не до лиця. — **Лицомъ къ
 лицу** — лице в лице, око в око, віч-у-
 віч. — **Перемѣниться въ лицѣ** — зміні-
 тись на виду. — **Хорошъ, хороша ли-
 цомъ** — гарний, хороший, ша на виду,
 на вроду, на вигляд; 2) особа, пер-
 сона. — **Знатное лицо** — значна особа. —
Частное лицо — приватна особа. — **Смо-
 трѣть на лица** — вважати на кого;
 3) особа, дієва особа, лицедій (в дра-
 матичному утворі); 4) лице, перед. —
Лицомъ, на лицо — лицем, на лице,
 спереду. — **На лицо, наличными** — гото-
 вими грішми, готівкою, готовізною.
 — **Всѣ были на лицо** — всі були при-
 сутні
Лицовка — лицювання
Личико — личко, личенько, видок, видочок
Личина — личина, налицина, машкара
Личинка — (х)гробачок, гусінь, (хрущів) —
 борозняк, (бджіл) — черва, (мух) —
 мухимка
Лично — особисто, наочне, доочне. — **Лично
 знать кого** — знати особисто
Личность — особа, особистість, персона
Личный — особистий, персональний, особо-
 вий
Лишавый, лишаеватый — лишаюватий
Лишай, Impetigo — лишай, (особливий) —
 пістрячка, (на дереві) — лишай, об-
 рісник
Лишать, ся, лишить, ся — позбавляти, ся,
 утрачати, збуватися, позбавити, ся,
 утратити, збутися. — **Лишить кого
 жизни** — зігнати, згубити з с(ь)віту,
 віку збавити, позбавити життя. —
Л. себя жизни — самому собі смерть за-
 подіяти. — **Лишиться здоровья** — стра-

тити здоровля, збўтися здоровля. —
Лишить кого ума — розуму позбавити,
 відбити глўзди. — **Лишиться ума** — по-
 збўтися розуму, збезглўздити, збоже-
 во́лити, здурити. — **Лишить кого права**
слова — одібрати слово, позбавити
 слова, замкнути уста. — **Лишиться**
чувств — зімліти. — **Лишиться сили** —
 вїснажитися, вїсилитися, знесїли-
 тися, знемогтїся. — **Лишений** — по-
 збавлений

Лишекъ — лишка

Лишеніе — позбавлення, втрата. — **Лишенія**
 — недостатки, злїдні

Лишний — лишній, залишний, зайвий, гуля-
 щий, (про землю) — ваканцьова,
 ваку́юча, (про гроші) — лежані

Лишь — лиш, тільки, ледве, скоро, (й)но.
 — **Лишь бы** — абї, абї-б, абї-то(но),
 ко́лі-б но. — **Лишь бы что** — абї-
 що. — **Лишь бы гдѣ** — абї-де. — **Лишь**
бы что — абї-що

Лобань, лобастый — лобань, лобатий

Лобзаніе — цілування, цілунок

Лоб(ы)зять, ся — цілувати, ся

Лобковая кость — порогі

Лобный — 1) лобовий, чільний, чоловій;
 2) карний

Лобокъ — лобик

Лобъ — лоб, чоло

Ловець — ловець, мисливець

Ловелась — зальотник. джиг(г)у́н, жени-
 хайло, дівчук, бабїй, вечернишник,
 волоцюга

Ловеласничают — волочитися

Ловить, ся — ловити, ся, хапати, лапати,
 (навперейми) — переймати, (арканом)
 — арканити, (сачком) — сачити

Ловкій, ко — 1) зручний, но, влучний;
 2) моторний, спритний, но, хвѣт-ський,
 (до влучання в мету) — влучкий
 влучний

Ловкость — зручність, моторність, жва-
 вість, спритність

Ловленіе, ловля — ловіння, (в)лові

Ловушка — пастка, лабети, хапка, лапка

Ловчий — ловчий, ловець; псѣрник

Ловъ — лови

Логовина — лощина, влогівина, западина,
 падь

Логовище — лігво, логівисько, кубло, бар-
 ліг

Логъ, ложбина — жолобина, яруга, діл,
 відолинок

Лодка, лодочка — човен, (здр.) — човник,
 човничок; каюк, каючок, (без об-
 шивки, хибкий) — душогубка, (з до-
 щок) — баркас, баркасік, шаланда,
 (довгий) — дуб, дубок, (з щоглою) —
 байдак, байдачок, (запорізька) —
 чайка

Лодочникъ — човенник, човняр, баркас-
 ник, перевізник

Лодочный — човновий, човенний, каюко-
 вий, баркасовий, байдаковий

Лодыга, лодыжка, анат. Malleolus — паця,
 кісточка, щиколотки

Ложа — 1) приклад (рушниці); 2) ложа (в

театрі)

Ложбина — д. Логъ

Ложе — 1) ложе, ліжко, ліжниця, (неру-
 хоме) — піл, приміст; 2) річйше,
 стріжень

Ложементъ — шанець, окіп

Ложечникъ — ложкарь

Ложечный — ложковий

Ложжить — жолобити

Ложиться, лечь — лягати, лягти, кластися,
 покластися, (про рослини) — виля-
 гати

Ложка — 1) ложка, ліжка. — **Разливная** — опо-
 лоник, полоник, хохля, (що мішають
 вариво) — вареха, варежка, (що зні-
 мають шум) — шумівка; 2) лопатень
 (свердел)

Лежкомъ — вздовж, ліжком

Ложность — неправдивість, брехливість,
 фальшивість

Ложный — неправдивий, ф(хв)альшивий,
 брехливий

Ложь — брехня, ф(хв)альш, неправда

Лоза — 1) лоза, *Salix alba* L.; 2) лозина, різка

Лознякъ — лози, шелюг, шевлюг, верболіз

Лозунгъ — гасло

Локаніе — хлєптання, жлуктання

Локать — хлєптати, жлуктати, хлєпати

Локализировать — локалізувати

Локомотивъ — паровіз, паровик

Локонъ — пуколь, кучер, (у жидів) — пейс

Локотной — локтьовий

Локотокъ — ліктик

Локоть — лікоть

Ломать — ла(о)мати, (що сухе) — трошити;
 2) трясти, мняти (про слабість)

Ломаться — 1) ла(о)матися, трошитися,
 (про кригу) — креснути; 2) вивертати-
 ся, викручуватися, викривлятися;
 3) полювати, бігати, тікатися

Ломбардъ — л(ь)омбард

Ломить, ся — ла(о)мати, ся. — **Ломить цѣну** —
 гнути ціну, загинати, заправляти

Ломка — ла(о)мання; злім (р. злому)

Ломкій — ламкий, ламучий; крихкий, круш-
 ний

Ломкость — ламкість, крихкість, крушність

Ломовикъ — бендюг, плуговик (кінь); бен-
 дюжник

Ломовой — ломовий. — **Ломовая лошадь** —
 д. Ломовикъ

Ломоносъ, рос. Clematis erecta All. — ло-
 мїніс, крївавник, ломенець; *C. inte-*
grifolia L. — забій-круга, порушна
 трава, галайзілля

Ломота — ломота, ломець, гостець (в ко-
 стях)

Ломоть — уламок, скїбка, скїба, лустка,
 байда (велика), байдиця, кавалок

Ломъ — 1) л(і)ом, брухт; 2) лім, (з лапками)
 — лапа, (з зубцями) — кухвус, (рос-
 плесканий) — плєшня

Лоно — лóно, лóньо, груди, пєрса; надро

Лопанецъ — лóпанецъ

Лопаніе — тріскання, пукання; лускання

Лопастъ — лопать, пелюстка

Лопата — лопата, (залізна) — заступ, ри-
 скаль, козірь

Лопатка — 1) лопáтка, заступéць; 2) (косарів) — мантáчка; 3) (мулярів) — шпáгля; 4) лопáтка, окіст (анат.)

Лопать, ся — 1) лóпати, ся, тріскати, лóскати, рíпатися, пúкати (про шкло, квіткі); 2) трощíти, тріскати, жёрти, лигáти

Лопнуть — лóпнути, тріснути, рéпнути лóснути, розсістися

Лопотня — тріск, луск

Лопуха, *Variglae aqueae* — гвіздóчки, віспа вітряна

Лосина — лосíна (лосьова шкура)

Лосинный, лосій — лóсьовий

Лоскутникъ — 1) тандітник, лахмітник, старовізнник; 2) голодрáн(б)ець, обшáрпанець, шарпáк, дрантігуз

Лоскутний — клаптáний. — **Лоскутний рядъ** — товкúн, точóк, тандіта

Лоскуть, лоскутокъ — клáпотъ, клáптик, шматíна

Лоскутье — клáпти, шмáття; д. Лохмотье

Лоскъ — лиск, пóлиск, глянecь

Лоснистый — лиснýвий, виліскуватий

Лосниться — лисніти, ся, лиснітися, лищáти, виліскувати, ся, поліскувати, ся

Лосніть — поліскувати

Лососина — лососíна

Лососій — лосóсьовий

Лосось, риба — лосóсь, *Salmo salar*

Лось, Cervus alces — лось, лосúнь, сохáтий

Лотокъ — 1) ночóвки, ваганкі, нéцьки; 2) рíнва, лотóки; 3) ківш, коряк, кірчик, корячóк; 4) яндола, полумисок довгáстий

Лоть — 1) нóчви, вагані; 2) лóт (вага); 3) оливніця (міряти глибиню)

Лохань, лоханка — бáлія, цéбёр, (на помиї) — помійниця

Лохмотникъ — д. Лоскутникъ

Лохмотье — лахміття, лахмáни, дрáнтя, дрáнка, рúб'я, рáм'я, манáття, рíззя

Лошадёнка — коңячка, шкапíйка

Лошадиный — кінський, коңячий, шкапóвий

Лошадка — кóник, коңячка

Лошадь, Equus caballus — кінь, конíна, коңяка, коңячíна, (на першому році) — стригúн, стригунéць, (на другому) — лошáк, лошíця, лошачóк, лошичка, (на третьому) — третяк, третячóк, (малий на зріст) — куцáн, мúцик, (поганенький) — шкáпа, шкапíйка, (під верхом) — верховій кінь, верховік, румáк

Лошаково ухо, рос. Symphytum Tourn. S. officinale L. — живокість, живокіст, правокіст, костолом, волóвий язик

Лошаковый — ослюкóвий

Лошакъ — ослюк, віслюк (мул)

Лошая собака — вівчáрка, чабáнська собáка

Лошить — заóрювати, від'óрювати

Лошилка — гладíло, клесáчка, гладíльце

Лошина — д. Логъ

Лошить — полірувáти, клесувáти, глянцю(у)вáти

Лубяной, лубечный — луб'яний, залубний

Лубъ — луб, лубóк, (в санках) — глабці

Луга — галун

Луговина — ціліна, новина

Луговой — луговий, лучний

Луговая рута, рос. Thalictrum flavum L. — одхасник, вередóвець

Луговица, луговка, пт. Tringa vanellus — чайка

Лугъ — лука, левáда, (з лісом) — луг, (на трясовині) — оболóня, оболóнь, (поле берега) — бéріг, бережинá

Лудильщикъ — лудíльник, мідник

Лудить — лудíти, біліти

Лужа — калю́жа, (велика) — баю́ра, (глибока) — ковба́ння, калаба́ня

Лужайка — му(о)ріг (р. муро́гу, морогу), муріжо́к, мура́ва, травіця

Лужение — лудіння

Лужный — калю́жний, баю́ровий

Лука — 1) ко́ліно, кривина́, за́крут; 2) лука́ (в сидлі)

Лукавить — лука́вити, хитрува́ти

Лукавство — лука́вство, хитро́щі, облóда

Лукавый — 1) лука́вий, облóдний; 2) біс, нечíстий

Лукать — кідати, шпурля́ти, жбурля́ти

Луковатый — вилу́куватий

Луковица — 1) цибу́ля, цибу́лька; 2) го́ловка

Луковичный — 1) цибуле́вий, цибу́льний, цибу́льковий; 2) цибуля́стий, головкува́тий

Лукоморье — сага́, морська зато́ка

Лукошко — ко́зуб, козубе́нька, (від сита) — обичáйка

Лукъ — 1) лук, (здр.) — лучóк. — **Вооруженный лукомъ** — сайдаке́р; 2) рос. *Allium Sera L.* — цибу́ля, (здр.) — цибу́лька. — **Ивановъ лугъ, A. ascalonicum L.** — тримбу́лька. — **Луговой, полевой, дикий лукъ, A. angulosum L.** — скорóда, за́ячий часнік. — **Каменный лукъ, A. fistulosum L.** — тата́рка. — **Лукъ-порей, A. Porrum L.** — праж, прас. — **Лукъ зубчатый, мелкий, рёзанецъ** — тримбу́лька. — **Лукъ сýянецъ, саженець** — сiянка, са́жанка

Луна — місяць, (ласк.) — місяче́нько, місячко. (Одміни місяця): молоді́к (або) пе́рша кваті́ра, пере́крій (р. пере́крою) або дру́га кваті́ра, підпо́вня (або) тре́тя кваті́ра, четве́рта кваті́ра

Лунатикъ, Noctambula — снохі́дець, місяшник, снові́да, нічний

Лунка — ямқа (в землі), дучка

Лунный — місяш(ч)ний, місяце́вий

Лунь, пт. Falco rusticolus (Circus) — сокіл-лунь, сі́роватень. — **Бёль какъ лунь** — білий, як молоко́

Лупинь, рос. Lupinus hirsutus L. — верні-сонце, *L. alba* — ко́хва

Лупить — лупі́ти, облуплюва́ти, здирáти, (шку́ру) — білува́ти, (лушпиння) — лу́щити, вилу́щувати, облу́щувати, злу́щувати. — **Луплений** — лу́плений, облуплений, вілущений

Лупиться — лупітиса, облуплюватися. — **Лупятся цыплята** — вилуплюються курчата

Луска — лушпина, лушпайка, шкаралупа, (на яйці) — шкаралуща, (зб.) — лушпіння

Лучевой — промінний, проміньовий

Лучезарный — проме(і)ністий, -нястий

Лучеобразный — проме(і)нястий, промінюватий

Лучеиспускание — промінювання, с(ь)вітлотеча

Лучина, лучинушка — скалка, скалочка, тріска, трісочка

Лучинный — скалковий, скіпковий

Лучной — цибулевий, цибульовий

Лучший, лучше — кращай, е, ліпший, е, луччий, е, гарніший, е, гарніший, е. — **Лучше всего** — найкраще, найліпше, за все, над усе краще. — **Какъ нельзя лучше** — найсамкраще, як найкраще. — **Лучшимъ сдѣлаться** — покращати, поліпшати, погарніт(щ)ати

Лучь — промінь, (зб.) — проміння, парус, (мн.) — парусі. — **Испускать лучи** — променіти

Лущение — вилущування

Лущить, ся — лускати, ся, лущити, ся, лүзати, лүзгати, ся

Лыжа — ліжва, (мн.) — ліжви. — **Навострить, направитъ лыжи** — дати драла, дременути, чкурнути, п'ятами накивати

Лызнуть — втікти, чкурнути

Лыко — ліко, (здр.) — личко

Лыковый — личаний. — **Лыковые лапти** — личаки

Лысина — лісина, пліш

Лысуха, пт. Fulica atra — ліска

Лысый — лісий, лисак, голомозий

Лысѣть — лисіти

Львенокъ — левчук, левенятко, лев'ятко

Львиный — лєвовий, лєвів. — **Львиный хвостъ, львинохвостъ**, рос. *Leonurus Cardia-sa* L. — глуха кропива, кропивничок, сіндра. — **Львиная лапа**, рос. *Alchimilla vulgaris* L. — приворотень. — **Львиный зубъ**, рос. *Taraxacum Dens Leonis* Desf. — кульбаба, баранки, летючки

Львица — левіця, левіха

Льгота — вільгота, пільга

Льготный — вільготний, пільговий

Льдина, льдинка — крижина, крижинка; крига

Льдистый — льо(е)дістий, крижа́стий

Льзя — можна

Льнуть — ліпнути, припадати, тулітиса, горнутиса, пригортатиса

Льнянище — льоніще

Льнянка, рос. *Linaria vulgaris* Mill. — дзвоники, зайців льон, ленок, льонок, молужничок, остудник, чистець, стоголовник, сокірка

Льняный — льонний, лянний, льняний. — **Льняное масло** — льонна олія

Льстець, льстивець, льстивица — лестун, ха, влєсник, ця, облєсник, ця, по-

хлібець, лизун, ха, підліза, підлізник, підлизуха, потакач

Льстивый — в(у)лєсливий, облєсливий, облєсний, лєстивий, лєсливний, підлєсливий, підлізистий

Льстивость — в(у)лєсливість, облєсливість, підлєсливість

Льститъ — лєстити, улещати, підлєщуватиса, у(в)лєщувати, облєщувати, хлібити, підхлібуватися, лєси підпускати

Льститься — лєситиса, квєпитиса; сподіватиса

Лѣвизна — лівіця, лівий бік

Лѣво — наліво, на ліву руку, ліворуч; ксоби, соб, віш(с)тя (на коней)

Лѣвша — 1) ліва рука, лівіця; 2) лівак, лівачка, лівша, лівшун, шультга, манько, манькут, лівкутник, лівкутниця

Лѣвый — лівий, (про вола або коня, що з лівого боку) — підручний. — **Лѣвою рукою** — ліворуч

Лѣзть — лізти, вилізати, вилізати, (на гору, силкуючись) — дєртиса, снінатиса, пнутиса. — **Лѣзть на четверенькахъ** — рачки лізти, рачкувати. — **Лѣзть къ кому, куда** — сікатиса, налізати, пхатиса, чіплятиса

Лѣкаревъ — лікарів

Лѣкарка — лікарка

Лѣкаркинъ — лікарчин

Лѣкарскій — лікарський

Лѣкарственный — ліковий, помічний

Лѣкарство — лік, ліки, лікарство

Лѣкарство — лікарство, лікарювання

Лѣкарь — лікарь. — **Лѣкаремъ быть** — лікарювати

Лѣнивецъ, лѣнивица, лѣнтяй, лѣнтяйка — 1) лєдащо, лєдащія, лєжень, лєдарь, лєдарка, лєжух, лєга, лєдарь, лєдарка, лєгєза, лєдацюга, нероба (сп. р), неробітник, ця, вайло, валюка; 2) (зоол.) *Bradypus* — лінівець

Лѣнивость, лѣность — лєдацтво, лєдарство лінощі

Лѣнивый, ая — лєдачий, ча, лінівий, ва, неробітний, (трохи) — лєдач(щ)єнький, ка, полінкуватий, та. — **Лѣнивыя ши** — капус(т)няк

Лѣниться — лінуватиса, лєдащіти, лєдарювати, байдикувати

Лѣнь — лінощі, (здр.) — ліньки, лєдарство, лєдацтво. — **Напала лѣнь** — лінощі, баглаї обсіли

Лѣпить — ліпіти, зліплювати, (тісто) — бгати

Лѣпиться — 1) ліпітиса, зліплюватися; 2) тулітиса

Лѣпка — ліпіння, ліплення

Лѣпкій — липкий, беручкий

Лѣпной — ліпний

Лѣпщикъ — ліпник, ліпарь, ліпак

Лѣса — рештування, рештунок, рештування

Лѣсенка — драбінка, драбіночка, східці

Лѣсина — цівка, деревина

Лѣсистый — лісістий, лісний

Лѣсишко — лісок, гайок

Лѣсникъ, лѣсовщикъ — 1) лісник, карбівничий, побережний; 2) лісник, лісовик (що торгує лісом)

Лѣсничество — лісництво, господарство лісове

Лѣсничій — лісничий

Лѣсной — лісовий, гайовий. — **Лѣсная фисташка**, рос. *Staphylea pinnata* L. — клокічка, дерево клеко́чка. — **Лѣсная фіалка** — підлісок

Лѣсоводство — лісництво

Лѣсовой — лісовий, гайовий

Лѣсокъ — лісок, гайок, гайочок

Лѣсопильня — лісорізня, пильня, тра́чка, (водяна) — тарта́к

Лѣсопромышленникъ — лісопромисло́вець

Лѣсосѣкъ — діляниця, ділянка

Лѣстница, лѣстничка — драбі́на, (здр.) — драбі́нка, (бокові її частини) — полудрабки, драбі́нище, шта́ги, (поперечні) — шаблi, (нерухома) — сходи, східці, ступанка, (бокові частини в ній) — поручі, поручні, поручини, поручча

Лѣстничный — драбі́новий; східце́вий, сходовий

Лѣсь — ліс, (здр.) — лісок, лісочок, (невеликий) — гай, гайок, гайочок, (в яру) — байра́к, байрачо́к, (в долині) — дібро́ва, (здр.) — дібрівонька, (молодий) — молодник, молоднячо́к, (дрібний) — чага́рь, чагарник, куші, (вирубаний) — віруб, зруб, корчі, (вигорілий) — вигорь, (великий і густий) — пуща, (цілинний) — не́тря, не́трі, (під горою) — стінка, (що виткнувся в поле смугою) — перелісок, (над річкою) — луг, (березовий) — березина, березняк, (дубовий) — дубі́на, дубня́к, (боровий) — бі́р, (вільховий) — ольшина, вільшина, олішня́к, (оріховий) — ліщина. — **Лѣсь лиственный, чорный** — листв'яний, листовний ліс. — **Лѣсь красный, хвойный** — чатинний, боровий ліс, бі́р. — **Дѣвственный лѣсь** — праліс

Лѣтній — літній. — **Лѣтнее жилье** — літняк

Лѣто — 1) літо, літчко, (літо під кінець) — дрокові́ця, ківень, (стан погоди літом) — полі́ття, полі́ток. — **Лѣтомъ** — літом, у(в)літку, вліті, облітку, літньої доби. — **Въ разгарѣ лѣта** — в ррсповні літа. — **Каждое лѣто** — що літа; 2) вік. — **Вашихъ лѣтъ** — вашої доби, вашого віку. — **Въ преклонныхъ лѣтахъ** — у похилих літах

Лѣтовать — літувати

Лѣтописатель, лѣтописецъ — літопісець

Лѣтопись — літопис

Лѣторосль — па́гін, па́ріст, літо́рост, літо́росток

Лѣтосчисленіе — літочі́слення

Лѣтось — торі́к

Лѣтошній — торі́шний

Лѣчебникъ — лікарник

Лѣчебница — лікарня

Лѣчебный — ліка́рський, ліка́рний

Лѣченіе — лікува́ння, го́іння, курува́ння

Лѣчить, ся — 1) лікува́ти, го́їти, ся, курува́ти, ся; 2) ліка́рюва́ти

Лѣчуха, рос. *Medicago falcata* L. — бурку́н, бурунчу́к, череві́шник, *M. sativa* — буркуне́ць, ми́шій степовий

Лѣшій — лісовик, лісу́н, полісу́н

Любвеобильный — люб'ячий, по́вний любо́ви

Любезникъ — зальо́тник, любас, милу́н

Любезничанье — зальо́ти, жениха́ння, залиця́ння, лиця́ння; приміля́ння

Любезничать — жениха́тися, лиця́тися, залиця́тися; приміля́тися

Любезность — 1) люб'язні́сть, приємні́сть; 2) ввічлі́вість, гречні́сть

Любезный — 1) люб'язні́й, мі́лий, примі́льний; 2) ввічлі́вий, гречні́й

Любимецъ, любимица — улю́бленецъ, улю́бленка, милова́нець, милова́нка, любчик, любка, коха́нець, коха́нка, (у цілої родини) — рідокоха́нець, (про дітей) — мали́й, мазу́н, ка

Любимый — любі́й, коха́ний, улю́блений, уко́ханий

Любитель, ница — любі́тель, ка, любе́ць, ама́тор, ка, прихі́лець; охóчий (до чого)

Любить, ся — любі́ти, ся, коха́ти, ся, милува́ти, ся (останні два дієслова вживаються переважно що до відносин між людьми, найбільше що до любові), (про парубка й дівчину, що подали слово) — жениха́тися

Любоваться — любува́ти, ся, милува́тися (з чого і чим)

Любовникъ, ца — полюбо́вник, ця, коха́нець, коха́нка, милу́н, милу́нка

Любовный — любо́вний. — **Любовный напитокъ** — пиття, любощі, коха́н-зілля

Любовь — любо́в, коха́ння, (здр.) — коха́нчю, закоха́ння, любощі, любощі-мілощі. (Окрім першого, всі останні прикладаються тільки до відносин між людьми що до любові). — **По любви** — по любо́ви, по любості, до любо́ви. — **Съ любовью** — за́любки

Любодѣй — любоді́й, роспу́стник

Любознательность — ціка́вість, допі́тливість, довідли́вість; зами́лува́ння до на́ук, охóта до на́ук

Любознательный — допі́тливий, довідли́вий; охóчий до нау́ки

Любой, любо — любі́й, любо

Любопытный, но — ціка́вий, во

Любопытство — ціка́вість

Любопытствовать — ціка́витись

Любострастіе — похі́ть, похі́тливість, сла́снота

Любострастный — похі́тливий, сла́сний

Любостяжаніе — захла́нність, хапчі́вість, лапчі́вість

Любостяжательный — захла́нний, хапчі́вий, лапчі́вий

Любушка — любка, коха́нка, коха́ночка

Люди — лю́ди(е)

Людишки — лю́дці

Людность — лю́дність

Людный — людний, мірний
Людодь — людод, людожера, песіголовець
Людская — челядницька, челядня
Людской — людський, людяний
Людскость — людськість, людяність
Люкь — 1) люк (на суднах); 2) ляда
Люлі — люлі, люлю
Люлька — коліска, колісонька, люля
Люлюкати — люляти
Люстра — люстра
Люстриновый — люстриновий
Люстринь — люстрін
Лютеранинь — лютер, лютеранин
Лютикь, рос. *Ranunculus acris* L. — козелець, дрібноц(ь)віт, жовтобрюшник, ломатник, маслянка; *Aconitum Napellus* L. — борець
Лютость — лютість
Лютый — лютий
Лютьть — лютити, лютішати
Люцерна, *Medicago sativa* — люцерна, равлінник
Лягавая собака — віжел, *Canis avicularis*
Ляганіе — ф(хв)ицання, віхання, брикання

Лягать, ся, лягнуть — ф(хв)ицати, ф(хв)ицнути, вихати, вихонути, брикати, ся, брикнути
Лягливый — брикливий
Лягушёнокь — жабеня, -тко
Лягушечій — жаб'ячий
Лягушечникь, рос. *Hydrocharis Morsus Ranae* L. — жабурник
Лягушка, *Rana* — жаба, (здр.) — жабка, (велика ряба) — ропуха; (що дуже плигає) — скакилюха, кракавка (на дереві)
Лягушкинь — жабин, жаб'ячий.
Лягушникь — 1) д. Лягушечникь; 2) рос. *Ranunculus C. Bauh.* — жабинець, лютий ц(ь)віт, болотяне зілля, козелець
Лядвея — стегно́, (здр.) — стегенце
Лядь — халепа, пригода. — Ну те кь ляду! — геть к бісу, до біса, іди геть!
Лямка — ляма, лямина, тягло, шлея
Ляпать — ляпати, ляпкати
Ляпись — пекельний камінь, ляпис, *Argentum nitricum*
Ляшка — стегно́, (здр.) — стегенце

М.

Мавзолей — мавзолей, мавзолеум, надгробок
Мавроть, рос. *Cytisus biflorus* L' Her. — зіновать, деревза, рокитовий куш
Магазинный — магазіновий, склеповий, гамазейний
Магазинь — магазін, склеп; гамазея, гамазей, шпихлір. — Книжный магазинь — книгарня
Магарыч — мого́рич, мого́рич, (сватам, як приймуть хліб, пов'яжуть їх) — пов'язан
Магикь — чарівник, ма́гик
Магиль — ма́голь, ма́гіль
Магистрать — ра́туша, магістра́т
Магическій — чарівний, чародійний, магичний
Магія — 1) ма́гія, чорнокни́жство; 2) ча́ри
Маглевать — ма́глюва́ти
Магнать — ма́гна́т
Магнитить — ма́г(г)ни́тува́ти, ма́гнесува́ти
Магнитный — ма́г(г)ни́товий, ма́гнесо́вий
Магнить, *Magnet* — ма́г(г)ни́т, ма́гнес, морське залізо, тягунець
Магь — чарівник, ма́г
Маерань, рос. *Origanum Majorana* L. — майоран, майорці, розмайран
Мазальщикь, ца — мазильник, ця, мастільник, ця
Мазаніе — ма́зі́ння, ма́щення, ма́щіння; шмарува́ння
Мазанка — ма́занка, лі́плянка
Мазать, ся — ма́зати, ся, ма́стити, ся, ш(с)ма́рува́ти, ся, (брудно) — яло́зити, (мов би квачем) — ква́цюва́ти. — **Мазаний** — ма́заний, ма́щений, шма́рований
Мазилка — 1) квач, (здр.) — ква́чик, ма́зіло, (здр.) — ма́зілка, помазо́к; 2) шма́ро-

во́з; 3) маля́р, квачома́з, богома́з (що малює образи)
Мазильница — ма́зніця
Мазка — ма́щення
Мазурикь — про́йдіс(ь)ві́т, злодія́чка
Мазурка — ма́зу́рка, ма́зур
Мазь — 1) ма́сть, ма́сти́ло, ма́зь; 2) шма́рови́дло, ко́лома́зь
Май — тра́вень, ма́й
Майка — 1) ком. *Scarabaeus melolontha* — хрущ; 2) майка, шпа́нська му́шка
Майникь, рос. *Majonthemum bifolium* L. — за́яча кро́в, за́ячі ву́шка
Майонезь — дра́гли, холоде́ць
Майскій — ма́йо́вий, тра́вневий
Маись, рос. *Zea Mays* — д. Ку́куруза
Маканіе — ма́ча́ння, вмо́чува́ння
Макать, макивать — ма́ча́ти, вмо́чувати
Маклерить — ма́хлюва́ти, фа́кторува́ти
Маклерскій — ма́хля́рський, фа́кторський
Маклерство — ма́хля́рство, фа́кторство, фа́кторува́ння
Маклерь — ма́хля́р, ма́хлір, фа́ктор
Маковица, маковка — ма́ківка, (здр.) — ма́ківочка, ма́ківонька
Маковичный — ма́ківча́ний
Маковникь — ма́ківнік, ма́кагі́га
Макушка — ма́ківка
Макь, рос. *Paraver* — мак. — Слѣпой макь, *P. orientale* L. — слі́пий мак, сліпа́к. — Макь само́сьйка, *P. Rhoeas* L. — видю́к, видю́х, ма́чо́к, зі́рка́тий мак, зі́рка́ч, па́далишний мак
Малахай — ка́пелю́х, ша́пка з ка́пелю́хами
Малдавошка, *Pediculis rubis* — пло́щиця, підмуде́нна гні́да; ма́ндаво́шка
Малеваніе — ма́люва́ння
Малевать, ся — ма́люва́ти, ся
Маленькій — ма́ле́нький, ма́не́нький, (дуже)

— малéсенький, манéсенький, малі-
сінький, манісінький, малюсінький,
манюсінький, манюній, манюнький

Маленько — трóшки, трішки, трó(і)шечки,
тріні, трісі, кріні

Малець — хлопéць, хлопчик, хлоп'я, малій,
малюк, (зб.) — малéча

Малик — зáячий слід

Малина, рос. *Rubus Idaeus* L. — мали́на. —
М. каменная, *R. saxalilis* L. — д. Ка-
меника

Малинный — малиновий

Малиновка — 1) малині́вка (наливка);
2) пт. *Motacilla salicaria* — очерéтянка

Малиновый — кармазіновий (колір), мали-
новий

Малить, ся — маліти, ся, змéньшувати, ся

Малка — 1) шмі́га (у столярів); 2) ме(и)-
зі́нка, ме(н)зі́ночка (наймолодша
дочка)

Мало — ма́ло, не бага́то, о́(б)маль, на
о́маль, трóхи, трó(і)шки. — **Мало-по-
малу** — потрóхи, потрóху, помáло,
по ма́лу-ма́лу, по малу́-малу́, по во́лі,
спокво́лу

Маловажность — малова́жність, дрібни́ця

Маловажный, но — малова́жний, малозна́ч-
ний, но, малекува́тий, то

Маловато — малóвато, небага́то, о́(б)маль,
замáло, на́маль, омáлкувато

Маловатость — помáлість

Маловатый — малóватий, помáлий

Маловременный — короткоча́сний, недовго-
часо́вий

Маловременность — короткоча́сність, не-
довгочасо́вість

Маловѣріе — малові́рство

Маловѣрь — малові́р, недóвірок, ка

Маловѣрный — малові́рний

Маловѣсность — легкова́гість

Маловѣсный — легкова́гий

Маловѣтріе — малій ві́тер

Малодушество — малоду́шність, зневі́рство

Малодушествовать — спада́ти ду́хом, зне-
ві́рятися, ні́діти

Малодушный — легкоду́хий, малоду́шний,
зневі́ра

Малоземельный — малоземéльний

Малозначительность — малозна́чність

Малой — 1) хлопéць (слуга). — **Малой!** поди
сюда! — Хло́пче! і́ди-но сю́ди; 2) па́-
рубок, хлопéць

Малоизвѣстность — малові́домість

Малоизвѣстный — малові́домий

Малоимущий — незамо́жний, маломо́шний

Малоискусный — недотéпний, недотéпа, не-
вмі́лий, нездо́льний

Малокровіе — малокро́в'я, малокро́вність,
блі́дніці

Малолѣсіе — малолі́сся

Малолѣтіе, малолѣтство — ма́льство, мало-
лі́ття, недóлітство. — **Съ малолѣтства**
— зма́лку, зма́лечку, з ма́льства

Малолѣтній, малолѣтокъ — малолі́тній, ма-
лолі́т, малолі́ток, недолі́тний, недó-
лі́ток

Малолѣтство — малолі́ття, малолі́тство,
недорóслість

Малолюдіе, малолюдность — малолю́дство,
нелю́дність

Малолюдный — малолю́дний, нелю́дний

Мало-мальски — ма́ло-на́мало, скі́льки-не-
будь, хоч трóшки

Маломощность — малосі́лість, несі́ла

Маломощный — малосі́лий, малосі́льний,
кво́лий

Маломѣрный — маломі́рний, недомі́рок

Малонаселенность — малонасе́леність, ма-
лолю́дність

Малоопытность — малій до́с(ь)від, мало-
дос(ь)відче́ність

Малоопытный — малодос(ь)відчений

Малопомѣстный — дрібноземéльний, неве-
ликоземéльний

Малорослость — малій зрі́ст, низькорóс-
лість

Малорослый — низькорóслий, малій, ку́-
ций, невели́кий на зрі́ст

Малосвѣдущій — малозна́ючий

Малосиліе — малосі́лля, кво́лість

Малосильный — малосі́лий, маломі́цний,
неду́жий, кво́лий, легкосі́лий

Малосложный — малоскладні́й

Малость — 1) ма́лість, малі́зна; 2) дрібні́-
ця, де́щиця, дурні́ця

Малоумный — недоумкува́тий, недо́умок;
пришелéпува́тий, недорі́ка

Малоупотребительный — маловжіваний

Малоцѣнный — малоці́нний, не кошту́вний

Малочисленный — нечисле́нний

Малый — 1) малій, невели́кий. — **Малыя дѣ-
ти** — малі, дрібні ді́ти, ді́точки. —
Маль мала меньше (про ді́тей) — од-
но́ одного ме́нше. — **Безъ малаго** —
трóхи не, ма́ло не

Малыш — малій, малю́к, мале́ня, -тко, ма-
ля́, призе́мок, (в жарт) — ку́ций, ку-
ца́к, курду́пель

Мальва, рос. *Malva* L. — қала́чики, проскур-
кі, зі́нзівер, дзі́ндзівер; *Althaea officí-
nalis* — ро́жа

Мальга — 1) малю́к, малючо́к, маля́, ма-
лі́шко, (в жарт) — пу́цьвірі́нок, (зб.)
— малéча, дрібно́та, дріб'язо́к;
2) (про рибу) — мі́льга, мі́лька, му́лька

Мальчѣнко — хлоп'я, хлопча́, хлопча́тко

Мальчикъ — хлопéць, (здр.) — хлопчик,,
хлоп'я, -тко, хлопча́, -тко, (поб.) — хлоп-
чі́на, хлопча́к, хлопцю́га, хлопчі́-
сько, (бі́льшенький) — парубі́йка

Мальчишка — хлопча́, хлоп'я́, хлопчу́к;
шмарка́ч

Мальчуганъ — хлопча́, хлопчі́на

Малѣть — малі́ти, зме́ншуватись

Малютка, малюточка — дити́нка, дитинча́,
(немовля́че) — немовля́тко, маля́, ма-
ля́тко

Малярить — малярува́ти

Мама, мамка — 1) ма́ма, ма́мочка, ма́тінка,
ма́тіночка, ма́мця, ма́муня, ма́муся,
ма́туся, ма́тусенька, не́ня, не́нька,
не́нечка; 2) ма́мка

Маменькинъ, маминъ — ма́мин, ма́мусин,
ма́тусин, не́ньчин. — **Маменькинъ
сынокъ** — ма́мій, ма́зун, ма́зунчик,
маме́йн

Мамкинъ — мамчин
Мамона — мамона, роскоші
Мамура, росл. — шведська малина
Мана — принада
Манежить — маніжити, об'їздити
Манежиться — маніжитися і д. **Жеманить-ся**
Манежъ — маңіж
Манера — маніра, звичка
Манерь — 1) манір, взір, спосіб, чин, роб, шталт, штиб, штиль. — **Такимъ манеромъ** — такимъ чїном, робом, способом; 2) звичай, поведєнція
Манжета, мн. **манжеты** — мїнькет, манкет, манжєта, бріжжі (збори на рукавах); рукавчики, чохли
Манжетный — мїнькетовий, манкетовий, манжєтовий
Манить — 1) маніти (кого), кивати, мїгати, моргати, махати (до кого); 2) вабити, надити. — **Манить** — кортіть
Маніє — помах, (по)кив, миг
Манна, Manna — 1) сік з ясеня, *Fraxinus ornus rotundifolia*; 2) манна небєсна
Манная крупа — манні крупі
Манникъ, рос. *Glyceria fluitans* — манна трава
Мановєніє — д. **Маніє**
Мантилія — мантилька
Мантия — керєя, мантия
Манускриптъ — рукопис, манускрипт
Мануфактура — мануфактура
Мануфактурный — мануфактурний. — **М. товаръ** — крам
Мануфактуристъ — мануфактурник
Маразмъ — чив'яда, висилєнє, (від старости або від хвороби) — старєчість
Мараніє — каляння, базграння
Маратель — базграч, партач, (про малярів) — квачомаз, богомаз, (про пїїтїв) — віршомаз, папіромаз
Марать, ся — 1) каляти, ся, мастити, ся; брудити, ся, паскудити, ся; 2) базграти, (про письмо) — дряпати, (про малювання) — мазати, ляпати; 3) черкати, чорніти; 4) ганити
Марганецъ — марганецъ
Марганцевистый — марганцюватий
Марганцовый — марганцевий
Маргарита — перліна, перлінка
Маргаритка, рос. *Bellis perensis* L. — стокротъ, стокротки
Марена, рос. *Rubia tinctorum* L. — марєна
Маринадъ — мєжа, мєжєне, маринад
Мариновать — маринувати, мєжити. — **Маринованные огурцы** — мариновані, мєжєні (або) оцтові огірки
Маріинъ башмачокъ, рос. *Surgipedium Calceolus* L. — жовті зозульки, черевічки, зозулині черевічки
Марка — 1) д. **Мараніє**; 2) марка; 3) квиток
Маркій — маз(ь)кий, плямистий; грязький, кальнистий
Марнотно — моторошно
Мародєрь — здобишник, мародєр
Мартовскій — бєрезньовий, марцьовий
Мартъ — бєрезєнь, бєрезіль, марець, март

Мартышка — 1) *Cercopithecus* — мавпа; 2) пт. *Sterna* — ластівка морська; (над річками) — мартїн, рибалка
Маршировать — маршувати, маширувати, штатувати
Маршировка — маршування, маширування, мўштра
Маршъ — марш, хода. — **Маршъ!** — гайда, хода, рушай!
Маска — маска, налицина, машкара
Маскарадъ — машкара, машкарний вєчїр
Маскировать, ся — маскувати, ся
Масленая — масна, масниця, (здр.) — масничка, масна недїля, масляна, (останній день) — пущання, (перший день) — колодїй
Масленикъ — маслянка, масничка, маслєниця
Масленистый — маслїстий, масткий, олійний
Масленица — масляна, масниця
Маслєнки — маслїнки
Маслєный — 1) масляний, олійний; 2) за-смальцьований, заялєзений
Маслина, рос. *Olea Europaea* — масліна
Маслина дикая, рос. *Elaeagnus hortensia* — царєградська лєза, олівне дєрево, масліна
Маслить — мастити, маслити
Масличный — олівний, масліновий
Масло коровье — масло, (ласк.) — маслєчко. — **Масло деревяное** — оліва. — **Масло постное** — олія, олій, (здр.) — олія, олійок. — **Масло конопляное** — сїм'яна олія, сїм'яний олій. — **Масло купоросное**, *oleum vitriolium* — вітроголь. — **Масло черное, каменное** — нафта
Маслобойный — олійний
Маслобойня, -бойка — олійня, олійниця; масничка
Маслобой(щикъ), ца — олійник, ця
Масляникъ, гриб *Boletus granulatus* — масля(ю)к
Маслянка — масничка, дїжка на масло
Масляница — д. **Масленая**
Масса — маса, товща; сїла
Массивный — масівний, тїльчастий; (про метали) — лїтий, кўтий (а не дутий)
Массикотъ — жовтий глейт, масикот
Массовой — масовий
Мастерить — майструвати
Мастерица — майстриха, майстрїня, тїмаха. — **Швейная мастерица** — швачка. — **Ковєрная мастерица** — килїмниця, коцарка
Мастеровой — майстровий, ремїсник
Мастерская — майстерня, майстрївня, майстрова, робїтня, (малярєва) — малярня, (римарєва) — рицарня, (шевцєва) — шєвня, (кушнїрєва) — кушнїрня, (ткачєва) — ткачня, (кравцєва) — кравєшня, (иноді) — швальня
Мастерски — майстерно, штўчно, помїстєцьки
Мастерскі(о)й — 1) майстерний, штўчний, мїстєцький; 2) майстровий
Мастерство — майстерство

Мастеръ — 1) майстер, (здр.) — майстрик. — **Верёвочный мастеръ** — мотузяръ. — **Жестяныхъ дѣль м.** — бляхаръ. — **Золотыхъ дѣль м.** — золотаръ, злѣтник. — **Колокольный м.** — дзвонник. — **Портняжный м.** — кравецъ. — **Сапожный м.** — швецъ. — **Сѣдельный м.** — сідляр. — **Часовой м.** — годинникаръ, годинаръ, дзигармайстер; 2) майстер, мастак, мѣтець, мистюк, тѣмаха. — **М. лгать** — чистобрѣха

Мастика, Mastix — 1) живиця, смола (з дерева Pistacia Lentiscus L.); 2) кит, замазка

Маститый — с(ь)вѣжий (про миро). — **М. старецъ** — поважний старецъ

Мастъ — 1) мастъ. (Про воли): ласий, підласий, підчеревий, мурій, муругий, перистий, половий, попелястий, рабомизий. — (Про коні): білий, буланый, вороний, гнідий, карий, дерешуватий, мишастий, строкатий, шпаківатий. — (Про гуси): глїві, заглївисті гуси (жовтяво сірі). — (Про кури): зозулясті (рябі). — (Про свині): перисті і др.; 2) (в картах) — мастъ, д. Карта

Матежъ — остуди (темножовті плями на виду у вагітних жінок)

Материкъ — 1) твердий ґрунт; 2) суходіл

Матерински — матернє, по матерньому

Материнскій, материнь — матерній, материн, матчин, матусин, неньчин. — **М. наслѣдіє, имущество** — матерізна

Материаль — матеріал, знадібок, надібок, (мн.) — знадоби

Матерія — 1) матерія, річ; 2) гній, пасака, (з мертвого) — ропя; 3) тканина, тка́нка

Матеркати — матюкати, матіркувати

Матерный — матірний

Матерчатый — шовковий

Матерой — 1) ґрунтовий (про землю); 2) кремезний, здоровий, достіглий; дорослий

Матерщина — лайка по матері, матюк

Матерь, мать — мати, матір, ма́ма, па́ні-ма́тка, ма́тинка, ма́туся, ма́тусенька, ма́мусенька, ма́муса, ма́мця, ма́муня, ма́тіночка, не́ня, не́нька, не́нечка

Матерѣть — 1) рості, виростати; кремезніти; 2) міцніти, дужчати, твѣрдути

Матица — 1) сволок, (здр.) — сволочок; 2) сипанка (в горні)

Матица білая, рос. Bryonia alba — переступень

Матка — 1) д. Матерь; 2) матка, саміця. — **Лишиться матки** — зматчитись; 3) маточка (у рослин); 4) з лат. Uterus — матка, ураз

Матовый — матовий, тьм'яний

Маторѣть — твѣрдути, за́давнюватись

Маточникъ — 1) клітка, маточник; 2) маточник (у рослин); 3) рос. Melissa officinalis L. — маточник, каділо

Матраць — матра́с, (набитий сіном) — сін-

ник

Матрѣнка, рос. Thalictrum flavum L. — одхасник, вередовець, трав'яна грушка

Матушка — ма́тинка, па́німа́тка, па́нь-ма́туся і д. Матерь

Матушкинь — матусин, па́німа́тчин

Мать — 1) мат; 2) ма́т(к)а (плетена з соломи)

Мать — д. Матерь. — **Крѣстная мать** — хрещена ма́ти. — **Посажѣная мать** — за ма́тір, весільна ма́ти, ма́ти голова́та

Мать и мачеха, рос. Tussilago Tourn. T. Farfara L. — підбіл, ма́чушник, ра́шник, царь-зілля, підбіль

Маханіє — махання

Махати, ся — махати, ся, хитати, ся, коливати, ся, ма́яти, ся, кивати, повівати, (ногами) — дріг(г)ати. — **Махнутъ** — майну́ти, чкурну́ти, почухра́ти, дремену́ти

Махлевать — махлюва́ти, шахрува́ти

Маховикъ — махове ко́лесо, (у млині) — гонча́к

Маховой — маховий

Махонькій — маню́ній

Махорка — мархо́тка

Махунка, махункова ягода, рос. Physalis Alkekengi L. — моху́нка, моху́рка

Махровый — по́вний, повня́вий

Махъ — мах, кив. — **Махомъ** — ма́хом, вма́х, ду́хом, мѣттю, вми́ть

Мачеха — ма́чуха

Мачехинь — ма́чушин

Мачта — що́гла

Мачтовой — щогло́вий

Машина — маші́на

Машинисть — маші́нник, маші́ніста, маші́ністий

Машинный — машино́вий; до маші́н

Маякъ — мая́к

Маятникъ — ма́ятник, ма́яло

Маяться — тиня́тися, ма́ятися, знемага́тися, нуді́тися, с(ь)ві́том нуді́ти

Мгла — мла, імла, (з дрібним дощем) — мря́ка, (суха) — юга́

Мглистый — імлі́стий

Мгновение — мить, мент, мах, хві́лька

Мгновенно — вми́ть, мѣттю, вмент, ме́нтом

Мебель — ме́блі

Мебельный — ме́блевий

Меблировать — меблюва́ти

Меблировка — умеблюва́ння

Медаль — меда́ль

Медальеръ, медальщикъ — меда́льник

Медальонъ — дукáч, меда́льйо́н

Медвеникъ, ком. Bombilius — джмі́ль, чмі́ль

Медвѣжина — ведме́дина, медве́жина

Медвѣдица — 1) ведмеді́ха, ведмеді́ця, медве́ди́ха, медведі́ця; 2) Большая медвѣди́ца — віз. — **Малая медвѣдица** — ма́лий віз

Медвѣдище — ведмедю́ка, ведмеді́ще, мед.

Медвѣдокъ, -ка — 1) ком. Gryllus gryllotalpa — ведме́дка, медве́дик, земля́ний рак; 2) Mus talpinus — крі́т, корті́ця

Медвѣдь, Ursus arctes — ведмі́дь, ведме́дь, ме́двідь

Медвѣжатникъ — ведмѣдник
Медвѣжѣнокъ — ведмедя, -тко, ведмедча
Медвѣжій — ведмѣжий, ведмѣдячий, медвѣжий, медвѣдячий
Медвѣжій виноградь, м. толокиянка, м. ягоды, рос. *Arctostaphylos officinalis* Moench. *Uva Ursi* L. — вѣвчі ягідкі, мучниця, росхідник
Медвѣжья лапа, рос. — а) *Heracleum spondylium* L. — борщівник; б) *Alchemilla vulgaris* L. — приворотень
Медвѣжье ухо, медвѣжьи ушки, рос. *Verbascum Thapsus* L. — ведмѣже ўхо, с(ь)вѣчі, коров'як, дрябчак
Меделянка — меделян, британ
Медикаментъ — ліки, медикамент
Медикъ — мѣдик
Медистый — медѣстий
Медленно — повѣлі, помалу, повагом, звѣльна; поквѣлом, проволѣком
Медленность — повѣльнѣсть, гаяння, гайка, загайка, баріння, бавіння
Медленный — повѣльний, нешвидкій, тихий (про ходу); забарлівий, забарний, гайний, загайний
Медлитель, ница — маруда, проволѣка
Медлительность, медлительный — д. Медленность, медленный
Медлить — барітися, гаятися, бавитися, длатися
Медоварня — медѣвня, медѣварня
Медоварь — медѣвар
Медоватый — медуватий
Медовикъ — медівник, медяник
Медовщикъ — медовчик
Медовый — медѣвий, медяний, медний, медянішний
Медоносный — медонѣсний, медѣдайний
Медоточивый — солодкомо́вний; медотѣчний
Медуница, рос. *Pulmonaria officinalis* L. — медунка, медунчики, медунішник, щемѣлина, волѣвий язѣк, згар, дзвѣники, крокіш
Медуза — морське серце, медуза
Мѣдь — мед, (здр.) — медѣк, мід, (рідкий) — пѣтока, (вирізаний) — підсік, (з водою) — сита
Межа — межа; обмѣжок, обнѣжок (по боках ниви), суголов, суголовок, суголовки (в головах ниви)
Межгорный — межигірний
Межгорье — межигір'я
Междорѣчье — межирічча
Междоусобица, междоусобіе — 1) усѣбиця, чвѣра, (частіше) — чвѣри; 2) незгѣда, колотнѣча, колотня, гризня
Между — мѣж, помѣж, межѣ, промѣж, сумѣж. — **Между себя** — з-межѣ себе, з-посерѣд себе. — **Между тѣмъ** — тим ча́сом; прѣте. — **Между прочимъ** — мѣж ін(ь)шим
Междубровіе — межибрѣв'я
Междудѣйствіе — межидѣя, антра́кт
Междукостный — межикѣстий
Международный — межинаро́дни(і)й
Междуплечіе — межира́м'я
Междуреберный — межирѣбрий

Междуцарствіе — межицарѣв'я, безцарѣв'я, межикоролѣв'я
Межевание — межува́ння, розмежува́ння
Межевать — межува́ти, розмірю(у)вати, (висипаючи копці) — копцюва́ти
Межевщикъ — межемір, межівник, (що тягне ланцюг) — ланцюжник
Межевой — межѣвий. — **Межевая яма** — копѣць
Межникъ — мѣжник, обмѣжок, суголовок
Межь — мѣж, межѣ
Мезга — 1) заболонь, бѣль (*Alburnum* в дереві); 2) жма́ки, гаму́з
Мездра — нѣздря, мѣздря
Мездонный клей — карѣюк
Мездритъ — мѣздрѣти
Мекать — думати, гадати
Мелево — мліво
Меленка — млинѣк, млинѣчок
Мелень — 1) рѣчка (жорна); 2) макогін
Мелизна — 1) дрібнѣсть; 2) мѣлкѣсть
Мелина — мѣлина, коса
Мелить, ся — дробѣти, ся, кришіти, ся
Мелкій — 1) дрібний, дрібен, (здр.) — дрібнѣнький, дрібнѣний. — **Мелкое дворянство** — дрібна шляхта, підпанки, полупанки. — **Мелкій скотъ** — дробина, дріб, дріб'язок; 2) мѣлкій, (здр.) — мѣлкѣнький, (про посуду) — плеска́тий, плиткій
Мелковатый, то — 1) дрібнѣнький, здрібнѣнька; 2) мѣлкѣнький, помѣлкий
Мелководіе — мѣлковѣддя, мала вода
Мелкодонный — плиткій, плеска́тий
Мелкозернистый — дрібнозерністий; (про збіжжа) — заміркуватий
Мелкозубый — дрібнозубий
Мелколиственный — дрібнолістий
Мелкопомѣстный — дрібноземѣльний
Мелкота — 1) дрібно́та; 2) ма́леч, малѣча, дрібно́та, дробина, дрібніця, дріб'язок, абѣщиця
Мелкошерстый — короткошѣрстий
Мелодический — мелѣдійний; с(ь)пѣвучий
Мелодія — мелѣдія, с(ь)пѣв
Мелочной — 1) дрібний, дріб'язковий, дрібнічний; 2) (про людину) — дріботу́н
Мелочь — дрібніця; д. **Мелкота 2**, (про гроші) — дрібнякі, дрібні
Мель — мѣлина, обмѣль, мѣлкѣ
Мельканіе — 1) мѣгання, мѣготіння, мѣгалка; 2) блѣмання, блѣкання
Мелькать, мелькнуть — мѣгати, мѣготіти, мѣгтати, мѣгнути, блѣкати, блѣмати, блѣмнути (про с(ь)вѣт), шмѣгати, шмѣгнути, шмѣгонути, шаснути (про ходу)
Мельком — мѣгцѣм, мѣттю, швѣдко
Мельниковъ — мѣльников, мѣрошників, мѣрішницький, млинарѣв
Мельникъ — мѣльник, мукомѣл, мѣрошник, млинарѣ
Мельница — млин, (здр.) — млинѣк, млинѣчок, (з наливним колесом) — корча́к, (з підливним) — підспідник, підсубійник, (весняний) — вѣшняк. — **Вѣтряная мельница** — вѣтряк, вѣтря́чок. — **Желѣзковальная м.** — гамарня. — **Конная**

м. — топчак, тупчак, ступчак. — **Крупчатая м.** — питель, крупчатка, (для круп) — круподёрня, драч, драчка. — **Пловучая м.** — наплавний млин (на Дніпрі), плавак (на Бузі), пливак (на Горині), гончак (на Сеймі). — **Ручная м.** — жорна. — **Сукновальная м.** — валюша, фалюша. (Частіни млина): а) (вітряка): (основа) — стілець, (дишель) — стріла, дішель, вóрот, воротило, вірло, (куди зсипають зерно) — кіш, (для очистки зерна) — шертівка, (гніздо для веретена) — порплиця, (що трясє рукав коша) — рештак, (жолуб, кудюю борошно йде) — мучнік; б) (водяного млина): (кудою йде вода) — лотóки, (внизу) — опуст, (затички в лотоках) — заставки, (колесо з корцями) — вовчók, ведмédик, (покрівля над колесом) — парнік, (куди засипають зерно) — кіш, (куди падає борошно) — скріня (пристрій, щоб піднімати камінь) — підóйма

Мельническій, мельничій — мельників, мірошницький, мірошників, млинарський

Мельничиха — мёл(ь)ничка

Мельничный — млиновий, млинський. — **Мельничный камень** — млиновий камінь, жорно, жóрен, (верхній) — верхняк, (спідній) — спідняк. — **Мельничное колесо** — млинове колесо, ко́ло

Мельчатъ — дрібніти, дрібніш(щ)ати, малітися, переводитися, нікчемніти

Мельче — 1) дрібніше; 2) міліше, мільче

Мелѣть — мілішати міліти

Мелюзга — мілька, мелька, мільга, мулька, мулявка; (про дітей) — малеча, дрібнота, дріб'язок

Мелюсь — (о)меляс, меляса

Менструация — місячка, ц(ь)віт, краса, часі, жіноче; разом з Leucorrhoea — оплава

Мень, рыба Gadus lota — меньок, мнюх, ментюх

Меньшинство — мэншість

Меньшій — мэнший, мэнчий; молодчий

Менѣ — мэнче. меньше. — **Менѣ всего** — найменше, що найменше. — **Тѣмъ не менѣ** — однак, одначе, протé, усé-такі

Мергель, Marga — маргель, рухляк

Мергельный — маргельовий, рухляковий

Мережа — ятір, во́лок, мережа

Мерекать — маракувати

Меренокъ — ко́ник, лоша́к

Мереть — мерти, у(в)мира́ти

Мерещиться — 1) мріти, мріятися, мая́чити, маня́чити, бовваніти; 2) ввижа́тися, приві́джуватися, верзті́ся

Мерзавецъ, вка — погáнець, погáнка, паску́да, мерзо́та, леда́що

Мерзить — 1) гі́дити; 2) паску́дити, погáнити, мерзіти

Мерзкій, мерзостный — погáний, паску́дний, гидкі́й, гидо́тний, мерзе́ний, мерзос(ь)ві́тний

Мёрзлый — 1) ме́рзлий, заме́рзлий; 2) мерзлякува́тий, змерзля́к

Мерзлякъ — змерзля́к, мерзля́к, змерзлю́х

Мерзлятина — мерзля́

Мёрзнуть — ме́рзнути

Мерзость — по́гань, паску́дство, гидо́та, мерзо́та, огі́да

Мерзѣть — поганіти, паску́дитися, мерзе́нитися

Меридіональный — меридіона́льний, південниковий

Меридіанъ — півде́нник, меридіа́н

Мерикось — шпа́нка (вівця)

Меринъ — кінь (вихолостаний огирь). — **Глупъ, какъ сивый меринъ** — дурний, як вівця

Меркнуть — ме́рхнути, марні́ти, темні́ти, тьмі́ти

Меркурій — Мерку́рій

Мерлуха, мерлушка — смух, сму́шок (з ягняти), линтва́рь (з вівці), мерійця, го́лиця (із здохлої вівці), ви́порток (з мертворожденного ягняти), перелі́ток (з того, що перелітувало), старі́ця (з старої вівці)

Мерлушечій, мерлушій, мерлущатый — смушківий, смуше́вий, линтваре́вий

Мертвенность — 1) ме́ртвість, заме́рлість, мерт́в'ячість; 2) мертво́та, ме́ртвість

Мертвенный — 1) мертво́тний, мерт́в'ячий; 2) заме́рлий

Мертвецкій — мертве́цький, мре́цький. — **Мертвецки пьянь** — п'яний як ніч

Мертвецкая — трупáрня

Мертвецъ — мрець (р. мерця), (мн.) — мерці́, мерт́в'як, мерля́к, умерле́ць

Мертвечина — мерля́тина, мерло́; стéрво

Мертвечинный — стерво́вий

Мертвительный — мерт́в'ячий

Мертвить — мерт́вити

Мертворождённый — мерчу́к, мертвона́роджений

Мёртвость — 1) ме́ртвість; 2) оду́блість, заду́блість

Мёртвый — ме́ртвий, ме́рлий, в(у)ме́рлий

Мерцаніе — блі́мання, блі́кання, ми́готіння

Мерцать — блі́кати, блі́мати, ми́гтіти, ми́готіти

Мессія — Месі́я

Мести — ме́сти, заміта́ти

Местъ — по́мста

Металлическій, металловый — металі́чний, метале́вий, метальо́вий

Металлоvidный — металувáтий, металопо́дібний

Металлоплавильный — гамарський. — **М. печь** — гамарня

Металль — метáл, метáль

Металлургія — гамарство, метальні́цтво, металу́ргія

Метаморфоза — метаморфо́за, перео́браз

Метаніе — кидáння

Метать, ся — 1) кідати, ся, бо́рсатися, гедзкатися. — **Метать взоръ** — кідати, скида́ти о́ком. — **Метать жребій** — бра́ти, кідати же́реб. — **М. икру** — те́рти-ся. — **М. петли** — обкида́ти পে́тлі. —

М. стрѣлы — пускати стріли. — **М. кровь** — пускати кров; 2) фастригувати (про шиття)

Метнутися — метнутися, кінутися, шатнутися. — **Мечется, какъ угорѣлая кошка** — біга, як ошпарений; крутиться, як мұха в окропі, як посолений

Метафора — метáфора

Метѣлка — 1) мітѣлка, віничок; 2) куніця, куня (у очерета), во́лот, во́лоття (у проса), кітях, киях, ко́си (у кукурудзи); 3) рос. *Poa* L. — мітліця, *Poa bulbosa* і *Compressa* L. — тонконіг, *Poa nemoralis* L. — волосніця, гусятник, *Poa pratensis* L. — лядська чуприна, *Poa trivialis* L. — тонконіг

Метель — метѣлиця, завірюха, хуртовина

Метельный — метѣлишний, хуртовінний, завірюшний. — **Метельные наносы** — за́мети

Метѣльный — мітло́вий

Метельщикъ, ца — метѣльник, ця

Метѣніє — метіння, замітання, підмітання

Меткій — 1) влұчний, влұчкий; 2) кидкий, замашний; 3) меткий, швидкий, мотóрний

Меткость — влұчність

Метла — 1) мітла́, (стара) — дряпáк, (для печі) — помелó; 2) рос. *Agrostis* L. — мітліця, пирій

Метлообразный — мітла́стий

Метловище — мітлі́ще, мітлови́сько

Метода, методъ — спóсіб, метóда, дорóга

Методическій — методі́чний

Метрический — метрі́чний

Метыль, ком. *Ephemera horaria* — подѣнька

Механизмъ — механі́зм, будóва, справа, снасть, машинерія

Механика — мехáника

Механикъ — мехáник, машині́стий, машинник. — **Механический, ки** — механі́чний, но

Мечевой — мечóвий

Меченосецъ — меч́ник

Мечеобразный — на взір мечá

Мечеть — мечѣт

Мечта — 1) мрія; ма́рево, манá, манія; 2) ма́рево, марá (страшна)

Мечтаніє — мрія́ння, ма́ріння

Мечтатель, ница — мрій́ник, ця, мрі́єць; химер́ник, ця

Мечтательность — мрій́ність, химер́ність

Мечтательный — мрій́ний, химер́ний

Мечтать, ся — мрія́ти, ся, ма́рити, ся; химері́ти, рої́тися

Мечь — 1) меч, мі́ч; 2) риба *Xiphias gladius* — меч́ник

Мзда — 1) нагоро́да, заплáта; 2) корі́сть, зиск

Мздоимецъ, ство — зді́рник, хапúн, хабáрник; зді́рство, хабáрство

Миганіє — мі́гання, морга́ння, мру́гання, клі́пання, блі́мання, лу́пання

Мигать — мі́гати, блі́мати, морга́ти, мру́жити, клі́пати, лу́пати

Мигачъ, мигунъ, мигунья — моргу́н, клі́кó, моргу́ха

Мигъ — мент, мах, мить. — **Мигомъ** — мі́ттю,

мѣнтом, дұхом, ма́хом, вмент, вміть, вмах

Мигуха — моргу́ха

Мизантропическій — (од)відлю́дний, мізантропі́чний

Мизантропъ — відлю́дник, відлю́да, безлюдок, мізантро́п

Мизгирь, паук *Aranea tarantula* — тарáнтул, тарáнтух, воло́ський паву́к

Мизерность — мі(и)зѣ́рність, мізѣ́рія

Мизерный — м(и)зѣ́рний, міршавий, злиде́нний

Мизинецъ — м(е)изі́нець, м(е)изі́нок

Микроскопъ — мі́кроско́п, дрібно́гляд

Микстура — мі́ксту́ра, міша́нина

Милашка — лю́бчик, лю́бка, ду́шка

Милая — мі́ла, лю́ба; лю́бка, коха́нка; милода́нка

Миленькій — милѣ́нький, любѣ́нький

Милѣхонѣкъ — милѣ́сенький, любѣ́сенький

Милліонъ — милі́йон, милі́он

Милліонеръ — милі́йонник, милі́йонщик

Мило — мі́ло, милѣ́нько, лю́бо, любѣ́нько

Милованіє — милува́ння, голубле́ння

Мілованіє — мілува́ння, помі́лування

Миловать, ся — милува́ти, ся, голу́бити, ся, песті́ти

Міловать — мілувати, мі́лость кла́сти

Миловидный — милові́дий, гарнові́дий, гарне́нький

Милосердіє — милосѣ́рдя, милосѣ́рдність, ласка

Милосердый — милосѣ́рдний, милосѣ́рдник, ласка́вий

Милостивецъ, вица — ласка́вець, ласка́виця, мі́лос(т)ник, ця, добрóдій, ка

Милостивый — милості́вий, ласка́вий. —

Милостивый Государь! — милості́вий, ласка́вий Пáне, Добрóдію!

Шанóвний Добрóдію! — Високопова́жний Добрóдію!

Милостыня — мі́лостиня

Милость — мі́лость, ласка, добрóдійство. —

Ваша милость — Ва́ша мі́лость, ва́ше добрóдійство. — **Милости просимъ** —

про́симо, про́симо до госпóди. — **Божьею милостью** — з ласки Божої. — **Сдѣлайте милость** —

бу́дьте ласка́ві

Милочка, милуша — мі́ла, милѣ́нька, милу́ня, лю́бка, любонька, любу́ня

Милый — мі́лий, любі́й, коха́ний; любко́, любчик, қо́ханецъ; милода́н

Милѣть — милі́ти, милі́шати, кра́щати

Мильный — мі́льовий

Миля — мі́ля

Мимика — мі́міка, мі́ги. — **Разговаривать мимикою** — гово́рити на мі́гах

Мимическій — мі́мічний

Мимо — мі́мо, повз, по́уз, бі́ля, побі́ля, проз, попрі́; геть

Мимолётный — скоро́мину́чий, швидко́мину́чий, бистро́пли́нний

Мимоходомъ — мимохі́дь, по дорóзі; на́вертом, хватко́м

Мимоѣздомъ — мимої́здом, прої́здом, по дорóзі

Мина — 1) мі́на, підкі́п, тойно́к; 2) ві́раз, ві́гляд, мі́на

Минареть — мінарёт
Миндалевидный — миг(г)далюватий
Миндаль, рос. *Amygdalus communis* L. — миг(г)даль
Миндальный — миг(г)далевий
Минераль — мінерал(ь), крушець, копалина
Минёр — підкопник, мінник
Министерство — міністерство
Министр — міністер
Миниатюра — міньятюра, дрібнообраз
Миниатюрный — дрібнюній, міньятюрний
Минный — мінний, міновий, підкіпний, тайниковий
Мінованіє — скінчення, проминання, минання
Миноваться, ся, минуть — минати, ся, обминати, оминати, поминути, обминути, проминути
Миного, *Petromizon marinus* — миного
Минорный — мінорний, жалібний
Минувший — минулий
Минута, минутка, минуточка — минута ($1/60$ години), хвіля, хвілька, хвилина, хвилинка, хвилиночка. — **На минуту, на минутку** — на хвілю, на хвилинку, на часінку, на волосінку
Минутный — минутний, хвилевий, хвильний
Мираж — марево, омана, міраж
Мирволить — потурати, потакати
Миреніє — миріння, мірення, лагожіння
Мирить, ся — мирити, ся, годити, ся, лагодити, ладнати, ся
Миріада — безліч, тьма (власне 10.000)
Мирно — мирно, тихомірно
Мирный — мирний, міровий, тихомірний. — **Мирныя отношенія** — сумир, згода, злагода
Миро — міро
Мированіє — мирування
Мировать — мирувати
Мировая — мирова, помірна
Мировой — мировий. — **М. судья** — мировий суддя. — **М. посредник** — посередник
Мировщик — миротворець
Миротлюбивый — миротлюбний, тихомірний
Миротлюбіє — миротлюбство, лагідність
Миропомазаніє — миропомазання
Миропомазывать — мирувати, миропомазувати
Мирохранительница — мірниця
Мирь — 1) мир, згода, лад, злагода; 2) рос. *Chenopodium Botrys* L. — марь
Миса, миска — миска, мисочка, полумисок, (глибока) — макітра, макотерть
Мистицизм — містичність, містицизм
Мистический — містичний
Митинг — віче, мітинг
Миткаль — миткаль, перкаль
Мишень — мета, ціль
Мишура — сухозлотиця, сухозлітка, позлітка; шумиха
Миѳический — мітичний
Миѳологический — мітол(ь)огічний
Миѳологія — мітол(ь)огія
Миѳолог — мітол(ь)ог
Миѳ — міт

Міазма — міязма
Міровоззрѣніє — с(ь)вітогляд
Мірозданіє — с(ь)вітобудова, с(ь)вітотворення, створіння с(ь)віта
Міродержець — с(ь)вітодержець
Міровой — с(ь)вітовий
Мірозиждитель — Творець, с(ь)вітотворець
Міросозерцательный — с(ь)вітоглядний
Міросозерцаніє — с(ь)вітогляд
Міроостроитель — с(ь)вітобудівничий
Міроустройство — с(ь)вітобудова, с(ь)вітолад
Міроѳдъ — мироїд, глітай
Мірской — 1) с(ь)вітовий, мирський; 2) громадський. — **Мірская сходка** — сходина, громада. — **Мірская изба** — збó(і)рня
Мірянинъ — 1) мирянин, мирянка; 2) громадянин, ка
Мір — 1) с(ь)віт, с(ь)віт Бóжий, (здр.) — с(ь)віточок; 2) мир, люди, громада. — **Ходить по міру** — з торбáми ходити, старцювати. — **Не отъ міра сего** — не сьогос(ь)вітній
Младенецъ — дитина, дитінка, (що ще не говорить) — немовлятко. — **Грудной м.** — дитина при грудях, цицькова дитина
Младенческая — родімець, перехід, мимохід, чорна нєміч
Младенческий — немовлячий, дитінський, дитіннячий
Младенчество — немовлячий вік, дитінство, мальство. — **Съ младенчества** — змáлку, змáльства
Млеконосный — молокодаїний
Млекопитающий — молокоссучий, ссучий
Млекосъдъ, рос. *Galium verum* L. — жовта кашка, медяник, батіжкй, буркунзілля, дрібноц(ь)віт, сіворотень
Млечный — молóшний. — **Млечный путь** — Бóгів шлях, чумацька дорóга, молóшна дорóга
Млѣть — мліти, у(в)млівати, зомлівати
Мнимый — гаданий, уданий, удаваний
Мнимоумерший — завмерлець
Мнительность — помисливість, підозріливість
Мнительный — помисливий, невпєвнений (в собі); підзóрливий, підозріливий
Мнить, ся — гадати, ся, здаватися
Много — багáто, багáцько, (не дуже) — чимáло, багатєнько, (дуже) — сіла, страх, гурт, тиск, до ліха, до кáта, до чóрта, до біса, до стобіса, чóртів тиск. — **Во многомъ** — багáто в чóму. — **Многимъ кажется** — багатѳм, багáто дє-кому здається. — **По многимъ причинамъ** — з багатѳх причин
Многобожіє — многобóжство, многобóжжа
Многобожникъ — многобóжник
Многобрачіє — многошлѳбство
Многобрачный — многошлѳбний
Многоводіє — многовіддя, повідь, повінь, півна вода
Многоводный — многовóдий, багáтий на вóду, повновóдий

Многовласка, рос. *Polytrichum*, *Aspidium Filix mas* Sn. — папороть, жіноча папороть
Многоглаголаніє — велемовність
Многоглаголивий — велемовний, розмовистий, балакучий, балакливий
Многоглазый — многоокий
Многогласный — многоголосий
Многогранный — многостінний, граністий, гранчастий
Многогрѣшный — многогрішний, великогрішний
Многодѣтный — багатий на діти
Многоженець — многожон, многожéнець
Многоженство — многожéнство
Многоземельный — великоземельний
Многознаменательный, м.-значительный, м.-значащий — многозначний, великозначний
Многозначительность — многозначність
Многоколенный — колінчастий, многоколінний
Многократность — многоразовість, кількаразовість
Многократный — многоразовий, кількаразовий
Многокровный — кривавистий, кровистий
Многолепестный — многопелюстковий
Многолиственный — ряснолистий, листастий
Многолѣтіє — многоліття
Многолѣтний — довголітній, великолітній, кількалітній
Многолюдіє — велелюдність, велика людність
Многолюдность — велелюдність
Многолюдный — велелюдний, великолюдний, людний
Многоногъ, ком. Iulus — стонóга
Многоножка, рос. *Polypodium* L. — папороть
Многоно́кко — багатéнько, чимáло
Многообразный — різноманітний, многовзірний
Многоплодный — родючий, плодючий, хлібодáйний, рясний (про овоч)
Многопольный — многозмінний, на кілька змін, на кілька рук
Многоразличный — різноманітний, розмаїтий, усякий, різний
Многорѣчивый — велемовний, розмовистий
Многорѣчивость — велемовність, балакливість
Многосемейность — сім'яністість, великосі(е)мéйність
Многосемейный — сім'яністий, великосі(е)-мéйний
Многословіє — многослів'я
Многосложный — многоскладовий
Многосторонний — многобічний
Многострунный — струністий, многостру́нний
Многострадалець — великотéрпець, великостра́дник
Многотрудность — великотру́дність
Многотрудный — важкий, трудний
Многоугольный — многоку́тний, ріжкáтий
Многоуважаемый — високопова́жний, вельми шанóвний

Многоученый — великовчéний
Многоцѣнный — коштовний, великокоштовний
Многоцѣнность — коштовність, великокоштовність
Многоцвѣтность — многобáрвність, многоко́лірність
Многоцвѣтный — многобáрвний, многоко́лірний
Многочисленный — числénний
Множество — багáто, багáцько, сі́ла, вели́ка сі́ла, тиск, ва́лява, тьма-те́мрява. — **Безчисленное множество** — безліч, сі́ла силéнна
Множимое — мнóженик
Множимый — мнóжний
Множитель — мнóжитель
Множить, ся — мнóжити, ся, намножа́ти, ся
Мнѣ — мені
Мнѣніє — думка, га́дка, зда́ння. — **По моему мнѣнію, я того мнѣнія** — на мою думку, як на мене
Могила — 1) я́ма, гробови́ще, грі́б; 2) моги́ла
Могильница, рос. *Vinca* — барві́нок
Могильный — могíльний, гробовíй
Могильщикъ — гробокóп, могíльник
Могота — сі́ла, змóга. — **Не въ моготу** — не по сі́лі, не під сі́лу
Могучій, могущественный — могучíй, могут́ний, мóжний, дужíй, великомóжний, потуж́ний, премóжний
Могучникъ, росл. — пáлочник, *Typha angustifolia* L.
Могущество — могут́ність, сі́ла, мóжність, великомóжність
Мода — мо́да, поведéнція
Модель — зразóк, взір, моде́ль
Моделировать — моделюва́ти
Модистка — мо́дниця
Модница — мо́дниця, модос(ь)ві́тка
Модничаютъ — трима́тись, доде́ржувати мо́ди
Модный — мо́дній, мо́дний, мо́дешний
Можется, у ви́разі: не можется — не здۇ́жається. — **Какъ живётся, можется?** — як ся ма́єте? Чи жи́ві, чи здо́рові?
Можжевеловый — ялі́вцевíй
Можжевеликъ, рос. *Juniperus communis* L. — ялове́ць
Можно — мóжна, вільно
Мозглый — гни́лий (про овочі), трухля́вий (про дерево), прі́тхлий, ту́хлий (про иньші речі), хи́рий, хи́рлий, слабови́тий
Мозглякъ — хирля́к, мі́ршавець
Мозглятина — гни́лятина, трухля́тина
Мозгнуть — 1) гни́ти, трухля́вити; 2) марні́ти, хи́рити
Мозговикъ, мозговина, *Coenurus cerebri* — мозгі́вник, ко́лова́йка
Мозговой — мі́зковíй
Мозгъ — 1) *Cerebrum* — мі́зок, мо́зок; 2) *Medulla ossium* — шпі́к
Мозжечекъ, Cerebellum — мі́зок, мі́зо́чок
Можжить — мі́зчити
Мозолистый — мозо́листий, мозо́лявий
Мозолить — му́л(и)яти, мо́золити
Мозоль — мозо́ля, нагні́тка, (на п'я́ті) —

гузка

Мозольний — мозолéвий, мозóльний**Моя, моя, моё** — мій, моя, моє**Мойка** — 1) миття, (про білизну) — прання, праття; 2) мойки (де миють вовну)**Моклак** — жмі́крут, глита́й; скна́ра**Моклый** — во́хкий, мо́кий, змо́клий**Мокнуть** — мо́кнути**Мокредина** — трясóвина**Мокренькій, ко** — мокре́нький, ко**Мокрехонёк, ко** — мокрісі́нький, ко**Мокрець** — мокре́ць**Мокрица** — 1) ком. *Oniscus asellus* — стонóга, мокри́ця; 2) рос. *Stellaria media* Smith. — мокре́ць, мокри́ця**Мокричний** — стонóговий, мокри́цевий**Мокроватый, то** — мокре́нький, ко**Мокротá** — во́хкість, мо́крість**Мокрота, мокротина** — флéгма, фля́гма, харкóтина, харкотіння, хря́ки, харкані́на, мокротіння**Мокротистый, мокротный** — мокроті́нний харкоті́нний**Мокрый** — мо́кий**Мокрѣть** — мокрі́ти**Молва** — помóвка, по́голос, поголо́ска, сла́ва, погові́р; чу́тка, почу́тка. — Дурная молва — погові́р, несла́ва**Молдавія** — Молда́вщина, Мульта́нщина, Молда́ва**Молвить** — мо́вити, каза́ти**Молебень, молебствие** — моле́б(і)е́нь**Молебствовать** — моле́бе(і)́нь пра́вити**Молежня** — божни́ця, богоми́жня, каплі́ця, (у жидів) — шко́ла**Молещик** — моле́ць, молитве́ник**Моленіе** — молі́ння, блага́ння**Молитва** — моли́тва. — Давать молитву — моли́твувати. — Брать молитву — моли́твуватися. — Учить молитвѣ (дітей) — моли́ти**Молитвенник** — молитве́ник, молито́вник**Молитвенный** — молито́вний**Молитвослов** — молито́вник**Молить** — моли́ти, блага́ти**Молиться** — мо́литися**Молка** — помі́л (р. поме́лу)**Молкнуть** — мо́вкнути**Молком** — мо́вчки**Молнія** — бли́скавка, блискави́ця, (з громом) — грі́мніця**Молніеносный** — блискави́чний**Молодая** — молодá**Молодёжник** — молодні́к**Молодёжь** — мо́лоді́ж, мо́лодь, молодне́ча, молодя́та**Молодожень** — новоже́нець**Молоденькій** — молодéнький**Молодёхонёк** — молодéсенький**Молодецкій** — молодéцький, юна́цький, хва́тський**Молодец** — молодéць, юна́к, коза́к**Молодечество** — молодéцтво, юна́цтво**Молодечествовать** — молодцюва́ти, козакува́ти**Молодило**, рос. *Sedum Telephium* L. — за́яча трава́, роса́да, гаду́н. *S. acre* L.

— буря́ккі, гінéць, росхі́дник, очі́ток, очі́тки, мо́лодень, чі́стик

Молодить, ся — молоді́ти, ся, підмоло́жувати, ся, відмоло́жувати, ся**Молодица, молодка** — молоді́ця, (здр.) — молоді́чка**Молодицынь, молодкинъ** — молоді́цин.**Мододоватый** — молодéнький**Молодой** — молодій. — **М. годы** — молодóщі. — **Въ м. годы** — ві́ку молодóго, за молодóщів, за мо́лоду. — **М. мѣсяць** — молоді́к. — **М. поросль** — молодні́к. — **М. челове́къ** — молоді́к, па́рубок**Молодость** — мо́лодість**Молодуха** — мо́лодуха**Молодцеватый** — жва́вий, молодцюва́тий, бадьóристий**Молодѣть** — молоді́ти**Молодяк** — молодні́к**Моложавѣть** — молодні́ти**Моложавость** — молодій ви́гляд**Моложавый** — що мо́лодо ви́глядає**Молозиво** — мо́лозиво, *Colastrum***Мо́лки** — молочко́ (риб)**Молоко** — молоко́, (здр.) — молочко́, (дитяче) — мо́н(я)́о, (після родів) *Colastrum* — мо́лозиво, (з-під сиру) — сировáтка. — **Женское м.** — по́корм. — **Кипячёное м.** — пря́жене молоко́. — **Молоко птиць**, *Sera* — воско́вця. — **Парное м.** — сироді́й, с(ь)ві́же молоко́, те́пле**Молокосось** — бла́зень, блазні́ок, безв́усий, (лайливо) — шма́ркач**Молотбить** — мо́лотник, мо́лоті́льник**Молотило** — бія́к, (здр.) — біячо́к, (поб.) — бія́чище, бія́чи́сько**Молотилка** — мо́лоті́лка, мо́лотня**Молотильня** — 1) мо́лотарня, ті́к, (кіньми) — гарма́н; 2) мо́лоті́лка (маши́на)**Молотильщик** — мо́лотник, мо́лоті́льник, (на гармані) — гарма́нець**Молотить, ся** — мо́лоті́ти, ся, калата́ти, ся, колосува́ти, (кіньми) — гарманува́ти, гарма́нити, ся**Молоть, молоток** — мо́лот, мо́лоток, мо́лотчо́к, (ковальський) — бія́к, (не дуже великий) — однору́к, (на заводах) — шля́га, вершля́г, (дерев'яний) — кия́нка, (з довгим кінцем) — носáль, (набивати жорна) — оскáрд, оскáрда, (палиця з молотком) — ке́леп**Молоть, ся** — 1) мо́лотися, (на питлю) — питлюва́ти, (покі́нчати) — обмо́лотися; 2) мо́лоти, верзти́**Молотьба** — 1) мо́лотба́, 2) мо́лоті́ння, мо́лочення, (кіньми) — гарманува́ння. — **Оконча́ние м.** — обмо́лот. — **Окончи́ть м.** — обмо́лоті́тися**Молотье** — мелення**Молочай**, рос.: а) *Chelidonium majus* L. — гдекопа́р, гладу́(й)шник, ростопаш, сі́ре зілля, чистоті́л, старовина́, прозо́рник; б) *Euphorbia Esula* L. — молоча́й, молоча́к; в) *Sonchus arvensis* L. — гірча́к, молоча́к, молоча́й, чо́ртове зілля, осéт; *S. oleraceus* L. — молоча́к, ка́кіш, суса́й

Молочникъ — 1) молóшник; 2) молошняк, сосун, сосунецъ; 3) рос. *Tragopogon pratensis* L. — козелець, козельці, козёлки

Молочница — 1) молóшниця; 2) мед. *Aphta* — пліснявка (в дітєй)

Молочный — молóшний. — **М. лихорадка** — молóшниця. — **Молочное** — молóшне, молочина. — **М. зубы** — молóшні зуби. — **М. продукты** — набіл, дїво

Молочня — молошня

Молча, молчаливо — мовчки, мовчázно, нїшком

Молчаливость — мовчázність, мовчазлівість

Молчаливый — мовчазний, мовчазливий, мовчущий, мовчá(ý)н

Молчальникъ, ца — мовчán, мовчун, ка

Молчаніе — мовчáння, мовчáнка, мовчóк

Молчанка — мовчán (гра)

Молчать — мовчáти, нїмувати. — **Молчи, -те!** — мовчї, мовчїть, -те, цїть, -те, зась!

Молчкомъ — мовчки, нїшком, тїшком, тїшком-нїшком

Молчунъ, нья — мовчá(ý)н, ка

Моль — мов, мовляв

Моль, ком. *Tinea* — міль (р. від. — мóля), мільгá. — **М. шубная**, *Tinea pellionella* — вовняний міль. — **М. вошинная** — мотилїця, метенїця

Мольба — молитва, благáння

Мольбертъ — сталюга, мольбérт

Молюскъ — м'якун. — **Молюскъ рѣчной**, *Anadonta i Unio* — скóйка

Моментально — в мент, у млі óка; дүхом

Моментъ — момéнт, мент

Монархия — монархїня

Монархическій, ки — монархїчний, но

Монархъ — мона́рх(а), царь, цїсарь

Монаршій — мона́рховий

Монастырь — монастірь, (католицький) — кляштор

Монахиня — чернїця, (здр.) — чернїчка, чернїченька, мона́шка. — **Монахиней быть** — чернїчити, у чернїцях бұти

Монахъ — чернecъ, (р. ченця), (мн.) — ченці, (здр.) — ченчик, мона́х

Монашескій — чернecий, чернecький

Монашество — чернecтво

Монашествовать — чернecити, ченцювати

Монета — монéта. — (Стародавні в Україні монети): гаріль (сама дрібна), шеляг (4 гарілі, або копійка). — **Четвертакъ** — півкóпи або четвертáк (25 к.), **полтинникъ** — копá, коповік, півкарбóванця (50 к.), **75 к.** — трьохрублєвий, **п'ятизлóтник**, **рубль**, **цѣлковый** — карбóванець

Монетный — монéтний. — **М. дворъ** — монетáрня

Монетчикъ — монéтник

Монисто — намісто, (одна зернина) — намістіна, (здр.) — намістечко, (з коралів) — коралі, дóбре намісто, (одна зернина) — корáлина, (з коралєвих обрізків) — січка, (скляне) — бузкóве намісто, пацьóрки, (з дрібно-

го бісеру) — селянки (певне від слова селяти, вселяти — низати)

Монотонный, но — одним гóлосом, одноманітний, но

Монументальный — вікопóмний, монументальний

Монументъ — монумéнт, пám'ятник, пóмник, надгробок

Мопсъ, мопсикъ, Canis fricator — мұцик

Маралисть — мораліст

Мораль — морáль

Морганіе — мóргáння, лұпання, кліпання

Моргать, моргнуть — моргáти, -нұти, мрұжити, лұпати, -нұти, кліпати

Моргослѣпый — кислоóкий, підсліпуватий

Морготь — смóрид, смерід (р. сморóду)

Моргунъ, нья — моргун, ха

Морда (про з(ь)вірів) — мórда, (здр.) — мór-дочка, (про чоловіка) — пика, (поб.) — пицю́ра, (здр.) — пїчка, пїсок, марміза, мармұза, мідзя

Мордастый (про животину) — мордáтий, (про людей) — пикáтий, пискáтий

Мордашка — пїчка, пицюрка; 2) собáка мордáта

Мореплаваніе, мореходство — мореплáвство

Мореплаватель — мореплáвець

Моржовка, рос. *Cucumis Melo* L. — зимівка, дубівка (диня)

Моржовина — моржовина, моржéва шкұра

Моржовый — моржовий

Моржъ, зоол. *Trichechus rosomarus* — морж, морський кінь

Морить — губїти, вивóдити, перевóдити, морїти, вигубляти

Морковина, морковникъ — морковіння

Морковный — моркв'яний, морков'яний

Морковь, рос. *Daucus* L. — мórква, *D. Carotta* L. — мórква, моркóвник, діка мórква

Моркотный — журний, сумний, нудний, при́крий; млосний, мóторошний

Моровой — моровий. — **Моровое повѣтріе, моровая язва** — моровїця, морове повітря, помір, приморок

Мороженица — фóрма до морóженого, до морóзива

Мороженіе — морóження

Мороженое — морóжене, морóзиво

Морозить — морóзити. — **Морозить** — домо-рóзить, бере морóз, берéться морóз

Морозиться — морóзитися, мёрзнути

Морозка — грома́к

Морозный, но — морóзяний, зїмний, но

Морозъ — морóз, (маленький) — морóзець, (великий) — морозя́ка, (без снігу) — голóморозъ. — **Утренніе морозы** (перед зїмою) — зáморозки, приморозки

Мороковать — тямїти дещицю, маракувати

Моросить — мрячїти, імжїти

Морочить — морóчити

Морошка, рос. *Rubus Chamaemorus* L. — морóшка

Морской — морський

Мортира — гаківниця, мушїр, мортїра

Морщина — змóршка, бри́жжа

Морщинистый — змóрщений, помóрщений, бабкуватий, брижжáтий, брижнás-

тий, (про овочі) — мórхлий
Морщинный — змóршковий
Морщиноватый — зморшкуватий, побріж-
 тий (про овожених)
Морщить, ся — мórщити, ся, змóрщувати,
 ся, (про овочі) — мórхнути. — **М. лобь**
 — сүпитися
Морь — мор, моровіця, пошесть, вмерач-
 ка і д. Моровой. — Моровое повѣт-
 ріє
Морякъ — моряк
Москотильный — корінний. — **М. товарь**
 — корінний товар
Москоть — коріння, фárби, салітра, купер-
 вас, нафта і всякі химічні речі, що
 вживаються в ремествах
Мосоль, мусоль — маслák
Мостикъ — місто́к, місто́чок, (для переходу)
 — кладка, похідня
Мостильщикъ — мостні́к, (що мостить ка-
 мінем) — брукáрь
Мостить, ся — 1) мості́ти, (дошками) — сте-
 літи, (камінем) — брукува́ти, бурку-
 ва́ти, (тарасом) — тарасува́ти, (греб-
 лю) — гаті́ти, (решто́вання) — решту-
 ва́ти, ся; 2) мості́тися, (наче в гнізді)
 — кублі́тися, куко́блитися
Мостки — 1) кладка, кладки; 2) ре(и)што́-
 вання
Мостовая (з дерева) — по́міст, (з каменю)
 — бурк, брук, бурківка, бруківка
Мостовина — мості́на, мостові́на, стéлина
Мостовое, мостовщина — мостове́
Мостовой — мостовий
Мостовщикъ — мостовий
Мость — міст, (дошка в мості) — мості́на. —
Каменный мостъ — мурóваний міст
Моськинъ — му́циковий
Мотальница — мотові́ло
Мотальщикъ, ца — мотáч, ка, мотáльник,
 ця, (в жарт) — ниткоплу́т
Мотаніє — 1) кивáння, хитáння; 2) мотáн-
 ня, сотáння; 3) мотáння, манта́чен-
 ня, трінькання, гайнува́ння
Мотать — 1) кивáти, хитáти; 2) мотáти, со-
 тáти (нитки); 3) мотáти, манта́чити,
 гайнува́ти, ціндрити, перево́дити,
 трінькати
Мотаться — 1) хитáтися, телі́патися; 2) ве́ш-
 татися, тиня́тися, блукáти; 3) мотá-
 тися, сотáтися
Мотивировать — мотивува́ти
Мотивъ — 1) (фільоз.) мотив, заса́да;
 2) (муз.) мотив, го́лос, мел(ь)оді́я
Мотовка — ціндра, марнотра́тка
Мотовской — марнотра́тний, ро́стратний
Мотовство — трінькання, гайнува́ння, мар-
 нотра́тство
Мотовязокъ, мотовязъ — мотузо́к, моту́зка
Мотокъ — міток, мітка, $\frac{1}{2}$ — півміток, (час-
 тина в три нитки) — чі́сниця, (в 10
 чисниць) — па́смо (або) пові́смо, (в
 20 пасом) — півміток, (пряжа знята з
 мотовила) — та́лька
Мотушка — 1) виту́шка, вите́лька; 2) цівка,
 мітні́ця (ниток)
Моть — міток; 2) мот, (частіше) — моти́га,

мотя́га, мотали́га, трінькало, марно-
 тра́вець
Мотыка — копані́ця, (иноді) — моти́ка
Мотылёкъ, мотылёчекъ — метéлик, метéли-
 чок
Мотыль — 1) моти́ль, (здр.) — метéлик; 2) ша-
 ту́н, вітряни́ця (в парових маши-
 нах)
Мотыльковый — метéликовий
Моха, ком. Thrips — мо́шка
Мохна — мі́чка, кудла
Мохнатость — волоха́тість
Мохнатый — волоха́тий, кудла́тий
Мохнатѣть — волоха́тити, кудла́тити
Мохноногий — д. Мохнатый
Моховой — моховий
Мохоръ, мн. мохры — торóчка, торочкі́,
 пацьóрка, пацьóрки; зубці по кра-
 ях на квіткови́х листóчках
Мохровый — по́вний (про кві́тки)
Мохровѣть — повні́ти, повні́шати (про
 кві́тки)
Мохрякъ — нехлю́я, нечупáра, нечепу́ра
Мохъ, (р. від.) мха — 1) рос. *Muscus sphag-*
nium — мох, (р. мо́ха); 2) пух, пушо́к
 (на тілі); 3) мочар, мочарі́
Моча, Urina — сеч, моч, сця́ки, сциклі́ни,
 сі́ки, сиклі́ни
Мочагъ, мочажина — мо́чар, мочарі́, мок-
 ра́ч
Мочалина — лі́ко, лі́чко
Мочалка — 1) д. Мочалина; 2) віхоть, (здр.)
 — віхтик
Мочало — лі́ко
Мочальный — лі́чаний
Мочевина — 1) калю́жа; 2) сéчина
Мочевой — сечний, сечевий, мочéвий. —
Мочевой пузырь — міху́р, сечні́к. —
М. камень — міху́рний ка́мінь
Мочегонное — сечегі́н, посцика́йло
Мочегонъ, рос. Melittis Melissophyllum L.
 — паху́че кади́ло, га́дин язй́к
Мочениспускание (мед.) — сечепу́ск, сця́ння,
 сця́вка
Мочениспускательный каналъ (анат.) — сече-
 провід, Ureter
Мочеточникъ (анат.) — сечето́ка, Urethra
Мочить, ся — 1) мочи́ти, ся; мо́кнути;
 2) сця́ти, сі́кати, пусқа́ти сеч, уси-
 ка́тися, (про ді́ти) — піся́ти, (уві́сні)
 — лові́ти ри́бу
Мочка — 1) мочіння; 2) Fibra — волокно́,
 (здр.) — волоко́нце; 3) мо́чки (тонень-
 кі ниточки від корі́ня), (у де-яких
 рослин, напр. у буряків) — пателі́н-
 ня; 4) мі́чка, куде́лиця; 5) мо́чка (у
 хамута; 6) за́вертні (у санок)
Мочь — мі́ць, сі́ла. — **Не въ мочь, мочи нѣтъ**
 — не сі́ла, не спромóга, не під сі́лу.
 — **Со всей мочи, что есть мочи** — чим
 ду́ж, (ві́рніше) — чим ду́жч
Мочь — мо́гті, змо́гті, здо́літи, здо́жати,
 здо́лати, спромогті́ся
Мошенникъ, ца — шахра́й, ка, моше́ник,
 ця, махля́р, ка, ду́ріс(ь)ві́т, ка, ошу-
 ка́нець, ошу́кач
Мошенничать — шахрува́ти, шахраюва́ти,

мохати, обдурювати, ошукувати
Мошеннический — шахрайський
Мошенничество — шахрайство, мошенство, ошуканство
Мошка — мошка
Мошна, мошонка — 1) капшук; 2) (у самців, мішечок з яйцями) — қалітка, шиндокора, (з рос.) — мошинка
Мощение — мошення, мостіння, (камінем) — буркування
Мощи — мощі (р. мощів)
Мощный, но — міцний, но, дужий, могутий
Мощность — могутість, могутність
Мракъ — морок, мряка, темрява, темнота тума
Мраморный — мармуровий, марморяний
Мраморъ — марму(о)р
Мрачить, ся — хмарити, ся, тьмарити, тьмити, темнити
Мрачность — тьм'яність, хмурість, похмурість, хмурність, понурість, сумність
Мрачный, но — 1) тьм'яний, но; 2) хмурий, ро, хмурний, но, похмурий, ро, понурій, ро, сумний, но. — **Мрачный человекъ** — супій, понура, вовкуватий, дундук, похнюпий, темрюк
Мрачить — темнити, темнішати, хмуріти
Мститель, ница — мѣс(т)ник, ця, помс(т)ник, ця, помститель, ка
Мстительность — мстивісь, помстивість
Мстительный — мстивий, во, мѣстний
Мститъ, ся, отомститъ — мститися, помститися (над ким)
Мстится, помстится — здаватися, верзтись, приверзтись. — **Это ему помстилось** — се йому приверзлось
Мудрено — 1) хитро, мудро, штучно; 2) трудно, тяжко — **Не мудрено, что...** — не диво, не дивно, що...
Мудрѣность — мудрація
Мудрѣный — 1) хитрий, мудрячий, штучний; 2) трудний, тяжкий
Мудрецъ — мудрець, розумаха, (іронічно) — мудрий, мудрак, мудрагелъ
Мудритъ, мудрствовать — мудрувати, мудрячити, химерити
Мудрование, мудрствование — мудрування, мудрація, мудрощі
Мудрость — мудрість. — **Мудрость лѣкарская, рос. *Sisymbrium Sophia* L.** — віники, вінички, віничча, рога́чка, польова́ гірчи́ця
Мудрый — мудрий, розумний
Мужать — до зросту доходити, мужніти
Мужаться — непоступатися, бути мужним
Мужеложство — мужоложство, содомія
Муженѣкъ — чоловіченько, старенький
Мужескій — мужеський, чоловічий
Мужественность — мужність, с(ь)міливість
Мужественный, но — мужний, но, відважний, но, с(ь)міливий, во
Мужество — мужність, відвага, хоробрість
Мужиковатость — мугирякуватість, проста́цтво
Мужиковатый — мугирякуватий, простацький
Мужикъ — селянин, селюк; мужік, хлоп;

(грубый) — мугірь, гевал, мугиряка
Мужицкий — селянський, мужицький, мужичий, хлопський
Мужичѣнко — мужичісько, хлопісько
Мужичество — мужіцтво, хлопство
Мужичина — мужичіще
Мужичка — селянка, селючка, мужічка
Мужичонокъ — мужиченя, (мн.) — мужиченята, мужичата
Мужичье — мужва, хлопство
Мужланъ — мугірь, мугиряка, гевал
Мужнинъ, мужній — чоловіків, мужній
Мужской — мужеський, чоловічий
Мужчина — чоловік, мужчина
Мужъ — муж, чоловік, (ласк.) — чоловіченько, дружина, подружжа. — **Мужи совета** — думця, мужі громадські
Музей — музе́й
Музыка — музіка
Музыкальность — музичність
Музыкальный — музичний
Музыкантский — музичський
Музыкантъ, ша — музіка, музикант, ка, грач
Мука — борошно, (здр.) — борошенце, мука, (що зостається при крупах) — підкрупця, (зметена з каменя) — обмѣтиця, (що зосталася на ситі) — межісітка. — **Крупчатая мука** — питльована, питлівка
Мукомоль — мельник, мірошник
Мукосѣй — мукосій
Муль — ослюк
Мундиръ — мундір, мундур, уніформа
Мунштукъ — байрак, (здр.) — байрачок, цугли; цигарнічка
Муравá — м(о)уриг, м(о)урижок; рос. *Polygonum aviculare* L. — с(ш)поріш
Мурава — поліва, покіст, д. Глазурь
Муравей, ком. Formica — мурашка
Муравейникъ — 1) мурашник, мурашінник, муравнік, комахня, комахніця, комахніще; 2) мурашкоїд (ведмідь)
Муравейный — мурашковий, мурашиний
Муравить — д. Глазурить
Муравленица, муравленка — полів'яна посуда
Муравчатый — крапчатий, крапчастий
Муравьѣдъ, зоол. *Murmesophaga* — д. Муравейникъ 2
Муравьиный — д. Муравейный. — **Муравьиные яйца** — подушки, подушечки
Муринская трава, рос. *Salvia Aetiopis* L. — ведме́же у́хо, дивина́, ба́бки
Мурлыканье — муркотання, мурукання, воркотання; воркота́, воркіт
Мурлыка — марка, воркіт
Мурлыкать, мурныкать — 1) муркотати, муркотіти, воркотати, мурукати; 2) мугикати, кургикати, курнікати
Мурчать — гарчати, гаркати
Мускатный — мушкатний, мушкатовий. — **М. орѣхъ** — мушкатний горіх, мушкатна галька
Мускатъ — мушкат
Мускулистый — м'язкий, жилавий

Мускульный — м'язовий
Мускуль, *Musculus* — м'яз, м'ясень, м'и-
 шиця
Мускусовий — пижмовий
Мускусъ, *Moschus* — піжмо, м'ишка
Муслить, **муслять**, **ся** — слінити, **ся**, мур-
 зати, **ся**, ялózити, **ся** (слиною)
Муслякъ — замазúра, мурза
Мусорить — с(ь)мітити
Мусорный — с(ь)міттьóвий
Мусоръ — груз, валява, вáлява; с(ь)міттá
Мутить, **ся** — каламúтити, **ся**, колотіти, **ся**,
 баламúтити, мутіти, **ся**
Мутноватый — помутний
Мутность — каламúтність, мутність
Мутный, **но** — каламúтний, **но**, мутний
Мутнѣть — каламúтитись; темніти, темні-
 шати
Мутовка — 1) вілочка, віничок (паличка з
 ріжками на кінці), колотівка; 2) д.
 Болтунья
Муть — мут; гúща, фуз, фус, (частіше мн.)
 — фúси
Муфта — мұфта, мұхта
Муха, ком. *Musca* — мұха, (здр.) — мұшка,
 (дитяче) — мýся, (зб.) — мушвá
Муха шпанская, ком. *Meloe vesicatorius*,
Lytta vesicatoria — ма́йка, (порошок
 з неї) — шпáнська мұшка
Мухинъ, **мушиный** — мұшин, мушіний
Мухоловка — 1) пт. *Muscicapa atricapilla*
 — мухолóвка; 2) рос. *Camelina sativa*
 Cranlz — рижій
Мухоморъ, гриб *Agaricus muscarius* — му-
 хомóр, морéмух, мушірка, мушáрка
Мухортикъ — мёршавий (про чоловіка)
Мухортный (про коней) — гнідій (і разом)
 — біломізий
Мученикъ, **ца** — мученик, **ця**
Мучение — мұка, катувáння, мордувáння,
 кáра, карáння
Мученический — мұченський
Мученичество — мұченьство
Мучитель, **ница** — мучітель, **ка**, **кат**, душ-
 ма́н
Мучительный, **но** — бóлісний, **но**, тяжкий,
 тяжко
Мучительность — бóлісність
Мучительский — катівський
Мучительство — д. Мучение
Мучить — мұчити, катувáти, мордувáти
Мучиться — мұчитися, мордувáтися, карá-
 тися; морóчитися, нұдитися
Мучица, **мучка** — борошénце
Мучникъ — мучнік (що продає борошно)
Мучной — борошénний, борошнáний,
 мучний
Мушкетъ — мушкét
Муштрованіе, **муштровка** — муштрувáння,
 мұштра
Муштровать — муштрувáти
Мушчатый — крапчáстий
Мховина — мóчар, мочарі
Мховый — мóховий
Мчатъ, **ся** — мчáти, **ся**, пёрти, гнáти, **ся**
Мшанка, рос. *Sagina procumbens* L. — мок-
 рéць
Мшарить, **ся** — шаршáвити, **ся**, шаршáвити,

волохáтити, волохáтити, кúдлати, **ся**,
 кошлáтити, кошлáтити
Мшарь — мóчар, омшáрь, омшáрина
Мшить — шпаклювáти, конопáтити мóхом
Мщение — д. Местъ
Мы — мы, нас і т. д. — **За нами** — по нáс,
 за нáми
Мыза — фільвáрок, хутір
Мызгать — 1) швáндяти, шмигльáти, снови-
 гáти; 2) шáрпати, дрáти (одежу)
Мызникъ, **ца** — хуторянин, **ка**
Мызный — хуторний
Мыкалка, **мыканица** — щітка, гребінка (що
 нею льон чешуть) — дергáчка
Мыкать — чесáти (льон, коноплю). — **Мы-**
кать горе — бідувáти
Мыкаться — 1) шмигльáти, гасáти, снови-
 гáти, шáстатися; 2) бідувáти, ти-
 нятися
Мыление — миління, намільювання
Мылить, **ся** — мїлити, **ся**
Мыло — мїло, (маленький шматочок піс-
 ля миління) — обмїлок, омїлок, (на
 конях) — піна
Мыловарение — милярство
Мыловарка — милярка
Мыловарничать — милярити
Мыловарь — миляр
Мыловидный — милувáтий
Мыловникъ, росл. — милярк, *Sapindos*
saponaria
Мыловаренный заводъ — миловáрня, ми-
 лярня
Мыльникъ, рос. *Saponaria officinalis* L. —
 собáче мїло, натяг, натягáч, стягáч,
 чистúха, звóздик
Мыльница — мїльниця
Мыльный — мїльний. — **Мыльная вода** —
 мїлини, змїлини
Мысленный, **но** — мїслений, **но**; уявний,
 гáданий, **но**, в мїслях, в думці, на
 думці, в гáдці
Мыслитель — мислїтель, мїслéник, думáк
Мыслить — 1) мїслити, думáти, гадáти,
 мїркувáти, розважáти, в мїслях, на
 думці мáти; 2) дбáти, клопотáтися
Мыслиться — думáтися, гадáтися, здавá-
 тися, роїтися
Мысль — мисль, мїсля, (здр.) — мїслонька-
 думá, (частіше здр.) — думка, гáдка. —
Прийти на мысль — на думку спáс-
 ти. — **И въ мысляхъ не было** — і на
 думці не булó, ні думки, ні гáдки не
 булó. — **Мысли толпятся въ головѣ**
 — думка думку поганяє, за думкою
 думка
Мысь — 1) ріг, (здр.) — ріжóк, (між двома
 річками, де вони зливаються) —
 вїлка; 2) віріжок (в одежі)
Мытарство — 1) мїтниця (де збирають ми-
 то); 2) шахрайство і д. Мошенни-
 чество; 3) мїтáрство (церк.)
Мытарь — 1) мїтарь, мїтник (що збирає
 мито); 2) шахрай, ошукáнець
Мытиться — бігáти, мáти бігúнку
Мыть — бігúнка
Мыть — линьбá (птиць)
Мытьё — миття, (про білизну) — прання,

праття

Мыть, ся — мѣти, ся, (білизну) — прати, ся, (теплою водою) — банити, ся, (окропом) — парити

Мычаніе — мукання, (сильне) — ревіння, рик

Мычать — мукати, (сильно) — ревіти, (глухо й товство) — бутити

Мышастый — мишастий

Мышеловка — пастка, лапка (на миші)

Мышёнок — мишеня, -тко

Мышеядина — мишоїд, недоїдки мишачі

Мышій — мишачий

Мышка — 1) д. Мышь (здр.); 2) паха, пахва (під плечем)

Мышленіе — мислення, думання, гадання

Мышца — м'яз

Мышь, Mus — миша, (здр.) — мишка, (мале) — мишеня, -тко, (зб.) — мишва

Мышь летучая, Vespertilio murinus — кажан, лілик, лелик

Мышье ухо, ушко, рос. Myosotis palustris With. — павині вічка

Мышьи глазки, рос. Gypsophila muralis L. — лисіця, лищія, птиче зілля

Мышьи уши, рос. Hieracium Pilosella L. — нечуй-вітер

Мышьяковый — арш(с)ениковий

Мышьяковистый — арш(с)енистый

Мышьякъ, Arsenicum — арш(с)еник, аршінник

Мышелка, мышелокъ — кісточка (на нозі), щіколотка (на руці)

Мѣдистый — мідянистый

Мѣдитъ — мідити

Мѣдникъ — мідник, котляр

Мѣдница — мідниця

Мѣдническій — котлярський

Мѣдничество — котлярство

Мѣдноплавильный заводъ — котлярня

Мѣдная ржа сибирка — мідна іржа, гришпан

Мѣдный — мідний, мідяний. — Мѣдные деньги — мідяні гроші, мідякі. — М. лобъ — безсоромний, безлічний, дурень

Мѣдь — 1) мідь. — Желтая мѣдь — жовта мідь, мосяж. — Красная мѣдь — червона мідь, томбак; 2) мідяне начиння.

— Мѣдный котёлъ — мідень. — Мѣдный тазъ — мідниця

Мѣдьяница, змія Anguis fragilis — мідянка, мідяниця, падалиця, веретілка

Мѣдянка — 1) Aegugo supri — гришпан, мідянка; 2) ком. Vuprestis — бздюха, смердюха, вонючка (з породи хрущів)

Мѣленіе — крейдування

Мѣлить, ся — біліти, побіляти, мазати, натирати крейдою

Мѣловой — крейдяний

Мѣлокъ — крейдочка

Мѣль, Greta — крейда. — Красный мѣль — любрика

Мѣна — міна, міньба, проміна, обміна, заміна, вимін, обмін, мінька. — Мѣною — міньки

Мѣновой, мѣновной — міновий, обмінний, замінний. — М. запись — замінний лист

Мѣновщикъ — міняльник, міняйло

Мѣновщина — міняння і д. Мѣна

Мѣняло — міняйло, столечник (що міняє гроші)

Мѣняльный — міняльний

Мѣняніе — міняння і д. Мѣна

Мѣнять, ся — міняти, ся, вимінювати, обмінювати, промінювати, міньжувати. — Мѣнять ухо на ухо — міняти так на так. — Мѣняются въ лицѣ — мінятися, змінятися на виду

Мѣра — 1) міра. — Въ мѣру, по мѣрѣ — до міри, по мірі, помірно. — Не въ мѣру — не до міри; через край, занадто.

— По мѣрѣ силъ, возможности — по змозі. — Сверхъ мѣры, чрезъ мѣру — над міру, надто; 2) (на сипке або рідке) — міра, мірка, (здр.) — мірочка.

— Выдавать мѣрою — видавцем давати; 3) (у віршах) — міра; 4) спосіб, заходи. — Принять мѣры — дібрати спосіб, вжити заходів

Мѣрило — мірево

Мѣритель — міряльник і д. Мѣрщикъ

Мѣрить, ся — міряти, ся, виміряти

Мѣрка — мірка, (здр.) — мірочка

Мѣрность — мірність

Мѣрный — мірний

Мѣропріятіе — заходи

Мѣрщикъ, мѣряльникъ — мірник, міряльник, мірчий

Мѣряніе — міряння

Мѣрятъ, ся — міряти, ся, виміряти. — Мѣрить силы — пробувати силу

Мѣсиво — місиво, замішка

Мѣсилка — мішалька, копійстка

Мѣсильный — мішальний

Мѣсильщикъ, ца — місильник, ця

Мѣсиль, ся — місити, ся, виміслювати, заміслювати

Мѣска — місіння

Мѣстечко — 1) містечко, містіна, містиночка, місціна; 2) містечко

Мѣститъ, ся — містити, ся

Мѣстность — місцевість, місцьовість, місце. — М. холмистая — горби

Мѣстный — місцевий, краєвий, крайній. — Мѣстный образъ — наміс(т)ний образ.

— Мѣстные свѣчи — ставники

Мѣсто — 1) місце, містіна, місціна. — Въ одно мѣсто — до гурту, до купі. — Во всѣхъ мѣстахъ — скрізь, по всіх усюдах. — До этого мѣста — доти, досюди, поти, до сього місця. — Защищенное мѣсто — захисток, затишок. — Къ мѣсту — до річі (про розмову). — Мѣстами — де-де, де-не-де, місцями. — М. битвы — боїще, бойовище. — М. проѣзда — проїзд, переїзд, прогін. — М. въ тѣни — затінок, холодок. — М. для поселенія — селище, сельбище, поселля. — На м. преступленія — на гарячому вчинку. — Не у мѣста — не до річі, не до ладу, не гоже. — Ни съ мѣста! — а ні руш! а ні з місця! — Новозаселенное м. — новоселиця. — Открытое м. (коло села) — белебень, голотеча. — Отхожее м. — відхідник, паскудник. — По мѣстамъ! — на місце! — Укрытое мѣсто

— за́куток, схóванка, криї́вка. — Усадебное мѣсто — грунт, ґрунт, садїба. Рі́зні місця́: (коло води) — затóн, зато́ка, о́дміть (тихе, між скелями), о́парь (на болоті), плéсо, чистова́ (не заросле на воді), пра́ло, пра́тва, кладкі́ (де миють білизну), сідло (де сідають ловити рибу), стéлище, стлі́ще (де білять полотно), те́рло, терло́вище (де риба треться). — В дворі́: підсті́жка, стожа́рня, сто́жище, сті́ртище (де стирти), пере́лаз (де перелазять), садові́ще (місце на сад), свинорі́я (порите свинями), сідало́ (для курей), с(ь)мі́тнік, по́пільнік, попелі́ще (де зсипають попіл). — В лісі́: майдáн (де гонять смолу), гуща́вина, гущина́ (густо заросле), га́лява (не заросле), чи́стина (чисте), грі́ще (де граються), жі́тнище (де росте жито), ка́пус(т)-нік (де росте капуста), коно́плище (де ростуть коноплі), о́мшар(ь), омша́рина (поросле мохом), розві́лина, розві́лля (де розходяться шляхи), ре́вище (де худоба реве), стано́вище, табо́рище (де стан, табор), ті́рло, сті́йло (де спочиває худоба), хмі́льнік (де росте хміль); 2) поса́да; 3) паку́нок, клу́нок

Мѣстоблюститель — застúпник, намі́сник

Мѣстоименіе — заіме́нник, займе́нник

Мѣстожительство — жі́тло, жі́тлице, місце прожива́ння

Мѣстоположеніе — д. Мѣстность

Мѣстопребываніе — місце перебува́ння

Мѣсторожденіе — 1) роді́на, місце уро́дин, м. наро́дження; 2) (геол.) — по́клади. —

М. глины — глі́нище. — М. извести — вапня́рка. — М. мѣлу — крейдя́нка.

— М. соли — солоні́ця, солоні́ще

Мѣсяць — міся́ць. — Молодой мѣсяць — молоді́к. — М. на ущер́бѣ — щербáтий міся́ць

Мѣсячина — міся́чне, пайо́к, пайове́

Мѣсячное (у жінок) — міся́чка

Мѣсячный — мі́сашній, мі́сячний

Мѣтитъ, ся — 1) мі́тити, ся, значі́ти, ся; 2) лу́чити, ці́лити, наці́лятися, у(в)лу́чати; 3) ва́жити

Мѣта, мѣтка — зна́к, за́значка, ві́значка, позна́ка, мі́тка, (нарі́зана) — карб, (випалена) — тавро́, (у лимарів) — цу́рка

Мѣткая трава, рос. Melampyrum nemorosum L. — бра́т і сестра́, браткі́

Мѣткій, ко — влу́чний, но, у(в)лу́чен, влу́чак, ці́лкий, меткі́й

Мѣткость — влу́чність, влу́чливість

Мѣховщикъ — ко́жуха́рь, кушні́р, ф(х)утра́р

Мѣховщикій — кушні́рський, ко́жуха́рський

Мѣховой — 1) хутря́ний, смуше́вий, линт-варе́вий; 2) міхові́й, бурдюго́вий

Мѣхоноша — міхоно́ша

Мѣхъ — 1) (ф)ху́тро: (вовчий) — вовкі́, (кунічий) — куні́ці, (з котів) — коті́, ко́тики, (з овець) — линтва́рь, (з ягнят) — смух, сму́шок, сму́шки. — Подбива́ть, подбі́ть мѣхомъ — ф(х)утрува́ти,

ві(х)футрува́ти; 2) міх, мішо́к; (на вино) — бурдю́г

Мѣченіе — значі́ння, зна́чення, таврува́ння

Мѣченный — позна́чений, тавро́ваний

Мѣшалка — ко́пістка, ві́лочка, ві́ничок

Мѣшать, ся — 1) міша́ти, змішувати, ся; 2) перебива́ти, шко́дити, заважа́ти, перешкоджа́ти, на перешко́ді, у перешко́ді става́ти, перебаранча́ти

Мѣшаться — 1) міша́тися, плу́татися, збива́тися; 2) втруча́тися, встрява́ти, вплу́туватися; 3) міша́тися, божево́літи, з глу́зду збива́тися

Мѣшетчатый — мішечко́вий

Мѣшечный — мішко́вий, лантухо́вий, торбинко́вий

Мѣшканіе — га́яння, барі́ння, ба́влення

Мѣшкать — га́ятися, барі́тися, ба́витися і д. Медли́ть

Мѣшковатый — 1) бахма́тий (про оді́ж); 2) (про чолові́ка) — міхува́тий, вайлува́тий, бамбулува́тий

Мѣшконосець — міхоно́ша

Мѣшкотный — д. Медлительный

Мѣшокъ, (здр.) мѣшечокъ — міх, мішо́к, (здр.) — мішечо́к, (великий) — ла́нтух, (малий) — то́рба, торбі́на, (подвійний) — сакві́, сакі́вки, бесагі́, (з вірьовок) — киса́, (теж, на сіно) — пихті́р, (на овес) — опáлка, (торба, зшита з різних клаптиків) — пі́сана то́рба, (на сир) — во́рочок, (край мішка) — гузі́рь

Мѣщанинь, ка — міщани́н, міщáнка

Мѣщанишка — міщанчу́к

Мѣщанскій — міщанськи́й

Мѣщанство — міщанство

Мягкій — 1) м'я́ккий, м'я́кий, мня́кий, (про землю) — пухкі́й; 2) м'яку́шка; ла́гідний, деліка́тний

Мягковатый — м'я́гкеньки́й, мня́кеньки́й

Мягкокожі́й — м'я́гкошку́рий

Мягкосерді́е — м'я́гкосе́рдя, ла́гідність

Мягкосердный — м'я́гкосе́рдий, ла́гідний

Мягкость — м'я́гкість, мня́кість, м'я́кото́а, м'я́кото́а

Мягкотѣль, Molluscus — м'яку́н

Мягкотѣлый — м'я́ккий, м'я́гкоті́лий

Мягчайші́й — наймня́кіший

Мягченіе — м'я́кшіння

Мягчительный — м'я́гчу́чий, розм'я́гча́ючий

Мягче — мня́кше, м'я́гче

Мягчить, ся — м'я́гчі́ти, мня́кші́ти, ся

Мягчѣть — м'я́кшати, мня́кшати, м'я́гчі́ти

Мякина — поло́ва

Мякинникъ — полі́вник

Мякинный — поло́в'яний

Мякишь — 1) м'яку́шка, мняку́шка, (глевка) — глевтя́к, глевча́к; 2) м'яку́ш (м'яка части́на ті́ла)

Мяклый — зм'я́клий

Мякнуть — м'я́кнути, мня́кнути, мня́кшати

Мякоть — м'яку́ш, м'яку́шка, (гарбуза, дині) — жабу́ріння

Мякушка — гнилі́ця, гнилі́чка

Мялица, мялка — те́рлиця, те́рниця, (що нею починають розбивати коноплі) — біте́льня, біте́льниця

Мямлить — 1) марудити, моняти, хамелити; 2) мимрити, папляти
Мямля — маруда, копотун, макуха, лемішка, мамаліга, моня
Мясистый — м'ясистий
Мясникъ — різник, (жінка його) — різничка, (дочка) — різниківна, (син) — різниченко. — **Мясникомъ быть** — різникувати
Мяснический, мясничий — різницький
Мясничиха — різничка
Мясное — м'ясиво, мнясиво
Мясной — м'ясний. — **М. лавка** — ятка, м'ясниця. — **М. рядъ, рынокъ** — різниці, м'ясниці
Мясо — м'ясо, мнясо, (здр.) — м'ясце, мнясце. — **Мясо баранье** — баранина, махан. — **М. говяжье** — волове, яловичина. — **М. гусиное** — гусятина. — **Дикое мясо** — діке м'ясо. — **М. жареное** — печене, печеня. — **М. козье** — коз(л)ятина. — **М. кошачье** — кошатина. — **М. куриное** — курятина. — **М. лина** — линина. — **М. лошадиное** — конина, конятина. — **М. свиное** — свинина, (солоне) — буженина. — **М. собачье** — псіна. — **М. сома** — соміна. — **М. судака** — судачина. — **М. утиное** — уятина, качатина; (м'ясо між ребрами) — поребрина, ребра, (з грудей) — грудина, грудинка, (з задка) — задок, огузок, (з черева) — почеревина, (поміж салом) — проріст(ь)
Мясопустъ — пущ(а)ення
Мясопустный — пущальний, пускальний.

— **Мясопустная недѣля** — пущальна неділя
Мясоѣдъ — масниці, м'ясниці. — **Рождественскій мясоѣдъ** — зимні м'ясниці
Мята, рос. *Mentha L.* — м'ята, мнята. — **М. душистая**, *M. aquatica L.* — водяна, кінська м'ята, полій. — **М. дикая, полевая, глухая, конская**, *M. arvensis* — драголюб, кінська, польова, плавнева м'ята. — **М. кудрявая, нѣмецкая**, *M. crispa Valerii Cordi i L.* — кучерява м'ята. — **Айглійская, перечная мята**, *M. piperita Schm.* — холодна м'ята. — **М. кошачья**, *Nepeta glechoma* — розхідник
Мятежникъ — бунтівник, ворохобник, повстанець, колотник
Мятежница — бунтівниця, колотниця
Мятежнический — повстанський, бунтівничий, бунтарський
Мятежный — бунтливий, бунтівливий
Мятежь — бунт, повстання, заколот, колотнеча, ворохобня
Мятель — метелиця
Мятный — м'ятний
Мять, ся — 1) мняти, ся, м'яти, ся; 2) (льон, коноплі) — терти, тіпати, (солому) — мєрвити: 3) монятися, вагатися
Мяуканье — нявкання, нявчання, мнявкання
Мяукать — нявкати, нявчати, мнявкати
Мячь, мячикъ — мняч, м'яч, мнячик, м'ячик, опука

Н.

На — 1) (на питання, куди, на кого, на що, коли, на скільки, як, де, на кому, коли?) на. — **На виду**. — вид(н)оці, на очах. — **Жениться на вдовѣ** — взяти удову, женитися з удовою, взяти шлюб з удовою. — **Похожь на отца** — в батька вдявся, схожий на батька; 2) про, на, для, за для. — **На случай** — про случай. — **На праздникъ** — про празник; 3) на! — **Вотъ тебѣ на!** — от тобі й на! от тобі й маєш, ото маєш!
Нааукаться — нагукатися, нагоговкатися
Наахаться — наохатися, наохкатися
Набавить, набавлять, ся — набавити, накінути, прикінути, додати, набавляти, ся і т. д.
Набавка — набавляння, накидання, набавка, накидка
Набавочный — набавочний, додатковий
Набаклушничать — набайдикувати
Набалагурить, ся — 1) набалакати, набазікати, ся; 2) нашуткувати, напустувати, ся
Набалдашникъ — голівка, гал(ь)ка
Набаловать, ся — напустувати, нажартувати, нажирувати, ся
Набалтывать, наболтать — 1) набовтувати, намішувати, набовтати, намішати, наколотити; 2) набазікувати, набалакувати, наверзти, наторочити

Набальзамировать — набальзамувати
Набарабанить — наб(т)арабанити
Набарахтаться — наовтузитися, наборсатися, натовктися
Набарышничать — набаришувати
Набатить — розголошувати, роздзвонювати
Набать — гвалт, гвалт, сполох; дзвін. — **Бить, ударить въ набать** — на гвалт, на сполох дзвонити, бити
Набаять, ся — наказати, наговорити, ся, набалакати, ся
Набедерникъ — чапрак
Набедренникъ — набедренник
Набережная — набережжа, побережжя, прибережжя, на(по, при)бережна
Набережный — на(по, при)бережний
Набесѣдоваться — наговоритися, нарозмовлятися, набалакатися
Набивать, ся — 1) набивати, ся; 2) натоптувати, напихати; 3) вибивати, вибити, повибивати. — **Набить въ уши** — натуркати. — **Набить оскомину** — оско-му набити
Набиваться — 1) набиватися, напрохуватися; 2) збиратися, набиратися; 3) натіскуватися
Набивка — 1) набивання, напихання; 2) вибійка (на тканині)
Набивной — 1) набивний; 2) (про тканину) — вибійчаний

Набилки — ляда (у ткацькім верстаті)
Набирать, набрать, ся — наби́рати, набра́ти, ся, понаби́рати. — **Набирать вь долгъ** — бра́ти на́бір. — **Набраться бѣды** — зазнати ли́ха
Набитый — наби́тий, на́пханий. — **Н. дуракъ** — дурний, як пенъ, як сак
Набиться — намордува́тися
Наблевать — наблюва́ти, нарига́ти, навонітува́ти
Наблеять, ся — наме́кати, набе́кати, ся
Наблошнить — наблоши́ти, напустіти бліх
Наблошниться — заблоши́тися
Наблюдатель, ница — 1) спостере́жник, спостере́жница, наглядáч, ка; 2) доглядач, ка, дозо́рця, дозо́рний
Наблюдательность — спостере́жливість
Наблюдательный — спостере́жливий, наглядливий; доглядний, обсерваційний
Наблюдать — 1) сте́жити, спостері́гати, наглядáти, обсервува́ти; 2) доглядáти, назирáти, пильнува́ти; 3) берегти́, захо́увати
Наблюде́ние — спостере́ження, наглядáння; до́гляд, доглядáння
Наблюдникъ — по́кришка (на полумисок)
Наблюсти — догляну́ти, допильнува́ти
Набожничать — бу́ти побо́жним, (іронічно) — живи́м до Бо́га лі́зти
Набожность — побо́жність
Набожный — побо́жний, богоми́льний, с(ь)в'ятобо́жний
Набойка — ви́бійка, ви́бійва́нка
Набойникъ — товка́ч, набі́йник
Набойчатый — ви́бійча́ний
Набойщикъ — ви́бійчик, набі́йщик
Наболтать — набала́кати, наторочи́ти
Набольший — найста́рший
Набольый — наболі́лий, натру́жений
Наболѣть — наболі́ти
Набористый — збо́ристий, рясний
Наборка — наби́ра́ння
Наборный — 1) наби́рний; 2) зби́рний; штуко́ваний. — **Наборная збу́ря** — ц(ь)в'яхо́вана збу́ря
Набороздить — наборозни́ти, надря́пати, начерка́ти
Наборонить, набороновать — наволочи́ти, наскоро́дити
Наборщикъ — 1) скла́дач, зе́цер; 2) вербі́вник (людей до війська)
Наборъ — 1) наби́ра́ння, на́бір (р. набо́ру), бра́нка; 2) на́бір, скла́дання (друкарське); 3) набо́ръ ору́дій, инструмен-товъ — справилля, припа́с, начиння
Набрестъ — набро́дити, набрести́, натра́пити, надіба́ти
Набродиться — нахо́дитися, набро́дитися, наволочи́тися, нати́нятися
Набражничаться — напі́ячитися, налига́тися
Набранить, ся — наля́ти, ся
Набрасывать, набросать, набросить — 1) на-кида́ти, накі́дати, наскида́ти, по-накида́ти, нашпурля́ти; 2) робі́ти, зробі́ти на́рис
Набрасываться, наброситься — накида́тися (на кого або на що), допада́тися,

дорива́тися (до чого), накі́нутися, допа́стися, дорва́тися
Набрeдить — наверхті́, наплести́
Набрeнчать, ся — набря́зчати, набря́зкоти́ти, ся
Набродный — прибу́дний, пригу́льний
Набродъ — на́волоч, прибу́да
Набронзировать — набронзува́ти
Набрызгать, ся — набри́з(ь)кати, напри́скати, понабри́з(ь)кувати
Набрюзжать, ся — набу́ркати, ся, нату́ркати
Набуравить — насве́рдлити, наверті́ти
Набухать, хнуть — буча́вити, набуча́вити, бубня́вити, набубня́вити, набря́кати, набря́кнути
Набухлый — набря́клий, набубня́вільний
Набучить — назо́лити
Набушевать, ся — набушува́ти, ся, набу́яти
Набуянить — нагаласува́ти, набушува́ти, нагвалтува́ти
Набѣгать, набѣжать — 1) наздоганя́ти, на-ганя́ти, наздогна́ти; 2) наби́гати, нази́бігати, наско́чити
Набѣгать, ся — наби́гати, ся
Набѣгъ — наско́к, на́пад, наби́г. — **Дѣлать набѣги** — наби́гати, нападáти. — **Набѣгомъ** — наско́ком
Набѣдокурить — нашко́дити, набро́їти
Набѣдствоваться — наби́дува́тися
Набѣлить, ся — побі́літи, наби́літи, ся
Набѣло — начі́сто
Набѣситься — нака́зитися
Набѣсноваться — наби́снува́тися
Навага, риба Gadus collarias — нава́га, дорш
Наваживать, навозить, навезти, ся — наво́зити, наве́зти, ся, понаво́зити
Наваксить, ся — наваксува́ти, ся
Наваливать, навалить, ся — 1) наве́ртати, нагні́тати, нава́лювати, ся, нагні́тити, навалі́ти, ся; 2) накла́дати, накида́ти, наванта́жувати; 3) на-хиля́ти, нахилі́ти, ся; 4) насу́нути
Наваль — кучугу́ра, (хворосту, лому) — ва́лява
Навальсироваться — навальсува́тися, на-вальцюва́тися
Навалять, ся — 1) наваля́ти; 2) накі́дати; 3) наваля́тися, поповаля́тися; 4) наля́пати
Навара — 1) нава́р; шум, шумові́на, пі́на (у страві); 2) бе́вка (для телят)
Наваривать, наварить, ся — нава́рювати, наварáти, ся
Наварка — 1) нава́рювання; 2) нава́рка, прива́рка
Наварной — 1) си́тий; 2) наварний
Навастривать, наострить, ся — наго́стри-вати, нагострі́ти, ся. — **Наострить уши** — насто́рожити, насто́рочити, нашо́рошити ву́ха. — **Наострить руку** — наби́ти ру́ку
Навошить, ся — навоскува́ти, наво́щити, ся
Наведение — на́від, наведе́ння
Навергать, навергнуть — накі́дати
Навернуть, навертывать, ся — 1) наверті́ти, намотáти, наві́ти, ся, наві́рчувати,

намо́тувати, навива́ти, ся, пона-
вірчувати, понакрúчувати, ся; 2) при-
крутіти, прикрúчувати, ся; 3) (про
сльози) — набігти, підступіти, набі-
гати, підступати; 4) тра́питися

Навѣрстка — надолужування, надолужен-
ня

Навѣрстывать — наганяти, надолужувати

Навѣртка — навірчування, накрúчуван-
ня; 2) свердління; 3) гайка; 4) сверд-
лик

Навертѣть, ся — 1) навертіти, накрутіти,
ся і д. **Навернуть** 1; 2) насвердлити

Наверху — у горі

Наверхъ — до горі

Наверчивать — навірчувати, вертіти

Навеселиться — навеселітися, натішитися

Навесель — під чаркою, на підпїтку

Навзничъ — навзнак, наознах, горілиць

Навзрьдъ — ридма, ридаючи

Навзрьзъ — 1) нарозріз; 2) вщертъ

Навивальня — мотовило

Навивать, навить — навивати, накрúчува-
ти

Навивка — навивання, намо́тування

Навигація — навігація, плавба

Навинтить — нагвинтіти, нашрубувати,
накрутіти

Навирать, навратъ, ся — набріхувати, на-
брехати, ся, понабріхувати. — **На-
вралъ съ три коро́ба** — наплів сім
мішків гречаної вівни

Нависать — нависати

Навлаживать, навлажить, ся — наволо́жу-
вати, намо́чувати, наволо́жити, на-
мочіти, ся, одволо́житися

Навлекать, навлечь — наволікати, наволок-
ти, стягати, -гті. — **Навлечь бѣду** —
наклікати біду, лихо

Наводитъ, навесьть — 1) наводити, навести,
направляти, напра́вити; 2) насилá-
ти, наслáти; 3) наганяти, завдава́-
ти; 4) направляти, націляти, на-
пра́вити, націлити

Наводненіє — по́вінь, по́відь і д. ще Во-
допольє

Наводнять, наводнить, ся — заливати, за-
топляти, ся, поняти водою

Навожденіє — намо́ва, мана́

Наво́зить, ся — вигно́ювати, гно́їти, ся

Наво́зиться — 1) награтися, нажартувати-
ся, напустуватися; 2) наморочити, ся;
3) наво́зиться

Навозный — гнойовий, гнійний, гнояний.
— **Навозный жукъ** — гнойовік. —
Навозное топливо — кізяк

Навозня — гноярка, (де був гній) — гнойо-
вище, гно́їще

Навозъ — гній

Навой — навій (р. наво́ю)

Наволакивать — наволікати, (про хмари) —
нахма́рувати, ся. — **Наволакиваетъ**
— хма́риться

Наволока (верхня) — по́шивка, (иноді) —
на́волока, (перша, в котру насипа-
ють пір'я або пух) — напірниця, на-
сипка

Наволокъ — наму́л, на́висень (над мо́рем)

Навонять — насмердіти, набадіти, напшо́-
тити, насу́нути, насмороди́ти

Навопить, ся — наголосіти, ся, нагаласу-
вати, нарепетувати, ся

Наворожить — 1) наворожіти, нашепта́ти,
начарувати, наслáти; 2) навіщувá-
ти

Наворовать — накра́сти

Наворотень — ву́лик, коло́дка

Наворсить — набарвіти

Наворчатъ, ся — набурчати, намурчати,
натурчати, ся

Навосковать — наво́щити, навоскувати

Навощить — наво́щити

Навохритъ — натерти во́хрою

Навредить — нашко́дити, наробіти шко́ди

Наврядъ — тро́хи-чи, ле́две-чи, навряд

Навсегда — по вік, наза́вжди, наза́вше

Навскачъ — навза́води, ско́ком, навско́ки

Навстрѣчу — назу́стріч

Навтилить, Nautilus — ко́раблик

Навыкать — звика́ти, при звича́юватися

Навыклый — звиклий, впра́вний

Навыкъ — звічка, навічка

Навыться — наголосітися

Навыючивать — нав'ю́чувати, ю́чити

Навѣвать, навѣять, ся — навивати, навія-
ти, ся

Навѣваніє — наві́й, навіва́ння

Навѣдываться, навѣдаться — навідува́тися,
довідува́тися, навідатися, одвідати,
довідатися

Навѣки — до віку, до су́ду, на віки

Навѣрить — навірити, набо́ргувати

Навѣрно — напе́вне, спра́вді

Навѣрняка — напе́вне

Навѣсить, ся, навѣшать, навѣшивать, ся —
1) наві́шати, наві́шувати, ся, по-
наві́шувати; 2) наві́сити, наві́шу-
вати; 3) нахилі́тися, нахиля́тися

Навѣска — навішування; (хим.) — ва́ження

Навѣститъ, навѣщать, ся — (від)одві́дати,
прові́дати, навідува́тися, провіду-
вати

Навѣсь — 1) дашо́к, (над ганком) — під-
да́шша, (над ворітьми) — острі́шок;
2) пові́тка, підсі́ння; 3) на́мет, ха-
лабу́да

Навѣтренный — підві́тряний

Навѣтъ — нагові́р, намо́ва, на́клеп, осу́да

Навѣчно — на віки, наза́вжди

Навязать, навязывать, ся — 1) нав'язáти, ся,
нав'язува́ти, ся; 2) наплéсти; 3) на-
кі́нути

Навязать, навязнуть — нав'язáти, на́чіпля-
тися, нав'язну́ти, на́чіпїтися

Навязень — бич, бія́к

Навязной — надв'язаний, надплéтений

Навязчивость — набрі́дливість, причéпли-
вість, на́лазливість

Навязчивый — набрі́дливий, на́лазливий,
причéпливий

Навяливать — нав'я́лювати

Нагадить — 1) напаску́дити, нагі́дити;
2) нашко́дити

Нагайка — нага́й, нага́йка, канчу́к

Наганивать, нагонять, нагнать — доганяти,
наганяти, наздоганяти, понаганяти.

— **Нагонять кого либо** — ганяти (кого), дорікати (кому). — **Нагонять тоску** — завдавати нудьгі, туги, смутку

Нагарь — на́гар, на́горь (на с(ь)вічці), жу́-желиця, зга́р(ь) (на металі), чвирь (в цибуху), шумовіння, сма́га (на вареві)

Нагатить — нагатіти, натарасувати

Нагвоздить — нац(ь)в'яхувати

Нагибаніє — нахилання, нагинання

Нагибать — нагинати, нахиляти

Нагибъ — нагін, на́хил, ко́ліно

Нагишка — го́лий, гольтіпа́ка, голя́к

Нагишомъ — го́лим, голя́ка, го́льцем

Наглядить — нагла́дити, ві́рівняти, напра-сувати

Наглазникъ — нао́чник

Наглазный — нао́чний

Наглазѣться — надиві́тися, нагляді́тися, на́пасти о́чі

Наглецки — наха́бно, нахра́пом

Наглець — наха́бник

Наглодать, ся — нагри́зти, ся

Наглость — наха́бність, на́храп

Наглотаться — наковта́тися, наглитáтися

Наглумиться — наглумі́тися, наглузува́ти-ся, наке́пкува́тися, на́пї́тися

Наглухо — щі́льно

Наглый — наха́бний, на́прасний, нахра́пний

Наглядность — нао́чність, наглядні́сть

Наглядный — нао́чний, наглядні́й. — **Н. обу-чення** — наглядна́ нау́ка. — **Дѣлать нагляднымъ** — унао́чнювати

Наглядѣть — нагляді́ти, нагля́нути, назі́-рити, назо́рити

Наглядѣться — надиві́тися, нагляді́тися, на-милува́тися

Наглянцовать — наглянцюва́ти

Нагнаивать, нагноить, ся — нагно́ювати, ся, нагнивáти, нагно́їти, ся, на́ривáти, на́бирáти, на́рвáти, на́брáти

Нагнетать — нагні́тати, наду́шувати, нати-ска́ти, наму́лювати

Нагнѣть — нагні́т, прі́тиск

Нагноение — гно́їння, нагнивáння

Наговаривание — намовля́ння, на́шепти

Наговаривать, наговорить, ся — наговóрю-вати, на́казувати, намовля́ти, на-брі́хувати, наплéскувати, на́гово-рити, на́казáти, наба́лакати, ся і т. д. — **Наговорить вздору, чепухи, пустя-ковъ** — нагороді́ти, на́верзті́, нато-рочі́ти, наплести́

Наговоръ — на́шепт, на́шепти, погові́р

Наговорщикъ, ца — шепоті́нник, ця, обмо́в-ник, ця, намо́вник, ця

Нагой — на́гий, го́лий, чі́стий

Наголо — 1) наго́ло; 2) до пня́, до но́гі, до щéнту

Наголодаться — наголодува́тися

Нагонъ — 1) згін; 2) натяга́ння, набива́ння. — **Въ нагонъ** — на здо́гін, на здо́гінці

Нагоняй — го́нка, на́гінка, ві́мова. — **Дать нагоняй** — да́ти го́нку, на́мї́лити го́-лову, на́мня́ти чу́ба, чу́прїну

Нагоняться — наганя́тися, на́вганя́тися

Нагораживать — 1) нагороджува́ти; 2) на́ко-пї́чувати

Нагорать, нагорѣть — наго́рювати, на́гора́-ти, на́горіти, розпо́кати́ся, розпо́к-ті́ся, на́паля́тися, на́палі́тися.

— **Ему нагорѣло** — влеті́ло йому́

Нагорный — нагі́рний, горо́вий, го́ряний

Нагорѣлый — на́горі́лий

Нагорье — нагі́р'я, горо́вина

Нагостить, ся — погостюва́ти, на́гостюва́-ти, ся

Нагость, нагота — на́гота, го́лість, го́лізна

Наготавливать, наготовлять, наготовить, ся — на́гото́вувати, на́стачáти, на́го-тува́ти, на́стачи́ти, на́старáтися, на́справля́ти, на́лашту́увати, на́лаштува́ти

Наготовъ — на́погото́ві

Наготѣть — на́готі́ти, го́літи; обди́ратися, обша́рпуватися, го́лим с(ь)ві́тіти

Награбить — 1) на́грома́дити; 2) на́грабува́-ти, на́га́рбати

Награда — на́горо́да, вина́горо́да, за́плата

Наградить, награждать — ви́нагоро́дити, ви́нагоро́джувати

Награждение — на́горо́дження, вина́горо́-дження, на́горо́дження

Награфить — нали́(і)ня́ти, нали́нюва́ти, на́графі́ти

Наребальщикъ — на́гриба́льник

Наребать, нагрести, ся — на́гриба́ти, на́-горта́ти, на́грома́джувати, на́гребті́, на́горну́ти, на́грома́дити, на́га́рбу-вати, на́га́рбати

Нагрезить, ся — на́мрі́яти, на́ма́рити, ся

Нагремѣть — на́гремі́ти, на́грі́моті́ти, на́-гуркоті́ти

Нагрозить — на́хвалі́тися, на́страха́ти

Нагромоздить — на́грома́дити, на́копї́чити

Нагрубить, нагрубіянить — на́грубі́янити

Нагрудникъ — на́гру́дник, па́нци(е)р; підпе́рсник (ремі́нь під перса́ми у ко́ня)

Нагрудный — на́гру́дний, на́пе́рсний

Нагружать, нагрузить, ся — на́ванта́жувати, на́ванта́жити, ся, на́ва́жувати, на́ва́жити, ла́дува́ти, на́ладува́ти; 2) на́пивáтися, на́ливáтися

Нагрузка — ва́нта́ження, на́ванта́жування, ла́дува́ння

Нагруститься — на́тужі́тися, на́сумува́тися

Нагрызать, нагрызть — на́гриза́ти, на́-гри́зти, по́нагриза́ти, на́лу́скувати, на́лу́скати, на́лу́щити, на́лу́зати, по́налу́скувати

Нагрѣвание — на́грівáння, о́грів

Нагрѣвальный — на́грівáльний

Нагрѣвать, нагрѣть, ся — на́грівáти, на́грі́-ти, ся. — **Нагрѣть бока** — об́латáти бо́ки, на́дава́ти сту́санів

Нагрѣвъ — на́грівáння

Нагрѣшить — на́грі́шити

Нагрязнить — на́с(ь)мі́тити, на́брудні́ти, на́каля́ти

Нагрываютъ — на́ді́йти, на́бі́гти, на́су́нути, на́ско́чити, вда́рити

Нагуливать — ви́пасáти, відпа́сáти

Нагулка, нагуль — ви́пас, відпа́сáння, жи-рува́ння

Нагулять, ся — нагу́ляти, ся

Нагуторить, ся — набалáкати, ся, нагомо-
нітися
Надавать — надава́ти, наздава́ти
Надавить, ся — надави́ти, надуши́ти, на-
чави́ти, натисну́ти, ся
Надаивать, надоить, ся — надóювати, на-
до́йти, ся
Надалбливать, -долбить — надóвбувати,
надовба́ти
Надалѣе — надалі
Надарить — надарува́ти
Надбавить, надбавлять, ся — 1) наба́вити,
набавля́ти, ся; 2) надда́ти, набі́ти
(про ціну)
Надбавка — 1) на(до, при)бавля́ння; 2) на-
(до, при)ба́вка, дода́ток
Надбавочный — додатко́вий, придатко́вий
Надбивать — надбива́ти, надще́рблювати,
надби́ти, надще́рби́ти
Надбровный — набрі́вний
Надбрюшіе (анат.) — надчерев'я
Надбуравить, ся — насвердлі́ти, ся
Надвиганіе — насува́ння, насóвування
Надвигать, надвинуть, ся — насува́ти, на-
су́нути, ся
Надвигать, ся — насóвати, понасува́ти, ся
Надвое — надво́є, на́впіл
Надводный — надві́дний, понадві́дний
Надворный — надві́рни(і)й
Надворье — надві́р'я. — **Сь надворья** — зна-
дво́ру
Надгибать, надогнуть, ся — надгина́ти, зги-
на́ти тро́хи, надігну́ти, ся
Надглавный — надголо́вний
Надгнивать — надгнива́ти
Надглядчикъ — дозо́рець
Надглядывать — наглядáти, назира́ти
Надгробный — 1) надмоги́льний, надгри́б-
ний; 2) похоро́нний (с(ь)пів)
Надгрызать — надгриза́ти
Наддавать — 1) додава́ти; 2) накида́ти,
набива́ти
Наддалбливать, ся — наддóвбувати, ся
Наддатокъ, наддача — дода́ча, прида́ча
Наддирать, надодрать, ся — наддирáти,
надде́рти, наді́ддрáти, ся
Наддирка — наддирáння
Наддѣлать, -лывать — надробі́ти, надроб-
люва́ти
Надёжа, надежда — надія́, споді́ванка, спо-
ді́я, споді́янка, споді́вання. — Потеря́ть
надежду — стра́тити надію
Надёжный — 1) наді́йний; 2) півни́й, вір-
ний
Надёргать, надёргивать, ся — насмі́кати,
наспі́ати, нашарпа́ти, (пір'я) — на-
ску́бти
Надёрнуть — накі́нути, нап'я́сти
Надзвѣздный — надзо́рний
Надзелень — на́дзелень, зеленце́м, усвід.
— **Собранный надзелень** — свидни́й,
свидови́й
Надзираніе — доглядáння, наглядáння
Надзиратель, ница — догля́дач, ка, дозо́-
рець, дозо́рчий, дозо́рця, наглядник,
ця
Надзирательство — доглядни́цтво, нагляд-
ни́цтво

Надзирать — доглядáти, наглядáти, дози-
ра́ти, назира́ти, пильнува́ти. — **Над-
зирая** — на́зирці, на́зирцем
Назорь — до́гляд, доглядáння, на́гляд, до-
зі́р, пильнува́ння
Надивиться — надивува́тися
Надиво — на́диво, навдивови́жу, на про́-
чуд
Надирать, надрать, -ся — надирáти, надра́-
ти, наде́рти, ся; наску́бти, намя́-
ти, намяшкúрити (вуха), начу́бити
(чуба)
Надклевать, надклёвывать — наддзьо́бати,
наддзьо́бувати
Надковырять, надковыривать — надколупá-
ти, надколупува́ти
Надколь — роско́лина, (в пері) — роскёп
Надкольный — надколі́нний
Надкрошить — надкриши́ти
Надкрыльный — надкри́льний
Надкрыліе — надкри́лля
Надкусить, надкусывать, ся — надкуси́ти,
надку́суювати, ся, понадку́суювати
Надламывать, надломать, ся — надло́млюва-
ти, надла́мувати, надло́мити, ся
Надлежать, надлежить — на́лежати, на́ле-
жить, повинно́, тре́ба, годі́ться
Належащий — на́лежний, належі́тий, слúш-
ний. — **Належащимъ порядкомъ, об-
разомъ, понадлежащему** — як слід, як
тре́ба, як повинно́, як на́лежить, як
годі́ться
Надлобіе — надчі́лля
Надломъ — ви́лім, ви́щерб
Надлопаточный — надлопа́тковий
Надменность — пиха́, наду́тість, бун(цин)-
дю́чність
Надменный — пиха́тий, наду́тий, пиндю́ч-
ний, з пихо́ю
Надмѣру — через кра́й, над мі́ру, занáд-
то, на́дто
Надо, надъ — над, наді́, по на́д, пове́рх
Надо, надобно — тре́ба, тра, потрі́бно
Надоблачный — надхма́рний
Надобность — потре́ба
Надобный, но — потрі́бний, но
Надойти — наді́йти, наспі́ти, нагоді́тися
Надокучать, надокучить — докуча́ти, надо-
куча́ти, надокучи́ти
Надолба — оше́пина
Надолго — надóвго
Надоразумить — навчи́ти, напуті́ти, на́ра-
дити, на́раяти
Надорвать, надрывать, ся — 1) наді́рва́ти,
наді́дрáти, надде́рти, надри́вати,
наддирáти, ся; 2) піді́рва́ти, ся, над-
сади́ти, ся, надсі́стися, надвереди́-
ти, ся, надру́шити, ся, надса́жува-
ти, ся, надсі́датися. — **Надрывать жи-
вотики** — за бо́ки бра́тися, кача́тися
від с(ь)мі́ху
Надорожный — придоро́жній
Надосадить — допекти́, впекти́ся
Надослать, -сылать — наді́слáти, надсилáти
Надоумить — навчи́ти, напуті́ти, на́раяти,
нау(в)ча́ти, на́раювати
Надоѣданіе — набрида́ння, (на)докуча́ння
Надоѣдать, надоѣсть — набрида́ти, обри-

да́ти, надокуча́ти, (в)уї́да́тися, набри́днути, надокучи́ти, осоружити́ся, впе́ктися

Надоѣдливость — набри́дливість, в'ї́дливість, уї́дливість

Надоѣдливый — набри́дливий, обри́дливий, в'ї́дливий, уї́дливий

Надпивать, -пить — надпива́ти, надпи́ти

Надпиливать, надпилить — надпи́лювати, надпи́ляти, надпи́лити

Надпилка — 1) надпи́лювання; 2) надпи́лене (місце)

Надписаніе — 1) надписа́ння; 2) на́дпис

Надписатель — надпи́сувач, жи́рант

Надписать, надписывать — надписа́ти, надпи́сувати

Надпись — 1) на́пис, на́дпис; 2) о́глав, заго́ловок; 3) жи́ро (на векселі)

Надпрестольный — надви́тáрний, надпресто́льний

Надразниться — надратува́тися, надрочи́тися

Надрастать, надрости — надроста́ти, надрости́

Надрубать, надрубить — надру́бувати, надруба́ти, надтина́ти, надтя́ти, надцю́кувати, надцю́кати

Надрубка — 1) надруба́ння, надру́бування; 2) на́друб, надру́бане (місце)

Надрывъ — 1) надри́в, наді́рване (місце); 2) надса́да, вере́д, по́рух

Надрыхнуться — на́спáтися, нахропи́тися

Надрѣзать — надри́зати

Надрѣзь — надри́з, надри́зане (місце)

Надсадный — надса́дний, ва́жкий

Надсверливать — надсве́рдлювати

Надсматривание — наглядáння, назирáння

Надсмѣхаться, надсмѣяться — с(ь)ми́ятися, нас(ь)ми́хатися, кепкува́ти, на(с)ьми́ятися

Надсосать — надсмокта́ти

Надстраиать, надстроить — надбудо́вувати, надбудова́ти

Надстройка — 1) надбудо́вування; 2) надбудова́ння

Надстрочный — надрядко́вий

Надсыпать, надсыпать, ся — присипа́ти, насипа́ти, досипа́ти, приса́пати, ся і т. д.

Надсыпной — присипни́й, досипни́й

Надсыпка — 1) (при)досипáння; 2) (при)досі́пка

Насѣдать, насѣсть — осі́дати, опада́ти, осі́сти

Насѣкать — д. Надрубать

Надточить — доточи́ти, наштукува́ти

Надтрескиваться, надтреснуть — надтрі́скуватися, надтрі́снути, ся

Надтляпывать — надцю́кувати

Надувало, надувальщикъ, ца — дурі́с(ь)ві́т, баламу́т, ка, ошукáнець

Надувательство — дурі́с(ь)ві́тство, дурі́ння, обду́рювання, облуда́, обма́на, шахра́йство

Надувать, надуть, ся — 1) надува́ти, ся, ду́ти, ся, надима́ти, ся, наду́ти, ся; 2) нави́вати, намі́тати; 3) дурі́ти, обду́рювати, обма́нювати, обману́-

ти, поші́ти у ду́рні; 4) надима́ти-ся; 5) запи́шатися, набундю́читися, напиндю́читися, закопи́лити губу

Надуматься — надума́тися, намі́ркува́тися, нава́житися

Надурачиться, надурить — надури́ти, напу́стувáтися, накази́тися

Надутость — наду́тість, бундю́чність

Надутый — наду́тий, бундю́чний

Надутышъ — опе́чок, опе́цьок

Надушать, надушить, ся — напахти́ти, ся, напахáти, ся

Надь — д. Надо

Надымить, надымлять, ся — надими́ти, наку́рити, нака́дити, надимля́ти, наку́рювати, нака́джувати

Надысь — д. Намедни

Надышать — наді́хати

Надышаться — наді́хатися, напахáтися

Надѣвание — одяга́ння, нады́гання; обува́ння, взува́ння

Надѣвать, надѣть — наді́вати, нады́гати, одяга́ти, наді́ти, оді́ти, нады́гти, одяг(ну́)ти́, ся, (про обув'я) — назу́вати, взу́вати, взу́та, ся. — **Надѣвать ярмо** — нарива́ти ярмо́. — **Н. уздечку** — загну́здувати

Надѣвовать — наді́увати

Надѣлать — наробі́ти, (чого поганого) — на-творі́ти, накі́їти, набро́їти

Надѣлить, надѣлять, ся — наді́лити, наді́ляти; надари́ти, (скільки) — обді́лити. — **Надѣлить приданымъ** — обвіну́вати, да́ти ві́но, поса́г

Надѣление — наді́лення

Надѣль — наді́л, наді́лок, (церковний) — ру́га

Надѣяться — наді́ятися, споді́ватися, ма́ти, покла́дати наді́ю, покла́датися, скла́датися, (на ко́го) — упова́ти

Наединѣ — на самоті́, на оди́нці, ві́ч-на-ві́ч, сам-на-сам

Наежиться — наї́житися, наї́жачитися, на-стовбу́рчитися

Наёмка — найми

Наёмникъ, ца — наймит, найми́чка, (здр.) — наймито́к, наймитчу́к, бурла́к, бурла́ка, бурла́чка, (зб.) — наймиття́, бурла́цтво

Наёмнический — наймитськи́й, наємничи́й

Наёмничество — наємні́сть, найми́, найма́нщина

Наёмный — наємни́й, наняті́й, найма́ний

Наёмщикъ — наєме́ць, найма́нщик

Наёмъ — 1) найма́ння, найми́; 2) найманка́, найма́нщина. — **Въ наёмъ** — у найми́

Наерошиться, наершиться — настовбу́рчитися, настовпу́житися, напу́житися (як пугач), напу́дитися; наї́житися

Нажаловать — надарува́ти

Нажаловаться — нажалі́тися, наскар́житися

Нажаривать, нажарить, ся — 1) напі́кати, насма́жувати, напекти́, насма́жити, нап́ряжити, ся, нашкварі́ти; 2) на-па́лювати, напáлити, ся; 3) затина́ти, у(в)тина́ти

Нажать, нажимать, ся — 1) нада́вити, на-да́влювати, натисну́ти, натиска́ти, нагні́тити, нагні́тати; 2) наму́ляти,

намўлювати

Нажать, нажимать, ся — нажа́ти, у(в)жа́ти, нажинáти, у(в)жинáти, ся

Наждакъ, Smugis — шмергель

Нажевать, нажёвывать, ся — нажува́ти, нажвакува́ти, нажо́вувати, ся

Нажечь, нажигать, ся — 1) напáлити, напáлювати, ся; 2) ви́палити, ви́пáлювати

Нажива — 1) корість, зиск, пожива; 2) прина́да, жирови́ця, живе́ць

Наживать, нажить, ся — 1) наживáти, ся, набува́ти, нажити, ся, надба́ти, набу́ти; заробіти, запрацюва́ти, зата́ланити, загосподарюва́ти, загорюва́ти; 2) наживáтися, нажитися

Наживлять, ся — чи́пляти живця́ на ўдку, ста́вити прина́ду

Наживной — 1) наживний, набу́тий, придба́лий; 2) поживний, пожиточний; 3) прина́дний

Нажиганіе — напáлювання

Нажимка, нажимь — на́тиск, нагніта́ння, на́тискування

Нажинистый — ужіни́стий, бага́тий на вжи́нок

Нажинь — ужін, ужінок

Нажираться, нажраться — нажирáтися, наже́ртися, налига́тися

Нажитой — нажитий, набу́тий, придбаний

Нажитокъ — нажиток, надба́нок, на́дбане, при́дбане

Нажужжать, ся — 1) нагуді́ти, нагусті́, надзижча́ти, ся; 2) нашепта́ти, на́ту́ркати

Нажурить — пока́ртати, на́лаяти (кого)

Назавтра — наза́втра

Назади — зза́ду, поза́ду

Назадъ — наза́д, навспа́к. — **Годъ тому назадъ** — за рік перед сім, перед ро́ком. — **Два дня назадъ** — два дні перед сим, перед двома́ днями

Назаймовать — напозичáти, понапозичáти

Названиваться, -звониться — надзвóнюватися, надзвоні́тися, (в жарт) — нака́лататися

Название — на́зва, на́звище, на́звісько, іме́ння, найме́ння

Названный — на́званий. — **Н. братъ, н. сестра** — побраті́м, पो́сестра

Назвать, называть, ся — 1) назва́ти, наме́нува́ти, найменува́ти, наре́кти, ся, називáти, зва́ти, узивáти, іменува́ти, нарі́кати, ся. — **Какъ его называютъ** — як його́ прозива́ють, як його́ на йме́ння, як його́ дра́жнять? — **Такъ называемый** — так зва́ний; 2) на́кликати, напросі́ти, пона́склика́ти, на́кликати; 4) напросі́тися, на́битися, напро́шуватися, набивáтися

Назвенѣть — надзвені́ти

Назвонить — надзвоні́ти, надзелёнькати

Наздравствоваться — наздорóвкатися

Наземный — земний, позе́мний

Назёмь — гній

Назёмь, на землю — до до́лу, до землі́, об зе́млю. — **Назёмь лицомъ** — до́лілиць

Назиданіе — нау́ка, напуче́ння

Назидательный — навча́ючий, повча́ючий
Назидать — научáти, навча́ти, на добро́ наво́дити, напу́чувати

На зло — на злість

Назлобствоваться — назлості́тися, назло́стувáтися

Назначать, назначить, ся — 1) визна́чати, назнача́ти, ви́значити, назнача́ти, ся, призна́чати, призна́чити. — **Назначить цѣну** — визна́чити, покла́сти ціну; 2) наставля́ти, настановля́ти, на́ста́вити, настанові́ти, поста́вити, наряді́ти, понастановля́ти, ся

Назначение — призна́чення, настано́ва; ви́значе́ння. — **Назначение на мѣсто** — призна́чення, настано́ва на місце, на поса́ду

Назнобить — наморóзити

Назойливость — на́лазливі́сть, насті́рність, уї́дливість

Назойливый, во — на́лазливий, во, насті́рний, но, в'ї́дливий, уї́дливий, во, уї́да, сльо́та, набрі́дливий, во, на́висом

Назолить — позо́лити, полужі́ти

Назоромъ — на́зирцем, на́зирці

Назрѣваніе — поспі́вання, дости́гання

Назрѣвать, назрѣть — 1) поспі́вати, доспі́вати, дости́гати, брині́ти, по(до)спі́ти, на(до)сти́гти; 2) (про болячки) — вистóюватися, набира́ти, вистига́ти

Назубокъ — зубі́ло

Назубривать, назубрить — 1) зубі́ти, ви́зублювати, назублюва́ти, позубі́ти; 2) вище́рблювати, ви́щербити, по́щербі́ти

Назывъ — склика́ння, запро́сини

Назѣваться — напозі́хатися, нага́витися

Назябнуть — наме́рзнути, наме́рзтися

Наи — най

Наибольшій — найбіль́ший

Наиболѣе — найбільш(е), над усé

Наивеличайшій — що-найбіль́ший, найсамбі́льший

Наивность — наї́вність, простóта, безхі́трість

Наивный — наї́вний, прóстий, безхі́трий

Наиграться — награ́тися, нагуля́тися

Наигрывать, ся — 1) вигравáти, ся; награвáти, ся; 2) пригравáти

Найдёнышъ — на́йда, зна́йда, знайде́ня

Наизвозничать — наві́зникува́ти, нах(ф)урманува́ти, начумакува́ти

Наизворотъ — наві́ворі́т(ь)

Наиздѣваться — назну́щатися, наглузува́тися, наглу́митися

Наизнанку — наві́ворі́т(ь)

Наизусть — на па́м'ять, з па́м'яти

Наилучшій — найлі́пший, найкра́щий, найлу́ччий

Наименование — 1) найменува́ння; 2) ім'я́, (й)ме́ння, іме́ння

Наименовать — найменува́ти

Наименьшій — найме́нший, найдрі́бні́ший

Наименѣе — найме́нше

Наипаче — найпа́че, найбіль́ше

Наискать, наискивать — на́шукати, на́шукувати

Наискаться — попошукати
Наискорѣ — найшвидче, найскоріше, найхутче
Наискорѣйшій — найсқоріший, найшвидчий, найшвидчіший, найхутчий, найхутчіший
Наискось — навкісь, навкося, навкосі, навкосяка, навкосі
Найти, находить, ся — 1) найти, находити; понаходити; 2) знайти, ся, надібати, знаходити, ся, познаходити, (пóмацки) — налáпати, нама́цати. — **Найти, находить при обыскѣ** — вітрусити, витру́суювати, повітру́суювати; 3) вбачати; 4) приумітиса, закеруватися, обернутися
Наитіє — зстúплення, наїття; надхненія, на́дих
Накаверзить — наковерзувати
Накадить — накадити
Наказаніє — кáра, карáння, скарáння, покарáння
Наказать, наказывать — накарáти, покарати, скарáти, карáти
Наказной — наказний
Наказъ — на́каз, зага́дання, за́гад
Наказуемость — кáрність
Накаленіє, накаливаніє — роспі́кання, нажа́рення
Накаливать, накалить, ся — роспі́кати, роспекти, нажарити
Накалываніє — на́колювання
Накалывать, наколоть, ся — на́колювати, на́штрикувати, на́колóти, на́штрикати, ся; 2) на́скіпати, ся (скі́пок), на́лупáти (каміння); 3) ско́лювати (но́гу); 4) на́шпíлювати, на́стро́млювати, на́шпи́літи, на́стро́мити, ся
Накалякать — наба́зікати, наба́ла́кати
Наканунѣ — в переддєнь, на передóдні
Накапать — накапати, на́кра́пати
Накоплять, накопить, ся — на́збі́рувати, на́збирáти, на́ховувати, на́ховáти, при́ховувати, при́ховáти
Накапчивать, накоптить, ся — 1) на́ко́пчувати, на́ко́птити, ся; на́ча́дити (про ля́мпу); 2) на́вúдити (гусей)
Накапывать, накопать — на́ко́пувати, на́ко́пати, пона́ко́пувати
Накаркать, ся — на́кра(я)́кати, на́кру́(ю)́кати, ся
Накармливать, накормить, ся — на́годо́увати, на́году́вати, ся, на́ко́рмлювати, на́ко́рмити, ся
Накатать, накатывать, ся — 1) на́котити, на́точити, на́ко́чувати, ся; 2) на́вити, на́винúти, на́мотáти, на́вивáти, на́мо́тувати, ся; 3) на́возитися, на́їздитися, на́катáтися; 4) (на качалці) — на́качáти, на́ка́чувати
Накатить, ся — на́по́ити, на́качáти, ся
Накатка — 1) на́ко́чування; 2) качáлка
Накатникъ — 1) ма́гльовни́к; 2) брус, сво́лок (під стелею), лі́гарь (під підлогою)
Накатный — брусо́ваний
Накатъ — 1) на́ко́чування; 2) брусо́вана стéля

Накачать, ся — 1) на́качáти, на́помпу́вати, ся; 2) на́котити, ся; 3) на́го́йдатися
Накачиваніє — на́ко́чування, по́мпува́ння
Накашиваніє — на́ко́шу(сю)ва́ння
Накашивать, накосить, ся — на́ко́шу(сю)-вати, на́косити, ся, (трохи) — (в)уко́сити
Накашляться — на́ка́шлятися, на́кахика́тися
Накваса — пі́спа
Наквасить, наквашивать, ся — 1) за́ква́шувати, за́ква́сити, са; 2) на́ква́сити, на́ква́шувати, ся
Наквасцовать — на́галу́нити
Накидать, накидывать, ся — 1) на́ки́дати, пона́ки́дати, на́ки́дати, ся; 2) підки́дати, підки́нути, ся
Накидка — 1) на́ки́дання; 2) на́ки́дка. — **Въ накидку** — на́о́пашки, на́о́пашку
Накидной — на́ки́дний
Накипа(ѣ)ть — на́ки́пати, на́ки́пити
Накипь — 1) шум, шумові́на, шумові́ння; 2) на́ки́п (напр., в чавуні, самоварі)
Накипѣлый — на́ки́плій
Накипятить, ся — на́гріти, ся (напр. воду), на́пря́жити, зва́рити, ся (напр. мо́локо)
Накисать, накиснуть — на́кисáти, за́кисáти, (на)за́кисну́ти
Накладная — на́кладна́, квітóк
Накладной — 1) до́ба́вочний, до́датко́вий; 2) на́кладний. — **Накладные усы, н. серебро** — фальші́ві вúса, фальші́ве срі́бло
Накладный, но — су́ту́жний, но; втра́тний, но
Накладъ — втра́та, шко́да. — **Въ накладѣ, съ накладомъ** — з утра́тою
Накладываніє — на́кладáння
Накладыватель — на́кладáльник
Накладывать, накласть, ся — 1) на́кладáти, на́кла́сти, ся; 2) (про курей) — не́стї, ся, по́кладáти (від чо́го й яйця зовуться по́кладки), на́не́стї, ся
Накланяться — на́клáнятися, по́поклáнятися
Наклевать, наклёвывать, ся — на́клюва́ти, на́дзьóбати, на́кльóвувати, ся, на́дзьóбувати; 2) на́влію́нути, на́дкльóнути, на́кльóвувати, ся
Наклеветать — на́клепа́ти (на ко́го), об́мо́вити (ко́го)
Наклееніє — на́кле́іння, на́лі́плення
Наклеиваніє — на́кле́ювання, на́лі́плюван́ня
Наклеивать, наклеить, ся — (на)при́клеюва́ти, (на)при́ліплюва́ти, (на)при́кле́їти, (на)при́лі́пити, ся, пона́клеюва́ти, пона́лі́плюва́ти
Наклейка — 1) д. **Наклееніє і Наклеиваніє**; 2) на́лі́пка, на́кле́їне, на́лі́плене
Наклеить, ся — по́зна́чити, по́таврува́ти, ся
Наклейной — на́кле́йний
Наклейщикъ, ца — на́кле́йник, ца, кле́йль-ник, ца
Наклепать, наклёпывать — на́клепа́ти, на́кльóпувати
Наклёпка — на́клі́пка

Наклёпъ — 1) д. Наклёпка; 2) д. Клевета
Накликать, накликать, ся — наклика́ти, на-
 склика́ти, накли́кати, понаклика́ти
Наклобучивать, наклобучить — насува́ти,
 насу́нути, понасува́ти
Наклобучка — 1) насува́ння; 2) го́нка, на-
 гінка, вімова, дога́на, нага́на
Наклоненіє — 1) нахиля́ння, схиля́ння, схи-
 лення, на́хил; 2) (грам.) — спо́сіб (ві-
 сказу дієслів)
Наклонённый — похілений, похілий
Наклонить, наклонять, ся — нахили́ти, схи-
 літи, похили́ти, прихили́ти, нагну́-
 ти, ся, нахиля́ти, ся і т. д., посхи-
 ля́ти, ся і т. д. — **Пить наклонивши**
 (напр. відро, пляшку) — на́хилки, на́-
 хильцем пи́ти. — **Наклонившись тан-**
цевать, идти — вихиля́сом, хильці
 танцюва́ти
Наклонность — 1) похілість; 2) схильність,
 на́хил, нахилок до
Наклонный, но — похілий, похілистий,
 (про місцевість) — спуско́ватий, спа́-
 дистий, зго́ристий, похіло, по́хи-
 лом, на́схиль, хилко́м
Наклонъ — 1) похілість; 2) по́хил, похіли-
 на, схил, спа́дистість; 3) кози́рьок
 (у будки екипажа)
Накляузничать — карлю́чок нагну́ти; на-
 бреха́ти, наплести́
Наковаленный — кова́дловий
Наковальня — кова́дло, (щоб набивати ко-
 си) — ба́бка, ковалё́нька
Наковать, наковывать, ся — 1) накува́ти,
 нако́вувати, ся; 2) насікти, набі́ти,
 нацю́кати, насіка́ти і т. д. (жорна то-
 що)
Наковыривать, наковырять — наколу́пува-
 ти, надо́вбувати, наколупа́ти, на-
 довба́ти
Накожный — нашку́рний, нашку́рний
Накоковать — накува́ти
Накоксовать — накоксува́ти
Наколачивать, наколотить, ся — набива́ти,
 набі́ти, ся, понабива́ти, ся
Наколдовать, наколдовывать — 1) наворо-
 жі́ти, начаклува́ти, навідьмува́ти,
 наворо́жувати і т. д.; 2) заворожі́-
 ти, виворожити і т. д.
Наколобродить — наколобродіти, набро́їти
Наколотырить, наколотырничать, ся — 1) на-
 крамарюва́ти, ся (дріб'язком); 2) на-
 бреха́ти, наплести́
Наколѣнный — наколі́нник
Накомкать — 1) намня́ти, нажу́жмити;
 2) напха́ти, набга́ти
Наконецъ — напоследок, напоследку, наос-
 та́нок, наоста́нку, на́решті, вре́шті,
 вкінці
Наконечникъ — наконё́шник, о́скіп. —
Наконечники — торочки́
Накопление — нагрома́дження, скуп́чення;
 набира́ння, скупчува́ння
Накоплять — нагрома́джувати, скупчува́ти,
 набира́ти, нахо́вувати, назби́рувати
Накопѣлый — заку́рений, заді́млений
Накопѣть — закурі́тися, задимі́тися
Накопильникъ — накопи́льник, на́корсник

Накорникъ — на́корінок, на́корёнок
Накорчевать — на́корчува́ти
Накосный — скі́сний
Накостница — гу́ля на нозі́ у коня́
Накостылять — набі́ти, надава́ти
Накосъ — навкі́сь, навко́сі, навско́сі
Накрадывать, ся — накрада́ти, ся
Накраивать, ся, накроить — накра́ювати,
 ся, накра́яти
Накрапать, крапывать — накра́пати, на-
 крапа́ти
Накрасить, крашивать, ся — накра́сити,
 намалюва́ти, нафарбува́ти, накра́-
 шувати, ся і т. д.
Накраси́ться — начервоні́тися
Накрахмаливать — накрохма́лювати
Накренивать, ся — нахиля́ти, нагина́ти, ся
Накрестъ — на́вхрест, на́хрест, хресто́м
Накривляться — накриві́тися, повикривля́-
 тися
Накричать, ся — на́крича́ти, ся, нагукáти,
 ся, нагомони́ти, ся, нагрі́мати
Накромсать — накриші́ти, начикри́жити,
 нашаткува́ти
Накропать — налі́пити, напо́рпати, наля́па-
 ти (про малювання), накапа́рити
Накропить — набрі́з(ь)кати, накропи́ти
Накрошить, ся — накриші́ти, ся
Накружиться — накруті́тися, накружля́ти-
 ся
Накрутить, накручивать, ся — накруті́ти,
 насукáти, накру́чувати, ся
Накручиниться — нажу́ритися, натужі́тися
Накрывать, ся — 1) накрива́ти, напина́ти,
 ся, на(по)крити, ся, напну́тися, по-
 накрива́ти. — **Накрывать на столъ**
 — застила́ти, накрива́ти стіл; 2) за-
 хопі́ти, заско́чити, засту́кати
Накрытие — 1) накриття́; 2) по́кришка, на́-
 кривка
Накрѣпо — ду́же, мі́цно, ве́льми; щі́льно
Накувыркаться — наперекида́тися
Накудесить — 1) начарува́ти, начаклува́ти;
 2) начудотво́рити, набро́їти, нашу-
 рубу́рити
Накулачникъ — рукави́ця без па́льців
Накупать, закупить, ся — накупля́ти, наку-
 по́вувати, накупі́ти, ся, понакупо́-
 вувати
Накупаться — накупáтися
Накупка — накупо́вування
Накуривать, -рить, ся — 1) наку́рювати, ся;
 2) виганя́ти, вику́рювати, ви́гнати,
 нагна́ти, віку́рити, ся
Накуролесить — наколобродіти, нашко́дити
Накусать — 1) накусі́ти, надкусі́ти; 2) по-
 кусáти
Накусъ — на(д)ку́сене (мі́сце)
Накутить — 1) натвори́ти, нако́їти; 2) на-
 пі́ти, нагуля́ти
Накушаться — наї́стися, (надто) — наже́рти-
 ся, натрі́скатися
Налавливать, -ловить — нало́влювати,
 налови́ти
Налагать, наложить, ся — 1) наклада́ти,
 накла́сти, наложі́ти, ся; 2) накида́ти,
 накі́нути. — **Наложить запре-**
щєніє — накла́сти заборону́. — **Н. иго**

— запрягти в ярмо, повернути в неволю. — Н. на себя руки — самому собі смерть заподіяти

Наладить, налаживать — 1) налагодити, налагожувати; 2) направити, на-
раяти, відмовити, направляти, ся
і т. д.; 3) полагодити, справити, ся,
лагодити, справляти, ся

Наладь — влад, як слід, до ладу

Налакомиться — наласуватися

Наламывать, наломать, ся — наломлювати,
наламати, ся

Налащивать, налощить, ся — налощувати,
налощити, ся

Налаять, ся — нагавкати, ся, попогавкати,
набрехати, ся

Налгать, ся — набрехати, ся

Налегать, налечь — 1) налягати, налягти;
2) наслідати, напосідати, напосісти,
насісти, ся

Налегкѣ — легко, злегка, поволі, нашвид-
ку, порожнем

Належаться — належатися, вилежатися

Налетать, налетѣть — 1) налітати, налетіти;
2) налітатися, налінути

Налету — ульот, нальоту (стріляти)

Налѣть — 1) налітання, наліт, напад, на-
скок; 2) (хим.) — ц(ь)віт, суга; 3) ір-
жа, (на камені); 4) (на тілі) — пліва,
плівка, падь

Наливать, налить, ся — наливати, налляти,
наліти, ся, (про трунки й рідку
страву) — насипати, сіпати, насі-
пати, (з-під кранта) — наточити, ся,
(багато чого) — набухати, набури-
ти; 2) вилити (дзвін); 3) набира-
тися, набратися

Наливка — 1) наливання; 2) наливка: (на
агросу) — агросівка, (на вишнях) —
вишнівка, вишняк, (на грушках) —
грушівка, (на дереві) — деревівка,
(на дулях) — дулівка, (на полуни-
цях) — полунішник, (на порічках) —
порішнівка, (на сливах) — слив'янка,
сливняк, (на суніцях) — суніцівка,
(на терені) — тернівка, терняк

Наливной — наливний

Наливь — наливання. — Вишнёвка першого,
второго і т. д. налива — вишнівка,
первак, первачок, друга і т. д.

Нализаться — насмоктатися, набратися

Налимь — 1) риба *Gadus lotus* — минь,
миньок, мінтус; 2) жу́желиця

Налиневать — нали(і)нювати, нали(і)ніяти
Налипать, налипнуть — налипати, понали-
пати, наліпнути

Налитографировать, ся — налітографува-
ти, ся

Налитокъ — олив'янка, ллянка

Наличникъ — 1) ліштва (планка на одвірках
або на лутках); 2) бляшка замкова

Наличность — готівка, готовізна, готовина,
готові гроші, готовік; присутність. —

Въ наличности — готівими грішми,
готовика, готівкою

Наличный — 1) передній, лицевий; 2) при-
сутній; 3) готівий

Налобникъ — 1) набрівник, чільце; 2) на-

чолко

Налобный — налобний, начільний

Налобызаться — націлуватися, нач(ц)мо-
катися

Налогъ — податок, обклад, оплата; (з окре-
ма) — подушне, димове, подімне,
очкове, мостове, рогове, (з торгів) —
міто

Наложеніе — накладання

Наложница — підложниця, коханка, невін-
чана жінка, полюбовниця

Наложничество — підложництво

Налокаться — нахдеп(б)татися

Налопаться — натріскатися, нажертися, на-
пхатися, напертися

Налудить, ся — набілити, ся, налудити, ся

Налупить — налущити, налускати

Налуши(ва)ть, ся — налуск(ув)ати, налуза-
ти, ся, налущити

Нальститъ — налестити, наговорити лесто-
щів

Налѣво — у ліву руку, ліворуч, уліворуч,
наліво, (переважно на волів) — соб,
цоб, ксобі, (на коней) — вістя, віштя

Налѣзать, налѣзть — налізати, налізти,
поналізати

Налѣпѣть, налѣпливать, ся — наліпити, на-
ліплювати, ся, поналіплювати

Налѣпка — 1) наліплювання; 2) наліпка,
наліплене

Налѣпной — наліпний

Налюбезничаться — налицятися, нажени-
хатися.

Налюбиться — налюбітися, накохатися

Налюбоваться — налюбувати, ся, намили-
ватися

Наляпать, ся — наляпати, ся

Намагнитить, ся — намагнесувати, ся

Намазать, ся — намазати, намастити, ся

Намази — на поготові, намазі

Намазной — намазаний, намащений, на-
шмарований

Намакать, намакивать — навмочати, навмо-
чувати

Намалевать, намалёвывать — намалювати,
намальовувати

Наманить — принадити, приманити, попри-
нажувати

Намарать, намарывать, ся — 1) намазати,
накаляти, намурзати, набруднити,
намазувати, ся і т. д., понамазува-
ти; 2) напаскудити, напаскужувати;
3) нашкрібати, надріпати (про пи-
сання), наляпати, наквацювати (про
малювання)

Намасливать, намаслить, ся — намаблю-
вати, намащувати, намаслити, на-
мастити, ся

Наматывать, намотать, ся — намотувати,
намотати, ся

Намачивать, намочить, ся — 1) намочувати,
намочити, ся; 2) накващувати, на-
квасити, ся (про яблука)

Намашивать, намостить, ся — намощувати,
вимощувати, намостити, настелю-
вати, настелити

Намаяться — натомітися, попону́дити
с(ь)вітом

Намѣдни — допіро(у), неда́вно
Намеже(вы)вать — намеж(о́в)увати
Намекать, намекнуть — натя́кати, накида́ти, натякну́ти, накі́нути
Намеканіе — натяка́ння
Намѣкъ — натя́к, натя́ка, натя́чка. — **Намѣкомъ, намекая** — навтя́кї, натя́ками
Намелко — 1) дрібне́нько, дрібне́сенько; 2) мілесе́нько
Намерзать, намёрзнуть — намерза́ти, наме́рзнути
Намести, наметать — наместі́, намі́тати, назмі́тати, понамі́тати
Наметать, намѣтывать, ся — накі́дати, накіда́ти, ся
Намѣтка — 1) накида́ння; 2) ла́та, ла́тка; 3) кля́мка, за́щїпка
Намѣть — 1) (сні́гу) — заме́т, (глини, грузу то-що) — валя́ва, ку́па, кучугу́ра; 2) наме́т, шатро́
Намечтаться — намі́ятися, нама́ритися
Наминать, намять, ся — 1) намина́ти, на́мняти, ся, (про шкуру) — на́мняти, (про коноплі) — на́мняти, на́терти; 2) наму́лювати, наму́ляти
Наминка — 1) намина́ння; 2) замі́с (глини); 3) наму́лювання
Намозоливать, намозолить, ся — намозо́лювати, натира́ти мозо́лі, наму́лювати, намозо́лити, ся і т. д.
Намойный — наливний
Намокать, намокнуть — намака́ти, намо́кнути, понамака́ти
Намоклый — намо́клий
Намолачивать, намолотить, ся — намоло́чувати, намоло́тити, ся, понамоло́чувати
Намолоть — намоло́чене, ви́молот
Намолоть, ся — намоло́ти, наме́лювати, ся
Намолчатся — намо́вчатися, насі́дитися мо́вчки
Намоль — наме́л, ме́ливо
Намораживать, наморозить, ся — заморо́жувати, заморо́зити, ся
Намордникъ — 1) намо́рдник; 2) оборо́ть, оборо́тка, оборо́тянка
Наморщивать, наморщить, ся — змо́рщувати, намо́рщувати, з(на)мо́рщити, ся; набри́жжувати, понабри́жжувати; нахні́юпитися, насу́питися
Намочалить — на́бити, натовкту́ шийо́, поті́лишників надава́ти, стусані́в надава́ти
Намошенничать — нашахрува́ти
Намудрить — наму́друвати
Намусливать, намуслить, ся — на(за)слі́нювати, на(за)му́рзувати, на(за)яло́зювати, на(за)слі́нити, ся і т. д., понаслі́нювати і т. д.
Намутить — нака́ламу́тити, наколо́тити
Намучиться — наму́читися, намордува́тися, попому́читися
Намучнить — напороши́ти (борошном), на́борошніти, понаборо́шнювати
Намчать, ся — наско́чити, нагна́ти, набі́гти
Намшить — напха́ти, на́бити мо́хом
Намывать, намыть, ся — налива́ти, на́мити, ся, (про білизну) — на́прати, ся

Намывной — наливний
Намызгаться — набігати́ся, нагаса́тися, на́тупатися
Намыкаться — на́бїдува́тися, на́тинятися
Намыливать, намылить, ся — намі́лювати, на́милити, ся, понамі́лювати
Намычка — ми́чка
Намѣливать, намѣлить, ся — 1) бі́літи, побі́ляти, побі́літи кре́йдою, пи́сати, на́писати кре́йдою; 2) убі́люватися, убі́літися, за́мазатися кре́йдою
Намѣнивать, намѣнять, ся — на́мінювати, на́міняти, ся, на́мінюва́ти, пона́мінювати
Намѣреваться — намі́рятися, замі́рятися, ва́житися, нава́жуватися, ма́ти на ду́мці, зби́ратися
Намѣреніе — нарі́зка, намежува́ння
Намѣреніе — замі́р, за́мах, намі́р, нава́га. — **Безъ намѣренія** — без на́міру, не на́вмісне, неу́місно, не́наро́ком. — **Съ намѣреніемъ** — у́місно, на́вмісне
Намѣриваніе — намі́рювання
Намѣривать, намѣрять, намѣрять, ся — 1) намі́рювати, намі́рятися, пона́мірювати; 2) намежо́вувати, на́різувати, намежува́ти, на́різати (землі)
Намѣситъ, намѣшивать, ся — намі́сити, на́мішувати, ся, пона́мішувати
Намѣститъ, намѣщать, ся — 1) на́ста́вити, на́ставля́ти, пона́ставля́ти; 2) на́верну́ти, на́верта́ти, ся і д. **Наверстать**
Намѣстникъ, ця — намі́сник, за́ступник, на́ступник, ця
Намѣстнический — намі́сницький, на́місничий
Намѣстничество — намі́сництво
Намѣтитъ, намѣчать — намі́тити, на́значіти, по́значіти, намі́чати, зна́чити; намі́тити, на́зірити
Намѣтка — 1) мі́чення; 2) знак, при́кмета
Намѣчаніе — намі́чання
Намѣчиваніе — намі́чування
Намѣшать, намѣшивать — намі́шати, підмі́шати, на(під)мі́шувати
Намякать, намякнуть — на́мняка́ти, на́мнякнути
Намямлить — на́мімрити
Нанашивать, наносить — на́ношу(сю)ва́ти, на́носіти, пона́но́сити, на́прино́сити
Нанесеніе — на́ношення, на́несення
Нанесть, наносить — 1) на́нести і д. **На́нашивать**; 2) вчи́нити, учи́нити, вді́яти, за́подіяти, учи́няти (кривду)
Нанизъ — на́нізування, на́изка
Нанизать, нанизывать, ся — на́низати, на́нізувати, ся
Наниматель, -ница — на́йма́ч, -ка, на́ймо́ець, на́е́мець
Нанимать, нанять, ся — на́йма́ти, ся, ста́вати (до кого), на́няти, ся, ста́ти, пона́йма́ти, ся
Наничь — на́виворіт
Нанка, нанковый — кита́йка, де́микито́н; кита́йковий, кита́йча́тий, де́мики-

тоновий

Наноситься — наносітися, проносітися**Наносный** — 1) наносний, наливний; 2) заразний, заразливий**Нанось** — насип, кучугура; наплинок, намул**Наныривать, нанырнуть** — напурина́ти, напурну́ти (на що)**Нанырять, ся** — напурина́ти, ся**Нанѣжиться** — наніжитися, напестуватися**Нанюхать, ся** — вінюхати, пронюхати; нанюхатися**Наняньчиться** — нанянькатися, напанькатися**Наобумъ** — навмання, навманькій, навманякий**Наоборотъ** — навпакі, навспак, навідворіт, навпроти**Насткосъ** — навкісь і д. **Вкосъ****Наотмашь** — навідлів, навідліг, навідлі, наодлів, навідмах**Наотрѣзь** — навідріз, твёрдо, рішучо**Наохаться** — наохкатися**Наохотиться** — наполюватися**Наохривать, наохрить** — навохрювати, навохріти**Нападаніе** — нападання**Нападать, напасть** — 1) нападати, накидатися, напати, накинутися, наско́чити; 2) находити, нападати, наїти, напати; 3) утискати (кого), на́сидати (на кого), на́систи (на кого); 4) допадати, напускати, накидатися, допа́стися, накинутися**Напа́датель** — нападати, понападати**Нападеніе** — напад**Нападки** — напасть, пеня**Нападчивость** — напасливість**Нападчивый** — напасливий**Нападчикъ, ца** — напасник, ця**Напа́зитель** — нажолобити**Напаивать, напаять** — на(при)лютовувати, на(при)лютувати**Напаивать, напоить** — напоювати, напувати, упоїти, напоїти, понапувати**Напайка** — налютування**Напакостить, напакостничать** — на́капости, на́пакостити, нашко́дити, наробіти шко́ди, ка́пости**Напалзывать, наползти** — на́лазити, налізти, пона́лазити**Нападокъ** — 1) напальок (у рукавиці); 2) ручка**Напамятывать** — нагадувати, згадувати**Напаривать, напарить, ся** — на́парювати, розпа́рювати, на(рос)па́рити, ся**Напорье** — свердло, свердел**Напасать, напасти, съ** — 1) напасати, напати, ся; 2) запасати, припасати, назапасати, при(за)пасти**Напасть** — напасть, пеня, халепа, нахаба**Напа́сть** — д. **Нападать**. — **Н.** на слѣдъ — натра́пити на слід**Напахать, напахивать, ся** — нао́рати, нао́рювати, ся, понао́рювати (плугом), на́радити, на́ралювати, ся, пона́ралювати (ралом)**Напа́лтать** — на́збивати, ско́лотити ма́сла**Напачкать** — 1) накаляти, намазати, напаску́дити; 2) (про писання, малювання) — наляпати, намазати, наба́зграти**Напекать, напечь** — на́пика́ти, напекти́, пона́пика́ти**Наперво** — впе́рше, спе́ршу. — **Сперва наперво** — наса́мпе́ред, попе́ред усьо́го**Напереди** — попе́реду, спе́реду**Напередь** — напе́ред, прпе́ред**Наперекоръ** — на́переки́р, насу́проти, всу́пор, на́впик**Наперерывъ** — на́переби́й, на́вви́передки, один попе́ред друго́го**Наперерѣзь** — на́пере́йми, на́перері́з**Напереть, напирать, ся** — на́перти, на́тисну́ти, на́пирати́, на́тискува́ти, ся**Наперникъ** — на́пирник, пі́рник, на́сипка**Наперсникъ, ца** — ві́рник, ця**Наперсный** — на́персний, на́грудний**Напе́рстокъ** — на́персток**Напе́рсточный** — на́перстковий**Напестрить, напещрять** — на́пістри́ти, на́пістри́ти**Напечатать** — на́друкува́ти, на́печа́тати**Напечатлѣвать, ся, напечатлѣть, ся** — вко́реня́ти, вко́рені́ти, ся, вража́ти, вра́зити, ври́зуватися, ври́зати́ся. — **Напечатлѣлось въ памяти** — ври́зало́ся, вби́лося в па́м'ять**Напивать, напить** — на́пивати́, на́піти**Напиваться, напиться** — на́пива́тися, упи́ва́тися, на́пі́тися, упи́тися, пона́пи́ва́тися, попи́тися**Напиливать, напилить** — на́пилюва́ти, на́пиля́ти, на́пи́лити, пона́пи́люва́ти**Напилокъ** — терпу́г, терпу́жок, пи́льний, підпи́лок, (великий) — ра́шпиль**Напилочный** — терпуго́вий**Напироваться** — на́бенкетува́тися, у́бенкетува́тися, нагуля́тися, наба́люва́тися**Написать, ся** — на́писати́, ся, пона́пи́сува́ти**Напитать, напityвать, ся** — 1) на́годува́ти, на́корми́ти, на́годо́вувати, на́ко́рмлюва́ти; 2) на́їстися, на́їда́тися; 3) на́мочи́ти, на́мо́чувати; втягти́, на́тягти́, на́брати́ (в себе), втяга́ти, вби́рати́, на́бири́ти, ся**Напитокъ** — на́пій, пи́тво, пи́ття, тру́нок. — **Волшебный н.** — да́ння**Напиточный** — на́по́євий, тру́нковий**Напихать, напихивать, ся** — на́пхати́, на́бга́ти, на́тиска́ти на́пхати́, ся і т. д., пона́пхати́ і т. д.**Напичкать** — на́пхати́, на́пакува́ти**Напичкаться** — на́пхати́ся, на́трі́скатися, на́ло́патися**Наплавить, наплавливать, наплавливать, ся** — 1) спла́вити, на́гна́ти, спла́вляти, на́ганя́ти, ся; 2) на́топи́ти, на́то́плюва́ти, ся**Наплавной** — на́плавний. — **Н.** мостъ — пли́вучий, на́плавний, жи́вий мі́ст**Наплавъ** — 1) на́плав. — **Идти наплавомъ** — пли́вти́ з розго́ну (коли перестають гре́бти весла́ми); 2) по́плав, по́пла-

вещь; 3) рос. Potamogeton — кушір, кушір, кушур

Наплакати, ся — напла́кати, ся, ви́плакати о́чі

Напластать — нарі́зати, накра́яти (плата-ми)

Напластовать, напластовывать — накла́сти, накла́дати (рядами, шарами)

Наплевать, наплёвывать — наплюва́ти, наплю́увати, ся, понаплю́увати

Наплёкій — різномáстий, пері́стий (а саме: білий, з сизим плечем, про птиць)

Наплескать, наплескивать, ся — наплю́ска-ти, нахлю́пати, наплю́скувати, нахлю́пувати, ся

Наплески — брі́зки, плю́скання

Наплесть, наплетать — наплес́ти, наплі́та-ти, понаплі́тати

Наплодить — напло́дити, наро́дити, пона-плю́жувати

Наплоить — набри́жжити

Наплутаться — поблукáти, наблукáтись, наблуді́тись

Наплутовать — нашахрува́ти

Наплывать, наплыть — наплива́ти, напли-стí, напливті́

Напływной — напливний

Наплывъ — 1) на́плив, плав; 2) гу́ля на де́реві

Наплеснёвѣлый — плі́снявий, ц(ь)ві́лий

Наплющить — наплю́щити, понаплю́щувати

Наплясать, ся — 1) ната́нцюва́ти, ся; 2) ви́танцювати, зата́нцюва́ти

Наповаль — ло́ском, по́котом, ві́дрáзу

Напоганить — напога́нити, напаску́дити

Напогребница — погребні́к

На подобіе — на взі́р, взо́ром, на ма́нір, на зразо́к, поді́бно, так я́к, на́че, не-на́че

Наподрядъ — на оді́н взі́р, на підбі́р, на оді́н зразо́к

Наподрядать, наподрядить — найма́ти, по-найма́ти

Наподхватъ — хватко́м, шві́дко, ху́тко

Напойка — по́нюх, поню́шка

Наполнять, наполнить, ся — наповня́ти, сповня́ти, напов́нити, ся і т. д., по-ви́повняти, посповня́ти

Наполокъ — полі́ця (у плузі́)

Наполоть — наполо́ти

Наполье — лані́, поля́

Напольный — 1) середпо́(і)льний; 2) напо́(і)льний

Напомадить, напомаживать — напома́-дити, пома́дити, нама́стити, (дуже) — наяло́зити

Напоминание — нага́дування

Напоминатель, ница — нага́дчик, ця́

Напомянуть, напомянуть, ся — нага́дувати, прига́дувати, нагада́ти, ся, прига-дати́

Напорливость — насті́рність, на́лазливі́сть

Напорливый — насті́рний, на́лазливий

Напорный — нава́льний

Напорожнь — впо́рожні, поро́жнем, поро́ж-няко́м

Напортить — напсува́ти, нашко́дити

Напоръ — на́тиск, на́пирання, нава́льність

Напоследди, напоследокъ — д. **Наконецъ**
Напоследяхъ — вкінці́, при кінці́, напри́-кінці́, (про вагі́тну жі́нку) — на зно́сі

Напотѣлый — спі́тнілий

Напотѣть, ся — спі́тніти, (працю́ючи) — упрі́ти, (про ві́кна) — змокрі́ти

Направка — го́стрення, наго́стрення (бри́тви)

Направитъ, направлять, ся — 1) на́правити, навести́, наверну́ти, спра́вити, на-керува́ти, напрова́дити, на́правляти, наво́дити, наверта́ти, спра́вляти, напрова́жувати, ся; 2) на́лагодити, спра́вити, нала́днувати, на́рихтува́ти, на́лагожувати, ся і т. д. 3) на-го́стрити, наго́стриувати, ся; 4) на-пу́тити, навести́, наво́дити на ро́зум

Направление — на́пря́м, на́пря́мок; пряму-ва́ння, простува́ння; на́пра́ва, керу́-нок

Направо — на́пра́во, правору́ч

Напраслица — дарми́ця, на́пасть, на́падня, пеня́

Напрасный, но — 1) ма́рний, но, даре́мний, но, дарма́, шкода́; 2) несправедли́вий, во, безневі́нний, но. — **Напрасно** потеря́ть — змарнува́ти

Напрашивать, попросить — 1) напро́шу-(сю)вати, напро́сити; 2) на́кликати, ззива́ти, на́кликати, на́ззива́ти, на-зва́ти, пона́кликати, пона́ззива́ти

Напрашиваться, попроситься — напро́хува-тися, набива́тися, напро́ситися

Напредъ — пе́рше, перш, спе́ршу, до сьо́го

Напримѣръ — на́при́клад, при́міром, на́при-від, як о́сь

Напробоваться — накуштува́тися, на́смаку-ва́тися

Напроказить, напроказничать — наду́рити, на́творити, на́коїти, на́броїти

Напрокатъ — вна́єм

Напролётъ — на́скрі́зь, наві́літ

Напроломъ — пробо́єм

Напропалую — до загі́ну, на всі заста́вки

Напророчить — на́пророкува́ти, наві́щувати, (ворожі́нням) — на́ворожіти, (про зозу́лю) — на́кувати

Напротивъ — 1) су́проти, су́против, про́-ти, напро́ти, про́сто; 2) на́впакі́, на́в-спа́к

Напруживать, напружить — на́пру́жувати, на́пру́жити, на́ту́жувати, на́ту́жити

Напрыгать — достриба́тися

Напрыгаться — на́стриба́тися, на́плига́тися, на́скака́тися

Напрыгивать, напрыгнуть — на́стрибува́ти, на́плигува́ти, на́стрибну́ти, на́плиг-ну́ти, на́скакува́ти, на́ско́чити

Напрыскать, напрыскивать — на́бри́з(ь)кати, на́бри́з(ь)кувати

Напрыскъ — на́крапа́ння

Напрѣвать, напрѣть — на́пріва́ти, на́пріти

Напрѣль — ц(ь)ві́ль

Напрягать, напречь, ся — на́пру́жувати, на́пру́жити, на́ту́жувати, на́ту́жити, на́пина́ти, ся. — **Напрягать силы** — на́пру́жувати си́ли

Напрядать, напрясть, ся — нап'рядати, на-
п'рясти, ся
Напряженіе, напряженность — нап'руження,
нап'руга, нат'уга, нап'руженість
Напряженный, но — нап'ружений, но, на-
п'ругий, нап'руго, нап'ругом
Напрямикъ, напрямки — п'рямо, п'росто,
п'рямцём, нап'ростець, нап'рошкї,
нап'рошкї
Нап'рять, нап'рывать, ся — нах'овати, на-
х'овувати, ся, понах'овувати
Напугать — налякати, нап'олохати, настра-
хати, настрашити, завдати ляку,
жаху, нагнати страху, холоду
Напугаться — налякатися, перелякатися,
переполохатися. — **Напуганный** — ля-
каний, наляканий, п'олоханий, пе-
реп'олоханий
Напудрить, ся — нап'орошити, нап'орошні-
ти, ся
Напускать, напустить, ся — нап'ускати, на-
пустити ся. — **Напускать, напустить**
собакъ — сп'ускати, сп'устити собак.
— **Напускать на себя дурь** — удавати
з себе дурня, дурника строїти. —
Напускаться на что, на кого — допа-
датися (до чого), накидатися (на
що або на кого), нападатися (на
кого)
Напускной — нап'ускний
Напускъ — 1) нап'уск, нап'ад; 2) спуск, спу-
скання (нап'р. собак з ланцуха)
Напустословить — нап'олоти, нап'лестї, на-
верзтї, нап'орочити дурниці, на-
пустосл'овити
Напутать, напутывать — нап'лутати, нап'лу-
тувати
Напутствовать — 1) вир'яжати, виправляти;
нап'учати, нап'учувати, нап'утити;
2) запричастити (перед смертю)
Напухать, напухнуть — нап'ухати, обп'ухати,
нап'ухнути, обп'ухнути
Напухлость — опух, п'ухлина, пухлятина
Напучивать, напучить, ся — надимати, зди-
мати, над'ути, зд'ути, ся, набубня-
вити
Напыливать, напылить, ся — нап'орошува-
ти, накурювати, нап'орошити, на-
курити, ся
Напыльникъ — ч'елюсти (у печі)
Напыривать, напырять — нап'ихати, насу-
вати, нап'хати, нас'овати
Напыщать — нап'ужувати, нап'ушувати, на-
димати
Напыщаются — пишатися, бунд'ючитися,
пинд'ючитися, инд'ичитися, чванити-
ся, кїрпу дра́ти, гн'ути і д. Ки-
читься
Напыщенный, но — нап'ужений, великоваж-
ний, пихатий, пишний, но, чванли-
вий, во, чванькуватий, (про склад
мови) — пихатий, вис'оким штїлем
Нап'иваніе — нас(ь)п'ивування
Нап'ивать, нап'ить, ся — нас(ь)п'ивувати,
нас(ь)п'ивати, ся
Нап'ивный — с(ь)п'івний, вис(ь)п'івний
Нап'ивъ — с(ь)п'ів, вис(ь)п'ів, г'олос

Нап'ивать, нап'ить — нап'ивувати, зби-
вати п'ину, нап'инити, збити п'ину
Напяливать, напялить, ся — нап'ялювати,
нап'инати, нап'ягати, нац'уплювати,
ся, нап'ялити, нап'нути, нап'ягтї,
нац'упити, ся
Напятить, напячивать, ся — нап'отити, на-
с'унути, нап'очувати, насувати, ся
Наработать, наработывать, ся — 1) наробі-
ти, нароб'лювати, ся, понароб'люва-
ти; 2) заробити, запрацювати, за-
робляти, запрацьовувати; 3) наро-
битися, напрацюватися
Наравнѣ — нарівні, врівень, врівні, рівно,
п'орівно
Нарадовать, ся — нап'ити, ся, нап'ити-
ти, ся
Нараждать, народить, ся — нароб'жувати,
народити, ся, нап'лоджувати, на-
п'лодити, ся, привести
Наразумить, наразумливать, ся — на р'озум
навестити, наводити, нап'утити, на-
п'учувати, ся
Наранивать, наранять, ся — розгублювати,
розгубити, ся, порозгублювати, ся
Нараспашку — нароб'зхрїст, нароб'пашку,
настїж, не застїбн'увшись
Нарастать, нарости — нароб'стати, нароб'сти
Нарастить, наращать, ся — зростити, ви-
ростити, розвестити, зр'ощати, ви-
р'ощати, розводити, ся
Нарваль (зоол.) — зуборіг, Monodon mono-
ceros
Нардъ (росл.) — нард, Nardus
Нарвать — нарвати
Нарваться — нах'опитися, наскочити,
наразитися (на що), здобутися
(чого)
Нардѣвать, нардѣть — достига́ти, вист'о-
юватися, достїгнути, вист'оятися
Нареканіе — нап'икання, р'емство
Нарекать, наречь, ся — 1) називати, імену-
вати, назвати, найменувати, ся;
2) нап'икати, р'емствувати
Нарисовать, нарисовывать, ся — (пензлем)
намалювати, намаль'овувати, ся, (по-
гано) — намазати, наляпати, нап'ло-
зити, (мов квачем) — нап'вацювати,
(пером) — нап'исати
Нарицательный — іменний, на́званий; (грам.)
— **Имя н.** — іменник рядовий
Наркотикъ (хем.) — нароб'тина
Наркотическій — нароб'тичний, дурманю-
чий
Народникъ — нароб'овець, нароб'олюбець
Народничество — нароб'овство, нароб'-
любство
Народно — л'юдно, велел'юдно, м'ірно
Народность — нароб'ність
Народный — нароб'ний, нароб'ній, поспо-
литий
Народовѣдѣніе — нароб'озна́вство
Народодержавіе — нароб'оправство
Народонаселеніе — л'юдність, нас'елення
Народъ — нароб', на́рид (р. нароб'у), л'юд. —
Простой народъ — п'ростол'юд, поспо-
литі, поспільство, посполитство

Нарождение — народження. — **Н. мѣсяца** — початок молодика, новак
Нарознь — нарізно, різно, порізно, особо
Наростовать (про курей) — сокотати, (про риб) — тертисся
Нарость — наріст, нарість, наростень, наросля, гўля, гўля, гургўля, мор-гўля
Нарочитый, то — значний, но, великий, чималий, ло, видатний, дуже, багато
Нарочный, но — умисний, не, навмисний, не
Нарочный — гінєць, післанєць, нарошний
Нарта — санки (на собак у східнім Сибіру)
Нартутить — натерти живим сріблом
Нарубать, нарубить — нарубати, (трохи) — врубати, урубати
Нарубка — 1) нарубівання, рубання; 2) зарубка, карб, карбець, карбіж
Нарубливать, ся — нарубувати, ся
Нарубной — надрубаний, карбований
Наругать, ся — 1) наляяти, ся; 2) нас(ь)міятися, наглумітися
Наружно — з віду, позверховно, з'окола, звѣрху; здається
Наружность — звѣрхність, позверховність, окола, показність; вигляд, взір, позір, обличча
Наружный — звѣрхній, позверховний, околийшній, надвірний
Наружу — 1) на окола, знадвору; 2) на вѣрх, на поверх
Нарукавникъ — нарукáвник
Нарумянивать, нарумянить, ся — нарум'янювати, нарум'янити, ся
Наручни — кайдани, заліза, пúто (на руки)
Нарушать, нарушить — (на)порушати, порушувати, (на)порешити (спокій); ламати, зламати (слово, право, віру, закон, присягу)
Нарушение — порушення, нарушєния; ламання, зламання
Нарушитель, ница — порушитель, ка, нарушитель; зламач
Нарциссовый — нарцисовий
Нарциссъ (росл.) — нарцис, Narcissus
Нары — піл (р. полá і полу), (що зверху полу) — надпільний
Нарывать, нарвать, ся — наривати, нарвати, ся
Нарывать, нарыть — накопувати, наривати, накопати, нарити
Нарывание — наривання
Нарывной — витяжний
Нарывный — пухировий, болячковий
Нарывъ — пухирь, болячка, вѣред, чиряк; (що прорвав) — ніриця, (під пахвою) — суче вим'я
Нарыльникъ — каганєць
Нарыскаться — набігатися, нагасатися, попобігати, попогасати, попоганяти
Нарѣдкость — рідко, коли не коли, рідко коли, дуже рідко; як рідко коли, на диво
Нарѣзать, нарѣзывать — нарізати, накрáяти; нарізати, нарізувати, накрáювати

Нарѣзвиться — нагулятися, напустувати, ся, нажируватися
Нарѣзка — 1) нарізування; 2) нарізка, зарубка, карб, карбець; 3) нарізка, розмір ґрунтів
Нарѣзной — нарізний, карбований
Нарѣчие — 1) нарічча, вимова, говірка, діалект; 2) (грам.) — прислівник, приглаголля
Нарюмиться — нарюмати, нарюмсатися
Нарядить, ся, наряджать, ся — 1) зрядити, наказати, визначити, настановити, зряжати, наказувати, визначати, настановляти, ся (напр. на роботу); 2) убрати, ся, вірядити, ся, прибрати, ся, вістроїти, ся, причепурити, ся, убирати, ся, виряжати, ся, стріити, ся, вистроювати, ся, прибирати, ся, чепурити, ся
Нарядность — ошатність, шатність, вистрійність
Нарядный, но — 1) ошатний, вистрійний, шатний, одягний, одіжний, чепурний, но; 2) визначений, наказаний
Наряду — рядом, поряд, врівні; рівно, одинаково
Нарядчикъ — отáман, осаула (що зряжає людей на роботу), пригінчий (що збирає людей на роботу)
Нарядъ — 1) наряд, наказ, рóсказ, визначення; 2) убір, убрання, стрій, (дуже коштовний) — шати
Наряженный — убраний, віряжений, одягнений
Насадить, насаждать — 1) насадити, посадити, насажувати, понасажувати; 2) завести, запровадити, заводити, уводити, запроважу(джу)вати; 3) (у кравців) — нашити, пришити, нашивати, пришивати, понашивати
Насадка — насадження
Насаждение — садження
Насаливать, насалить, ся — насалювати, насмальцьовувати, наялózювати, нашмаровувати, насалити, ся і т. д.
Насандалить — накрасити бразолією
Насаривать, насорить, ся — 1) натрушувати, натрусити, ся; 2) нас(ь)мічувати, напорóшувати, нас(ь)мітити, напорошїти, ся, понас(ь)мічувати, понас(ь)мітювати
Насасывать, насосать, ся — натягати, натягти, ся, (ротом) — насисати, насмо́ктувати, нассати, насмоктати, ся
Насахаривать, насахарить, ся — цукрувати, нацукровувати насоложувати, нацукрувати, насолодити, ся
Насберечь — наховати, зберегти
Насбирать — назбирати
Насверливать, насверлить, ся — насвердлювати, навірчувати (свердлом), насвердлити, навертіти, ся
Насвистаться — насвистітися
Насвистывать — висвістувати
Население — 1) оселення, заселення, залюднення; 2) людність, населення

Населенность — насѣленість, густість людности

Населить, населять, ся — оселіти, заселіти, залюдніти, осадіти, оселяти, залюдняти, осажувати, ся, позаселювати, позалюднювати

Насердка — злість, злоба

Насидь — зародок. — **Яйцо съ насидомь** — зароджене яйце

Насидѣть, насіживать, ся — 1) накуріти, вікурити, вігнати, на(ви)курювати, виганяти, ся (про горілку); 2) висидіти, висиджувати; 3) насидіти, насіжувати

Насидѣть, ся — насидітися

Насиливаться, насилиться — силкуватися, намагатися, посилюватися, намогтися, змогтися

Насиліе — сілування, насільство, гвалт, сила, принука, примус

Насиловать — сілувати, неволити, гвалтувати, примушувати, примушати

Насилу — ледве, насилу

Насильничать — д. **Насиловать**

Насильно — насильно, сілою, силоміць, силоміццю, живосилом, гвалтом, нахрапом

Насильный — насильний, сілуваний, зневолений

Насильственный, но — гвалтовний, поневольний, не, но і д. **Насильно**. — **Насильственная смерть** — не своя смерть

Насинивать, насинить, ся — синіти, насінювати, насиніти, ся

Наскабливать, наскоблить ся — 1) наскрібати, наскромажу(джу)вати, наскребті, наскромадити, ся; 2) настрівувати, настрівати, ся

Насказать, наказыывать, ся — наказати, наговорити, набалакати, наказувати, набалакувати, наговорювати

Наскакать, наскакивать — наскочити, нахопитися, наскокувати, нахоплюватися

Наскать — насукати

Насквернить — напаскудити, напоганити

Насквернословить — наліхословити

Насквозь — наскрізь, навліт

Наскепать — наколоті, наскіпати

Наскитаться — натинятися, наблукатися, навештатися, попотинятися, поблукати, поповештатися

Наскорбить — накрохмалити

Наскорблый — зашкарублий

Наскорбнуть — зашкарубнути, зашкарубти

Наскоро — нашвидку, швидкома, на швидку руку, хватком, хапки, хапком, похапки, похапцем. — **Скоро наскоро** — як найшвидче, як найскоріше

Наскочить — наскочити. — **Н. на бѣду** — нахопитися на лихо

Наскребать, наскресть, ся — наскрібати, наскромажувати, наскребті, наскромадити, ся

Наскрипѣть, ся — наскрипіти, нарипіти, ся

Наскучать, наскучить — набридати, обридати, надокучати, набриднути, обриднути, надокучити

Наславигь — 1) віславити, (колядуванням, щедруванням) — віколядувати, вищедрувати, заколядувати, защедрувати; 2) ославити (кого), пустити славу, поговор (про кого)

Насладить, наслаждать, ся — осолодити, ся, всолодити, ся; натішитися, зазнати розкошів, тішитися, розкошувати, зазнавати розкошів. — **Насладиться жизнью, любовью, ѣдою** — нажитися, накохатися, насмакуватися

Наслаждение — осолода, утіха, втіха, розкіш, любість. — **Пользоваться н-ми** — заживати розкошів

Насластить, наслащивать — насолодити, підсолодити, підсолонувати

Наслинивать, наслинить, ся — наслінювати, наслінити, ся

Наслоение — напластування, навірстування

Наслоить — налистувати

Наслоняться — навештатися, натинятися, посповиґати

Наслудь — полії (вода поверх льоду)

Наслужить — послужити, наслужити

Наслушаться, наслушиваться — наслухатися, наслухатися, наслухуватися

Наслышаться — наслухатися

Наслышка, у виразах: «говорить по наслышкѣ, наслыхомѣ» — говорити з людського поговору; «пѣть, играть по наслышкѣ» — з голосу с(ь)півати, грати

Наслѣдить — 1) натоптати; 2) натрапити, напасті на слід, вислідити

Наслѣдіе — спадок, спадки, спадщина, наслідство, (від давних предків) — предківщина, (від діда) — дідизна, дідівщина, (від баби) — бабізна, (від батька) — батьківщина, отцівщина, (від матери) — материзна, (від брата) — братовизна, братівщина, (після свекра або свекрухи) — свекрівщина

Наслѣдникъ, ца — наслідник, ця, наступник, ця, спадкоємець

Наслѣдный — наслідний

Наслѣдование — наслідування, наступання, одідичення

Наслѣдовать — наслідувати, наступати, брати, взяти спадок по кому, одідичувати, одідичити

Наслѣдственность — спадковість, дідичність

Наслѣдственный — спадковий, наслідний, дідичний

Наслѣдство — д. **Наслѣдіе**

Насмаливать, насмолить, ся — насмолювати, насмоліти

Насматриваться, насмотрѣться — надивлятися, наглядатися, надивітися, наглядітися, набачитися

Насмерть — до смерті

Насморкать — нашмаркати, насякати

Насморкъ — нежить

Насмотрѣть — назорити, нагледіти, наглядіти

Насмрадить — насмердіти

Насмѣхаться, насмѣяться — с(ь)міятися, нас(ь)міхатися, глузувати (з кого), глумитися (над ким), кепкувати, кпїти (з кого), нас(ь)міятися, наглумитися, поглузувати, покепкувати, с(ь)міх собі з кого робити

Насмѣхъ — на с(ь)міх, на посьміх, на глум

Насмѣшить — нас(ь)мішити

Насмѣшка — пос(ь)міх, глаз, глузування, глум, глумування, нас(ь)міхання, кепкування

Насмѣшливость — глузливість, глумливість

Насмѣшливый — нас(ь)мішуватий, глумливий, глузливий

Насмѣшникъ — нас(ь)мішко, нас(ь)мішник, ця, кепкун, глузівник, ця

Насносѣ — на зносі, на днях

Насобирать — назбирати

Насовывать, насовать — насовувати, насувати, насунути

Насовѣтовать — нарядити, нарядити

Насодомить — нагвалтувати, нагаласувати

Насолить — 1) насолити; 2) допекти

Насолодить — насолодити

Насолодѣть — насолодити

Насосъ — 1) смок, смоковик, водотяг, помпа; 2) насос, насоси (у коней)

Насосный — помповий, смоковий, водотяговий

Насочиться — наслезити

Насплетничать — наплести, наплескати

Наспѣть — наспіти, настїгти, приспїти

Наспѣхъ — на швидку

Насрамить — ославити, осоромити

Насрамиться — осоромитися, набратися сорому

Наставать — наставати, наступати

Наставительный — повчаючий

Наставить, наставлять — 1) наставити, настановити, наставляти, настановляти, понастановляти, понаставляти; 2) натовити, наштукувати; 3) нав(у)чити, напутити, направити, нарядити, наказати, нав(у)чати, напучувати, направляти, нарядувати, наказувати (кому що), призводити

Наставление — наука, на(у)вчання, направа, напучення, наказ, наказування

Наставникъ, ца — наставник, ця, учитель, ка, напутник, ця

Наставнический, чій — наставничий, учительський, навчительський

Наставной — приточений, наштукований

Настаивание — настоювання

Настаивать, настоять, ся — 1) настоювати, ся, натягати, ся, набиратися, настояти, ся, натягти, ся, набрати ся; 2) намагатися, доправлятися, налягати

Насталить — насталити

Настание — настання

Настегать — 1) нашмагати, настїобати; 2) настїобати, нафастригувати

Настежь — настїж, навстїж

Настигать, настичь — наздоганяти, наздоганати

Настилать, настлать, ся — стелити, мостити, настелити, намостити, ся, настїлювати

Настилка — 1) настїлання, мостіння; 2) мостовіння, стїлина; 3) поміст (проміст)

Настирать, ся — напрати, ся

Настой, настойка — настїйка, настїянка, настїй, наливка

Настойчиво — притьмом, невідступно, упєрто

Настойчивость — завзятість, невідступність, напосїдливість

Настойчивый — завзятий, невідступний, напосїдливий, настїрний, упєртий

Настольникъ — настїльник, обрус, скатерка

Настольный — настїльний

Настораживать — наставляти, насторювати

Насторожѣ — на сторожі, на чеку

Насторонѣ — на чужині, на заробітках

Насторону — 1) набік; 2) на чужину, на заробітки

Настояние — вимόга, домагання

Настоятельность — нагла потреба

Настоятель — настоятель

Настоятельно — притьмом, пильно, нагле, пробї

Настоятельный — пильний, наглий. — **Н. необходимость** — пильна потреба

Настоящее — теперішність

Настоящий — 1) теперішній, сей, цей, отцей, сучасний. — **Теперь настоящая пора** — тепер саме час; 2) справжній, справдєсний, правдївий, щїрий, сущий, сїтий, їстий. — **Настоящее золото** — щїре, сїте зόлото

Настраивать, настроить, ся — 1) набудовувати, набудувати; 2) налажувати, настрїювати, направляти, наладити, наладувати, настрїїти, направити, ся; 3) намовляти, намовити, настрїнчити, настрїнчити

Настрочить — 1) настєбнувати; 2) начеркати, настрочити

Настрашить, настращать, ся — налякати, ся, настрахати, настрашити ся, нагнати страху

Настригать, настричь — настригати, настригти

Настрогать, ся — настрїгати, ся

Настрого — як найстрогїше, як найсуворїше

Настроение — настїрїй

Настройка — стрїїння, ладнування

Настройщикъ, ца — стрїїтник, ця, направи́ник, ця

Настрѣлять, ся — настрїляти, ся, набїти

Настряпать, ся — наготувати, напорати, ся, накапарити, ся

Настудить, настуживать, ся — настудити, нахолодити, настужувати, нахолоджувати, ся

Наступательный, но — наступний, нападний, наступом, нападом; завойовний, заборчий

Наступать, наступить — 1) наступати, наступити; 2) нападати, наступати, напасти, наступити, рушати, рушити на ко́го; 3) наставати, настати

Наступление — на́ступ, наступа́ння, на́пад

Настурций, рос. *Tropaeolum majus*, *Nasturtium Indicum* L. — красо́ля, капу́цини

Насть — о́желедь, ожеле́диця, шуга́

Настыть, настынуть — настудітися, нахолонути

Настылый — нахолоділий

Настѣнный — настінний

Насудиться — насудітися, напозиватися

Насуетиться — наметушитися, нахлопотатися

Насулить — наобіщати, наобіщати

Насупить, насупливать, ся — 1) насупити, ся, похмурити, ся, насуплювати, ся; 2) нахмарити, ся, нахмарювати, ся

Насупротив — напро́ти

Насурьмить — підмалювати, накарювати

Насухо — до́суха, на су́хо

Насучивать, насучить — насукувати, насукати

Насучка — сукання, насукування

Насушивать, засушить — насушувати, насушити, понасушувати

Насушка — насушування, сушіння

Насущный — насущний, насущник, щоденний

Насчитать, насчитывать — налічити, нарахувати, начіслити, налічувати, нараховувати, начіслювати

Насылка — насилання, напуска́ння

Насылаь, насылаь — насилати, наслати, понасилати

Насыпать, насыпать, ся — насипати, насипати, ся, понасипати, (з верхом) — вівершити

Насыпать, насыпать, ся — досипати, ся, досипляти, доспати, ся

Насыпка — насипка, насипання

Насыпной — насипний, насипаний. — **Насыпная земля** — сипець

Насыпь — кіш (у млині)

Насыпь — насип, віспа, висип

Насытить, насычивать — наситити, ситити

Насытить, насыщать, ся — 1) нагодувати, наситити, нагодовувати, ситити; 2) наситити, насищати, ся

Насыщение — насит, нагодування, насичення

Насѣвать, насѣять, ся — насівати, насіяти, ся, понасівати

Насѣвь — засів, висів

Насѣдало — сідало

Насѣдать, насѣсть — насідати, насісти

Насѣдка — квочка

Насѣдкинь — квоччин

Насѣдовать — сидіти на яйцях

Насѣдь — за́родок — **Яйцо съ насѣдомъ** — засіджене, зароджене яйце

Насѣка — 1) за́руб, за́рубка, карб; 2) оскард, оскарда (молоток, що набивають ним млинове каміння)

Насѣкать, насѣчь — 1) насікати, насікти; 2) зарубувати, нацюпувати, карбу-

вати, зарубати, нацюкати, накарбувати

Насѣкомое, Insectum — кома́ха, (здр.) — ко́машка, ку́зка, (здр.) — ку́зочка

Няѣкомоядный — комахоїдний, комахоїд

Насѣривать, насѣрить — сіркувати, насіркувати

Насѣстокъ, насѣсть — сідало

Насѣчка — 1) насікання, нарубівання; 2) д. **Насѣка** 1

Натаивать, натаять — натоплюватися, натопитися

Наталкивать, натолкнуть — наштóвхувати, -хну́ти, -ся, надібувати, надібати, натра́плювати, натра́пити

Натанцоваться — натанцюватися

Натапливать, натопить, ся — 1) напалювати, напаліти, ся; 2) натоплювати, натопити

Натапывать, натоπτать, ся — натоптувати, натоπτати, ся

Натаскать, ся — наволокти, натягти, нацупити, ся

Натачивать, наточить — наточувати, наточити, нагострювати, нагострити

Натаять — натанути

Натвердить, натверживать — наказати, вбїти, втовкма́чити в го́лову, на́казува-ти, вбивати, втовкма́чувати в го́лову

Натворить — 1) розчинити, вчинити, замісити; 2) натворити, наробити, накоїти

Натекать, натечь — 1) наздоганяти, наздогнати; 2) натікати, набігати, наливатися, натекта́, набігти, налітисся

Натёклый — натékлий

Натёкъ — на́плив води́

Натеребить, натеребливать, ся — насмікати, насмікувати, ся, натеребїти

Натереть, натирать, ся — 1) натерти, натирати, ся. — **Н. ссадину** — намуляти, нашмугляти, нашмо́ргати; 2) натертися, навчитися, набїти руку

Натерпѣться — натерпітися, набїдуватися, нагорюватися, набратися горя, біди, ліха

Натесать, натёсывать, ся — натесати, натісувати, ся

Натиратель — натира́ч

Натирка — натира́ння

Натискать, натискивать, ся — 1) натисну́ти, натіскувати, ся; 2) напхати, набгати, напакувати

Натискъ — на́тиск, на́товп

Наткать — наткати, віткати

Наткнуть, натывать, натывать, ся — 1) настромити, натікати, настромляти, настрóмлювати, натікати, ся; 2) наткну́тися, нахо́питися, (на що гостре) — напорóтися, наразі́тися

Натолкаться — натовктисся

Натолочь — натовкти́, натовкма́чити

Натомить, ся — натомити, наморити, ся

Натолпиться — натисну́тися

Натопать, ся — нату́пати, ся, нату́потіти

Наторговать, ся — наторгувати, накрамарювати, нагандлювати, ся
Натормошить — насіпати, натормосати
Натосковаться — натужитися, нажуритися
Натошакъ — натще серце, натще
Натравить, натравливать — 1) наловити, наловлювати (собаками); 2) нацькувати, нацьковувати
Натравливаніє — цькування, нацьковування
Натрепать — натіпати
Натрескаться — натріскатися, нажертися, напертися
Натреснуть, ся — надтріснути, ся
Натрещать — 1) натріщати, натріскотати, наторохтити; 2) наторочити, нацвєнькати, наторохтити
Натрій — солець, натр
Натрубить — натрубити, насурмити. — **Натрубить въ уши** — натуркати
Натрудиться — напрацюватися, наробитися
Натрусить, ся — натрусити, ся
Натруска — 1) натрус; 2) ладівниця, порохівниця
Натрясать, натрясти, съ — 1) натрушувати, натрусювати, натрусити, ся, понатрусювати; 2) натрясти, ся
Натуга — натуга, напруга
Натуживать, натужить, ся — напружувати, напинати, натужувати, ся
Натужиться — натужитися, нажуритися
Натузить — надавати стусанів
Натура — 1) натура, природа; 2) вдача
Натурализация — натуралізація, уприроднення
Натурализоваться — натуралізуватися, уприроднитися
Натуралистъ — природник, природознавець
Натуральность — природність, натуральність
Натуральный — природний, натуральний
Натурщикъ, ца — живовзір
Натушевать, натушевывать — натушувати, натушовувати
Натѣсниться — натіснутися
Натѣшить, ся — на(по)тішити, ся
Натяга — натягач (д. Инструментъ)
Натягивать, натянуть, ся — натягати, напинати, нацуплювати, натягті, напнути, нап'ясті, нап'яти, нацупити, ся
Натяженіє — натяг
Натяжка — 1) натягання, напинання, нацуплювання; 2) натяжка
Натянуто — напружено, примушено
Натянутасть — напруженість, примушеність
Натянутый — напружений, примушений
Натяпать, ся — 1) наямкувати (наробити ямок в стіні, щоб краще пристали шпаруни); 2) д. Нарубать
Наугадъ — навгад(ь), навмання, наманякі
Науголокъ, наугольникъ — наріжник
Наугольный — наріжний
Наудалую — нащастя, навмання, наосліп
Наудить — наудити, наловити удкою
Наука — наука

Науьскать — нацькувати, підштурити, підцькувати
Науьскиваніє — цькування, під'южування, нацьковування
Науститель — напівник, намовник
Наутѣкъ — навтіки, навтікача
Научать, научить, ся — на(у)вчати, нав(у)-чити, ся
Научность — науковість
Научный — науковий
Наушникъ, ца — 1) шепотінник, ця, шептун; 2) капелюх, наушник
Наушничать — нашіптувати, натуркувати
Наушничество — натуркування, шепоти, нашепти
Наущать — направляти, намовляти, наущати
Наущеніє — направа, намова, підмовляння, підштурювання
Нафабрить — нафабрувати, нафарбувати
Нафыркать, ся — напирхати, ся
Нафуфырится — набундючитися, напиндючитися, наиндічитися
Нахаль, нахалка — нахабник, ця, зухвалець
Нахальничать — нахабно, зухвало поводитись
Нахальный — нахабний, налязливий, зухвалий
Нахальство — нахабність, нахаба, нахрап, зухвальство
Нахаркать — нахаркати
Нахваливать, нахвалить, ся — вихвалювати, вихваляти, розхвалити, ся, нахвалитися
Нахвастать, ся — нахвастати, ся, нахвалитися
Нахватать, нахватывать — 1) нахапати, нахоплювати, нахапувати, понахоплювати; 2) нагарбати, награбувати
Нахвораться — нахоруватися, наслабуватися
Нахлебаться — насорбатися
Нахлестать, ся — 1) нахльостати, настьобати, нашмагати, ся; 2) налигатися, нахлющитися
Нахлобучка — нагінка
Нахлопать — наляскати, наплєскати
Нахлопотаться — нахлопотатися, натупкатися
Нахлынуть — 1) нарінути, лонути; 2) насунути
Нахлѣбникъ, ца — годіванець, ка, похлібець, столівник, ця
Нахмуривать, нахмурить, ся — нахмурювати, нахмурити, ся
Нахныкаться — напхикатися
Находит, ся — 1) знаходжувати, знаходити, ся, бути, пробувати, перебувати, обертатися; 2) знаходитися, нашвєндятися, д. ще Найти
Находка — (з)нахідка, (з)найда
Находчивость — спритність, зарадливість
Находчивый — спритний, меткий, зарадливий
Находчикъ, ца — знахідник, ця
Нахождение — 1) знаходження, знахід; 2) пробування, перебування, бутність

Нахозяйничать — нахазяйнувати, нагосподарювати
Нахохивать, нахохлить, ся — настовбурчувати, настовбурчити, наїжити, ся, напудритися
Нахохотаться — нареготатися
Нахрамывать — шкандибати трóшки, покульгувати. — **Нахрапомъ** — силомцъ
Нацарапать, нацарапывать, ся — надряпати, нашкрябати, надряпувати, нашкрябувати, ся
Національний — національний
Нація — нація, на́рід, наро́д
Нацѣдить, нацѣживать, ся — націдіти, нато́чити, вто́чити, наці́жувати, на́то́чувати, ся
Нацѣливание — націлювання, наці́ляння
Нацѣливать, нацѣлить, ся — цілити, націлювати, наці́ляти, наці́лити, ся
Нацѣловаться — націлюватися
Нацѣпить, нацѣплять, ся — начепіти, на́чіплювати, ся
Начавкать — наплямкати, начма́кати, на́ця́мкати
Начало — 1) почáток, почíн, почíнок, за́чін, за́чало, розпо́чаток. — **Начала** — почáтки. — **Въ началѣ** — спочáтку, на почáтку; 2) оснóва, гру́нт, заса́да, підста́ва; 3) почáтки, пе́рші заса́ди (на́уки)
Начальникъ, ца — нача́льник, ця, старшій, а
Начальнический — нача́льницький
Начальный — початко́вий
Начальство — нача́льство, старші́на, зве́рхні́сть (над чим)
Начальствование — нача́льникува́ння, старшинува́ння
Начальствовать — нача́льникува́ти, старшинува́ти, верхово́дити
Начать, начинать, ся — почáти, ся, за́чати, ся, розпо́чати, ся, ста́ти, взя́ти, ся, зайти́ся, почина́ти, ся, за́чина́ти, ся, розпо́чина́ти, ся. — **Начать рѣчь** — (і)зня́ти рі́ч
Начеканивать, начеканить — набива́ти, на́бити (монету)
Начервить, ся — начерві́ти, ся
Начернивать, начернить, ся — наче́рнювати, начерні́ти, начорні́ти, по́начорня́ти, ся
Начерно — на чо́рно
Начерпывать, -пнуть — наче́рпувати, -пну́ти
Начертание — на́рис
Начертать, начертывать — накрéслити, накрéслювати, накресля́ти, нарисова́ти, нарисо́вувати; на́писати, на́писувати; на́різати, на́різувати
Начертательный — нарисо́вий, нарисо́вний
Начертить, начерчивать — нарисова́ти, нарисо́вувати, (циркулем) — нациркулюва́ти
Начесать, начёсывать — 1) начеса́ти, начі́сувати, по́начі́сувати; 2) начу́хати, начу́храти, по́начу́хувати
Начесть, начитывать, ся — налі́чити, нара-

хува́ти, налі́чувати, нарахо́вувати, се, начі́слити, начі́слювати
Начёсь — на́чіскі
Начетверо — наче́тверо
Начётъ — начі́слення
Начинание — 1) почíн, почина́ння; 2) за́мір
Начинатель, ница — почина́тель, ка, почи́на́льник, ця
Начинательный — почи́на́льний
Начиночный — начинко́вий
Начинивать, начинить, ся — начиня́ти, на́пиха́ти, набива́ти, начині́ти, на́пха́ти, на́бити, ся, по́начиня́ти
Начинка — на́чинка, по́трібка
Начисто — на чо́сто, ці́лком
Начитанность — начі́тані́сть
Начитанный — начі́таний
Начитать, ся — ві́читати, начита́ти, ся
Начудиться — надивува́тися
Нашалить, ся — напустува́ти, ся
Нашаркать — начо́вгати, нашу́ргати
Нашататься — наганя́тися, по́пове́штатися
Нашатырный — солом'я́ковий, салом'я́ковий. — **Н. спиртъ** — жигу́нець
Нашатырь, Sal ammoniacum — солом'я́к, салом'я́к
Нашейникъ — оші́йник
Нашелушить — нашеретува́ти (зерно в млині); налу́скати, налу́зати, на́лу́щити, по́налу́скувати
Нашенский — на́ський
Нашёптывание — на́шепти
Нашептать, нашёптывать — нашепта́ти, на́ші́птувати
Нашествіе — на́хід, на́пад, насту́пство
Нашивать, нашить, ся — нашива́ти, наші́ти, ся, по́нашива́ти. — **Нашить за плату** — наші́ти ла́тку, на́латати
Нáшивать — носі́ти
Нашивка — 1) нашива́ння; 2) на́шивка, ля́мівка
Нашивной — наші́ваний, нашивні́й
Нашильникъ — наші́льник
Нашлёпать — наля́пати, ляпанці́в, пля́цків надава́ти
Нашпиковать, ся — нашпи́гувати, ся
Нашпиливать, ся — при́шпи́лювати, прико́лювати, ся
Наштопать — на́цирува́ти
Нашумѣть, ся — нагомоні́ти, ся, на́шумі́ти, на́галасува́ти, ся, на́гвалтува́ти, на́робі́ти га́ласу, бу́чі, гва́лту
Нашутить, ся — на́жартува́ти, ся
Нашъ — на́ш, на́ський. — **Знай нашихъ** — о́сь-то ми! — **Наша взяла** — на́ше зве́рху
Нашекотать — на́лоскота́ти
Нашёлкать, ся — 1) наля́скати, ся; 2) на́лу́скати, на́лу́щити
Нашелочить — на́золі́ти
Нашепать — на́коло́ти, на́скі́пати
Нашипать, нащипывать — на́щи(і)па́ти, на́щй(і)пува́ти
Нашупать — на́ма́цати, на́ла́пати
Наѣдать, наѣсть — 1) на́ку́суювати, на́куса́ти; 2) наї́дати, наї́сти (на́бір)
Наѣдаться, наѣсться — наї́датися, наї́сти-

Наїздить, наїзживать — виїздити, об'їздити, виїзжувати, об'їзжувати, ся. —
Наїзженная лошадь — виїзжений кінь
Наїздиться — наїздитися
Наїздка — виїзжування, об'їзжування, уїзжання
Наїздникъ, ца — 1) верховець, (стар.) — комонник; 2) їздець, гарцювник, ця, гарцівник, ця
Наїздническій — їздецький, гарцівницький
Наїздничество — їздецтво, гарцівництво
Наїздничать — гарцювати
Наїздъ — наїзд, наїзд
Наїзжать, наїхать — наїздити, наїхати
Наїзжій — приїзжий
Наэкономить — наберегти, приховати, наеконюмити
Наябедничать — наклепати (на кого), обмовити (кого)
Наяву — увіч, на-яві
Наяривать — витинати, затинати
Не — не, ні
Не только, но и — не то, а й, не то, що, а й
Неаккуратность — несправність, неретельність, неакуратність
Неаккуратный, но — несправний, но, неретельний, но, неакуратний, но
Небезвыгодный, но — безкорисний, не без користи
Небезопасность — небезпешність
Небезопасный, но — небезпешний, но
Небезосновательность — безпідставність
Небезосновательный, но — безпідставний, но
Небезсильный — безсилий
Небрежный — необережний
Небесный — небесний
Неблаговоспитанность — невихованість, зле виховання
Неблаговоспитанный — невихований, недобре вихований, зле вихованый, не одукований
Неблаговременность — невчасність
Неблаговременный, но — невчасний, но, не у свій час, не в добрий час
Неблагодарность — невдячність
Неблагодарный, но — невдячний, но, невдячливий, во
Неблагодёжность — непевність, неблагонадійність
Неблагорнадёжный — непевний, неблагонадійний
Неблагодна́мьренность — недобромисність, зломисність; зла думка
Неблагодна́мьренный, но — недобромисний, зломисний, но
Неблагопристойность — непристойність, негідність
Неблагопристойный, но — непристойний, но, негідний, же
Неблагоприятность — несприятливість, непогідність, неслухність
Неблагоприятный, но — 1) несприятливий, непогідний, неслухний; 2) неласкавий, во, неприхильний, но

Неблагоразуміе — нерозсудність, нерозважність, нерозум
Неблагоразумный, но — нерозсудний, но, нерозважний, но
Неблагородство — неблагородність, нешляхетність; підлість, ницість
Неблагородный — неблагородний, нешляхетний; підлий, нищий
Неблагосклонность — неласкавість, неприхильність
Неблагосклонный, но — неласкавий, неприхильний, но
Небный — піднебінний
Небо — небо
Небо, palatum durum — піднебіння. — **Мягкое небо, palatum mole** — вилочки
Небожитель, -ница — небожитель, -ка
Небольшой — невеликий, невеличкий. — **Съ небольшимъ три года** — три роки з чимсь. — **Дѣло за небольшимъ стало** — діло за малим стало
Небосклонъ — крайнебо; д. **Горизонтъ**
Небось — не бійсь, так
Небоязливый — небояз(ь)кий, небій
Небоязливость — безбояз(ь)кість, с(ь)міливість
Небреженіе, небрежность — недбальість, недбальство, недбайливість
Небрежливый, во, небрежный, но — недбайлий, ло, недбайливий, во; недбайло, недбайлиця
Небритый — неголений
Небывалый — 1) небувалий; 2) неподобний
Небывальщина, небылица — небувальщина, небилиця
Небытіе — небут, небуття
Небытность — небу́тність, неприсутність
Небѣленный — небілений
Неважность — неважність, незначність; дурниця
Неважный — 1) неважний, незначний; 2) абиякий
Невдалекѣ — недалёко, недалёчко
Невдомекъ — невтямкі, не в догад
Невещественный — нематеріальний, нерічєвний
Невещественность — нематеріальність, нерічєвність
Невзвидѣть свѣта — нестямитись
Невзгода — пригода, (здр.) — пригодонька, злігодні, лиха година
Невзирая — не вважаючи, не зважаючи, не дивлячись, без огляду
Невлюбить — незлюбити, не подобати
Невзначай — несподівано, зненацька, ненароком
Невзносъ — неплатіж, невіплата
Невзрачный — непоказний, непозірний, мізерний, міршавий
Невзрачность — непоказність, мізерність
Невыскательный — невиможний, невігадливий, незабагливий, протий
Невыскательность — невиможність, невігадливість, протість
Невидадь, невидальщина — діво, дивовіжа. — **Что за невидадь** — ото не бачили!
Невидимка (про чоловіка) — небачний, (про річ) — невидімка

Невидимость — незрімість, невидімість
 Невидимый — незримий, невидімий
 Невидный — непоказний, непозірний
 Невинность — невінність, безвінність, безповінність. — Невинность потерять (дівоchu) — вінóк загубіти, згубити
 Невинный, но — невінний, но, безвінний, безповінний, безневінний, невинувітий
 Невкусный, но — несмаш(ч)ний, несмашно
 Невмѣняемость — неосудність, непритомність
 Невмѣняемый — неосудний, непритомний, несамовітий. — Голодь вора дѣлаеть неvmѣняемымъ — голод злодія неосудним робить
 Невмѣстительный — немісткий, непаковний
 Невниманіе, невнимательность — 1) неувáга, неувáжність, неувáжливість; 2) за-недбáння
 Невнимательный, но — неувáжний, но, неувáжливий, во
 Невнятность — неviráзність
 Невнятный, но — неviráзний, но, нерозбírний, но. — Говорить невнятно — мiмри-ти, хамáркати, харамáркати
 Невовремя — невчáс, невчáсно, поневчáсі
 Неводъ, неводокъ — нéвід, (менший) — во́лок, во́лочóк
 Невозбранный — незаборóнений, безборóнний, ненака́заний
 Невозвратный, но — безповорóтний, но, не-поворóтний, но, без поворóту
 Невоздержаніе, невоздержанность — не-здéржливість, нестрiманість
 Невоздержный — неспiнний, нездéржливий, нестрiманий
 Невоздѣланный, но — необрóблений, но
 Невозможность — неспромóга, неспромóж-ність, незмóга, несила, неможли-вість
 Невозможный, но — неможливий, неможли-во, не вiльно, не спóсіб
 Невозмужалый, невозрастный — недорóс-лий
 Невознаградимый, мо — незаплáтний, не-відплáтний; невіджалóваний, невід-шкодóваний, но
 Невознаградимость — неоплáтність, неза-плáтність; невіджалóваність, невід-шкодóваність
 Неволить, ся — нево́лити, сiлувати, ся, примóшувати, змóшувати, нуж-дити
 Невольникъ, ца — нев(ó)iльник, ця, чка
 Невольническій — неві(ó)льницький, невьль-ничий
 Невольничество — не́вiльництво, нево́ля
 Невольно — несамохіть, мимохіть, мимо-во́лі
 Невольный — неvíльний
 Неволя, неволюшка — нево́ля, нево́ленька; прiмус, принúка, сiлування
 Невообразимость — нев'явiмість, незбаг-неність, неспога́даність
 Невообразимый, мо — нев'явiмий, незбагне́ний, но, неспога́даний
 Невпопадъ — не в ла́д, невлúчно, не до ла́ду,

не до шми́ги, неvгара́зд
 Невразумительность — незрозумiлість, не-дотя́мливiсть
 Невразумительный, но — незрозумiлий, ло, недотя́мливий, недотя́мий
 Невредимо — без ушко́ди
 Невредимый — непошко́джений, неушко́-джений
 Невредный, но — невадлiвий, нешкiдлi-вий, во, незава́дний, но
 Невтерпѣжъ — кортіть, неvitримáння, приспiчило; аж терпéць увiрва́вся
 Невыгода — неvигóда
 Невыгодность — некорiсність
 Невыгодный, но — некорiсний, непожі-точний, но, неvигóдний
 Невыносимость — незно́сність
 Невыносимый, мо — нестерпúчий, че, не-зно́сний, но
 Невыработанность — неvíробленість
 Невыработанный — неvíроблений
 Невыразимость — неvimóвність, нескáза-ність
 Невыразимый, мо — неvimóвний, нескáза-ний, но
 Невыразительный, но — неviráзний, но
 Невыразительность — неviráзність
 Невѣдомый, мо — невідóмий, недовідóмий, незна́сний, невідóмо, невість
 Невѣдь — не зна́ть, не зна́ти, невідь
 Невѣдѣніе — невідання
 Невѣжда — нéук, неvглас, нес(ь)відóмець, тёмний
 Невѣжа — нечёмний, нечёма, негрéчний, незвичáйний, мугiрь
 Невѣжественный — тёмний, нéук
 Невѣжество — темно́та, нéуцтво
 Невѣжливость — неvвiчлiвість, нечёмність
 Невѣжливый, во — неvвiчлiвий, во, незви-чáйний, нечёмний, но
 Невѣріе — неvи́р'я, неvи́ра, неvи́рство
 Невѣрность — неvи́рність, неправдiвість, хiбність
 Невѣрный — 1) неvи́рний, неvи́ра, недо́ви-рок; 2) неvи́рний, неправдiвий, хiб-ний. — Невѣрная жена — зрадлiва жiнка
 Невѣроятный, но — неvмóвiрний, неподóб-ний, нечу́ваний, но
 Невѣрь — неvи́р, неvи́ра, недо́вiрок
 Невѣсомость — неважiмість, неваго́вість
 Невѣсомый — неважiмий, неваго́вий
 Невѣста — 1) неві́ста, наречéна, молодá; 2) віддáнниця. — У не́я дочъ неvѣста — у не́ї дочка́ на порi, на віддáнні
 Невѣстка — неві́стка, (здр.) — невістонька, неvихна, (особо): (синова жiнка) — синовá, синiха, (братова) — братовá
 Невѣсткинь — неві́стчин, синовóї, брато-во́ї, (кiлькох неві́сток) — неві́стча-ний
 Невѣсть — не зна́ти, невідь, невідóмо
 Негарь — нéжир (торiшня трава неvипа-лена)
 Негашеная известь — неперепáлене вапно́
 Негдѣ — нiгде, нiде, нема́-де
 Негласность — негласність, неприлю́дність
 Негласный, но — негласний, но, неприлю́д-

ний, но

Неглижировать — нехтувати, легковажити**Негодникъ, ця** — ледáщо, ледащíця, лá-нець, лóбурь**Негодность** — нездáтність, нíкчémність, не-потрíбність**Негодный, но** — 1) негодящий, негóжий, нездáтний, непутящий, непотрíбний, несудний, нíкчémний, но. — **Негодное** — негíдь, непóтрíб, пóкидь; 2) погáний, но, ледáчий, паскúдний, но**Негодование** — рémство, рémствування, обúрення**Негодовать** — рémствувати, обúрюватися
Негодяй, ка — погáнець, погáнка, паскúдник, ця, паскúда**Негодяйничать** — ледарювáти, дешпетувáти**Негораздо** — негарáзд, недóбре, погáно**Негостеприимность** — негостíнність**Негостеприимный** — негостíнний, негостьовíтий**Неграмотность** — неписьмénність**Неграмотный, но** — неписьмénний, но**Неграціозный** — неграціóзний, незграбний**Негръ, негритянка** — мúрин, мúринка, негр**Негритенокъ** — муреня, негреня**Негритянский** — мúринський, негерський**Недалёко** — недалéко, недалéчко**Недалекость** — недалéкість**Недалёкий, недальний** — 1) недалéкий; 2) недоумкуватий, недоумок, благéнький, плохéнький**Недальновидность** — недалекогладність, короткогладність**Недальновидный** — недалекогладний, короткогладний**Недаромъ** — недармá, недáром, недарémне**Недвижимость** — нерухóмість, нерухóме добро**Недвижимый, мо, недвижный, но** — нерухóмий, мо, непорúшний, но, безрухий**Недоборъ** — недобíр**Недобитый** — недóбиток**Недоброжелатель** — незичлíвець, недоброзичлíвець**Недоброжелательный** — незичлívий, недоброзичлívий**Недоброжелательство** — нез(ж)ичлívість, недоброзичлívість**Недобросовѣстность** — несумлínність, недобросóвісність, несóвісність**Недобросовѣстный** — несумлínний, недобросóвісний, несóвісний**Недовидѣть** — недобачáти**Недовольный** — незадовóлений, невдовóлений**Недовольство** — незадовóленість, рémство**Недовыручка** — недобíр, недовíручка**Недовѣріе** — недовíрство, недовíр'я**Недовѣрчивость** — неймовíрність,**Недовѣрчивый** — неймовíрний, невірливий, недовíркуватий**Недовѣситъ, недовѣшивать** — недовáжити, недовáжувати**Недовѣсь** — недовáга, непóвна вагá**Недогадливость** — недогáдлівість**Недогадливый** — недогáдливий, нетямкíй
Недоглядывать, недоглядѣть — недогладáти, недодивл́ятися, недогладíти, недодивíтися**Недодача** — недодáння**Недодѣлка** — недорóблення**Недозволенный** — недозвóлений, заборóнений**Недозрѣвать, -рѣть** — недоспíвати, -пíти, недíйти**Недозрѣлость** — недоспíлість, недостíглість**Недозрѣлый** — недоспíлий, недостíглий**Недоимка** — недоíмка, недоплатка, залéглість**Недоимочный** — недоíмковий**Недоимщикъ** — недоплатíник**Недоконченный** — недокінчений**Недолговѣчность** — недовговíчність**Недолговѣчный, но** — недовговíчний, но**Недолѣтокъ** — недóліток**Недолюбливать** — неполюбл́яти, недолюблювати**Недомогать** — нездúжати, недúжати**Недомолвка** — недомóвка, недóсказ**Недомоль** — недомéл**Недомыслие** — недóмисел**Недомѣрка, недомѣрь** — недомíр**Недоносокъ** — недонóсок, недонóшена дитíна, нечаснé, нечаснá дитíна, вíливok, недонóшениця (жінка)**Недопѣка, недопѣклый** — недопíчок, недопéчений**Недопеченное** — недопíчка**Недоплата** — недоплат, недоплатка**Недополучить** — недобráти, недоодérжати**Недопродавать, недопродать** — недопродавáти, недопрóдати**Недоработка** — недорóблене, недорóб**Недоразумѣвать, -мѣть** — нерозумíти, нерозумíти**Недоразумѣние** — непорозумíння**Недордѣлый** — недоспíлий, недостíглий**Недородъ** — недорíд**Недорослый** — недорóслий, малéкуватий**Недоросль** — недóліток, неповнолítний, підліток, недорóсток**Недоростокъ** — недóрісток, недорóсток, недогíн**Недосидокъ** — недóсидок, недосíджене яйце**Недосидѣть, недосиживать** — недосíдíti, недосíжувати**Недослышать** — недочúти, недочувáти**Недослышка** — недочувáння**Недосмотръ** — недóгляд**Недосмотрѣть** — недогладíти, недодивíтися**Недосоль** — недосíл**Недосохлый** — недосóхлий**Недоставать, недостаѣть** — бракувáти, брак, бракуé, хибувáти, хибуé**Недостатокъ** — 1) недостáча, нестáток, нестáтки; 2) хíба, вáда, ганч, брак; калíцтво**Недостаточно** — недóситъ, недóсталь**Недостаточность** — недостáтність, брак; незамó(i)жність**Недостаточный** — недостáтний, замалíй; незамó(i)жний

Недостижимость — недосяжність
Недостижимый — недосяжний
Недостойнство — негідність
Недостойный, недостоень — недостойний, негідний, невартий, неварт
Недоступность, -ный — недо(непри)ступність, -ний
Недосыпать — недосіпати
Недосыпать — недосипати
Недосугъ — недозвілля, ніколькоство
Недосужно — ніколи, нема́ ко́лі, нема́ ча́су
Недосчитаться, недосчитываться — недо́лі́читися, недо́лі́чуватися
Недотрога — 1) рос. *Impatiens noli me tangere* L. — не-ру́ш мене́, розрив; 2) недотóрка, недоті́ка, незайма́йло, недотóркливий, ва
Недоуздокъ — обро́ть, обро́тька, недо́уздок
Недоумѣвать — 1) не тямити, недо́мисля́тися; 2) вага́тися
Недоумѣние — 1) непев́ність, сумні́в; 2) вага́ння
Недоучка, недоучившийся — недо́вче́ний, недо́ук
Недочётъ — недо́лік, про́гріх
Недоѣдки — недо́їдок, (мн.) — недо́їдки, недо́гризок, (від паші) — пере́їди
Недругъ — во́рог, непри́ятель
Недружелюбный, но — непри́язний, но
Недуговать — незду́жати
Недугъ — неду́га
Недужный — неду́гий
Недурной, недурёнь, недурна — непога́ний, на, гарне́нький, ка, нічоге́нький, ка
Недѣйствительность — неді́йсність
Недѣйствительный — неді́йсний
Недѣлимое, individuum — неді́лиме, непо́дільне
Недѣлимость — непо́дільність
Недѣлимый — непо́дільний
Недѣлька — неді́лька, ті́жнік
Недѣльный, но — 1) недо́дільний, не до ді́ла, до ре́чі, непу́тящий; 2) неді́льний; 3) тижньо́вий, тижне́вий, поти́женний, но
Недѣля — 1) неді́ля, неді́ленька; 2) ті́ж-день, (здр.) — ті́жнік. — Воскресная, свѣтлая недѣля, недѣля Пасхи — Ве́ликóдні с(ь)в'я́та. — Крестопоклонная недѣля — середохре́сний ті́ждень середохре́сна неді́ля, середохре́стя, середопі́стя. — Каждую недѣлю — що ті́жня. — Недѣлю проводитъ — тижнюва́ти. — Недѣля св. Троицы — кле́чальна неді́ля, зеле́ні с(ь)в'я́та, зе́лена, гря́нна. — Первая недѣля Ве́ликаго поста — жи́ляна. — Поне́дѣль-никъ 1-й н. В. п. — жи́лавий поне́ділок. — Недѣля ва́й — ве́рбна неді́ля, ве́рбний ті́ждень. — Оо́мина недѣля — про́відний ті́ждень, про́відна́, про́води. — Черезъ недѣлю — через ті́ж-день, за ті́ждень
Недѣтельность — неді́яльність, нечи́нність
Недѣтельный — неді́яльний, нечи́нний, неакти́вний

Неестественность — неприро́дність
Неестественный — неприро́дний, ненату-ра́льний
Нежданный, но — несподі́ваний, но
Нежелание — нехі́ть, небажа́ння
Нежели — ні́ж, а ні́ж, як, над, за, од (чого)
Нежилецъ, у виразі: онъ не жилецъ — він не задо́вжить
Нежилой домъ — пу́стка
Незабвенный, но — незабу́тній, незабу́тний, вікопо́мний
Незаботливый — недба́лий, недбайли́вий
Незаботливость — недба́льство, недбайли́вість
Незабудка, забудь меня, рос. *Myosotis palustris* — любі́-мене́, забудь ме́не, забудь́ка
Незавидный, но — абі́-який, сякий-та́кий, абі́-як, так собі
Независимость — незале́жність, непідле́гість
Независимый, мо — незале́жний, но, не-підле́глий, ло, непіднево́лений
Независтливый — неза́здрий, неза́здрісний, незавидю́щий
Незадолго — незадо́вго, донеда́вно пе́ред
Незаконный, но — бездокі́рний, но
Незаживающий — него́йкий
Незажиточный — незасі́бний, незамо́жний
Незаконнорожденный, ая — нешлю́бний, а, байстро́к, байстро́к, байстро́чка, байстра́, безба́тче́нко, семиба́тчен-ко; самосі́й, самосі́йна, па́далишна, нажи́рована дити́на
Незаконность, -ный — незако́нність, -ний
Не замать, не трогать — не займа́ти, не ру́шати, не чи́пати
Незамедлительно — нега́йно, беззволóчно
Незамѣнимость — неза́мінність
Незамѣнимый — неза́мінний
Незамѣтный, но — непо́мі́тний, но, не-зна́ти, незна́ть, не́заміту
Незалѣчимый — незагі́йний
Незанятой — ві́льний, гуля́щий
Незапамятный — предко́вчний, споконві́чний. — **Съ незапамятныхъ временъ** — з да́вних да́вен, з не́сказа́них да́вен, споконві́чно
Незапятнанный — неза́плямо́ваний
Незаслуженность — незаслу́женість
Незаслуженно — незаслу́жено, не по за-лу́зі, ні за́ що, ду́рно, безневинно́
Незатѣйливость — нехі́трість, немудрі́сть
Незатѣйливый — 1) не́вигадли́вий; 2) нехі́трий, немудри́й
Названный — неклі́каний
Нездоровиться, нездоровится — незду́жати́ся, не зду́жається, не мо́жеться
Нездоровость — нездо́ровість
Нездоровый — 1) неду́жий, неду́жний, сла-бий; 2) нездо́ровий, непого́жий
Нездоровье — не́міч, неду́жність
Незлобивый, незлобный — незлі́й, не-злі́сний, незлости́вий
Незлобие — незлі́сність, незлости́вість
Незнаемый — невідо́мий, незна́ємий
Незнакомец, знако́мка, знако́мый, ся — незнайо́мець, незнайо́мий, ма

Незнакомство — незнайомість
Незнаніє — незнання, невідання
Незначительный, но — незначний, незначно, трохи
Незначительность — незначність, дрібниця
Незрѣлость — неспілість, недостіглість
Незрѣлый — 1) неспілий, не(до)стіглий, свидовий; 2) недорослий, зелений
Незыблемость — непохитність, непорушність
Незыблемый, мо — непохитний, непохібний, непорушний, но
Неизвинительный — невибачний
Неизбѣжность — неминучість
Неизбѣжный, но — неминучий, неминуче, неминущий
Неизвѣданный — недізнаний, незазнаний, незбагнений
Неизвѣстность — невідомість, незнаність, безвість
Неизвѣстный, но — невідомий, мо, незвісний, но
Неизглаголаный — невимовний, неказаний
Неизгладимость — невитравність
Неизгладимый — невитравний. — Это произвело на него неизгладимое впечатлѣніе — це мало на нього невитравне враження
Неизлѣчимость — невидужливість, невігойність
Неизлѣчимый — нецілімий, невидужливий, невігойний
Неизмѣнность — незмінність, неодмінність
Неизмѣнный — незмінний, неодмінний
Неизмѣримость — незмірність, неомірність
Неизмѣримый — незмірний, неомірний
Неизобразимость — незмальовність, неказаність
Неизобразимый — незмальовний, неказаний
Неизреченный — д. **Неизглаголаный**
Неизслѣдимый — недослідний
Неизсякаемый — невичерпний, невичерпаний
Неизъяснимость — невиясненість, нез'ясність
Неизъяснимый — невияснений, нез'яснимий, неказаний
Неимовѣрность — неймовірність
Неимовѣрный, но — неймовірний, нечуваний, но
Неимушій — незамо(і)жний, незасібний
Неимѣніє — недостача, брак. — За неимѣнієм — через брак, через відсутність
Неискренность — нещирість
Неискренний — нещирий
Неискусный, но — невмілий, ло, немайстерний, но
Неисповѣдимый — недовідомий
Неисполнение — несповнення, невиконання
Неисправимость — непоправність, безпорадність
Неисправимый — непоправний, несправимий, безпорадний
Неисправность — несправність
Неисправный — несправний
Неиспытанный — недізнаний, неспробова-

ний
Неистлѣнный — нетлінний
Неистовство — шаленство, скаженість, несамовитість
Неистовствовать — шаліти, скаженіти
Неистовый, во — шалений, скажений, но, несамовитий, то
Неистошимый — невиснажний, невичерпний, неперебранний
Неисходимый — несходимий
Неисчерпаемость — невичерпність
Неисчерпаемый — невичерпний, невичерпаний
Неисчислимость — незліченність, нечисленність
Неисчисляемый — незлічимий, незліченний, нечислений
Нейтралитетъ, -льный — нейтралітет, нейтральність, -ний
Некласный — 1) неранговий (урядовець); 2) некласовий (про школи)
Неказистый — непоказний, неповідний
Неклѣнь, рос. *Acer tataricum* L. — чорноклен, паклен
Некогда — ніколи, нема коли, нема часу
Некрасивый — негарний, негójий, поганий
Некрестъ — нехрист
Некрещенный — нехрещений
Некрологъ — некрол(ь)ог
Некрѣпкій — неміцний, некріпкий
Некстати — не до речі, не до ладу, не до шмиги
Некуда — нікуди, нема куди, нігде, немаде, нікудою
Неладный, но — негарний, но, недобрий, ре, злий, зле, негаразд
Нелѣгкая — нечистий, лиха година. — **Нелегкая тебя принесла!** — принесла тебе лиха година!
Нелицеприятный — нелицесприятельський, безсторонний
Неловкій — незручний, неспритний, незграбний, ніяковий, вайлуватий. — **Неловко** — ніяково, ніякось
Неловкость — незручність, незграбність. — **Почувствовалъ неловкость** — почув себе якось ніяково
Неложность — правдивість, справедливість
Неложный, но — правдивий, справедливий, по правді, певний, но
Нельзя — не можна, не вільно. — **Какъ нельзя лучше, хуже, болѣе** — як найкраще, як найгірше, як найбільше
Нельзя, у виразі: до нельзя — до кінця, до краю, до останку, через край, за надто. — **До нельзя терпѣль** — терпів до останку
Нелѣпица — нісенітниця, дурниця, бредня, незнати що, ка'зна-що
Нелѣпость — недоладність, недоречність
Нелѣпый — недоладний, недоречний, безглуздий
Нелюбимый — нелюбий, немілий, нелюб
Нелюдимъ, нелюдимка, нелюдимый, ая — нелюда, відлюдько, нелюдько, відлюдний, вовкуватий
Нелюдность — відлюдність
Немало — немало, чимало

Немаловажный — немалова́жний, значний
 Немалый, ло — чималій, чимало
 Немедленно, немедля — нега́йно, не гаю-
 чись, неба́вно, незаба́вом
 Немедленный — нега́йний, незага́йний
 Немилосердіе — немилосе́рдя, неласка́-
 вість
 Немилосердный, но — немилосе́рдний, но
 Немилость — немі́лость, неласка
 Неминуемость — немину́чість
 Неминуемый, мо — немину́чий, че
 Немногие — небага́то, ма́ло хто. — Немногое —
 ма́лість, ма́ло що. — Въ немногихъ
 словахъ — кількама́ слова́ми. — Немно-
 гие понимали его — ма́ло хто розумі́в
 його́. — Для немногихъ — для неба-
 гатьо́х. — Немногимъ — небагатьо́м,
 ма́ло кому́
 Немного, (здр.) немножко, немножечко —
 небага́то, небага́цько, небагатёнь-
 во, трóхи, трóшки, трóщечки, тріш-
 ки, трішечки, тріні, трісі, трісіюні,
 тріні, кришку, кришечку. — Немного
 спустя — трóхи зго́дом, незаба́ром
 пі́сля, невдо́взі. — Понемногу, поне-
 множечку — потро́хи(у), потро́шки
 Немолчно — не вмовка́ючи, без уга́ву
 Немолчный — невмовка́ючий, незмо́вчний
 Немочь — незду́жати, слабува́ти, хорувати
 (на що)
 Немочь, немощь — немі́ч, сла́бість, хоро́ба. —
 Дѣвчья немочь, Chlorosis — бліда́чка
 Немощный — 1) сла́бій, немі́чний; 2) недү-
 жий, безсі́лий
 Немыслимый — немислі́мий, незмисле́ний,
 неподо́бний, неможли́вий
 Ненавидѣть — нена́видіти
 Ненавистливый — нена́висливий
 Ненавистникъ — нена́видник, нена́видець
 Ненавистный — нена́висний, нена́видний
 Ненависть — нена́висть
 Ненаглядный — любі́й, коха́ний
 Ненадежный — 1) кво́лий, хі́рний; 2) не-
 пёвний, ненаді́йний
 Ненадлежащий — ненале́жний
 Ненадобность — непотре́ба, непотрі́бність
 Ненадо, ненадобно — не тре́ба, не тра́
 Ненадобный — непотрі́бний, безпотрі́бний
 Ненадолго — ненадо́вго
 Ненаказанно — безка́рно
 Ненаказуемость — безка́рність
 Ненаказуемый — безка́рний
 Ненамѣренно — без на́міру, ненавмі́сне
 Ненаполненный — неспов́нений
 Ненапрасный — недаре́мний
 Ненарокомъ — ненавмі́сне, незнаро́шне,
 ненаро́ком
 Ненарочный — невмі́сний
 Ненарушимый, мо — непору́шний, но
 Ненастный — него́дяний, сльо́тавий, слі́т-
 ний
 Ненастье — него́да, него́диця, сльота. — На-
 чалось ненастье — засльо́тилося
 Ненасытимость, ненасытность — неси́тство,
 снёситель, нена́йсність, ненаже́рли-
 вість, ненаже́рність
 Ненасытимый, ненасытный — неси́тий, не-
 наже́рливий, ненаже́рний, невсе́-

ти́мий, нена́йсний, ненаже́ра
 Ненужность — непотрі́бність
 Ненужный, но — д. Ненадобный, ненадо
 Необдуманность — необмі́ркованість, нероз-
 ва́жність, необду́маність
 Необдуманный, но — необмі́ркований, нероз-
 ва́жний, необду́маний, но
 Необитаемый — пусті́й, безлю́дний, неза-
 лю́днений, незасе́лений
 Необозримость — неогля́дність, неозо́рість,
 неося́жність
 Необозримый — неогля́дний, неозо́рий
 Необоримость — непобо́рність
 Необоримый — непобо́рний
 Необразованность — неос(ь)ві́ченість
 Необразованный — неос(ь)ві́чений
 Необузданность — нестри́маність, неспі́н-
 ність
 Необузданный, но — нестри́маний, неспі́н-
 ний, но, незагну́зданий
 Необусловленный — необ'умо́влений, не об-
 ставлений умо́вами
 Необутый — невзу́тий, небу́тий
 Необходимо — 1) необходи́мо; 2) ко́нче, до-
 ко́нче, ко́нечне
 Необходимость — необходи́мость, ко́нечність
 Необходимый — 1) необходи́мый, ко́нечний.
 — Счита́ть, мѣ́ть — уважа́ти за ко́нечну
 рі́ч; 2) неодмінний, безпре́мінний
 Необходительность — не́ввічливість
 Необходительный — не́ввічливий, незвичай-
 ний
 Необъемлемый, необъятный — необся́жний,
 незмі́рний
 Необъяснимость — невия́сненість, незрозу-
 мі́лість
 Необъяснимый — невия́снений, незрозу-
 мі́лий
 Необъѣзженный — неві́їзжений, не́ук
 Необыкновенность — незвичай́ність, над-
 звичай́ність
 Необыкновенный, но — незвичай́ний, но,
 надзвичай́ний, нес(ь)ви́цький
 Необязанный — нез'обов'язаний
 Обязательный, но — необов'язко́вий, во
 Неоглядкою — не огляда́ючись, не озира́-
 ючись, без о́гляду
 Неограниченность — необме́женість
 Неограниченный — необме́жений, обме́же-
 ваний
 Неодобрение — докі́р, нага́на, неухва́ла
 Неодобрительный, но — докі́рливий, во,
 непохва́льний, но
 Неодолимый — непере́можний
 Неоднократный, но — неодноразо́вий, не раз
 Неодушевленный — безду́хий, неживо́тний,
 неживі́й
 Неодѣтый — неода́гнений, невя́гнений,
 нез'ода́гнений, невбра́ний
 Неожиданность — несподи́ваність, несподи́-
 ванка
 Неожиданный, но — 1) несподи́ваний, но,
 нега́даний, но, знепа́цька, знеба́чки;
 2) напрас́ний, на́глий
 Незабоченный — безкло́пінний, безжу́рний
 Неокончательный — неостато́чний, неко-
 не́чний
 Неопалимый — неспале́ний, неспали́мий

Неопасный — безпéшний
 Неоперившийся — безпéрий
 Неописанно — над усякий óпис
 Неописанный — неспісаний, незмальóвний
 Неоплатность — неоплáтність, невивплат-
 ність
 Неоплатный — неоплáтний, невивплатний,
 несплатімий
 Неопомниться — не счúтися, не стя́митися,
 не схаменúтися
 Неопредёленность — 1) невизначеність, не-
 означеність; 2) непéвність, невірз-
 ність
 Неопредёлённый, но — невизначений, неоз-
 начений, но; непéвний, невірзний
 Неопровержимость — незлáмність, непо-
 ру́шність
 Неопровержимый, мо — незлáмний, непо-
 ру́шний, но
 Неопрятность — неохáйність, нечéпурність
 Неопрятный — неохáйний, но, нечепурний
 Неопытность — недос(ь)відченість
 Неопытный — недос(ь)відчений, недос(ь)від-
 ний
 Неорганический — неорганічний
 Неоскорбительный — необразливий, необ-
 разний
 Неоскудъваемый — невичéрпний, незмен(ь)-
 шиймий
 Неослабность — пільність, безустáнність,
 невтóмність
 Неослабный — пільний, но, безустáнний,
 но, безупінний, но, без перéрви,
 невтóмний, но
 Неосмотрительность — необáчність, нео-
 глядність
 Неосмотрительный, но — необáчний, но,
 неоглядний, но
 Неосновательность — безпідста́вність, не-
 грунто́вність
 Неосновательный, но — безпідста́вний, но,
 без'осно́вний, но, негрунто́вний, но
 Неоспоримость — незаперéчність
 Неоспоримый — незаперéчний
 Неосторожный, но — необерéжний, неберéж-
 ний, но
 Неосторожность — необерéжність
 Неосуществимый — нездійснімий, нездійс-
 нений
 Неосуществимость — нездійснімість, не-
 здійснє́ність
 Неосязаемый, мо — недотика́ний, но
 Неосязаемость — недотика́ність
 Неосъдлый — неосілий, кочовий
 Неотвратимый — немину́чий, невідворóтний
 Неотвязный, неотвязчивый — невідчéпний
 Неотвязность — невідчéпність
 Неотёса — неотёса, незгра́ба, нескре́ба,
 чвала́й, мурло́, мурміло, хамло́,
 мугірь, гéвал
 Неоткровенность — невідвёртість, нещи-
 рість
 Неоткуда — нівідкіля, нема звідки
 Неотложный — невідкладний
 Неотложность — невідкладність, нагаль-
 ність
 Неотлучность — невідлúчність
 Неотлучный, но — невідлúчний, но

Неотмолимый — неспокуто́ваний
 Неотмѣнный, но — неодмінний, но
 Неотразимый — невідпóрний, невідбійний
 Неотступность — невідстúпність
 Неотступный, но — невідстúпний, но
 Неотчуждаемый — непродáжний, незайма́-
 ний, невідчужімий
 Неотъемлемый — невідійманий, неодніма-
 ний, невідбіраний
 Неофитъ — новохрещє́нець, неофіт
 Неохота — нéхить, неохóта
 Неохотно — неохóче, знéхотя
 Неоцѣнный — неоці́нный
 Неочередной — нечерговий
 Неощутительный — невідчу́ваний, непоміт-
 ний
 Непамятливый — непам'яткий, непам'яту́щий
 Непарный — непарі́стий
 Непереводаемый — неперекладний
 Неплавкий — нетопкй
 Неплатежъ — неплатіж, неплáта, невивплат
 Неплательщикъ — неплаті́льник, неплатник
 Неплодие — неплідність, неродю́чість
 Неплодный — неплідний, неплідю́чий, неро-
 дю́чий
 Неплодородный — неродю́чий
 Неплотный, но — нещільний, но, на óслаб
 Непобѣдимый — неперемóжний, непоборй-
 мий
 Неповадно — незна́дно
 Неповинный, но — неві́нний, безневінний,
 непові́нний, но
 Неповиновеніе — неслухня́нство, неслухня-
 ність
 Неповоротливый — неповоротний, незгра́б-
 ний, немотóрнай, міхувáтий, лома-
 кувáтий, вайлува́тий
 Непогода — негóда, непогóда
 Непогрѣшимый — непогрі́шіймий, незгрі́шй-
 мий, непохі́бний, непомі́льний
 Непогрѣшимость — непогрі́шіймість, незгрі́-
 шіймість, непомі́льність
 Неподалёку — недалéко
 Неподатливый — невіддáтливий, несхіль-
 ний, жилавий
 Неподатливость — невіддáтливість, не-
 схільність
 Неподвижность — нерухóмість
 Неподвижный, но — нерухóмий, мо, непо-
 ру́шний, но, неру́шіймий, мо, непо-
 ворúшно
 Неподвижность — нерухóмість, непору́ш-
 ність
 Неподдѣльный — нефальші́вий, невідрóб-
 лений, щі́росний
 Неподдѣльность — нефальші́вість, невід-
 рóбленість
 Неподкупный — невідкупний
 Неподкупность — невідкупність
 Неподражаемый — ненаслі́довний, ненаслі-
 до́ваний
 Неподражаемость — ненаслі́довність
 Неподступный — невідстúпний
 Неподчиненность — невідлэглість
 Неподходящий — невідхóжий, незру́чний
 Непозволительный, но — недозво́лений,
 но, неві́льний, но
 Непозволительность — недозво́леність

Непоколебимый, мо — непохитний, непо-
 рушний, но
 Непоколебимость — непохитність
 Непокойный — неспокійний, баламутний
 Непокорность — непокірність, непокірли-
 вість, непоко́ра
 Непокорный — непокірний, непокірливий
 Неполнота — непóвність, неповнотá
 Непомёрность — надмірність
 Непомёрный, но — надмірний, непомірний,
 над міру
 Непонятливость — нетямучість
 Непонятливый — нетямкий, нетямучий, не-
 тямущий
 Непонятность — незрозумілість
 Непонятный, но — незрозумілий, ло
 Непоправимый — неоправний, непора́дний
 Непорочный — непоро́чний, чистий, бездо-
 ганний
 Непорядок — нéлад, непорядок
 Непорядочный — непутящий, непорядний
 Непосильный, но — надсі́льний, над сі́лу
 Непослушание — непóслух, неслухняність
 Непослушный — неслухняний
 Непослѣдовательность — непослідо́вність
 Непослѣдовательный — непослідо́вний
 Непосредственный, но — безпосере́дній, не,
 прóстий, прóсто
 Непосредственность — безпосере́дність,
 прóстість, протóта
 Непостижимый, мо — недовідо́мий, мо, не-
 збагнёний, но
 Непостижимость — незбагнёність, недові-
 до́мість
 Непостоянный — неста́лий, непості́йний
 Непостоянство — неста́лість, непості́йність
 Непостыдный — негане́бний
 Непосѣда — непосидю́чий, непосидя́чка,
 швѣндя
 Непотерянный — незагублений, невтра́че-
 ний
 Непотребный — 1) непотрі́бний, непутящий;
 2) распу́стний, распу́тний
 Непотребство — распу́ста
 Непочѣмъ — ба́йду́же, дарма́, а ні га́дки
 Непочтение, непочтительность — непова́га,
 знева́за
 Непочтительный — непова́жливий, знева́ж-
 ливий, непошті́вий
 Непохвальность — непохва́льність
 Непохвальный, но — непохва́льный, но
 Неправда — непра́вда
 Неправдивость — неправди́вість, криво-
 ду́шність
 Неправдивый, во — неправди́вий, во
 Неправедный, но — непра́ведний, но
 Неправдоподобный — неправдоподі́бний
 Неправильный — непра́вильний, хи́бний, но
 Неправильность — непра́вильність, хи́б-
 ність
 Неправый — кривдний, несправедли́вий
 Неправосудие — кривосу́д
 Неправота — неправота
 Непраздная — непоро́жня і д. Беременная
 Непредвидѣнный — непередба́чений
 Непредусмотрительный — непередба́чливий
 Непреклонный — незло́мний, непохитний
 Непреложный, непремѣнный, но — незмін-

ний, неодмінний, конéчний, неод-
 мінно, конéч(ш)не, ко́нче, доко́нче
 Непреодолимость — неперемо́жність
 Непреодолимый — неперемо́жний
 Непрерывный, но — безперестáнный, безу-
 га́вний, невпінний, но, без перер́ви,
 без перестáнку
 Непривлекательный — неприна́дний
 Непривычка — незви́чка
 Непривычный — незви́клий, не́призвича́сний
 Непривѣтливость — неприві́тність
 Непривѣтливый, ая — неприві́тний, на́
 Непригодный — негодя́щий, неприда́тний
 Непригоже — него́же, не годі́ться
 Непригожий — нега́рний, него́жий
 Неприкосновенный — 1) незайма́ний, недо-
 торка́ний, непору́шний; 2) непри-
 чётний
 Неприкосновенность — 1) незайма́ність, не-
 доторка́ність, непору́шність; 2) не-
 причётність (до чо́го)
 Неприличие — непристо́йність, незвичай-
 ність, нелі́чність
 Неприличный, но — непристо́йний, но, не-
 звича́йний, но, безлі́чний, но, не-
 подóбний, неслі́д, неподóба, не лі́-
 чить, не грéчно
 Неприми́мость — неприми́реність
 Неприми́мый, мо — неприми́рений, но
 Непримѣнность — неприкла́дність, непри-
 стосóвність
 Непримѣнный — неприкла́дний, непристо-
 со́вний, неприту́льный
 Непринужденность — неві́мушеність
 Непринужденный, но — незнево́лений, не-
 ві́мушений, но, без прі́мусу
 Непринятие — непри́няття
 Непристойный — непристо́йний, негрéчний,
 но, соромі́цький
 Неприступность — непристу́пність
 Неприступный — непристу́пний, недосту́п-
 ний
 Непритворность — неприки́дливість, щі́-
 рість
 Непритворный, но — щі́рий, ро, неприки́д-
 ливий
 Непричастность — неприче́тність (до чо́го)
 Непричастный — неприче́тний
 Непріязненность — непри́язність, воро́-
 жість
 Непріязненный, но — непри́язний, но, воро́-
 жий, же
 Непріязнь — непри́язнь, ворогува́ння
 Непріятель, ница — непри́ятель, ка, во́рог
 Непріятельскій — непри́ятельський, воро́-
 жий, вра́жий
 Непріятность — непри́ємність, при́кристь
 Непріятный, но — непри́ємний, но, при́крий,
 ро, нелю́бий, бо
 Непробудный — нерозбу́дний
 Непроглядный — безпрос(ь)ві́тний
 Непродолжительность — недовготр(и)ва́-
 лість, малопротя́гл(ив)і́сть, мало-
 протя́жність
 Непродолжительный — недо́вгий, малопрот-
 тягли́вий, недовгоча́сний, корóткий.
 — Въ непродолжительномъ времени —
 незаба́ром, неба́вом

Непрозрачный — непрос(ь)вітчастий, непрозорний, непрозорий
Непрозрачность — непрозорність, непрозорість
Непроизвольность — мимовільність
Непроизвольный — мимовільний, невільний
Непромах — непро́мах
Непроизводительность — непродуктивність
Непроизводительный — непродуктивний, марний
Непромокаемый — непромокний, непромакальний, непротекуч(щ)ий
Непролазный — непролазний
Непроницаемость — непроникливість
Непроницаемый — непроникливий, непроникний
Непросвещенный — непрос(ь)вічений
Непростительный — невибачний, непростимий
Непростительность — невибачність, непростимість
Непроходимость — непрохідність
Непроходимый — непрохідний, непролазний
Непрочность — неміцність, нетривалість
Непрочный — неміцний, нецупкий
Непроѣздный, непроѣзжий — непроїздний
Непугливый — нелякливий
Непустой — непоро́жній
Непутёвый — непутящий
Непьющий — непиту́щий
Нерабочий — гулящий, неробо́чий
Неравенство — нерівність, нерівня
Неравно — а коли, а як, а може, а ну, а що, як
Неравносторонний — нерівнобічний
Неравный — нерівний
Нерадивець, вица — недба́лец, недба́лиця
Нерадивость — недба́лість
Нерадивый — недба́лий, ледачий
Нерадѣние — недба́льство
Нерадѣть — недба́ти
Нерадѣтельный — недбайли́вий
Неразборчивость — 1) нерозбірність, нечитальність; 2) непримхливість
Неразборчивый — 1) нерозбірний, нечиткий; 2) невередливий, непримхливий, неперібендя
Неразвитость — нерозві́неність
Неразвитой — нерозвінений
Неразвязность — нерозв'язність, незручність, немото́рність
Неразвязный — 1) нерозв'язний, немото́рний, незручний, міхувати́й; 2) не(сь)мили́вий
Неразгаданный — нерозга́даний
Неразговорчивый — негові́ркий, небалаку́чий, маломо́вний
Нераздельность — неподільність
Нераздельный — неподільний
Неразлучность — нерозлу́чність
Неразлучный — нерозлу́чний
Неразмѣнный — нерозмі́нний
Неразрушимость — незруйні́мість
Неразрывный — нерозривний
Неразрѣшимость — нерозрі́шімість, нерозв'язаність
Неразрѣшимый — нерозрі́шимий, нерозв'язаний

Неразсудительность — нерозсудливість, нерозва́жність
Неразсудительный, но — нерозсудливий, во, нерозва́жний, но
Неразуміе — неро́зум, не́тям
Неразумный — неро́зумний, дурний
Неразь — не́раз
Нераскаянность — запеклість, непока́яність
Нераскаянный — запеклий, непока́яний
Нерасположение — неприхі́льність
Нерасположенный — неприхі́льний, нез(ж)ичли́вий
Нераспорядительный — нероспорядливий
Нераспорядительность — нероспорядливість
Нерастворимый — нероспусті́мий
Нерасторопный — немото́рний
Нерасчетливость — безраху́бність, неоща́дність
Нерасче́тливый — безраху́бний, неоща́дний, неоща́дливий
Нерачительный — недбайли́вий, неретельний
Нервическій, нервный — нерво́вий
Нервность — нерво́вість
Нервь (анат.) — нерв
Неретó — не́рет, ве́рша
Неробкій — небоя́зкий
Неровность — нері́вність
Неровный — нері́вний
Неровня — нері́вня
Неро́дь — недорі́д
Нерукотворённый, нерукотворный — нерукотво́рний. — **Нерукотворный образ** — Пречіс(т)ник
Нерушимый, мо — неруші́мий, мо, неру́шний, но
Нерѣдко — нері́дко, часте́нько
Нерѣшимость, нерѣшительность — вага́ння, незва́жність, незва́жливість
Нерѣшительный — незва́жний, вага́вий, розга́дливий, розга́дко
Неряха — нехлю́я, нечупа́ра, неоха́я
Неряшество, неряшливость — нехлю́йство, нечупа́рність
Неряшливый — д. Неопря́тний
Несбыточность — незбу́тність
Несбыточный — незбу́тний, химерний
Несвоевременность — невча́сність
Несвоевременный, но — невча́сний, но, неслу́шний, но; безго́дяний, но, не в час, не в свій час, не на часі
Несвойственность — невласти́вість
Несвойственный — невласти́вий
Несвѣдущий — незнаю́чий, не́тяму́щий
Несвѣтлый — неясний, не(сь)ві́тлий
Несвязный, но — нескла́дний, но, недола́дний, но
Несгораемый — неспале́ний, неспали́мий, незга́рний
Несгораемость — неспале́ність, неспали́мість, незга́рність
Несговорчивый — незгі́дливий, незгові́рливий, кру́тий
Несгибаемый — негнучкий
Несение — не́сення
Несильный — неси́льний, недужий
Несказанный — нескза́ний
Нескладный — нескла́дний

Несклоняемость (грам.) — невідмінність
 Несклоняемый — невідмінний
 Нескончаемый — нескінченний
 Нескорый — нешвидкий, нескóрий
 Нескромность — нескрómність
 Нескромный, но — нескрómний, но
 Неслыханный, но — нечу́ваний, но
 Неслыханность — нечува́ність
 Неслышный — нечутний
 Несмотря на... — не вважаючи, не дівлячись на..., протé
 Несмысленный, несмыслящий — нерозумний, нетямúщий, нетяма
 Несмýлый — нес(ь)мілúвий
 Несмýняемость — незмінність
 Несмýняемый — незмінний
 Несмýтний, но — незлічímий, мо, незлічénний, несмíténний, нечислénний, но, без ліку, бéзліч
 Несносность — незно́сність
 Несносный, но — нестерпúчий, че, незно́сний, но
 Неснятое (молоко) — незбі́ране
 Несоблюдение — невикона́ння, недодéржання
 Несовершенно — нецілкови́то
 Несовершенство — неудо́скона́леність, недокóнаність
 Несовершеннолётie — недолі́тство, недолі́тність, недорóслість
 Несовершеннолётный — недолі́тний, неповнолі́тний, недорóслий, недóліток
 Несовершенный — недовéршений, недоко́наний
 Несовмёстность — несумі́сність, незгідність, суперéчність
 Несовмёстный, несовмёстимый — несумі́сний, незгідний, суперéчний
 Несогласие — незго́да, нелáгода, незла́года
 Несогласный, но — незгідний, но, (про музику) — нелáдний, різноголо́сий, не в ла́д, не до ладу́
 Несоизмёримость — непомі́рність
 Несоизмёримый — непомі́рний
 Несокрушимость — незло́мність
 Несокрушимый — незло́мний
 Несомнительный, несомнýнный, но, — нехи́бний, несумні́вий, без сумні́ву
 Несолёный — несоло́ний, непосóлений
 Несообразный — неподі́бний, недола́дний
 Несообразительность — нетямúчість, нетямкість, невторóпність
 Несообразительный — нетямúщий, нетямкий, невторóпний
 Несообщительный — відлю́дний, вовкува́тий
 Несоотвётственность — невідповідність.
 Несоотвётственный — невідповідний
 Несоразмёрность — непомі́рність
 Несоразмёрный — непомі́рний
 Несостоятельность — неспромо́га, неспромо́жність, нестáток
 Несостоятельный — неспромо́жний
 Несподручный, но — незру́чний, но, не з руки́
 Неспокóйный — неспокі́йний, невгомóнный
 Неспокóйствие — неспóкій, невпóкій
 Неспорит, ся — не в ла́д, не спірно йти. —
 Работа не спорит, не спорится —

робóта не спірно йде
 Неспорый, ро — неспі́рний, но
 Неспособность — незда́тність, незді́бність, нездо́льність
 Неспособный — незда́тний, незді́бний, нездо́льний, несті́пний, незда́лий, безкебе́тний, недоте́па
 Несправедливость — неправди́вість, непра́вда, несправедли́вість
 Несправедливый — неправди́вий, несправедли́вий
 Неспýша, неспýшно — помáло, помалéнько, пова́гом, покво́лом, спокво́лу
 Несравненный, но — незрівня́ний, но, без порівня́ння
 Несравненность — непорівня́ність, незрівня́ність
 Нестарательный — недбайли́вий, нестарáний
 Нестерпимый, мо — нестерпúчий, че, нестерпíний, но
 Нести, сь — 1) нести́; 2) одбува́ти, відправля́ти. — Нести пока́яние — поку́тувати. — Нести висо́ко себя, нестись — пишáтися, занóситися, кірпу гну́ти, ви́соко літа́ти. — Несётс́я молва, слухъ — чу́тка йде. — Онъ всё своё несе́ть — він своє прова́дить, торóчить
 Несто́ить — не ва́рт, не ва́рто
 Нестроение, нестройность — нелáд, непоря́док, нелáдність, незгідність
 Нестройный — нелáдний, незгідний
 Несудоходный — несудохо́дний, несплавний
 Несуразный — нісені́тний
 Несушка — несю́чка (про курку)
 Несущественный — неісто́тний, несúтний
 Несходный, но — 1) несхо́жий, неподі́бний, но; 2) непоці́нний, несхі́дний, но
 Несходность, несходство — несхо́жість, неподóба, неподі́бність
 Несча́стие — неща́стя, недо́ля, безща́стя, безтала́ння; приго́да, причи́на, ха́лепа
 Несчастливый — нещасли́вий
 Несчастный — неща́сний, безща́сний, бездо́льний, безтала́нний, бідола́шний, бідола́ха
 Несчё́тный — д. Несмýтний
 Несъёдомый — неістовни́й
 Нетель — ялі́вка (не тільна корова)
 Нетерпимость — нетерпи́мість
 Нетерпёливость — нетерпли́вість, нетерпля́чість, нетерпля́чка
 Нетерпёливый, во — нетерпля́чий, нетерпúчий, че, нетерпли́вий, во
 Нетл́нность — нетлі́нність
 Нетл́нный — нетлі́нний, негнию́чий
 Нетождественный — нетотро́жний
 Не токмо, не только — не тільки, не то́ що
 Нетопырь — кажáн, лі́лик
 Неторопясь — не ква́плючись
 Неточный, но — нето́чний, недокла́дний, но
 Неточность — нето́чність
 Нетрезвость — нетверéзість
 Нетрезвый, во — нетверéзий, зо, підпи́лий
 Нетронутый — неза́чеплений, неза́йма́ний, непочáтий, непору́шний, цілі́нний

Нетщетный — немарний, недаремний
Неуваженіє — неповага, зневага
Неуважительный, но — 1) зневажний, но, зневажливий, во; 2) невважливий, не вартий уваги
Неувядаемость — невідц(ь)вітність, неблєклість
Неувядаемый — невідц(ь)вітний, неблєклий, немарніючий
Неугасимый — негасимий, незгасний
Неугасаемый — негаснучий
Неугодный, но — негódний, но
Неугомонный — неггомóнный, неггаву́чий
Неудача — негда́ча, нетала́н, недо́ля. — **Потерпѣть неудачу** — піймати óблизня
Неудачливый, во, неудачный, но — негда́лий, ло, негда́тний, но
Неудачникъ, ца — негда́тник, ця, негда́лица, негда́ха
Неудержимый, мо — негпінний, нестрімний, но
Неудобность — незру́чність, негигі́дність
Неудобный — незру́чний, негигі́дний
Неудобоваримый — неггравний
Неудобовразумительный, неудобопонятный, но — незрозумілий, ло
Неудовлетворительный — негдóстатний, негздовольня́ючий
Неудовлетворительность — негдóстатність
Неудобство — негигóда, неггіддя, незру́чність
Неудовлетвореніє — негдо́да, негздовóлення
Неудовольствие — негздовóлення, при́крість
Неужели, неужли, неужто — хіба́, негже́, негже́ж, чи вгже́(ж), чи то́ж
Неуживчивость — негжівчивість
Неуживчивый — незла́гідний, негжівчивий
Неуклонность — негхібність, неухі́льність
Неуклонный, но — негхібний, но, негпохібний, неухі́льний, но
Неуклончивый — неухі́льний
Неуклюжесть — незгра́бність, неспрі́тність
Неуклюжий, же — незгра́бний, незгра́ба, неспрі́тний
Неукоснительный — д. Немедленный
Неукоснительность — незага́йність
Неукротимый — неггамóвний, негггхомі́рний
Неулаженный — негладно́ваний
Неуловимый — незлові́мий, неглові́мий
Неумолимый — негблагáний
Неумолимость — негблагáність
Неумолкный, кно, неумолчный, чно — негмовка́ючий, негмовка́ючи
Неумышленный, но — негумі́сний, негмі́сний, не без на́міру
Неумышленность — негмі́сність
Неумѣлый, ло — негмі́лий, негдотéпний
Неумѣлость — негмі́лість
Неумѣнье — негміння, негмі́лість. — **За неумѣнием** — не гмі́ючи, не гна́ючи
Неумѣренность — негмі́ркованість
Неумѣренный — негмі́ркований, негмі́ркований, но
Неумѣстность — негдорéчність

Неумѣстный, но — негдорéчний, не до ладу́, не до рéчі
Неуплата — неплата́, негплат
Неупотребительный — нег(в)жіваний
Неупотребительность — негжіваність
Неупотребленіє — негжівáння
Неуправка — негправка
Неупросимый — негблагáний
Неуравнительный — негзрівню́ючий
Неурожай — негрожáй, негдорід
Неурожайный — негрожáйний
Неурочный — негвізначений, негзага́даний
Неурѣживать — гча́ати
Неурядица — нелад, безладдя́, негпоря́док, розггарді́яш, гармі́дер
Неурядливый — негчепурний
Неуслужливый — негпослужливий
Неуспѣхъ — д. Неудача
Неустанный — неггаву́чий, безупі́нний, негстóмний
Неустойка — негдодéржка
Неустойчивый — неггали́й, хібкíй, хігткíй, хігткíй
Неустойчивость — неггалі́сть, хібкíсть
Неустрашимость — с(ь)мілівість, відва́жність
Неустрашимый — негбояз(ь)кíй, відва́жний, с(ь)мілівий
Неустройство — безладдя́, безуряддя́, негряд
Неуступчивый — негдáтливий, гзв́ятий, неггступний, гпéртий
Неусыпный, но — неггсипу́щий, гге, неггсипу́чий, гге
Неусыпность — неггсипу́чість
Неутолимый — неггситі́мий, неггамóвний, неггггхомі́рний
Неутомимый — неггтóмний, неггмордо́ваний
Неутомимость — неггтóмність
Неутѣшный, но — негрозва́жний, но
Неучтивость — неггвичáйність, неггрéчність
Неучтивый, во — неггвичáйний, неггрéчний, но
Неучь — негук
Неуязвимый — негдошкульний, неггразлівий
Нефорошь, рос. Artemisia pontica — негхворощ, неггворóща
Нефть, Bitumen parhta — на́фта
Нефтепромышленникъ — на́фтярь
Нефтяной — на́фтовий, на́фтяний. — **Нефтяной промыселъ** — на́фтярство
Нехозяйственный, но — неггсподáрний, но
Нехозяйственность — неггсподáрність
Нехорошій — негдóбрий, неггóжий
Нехотѣние — неггхотіння, негхіть
Нехотя — негхотя́, неггхотя́чи
Нехристь — негхрист
Нечаянность — неггподі́ваність, на́глість
Нечего — ні́чого, не́ма́ чо́го, не́ма́ що́. — **Нечему** — ні́чому, не́ма́ чо́му
Нечеса — негчо́са, кудла́нь, пелеха́тий
Нечеловѣческий — неглю́дський
Нечестивецъ — неггчесті́вий
Нечестность — неггчесність
Нечестный — неггчесний
Нечестіє — неггчесті́вість, неггчесть

Нечётка, нечеть — лішка. — **Чёть** или нечеть?
— чіт чи лішка?

Нечёткій — нерозбірний, нечиткий

Нечётный — непаристий, непарний

Нечистоплотность, ный — нечистоплътність,
ний

Нечистота — нечисть, бруд

Нечистый — 1) нечистий; 2) брудний, (про
білизну) — чорний. — **Не чисть** на
руку — хапкий

Нечувствительность — нечулість, нечутлі-
вість

Нечувствительный, но — нечулий, нечутли-
вий, во

Нешто — хіба

Нешадный, но — нещадний, но, немилосерд-
ний, но, лютий, то, без жалю

Неявственный, но — неясний, невірзаний, но

Неявка — неявка, необ'явка

Неядовитый — неотрутний

Ни — ні, а ні; не. — **Ни съ мѣста!** — а ні руш!
— **Ни крошки** — а ні кріхотки. — **Ни**
за что, ни про что — ні за що, ні про
що, дарма, дурно. — **Ни то, ни сѣ** —
ні сѣ, ні те, нісякої, ні такої. — **Ни**
съ того, ни съ сего — ні з того, ні з
сього, з доброго дїва, ні сіло ні
впало

Нива — нїва, (здр.) — нївка, нївонька, (ве-
лика) — лан, ланїна, (здр.) — ланок,
(з'орана) — рілля

Нивелировать — нївелювати, рівняти

Нивелирь — шміга (у колісників і мірош-
ників)

Нивяный — нив'яний

Нигдѣ — нїгдѣ, нїдѣ

Нижайший, ше — найнижчий, че, пренї-
зький, пренїзько

Нигугу — нїчичірк, а ні телень

Ниже — нїжче

Нижеименованный — нижченазваний

Нижеозначенный — нижчепоказаний

Нижеподписавшийся — нижчепідписаний

Нижеприведенный — нижченаведений

Нижесказанный — нижческазаний

Нижеслѣдующий — наступний, слїдуючий

Нижеупомянутый — нижчезгаданий

Нижникъ — спїдняк

Нижний — нїжній, низовій, дольний, спїд-
ній

Низаніе — низання, силання

Низать — низати, нанїзувати, силати

Низвергать — звальювати, спихати, скида-
ти, звергати, стручувати

Низверженіе — звергання, скидання, повá-
лення

Низвергаться, низвергнуться — кидатися,
кїнутися

Низвести, низводитъ — звести, зводити

Низенькій — низенький

Низѣхонько — низенько, низесенько

Низина — низина, діл, низовїна, низькодїл

Низить — знижати, нїзити

Низиться — спадаати, знижатися

Низкій — 1) низький; 2) простий, незнач-
ний; 3) поганий, паскудний, нїций

Низковатый, то — низькуватий, то, понизь-
кий, ко

Низкопоклонный — шапкогнучий, низько-
вклінний

Низкопоклонничать — гнүти спїну, нїзько
кланятися, шапкувати, підстила-
тися

Низкопробный — низькопробний

Низкорослый — низькорослий

Низлагать — скидати

Низложеніе — скидання

Низмежность — низина, низовина, низько-
діл; (низька частина якого міста) —
поділ, (в степу) — поліги, падь

Низменный — низинний, припадистий

Низовье — низ, понїззя

Низойти, нисходитъ — зїйти, сходити, зїхо-
дити (у низ)

Низомъ (мед.) — стїльцѣм, на стїльці; (муз.)
— басá

Низость — нїзькість, підлота, скрїйність

Низринуть — д. **Низвергать**

Низъ — низ, спід, діл

Никакой — нїякий, жадний, жодний, жаден,
жоден

Никакъ — 1) нїяк, нїяким способом, жад-
ним способом, побитом, жа(ó)дною
мірою; 2) мабуть, десь, либонь

Никнуть — нїкнути, похилятися, хнїюпитися

Никогда — нїколи

Никто — нїхто

Никуда — 1) нїкуди, нїкудою, нїгдѣ; 2) нї-
куди, нїдочого, нїнащо

Нимало — нї трóхи, нї трїшки

Нимфа — нїмфа, русáлка, (здр.) — русáлоч-
ка, русалонька, мáвка, (лісова) —
гаївка

Ниотколѣ, ниоткуда, у — нїзвідки, нїзвід-
кіль, нїзвідкіля

Нипочѣмъ — д. **Непочѣмъ**

Нисколько — а нї трóхи

Ниспадать — спадаати

Ниспаденіе — спад

Ниспосланіе — зіслання, післання

Ниспосылатъ, ниспослатъ — зсилати, поси-
лати, зіслати, насилати, наслати

Ниспускать, ниспуститъ, ся — спускати, спус-
тити, ся, злинати, злїнути

Нисхождение — схід, схóдження

Нисходящий — який схóдить, сходячий,
зступний

Нисшествіе — схóдження, схóдини

Нитевидный, нитеобразный — ниткуватий

Нитка — нїтка, (здр.) — нїточка, нитчина,
(несучені) — вал, (насмолені) — дра́т-
ва, (бавовняні) — за́полоч. — Міра ни-
ток: (3 нитки) — чїсниця, (10 чис-
ниць) — пáсмо, (20 пасом) — пївміток. —
Нитка мониста — разок намїста. —
Ходитъ по ниточкѣ — по струнці ходити

Ниточный — нитковий

Нитратъ — азóтник, нїтрат

Нитчатый — нїтяний

Нитяный — нїтяний

Нить — 1) д. **Нитка**; 2) ряд, шнур

Ниць, ничкомъ — ниць

Ничей — нїчий. — **Въ ничью** — дарма, про-
гүльно

Ничто, ничего — нїщо, нїчого, (здр.) — нїчо́гі-
сїнько, нїгїч. — **Ничего!** — дарма. —

Обратить въ ничто — обернути, повернути в нівець. — Ничего себѣ — нічого собі, нічогенький, ка, незгірший, незгірш. — Ничего не подблещь! — нічого не поробиш, та ба!

Ничтожество — нікчемність, (про річ) — нікчемниця

Ничтожность — нікчемність

Ничтожный — нікчемний. — Ничтожнымъ сдѣлаться — зникчѣмніти

Ничуть — ніяк, ані-ні, ні трішечки, ні кришки, аніжѣ

Ниша — закапѣлок, закамѣрок, низьок

Нишкнутъ — мовчати. — Нишкни! — цить, мовчі, нічичірк!

Нищать — убожити, убожчати

Нищаться — збіднюватися

Нищая — старчиха, жебрачка, прошачка

Нищенокъ, нищенка — старчук, старча

Нищенскій — старецький, старчачий, злидѣнний, жебрацький

Нищенство — старцювання, жебрацтво, жебри

Нищенствовать — старцювати, жебрати, з торбами ходити

Нищета — убогість, убожество, злидні, злидарство, злидѣнність

Нищій — 1) д. Бѣдный; 2) прошак, жебрак, старець, дід. — Нищая братія — старці. — Нищій духомъ — вбогодухий, вбогий духом

Но — алѣ, аж, та, т'алѣж

Новенькій — новѣнький

Новѣхонекъ — новісінський, новесенький

Новизна — новізна, новина

Новикъ — новак

Новина — новина, цілина, цільник, щирець, пѣрвина, першина

Новинный — цілінний

Новить, ся — новіти, поновляти, ся

Новица — новіця, біліця

Новичекъ — новак

Новобранецъ — новобранець, рекрут

Новобрачный, ная, ные — нововінчаний, а, молодій, а, новоженець, молоді, молоджони, новоженці

Нововведение — новина

Новогодній — новорішні(й), новорічний

Новозавѣтный — новозавітний

Новоизбранный — новообраний, нововибраний

Новоизданный — нововіданий

Новокрещенецъ — новохрещенець

Новолуніе — молодік, новий місяць

Новопоселенецъ — новоселець, осадчий

Новопріѣзжий — новоприбулий, новоприїзжий

Новорожденный — новонароджений, новонароджений

Новоселье — 1) нова рселя, новосілля, новоселиця; 2) вхідчини, входи́ни, переносини

Новость — 1) новізна; 2) новина, новинка, (здр.) — новинонька, перв(ш)ина

Новый — новий. — Новый мѣсяць — молодік, новак. — Новые плоды — новина, перваки

Новь — новина, цілина

Новѣть — новішати, поновлятися

Новѣйшій — новіший, найновіший

Нога — 1) нога, (здр.) — ніжка, ніженьжа, (мн.) — ноженята, ніжки, ніженьки. — Быть съ кѣмъ на короткой ногѣ — за панібрата бути. — Жить на широкую ногу — широко жити, на всю губу. — Вверхъ ногами — до горі ногами, горініж, сторч головою. — Лѣгокъ на ногу — швидкий, моторний. — Протянуть ноги — дуба дати. — Со всѣхъ ногъ побѣжать — чим дуж(ч), прожогом побігти; 2) копіл, копилó, колóдка

Ноготки, рос. Galendula L. — нагідки

Ноготокъ — 1) нігтик; 2) рос. Adonis vernalis L. — горіц(ь)віт

Ноготь — ніготь

Ногтоѣда, ногтоѣдица, Saranitium — волос

Ножевникъ, ножевщикъ — ножар

Ножевище — заліско (у ножа)

Ножикъ, ножичекъ — ніжик, ніжичок, (складаний) — чепѣлик

Ножище — ножака, ножіще

Ножка — ніжка

Ножницы — ніжці

Ножной — ножаний

Ножны — піхви

Ножъ — ніж, (р. ножа), (щоб сікти) — сікач, (з колодкою) — колодій, колодач, (щербатий) — щербак, (з коси) — кіска, (шевський) — кніп, кніпець, (ковальський) — обтінач, (у терлиці) — мѣчик, (тупий ніж) — тупак, тупець, (тупий бік ножа) — тилій, тупій, (острий бік) — острій, (ручка) — қолóдка, (залізна частина) — ліско, заліско

Ноздреватый — ніздрюватий, діркуватий

Ноздреватѣть — дірчавіти

Ноздря, мн. ноздри — ніздря, (мн.) — ніздрі, (р. від. мн. — ніздер), (у коней) — храп

Ноздряной — ніздряний

Ноль, нуль — нуль, (поб.) — нуляка, зѣро, óник, (в жарт) — бублик

Номадъ — кочовик, номад

Номеръ — нумер, число

Номоканонъ — номоканон

Нонче, нонѣ — нині, тепѣр, зараз

Нора — нора, (вовча, лисича, гадюча) — скóта

Нордъ — північ, сівер; горівий вітер, горішний, нóрд

Норичникъ, рос. Scrophularia aquatica L. — ранник; S. nodosa L. — підтінник, ранник, смовдь, семисільник

Норка, з(ь)в. Mustela lutreola — нірка

Норма — нóрма, правило

Нормальный — нормальний

Норовить — 1) гнүти; 2) шукати о́казіі, причѣпки, гонобіти

Норовъ — нóров, звичай. — Лошадь съ норовомъ — норовистий кінь

Норокъ, з(ь)в. Mustela nivalis — ласка, ласиця

Носатый, носастый, носачъ — носатий, носаль, носач

Носатикъ — д. Долгоносикъ

Носилки — нóші, (похоронні) — мари

Носильщикъ — носій, носільник ношак
Носить, ся — носіти, ся і д. **Нести 1 і 3.** —
Носить имя, названіє — зватися. — **Но-**
сится слухъ, молва — чутка, пого-
 лоска йде
Носка — носіння, ношення
Носкій, ая — 1) місний, а; 2) несючка (курка)
Носовой — носовий, до носа (хустинка)
Носокъ — 1) носик; 2) карпетка, карпітка,
 шкарпетка
Носорогъ, Rhinoceros — носоріг, носоріжець
Носороговий — носоріжний, носороговий
Носъ — ніс, (здр.) — носик, носичок. —
Вздёрнутый носъ — кірпа, кірпатий
 ніс. — **Драть носъ** — кірпу гнати. —
Носъ получить — облизня пиймати
Нотариусъ — нотаръ
Нота — нота. — **Класть на ноты** — заводити
 в ноти
Нотный — нотовий
Ночвы — ночви, ночовки, ваган(к)и
Ночевальщикъ, ночлежникъ, ца — ночліж-
 ник, нічліжанин, нічліжанка
Ночеваніє, ночлежъ — ночування, нічліг
Ночевать — ночувати
Ночесь — учорашньої ночі, тієї ночі, ту
 ніч
Ночлежный — нічліжний
Ночникъ — каганець, нічний
Ночной — нічний, нічний
Ночная красавица, рос. Hesperis matrona-
lis L. — вечірнійці душисті, **H. tristis**
L. — нічна, вечірня доба
Ночь — ніч, (здр.) — нічка, (ласк.) — ніченька,
 — Доби ночі: (10 годин) — перші
 півні, (12 годин) — другі півні, (дві
 години) — треті півні. — **Воробьиная**
ночь — горобина ніч. — **Тёмная ночь,**
глухая ночь — глупа ніч. — **Ночью** —
 у(в)ночі, нічної доби, нічною добою.
 — **Въ ночь подь...** — проти ночі...
Ноша — ноша. — **Ноша дровъ** — оберімок дров
Ношеніє — носіння, ношення
Ноябрь — ноябрь, листопад
Нравиться — подобатися, до сподоби, до
 вподоби бути
Нравоописание — опис звичаїв, побуту
Нравоучитель — моралістк(а)
Нравоучительный — повчаючий
Нравоученіє — наука, повчіння
Нравственность — моральність
Нравственный — моральний
Нравъ — 1) норов, вдача, натура; 2) зви-
 чай
Ну — ну, нуж, отож. — **Ну его!** — цур йому!
 — **Ну вотъ онъ и говоритъ** — отож
 він і каже
Нужда — 1) потреба. — **Нужды нтъ** — байдуже,
 дарма, ні гадки, і гадки мало,
 сількись; 2) нужда, нестаток
Нуждаться — нуждатися, потребувати (чо-
 го), терпіти нужду, бідувати
Нужникъ — паскудник, відхідник, до вітру
Нужный, нужно — потрібний, но, треба, тра.
 — **Очень нужно дѣло, письмо** —
 пильне діло, пильний лист
Нука, нуко! — а ну, а ну но, а ну лиш! ну
 лишень!

Нукать — нукати
Нумерация — нумерація
Нумеровать — перезначати, нумерувати
Нумеровка — перезначка, нумерування
Нутникъ — поганяйло
Нутрець — нутрець, нутряк
Нутро, нутрь — нутро, середина. — **Не по**
нутру — не до смаку, не до вподоби
Нутряной — нутрянний, серединний, серед-
 ковий
Нынѣ, нынче — тепер, тепера, тепереньки,
 теперечки, нині, ниньки
Нынѣшний — нинішній, теперішній
Нырнуть, нырять — пурнути, (в)пірнути,
 пориннути, пуринати, поринати, (на
 перебії) — на віринки
Нырокъ, пт. Mergus albellus — нирець,
 пурнікоза, пірнікоза
Ныряніє — пу(о)ринання, впірнання
Нырятель — пурнач
Ныть — нити
Нытьѣ — ниття
Нѣга — пестощі, пестіння
Нѣгдѣ — нігде, ніде, десь
Нѣдро — надро, лоно
Нѣженіє — пестування, голубління, ні-
 ження
Нѣженка — пестун, пещений, пестя, мазун,
 мазунчик, мазуха, мазушка
Нѣжить, ся — пестити, ся, пестувати, го-
 лубити, ніжити, ся
Нѣжничать — ніжитися, панькатися
Нѣжность — ніжність
Нѣжный — ніжний, тендітний
Нѣкій — якийсь, хтось
Нѣкогда — колись. — **Бывшій нѣкогда** —
 колишній
Нѣкоторый — 1) якийсь; 2) де-який, де-кот-
 рий, денякий, ин-котрий
Нѣкто — хтось
Нѣмецкій — німецький. — **Нѣмецкая земля** —
 німеччина. — **Нѣмецкій инбирь, рос.**
Arum maculatum L. — козяча бо-
 рода
Нѣмецъ — німець, німчин, (здр.) — німчик,
 (зневажливо) — німчур, (мн.) — нім-
 ці, (зб.) — німота
Нѣмка — німка, німке(й)ня
Нѣмой, нѣмо — німий, німо, безріка, нім-
 тур, німтура
Нѣмота — німота
Нѣмотствовать — німувати
Нѣмѣть — німіти
Нѣсколько — кільки, кілька, скільки,
 скількись, де кільки; тріхи. — **Нѣ-**
сколько больше 10 — кільканадцять.
 — **Нѣсколько десятковъ** — кількадесять
Нѣту, нѣтути — нема, немаючи
Нѣтъ — 1) нема, не має, біг-ма, (грубо) —
 чорт-ма(є), кат-ма. — **Нѣтъ времени** —
 ніколи, нема часу. — **На нѣтъ сошелъ**
 — звівся, перевівся ні на що; 2) ні,
 ба ні!
Нѣчто — 1) щось; 2) де-що
Нѣшто — хіба, або
Нюханіє — нюхання
Нюхательный — нюхальний. — **Н. табакъ**
 — табака, (здр.) — табачка

Нюхатель — нюхач, нюхар(ь)
 Нюхать, нюхнуть — нюхати, нюхнути, (по вітру) — вітріти, нюшити
 Нянинь, нянькинь — няньчин
 Нянька, няня — нянька. — Нянькою быть,

служить — нянькувати
 Няньчить, ся — няньчити, пестити, пестувати, бавити; панькатися, цяцькатися

О.

О, обо, обь — 1) об, на. — Обь эту пору — під цю пору. — Рука обь руку — рука в руку, поруч; 2) про, за; 3) на, з. — О четырех ногах — на чотирох ногах

Оазь, оазись — оаз, оазис

Оба, обоихъ, обѣ, обѣихъ — обидва, обидві, обидвох, обоє, (здр.) — обойко, обох. — Обѣими руками — обомá, обидвома руками, обіруч. — Смотри въ оба — гляди, бережись, візьми очі в руки, оглядайся на задні колеса

Обабить, ся — 1) оженіти, одружити, ся; 2) збабіти, збабитися

Обабокъ, гриб *Boletus scaber* Bull. Rdh. — бабка

Обагрить, обагрять, ся — почервоніти, червоніти, ся. — Обагрить кровью — покривавити, окровіти, скривавити

Обанкрутиться, обанкручиваться — збанкрутувати, банкрутуватися

Обаять — заворожити, чарувати, чарою чарувати, зачарувати

Обаяние — зачарування, очарування, чари, заворожения

Обаятельно — чарівно, заворожливо, чаруючо

Обаятельный — заворожливий, чарівний, чаруючий

Оббѣгать, оббѣгать, оббѣжать — 1) оббігати, оббігати, обгасати, обганяти, (зазираючи скрізь) — обнікати; 2) обганяти, випережати, обігнати, віпередити

Обваживать — 1) обводити; 2) обвозити

Обваливать, обвалить, ся — обвалювати, обсипати, обвалити, обсіпати, ся

Обваливать, обвалять, ся — викачувати, викачати, ся

Обваль — 1) обвалення, обвал, завала; 2) провалля

Обваривать, ся — обварювати, опарювати, ся

Обварка — опарення, опар

Обварной — обварений, опарений

Обвострить, ся — загострювати, загострити, ся

Обващивать, обвощить, ся — навощувати, навощити, ся

Обведение — обгородження, обведення, оточення

Обвезти — обвезти

Обвернуть, обвертывать, ся — обгорнути, обвинути, обгортати, обвивати, завивати, ся

Обвертка — 1) обгортання, обвивання; 2) обгортка, окладинка; 3) (бот.) —

окріва, *Involucrum*
 Обвести, обводит — обвести, обводити
 Обветшавать, обветшать — старітися, зі(по)-старітися, спорохніти, потрухти

Обветшалость — зістарілість

Обвивать, обвить, ся — обвивати, оповивати, обвити, оповити, ся

Обвивка — завивання

Обвинение — обвинувачення, обвинування, оскарження, обвинувачування, винувачення

Обвинитель, ница — обвинитель, ка, обвинуватель, ка, винитель, ка, обвинувач, ка; позивальник, ця

Обвинительный — обвинувальний. — О. акт — акт обвинувачення

Обвинить, обвинять — обвинуватити, обвинити, виняти, обвинувачувати, винуватити; оскаржити, оскаржувати; закінчити, закидати (кому що)

Обвиняемый — винимий, оскаржений

Обвиненный — обвинувачений, винуватець

Обвислость — обвіслість

Обвислый — обвіслий

Обвиснуть — обвіснути, пообвисати

Обводь — обвід

Обвозить — обвозити

Обволакивать, обволочь — 1) обволікати, обволікти; 2) заволікати, заволікти

Обворование — очарування, заворожения

Обвораживать, обворожить — очарувувати, очарувати, зачарувати; ману пускати, напускати

Обворожительный — чарівний, чаруючий

Обворовать, обворовывать — обікрасти, обкрасти, обкрадати

Обвороженный — очарований, зачарований

Обвыкать, обвыкнуть — звикати, звикнути, привычаться, оговтатися, вговтатися

Обвѣвать, обвѣять — обвивати, обвіяти

Обвѣнчать, ся — звінчати, ся, повінчати, ся, шлюб взяти, на рушнику стати

Обвѣсь — недовіга

Обвѣтривать, -рить — обвітряти, -рити

Обвѣшивать, ся — 1) обвішувати, пообвішувати, ся; 2) обважувати, обважити, не доважувати, не доважити

Обвѣщать, обвѣстить — обвіщати, оповіщати, обвістити, оповістити

Обвязка — об'язка, зав'язка

Обвязывать, ся — обв'язувати, ся

Обвяливать, обвялить — в'яліти, обв'яліти

Обгадить, обгаживать, ся — обгидити, обпаскудити, обкаляти, обгиджувати, обпаскуджувати, ся і т. д.

Обгонять, обогнать — переганяти, випере-

жати, перегнати, випередити

Обгибать, обогнуть — обгинати, обігнути

Обглаживать, обглодать — обгризати, обгризти

Обглаживать, обгладить — обглажувати, обгладити

Обглядывать, обглядеть — обглядати, обглядити

Обгнивать, обгнить — обгнивати, обгнити

Обгорать, обгореть — обгорати, обгоріти, опалятися, опалітися

Обгорелый — обгорілий, опалений

Обгрызать, обгрызть — обгризати, обгризти

Обгрызок — недогризок

Обдавать, обдать, ся — обливати, облити, ся. — **Обдать паром** — обпарити, ошпарити, опарити. — **Обдало жаром** — в жар кинуло. — **Обдало холодом** — мороз проняв

Обдаривать, обдарить — обдаровувати, обдарувати

Обдёргать, обдёргивать, ся — 1) обсмикати, обсіпати, обшморгати, обсмикати, обсіпувати, обшморгувати, ся, (пір'я, волосся) — обскубіти, обскубувати, ся, (гилочки) — обчухрати, обчухрувати, ся; 2) осмикатися, підтикатися, осмикатися, підтикатися

Обдирало — здірщик, здірця, драпіка, дерун, дерилюд, сіпака

Обдирательство — здірство, драпіжство, лупіжство, шарпанья, шарпаніна

Обдирать, ободрать, ся — обдирати, здирати, облуплювати, шарпати, ся, обідрати, обдёрти, зідрати, облупити, обшарпати, пошарпати, ся, (шкуру з вівці або що) — оббілювати

Обдирный (про зерно) — облущений, шеретований

Обдувало — шахрай, дурис(ь)віт

Обдувать, обдуть, ся — 1) обдувати, обдирати, обдуть, ся; 2) дурити обдурювати, зводити і д. **Обманывать**

Обдумывать, обдумать — обдумувати, об(роз)мірковувати, об(роз)рахувувати, обмишляти, розважати, метикувати, обдумати, об(роз)міркувати, об(роз)мізкувати, об(роз)рахувати, розважити, обміслити

Обдумывание — обдумування, міркування

Обдуманый, но — обдуманий, обміркований, но

Обдуманность — обдуманість, обміркованість

Обдѣлать, обдѣлывать, ся — обробити, оправити, управити, повроблювати, повправляти, обробляти, оправляти

Обдѣливать, обдѣлать, обдѣлить, ся — обділяти, обділити, ся

Обдѣлка — 1) оброблювання, оправлення; 2) обробка, оправа; 3) оброблення

Обезглавить, обезглавливать — зітнути, стяти, одтяти, стинати, одтинати голову, (про кількох) — постинати

Обезденежить — вибитись з грошей, з копійки

Обездолить — обездолити, знедолити, с(ь)віт зав'язати

Обеззаботиться, обеззабочиваться — збути-ся, збуватися клопоту

Обеззубить — обеззубіти

Обезлиственить — позбутись лісту, обезлістити

Обезлюдить — вилюднити, обезлюдити, спустошити

Обезлюдить — вилюднити, обезлюдіти, обезлюдіти, ізлюдіти, опустити, спустити

Обезлѣсение — збавлення лісу

Обезлѣсить — збавити лісу, обезлісити

Обезлѣсить — позбутись лісу, обезлісити

Обезкуражить, ся — збентежити, ся

Обезнадѣживать, обезнадѣжить, ся — збавляти, збавити надії, тратити, утратити, стратити надію

Обезображивать, обезобразить, ся — нівечити, понівечити, ся, гідити, огідити, ся

Обезопасить — убезпечити

Обезоруживать, обезоружить — роззброювати, роззброїти, обеззброювати, -роїти

Обезоружение — роззброїння, обеззброєння

Обезпамятеть — стратити пам'ять

Обезпечение — забезпечення, зарука

Обезпечивать, обезпечить, ся — забезпечувати, у(о)безпечати, запобігати, вбезпечити, забезпечити, ся, запобігти

Обезплодить — віяловіти

Обезпокоить, ся — потурбувати, затурбувати, ся

Обезсилить, обезсилить, ся — знесілювати, знесілити, висіляти, вісилити, виснажувати, виснажити, ся

Обезсилить — знесілитися, віснажитися, вісилитися, збезсіліти, захлясти, знемогтіся

Обезсиление — знесилення, ослаба, збавлення сили

Обезславить, обезславивать — ославити, знеславити, ославляти, знеславляти

Обезсмертить — унесмертельнити

Обезумить — збавити розуму

Обезумить — збожеволіти, обезглуздіти, здуріти, одуріти, знавісніти, з глузду зсунутися, стерятися

Обезчестить, обезчещивать — збезчестити, зганьбити, безчестити, ганьбити

Обезьяна, Simia — мálпа, мáвпа, мál(в)почка

Обезьянничать — мал(в)пувати

Обезьянство — мал(в)пування

Оберегатель — охоронець, вартівник

Оберегательство — охорона, стеріження

Оберегать, ся — берегти, ся, стерегти, ся, пильнувати, вартувати

Оберемень — зайти в тяж, завагітніти, завагоніти, стати важкою

Обернуть, обёртывать, ся — 1) д. **Обвернуть**; 2) оглянутися, озирнутися, оглядатися, озиратися; 3) повернутися, повертатися; 4) обернутися, обертатися; 5) перекинутися, перекидатися

Обёртка — д. **Обвёртка**

Обечайка — обичайка (сита)

Обжаловать — оскаржити
Обжалованіє — оскарження
Обжать, обжинать, ся — обжати, обжинати, пообжинати, ся
Обжечь, обжигать, ся — 1) обпекти, обпікати, ся; обпалити, обпалювати, ся, (волосся, шерсть то-що) — обш(с)малити, обш(с)малювати, ся, (окропом або чим рідким гарячим) — о(б)парити, ошпарити, ошпарювали, ся; 2) випалити, випалювати, ся (про цеглу)
Обживать, обжить, ся — обживати, обжити, ся, ожитися, обсидітися
Обжигальщикъ — випалювач
Обжиганіє — обпалювання, випалювання
Обжигъ — опалення, опік, опар, випал
Обжираться, обожраться — обжиратися, обтріскуватися, обжертися, обтріскатися, облопатися, облупитися
Обжора — ненажер, прожора, проїсть, жерун, жеруха, брєвкало, поїдайло, ненаїда, пажера
Обжорливость, обжорство — ненажерливість, пажерливість, обжирство, обжирливість, ненасить, ненаїсність
Обжорливый — ненажерливий, прожорливий, пажерливий, ненажерний, обжі(є)рливий, проїсний, ненаїсний
Обзаведеніє — обзавід. — О. домою — загосподарювання
Обзавести, обзаводить, ся — обзавести, обзаводити, ся, пообзаводитися, (хазяйством) — загосподарюватися, охазяйнуватися, огрунтуватися
Обзирать, обозрѣть — озирати, обзирати, оглядати, переглядати, озирнути, оглядіти, переглядіти
Обзираться — озиратися, оглядатися, оглядуватися
Обзоръ — 1) огляд; 2) оглядання, озирання
Обзывать — узивати
Обивать, обить — оббивати, оббити, побивати, побити, (гвіздками) — ц(ь)в'яхувати, віц(ь)в'яхувати, (шалівкою) — шалювати, вишалювати (дранню для щекотурки) — решетити, решетувати, вирішетувати. — **Обить крылья** — приборкати
Обиваться, обиться (про одєжу) — обтріпуватися, обтріпатися
Обивка — оббиття
Обида — образа, кривда
Обидный, но — кривдний, но, образливий, у(в)разливий, во
Обидчивость — образливість, у(в)разливість, дражливість
Обидчивый — образливий, у(в)разливий
Обидчикъ, ця — кривдник, ця, напасник, ця
Обидѣть, обижать, ся — скривдити, укривдити, окривдити, кривдити, образити, ся, ображати, ся, уражати, ся, обіждати
Обиліє — достаток, роскіш, (листя, овочу) — рясота, ряснота, (снігу) — сніжниця, (сили) — буйність
Обиловать — д. Избыточествовать

Обильность — ряснота, гойність
Обильный, но — рясний, гойний, но, (про насіння) — сім'янистий, то, (про бростки) — броснаний, то, (про ліс) — лісний, лісно, (про з(ь)віря) — з(ь)вірний, з(ь)вірно, (про гриби) — грибний, грибно, (про джерела) — джерелястий, (про мед) — медний, (про траву) — травний, травнистий
Обиноваться, обинуться — д. Колебаться 2
Обиняки — манівці, підхідці (в розмові). — **Безъ обиняковъ** — навростєць, без соромá казка. — **Обиняками** — наздогад, манівцєм
Обирало — здірця, драпіка
Обирательство — здірство
Обирать, обобратить — оббирати, обдирати, обібрати, обідрати, облупити
Обирки — вибірки
Обитаемость — мешкальність
Обитаемый — мешкальний
Обиталище — оселя, житло, жилля, обістя, домівка
Обитатель, -ница — д. Житель, -ница
Обитаніє — мешкання, пробування
Обитать — жити, пробувати, мешкати
Обитель — 1) д. Обиталище; 2) монастирь
Обительский — монастирський
Обиходъ — ужиток, вжиток, обихідка; потреба. — **Для своего обихода** — для власного вжитку
Обиходный — щоденний, повсякденний, потрібний
Обкалывать, обколоть, ся — 1) обколювати, обколоти, пообколювати; 2) обшпільювати, обшпилити, пообшпільювати, ся
Обкапывать, обкапать, ся — обкапувати, обкрапувати, обкапати, ся і т. д., пообкапувати, ся і т. д.
Обкапывать, обкопать, ся — обкопувати, обкопати, ся, пообкопувати, ся
Обкарнать — обчикріжити, обчухрати, приборкати
Обкатить — д. Обкачивать
Обкатывать, обкатать, ся — 1) об'їзжати, об'їздити, ся; 2) обкачувати, викачувати, обкачати, викачати, ся
Обкачивать, обкатить, ся — обливати, обліти, обілляти, ся
Обкидать, обкидывать — обкидати, обкидати. — **Лицо обкидало** — висипало, оприщило, виприщило на виду, обкидало лице
Обкладывать, обложить, обкласть, ся — 1) обкладати, обкласти, ся; 1) обшивати, обшити, ся, (по краях) — облямовувати, облямувати
Обклеивать, обклеить, ся — обклеювати, обліплювати, обклеїти, обліпити, ся
Обклейка — 1) обклеювання, обліплювання; 2) обклєйка
Обковырять — обколупати
Обколачивать, обколотить, ся — оббивати, оббити, пооббивати, ся
Обкормить, обкармливать, ся — обгодувати, обгодовувати, ся
Обкоситься — обкоситися, пообкосьюватися

Обкрадывать, обокрасть — обкрадати, обікрасти, пообкрадати
Обкусывать, обкусать — обкусувати, обкусати
Обкуривать — обкурювати
Облава (мисливське) — облава
Облагать, обложить, ся — 1) д. **Обклады- вать**; 2) облягати, оточати, облягті, оточіти, обступати, обступіти; 3) на- кладати, накласти (податок), оподат- кувати, (митом) — обмітити
Облагодѣтельствовать — багато добра ко- му зробити, облагодіяти
Облагородить, облагораживать — облагоро- дити, облагороджувати, ушляхет- нити
Облагороженіе — облагородження, ушля- хетнення
Обладаніе — володіння, влада, посідання
Обладатель, ница — володарь, посідач, ка, власник ця
Обладать — володіти, обладувати (чим), посідати (що)
Облаживать, облазить — облязювати, обля- зити, вилязювати, вилазити
Облаживать, обладить — обладжувати, об- лагодити, обладити, у(в)ладнати, у(в)порядкувати, у(в)ладнувати
Облако, (здр.) облачко — хмара, хмаріна, (здр.) — хмарка, хмаронька, оболók, оболóчок. — **Перистыя облака** — баранці, молоді
Обламывать, обломать, ся — обломлювати, обломіти, ся
Облапа, рос. Asarum europaeum L. — копи- тень, копитець, копитці, копитняк
Облапить — облапати, обмацати
Облапошивать, облапошить — обдурювати, обдуріти, пошити у дурні, підчи- крижити
Обласкать — обласкавити, обмилювати, при- голубити
Областной — краєвий, крайовий
Область — край, країна, провінція; царина, поле межі. — **Въ области наукъ** — в царині науковій
Облатка — оплатка
Облачать, ся — одягати, вдягати, убирати, убрати, ся
Облачение — 1) одягання, убирання; 2) убір, одѣжа, (церковна) — ризи
Облачный — 1) хмарний, хмурий; 2) хмаро- вий
Облегчать, облегчить — полѣгчувати, піль- гувати, улѣгчувати, полѣгчити, по- пільжити, улѣгчати, ся, лѣгчати, полѣгчати, одлігнути
Облегчение — полѣгкість, полѣгчення, піль- га, полѣкшіння, одліга; улѣкшу- вання, ослаба
Обледенѣть — обмерзнути. — **Обледенѣлый** — обмерзлий
Облекать, облечь, ся — одягати, убирати, одягті, убрати, ся. — **Облечь властью** — надати право, владу
Облетать, облетѣть — 1) облітати, облетіти, вілітати; 2) опадати, обсіпатись, поспадати, пообпадати, обсіпатись

Обливать, облить, ся — обливати, обліти, обілляти, ся; обливатись, заливати- ся (сльозами); проливати (сльози)
Обливание — обливання
Обливина — обáпол, обáполок (крайня дош- ка з балки)
Облизывать, облизать, ся — облізувати, ся, обсмóктувати, облизати, ся, обсмок- тати, ся
Обликъ — облічча, вид, твар
Облинять — полиняти, (про волрсса, пір'я, шерсть) — вілиняти, облізти
Облипать, облипнуть — облипати, обліп- нути
Облиственѣть — покритись листом
Облицевать — облицювати
Обличать, обличить — виказувати, виявляти, доводити, перес(ь)відчувати, пере- с(ь)відчити, виказати, виявити, до- вести; викривати, відкрити
Обличитель, ница — перес(ь)відчитель, ка, виказчик, доказчик, ця, вияв- ляч, ка
Обличение — перес(ь)від, довід, до́каз; ви- явлення, викривання, відкриття
Обличительный — виявлюючий, доказую- чий, викриваючий
Облобызать, ся — поцілувати, ся
Обложение — обло́га, (податками) — оподат- кування
Обложка — обгóртка
Облой — ожелéда, ожелéдиця, о́желедь
Облокачиваться, облокотиться — обпира́ти- ся, спира́тися, обпе́ртися, спе́рти- ся ліктем, ліктями. — **Облокотясь** — обпе́ршись, спе́ршись ліктем
Обломъ — обло́ма
Обломокъ — од(від)ло́мок, уло́мок, ула́мок, віломок, (палиці або що) — цуру- палок, цурпа́лок, оцу́пок, (посуди- ни) — черепо́к, (зб.) — чере́п'я
Облуче́къ — полудрабок
Облупало — ошукáнець
Облупать, облупивать, облупить, ся — об- луплювати, облупіти, ся
Облыгать, оболгать — оббріхувати, оббре- хати
Облыжный — брехливий
Облысѣть — облісіти, вілісіти
Облысѣлый — вілісілий
Облѣзать, облѣзть — облязити, облізати, облізти
Облѣзлый — облізлий
Облѣниться — зледащіти, розледащіти, розлінуватись
Облѣпиха, рос. Hippophæe rhamnoides L. — плоховник
Облѣпить, облѣплять, ся — обліпіти, обліп- лювати, ся
Облюбить — обмилювати
Обмазать, обмазывать — обмазати, вімаза- ти, обмастіти, вімастити, (дьогтем, салом) — обшмарувати, (вапном) — обвапнувати, (вальками глини) — обвалькувати
Обмазка — обма́заня, обма́щення
Обмакивать, обмакнуть — умочати, вмочати, умóчувати, у(в)мочіти

Обмалывать, обмолоть, ся — обмелювати, обмолоти, ся; молоти, вимелювати, вимолоти, ся

Обманно — підступно, ошуком

Обманный — підступний, облудний

Обмануть, обманывать — обдурити, одурити, здурити, піддурити, обманити, оманити, отуманити, ошахрувати, ошукати, у дурні пошити, дурити, обдурювати, обманювати, туманити, отуманювати, підманювати; ошукувати, зводити, піддурювати

Обмануться, обманываться — омилитися, помилитися, оманутися, (іронично) — захопити шилом па́токи, облизня пиймати, омилятися і т. д.

Обманчивость — злудність, облудність, зводність, зрадливість

Обманчивый — облудний, омільний, зрадливий, зводний

Обманщикъ, ца — ошуканець, ошукач, обманник, ця, дурис(ь)віт, ка, облудник, шахрай, баламут, зводник

Обманщикий — ошуканський, обманницький, шахрайський

Обмань — ошуканство, ошукання, шахрайство, ошук, дурис(ь)вітство, облуда, обмана, підмана. — **Обмань чувствъ** — манá, омáна

Обмарать, обмарывать, ся — обкаляти, покаляти, закаляти, ся, обкалювати, ся, позакалювати, пообкалювати, ся

Обмаслить, обмасливать, ся — обмаслити, об(ви)маслювати, ся

Обматывать, обмотать, ся — обмотувати, обвивати, обмотати, обвинути, обвити, ся

Обмахивать, обмахнуть — обмахувати, обмахнути

Обмахнуться — 1) обмахнутися; 2) помилитися

Обмачивать, обмочить, ся — 1) обмочувати, обмочити, пообмочувати, ся; 2) (в)умочати, у(в)мочувати, у(в)мочити; 3) упісювати, рибу ловити, усцикати, ся, упісяти, ся, усцяти, ся

Обмашивать, обмостить, ся — обмощувати, обстелювати, обмостити, обстелити, ся

Обмежевать, обмежевывать, ся — обмежувати, обмежовувати, ся

Обмелѣть — поміліти, обміліти, помілішати

Обмелѣніе — мілина

Обмерзать, обмерзнуть — обмерзати, обмерзнути, обмерзти, пообмерзати

Обметать, обмести — обмітати, обмести, пообмітати

Обметать, обмѣтывать — обкидати, обрубити, обкидати, обрублювати; облямувати

Обметица, обметки (борошна) — обметиця, (чого иньшого) — с(ь)міття

Обминать, обмять, ся — 1) обминати, обмінати, утоптувати, утоптати, обтолочити, ся; 2) проїзжати, проїздити

Обмираніе — замирання, завірлість, умлівання

Обмирать, обмереть — обмирати, зімлівати, умлівати, обмерти, зомліти, умліти

Обмогаться, обмочься — о(ви)дужувати, о(ви)чунювати, о(ві)дужати, о(ві)чуняти, обмогтись

Обмозговать — обмізкувати

Обмокать, обмокнуть — обмокати, обмокнути, ізмокнути

Обмолачивать, обмолотить, ся — обмолочувати, обмолотити, ся

Обмолвиться, обмолвливаться — обмовитися, помилитися в речах, на слові

Обмолвка — помилка в словах

Обморозить, обморазивать — обморозити, обморозювати

Обморокъ — млість, млостя, обмирання, умління, зомління, обморок. — **Падать, упасть въ обморокъ**, — умлівати, омліти, зомлівати, зомліти, обмирати, обмерти

Обмошенничать — ошахраїти, ошахрувати, обдурити, обмахлярувати

Обмундировать — одягнути, вдягнути

Обмучниться — уборошнітися

Обмывать, обмыть, ся — обмивати, обмити, ся

Обмывки (з милом) — мілини, змілини, обмійки, (після миття посуду або що) — помії

Обмыкать — 1) обтіпати (коноплі); 2) обтріпати, обідрати, обшарпати (одежу); 3) оббігати, обгасати

Обмыкаться — обтріпатися, обідратися, обшарпатися

Обмылки — мілини, змілини, обмійки

Обмылокъ — обмілок

Обмѣлить — обчеркнути, обвести крейдою

Обмѣна — заміна, обміна, замін, вимін, проміна, міньба

Обмѣнивать, обмѣнять, ся — обмінювати, вимінювати, замінювати, обміняти, ся, заміняти, ся, виміняти, проміняти, ся

Обмѣнный — замінний, вимінний

Обмѣнь — обмін, вимін, замін, заміна

Обмѣривать, обмѣрить, обмѣрять, ся — обмірювати, обміряти, ся

Обмѣрь — обмір, неомір

Обмягчать, обмягчить — м'ягчити, зм'ягчати, зм'ягчити

Обмякнуть — пом'якнути, зм'якнути

Обнадѣживать, обнадежить — подавати надію, забезпечати, обезпечати, подати надію, забезпечити

Обнажение — оголення, обнаження

Обнажать, обнажить, ся — оголювати, обнажати, заголювати, обголювати, оголити, обнажити, заголити, обголити, ся. — **Обнаженный** — оголений, голий, заголений. — **Обнажить саблю** — віняти шаблю з піхов

Обнародование — оголошення, оповіщення

Обнародывать, обнародовать — оголошувати, оголосити, оповіщати, оповістити, ознаймувати, ознаймити

Обнаружение — виявлення, виява, викриття

Обнаруживать, обнаружитъ, ся — виявляти, викривати, вис(ь)відчувати, виявити, вікрити

Обнашивать, обносить — 1) обнісати, обнести; 2) обношу(сю)вати, обнісати

Обнесение — обгородження, оточення, обнесення

Обнижать, обнизить — знижати, понижати, знизити, понизити

Обнимать, обнять, ся — 1) обіймати, обнімати, обняти, обійняти, ся; 2) обгортати, огортати, обхоплювати, обнімати, обгорнути, обхопити; переймати, переняти. — **Обнять дѣло** — збагнути справу

Обнищать, обнищевать — з'убожіти, з'убожитися, зніщитися, обголіти, перевестись на злидні

Обнищальный — з'убожілий, підупалий

Обнищание — з'убожіння, підупалість

Обнова, обновка — обнова

Обновитель, ница — оновитель, ка, відновитель, ка

Обновить, обновлять, ся — оновити, поновити, відновити, оновляти, поновляти, відновляти, ся

Обновление — оновлення, понова, віднова

Обносить, обнести — 1) обнісати, обнести; 2) обгороджувати, обгородити; 3) обріхувати, обрехати

Обносный — брехливий (про речі)

Обносокъ (одежі) — віноски, лахмання, (обув'я) — шкарбун, (мн.) — шкарбуни, (хутряної одежі) — шкарупіль

Обнюхать, обнюхивать — обнюхати, обнюхувати

Обоброчивать — очиншувувати

Обоброчка — очиншування

Обобщать — узагальнювати, уповсюднювати

Обобщение — узагальнення, уповсюднення

Обогатитель, -ца — збагатитель, -телька

Обогатительный — збагачаючий

Обогатить, обогащать, ся — збагатити, ся, збагатіти, збагачати, ся, багатіти

Обогащение — збагачення

Обоготворение — обожіння, обожування, убожествіння

Обоготворить, обоготворять — обожити, обожати, обожувати, убожествити, убожествляти

Обогрѣвать, обогрѣть, ся — ogrivati, ogriti, зігріти, обігріти, ся

Ободверена — одвірок, одвірки

Ободворъ, у виразі: дворъ обо дворъ — суміжно, двір з двором, двір коло двора

Ободокъ — обідець, обвідка, (у решета) — обичайка

Ободочный — обідковий

Ободрение — заохота, підбадьорення

Ободритель, -ница — заохотник, -ця

Ободрительный, но — ос(ь)міляючий, чо, підбадьоруючий, чо

Ободрать — д. Обдирать. — **Ободранный** — обідраний, обшарпаний, обдертий, (про дерево, щкуру) — облуплений, луплений, обідраний

Ободрить, ободрять, ся — заохотити, підбадьорити, додати духу, сили, відваги, заохочувати, бадьорити, додавати духу і т. д., підбадьорювати, ся

Ободъ, ободокъ — 1) обід, (здр.) — обідець, обідок, (зб.) — обіддя; 2) д. **Ободокъ**

Обоесторонний — обопільний, обосторонний

Обожание — обожування, ревне кохання

Обожатель, -ница — величник, -ниця; закохалець, -нка

Обожать — д. **Обоготворять**; обожувати, божествити; кохати ревне

Обождать — почекати

Обожженный — обпалений, обпечений, (окропом) — обпарений, ошпарений, (про цеглу) — випалена

Обознаться — помилитися, вклепатися

Обозначение — визнана, ознака, визначення, вказівка

Обозначать, обозначить, ся — визначати, означати, визначити, позначити, означити, ся

Обозничий, обозной — обозний

Обозрѣватель — оглядач

Обозрѣвать — оглядати, озирати

Обозрѣние — огляд, перегляд

Обозъ — 1) валька; 2) обоз, табір

Обои — шпалери

Обойма — вірвант, урвант

Обоймица — 1) гніздо (в котрому блок крутиться); 2) обруч (залізний, на пальці, щоб вона не розбивалася, як забивають бабою)

Обоина, (частіше мн.) обоины — жу́желиця

Обойный — шпалерний

Обойщикъ, ца — обивач, ка

Обокъ — обік, збоку, побік

Оболакивать, оболочь — обволікати, заволокіти, обволокти, заволокти

Оболванивать, оболванить — 1) обтісувати, обтесати; 2) дурити, обдурювати, обдурити

Оболгать — обрехати

Оболдѣть — ошаліти, стерятися

Оболочка — 1) д. **Обвертка**; 2) шкірка, шкірочка, плівка, плівка, плінка; поволіка (землі), оболіка, оболінка

Обольститель, -ница — спокусник, -ця, перелісник, -ця, зводитель, -ка, баламут, -ка.

Обольстительный, но — звабливий, во, вабливий, во, привабний, прина́дний, но

Обольщать, обольстить — зваблювати, зводити, знажувати, у(в)лещати, спокушати, принажувати, приманювати, зманювати, підводити, звабити, знадити, у(в)лестити, прина́дити, підвести, спокусити

Обольщение — зваба, приваба, прина́да, прина́жування; ома́на, ма́на

Обомлѣть — зімліти, умліти, обімліти, омертвіти, отерпнути

Обомлѣлый — зімлілий

Обоняние — нюх, нюхання

Обонять — нюхати, чути, (по вітру, про собак) — вітрити, нюшити

Обора — воло́ка, (частіше мн.) — воло́ки
Оборачивать, оборотить, ся — 1) обёртати, оберну́ти, ся; 2) повертати, заверта́ти, поверну́ти, заверну́ти, ся; 3) перекида́тися, перекину́тися
Оборванець, -ваница — обі́рва́нець, обі́рва́нка, обі́дранець, -нка, обша́рпанець, -ка, голодра́нець, голодра́бець, голоколі́нець, ша́рпа́к, -чка, ла́хман
Оборванный — обі́драний, обша́рпаний, обде́ртий, поша́рпаний, голодра́бий
Оборвать, обрывать, ся — обі́рва́ти, ся, обі́дра́ти, обде́рти, ся, обша́рпати, ся, обрива́ти, ся, обдира́ти, ся. — **Оборваться** — уві́рва́тися
Оборвышь — д. **Оборванець**
Оборка — обшівка зі збо́рами
Оборона — оборо́на
Оборонить — оборо́нити
Оборонительный — оборо́нний
Оборонитель, -ница — оборо́нець, оборо́ник, оборо́ница
Оборотень — пере́вертень; відьма́к, вовкула́ка
Оборотливый — меткий, спрі́тний, зру́чний, зворо́тливий
Оборотливость — спрі́тність, зру́чність, ме́ткість
Оборотный — 1) оборо́тний; 2) поворо́тний, зворо́тний; 3) відворо́тний (бік, сторона)
Обороть — 1) оборо́т, обі́г, обхі́д; 2) поворо́т, зворо́т, зворо́тка; 3) відворо́т, ві́ворі́т, ві́воротка
Оборь, оборышь — ви́бірки, бра́к, негі́дь
Обособление — відокре́млення, відокре́млювання
Обособить, обособлять, ся — од(від)окре́мити, відокре́млювати, ся
Обострить, ся — загостри́ти, обгостри́ти, ся
Обочина — 1) бі́к (шляху), обо́чини, (по обидва боки шляху до канави) — бульва́р; 2) баля́си, бі́льця, пору́чина, поро́учні
Обоюдный, но — 1) обо́пільний, но, обосто́ронній; 2) дво́зна́чний, но
Обоюдоострый — го́стрый з обо́х бо́ків
Обоюду — обо́пільно, з обо́х бо́ків
Обпахать, обпахивать, ся — об'ора́ти, об'ору́вати, ся
Обработать, обрабатывать — обробі́ти, обробля́ти
Обработка — обро́блювання, обро́блення, обро́бка, обро́біток
Обравнивать, обра(о)внять — рівня́ти, обрі́внювати, обрі́вня́ти
Обрадовать, ся — зра́дувати, ся, зраді́ти. — **Обрадованный** — зраді́лий
Образец, образчик — взі́р, зразо́к, взоре́ць; шти́б; при́клад, по́каз
Образина — пі́ка, мордя́ка, мацапу́ра
Образки, рос. *Agum maculatum* L. — ко́зяча борода́
Образная — каплі́ця, каплі́чка
Образник — богома́з
Образница — 1) божни́к, божни́ця; 2) каплі́ця, каплі́чка

Образность — о́бразність
Образной — о́бразовий
Образный, но — о́бразний, но
Образование — 1) утво́рення, сформува́ння; тво́рення, формува́ння; 2) ос(ь)ві́та
Образованность — ос(ь)ві́ченість
Образовательный, -но — ос(ь)ві́тний, но; формую́чий, чо
Образованный — 1) ос(ь)ві́чений; 2) утво́рений, сформова́ний
Образовать, образовывать, ся — 1) утвори́ти, ви́робити, сформува́ти, споря́дити, утво́рювати, ви́робля́ти, формува́ти, споряжа́ти, ся; 2) ос(ь)ві́тити, ос(ь)ві́чувати
Образумить, ся — оброзу́мити, ся, схамену́ти, ся, стя́митися, опам'ята́тися
Образумление — навча́ння на ро́зум; опам'я́тання
Образцовый — зразко́вий, взірце́вий
Образчик — 1) зразо́чок; 2) обрі́зок (клаптик тканини то що)
Образь — 1) о́браз, вид, ви́гляд, по́стать, поста́ва, ста́н; 2) спо́сіб, по́бит, чин, ро́б, ма́нір. — **Какимь образом** — я́ким спо́собом, чи́ном, по́битом, ро́бом? як? — **Образь мыслей** — на́прямок думо́к. — **Равнымь образом** — рівно́ж, за́рівно
Обрамить, обрамлять — опра́вити, упра́вити, уста́вити в ра́мці, облямува́ти, (у)оправля́ти, уста́вляти в ра́мці
Обранивать, обронить — губі́ти, упу́скати, згубі́ти, упу́стити
Обратить, обращать, ся — оберну́ти, на́верну́ти, обёртати, на́вертати, ся; пере́йти, перехо́дити (у що). — **Обратить, обращать внимание** — заува́жити, зверну́ти ува́гу, уважа́ти, вва́жати, зва́жати, зве́ртати ува́гу. — **Обратиться, обращатьсь к кому** — (в)уда́тися, зве́рнутися (до ко́го), (в)уда́ритися, ткну́тися, пі́ткну́тися, (в)удава́тися і т. д. — **Обратить вь ничто** — оберну́ти, поверну́ти в ніве́ць. — **Обратиться вь дымь** — зди́мнити. — **Обратиться во что** — перекину́тися, переверну́тися (чим). — **Обратиться вь бѣгство** — кину́тись, пу́ститись на́втіки, на́втікача́. — **Обращатьсь сь кѣмь** — пово́дитися, обі́ходитися, (полі́тично) — полі́тикува́тися, (знева́жливо) — по́неві́ряти. — **Обращатьсь вокругь** — оберта́тися на́вколо, коло чо́го, на́вругі́, колува́ти
Обратно — наза́д, поворо́тьма́, на́відворі́т, на́вспа́к
Обратный — поворо́тний, зворо́тний, відворо́тний, ві́ворі́тний
Обращение — обёрта́ння, поверта́ння, на́верта́ння (на ві́ру), зве́рта́ння (до ко́го), обёрта́ння, пере́хід (у що), обі́г обхі́д, оборо́т (монети). — **Обращение сь кѣмь** — пово́дження
Обревизовать — обревізува́ти, обревизува́ти
Обрекать — при́знача́ти, при́ріка́ти, ви́ріка́ти

Обремененіє — обтяження
 Обремененный — обтяжений
 Обременительный — обтяжливий, сутужний, сутяжний
 Обременить, обременять — обтяжити, обнатужити, обтяжати, тяжити
 Обреченіє — призначення, приречення, осуд
 Обривать, обрить, ся — обголювати, обголити, ся
 Обрисовать — обрисувати, обрисовувати, обмалювати, обмальовувати
 Оброкъ — чинш
 Обросить — занехати, занехати, занедбати
 Обростаніє — поростання, обростання
 Обростать — обростати, обрости
 Обротъ — обротъ, обротъка
 Оброчный — чиншовий
 Обрубать, обрубить — 1) обрубувати, обрубати, (гилля) — обтинати, обтяти; 2) обрублювати, обрубити
 Обрубокъ — оцупок, утинок, обрубок, (грубий) — колода, колодка, (тонкий) — оцупалок, цурпалок, цурупалок
 Обрубъ — цямрина, цебрїна, зруб
 Обругать — віляяти, наляяти, обляяти, (дуже) — ошпетити
 Обрусить — обрусити, обмосковити, обкацапити
 Обрусьть — обрусити, обмоскалится, змосковитися, обкацапитися
 Обручальный — заручний. — Обручальное кольцо — обручка. — Обручальный обрядъ — заручини
 Обручать, обручить, ся — заручати, заручити, ся, рушникі подавати, засватати, ся. — Обрученый, ая — заручений, засватаний, на
 Обрученіє — заручини, обручини
 Обручикъ — обручик, (біля замка) — дужка
 Обручь — обруч
 Обрушивать, обрушить, ся — 1) валити, повалити, завалити, обвалияти, ся; 2) про(за)валювати, про(за)валити, ся; 3) окошитись, напастись, вдарити на кого
 Обрывать, ся — обкопувати, ся
 Обрывать, оборвать, ся — 1) обривати, обриватися, (листя, гилочки) — чухрати, обчухрувати, обчухрати, (знизу) — пасинкувати; 2) уривати, увірватися
 Обрывистый — крутий, спадистий, прикий
 Обрывокъ — уривок, (здр.) — уривочок
 Обрывъ — круча, зарва, провалля, урвище, бескет, бескеда
 Обрызгать, обрызгивать — оббризкати, обприскати, обхлюпати, обляпати, оббризкувати, ся; обкапати, ся (воском)
 Обрѣзанецъ — обрізанецъ
 Обрѣзаніє — обрізання
 Обрѣзать, обрѣзывать, ся — обрізати, обкраяти, обрізати, обрізувати, обкраювати, ся, (потроху) — обчікати, обчикріжити, обчікувати, обчикріжувати

Обрѣзокъ — окрайка, окрайок, окравок, (маленький) — обрізок, обрізочок
 Обрѣзной — обрізаний, обтятий, обкраяний. — Обрѣзная земля — одрізана, одмежована земля
 Обрѣзь — 1) край, беріг; 2) ніж, різак; 3) переріз, зрізок, шаплик, ширитвас. — Въ обрѣзь — без лишку, як утяв, без зайвини
 Обрѣсти, обрѣтать, ся — знайти, знаходити, ся
 Обрѣтеніє — знайдення, знахід, відкриття
 Обрюзглость — одутлість
 Обрюзглый — одутий, одутлий, одутливий
 Обрюзгнуть — одутлитися
 Обрюхатѣть — зачереватити, заваготити, зробитись череватим
 Обрядный — обрядовий
 Обрядъ — обряд, звичай, чин
 Обсадить, обсаживать — обсадити, обсажувати, пообсажувати
 Обсаливать, обсалить, ся — обсалити, обсалювати, вьялозити, заялозити, ся
 Обсасывать, обсосать — обсмоктувати, обсмоктати
 Обселить, обселять, ся — оселити, осадити, оселяти, осажувати, ся
 Обсерваторія — з(ь)віздарня, обсерваторія
 Обсервационный — обсерваційний, наглядний, (про військо) — чатовий
 Обскабливать — обскромджувати, обстругувати
 Обскакивать — випереджувати (конем), переганяти
 Обставить, обставлять, ся — обставити, обстановити, обставляти, обстановляти, ся, (риштованням) — обриштувати
 Обстаивать — обстоювати кого, стояти за кого, заступатися за кого, заступитися
 Обстановка — обстано́ва, обста́ва
 Обстоятельность — докля́дність
 Обстоятельный, но — 1) докля́дний, но; 2) статі́чний, но
 Обстоятельство — обста́вина, обста́ва, око́личність.
 Обстрагивать, обстрогать — обстругувати, обстругати
 Обстраивать, обстроить, ся — оббудовувати, оббудувати, пооббудовувати, ся
 Обстрачивать, обстрочить, ся — обстебновувати, обстебнувати, ся
 Обстрѣливать, ся — обстрілювати, ся
 Обступать, обступить — обступати, облягати, обступити, облягти, отчіти
 Обсудить, обсуждать — обміркувати, обміслити, обметикувати, розважити, обмірковувати, обмишляти, обговорити, обговорювати, (на раді) — обрідити
 Обсужденіє — обміркування, обговорення, обмисел, розсуд, обрада
 Обсушивать, обсушить, ся — обсушувати, обсушити, ся
 Обсчитать, обсчитывать, ся — облічити, облічувати, обчислити, -сляти, ся

Обсылать, обослать — обсилати, обіслати, розсилати, розіслати
 Обсыпать, обсыпать, ся — обсипати, обсіпати, ся
 Обсыхать, обсохнуть — обсихати, обсохнути, (зверху) — присихати, присохнути
 Обсѣвать, обсѣять, ся — обсівати, обсіяти, ся
 Обсѣвки — вісівки
 Обсѣвокъ — обсів, óгріх
 Обсѣдать, обсѣсть — обсідати, обсісти
 Обсѣкать, обсѣчь, ся — обсікати, обсікти
 Обсѣменить, обсѣменять, ся — засіяти, засівати, ся
 Обсѣчка — обсікання, обтинання
 Обтаивать, обтаять — обтавати, обтанути
 Обтачивать, обточить — обточувати, обточити
 Обтекать, обтечь — обтікати, обтекти
 Обтереть, обтирать, ся — обтерти, обтирати, ся
 Обтесать, обтёсывать, ся — обтесати, обтісувати, ся
 Обтеска — обтісування
 Обтирать — обтирати
 Обтирка — 1) обтирання; 2) стірка (ганчірка)
 Обтыкать, обтыкать — обтикати, обстромлювати, обтікати, обстромити
 Обтягивать, обтянуть, ся — обтягати, обтягти, обтягнути, ся
 Обтяжка — обтягання. — Въ обтяжку — тісно, в обхвѣт, як обліпло
 Обтяжной — обтягнутий, обтягнений
 Обувальный — взувальний
 Обувание — обування, у(в)зування
 Обувать, обути, ся — обувати, з'обувати, у(в)зувати, назувати, обути, з'обути, взути, назути, узуті, ся
 О'бувь — обув'я, обуття, (в)узуття
 Обугливать, обуглить — обпалювати, обпалити на вугіль; ся — братися, взятися вуглем
 Обуза — клóпiт, глоба́, тягар(ь), тягота́, моро́ка
 Обуздать, обуздывать — 1) загнuzдати, загнuzдувати; 2) вгамувати, приборкати, втихомирити
 Обуздание — загнuzдання, вгамування
 Обуревание — збу́рення, звору́шення
 Обуревать — кидати, ве́ргати, вихри́ти, збу́рювати; ся — зруша́тись, вихри́тись, збу́рюватись. — **Корабль обуреваютъ волны** — хвилі кидають кораблём
 Обу́тый — обу́тий, з'обу́тий, у(в)зу́тий, озу́тий
 Обусловить — обумовити, обста́вити умо́вами. — **Обусловленный** — обумовлений, обста́влений умо́вами
 Обусловливаться — бу́ти залéжним, залéжати (від чого)
 Обухъ — óбух, на́довбень. — **Плетью обуха не перешибёшь** — головою му́ра не проб'еш

Обучать — нау(в)чати, нау(в)чити
 Обучаться (чему) — учитися, навчитися (чого)
 Обучение — навчання, нау́ка
 Обуять — обхо́пити, опанува́ти
 Обхаживать, обходить — обхо́дити, обходити, ви́ходити
 Обхаркать — обха́ркати, понаха́ркувати
 Обхватить, обхватывать — обхо́пити, обхо́плювати
 Обхватъ — обі́йма, обі́ймище, обі́ймиця
 Обходительность — приві́тність, у(в)ві́чливість, зви́чайність
 Обходительный — приві́тний, зви́чайний, у(в)ві́чливий
 Обходить, обойти — 1) обхо́дити, обі́йти; 2) обмина́ти, обмина́ти
 Обходиться, обойтись — обхо́дитися, пово́дитися, обі́йтися, поведі́тися
 Обходный — обхі́дний
 Обходъ — 1) обхі́д, об'ї́зд, об'ї́здка, обмінка; 2) обхі́д, дозо́р, ва́рта
 Обхождение — пово́дження
 Обчесать, обчесывать — обчеса́ти, обчісувати
 Обчистить, обчищать, ся — обчі́стити, обчища́ти, ся
 Обшаривать, обшарить — обшу́кувати, обшукати, ни́шпорити, ви́нишпорити
 Обшелушить — облúщити, (у млині) — обшеретува́ти
 Обшивать, обшить — обшива́ти, обші́ти, (краї одежі) — облямо́вувати, облямува́ти, (торочками) — обторо́чувати, обторо́чити
 Обшивка — 1) обшива́ння; 2) обші́вка, лі́штва, ля́мівка
 Обшивки — ро́звальні, залу́бні са́ни
 Обшивной — облямо́ваний, обші́тий
 Обширность — обші́рність, простóрість, розлéглість
 Обширный, но — обші́рний, но, обші́ро, простóрий, ро, розлóгий
 Обшлагъ — закарва́ш, карва́ш, вило́га, (на сорочці) — чо́хла, чохла́ця
 Общаться — спілкува́ти, ся; води́тися, зна́тися, товаришувати
 Обще — спі́льно, вкупі́, гурто́м, разо́м
 Общедоступный — за́гально(до)присту́пний
 Общежитіе — товарі́ське, спі́льне життя́; спі́льне помешкання́; бу́рса
 Общежительный — товарі́ський, бра́тський
 Общение — спілкува́ння, товаришува́ння, знóсини. — **Имѣть общение** — ма́ти знóсини, ма́ти щось спі́льне (з ким)
 Общенародный — за́гальний, цілонаро́дний
 Общепольный — за́гально-кори́сний
 Общественникъ — грома́дянник, суспі́льник; прихі́льник грома́дськості
 Общественность — грома́дянськість, грома́дськість
 Общественный — грома́дянський, грома́дський, суспі́льний, товарі́ський
 Общество — грома́да, грома́дянство, това́риство, суспі́льство. — **Общество церковное** — бра́тство. — **Общество знакомыхъ** — това́риство, компа́нія, бе́се-

да. — Ученое общество — наукове товариство

Общеупотребительный — загальновживаний

Община — громада, мир

Общинный — громадський, мирський

Общипывать — общі(і)пувати, обскубувати

Общительный — товариський, компанійський

Общий — спільний, загальний, гуртовий, сумісний, сукупний

Общикъ, ца — спільник, сумісник, ця

Общность — спільність

Объ — д. О

Объединение — об'єднання

Объединитель — об'єднaвeць, об'єднувач

Объединить, объединять, ся — об'єднати, об'єднувати ся

Объективный — об'єктивний

Объект — предмет, об'єкт

Объёмистый — обіймистий, об'ємний, чималий

Объём — об'єм, обсяг; обійма, обіймище

Объёдала, объёдало — дармоїд

Объёдать, ёсть, ся — об'їдати, об'їсти, ся

Объёдки — недоїдки, недогризки, об'їдки

Объёзка — виїжджання, виїзжання

Объёзчикъ — об'їжчик, об'їзчик

Объёздъ — об'їзд, об'їзка, обмінка

Объёжать, объёхать — 1) об'їздити, об'їхати; 2) обминати, обминати, випередити

Объёжать, объёживать — виїзжати, проїзжати, виїздити, проїздити. — Объёженный — виїзжений

Объёзжий — об'їздний

Объявитель, -ница — об'явитель, -ка, оповісник, -ниця, окличник, -ця

Объявить, объявлять, ся — об'явити, оповістити, оголосити, ознаймити, ознаймувати, об'являти, оповіщати, оголошувати, ся

Объявление — оповістка, оповіщення, оголошення, об'явка, оголошка, ознаймування

Объядение — 1) обжерство; 2) самий смак, смакота

Объяснение — пояснення, об'яснення; з'ясування

Объяснить, объяснять, ся — пояснити, об'яснити, з'ясувати, (після непорозуміння) — порозумітися, об'ясняти, ся, з'ясовувати

Объяснительный — поясняючий, вияснючий

Объятие — 1) обіймання, обнімання; 2) обійма, (мн.) — обійми

Объятность — осяжність

Объятный — осяжний

Объять — осягти, обняти

Обыватель — обиватель, мешканець, житель

Обыгрывать, обыграть — 1) обгравати, обіграти; 2) вигравати, виграти

Обыденный — щоденний, звичайний

Обыкать, обыкнуть — звикати, призивчатися, звикнути, призивчатися, обговтатися

Обыклый — звиклий, звичний

Обыкновение — звичай, звичка, поведінка, поведінка. — По свосму обыкновенію — своїм звичаєм. — Сверхъ обыкновенія — над звичай

Обыкновенный, но — звичайний, но

Обыскать, обыскивать — обшукати, обтрусити, потрусити, обшукувати, трусити

Обыскъ — обшукання, трус. — Производящий обыскъ — трусител, трусій. — Брачный обыскъ — шлюбний запис

Обычай — звичай, обічай. — Быть въ обычаѣ — поводитися, вестися. — Для обычая — для звичаю, для годіться. — По обычаю — по звичаю

Обычный, но — звичайний, но, звичаєвий

Обѣгать, обѣжать — 1) оббігати, оббігти; 2) випережати, обганяти, обігнати

Обѣдать, отоѣдать — обідати, пообідати

Обѣденный, обѣдный — обідний, обідний

Обѣднѣть — збідніти, обідніти, збіднішати, з'убожіти, з'убожитися, (трохи) — побіднішати, прибідніти, підупасти. — Обѣднѣлый — збіднілий, з'убожілий, з'убожалий, підупалий

Обѣдня — служба Бóжа

Обѣдь — обід

Обѣливать — оббілювати, оббіліти

Обѣлка — біління, побілка, оббілення

Обѣтъ — обіт, обітниця, зарік. — Давать обѣтъ — обітницю, зарік давати, зарікатися, заректися

Обѣтный — обітний

Обѣщание — обіцянка, обіцання

Обѣщать, ся — обіщати, обіщати, ся

Обязанность — обов'язок, повинність. — Считаю своею обязанностью — маю (або: вважаю) за обов'язок

Обязанный — обов'язаний, повинний, винний

Обязательный — 1) обов'язковий; 2) ввічливий, приємний

Обязательство — з'обов'язання

Обязать, обязывать, ся — обов'язати, обов'язувати, ся, повинитися, помінитися, взяти на себе, накладати (на кого) обов'язок. — Онъ обязанъ — він повинен

Овальность — овальність, закруглість, яйцеватість

Овальный — овальний, закруглий, яйцеватий

Оваль — овал(ь)

Овдовѣлый — овдовілий, повдовілий

Овдовѣть — овдовіти

Овень — (церк. слв.) баран; (астр.) баран (співзір'я)

Овершивать — вивершувати

Овершье — верх

Овесъ, рос. Avena sativa L. — овес, (р. від. — вівса)

Овечій — овечий. — Овечье мясо. — овечина. —

Овечій мѣхъ — смушок, смушки. —

Овечье стадо — отара. — Овечье ру-

нышко, рос. *Anemone sylvestris* — білий сон, біла кúряча сліпотá. — Овечья трава, рос. *Festuca ovina* L. — тонконіг, щapéць. — Овечій хлѣвъ — кошара

Овечка — овéчка, бíря, бíрька, (стрижена) — стріжка

Овинь — сушарня (на збіжжа)

Овладѣвать, овладѣть — опанóвувати (кого, що), осягáти, посідати (що), огортáти, опанувáти, осягну́ти, посісти, заволодіти, обгорну́ти. — Имь тоска овладѣла — його́ туга посіла

Оводь, ком. *Oestrus* — дрік, (р. дроку), óвід (р. овода), гедз(ь)

Овощникъ, ца — огорóдник, ця

Овощь — óвоч, гóродина, (приправа до страви) — зілля, зеленіна

Овощный — овочéвий, горóдинний

Оврагъ, (здр.) овражекъ — яр, (здр.) — ярóк, (поб.) — ярúга, (неглибокий) — перерок, (що поріс лісом) — байрák, байрачóк, (степовий) — бáлка, бáлочка, (з положистими берегами) — вибалок, перекáт, (з крутими) — провáлля

Овражистый — яркуватий

Овсяникъ — вівсяник

Овсяница, овсянишникъ, рос. *Festuca elatior* L. — мітліця

Овсянка, пт. *Emberiza hortulana* — жовтобрушка, жовтогрудка

Овсяный — вівсяний. — Овсяная солома — вівсянка, вівся́ниця. — Овсяный кисель — жур, джур

Овца — вівця, (менше року) — ягніця, ягнічка, (одного року) — ярка, (трох років) — мáтка, (з стоячою вовною) — штимува́та вівця, (неплідна) — штіря, (дійна) — мензэ́рія, (дійна без ягняти) — блекотóра. — Испанская овца — шпáнка. — Крымская о. — крímка. — Силезская о. — шльóнка, шльóнська вівця

Овцеводство — вівчáрство

Овцеводъ — вівчáрник

Овчарка — чабáнка, чабáнська собáка, вівчáрка

Овчарникъ, овчарня — кошара, вівчáрня

Овчарь — вівчáр(ь), чабáн, гайдáрь

Овчарный — кошáрний, вівчáрний

Овчарскій — вівчáрський, чабáнський

Овчина, овчинка — смух, сму́шок

Овчинникъ — чинбáрь, кушнір

Овчинный — смушéвий, смушкóвий, смухóвий

Овшивьтъ — звоші́вити

Огадить, ся — обгі́дити, обпогáнити, опаску́дити ся

Огарки — недóгарки, недóпалки, (заліза) — жу́желиця, жу́жіль

Огарокъ — недогарок

Огибать — обгинáти

Оглавление — óглав, заголо́вок

Оглавь — наголо́вач (в узді)

Оглавлять — писáти, на́писувати заголовки, спісувати зміст

Огласить, оглашать, ся — 1) оголосіти, ясіти, оголошáти, ясува́ти; 2) роз-

лягáтися, ростинáтися; 3) оклікнути, оклика́ти, заповідáти, заповісти (церк.)

Огласитель — оголосітель, оклічник

Огласительный — оголосний, оголошуючий

Огласка, оглашение — оголоска, óглас, яса́, (в церкві) — óклик, заповіддя. — Пустить въ огласку — розгóлосіти, роздзвоніти

Оглобелый — голóбельний

Оглобля — голóбля, оголóбля

Оглодокъ, оглодышъ — огрізок, маслák

Оглохнуть — оглу́хнути, поглу́хнути

Оглупѣть — одуріти обезглу́здіти, обарáніти, отетеріти

Оглушать — глушіти, оглушáти, приголомшувати

Оглушение — оглу́шення, приголомшення, приголомшування

Оглушительный — оглу́шливий, приголомшуючий

Оглядка — оглядáння, ози́рання. — Безъ оглядки — не огляда́ючись, не озира́ючись

Оглядывать, оглядѣть, ся — оглядáти, огляну́ти, оглядіти, озира́ти, ози́рну́ти, ся

Оглядѣться — огляді́тися, схамену́тися

Огневидный — вогнюва́тий

Огневой — вогневій

Огнедышущій — вогнедішучий, вогнежерлий. — Огнедышущая гора — огнепáльна, вогнева́ гора

Огненный — вогня́ний, вогне́нний

Огнепоклонникъ — вогнехва́лець, вогнепоклóнник

Огнепоклоннический — вогнехва́льський, вогнепоклóнницький

Огнепоклонничество — вогнехва́льство

Огнестрѣльный — огнепáльний

Огнеупорный — вогнетривáлий, огневідпóрний, протипожáрний, протипоже́жний

Огнецвѣтъ, огнецвѣтникъ, рос. *Melampyrum nemorosum* L. — браткі, брат і сестра

Огниво — кресáл, кри́ця

Огнистый — вогні́стий

Оговаривать, оговорить — 1) д. Объяснять; 2) обмовля́ти, ославля́ти, обмóвити, ослáвити

Оговорка — пояснення, застерéження (собі чого)

Оговорщикъ, -ца — набрехáч, -áчка, обмóвник, -ни́ця

Оговорь — обмóва, нагові́р

Оголить, оголять, ся — 1) обголі́ти, заголі́ти, обголюва́ти, ся; 2) ви́голити, ся

Огольть — обголі́ти

Огонь — вогóнь, огóнь, (здр.) — во́гник, багáття

Огораживание — обгорóжування, горóжа

Огораживать, огородить, ся — обгорóжувати, обгорóдіти, ся

Огорклый — згі́ркий, загі́ркий

Огоркнуть — згіркнути
 Огородникъ, ца — горóдник, ця
 Огородничество — городніцтво
 Огородный — горóдний, огорóдній
 Огородъ — горóд, огорóд, (здр.) — горó-
 дець, горóдчик
 Огорошить — ошарáшити, приголóмшити
 Огорчатъ, ся — засмúчувати, жáлю, тúги
 завдавати; прикрости чинити (ко-
 му); в тúгу вдаватися
 Огорчение — прикрість, жáль, гризóта, скор-
 бóта, досáдонька
 Огорчительный — прикий, сумний, кривд-
 ний
 Ограбить — ограбувати, обідрати, зрабу-
 вати
 Ограда — 1) горóжа, огорóжа, (хворостяна)
 — тин, ліса, пліт (дошана) — паркán,
 баркán, діловáння (з паль сторчо-
 вих) — частокіл, (з жердин) — вир'я,
 воріни, (з паль і вузьких доще-
 чок) — палісáд, (така ж тільки грат-
 ча́ста) — штахе́ти; (насипана) —
 о́кіп; 2) за́хист, застúплення
 Ограждать, ся — 1) огорóжувати, ся; 2) за-
 ступáться, захищати, бороніти, ся
 Ограждение — городьба́, городіння; застú-
 плення, за́хист
 Огранивать — обгранжевати
 Ограничение — обмеження
 Ограниченность — обмеженість
 Ограниченный — 1) обмежений; 2) обмежо-
 ваний; 3) недоумкуватий, недотя́м-
 ливий
 Ограничивать, ограничить, ся — 1) обмежу-
 вати, обмежити ся; 2) спиня́ти, спи-
 нити, приборкати, прикоротити
 Огранка — обгранже́ння, шліхува́ння
 Огребать, огрестъ, ся — обгріба́ти, обгреб-
 ті, ся
 Огромный — здоровéнний, здорове́цький,
 величе́нний, величе́зний
 Огрубѣвать, огрубѣть — грубі́ти грубі́шати,
 гру́бнути, за́грубіти, о́гру́бнути,
 зас(ш)корчніти, (про шкуру) — за-
 шка́рубіти, зашка́рубнути, зака́цу-
 біти
 Огрубѣние — огрубі́ння, за́грубі́ння
 Огрызаться — відгриза́тися, об'їда́тися
 Огрыза — сварли́вець, сварли́виця
 Огрызокъ — недо́гризок
 Огрѣвать, огрѣть — д. Обо́грѣвать
 Огузокъ — огу́зок хоз (частина шкури від
 хвоста)
 Огузье — підхві́стя (задня частина в пів-
 шорках)
 Огурецъ, (здр.) огурчикъ, рос. Cucumis sati-
 vus L. — огіро́к, гіро́к огиро́к. (здр.)
 — огіро́чок, огиро́чок, (переспілий)
 — жовтя́к, (молоденький) — пуп'яно́к
 Огуречная трава, огуречникъ, рос. Urtica
 officinalis L. — огіро́чник, огіро́чна
 тра́ва
 Огуречный — огіро́чний, огі(и)рко́вий
 Огустѣвать, огустѣть — густі́шати, згу́сну-
 ти, (про грязь) — тужа́вити, затужа́-
 віти
 Огустѣлый — згу́слий, за́гуслий

Огущать — згу́щувати, згу́щати
 Одарение — обда́рення, обдарува́ння
 Одаривать — д. Обдаривать
 Одверье — одвірок
 Оде́жа, одежда — оде́жа, о́діж, у(в)бра́ння,
 (аби-яка) — оде́жина, (дорога) — ша́ти. —
 Будничная, праздничная одежда —
 оде́жа про бу́день, про с(ь)в'ято.
 — По оде́жкѣ протягивай ножки —
 по своєму ліжку простяга́й ніжку
 Одеревенѣть — одеревеніти, одубіти, дубом
 ста́ти, зака́цубіти, зака́цубнути
 Одеревенѣлость — здеревені́сть
 Одержаніе — отримання
 Одержать, одерживать — одержати, отрі-
 мати, одержувати, отримувати. —
 Одержать, одерживать верхъ — го́ру
 взяти, бра́ти, пере́могти, пере́магати
 Одержимый — опанований, біснува́тий,
 божеві́льний
 Оде́рь — шка́па, шкапі́йка
 Одесную — напра́во, право́руч
 Одинакій — одна́ковий, одна́кий, та́кий
 са́мий
 Одинаковость — одна́ковість
 Одиначка — о(є)дина́чка, о(є)ді́нець. — По
 одино́чкѣ — по оди́нці, на́різно, по
 одному́
 Оди́нехонѣкъ, оди́нь-оди́нехонѣкъ — одні́-
 сі́нький, самісі́нький, оди́н-одні́-
 сі́нький, сам-самісі́нький
 Оди́ннацатый, оди́ннацать — оди́на́дцятий,
 оди́на́дцять, оди́на́дцятро
 Оди́нокій — оди́но́кий, са́мітний, са́мотній
 Оди́ночество — са́мота́, са́моті́на, са́міт-
 ні́сть. — Въ оди́ночествѣ — в са́моті́ні,
 са́мото́ю
 Оди́ночка — о(є)дина́к, о(є)ді́нець, (здр.) —
 оди́нчик, о(є)дина́чка, їдина́чка; са́-
 мі́тник, -ни́ця. — Въ оди́ночку — са́мо-
 то́ю, са́м собі. — По оди́ночкѣ — по
 оди́нці
 Оди́ночный — са́мітний, по́єди́нчий. — Оди́-
 но́чное за́ключе́ние — окре́ма ка́мера
 Оди́нь — оди́н, їде́н; е́диний, са́м, са́мий. —
 Въ одну́ пря́дь — в оди́носта́ль. — Ни
 оди́нь — ні оди́н, жа́ден, жа́дний. —
 Оди́нь на оди́нь — са́м на́ са́м, на
 са́моті́
 Оди́чалый — здича́вілий, здича́лий
 Оди́чать — здича́вити, подича́вити, здичі́ти
 Оди́жды — раз, оди́н раз, ї́дного ра́зу, ї́д-
 ного ча́су. — Вотъ оди́жды — аж
 яко́гось ча́су
 Одна́ко, одна́коже — одна́че, одна́к, але́,
 але́ж-бо, протé, протó, усе́-та́ки
 Однобо́ртный — одно́рядний
 Одновесельный — однове́слий
 Однове́ме́нный, но — одноча́сний, рівно-
 ча́сний, но, ра́зом
 Однове́рный — однове́рний, одної́ ві́ри
 Одногла́вый — одноголо́вий, є́диноголо́вий
 Одногла́зый — одноо́кий
 Одно́годо́къ — 1) одно́лі́ток, ровес́ник; 2) го-
 до́вик, рі́чняк, рі́шняк
 Одно́горбы́й — одно́го́рбий
 Одно́дневный — одноде́нний
 Одно́женство — одно́же́нство

Однозвучіє — однозвучність, одногучність
 Однозвучный, но — однозвучний, одногучний, но
 Однозначащий — однозначний
 Однозначный — одноциферний
 Однозубий — однозубий
 Одноименность — одноімєнність
 Одноименный — одноімєнний
 Одноколка — біда, бідка
 Одноколѣнчатый (бот.) — одноколѣнчастий
 Одноконечный — однокінчастий
 Одноконный — однокінний
 Однокопытный — однокопитний
 Однократный, но — одноразовий, во, один раз
 Однокровный — єдинокровний, крєвний
 Однолепестковый — однопелюстковий
 Однолистый — однолістий
 Однолѣтний — однолітний, однорічний
 Одномѣстный — з їдним сидженням (про поїз)
 Одномѣсячникъ, рос. *Anemone sylvestris* L. — білий сон, біла куряча сліпота
 Одноногий — одноногий
 Однообразіє — одноманітність
 Однообразный — одноманітний
 Однородность — однорідність
 Однородный — однорідний
 Однорукій — однорукий, без рукі
 Одностебельный — одностеблій
 Односложный — односкладовий
 Одноствольный — поєдинчий
 Одностворчатый — одинарний, поєдинчий
 Односторонний — односторонній, однобічний
 Односторонность — о(ї)дносторонність, однобічність
 Односуставный — односуглобий, одноставний
 Одноугольный — однокутний
 Одноухій — одновухий, з одним вухом
 Однофамилецъ — однофам(і)льник
 Одноцвѣтный — однобарвний, одноц(ь)вітний, однастіий, одноколірний
 Одношерстый — одношерстий, однастіий
 Одноэтажный — однопверхий, на їден поверх, на одну осадку
 Одноягодникъ, рос. *Paris quadrifolia* L. — вороне око, хрєст трав, хрещате зілля, натягач, ранник
 Одобрение — ухва́ла, похва́ла
 Одобрять, одобрить — ухваля́ти, ухва́лити, похваля́ти, похва́лити
 Одобрительный — ухва́льний, похва́льний
 Одолень, рос. *Nymphaea alba* L. — латаття жіноче, біле
 Одолжать, одолжить — позича́ти, визича́ти, позичи́ти; помага́ти, запомага́ти
 Одолжаться — призволя́тися
 Одолжение — позі́ка, по́зичка, позича́ння; ла́ска, ми́лость. — Сдѣлай, те одолже́ние — зроби́, зроби́ть, зділай, те ми́лость, будь ла́скав, бу́дьте ла́скаві. — Сдѣлай одолже́ние, скажи — скажи́ на ми́лость
 Одолѣвать, одолѣть — перемага́ти, змага́ти, перемогти́, змогти́, подужа́ти, здо́літи

Одолѣние — перемо́га, подужа́ння
 Одрь — 1) ло́же, лі́жко; 2) ма́ри. — Смертный одрь — смерте́льна постѣля
 Одряхлѣть — зістарі́тися, спорохні́ти
 Одуванчикъ, рос. *Taraxacum officinale* Wigg. T. Dens Leonis Desf. — кульбаба, баранкі, летучки, кульба́ка, ма́ївка
 Одувать, ся — обдува́ти, обдму́хувати, ся
 Одуматься — одума́тися, роздума́тися, схаме́нутися
 Одурачить, одурачивать, ся — о(б)дурі́ти, одурма́нити, затума́нити, обмороче́ти, ся, поші́ти у ду́рні, туману́ пустіти, обдурюва́ти і т. д.
 Одури́къ, рос. *Atropa Belladonna* L. — во́вчі ягоди, по́кшик
 Одурь — (о)дур, ду́рість
 Одурѣть — одури́ти, здури́ти, отетє́рити. — Одурающее средство — о́дур, дурма́н
 Одурѣние — о́дур, одурма́нення
 Одура́ть — дурма́нити, тумана́нити
 Одутловатый, одутлый — одутля́вий, одутлий, опу́хлий
 Одухотворение — вдухо́влення, вдухотво́рення
 Одухотворя́ть — вдуховля́ти, вдухотво́ряти
 Одушевить, одушевля́ть, ся — одушеви́ти, ся, оживи́ти, ся, дода́ти духу, одушевля́ти, ся; оживля́ти, ся, додава́ти, набирати́ся ду́ху
 Одушевление — одуше́влення, оживле́ння
 Одушевленный — одуше́влений, душе́вный, животный
 Одышка, *Asthma* — яду́ха, ди́хавиця
 Одышливый — яду́шливий
 Одышный — яду́шний, ди́хавичний
 Одѣвание — одяга́ння, у(в)бира́ння
 Одѣвать, одѣть, ся — 1) одяга́ти, вдяга́ти, з'одяга́ти, у(в)бира́ти, ся, одягти́, вдягти́, з'одягти́, убрáти ся. — Одѣтый — одя́гнений, з'одя́гнений, убрáний; 2) укрива́ти, укрі́ти, ся
 Одѣлить, одѣля́ть — обді́лити, обділя́ти
 Одѣяло, одѣяльце — укрива́ло, (вовняне) — лі́жнік, ко́вдра, (грубе з ва́лу) — рядно́, рядє́нце, дрюга́нка, (смушеве) — бара́нця
 Одѣяние — одіння, оді́ж, ша́та
 Оже́га, ожо́га — о́пік, опече́не, опале́не (місце)
 Ожегъ — о́жій, о́жог, о́жуг
 Ожерелье — намі́сто
 Ожерельный — намі́стовий
 Ожесточать, ожесточить, ся — оз(ь)виря́ти, ся, оз(ь)вирі́ти, ся, роз'яри́ти, розлю́тити, ся, ви́з(ь)вирі́тися. — Ожесточенный — оз(ь)вирений, розлю́тований. — Ожесточенное сердце — запекла́ душа. — О. битва — завзя́тий бій
 Ожесточение — оз(ь)вире́ння, розлю́чення, запеклі́сть
 Ожесточенность — запеклі́сть, оз(ь)вире́ність
 Ожестѣвать, ожестѣть — шка́рубіти, (за)шка́рубнути, -іти
 Оживать, ожить — ожива́ти, від(од)жива́ти, ожи́ти, віджи́ти

Оживить, оживлять, ся — оживіти, оживляти, ся
Оживление — оживлення, віджива, жвавість
Оживлённый — жвавий (про розмову)
Ожидание — сподівання, сподіванка, ждання, чекання, очікування. — **Въ ожидании** — сподіваючись, чекаючи, ждучи; (про вагітну жінку) — на поступі, на зносі
Ожидать, ся, обождать — ждати, дождати, сподіватися, чекати, очікувати, трі(и)вати, підождати, почека́ти, зачека́ти, потрі(и)вати, затривати
Ожинать, ожать — обжинати, обжати
Озаботить, озабочивать, ся — заклопотати, затурбувати, стурбувати, ся, завдати, завдавати клопоту, клопотати, турбувати, ся, біdkатися, зажу́рити, зажу́рувати, ся. — **Озабоченный** — заклопотаний, затурбований, стурбований
Озадачить — завдати моро́ки, заморочіти, спантеличити
Озарение — осяяння, осяння
Озарить, озарять, ся — осяяти, осявати, ся
Оздоровление — уздоровлення, оздоровлення
Оздоровливать, оздоровить — уздоровляти, уздоровіти, оздоровляти, оздоровіти
Оземь — об зе́млю
Озеро, озерко — о́зеро, озе́рце
Озёристый — озерістий
Озёрный — озе́рний
Озимь — оз(і)имина́
Озимый, озимный — озі́мий, озі́мовий
Озирать, ся — озира́ти, ся, огляда́ти, ся
Озлащать, озлатить, ся — обзолочувати, обзолотіти, ся
Озлить, ся — роз'їстися, распасіюва́тися, (в)узлі́тися, розлютува́ти, ся, роз'я́рити, ся
Озлобить — розлютіти, узліти
Озлобление — злоба́, лю́тість, розлю́чення, злісність
Ознакомить, ознакомливать, ся — обзнайо́мити, обзнайо́млювати, ся, обізна́тися, ос(ь)відчитися, знайо́мити, ся, обізнава́тися
Ознаменование — знак, озна́ка, пам'ятка. — **Въ ознаменование** — на знак, на пам'ятку, в озна́ку
Ознаменовать, ознаменовывать, ся — 1) відзначіти, відзначувати, ся; 2) ознайміти, ознаймо́вувати, ся; 3) вславити, вславляти, ся
Означать, ся — 1) значіти, познача́ти, (дерева) — карбува́ти, (як межові знаки) — кля́чити; 2) визнача́ти, значіти
Ознобить — відморозити
Ознобь — хо́лод, моро́з, дриж
Озолотить — обзолотіти, позолотіти
Озорникъ — бешкетник, шибеник, шибайголова́, пали́вода, гульвіса
Озорница — бешкетниця, колотниця
Озорничать — бешкетува́ти

Озорнический — бешкетницький
Озорничество — бешкетування, пүстощі
Озябать, озябнуть — ме́рзнути, зме́рзнути, зме́рзти
Озяблый — зме́рзлий
Ой ли? — хіба́? чи ж та́к? чи вже?
Оказание — 1) віявлення; 2) подання (помочі)
Оказия — о́казія
Оказать, оказывать, ся — 1) віявити, ви-явля́ти, ся; 2) подава́ти, пода́ти
Окаймить — обве́сти, облямува́ти
Окакаться — обка́кати́ся, обкаля́тися
Окалѣчить, ся — покалі́чити, скалі́чити, ся
Окалина — жу́желиця, ціндра
Окаменѣлость — скамені́лість, скам'яні́лість, ко́стюк; окамені́зна
Окаменѣлый — скам'яні́лий, закам'яні́лий
Окаменѣть — закам'яні́ти, скам'яні́ти
Оканчивать, окончить, ся — кінча́ти, ся, закінчува́ти, скінчи́ти, докінча́ти, докінчи́ти, закінчи́ти, ві́кінчити, ся, (косовицю) — обко́ситися, (молотьбу) — обмоло́титися, (оранку) — об'ора́тися, (помел) — обмоло́тисся, (сійбу) — обсі́ятися, (ярмарок) — пе-реярмаркува́ти, (про що лихе) — пе-реко́їтисся
Окапать — обка́пати
Окармливать, окормить — обгодо́вувати, обгодува́ти
Окарнать — обчикрі́жити
Окатывать, тать — обко́чувати, обкоти́ти
Окатить, ся — обі́лляти, ся, люну́ти (на кого)
Окашивать, окосить, ся — обко́слювати, об-ко́сити, ся
Окаянникъ, ца — окая́нець, окая́нниця
Окаянный — кля́тий, окая́нний, неприка́я-ний
Океанский — океа́нський, окіа́нський
Океань — океа́н, окіа́н
Окинуть глазами — ски́нути, оки́нути о́ком, очі́ма, ози́рнути
Окисание — кі́снення, окиса́ння
Окисать, окиснуть — кі́снути, скиса́ти, скі́снути, проквасні́ти, прокваси́тисся
Окисель — о́кис, о́квас
Окислить, окислять, ся — окі́сли́ти, окисля́ти, ся, квасну́ти, поквасні́ти
Окисление — окі́снення, оквасне́ння
Окислитель — окислі́тель, оквасник, оква́сень
Окись — о́кис
Окладистый — розло́жистий, широ́кий
Окладной — 1) ша́тний; 2) окладні́й
Окладъ — 1) ша́та, (частіше мн.) — ша́ти, опра́ва; 2) окла́д
Оклевать, оклёвывать — обклюва́ти, об-дзьо́бати, обкльо́вувати, обдзьо́-бувати
Оклеветать, оклеветывать — оббреха́ти, наклепа́ти, набреха́ти (на кого), оббрі́хувати, клепа́ти (на кого)
Оклейка — обкле́їння
Оклейщикъ — клеї́льник
Оклеивать, клеить — обкле́ювати, обкле́їти

Окликать, окликнуть — 1) оклика́ти, окли́кувати, окли́кнути; 2) гукати (на кого)

Окликъ — о́клик, гукáння

Око — о́ко

Окно, окошко, окошечко — вікно́, (здр.) — віко́нце, віко́нечко, (поб.) — вікни́ще, (кругле, напр. в церкві) — оболо́нка

Оковать, оковывать — окува́ти, обкува́ти, оку́ти, о(б)ко́увати. — **Окованный** — о(б)ко́ваний, оку́тий

Оковка — обко́вування, оку́ття

Оковы — 1) кайдáни, залізо, пúта; 2) нево́ля, ярмо́, корми́га

Околачиваться — ба́йдики би́ти, байдикува́ти, ве́штатися

Околдование — зачарува́ння

Околдовать, околдовывать — зачарува́ти, зачаро́увати

Околесить — обкружля́ти, об'їзди́ти, виїзди́ти

Околесица, околёсная — банелю́ки, бредня́, тереве́ні

Околица — 1) око́лиця, около́тиця; 2) об'їзд, об'їздка, маніве́ць. — Ѓхать околицею — колувати, їхати манівцями в об'їзд, в об'їздку; 3) цари́на, дільни́ці

Околичность — 1) око́лиця; 2) підхі́дці

Околичный — око́лишній

Около — 1) нао́коло, навко́ло, над'око́ла, округі́; 2) ко́ло, біля́, побі́ля, край, обі́к, побі́к; 3) ко́ло, трóхи, мало не, сли́не

Околоплодникъ (бот.) — насінник

Околополюсный (астр.) — підбігуно́вий

Околосердие (анат.) — осе́рдя, осере́ддя

Околоти́ть — убо́їсько

Околото́къ — около́ток, около́тиця, кутóк, кут

Околото́чный — кварта́льний, кутові́й

Околоу́стие (бот.) — оберё́жжа, колоу́стя, Peristomium

Околпачить — обдурі́ти, поші́ти у дурні́, підве́сти під дурно́го ха́ту

Околь, оковы́шь, оковы́шекъ — око́лиця, око́лля

Окольный — око́лишній, сусі́дній, сумі́жний

Окольные пути — мані́вці

Окольва́ть, окольть — 1) здиха́ти, здо́хнути, одубі́ти, дуба́, да́ти; 2) крижні́ти, кля́кнути, дубі́ти, за́клякнути, за́дубі́ти, оду́бти

Окомёлокъ — дерка́ч, дря(а)па́к, дря(а)па́ч

Оконечность — кінці́вка, кіне́ць, край, рі́жок

Оконница — ра́ма, варца́би

Оконный — віко́нний, вікня́ний, віко́нешний. — **Оконное стекло** — ши́бка. — **Оконный косяк** — лу́тка

Оконопатить — обпаклюва́ти, обшпаклюва́ти

Оконфузить, ся — завда́ти со́рому, осоро́мити, засоро́мити, ся

Оконча́ние — закінче́ння, докі́нчення, скі́нчення, приконе́чча, приконе́ць. — **Предь оконча́ниемъ** — напри́кінці, наприконе́ччі, пе́ред кінце́м

Окончательный, но — о́статочний, ко́нечний но, вкі́нець, укра́й, до кра́ю, до о́станку

Оконченность — вікі́нченість, закі́нченість

Окончина — ля́да

Окопникъ, рос. *Symphytum officinale* L. — живо́кіст, живокі́сть, правокі́ст, ко́столо́м, во́ловий язик

Окопъ — о́кіп, вал, ша́нець

Окорачивать — у(в)коро́чувати, у(в)коро́тити

Окоренѣть — вкорені́тися

Окорокъ — ши́нка, о́кіст, пі́вть

Окоростѣть — за́коро́стявити

Оносмаѣть — за́кошлаті́ти, кудла́тим, па́тлатим зро́битись, за́волоха́тити

Окостенѣвать, окостенѣть — 1) ко́стеніти, за́костені́ти; 2) кля́кнути, за́клякнути

Окостенѣние — за́костені́ння

Окостенѣлость — за́костені́лість, ко́стюк

Окостокъ — о́кіст, о́кісток

Окоченѣть — за́дубі́ти, оду́бти, за́кляк(ну)ти

Окоченѣлость — за́кляклі́сть

Окоченѣлый — за́клякли́й, за́дубі́лий

Окошуриться — окоші́тися

Окраивать, окроить — обкра́ювати, обрі́зувати, обти́нати, обкра́яти обрі́зати, обтя́ти

Окраина — край, око́лиця, бе́ріг

Окрапывать, окрапать — кро́пити, кро́пити

Окрасить, окрашивать, ся — обкра́сити, по́кра́сити, пофарбува́ти, обмалюва́ти, (червоним обчерво́нити, почерво́нити, (синім) — посині́ти, (жовтим) — по́жовті́ти і т. д., кра́сити, обкра́шувати, обмально́увати, черво́нити, сині́ти, жовті́ти, ся і т. д.

Окраска — фарбува́ння, обмально́ування, пофарбува́ння, помалюва́ння, окра́са, по́кра́са, на́маст

Окрестить, ся — 1) охресті́ти, у ві́ру, у хре́ст увести́; 2) ві́хрестити (бага́тьох) — поохре́щувати, пови́хрещува́ти

Окрестность — око́лиця, о́кіл, око́лія, окру́га

Окрестный — око́лиш(ч)ні́й, о́кільний

Окрестъ — навко́ло, нао́коло, округі́, на́вкругі́

Окрещенный — 1) охре́щений; 2) ві́хреще́ний, ві́хрест

Окривить, окривлять — ослі́пити, ослі́плювати (на одне око)

Окривѣть — ослі́пнути, скалі́чити на одне́ око, одноо́ким ста́ти. — **Окривѣ́лый** — одноо́кий

Окрикивать, окрикнуть — погу́кувати, по́гримувати, на́гукати, на́гримати

Окрикъ — гукáння, грі́мання, о́клик

Окристаллизовать, ся — окри́шталюва́ти, ся

Окритиковать — скритикува́ти, осуди́ти, осла́вити, обциркулюва́ти

Окровавить, окровавлять, ся — окріва́вити, за́кріва́вити, скріва́вити, ся, заю́шитися. — **Окрова́вленный** — окріва́влений, за́кріва́влений, скріва́влений

Окропить, окроплять — обкропити, оббризкати, покропити, обкропляти, оббризкувати

Окропленіе — покроплення

Окрошка — холоднік (страва)

Округлить, округлять — вікруглити, обкруглити, викружляти, кругляти, викружляти, викружлювати, кругляти, обкруглювати, обкругляти. — Округлѣнный — обкруглений, вікруглений

Округленіе — закруглення

Округлость — округлість, круглість

Округлый — округлий, круглястий

Округъ — округа, околиця

Окружать, окружить — обкружувати, оточувати, обкружити, оточити, обаранити

Окружіе — окружжа, обід

Окружность — 1) обвід (р. обводу), окружність, коло, обід; 2) округа, кружина

Окружный — окружний

Окрылять, окрылить — окриляти, окрилювати, окрилити

Окрыситься — віз(ь)віритися, наїжитися

Окрѣплый — ствердлий, зміцнілий, стужавілий

Окрѣпнуть — 1) покріпшати, поміцнішати, зміцніти, подужчати, затужавіти, затверднути; 2) поздоровшати; відчерствіти

Октябрь — жовтень, октябрь

Октябрьскій — жовтневий

Окулировать — очкувати

Окулировка — очкування

Окулистъ — окуліст, очний лікарь

Окунаніе — окунання

Окунуть, окунывать, ся — занурити, занурювати, окунути, окунати, ся

Окунь, окунѣкъ, рыба *Perca fluviatilis* — окунь, окуньчик

Окупиться — викупитися, одкупитися, окупитися, оплатитися

Окупъ — вікуп, викупне, окуп

Окуривать, окурить, ся — обкурювати, підкурювати, обкурити, підкурити, ся

Окурка — обкурювання, підкурювання

Окурокъ — недокур, недокурок

Окусать, -сывать — обкусати, обкусювати

Окутать, окутывать — обкутати, затушкувати, обкутувати, затушкювати

Окутка — кутання, обкутування, тушкування

Окучить, окучивать — обсапати, сапати, обсапувати; підгорнути, підгортати

Окучникъ — сапа, сапка

Оладья — оладка

Олеандръ (росл.) — олеандер, *Nerium oleander*

Оледенѣть — закрижніти, зледеніти, зледіти. — Обледенѣлый — закрижнілий, зледенілий

Оледенѣніе — зледеніння, окріження

Оленица — олениця, *Cervus elaphus fem.*

Оленина — оленіна

Олений — оленячий

Олень, *Cervus elaphus*, *C. Tarandus* —

олень, елень

Олень летучій, ком. *Scarabaeus cervus* — рога́ч, рога́ль, розсоха́ч, щипу́н, жук-олень

Олешникъ, олешнякъ — вільшнік, (здр.) — вільшничок, вільшина

Оливка — маслінка

Оливковый — олівковий, олівчаний

Оливковое масло — оліва

Оливный — олівний

Олифа — олія (на краски), покіст

Олицетвореніе — в'особлення, в'особлення

Олицетворять, олицетворить — в(у)особлювати, в(у)особляти, в(у)особити

Олово, *Stannum* — оливо, ц(и)іна, цінь

Оловянный — олів'яний, ці(и)новий, цінований

Олуховатый — йолопуватий

Олухъ — йолоп, бевз

Ольха, рос. *Alnus* — вільха, вільшина

Ольховина — вільшина, вільшинка

Ольховникъ — олішняк, вільшнік, вільшина

Ольховый — вільховий

Ольшанка, пт. *Motacilla* — трясіхвістка

Омачивать, омочить — вмочувати, вмочити, замочити

Омегъ (рос.) — 1) *Conium maculatum* L. — блекотá, сікавка, свисту́ля, вомі́га; 2) *Cicuta virosa* L. — бех, віха

Омела, рос. *Viscum album* L. — омелá, імелá, вимела, йві́лга, шульга́

Омерзительность — огидність, мерзотність

Омерзительный — огидний, мерзений, мерзотний, гидотний, гидостний, мерзос(ь)вітний

Омерзѣніе — огіда, огидь, огидливість, брідкість

Омерзѣть — огиднути, згідитись, остогідіти

Омертвѣлый — замёрлий, змертвілий

Омертвѣніе — змертвіння

Омертвѣть — замёрти, примёрти, змертвіти

Оме́ть — стірта

Оме́тывать, ометать — обкидати, обкидати

Омовеніе — обмивання

Омраче́ніе — охмарення, затьміння, засліплення, туман

Омрачать, омрачить, ся — затемрювати, ся, охмарювати, ся, затемрити, затьмити, ся, охмарити, ся

Омутъ — кру́ча, прі́рва, я́ма, боло́то. — В тихомъ омутѣ черти водятся — ті́ха вода́ берегі́ ломить

Омывать, омыть, ся — обмивати, обмити, ся

Онагръ — осел дикий, онагр

Онанизмъ — малафія, онанізм. — Онанизмомъ заниматься — малафію трусити, глянґ виганяти

Онанисть — трусій, солодій, онаніст

Онъ, она, оно — він, вона, воно

Онѣмѣлый — занімілий

Онѣмѣніе — заніміння

Онѣмечивать, онѣмечить, ся — знімчувати, знімчити, обнімчити, оніме́чити, понімчити, ся

Онѣмѣть — оніміти, заніміти, поніміти

Опавшій — опáлий

Опадать, опасть — 1) опадáти, обсипáтися, облітáти, обпадáти, опáсти, обсі́патися, облетіти; 2) спадáти, стухáти, т́хнути, ст́хнути, одт́хнути

Опадение — обпадáння, спадáння, стухáння

Опаздывать, опоздать — опі́знюватися, запі́знюватися, припі́знятися (трохи), опі́знитися, спі́знитися, запі́знитися

Опаивать, ить — обпо́ювати, обпо́їти

Опала — гнів, немі́лость, нелáска

Опалывать, оползти — 1) облázити, облі́зти; 2) осідáти, осі́сти, сповзáти, сповзті́

Опалить, опалять, ся — опалі́ти, опаля́ти, уекті́, упі́кати; осмалі́ти, осмáлювати, ся

Опалывать, ополоть — обпо́лювати, обполо́ти

Опаль — па́далиця

Опальный — в немі́лості, підгні́вний, за́недбаний, занеха́яний

Опара — ро́зчина

Опаршивѣть — спарші́віти, зшолуді́віти

Опасаться — побóюватися, потерпа́ти, ля́катися

Опасение — побóювання, потерпа́ння; обáчність, обере́жність

Опасливый — боя́зький, обере́жний, бере́жений

Опасность — небезпе́ка, небезпéчність

Опасный, но — небезпéш(ч)ний, но, непéвний, но, бо́язно

Опахало — опа́хало, вія́ло, вахля́р

Опахивать, опахать — об'ору́вати, об'ора́ти

Опахивать, опахнуть, ся — 1) обма́хувати, ся, обмахну́ти, ся; 2) обмі́тати, обме́сті

Опашка, «на опашку» — нао́пашки, нао́паш

Опачкать — закаля́ти, забрудні́ти, зама́стити

Опекунь, опекунша — опі́кун, ка

Опека — опі́ка

Опекунствовать (надъ кѣмь) — опі́кува́ти-ся (ким)

Опеленать — опові́ти, спові́ти, пові́ти

Опёнокъ, (мн.) опёнки, гриб *Agaricus fragilis Pers.* — опéньки, *A. melleus Vahl.* — опéньок, опéньки

Опепелить — спопелі́ти

Опереживать, опередить — випережа́ти, попережа́ти, ві́передити, попереді́ти

Опереться, опираться — спéртися, опéртися, обпéртися, спіра́тися, обпіра́тися

Опериться — вбі́тись в колодочкі́, в пі́р'я, обрості́ пі́р'ям

Опечаливать, печалить, ся — засм́учува-ти, ся, завда́вати см́утку, смутні́ти, засму́тити, ся, завда́ти см́утку, по-смутні́ти

Опечатать — обпечáтати, обпечáтувати

Опечатка — друка́рська по́милка

Опечина — печі́на

Опечь — опе́кті

Опивало, опивальщикъ — обпива́йло

Опивать, опить — обпива́ти, обпі́ти

Опиваться, опиться — обпива́тися, обпі́тися

Опивки — недо́питки

Опиливать, опилить, ся — обпі́лювати, об-піля́ти, ся

Опилка — обпі́лювання

Опилки — трі́на, (мн.) — трі́ни, ті́рса, тер-ту́ха, рі́зь, (від залі́за) — ці́ндра

Опилокъ — відпі́лок

Описание — о́пис

Описательный — описо́вий

Описатель — о́писувач

Описать, описывать — 1) описáти, списáти, обписáти, о́писувати і т. д.; 2) по-ці́нува́ти, ці́нува́ти

Описка — обпі́ска, по́милка, о́гріх

Опись — спис, спі́сок

Опій, Оріум — о́пій, со́нне зі́лля, ма́кове мо-локо́

Оплакивать, оплакать — обпла́кувати, об-пла́кати, обголосі́ти, обту́жити

Опламенѣть — спалахну́ти, обня́тись по-лум'ям

Оплата — о́плат, ка, ві́плат, ка, спла́чу-вання

Оплатить, оплачивать — оплаті́ти, ві́пла-тити, сплаті́ти, опла́чувати і т. д.

Оплевать, оплёвывать — обплюва́ти, обплю́-вувати

Оплескать, плескивать, ся — оббри́зкати, обплеска́ти, обхлю́пати, оббри́зку-вати, обплі́скувати, обхлю́пувати, ся

Оплесть, оплетать — обплесі́ти, обплі́тати

Оплеуха,opleушина — ля́пас, ляпанéць, лящ, морда́ч

Оплечникъ, плечье — полі́к, поли́ки

Оплодотворение — заплі́д, заплі́днення

Оплодотворить, -рять, ся — заплоді́ти, заплі́днити, заплі́дняти, ся

Оплодотворительный — заплі́дний

Оплоть — опóра, за́хист, підпертя́

Оплошать — схи́бити, зми́лити, змикі́тити

Оплошность — по́милка, зми́лка; недба́лість, необáчність

Оплошный — ми́льний; недба́лий, необáч-ний, неува́жний

Оплывать, опыть — 1) обплива́ти, обплив-ті́; 2) обті́кати, обте́кті

Оплѣсневѣлый — зац(ь)ві́лий

Оплѣсневѣть — зац(в)і́сті

Оплѣшивѣлый — плі́шивий, голомші́вий, голомóзий, шолуді́вий

Оплѣшивѣть — ві́лісити, зшолуді́віти

Оповѣстить — опові́стити, зпові́стити, об-ві́стити

Оповѣщение — опові́стка, опові́щення

Опоганивать, опоганить, ся — обпога́нюва-ти, обпога́нити, ся

Опоекъ — опóйок, габе́лок, д. Ко́жа

Опоздалый — запі́знілий, спі́знілий

Опоздание — запі́знення, спі́знення

Опоздать — запі́знитись, спі́знитись

Опознавать, опознать — пі́знава́ти, пі́знати, роспі́знава́ти, роспі́знати

Опознаваться — поми́лятися

Опозоривать, опозорить — осоро́млювати, ганьбі́ти, осла́вляти, осоро́мити, зганьбі́ти, знесла́вити, осла́вити

Опойковый — габелко́вий

Ополаскивать, ополоснуть — обполі́скувати,

обполоскати

Оползень — сповзина, зрушина

Ополовня — полівнік

Ополчать, ополчить, ся — узброювати, ся, повставати, ставати до зброї, узброїти, ся, повстати, до зброї стати

Ополчення — узброїння, озброїння, рушення

Опомелокъ — драпак, деркач

Опомелье — помеліще

Ополячить, ся — сполячити, обляшити, поляшити, ся

Опомниться — опам'ятатися, схаменутися, стямитися, отямитися, очуматися, прочуматися

Опора — 1) підпора, тверджа; 2) оборона, заслона

Опорный — підпорний, опорний

Опоражнивать, опорожнить, ся — спорожняти, випорожняти, випорожнювати, спорожнити, ся і т. д.

Опорочивать, опорочить — ганити, ганьбити, обганити, зганьбити, обхаяти, обгудити, ославити

Опорочение — ганьба, огудження

Опорь, у виразі: во весь опорь — навзаводи, скільки духу, чим дуж(ч)

Опорки — шкураття, шкарбуні

Опостылый — обридлий, огидлий, осоружний, остогидлий; остобісний, осточортілий

Опостыльть — обриднути, огиднути, осоружитися, остогиднути, остогидіти; остобісити, осточортіти

Опохмелиться, опохмеляться — похмелітися, похмелятися

Опочивальня — спочивальня, покій

Опочивать, опочить — спочивати, спочити, відпочивати, відпочити

Опоясать, опоясывать, ся — підперезати, оперезати, ся, підперізувати, оперізувати, ся, опасувати, ся

Опояска, опоясочка — оперезання, поясок, пасок

Опоясывание — підперізування

Оправа — оправа

Оправдание — оправдання, виправдання, уневіннення

Оправдать, оправдывать, ся — 1) оправдати, виправдати, ся, справдуватися, оправдувати, виправдувати, ся, справдовуватися; 2) справдіти, ся, ствержати, ся

Оправдательный — стверджуючий, виправдуючий

Оправить, управлять, ся — 1) поправити, поправляти, ся; 2) оправити, в(у)правити, оправляти, в(у)правляти; 3) виходитися, вичуняти; 4) підживітися, підживляти, ся

Опрашивать, опросить — обпитувати, опитувати, поспитувати, обпитати, опитати

Определение — 1) означення, визначення, окреслення; 2) постановка, вирок, присуд, рішення; 3) призначення, настанова (на уряд)

Определенность — певність, виразність, визначеність

Определенный — 1) певний, виразний, визначений; 2) призначений

Определительный — означальний, визначаючий

Определять, определить, ся — 1) означати, визначати, означити, визначити, ся; 2) постановляти, призначати, постановити (рішенець, вирок), призначити (кару), віректи, рішити; 3) настановляти, наставляти, настановити, наставити; 4) призначати, визначати, призначити, визначити

Опричь — опріч, окрім

Опровергать, опровергнуть — 1) перевертати, перекидати, перевернути, перекинути; відпирати, відперти, збивати, збити; 2) спростовувати, спростувати (якої-небудь чутки)

Опровержение — відпир, збиття, спростування (якої-небудь чутки)

Опрокидывать, опрокинуть, ся — перекидати, перевертати, вивертати, валити, звалювати, перекинути, перевернути, звалити, ізвалити, повалити, ся

Опрокидь, у виразі: опрокидью — перекидьки, перевертом, до горі ногами, шкереберть

Опрометчивый, во — необачний, нерозважний, но, нерозсудливий

Опрометью — прожом, стрімголов

Опрось — опит, обпитування

Опростоволоситься — опростоволоситися

Опротиветь — обриднути, огиднути, осоружитися, опрікритися, остогиднути

Опрощать, простить, ся — опрощувати, опростити, ся

Опрыскивать, опрыскать, опрыснуть, ся — обрізкувати, обрізкати, побрізкати, ся

Опръвать, oprъть — запривати, запріти

Опръснокъ — маца(я), опріснок

Опрядки — клочча

Опоясть — віпрести

Опрятность — чепурність охайність

Опрятный, но — чепурний, но, чепурун, ха, охайний, охайливий

Оптика — оптика

Оптикъ — оптик

Оптический — оптичний

Оптовой, оптомъ — гуртовий, гуртом, нагурт

Оптовщикъ — гуртівник

Опубликовать — оголосити, оповістити, ознаймувати

Опускъ — спуск, спуст

Опускать, опустить, ся — 1) спускати, опуска́ти, спустити, опустити, ся; па́дати, впа́сти; 2) впускати, выпускати, впустити, випустити; 3) попускати, -стити (струну); 4) пропускати, -стити; 5) опуска́тися, підупа́дати, опусті́тися, підупа́сти. — Опусти́ть голо́ву — похню́питися, пону́рити го́ло-ву, похили́тися

Опустошать, опустошить, ся — спустошати, випустошати, плюндрувати, жакувати, спустошити, сплюндрувати, поплюндрувати, по-

жакувати. — Опустошенный — спустошений, сплюндрований

Опустошеніє — спустошення, сплюндрування

Опустошитель, ница — опустошитель, ка
Опустошительный — спустошачий, плюндруючий, спустошливий

Опустѣвать, опустѣть — пустіти, спустіти, спусткувати. — Опустѣлый — спустілий, (хата) — пуста

Опустѣніє — пуста, спустіння. — Мерзость опустѣнія — гідота спустіння

Опутывать, опутать, ся — обплутувати, обплутати, ся, обплѣтати, ся

Опухать, опухнуть — пухнути, спухнути, пухти, спухти, обпухати, обпухнути

Опухлый — спухлий

Опухоль — опух, пухліна, пухлятина, рос-пух, (дифтеритний) — обклад, обкладкй, гулі, завалки, (у корів, на вимні) — осовище

Опушать, опушить — облямовувати, облямувати (хутром); ся — обростати, обрости пухом

Опушка — 1) облямівка, лямівка (в одежі); 2) узлісся, узлісок, прилісся, підлісся, залісок. — На опушкѣ лѣса — на узліссі, край лісу

Опущеніє — опуск, спуск, опускання, спускання; недбальство

Опытность — дос(ь)відченість, дос(ь)відчення

Опытный — дос(ь)відчений, дос(ь)відний

Опыт — дос(ь)від, експеримент, спроба, спробунок. — Въ видѣ опыта — на спробу. — По собственному опыту — з власного дос(ь)віду

Опьянѣлый — сп'янілий, підп'ялілий

Опьянѣніє — підп'іток, сп'янілість

Опьянѣвать, опьянѣть — п'яніти, впиватися, сп'яніти, впитися, підп'іти

Опьяняют — п'яніти

Опьяняющий — п'яңкий, п'янкуватий

Опѣшить — 1) опішити; 2) змішатися, оторопіти

Опять — знов, знову, уп'ять

Оракуль — оракул, вирочня

Оранжевый — жовтогарячий, жовтожар

Оранжерейный — теплішний, парниковий

Оранжерея — теплиця, парник

Оратор — оратор, красномовець, речник

Ораторія (муз.) — ораторіум

Ораторский — ораторський, красномовський

Орать — галасувати, репетувати, горлати, гвалтувати

Организатор — впорядчик, організатор

Организация — організація

Организм — організм

Организовать — організувати

Органический — органічний

Органистъ, органищикъ — органістий, органіста

Органъ — орган. — Органы чувствъ — органи почуття, почувань. — Половой органъ — природжіння, природження (жіноче і чоловіче)

Органы — органи, орган

Оргия — гульня, оргія

Орда — орда

Орденъ — орден

Ордеръ — ордер

Ординарный — звичайний, ординарний

Орѣль, пт. Aquila — орел, (самця) — орлиця

Оригиналь — 1) оригінал, першовтір, первопис; 2) чудасій, чудасійник, штукарь(ь)

Оригинальный — 1) оригінальний, першовтвірний; 2) чудасійний, штукарський

Ориентироваться — орієнтуватися

Оріонъ, Gestirn Orion — косарі, чепіга

Оркестръ — оркестр(а)

Орлёнокъ — орля, орлятко

Орлики, рос. Aquilegia — орлики

Орлиный — орловий, орлячий, орлін(и)й

Орлица — орлиця

Орличникъ, рос. Pretris aquilina L. — папороть

Орнаментировать — орнаментувати

Орнаментъ — орнамент

Оробихецъ, рос. Typha L. — рогіз, палки. T. angustifolia L. — рогіз, кіях, кіяхі, кіяшок, султанчики

Оробѣть — сторопіти, вжахнутися, злякатися, пристрашитися

Оросить, орошать — зросити, зрошати, зрошувати

Орошеніє — зрошення, зрошування

Орудіє — 1) знаряддя, струмент, начиння, справілля, пристрій; 2) гармата

Оружейникъ — зброяр, збройовник

Оружейный — збройовний

Оружейная — збройниця, збройовня

Оруженосецъ — джура, чура

Оружіє — зброя, броня, бронь. — Положить оружіє — здати зброю. — Съ оружіємъ въ рукахъ — збройно, оружно. — Поднять оружіє — взятись за зброю, до зброї стати

Орѣховый — горіховий, лісковий

Орѣхъ, орѣшекъ, Nux — горіх, (порожній) — свистун, (подвійний) — споріш, близнюкі, (що випав з лущини) — вілушок, лусканець, лусканчик

Орѣшина — горіх, горіщина, ліщина

Орѣшникъ — ліщина, ліска

Орѣшки чернильные — дубові яблучка, горішки

Орфографическій — правописний, ортографічний

Орфография — правопис, ортографія

Оса, ком. Vespa — оса, (р. від. мн.) — віс

Осада — облога, облягання

Осадить, осаждаютъ — обложити, облягті, обступити, облягати, обкладати, обступати; ся — в облозі бути. — Осажденный — обложенець, обложений

Осадить, осаживать, ся — 1) збити, збивати, спинити, спиняти; 2) посунути, посувати, ся; 3) осідати; 4) носа, втерти, пихі збити

Осадка — спин, припін; осідання, осід, осідок; (хем.) — осад

Осадный — обложний, облоговий. — Осадное положеніє — стан обложний, стан облоги

Осадокъ — фус, фуси, гуща; óсад; опад;
(після зоління) — визол. — **Осадки**
атмосферическіе — опади
Осадочный — осадóвий
Осадочныя породы — осадóві поклади
Осалдачиваться — обмоска́литися
Осанистый — ставний, поставний, постат-
ний
Осанка — поста́ва, по́стать
Осваиваться, освоиться — призвича́ювати-
ся, призвича́їтися, освійчитися,
обсво́юватися, обсво́їтися, вбу́тися
Освидѣтельствовать — огля́нути, огля́дити,
ос(ь)вѣдува́ти
Освидѣтельствовање — о́гляд, ос(ь)вѣдува́н-
ня
Освистывать, освистать — обсвѣ́стувати,
обсвисті(а́)ти
Освободитель, ница — визво́литель, ка, зба-
витель, ка
Освободительный — визво́льний
Освободить, освободжать, ся — 1) ви́зволити,
зба́вити, визво́ляти, збавля́ти, ся; 2) уві́льнити (від плати). — **Осво-
бодить отъ залога** — ви́купити з за-
ста́ви
Освобождение — 1) ви́звіл, визво́лення;
2) уві́льнення
Освѣдомить, освѣдомлять — ос(ь)вѣдо́ми-
ти, ос(ь)вѣло́мляти
Освѣдомиться, освѣдомляться — до́відати-
ся, ос(ь)вѣдчи́тися, розвѣдати́ся, ді-
знати́ся, до́відувати́ся і т. д.
Освѣдомление — 1) ді́знання, до́знання, роз-
вѣдува́ння; 2) ос(ь)вѣдо́млення, ін-
форма́ція
Освѣжать, жить, ся — ос(ь)вѣ́жувати, ос(ь)вѣ-
жи́ти, ся
Освѣжевать — обі́лува́ти
Освѣтить, освѣщать, ся — ос(ь)вѣ́тити,
ос(ь)вѣ́тлювати, ся, ося́яти, осі́яти,
осява́ти
Освѣтительный — ос(ь)вѣ́тляючий
Освѣщение — 1) ос(ь)вѣ́тлення, ос(ь)вѣ́тлю-
вання; 2) с(ь)вѣ́тло
Освятить, освящать, ся — ос(ь)в'я́тити,
пос(ь)в'я́тити, с(ь)в'я́тити, ос(ь)в'я-
ща́ти, пос(ь)в'я́чувати, ся. — **Освящен-
ный, ое** — с(ь)в'я́чений, с(ь)в'я́чене,
с(ь)в'я́ченіна
Освящение — с(ь)в'я́чення, ос(ь)в'я́чення, (во-
ди) — водос(ь)в'я́ття, (на Ордані) —
водо́хреща
Осевой — осьо́вий
Оселина — підто́ка (у возі)
Осело́къ — брус, брусóк, гострі́льник
Осёлочный — бруско́вий
Осёлъ, Equus asinus — осе́л, віслю́к
Осенева́ть — осі́нюва́ти
Осенний — осі́нній
Осень — о́сінь. — **Начинается осень** —
осе́ніє. — **Осенью** — в'осе́ні
Осердить, ся — розсе́рдити, розгні́вати, ся
Осеребрить, осеребрять, ся — посеребрі́ти,
посрі́бнити, посрі́блити, серебри́ти,
срі́бнити, срі́блити
Осетрина — ося́тріна
Осе́тръ, рыба Accipenser sturio — осяте́р,

(самець) — спича́к, (самиця) — каш-
ни́ця
Осетрий, осетровый — ося́тро́вий
Осетринный — ося́тріно́вий
Осилить, осилить — перемага́ти, посіда́-
ти, го́ру, бра́ти, пере́могти, поду́жа-
ти, здо́літи, посі́сти, посі́літи, го́ру
взя́ти, осилкува́ти
Осина, рос. Populus Tremula L. — осі́ка,
осі́чина
Осинникъ — осі́чина, осичня́к
Оси́новичъ, гриб Boletus aurantiacus — д.
Гри́бъ, B. scaber Bull.
Оси́новый — осі́ковий
Оси́ный, осі́й — осі́ний, ося́чий
Осипать, осипнуть — сі́пнути, хри́пнути,
осі́пнути, охри́пнути
Осі́плость — сипо́та, хри́пка
Осі́плый — сі́плий, хри́плий
Осиротить — посироти́ти, осироти́ти
Осиротѣлый — осироти́лий, засироти́лий,
засиро́чений
Осиротѣть — осироти́ти, осироти́тися, по-
сироти́ти, засироти́ти
Осі́явать, осі́ять — ося́вати, ося́яти, осі́яти
Оскабливать — обстру́гувати, обшкря́бува-
ти, обскрі́бати
Оска́ливать, оска́лить, ся — виска́лювати,
вискі́ряти, ся, ві́скалити, ві́скірити,
вишкі́ряти, ви́шкірити, ся
Оска́лина — скалу́бина, шкалу́бина, зашка-
лу́бина, ска́лина
Оска́ндальиться — оска́ндальитися, осоро́-
митися
Осквернение — пога́нення, паску́дження,
знева́га, безче́стя
Оскверняютъ, осквернить — опога́нювати, об-
пога́нювати, обпаску́джувати, опога́-
нити, опаску́дити, оскверня́ти, осквер-
ни́ти
Ослабляются, ослабится — ус(ь)мі́хатися,
вискі́рятися, ус(ь)мі́хну́тися, ві́скі-
ри́тися, о(ш)скі́рятися, о(ш)скі́ри-
тися
Оско́локъ — ска́лка, трі́ска, відло́мок (бом-
би), (від скла, посуду то-що) —
скля́нка, черепо́к
Оско́мина — оско́ма
Оско́пление — валаша́ння, холо́щення, за-
верта́ння (бугаїв), хара́ша́ння
Оско́питель — валаша́л, холо́щій, заверта́й-
ло (що завертає бугаїв)
Оско́плять, оско́пить — валаша́ти, холо́щи-
ти, холості́ти, вихоло́щувати, лег-
ша́ти, легчи́ти, хара́ша́ти, заверта́-
ти, закру́чувати, ско́пити, каплу́-
нити (півнів), ви́валашати, ви́холо-
стити і т. д.
Оско́рбитель, ница — оско́рбник, ця, на́па-
сник, ця
Оско́рбительный, но — образли́вий, во, ураз-
ли́вий, вразли́вий
Оско́рбление — обра́за, ура́за, знева́га
Оско́рблять, оскорбить, ся — обража́ти, ура-
жа́ти, образи́ти, у(в)рази́ти, ся, зне-
важа́ти, знева́жити
Оскоромить, ся — поскоро́мити, ся
Оскребать, оскрестъ — обшкря́бувати, об-

шкрѣбати

Оскрѣбокъ, оскрѣбки — поскрѣбок, вискрѣбок, поскрѣбки, вискрѣбки, вишкрѣбки**Оскудѣвать, оскудѣть** — 1) убѣжити, з'убѣжити, знищуватися, знищитися; 2) вичѣрпуватися, вичерпатися; 3) виснажуватися, виснажитися, висилуватися, висилитися**Оскудѣніе** — з'убѣжіння, знищення, висилення, вичерпання, виснаження; скудѣта, убѣзство**Ослабить, ослаблять, ся** — ослабити, послабляти, ся, слабѣшати, слабшати**Ослабѣвать, ослабѣть, ослабнуть** — слабѣти, слабшати, слабшати, ослабѣти, ослабнути, ослабити, (в здоровлю, в силах) — охлянути, охлясти, охляти, (про мороз) — пересѣстися**Ослабленіе** — ослаблення, попуск, пільга**Ославлять, ославить** — ославляти, ославити**Ослѣнокъ** — ослѣ, ослѣня, -тко**Ослизнуть** — ослизнути, посядѣти**Ослица** — ослиця**Ословъ** — ослиний, ослѣчий, віслѣчий**Ослушаніе** — неслухнянство, непослух**Ослушиваться, послушаться** — неслухатися, непослухатися**Ослушливый, послушникъ** — неслухняний, неслух**Ослышка** — недослух**Ослышаться** — недочути**Ослѣпительность** — слѣпучість**Ослѣпительный** — слѣпучий**Ослѣпленіе** — ослѣп, ослѣплення**Ослѣплять, ослѣпить, ся** — ослѣпляти, ослѣплювати, ослѣпити, заслѣпити**Ослѣпнуть** — ослѣпнути, послѣпнути**Ослѣпью** — слѣпма, ослѣп**Ослякъ** — ослѣок**Ослятникъ** — ослѣр**Осмаливать, осмолить** — обсмолювати, висмолювати, обсмолити, висмолити**Осматривать, осмотрѣть, ся** — 1) оглядати, ся, обдивлятися, оглянути, оглядітися, ся, обдивитися, озиратися, озирнутися; 2) недобачати, недобачити, нероздивитися**Осматриваніе** — оглядання, оглядини**Осмериковый** — вісьмериковий**Осмерня** — вісьмерѣк**Осьмидесятый** — вісімдесятий**Осмина** — вісьмина**Оснадцатый** — вісімнадцятий**Осмотрительность** — обачність, оглядність, обережність**Осмотрительный** — обачний, оглядний, обережний**Осмотръ** — огляд, оглядини**Осмотрщикъ** — оглядач**Осмуха** — вісьмуха, вісьмушка**Осмыкивать, осмыкать, ся** — обсмѣкувати, обсмѣкати, ся, обсмѣкати**Осмысленный** — розумний, обмѣслений, обдуманий**Осмѣивать, осмѣять** — обс(ь)мѣювати, вис(ь)мѣювати, обс(ь)мѣяти, вис(ь)мѣяти**Осмѣиватель, ница** — вис(ь)мѣйник, ви-

с(ь)мѣйница

Осмѣливать, осмѣлить, ся — обс(ь)мѣлювати, ся, нас(ь)мѣлюватися, відважуватися, нас(ь)мѣлитися, обс(ь)мѣлитися, нас(ь)мѣти, пос(ь)мѣти**Осмѣяніе** — пос(ь)мѣх, глум, вис(ь)мѣювання**Оснастить** — оснастити, оснастити**Оснащикъ** — оснѣч**Основа** — оснѣва, підстава, підвалина, засада; (грам.) — пѣнь, оснѣва; тло, ґрунт**Основаніе** — 1) оснѣва, фундамент, ґрунт, (печі, млина) — під, (муру) — підмурок, (дерев'яна в будові) — підвалина, підруби; 2) оснѣва, підстава, заснѣвина, рація; (хем.) — засада; початки, перші засади; 3) підпора, підвалина. — **До основанія** — до краю, до ногі, до пня, до щѣнту. — **Первое основаніе** — первооснѣва, первopідстава. — **На какомъ основаніи** — на якій підставі? — **Вы имѣете основаніе такъ говорить** — ви маєте рацію так говорити**Основатель, ница** — оснѣвѣтель, ка, закладчик, ця, фундатор, ка**Основательность** — оснѣвність, докладність**Основательный, но** — оснѣвний, но, докладний, но; статѣчний, но, розсудливий, во**Основывать, основать, ся** — оснѣвувати, ся, заснѣвувати, закладати, ся, уґрунтовувати, засаждатися, оснувати, заснувати, закласти, ся, уґрунтувати**Основной** — оснѣвний, ґрунтовний**Особа** — особа, персѣна, (іронічно) — велике цабѣ**Особенно** — 1) окремо, окрѣме, одрубно, нарізно, осібно; 2) особливо, надто, найпаче, найбільш**Особенность** — особливість, окрѣмість**Особенный** — особливий, осібний, окрѣмий, опрічний, окрѣмний**Особнякомъ** — окремо, осібно, (од людей) — осторонь, одлюдно, (від иньшої будови) — на одшибі, на бѣлебні**Особнякъ** — окрема садіба, окрѣмий будинок**Особо** — д. **Особенно****Особый** — д. **Особенный****Осовываться** — осуватися**Осовѣть** — осовѣти, посовѣти**Осока, рос. Carex L.** — осока, тїрса, куга**Осокорина** — сокорина**Осокоръ, рос. Populus nigra L.** — осокір, сокора, сокорина, ясокір. — **Осокоръ душистая, P. balsamifera L.** — золотá верба**Осоловѣть** — посоловити**Осотъ, рос. 1) Cirsium arvense Scop.** — жербій, наголоватки; 2) **Sonchus arvensis L.** — осѣт, гірчак, молочай**Осохнутъ, осыхать** — обсохнути, обсихати**Оспа, Variolae** — віспа, (здр.) — віпка, віпочка**Оспаривать, оспорить** — заперѣчати, заперѣчити (що), сперѣчатися, змагатися (з ким)**Оспенный** — вісп'яний, вісповий

Оспина — віспина, віспинка, ряботіння
Оспопрививатель — віспарь, щепій, щепільник, віспощепник
Оспопрививательный — віспощепільний, віспощепний
Осрамить, осрамлять, ся — осоромити, ся, сорому завдати, набратися
Осрамление — осоромлення, сором
Оставаться, остаться — зоставатися, лишатися, зостатися, лишитися. — **Онъ в долгу не останется** — він сього не подарує, віддячить. — **Счастливо оставаться** — бувайте здорові
Оставить, оставлять — зоставити, лишити, облишити, залишити, зоставляти, лишати, кидати, покидати. — **Оставить безъ вниманія, безъ попеченія, въ пренебреженіи** — занехаяти, занедбати, залишити без уваги. — **Оставить безъ послѣдствій** — залишити без наслідків. — **Оставить службу** — кинути службу. — **Оставить міръ** — кинути с(ь)віт. — **Оставьте его** — не руйте, не займайте, кіньте, покиньте його! — **Оставьте меня въ покоѣ** — дайте мені спокій
Оставление — покидання, залишення, відпуст, відпущення (гріхів)
Остальной — решта (чого). — **Остальные деньги** — решта грошей. — **Это возьми, а остальное брось** — це візьми, а решту кинь
Останавливать, остановить, ся — зупиняти, спиняти, перепиняти, зупинити, спинити, (заступаючи дорогу) — переймати, переняти, (гам) — гамувати, угамувати, (течію) — тамувати. — **Не останавливаясь** — не зупиняючись. — **Остановиться лагеремъ, обозомъ** — отаборитись, кошём, табором стати, отокуватись. — **О. на дорогѣ, на квартирѣ** — становититься, ставати, зупинятися. — **Остановиться со стадомъ** — отирлуватися, отірлитися
Остановка — зупінка, припінка, загайка, перестанок
Остановъ — останок, решта; нащадок; останки (тлінні), тіло вмерлого
Остарокъ — підстаркуватий
Остарѣть — підстарітися, підтоптатися
Остатокъ — останок, остача, решта, лішка, лишок. — **Остатки** — останки, послідки, лишкі, лишки, (на дні) — оденки, (від витопленого сала) — вишкварки, шкварки, (від топлення) — витопки, (від варєва) — вікіпки, (після віяння) — одвійки, послід, (після просівання через сито) — межисітка, (після переточки) — одточини, (після їди) — недоїдки, (після корму худоби) — переїди, з'їди, (після пиття) — недопитки, (після горіння) — недогарок, (після бою) — недобиток, недобитки, (од хліба) — окрушки, (в лембику) — недогін, (від раків) — раковіння, (тютюну) — потерть, потеруха, (в люльці) — чвир, (останки в діжі) — вигрібки, віскрібки, поскріб-

ки. — **До остатка** — до останку, до решти, до цури і д. **Вконецъ**
Остаточный — зайвий, залишний
Остѣгивать, остегать — хльостати, віхлюостати
Остепенить, ся, остепеняться — устаткувати, ся, статкувати, статніти, шануватися
Остервенѣние — оз(ь)вірення, лютування
Остервениться — оз(ь)віритися, оскаженіти, осатаніти, розстервитися
Остервенѣлый — оз(ь)вірений
Остерегать, остеречь — остерігати, перестерігати, остерегти, перестерегти
Остерегаться, остеречься — стерегтись, остерігатися, (п)остерегтись
Остистый — остюватий, остістий
Остіе — голка, шпичка (на рослинах), остякі, остюкі
Остовъ — кістяк, снасть
Остолбенѣть — остовпіти, остовпеніти, отетеріти, правцем стати
Остолбенѣлый — остовпілий
Остолбенѣние — остовпіння
Остолопина, остолопъ — бовдур, дурбіло
Осторожность — обережність, бачність, сторога
Осторожный, но — обережний, но, бережний, сторожкий, сторожко
Острагивать, острогать — обстругувати, обстругати
Острастка — острашка, пострах, пристрашка
Остращать — пристрашити
Острение — гостріння, гострення
Острее — вістря, гостре, шпиль, шпиньок, шпичка, (голки) — жало, жильце, (ножа) — лезо, гострий, гостріця (д. Лезвіе), (списа) — клюга, (палиці) — наконечник
Остригать, остричь, ся — обстригати, обстригти, ся
Острильщикъ — точільник
Остриль — гостріти, (на точилі) — точити, (на бруску) — брусити, (косу) — клепати, (мантачкою) — мантачити. — **Остриль зубы** — ласитися. — **Остриль надъ кѣмъ** — прикладати
Острица, рос. *Asperugo procumbens* L. — остріця, липчиця, мокрець, реп'яшки
Остро — гостро
Островерхій — гостроверхий
Островитянинъ, островитянка — остров'янин, остров'янка
Островъ — острів, віспа (пливучий) — плав
Острога — ості, бодєць, сандоль
Остроголовый — спичастий, шпичастий
Острогубцы — братки
Остроженный — гостроденний
Острожникъ — каторжний, арештант
Остроконечіе — шпиль
Остроглазый — бистроокий, гостроокий
Острогъ — острог; тюрма, в'язниця вежа
Остроконечный — гостроверхий, кінчастий, шпичастий, стрімкий, стрімчастий, (тільки про гори) — шпилястий
Остроносый — гостроносий
Остропёстрь, остро-пестро, рос. *Silybum marianum* Gärtn. — ростопша, росторопша

Остропиливать — ставити кро́кви
Острость — го́стристь, гостриня
Острота — 1) го́стристь; 2) дорéчність, прикладка, дотеп, дотепне слівцé
Остроугольный — гострокúтний
Остроумничать — при́кладки прикладáти
Остроумие — дóтеп, дотéпність
Остроумный — дотéпний, дорéчний
Острупѣть — острупіти, заструпітись
Острый — го́стрый, гострeнький, гострі(é)-сі(е)нький, (порівн.) — гостріший
Острѣть — гостріти, гострішати
Остудить, остужать — вістудити, віхолодити, остудіти, вистуджувати, вихолоджувати, остуджувати
Оступаться, оступиться — спотика́тись, спотикну́тись, спіткну́тись
Остывать, остынуть, остыть — вистигáти, простигáти, холóнути, вістигнути, вистигти, стігнути, охолóнути, прохолóнути, віхолонуті. — **Остылый, остывший** — вістиглий, простіглий
Ость — 1) Arista — ость, остю́к, остя́к, вус; 2) (анат.) Spina — хребeт
Осудитель — осóдник
Осуждать, осудить — 1) засóжувати, засудіти, присудіти; 2) осуждáти, судіти, пересóжувати, судáчити, гóдити, осудіти. — **Осуждающий** — пересóдливий, осóдливий
Осуждение — осóда, обсóда
Осунуться — 1) змарніти, помарніти, підупáсти; 2) обсóнутися
Осушать, осушить, ся — 1) обсóшувати, висóшувати; 2) вихилáти; 3) обсихáти, обсохнути, обсушіти, ся
Осушка — сóшка, сóшення, осóшення, висóшування, висóшення
Осуществляют, осуществитъ — справджува́ти, справдіти, ся, здійснювати, здійснити, ся
Осуществление — здійснення
Осчастливить — ущаслівити, зробити щасливим
Осыпать, осыпать, ся — 1) обсипáти, посипáти, обсіпати, посіпати, ся; 2) висипáти, вісипати, обкідати, обпріщити; 3) обвалюватися, завалюватися, обвалітися, завалітися; 4) вистріпуватися, вістріпатися (про тканину)
Осыпка — обсипáння
Ось — вісь, (р. о́сі), (штаба під віссю) — підісок, (частина о́сі в колесі) — макогін
Осѣдать, осѣсть — осідáти, сідáти, надсідáти, осісти, сісти, надсісти
Осѣдание — опадáння, западáння, осідáння
Осѣдлать, осѣдлывать — осідлáти, окульбáчити, сідлáти, кульбáчити
Осѣдность — осілість, осéлість, осéля, житло
Осѣдлый, ло — осілий, ло
Осѣменить, осѣмняют, ся — засіяти, обсіяти, засіва́ти, обсіва́ти, ся
Осѣнение — отінення, осінення, благословіння
Осѣнить, осѣняют, ся — 1) отініти, отіняти, осініти, осіняти, ся; 2) благосло-

віти, благословля́ти
Осѣривать, осѣрить — сірчити, посірчити
Осѣчка — обмах
Осязание — дотика́ння, до́тик, ма́цання, обма́цування
Осязаемость — дотика́льність
Осязательно — дотика́льно, дошкúльно
Осязательный — дотика́льний, дошкúльний
Осязать — дотика́тися (чого), обма́чувати, ма́цати (що)
Отабориться — отáборитись, та́бором, кошeм ста́ти
Отанивать, отонить, ся — тоніти, тончіти, потоніти, потончіти, ся
Отапливать, отопить, ся — опáлювати, опаліти, ся
Отапывать, отоптать, ся — обто́птувати, обтоптáти, ся
Отачивать, оточить, ся — д. **Обтачивать**
Отбавка — надби́рання, відба́вка
Отбавить, отбавлять, ся — відба́вити, відбавля́ти, ся
Отбарабанить — відбараба́нити, відтараба́нити
Отбесѣдовать — перебалáкати, перебeсідувати
Отбивать, отбить, ся — од(від)бивáти, одбіти, ся; од(від)бороня́ти, одбороніти, ся
Отбивной — відбивний
Отирать, отобрать — 1) од(від)бирáти, від(од)ібра́ти; 2) вибирáти, од(від)кладáти, вібрати, відкла́сти
Отбирание — відби́рання
Отбитие — відпір, (р. відпо́ру); відборо́на, відбиття
Отблаговѣститъ — переблáговістити
Отблагодарить — од(від)дя́чити
Отблескъ — відблиск, відс(ь)ві́т, відлиск
Отбой — о́дсіч, (од)відбій, (о́д)відступ
Отболѣть — ви́боліти, переболіти, переслабува́ти
Отборанивать — відскоро́жувати
Отборка — відби́рання, виби́рання
Отборъ — відбі́р, добі́р
Отборный — добі́рний, вибі́рний, вибо́рний
Отбояриваться, отбояриться — одкру́чуватися, викру́чуватися, одкруті́тися, одверті́тися
Отбразничать — відгуля́ти, відбалюва́ти
Отбрасывать, отбросить — 1) од(від)кида́ти, одки́нути; 2) од(від)бивáти, од(від)с(ь)ві́чувати, одбіти, ся
Отбросать — поод(від)кида́ти
Отбросокъ — поки́дка, по́кидь, непóтріб,
Отбурлить — переки́пити, перебу́рхати, переклекоті́ти
Отбывание — перебушува́ти, перешумува́ти
Отбывание — од(від)бува́ння, о́дбу́ток
Отбывать, отбыть — 1) од(від)бува́ти, одбу́ти; 2) од(від)і́здити, од(від)і́хати
Отбытие — віді́зд, відбуття́, відхі́д
Отбѣгать — од(від)біга́ти, одбі́гти
Отвага — од(від)ва́га
Отвадить, отваживать, ся — од(від)на́дити, од(від)учі́ти, одна́жувати, ся і т. д.
Отвадка — відна́да
Отваживаться, отважиться — важитися,

од(від)ва́жуватися, зва́жуватися, од-
ва́житися, зва́житися, піти на від-
ва́жне

Отважность — од(від)ва́га

Отважный, но — од(від)ва́жний, відва́жли-
вий

Отваливать, отвалить, ся — 1) од(від)ва́лю-
ти, одва́лити, ся; 2) од(від)ча́люва-
ти, од(від)піхуватися (від берега),
одча́лити, одпихну́тися

Отваль — 1) од(від)ва́л; 2) од(від)ча́люван-
ня, відча́л; 3) полічка (у плузі)

Отвалят — 1) віва́лити (повсть, сукно), ві-
качати (тісто); 2) одлупі́ти, одчу-
хра́ти, обчі́стити

Отваривать, отварить, ся — од(від)ва́рюва-
ти, вива́рювати, відварі́ти, ся

Отварка — вівар, віварка

Отварной — од(від)варні́й, виварні́й

Отварь — од(від)ва́р, юшка, щербá (од ри-
би), цід (од висівок)

Отвергать, отвергнуть, ся — од(від)кида́ти,
од(від)верта́ти, ся, одкі́нути, од-
верну́ти, од(від)цура́тися

Отведение — 1) відпрова́дження, відво́джен-
ня; 2) призначення

Отвезение — відвезення

Отвердѣлость — стве́рдлість, затверді́лість

Отвердѣвать, отвердѣть — тве́рднути, твер-
ді́шати, затве́рднути, стве́рднути

Отвердѣлый — затверді́лий

Отверженець, отверженникъ, -ца — заклѣ-
тий, про́клятий, -та

Отвержение — відкі́нення, відцура́ння, зре-
чення

Отверзать — відкрива́ти

Отверстие — о́твір, відту́лина, ро́ствір, рос-
ту́лина, дірка, щі́лина, (в улику) —
о́чко, ві́чко, (в муз. струменті) —
голосні́к

Отвёртка — ві́крутка, долотце́

Отвёртывание — одкру́чування, од(від)вер-
та́ння

Отвёртывать, отвертѣть, отвернуть, ся —
1) од(від)кру́чувати, од(від)ві́рчува-
ти, одкру́тити, одверті́ти, одверну́-
ти, ся; 2) од(від)верта́ти, ся, одвер-
ну́ти, ся

Отвёртываться, отвертѣться — од(від)кру́-
чуватися, одкру́титися

Отвивать, отвить, ся — одвива́ти, одві́ти, ся

Отвливать, отвить, отвить, ся — від-
кру́чуватися, одні́кувати, відкру-
титися, одні́кнути, ся, ухильну́тися

Отвинчивать, отвинтить, ся — од(від)шру-
бо́увати, од(від)кру́чувати, одшру-
бува́ти, одкру́тити, ся

Отвисать, -снуть — обвиса́ти, обві́снути

Отвислый — обві́слий

Отвлекать, отвлечь, ся — 1) од(від)тяга́ти,
од(від)волі́кати, одтягті́, одволі́кті;
2) од(від)верта́ти, одверну́ти. — **Отвле-
кательный** — одворо́тний. — **Отвлекаться**
отъ занятій — відрива́тися від робо́ти

Отвлечение — 1) од(від)тяга́ння, од(від)вер-
та́ння; 2) уя́влення, абстра́кція

Отвлеченность — уя́вність, абстра́ктність

Отвлечённый — 1) одтя́гнений, одволо́че-

ний; 2) уя́вний, умозі́рний, абстрак-
ційний, абстра́ктний, відлу́чний

Отвнѣ — зве́рху, з'о́кола

Отводитъ, отвести — од(від)во́дити, одве-
сті́, (кого силою) — одпрова́дити

Отводка — відведе́ння

Отводный — 1) одводні́й; 2) од(від)ве́дений,
призначе́ний

Отводокъ — од(від)во́док, од(від)ро́сток;
рі́зка, рі́зочка; ще́па

Отводъ — 1) відвід (р. відво́ду). — **Дѣлать от-
водъ глазъ** — ману́ пуска́ти; 2) крі́-
ла (у санок)

Отвоевать — од(від)воюва́ти

Отвозить, отвезти — од(від)во́зити, одвезті́

Отвозъ — од(від)ві́з

Отволочка — відво́лікання

Отвораживать, отворожить — 1) од(від)во-
ро́жувати, -жи́ти; од(від)ча́ровува-
ти, -рува́ти; 2) ста́вити на сир, грі́ти
на сир

Отворачивать, отворотить, ся — 1) од(від)-
верта́ти, одверну́ти, ся; 2) од(від)-
горта́ти, одгина́ти, одгорну́ти, оді-
гну́ти, ся

Отворять, отворить, ся — од(від)чиня́ти,
одчині́ти, ся

Отворотный — 1) од(від)воро́тний; 2) од(від)-
кладні́й, вилóжистий. — **Отворотные**
рукава — ві́льоти

Отворотъ — 1) од(від)воро́т; 2) (в одежі) —
од(від)кла́д, вилóга

Отвратительный — гидкі́й, гидо́тний, огід-
ний, гідо́стний, осору́жний

Отвращать, отвратить, ся — одверта́ти, од-
верну́ти, ся

Отвращение — 1) одверта́ння, од(від)воро́т;
2) огі́да, о́гидь, гидо́тність; не́хить,
знеохóчення

Отвыкать, отвыкнуть — одвика́ти, одві́к-
нути, од(від)на́дитись

Отвѣвать, отвѣять, ся — одві́ювати, одві́я-
ти, ся

Отвѣдывать, отвѣдать — 1) куштува́ти,
смакува́ти, покуштува́ти, посмаку-
ва́ти; 2) про́бувати, спрóбувати,
попрóбувати

Отвѣдывание — куштува́ння, про́бування

Обвѣнчать — обві́нчати, пові́нчати, пере-
ві́нчати, зві́нчати

Отвѣсный, но — простopáдний, сторчо́вий,
стрі́мкий, сторч, навсто́рч, стрі́мко

Отвѣсокъ, отвѣсь — оливні́ця, грунтова́га,
стро́ма

Отвѣтный — відпові́дний, відмо́вний

Отвѣтственность — (од)відпові́дальність,
одві́чальність

Отвѣтственный — (од)відпові́дальний, од-
ві́чальний

Отвѣтствовать — 1) відпові́дати; 2) одві́ча-
ти, одві́тувати

Отвѣтчикъ, ца — 1) запі́званий, на; 2) од-
пові́дник, ця

Отвѣтъ — відпові́дь, одві́т, відві́т, (ті́льки
на словах) — од(від)ка́з, (на письмі)
— о́д(від)пис. — **Въ отвѣтъ** — на о́дно-
ві́дь

Отвѣчать, отвѣтить — од(від)пові́дати, од-

повісти, (на словах) — од(від)казувати, одказати, (на письмі) — од(від)писувати, одписати

Отвѣшивать, отвѣситься, ся — од(від)важувати, одважити. — **Отвѣситься поклонь** — уклонитися низенько. — **Отвѣситься ударь** — вдарити сильно, гѣпнути, б'ухнути, стусані дати

Отвязывать, отвязать, ся — 1) од(від)в'язувати, одв'язати, од'язати, ся; 2) од(від)чплюватися, одчепитися, од(від)караскатися

Отговѣть, ся — відповіти, ся

Отгадка — од(від)гадка, розгадка

Отгадчик, ца — од(від)гадчик, ця, угадчик, ця, угадько

Отгадывание — од(від)гадування, в(у)гадування

Отгадывать, отгадать — од(від)гадувати, вгадувати, одгадати і т. д.

Отгибать, отогнуть, ся — од(від)гинати, оді(віді)гнути, ся

Отгибка — од(від)гинання

Отглагольный — дієслівний

Отгладить — погладити, попросувати

Отгнивать, отгнить — од(від)гнивати, одгнити, поодгнивати

Отгнутить — прогугнявити, перегугнявити

Отговаривание — відмовляння

Отговаривать, отговорить, ся — 1) од(від)мовляти, одговорювати, одражувати, одмовити, одговорити, одрадити; 2) од(від)магатися, од(від)брехуватися, одмогтися, одбрехатися

Отговорка — (од)відмова, од(від)мовка, вимовка, відговор, ка, відпірка

Отголосокъ — од(від)голос, од(від)гомін, од(від)лясок, відляск, од(від)гук, луна

Отгонка, отгонь — відгін

Отгонять, отогнать — 1) од(від)ганяти, одгонити, одігнати; 2) од(від)бивати, од(від)ганяти, одбити, одігнати

Отгораживать, отгородить, ся — од(від)горюжувати, одгородити, ся

Отгорать, отгорѣть — 1) од(від)горяти, одгоріти; 2) перегоряти, вигоряти, перегоріти, вигоріти

Отгоревать — відсумувати, пересумувати, перетужити

Отграничивать, отграничить — д. **Отмежевывать**

Отгребать, отгresti — од(від)громажувати, од(від)гортати, одгромадити, одгорнути

Отгремѣть — перегреміти, од(від)греміти, перегуркотіти

Отгрызать, отгрызть — од(від)гризати, од(від)'їдати, одгризти, од'їсти

Отгуливать, отгулять, ся — од(від)гулювати, одгуляти, ся

Отдавать, отдать, ся — 1) од(від)давати, оддати, ся. — **Отдавать обратно** — вертати, вернути; 2) од(від)бивати, відбити (про рушницю), затрудити (в що). — **Отдай причаль** — відчалью! 3) розлягатися, ростинатися, луна́ти, розітнутися, залунати; 4) од-

(від)ганяти, од(від)гонити (про дух, смак); 5) легшати, полегшати, одлігнути, ущухнути (про мороз, хворобу). — **Отдаю на вашу волю, на выборъ, на усмотрѣніе** — спускаюся на вашу волю, здаюся на вас, на вашу ласку. — **Отдавать паруса** — розпускати вітрила, — **Отдагъ повелѣніе, приказъ** — звеліти, відати наказ, загадати, наказати. — **Отдать на откупъ** — пустити в посесію, в оренду. — **Отдать подъ закладъ** — дати в заставу, заставити. — **Отдать долгъ природѣ** — заплатити довг природі. — **Пушечные выстрѣлы далеко отдавались** — гарматні постріли далеко розлягались

Отдавливать, отдавить — од(від)тіскувати, од(від)тиснути. — **Ему никто ноги не отдавить** — йому ніхто на хвіст не наступить

Отдаивать, отдоить — видоювати, відоїти

Отдаление — 1) од(від)далення; 2) далина, далечиня, далечинь, далеч, одлеглість

Отдалѣнность — віддаленість, далекість

Отдалѣнный, но — 1) од(від)далений; 2) далекій, (дуже) — далеченний, одлеглий

Отдалять, отдалить, ся — 1) од(від)даляти, оддалити, ся, даліти; 2) од(від)стороняти, од(від)лучати, одсторонити, одлучити, ся; 3) ухилятися, цуратися

Отдание — од(від)дання

Отдаривать, отдарить, ся — од(від)даровувати, оддарувати, ся

Отдатчикъ — од(від)датчик

Отдача — од(від)дання, віддача

Отдвижной — відсувний, висувний

Отдежуривать, отдежурить — відбувати, відбути чергу

Отдѣргивать, отдѣрнуть, ся — од(від)смікувати, одсмикнути, ся

Отдирать, отодрать, ся — од(від)дирати, оді(віді)драти, од(від)дерти, ся, (кору, шкіру) — облуплювати, облупити, (гилку) — од(від)чухрати, од(від)чахнути. — **Отдирать** (про танці) — затинати, витинати. — **Отодрать кого** (різками, бато́гом, то-що) — од(від)чухрати, од(від)шмагати, випарити, вишпарити, (за волосся) — віскубти, одскубти, вічубити

Отднєвать — переднювати

Отдохновение — од(від)почінок, відпочівок, спочін(в)ок, (на малу годину) — перепочін(в)ок, (од)відпочивання

Отдубасить — од(від)дубасити, одлупцювати

Отдувать, отдуть, ся — 1) од(від)дувати, од(від)дмухувати, оддуть, оддмухати, оддмухнути, ся; 2) дух переводити, од(від)діхуватися, од(від)сапуватися, перевести дух, оддіхатися, одсапатися

Отдуть — 1) д. **Отдувать**; 2) одлупити, одлупцювати, од(від)шмагати, од(від)-

чухрати, оддубасити, од(від)батожити, випарити, вишпарити

Отдушина — продуха, продухвина

Отдушникъ — душнік

Отдыхать, отдохнуть — од(від)почивати, спочивати, од(від)почіти, спочіти, спочинути, (трохи) — перепочивати, перепочіти

Отдыхъ — д. **Отдохновение**. — **Безъ отдыха** — не спочиваючи, без віддиху

Отдышка — од(від)дих

Отдышаться — од(від)діхатися, од(від)сипатися

Отдѣленіе — 1) (од)відділ, відділ, відділення, відділення, од(від)різнення, од(від)лучення

Отдѣлка — д. **Обдѣлка**

Отдѣль — відділ

Отдѣлываніе — оброблення, оброблювання

Отдѣлывать, отдѣлать, ся — 1) обробляти, обробити, (оздоблюючи) — оздобляти, оздобити, вицяцькувати; 2) **ся** — викручуватися відкараскуватися

Отдѣльный, но — окремий, мо, окрімий, ме, осó(і)бний, но, од(від)рубний, но, нарізно

Отдѣльность — окремість, осібність, відрубність

Отдѣлять, отдѣлить, ся — од(від)діляти, од(від)різняти, одділити, одрізнити, відокремити, відокромити, ся

Отекать, отечь — 1) топітись, опливати, слезити, отопітись, опливти; 2) пухнути, набрякати, напухнути, набрякнути

Отеклость, отѣкъ — набряклість, пухліна

Отѣклый — опухлий, набряклий

Отеляться, -литься — телитися, втелітися

Отереблывать, отеребить — обтерєблювати, -бити

Отѣсывать, отесать — обтісувати, обтесати

Отець — отѣць, батько, (здр.) — батенько, батечко, тато, (здр.) — татко, татусь, татусьо, татусик, татуньо, таточко, татунечко, татусенько, татусечко; (на Буковині) — неньо, ненько. — **Быть отцом, за отца** — батькувати, татувати. — **Крестный отецъ** — хрещений батько. — **Посажённый отецъ** — весільний або головатий батько. — **Быть посажёнымъ** — батькувати, за батька бути; 2) пан-отѣць, батюшка

Отчески — по-батьківськи, по-отѣцьки

Отческий — отѣцький, отцєвий, батьків, батьківський, татів, татівський

Отчественный — отчїнний, отчїзний

Отчество — отчїна, отчїзна, батьківщина, вітчїна

Отживать, отжить — 1) од(від)живати, оджити; 2) од(від)бувати, -ўти, вибувати, вибути, од(від)служувати, -жити

Отжидѣть — порідчати

Отжигать — од(від)палювати

Отжимать, отжать — 1) віджимати, відіжмати, викручувати, вікрутити (білизну), віддўшувати, -шити, од(від)ціжувати, одцідити; 2) од(від)ти-

скувати, одтиснути

Отжинать, отжать — обжинатися, обжатися

Отжинъ — обжін, обжінки

Отжирѣлый — відгодований, відпасений, гладкий

Отжирѣть — відгодуватися, відпастися

Отзавтракать — поснідати

Отзвонить — віддзвонити, передзвонити

Отзвукъ — відгук, відгомін, відзвук

Отзвучать — відгучати, відгомоніти, передзвеніти, перегудіти

Отзнабливать, отзнобить — од(від)морозувати, відморозити

Отзолачивать, отзолотить — визолочувати, візолотити

Отзывать, отозвать, ся — 1) од(від)зивати, од(від)кликати, оді(віді)звати, одкликати; 2) озиватися, обзиватися, од(від)кликатися, од(від)гукуватися, озватися, обізватися, одкликнутися, одгукнутися, зголошуватися

Отзывный — відклічний, розкóтистий (про голос)

Отзывчивый — 1) од(від)голóсний, відгучний, відгукливий; 2) добрий, добросердий, доброго серця, спочутний, спочуйливий

Отзывъ — 1) од(від)зив, од(від)клик; 2) од(від)повідь, відпис; 3) зголошення; 4) відóзва

Отзябать, отзябнуть — од(від)мерзати, відмерзнути, відмерзти

Отзяблый — відмерзлий

Отирать, отереть, ся — обтирати, в(у)тирати, обтерти, в(у)терти, ся

Отказъ — 1) (од)відмова, відказ, відречення. — **Получить отказъ** — облизняпиймати, (в сватанні) — гарбуза з'їсти; 2) **Отказъ отъ чего** — зречення (чогó); 3) відправа (зі служби), увільнення

Отказный — відмóвний

Отказывать, отказать, ся — 1) од(від)мовляти, одмóвити, відказувати, відказати; 2) од(від)писувати, одписати, легувати; 3) од(від)мовлятися, одмагатися, од(від)ступатися, зрікатися, цуратися, одмóвитися, одмогтїся, одступитися, зректїся, од(від)цуратися, од(від)каснутися, од(від)сахнутися

Откаливать, откалить — од(від)гартóувати, відгартувати

Откалывать, отколотъ — 1) од(від)кóлювати, одколóти, одщепити, ся; 2) од(від)шпїлювати, одшпилити, ся

Откапывать, откопать — од(від)кóпувати, одкопати; вікóпувати, вікопати

Откапываніе — відкóпування

Откараулить — відбўти варту

Откармливать, откормить, ся — од(від)годовувати, ся, розгодовувати, одгодувати, розгодувати, вигодувати, (худобу) — од(від)пасати, ся, тучити, од(від)пасти, ся. — **Откормленный** — відгодований, гладкий, (про худобу) — пасений, сїтий

Откармливаніе — відгодовування

Откатывать, откатать — качати, перекачати (рублем і качалкою), перемаглювати (на ма́гли)

Откатывать, откатить, ся — од(від)кочувати, одкотіти, ся

Откачивать откачать, ся — 1) викачувати, вікачати, ся (воду); 2) од(від)качувати, одкачати, ся

Откачиваться, откачнуться — од(від)хитуватися, одхитнутися, од(від)сахнутися

Откашивать, откосить, ся — викосювати, обкосювати, вікосити, покосити, обкосити, ся

Откашливать, откашлять, ся — од(від)кашлювати, викашлювати одкашляти, вікашляти, ся

Откидной — відкидний. — **Откидные рукава** — вильоти

Откидывать, откидать, откинуть, ся — од(від)кидати, одкидати, одкинути, ся

Откипать, откипѣть — перекипати, перекипіти

Откипѣлый — перекипівий

Откладной — закотистий

Откладъ — од(від)клад, за́кот

Откладывать, откласть, отложить, ся — 1) од(від)кладати, одкласти, ся; 2) од(від)прягати, випрягати, розпрягати, одорягти, випрягги, розпрягті

Откланиваться, откланяться — відкланюватися, відкланятися; прощатися, попрощатися

Отклёвывать, отклевать — од(від)кльовувати, од(від)дзьобувати, одклювати, оддзьобати

Отклеивать, отклеить, ся — 1) од(від)клеювати, ся, одлипати, одклеїти, ся одлипти; 2) поклеїти, переклеїти

Отклейка — відклеїння, клеїння.

Откликаться, откликнуться — од(від)кликатися, од(від)гукуватися, обзиватися, одклікнутися, одгукнутися обізватися

Откликъ, откличка — од(від)клик, відгук

Отклонение — відхиляння, ухиляння; відхил, відхилення

Отклонять, отклонить, ся — 1) од(від)хиляти, одвертати, одхилити, одвернути; 2) од(від)хилятися, ухилятися, одхилитися, ухилитися, ухильнутися

Отковать — покувати, перекувати

Отковыривать, отковырять, отковырнуть, ся — од(від)колупувати, одлуплювати, одколупати, одколупнути, одлупити, (трохи) — вколупати, вколупнути, (трохи зверху) — надколупати, надколупнути

Откозыривать, откозырять — од(від)козірювати, викозірювати, одкозырять, вікозырять

Отколачивать, отколотить, ся — 1) од(від)бивати, одбити; 2) бити, лупити, лупцювати, одлупити, одлупцювати, стусанів надавати, одчухрати

Отколдовывать, отколдовать — од(від)чаро-

увати, одчарувати, одворожити

Отколоколитъ — од(від)дзвонити

Отколокъ — ула́мок

Отколь — звідки

Откомандировать — відрядити, вірядити, виправити

Отконопатить — од(від)паклювати

Откопаніе — відкопання.

Откормка — годівля, відпасання

Откосный — укисний, скісний

Откосъ, откосокъ — укис (гори), косо́гір, убіч

Откочёвывать, откочевать — перекочовувати, перекочувати

Откочёвка — перекочування

Откраивать, откроить — од(від)краювати, одкраяти, вкраяти

Открасить — покра́сити, помалювати

Открещиваться — од(від)хрещуватися

Откровение — відкриття, вияв, виявлення

Откровенность — відвертість, відкритість

Откровенный, но — відвертий, відкритий, то

Откручивать, открутить, ся — од(від)кручувати, одкрутити, ся

Открыватель — відкривач, од(від)критель

Открывать, открыть, ся — 1) од(від)кривати, одкрити, ся, (що загорнуте) — од(від)гортати, розгортати, одгорнути, розгорнути, ся, (що зачинене) — од(від)чиняти, одчинити, ся. — **Открыть глаза** — од(від)плющити, розплющити очі. — **Открыть грудь** — розхристатися. — **Открыть стѣну** — розмурувати (кам'яну), розібрати (дерева́ну); 2) знаходити, називати, виявляти, знайти, назнати, виявити, ся. — **Открыть тайну** — виявити та́йну. — **Открыть сообщника** — віказати (товари́ша). — **Открывается случай** — випадасока́зія; 3) починати, зачинати, почати, зачати, розпочати, ся. — **Открыть кампанию, сражение** — розпочати війну́, баталію. — **Открыть книгу** — розгорнути кни́жку. — **Открыть лавку, книжный магазинъ** — заложити крамни́цю, книга́рню. — **О. пальбу** — почати стріляти. — **Открылась лихорадка** — показалась пропа́сниця

Открытие — од(від)криття, вина́йдіння, вина́хід

Открыто — я́вно, про́сто, не кри́ючись, не хова́ючись

Открытый — 1) од(від)критий, од(від)чинений, відвертий; 2) чістий (про поле), вільний (про повітря). — **О. врагъ** — я́вний во́рог

Откуда, откудава — відки, відкі́ль, відкіля́, звідқи́, звідкі́ль, звідкіля́. — **Откуда-то** — відкись, відкіля́сь, відкі́льсь

Откупать, откупить, ся — 1) од(від)купати, одкупити, ся; 2) брати, взяти в посесію, в оренду; 3) викупати, вікупити, ся

Откупать, ся — вікупати, скупати, ся

Откупной — відкупний, орендований

Откупоривать, откупорить — од(від)тикати, од(від)корковувати, відіткнути, відкоркувати

Откупорка — відкоркування, відкорковування, відтикання
Откупщикъ — посесор, орендарь
Откупъ — відкуп, посесія, орєнда. — Держать на откупу — тримати в посесії, орендувати
Откусывать, откусить, ся — од(від)кусювати, од(від)гризати, відкусити, відгризти, ся
Откуски — куски, недоїдки, недогризки, окрушки
Откутывать, откутать — роскутувати, роскутати
Откушать — поїсти, попїти, покуштувати. — Откушавши чай, пошли гулять — напївшись чаю, пішли гуляти
Отлагательство — од(від)клад, відволока
Отлагать, отложить, ся — од(від)кладати, одкласти, ся; відволікати, відволікти, відтягати, відтягти
Отлагаться, отложиться — 1) од(від)ділятися, од(від)різнятися, од(від)падати, одділитися, одрізнитися, одпасти; 2) осідати, осісти
Отламывать, отломать, отломить, ся — од(від)ломлювати, одломити, вломити, ся, (гильку) — од(від)чахнути, ся
Отлежать, отлечь — 1) осідати, осісти; 2) легшати, полєгшати, одлігнути
Отлєглый (хем.) — осілий на дні
Отлежалый — лєгкий, злєглий, злежалый
Отлеживать, отлежать — од(від)лєжувати, одлежати, перелєжати
Отлеживаться, отлежаться — од(від)лєжуватися, вилєжуватися, одлежатися, вїлежатися
Отлежь — гўща, фус, фўси, осад
Отлетать, отлететь — од(від)літати, одлетіти, одлінути
Отлетный — відлітаючий
Отлетѣлый — відлетілий
Отлеть — од(від)літ, вїліт
Отливать, отлить, ся — 1) од(від)ливати, од(від)сипати, відліти, віділляти, відсипати, ся; 2) виливати, вилити, ся; 3) мінятися, мінітися, переливатися (про колір тканини)
Отливика — ринва
Отливка — од(від)ливання, од(від)лів; виливання, вїлив
Отливной — 1) виливний; 2) літий, вилитий (з металю)
Отливокъ — вїливок (з чого)
Отливистый — мінливий, мінючий, селезнїстий (про колір)
Отливщикъ — ливарник
Отливъ — 1) д. Отливка; 2) (геогр.) од(від)плів
Отлизывать, отлизать — од(від)лізувати, надлізувати, одлизати, надлизати
Отличать, отличить, ся — 1) од(від)різняти, розрізняти, розпізнавати, відрізнити, ся, розрізнити, розпізнати; 2) од(від)значати, ся, визначати, ся, виділяти, ся, видаватися, одзначити, вїзначити, віділити, ся, відатися

Отличествовать — відзначатися, од(від)різнитися
Отличительный — відмінний, відрізняючий, видатний, знаменний
Отличие — 1) (од)відміна, ріж(з)ниця; 2) (од)відзнака
Отличный, но — 1) відмінний, но, різний, но, інакше, інше, іншим способом; 2) дуже гарний, дуже добрий, дуже гарно, дуже добре, чудовий, во, розкішний, но
Отличность — ріжність, ріжниця, відмінність
Отлогий — спадистий, похилий, згористий
Отлогость — спадистість, похилість, згористість
Отлогъ — д. Отлогость і Откосъ
Отложение — відпад, відкладання
Отложной — виложистий, од(від)кладний
Отломокъ — відломок, уломок, вломок, уламок, вїломок
Отломъ — відлом, злом
Отлудить — вїлудити, побіліти
Отлучать, отлучить, ся — (од)відлучати, од(від)рішати, одлучити, відрішити, ся
Отлучение — (од)відлўка, відлўчення
Отлучительный — відлучаючий
Отлучка — відлўчка
Отлучный — (од)відлўчний
Отлыгаться, отолгаться — од(від)брїхуватися, вибрїхуватися, одбрехатися, вїбрехатися.
Отлыжка — вибрїхування, відбрєхи
Отлынивать, отлынять — ухилятися, уникати, ухилїтися, унікнути
Отлѣзать, отлѣзть — од(від)лазити, одлізти
Отлѣпливать, отлѣпить, ся — од(від)ліплювати, одліпити, ся
Отляпнуть — од(від)рубати, од(від)тяти
Отмазать — помазати, вїмазати, помастити, вїмастити
Отмаливать, отмолить — од(від)молювати, вимолювати, одмолити, вїмолити
Отмалчиваться, отмолчаться — відмовчуватись, мовчки терпіти, відмовчатися
Отмалывать, отмолоть — відмєлювати, відмолоти, перемолоти
Отманивать, отманить — од(від)манювати, од(від)нажувати, од(від)ваблювати, переманювати, одманити, однадити і т. д.
Отматывать, отмотать, ся — од(від)мóтувати, одмотати, ся
Отмахивать, отмахать, отмахнуть, ся — од(від)махувати, ся, одмахати, одмахнути, ся
Отмачивать, отмочить, ся — од(від)мóчувати, одмочити, ся
Отмашка — відмах
Отмежевание — помір (грунту), відмежування
Отмашь — д. Наотмашь
Отмежёвывать, отмежевать, ся — од(від)межовувати, відмежувати, ся
Отмелистый — мілкий

Отмель — міліна
 Отмерзать, отмёрзнуть — од(від)мерзати, одмерзнути, розмірзати, розмірзнати, ся
 Отмерзлый — відмерзлий
 Отместка — помста, віддяка
 Отметать, отметнуть — од(від)кидати, відкинути
 Отминать, отмять — од(від)минати, розминати, оді(віді)мняти, розімняти
 Отмокать, отмокнуть — од(від)макати, одмокнути
 Отмолачивать, отмолотить — відмолочувати, відмолотити
 Отмолвить — од(від)мовити, одраяти, розраяти
 Отмолоть — обмолот
 Отмораживать, отморозить, ся — од(від)морозювати, одморозити, ся
 Отмститель, ница — д. Мститель
 Отмщать, отмстить, отомстить — мстити, ся, пімститися, відомстити, помститися, од(від)дячити. — Отмстить сь лихвою — оддячити сто з оком
 Отмщение — помста, од(від)плата, заплаता, віддяка
 Отмывать, отмыть, ся — од(від)мивати, одмити, ся, (про праття білизни) — одпирати, одіпрати, попрати
 Отмыкать — почесати (льон). — Отмыкать горе — перебідувати
 Отмыкать, отомкнуть, ся — од(від)пирати, од(від)микати, одперти, одімкнути, ся
 Отмылить, ся — одмилити, ся
 Отмычка — од(від)мічка, вітрих
 Отмѣна — 1) знесення, скасування; 2) од(від)міна, ріж(з)ність, ріж(з)ниця. — О. смертной казни — знесення кари на горло, на смерть
 Отмѣнность — відмінність, ріжність; вищість, виборність
 Отмѣнять, отмѣнить, ся — касувати, зносити, скасувати, знести, ся
 Отмѣнный, но — д. Отличный, но. — Отмѣнно хорошо — дуже гарно
 Отмѣривать, отмѣрить — од(від)мірювати, одміряти
 Отмѣрь — відмір
 Отмѣта, отмѣтка — помітка, замітка, прикмета, знак, признака, відмітка, нотація
 Отмѣчать, отмѣтить — зазначати, відмічати, помічати, позначати, од(від)значати, зазначити, відмітити, помітити, позначити, відзначити
 Отмякнуть — зм'якнути, розімнякнути
 Отмяклый — зм'яклий
 Отнашивать, относить — знóшувати, зносити
 Отнесение — віднесення
 Отнимать, отнять — од(від)німати, од(від)бирати, оді(віді)ймати, видирати, одняти, відійняти, оді(віді)брати, відерти. — Отнять дитя отъ груди — од(від)лучити, залучити дитину. — Отнять право слова — позбавити слова. — Отнять рѣчь — умкнути мову

Относительно — відносно, що до (чого), поглядно (на)
 Относительный — 1) відносний, поглядний, стосунковий; 2) умовний, но
 Относительность — відносність, поглядність, умовність
 Относит, отнести, ся — 1) од(від)носити, однести, ся; 2) од(від)носитися, ставитися (до чого), стосуватися, стосунки мати, дотикатися, тічитися, од(від)нестися. — Относится хорошо — ставитись добре (до кого), поводитись добре (з ким); 3) удаватися, удатися (до кого)
 Относь — віднесення
 Откочевать — переночувати
 Отношение — 1) відносини, стосунок. — Взаимныя отношенія — взаємини; 2) лист; 3) відношення; 4) завідомлення. — Въ этомъ отношеніи — з цього погляду
 Отнынѣ — з сього часу, від сього часу, відтепер
 Отнѣживаться, отнѣкаться — од(від)мовлятися, од(від)магатися, одмовитися, одмогтися
 Отнюдь — ні в якому разі, ніже, аніже, нічого
 Отнятие — відняття, віднімання, відрубання
 Отобраніе — відібрання
 Отобѣдать — пообідати
 Отовсюду — од'усюди, від'усюди, звід'усіль, з усіх усюд, зо всіх усюд, від'усіль
 Отогрѣвать, отогрѣть, ся — оді(віді)грівати, розгрівати, розігрівати, відігріти, розігріти, (хукаючи) — од(від)хукати
 Отогрѣвание — відгрівання
 Отодвигать, отодвинуть, ся — од(від)сувати, од(від)сòвувати, одсунути, ся
 Отозваніе — відклик, відкликання
 Отойти — відійти
 Отолачивать, отолочить — лущити, вілущити
 Отопки — 1) вишкварки; 2) д. Отопокъ
 Отопление — опал, паливо, топливо
 Отопокъ — шкарбун, шкарбуні
 Отопрѣвать, отопрѣть — оді(віді)прівати, одіпріти
 Оторачивать, оторочить — облямóвувати, облямóувати
 Оторванность — відірваність
 Оторопѣлость — тороплєність
 Огоропѣлий — тороплєний, зляканий
 Оторопѣть — оторопіти, злякатися
 Оторочка — облямівка
 Отослание — відіслання
 Отострить — од(від)гострити, вигострити
 Отохочивать, отохотить — од(від)бивати, одбити охоту
 Отощальность — охлялість, змарнілість
 Отощальный — охлялий, захлялий, змарнілий
 Отощевать, отощать — охлявати, захлявати, марніти, охлясти, охлянути, захлясти, змарніти, помарніти
 Отпадать, отпасть — од(від)падати, одпасти

Отпаденіє — відпад, відступ
 Отпадышь — 1) падалиця; 2) д. Отступникъ
 Отпаивать, отпаять, ся — од(від)лютовувати, одлютувати, ся
 Отпаивать, отпоить, ся — 1) випоювати, випоїти; 2) од(від)поювати, одпоїти
 Отпайка — відлютування
 Отпалзывать, отползти — од(від)повзати, одповзти
 Отпаривать, отпарить, ся — 1) од(від)парювати, одпарити, ся; 2) випарювати, випарити, ся; 3) парити, шпарити, чухрати, перішити, шмагати, випарити, вишпарити, одчухрати і т. д.
 Отпарывать, отпороть, ся — од(від)порювати, одпороти, випороти, распороти, ся
 Отпашка — від'орання, від'орювання
 Отпахивать, отпахать — од(від)орювати, об'орювати, од'орати, об'орати
 Отпахивать, отпахнуть, ся — д. Отмахивать, ся
 Отпачкать — закаляти, покаляти
 Отпечатлѣвать, отпечатлѣть, ся — витіскувати, витиснути, ся; позначати, позначити, ся
 Отпечатокъ — од(від)біток, бітиск; познак, знак
 Отпечатывать, отпечатать — видруківувати, витіскувати, відрукувати, витиснути
 Отпивать, отпить, ся — 1) надпивати, надпити; 2) випивати, випити; 3) од(від)пивати, ся, одпити, ся
 Отпиливать, отпилить, ся — од(від)пилювати, одпиляти, одпилити, ся
 Отпирать, отпереть, ся — 1) д. Отмыкать; 2) од(від)магатися, од(від)рікатися, од(від)пиратися, одмогтися, одректися, одпертися
 Отпирание — відмикання
 Одпирательство — відмага, відрікання, відпирання
 Отпировать — од(від)бенкетувати, од(від)гуляти, од(від)балювати
 Отписка — од(від)піска, од(від)пис; листування
 Отписывать, отписать, ся — од(від)писувати, одписати, ся
 Отпихивать, отпихнуть, ся — од(від)пихувати, одпихати, одпихнути, ся
 Отплата — од(від)плата, запла́та, віддяка
 Отплачивать, отплатить, ся — 1) віддячувати, віддячити; відплачувати, відплатити; 2) викуплятися, од(від)куплятися, вікупитися, одкупитися
 Отплѣвывать, ся, отплевать, ся, отплюнуть — одплювувати, ся, сплювувати, одплювати, ся, сплювати, сплюнути
 Отплескивать, отплескать, отплеснуть, ся — од(від)хлюпувати, од(від)плюскувати, одбрізкувати, одхлюпати, одплюскати, одхлюпнути, одбрізкати, ся
 Отплескъ — 1) одхлюпування, одплюскування, відплюск; 2) випліски, брізки

Отплетать, отплестъ — 1) од(від)плітати, одплести, 2) виплітати, виплести
 Отплывать, отплыть — од(від)пливати, одплисти, одплинути
 Отплясывать, отплясать — 1) витанцювати, витанцювати; 2) од(від)танцювати, одтанцювати
 Отполаскивать, отполоскать, отполоснуть, ся — 1) виполіскувати, виполоскати, ся; 2) од(від)поліскувати, одполоскати, ся
 Отполировать — од(від)лощити, вилощити, од(від)шліхувати, од(від)полірувати, од(від)яснити
 Отполосовать — од(від)шмагати, од(від)батожити, одсупонити
 Отпороть — 1) д. Отпарывать; 2) випарити, вишпарити, од(від)шмагати, од(від)батожити, одчухрати
 Отпоръ — 1) опір; 2) одсіч, відпір
 Отпорный — відпорний
 Отпорхнуть — од(від)лінути
 Отпоститься — од(від)постітися, од(від)говітися
 Отпотчивать — 1) попощувати, почастувати, вгонібити, уконтентувати, утрактувати; 2) одчитати (кому), почастувати, уразити (кого), одлупити, стусанів надавати
 Отпотѣлый — спітнілий
 Отпотѣть — 1) од(від)потіти, спітніти; 2) випотіти
 Отпоясать — од(від)перезати
 Отправитель, ница — пересілач, ка; пересилаючий, пересилаюча
 Отправление — 1) виражання, виправа; 2) пересилання, пересилка; 3) од(від)бування, од(від)буток, виконання (обов'язків)
 Отправлять, отправитъ, ся — 1) виражати, виправляти, одправляти, висилати, од(від)силати, пересилати, вірядити, виправити, одправити, одпровадити, віслати, одіслати, переслати, ся. — Отправиться (куди) — вірядитися, поїхати, виїхати, піти, помандрувати, помайнути, (с(ь)віт за очі) — повіятися, (до кого за яким ділом) — удатися. — Отправитъ на тотъ свѣтъ — з с(ь)віту зігнати, вкоротити віку, на той с(ь)віт загнати; 2) правити, од(від)правляти, одправити; 3) од(від)бувати, одбүти, виконувати, виконати
 Отпраздновать — од(від)с(ь)вяткувати
 Отпрашивать, отпросить, ся — од(від)прошувати, одпросити, випросити, ся
 Отпруживать, отпружать, отпрудить — розгачувати, розгатити
 Отпрыгивать, отпрыгнуть — од(від)плигувати, од(від)скакувати, од(від)стрибувати, одплигнути і т. д.
 Отпрыскивать, отпрыснуть, ся — 1) од(від)брізкувати, одбрізнити, ся; 2) пароститися, парости пускати, бростатися, броститися
 Отпрыскъ — парост, парісток, парість, од(від)росток, одрість, бросток, брость,

пагін, пагонець, (зовсім молоденький) — памолодь, памолодок, (зб.) — пагоння, паговіння

Отпрягать, отпречь, ся — випрягати, одпрягати, віппрягти, одпрягті, ся

Отпрядать, отпрясть — од(від)прядати, одпрясти; попрясти, віппрясти

Отпугивать, отпугать, отпугнуть — од(від)полюхувати, одполохати, сполухати, сполохнути

Отпускать, отпустить — 1) пускати, од(від)пускати, пустити, відпустити; 2) запускати, запустити (бороду); 3) попускати, попустити (мотузок); 4) од(від)відгострювати, відгострити; 5) давати, видавати, дати, відати (гроші)

Отпускная — відпускна, вільний лист

Отпускной — од(від)пускний, (хліб, крам) — вивізний; прощальний

Отпускъ — 1) од(від)пускання; 2) (од)відпуск, відпустка; 3) вівіз (р. вивозу); 4) список, чорняк (про папери)

Отпутывать, отпутать, ся — од(від)плутувати, росплутувати, одплутати, росплутати, ся

Отпутешествовать — скінчити подорож, мандрівку

Отпущение — (од)відпущення, відпуст, дарування, вибачення. — **Отпущение грѣховъ** — відпуст, розгрішення

Отпущенникъ, -ца — визволенець, -лениця

Отпѣвать, отпѣть — 1) (од)відс(ь)півувати, відс(ь)півати; 2) (од)відс(ь)півувати, од(від)правляти, одс(ь)півати, одправити панахиду, похорон, відправу; 3) вимовляти, вимовити, одчитати (кому за що)

Отпѣтый — пропащий

Отрабатывать, отрабатывать, ся — відробити, ся, (од)відробляти, відроблювати. — **Отрабатывать прогульные дни** — набуті, одбуті

Отработка — (од)відробіток

Отрава — отрута, отруя, трутіна, трутізна, трийка. — **Отравляют, отравить, ся** — труїти, отруїти, струїти, потруїти, отрутити, витруїти

Отравление — отруїння, отруя

Отравитель, -ница — отруйник, -ця

Отравный — отрутний, отруйний

Отрада — (од)відрада, (од)відрадість, утіха, втіха, прос(ь)віток

Отрадный, но — (од)відрадісний, но, радісний, но, прос(ь)вітний

Отражать, отразить, ся — 1) (од)відбивати, відбїти, ся, відпирати, відпєрти; 2) (од)відбивати, відбїти, ся, (про с(ь)віт тільки) — (од)відс(ь)вічувати, відс(ь)вітїти, ся, (про колір тільки) — (од)віддавати, віддати, ся; 3) од(від)зиватися, од(від)гукуватися, одізватися, одгукнутися

Отражение — 1) одсїч, відбиття, відпїр; 2) відбивання (с(ь)вітла), (од)відс(ь)віт; одкид (у воді)

Отрасль — 1) галузь, парість; 2) вітка, (од)віднога (гори); 3) (од)відділ; 4) потімок, нащадок

Отрашивать, отростить — вирощувати, пускати, виростити, запустити

Отребие — вибірки, негідь, с(ь)міття

Отрезвление — витверезіння

Отрезвлять, отрезвить, ся — тверезити, витверезувати, витверезити, протверезити, ся, тверезішати, прочумати, ся

Отрекается, отречься — зрікатися, зректися (чого), од(від)ступатися, відрікатися (від чого), цуратися (чого), одмовлятися (від чого), од(від)ректися, одступитися, одцуратися, одмовитися

Отрёпки — костриця, костриці, терміття

Отрепливать, отрепать — тіпати, потіпати

Отрепье — 1) д. Отрёпки; 2) дрантя, лахміття

Отретироваться — одійти, відійти, піти з батьком на шлях

Отречение — 1) зречення (чого); 2) од(від)цурання; 3) відступ (від позови то-що)

Отринуть — відкинути, відпхнути

Отрицание — 1) заперечення, відкид, відкидання; 2) од(від)мовляння

Отрицательный, но — заперечний, перечний; відмовний, негативний

Отрицать — заперечати, од(від)мовляти, од(від)казувати, од(від)бивати, од(від)кидати, од(від)вертати

Отрогъ — вітка, (од)віднога (гори)

Отродье — коділо, коліно, (лайливо) — виронок, віплодок

Отрождать, отродить, ся — од(від)роджати, віродити, ся. — **Отродясь не...** — з роду, з віку не...

Отроковица — дівча (від 7—15 років)

Отрокъ — хлоп'я, хлопець (від 7—15 років), підліток; слуга, челядник

Отростать, отрости — виростати, вірости, відростати, відрости

Отростокъ — 1) д. Отпрыскъ; 2) окіст, окісток (на кістках); 3) паріг (на рогах, напр. у лося, оленя)

Отроческій — хлоп'ячий

Отрочество — хлоп'яцтво, хлоп'ячий вік

Отрубать, отрубить — од(від)рубувати, од(від)тинати, стинати, утинати, одсікати, одрубати, од(від)тяти, стяти, утяти, втяти, зітнути, одсікти

Отрубейный — висівковий

Отруби — висівки

Отрубка — одрубання, одтинання

Отрубокъ — од(від)рубок, врубок, утинок

Отрубъ — відруб

Отрусить — обтрусити

Отрывать, оторвать, ся — од(від)ривати, од(від)дирати, оді(віді)рвати, оді(віді)драти, ся, (гилку) — од(від)чахнути

Отрывать, отрыть, ся — (од)відривати, (од)відкопувати, відрити, відкопати, ся

Отрывистый, то — відривчастий, уривистий, уривчатий, то

Отрывокъ — уривок
 Отрывочный, но — уривочний, но, уривцём
 Отрыгать, отрыгнуть, ся — (од)відригати, відригнути, ся
 Отрыжка — відгик, надха, натха
 Отрѣзной — обрізній, відтятий, обтятий
 Отрѣзокъ — відрізок, відтінок, урізок, укрáвок (напр. тканини), скіба, скібка (землі, хліба), кришénик (м'яса), клапотъ, клаптик (тканини, паперу), надібок (дерева)
 Отрѣзь — 1) відрізування; 2) (од)відріз. — На отрезъ — начисто, цілком
 Отрѣзывать, отрѣзать — од(від)різувати, од(від)тинати, одрізати, одтяти, одкрáяти, вкрáяти
 Отрѣшать, отрѣшить, ся — відправляти, відправити, усувати, усунути, од(від)лучати, од(від)стороняти, од(від)рішати, одлучити, відсторонити, ся, позбутися. — Отрѣшить отъ должности — скинути з уряду, з посади
 Отрядъ — 1) виряжання, од(від)ряжання; 2) відділ, загін (р. загону), (на розвідках) — чата. — Предводитель отряда — ватаг, ватажок
 Отряжать, отрядить — виряжати, (од)відряжати, вірядити, вірядити
 Отрясать, отрясти — обтрушувати, обтрусити; обтріпувати, обтріпати
 Отряхивать, отряхнуть, ся — витріпувати, вітріпати, ся
 Отсаживать, отсадить, ся — 1) од(від)сáжувати, пересáжувати, одсадити, пересадити; 2) д. Отрезывать
 Отсасывать, отсосать, ся — од(від)сисати, відсосати, оді(віді)ссати, од(від)смоктати
 Отсвѣтъ — (од)відс(ь)віт
 Отсвѣчивать, ся — (од)відс(ь)вічувати, ся, од(від)бивати с(ь)віт
 Отселокъ — віселок, хутір
 Отселъ — 1) д. Отсюда; 2) з сього часу
 Отселять, отселить — виселяти, віселити
 Отсидивать, отсидѣть — од(від)сіжувати, одсидіти, висіжувати, вісидіти
 Отсинить — посинити
 Отскабливать, отскоблить, ся — од(від)скрібати, од(від)скромáжувати, відскребти, відскромáдити, ся
 Отскакивать, отскочить — од(від)скáкувати, од(від)плігувати, од(від)стрібувати, відскóчити, одскакнути, одплигнути, одстрибнути
 Отскрѣбки — вішкрібки, віскрібки
 Отскрипѣть — перескрипити, відскрипити
 Отсланивать, отслонять, отслонить, ся — од(від)слоняти, од(від)туляти, одслонити, одтулити, ся
 Отслуга — (од)відслуга
 Отслуживать, отслужить — (од)відслужувати, одслужити
 Отслушать — віслухати (до кінця)
 Отсмотреть — (од)віддивитися
 Отсовѣтованіе — відрáдження
 Отсовѣтчикъ — відрáдник

Отсовѣтывать, отсовѣтовать — од(від)раджувати, розра́ювати, відрáдити, розра́дити, розра́яти
 Отсовѣтываніе — од(від)раджування
 Отсохлый — од(від)сóхлий
 Отсрочивать, отсрочить — (од)відкладати, відкла́сти, відрóчувати, відрóчити
 Отсрочка — (од)відклад, відкладання, відрóчення, відстрóчення
 Отставать, отстать — 1) од(від)ставати, приста́вати, одбива́тися, відста́ти і т. д.; 2) (од)відчплюватися, відчепі́тися. — Отстань, те отъ меня — геть, гетьте од мене, дайте мені спокій
 Отставка — од(від)ста́вка, відста́ва
 Отставляют, отставитъ — (од)відставляти, відста́вити
 Оставной — (од)відставний
 Остаивать, отстоять, ся — 1) вистóювати, вистоя́ти, ся, простóяти; 2) од(від)стрóювати, одстоя́ти, ся, осіда́ти, осісти; 3) обставати, обороняти, боронити, од(від)бороняти, заступати́ся, оборонити і т. д.
 Отсталый — 1) (од)відста́лий; 2) відлі́плий, відпа́лий
 Отстанавливать, отстановить — (од)відстановляти, відстанови́ти
 Отстегивать, отстегнуть — од(від)стьóбувати, од(від)щіпа́ти, відстібну́ти, відщі́пну́ти
 Отстегивать, отстегать — 1) д. Отстегивать; 2) вистьóбувати, вистьобати; 3) ви́хльостати, од(від)шмага́ти
 Отстирать — ви́прати, попрáти
 Отстой — óсад, гу́ща, фус, фúси
 Отстояніе — відлégлість, відстань
 Отстоять — 1) д. Остаивать; 2) од(від)ляга́ти (від чого на)
 Отстоящий — відлégлий
 Отстрадать — вітерпіти, відбу́ти му́ку
 Отстраивать, отстроить — од(від)будóувати, вибудóувати, вибудувати
 Отстранять, отстранить, ся — відстороняти, відсува́ти, відсторонити, відсуну́ти, ся, од(від)кида́ти, од(від)пиха́ти, одкинути, ся і т. д.; усува́ти, усуну́ти
 Отстранение — усúнення, відсторóна
 Отстригать, -ричь — відстригати, відстри́гти
 Отстрогать — од(від)струга́ти, вістругати
 Отстрѣливать, отстрѣляютъ, ся — відстрéлювати, од(від)бивати, відстрéлити, одбити, ся
 Отстряпать — попорáти, упорáти, ся
 Отступать, отступить, ся — 1) од(від)ступáти, одступі́ти, ся; 2) зріка́тися, одріка́тися, цура́тися і т. д., д. Отрека́ться. — Отступать отъ истины — ухиля́тись від пра́вди
 Отступление — од(від)ступ, уступ, відступáння
 Отступникъ, ца — (од)відстúпник, ця, (від народности) — пере́вертень, пере́кинчик.
 Отступничество — відстúпство, (од)відстúпничество

Отступной — (од)відступний. — **Отступное** — одчипнє, уступнє

Отсуждать, отсудить — присуджати, присудити; висудити, вѣпозивати; відсуджувати, відсудити

Отсутствие — відсутність, небу́тність, небу́ть, непри́сутність, непри́томність

Отсутствовать — не бу́ти, не бу́ти прису́тнім

Отсуствующий — непри́сутній, непри́томний

Отсучивать, отсучить, ся — од(від)су́кувати, од(від)кру́чувати, одсукáти, одкру́тити, ся; посу́кати

Отсушать, отсушить — 1) од(від)су́шувати, вису́шувати, одсу́шити, вису́шити, усу́шити. — **Отсуши мнѣ руки, если я взял** — неха́й мені ру́ки одсо́хнуть, ко́ли я брав; 2) од(від)чаро́вувати, одчарува́ти; 3) посу́шити

Отсчитывать, отсчитать — одлі́чувати, вѣлі́чувати, одлі́чити, вѣлі́чити

Отсылаь, отоспать — од(від)силáти, оді(віді)слáти

Отсыпать, отсыпать — од(від)сипáти, надсипáти, одсипáти, надсипáти

Отсыпка — відсип

Отсыпаться, отоспаться — од(від)сипáтися, висиплáтися, одіспáтися, вѣспáтися

Отсыпной — відсипний, відміряний

Отсырьлый — од(від)лѣглий, відволóглий, відво́хлий

Отсырьть — од(від)во́хти, відво́хнути, од(від)волóгнути, одлі́гнути

Отсыхать, отсохнутъ — од(від)сихáти, усихáти, одсо́хнути, усóхнути

Отсѣвать, отсѣять, ся — відсі́вати, пересі́вати, відсі́яти, ся, пересі́яти

Отсѣвь — відсі́вання, відсів

Отсѣдать, отсѣсть — (од)відсі́дати, відсі́сти

Отсѣдина — роспáлина, роскóлина, шпáра

Отсѣкать, отсѣчь — д. **Отрубать**

Отсѣчение — відрубáння

Отсюда — 1) відси, відсі́ль, відсі́ля, відсі́ль, відсі́ля, звідси, звідсі́ль, звідсі́ля; 2) з сьóго, з цьóго

Оттаивать, оттаять — од(від)та́вати, од(від)мерзáти, відта́нути, одмерзти, розмі́рзтися

Оттали́на — óпар, протáлина (в льоду), тал, тáлина, талові́на (в снігу)

Отталкивать, оттолкнуть, ся — (од)відпихáти, відштовхувати, (од)відтру́чувати, оді(віді)пхну́ти, ся, відштовхну́ти, відтру́тити, відража́ти, відразі́ти

Оттапливать, оттопить — вѣто́плювати, вѣто́пити

Оттапливать, оттоптать — (од)відто́птувати, відто́птáти. — **Оттоптать обувь** — стоптáти, стопцюва́ти обóв'я

Оттаскивать, оттащить — (од)відтяга́ти, відволі́кати, відтягті́, відволо́кті. — **Оттаскать за волосы** — вѣску́бти, одску́бти, вѣчуби́ти

Оттачивать, отточить, ся — гострі́ти, од(від)гóстри́увати, вигóстри́увати, вѣ-

гострі́ти, нагострі́ти, (на точилі) — наточі́ти, вѣточи́ти, ся; 2) вѣто́чувати, вѣточи́ти, ся

Оттаялый — відта́лий

Оттаяние — відта́ння

Оттепель — (од)відлі́га, відволо́ж, відлі́ж, рóсталь, рóстопель

Оттеревливать, оттеревить — од(від)дирáти, оддѣ́рти, оді(віді)дрáти. — **Оттеревить (лень, конопли)** — вѣбрати. — **О. бороду** — вѣдрати за бóроду

Оттѣсывать, оттесать — (од)відті́сувати, відтесáти

Оттирать, оттереть, ся — (од)відти́рати, відтѣ́рти, ся

Оттискивать, оттиснуть — од(від)ті́скувати, од(від)бивáти, вѣті́скувати, вѣбивáти, одті́снути, одбі́ти, вѣтисну́ти

Оттискъ — од(від)бі́ток, вѣтиск .

Оттокъ — рѣ́нва

Оттого — від то́го, через те́, для то́го

Оттолъ — звідти і д. **Оттуда**

Оттопки — вѣшкварки, шкваркі́ (од сала)

Оттопывать, оттопать, оттопнуть — од(від)тупу́вати, одтупáти

Оттопыривать, оттопырить, ся — вѣпинáти, од(від)дува́ти, настовбур́чувати, ся, вѣп'ясти, оддѣ́ти, настовбур́чити, ся. — **Отдутъ губы** — наду́ти, од(від)копѣ́лити, закопѣ́лити гу́би

Отторгать, отторгнуть, ся — 1) од(від)ривáти, одірва́ти, ся; 2) од(від)лучáти, одлучі́ти, од(від)чахну́ти, ся

Отторжение — од(від)лу́ка, відірва́ння

Оттрепать — 1) д. **Оттрепывать**; 2) од(від)лупі́ти, одлупцюва́ти, вѣхльостати, прочухáна да́ти

Оттрепки — вѣноски, лахмі́ття, дра́нтя, (з конопѣ́ль) — кострі́ця, термі́ття

Оттрѣпывать, оттрепать, ся — вѣтрі́пувати, вѣтрі́пати, вѣті́пати, ся

Оттрясать, оттряхать, оттрясти, оттряхнутъ — стру́шувати, обтру́шувати, струсі́ти, обтрусі́ти, ся

Оттуда — 1) відти, відті́ль, відті́ля, звідти, звідті́ль, звідті́ля, звідтам, з то́го мі́ста; 2) з то́го ча́су, з ті́ї, з то́ї, з ті́єї порі́, відто́ді; 3) з то́го, від то́го, через те́

Оттухнутъ — сту́хнути

Оттушевка — відтушува́ння

Оттушевывать, -шевать — відтушо́увати, відтушува́ти

Оттыкать, ототкнуть, ся — од(від)тикáти, оді(віді)ткну́ти, ся

Оттѣнивать, оттѣнять, оттѣнить, ся — од(від)ті́няти, ті́нити, одті́нити, ся

Оттѣнка — ті́нюва́ння

Оттѣнокъ — (од)відті́нок, відті́нь

Оттѣснять, оттѣснить, ся — д. **Отталкивать**

Оттягивать, оттягать — од(від)тя́гувати, одтяга́ти; од(від)суді́ти, вѣпозивати

Оттягивать, оттянуть, ся — 1) од(від)тяга́ти, од(від)волі́кати, одтягті́, одво-

локть; 2) витягувати, витягнути;
3) затагати, затагти

Оттяжка — 1) од(від)тягання, витягання;
2) од(від)клад, проволіка, тяганина

Оттяпывать — відрубувати

Отужинать — повечеряти

Отуманивать, отуманить, ся — туманити, туману пускати, затуманити, ся, заморочити, ся, обхмарити, ся, запаморочити, ся, памороки, баки забити, затлумити, задурманити, ся, почманити, почумити

Отупѣть — затупити

Отупѣлость — затупілість

Отупѣлый — пришеліпуватий, затупілий

Отуречиться — потурчитися

Отутюжить — відпрасувати

Отучать, отучить — 1) виучувати, вивчити, повиучувати; 2) од(від)учати, відучувати, відучити, віднадити

Отучиѣть — поглядшати, ростовстити

Отхаживать, отходить — відхожувати, відходити

Отхаркивать, отхаркать, отхаркнутъ — од(від)харкувати, одхаркати

Отхватывать — од(від)дирати, затинати, тнути

Отхлѣбывать, отхлебнуть — висьорбувати, од(від)сьорбувати, висьорбати, одсьорбати, вихлестати

Отхлестать — вихльостати, вибатожити, од(від)батожити

Отхлопывать, отхлопать — 1) обтріпувати, обтріпати, од(від)ляскати; 2) стоптувати, стоптати, вітоптати, стопцювати; 3) од(від)пліскувати, одпліскати

Отхлынуть — (од)відхлінути

Отходить, отойти — 1) од(від)ходити, відійти; 2) од(від)ходити, кидати службу, місце, одійти (од кого), кинути службу, місце; 3) умирати, помираєти, конати, кінчатися, умерти, померти, сконати. — **Больной отходитъ** — слабій помирає, кінчається; 4) відставати, відстати. — **Обѣдня отошла** — служба скінчилася. — **Отходящій** — відхожий

Отходная — (од)відхідна

Отходъ — 1) (од)відхід; 2) кінєць. — **На отходъ** — при кінці, на при кінці; 3) відхідник, паскудник

Отходной — далекій, одлюдний, глухий, самітний, затишний

Отходчивый — відхідливий

Отхожий — далекій, сторонній, особий. — **Отхожее мѣсто** — д. **Отходъ 3**

Отхотѣть, ся — перехотити, перехтити, -ся

Отцвѣлый — відц(ь)вілий

Отцвѣтъ — відц(ь)віт

Отцвѣтать, отцвѣсти — (од)відц(ь)вітати, опадати (про ц(ь)віт), відц(ь)вісти

Отцвѣчивать, отцвѣтитъ — (од)відц(ь)вічувати, відц(ь)вітити

Отцеубійство — батьковбівство

Отцеубійца — батьковбійник

Отцовскій — отцевий, отцівський, отцевий, батьківський, батьків, татовий, татів

Отцовщина — отцівщина, батьківщина

Отцѣживать, отцѣдить, ся — од(від)ціжувати, одцидіти; уточити, вточити, ся

Отцѣловаться — націлуватися, перецілуватися

Отцѣплять, отцѣпить, ся — (од)відчіплювати, відчепити, ся

Отчаливать, отчалить — (од)відчалувати, відчалити

Отчалъ — (од)відчалування, (од)відчал

Отчасти — почасті, частіною

Отчаиваться, отчаются — тратити надію, стратити надію, звомпити, пуститись берега

Отчаяніе — одчай, відчай, ропач, роспука, очайдушність

Отчаянность — ропачливість, безнадійність, безпорадність; шаленість

Отчаянный, но — 1) ропачливий, безнадійний, безпорадний, но, очайдушний, но; 2) голінний, шалений, запеклий, забісований

Отчеканивать, отчеканить — вибивати, вибити, од(від)карбувати

Отчего — чого, чому, чом, від чого; через що, а через те

Отчего-то — чогось, чомусь

Отчеркивать, отчеркнуть — (од)відзначати, відзначити, відкреслювати, відкреслити

Отчерпывать, отчерпнуть — од(від)черпувати, одчерпнути; надчерпувати, надчерпнути

Отчерчивать, отчертить — (од)відрисовувати, відрисувати

Отчесть — д. **Отсчитывать**

Отчѣсывать, отчесать — (од)відчісувати, відчесати; одчухрати

Отчѣтливость — віразність; достотність, докладність

Отчѣтливый, во, отчѣтистый, то — віразний, но, достотний, докладний, но

Отчетный — рахунковий, відповідальний

Отчѣтность — відповідальність, рахунковість, здавання рахунків

Отчетъ — справоздання (з чого), перелік, рахунок, обрахунок

Отдать отчетъ — здати справу, зложити рахунок, подати справоздання

Отчизна — отчина, вітчизна, отчизна, рідний край, батьківщина

Отчимъ — вітчйм

Отчисляют, отчислить — одлічувати, одлічити, відчисляти, відчислити

Отчисление — відлічування, відчислювання; відчислення

Отчитывать, отчитать — 1) (од)відчитувати, відчитати; 2) (од)відшіптувати, (од)відмовляти, відшептати, відмовити

Отчищать, -чистить — відчищати, відчистити

Отчий — д. **Отцовскій**

Отчуждать, отчуждить, ся — (од)відлучати, відлучити; (од)відчужати, відчужувати, відчуженити; цуратися, відцуратися

Отчужденіє — (од)відчуження, відібрання

Отшагивать, отшагать, отшагнуть — 1) (од)відступати, відступити; 2) міряти, відміряти ступнями

Отшалберить — перебайдикувати

Отшалить — перепустувати

Отшатывать, отшатнуть, ся — відхитувати, відхитати, відхитнути, ся

Отшелушивать, отшелушить — вилущувати, вилущити

Отшельникъ, ца — пустельник, ця, самітник, скітник, ця, од(від)людник, ця

Отшельничество — пустельництво, скітництво

Отшельнической, отшельничей — пустельницький, скітницький

Отшёптывать, -тать — відшіптувати, відшептати

Отшествіе — (од)відхід

Отшибать, отшибить, ся — од(від)бивати, одбити, ся; відтовкати, -вкті

Отшивать, отшить, ся — відшивати, відшити, ся

Отшлёпывать, отшлепать, ся — 1) шльопати, вішльопати, нашльопати (долонею), віхльостати, вістьобати, од(від)чухрати, одбатожити, вішпарити (батогом); 2) задріпувати, задріпати, захвоятати, ся

Отшлифовывать, отшлифовать — шліхувати, вішліхувати, од(від)'яснити

Отшпаклевать — вішпаклювати

Отштукатурить — обтинькувати, вітинькувати, віщекотурити

Отшучиваться, отшутиться — жартами одбиватися, од(від)жартуватися

Отщебетать — перещебетати

Отщекотать — перелоскотати

Отщелкать — 1) перелускати, перелузати; од(від)лущити; 2) оллупити, одлупцювати; 3) одчитати (кому)

Отщёлкать — переляскати, (про соловейка) — перетьохкати

Отщёлкивать, отщелкнуть — од(від)щіпати, відщіпнути (клямку)

Отщемлять, отщемить — прищікувати, прищикнути

Отщепенецъ — єретік, одщепенець

Отщеплять, отщепить — відколювати, віддирати, відколоти, відідрати; од(від)чахнути (гилку)

Отщепокъ — тріска, скалка, оскомелок

Отщипывать, отщипать, отщипнуть — відщипувати, відщипнути, (пір'я, волосся) — одскубувати, одскубти

Отъ, ото — од, від, з. — **Время отъ времени** — часами, від часу до часу, коли-неколи. — **Отъ глупости** — з дурі. — **Отъ радости** — з радощів. — **Отъ роду** — з роду. — **Отъ того, что** — через те, що того, що

Отъемлемый — відніманий, від'ємний

Отъемлемость — відніманість, від'ємність

Отъѣдать, отъѣсть, ся — 1) з'їдати, з'їсти, поїсти; 2) від'їдати, відгризати, від'їсти, відгризти; 3) від'їдатися, роз'їстися

Отъѣдокъ — об'їдок, недоїдок, (частіше мн.) — недоїдки, недогризок

Отъѣздить, ся — 1) від'їздити, скінчити їзду; 2) з'їздитися

Отъѣздный — від'їздний

Отъѣздъ — од'їзд, від'їзд, виїзд, рушання

Отъѣзжать, отъѣхать — 1) від'їзжати, від'їздити, виїзжати, виїздити, від'їхати, виїхати; 2) переїзжати, переїздити, переїхати

Отъѣзжий — виїзжаючий. — **Отъѣзжее поле** — далеко від села і нив поле

Отъэкзаменовать — переекзаменувати, проекзаменувати

Отъявленный — звисний, всім відомий

Отыгрывать, отыграть, ся — од(від)гравати, оді(віді)грати, ся

Отымалка — ганчірка (до горшків)

Отымать — д. Отнимать

Отынивать, отынить — тинити, обтинити

Отыскивать, отыскать, ся — од(від)шукувати, знаходити, одшукати, знайти, ся. — **Отыскивать судомъ** — позивати, віпозивати. — **Отыскать одинъ другого** — зшукатися

Отяготительность — утяжлівість, сутужність

Отяготительный — утяжливий, сутужний

Отяготѣть — обважніти, отяжити

Отяготѣніе — обтяження, утяження

Отягощать, отяготись — обтяжати, утяжати, обтяжити, утяжити

Отягощеніе — обтяження, утяження, тягар, тягарь

Отяжелѣлый — обважнілий

Отяжелѣть — обважніти

Офицеръ — офіцер

Официальный, но — урядовий, во, офіціальний, но

Официальность — урядовість, офіціальність

Охабень — керія, кобеняк

Оханіе — охання, охання

Охапка — оберімок

Охापывать, охापнуть — 1) обхоплювати, обхопити; 2) обкрадати, оббирати, обікрасти, обібрати

Охать, охнуть — охати, охкати, охнути

Охватывать — д. Обхватывать

Охлада — охолода, остуда

Охладительный — остудний

Охлаждать, охладѣть — холонути, простигати, охолонати, прохолонати, остігнути, простигнути

Охлаждѣлый — охололий, остіглий, простиглий

Охлаждать, охладить, ся — охоложувати, прохоложувати, вихоложувати, вистужувати, ся, охолодити, прохолодити, ся, охолонати, прохолонати, простигнути

Охлаждение — охолода, остуда

Охлестать — охльостати (батогом), обтріпати (одежу)

Охлопокъ, охлопье — клóчка
Охмельный — підпійлий
Охмельть — охмеліти, оп'яніти
Охлащивать, охолостить — 1) валашати, вівалашати, віхолостити і д. **Валóшить**; 2) обкрадати, обікрасти
Охолощеніє — валашання, вихолощування
Охорашивать, ся — чепуріти, причепурятити, ся
Охота — 1) хіть, охóта. — **Сь охотой** — охóче, зálюбкї; 2) (з рушницею) — охóта, стрілецтво, (з собаками) — лóви, влóви, ловецтво, полювання, (яко промисел) — мислівство
Охотиться — 1) охóтитись, мáти охóту, пóтяг до чóго; 2) полювати
Охотникъ — 1) охóчий, ласий (до чóго); 2) охóтник, добровóлецъ; 3) стрілецъ, ловецъ, мислівецъ, мислівий, мислівецъ
Охотничій, охотническій — ловецький, лóвчий, мислівський
Охотно — охóче, зálюбкї, рáдо. — **Охотнѣе** — охитніше, радніший
Охоткость — охóчість
Охотный — охóчий, охитний, рáдий. — **Охотный рядъ** — рíнок ріжної дробини
Охра, Ochra — вохра
Охрана — охорóна, оборóна
Охраненіє — охорóна, охорóнення, вартування
Охранитель, -ница — охорóнець, охоронітель, -ка, стóрож, опікун
Охранительный — охорóнний
Охранять, охранить, ся — охороняти, оберегати, бороняти, ся, берегти, ся, охоронити, оберегти, ся
Охрипать, охрипнуть — хрипнути, охрипнути, охрипти, (про кількох) — перехрипнути
Охриплость — хриплість, охриплість
Охриплый — хриплий, охриплий
Охритъ — вохрити, натирати вохрою
Охромѣть — окривити, закульгати, зашкандибати
Охромѣлый — кривий, кулявий, шкандибал
Охудать, охудить — гудити, ганити, ганьбити, хаяти, хаїти, паскудити, поганити, огудити, зганити, зганьбити, обхаяти, опаскудити, опоганити
Охуденіє — гудіння, догана
Охуливать, охулить — гудити, хаяти, огудити, обхаяти
Охъ — ох! ой!
Оцарапывать, оцарапать, ся — дряпати, подряпати, удр(а)япати, удряпнути, ся
Оцвѣтать, оцвѣсти — д. **Отцвѣтать**
Оцѣждать, оцѣживать, оцѣдить, ся — од(від)ціжувати, проціжувати, одцідити, процідити, ся
Оцѣнивать, оцѣнить, ся — цінувати, цінити, оцінювати, оцінити, поцінити, поцінувати, ся, (знову) — переоцінювати, перецінити, перецінувати
Оцѣненный — цінований, оцінований, поцінований, оцінений
Оцѣнка — цінування, оцінування, звизначена ціна

Оцѣночный — цінувальний
Оцѣнщикъ — цінувальник, цінитель
Оцѣпенѣвать, оцѣпенѣть — деревеніти, клякнути, дубіти, одеревеніти, залякнути, одубіти, дубом стáти
Оцѣпенѣніє — одублість, здеревенілість
Оцѣпенѣлый — одеревенілий, заляклий, задубілий
Оцѣплять, оцѣпить — 1) отóчувати, оточіти (військом); 2) обчіпляти, начіпляти, обчепіти, начепіти, пообчіплювати, поначіпляти
Оцѣпленіє — отóчення (військом)
Оцѣпь — журавель (коло кирниці)
Очагъ — óгнище, (при печі) — припічок, (в сінях або на дворі) — кабіця
Очанка, рос. Teverium Chamaedryx L. — самосід, чебрець лісовий, братки польові, васильки польові, польовий мáтошник
Очарованіє — зачарування, зачарóвання, чáри
Очаровательный — чарівний, чаруючий
Очаровательность — чарівність
Очаровывать, очаровать, ся — чарувати, зачарóвувати, зачарувати, ся, причарóвувати, причарувати
Очарователь, -ница — чарівник, -ця
Очевидецъ — самовідець
Очевидный, но — очевідний, очевідьки, очевідячки, видіимий, мо
Очѣлокъ — чѣлюсти (у печі)
Очень — дуже, вельмі, сільне, тяжко. — **Очень захотѣлось** — тяжко захтілося
Очервивѣлый — червівий
Очервивѣть — почервивіти
Очередной — черговий, кóлійний
Очередь — чѣрга, чѣред, кóлія, ряд, порядок. — **По очереди** — по чѣрзі, у кóлю, по черѣжно. — **На очереди** — на чѣрзі. — **Не въ очередь** — безчерѣжно, без чѣргї. — **Стоять на очереди** — на дѣнному порядку стояти (про справи), — **Приходитъ очередь другого, другому** — приходить на іншого
Очерѣть — д. **Камышь**
Очеретянка, пт. Emberiza schoenictus — очеретянка
Очѣркивать, очеркнуть — окреслювати, окреслити, обчѣркувати, обчеркнути, обрисóвувати, обрисувати, (циркулем) — обциркулювати
Очеркъ — нарис, начерк, скіц
Очернивать, очернять, очернить — 1) чорніти, почорніти; 2) обмовляти, оббріхувати, чорніти, обмóвити, оббрехати, обчорніти
Очерствѣть — зачѣрствіти
Очерствѣлый — чѣрствий, зачѣрствілий
Очерствѣніє — зачѣрствіння
Очертаніє — обрис, зáрис, взір
Очертывать, очерчивать — д. **Очѣркивать**. — **Очертя голову** — óсліп, сліпма
Очертѣть — очортіти, обісіти, осточортіти, остобісіти
Очѣски — пáчоси, пáчіскї, (на гребні) — клóчка
Очѣсывать, очесать, ся — 1) обчісувати, об-

чесати, ся; 2) чухатися, почухатися

Очѣчный — окулярный

Очинивать, очинить, ся — заправляти, заправляти, темперувати, затемперувати, загострювати, загострити

Очинка — темперування, загострювання, застрѣгування (олівця)

Очистительный — очищающий

Очистка — чищення, вичищення; обчистка, очистка, (ставу од мулу) — шлямівка, шлямування, (шкури од миздрі) — пляшівка

Очитокъ, рос. Sempervivum tectorum L. — доля, скочки, пупець

Очищать, очистить — 1) очищати, обчищати, вичищати, очистити, обчистити, вичистити, (став від мулу) — шлямувати, вишлямувати, перешлямувати, (поле від кущів) — теребити, витеребити, (від бур'яну, сапкою) — сапати, пересапати, (руками) — полоти, виполювати, виполоти, (кишки для ковбас) — шлямувати, вишлямувати, (зерно від луски) — вилущувати, вилущити, облущити, (зерно від луски шеретівкою) — шеретувати, вишеретувати, (зерно від полови віанням) — віяти, провіяти, (на млинку) — млинкувати, (решетом) — решетити, решетувати, точити, переточити, перепустити, (дерево від молодих гілочок і листочків) — пасинкувати, попасинкувати, (овоч від шкурки) — обирати, обібрати, (шкуру від шерсті) — вичичкувати, (од миздрі) — пляшувати, (од шерсті і пір'я) — скубти, обскубти, обскубти; 2) випорожнювати, опорожнити, випорожнити, ся; 3) обирати, обібрати, облупити, д. **Обирать 2.** — **Очиститься отъ грѣховъ** — од(від)покутувати гріхи, розгрішитися

Очищение — очищення, прочищення, прочистка (животові); виплата, урехтування (рахунку); випорожнення, спорожнення (місця). — **Послѣродовое о.** — бруд

Очки — окуляри

Очко (у рослин) — брунька бросток, живець, (в картах) — очко, вічко

Очная трава, рос. Euphrasia officinalis L. — польовий васильок, верес луговий

Очковая змѣя — окулярник, *Naja tripudians*

Очной — очний. — **Давать очную ставку** — ставити на очі, навіч, зводити, зводити на очі, на вічі

Очувываться, очувствоваться — очуватися, очутитися, очутися, очуняти, ся, прочуняти, прочуматися, очуматися, оханутися, опам'ятатися

Очумѣть — очуміти, очманіти, очамріти

Очунаться, очнуться — 1) прокидатися, прокинутися, подрухатися; 2) прийти до пам'яті, очуняти

Очутиться — опинитися

Ошалѣлый — одурілий, шалений, очманілий

Ошалѣть — здуріти, ошаліти, очманіти, здурманитися, обезглуздити

Ошаривать, ошарить — нишпорити, винишпорити

Обшаршавѣть — зашаршавіти, пошаршавіти

Ошеекъ — ошийок

Ошейникъ — ошийник, нашійник

Ошеломлять, ошеломить — приголомшувати, приголомшити, забити памороки, ошарашити, причмелити

Ошеломление — приголомшення

Ошельмовать — зганьбити, знеславити

Ошелудивѣть — ошолудивіти

Ошелушать, ошелушить, ся — облускувати, облускати, облузати, облущити, ся

Ошибать, ошибить — оббивати, оббити. — **Его ошибаетъ обморокомъ** — на його млість находитъ, він замліває

Ошибаться, ошибиться — помилятися, омилятися, оґрішати, хибити, блудити словами, помилитися, омитися, змити, схибити. — **О. въ расчетѣ** — прогадати, обмахнутися, (поспішаючи) — прохопитися. — **О. въ цѣнѣ** — процінувати

Ошибка — помилка, обмилка, омилка, оґріх, хіба

Ошибочность — помилковість, помільмість

Ошибочный, но — помилковий, во, помільний, но, омільний, хібний, но

Ошпаривать, ошпарить — ошпарювати, опарювати, ошпарити, опарити

Оштрафовывать, оштрафовать — штрафувати, оштрафувати, поштрафувати

Ощелачиваться, щелочиться — визолюватися, визолитися

Ощелокъ — д. **Осколокъ**

Ощетиниваться, щетиниться — настовбурчуватися, настовбурчитися; наїжитися, наїжачитися; віз(ь)віритися; насвиріпитися; витріщитися

Ощипывать, щипать — общи(і)пувати, общи(і)пати, (пір'я, шерсть, волосся) — оскубати, оскубти, обскубти, (ошпаривши) — патрати, обпатрати

Ощупывать, ощупать — лапати, облапувати, облапати, мацати, обмацати

Ощупывание — лапання, мацання

Ощупь — полап. — **На ощупь** — на полап

Ощупью — помацки, полапки, обмацки, полапцем, навромацки, навромацки, облапки

Ощутительность — чутливість, дошкульність

Ощутительный — чутливий, дошкульний

Ощущать, ощутить, ся — чути, вчувати, учувати, учути, вчути, ся

Ощущение — вчуття, вчування. — **Ощущение вкуса чего** — посмак (який)

Оюнѣть — помолодіти

Оягниться — окотитися

С. ІВАНИЦЬКИЙ і Ф. ШУМЛЯНСЬКИЙ.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Том II
П.—Ө.

ВИДАННЯ ВІДДІЛУ НАРОДНОЇ ОСВІТИ
Подільської Губерніяльної Народної Управи.

ВІННИЦЯ,
Друкарня Міського Самоурядування.
1918.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

П.

Пава, (здр.) павушка, пт. *Pavo cristatus* — па́ва, (здр.) — павічка, па́вонька
Павилина, павилица, рос. *Cuscuta* — пові-
 тіця, привітіця
Павіань, *Simius* — павіян
Павлиній, павлиновий — павіний
Павлинь, *Pavo cristatus* — павіч, паву́н
Павлиныя очки, рос. *Aquilegia vulgaris* L. —
 о́рлики, дзвіно́чки, голубкі, оксаміт
Паворозок, паворозь — поворо́зка, поворо́-
 зочка
Павѣтеръ — ходовий вітер
Пагуба — 1) згу́ба, погібі́ль, загуба, загін;
 2) згу́ба, втра́та, стра́та
Пагубникъ, ца — погубі́тель, ка, згу́бця
Пагубность — згу́бність
Пагубный, но — згу́бний, но
Падалина, падалица — па́далиця
Падалище, падаль — падло́, стёрво
Падалищный — па́дловий
Паданіе — па́дання
Падать, пасть — 1) па́дати, упа́сти, впа́сти,
 валі́тися, повалі́тися; 2) гі́нути, за-
 гіба́ти, погі́нути, загі́нути; 3) упада́-
 ти, підупада́ти, занепада́ти, підупа́сти
Падаєть жребій — випадає (йому, їй)
Падаєть подозрѣніе — па́дає вина́. — **Падать**,
 упасть въ обмо́рокъ — мді́ти, зомліва́-
 ти, умліва́ти, зомлі́ти, умлі́ти. — **Падать**
 духо́мъ — в ту́гу, в журбу́ вдава́тися,
 журі́тися
Падѣжь — упадо́к, падь, по́шестъ, дох, віздих
Падежь — відмінок, одмінок
Паденіе — 1) па́дання, спада́ння; 2) зблуд
Падкій — ла́сий, охóчий, ква́пний, квапли́вий
Падкость — квапли́вість, ла́сість
Падубъ, рос. *Fraginus excelsior* L. — ясе́нь,
 ясе́нина
Падучая болѣзнь, *Epilepsia* — чо́рна не́міч,
 чо́рна хворóба, причі́на, мимохі́д,
 мимохі́дник, роді́мець
Падчерица — па́сербиця
Паекъ — пайо́к
Пажить — вигі́н, випас, пасті́вник, пасо́вісько
Пажь — 1) паж; 2) джу́ра
Пазило — фуга́нок, утор́ник
Пазить — жоло́бити
Пазникъ — 1) д. Пазило; 2) рос. *Hypochaeris*,
Achyrophorus — хвоста́ч, петро́ва за-
 куска

Пазуха — 1) па́зуха, па́зушша; 2) паха́, пахва́
Пазушина — дірка, я́мка
Пазушистый — дірча́тий, дірча́стий, ямкува́тий
Пазь, мн. пазы — жо́лоб, жо́лобо́к, рі́вчачо́к,
 (в клепках для дна) — уто́ра, (частіше
 мн.) — уто́ри, (в стовпах) — ушу́л,
 (частіше мн.) — ушу́ли
Пай — пай
Пайщикъ, ца — спі́льник, ця, член
Пайщина — спі́лка, товари́ство і д. Ассо́ціація
Пакетъ — паке́т, кове́рта
Паклунъ, рос. *Teucrium chamaedrys* L. —
 чебре́ць лісовий, самосі́л, ма́точник
 польовий; *T. Polium* L. — сіда́ч, сива́ш
Пакля — кло́чча, пачі́скі
Пакляный — кло́ччаний, з кло́чча
Паковать, ся — пакува́ти, ся
Паколокъ — па́кіл
Пакостить — ка́постити, паску́дити, збиткува́-
 тись, шко́дити, па́костити
Пакостникъ, ца — ка́посник, паску́дник, шко́д-
 ник, ця, збито́шник, ця, па́косник
Пакостный — ка́посний, паску́дний, шко́д-
 ливий, збито́шний, па́кісний
Пакость — ка́пость, паску́дство, паску́д-
 ність, шко́да, збі́тки, па́кість
Палата, палаты — па́лац, па́лати, хоро́ми,
 го́рниці. — **Ума палата** — голова́, ро-
 зу́мна голова́. — **Казѣнная палата** —
 фіна́нсова па́лата. — **Судебная палата**
 — судовá па́лата
Палатка — наме́т, накриття́, шате́р, шатро́,
 халабу́да, халабу́дка
Палачевскій, палачевъ — каті́вський, каті́в,
 ка́товий
Палачъ — кат, (поб.) — катю́га
Палашъ — меч, мі́ч (гострий з обо́х бо́ків)
Палевый — блі́до-жо́втий, поло́вий
Паленина — паля́тина, смаля́тина, шмаля́тина
Палёный — сма́(шма́)ля(е)ний
Палець — 1) па́лець, пучка́, (здр.) — па́льчик, па́-
 люшо́к; 2) (в машинах) — па́лець, зуб
Палечный — па́лешний, па́льцовий і д.
Зубчатый
Палисадина — па́ль, кі́л, (тонка) — тичі́на
Палисадникъ — при́садок, горо́дчик, квітні́к
Палитель — палі́й
Палительный — па́льний, запáльний
Палить — па́лити і д. Обжи́гать
Палка, (здр.) палочка — па́лиця, (здр.) — па́личка,

(поб.) — палюга, (зб.) — паліччя, (що з нею ходять) — ціпок, (здр.) — ціпочок, (поб.) — ціпура, (загнута з одного краю) — кий, кій, (зб.) — кіячча, (попівська або чернеча) — патерія, (чабанська) — гирліга, (з гаком, щоб ловити овець) — бернак, (не отесана і груба) — ломака, (здр.) — ломачка, (зб.) — ломачча, (для гри в опуки) — гілка, (для чищення плуга) — їстик, (що нею перегортають огнище) — жіжло, (до нартів або та, що діти граються у коні) — джиган, (залізна або дерев'яна з метал. ручкою на взір молотка або сокирки) — келеп, (з карлючкою) — кóстур, карлючка, (що загострена) — ключка, смікавка, (щоб гратися у свинки то-що) — ковінька, (з булавою на кінці) — булава, кийок, кійок, (ще й загнута) — ковінька і д. Клюка, (з карбами) — карбованка і д. Бирка, (у гайдарів, що на ній накарбовано число овець) — гайдарка, (на котрих чіпляються неводи) — тичка, підтич, (що стромляються для рослин) — тичина, тичка, (маленька для застромлювання, для скручування або для іграшки) — патік, патичок, цурка, цурочка, (для гри на цимбалах) — бильце, (у шевців, щоб вирівнювати) — зморщина, (щоб лошити) — клесачка, (з рощепом для лову раків) — рогуля, (щоб повертати млинове каміння) — мельон, (у копаниць) — сапільно, (у мітли) — мітлище, держак, держално і д. Метловище, (у кочерги) — кочоржилно і д. Держалка, (у коси) — кісся і д. Коса, (у ціпа) — ціпільно і д. Держалка, (у списа) — ратище і д. Копьє, (у черпака) — держак, держално

Паломникъ — богомóлець, прочанин, (мн.) — прочане

Паломничество — проща

Палочникъ, рос. *Typha* L. — рогіз, палкі;
Typha angustifolia L. — кіях, кіяшóк;
T. latifolia L. — кіяхі, султанчики

Палочный — палишний, кийовий

Палочье — палічча, кіячча, ломачча

Палтусъ, риба *Pleuronectes hypoglossus* — палтус

Палуба — чардак, палуба

Пальба — пальба, стрілянина, стріляння

Памятливость — пам'ятливість

Памятливый — пам'ятливий, пам'яткий, пам'ятущий

Памятникъ — пам'ятник, пам'ятка. — **Надгробный памятникъ** — надгробок, нагробок

Памятный — 1) пам'ятний, незабутній; 2) пам'ятковий

Памятно — в пам'ятку, в тямкі, в знакі да-тися, бути

Памятовать, ся — пам'ятати, ся, пам'ятувати

Память — 1) пам'ять, тямка, помка, памороки, («забити памороки»). — **Въ память врь-заться** — в тямкі, в знакі да-тись. — **При-водитъ на память** — пригадувати; 2) спо-мин, згадка. — **На память** — а) д. Наи-зусть; б) на спомин, на згадку, на не-забудь; 3) пам'ятка

Панёва — плахта. — (По малюнку) — картата, картацька, (синя) — синятка, (червона, викрашена червцем) — черчата, черча́ста

Панелина — планка

Панель — 1) планка, панель; 2) пішоход

Паника — паніка, переполох

Панихида — панахіда, парастас, (в 40-ий день після смерті) — сороковини

Панталоны — штани, шаравари, (узенські) — галанці, (спідні) — спідні, (хутрянні вовною в середину) — їрцані, д. Брюки

Пантомима — пантоміма, миги

Панцырь — панцир

Паперть — паперть, цвінтар

Папироса, папироска — цигарка, (мн.) — цигарки

Папиросный — цигарошний, цигарковий

Папиросникъ, ца — цигарошник, цигарник, ца

Папиросница — цигарниця, (з очерету) — очеретянка.

Папка — обгортка, тека, папірниця

Папоротникъ, рос. *Aspidium Filix mas* Sw. — папороть; *A. F. femina* Sw. — жіноча папороть; *A. Thelypteris* Sw. — болотяна папороть

Папоротный — папоротний

Пара — пара, (волів запряжених) — супруга, (волів з возом) — паровіця. — **Составлять, подбирать подь пару, пары** — парувати, ся, спарувати, добирати до пари

Парабола — 1) притча; 2) (матем.) — парабол

Параболически — притчою, притчами

Параграфъ — артикул, параграф

Парадный — 1) парадний; 2) пишний, розкішний, показний, (що до одежі) — шатний

Парадь — 1) парад; 2) д. Нарядь

Паразитъ — чужоїд, паразит

Параличная рѣпа, рос. *Vernonia alba* — нечіпай-зілля, переступ, переступень

Параличъ, *Paralysis* — підвій, параліж

Параллелипедъ — гранчак

Параллельный, но — рівнолєжний, рівнобіжний, но, поруч, впоруч, опоруч

Параллель — 1) рівнолєжник, рівнобіжник; 2) порівняння

Парапетъ — 1) вал, окіп; 2) бильця

Парафинъ — земляний віск, парафін

Паренёкъ — парубійка, парубча, парубчак, хлопець, хлопчак, пахолок, д. Парень

Паренина — пар

Пареніє — ширяння, шугання, буяння, вітання

Пареніє — паріння

Парень — парубок, (здр.) — парубча, парубчак, парубійка і д. Паренёкъ, (мн.) — парубкі, паруб'ята, (зб.) — парубо́цтво, хлопець, (здр.) — хлопко, хлопча, хлопчак і д. Паренёкъ, (мн.) — хлопці, хлоп'ята, парень, (поб.) — парняга, (мн.) — парні, челядін. — **Парнемъ бытъ, пребытъ** — парубкувати, пропарубкувати, спарубкувати, напарубкуватись

Пари — заклад. — **Держать пари** — об заклад, у заклад битись, йти, закладатись

Паристый — паристий і д. Парный

Парить — ширяти, шугати, літати, буяти, носитись, вітати

Парить, выпарить, ся — 1) парити, випарити, ся; 2) шпарити, чухрати, перішити, випарити і т. д., д. Бить (різками); 3) під пар, під толоку, на переліг зоставляти (землю); 4) паруватися, спаруватися

Паркій — паркий
Парламентъ — парла(я)мент, рада державна, генеральна
Пармазанъ — сир пармський
Парневъ — парубків, хлопців, парнів, парубоцький, парубочий
Парникъ — парник
Парникъ — паристий і д. **Парный**
Парный — 1) паристий, до пари, спарований. — **Не парный** — не паристий, (про чоботи, рукавиці) — роспарки, (про волів) — роспари; 2) парний, на пару коней, удвуконь
Паровикъ — паровик
Паровозъ — паровіз, машина парова
Паровой — 1) паровий; 2) парниковий
Пароконный — двукінний
Пароксизмъ — перепадок
Пароль — гасло
Парольный — гасловий
Паромъ — порон
Паромщикъ — поронщик, перевізник (на пороні)
Пароходъ — парохід, пароплав
Пароходство — пароплавба, пароплавство
Партеръ — партер
Партія — 1) сторона, сторонництво, партія; 2) ватага, (чумаки) — валка
Парусъ — парус, вітрило, (здр.) — вітрильце, жгель, жглик, (боковий) — косець
Парусный — парусний, вітрильний
Парча — парча, грезет
Парчевой — парчевий, грезетовий
Паршивецъ — пархач, парх, шолудивець
Паршивить, ся — паршивити, ся
Паршивый — паршивий, шолудивий, пархатий
Паршъ — пархи, шолуді
Паршивѣть, опаршивѣть — паршивіти, шолудивіти і д. **Опаршивѣть**
Парь — 1) дара, дух; 2) пар, толока, обліг, переліг. — **Быть подь паромъ** — парувати, толокувати, перелогом, облогом лежати
Пасеніе — паства, пасіння, пасення
Пасквиль — пашквіль
Пасленъ, рос. *Solanum Dulcamara* L. — паслін, глістник, глістяк, пасльон, вівчі ягоди, надтинник, паслін-глістник; *S. nigrum* L. — чорний паслін
Пасмурный, но — 1) хмарний, хмурний, охмарений; 2) похмурий, хмурий, охмарений, понурий, похнюпий, сумовитий
Пасмурѣть — хмаритися, хмуритися, охмарюватися
Пасовать — пасувати
Паспортный — пашпортівий, білетний, пашпортний
Паспортъ — пашпорт, білет
Пастбище — пасовище, пасовиця, паша, пастівник, пасовисько, вигін, випас, паства, пастовень
Паства — паства, пар(хв)фія, пар(хв)фіяне
Пастернакъ, рос. *Pastinaca sativa* L. — пастернак, постернак
Пасти, съ — пастити, ся, випасати, (в дорозі) — попасати, (на ходу) — попаски, (про пастухів) — чабанувати, чередникувати, гайдарувати, (про диких птиць і тварів) — жирувати
Пастила — павідло (сухе)

Пасторъ — пастор
Пастухъ, (здр.) **пастушокъ** — пастух, (здр.) — пастушок, пастуша, (овець) — вівчарь, чабан, гайдарь, ватажник, (здр.) — вівчарик, чабанець, (рогатої худоби) — скотарь, стадник, гонщик, (корів, телят тощо в череді) — чередник, корівник, (коней) — стадник, табунщик, (свиней) — свинарь, свинопас, (телят) — телятник, (кіз) — козарь, (гусей) — гусятник, (коней в степу на ніч) — конарь, (старший чабан) — отаман, личман, отагас, (молодший або помішник) — підпасок, підпас(а)ич, (старший гурта) — гуртоправ, (останні) — гайдар, гайдай, (кухарь у чабанів) — байбара. — **Быть пастухомъ** — чередникувати, гайдарювати, скотарувати. — **Безъ п.** (про сгадо) — самопас, безбеш
Пастушеский, пастуший — чередників, чабанів, чабанський, пастухів, пастуший, вівчарський, гайдарів, гайдарський, скотарів, скотарський, свинарів, свинарський, телятників, табунщиків
Пастушка — пастушка, чередниця, корівниця, телятниця, гусятниця
Пастушья сумка, трава, рос. *Capsella Bursa pastoris* Moench. — очки, ріжуха, міщечки, вінички, грицики, зозульник, сірики, червішник
Пасть — 1) паща, пелька, пашека; 2) пастка і д. **Западня і Ловушка**
Пасть — (в)упасти, полягти; зблудити, упасти в блуд
Пастьба — випасання, випас, попас, попасання, пасіння і д. **Пасеніе**. — **Время пастьбы** — пасовиця
Пасха — паска, великдень
Пасхальный — великодний
Пасынковать — пасинкувати
Пасынокъ — пасинок, пасерб
Пасѣка — пасіка
Пасѣчникъ — пасішник. — **Быть пасѣчникомъ** — пасішникувати
Патока — патока (од меду, од сахарю), меляс (од буряків)
Патріархъ — патріарх, патріярх
Патріотъ, патріотический — патріот, патріота, патріотичний
Патронница, патронташъ — ладівниця, ладунка, кулешниця, патронташ
Патруль — обхід, патруль
Паужина — полудень, підвечірок
Паужинать — полуднувати, підвечіркувати
Пауза — павза, зупінка, перестанок
Паукъ, ком. *Aranea* — павук. — **Паукъ крестовикъ** — хрещатник. (З довгими ногами) — косарь. *Tetragnatha* — тенетник. *Lycosa Tarantula* — тарантул, тарантух
Паутина — павутина, павоть, (зб.) — павутіння, (з початку осени) — бабіне літо
Паутиный — павутиний, -ний
Паучий — павуковий
Пафъ — бах, бух, бабах!
Паханіе — орання, оранка, (ралом) — ралянка
Паханий — ораний
Пахарский — хліборобський
Пахарь — хлібороб, ратай, орач, плугати(а)рь, плугач

Пахать — орати, (ралом) — рати, (зсередины до країв) — орати в розгін, (вдруге) — двоїти, (втретє) — троїти, (ралом в другий бік) — довжити

Пахви — підхвістя. — **Сбить съ пахвей** — збити з пантелику, забити баки

Пахнуть — пахнути, тхнути, душити, (трохи) — пахтати, (погано) — нести, смердіти

Паховина — пахвина

Паховой — паховий

Пахота — 1) духота, задуха; 2) д. **Паханіе**. — **Окончить пахоту** — об'оратись

Пахотный — 1) орний, хліборобний; 2) хліборобський

Пахоть — рілля, оранка

Пахтать, спахтать — колотити, збивати, збити масло

Пахучесть — пахнючість, пах

Пахучій — пахнючий, пахнущий, запашний, духовитий

Пахъ — пахва

Пачески — клочча, пачіскі

Пачка — пачка, жмут, жмук, жмуток, в'язка

Пачканіе — 1) каляння, мазання, мащення; 2) мазання, ляпання

Пачкать, запачкать, ся — 1) каляти, ся, мазати, ся, валяти, ся, мурзати, ся, брудити, плямити, (салом або чим жирним) — ялозити, ся, смальцювати, (борошном) — борошнити, (крів'ю) — кривавити, (мов квачем) — квацювати і т. д., д. **Запачкать, ся**; 2) (про малювання і писання) — ляпати, мазати, квацювати, дряпати, базграти

Пачкотня — ляпанина, мазанина

Пачкунъ, пачкунья — 1) нехлюй, нехлюя, нечепура, замазура, ялозник, ця, мурза, замурза і д. **Неопрятный**; 2) д. **Маратель**

Паша — баша

Пашина — пахвина

Пашня — ніва, орне поле, рілля

Паюсная икра — кав'яр

Паяльный — лютівний

Паяніе, паять — лютування, лютувати

Паясничать — кумедничати, блазнувати, дурника строїти, дурити

Паяць — кумедник, кумедійник, блазень

Пегась, риба *Pegasus (Belone rostrata)* — сарган

Педадь — ступір, (в верстаку) — шайда

Пейзажъ — крайобраз, краєвид

Пекарня — хлібопечня, пекарня

Пекаръ, ка — пекар, ка, хлібопек, хлібопека, печильник, ця, (що пече на базарь) — перепічка

Пеклеванный — питльований

Пелена — 1) настільник, скатертина, обрус і д. **Настольникъ**; 2) покривало, плащаниця; 3) пелюшка і д. **Пелёнка**

Пеленальный — сповивальний

Пеленать, спеленать — повивати, сповивати, вповивати, повіти, сповити

Пелёнка, пелёночка — пелюшка, (разом з сповивачем) — повіток, сповиток, повіття, повіточок, (під голову) — приголовач, приголовок, приголовчик, (на руки) — підручник

Пеленочный — пелюшковий

Пелерина — дармови(і)с

Пелесина — пляма, блезно, лісина (на шкурі)

Пелесый — перистий, рябий

Пеликанъ, пт. *Pelicanus anocrotalis* — баба птіця

Пеловый — полов'яний

Пельмени — ушки, вушка

Пеналь — пірнік, пернач, напірник

Пенёкъ — 1) пень, (здр.) — пенёк; 2) (мн.) пеньки — палкі, колодочки (у птиць)

Пенный — штрафний

Пентюхъ — тюхтій, телепало, мнікало і д. **Неотёса**

Пень — 1) пень, (над землею зараз) — прикорень; 2) йолоп, бовдур, телепень, телепало, тюхтій, бецман, штурпак, чвалай. — **Сталь въ пень** — як пень став

Пенька — прядиво, коноплі

Пеньковый — прядів'яний, конопляний

Пеня — пеня, штраф

Пенять — вимовляти, дорікати, коріти, нарікати

Пепелистый — попелістий

Пепелить, ся — попеліти, ся, попеліти

Пепелище — 1) попе(і)ліще, попе(і)ліця; 2) батьківщина, матерізна, рідна оселя

Пепеловидный, пепелоцвѣтный — попел(я)стий

Пепель — попіл. — **Превратиться въ пепель** — спопеліти

Пепельникъ — попільний, попільня

Пепельный — попел(я)стий

Первачъ — первак, первачок

Первенецъ — первак, первачок, первісток, первістка, первітка, перворідень

Первенство — 1) первість, першість, першеньство; 2) перед

Первенствовать — верховодити, перед вести, головувати

Первина — первина, першина, перв(ш)інка

Первобытный — первістний, предковичний, стародавній

Первое — вперве, спершу, вперше

Первоклассный — першорядний

Первоначальный, но — первістний, первітний, но, початковий, спершу, спочатку, з самого початку, насамперед

Первопутіе — по пороші

Первородный, перворождённый — перворідень

Первостатейный, первостепенный — перво(шо)рядний

Первоцвѣтъ, рос. *Primula officinalis* Jacq. — проліски, просерень, ряст, божі ручки, біла буквиця, котики, лісове зілля, медяник, медянички, медяник-зілля, ніколайки, сорочі лапки, ключики, кукурічка, гадинниця

Первый — первий, перший, передній, старший, найстарший; кращий, найкращий, славніший, найславніший. — **Во-первыхъ** — перве, перше, вперве, вперше. — **Перво-на-перво** — насамперед, наперед усього, впервах. — **Въ первый разъ** — уперве, вперв(ш)е, першим разом, впервах. — **Первый сортъ** — первак, первачок

Пердёжъ — пердиння, пердячка

Перебавлять, перебавить — передавати, наддавати, передати, наддати
Перебалтывать, переболтать, ся — 1) переколочувати, перебо́втувати, переколотити, перебо́втати; 2) перебріхувати, перебрехати
Перебивать, перебить — 1) перебивати, перебити, вибити, перелупцювати, перетовкти, (батогами) — перебатожити, перешмагати, (на мотлох) — перетрошити, перемотлошити; 2) перебивати, перешкожати, перебити, на перешкоді стати, (річ) — перечеплювати, перепиняти, перехоплювати, перебаранчати
Перебиваться, перебитися — перебиватися, перемагатися, бідкатися, обертатися, пробиватися, сяк-так, нудити с(ь)вітом, перебитися, перемогтися, перебідкатися, перебідувати
Перебивка — 1) перебивання, пересипання; 2) перебий
Перебирание — переби́рання, перебі́рка
Перебирать, перебрать — 1) розбирати, розібрати; 2) забирати, набирати, забрати, набрати, понабирати; 3) перебирати, вередувати, вигадувати; 4) перекидати, пересипати
Перебираться, перебраться — перебиратися, перебраться
Перебой — перебий
Перебойникъ — бійка
Перебойщикъ, ца — перекупщик, пере́куп, пере́купка
Переболеть — ви́боліти, переслабувати, послабувати, перехворіти, перех(в)орувати, проне́дужати
Переборазживать, переборанивать, перебороздить, переборонить — перескорожувати, перескородити, переволочувати, переволочити
Переборать, перебороть — перемагати, перемогти
Переборка — 1) переби́рання, перебі́р, розби́рання і т. д., д. **Перебирать**; 2) пере́городка, розго́родка, пере́січка
Переборчивый — перебі́рчик, перебе́ндя, вередли́вий
Переборчивость — вередли́вість, перебі́рливість
Переборъ — перебі́р
Перебравивать, перебродить, побродить — 1) ви́бродити, поблукати, повештатися, поповештатися, пошвандяти, пошновигати, обникати, попотинятися; 2) перегра́вати, перегра́ти, ви́гратися, перешумувати
Перебранивать, перебранить, ся — перела́юватися, перела́ятися, ви́лаяти
Перебранка — ла́йка, сва́рка, ла́яння
Перебрасывание — перекида́ння
Перебрасывать, перебросить, переброситься — перекида́ти, перешпурну́ти, перекину́ти, ся, поперекида́ти
Перебредить — перебрехати, переіна́чити
Перебрести, перебрестъ — 1) перелі́зти, пере́чвалати, пере́чала́пати; 2) перебрести́ (у б́рид)
Перебривать, перебрить, ся — перего́лювати,

перего́люти, ся
Перебрызгивать, перебрызгать, ся — перебри́зкувати, перехлю́пувати, перебри́зкати, перехлю́пати, ся
Пребудить — побуди́ти, порозб́уджувати
Пребучить — позо́люти
Перебывать, перебыть — побува́ти, перебува́ти, побу́ти, перебу́ти
Перебѣгать, перебѣгивать, перебѣжать — 1) перебі́гати, перебі́гти, (дуже швидко) — перемахну́ти; 2) передава́тися, перекида́тися, передати́ся, перекину́тися; 3) ви́пережати, ви́передити
Перебѣгать — ви́бігати, оббігати
Перебѣгъ — перебі́г
Перебѣжка — 1) д. **Перебѣгъ**; 2) ви́передки, пере́гін
Перебѣжчикъ — переки́дчик, пере́кидько, пере́кинчик, пере́вертень, мету́нець
Перебѣливать, перебѣлить — 1) перебі́лювати, перебі́лити, побі́лити; 2) пере́писувати, пере́писати, попере́писувати
Перебѣситься — перекази́тися, ви́казитися, перемордува́тися
Переваливать, перевалить, ся — 1) перекида́ти, перекину́ти, ся; 2) перела́зити; 3) пере́ходити, пере́йти; пере́хилятися, пере́хилі́тися
Перевалять — 1) перебо́роти, повалі́ти; 2) пере́качати, пере́валяти; 3) пере́валі́ти (повсть)
Переваляться — 1) ви́качатися, ви́валятися, закаля́тися і т. д., д. **Запачкаться**; 2) перебо́літи, переслабува́ти, пере́хорувати
Певаривать, певарить, ся — 1) перева́рювати, певари́ти, ся; 2) тра́вити
Певѣрстывать, певѣрстать — ви́рівнювати, рівня́ти, перела́штувати, ви́рівняти, перела́штува́ти
Певѣртывать, певѣрнуть, ся — 1) переверта́ти, перекида́ти, ся, переверну́ти, перекину́ти, ся; 2) пере́гортати, пере́горну́ти, ся; 3) поверта́ти, поверну́ти (в инший бі́к); 4) пере́кру́чувати, пере́круті́ти
Певѣртышь — шу́рхане́ць, сту́сан
Певѣрчивать, певѣртеть — пере́кру́чувати, пере́круті́ти, переверті́ти
Певѣршать, певѣршить — пересу́жувати, пересуді́ти
Певзнузывать, певзнуздать — пере́гну́дувати, пере́гнузда́ти
Певивать, певивить, ся — певива́ти, переплі́тати, пересу́кувати, певі́ти, переплесті́, пересука́ти, ся
Певинтить — перешру́бува́ти
Певирать, певрять — перебрі́хувати, перебрехати, попере́бріхувати
Певиры — б́рехні
Певисать, певиснуть — звиса́ти, пере́хилятися, звисну́ти, пере́хилі́тися
Певислый — звисли́й, пере́хилений, похі́лий
Певодина — підва́лина (під підлого́ю), сво́лок (під стеле́ю)
Певодить, певести, ся — 1) перево́дити, певести́; 2) пере́кладати, тлумачи́ти, пере́кла́сти, перетлумачи́ти; 3) виводи́-

ти, вигублювати, вивести, вигубити, повиводити

Переводный — 1) переведений; 2) переводний; 3) перекладний

Переводчикъ — перекладчик, ця, перекладач, перекладарь, тлумач, ка

Переводъ — 1) перевід; 2) переклад, тлумачення, (віршом) — перес(ь)пів

Перевозить, перевезти, ся — перевозити, перевезти, ся, поперевозити

Перевозка, перевозъ — перевіз, (хліба з поля) — взовиця

Перевозчикъ — перевізник, перевозець

Переволакивать, переволочъ — переволікати, перетягати, переволікти, перетягти, поперетягати

Переволока, переволокъ — волок

Переволноваться — перетурбуватися, перехвилюватися, перекипіти, перелютувати

Переворачивать, переверотить, ся — перевертати, перекидати, перевернути, перекинути, ся. — **Наизнанку** — лицювати, вивертати, перелицювати, вивернути, поперелицювати

Переворашивать, переворошить, ся — перевертати, перегортати, переворішувати, перевернути, переворішити, ся

Переворовать — перекрасти

Переворотъ — 1) перевертання, перекидання; 2) переворот, переверт

Переворчатъ — перебурчати (про людей), перегарчати (про собак)

Перевѣвать, перевѣять, ся — перевіювати, перевіяти, ся, поперевіювати

Перевѣдываться, перевѣдаться — розправлятися, розправитися

Перевѣнчивать, перевѣнчать, ся — вінчати, звінчати, перевінчати, ся

Перевѣрять, перевѣрить — перевіряти, перевірити

Перевѣска — переважування

Перевѣсло — 1) дужка; 2) коромисло (не велике)

Перевѣсь — перевага, перемога. — **Взять перевѣсь** — гору взяти, верх узяти, осилкувати

Перевѣшать — перевішати

Перевѣшивать, перевѣсить, ся — 1) переважувати, переважити, ся; 2) вішати, чіпляти, повісити, почепити на инше місце; 3) переважувати, перемагати, гору, верх брати, переважити, перемогти, гору, верх взяти; 4) переважуватися, перехилятися, перевисати, переважитися, перехилитися, переви́снути. — **Перевѣсившись** — перехилившись, перехильці, перехильцем

Перевязка — 1) перев'язування, перев'язь; 2) перів'язка

Перевязывать, перевязать, ся — перев'язувати, перев'язати, ся, (мотузкою) — перемотузити

Перегаживать, перегадить — перепаскужувати, перепаскудити, перепоганити, перегидити, попаскудити, попоганити

Перегаживать, перегадить — перегачувати, перегажити, поперегачувати

Перегибать, перегнуть, ся — 1) перегинати, перегнути, ся; 2) перехиляти, перехилити, ся

Перегибъ — 1) перегинання, перегін; 2) залім, закрут

Переглядывать, переглядать — перегризати, перегризти, поперегризати

Переглаживать, перегадить — переглажувати, перегадити, перепрасувати, погадити, попрасувати

Переглохнуть — 1) поглухнути; 2) поглушитися

Переглотать — поковтати

Переглушить — поглушити

Переглядка — переглядання, перегляд, перегляди

Переглядывать, переглядѣть, ся — перегадати, передивлятися, переганути, передивитися, поперегадати, попередивлятися

Переглядываться, перегануться — перегадатися, передивлятися, загадатися, згагатися, переганутися, згагнутися, згагнутися

Перегаивать, перегаить — перегаювати, перегаїти

Перегнивать, перегнить — перегнивати, гнити, трухнути, перегнити, погнити, потрухнути

Перегнай — перегнай

Перегнаваться — перегнватися, пересердитися

Переговаривать, переговорить, ся — 1) переговорювати, ся, перемовляти, ся, переговорити, перемовити, ся; 2) переказувати, переказати, перебалакати; 3) пересуджувати, судити, осуджати, обмовляти, пересудити, обмовити

Переговорщикъ — 1) посередник; 2) пересудливий

Переговоръ, частіше мн. переговоры — 1) перемо́ва, перего́ри; 2) пересуди, осуда, поговор

Перегадить — потрівати, перегадати, перетривати, перечасувати, почека́ти, перечекати. — **Перегадия** — перегадом, згадом

Перегадовать — пролітувати

Перегадка — 1) перегадання. — **Въ перегадку** — наввипередки; 2) перега

Перегадный — перегадний. — **П. сосудъ** — лембик

Перегають, перегаать — 1) випережати, попережати, обминати, випередити, попередити, обминати; 2) перегаити, перегаити; 3) перегаяти, перегаити

Перегаживать, перегадить, ся — перегажувати, перегадити, ся, поперегажувати

Перегажать, перегажить — перегажати, перегажити, (на попіл) — попелити, спопелити

Перегаживать — перетужити, пересумувати, перегадитися

Перегажнуть — згіркнути

Перегажка — загажка, перегажка, перетика, пересічка, (в човні) — поріг, (в річці, в ставу) — яз, із

Перегажить — перегажувати

Перегажить — перелі(и)няти, перелінувати

Перегаживать, перегажить — перегажувати,

перегри́бати, перегорта́ти, перегро-
ма́дити, перегребті́, перегорну́ти

Перегружати, перегрузи́ть, ся — переванта́-
жувати, перепако́вувати, переклада́ти

Перегрузка — переванта́ж(ува)ення, перепако́вування

Перегри́вати, перегри́ть — перегріва́ти, пере-
гріти

Перегриза́ти, перегризти́ — перегриза́ти, пе-
регри́зти, ви́гризти, поперегриза́ти,
повигриза́ти

Перегризніть — перекаля́ти, переваля́ти, по-
бруд(н)и́ти

Перегуді́ть — пере́густі́, перегуді́ти

Перегу́ль — перепі́й

Перегуля́ть — перепи́ти

Передава́ти, передати́, ся — передава́ти, пере-
да́ти, ся. — **Передати́ вексель** — пережи-
рува́ти

Передавлива́ти, передави́ть — дави́ти, ду-
ши́ти, подавити, ви́давити, подуши́-
ти, ви́душити, почави́ти

Передарива́ти, передари́ть — обдаро́вувати,
роздаро́вувати, обдарува́ти, роздарува́ти

Передатчик — д. **Переб́жчик**

Передача — передава́ння, передан́ня, пере-
да́ча, (на словах) — пере́каз

Передваива́ти, передвои́ть — переганя́ти,
перегна́ти (спірт, оцет)

Передвига́ти, передвину́ть, ся — пересува́ти,
пересо́вувати, пересу́нути, ся

Передви́женіє — пересува́ння, передви́г,
перехі́д

Передви́жний — рухо́мий, пересувни́й, по-
ходя́щий

Передёргива́ти, передёрну́ть, ся — просми́ку-
вати, просмикну́ти, ся

Передержате́ль — передержане́ць

Передержива́ти, передержати́, ся — 1) передёр-
жувати, пере́ховувати, перетри́мувати,
передержа́ти; 2) трати́ти (більш як при-
значено), перетра́чувати, перетрати́ти, ся

Передира́ти, передрати́, ся — 1) роздира́ти,
обдира́ти, передира́ти, роздира́ти, роз-
де́рти, обідра́ти, подрати́, передрати́,
ся; 2) перешмага́ти, перелупи́ти, одшма-
га́ти, вишпарити, перечухра́ти, пере-
катува́ти; 3) би́тися, побі́тися, (за губи)
— перечу́битися

Передити́ — випережа́ти

Передко́вый — 1) передні́й; 2) передко́вий

Переднева́ти — переднюва́ти

Передник, **передничек** — хва́ртух, хварту-
ши́на, (здр.) — хвартушо́к, фа́ртух і т. д.,
запа́ска, запасчи́на, запасочка

Передні́й — передні́й. — **Передня́ часть** —
пе́ред, (гостра) — нісо́к, (у волока) —
біжний кіне́ць, (що має широкий пе-
ред) — переди́стий

Передня́ — передня́, передпо́кій, при́хаток,
при́сінок, при́синки

Передово́й — передови́й, передні́й, передови́к,
проводи́рь. — **Передово́я стаття́** —
провідна́, вступна́ стаття́

Передові́ряти, передові́рити — перевві́ряти,
перевві́рити

Передок — передо́к (передня частина чо́біт,
екіпажа то-що), (у плузі) — колісня́,

колісня́

Передохну́ть — передихну́ти, од(від)дихну́ти,
перевести́, звести́ дух, од(від)са́патися,
відпочи́ти, перепочи́ти

Передо́хну́ть — ви́здихати, позди́хати, пови-
зди́хати

Передраж(з)нива́ти, передразни́ть, ся —
передро́чувати, перекривля́ти, пере-
дрочи́ти, перекриви́ти, ся

Передробля́ти, передроби́ть, ся — роздри́бля-
ти, роздри́бити, перекриши́ти, ся

Передрогну́ть — пере́мерзти, пере́мерзнути

Передрожа́ти — перетрусі́тися, передри́жати,
передригоні́ти, перетремті́ти

Передрябну́ть — пов'я́нути, перев'я́нути,
потру́хнути, струхня́вити

Передряги — триво́га, колотне́ча, бе́шкет

Передумыва́ти, передума́ть, ся — розду́мувати,
переду́мувати, розду́мати, переду́мати,
ся, пере́мислити, пере́міркува́ти

Передури́ти — передури́ти, перепустува́ти

Передуши́ти — подуши́ти, ви́душити

Пере́дь — пе́ред, передо́к. — **Взя́ть пере́дь**
— ви́передити, попере́дити

Переды́шка — перепочи́вок, перепочи́нок

Передѣ́вати, передѣ́ть, ся — переодяга́ти, пе-
редяга́ти, переодягті́, ся, перебра́ти, ся

Передѣ́ляти, передѣ́лити, ся — переділя́ти,
переділі́ти, ся

Передѣ́лка — переро́бка, перемайструва́ння, (на-
чиння) — пере́сипка, (чо́біт) — перетя́жка

Передѣ́ль — переді́л

Передѣ́львати, передѣ́ляти, ся — 1) переро́блю-
вати, перероби́ти, перемайструва́ти,
перелаштува́ти, (начиння) — пере́сипати,
пересипа́ти, попере́сипати, (одежу на
виворіт) — перели́цовати, (з народнього
на книжне) — пописма́чити, (на свій
лад) — переі́накшити, переі́начити,
(про що лихе) — переко́їти, ся; 2) поро-
бити́, наро́бити, перероби́ти

Передѣ́льный — переді́льний

Переѐ́м — 1) пере́ймання, займа́ння, зай-
манка; 2) пере́йма; 3) пере́хвѧт

Пережарива́ти, пережари́ть, ся — перепіка́ти,
пересма́жувати, перешкварюва́ти, пе-
репекті́ і т. д., д. **Жари́ть 1 і 2**; попе́к-
ти́, посма́жити

Пережевывать, пережева́ти — пере́жовувати,
пережува́ти, пере́жма́кати, (про жуй-
них) — перере́мигати

Пережелати́, ся — пере́хотіти, ся, переману́ти-
ся, перебагну́ти, ся

Пережелкнуту́ — по́жовкнути

Пережелтити́ — пере́жовтіти, по́жовтіти

Переженити́, ся — пере́женіти, по́женіти, ся,
попере́женювати

Пережива́ти, пережити́ — пере́живати, пере́бу-
вати, пере́жити, пере́бути, по́жити

Пережигати́, пережечи́, ся — перепала́ти,
перепали́ти, ся, перешмалі́ти, ся

Пережидати́, переждати́ — пере́жидати, пере-
жда́ти, перетри́вати, пере́годи́ти, пере-
чекати́, (не довго) — пере́часува́ти, (де́нь) —
переднюва́ти, (ти́ждень) — перети́жнюва́-
ти, (зі́му) — пере́з(и)мува́ти, (лі́то) — пере-
лі́тувати, (лежачи) — пере́лежати, (стоячи)
— пересто́яти, (сидючи) — пере́сидіти

Пережижать, пережидить — перері́дити
Пережимать, пережать, ся — 1) переча́вити, ви́чавлювати, ви́чавити, поча́вити, ся; 2) ви́кру́чувати, ви́джима́ти, ви́крутити, ви́джати, ся, пови́кру́чувати, пови́джима́ти
Пережинать, пережать — пови́жинати, ви́жинати, по́жати, ви́жати
Пережирать, пережрать — трі́скати, же́рти, потрі́скати, поже́рти, спе́рти
Перезванивать — передзвонювати
Перезвонить — передзвони́ти, перека́латати, переб́лаговістити
Перездрастоваться — поздорóвкатися, перездорóвкатися, (подаючи руки) — перечолóмкатися, переручка́тися, (скидаючи шапку) — перешапкува́тися
Перезимовать — перезі(и)мува́ти, ви́зі(и)мувати
Перезнобить — 1) поморóзити; 2) перетрусі́ти, переморóзити
Перезлиться — пересе́рдитися, перелю́тувати, перегні́ватися
Перезрѣвать, перезрѣть — перес(ь)півати, перестига́ти, перес(ь)піти, перестигну́ти, (про людину) — перестарі́тися, пере́хожати
Перезрѣлый — перес(ь)пі́лий, перестигли́й, (про насіння, що вже й тріснуло) — ре́павка, ре́паник, ре́пало, ре́панець, (про людину) — перестарі́лий
Перезудить — пересвербі́ти
Перезывать, перезвать, ся — переклика́ти, перема́нювати, переклі́кати, перемані́ти, ся
Перезябать, перезябнуть — перемерза́ти, перемёрзну́ти
Переигрывать, переиграть, ся — переграва́ти, перегра́ти, ся
Переименовывать, переименовать, ся — пере́йменóвувати, пере́йменува́ти
Переимчивый — переня́тливий
Переимчивость — переня́тливість
Переиначивать, переиначить — переи(і)на́кшувати, переина́кшити, переинчи́ти, перекру́тити, переверну́ти
Переискивать, переискать — перешу́кувати, перешука́ти, ви́нишпорити
Перекаливать, перекалить, ся — перегартóвувати, перегартува́ти, ся
Перекалывать, переколоть, ся — 1) ви́колювати, ви́коло́ти; 2) по́коло́тися; 3) роско́лювати, росколо́тися, пороско́лювати, поруба́ти, по́коло́ти, ся; 4) перешпи́лювати, перешпи́лити, ся; 5) трі́скатися, потрі́скатися
Перекапризничать — перевередува́ти, передрочі́тися
Перекапывать, перекопать, ся — переко́пувати, перекопа́ти, ся, (знову, або багато, або впоперек)
Перекати-поле, рос. *Gypsophila paniculata* L. — перекоті́-по́ле, коті́-по́ле, кату́н; *Asparagus officinalis* L. — підчо́с, за́ячий холодо́к, шпара́ги
Перекать — 1) переко́чування, перека́чування; 2) гу́ркіт, гуркотня́, грю́кіт, гуркота́ння, гуркотне́ча
Перекатывать, перекатить, ся — 1) перека́чувати, перекача́ти, (на ма́гли) — пере-

ма́глювати, перема́глюва́ти, ся; 2) побі́ти, ви́бити (всі́х), перешмага́ти; 3) переко́чувати, перекоті́ти, ся
Перекачивать, перекачнуть, ся — пере́хиляти, пере́хиліти, перева́жити, ся, хи́бнутися
Перекашивать, перекосить, ся — 1) ви́косювати, ви́косити, покосі́ти, ся; 2) кри́вити, покриві́ти, скриві́ти, ско́сити, ся
Переквашивать, переквасить, ся — пере́квасювати, пере́квасити, ся
Перекидать, перекидывать, перекинуть, ся — 1) перекида́ти, переки́нути, ся, д. **Перебрасывать**; 2) д. **Перебѣгать**
Перекипать, перекипѣть — пере́кипати, пере́кипіти
Перекисать, перекиснуть — пере́кисати, пере́киснути
Перекись — пере́кис
Перекладина — пере́чка, попере́чка, попере́чина, ділі́на, (мі́ж кро́квами) — ба́нта, ба́нті́на, (до кото́рої приві́шують ту́ші) — трі́нпуль, (під сте́лею) — сво́лок, тра́м, трамо́к, трия́мок, (через кана́ву або через рі́чку) — кла́дка, (в дра́бині) — ша́бель, ша́блі, (в ме́блях між ні́жками) — обні́жка, (в санках між поло́зками) — пере́чка, (на хре́сті) — пере́хрестя́, (в ули́ку) — сні́з, сно́за, (мн.) — сно́зи
Перекладка — пере́кладання
Перекладывать, перекласть — пере́кладати, переставля́ти, пере́класти, перестави́ти, попере́кладати, попере́ставляти
Переклеивать, переклеить — пере́клеювати, пере́клеїти, попере́клеювати, (ка́рюком) — пере́карю́чити
Переклеймить — перезначі́ти, перетаврува́ти
Перекликать, перекликнуть, ся — 1) пере́кликати, оклика́ти, пере́клікати, пере́клікнути, оклі́кнути, ся; 2) пере́кликатися, пере́гукуватися, пере́гукну́тися
Перекличка — пере́клик, пере́кликання́, о́клик
Перековеркивать, перековеркать, ся — пере́кру́чувати, пере́кру́тити, ся, пере́нівечити
Перековывать, перековать — 1) переко́вувати, перекува́ти; 2) за́ковувати, поза́ковувати
Перековырять — по́колупа́ти, пере́колупа́ти
Перекокать, ся — побі́ти, пере́бити, потовкту́ти, перетовкту́ти, ся
Переколачивать, переколотить, ся — пере́бивати, пере́бити, ся; 2) ви́бивати, ви́бити, ся, пови́бивати
Перекомкивать, перекомкать — пере́минати, пере́мняти, помня́ти, по́жужмити
Переконопачивать, переконопатить — пере́шпарóвувати, -рува́ти, пере́паклюва́ти
Перекоптить — пере́в'я́лити
Перекопъ — 1) переко́пування; 2) пере́кіп
Перекормить — обгодува́ти, пере́годува́ти
Перекоробить, ся — переко́рчити, пере́жоло́бити, пере́шкару́бити, ся, по́корчи́ти, ся
Перекорь, частіше перекоры — пере́кір, доко́ри, супере́чка, зма́гання
Перекоряться — супере́чатися, спере́чатися,

спречáтися, змагáтися

Перекосина — кривина́, кривізна, косина́

Перекось — перекіс

Перекочевывать, перекочевать — перекочо́увати, перекочува́ти, перемандрува́ти

Перекраивать, перекроить — перекро́ювати, перекро́їти, перекра́яти

Перекрашивать, перекрасить, ся — перекра́слювати, перефарбо́увати, перемальо́увати, перекрасі́ти, перефарбува́ти, перемалюва́ти, ся

Перекрестный — середохрестний, перехрестний

Перекресток — перехрестя, розхрестя, роспу́ття, роздоріжжа, розві́лки, розто́ка, роз'їзд

Перекресть, перекрещенець, нка — віхрест, ка, перехрест, ка

Перекрещивать, перекрестить, ся — 1) пере́хрещувати, вихрещувати, перехресті́ти, вихрестити, ся; 2) пере́хрещувати, перехресті́ти, ся, (скрізь) — обхресті́ти

Перекривить — покриві́ти

Перекрикивать, перекричать — перекри́кувати, пере́гукувати, перекрича́ти, пере́гукати, пере́гвалтува́ти, (про жидів) — пере́герготати́ і д. **Кричать**

Перекропить — покропи́ти, побрі́зкати

Перекрошивать, перекрошить, ся — покри́шити, ся

Перекручивать, перекрутить, ся — перекру́чувати, перекрути́ти, ся

Перекрывать, перекрыть, ся — перекрива́ти, перекри́ти, покрива́ти, покри́ти, ся

Перекувыркивать, перекувыркать, перекувыркнуть, ся — перекида́ти, переки́нути, ся, перебрикну́тися

Перекудахтать — переквокта́ти, перекудкуда́кати

Перекуковать — перекува́ти

Перекумится — покума́тися, перекума́тися

Перекупать, перекупить — перекупа́ти, пере́купо́увати, перекупля́ти, пере́куплювати, перекупі́ти

Перекупать — покупа́ти, вікупати

Перекупоривать, перекупорить — перекорко́увати, перекоркува́ти

Перекупщик, ца — пере́купник, пере́купчик, пере́купка

Перекуривать, перекурить, ся — переку́рювати, перекури́ти, ся

Перекусать, ся — покуса́ти, ся

Перекусывать, перекусить — 1) переку́слювати, перегриза́ти, перекусі́ти, пере́гризти; 2) переку́слювати, перекусі́ти, пере́хопити, приснідати, гамну́ти

Перекутывать, перекутать — обку́тувати, обгорта́ти, пообку́тувати, пообгорта́ти, позатушко́увати

Перелгать, переложить — переклада́ти, перекла́сти

Перелаживать, переладить — перелажува́ти, перела́годжувати, перела́дити, переладнува́ти, переладна́ти

Перелаживать, перелазить — перелазі́ти, вілазити

Переламывать, переломить, переломать, ся

— перело́млювати, переломі́ти, перелама́ти, поломі́ти, полама́ти, перетро́щити, потро́щити, ся

Перелаять — пере́гавкати, пере́брехати

Перелегать, перелечь — переляга́ти, перелягті́

Перележалый — злежа́лий, заваля́щий

Перележивать, перележать, ся — 1) переле́жувати, обле́жувати, переле́жати, одле́жати; 2) зле́жуватися, зле́жатися

Перелетать, перелететь — перелі́тати, перелеті́ти, перелі́нути, перешугну́ти, перема́йнути

Перелётный — перелі́тний

Перелёт — перелі́т

Переливать, перелить, ся — перелива́ти, перето́чувати, пересипа́ти, перелі́ти, перелля́ти, переточи́ти, пересі́пати, ся, пере́хлюпати; 2) перелива́ти, перелі́ти, ся, попере́ливати; 3) пере́ливати, ліні́ти, леті́ти. — (Гречки́ лініють)

Переливчастый — одмі́тний, мна́ючий, мінли́вий, міньо́ний, селезні́стий (про тканину)

Перелив — 1) пере́ливання, перето́чування; 2) міньо́ни (мн. ч.)

Перелизывать, перелизать — облі́зувати, ви́лизувати, облизати́, вілизати́, пови́лизувати, пооблі́зувати

Перелиневать — полі́няти, перелі́(и)ня́ти

Перелинка — ліня́ння

Перелинялый — ві́линялий

Перелинять — ві́линяти

Перелистывать, перелистовать — пере́горта́ти, пере́гортувати, пере́горну́ти

Перелицевать — пере́лицюва́ти

Переловить — ві́ловити, перелові́ти

Перелог — перелі́г, облі́г

Перелой — капачка

Перелойная трава, рос. *Parnasia palustris* L. — білозі́р, гада́й-зілля, ма́точник бі́лий

Перелом — 1) зламáння, полі́м; 2) злі́м, зламáне місце; 3) (у хворобі) — перелі́м, перемо́га. — **На перелом** — на пере́кір. — **Перелом поста** — середопі́стя

Перелопываться, перелопаться — трі́скатися, ло́патися, потрі́скатися, поло́патися

Перелуживать, перелудить — полуди́ти, побі́літи

Перелупить — облупі́ти, пооблуплюва́ти, перелу́щити

Перелущить — полу́скати, полуза́ти

Перелыгать, перелгать — пере́брихувати, пере́брехати

Перелѣзать, перелѣзть — перелазі́ти, перелі́зти

Перелѣпливать, перелѣпить, ся — перелі́плювати, перелі́пити, ся

Перелѣсок — перелі́сок, перелі́с, гайо́к, лісо́к, молодні́к, молодничо́к

Перелѣтовать — перелі́тува́ти

Перемазывать, перемазать, ся — ма́зати, ма́стіти, шмарува́ти, пома́зати, пома́стити, пошмарува́ти, пообма́(щ)зувати, ся

Перемалевывать, перемалевать — 1) перемальо́увати, перемалюва́ти; 2) пома́лювати, понамальо́увати

Перемалывать, перемолоть — перемелюва́ти, перемоло́ти

Переманивать, переманить — перемáнювати, перенáжувати, перемовляти, перевáблювати, переманіти, перенáдити, перемóвити, перевáбити, переседнáти

Переманщикъ, ца — перемóвник, ця, перевáбник

Пере́марывать, перемарать, ся — 1) вимáзувати, покаляти, вимазати, позакáлювати, повимáзувати, зама́стити, ся; 2) перечіркувати, поперечі(é)ркувати, забруднити, ся

Перемасливать, перемаслить, ся — 1) перемáслити, перемасліти, ся; 2) віялозити, засмальцюва́ти, позаяло́зювати, позасмальцю́вувати, ся

Перематывать, перемотать, ся — перемóтувати, перемотáти, ся

Перемахивать, перемахать, перемахнуть, ся — 1) перестри́бувати, перестри́бнути, переско́чити, перемахáти; 2) переки́вуватися, перекива́тися

Перемачивать, перемочить, ся — 1) помочі́ти, перемочі́ти, пообмóчувати, ся; 2) перес(ц)ика́ти, пообпісювати, ся, пообсцика́ти, ся

Перемащивать, перемостить — перемóщувати, перестéлювати, перебу́рковувати, перемості́ти і т. д., д. **Мостить**

Перемаяться — перемогті́ся, перебі́дкатися, пересни́цятися

Перемежаться, перемежиться — 1) переривáтися, перерва́тися, пере́годі́тися; 2) мі́нятися, змі́нятися, пере́міня́тися, пере́міні́тися. — **Перемежающаяся лихорадка** — гнітю́чка

Перемежёвывать, перемежевать, ся — 1) переме́жовувати, переме́жувáти, ся; 2) пона́межовувати, порозме́жовувати

Перемежка — перéрва, перестáнок

Перемежливый, перемежный — перері́вний, пере́гідний

Перемёрзнуть — перемéрзнати, вимéрзнати, поза́мерза́ти, повимéрза́ти

Перемёрзлый — помéрзлий, перемéрзлий

Перемереть — вимéрти, повимéрати

Переметать, перемести — перемі́тати, перемес́ти

Перемётный — переки́дний. — **Перемётная сума** — пере́кинько, вітрого́н, же́вжик, шалобро́д

Переметь — 1) перекида́ння; 2) перемéт

Перемётывать, переметать, переметнуть, ся — 1) д. **Перебрасывать**; 2) переши́вати, переші́ти (на живу нитку), пере(на)фа́стригува́ти (зно́ву), перериго́вувати, перери́гувати

Перемечтать — перемáрити, перемрі́яти

Перемигать — переморгáти, перелупа́ти

Перемигиваться, перемигнуться — зморгу́ватися, переморгу́ватися, зморгну́тися, переморгну́тися

Переминать, перемять, ся — 1) перемина́ти, перетира́ти, перемня́ти, помня́ти, перетёрти, ся; 2) перемина́тися, мня́тися, му́лятися, перемня́тися

Перемирить, ся — поми́рити, поєднáти, ся

Перемирие — поми́рення, примі́рок, замі́рення

Перемолачивать, перемолотить — перемоло́-

чувати, перемоло́тити, помоло́тити, (в око́літ) — перека́латати

Перемолоть — перемоло́т, (колоскі́в) — коло́сува́ння

Переморить — вимóрити, вигуби́ти, вивести, повивóдити

Переморозить — поморóзити, заморóзити, позаморóзювати

Переморосить — перемря́чі(і)ти

Перемудрять, перемудрить, ся — перемудрува́ти

Перемутить — 1) скаламúтити, ско́лотити; 2) пере́баламúтити, пересварі́ти, (мі́ж родича́ми) — розрі́днити

Перемучить — перемúчити, перемордува́ти, перека́тува́ти

Перемывать, перемыть, ся — перемивáти, перемі́ти, помі́ти, ся, (про бі́лизну) — перепира́ти, перепра́ти, попрáти, ся, (по́суду тепло́ю водо́ю) — переба́нити, поба́нити, (сті́л, лавку то-що, витира́ючи) — переша́рува́ти

Перемыкивать, перемыкать — 1) пере́чісувати, пере́чесáти (льо́н, коно́плі); 2) витёрплювати, деретёрплювати, ві́терпіти, перетерпі́ти, перебі́дува́ти

Перемыслить — д. **Передумывать**

Перемычка — 1) скле́піння і д. **Арка**; 2) за́гáта; 3) д. **Перекладина**; 4) пере́чисува́ння (льо́ну, коно́плі)

Перемѣна — пере́міна, пере́мінка, змі́на, одмі́на, замі́на і д. **Измѣнение**

Перемѣнный — пере́мінний

Перемѣнчивый — неста́лий, мінли́вий, хиля́стий

Перемѣнять, перемѣнить, ся — 1) пере́міня́ти, змі́няти, замі́няти, пере́міні́ти, одмі́нити, змі́нити, замі́нити, ся, поі́накшити, (дно) — пере́дніти, д. **Измѣнить**; 2) мі́нятися, змі́нятися, мі́ні́тися, оберта́тися, змі́ні́тися, помі́ні́тися, оберну́тися

Перемѣривать, перемѣрить, ся — пере́міря́ти, пере́міря́ти, ся

Перемѣсь — мі́шані́на, мі́шанка

Перемѣтить — пере́значі́ти, перетаврува́ти, перешта́мпува́ти

Перемѣчение — пере́знача́чка, перетаврува́ння

Перемѣшивать, перемѣсить, ся — пере́мішу(сю)ва́ти, пере́місі́ти, ся

Перемѣшивать, перемѣшать, ся — 1) пере́мішува́ти, пере́міша́ти, помі́ша́ти, ся; 2) пере́горта́ти, пере́гріба́ти, пере́горну́ти, пере́гребти, ся; 3) пере́вору́шувати, пере́воруші́ти, пере́куйовди́ти

Перемѣшать, перемѣстить, ся — пере́міща́ти, пере́клада́ти, пере́місті́ти, ся

Перемѣщение — пере́міщува́ння, тасува́ння

Перенашивать, переносить, ся — 1) пере́но́сити, пере́нести́, попере́но́сити, ся; 2) зно́сити, зно́сити, ся

Перенизывать, перенизывать, ся — пере́нізува́ти, пере́ніза́ти, попере́нізува́ти, ся

Перенизка — пере́нізува́ння

Перенимание — пере́йма́ння, наслі́дува́ння

Перенимать, перенять, ся — пере́йма́ти, пе-

рехоплювати, переня́ти, перехопи́ти, ся. — Побѣ́жалъ, что́бъ переня́ть — побі́г на́вперѣ́ми

Переносить, перенести, ся — 1) переноси́ти, перенести́, ся, (на иньшу квартиру) — перебира́тися, перебра́тися. — Переноси́ть вѣ́сти — розно́сити брѣхні, розбри́хувати, роздзвоню́вати; 2) терпи́ти, витерплю́вати, витерпи́ти, перетерпи́ти

Переносица — перени́сся

Перенось — перене́сення

Перенесеніе — переносе́ння, переноси́ни

Переносы — плі́тки, брѣхні

Переночевывать, переночевать — переночу́вати, обночу́вати, заночу́вати

Перенощикъ, ца — 1) д. Носильщикъ; 2) плетун, ка

Перенырнуть — перепорину́ти, перепурну́ти

Перенюхивать, перенюхать, ся — переню́хувати, переню́хати, обню́хати, ся

Переобувать, переобуть, ся — переобу́вати, перезу́вати, перебу́ти, перезу́ти, ся

Переодѣвание — переодяга́ння

Переодѣвать, переодѣть, ся — передяга́ти, перебира́ти, ся, переодяга́ти, передягти́, ся, перебра́ти, ся

Переорать — перекрича́ти, перегукáти, перегаласу́вати, перегвалту́вати

Переосвидѣтельство́вать — перегляді́ти, перес(ь)вѣдчи́ти, перегляну́ти, огляну́ти

Переоцѣнка — перецінува́ння

Переоцѣнивать, переоцѣнить — переціня́ти, переціну́вати

Перепа́дать — попада́ти

Перепа́дать, перепа́сть — перепада́ти, перепа́сти

Перепа́дчивый — перепа́дистый

Перепаивать, перепаять — перелюто́вувати, перелюту́вати, перепая́ти

Перепаивать, перепойть — напу́вати, напо́ювати, понапо́ювати

Перепа́костить — по́паску́дити, спаску́дити

Перепа́лзывать, перепа́лзти — перелази́ти, перелі́зти, переповза́ти, переповзти́

Перепа́лить — по́палі́ти, перепалі́ти, (пір'я, шерсть) — пошма́літи, перешма́літи

Перепа́лывать, перепа́лоть, ся — переполю́вати, переполо́ти, ся, по́поло́ти, по́виполю́вати

Перепаривать, перепарить — перепарю́вати, перепарі́ти

Перепархивать, перепорхать, перепорхнуть — перелі́тати, перелети́ти, перелі́нути, перепурхну́ти

Перепарывать, перепороть — 1) роспорю́вати, роспоро́ти, попоро́ти, пороспорю́вати; 2) перешмага́ти, перебатожі́ти

Перепахивать, перепахать, ся — 1) переорю́вати, переора́ти, (вдруге) — дво́ити, вѣдво́ити, (втретє) — тро́ити, вѣтро́ити; 2) поора́ти, повиорю́вати, ся

Перепачкивать, перепачкать, ся — ка́ляти, перека́ляти, позакáлювати, забрудни́ти, ся, (лице) — заму́рзати, обму́рзати, ся, (чим жирним) — заяло́зити, засмáльцю́вати, ся, позаяло́зювати

і т. д., (чим рідким) — за́квацю́вати

Перепашка — перео́р, переорю́вання, перео́ранка

Перепекать, перепечь, ся — перепіка́ти, перепекти́, ся

Перепелены́вать, перепеленать, ся — 1) пересповивáти, переспови́ти; 2) спови́ти, посповивáти

Перепелесый — весня́нкуватий, веснува́тий, конопля́стий

Перепелиный — перепели́н(і)ий, перепеля́чий

Перепелка — перепели́ця, перепелочка, перепілонька, перепели́чка

Перепелкинъ — перепеля́чий

Перепеловъ — перепели́н(і)ий

Перепелочный — перепеля́чий. — Перепелочная трава, рос. *Eryngium campestre* L. — білий будя́к, колю́чка, миколо́йчики, ада́мова голова́

Перепель, пт. *Tetrao coturnix* — перепел, (ласк.) — перепелонько

Перепелятникъ — 1) пт. *Falco nisus* — кібець, кібчик; 2) перепелáтник (що ловить перепелів)

Перепечатка — 1) передрукóвування; 2) перédрук

Перепечатывать, перепечатать, ся — передрукóвувати, передруку́вати, ся

Перепивать, перепить, ся — перепивáти, перепи́ти, ся, попере́пивати́, ся, попи́ти, ся

Перепиливать, перепилить, ся — перепи́лювати, перепили́ти, ся

Переписка — 1) пере́пис, пере́писування; 2) пере́писка, листува́ння

Переписывать, переписать, ся — 1) пере́писувати, спи́сувати, пере́писа́ти, спи́сати, ся, ско́піювати́, попере́писува́ти; 2) спи́суватися́, листува́тися, слáтися

Перепись — пере́пис, спис

Переписчикъ, ца — пере́писувач, ка

Перепихивать, перепихать, перепихнуть, ся — 1) перепи́хувати, перепха́ти, перепхну́ти, ся; 2) повпи́хати, позапи́хати

Переплавливать, переплавлять, переплавить, ся — 1) перетоплю́вати, перели́вати, перетопи́ти, перели́ти, ся; 2) перепла́вляти, переганя́ти, перепла́вити, перегна́ти, ся

Перепластать — переплатáти, перекарбу́вати

Переплата — перепла́тка, перепла́та, переда́ча

Переплачивать, переплатить, ся — перепла́чувати, переда́вати, переплати́ти, переда́ти, ся

Переплескать — перехлю́пати

Переплетать, переплесть, переплести, ся — 1) переплі́тати, переплести́, ся; 2) переплúтувати, сплі́тати, переплúтати, сплести́, ся, посплі́тати, ся; 3) оправля́ти, оправі́ти, ся, завести́ у палітурки́

Переплётный — оправ́ний, паліту́рний

Переплётчикъ — паліту́рник

Переплётъ — 1) переплітання, перепліт;
 2) оправа, палі(я)туркі
Переплывать, переплыть — перепливати,
 переплісти, переплінути
Переплясать — перетанцювати
Перепой — перепій
Переполаскивать, переполоскать, ся — пере-
 поліскувати, переполоскати, ся
Переползать — вілазити (Вілазив скрізь
 по всіх кутках)
Переполнять, переполнить, ся — переповня-
 ти, переповнити, ся
Переполохъ — переполох, сполох, рózрух. —
 Мужской переполохъ, рос. Самранула
 Cervicaria L. — дзвінкі, дзвіночок,
 лишайник
Переполошить — переполохати, перелякати
Перепона, перепонка — плівá, плінка, (у
 птицъ) — полотёнце, прáпірка, (в
 будові) — д. Перекладина
Перепончатокрылый — костокрилий
Перепортить, ся — попсувати, попаскудити,
 перепáкостити, спогánити, спартá-
 чити, попартáчити, ся
Перепоясывать, перепоясать — підперізува-
 ти, підперезати, ся
Переправа — переправа, перевіз
Переправлять, переправить, ся — 1) перепра-
 вляти, ся, перевозити, ся, перепра-
 вити, ся, перевезті, ся, перебрати-
 ся, (на швидку) — перехопітисся;
 2) поправляти, справляти, поправи-
 ти, справити, ся
Перепробовать — 1) перекоштувати, пере-
 смакувати; 2) спробувати, перепро-
 бувати
Перепродавать, перепродать, ся — перепро-
 дувати, перепродати, ся
Перепродажа — перепродаж
Перепруда — загáта, грéбля
Перепружать, перепруживать, перепрудить,
ся — перега́чувати, загáчувати, пере-
 гáтити, загáтити, ся
Перепрыгивать, перепрыгнуть — перестрі-
 бувати, переплигувати, переска́ку-
 вати, перестрибнути, переплігнути,
 перескóчити
Перепрыскивать, перепрыскать, ся — 1) пе-
 ребрізькувати, перепріскувати, пе-
 ребрізь(прис)кати; 2) побрізькати
Перепрѣвать, перепрѣть — 1) перепривáти,
 перепрiти; 2) перемлівати, перемліти
Перепрягать, перепречь — перепрягáти, пе-
 репрягті
Перепряжка — перепрягання
Перепрямлять, перепрямить — випрямляти,
 віпрямити, повипрямляти
Перепрясть — попрясті
Перепрятать, ся — переховáти, ся
Перепугивать, перепугать, ся — 1) переля-
 кувати, поперепо́лохувати, пере-
 стра́шувати, перелякати, переполо́-
 хати, переполошіти, пережахáти, ся,
 попереля́кувати, ся; 2) споло́хувати,
 сполохати, сполохну́ти
Перепугъ — переля́к, переполо́х, перéстрах,
 (надто великий) — пристріт
Перепускать, перепустить, ся — спуска́ти,

спустіти; пропуска́ти, пропусти́ти;
 перепуска́ти, перепустіти
Перепутывать, перепутать — переплутува́ти,
 переплутати, ся, поплутати, ся
Перепѣвать, перепѣть, ся — перес(ь)півувати,
 перес(ь)півáти, ся
Перепяливать, перепялить, ся — напинáти,
 нап'ясті знов
Перепятнывать, перепятнать, ся — поплáмi-
 ти, ся
Переработка — перерóбка, перерóблювання
Перерабатывать, переработать, ся — перерóб-
 лювати, переробіти, ся
Переранить — порáнити (багатьох)
Перержавѣть — перержáвіти
Перерисовывать, перерисовать, ся — пере-
 мальóвувати, перемалюва́ти, ся
Перерождают, переродить, ся — перерождá-
 ти, перерóджувати, переродіти, ся
Переростать, перерость — переростáти, пе-
 рерості
Перерубать, перерубить, ся — перерубува́ти,
 перетинáти, перерубáти, перетя́ти,
 перетну́ти, ся, (цюкаючи) — пере-
 цю́кати
Переругать, ся — перелáяти, ся, пересварі-
 тисся
Перерывать, перерыть — 1) переривáти, пе-
 рекóпувати, переріти, перекопáти;
 2) переру́шувати, перевёртáти, пе-
 ревору́шити, переру́шити
Перерывать, перервать, ся — 1) переривáти,
 перервáти, перешматувáти, пере-
 шматкува́ти, ся; 2) перебивáти, пе-
 ребіти
Перерывъ — 1) перекóпування; 2) перёрва,
 перестáнок. — **На перерывъ** — на
 перёрваному. — **Перерывами** — пе-
 реймом, в ряди-годи
Перерѣзь — 1) перерізування; 2) переріз
 (місце, де перерізано)
Перерѣзывать, перерѣзать, ся — 1) пере-
 різувати, перетинáти, перерізати,
 перетя́ти, ся, (великими шматками,
 скибами то-що) — перебатувáти, (чі-
 каючи) — перечі́кати, (швидко аби-
 як) — перечикрі́жити; 2) порізати,
 вірізати
Переряжать, перерядить, ся — передягáти,
 ся, перебирáти, ся, передягті, ся, пе-
 ребра́ти, ся
Перерѣшать, перерѣшить — перерішáти, пе-
 рерішіти
Пересадка — переса́жування
Пересаживать, пересадить, ся — переса́жу-
 вати, пересадовіти, пересадіти, ся,
 попереса́жувати
Пересаживаться, пересѣсть — пересідáти,
 пересісти
Пересаливать, пересолить — 1) пересóлюва-
 ти, пересоліти; 2) переборщáти,
 переборшіти, передáти куті меду
Пересверливать, пересверлить — пересвѣр-
 длювати, пересвѣрдлити, переві-
 чувати, перевертіти
Пересвистывать, пересвистать — пересві-
 стуватися, пересвистіти, попересві-
 стувати

Пересвистываться, пересвиснуться — пересвістуватися, пересвіснутися
Переселенець — переселенець, переходець
Переселять, переселить, ся — переселяти, ся, перебира́тися, перевозитися, переноситися, переселіти, ся, перебра́тися, перевезтіся, перенестіся, попереселяти, ся. — **Переселиться вь вѣч-ность** — перебра́тися до Божої оселі
Пересердиться — пересердитися, відсердитися, перегніватися
Пересиживать, пересидѣть — пересіжувати, пересідіти
Пересиливать, пересилить — перемагати, перемогті, подужати, здолати
Пересинивать, пересинить, ся — пересінювати, пересиніти, ся
Перескабливать, перескоблить — 1) перегемблю́увати, перегемблюва́ти; 2) переск(шк)ромáжувати, перескріба́ти, перескромáдити, перескребти
Пересказь — перéказ
Пересказчикь, ца — 1) оповідач; 2) перека́зчик
Пересказывать, пересказать — перека́зувати, переказати
Перескакивать, перескочить, перескокнуть — перестри́бувати, переплі́гувати, переско́кувати, перестрибну́ти, переплигну́ти, переско́чити
Перескребать, перескре́бывать, перескресть — перескріба́ти, перескребті
Переслаивать, переслоить — переклада́ти, перекла́сти (шарами)
Переслащивать, пересластить — пересоло́жувати, пересолодіти
Переслушивать, переслушать — переслу́хувати, вислу́хувати, переслу́хати, вислухати
Переслѣдывать, переслѣдовать — переслі́дувати
Переслѣжина — 1) д. Кривизна (деревини, колоди); 2) ска́за, ска́лина
Пересмаливать, пересмолить — пересмо́лювати, пересмоліти
Пересматривать, пересмотрѣть, ся — 1) передивля́тися, перегляда́ти, перегля́(є)жувати, презира́ти, передивіти-ся, перегляну́ти, переглядіти; 2) пере-глядáтися, перегля́дуватися, згляда́тися, ззира́тися, перегляну́тися, згляну́тися, ззирну́тися
Пересмотрь — перéгляд
Пересмѣивать, пересмѣять, ся — 1) перес(ь)міювати, вис(ь)міювати; 2) перес(ь)міха́тися, перес(ь)міхну́тися; 3) перес(ь)міюватися, перес(ь)мія́тися, (рего-чучи) — перереготати
Пересмѣшить — перес(ь)мішіти, нас(ь)мі-шіти
Пересмяглый — смажний, пересма́глий, по-печений
Пересмягнуть — пересма́гнути, попектісь. — **Пересолаживать, пересолодить** — пересоло́жувати, пересолодіти
Пересоль — пересі́л
Пересорить — 1) позас(ь)мічувати; 2) про-ці́ндрити, ростринькати

Пересосать — пересса́ти, пересмокта́ти
Пересохлый — пересо́хлий, вісхлий
Пересочинять, пересочинить — перекомпоно́увати, переро́блювати, перекомпо-нува́ти, переробіти
Перспектива — ві́гляди, перспекті́ва
Переспоривать, переспорить — перемагати, перемогті (в спірці), переспóрити, переговори́ти
Переспрашивать, переспросить — перепіту-вати, переспі́тувати, опі́тувати, пе-репита́ти, переспита́ти
Пересрочивать — перестро́чувати, перестав-ляти те́рмін
Пересрочка — перестро́чення, переста́вка терміну
Переспрось — перепі́тування
Перессоривать, перессорить, ся — пересва́рювати, пересварі́ти, ся, перелáяти-ся, (між родичами) — розрі́днити, ся
Переставать, перестать — переставати, уга-ва́ти, вгавати, переста́ти, (про ві-тер, гомін) — ущу́хнути, унішкнути, занішкнути, (про дощ) — передощі́ти, (про нудоту) — перену́дити, (про біль зубів) — уніти, (боятись) — пере-боятися, (сердитись) — пересер́дити-ся, відсер́дитися, (журитися) — пере-журі́тися, віджурі́тися, (гавкати) — перега́вкати, перебрехати
Переставливать, переставляют, переста-вить, ся — переставля́ти, перестано-вля́ти, переста́вити, перестанові́ти, ся
Перестаивать, перестоят, ся — пересто́юва-ти, перестоя́ти, ся. — **Перестоялый** (про трунки, овочі) — пересті́й
Перестарѣлый — перестарі́лий
Перестарѣть — перестарі́тися
Перестѣгивать, ся — 1) перестьо́бувати, пе-рестьо́бати; 2) защіпа́ти, застіба́ти, запина́ти, защіпну́ти; 3) перестьо́бати, перешмагати, перебатожити
Перестеклить — перес(ш)клити
Перестилаь, перестлать — перестила́ти, пе-рестилáти, перестелювати, пересте-літи
Перестирывать, перестирать, ся — перепира́ти, перепра́ти, ся
Перестой — пересті́й
Перестонать — перестогна́ти
Перестрагивать, перестрогать — перестру́гу-вати, переструга́ти, (гемблем) — пе-регемблю́увати, перегемблюва́ти
Перестрадать — перетерпіти, перемучитися, перепечалитися
Перестраивать, перестроить — 1) перестро́ю-вати, перебудовувати, переро́блю-вати, перестро́їти, переробити, пе-ребудова́ти, перемайструва́ти, (про хату) — перекида́ти, (про баркан) — пересіпати; 2) понастро́ювати, по-набудовувати, понастро́їти, понабу-дува́ти; 3) перестро́ювати, перестро́їти, переладнува́ти. — (Переладнува́в бандуру і знов почав грати)
Перестращать — перестрахати, настрахати, наляка́ти, (багатьох) — попереляку-

вати

Перестригати, перестричь — перестрига́ти, перестри́гти**Перестройка** — перебудува́ння**Перестрілювати, перестріляти** — 1) постріля́ти, вістріляти; 2) вистрілювати, по-вистрілювати**Перестрілюватися, перестрілятися** — перестрілюва́тися, перестріля́тися**Перестрілка** — стріля́ння, перестрілюва́ння**Переступати, переступити** — переступа́ти, переступи́ти**Перестучати** — пересту́кати, перестукоті́ти**Пересудачивати, пересудачити** — пересу́жувати, пересуди́ти**Пересудчик** — пересу́дливий**Пересуди** — осу́да, пересуди́, погові́р, сла́ва**Пересуджувати, пересуджувати, пересудити** — 1) пересу́жувати, пересуди́ти; перера́дити, переміркува́ти**Пересучивати, пересучити** — пересу́кувати, пересука́ти**Пересучка** — пересу́кування**Пересушивати, пересушити, ся** — 1) пересу́шувати, пересуши́ти, ся; 2) повису́шувати, ся**Пересчитувати, пересчитати, перечесть, ся** — перелі́чувати, перерахо́вувати, перелі́чити, перерахува́ти, ся**Пересылати, переслать, ся** — пересила́ти, пересла́ти, ся**Пересылка** — пересилка, пересила́ння. — **Послать кого по пересылкѣ** — посла́ти під калаву́ром**Пересыпати, пересыпать** — пересипа́ти, пересипа́ти; перетру́шувати, перетруси́ти**Пересыпати, переспать** — пересипа́ти, переспа́ти**Пересыхать, пересохнуть** — пересиха́ти, пересохну́ти, попере́сиха́ти, повсиха́ти**Пересычать, пересытити** — пересоло́жувати, пересити́ти, передава́ти, передати́ меду**Пересѣвати, пересѣять** — пересіва́ти, пересіа́ти, (на реші́ті) — переточи́ти, перерешетува́ти**Пересѣдати, пересѣсть** — пересіда́ти, пересісти́**Пересѣдина** — скалу́бина, рубе́ць**Пересѣдлать** — пересі́длати, перекульба́чити**Пересѣкати, пересѣчь** — 1) переру́бувати, перетина́ти, переруба́ти, перетя́ти, перетну́ти; 2) перейма́ти, перепиня́ти, заступа́ти, перегоро́жувати, загоро́жувати, переня́ти, перепини́ти, пере(за)горо́дити (дорогу)**Переталкивати, перетолкати, -кнути** — перепиха́ти, перепихува́ти, перешто́вхувати, перепха́ти, перепхну́ти, перешто́вхнути**Перетанцювати** — перетанцюва́ти**Перетапливати, перетопити, ся** — перетоплюва́ти, перетопи́ти, ся**Перетаптивати, перетоптати** — перетоптува́ти, перетопта́ти, потопта́ти**Перетаскивати, перетаскати, переташити** —

перета́скувати, перетяга́ти, перета́скати

Перетачивати, перетачати — перешива́ти, переші́ти**Перетачивати, переточити** — пере́гострюва́ти, переточи́увати, пере́гостри́ти, переточи́ти**Перетекати, перетечь** — перетика́ти, перелива́тися, перетекти́, перелі́тися**Перетерпівати, перетерпѣти** — перетерплюва́ти, витерплюва́ти, перетерпи́ти, витерпи́ти**Перетѣсывати, перетесаць** — переті́сувати, перетеса́ти; повиті́сувати, потеса́ти**Перетирати, перетереть** — перетира́ти, перетерти́, повитера́ти, (віхтем або піском) — перешарува́ти**Перетлѣвати, перетлѣти** — перетліва́ти, перетлі́ти; потру́хнути**Перетолковувати, перетолковать** — переверта́ти, пере́кручувати, пере́брихува́ти, переверну́ти, пере́крути́ти, пере́брехати́**Перетолочь** — перетовкти́, потовкти́**Перетопити** — 1) д. **Перетапливати**; 2) потопи́ти, попере́топлювати́**Перетопки** (від то́плення) — ві́топки, (від сала) — шкварки́**Переторговувати, переторговати** — 1) пере́бивати, набива́ти, пере́бити, набі́ти (ціну на торзі); 2) пере́куповува́ти, перепродава́ти, пере́купі́ти, перепро́дати, пере́гандлюва́ти**Переторжка** — перетор́г**Перетосковать** — пересумува́ти**Перетравити** — ві́труїти, потруї́ти, пови́труювати́**Перетревожиться** — перетурбува́тися, пере́полоши́тися**Перетрепати, перетрепывати** — перетіпа́ти (напр., льон, коноплі), одлупи́ти, одлупцюва́ти, перелупцюва́ти (напр., по пи́ці), перескубти́ (за волосся); перетрі́пувати, перетрі́пати**Перетрескиватися, перетрескаться** — пере́тріскува́тися, потрі́скатися, поло́патися**Перетрепетати** — перетремті́ти**Перетрогати** — переру́шати**Перетрусити** — пере́боятися**Перетрушувати, перетрусити** — перетру́шувати, перетруси́ти, ся**Перетрясати, перетрясывати, перетрясти, ся** — перетру́сувати, перетрясти́, ся**Перетыка** — перетичка́**Перетыкати, переткати** — перетика́ти, перетка́ти**Перетыкивати, перетыкати** — 1) перетика́ти, перетика́ти; 2) позатика́ти, повтика́ти, поза́стромля́ти, повстро́мляти**Переть** — пе́рти, напирати́**Перетягивати, перетянуть, ся** — 1) перетяга́ти. — **Перетягивая друг друга** — на-вперева́ги; 2) пере́волика́ти, пере́волокти́**Перетягиватися, перетянуться** — стя́гува́тися дуже, перетяга́тися, перетягну́тися

Переубѣждать, переубѣдить, ся — переконувати, ся, переконати, ся, перес(ь)відчувати, перес(ь)відчити наново

Переугливать, переуглитель — перепалювати, перепалити на вугілля, звуглювати, звуглити

Переулокъ — проулок, провулок, провулочок, (що не має виходу) — зазубень, (дуже вузький) — суткі, суточкі, сүтісок

Переумничать — перемудрувати

Переупрямить — переперти, перемогти

Переутюживать, переутюжить — переглажувати, перегладити, перепрасувати

Переучивать, переучить, ся — 1) переучувати, перевчати, перевчити, ся (знову або на инший лад); 2) понаучувати, понавчати (всіх або багатьох)

Переучка — переучування

Перехваливать, перехвалить — 1) перехвалювати, перехвалити; 2) порохвалювати

Перехватывать, перехватать, перехватить — 1) перехоплювати, перехопати, похоплювати; позахоплювати, похопати; переймати, перехопити, переняти; 3) вхопити (під'їсти на швидку або позичити на короткий час)

Перехватъ — 1) перехоплювання, переймання, перейма. — **На перехватъ** — на перебіг, наввипередки; 2) перехват, стан (про одєжу). — **Съ перехватомъ** (про посуду) — перев'язкувата

Перехватка — перейма, перекуска, перевєршення

Перехватывание — перехоплювання, переймання, перевєршування

Перехворать — переслабувати, переболіти, виболіти

Перехитрить — 1) перехитрувати, передурити; 2) перемудрувати

Переходить, перейти — 1) переходити, пережати, перейти, перебиратись, перебратись; 2) доставатися, достатися (кому); 3) вихожувати, обходити, виходити, обходити, обійти

Переходный — перехідний, переступний

Переходъ — перехід

Перехолаживать, перехолодить — перехоложувати, перехолодити, перестудити

Перехотѣть, ся — перехотіти, перехтити, ся, перебажати, ся, переманутися, перекортити

Перехулить — переганити, переганьбити

Перецарапывать, перецарапать — передряпувати, подряпати, пошкрябати, передряпати, перешкрябнути, передряпнути

Перецъ, рос. Piper nigrum — пєрець, (здр.) — пєрчик, (одно зерно) — перчина. — **П. стручковый, Capsicum annuum L.** — стрючковатий пєрець, перчиця

Перецъживать, перецдить — переціжувати, перецідити, попереціжувати

Перецъловать — перецілувати

Перецънивать, перецнить, ся — 1) переціновувати, перецінувати, перецінити; 2) поцінувати

Перецъпливать, перецпить — перечє(i)плювати, перечєпити

Перечеканивать, перечеканить — перебивати, перебити

Перечень — перєлік, перелічення, реєстр, перечіслення

Перечёркивать, перечеркать, перечеркнуть — перечє(i)ркувати, перечеркнути, перекреслювати, перекреслити

Перечернивать, перечернить — перечєрнювати, перечорнити

Перечерчивать, перечертить — перерисовувати, перерисувати, понарисовувати

Перечёсывать, перечесать, ся — 1) перечісувати, перечєсати, ся; 2) начісувати, начєсати, поначісувати; 3) начухати, розчухати, роздряпати

Перечётъ — д. **Перечень**. — **На перечетъ** — під ліком

Перечинивать, перечинить, ся — 1) перелатувати, перелатати; 2) перелáгожувати, перелáгодити, полáгодити

Перечисление — перелічування, перечіслювання

Перечислять, перечислить — 1) перелічувати, перераховувати, перечіслювати, перелічити, перерахувати, перечіслити; 2) перепісувати, переписати

Перечитывать, перечитать, перечестъ — перечітувати, перечитати, поперечитувати, попрочитувати

Перечить — перєчити, суперєчити

Перечищать, перечистить — перечищати, перечістити, (став од намулу) — перешлямувати, (землю од бур'яну) — пересапати, переполоти

Перечневой — перелічний, перечисляючий

Перечница — перчánка, перцівка

Перечный — перцьовий. — **П. трава, Lepidium lativolum L.** — хріниця, хрінóк, собáчий хрін, горóб'яча кáшка, гірчáк; **L. sativum L.** — жерúха, жирúха. — **П. зерно** — перчина

Перешагивать, перешагнуть — переступати, переступити

Перешаривать, перешарить — перешукувати, перешáрювати, перетру́суювати, перешукати

Перешеекъ — шія, шийка

Перешелець — переходець і д. **Переселенець**

Перешелушить — перелúщити, перелúскати

Перешептывание — перешепти, перешіптування

Перешёпты — шушúкання, шепú-шепú, перешепти

Перешёптываются, перешептаться, перешепнутся — перешіптуватися, шушúкатися, тишкуватися, перешептатися. — **Раки перешептались** — раки вишептались

Перешибать, перешибить, ся — перебивати, перетинати, перебити, перетяти, ся

Перешибъ — перебивання

Перешивать, перешить, ся — 1) перешивати, перешити; 2) понашивати

Перешипѣть — перешипити, (про гадюк) — пересичати, (про масло, сало на

огні) — перешкварчати

Перештемпелевать — перештампувати, перештемплювати

Перешумѣть — перешуміти

Перещеголять — 1) перехверцювати, пере-хвинтити; 2) перемогти, гору взяти

Перещипывать — перескубувати

Перещупывать, перещупать — перелáпувати, перелáпати, перемáцувати, перемáцати

Переѣдать, переѣсть — 1) перегризати, перегризти; 2) переїдати, переїсти; 3) поїдати, поїсти, поз'їдати

Переѣздить — виїздити, об'їздити

Переѣздъ — 1) переїзд, переїздка, (на другу квартиру) — перебірка; 2) переїздка

Переѣзжать, переѣхать — 1) переїздити, переїхати, попереїздити; 2) перевозитись, переби́ратись, перевезтись, перебра́тись

Перезкзаменовка — переіспит, перевірка, перетрімка

Перезкзаменовывать — переіспітувати, переэкзаменовувати

Перила — поручча, поручні, більця

Перильный — поруччовий, поручнєвий, балясний

Перина — періна, (здр.) — перінка, перинонька

Перистый — пір'єватий

Периться — в палкі, в колодочки вбиватися

Періодъ, періодическій — період, періодичний

Перка — наконешник (у свердла)

Перкаль, перкалевый — перкаль, перкалєвий

Перламуть, перламутръ — перломут

Перловый — перлєвий

Перль, перлы — перло, (одно зерно) — перлина, (мн.) — перли, (ласк.) — перлоньки

Пернатый — пернатий, перістий. — Пернатые — птаство

Перо, (мн.) перья — 1) перо (у птиць, у риб), (одно) — пери́на, пір'іна, (здр.) — пе(і)рце, (мн.) — пір'я, (здр.) — пір'ячко, (у молодих птиць) — палкі, палочки, колодочки. — Плавательныя перья — плавці; 2) лопать, пелюстка, д. Весло і Лопасть

Перовникъ — д. Пеналь

Перовой — криловий (що вживається в крилах вітряка, напр., дошки)

Перпендикулярный, но — сторчовий, простопадний, чо, стрімкий, сторч, насторч, стрімко

Перочинный ножикъ — цизорик, ніжик

Перпендикуляръ — простопад, сторчак

Перси — перса

Персикъ, рос. *Persica vulgaris* Dc. — брусквина

Перстень, перстенокъ — перстень, перстінь, (здр.) — перстєник, перстник, каблукча

Перстневой — перстнєвий, перстньєвий

Персть — земля, пил, порошок

Перунъ — блискавка; громовá стріла, перун

Перхать, перхнуть — пірхати, пирхнути

Перхота — пірханья

Перхоть — лупа, порплі, (у дітей) — тіменіця

Перцовка — перцівка, перчаківка

Перчатка — рукавичка

Перчаточникъ, ца — рукавич(ш)ник, ця

Перчаточный — рукави́шний

Першить — дрáти в горлі, дерти в горлі

Перяной — пір'яний

Песикъ — 1) пєсик, цуцик, цуценя, щеня; 2) пейс, пєйсик

Песій — собáчий, пєський. — Песья трава, рос. *Dactylis glomerata* L. — мітлиця, вівсюк, рос. *Solanum Dulcamara* L. — д. Паслень. — П. языкъ, рос. *Synoglossum officinale* L. — живокіст, чорнокорінь, куряча сліпотá, собáчка, собáчий корінь, волóвий язик

Песковатый — піскуватий

Песокъ — пісок, (одно зерно піску) — піщина, (глибокий) — пісчугá

Песочница — пісоч(ш)ниця

Песочный — пісоч(ш)ний, пісковий

Пестикъ — 1) товка́чик, макогóник; 2) Pistillum — мáточка, мáточник; 3) рос. *Polygonum bistorta* L. — лєвурда, ракові шийкі, рачкі, дикуша

Пестовой — товкачєвий, макогóнний

Пестредина, пестредь — пістря, тяжіна

Пестрединный — пістрьєвий, тяжіновий

Пестренькій — рябєнький

Пестритъ — рябити. — Пестритъ въ глазахъ — рябіє, рябіть в очах

Пестрота — рябізна, ряботіння

Пеструха — рябу́ха

Пеструшка — 1) риба *Salmo fario* — пестру́ха, пестру́шка; 2) ми́ша, *Mus lemmus*

Пестрый — рябий, сорока́тий, строкáтий, (про птиць) — зозуля́стий, різнопєрий

Пестрьтъ — рябіти

Пестъ, (здр.) пестикъ (щоб товкти) — товка́ч, (здр.) — товка́чик, товка́чка, товка́чечка, ступір, (щоб ростирати) — макогін, м'яло, (ростирати сало в ковганці) — ковганок

Песчаникъ — пісковєць

Песчаный — пісковий

Песчанистый — піскуватий

Песчина — піщина

Песь — пес, собáка

Петлица — петлиця

Петля — 1) петля, (здр.) — петелька, (в сорочці) — застіжка, (особлива, щоб зав'язувати) — зашмор.; 2) завіса; 3) бáбка (металева в одєжі); 4) очко, вічко (в плетінні)

Петровки, Петровъ постъ — петрівка, (те що в петрівку) — петрівочний, петрівчаний

Петровъ-день — с(ь)вято с(ь)в. Ап. Петра і Павла. — Это было до Петрова дня, послѣ П. д. — се було до Пєтра, після Пєтра. — На Петровъ день — на Пєтра. — Петровъ крестъ, цвѣтъ, рос. *Lathraea Squamaria* L. — петрів хрест, ма́слянки, шпара́говий ряст. — Петровъ бато́гъ, батожекъ, рос. *Cicho-*

gium Intybus L. — петрів батіг, петрові батоги

Петролеумъ — гас, петролеум

Петрушечный — петрушковий

Петрушка, рос. *Petroselinum sativum* Hoffm. — петрушка. — **П. собачья**, рос. *Aethusa* *Synaprium* L. — кокориш

Печалить — журити, смутити, засмучувати, туги завдавати

Печалиться — журитися, сумувати, смутитися, смуткувати, тужити, скорбувати, в тугу, в журбу вдаватися, (за ким) — побиватися

Печаловаться — 1) д. **Печалиться**; 2) бідкатися, бідкувати; 3) пе(і)клуватися, побиватися

Печаливый — пе(і)клуватий

Печаль — журба, журбота, туга, сум, смуток, сумота, печаль, жаль, жальок, жалошті, журіння, скруха, скорбота, гризота, ф(п)расунок, поту́га

Печальный, ко — журний, но, журливий, во, сумний, но, смутний, но, сумливий, во, тужний, но, тужливий, во, засмучений, скорботний, но, жалісний, но, жалісливий, во, (здр.) — смутнёнький, смутнёсенький

Печатаніе — друкування

Печатать — 1) печатати, запечатувати; 2) друкувати, печатати

Печатникъ — друкáрь, печатник

Печатный — 1) печатний, штемпований; 2) друкóваний

Печатня — друкáрня, печатня

Печаточникъ — печатка́рь

Печаточный — печатковий

Печать — 1) печáть, (частіше) — печáтка; 2) друк, друкування. — **Отдать въ печать** — віддати до друку; 3) письмёнство; 4) друк, письмо. — **Мелкая печать** — дрібний друк

Печать соломонова, печати, рос. *Convolvulus Polygonatum* L. — куп, купзілля, купіна, чемеріця, ракові шийки, натягач, одхасник

Печеніе — печіння, печення

Печеночникъ, рос. *Agrimonia Eupatorium* L. — паріло, парнік, гладишник, ко́жушка, ко́жушечки, ліпник, реп'яшкі, печінник

Печеночный — печінковий

Печеный — печéний

Печень — печінка

Печенье — 1) печіння, печення, пéчиво; 2) печéне, пéчиво, (солодке) — пундики

Печерица, гр. *Agaricus campestris* L. — печеріця

Печея — пéкарка, печі́льниця, перепе(і)ча́йка

Печникъ — пі́чник, му́ляр

Печной — пі́чний, печовий, гру́бний

Печура — пі́чурка, закапéлок

Печь — пі́ч, (здр.) — пі́чка. — Части́ни печі́: (під нею пуста́ місце на хлі́б) — ме́четь, ме́чет, (на дрова) — підпі́чок, підпі́чка, штандáри, (для курей) — ку́ча, (передня части́на, де ставлять горшкі) — при́пічок, (середина печі́) — че́люсти, (спід) — чері́нь, чірі́нь, пе́-

чи́ще, (части́на печі́ над челю́стями) — ко́мін, (мі́сце за пі́чкою коло полу) — за́пічок, закапéлок. — **Банная печь** — ка́м'янка. — **Гончарная п.** — го́рен. — **Известковая п.** — вапня́рка, вапéльня, го́рн. — **Кирпиче-обжигательная п.** — го́рен, па́лянка, гартóвня. — **Комнатная, огрѣвательная печь** — гру́ба, гру́бка. — **Кухонная п.** — ва́риста, кухéнна пі́ч. — **Лѣтняя п.** (в сі́нях або на дво́рі) — ка́біця. — **Плави́ленная п.** (напр., на гутах) — гута. — **Угольная п.** — (в)угля́рня. — (Пі́чка, в котрій распарю́ються обі́ддя) — ва́рова па́рня, (де распарю́ються поло́зки) — сухопа́рня, (в ній) — бга́льня, (на котрій гну́ться поло́зки). — **Мазать печь** — ма́зати пі́ч (зверху), хутрува́ти (в середині́). — **Онъ изъ семи печей хлѣбы ѣдалъ** — був у бува́льцях

Печь, ся — 1) пекти́, (що з борошна в ма́слі) — сма́жити, прѣжити; 2) шкварі́ти, ся; 3) пе(і)клува́тися, турбува́тися, упада́ти (коло ко́го) і д. **Заботиться**

Пешня — пі́шня

Пещера — печéра, печéря

Пещерный — печéрний

Пивница — півни́ця

Пивной — півний

Пиво, пивцо — піво, пивце́

Пивовареніе — півни́цтво, бровáрство

Пивоваренный, пивоварный — бровáрський, бровáрний. — **П. заводъ** — брóвар, брóварь, бровáрня, пивовáрня, пиворóбница

Пивоваръ — бровáрник, пивовáр

Пигалица, пт. *Fringa vanellus* — ча́йка

Пигалицынь — ча́йчин

Пигва, пигвовое дерево, рос. *Cydonia vulgaris Pers.* — гду́ля, кві́т, кві́товé де́рево, гду́ля

Пигмей — куца́н, куца́к, (в жарт) — курду́пель

Пигусъ — бі́гос, бі́гус

Пижма, рос. *Tanacetum vulgare* L. — пі́жмо, навро́тич, при́воротень, на́воротень, коро́вай

Пика — спис (на ра́тищі). — Д. ще **Копьё**

Пикать, пикнуть — пі́кати, пі́пікати, пища́ти, пі́снути. — **Пикнуть не сме́ть** — не с(ь)ме́ пі́снути

Пикеть — 1) бекéт, ча́та; 2) пі́кeт (гра в карти)

Пи́ки — ві́ни, ви́но, (одна карта з сі́ї масти) — ви́нівка

Пикникъ — гу́лянка (в складку, за го́родом)

Пиковка — ви́нівка

Пиковый — ви́но́вий

Пила — пі́лка, (з одно́ю ручко́ю) — но́жі́вка

Пиле́ніе — пи́ляння, пи́лянка

Пили́гримъ — про́ча́нин, (мн.) — про́ча́не

Пиликало, пиликальщикъ — цигі́кало

Пиликаты — цигі́кати (на скри́пці); 2) пі́пікати (про пташе́чку)

Пилильщикъ — пиляр, (що випилює дошки) — тертіч(ш)ник, трач
Пилить — пиляти
Пильный — пилівий. — **Пильный заводъ** — пильня. — **П. мельница** — та(е)рта́к, та(е)ртачо́к (водяний). — **П. трава**, рос. *Serratula tinctoria* L. — страхополо́х, будячо́к, яловень
Пильщикъ — д. Пилильщикъ
Пилюкъ — ка́ня
Пилюля — пилюля, горо́шинка апте́чна. — **Проглотить пилюлю** — мо́вчки проковту́ти, мо́вчки сте́рпіти
Пимы — чо́боти (з оленячої шкіри)
Пинать, пнуть — пха́ти, пхну́ти, штурхати, штурхну́ти (ногою), копну́ти ного́ю
Пинокъ — стуса́н, штурхане́ць
Пипка — лю́лька, лю́лечка
Пирамидный — пирамі́довий
Пирать — д. **Корсаръ**
Пирный — бенке́тний, бенкето́вий
Пирование — бенкетува́ння
Пировать — бенкетува́ти, балюва́ти. — **Пирующій** — бенкетове́ць
Пирогъ — пирі́г, (здр.) — пиріжо́к, пиріже́чок, (мн.) — пирогі́, пиріжкі́, пиріже́чки, (великі) — пирожа́чка, (гречаний з сиром) — ле́жень, (з горохом) — горохов'я́ник, (з калиною) — кали́няник, (з кропом і цибулею) — книш, (кукурузяний з сиром) — манту́ла, (без начинки) — сту́лень
Пирожное — соло́дке пе́чиво, ла́соц, напр.: пундик, марципа́н, вергу́н, вергуне́ць, вергу́нчик
Пирожный — пиро́говий
Пиронъ (богемський гранат) — кру́хлик
Пирушка — гуля́нка, погуля́нка, погуля́ння, (вечі́рня для молоді́жі) — вечерні́ці, (після хрестин) — похре́стини, (після миру), — перепро́сини, (проща́льна) — відклі́нне
Пируэть — викрута́с
Пиршественный — д. **Пирный**
Пиръ — бенке́т, балъ, у́чта
Писание — 1) писа́ння; 2) письмо́
Писаный — 1) писаний; 2) розма́льований
Писаришка — писарчу́к, писари́на
Писарская — писа́рня і д. **Канцелярія**
Писарский — писа́рський. — **П. должность** — писа́рство
Писарша — писа́рка, писари́ха
Писаръ — писа́рь, писа́р, (син його) — писа́ренко, (дочка) — писарі́вна, (аби який або молодий помі́шник) — писарчу́к, писарча́, (мн.) — писарчу́кі, писарча́та. — **Писаремъ быть** — писарюва́ти
Писатель, ница — письме́нник, ця, (аби який) — письма́к, писа́ка. — **Писатель иконъ** — маля́р, (аби який) — богома́з
Писать, ся — 1) писа́ти, ся, (погано) — ма́глюва́ти, дря́пати, шкря́бати; 2) ма́люва́ти, ся
Писецъ — перепі́сувач, писарчу́к
Пискарь, рыба *Syrpinus gobicus* — писка́рь, пічка́р, пічкуре́ць
Пискать, пискнуть — пища́ти, піскну́ти
Пискотня — писк, пискотня́

Пискулька — пі́щик
Пискунъ, -ня — писку́н, -у́ха
Пистолетный — писто́льний
Пистолеть — писто́ль
Писулька — пису́лька, ка́рточка, цеду́лка, цеду́лочка
Писцовый — писа́рський
Писчебумажный — папіро́вий. — **П. фабрика** — папі́рня
Писчий — писа́льний. — **Писчая бумага** — папі́р, папе́р, бома́га, писа́рський папі́р, папі́р до писа́ння
Письменный — 1) руко́писний, пи́саний; 2) писа́рський; 3) листо́вний, письмо́вний
Письмецо — листо́к, письме́чко і д. **Писулька**
Письмо — 1) письмо́, лист. — **Отвѣтное письмо** — о́д(ві́д)пис, о́дписка, ві́двість, ві́дповідь і д. **Отвѣтъ**. — **Открытое письмо** — одве́ртий, відкритий лист; 2) писа́ння, письмо́
Письмоводецъ, письмоводитель — письмово́д
Письмоносецъ — листоно́ша
Питание — годува́ння, харчува́ння, живлення
Питатель — кормі́тель, годува́льник, питі́мий
Питательница — 1) кормі́телька, годува́льниця, питі́ма; 2) ма́мка
Питательность — сі́тність
Питательный — сі́тний, живни́й, харчовни́й, (про пашу) — пашни́й
Питать, ся — годува́ти, харчува́ти, живі́ти, ся. — **Питать до́вѣріе** — ма́ти ві́ру (до кого), ня́ти ві́ри, ді́йма́ти ві́ри (кому). — **П. надежду** — ма́ти, живі́ти, го́лубити надію. — **П. ненависть** — ма́ти не́нависть, не́навіді́ти. — **Питаться надеждою** — сподіва́тися, покла́дати надію
Питейный — 1) питни́й; 2) трунко́вий. — **Питейный домъ** — шино́к, шинк
Питомецъ, питомица — вихова́нець, годова́нець, нка
Питомникъ — шкі́лка, саді́бня, розса́дник
Питухъ — пите́ць, питу́н
Пить — пі́ти, (здр.) — пі́точки, піто́ньки, (багато з жа́добою) — ду́дли́ти, жлу́кти-ти, ли́гати, черка́ти, цму́лити, хлиста́ти, (ковтками) — ко́вта́ти, го́льгати, (чарками багато і часто) — чаркува́ти, (просто з велико́ї посудини) — на́хильці́, на́хильце́м, на́хилки́ пи́ти. — **Пить круговую** — кружа́ти, кру́гляти, кру́жляти. — **Пить горькую чашу** — бі́дува́ти. — **Пить горькую, пить ме́ртвую чашу** — без про́сипу пи́ти. — **Пить къ кому́ либо** — пи́ти до ко́го при́пива́ти
Питье — пиття́, питво́, на́пій, (за-для худо́би) — пійло. — **Волшебное питье** — да́ння. — **Годный для питья** — питни́й, го́жий
Питьевой — питни́й. — (Питний мед)
Пихание — пха́ння
Пихать, пихнуть — пха́ти, штурхати, труча́ти, пхну́ти, штурхну́ти, ті́снути

Пихта, рос. *Pinus abies sibirica* — свірка, свирковé дéрево, шмёрка
Пичкать — пхати, напихати
Пишка, пт. *Motacilla* — трясогúзка, трясí-хвостка
Пища — їжа, їда, харч, харчі, стра́ва, потра́ва і д. Кушанье. — **Пища холодная**, не варёная — сировá харч
Пищаль — 1) самопáл, пищáль; 2) сопілка, дúдка, дúдочка; піщик; 3) писáк (у колісників для обточування сту-пиць)
Пищальникъ, ця, рос. *Sambucus racemosa* L. — червóна бузина
Пищать — пищáти, пискотіти, (дуже тонень-ко) — пікати, піпикати
Пищеварение — харчоваріння, травіння, травлення
Пищеварительный — харчоварістий, харчо-варний
Пищуха, (зв.) *Lepus alpinus*, Pall. — за́єць гірський; пт. *Certhia familiaris* — кова́ль
Піано, піаніссимо (муз.) — тíхо, дúже тихо
Піонъ, рос. *Raeonia officinalis* Retz. — пивóнія
Піявица, півка, *Hirudo medicinalis* — п'я́вка
Плавание — пла́вання, плівання, плавба́
Плаватель — плаве́ць
Плавательный — пливний
Плавать — пла́вати, плівати, (витягуючи руки поверх води) — сажня́ми пла́вати
Плавень — пла́вень, плав
Плавильный заводъ — топлéння, гамáрня. — П. искусство — топля́рство, гамáр-ство
Плавильный — топля́рський
Плавильня — топíльня, гамáрня
Плавильщикъ — топíльник, гамáрник
Плавить — 1) гнáти, сплавля́ти; 2) топíти, ростопля́ти
Плавка — 1) сплав (водою); 2) то́плення
Плавкій — ростопистий
Плавность — ростопистість
Плавный, но — рівний, но, лёгкий, ко, пла́в-ний, но, плавкій, пла́вко
Плавность — пла́вність
Плакальщикъ, ца — плаку́н, пла́чка, пла́ч-ниця
Плаканіе — пла́кання, плач
Плакать — пла́кати, (сильно) — ридáти, (хли-паючи) — хліпати, (голосючи) — голо-сіти, (з ревом) — ревіти, (грубо) — ру́(ю)мати, ру́(ю)мсати, (тихенько) — пхикати, слінити, кіснути
Плакаться — жалкува́тися, бідкатися, на-ріка́ти (на кого)
Плакса — пла́кса, плаксíй, плаксу́ха, плак-сійка, рю́ма, рю́мса, ре́ва, ню́ня
Плаксивый — плаксíвий, плачлі́вий, ревлі-вий, ну́(ю)нявий і д. Плакса
Плакунъ, рос. *Lythrum salicaria* L. — залі́з-няк чо́рний, залі́зняк червóний, твер-дяк, польові васі́льки, верба́ трава́, підберёжник, плаку́н; *Epilobium angu-stitifolium* L. — ди́кий льон, льонóк
Плакуша — д. Кликуша
Пламенистый — полум'яністий, полеміні-

стий
Пламенный, но — 1) полум'яний, по́ломін-ний; 2) палкий, пальóний
Пламень, пламя — по́лум'я, по́ломінь, (синє) — жéврій
Пламе́ньтъ — палáти, палахті́ти, палахко-ті́ти
Планета — планéта, плані́да
Планетный — планéтний, плані́дний
Планировать — 1) рівня́ти, вирівнювати; 2) розбивáти по плáну, планувáти
Планка — плані́ця
Плановой — планові́й
Плантация — планта́ція. — Бакчевая п. — баш-тан і д. Бакча. — Свекловичная п. — бу-ря́шник, буряко́ва планта́ція. — Табач-ная п. — тютю́нище, тютюно́ва план-та́ція
Планъ — план
Пластать — платáти, карбува́ти
Пластина — плі́тка, пласті́на, (в колодязі) — зру́бина, ця́мрина, (в мості) — мості́-на, мо́стниця
Пластовой — скі́бчатий
Пласть — скі́ба, шар, верствá
Пластырь — пла́стирь, пля́стир
Плата — 1) платі́ж, оплáта, ви́плата, ро́с-плата; 2) плáта, заплáта, платня́, (за дзвін по небі́щику) — подзві́ння, (за нахі́дку) — пере́йма, (за коло́дку на масни́ці) — поколо́дне, (з нового члена якого товариства) — вступи́не, вписове́, (дальше) — вкла́дка і д. **Взносъ**, (за мли́во хлі́ба зерном) — мі́рчу́к, проме́л, (за квати́рю) — ко́мірне, (за землю гро́шима) — ра́та, чинш, (сно́пами) — скі́пщина, (зерном як сію́ть) — прі́сів, прі́сівок, (жі́нці після ро́дин, як вихо́дить впер-ше) — виводне́, (за випас худо́би) — рогове́, (за пере́їзд через мі́ст) — мостове́. — За плату — плáтно. — Плата впе́редъ — з го́ри
Платёжный — платі́жний
Платёжъ — платі́ж, оплáта
Плательщикъ, ца — плáтник, ця
Платить, заплати́ть — 1) платі́ти, запла́ти-ти, (довг) — верта́ти, віддава́ти, вер-ну́ти, відда́ти (позичку); 2) від(од)-дячува́ти, від(од)дя́чити
Платить, заплати́ть — лата́ти, залата́ти
Платокъ, платочекъ — ху́стка, хусті́на, ху-сті́нка, ху́сточка
Платочный — хустко́вий, хустя́ний
Платье — оде́жа, оді́ж, одежі́на, убі́р, уб-ра́ння, плаття́, (лі́тнє) — лі́тнік, (сук-няне) — су́кня
Платьецо — плаття́чко, сукéнка, вбра́н-нячко
Платяное — д. Менструа́ція
Платяной — оді́жний, до оде́жі
Плаунъ, рос. *Lusorodium clavatum* — дере́за
Плаха — коло́да, коло́дка, пла́ха, (на кот-рі́й рубають дрова) — дрі́вітня, дро-ві́тня
Пляцъ — пля́ц, майда́н
Плачевный, но — 1) пла́чний, но, бідола́ш-ний, жа́лібний, но; 2) журний, смут-

ний, но, тужли́вий, во
Плаченіє — латання, залатування
Плаченный — латаний, полатаний
Плачливый — д. **Плаксивый**
Плачь — плач, (голосний) — голосіння, (сильний) — ридання, (надто голосний) — лёмент, (довгий) — рú(ю)мсання
Плашкетъ — бάρка
Плашмя — пла́том, лёжма, лежмо́м, лі́гма, лёжміть, лёзьма
Плещаница — плещани́ця
Плащ — плащ, кере́я, (гуцульський) — сарда́к, д. **Епанча**
Плева — 1) пліва́, плівка; 2) поло́ва, д. **Мякина**
Плевака — плюва́ка, плюва́чка
Плевальникъ, ца — плюва́льник, ця
Плевање — плюва́ння
Плевать, ся, плюнуть, ся — плюва́ти, плюну́ти, ся
Плевель, плевелы — 1) рос. *Lolium* L. — мітлиця; 2) бур'я́н
Плевельный — бур'яно́вий
Плевокъ — плюво́к, харкоті́ння
Плёвый — мізе́рний, нікче́мний
Племенитый — сім'яни́стий, д. **Плодовитый**
Племя — 1) плем'я́, плім'я́, племе́но, наро́д; 2) рід, поколі́ння, плід, нащадок, нащадки, (лайливо) — ко́дло
Племянникъ — небі́ж, племе́(і)нник, (по братові) — брата́нич, (по сестрі) — сестри́ч, сестри́нець
Племянница — небо́га, (здр.) — небі́жка, племе́(і)нниця, (по братові) — брата́ничка, (по сестрі) — сестри́ниця
Племянниковъ — небо́жів, -ева, -еве
Племянничій — небо́гів, небо́жів
Племенной — племи́нний. — **Племенной быкъ** — буга́й. — **П. жеребець, боровъ** — ста́дник
Плена — 1) ска́за, щербі́нка (напр., на марморі, на металю); 2) пліва́, (здр.) — плівка, (на молоці) — шку́рка
Пленистый — щербинува́тий
Плесканіє — плю́скання, плю́ск, хлю́пання
Плескать, ся, плеснуть, ся — 1) плю́скатися, плю́скоті́ти, хлю́патися, хлю́поті́ти, хлю́пості́ти, хлю́поска́ти, ся, плю́сну́ти, хлю́пну́ти, ся
Плеска, Metatarsus — плесно́, плесно́, пліс-ня́ (передня частина ступні)
Плести, плестъ, сплестъ, ся — 1) плес́ті, сплес́ті, ся; 2) плес́тіся, ві́тися, об-вива́ти, обповива́ти, обпові́ти; 3) плеска́ти
Плестися — плéнтатися, волоќтіся, тягт́іся, чвалáти, телéпатися, ті́патися, плугáнитися, плужі́тисся
Плесь — хлю́п, плю́сь
Плетельщикъ, ца — плеті́й, ка, (кошиків) — кошика́рь
Плетеніє — плеті́ння, (весільного вінка) — вінкоплéтини
Плетеница, плетёнка — плетени́ця, ко́шик, коші́вка і д. **Корзина**
Плетёный — плéтений
Плетень — плеті́нь, плі́т, тин, тино́к, лі́са, лі́ска, (покриття на йому) — острі-

шок, острі́шина, (накидане гно-ем) — загáта, (поперечний) — переті́нок, (місце де перелазять) — перелáз, (місце коло тину) — переті́нок, (у воді для лову риби) — із, ізóк. — **Ставить плетень** — тині́ти
Плетешекъ — 1) па́смо, ста́лька; 2) шнур, шнуро́к
Плетея — плеті́йка
Плетнёвый — плóтяний
Плеть, плётка — 1) (з прядива) — плі́ть, плеті́нка, баті́г, баті́жок, пуга́, (з реміню) — карба́ч, малаха́й, канчу́к, (товста і коротка) — нага́й, нага́йка, (з трьома кінцями) — тро́йча́тка. — **Плетью обуха не перешибёшь** — голово́ю му́ра не проб'еш; 2) гуди́на, огуди́на, огуди́ння (напр., в огірків, кавунів і динь)
Плечевой — плéчний. — **Плечевая кость** — ці́вка
Плечистый — плечі́стий, плеча́стий, плеч-ні́стий
Плечо, (здр.) плечико, (поб). плечище — 1) плечé, (здр.) — плеченя́, -тко, (мн.) — плéченьки, плечі́ці, раме́но, ра́мо. — **Плечо съ плечомъ** — по́пліч, о́пліч, плі́ч-о-плі́ч. — **Черезъ плечо** — по́зплі́ч; 2) лопáтка
Плеяды (сузір'я) — волосожáр, квóчка, квóчка з курча́тами
Плентусъ — плінтус, лі́штва
Плита — 1) плитня́к (камінь); 2) плі́та, плі́тка, та́фля
Плитный — плитові́й, плитні́й, плитняко́вий
Пловучій — пливучі́й. — **П. мостъ** — живі́й, наплавні́й міст
Плодить, ся — пло́дити, розво́дити, води́ти, ся
Плодовитость — плідні́сть, плодю́чість, родю́чість
Плодовитый, то, плодоносный (про рослину і тварь) — плідний, но, (про тварь) — сімені́стий, плодю́чий, плодлі́вий, плідлі́вий, (про дерево) — родю́че, (про землю, країну) — родю́ча, хліборóбна, хлі́бна, хлі́бодáйна, врожа́йна, урожа́йна, ту́чна, (про кішку, вівцю) — котю́ча, (про свиню) — порóслива
Плодовый — плодові́й, овочéвий, овоше́вий
Плодоизгнание — ві́плив (ви́пливи робі́ти)
Плодоперемённый — плодозмі́нний
Плодородіє — урожа́йність, родю́чість і д. **Плодовитость**
Плодородный — урожа́йний і т. д., д. **Плодовитый** (про землю)
Плодь — плід, óвоч, óвощ, (зоставлений на насіння) — насінник, (садовий) — садові́на, (городній) — горо́дина, огоро́дина, (зірваний) — рвани́ця, рва-ні́чка; добу́ток
Плоить — фалдува́ти
Пломбировать — пломбува́ти
Плоскій — рівний, плóский, плаский
Плосковатый — плеска́тий, плескува́тий
Плоскогубцы — обце́ньки, щі́пці
Плоскогорье — узгі́р'я

Плоскость — 1) плóща, площíна; площовина; 2) д. Пошлость
Плостить — плющити, розплющувати
Плотва, риба *Surginus idus* — плітка, пліточка, (особливої породи) — краснопірка
Плотина, плотинка — грéбля, грeбéлька, загáта, гáтка
Плотить, сплотить — з'єднувати, злучати, з'єдинити, злучити; збивати, приганяти
Плотица, плотичка — д. Плотва
Плотник — тэсля, тэсляр, тэсник, (здр.) — тэслик, тесельчик, сокірник, (що обробляє балки) — баляр
Плотничать — теслювати, майструвати, теслярувати
Плотничій, плотнический — тесельський, теслярський
Плотничество — теслярство
Плотничный — тесельський
Плотность — щільність, суцільність; дебелість, опасистість, тілістість
Плотный, но — щільний, но, суцільний, но, дебелий, ло, (про чоловіка) — опасистий, гладкий, тілістий
Плотнѣть — міцніти, міцнішати, щільнішати, (про чоловіка) — дебеліти, гладшати
Плотоугодіе — похіть
Плотоугошливый — похитливий
Плотоядец — м'ясоїд, м'ясожéрець
Плотоядный — м'ясоїдний, м'ясожёрний
Плотскій — тілесний
Плоть — 1) пліт, (мн.) — плоти́, (невеликий з 3—5 дубків) — тóрок; 2) (для прання) — кладка
Плоть — 1) тіло. — **Крайняя плоть** — залу́па, крайня плоть; 2) плоть
Плохо — погáно, зле, кéпсько, негáрно, не дóбре, не гарáзд, не до ладу́, не до діла
Плоховатый, то — поганéнький, ко, абій-який, благéнький, лихéнький, невірненький
Плоховець, рос. *Daphne mezereum* L. — д. Волчій
Плохой — погáний, кéпський, міршавий, мізérний, абій-який, незнáть який. — **Плохо дѣло** — кéпська справа; не перелівки
Плошать — 1) гіршати, поганіти, поганішати; 2) неглядіти, недбáти, хібити. — **Не плошай** — бережись. — **На Бога надѣйся** (уповай), а самъ не плошай — на Бóга покладайся, а сам робити не цурайся
Плоше — гірше, поганіше
Плошечный — каганцéвий
Площина — простóта, простáк, плохúта
Плошка — каганéць, каганóк
Площадка — 1) д. Площадь (здр.); 2) поміст
Площадной — 1) майдáнний, пляцовий; 2) базáрний, неподóбний
Площадь — майдáн, (здр.) — майдáнчик, пляц, плóща. — **Торговая площадь** — торгóвиця, торг, (здр.) — торжóк, (де важниця) — вáжня

Площица — мандавошка
Плуговой — плуговий
Плугодержка, рос. *Ononis spinosa* L. — вóвча, бичáча травá, вовчúг, ягли́ця, ягіль
Плугъ — плуг, плужóк, (що робить велику борозну) — борозністий. — (Плуг складається з двох частин): 1) плуг; 2) колішня, колісня (або) теліжка. (Частини плуга): 1) граділь (основа або ричаг плуга), (в йому) кóчит, кóчик, кучúк (се кілок, за котрий чіпляють) — тяж, гужá, (себто) ре́мíнь або ланцúг, (що зв'язує плуг з колішнею) і пáсклин (клин в градilі, що держить чересло); 2) череслó (що ріже землю), (а в йому) — заборозéники (кілочки, що регулюють чересло); 3) стóвбá (з'єднує граділь з чепигою); 4) жáб-ка (щоб піднімати або опускати граділь); 5) полíця, полíчка (що одвертає скиби землі); 6) леміш (підрізує скибу), (кінець його) — перó; 7) чепі́га, чепі́га (дві ручки плугові, щоб повертати плуг) — робóча (де треба одрізувати скибу) і ялова (або) гуля́ча (що йде по борозні); 8) хвостови́к (їх два, кожний нарізно зоветься) — за́хвісток (вони з'язують чепігу з лемішем, дають можливість брати глибшу або мілшу борозну). — Частини колішні: 1) вісь (кінці її) — рукаві, (середина) — плечé, (на ній залізнi шта́бки зверху) — стóси, (знизу) — підісок, (на кінці рукавів) — за́гвіздок (або) заколéсник (кілочок); 2) кóлeсo (одно ціле, а друге без обода) — баранéць, (в йому) ступи́ця (або) колóдка (або) ма́точина, (з) шпíцями (і залізним обручем навкруги ступиці) — рíхвою; 3) соки́рня (або) тупі́рня (регулятор для постанови плуга на ширшу або вужчу скибу), (в ній кладеться) сокі́ра; 4) ключ (до котрого чіпляють ві́йце, а в йому) — крjúчóк (або) шлю́га (або) начóка (що за його чіпляють ві́йце); 5) ві́йце (дишель); (коли припрягають друге ві́йце, то між ними прироблюють) — скра́клі
Плужникъ — леміш
Плутать, ся — плутать, ся, блукáти, блудити, плéнтатися
Плутішка — шалагáн, шалапúт
Плутня, частіше мн. плутни — шахра́йство, шалапúтня, шалапúтнява, круті́йство, крута́рство, викрутні, моше́нство
Плутоватый — шахраюва́тий
Плутовать — шахрува́ти, шахраюва́ти, махля́рити, махлюва́ти
Плутовской — шахра́йський
Плуть — шахра́й, плутя́га, круті́й
Плыть — пли́ти, плíнути, (на спині) — го́рі-че́рева, горі́лиць. — **П. внизъ по рѣкѣ**

— на низ плисті, за водою

Плѣнитель, ница — чарівник, ця, (ласк.) — чарівниченька

Плѣнительность — прина́дність

Плѣнительный, но — прина́дний, но, знад-
ливий, во, зваблівий, во, чарівний,
заласний

Плѣнникъ, ца — полонѣник, полонянець,
полонянин, полонянка, бранець,
бранка, нев(і)ольник, ця, в'язень

Плѣннический — нев(і)льницький

Плѣнный — полонний, полонѣний; д. **Плѣн-
никъ.** — **Плѣнные** — полоняне, бранці,
нев(і)льники, ясір

Плѣнь — полон, нев(і)ля, бран

Плѣнять, плѣнить — 1) полоніти, заполоні-
ти, в нев(і)лю, у бран забрати, взя-
ти; 2) чарувати, надіти, вабити,
учарувати, причарувати, прина́ди-
ти, привабити

Плѣсень — ц(ь)віль, (на кружках у діжках)
— пліснявка

Плѣсневѣлый — ц(ь)вілій, пліснявий

Плѣсневѣть — пліснявити, ц(ь)вісті, за-
ц(ь)вітати, ц(ь)віллю, мо́хом бра-
тись, обростати

Плѣсна — пліснявка (на язичку)

Плѣшакъ, плѣшивец — плішивець, голо-
мозько, голомшівець, шолудівець,
лисак

Плѣшивый — плішивий, голомозий, голом-
шивий, шолудівий, лісий, (про
вівцю) — штимувата. — **Плѣшивая
голова** — гіря

Плѣшивѣть — лісити, шолудівіти

Плѣшина, плѣшь — лісіна, пліш, голом(і)-
зина, шолуді

Плюгавець — плюгавець, міршавець, пог(і)-
наць

Плюгавый — плюгавий, міршавий, пог(і)ний

Плюсникъ, рос. Sticta pulmonacea Ach. —
дуб(і)ва лапа

Плющ, рос. Hedera Helix L. — плющ, про-
читан

Плюха — ляпас, лящ

Плясать — танцювати, (гопака) — гопцювати

Пляска — танець, танці

Плясунъ, плясунья — танцюристий, танцю-
риста, танцюристка, танечниця,
танцюра

Плясовой — танешний, до танцю

Пневматический — пневматичний. — **П. маши-
на** — духов(і)а машин(і)а

Пнистый — пенякуватий

По — по, до, з, за (на питання: по чому?
по що, по кого? по кім, по чім?). —
Ідти по полю, по лѣсу — йти по́лем,
лісом, гаєм. — **Сдѣлать по его совѣ-
ту** — зробив за його́ пора́дою, як він
ра́див. — **По дѣлу** — за ділом. — **По
ошибкѣ** — че́рез по́милку, у по́милку,
помилі́вшись. — **По этому дѣлу** — в
сій справі. — **Нѣмецъ по происхожде-
нію** — німець з роду, родом. — **По об-
щему согласію** — за спільною зго́дою.
— **По милости барской** — з ла́ски па́н-
ської. — **По ненависти ко мнѣ** — з не-
на́висти до мене. — **По моему мнѣнію**

— на мою думку — **По несогласію** —
через незго́ду. — **Родня по женѣ** — ро-
дич через жі́нку, по жі́нці. — **Ску-
чать по женѣ** — за жі́нкою ну́дитись,
скупати. — **Вздыхать по ней** — зітха-
ти за не́ю. — **Выстрѣлить по комъ** —
стрѣлити на ко́го

Поалѣть — почервоніти, зчервоніти

Поахать — по́охкати

Побабничать — побабувати, поб(і)бити

Побагровѣть — зчервоніти

Побаиваться — поб(і)юва́тись

Побалабонить — побазікати; подзвоніти,
потелѣнькати

Побалагурить — побала́кати, побазікати

Побаламутить — побаламу́тити, покаламу́-
тити

Побаливать — поб(і)лювати, боліти (часом,
трохи), недугувати

Побаловать — 1) поб(і)луватися, попустувати,
погратися; 2) поб(і)лувати, попестити,
пом(і)зати (кого)

Побалтывать — 1) сколо́чувати, колотіти;
2) бала́кати, белькот(і)ати

Побанить — поб(і)анити, поміти

Побарабошить — покуй(і)вдити, покудо́вчити

Побарахтаться — поб(і)рсатися, поборіка́тись

Побариться — запаніти, попаніти

Побарски — по па́нському, як пан

Побарствовать — попанува́ти

Побарышничать — побаришувати, погандлю-
вати

Побасенка — побр(і)х(і)енька

Побаюкать — полюляти, полюлю́кати, поко-
лихати, поколисати

Побаять — побала́кати

Побездѣльничать — побайдикува́ти, поледа-
рюва́ти, прогуляти (де-яку годину)

Побезпокоить, ся — потурбува́ти, ся, покло-
потати, ся

Поберегать, ся — берегти, стерегти, ся

Побережный — береговий, прибере́жний.
— **П. житель** — бережа́нин

Побережье — прибере́жжа

Поберечь, ся — поберегти, ся, постерегти,
ся, поглядіти, пошанува́ти, попилу-
нувати

Побѣседовать — побала́кати, порозмовляти

Побивать, побить — побивати, побіти, попо-
біти, (хворостиною) — хлю́сту да́ти,
почухрати, (палицею) — полома́чити,
(посуду) — потовк(і)ти, (хліб, траву) —
потоло́чити, (трохи) — поколо́шкати

Побирать — забирати, забрати, взяти. —
Чортъ тебѣ побери — неха́й тебе́
чорті візьму́ть

Побираться — старцюва́ти, просіти м(і)ло-
стиню, попід віконню ходіти

Побироха — проша́к і д. Ни́щий

Поблаговѣститъ — подзвоніти

Поблагодарить — подякувати

Поблагоприятствовать — погоди́ти, пощасті-
ти, посприяти

Поблажать — потура́ти

Поблаженствовать — пораюва́ти

Поблаживать, поблажить — дуріти, пус-
тува́ти, попустува́ти

Поблажка — потура́ння, по́пуск, по́пускання

Поблєвать — поблювати
Поблєклый — зів'ялий, збляклий (напр., квітки), полинялий (напр., тканина), змарнілий (чоловік)
Поблєкнути — зблякнути, зів'янути, поблякнути, полиняти, понїдіти, змарніти, помарніти
Поблєстѣть — поблищати, поблискати
Поблєять — побєкати, помєкати
Поблудить — 1) поблукати, поблудіти, потинятися; 2) побахурувати, поволочитися
Поблѣднѣлый — зблідлий, побілілий, пополотнілий
Поблѣднѣть — збліднути, зблідніти, побліднути, побіліти, пополотніти
Побогатырски — по лицарському
Побогатѣть — забагатіти, побагатшати, розбагатіти, розжитися, (про кількох) — порозживатися
Пободать — поколо́ти, побу́цати, побу́цькати
Пободриться — побадьоритися, побасувати
Побожиться — забожитися, поклястися, заприсягти
Побой — побій
Поболтать — 1) побовтати, поколотити, сколотити; 2) побалакати, побазікати; 3) поколихати, похитати, помахати, подрігати
Поболѣть — поболіти, послабувати, похворіти, похорувати
Поборать, побороть — 1) поборювати, поборо́ти, зборо́ти; 2) перемагати, змагати, верх, го́ру бра́ти, перемогти́, змогти́, подужати, здоліти, верх, го́ру взяти́; 3) заступатися, обороняти, рятувати, заступитися, обороніти, порятувати
Побормотать — 1) побуркотати, потуркотати; 2) побурмотати, помурмотати, помімрити, похарамаркати
Поборникъ, ца — заступник, ця, оборо́нець
Поборонять, побороновать — заволочити, заскородити
Поборь, частіше мн. побо́ры — здірство
Побочный — побічний, боковий, сторо́нній
Побояться — побоятися, постерегти́ся
Пображивать — плєнтатися і д. **Бродить**
Пображничать — погуляти
Побранивать, побранить, ся — ла́яти, ся, зла́яти, пока́ртати, пола́яти, ся
Побранка — ла́йка, сва́рка
Побрасывать — кидати, роскидати
Побратанецъ, побратимъ — побратім, на́званий брат
Побратски — побратєрськи, братєцьки
Побрезгать — погрєбати, погрєбувати, погидувати; погордувати
Побренчать — побрязчати, побринькати і т. д., д. **Брезжать**
Побрести, побрестъ — побресті, потягти́, повія́тися, почвала́ти, поплєнтатися, потеліпатися, пошкандибати
Побрить, ся — поголіти, ся, ви́голити, ся, оголіти, ся
Пбродить — поблукати, повєштатися і т. д., д. **Бродить**

Побросать — покидати
Побрызгать — побризкати, побризькати, попріскати, попорськати
Побрюзжать — побурчати, помурчати, побурмотати, побуркотіти
Побрякать — побрязкати, побрязчати
Побрякушка — брязкало, брязкальце і д. **Бренчалка**
Побряцать — побрязчати
Побудительный — спонука́ючий, спонукли́вий
Побуждать, побудить — будіти, спону́кувати, спонукати
Побуждение — побудка, по́від, спонукання. — **По собственному побуждению** — за по́водом власної во́лі. — **Побуждение самолюбия** — спонукання самолю́бства
Побуйствовать — побушувати, побу́яти, пошарабу́рити, повойдувати
Побунтовать — побунтувати, ся
Побуравить — посвєрдлити, повертіти
Побурлачить — побурлакувати, пробурлакувати
Побурлить — побушувати, побурхати, поклекотіти
Побурчать — побурчати, побуркотати, побуркотіти, побурхотіти
Побучать — погудіти, погустіти
Побучить — позоліти, полужити
Побывать — побувати, одвідати, навідати
Побыть — побу́ти, пробу́ти
Повыситься — 1) похму́ритися; 2) спинати́ся, опинати́ся, пручати́ся (де-кільки часу)
Побѣгать — побігати
Побѣгушки, у виразі: на побѣгушкахъ — у побігєньках, за попихача бу́ти
Побѣгъ — 1) утєча, тікання, утікánка; 2) пасінок, пасинкі, пасіння, (відсіля — пасинкувати), па́рост, па́гонець і т. д., д. **Отпрыскъ**
Побѣда — 1) побіда, (стар.) — звитя́жство. — **Славная надъ врагомъ побѣда** — хвале́бне над во́рогом звитя́жство; 2) перемо́га
Побѣдитель, ница — побідник, ця, перемо́жець, (стар.) — звитя́жця
Побѣдный, побѣдоносный — побідний
Побѣжать — побігти, (швидко) — дремену́ти, чкурну́ти, махну́ти, дмухну́ти, шасну́ти, (тупаючи) — затупотіти
Побѣждать, побѣдить — побіждати, побивати, (ст.) — звитя́жати, побідіти, побіти, звитя́жити, повоювати, звоювати, перемагати, змагати, перемогти́
Побѣжка — біг, хода́
Побѣливать — біліти, побіляти
Побѣлить — побіліти, вибіліти, (про кілько) — повибілювати
Побѣсить — подратувати, посєрдити
Побѣситься — показітися, полютувати, помордуватися, подуріти
Побѣсноваться — полютувати, побісітися
Повадка — 1) звичка, уна́да; 2) потура́ння, по́пуск і д. **Поблажка**
Повадливый, во, повадный, но — звичний, но, звиклий, ло, уна́дний, но, уна́дливий, во

Поваживаться, повадиться — звика́ти, звикнути, уна́жуватися, уна́дитися, пона́дитися, зна́дитися, зана́дитися, распона́дитися

Поважничать — попиша́тися, повелича́тися, побундю́читися

Поваксить — поваксува́ти

Повалить, ся — 1) повали́ти, звали́ти, ся, покоти́тися; 2) суну́ти, посу́нути

Повалка, у виразі «въ повалку» — по́котом

Поваль — 1) д. Морь, Падёжь; 2) у виразі убиль на поваль — на сме́рть забів

Повальный — поголо́вний. — **Повальная болѣзнь** — по́шесть, повітря і д. Морь

Повараксать — поля́пати

Поварганить — побри́нькати, погра́ти на дрімбі

Поваренный — кухе́нний

Поварёнокъ — кухарча́, кúхтик

Поваривать — поварюва́ти

Поварить — поварі́ти

Повариха — кухова́рка, кúхарка

Поварничать — кухарюва́ти, кухова́рити

Поварня — пека́рня, кúхня, поварня

Поварской — кухарський

Поварство — кúхарство, кухова́рство

Поварь — кúхарь, кухова́р

Повахлять — побазгра́ти, попарто́лити

Поващивать — повощува́ти, во́щити

Поввёртывать — повкру́чувати

Поведение — пово́дження, пово́діння, пове́дка

Поведёрко — відрами, на відро́

Повелитель, ница — поведи́тель, ка

Повеличать — повелича́ти, посла́вити

Повелѣвать, повелѣть — 1) велі́ти, на́казувати, за́гадувати, звелі́ти, на́казати, за́гадати; 2) панува́ти, верхово́дити

Повелѣние — веління, на́каз, за́гад

Повергать, повергнуть, ся — кидати, ся, скида́ти, ся, па́дати, валі́ти, ся, кину́ти, ся, скину́ти, упа́сти, звали́ти, ся, повали́ти, ся, підгорну́ти

Повернуть, ся — поверну́ти, заверну́ти, ся

Повёрстный — від верстві́, верстовий

Повёрстывать, поверстать, ся — рівня́ти, порівня́ти, зрівня́ти, ся

Повертень, рос. *Trochaeolum* L. — красо́ля, красу́лька

Повёртывать, повернуть, ся — верті́ти, поверта́ти, поверну́ти, оберну́ти, ся

Повертѣть, ся — поверті́ти, покруті́ти, ся

Поверхностно — зве́рху, по верха́х, позверхо́вно

Поверхностный — 1) поверхо́вий, позверхо́вний; 2) неглибо́кий, безосно́вний

Поверхность — по́верх, пове́рхня

Поверхъ — зве́рху, на ве́рсі, по ве́рсі

Повеселить, ся — повеселі́ти, звеселі́ти, ся

Повеселѣть — повеселі́ти, повеселі́шати

Повести, повесть — поведі́ти, (силомі́ць) — попрова́дити, по́тягти

Повечерѣть — повечері́ти, звечері́ти

Повздорить — посе́рдитися, посварі́тися

Повивальный — повівочний, ба́бницький. — П. бабка — бра́нка

Повивать, повить — 1) повива́ти, сповива́ти, спові́ти і д. Пеленать; 2) бабува́ти,

ба́бити

Повивное — повівочне**Повивальщица** — повиту́ха, сповиту́ха**Повидать, ся** — побачи́ти, ся, зобачи́ти, ся**Повидимому** — здається, мабу́ть, либо́нь, ві́дно, на о́ко**Повилика, повилица**, рос. *Cuscuta Tourn.* — пові́тиця, приві́тиця; *Convolvulus arvensis* L. — бері́зка, пові́йка**Повилять** — покруті́ти, поверті́ти, повиля́ти**Повинитися** — призна́тися**Повинная** — призна́ння. — **Принести повинную** — призна́тися**Повинность** — повинні́сть**Повинный** — 1) винува́тий, вінний, вінен; 2) слухня́ний, покі́рний**Повиноваться** — слуха́тися, корі́тися, покоря́тися, слуха́ти**Повиновение** — по́слух, послуха́ння, слухня́нство, послухня́нство, покора́**Повинитить** — погвинтува́ти, пошрубувати́**Повирать** — 1) побрі́хувати; 2) підбрі́хувати, прибрі́хувати**Повируха** — бреху́н, бреху́ха, бреха́чка**Повисать, повиснуть** — 1) повиса́ти, повисну́ти, почепі́тись; 2) звиса́ти, звисну́ти, позвиса́ти**Повислый** — зві́слий**Повисѣть** — пові́сіти**Повитуха** — повиту́ха, сповиту́ха**Повить** — пові́ти, поплесті́, посука́ти**Повихать, повихнуть, ся** — звиха́ти, вивиха́ти, звихну́ти, вивихну́ти, ся**Повихлять** — почвала́ти, почеле́пати**Повладычествовать** — попанува́ти, поволодарюва́ти**Поволодѣть** — поволоді́ти**Повлачить, повлечь, ся** — поволокти́, по́тягти, ся**Поводить, повести** — пово́дити, пове́сти. — **Поводить, повело** — ко́рчить, ско́рчило (напр., ті́ло), па́чить, попачи́ло, спачи́ло, подуби́ло (напр., дошку)**Поводиться** — пово́дитися, знати́ся (з ким). — **Съ кѣмъ поведешься, отъ того наберѣшься** — з яки́м пристає́ш, таки́м сам стає́ш**Поводокъ** — д. **Поводь 1** (здр.)**Поводокъ** — по́відь, по́вінь**Поводь** — 1) по́від; 2) при́від, по́від, причі́на. — **По какому поводу** — з якого по́воду, при́воду. — **Безъ всякаго повода** — без ніяко́ї причі́ни**Поводяи́ть** — поводні́ти, зводяні́ти**Повоевать** — повоюва́ти, звоюва́ти**Повозить** — повози́ти**Повозиться** — пово́вту́зитися**Повозка** — по́віз, пово́зка, (велика татарська) — гарба́, (на двох колесах) — біда́, бідка, (поганенька) — тарада́йка, торохті́лка, чортопха́йка**Повой** — сповива́ння**Повойникъ**, рос. *Althaea officinalis* L. — кала́чики, проскурня́к, ді́ка ро́жа**Поволакивать** — по́тягати. — **Поволакивать глазами** — пово́дити очі́ма**Поволока** — за́шморг

Поволочить, ся — поволочіти, ся
Поволочка — скўбка, таска
Поволочь, ся — поволокті, потягті, ся
Повольничать — посваволіти
Повольный — повільний
Повопить — поголосіти, погаласувати, полементувати, порепетувати
Поворачивать, поворотить — повертати, обертати, наvertати, повернути, — Ну, поворачивайся! — ну, мерщій!
Поворашивать, поворошить — ворущіти, поворошіти
Поворковать — повуркотіти, побуркотати, потуркотати
Поворовать — покрасти
Поворовски — злодійськи, по злодійському, як злодій
Поворовывать — красти, окрадати (де-коли, помалу)
Поворотливый — 1) повороткий: 2) моторний, меткий, поворотний, поворотница
Повороть — поворот, зворот, поворотка, вороття
Поворочать — поворочати
Поворчать — побурчати, помурчати
Повострить — погостріти
Повощить — повошіти
Поврать — побрехати
Повреждать, повредить, ся — шкодити, псувати, ся, пошкодити, ушкодити, на(за)шкодити, попсувати, ся, (здоровлю) — зашкодити, завадити
Повреждение — шкода, ушкодження, (здоровлю від надсади) — д. **Надрывъ** 2
Пвременить — д. **Погодить**
Пвременный, но — часовий, часом. — **Пвременное издание** — часопис
Пвсегодний, но — щорічний, що року, що го́ду, д. **Ежегодный**
Пвседневный, но — щоденний, но, що дня, по всяк день
Пвсемѣстный, но — повсю́дний, повсю́ди, всю́ди, скрізь, по всіх усю́дах
Пвсемѣсячный, но — щомісячний, щомісяцьовий, що місяця
Пвстрѣчаться — зустрітись, здібатись
Пвсюду — д. **Пвсемѣстно**
Пвторение — повт́орення
Пвторительный, но — повт́орний, не
Пвторають, повторить, ся — повторяти, повторіти, ся, у друге ка́зати, робіти що
Пвыбросать — повикидати
Пвывезти — повивозити
Пвывести — повиводити
Пвывестись — повиводитись, позводитись, попереводитись
Пвыдергать — повисмикати
Пвыдѣлать — повиробляти
Пвыжать — відавити, вікрутити, повикручувати
Пвыжигать — повипалювати
Пвыкармливать — повигодовувати
Пвынести — повиносити
Пвырубить — вірубати, повирубати, повирубувати
Пвырывать — повиривати, (волосся, пір'я)

— повискуба́ти, повиску́бувати
Пвысказать — віказати, повика́зувати
Пвыскакать — 1) повибігати, повиска́кувати; 2) ви́пасти, повипада́ти
Пвытаскать — повиволікати, повитягати
Пвышать, повыситъ, ся — підіймати, піднімати, підносити, підняти, піднести, ся, д. **Возвышать**
Пвышение — підвищення, підняття
Пвышивать — повишивати, (мережками) — повимере́жувати, (шовком, сріблом або золотом) — погаптувати
Пвѣвать — повівати, подихати
Пвѣнчать, ся — повінчати, звінчати, перевінчати, ся
Пвѣренный — повірений, повірний, вірник
Пвѣрить — 1) повірити, поняти, доняти віри; 2) д. **Пвѣрять**
Пвѣрка — перевірка
Пвѣрие — повір'я
Пвѣрять, повѣрить — 1) довіряти, звіряти, ся, здаватися, поклада́тись на кого, доручати, довірити, звірити, ся, здатися, покла́стись на кого, доручіти (қому); 2) повіряти, перевіряти, повірити, перевірити
Пвѣса — паливода, гультяй, гультвіса, гультвіса, жирун
Пвѣситъ, ся — повісити, повішати, ся, по́чепити, ся. — **Пвѣситъ голову** — пону́ритись, зажу́ритись, засумувати. — **П. носъ** — похню́питись. — **Пвѣсившийся** — вішалник, вішальник
Пвѣсничание — гультяюва́ння, сваво́ля, роспу́ста
Пвѣсничать — гультяювати, пустувати, гу́львики справляти, ба́йдики біти
Пвѣствование — оповіда́ння
Пвѣствователь, ница — повіда́ч, оповіда́ч, ка
Пвѣствовать — оповідати, оповідувати
Пвѣствовательный — оповіда́льний
Пвѣстка — повістка, звістка, повідо́млення
Пвѣсть — повість, оповіда́ння
Пвѣтеръ — за вітром
Пвѣтріе — повітря, по́шестъ
Пвѣщать, повѣститъ — оповіщати, оповіс-тіти
Пвѣять — повіяти, повіну́ти, подихну́ти
Пвядать, повянуть — пов'яну́ти, зів'яну́ти
Пвязать — пов'язати, зав'язати, вів'язати, зв'язати
Пвязка — 1) по́в'язка; 2) по́в'язка (до улія)
Пвязывать — зав'язувати, пов'язувати
Пвязь — по́в'язка
Пвялить — пов'яліти
Пвялый — пов'ялий, зів'ялий
Погадать — погадати, поворожіти, заворожіти
Поганецъ — пога́нець, паску́да
Поганить — поганити, паску́дити, гідити
Поганый — пога́ний, паску́дний, мерзений
Погань — по́гань, паску́дство, не́чисть; мерзота
Погарцовать — пога(е)рцюва́ти, погаса́ти
Погасать, погаснуть — згаса́ти, га́снути, по-га́снути
Погашать, погасить — 1) гасіти, погасіти,

загасіти; 2) вгамовувати, вгамувати, в(у)тихомірити

Погашення — гасіння, згашення

Погибать, погибнуть — гінути, загибати, погибати, загинати, за(по)гінути, пропасти, згінути, занаститись, запропаститись

Погибель — погібіль, загібіль, загін, стра-та, згуба

Погибельный — згубний, загубний

Погиблый — пропащий

Погибь — кривина, залім

Погладить — погладити, порівняти

Поглазть — поглядіти, гави, вітрішки половити, подивитись

Поглодать — погризти і д. Глодать

Поглохнуть — заглухнути, заглушитись

Поглощать, поглотить — глитати, ковтати, поглинути, ковтнути, проковтнути, втягувати, вбирати

Поглощение — глитання, ковтання, втягування

Поглумиться — поглумитись, поглузувати, покепкувати, нас(ь)міятись

Поглупь — подурнити, подурнішати

Поглядывать — 1) поглядати, позирати; 2) доглядати, наглядати, назирати

Поглядь — поглядіти, подивитись

Поглянуть — поглянути, позирнути

Погнать, ся — погнати, ся, потурити, попутити, заняти

Погнивать, погнить — гнити, гноїтись, погнити, потрухнути і т. д., д. Гнить

Погноить, ся — погноїти, згноїти, ся

Погнусить — погу(г)нявити

Погнуть, ся — погнути, зігнути, позгинати, ся

Погнушаться — погребати, погидувати, погідитись, побрідитись, погордувати

Погниваться — погніватись, посердитись, поремствувати

Погниздо — попарно, парами

Поговаривать — гомоніти, балакати, поговорювати

Поговорить — поговорити, побалакати, порозмовляти, погомоніти

Поговорка — 1) розмова, балачка; 2) приказка, прислів'я, приговорка; 3) чутка, поголоска

Поговь — поговіти

Погода — погода, година. — Хорошая, приятная погода — гарна, добра, хороша година і (просто) година. — Дурная, ненастная погода — негода. — Снежная п. — сніговіця. — Сухая, ветряная п. — суховітриця

Погодить — потрі(и)вати, подождати, почека-ти. — Погоди! — стрі(и)вай, пострі(и)-вай, трі(и)вай. — Погодя — згодом, перегодом, трохи згодом

Погодишка — негода, негодонька

Погодки — одно по одному

Погодливый — годяний, погожий

Погодно — на рік, річно, щорічно

Погодный — роковий, годовий, річний

Погожий (тільки про годину) — погожий, ясний, соняшний

Поголить — обголити, поголити

Поголовный, но — поголовний, но

Поголовщина — посполіте рушення

Поголодать — поголодувати, поговіти

Погонный — повздовжний

Погонщик — 1) погонець, погонич; 2) гі-нець

Погонщик — погонецький, погоничький

Погонь — 1) прогін, погін; 2) погон (галун на військових мундирах); 3) фус, фуси, гуща

Погоня — погоня, гони, здогін, гонітва. — **Вь погоню** — на здогін, в догін, в погоню

Погонялка — батіг, пуга, бич, підганяльце

Погонять — поганяти, торкати, (волів) — гей-кати, (вліво) — собкати, (коней ще) — ньокати, (бичем) — бичувати

Погорать, погорь — горіти, погоріти, згоріти

Погоревать — погорювати, посумувати, потужити, пожуритись

Погорный — нагірний, гірський

Погородски — по городянському, по міщанському

Погорьлый — погорілий

Погорьлец — погорілець

Погоряться — погарячитись, погніватись, посердитись

Погосподски — по панському, як пан

Погостить — погостювати

Погосподствовать — попанувати, пропанувати

Погость — цвинтар(ь), церкoviще

Пограбить — пограбувати, погарбати, загарбати, пошарпати

Пограживать, погрозить, ся — похвалятись, нахвалятись, погрожувати, похвалитись, погрозити

Погранить — пошліхтувати, погран(ч)ити

Пограничие — погра(я)нічча, прикордоння

Пограничный — погрянічний, прикордонний, поміжний, обміжний. — **П. знак** — копєць, (ставити) — копцювати

Погребальный — похоронний, погребний

Погребальщик — гробокіп, могильник, ховальник, погребар

Погребать, погребсти, погresti — ховати, хоронити, поховати, похоронити

Погребение — похорон, ховання, погріб (р. погребу)

Погребец — погрібець, пуздрі, пуздєрко, пуздєречко

Погребица — погребіця, погребняк, погреб-ник, шія

Погребной — погрібний, льоховий, склепо-вий

Погребь — погріб, льох, погребіще, холо-дник, глібка, темник, (на квашени-ну) — квасник

Погрозить, ся — приверттись, помарити, ся, помріяти

Погремок, рос. Alectorolophris (Rhimantus Crista Galli) — бубовник, жовті брат-чики, брязгітка, конопляник, липчі-ця

Погремушка — брязкало, брязкітка, бряз-кальце, гуркало, торохкало, тарак-кало, тараккальце, торохтілка

Погремѣть — погремѣти, погримотѣти, погъркати
Погромлять, погромить — розбивати, руйнувати, плюндрувати, спустошити, нищити, розбити, порозбивати, поруїнувати, сплюндрувати, спустошити
Погромъ — руйнування, руїна, сплюндрування, спустошення, погром
Погрохотать — погуркотѣти, погрукотѣти, погрюкати, погъркати
Погрубить, погрубіянить — погрубіянити
Погрубѣть — погрубіти, погруб(і)шати
Погрудно — кúпами
Погружать, погрузить, ся — 1) занурювати, зануряти, занурити, ся, опуска́ти, ся, (в яку-небудь рідину, напр., воду) — порина́ти, порину́ти, впи́рнати, впи́рну́ти, зато́пити, ся, пото́питися; 2) нава́жувати, ся, накла́сти ху́ру, понакла́дати, наванта́жити
Погружение — занурювання, занурення, опускання, потопання
Погрузать, погрузнуть — загруза́ти, загрузну́ти, застря(а)га́ти
Погрузлый — затоплений, загрузлий
Погрузка — нава́жування, наванта́жування, ванта́ження
Погрустить — пожури́тися, посумува́ти, потужі́ти
Погрызть — погри́зти, поточі́ти
Погрѣвать, погрѣть, ся — грѣти, погрѣти, ся
Погрѣшать, погрѣшить — 1) гри́шити, погри́шити, згри́шити, прогри́шитися; 2) поми́ятися, оми́ятися, поми́литися, оми́литися, схибну́ти, ся, схи́бити, зми́дити
Погрѣшение — погри́шення, по́милка, хи́ба
Погрѣшительно — поми́льно, помилко́во
Погрѣшительность — поми́льність, помилко́вість
Погрѣшность — о́грих, огри́шок, про́грих, по́милка, омíлка, хи́ба
Погрядно — грядка́ми
Погрязать, погязнуть — 1) гру́знути, погрудну́ти, загрузну́ти; 2) то́нути, зато́питися
Погрязлый — загрузлий, застря(а)глий
Погрязнѣть — по(за)каля́тися, побрудні́ти
Погубитель, ница — погуби́тель, ка, згу́бник, згу́бница
Погублять, погубить — губи́ти, збавля́ти, за́напаша́ти, запро́паша́ти, погуби́ти, загуби́ти, згуби́ти, за́напасті́ти, з с(ь)ві́та зве́сти, сме́рть запо́діяти, стра́тити
Погудка — 1) го́лос, с(ь)пів; 2) при́казка, ви́гадка, при́кладка
Погудѣть — погусті́ти, погуча́ти
Погуливать — погу́лювати, розгу́лювати
Погулить — поагу́кати, поті́шити, побави́ти
Погулять — погуля́ти
Погунявѣть — пошолуді́вити
Погустѣть — погусті́ш(щ)ати, потужа́вити
Погуторить — побала́кати, порозмовля́ти, побазі́кати
Подаватель — подава́льник, пода́вач, подаве́ць

Подавать, подать, ся — 1) подава́ти, пода́ти, ся. — **Подай, те** — ке, ке́те; 2) посува́ти, ся, посу́нути, ся. — **Подайся впередъ** — посу́нься напе́ред
Подавление — притлу́ма, притлу́млення, приду́шення, спі́нення
Податься (про здоровля, літа) — осу́нутися
Подавлять, подавить, ся — 1) поду́шувати, ду́шити, поду́шити, заду́шити, мізчи́ти, помі́зчити; 2) пригні́тати, утиска́ти, приго́ломш(ува)ити; 3) пода́витися, уда́витися
Подавно — поготі́в, тим більш, пото́му
Подавокъ — підда́вки
Подагра — пода́гра
Подагрикъ — пода́грик
Подагрический — подагри́чний
Подакать — пота́кати, поеге́кати, притакну́ти
Подарить — подарува́ти
Подаро́къ, здр. подарочекъ — дару́нок, подару́нок, подару́ночок, гости́нець, дарови́зна, (при умо́вах) — порука́ви́шне, (на спо́мин) — па́м'ятка
Подарочный — подару́нковий, гости́нцевий
Податель, ница — подава́льник, ця, пода́вач, подаве́ць, пода́вця
Податливость — усту́пливість, згідли́вість, схильчи́вість
Податливый — (в)усту́пливий, слухля́ний, схильчи́вий, згідли́вий, неспере́чливий, хисткі́й, зда́тливий
Податной — податни́й, податко́вий
Подать — по́дати, пода́ток, дані́на, о́плата, (з прибу́тку 1/10) — десяти́на, (з душі́) — поду́шне, (на волосні́ потре́би) — волосне́, (від димаря́) — димо́ве, поді́мне, верхо́ве, коми́(і)нне́, (від бджі́л) — очко́ве, воско́ве, повоско́ве, (за землю́) — лано́ве, чинш, (від во́ла) — ро́гове, пово́ловщина, (від мли́нового ко́ла) — поко́лєсне, поко́лєщи́на, (пого́ловна) — голо́внина́, (од рала́) — рале́ць
Подача — подава́ння, пода́ння
Подачка — пода́ння, да́ток, да́тка. — **Живе́ть пода́чками** — в руку́ диві́ться
Подаяние — пода́ння, ми́лостиня
Подбавлять, подбавить, ся — доба́вляти, прибавля́ти, підбі́льшувати, прики́дати, підки́дати, доба́вити, прибави́ти, підбі́льшити, прики́нути, підки́нути, ся
Подбалтывать, подболтать — підбо́втувати, підбо́втати, підколо́тити
Подбивать, подбить, ся — 1) підбива́ти, підби́ти, (стелю́ до́шками) — підшива́ти, підши́ти, (про кі́лько) — по́підбива́ти, по́підшива́ти. — **Подбьі́ться** — підби́тися, підто́птатися. — **Подбива́ть, подбить пла́тье** — підшива́ти, підши́ти, (ху́тром) — ви́(ф)ху́трувати, (про кі́лько) — пови́(ф)ху́тровувати; 2) під(на)мо́вляти, настрє́нчувати, нацько́вувати, підбу́рювати, під(на)мо́вити, настрє́нчити, нацькува́ти, на́шти́рити
Подбивка — підбива́ння, підбиття́

Подбирать, подобрать, ся — 1) підби́рати, на(по)зби́рати, підібра́ти, зібра́ти, ви́збирати; 2) підні́мати, підійма́ти, підсми́кувати, ся, підти́катися, підня́ти, підсми́кнути, ся, підти́катися, підкача́ти; 3) добира́ти, добра́ти, (до пари) — добира́ти до па́ри, парувáти, спарувáти; 4) підкрада́тися, підкра́стися

Подбодрять, подбодрить, ся — підбадьо́рувати, підбадьо́рити, ся

Подбой — підбивáння, підко́вування

Подбойка — ба́бка

Подборный — підбо́рний, до́бірний

Подбородникъ — підго́рля, підборі́ддя

Подбородокъ — підборі́ддя, борода́, (спідня частина) — во́ло

Подборщикъ — підбира́ч

Подборъ — 1) підби́рання, зби́рання; 2) підбі́р, до́бір, (до пари) — парувáння; 3) підп'я́ток, ко́рок, ко́рки

Подбочениться — у (в) бо́ки взя́тися

Подбрасывать, подбросить — підкида́ти, викида́ти, підки́нути, вики́нути, (м'яч під гилку) — підги́ляти, підги́лити

Подбривать, подбрить, ся — 1) підго́лювати, підго́лити, ся; 2) обкрада́ти, обкра́сти, обікра́сти

Подбрюшина — підчерéвина

Подбрюшникъ — попру́га

Подбрюшный — підчерéвий

Подбѣгать, подбѣжать — підбіга́ти, підбі́гти

Подбѣливать, подбѣлить — підбілювати, забі́лювати, підбі́лити, забі́лити, по-підбі́лювати, позабі́лювати

Подбѣлка — 1) підбі́лювання, забі́лювання; 2) забі́л (напр., сметана до борщу)

Подваливать, подвалить, ся — підко́чувати, підкоти́ти, ся

Подваль — сутері́ни, підва́л

Подваривать, подварить, ся — підва́рювати, дова́рювати, підварі́ти, доварі́ти, ся

Подвергать, подвергнуть, ся — наража́ти, ся, нарази́ти, ся, віддава́ти, підво́дити, підляга́ти, відда́ти, підве́сти, підлягті́, підпа́сти. — **Подвергнуться наказанию** — підпа́сти під ка́ру. — **Подвергнуть, ся пытке** — взя́ти, ста́ти на му́ки. — **Подвергнуть ответственности** — потягті́ до відповіда́льності. — **П. суду** — відда́ти під су́д

Подвѣртывать, подвернуть, ся — підгорта́ти, підсо́вувати, підкладáти, підко́чувати, підгорну́ти, підсу́нути, підкла́сти, підкача́ти, (несподівано надійти) — наверну́тися, наско́чити, підско́чити

Подвеселять, подвеселить, ся — підвеселя́ти, підпо́ювати, підвеселі́ти, ся, підпо́їти, підпивáти, підпи́ти

Подвздохи — зду́хвина, зду́ховина, голо́дна я́мка, (між ребрами і клубом), голодні́вка, голодні́ця, бе́бехи

Подвздошный — здухові́нний

Подвивать, подвить, ся — 1) підвивáти, підкру́чувати; 2) підла́зити, підмо́щуватись

Подвивка — завивáння (волосся)

Подвижной — підкру́чений, прису́каний

Подвигать — подвигáти, посóвати, пору́хати

Подвигать, подвинуть, ся — посува́ти, посóвувати, посу́нути, ся, потру́тити

Подвигаться — посóватись, подвигáтися

Подвигивать — посува́ти

Подвинуть, ся — зру́шити, здвигну́ти, пору́шити, ся, нахили́ти, ся до...

Подвигъ — по́двиг

Подвижникъ, ца — подві́жник, ця, труді́вник, ця, тружда́ник

Подвижность — рухлі́вість, ру́хавість

Подвижной — 1) рухлі́вий, ру́хавий, дви́жкий, меткий, потовку́чий, непосидю́щий, (про екіпаж) — бі́гкий; 2) похі́дний (млин), рухо́мий

Подвизаться — тружда́тися, боро́тися

Подвластный — підвла́стний, підвлад́ний, підле́глий, підда́ний, підле́жний

Подвода — підво́да, ху́ра, фу́ра

Подводитъ, подвести, ся — 1) підво́дити, приво́дити, підвести́, привести́, ся. — **Подвести итогъ** — підсу́мити; 2) підма́нювати, підво́дити, підду́рювати, підмані́ти, підвести́, піддурі́ти

Подводный — підво́дний

Подводчикъ — підвідник, підво́дчик, погоне́ць, (ф)хурщи́к, візні́к

Подвое — по-дво́х, по-два́

Подвозить, подвезти, подвезть, ся — підво́зити, приво́зити, надво́зити, підвезті́, ся і т. д.

Подвозный — надвезе́ний, підві́зний

Подвозчикъ — вози́льни́к, возі́й, підві́зник

Подвозъ — при́віз, підві́з

Подвои — приві́й, (мн.) — приво́ї

Подволакивать, подволочь, ся — підво́ліка́ти, підво́лікті́, ся

Подволока — 1) підво́ліка́ння; 2) горі́ще, го́ра

Подворачивать, подворотить — 1) підве́рта́ти, підко́чувати, підкоти́ти; 2) підгорта́ти, підгорну́ти, підобга́ти

Подворотня — підворі́тниця

Подворье — 1) заї́зд, заї́здний ді́м; 2) подві́р'я

Подвохъ — підхі́д, підкі́п, ка́верза

Подвыпить — підпи́ти. — **Подвыпивший** — підпи́лий, п'янува́тий, п'яне́нький, на підпи́тку

Подвышать, подвысить, ся — підви́щувати, підні́мати, підійма́ти, підно́сити, ся і т. д.

Подвѣвать, подвѣять, ся — 1) піддува́ти, підду́ти, піддму́хнути; 2) ві́яти, прові́вати, прові́яти

Подвѣдомственность — підві́домність, за́лежність, підле́глисть

Подвѣдомственный — підві́домний, підле́глий, підле́жний, підвла́стний

Подвѣнечный — вінча́льний, шлю́бний

Подвѣска, подвѣсь — наві́ска, наві́ски, при́чіпка, при́чіпок

Подвѣтренный — підві́тряний

Подвѣсокъ — підва́жок (до ваги)

Подвѣшивать, подвѣсить, ся — чи́пляти, по́чепи́ти, приче́пи́ти, підві́шувати,

підвішати

Подв'язи — ре(и)штóвання, риштунок

Подв'язка — 1) підв'язування, підв'язання;
2) підв'язь, підв'язка, (коло личаків, постолів) — волока

Подв'язочний — підв'язковий, до підв'язування

Подв'язувати, подв'язати, ся — 1) підв'язувати, під'язувати, підв'язати, ся. —

Подв'язатися кушаком — підперезатися поясом; 2) риштувати. — **Подв'язувати лѣса** — ставити риштóвання

Подгадити — напaskудити, пошкодити

Подгибати, подогнуть, ся — 1) підгинати, підігнути, підібгати; 2) підгортати, підгорнути, ся

Подгладувати, подглодати — підгризати, підгризти

Подглазний — під'очний

Подглазье — під очима, під'очча

Подглядчикъ, ца — підглядач, ка, шпиг

Подглядывание — підглядання

Подглядывать, подглядѣть — підглядати, підзирати, піддивлятися, пантрувати, зорити очима, підглядіти, піддивитися, підзорити, припантрувати

Подгнивать, подгнить — підгнивати, підгнити, попідгнивати

Подгниѣта — підпал, рóспал, підгніт

Подгниѣтати, подгниѣтити — підпалювати, підпалити, підгнічувати

Подговаривание — підмовляння, підмова

Подговаривать, подговорить — підмовляти, намовляти, підманювати, підмовити, підговорити, намовити

Подговорщикъ, ца — підмóвник, ця, намовник, ця, шепотінник, ця

Подговоръ — підмова, намова

Подголовокъ — підголовач

Подгонъ — пригін

Подгонять, подогнать ся — 1) підганяти, поганяти, підігнати, ся; 2) прилажувати, прилаштувати, приправляти, приладити, приладнати, прилаштувати, приправити, ся

Подгораживать, подгодить, ся — підгорожувати, підгородити, ся

Подгорать, подгорѣть — підгоряти, підс(ш)малюватися, підпikатися, підпалятися, пригоріти, підс(ш)малітися, підпектiся, підпалітися, присмаглітися, присмажитися

Подгорье — підгір'я

Подгорный — підгірний

Подгородный — підгородн(і)ий, пригородн(і)ий

Подгорѣлый — підпалений, присмаглий, пригорілий

Подгорюниваться, подгорюниться — журитися, зажуритися, засмутитися

Подготовка — приготóва, приготóвлення

Подготовлять, подготовить, ся — ви(на)готóвлювати, підлагожувати, підлажувати, ві(на)готóвити, підготувати, підладити, підладнати

Подграбивать, подграбить, ся — підгортати, підгромажувати, підгорнути, підгромадити, ся

Подгрѣбки — вігрібки, вішкрабки

Подгрифокъ — приструнник, підструнник

Подгрудный — підгрудний

Подгрудокъ — підгруддя

Подгрызать, подгрызть — підгризати, підгризти, попідгризати

Подгузокъ — підгузок

Подгуливать, подгулять, подгульнуть — загулювати, -ляти, підпивати, підпити

Подгущать, подгустить — густити, підгустити

Поддабриваться, поддобриться — піддóбрюватися, придóбрюватися, піддóбритися, придóбритися

Поддабривание — піддóбрювання, придóбрювання, підхлібство, підлещування, запобігання

Поддавать, поддать, ся — піддавати, піддати, ся; подавати, ся, підлягати, податися, підлягти

Поддавки — піддавки

Поддакивать, поддакнуть — такати, підтакати, потакувати, притакувати, підтакнути, потакнути, притакнути, підбріхувати, підбрехати

Поддакивающий — потакач, потакувач, підтакач, підбрехач

Поддалбливать, поддолбить, ся — піддóвбувати, піддовбті, ся, піддовбати

Подданический — підданський

Подданичество — підданство

Подданный, ая — підданий, на, підданець, підданиця, підданка, підданок

Подданство — підданство

Поддвигать, поддвинуть, ся — підсувати, підсовувати, підсунути, ся

Поддѣвка — чумарка, чемерка, чинарка, каптан

Поддѣргивать, поддѣргать, поддѣрнуть, ся — підсмйкувати, підсмикати, підсмикати, підсмикнути, ся, (про кількох) — попідсмйкувати, ся

Поддерживать, поддержать, ся — піддérжувати, підтрймувати, підпирати, піддérжати, підтрймати, підпérти; запомагати, підпомагати

Поддержка — підмóга, запомóга, підтрймка

Поддонъ, поддонокъ — піддénце, підставка, підніс

Поддружье — подружжа, піддружка; піддружба, -жко

Поддразнивать, поддразнить — дрочитися, піддрóчувати, піддрóчити

Поддувало — піддувало, прогари

Поддувать, поддутъ — піддувати, піддмухувати, піддути, піддмухнути

Поддѣвать, поддѣть — 1) піддягати, піддягти, одягати під...; 2) підчеплювати, підчепити (зі спóду)

Поддѣлка — підрóблювання, підрóблення, фальш, хвальщ, фальшування

Поддѣловать, поддѣлать, ся — 1) підрóблювати, підрóбляти, підрóбити, фальшувати, хвальшувати, зфальшувати; 2) підрóблюватися, привподóблюватися, підмóщуватися, підлабузюватися, примáзуватися, підрóбитися, підноровитися, підверну-

тися, підмостітися

Поддѣлыватель, -ница, поддѣльщикъ, -ца — підроблювач, ка, фальшовник, хвальшо(і)вник, ця, (тільки грошей) — грошороб

Поддѣльный — 1) підроблений, підробляний, фальшивий, хвальшивий; 2) удаваний

Подѣнка, ком. Ephemera — поденька

Подѣнный, но — поденний, но

Подѣнщикъ, ца — поденний, а, поденник, ця

Подѣщина — поденщина

Подѣргивать, подергать — 1) смікати, сіпати, посмікувати, поторгувати; 2) посмікати, посіпати, пошарпати, поторгати, поскубати

Подѣргивать, ся, подѣрнуть, ся — зятягати, заволікати, зятягти, заволікти, ся, вкриватися, заслонюватися. — **П. льдомъ** — шєрхнути, зашєрхнути

Подержаніе — 1) держання, тримання; 2) уживання

Подержанный — уживаний, ношений, приношений, подержаний

Подержать, ся — подержати, потримати, ся

Подешевѣть — подешєвшати, подешєвити

Поджаривать, поджарить, ся — підпикати, підсмажувати, підпекти, підсмажити, ся

Поджаристый — підпечений, підпалений

Поджарый — худорлявий, сухорлявий, циба-стий, довгий

Поджига — підпал

Поджигательство — підпал, підпалювання

Поджиганіе — підпалювання, підпал

Поджигатель, ница — палій, підпалювач, ка

Поджигать, поджечь, ся — 1) підпалювати, підпалити, ся, попідпалювати; 2) підпикати, підсма(шма)лювати, підпекти, підшмалити, ся; 3) підбурювати, запалювати

Поджидать, подождать — піджидати, заждати, заждати, очікувати, подождати, потрі(и)вати, почекаати, пострі-вати, затривати, зачекати

Поджилки — жижки

Поджимать, поджать, ся — підгортати, підгорнути, підобгати, ся; (важницею) — підважувати

Поджогъ — підпалювання, підпал

Подзадоривать, подзадорить, ся — підрочувати, ся, підштурувати, підбивати, підпалювати, роспалювати

Подзакусить — підїсти, підживітися, приснідати, попоїсти

Подзатылокъ — карк, гамалік

Подзатыльникъ — потілишник. — **Дать подзатыльникъ** — потілишника дати, в потілицю дати

Подземелье — підземєлля

Подземный — підзємний, підземельний, по-підзємний

Подзолъ — луг, зола

Подзорный — прозо(і)рний. — **Подзорная труба** — д. Зрительная т.

Подзывать, подозвать — підзивати, підкликати, прикликати, підізваати, підклікати, приклікати

Подивиться — подивуватися

Подирать, подрать, ся — драти, дерти, шкрябати, скубти, поскубувати, подрати, пошкрябати, поскубти, скубнути. — **Морозъ по кожѣ подираетъ** — мороз по-за шкурою іде

Подкалывать, подколоть, ся — 1) підколювати, підштрикувати, підколоти, підштрикнути, (де-кілько) — попідколювати; 2) підшпільювати, підшпилити, ся, (про де-кількох) — попідшпільювати; 3) підрубати, врубати (ще)

Подканцеляристь — підканцелярист

Подкапываніе — підкопи, підкопування

Подкапывать, подкопать, ся — підкопувати, підривати, підкопати, підрияти, ся, (про де-кількох) — попідкопувати

Подкарауливать, подкараулить — підстерєгати, пристерегати, засідати, чигати, пантрувати, підстерєгти, засісти, по-пантрувати

Подкармливать, подкормить, ся — 1) підгодувати, підгодувати, підхарчувати, підживити, ся, (про де-кількох) — попідгодувати і т. д., (про худобу) — підпасати, підпасти; 2) прикормлювати, пригодувати, (про худобу) — припасати, припасти, ся, (зімою) — призімувати, ся

Подкатывать, подначивать, подкатать, подкатить, ся — підкочувати, підточувати, підкотити, підточити, ся

Подкашивать, подкосить, ся — підкошувати, підкосити, ся

Подквашивать, подквасить, ся — підквашувати, підквасити, ся

Подкидывать, подкинуть — д. Подбрасывать

Подкидышъ, подкидышекъ — підкидок, підкідьок, (ж. р.) — підкідька, (сп. р.) — підкидча, підкідько, покидько

Подкладень — поклад, покладок

Подкладка — 1) підстава, підставка, підкладка; 2) (в одежі) — підшивка, підбійка, підбійка, підкладка

Подкладъ — підкладання, підклад

Подкладывать, подкласть, подложить, ся — 1) підкладати, підкласти, ся. — **Подкладывать яйца подъ насѣдку** — підсипати квочку; 2) підшивати, підбивати, підшити, підбити, ся (про підшивку)

Подкладышъ — д. Подкладень

Подклёвывать, подклевать, ся — клювати, дзюбати, дзюбати, поклювати, по-дзю(дзю)бати, ся

Подклейка — підклеювання

Подклеивать, подклеить, ся — підклеювати, підклеїти, ся, (карюком) — підкарючити, ся, (про де-кількох) — попідклеювати, ся

Подклѣтъ — д. Кладовая

Подкова — підкова, підківка, (мн.) — підківки, (щоб ходить по льоду) — бузлук

Подковка — підківка, підковування

Подковообразный — на взір підкови, підковуватий

Подковывать, подковать, ся — підковувати, підкувати, ся

Подковыривать, подковырять, подковыр-

нуть — підко́лупувати, підколупа́ти, підколупну́ти

Подкожный — підшкúрний

Подколачивать, подколотить, ся — підбива́ти, підбі́ти, ся, підтовка́ти, підтовк-ти́

Подколодникъ — д. Олшанка

Подколѣнокъ — жі́жка

Подкопъ — 1) підкі́п, тайні́к, потайні́к; 2) підступ, підхі́д, д. Коварство і Под-вохъ

Подкрадкою — крадькома́

Подкрадываться, подкрасться — підкрада́ти-ся, кра́стися, пла́стати, скрада́тися, підкра́стися, попідкрада́тися

Подкрапивница — д. Королѣкъ 2

Подкрашивать, подкрасить, ся — підкра́шу-вати, підмально́увати, підбармо́увати, підкрасі́ти, підмалюва́ти, прифарбува́ти, (під який колір) — підсині́ти, підчорні́ти і т. д., д. Красить

Подкручивать, подкрутить, ся — підкру́чу-вати, підкруті́ти, ся, попідкру́чу-вати

Подкрыльный — підкрі́льний

Подкрѣпа — підпо́ра

Подкрѣпление — підкрѣ́п, підсі́лок, піджі́ва, підмо́га

Подкрѣплять, подкрѣпить, ся — підкрі́п-ля́ти, ся, підкре́пляти, ся, покрі́пля-ти, ся, підпира́ти, підкрі́пити, ся, покрі́пити, ся, підпе́рти; підпомага́ти, підси́лювати, підпомогти́; підси́лити, ся; підживля́ти, підживі́ти, ся

Подкузьмить — підвести́, під'ї́сти, підма-ні́ти

Подкуликатъ — підпі́ти

Подкупать, подкупить — підку́плювати, під-купля́ти, підпла́чувати, мого́річити, підкупі́ти, перекупі́ти, підплаті́ти, підмого́річити, ся

Подкупной — підкупні́й, підку́плений, куп-лений

Подкупъ — підкуп, підку́пство, скуп, хабар

Подкупщикъ — підку́пник

Подкуривать, подкурить — підку́рювати, підку́рити

Подкустный — підкорче́вий

Подлагать, подложить — підкладáти, під-кла́сти, попідкладáти

Подлаживать, подладить, ся — 1) підла́жу-вати, відстро́ювати, підла́дити, під-ладнува́ти, підстро́їти, ся; 2) підла́гожуватися, підлі́зуватися, піддо́б-рюватися, придóбрюватися і т. д., д. Подлазить 2

Подлаза — підлі́за, підлі́зник, підлі́зуха, прилі́за, підле́пливий, підле́пний, влѣсливий

Подлазить, подлѣзть — 1) підла́зити, підлі́-зати, підлі́зти, попідлі́зати; 2) під-лі́зувати, ся, лизáтися, підлабу́зню-ватися, прилі́зуватися, підхлі́блю-ватися, лесті́тися, підлизáтися, під-лабу́знитися, прилабу́знитися і т. д., д. Подольщаться

Подламывать, подломить, ся — підло́млюва-

ти, підло́мити, ся, зало́мити, ся

Подласкиваться, подласкаться — підла́щу-ватися, д. Подлазить 2 і Подоль-щаться

Подлежать, подлечь — ляга́ти, заляга́ти, лягті́, залягті́ (під що-небудь)

Подледный — підльодо́вий, підле́довий

Подлежать — налѣжати, підляга́ти, підпада́-ти. — Это подлежит сомні́ню — се рі́ч непевна

Подлежащий — налѣжачий, належі́тий, на-лѣжний, приналѣжний, залѣжний, підле́глий

Подлетать, подлетѣть — підлі́тати, підлеті́-ти, підлі́нути

Подлѣток — підлі́ток

Подлець — підлий, падлю́ка, паску́да

Подливать, подлить, ся — підли́вати, підси-па́ти, підлі́ти, піді́лляти, підсі́пати, ся, попідли́вати, попідсі́пати

Подливка — 1) підли́вання, підсі́пання; 2) підлі́ва, підлі́вка, підле́ва, об-лі́вка, по́ливка

Подливной — підливні́й. — Подливное колесо — підсобі́йне ко́лесо і д. Колесо

Подлиза — підлі́за

Подлизывать, подлизать, ся — підлі́зувати, підлизáти, ся

Подлинникъ — первотві́р, перво́пис, д. Ори-гиналь

Подлинно — справді́, власне, дійсно, са́ме так

Подлинность — справжні́сть, певні́сть, прав-ді́вість

Подлинный — справжні́й, су́щий, справде́ш-ний, щі́рий, правді́вий, власні́й

Подлипало — 1) підли́пайло, підлі́за і т. д., д. Подлаза; 2) д. Волокита

Подлипальство — підли́пання, підлі́зування

Подлипать, подлипнуть — підли́пати, під-лі́пнути, прилі́пнути (зі споду)

Подличать — падлю́чити

Подло — підло, падлю́цьки

Подлобье — підло́б'я

Подлогъ — підсту́п, фальшува́ння, фальш, підма́н, фальшивство, круті́йство

Подложный — сфальшо́ваний, підрóблений, підсту́пний, підма́нний, круті́й-ський

Подложность — (хв)фальші́вість, підрóбле-ність

Подлость — підлі́сть, мерзе́нність, по́гань

Подлунный — підміся́шний

Подлый — підлий, подля́чий, падлю́чий; плазові́тий

Подлѣ — бі́ля, ко́ло, побі́ля, край, о́бік, по-руч, по́пліч, д. Возлѣ

Подлѣзать — д. Подлазить

Подлѣкаръ — підлі́каръ

Подлѣплять, подлѣпить — підлі́плювати, підлі́пити

Подлѣсникъ — д. Водникъ 2

Подлѣсокъ — 1) підлі́сся, за́лісок, прилі́сся і д. Опушка 2; 2) рос. Viola canina L. — браткі́, соки́рки

Подмазывать, подмазать — підма́зувати, підма́щувати, шмарува́ти, підма́за-ти, підма́стити, пома́зати пошма-

рувати, (багато) — попідма́зувати і т. д.

Подмазчикъ — шмарово́з, масті́льник

Подмалёвка — підмалю́вання

Подмалёвувать, подмалевать, ся — підмалю́вати, підмалюва́ти, ся

Подманивать, подманить — 1) підма́нювати, підманіти, приманювати, прина́жувати, приманіти, прина́дити; 2) підду́рювати, піддуріти

Подманка, подманъ — підма́на, підма́нювання і д. **Подговоръ**

Подмаренникъ, рос. *Galium L.* — гірча́к. — **П.** желтый, *G. verum L.* — бурку́нзілля, дере́за, дрібноц(ь)ві́т, жо́вте́нька ка́шка, сі́воротень

Подмасливать, подмаслить, ся — підма́слювати, підма́щувати, підма́слити, підма́стити, ся

Подмастерье — підма́йстер, челя́дник

Подматывать, подмотать — підмо́тувати, підмо́тати

Подмахивать, подмахнуть — 1) зма́хувати, змахну́ти (зі споду); 2) підма́хувати, підмахну́ти

Подмачивать, подмочить, ся — підмо́чувати, підмо́чити, ся; підсцика́ти, підісця́ти, ся

Подмашивать, подмостить — підмо́щувати, підмо́стити

Подмерзать, подмерзнуть — підмерза́ти, примерза́ти, підмерзну́ти

Подметальщикъ, ца — меті́л(ь)ник, ця, ме́тіл(ь)ничка

Подметать, подмести, сть — підміта́ти, підме́сти, заміта́ти, заме́сти, попідмі́тати

Подме́тка — 1) підміта́ння; 2) підме́ток, підме́тка

Подме́тный — підки́дний

Подме́точный — підме́тковий

Подме́тывать, подметать, нуть — 1) підкида́ти, підкі́нути; 2) підстьо́бувати, підстьо́бати

Подмигивание — підмо́ргування

Подмигивать, подмигнуть — підмо́ргувати, підморгну́ти

Подминать, подмять — підтопта́ти, підми́нати, піді́мняти

Подмогать, подмочь — запомага́ти, підпомага́ти, підсобля́ти, запомогті́, підпомогті́, підсо́бити, зрятува́ти

Подмокать, подмокнуть — підмока́ти, підмо́кнути, примо́кнути, примокрі́ти

Подмолаживать, подмолодить, ся — підмоло́жувати, підмолоді́ти, ся

Подмолвить — підтакну́ти, притакну́ти, потакну́ти, примови́ти

Подмораживать, подморозить, ся — 1) підморозювати, підморозіти, ся; 2) підме́рза́ти, підме́рзнути

Подмостить, ся — д. **Подмашивать, ся**

Подмости — підмо́стка, підмо́сток, при́містки

Подмочка — підмо́чка

Подмывать, подмыть, ся — підмива́ти, підми́ти, ся, ми́ти, розмива́ти, розми́ти

Подмылье — мі́лини, змі́лини

Подмышка — пахва́, паха́

Подмышковый — пахво́вий

Подмѣнивать, подмѣнять, подмѣнить, ся — підмінюва́ти, підклада́ти, підмі́нити, підкла́сти, підложі́ти, ся

Подмѣсить — підмі́сити

Подмѣска — підмі́шування, підмі́сювання

Подмѣсь — при́мішка

Подмѣчать, подмѣтить — підгляда́ти, постере́гати, виміча́ти, пристере́гати, поміча́ти, підгляді́ти, по(при)стере́гти, помі́тити, запри́мітити

Подмѣшивать, подмѣшать, ся — підмі́шувати, примі́шувати, підміша́ти, при́міша́ти, ся

Поднадуть — піддурі́ти, підголі́ти, (кількох) — попі́ддурюва́ти

Поднаемщикъ — підко́мірник

Подначальный — піднача́льний, підвла́стний, підле́жний, підле́глий

Поднебесный — піднебе́сний

Поднебесье — піднебе́сся

Подне́бный — піднебі́нний

Подне́бье — піднебе́ння, піднебі́ння

Подневольный — підневі́льний, поневі́льний, приневі́льний

Поднесение — підне́сення, підно́сіння

Поднимать, поднять, ся — підійма́ти, підня́ти, ся, (важни́цею) — підва́жувати, підва́жити; підво́дити, зво́дити, підвести́, звести́, ся; зді́ймати, ся, (про с(ь)ві́тило ще) — підбива́тися, зніма́ти, зня́ти, ся, підбі́тися, піді́йти, (про росли́ну) — підга́нятися, піді́гнати, ви́гнатись. — **Поднимать ссору, шумъ** — збива́ти бу́чу, ко́лотне́чу. — **Поднимать носъ** — кі́рпу гну́ти, чва́нитись, де́рти но́са вго́ру. — **П.** на смѣхъ — на глѹ́м бра́ти, взя́ти, глузува́ти, ос(ь)мія́ти. — **Поднимать крестъ** — зво́дити хрест. — **Поднялся вѣтеръ** — схо́пився ві́тер, — **Поднять на себя руки** — само́му собі сме́рть запо́діяти, ру́ки на се́бе на́ложити. — **Поднять зайца, медвѣдя** — ви́гнати за́йця, ведме́дя. — **Поднять вопросъ** — зня́ти рі́ч, пита́ння. — **П.** паруса — розпо́стити парусі́, ві́трила, напарусі́ти. — **П.** крикъ — счи́нити кри́к, гва́лт. — **П.** хвостъ, платье — заде́рти, задра́ти, позади́рати. — **Поднять ору́жје** — взя́тись за збро́ю, по́вста́ти. — **Подня́ться войно́ю** — по́вста́ти, пі́ти війно́ю. — **Подня́ть больно́го на но́ги** — відхо́дити, одвола́ти. — **Поднима́ться на что-ли́бо** — п'ясти́ся

Подновление — відно́ва, підно́влення

Подновлять, подновить, ся — підновля́ти, відновля́ти, поновля́ти, піднові́ти, ся, попі́дновля́ти

Подноготная, (у виразах): «онъ знаетъ всю подноготную» або «высказалъ всю подноготную» — він зна́є всі та́йности, він ви́казав всі та́йности (ні́би і те, що під нігте́м, йому́ ві́доме)

Подножие — підні́жжа, (гори) — підгі́р'я

Подножка — ступі́ця, ступе́нька, підні́жка

Подножный — підно́жний, підно́жичий
Подносить, поднести, ся — підно́сити, надно́сити, підне́сти, надне́сти, ся
Поднось — підні́с, підно́с, та́ця(а)
Подніпровье — подні́прянщина
Подобаєть — годі́ться, слі́д, лі́чить, при́ходиться. — **Не подобаєть** — не подоба́, не слі́д, не годі́ться, не лі́чить
Подлобіє — 1) схо́жість, подо́ба, поді́бність; 2) взір, шти́б. — **На подобіє** — на взір, взо́ром, на шти́б
Подоблачный — підхма́рний
Подобно — як, та́к як, мов, на́че, нена́че, так са́ме, похо́же. — **Подобно звѣрю** броси́ся — мов з(ь)ві́р той (так як з(ь)ві́р) кінувся
Подобный — схо́жий, похо́жий, поді́бний
Подобострастіє — підле́сливість, плазу́нство
Подобострастный, но — підле́сливий, обле́сливий, во, лакеюва́тий
Подобрѣть — подобри́ти, подобри́шати, здобри́тися
Подовикъ — це́гла (на чері́нь)
Подовый, подовой — чері́невий
Подогрѣвать, подогрѣть, ся — розі́грівати, розі́рити, ся
Пододвигать, пододвинуть, ся — підсува́ти, надсува́ти, підсу́нути, надсу́нути, ся
Подожженный — підпа́лений, підпе́чений, підшма́лений
Подозрительность — підозрі́ливість, підзо́рливість, підгле́дність (до кого)
Подозрительный, но — непев́ний, підозрі́ливий, підзо́рливий, во, підозрі́лий, неймові́рний, неві́рливий
Подозрѣвать — підозі́ривати, заздрі́вати
Подозрѣніє — підозі́рння, підзо́р, підозра
Подой — уді́й
Подойникъ — ді́йни́ця
Подойный — уді́йний
Подойть — подоі́ть, здоі́ти, відоі́ти
Подоконникъ — підло́кóтник, варца́би
Подоконье — 1) підві́коння; 2) **Подоконникъ**
Подоконный — підві́конний
Подолбить — подовба́ти
Подоліє — поді́л, поді́лля
Подоль — 1) д. Подолі́є; 2) пелена́, подоло́к, підти́чка
Подольщаться, подольститься — підле́щуватися, лести́тися, влеща́тися, підлабу́знюватися, підлі́зуватися, підли́цятися, підмо́щуватися, підси́патися, підсти́латися, підлести́тися, влести́тися, підла́щитися, підла́ститися, прила́ститися, підлабу́знитися, прилабу́знитися, підмо́ститися, підси́патися, прима́сливатися, прилести́тися
Подонки — поден́ки, подіння, ви́бовтки, (гу́сті) — гу́ща, фус, фу́си (ті́ста або що), по́шкрі́бки, ви́шкра́бки. — **Подонки общества** — по́толо́ч, по́кидьки гро́мадські
Подоплека, подоплечье — підши́вка, підоплі́чка, підплечка
Подопрѣвать, подопрѣть — за́прівати, за-

прі́ти (зі спі́ду)
Подорожная — подоро́жня (бі́лет на прої́зд на пошто́вих конях)
Подорожникъ — 1) рос. *Plantago lanceolata* L. — подоро́жник, ра́нник, пора́нник, порі́зник, стяга́ч, соба́чі язичкі; *P. major* L. — подоро́жник, припу́тник, припуте́нь, ба́бка; 2) пт, *Emberiza nivalis* — посмі́тюх(а), сусі́дка
Подорожный — 1) придоро́жний (що при до́розі); 2) подоро́жній
Подорѣшникъ, рос. Asarum — д. **Водникъ**
Подосадовать — посерди́тися
Подосина, подоска — піді́сок і д. **Ось**
Подосиный — піді́сковий (зробле́ний з піді́ска або та́кий, що вжива́ється на піді́ски)
Подосиновикъ, гр. Boletus aurantiacus — під'осі́чник
Подосланецъ — піді́сланий, піді́сланець, підслу́хач, шпиг
Подоспѣвать, подоспѣть — наспі́вати, приспі́вати, наспі́ти, приспі́ти, наді́йти, нахо́питися
Подоставлять — подоста́чати, понаста́чати
Подохнуть — подо́хнути, погі́нути, позди́хати, ви́здихати, пови́здихати
Подочерѣдный — підчерго́вий
Подоходный — з дохо́ду, подохі́дний
Подошва — підо́шва. — **Подошва горы** — спі́д, низ горі́, підгі́р'я, обні́жжа
Подошевный, подошвенный — підошо́вний
Подпадать, подпасть — 1) підпада́ти, підпа́сти; 2) д. **Подольщаться**; 3) **Подвергаться**
Подпаивать, подпоить — підпо́ювати, підпо́їти, (кількох) — по́дпдо́ювати
Подпаивать, подпаять — припа́ювати, прилю́товувати, припа́яти, прилю́тувати (зі спо́ду)
Подпакостить — на́ка́постити, нашко́дити, на́па́костити
Подпалзывать, подползти — підлі́зати, підповза́ти, підлі́зти, підповзті́
Подпалка — за́сма́жка (напр., у борщ), (а більше підпалена) — підпа́лка
Подпаривать, подпарить — підпа́рювати, підпа́рити
Подпарывать, подпороть, ся — розпо́рювати, розпо́рити, ся
Подпахивать, подпахнуть — підмі́тати, змі́тати, підмести́, змести́
Подпахивать, подпахать — під'о́рювати, під'ора́ти
Подпе́ка — підпе́ка, спі́дня́к
Подпекать, подпечь, ся — підпі́кати, підпекти́, ся, (багато) — по́дпдо́кати, ся
Подпе́рка — ло́поть (у млино́вому колесі́)
Подпечатывать — додруко́вувати
Подпечекъ — підпі́чок, підпі́чка, шта́ндари
Подпивать, подпить — підпи́вати, підпи́ти, підпи́яти
Подпиливать, подпилить — підпи́лювати, підпи́лити
Подпилокъ — терпу́г, терпу́жок, пильні́к, пильни́чок, (вели́кий) — ра́шпи(и)ль
Подпилочный — терпуго́вий, пильни́ковий
Подпирать, подпереть, ся — підпи́рати, під-

пёрти, підопёрти, ся, (про кількох) —
попідпира́ти

Підписаніє — підпис

Подписатель — підписач

Подписка — 1) підписування, підпис, під-
писка; 2) передплата, пренумера́та

Подписчикъ — підписник, передплатник, під-
писувач

Подписывать, подписать, ся — підписувати,
підписа́ти, ся, (кілько) — попідпису-
вати

Подпись — підпис

Подписывание — підписування

Подплачивать, подплатить — підплачувати,
підплати́ти; підлатувати, залатувати,
підлатати, залатати

Подплетать, подплесть — 1) підплітати, під-
плести́; 2) підбивати, перечеплюва-
ти, підбити, перечепи́ти, підчепи́ти

Подплывать, подплыть — підпливати, під-
пливти́, підплисти́, підплинути, (про
кількох) — попідпливати

Подплясывать — пританцю́вувати

Подполковникъ, ця — підполко́вник, ця

Подполковничій — підполко́вницький

Подполье — по́гриб, льох, підземелля

Подпольный — підземельний, потайні́й

Подпора — 1) підпо́ра, (здр.) — підпірка;
2) по́міч, підмо́га

Подпорожье — за́поріжжа (місце на річці
нижче порогів)

Подпоручикъ, ца — підпору́чик, ца

Подпоручичій — підпору́чицький

Подпочва — підгру́нтя, підгру́нтя, підо́шва,
цілі́к, живе́ць, живете́нь

Подпочвенный — під(г)рунто́вий. — **Подпоч-
венная вода** — підшкúрна, зашкúрна
вода́

Подпояска — 1) підпері́зування; 2) по́яс,
поясо́к, краї́ка

Подпоясывать, подпоясать, ся — підпері́зу-
вати, підпереза́ти, ся

Подправлять, подправить — підправля́ти,
підпра́вити

Подруга — попрúга, (коло сідла) — трок

Подпруживать, подпружить — підтяга́ти,
підтягті́, стягти попрúгу

Подпрыгивать, подпрыгнуть — підпли́гува-
ти, підстри́бувати, підска́кувати,
вибри́кувати, підплигну́ти

Подпрягать, подпречь — підпряга́ти, при-
пряга́ти, бичува́ти, підбичо́вувати,
підпрягті́

Подпуние — підпу́п'я

Подпускъ — при́пуск, до́пуск

Подпускать, подпустить, ся — підпуска́ти,
припуска́ти, підпусті́ти, припусті́ти,
(про кількох) — попідпуска́ти

Подпушать, подпушивать, подпушить —
підбива́ти, підбити ху́тром

Подпѣвать, подпѣть — підс(ь)півувати, при-
с(ь)півувати, підс(ь)півати

Подравнивать, подравниять — підрівнювати,
підрівня́ти

Подражание — наслі́дува́ння, пере́йма́ння

Подражатель, ница — наслі́дувач, ка, пере́й-
мець, пере́йма́чка, (поета) — під-
(сь)півач

Подражательность — наслі́довні́сть, пере́й-
ма́ні́сть

Подражательный — наслі́довний, пере́нятий

Подражать — наслі́дувати, уступа́ти у слід,
пере́йма́ти

Подраздѣление — підрóзділ

Подраздѣлять, подраздѣлить, ся — поділя́-
ти, розділя́ти, переділя́ти, поділі́ти

Подразнивать, подразнить — дратува́ти,
дрочи́ти, ся

Подразумѣвать — ма́ти в думці́, прихо́-
вувати в мі́слях

Подрастать, подрасти — підрóста́ти, надро-
ста́ти, підрости́, підбільшати, по-
більшати, (про кількох) — попідрóста́-
ти, (про вовну) — підруні́тися

Подрасться — побі́тисся, (за чуби) — по-
скубті́ся, почу́битися

Подребезжать — подеренча́ти, подреньча́ти

Подреберье — підребе́р'я

Подремасть — подрі́мати, по́куняти

Подризникъ — підрі́зник

Подрисовывать, подрисовать — підмально́ву-
вати, підбармо́вувати, (сму́жку) —
підво́дити, підмалюва́ти, підбарму-
ва́ти, підвести́

Подробность — подро́биця, подро́бина

Подробный, но — подрі́бний, но

Подрожать — подрі́жати, потремті́ти, по-
трясті́ся, (на с(ь)мі́х кажуть) — по-
по́їсти, пополо́вити дрі́жаків, по-
скака́ти халя́ндри

Подростокъ — підрóсток, підлі́ток, (хло-
пець) — парубі́йко, парубча́к, півпа́-
рубок, (дівчина) — підлі́ток, підді́вка

Подрость — па́молодь, па́молодок і д. **От-
прыскъ**

Подрубать, подрубить — підруба́ти, підтя́ти,
підотну́ти, підцю́кати, (про кількох)
— попідру́бувати, попідтинати́

Подрубка — підру́бка, підру́бування

Подруга — по́друга, по́дружка, това́ришка,
другі́ня, (щи́ра) — побраті́ма, (від-
носно до чолові́ка) — дру́жина, дру-
жино́нька, подру́жжа

Подрудокъ — руда́ кре́йда

Подружески — подру́зьки, потова́риськи, по
това́риському

Подружить, ся — подру́жити, ся, потова́ри-
шити, ся, спри́ятелюва́тися

Подрумянивать, подрумянить, ся — підрум'я-
нювати, підрум'я́нити, ся

Подручникъ — підру́чник, підру́чний, поміш-
ник

Подручный — 1) д. **Подручникъ**; 2) пра́вий,
борозе́нний, борозні́й (віл), (а з лі-
вого боку-то) — підру́чний

Подрывать, подрыть, ся — підко́пувати, під-
копа́ти, ся, норі́ти, підноря́ти

Подрывать, подорвать, ся — 1) зрива́ти,
зірва́ти, зруйнува́ти, підрива́ти, пі-
дірва́ти; 2) шко́дити, пошко́дити,
ущербі́ти, (про здоро́вля) — підвере-
жа́тися, надвереза́тися, надрива́ти-
ся, підвереді́тися, наді́рва́тися, (від
праці) — перепрацюва́тися

Подрывъ — 1) зрив, ви́бух, підрі́в; 2) шко́-
да, збі́ток, уще́рб

Подрыть, ся — д. **Подрывать, ся**
Подръзать, подръзывать, подръзать, ся —
 підрізувати, підрізати, ся, підтяти,
 підотнүти, підкраяти, підчикріжи-
 ти, (про кількох) — попідрізувати,
 попопідтинати
Подръзка — підрізування, підтинання
Подръзной — на підрізах
Подръзь — надріз, заріз
Пóдръзь — 1) проріз (в чоботях коло подо-
 шви); 2) підрізи (коло саней)
Подръшето — підсіток, сітце, підсітечок
Подряблый — пов'ялий, (про дерево) — по-
 трухлий
Подрябнуть — пов'янути, потрухнути,
 потрухлявіти
Подрягать, ся — подригати, ся
Подрядный — підрядний
Подрядчикъ, ца — підрядчик, ця
Подрядъ — підряд
Подряжать, подрядить, ся — підряжати,
 підрядити, згодити, ся
Подрясникъ — підрясник
Подсаживать, посадить — 1) підсажувати,
 підсадити; 2) присажувати, приса-
 дити, засадити
Подсаливать, подсалить — підсальювати,
 шмарувати, підсалити, підмазати
 салом, підшмарувати, вишмарувати
Подсасывать, подсосать — підтягати, під-
 тягти
Подсвѣчникъ — с(ь)вічник, с(ь)вітіль(ь)ник,
 (в церкві перед образами) — став-
 ній, по́ставець
Подсигивать, подсидѣть — 1) засідати, ча-
 тувати, засісти; 2) визнавати, ви-
 вудувати, визнати, вивідати (хит-
 рощами); підходити, підійти
Подсинивать, подсинить — підсінювати,
 підсиніти, попідсінювати
Подскабливать, подскоблить — підшкрібу-
 вати, підшкрібувати, підшкрібати
Подсказывать, подсказать — підказувати,
 підказати
**Подскакивать, подскакать, подскочить, под-
 скакнутъ** — підскокувати, підскочити,
 підстрібувати, підстрибнүти; ви-
 брікувати; прискакувати, приско-
 чити, скочити
Подскокъ — підскік
Подскребать, подскрестъ — підшкрібувати,
 підскромажувати, підшкрібати, під-
 скромадити
Подслащивать, подсластить — підсолóжу-
 вати, присолóжувати, підсолодити,
 присолодити
Подслуживать, подслужить, ся — прислужу-
 вати, ся, прислужити, ся
Подслушивать, подслушать — підслухувати,
 підслухати, ходити на підслухи
Подслушивание — підслух, підслухи, підслү-
 хування, прислухання
Подслушиватель, подслушникъ — підслухач,
 підслухувач
Подслѣповатый — підсліпий, сліпоокий,
 невидючий
Подсматривать, подсмотреть — підглядати,
 підглядувати, підгледжувати, під-

дивлятися, підглядіти
Подсмотрщикъ — д. **Подглядчикъ**
Подсмотръ — підглядання
Подсмѣивать, подсмѣять, ся — підс(ь)мію-
 вати, ся, глузувати, підс(ь)міятися,
 пос(ь)міятися (з кого), нас(ь)міятися
 (над ким), поглузувати
Подснѣжный — підсніжний
Подснѣжникъ, рос. Anemone Hepatica L. —
 проліска, (частіше) — проліски, пере-
 ліска, первоц(ь)віт, *Crocus reticulatus*
 М. В. — брандүші, брандүшки,
 просерен, просерень, просуренок,
Galantus nivalis L. — підсніжник, про-
 серень, *Scilla cernua Hoffm.* — про-
 ліски голубі, *S. bifolia L.* — ряст, *Sem-
 pervivum tectorum L.* — доля, скочки
Подсоба — поміч, запомога, д. **Помощь**
Подсоблять, подсобить — підпомагати, під-
 помогти, підрятувати, д. **Помогать**
Подсовывать, подсовать, подсунуть, ся —
 підсувати, підсунути, (про де-кільки)
 — попідсовувати
Подсолить — подсоліти
Подсолнечная — с(ь)віт божий
Подсолнечниковый — соняшниковий
Подсолнечникъ, рос. Helianthus annuus L. —
 соняшник, сонячник, сояшник
Подспаривать, подспорить — помагати,
 допомагати, підпомагати
Подспорье — підмога, запомога; додаток
Подстава — підгін, підстава
Подставка — підставка, підмостка, підпір-
 ка, (в скрипці чи в інших музич-
 них струментах) — кобїлка, коник
Подставляют, подставить — підставляти, під-
 ставити, (про де-кільки) — попідста-
 вляти. — **Подставить ногу** (кому, щоб
 упав) — перечеплювати, перечепити,
 підчепити
Подставной — підставний
Подстѣгивать, подстегать — підшивати, під-
 бивати, підшити, підбити
Подстѣгивать, подстегнуть — стьобати,
 стьобнүти
Подстергать, подстеречь — вистерігати,
 пристерігати, пантрувати, вїсте-
 регти, пристерегти, призорити, при-
 пантрувати
Подстилатъ, подостлать, ся — слати, підсти-
 лати, підослати, ся, підстелити, ся,
 попідстилати
Подстилка — 1) підстиління, підстелювання;
 2) підстілка, підклад, (в чоботях) —
 устілка, (здр.) — устілочка, устілонька,
 (з хворосту) — оденок
Подстожникъ — підсто́жжа, сто́жище, стір-
 тище, стожа́рня, під
Подстой — сушняк
Подстойный — сухий, посохлий, усохлий
 (про дерева)
Подстрекатель, ница — підмовник, ця
Подстрекательство — підмова, підбивання,
 намова
Подстрекать, подстрекнуть — підмовляти,
 намовляти, підцьковувати, под'южу-
 вати, підмовити, підцькувати
Подстригать, подстричь, ся — підстригати,

підстрігти, ся, (дуже низько) — підголювати, підголити, ся

Подстрогать — підстругати, (де-кількох) — попідстругувати

Подстропильный — підкроковний

Подстрочник — коментарій (до чого); шахрайка (школярська)

Подстрочный — підрядковий

Подстрілювать, подстрілить — підстрелювати, підстрелити, пристрелити, (де-кількох) — попідстрелювати, підстрілювати

Подступать, подступить — підступати, приступати, наближатися, підступити, приступити, ся, наблизитися

Подступь — підступ, приступ

Подстывать, подстыть — 1) простигати, вистигати, холонуту, простігти, захолонуту, охо(прохо)лонуту; 2) замерзати, замерзти

Подстягивать, подстягнуть — припрягати, припрягти

Подсудимый — підсудний, (що був під судом) — сужений, суджений

Подсудность — підсудність, присуд

Подсупонивать, подсупонить — підтягати, підтягти супоню

Подсушивать, подсушить — підсушувати, підсушити

Подсылать, подослать, ся — підсилати, підіслати, ся

Подсылъ — підсілка, підсилання

Подсыпать, подсыпать, ся — підсипати, присипати, підсипати, ся

Подсыпка — підсіпка, присіпка

Подсыхать, подсохнуть — підсихати, надсихати, присихати, підсохнути

Подсычивать, подсытить — підсолонувати, засолонувати, підсолонити, засолонити

Подсѣвать, подсѣять — 1) підсівати, присівати, підсіяти, присіяти; 2) просювати, просіяти

Подсѣвъ — 1) підсівання; 2) підсів, присів

Подсѣвка — присів, присівок

Подсѣдать, подсѣсть — підсідати, присідати, підісти, (про кількох) — попідсідати

Подсѣдельникъ — попруга, черезсідельник

Подсѣдельный — підкульбашний, підсідельний. — **Подсѣдельная лошадь** — кінь під верх, кінь під сідло, верховий

Подсѣка — зруб

Подсѣкать, подсѣчь — підсікати, підтинати, підсікти, підтяти, підотнути, надцюкати, (про кількох) — попідсікати, попідтинати

Подтаивать, подтаять — танути, потанути

Подталкивать, подтолкнуть, ся — підпихати, підштовхувати, підіпхнути, підштовхнути

Подталкивать, подтолочь — притовкати, притовкти, натовкти

Подтапливать, подтопить, ся — 1) підпалювати, підпалити, затопити; 2) підігрівати, розігрівати, нагрівати, підігріти і т. д.; 3) підтоплювати, підтопити, затопити

Подтапывать, подтоптать — підтоптувати, підтоптати

Подтасовывать — підбирати, добирати, підкладати, підтасовувати

Подтаскивать, подтаскать, подтащить — підтягати, підволікати, підтягти, підволокти

Подтачивать, подточить — 1) підгострювати, підгострити; 2) підточувати, підточити

Подтачивать, подтачать, ся — підшивати, підшити, ся

Подтверждать, подтвердить, ся — потвержувати, ствержати, ствержувати, потвержати, ствердити, ся, потвердити, затвердити, ся

Подтверждение — стверження, ствердження, потверження, потвердження

Подтекать, подтечь — підтікати, підтекти, попідтікати

Подтелокъ — телічка

Подтенетить — обкінути сіттю, сіткою

Подтесывать, подтесать — підтесувати, підтесати

Подтибривать, подтибрить — красти, украсти, підчепити, підцупити

Подтирать, подтереть, ся — підтирати, підтерти, ся

Подтирка — 1) підтирання; 2) підтирка

Подтискивать, подтискать, подтиснуть, ся — підтискати, підстромляти, підпихати, підтиснути, підіткнути, підстромити, підіпхнути

Подтокъ — підтікання

Подтопка — підпал, ропал

Подтопь — підтоп

Подтормозить — загальмувати, підгальмувати

Подтравливать, подтравить — підцьковувати, нацьковувати, підцькувати, нацькувати

Подтрунивать, подтрунить — підс(ь)міюватися, нас(ь)міятися, глузувати, кепкувати, підс(ь)міятися, нас(ь)міятися, поглузувати, покепкувати

Подтрушивать, подтрусить — підтрюшувати, притрюшувати, під(при)трюсити

Подтыкать, подтыкать, подоткнуть, ся — 1) підтикати, підіткнути; 2) підтикатися, підтікатися

Подтыкать, подоткать — надтикати, підіткати, надіткати, приткати

Подтягивать, подтянуть, ся — 1) підтягати, підтягти, ся, підцупити; 2) тягти, підс(ь)півувати

Подтяжка — 1) підтягання; 2) підтяжка, шлейка

Подубасить — побити, подубасити, поломачити, попобити, пополупити; д. **Побить**

Подувать, подуть — дүти, подувати, подмүхувати, повівати, подихати, подүти, подүнути, подмүхати, подмүхнути, духнути, гунүти, дмүхнути, подихнути, повійнути, повіяти, війнути

Подудить — подудити, пограти на дуду, на

сопілку

Подумать — подумати, погадати, помислити, поміркувати, поміркувати**Подумывать** — роздумувати**Подурачки** — як дурень, по дурному**Подурачить** — подурити**Подурачиться, подурить** — подурити, попустувати**Подурнѣть** — попоганіти, споганіти, погіршати, поміршавіти, приміршавіти**Подурнѣлый** — споганілий**Подустить** — д. **Подстрекать****Подучать, подучивать, подучить** — під'учати, намовляти, підмовляти, призводити, направляти, під'учити, намовити, навчити, призвести, направити**Подушевно** — по душі, по щирости, по приятельськи**Подушевный** — щірий, щиросердечний; приятельський**Подушечный** — подушчаний**Подушка** — подушка, (пухова) — пуховиця, (маленька під голову) — підголівок, думка, ясік, (до шитва, важка) — цегелка**Подушный** — подушний. — **Подушное** — подушне**Подущать** — д. **Подстрекать** і **Подучать****Подушение** — намова, направа**Подхватцы** — кліщі**Подхватъ** — підхоплювання. — **На подхватъ** — на розхвѣт**Подхватывать, подхватить** — підхоплювати, підхопити, підчеплювати, підчепити**Подхвостникъ** — підхвістя, підлогоння (при сидлі)**Подхвостный** — підхвістний**Подходить, подойти** — підходити, підійти, надходити, наближатися, підступати, приступати, ся, підійти, надійти, наблизитися, підступити, приступити, ся, підпадати, походити, вдавати (на кого або на що), вдаватися (в кого або на що). — **Подойти ласкою, хитростью** — підлащитися, підластитися, підгорнутися і т. д.; д. **Подольщаться****Подходка** — скребок; білик (струменти кушнірські)**Подходчивый** — улєсливий, підлєсливий, підліза і т. д.; д. **Вкрадчивый** і **Льстивый****Подходъ** — підхід**Подходящий** — підхожий, слүшний**Подцѣпливать, подцѣплять, подцѣпить** — 1) підчеплювати, підчепити; 2) д. **Подтибривать****Подцѣпка** — 1) підчеплювання; 2) причіпка**Подчашій** — підчаший, підчашник**Подчеркивать, подчеркнуть** — підчеркувати, підкрєслювати, підчеркнути, підкрєслити**Подчернивать, подчернить** — підчернювати, підчорнити**Подчинѣнность** — підлєглість, підвласність, підвласність**Подчинѣнный** — підлєглий, підвласний, підвласний**Подчинять, подчинить, ся** — покоряти, повертати, ся, підлягати (кому, чому), піддаватися, підпадати (під кого), покорити, привернути, ся, підлягти, піддатися, підпасти, скоритися**Подчищать, подчистить** — підчищати, підчистити**Подчосъ**, рос. *Asparagus officinalis* L. — підчос, шпараги, холодок, заячий холодок**Подчеревіе** — підчерев'я**Подшейникъ** — підборіддя (в узді)**Подшерстокъ** — пух під шерстю, підшерстя**Подшибать, подшибить** — підбивати, підбити**Подшивать, подшить** — 1) підшивати, підточувати, підшити, підточити, (на плечах в сорочках) — підоплєчувати; 2) прибивати (зі споду), підбивати, підбити**Подшивка** — 1) підшивання, підбивання, підточування; 2) підшивка, підбійка**Подшипникъ** — підчіпок, підшипник**Подштанники** — спідні (штани). — (Купив дві пари спідніх)**Подъ** — черинь, чіринь**Подъ, подо** — під, по-пад. — **Подъ вечеръ, подъ утро** — над вечір, перед с(ь)вітом. — **Подъ мышки** (взять) — під сілу, по-під сілу. — **Подъ окнами** — по-під віконню. — **Подъ плетнями** — по-під тінню. — **Подъ пьяную руку** — на підпитку, по п'яному. — **Подъ рукою** — на похвѣті. — **Сѣсть подъ окно** — сісти коло вікна. — **Ѣхать подъ гору** — їхати з горі**Подъѣмистый** — місткий (про судна)**Подъѣмный** — під'ємний, підйомний. — **П. мостъ** — звідний міст. — **Подъѣмное орудіе** — підойма, (під віз) — важниця. — **Подъѣмные деньги** — подорожнє, подорожні гроші**Подъѣмъ** — 1) підймання піднімання, підняття; 2) рушання (напр., в дорогу); 3) підойма, (під віз) — важниця; 4) підйом, (напр., на нозі, в чоботі). — **Въ подъѣмъ** — під сілу, в міру, саме враз**Подъѣдать, подъѣсть** — під'їдати, підгризати, під'їсти, підгризти, підточити**Подъѣздъ** — 1) під'їзд, приїзд; 2) ганок, рундук**Подъѣзжать, подъѣхать** — під'їздити, під'їзжати, над'їздити, під'їхати, над'їхати, під'їжджати**Подъязычный** — під'язичний**Подъяремный** — під'яремний. — **П. животное** — під'яремник, робоча скотина**Подыгрывать, подыграть** — пригравати, прибринькувати, приграти, прибринькати**Подымное, подымная подать, подымщина** — подімне, димове, д. **Налогъ** і **Подать****Подыскивать, подыскать, ся** — 1) підшукувати, пришукувати, підшукати, пришукати, добирати, добрати; 2) підглядати, підкопуватися, підкопатися (під кого)

Подышать — подіхати
 Подыщикъ — шпиг
 Подѣвать, подѣть ся — діти, ся, подіти, ся, подінути, ся, заподіти, ся, дівати, ся
 Подѣлать, ся — поробіти, ся, подіяти, ся, вдіяти, починіти, ся
 Подѣйствовать — вдіяти, поробіти, вплинути, мати силу, вплив. — На него ничѣмъ нельзя подѣйствовать — нічого з ним не вдієш, не поробиш
 Подѣлить, ся — поділити, ся, переділити, ся, попаювати, (багато) — порозділяти, пороскраювати, (пополам) — пороздвоювати, (всіх) — обділити
 Подѣлка — робітка
 Подѣлочный матеріаль — знадібок, надібок, матеріал до лагоження
 Подѣлывать — поробляти
 Подѣльчивый — подільчивий
 Подѣляться, подѣлиться — ділитися, поділятися, поділитися
 Подѣтски — по дитячому, як дитина, по дитячи
 Подюжинно — дюжинами, на дюжини, дванадцятками, на дванадцятки
 Подюжѣть — подужчати
 Поединокъ — поєдинок, (на війні) — герць
 Поединочный — поєдинковий
 Поёмный лугъ — пійма, лука, заплава, оболоня
 Поёмъ — пійма
 Поерепениться — покострічитися, покомезатися
 Пожадничать — пожадати (чого), поласитись (на що)
 Пожалить — вжаліти, уджигнути
 Пожаловать — 1) пожалувати, надати, дарувати, подарувати; 2) одвідати (кого), завітати (до кого)
 Пожаловаться — поскаржитися (на кого), оскаржити (кого)
 Пожалуй — нехай так. — По мнѣ пожалуй — про мене
 Пожалуйста — будь ласкав, будь ласка, будьте ласкаві, прошу, з ласки свої (свої)
 Пожалѣть — пожаліти, пожалувати, пожалкувати, пошкодувати, пошанувати
 Пожалование — обдарування, нагорода, надання
 Пожарить — попекти, посмажити
 Пожарище — пожарище, пожарище, погорілище, згарище
 Пожарный — пожежний, пожежний
 Пожарна команда — вогнева сторожа, пожежна справа — П. сарай — пожежня. — П. труба — гасіль, сикавка вогнева
 Пожарь — пожежа, пожежа
 Пожатіе — потиск, стиск (руки)
 Пождать — пождати, потрі(и)вати, почека́ти, зачекати
 Пожевать — пожувати, (жуйку) — поремігати
 Пожелание — побажання, пожадання, життя
 Пожелать — захотіти, захтіти, схотіти, побажати, забажати, ся, пожадати, завволіти, закортіти, з'охотитися,

забагнутися
 Пожелатель — хотій
 Пожелклый — пожежний, (трохи) — прижежний
 Пожелкнуть — пожежнути, (трохи) — прижежнути
 Пожеманиться — поманіритися, поманіжитися
 Поженить, ся — поженіти, ся, побратися, одружитися, попарувати, ся, (про кількох) — переженіти, ся, подружувати, ся
 Поженски — по жіночому
 Пожертвование — жертвування, офірування
 Пожертвовать — жертвувати, офірувати. — П. жизнью — віддати життя своє, наложити головою
 Пожесткый — затверділий, пошкарублий, зашкарублий
 Пожесткнуть, жестеть — за(по)тверднути, по(за)шкарубіти, по(за)шкарубнути
 Пожечь, ся — попаліти, ся
 Пожива, поживка, поживишка — пожива, поживка, пожиток, зиск, корість, (убджіл) — взятки
 Поживать — поживати, матися. — Каково поживаете — як ся маєте?
 Поживляться, поживитися — живітися, поживлятися, поживітися, (трохи) — підживітися
 Пожигать, пожечь, ся — паліти, попаліти, спаліти, ся
 Пожидѣть — порідіти, порідш(ч)ати
 Пожизненный, но — довічний, доживотний, до живоття, по вік
 Пожилое — постояле, комірне
 Пожилец, пожилица — пожилець, пожилеця, підсусідок. комірник
 Пожилой — постарий, літний, пристаркуватий, немолодий
 Пожимать, пожать — стискати, потіскувати, стіснути; рукатися, порукатися, поручкатися. — Пожимать, пожать плечами — здвигати, стіснути плечима
 Пожиматься, пожаться — щулитися, корчитися, зщулитися, скорчитися
 Пожинать, пожать — зжинати, зжати, пожати (хліб)
 Пожирать, пожрать — жерти, зажерти, пожерти, поглинути, потріскати, полопати
 Пожирѣть — погладч(ш)ати
 Пожитки — пожитки, скарб, манаття, манатки, мізерія
 Пожить — пожити, (довго) — нажитися, набутися, (трохи) — пережити, перебути. — Пожить в свое удовольствие — пороскошувати
 Пожитье — пожиття
 Пожниво — стерня
 Пожня, поженка — галява, поляна
 Пожраніе — пожертя, потала
 Пожужжать — подзижчати, подирчати, погусті
 Пожурить — покартати (кого), погрімати (на кого)
 Пожурчать — подзюрчати, подзюркотіти

Пожухнуть — полиняти, помёрхнути
Позабавить, ся — побавити, потішити, ся
Позабить — позабивати
Позаблевать — позабльовувати
Позаболѣть — поболіти, похоріти, похворіти, послабнути, позанедужувати
Позаботиться — поклопотати, ся, потурбуватися, подбати, розстаратися
Позабраковать — позаганювати, поганчувати
Позабрать — позабирати
Позабрить — поголіти, позаголювати
Позабрасывать, позабросать — позакидати
Позабывать, позабыть — позабувати, забути, ся
Позабѣгать — забігати, заметушитися
Позабѣжать — позабігати, порозбігатися
Позавалить — позавалювати, позасипати, позакидати (потрохи)
Позавести — позаводити, порозводити
Позавидовать — позавидувати, позаздрити
Позавинтить — позагвинчувати, позашрубувати
Позавить — позавивати
Позаворачивать, ся — позавертати, позатортати, пообвертати, пообгортати, позавірчувати, ся
Позавраться — забрехатися
Позавтракать — поснідати
Позавчера — позавчора, перед'учора
Позавядать, позавянуть — пов'янути, зав'янути, зблякнути, заблякнути
Позавязать — позав'язувати
Позагадить — запоганити, запаскудити, позапоганювати, позапаскужувати
Позагнать — позаганяти, позаймати
Позагибать — позагинати
Позаглядѣться — задивітися
Позагнуть, ся — позагинати, ся, закарлючити, ся
Позагонять — позаганяти, замордувати
Позагорѣть — позагоряти, зашмалітися
Позагоститься — загостюватися
Позаграбить — пограбувати, нагáрбати, награбувати
Позадвинуть — позасувати
Позади — позаду, ззаду. — **Идти позади кого** — іти позаду, ззаду, за ким. — **Позади избы** — по-за хатою
Позадолжать — напозичатися
Позадуть — позадувати, позадимати
Позажечь — позапалювати, позас(ь)вічувати
Позазвать — позаклика́ти
Позазеленѣть — зазеленіти
Позаимствование — по́зичка, позичання, запозичення; переймання
Позаимствовать, ся — 1) позичити, візичити (у кого або кому), взяти, дати у позіку, запозичити; 2) переняти
Позакапывать — позакóпувати, повкóпувати; позакáпувати (воском)
Позаклинивать — позаплішувати
Позакладывать — позакладати
Позаклеить — позаклєювати
Позаконопатить — позаконопáчувати. **поза-шпаг(к)льóвувати**
Позакоптить — позадімлювати
Позакрасить — позафарбувати

Позакупить — позакупóвувати
Позакутать — затушкувати
Позакрыть — позакривати, позатулювати, позатуляти, позачиняти
Позакупорить — позатикати, позакоркóвувати
Позакусить — під'їсти, перехопити
Позаложить — позакладати, позаставляти
Позалѣзть — позалáзити
Позалѣпить — позаліплювати
Позамазать — повмáзувати, позамáзувати
Позамарать — замáзати, позакаляти, позамáстювати
Позамашивать — повимóщувати, повистилати
Позаметать — позамітати
Позамкнуть — позамикати, позапирати
Позанимать — напозичати, назазичати
Позанозить — заскаліти, поскаліти
Позапасти — позапасати, понапасати
Позапаять — позаливати, позалютóвувати
Позапереть — позапирати
Позапечатать — позапечáтувати
Позаписать — позапíсувати
Позапрошлогодній — позаторі́шній
Позапрошлый — перед'остáнній. — **Въ п. году** — позáторік, позавторік
Позапрятать — поховати, позахóвувати
Позапречь, ся — позапрягати, ся
Позапылить — позапорóшувати
Позариться — полáситися, поквáпитися, зазіхну́ти
Позарыть — позақóпувати, позаривати
Позарѣзать — порізати
Позарядить — понабивати
Позасадить — позасáжувати
Позаснуть — позасипати, посну́ти
Позасалить — позасáлювати
Позасолить — посоліти
Позастановить — позастановляти, позаставляти, позагорóжувати
Позастарѣть — задавнитися, зістáрити
Позастегнуть, ся — позасті́бати, позаші́пати, ся
Позастояться — засто́ятися
Позастраховать, ся — позастрахóвувати, ся
Позастроить — позабудóвувати
Позасыпать — позасипати
Позасѣсть — позасі́дати
Позасѣчь — позабивати, позасі́кати
Позатаврить — потаврувати
Позатворить, ся — позачиняти, ся
Позатаскать — забрудніти, позатасóвувати, позашурóвувати
Позатеплить — позас(ь)вічувати
Позатихнуть — притіхнути
Позаткнуть — позатикати
Позатухнуть — пригáснути
Позатыкать — позатикати, позастро́млювати, повту́лювати
Позахапать — позахóплювати
Позачеркнуть — позаче́(і)ркувати, позакре́слювати, повикре́слювати, пови́че(і)ркувати
Позашвырять — позакидати
Позашить, ся — позашивати, ся
Позванивать — подзвóнювати
Позвенѣть — подзвеніти, подзеленькати,

потеленькати

Позволеніє — дозвіл

Позволительный, но — дозвільний, вільний, но, дозволений

Позволять, позволить — дозволяти, позволяти, дозволити, позволюти. — **Если позволить время** — як дасть час, як матиму час

Позвонить — подзвонити

Позвонок — 1) в'язок, в'язова кістка. — **Поясничные позвонки** — крижові в'язки, поперекові в'язки. — **Спинные позвонки** — спинні, хребтові в'язки, похребтина. — **Хвостовые п.** — кúпер. — **Шейные п.** — щийні в'язки, каркові в'язки, в'язові, каркові кістки; 2) дзвóник (у корови), калáтало, цокотúха

Позвоночный — хребтóвий, хребéтний. — **Позвоночный столб** — хребéт, хребетина, хребтóвий стовп, окостяк. — **Позвоночное животное** — хребтóва тварь, хребéтник

Позвѣрки — як з(ь)вір, по з(ь)вірячому

Поздать, опоздать — пізнитися, барітися, гáтися, опізнитися і т. д., д. **Запаздывать** **Опаздывать**

Поздненькій, поздненько — пізнéнький, пізнéнько

Позднехонько — пізнéсенько, дúже пізно

Поздній, поздно — пізній, пізно, не рáно. —

Позднее потомство — далéкі нащáдки

Позднѣе, позже — пізніш, пізніше. — **Какъ можно позднѣе** — як найпізніше

Позднякъ — пізняк, пізніюк

Поздороваться — поздорóвкатися, поздорóвитися, повітáтися, привітáтися, (вранці) — на добрідень дáти, добрідень оддáти, поздорóвити днем, (знявши шапку) — пошапкувáтися, (подавши руку) — порукáтися, поручкáтися, почолóмкатися, чолóм дáти, (з кількома) — перездорóвкатися, перевітáтися

Поздорову — дóбре, гарáзд, щаслíво, в дóброму здорóвлю

Поздоровѣть — поздорóвщати, поздорóвити, подúжчати, поміцнішати

Поздравитель, ница — поздорóвитель, ка, привітáльний, ця (на різдв'яних с(ь)в'ятках з поздорóвними віршами) — віршувáльний, віршовник, (на новий рік з посипанням) — посипáльний, посівáч, посівáльний

Поздравительный — поздорóвний, привітний

Поздравление — поздорóвлéння, привітáння

Поздравлять, поздравить — поздорóвляти, віншувáти, поздорóвити, привітáти, повіншувáти, (на Різдво віршами) — віршувáти, (на Новий Рік, посипаючи зерном) — посипáти, засівáти, посівáти

Позеленить — позеленіти

Позеленѣть — позеленіти

Поземельное — поземéльне

Поземельный — поземéльний

Позёмистый, позёмный — позéмий, призёмкуватий, низький

Поземь — 1) земля, ґрунт; 2) гній

Позитура — постава

Позиция — станóвище, станóвисько, позиція

Позлащать, позлатить, ся — золотіти, позолóчувати, визолóчувати, позолотіти, візолотити, обзолотіти, ся

Позлить, ся — посéрдити, ся

Позлодѣйски — як злódій, як лиходій

Позлословить — полихослóвити

Познавать, познать — дознавáти, дознáти, дізнавáти, дізнáти

Познавание — дізнавáння

Познакомить, ся — познайóмити, ся, познакóмити, ся, пізнáтися, спізнáтися, зізнáтися, (близько) — опізнáтися, обізнáтися

Познание — пізнáння, відання, відóмість, знáння

Позноблять, познобить — морóзити, поморóзити, віморозити

Позобать — подзьóбати, подзьюбати, поклювáти

Позолота — позолóта, позолóчення, позолóчування

Позорить — ганьбіти, ганьбувáти, гáнити, ославлóувати, неслáвити

Позорище — позóрище, видóвище, видóвисько

Позорный — ганéбний, соромітний, срамóтний

Позорь — ганьбá, страмóвище, стидóвище, неслáва, публіка

Позрѣть — поспіти, віспіти, достігти, вістигти, достігнути, дійти

Позубить, позубрить, ся — пощербіти, ся, пощербáтити

Позубоскалить — поглузувáти, покепкувáти, поглумувáти, поскаліти зúби

Позудѣть — посвербіти

Позументный — брузумéнтовий

Позументщикъ — шмúкляр

Позументщичій — шмúклярський

Позументъ — брузумéнт, пасамáн, гальóн, карúнка

Позыбать, ся — поколихáти, ся

Позывать, позвать — клікати, звáти, поклікати, кликнúти, вклікати, гукнúти, узвáти, позвáти, запросіти. —

Позываетъ на Ъду — на їду тягне, їсти хóчеться. — **Позываетъ на рво-ту** — нúдить, на блювóту тягне

Позывъ — хіть, охóта, жадібка

Позычать — подзичáти, погучáти, подзв'якати

Позѣвывать — позіхáти

Позѣвота — зівáчка, пóзіхи.

Позябать, позябнуть — мёрзнути, мёрзти, помёрзнути, помёрзти

Позяблый — помёрзлий

Пойво — пійло

Поиграть, ся — 1) пограти, ся, побáвити, ся, погуляти, пожартувáти; 2) (на бубоні) — побубніти, (на дудці) — подудіти, (недбало або погáно на струнному струменті) — побрíнькати, поцигíкати

Поизбавить, ся — повизволяти, ся, поря-

тувати

Поизбиться — побітися, позбиватися**Поизвозничать** — пох(ф)урманувати, пофурманити, почумакувати**Поизгнить** — погніти, потрухнути**Погрызть** — погризти**Поиздержать, ся** — витратити, ся**Поиздѣваться** — поглумитися, поглумувати, поглузувати, покепкувати, покпіти, ся, позбиткуватися**Поизмокнуть** — змокти, помокти, змокнути, помокнути**Поизмочить** — помочити**Поизмяться** — помнятися**Поизносить** — попоносити, поносити**Поизогнуть** — попозгинати, позгинати**Поизодрать** — поподерти, попошарпати**Поизорвать** — попорвати**Поизрубить** — попорубати, порубати**Поизрѣзать** — попорізати, попотяти, пошматувати, порізати, потяти**Пойло** — пійло**Поймать, ся** — піймати, ся, спіймати, ловити, зловити, вловити, схопити, запати, доскочити**Поимённый, но** — поімённий, но, іменний, на ймёння**Поименованный** — названий, пойменований**Поименование** — наменування, найменування, назва**Поименовать** — поменувати, пойменувати, поменити, наменити, найменувати**Поимка** — піймання, запаня**Поимщикъ** — ловець**Поиндѣчьи** — по индічачи, по индічому**Поиночески** — по чернечи, по чернечому**Поинтересничать** — похизуватися**Поинтересоваться** — зацікавитися**Пойный** — ви́поєний молоком**Поискать** — пошукати, прошукати, (тишком) — пошарити, (скрізь) — вишукаати, вишарити, (в голові) — поськати; д. Искать**Поисказать** — понівечити, покорчити**Поисковеркать** — попокалічити**Поисковырять** — поколупати, покопірсати**Поискривить** — покривити**Поискрошить** — покришити**Поискъ, частіше мн. поиски** — шукання, шукання**Поиспакостить** — попаскудити**Поиспачкать** — покаляти, побруднити, помастити**Поисписать, ся** — пописати, списати, ся, поспісувати, ся**Поисправить, ся** — поправити, ся, полагодити, поналагожувати, поналаднувати**Поиспробовать** — попробувати, (на смак) — покуштувати**Поистинѣ** — поправді, на(в)справжкї, на(в)справжнє**Поистолочь** — попотовкти**Пойти** — 1) піти, піти, (швидко або дрібно ступаючи) — почимчикувати, потіпати, (зразу швидко) — майнути, (широко ступаючи) — поціпати, (повагом або важко ступаючи) — по-

плентатися, почелєпати, почвалати, почапати, поплуганитися, (шкандибаючи) — пошкандибати, подібати, пошки(а)ти(у)льгати, пошкундільгати, (далеко десь або невідомо куди) — помандрувати, повіятися. —

Пойти куда глаза глядятъ — піти с(ь)віт за очі. — **Пойти, пошло на несчастье** — піти, пішло на лихо, на пропасть. —**Пойти въ плясь** — піти у танець, піти в скірки та в боки. — **Пойдёмъ-ка** — ходім лишень, ходім-те, ходіть!2) поведіся, пощастити, поталанити, похвортунити; 3) почати, зачати, взяти. — **Пошли плясать** — почали танцювати**Поить, ся** — поїти, напувати, ся, (з пальця, напр., теля або ягня) — плякати**Пока** — по́ки, по́кіль, до́ки, до́кіль, за́ким. за́кіль, ним, нім, нім по́ки, аж, тим часом. — **Пока еще свѣтло** — за́видна. — **Пока не жарко** — за́холодкї. —**Пока что** — по́ки, до́ки-що**Покабацки** — як у шинку**Покаверзить** — поковерзувати, покрутити, поколобродити**Покадить** — покадіти, покурити**Показание** — ві́каз, ві́казка, вия́влення, с(ь)ві́дчення**Показатель, ница** — 1) по́каз(ж)чик, ука́зник, ука́з(ж)чик, ця, вка́жчик; 2) до́кажчик, ви́каз(ж)чик, до́водчик**Показательный** — показо́вий, ві́рце́вий, зразко́вий**Показацки** — по́козацьки, по ко́зацькому**Показной** — показні́й, оглядні́й**Показъ** — по́каз**Показывать, показать, ся** — 1) по́казувати, ука́зувати, вия́вляти, ся, показати, ука́зати, ся, ві́явити, поя́вити, ся, да́тися у ві́чі. — **П. языкъ** — со́лопити, висоло́плювати, ві́солопити, показати́'язика. — **П. зубы** — ска́лити, виска́лювати, ві́скалити, ві́щирити, п. зу́би. — **П. примѣрь** — да́вати, да́ти при́вѣд, при́клад. — **П. фокусы** — штукарюва́ти, шту́ки викида́ти. — **П. спину** — п'ятами на́кивати. — **Показаться вдали** — за́маняти, (неясно) — за́мріти, за́бова́ніти. — **П. изъ-за чего** — ви́тика́тися, ві́ткнутися, показати́ся; 2) здава́тися, видава́тися, зда́тися, ви́датися, при́да́тися; 3) подо́батися, спо́добатися; 4) (в судових справах) — по́казувати, ви́казувати, вия́вляти, вис(ь)ві́дчати, вис(ь)ві́дчувати, показати́, ві́казати, ві́явити, ві́с(ь)ві́дчити, с(ь)ві́дчити**Покаковски** — як, по я́кому**Покалкуньи** — по индічому**Покальвать, поколоть** — ко́лоти, штрика́ти, стрика́ти, поко́лювати, поштрика́ти, шпига́ти, пошпига́ти. — **Въ боку покальваетъ** — у бі́к часом ко́ле, шпига́с**Покалякать** — побала́кати, побазі́кати**Покальчить** — по́калі́чити, ска́лі́чити, (ба́гатьох або кі́лькох) — перека́лі́чити, по́скалі́чувати

Покамѣсть — 1) по́ки; 2) по́ки-що, до́ки-що, тим ча́сом, про час
Покапать — по́капати, покрáпати
Покапризначать — повередувáти, покомези́тися, похимерувáти, похиморóдити
Покарабкаться — подрáтися
Покарать — по́карати, на́карати
Покараулить — постерегти́, повартувáти, початувáти
Покаркать — покрá(я)кати, покрú(ю)кати
Покармливать — годувáти, корми́ти (по-трохи), підгодóвувати
Покатать — 1) пока́ти (рублем і качалкою), помаглюва́ти (на ма́гли); 2) покáти, пово́зити; 3) побíти, ви́бити, одлупи́ти, одлупцюва́ти
Покатистый — покóтистий, згóристий
Покатить, ся — 1) покоти́ти, ся; 2) по́їхати
Покатость — згóристість, згір'я, похі́лість, спáдистість, відкіт
Покатый, то — згóристий, нахі́лий, ло, нахі́листий, спáдистий, то, набóковатий, укóсистий, то, покóтистий, покóчастий, то
Покачать, ся — поко́лихати, погóйдати, ся. — **Покачать головою** — похита́ти, кру́тнути головою
Покачиваться — 1) коли́хатися, го́йдатися; 2) похі́туватися, вихи́туватися
Покачнуть, ся — похитну́ти, ся, хитну́ти, ся, поко́лихну́ти, ся, схитну́ти, ся, схибну́ти, ся, хильну́ти
Покашливать — ка́хикати, покáшлювати
Покашлять — пока́хикати, покáшляти
Покаяніє — покúта, ка́яння, ка́яття, споку́та, пока́яння
Покаянникъ, ца — пока́ятник, ця, покута́р, ка
Покаянный — пока́янный, поку́тничий
Покаягся — покáятися, споку́тувати
Поквакать — покр́якати
Покваснуть — поква́снути, покíснути
Поквитаться — поквитува́тися
Покеркать — покíркати, покирча́ти
Покивать — покíва́ти, похита́ти. — **П. ногою** — подрі́гати
Покидать, покинуть — 1) покида́ти, лишáти, обли́шати, обли́шати, покíнути, лиші́ти, обли́шити; 2) кíдати, покíдати
Покидывать — кíдати
Покидышь — покíнуте, покíдьок
Покинутый, ая — кíнутий, покíнутий, та, лі́шений, зали́шений, (про жі́нку) — покíнута, лі́шена, зали́шена, поки́дячка, покíдька
Покипно — пачка́ми
Покипѣть — поки́піти
Покислѣть — по́кисліти, по́квасніти
Покладистый — поту́льний, поту́льчий, покладлі́вий
Поклажа — 1) кладі́ння; 2) кла́жа, ва́га
Покла́няться — покла́нятися, (багато) — по-покла́нятися
Покла́няться, поклониться — 1) покло́нятися, покло́нитися; 2) кла́нятися, у(в)кло́нятися, у(в)кло́нитися, відкло́нитися, чо́лом да́ти

Покласть — покла́сти
Поклевать — по́клюва́ти, подзьó(ю)ба́ти, по́клюдати, склюва́ти, по́склю́увати
Поклѣвъ — клюва́ння, дзьó(ю)ба́ння, клю́кання
Поклектать — по́клекотáти
Поклеить — по́клéйти, по́карю́чити
Поклеймить — по́значіти, по́таврува́ти
Поклепать — 1) по́клепа́ти; 2) на́клепа́ти, оббре́хати
Поклѣпъ — на́клеп, пеня́, опоро́к
Покликивать — по́кликáти, за́кликáти
Поклонникъ, ца — 1) по́клóтник, ця, про́чанин, про́чанка, (мн.) — про́чане; 2) прихі́лець, прихі́льник
Поклонение — по́клін, вели́чення, ша́на; віддава́ння по́кло́ну
Поклонъ — по́клін, уклі́н. — **Передавать поклонъ** — кла́нятися ко́му, до́ ко́го. — **Отдать поклонъ** — відкло́нитися. — **Идти на поклонъ, съ поклономъ** — і́ти на рале́ць
Поклохтать — по́квокта́ти
Покляпый — зі́гнутий, криві́й, ска́рлюче-ний. — **Съ покляпымъ носомъ** — кривонóсий, кривоні́с
Поклясться — за́присягти́, ся, за́божі́тися
Покняжески — по́князькі́, по́кня́жому, по́кня́зькому
Покняжить — по́князюва́ти
Покобениться — по́ко́рчитися
Поковать — по́кува́ти
Поковеркать — по́ко́рчити, по́ні́вечити
Поковылять — по́диба́ти, по́шкандиба́ти, по́шкити́льга́ти, по́шкату́льга́ти
Поковырять — по́колупáти, по́длу́бати, по́копирса́ти
Покой — 1) по́кій, кі́мната, го́рниця, ха́та; 2) по́кій, спо́кій, супо́кій, упо́кій, спо́чивок. — **Оставьте меня въ покоѣ** — да́йте мені́ спо́кій
Покойниѣ, ца — по́кійник, ця, не́біжчик, не́біжка
Покойный, но — 1) ті́хий, хо, спо́кійний, супо́кійний, ла́гідний, но; 2) по́кійний, не́біжчик
Покоить, ся — по́коїти, ся, упо́коїти, ся, спо́чива́ти
Пококетничать — по́хизува́тися, по́мані́ритися, по́кокетува́ти
Поколачивать — 1) вби́вати, за́бивати; 2) би́ти, лупи́ти, лупцюва́ти
Поколдовать — по́чарува́ти, д. Волхвова́ть
Поколёбать, поколебнуть, ся — 1) похита́ти, захи́тати, похитну́ти, ся; 2) похи́ба́ти, ся, похи́бну́ти, ся, зако́лихати, ся, зава́гати, ся
Поколотить — побíти, одлупи́ти, одлупцюва́ти, одлу́щити, по́латати ко́му бо́ки, пере́го́ну, чо́су да́ти, (посуд) — побíти, потовќти
Поколоть, ся — 1) по́колóти, ся; 2) ро́сколóти, ся, розлу́щитися, поро́ско́лювати, ся
Поколыхать, ся — поко́лихати, поко́лиса́ти, поко́лива́ти, погóйдати, ся
Поколѣніє — поко́ління, ко́ліно, (зневаж-

ливо) — ко́дло

Поко́лбнный — поколі́нний. — **Поко́лбнная роспись**, (і просто) **Поко́лбнная** — таблиця родо́вду.

Поко́лбть — подо́хнути, позди́хати, ви́здихати

Покомандовать — поверхово́дити, постаршинувати, покомандувати

Покомкать — помня́ти, зо(і)бга́ти

Покончить — скінчи́ти, покінча́(й)ти, докінча́(й)ти, (діло) — доробі́ти, обробі́ти, ся, упо́ратися, — **П. жизнь самоубі́йствомъ** — само́му собі сме́рть запо́діяти

Поконь — звича́й

Покопать, ся — покопа́ти, пори́ти, ся

Покопёнка — ко́пійцями, в ко́пійці, ко́пами

Покора — докі́р, до́рік, дога́на

Покореніє — покорення, звоюва́ння, підбиття

Покоритель, ница — покорі́тель, ка

Покорить — пога́нити; покорі́ти, звоюва́ти, підби́ти

Покорливый — покі́рливий, ласка́вий, во

Покормить, ся — погодува́ти, покормі́ти, похарчи́ти, похарчува́ти, ся, (худо́бу) — попа́сти

Покорность — поко́ра, покі́рність, покі́рливість, повинка

Покорный, но — покі́рний, слухня́ний, по́слухня́ний, покі́рливий

Покоробить, ся — пожоло́бити, ся, покоржа́вити, пошкалу́бити, ся, попа́чити-ся, покоробі́тися

Покоровьи — як коро́ва, по коро́в'ячому

Покорствовать — кори́тися

Покорять, покорить, ся — покоря́ти, ся, кори́ти, ся, підгорта́ти, підбива́ти, підклоня́ти, ся, покорі́ти, ся, підгорну́ти, ся, підби́ти, підклоні́ти, ся, підда́тися, зда́тися

Покосить, ся — покоси́ти, ся

Покосить, ся — 1) покоси́ти, ско́сити, покриві́ти, ся, перехля́битися; 2) поди́витися на ко́го скрі́ва, ско́са

Покосматѣть — покошля́тити, поволоха́тити, покудла́тити

Покосный — покі́сний. — **П. время** — косови́ця

Покось — покі́с. — **Полоса покоса** — по́стать, ру́чка

Покошачьи — як кі́шка, як кі́цька, по кі́цячому, по котя́чому

Покража — 1) д. Кража; 2) кра́дене, краді́жка

Покрапать — покра́пати, (трохи) — прироси́ти

Покрапывать — накрапа́ти

Покрасить — покраси́ти, помалюва́ти, пофарбува́ти, (червоно) — почервоні́ти і т. д., д. **Окрасить**

Покрасне́ть — почервоні́ти, зачервоні́ти, (дуже) — заша́ритися, (від сорому коли мови́ться в жарт) — напекти́ ра́ків, спекти́ ра́ка

Покрасоваться — покрасува́тися, попиша́тися

Покрасть — покра́сти, обікра́сти

Покрохмалить — крохма́лити

Покренить, ся — нахили́ти, ся, похили́ти,

ся на́ бік

Покрестоваться — побратáтися, поміня́тися хрестáми (братаю́чись)

Покривить, ся — покриві́ти, ся, покриву́лити, знабо́чити, ся. — **Покривить душою** — покриві́ти душе́ю, взяти́ грі́ха на ду́шу, збо́чити, схи́бну́ти

Покрикивать — погу́кувати, підгу́кувати

Покричать — покрича́ти, погукáти, погри́мати, (жалі́бно) — поски́гли, поскі́млити, (на гвалт) — погвалтува́ти

Покровитель, ница — охорони́тель, ка, оборо́нець, покрові́тель, ка, ласка́вець і д. **Заступникъ**

Покровительство — охоро́нництво, охоро́на, оборо́на

Покровительствовать — охороня́ти, борони́ти, допомага́ти

Покровительственный — охоро́нний

Покровъ — покрі́в, покрі́вець. — **Покровъ Пресвятыя Богородицы** — (С(ь)в'ято 1-го жовтня) — **Покро́ва**

Покрой — крі́й, покрі́й. — **На одинь покрой** — на оди́н лад

Покроить — покро́їти, покра́яти

Покрома, покромка, покромъ — кра́йка

Покромочный — крайко́вий

Покромсать — почи́кріжити, покрёмсати

Покропать — попарта́чити

Покропить — покро́пити, побрі́зкати, попрі́скати, (трохи) — прироси́ти

Покрошить, ся — покриши́ти, ся

Піокруглить — підкру́гляти

Подкруглѣть — закру́глитися

Покружить, ся — по́кружля́ти, покру́жити, ся

Покрупне́ть — побі́льшати

Покрутить — покру́тити

Покручиниться — пожу́ритися, посумува́ти, поту́жити

Покрывало, покрывальцо — покрива́ло, покрива́йло, покриття́, накриття́, (здр.) — покрі́тенька, на́кривка, запи́нало, запи́начка, (на голову) — завива́ло, завива́йло, (з серпанку) — серпа́нок, серпа́нка, (а самий убі́р замі́жніх жіно́к з серпанку) — намі́тка, (у церковних братчи́ків на похоро́ні) — по́клит, (на лі́жко) — лі́жник

Покрываніє — покрива́ння, окрива́ння, (стріхо́ю) — пошива́ння

Покрывать, покрыть, ся — 1) покрива́ти, крі́ти, окрива́ти, закрива́ти, обкрива́ти, у(в)крива́ти, ся, покрі́ти, ся. — **Покрываются, покрыться пылью, снѣгомъ** — припада́ти, припа́сти пі́лом, сні́гом, запороши́тися. — **П. водою** — поня́тися, узя́тися водо́ю. — **П. тучами** — хма́ритися, хмарні́ти, нахма́рити, ся, захма́ритися, обхма́рити, ся, по́нятися хма́рами. — **П. туманомъ** — за́туманитися. — **П. пѣною** — за́пинитися. — **П. льдомъ** — заме́рзнути, (злегка) — заше́рхнути. — **П. пятнами** — за́плямитися. — **П. струпомъ, лишаями** — узя́тися стру́пом, лишая́ми, за́струпитися. — **П. пузырями** — спузі́ритися. — **П. корою** — зашка́ру́питися. — **П. слизью** — осли́знути. — **Покрытый слизью** —

ослізлий. — **П. сыпью** — вѣсипати, по-
пришити. — **П. складками** — побріжжити-
ся. — **П. накипью** — окипіти. — **Покры-**
вать крышу снопами — пошивати. —
П. огорожу терномъ — терніти. —
Покрыть жестью — оббляшити, побля-
хувати. — **Покрытый шишками, нары-**
вами — шишкуватий, болячкуватий;
2) побивати, побіти (в картах)

Покряхтѣть — покректати

Покувыркаться — поперекидатися, попере-
вертатися

Покуда, покудова — по́ки, до́ки, по́ки-що,
до ча́су

Покудахтать — покудкудакати

Покупать — покувати

Покумиться — покуматися

Покупать, купить — купувати, купляти, по-
купляти, купіти

Покупать — покупати, скупати

Покупечески — покупецьки

Покупечествовать — покупцювати

Покупка — 1) купування, купівля; 2) по́куп,
по́купка

Покупной — купований, куплений, покупний

Покупщикъ — купець, покупець, покупатель,
ця, покупач, ка

Покуралесить — поколобродити, попусту-
вати

Покурчавѣть — покурчявіти

Покусать, ся — покусати, погризти, ся

Покутить — погуляти, побенкетувати, по-
пійчити

Покухарить — покуховарити, покухарю-
вати

Покучно — купами, купками

Покушать — поїсти, попоїсти (або) випити,
пообідати, повечеряти

Покушаться, покуситься — ва́житися, поку-
сїтися, пова́битися, робити за́мах

Покушение — за́мах, поку́са

Пола (в одежі) — пола́, (здр.) — пі́лка, (згор-
нута) — при́піл, припо́ла, (мн.) —
при́поли, запо́ла, (мн.) — запо́лля, (в
столі) — крило́

Полабзиться — пола́сти(щи)тися

Полавировать — помудрувати, вихитрувати;
мудро пробратись

Полавливать — ловіти, полóвлювати

Полавочный — склеповий, крамнічий, по
крамніцях

Полагать, положить, ся — 1) кла́сти, по-
кла́сти, ся. — **Положить вмѣсто чего**
— підложити. — **П. основаніе** — оснува-
ти, заснувати, закла́сти, заложити,
закла́сти осно́ву. — **Положиться спать**
— поляга́ти спать, обікла́стися. —
Положить на ноты — завести у но́ти;
2) покладати, покла́сти; думати,
гада́ти, ма́ти на думці. — **Какъ вы**
полагаете? — як вам здається, як на
ва́шу думку, як ви гада́єте? — **Я по-**
лагаю, что надобно — мені здається,
що треба. — **Полагаю своею обязан-**
ностью — вважаю за обов'язок. — **По-**
лагаю выѣхать на той недѣль — думка
(або: думаю) виїхати на тім тижні.
— **Надо полагать, что...** — ма́буть, що...,

ма́буть так, що... треба думати,
що... — **Полагаю его за честнаго че-**
ловѣка — ма́ю його́ за чоловіка че́с-
ного, дивлю́ся на його́, як на чоло-
віка че́сного. — **Положимъ, что это**
и стоитъ — неха́й і так, що се й
кошту́є; 3) призна́чати, визна́чати,
призна́чити, визна́чити. — **Положи-**
ли ему большое жалованье — при-
зна́чили йому́ велику пла́ту; 4) по-
кладати́ся, здава́тися, спуска́тися,
склада́тися, ві́рити на ко́го, надію
кла́сти, впевня́тися на ко́го, покла́-
стися, зда́тися, спусті́тися, впев-
нитися

Поладить — 1) погоді́тися, поєдна́тися,
уладна́ти; 2) зробі́ти, пороби́ти

Полакировать — пола́чити, полощи́ти, на-
вести ла́ком

Полакомиться — поласува́ти, посмакува́ти

Поласкать — поголу́бити, попе́стити, по-
пе́стувати, поласка́вити, помилу-
вати

Поласкаться — пола́ститися, пола́щитися

Полати — піл, (а та дошка коло печі, що
на неї піл кладеться) — припо́лок. —
(В російських хатах піл робиться
здебільшого вгорі аж під стелею,
тим то нашому слову: піл відпові-
дає більше те, що в рос. мові:
Нары)

Полатный — пільний, (що зверху) — над-
пільний

Полаять — пога́вкати, побрехати

Полба, рос. Triticum spelta L. — по́лба, бо́ль-
ба, о́рки(і)ш, голо́мша

Полголоса — півголосом

Полгода, полугодa — півро́ку

Полдень — 1) південь, полудень. — **Въ пол-**
день — о півдня́, о півдні́, в півдні́,
о полудні́, в полудень; 2) південь,
низ. — (Вітер з півдня)

Полдневный — півдénний

Полдникъ — полудень, полуднік

Полдничанье — полуднування, полудання

Полдничать — полуднувати, полуднати, по-
луденькувати, (скінчити) — пропо-
луднувати, відполуднувати

Поле — 1) по́ле, (орне, невелике) — ні́ва,
ні́вка, (пооране) — рі́лля, (велике,
в десяти́н десять) — ла́н, (здр.) —
ла́но́к, (виоране на осінь) — па́р, (на
весну) — зя́б, зя́бля, (засіяне яро-
вим) — яри́на, (засіяне озимим) — ози-
мина́, (зоставлене під випас) — толо-
ка́, (зоставлене на спочивок і на
сіножать) — перелі́г, облі́г, (ніколи
не оране або дуже давно) — ці́лина́,
(призначене під випас коло села
або міста) — ви́гін, (на котрому
жнуть) — жні́во, (після жнив) — стер-
ня́, (засіяне хлібом) — па́шня, (вио-
ране ралом) — ра́ліця, (призначене
під коноплі) — підме́т, (що не пуска-
ють під толоку) — безтоло́щне, (над
річкою або долиною) — полі́г, полі́-
ги, (сумежне з лугом) — підлужжа́,
(в низинах) — па́ді, (сумежне з ха-

тою і обгорожене) — левáда, левáдка, (виоране весною), — новóрілля, (викорчоване) — корчівка, теребівля, (раз з'оране) — однóрілля, (оране за рік і заволочене) — наволо́к, наволо́ка, (висилене) — старопілля, (де була пшениця) — пшенічище, пшенішницько, (де було жито) — житнище, житницько, (де був мак) — маковіще, маковіць, (де був овес) — вівсянище, вівсище, вівсисько, (де було просо) — просянище, просіще, (де була гречка) — гречківка, (де був баштан) — баштаніще, баштанисько, (де був льон) — льнище. — Паровое поле — толока́, пар, паровина́. — Поле битвы — боіще, бойовище; 2) бе́ріг, край, по́ле (в книжці або в рукопису); 3) кріси (у бриля)

Полеводство — хліборóбство, рільництво

Полевой — польовий. — **Полевая горчица**, рос. *Sisymbrium officinale* L. — сухоре́брик, сухоре́бриця. — **П. персикъ**, рос. *Amigdalus nana* L. — бобчу́к, за́ячі орішки, черсакі, че́рсики, дівóча кров

Полевица, рос. *Agrastis* L. — метлю́г, мітлі́ця, тонко́ніг

Полежать — поле́жати, одпочіти

Полезность — корі́сність, пожі́точність, ужі́точність

Полезный, но — корі́сний, но, пожі́точний, спожі́точний, но, вжі́точний, (для здоров'я) — помі́чний, пользо́вятий. — **Полезнымъ быть кому** — в приго́ді ста́ти

Полей, рос. *Mentha Pulegium* L. — полі́й, блохі́вник

Полелѣять — попéстити

Полеми́ческий — по́лемічний

Полепетать — побелькотáти

Полетай — швидкий, прудкий (про чоловіка)

Полетать — полі́тати

Полётъ — льот, літ. — **Убить на полётъ** — уби́ти на літу́. — **Видно сокола по полёту** — ві́дно со́ву по льоту́, ві́дно па́на по халя́вах

Полетѣть — полеті́ти, полину́ти

Полечь — полягті́

Ползаніе — по́взання, ла́зіння, плазува́ння

Ползать — по́взати, ла́зити, плазува́ти, (рачки) — ра́чкува́ти, ра́чки ла́зити, (про собак) — ва́рува́ти

Ползень, ползокъ, ползунчикъ — підшко́ришник, *Certhua familiaris*

Ползкій — повз́кий, сповза́ючий

Ползкомъ — повзко́м, по́повзом, пла́зом, по́сувом, ра́чки

Ползти, ползть, поползть — лі́зти, повзті́, плазува́ти, пластува́тися, су́нутись, (рачки) — ра́чкува́ти

Ползунъ, ползунья — повзу́н, ха, ла́зі́й, ка, ла́зу́н, ла́зніо́к

Ползучій — 1) плазові́тий, сповза́ючий; 2) (про рослини) — виткі́й, тичні́й, (по землі) — сте́люх

Поливальникъ, поливальня — полива́льниця

Поливать, полить — полива́ти, полі́ти, пол-

ля́ти

Поливной — поливний

Полизать — полиза́ти, полі́зькати

Поликовать — пора́дити

Полиневать — пографі́ти, полініюва́ти

Полинять — полиня́ти, злиня́ти

Полипь, Polypus — полі́п, полі́п. — **Полипь прѣсноводный, Spongia fluviatilis** L. — водяна́ гу́бка, бо́дяга, надо́шник

Полировать — полі́турува́ти, ло́щити, гля́нцюва́ти

Политическій — полі́тичний

Полить, ся — полі́ти, злі́ти, полля́ти, са (сильно) — лину́ти, (про дощ) — сипну́ти, ушкварі́ти, (струмком) — по́дзюрі́ти

Полицейскій — поліце́йський, поліца́й

Полицемѣрить — похитрува́ти, полицемі́рити

Поличное — полі́шне, що на лице́, явне, до́відне, (що до крадіжки) — кра́дене. — **Найти поличное** — ві́трусити кра́дене

Поличный — до́відний. — **Поймать съ поличнымъ** — зло́вити на гаря́чому вчі́нку, на шко́ді

Полимеризація — полі́мериза́ція, ущільне́ння, згу́щення

Полка, полочка — 1) полі́ця, полі́чка, (для посуду кілька полиць) — мі́сник, судні́к, (для образів) — бо́жний, бо́жничо́к, бо́жниця, (в улику, в димарі) — сно́зи; 2) пані́вка, на́тра́вка

Полковникъ, ца — полко́вник, ця, (зб.) — полко́вництво

Полковни́ческий, полковни́чій — полко́вни́цький. — **П. чинъ** — полко́вництво

Полковой — полкові́й

Полкъ — полк

Полненькій — повне́нький, повня́вий

Полнехонькій, ко — повнісі́нький, ко

Полниться — по́внитися, сповня́тися

Полно — 1) по́вно, впо́вні, повнісе́нько, до кра́ю, (про сипке) — вще́рть, (про рідке) — по ві́нця; 2) го́ді, бу́де, до́сить, край

Полновластный — повновла́дний, велико́можний

Полноводіе — по́вінь, по́відь

Полновѣсный — по́вної ва́гі, ва́жкий

Полногласіе — повноголо́сність, повноголо́с

Полногрудый — повногру́дий, грудáстий

Полнокровіе — крові́стість, повнокро́вність

Полнокровный — крові́стий, повнокро́вний

Полнолицый — повнові́дий, щокáтий, мизáтий, повнолі́ций, (грубо) — ли́ка-тий

Полнолу́ніе — по́вня, підпо́вня

Полносочіе — со́чістість

Полность — по́вність, по́внява. — **Полностью** — сповна́

Полнота — 1) д. **Полность**; 2) сі́тість

Полночный — півні́чний

Полночь — півні́ч, глупа́ ніч. — **Въ полночь** — о півно́чі, у глупу́ ніч, в півні́ч

Полный — 1) по́вний, по́вен; 2) гладкі́й, повнобо́кий, тілі́стий; опáсистий, гру́бий, ба́рілкува́тий; 3) ря́сний,

опóлистий (про одѣжу)

Полнѣть, пополнѣть — 1) повнішати, ви-повнѣтися, сповнѣтися, поповнішати, виповнѣтися; 2) глѣдш(ч)ати, набирѣти тѣла, ситішати, грубшати, погладчати

Половникъ — 1) дорѣжка (вузький килим або полотно, що розстилається на підлозі); 2) щітка (замітати підлогу)

Половина, половинка — половіна, пів, половінка. — **На половину уменшити** — надполовинити, переполовинити, на половину зменшити. — **Онъ съ нимъ въ половинѣ** — він з ним наспіл, з половіни. — **Половина свѣта** — пів с(ь)віта

Половинность — половінчатість

Половинчатый — напівподілений, половінчатий

Половинщикъ — половіч, спільник з половіни. — (Ми половичі до того діла)

Половица — стѣлина, стеліця, мостіна, мостниця

Половодіе — пóвідь, повіддя, пáводь, полівода, розліва

Половой — 1) підлóговий, до підлóги; 2) половій. — **Половое стремленіе** (у корів) — полювання, полові пóхоти

Пологий — протяглий (про гору), полóгий, полóжистий

Пологъ, положекъ — пóлог, положок, завіса (над ліжком)

Пологрудый — розхрістаний

Положеніе — 1) покладання; 2) станóвище, стать, полóження. — **Все въ одномъ положеніи** — все в одній порі, в однім станóвищі. — **Общественное положеніе** — стать, громадське станóвище; 3) статút, устáва, засáди; 4) тѣза, твѣрдження

Положительный, но — стáлий, позитівний, рішучий. — **Положительно все, всѣхъ** — чісто все, всіх

Полозь, (здр.) полозокъ, (мн.) полозя — пóлоз, полозок, (мн.) — полози, полозкі, сáнка, санниця, копаниця, (зігнутий кінець полоза) — скорс, (частина деревини, що з неї роблять полоз) — скóрсено

Полозь, Воа — пóлоз, удав

Полокать — похлеб(п)тати

Полокъ — 1) поліці (в лазнях); 2) стіл або лáвка (в крамницях, де кладуть рибу або м'ясо)

Полольникъ — сáпа, сáпка

Поломать, ся — поламáти, потрошити, ся

Полоса, полоска — смуга, смужка, пáсмуга, пáсмужка, стягá, стяжка, стяжечка, пруг, пружок, басамán, (впоперек) — пересмуга, (від чосу) — перечіс, (заліза) — штаба, шпуга, скаба, (на колесо) — шина, (землі) — смуга, стягá, (жнивна) — пóстать, (між нивами) — обміжок, (між десятинами) — грівина, гривиця, (лісу узенька, що вигналась у поле) — перелісок

Полосатый — смугнастий, посмугований, мерезаний, мерезчатий, стовпáтий,

стрічáтий, перістий,

Полосать, полоснуть — різати, різонúти
Полосить — смугувáти, басамánити, робити смуги, штаби (заліза)

Полосканіе — полоскáння

Полоскательный — полоскáльний

Полоскательница — полоскáльниця

Полоскать, ся — полоскáти, ся, пліюскатися

Полосной — штабовій (про метáлі)

Полосовой — штабóвій (про залізо)

Полость — яма, порóжнява, порожніна

Полотенце — рушнік, ручнік, утирало, утірач

Полотнище — полóтнище, полотніна, пілка

Полотно — полотнó, (здр.) — полотѣнце, полотѣнечко

Полотняный — полотнѣний, полотѣльний

Полотокъ, пóлотъ — півть

Полоть, выполоть — полóти, ви́полоти, (сапкою) — сапáти, шарувáти, (знову або багато) — пересáпувати, пересапáти, (кукурузу) — ви́прашувати

Полотье — поління, полоття

Полоуміе — навіснѣча, шалѣнство, божевілля, придуркуватість

Полоумный — недоумкуватий, недоумок, пришелѣпуватий, прибитий на ц(ь)вітú, придуркуватий, безклѣпкий

Полошить, всполошить, ся — полóхати, сполóхати, ся

Полошливый — полохлівий, ляклівий, жахлівий

Полощить — ви́лощити

Полпиво — пйво молодѣ

Полпята — півп'ята (4½)

Полсема — півсьома (6½)

Полстевой — повстьóвий, повстяний

Полстить — валіти, збивáти повсть

Полсть, полстка — повсть, повстіна

Полтина — копá (½ рубля, 50 копійок)

Полтинникъ — коповік, коповичок (монета в 50 к.),

Полтора — півтора (1½)

Полтораста — півторáста (150)

Полуаршинный — піваршинний

Полубайка — тонка бáйка

Полубаринъ — панок, підпанок, полупанок

Полубархатъ — півоксаміт

Полубатистъ — півбатіст

Полубогиня — півбогіня

Полубогъ — півбог

Полубочонокъ — півбарілко

Полубочка — полубочка, переріз, ширітвас

Полубумажный — півбавовняний

Полубутылка — півпляшок, пів пляшки

Полуведёрный — піввідѣрний, піввідрóвий

Полуведро — піввідра

Полуверстный — півверстовий. — **Въ полуверстномъ разстояніи** — на пів верстві

Полугаръ — недóгар

Полугнилой — напівгнилий

Полугодіе — піврічча, піврік

Полугодиный, полуговой — піврічний, півгодовий

Полугодовалый — піврічний

Полугодокъ — піврічнѣк

Полударомъ — півдárма

Полуда — полуда, побіл
 Полуденный — південний, півднівий, півднівий
 Полуденный — південний (що буває опівдня, дує з півдня або лежить на південь)
 Полудикій — напівдікий
 Полудить — полудити, вілудити, побіліти
 Полудольный — півчастинний, півчастковий
 Полудоля — половина частки, півчастка
 Полужестоккрылый — півтвердокрилий
 Полуимперіаль — червó(і)нець, червінчик, червоний, золотий (золота російська монета в п'ять рублів, в останні часи по примусовому курсу 7 р. 50 к.)
 Полукафтанъ — каптанок, юпка, катанка
 Полуквадратець — півквадратик
 Полукопка — полукіпок
 Полукруглый — півкрівлий
 Полукругъ, полукружіє — півкрів, півкрівжало, півколо. — Въ полукругъ — опівкола
 Полуживой — ледве живий, придохлий, напівживий
 Полулистъ — піваркуш
 Полумертвый — напівмертвий, ледве живий
 Полумотокъ — півміток
 Полумракъ — півтемність
 Полулуніє, полумісяць — друга кватіря місяця
 Полумісячний — півмісяч(ш)ний
 Полунагой — півнагий, півголий
 Полуночникъ, ца — 1) полуношник, ця; 2) д. Козодой
 Полуночный — північний (що буває опівночі або на півночі)
 Полунощный — північний
 Полуоборотъ — півповорота
 Полуодѣтый — напіводягнений, не зовсім одягнений
 Полуостровъ — пів острів
 Полуоткрыть — відхилити (двері), напіввідкрити
 Полуоткрытый — напіввідкритий, напіввідчинений; напівростулений, напіввідслонений
 Полуофициальный — пів'урядовий, пів'офіційальний
 Полуперчатка — пальчатка
 Полуполтинникъ — півкопи, четвертак (срібна рос. монета = 25 к.)
 Полупрозрачный — напівпрозорий
 Полупроцентный — піввідсотковий
 Полупроцентъ — піввідсоток
 Полупудовый — півпудовий
 Полупудовикъ — півпудовик
 Полупуховый — напів з пухом, напівпуховий
 Полупомѣшанный — кривчений, придуркуватий
 Полупьяный — підпийлий, напівп'яний
 Полусапожки — полуботки, (один) — полуботок
 Полусвѣтъ — полус(ь)віт, півс(ь)віт
 Полуснопъ — півсніпка
 Полусонный — заспаний, півсонний
 Полусотня — півсотні, півсотка; півсотня

Полустишіє — піввірша
 Полустонъ — півстогін
 Полусукно — драп, напівсукно, півсукно
 Полусуконный — драповий, напівсуконний
 Полусуточный — що пів доби трі(и)ває, півсутковий, півдобовий
 Полусфера — півсфера
 Полутонный — півтоновий, півтонний
 Полутонъ — півтон
 Полуторный — півторачний, півторак
 Полутьма — сутемрява, приимерок
 Полутрауръ — півжалоба, півжалобність
 Полутьнь — сутінь, сутінок
 Полуученый — півучений, недовчений
 Полуформа — півформа
 Полуфунтовикъ — півфунтя
 Полуфунтовой — півфунтовий
 Получасовой — півгодинний
 Получатель, ница — відбирач, ка, одержувач, ка
 Получать, получить — приймати, од(від)бирати, одержувати, прийняти, оді(віді)бирати, одержати. — П. неудачу, отказъ — облизня піймати, (в сватанні) — гарбуза з'їсти. — П. выговоръ — дістати нагану. — П. наказание — відбути кару. — П. насморкъ — захопити нежить. — П. наследство — одібрати спадок, дістати спадщину
 Получение — од(від)бирання, одержування, одержання, приймання
 Получулокъ — півпанчішка
 Полушагъ — півкрів, півступінь
 Полушаріє — півкуля
 Полушелковый — півшовковий
 Полушерстяной — піввовняний, півшерстяний
 Полуштабъ — гембель (на жолобці)
 Полуштофъ — півкварті, півквартівка
 Полушубокъ — кожушанка, кожушок
 Полфунта — півфунта
 Полущить — полускати, полузати
 Полчаса — півгодини
 Поль — 1) поміст, підлога (дощаний), діл, долівка (глиняний або цегельний). — На полу — на помості, на підлозі, на долівці, долі. — Паркетный поль — тафльована підлога; 2) пол, рід; 3) пів, половина, половія. — Въ полы, на полы — наполовину, пополам, напів. — Изъ полу — з половини, наспіл, д. Половина
 Польша — підбрехач
 Польша — підбрé(і)хувати
 Полный — відкритий, порожній, дудчастий. — П. грудь — відкрита, розхрістана. — Полое мѣсто — порожнє місце
 Полямя. — Изъ огня да въ полямя — з дощу та під рінву
 Полярный — полин(ь)овий, полиньковий. — Полярная водка — полинівка, полиняк
 Полярный, рос. *Artemisia absinthium* L. — полинь, полин. — Дикая, луговая, мелкая, полинь, *A. austriaca* Jacq — біле віничча, білі вінички, нехворощ біла, полинець, віничча полинькове. — Прутяная, каменная, степная, глухая полинь, *A. campe-*

stris L. — вінички, нѣхворощ, чорна нѣхворощ

Полынья — 1) ўзмінъ (де бистра течія), тепліна, теплічина, продуховина (де тепла течія), прóлив, прóлиз, пронізіна, прогальовина, (на болоті) — óпарь, прогній, вікнина; 2) полонка, ополонка

Полысѣть — полісити

Польза — корість, ужиток, вжиток, пожива, пожиток, зиск, вигóда. — **Въ пользу** — на корість, в корість, на пожиток

Пользование — 1) корістування, поживання, пожиткування, ужиткування, уживання, ужиток; 2) гоїння, лікування

Пользоваться, воспользоваться — живітисся, корістуватисся, поживати, уживати, вживати, заживати, пожиткувати, поживітисся, покорістуватисся, скорістуватисся. — **Пользоваться жизнью** — уживати с(ь)віта. — **П. несчастіємъ другого** — ліхом торгувати, корістуватисся з лиха чийогось

Пользовать, ся, воспользоовать, ся — лічити, гоїти, ся, лікувати

Полька — 1) пóлька, ляхівка, ляшка, (дівчина) — ляхівна; 2) пóлька (та́нець)

Польскій — пóльський, ляський, ляхівський, лядський, ляцький

Польсѣтитъ — полестіти, підлестіти

Польститься — поласитисся, повабитисся

Польша — Пóльща, лядщина, лядчина

Полѣзть — полізти

Полѣниваться — лінуватисся

Полѣниться — полінуватисся

Полѣница — стос дров

Полѣно, полѣнце — поліно, (здр.) — полінце, поб. поліня́ка, рубанець, (товсте і коротке) — оцупок, оцупалок, (коротке) — швірка, (на скалки) — скалнік

Полѣпить, ся — поліпити, ся

Полѣска, рос. Mercurialis perensis L. — прóліска, бажана трава

Полѣсовщикъ — д. Лѣсникъ

Полѣчить, ся — полічити, погоїти, ся

Полюбезничать — поженхатисся, мило поговорити, примілитися, полицятися

Полюбить, ся — полюбити, ся, злюбити, покохати, ся; закохатися, укохати, ся, вподобати, ся, сподобати, ся, подобатися, прийти до вподоби, в око впасти

Полюбоваться — полюбувати, ся, помилуватися

Полюбовный, но — добровільний, но, згідний, но, самохіть, самохіттю

Полюбопытствовать — поцікавитися, розцікавитися

Полюдьє — поліуддя, льнування (збирання льону)

Полюлюкать — поколихати і т. д., д. Люлюкать

Полюдски — по-людськи, по людському

Полюсь — поліус, бігун

Полюсный — бігунівий

Полягаться — побрикатися, похвицати і т.

д., д. Лягаться

Полягушечьи — пожаб'ячи, пожаб'ячому

Полякъ — поляк, лях, (здр.) — ляшóк, (поб.) — ляшóга, (мн.) — ляхі́, ляшеньки, (зб.) — ляхва́

Поляна, полянка — поля́на, га́лява, га́лявина, прога́лина, майдáн, (кругла) — га́ло, кругля́к

Полянина — д. Княженика

Полярность (фіз.) — полярність

Полярный — полярний, підбігунівий

Помавать, помануть — 1) кивати, моргати, кивну́ти, моргну́ти; 2) ма́яти, по-ма́яти

Помада — пома́да

Помадить — пома́дити, пома́дувати

Помадный — пома́довий

Помазаніє — пома́зання, нама́щення

Помазанникъ — пома́заник, пома́занець

Помазать — пома́зати, пома́стити, нама́стити і т. д., д. **Мазать**

Помазокъ — віхоть, віхтик, квачик, мазі́лка, мазі́ло

Помакивать, помакнуть — вмоча́ти, вмочи́ти

Помалевать — помалюва́ти

Помаленьку, помалёхоньку — помалё́ньку, помалё́сеньку, потро́шки, повóлі, ма́ло-по ма́лу і д. **Исподволь і Мало по малу**

Помалчивать — мовча́ти, помóвчувати. — **Онъ больше помалчиваетъ** — він усé біль-ше мовчи́ть

Помалѣть — помёншати

Поманка — 1) примáнювання, прина́жування; 2) примáнка, прина́да

Поманериться — помані́ритися, помані́житися

Помарать, ся — покаля́ти, вкаля́ти, ся, за-ма́стити, спля́мити

Помарка — пля́ма, пля́мина, пля́мка

Помарывать, помарать — 1) вичёркувати, зачёркувати, перечёркувати, вичеркну́ти, за(пере)черкну́ти, повичёркувати; 2) каля́ти, покаля́ти, попля́мити

Помасливать, помаслить — ма́стити, по-ма́стити і д. **Маслить**

Поматерѣть — підрости́, вірости; подуж-чати, помі́цнішати і т. д.; д. **Матерѣть**

Помахивать — пома́хувати, повіва́ти і д. **Махать**

Помачивать — змóчувати, примóчувати

Помашивать, помостить, ся — мості́ти, сте-лі́ти, помості́ти, ся і т. д.; д. **Мо-стить**

Помедвѣжьи — по ведме́жому, поведме́-дячи

Помедлить, помѣшкать — побарі́тисся, по-га́ятися; д. **Повременить і Погодить**

Помелище — помелі́ще, де́ржало (по-мела)

Помело — помелó

Помелькать — поміга́ти і т. д., д. **Мелькать**

Помѣлѣть — помільшати

Поменьше — трóхи ме́нше

Померанецъ, рос. Citrus aurantium — поме-ра́нча, померáнець

Померанцевый — померанчѣвий
Померещиться — приміятися, приверзтись, вздрітись і д. **Мерещиться**
Померзать, помёрзнуть — мёрзнути, помёрзнути, (багато або всі) — повимерзати
Помёрзлый — помёрзлий
Померкать, помёркнуть — мёрхнути, тьміти, померхнути, потьміти, потьмаритися
Помертвѣлий — помертвѣлий
Помертвѣть — помертвіти, омертвіти, замёрти
Пометать — покидати, пошвиргати, д. **Побросать**
Пометаться — 1) покидатися, кінутися; 2) пометушитися
Помѣть — 1) кал, послід, гівно, лайно, лайня(а)к, (козячий, овечий, заячий) — бібки, (кінський) — кінські кружалкі, (коров'ячий) — корів'як, корівняк, (сухий товарячий) — кізяк, (птичий) — послід, (курячий) — курячкі, (миша-чий) — миша́к, (гусениць на капусті) — попільни́ця; 2) плід, поно́с
Помечтать — помарити, помріяти, д. **Мечтать**
Помигать — поблімати і д. **Мигать**
Помиловать — поголубити і д. **Миловать**
Помиловать — помилувати, змилуватися. — **Помилуй Богъ** — боронь Бо́же, крий Бо́же, хай Бог боронить, мілує!
Помилование — помилування, дарування вини ко́му, ла́ска
Помилосердовать — змилосердитися, змилуватися
Помимо — 1) д. **Мимо**; 2) без мене, окрім, опрі́ч мене
Поминальный — помина́льний. — **П. книжка** — гра́м(а)отка, пом'я́ник, пом'я́ничок, субі́тник
Поминание — по́минки, поминання, заду́шна служба; д. **Поминки**
Поминать, помянуть — 1) зга́дувати, зга́дати, пам'ятати, пом'яну́ти. — **Не тѣмъ будь помянуть** — хай Бог простить; 2) поминати, пом'яну́ти
Поминать, помять — мня́ти, помня́ти, стопта́ти, ві́топтати
Поминки — по́минки, по́мини, заду́шна служба
Поминутно — що хви́лини, раз-у-ра́з
Поминѣ — 1) спо́мин, зга́дка. — **И въ помину (и въ поминѣ) не было** — і не зга́дували. — **Лѣгокъ на поминѣ** — про вов́ка помов́ка, а вовк у кошарі. — **И въ поминѣ нѣтъ** — і сліду́ немає; 2) по́мин і д. **Поминки**
Помирать, помереть — помирати, померти, ко́нати, ско́нати
Помирволить — потура́ти
Помирить, ся — помири́ти, ся, змири́ти, погоди́ти, поєднати, ся
Помнить, вспомнить — пам'ятати, спам'ятати, зга́дати. — **Помнится, помнилось** — пам'ята́ється, зга́дується, в пам'ятку. — **Не помнится** — не пам'ята́ю. — **Дать себя помнить** — в тямкі да́тись,

в тямку да́тись. — **Дать помнить** — пам'ятко́вого да́ти
Помниться — зда́тись
Помногу — ба́гато, поба́гато
Пмножать, помножить, ся — помножа́ти, помно́жити
Пмножение — помно́ження, розмно́ження
Помогать, помочь — помага́ти, до(за, під)-помага́ти, пособля́ти, помогти́, до(за, під)помогти́, пособи́ти, рятува́ти, зара́дити. — **Помочь себѣ** — зара́дитися
Помои — помі́ї, ви́полоски
Помойникъ, ца — помійни́ця
Помойный — помійни́й
Помокать, помокнуть — мо́кнути, вимока́ти, помо́кнути, ви́мокнути
Помоклый — намо́клий
Помолачивать — помоло́чувати
Помолвка — 1) змо́вини, зару́чини; 2) змо́ва, умо́ва, умо́вка, уго́да
Помолвливать, помолвить — 1) заруча́ти, заручи́ти, рушники подава́ти. — **Помолвленный** — засва́таний, зару́чений; 2) змовля́тися, умовля́тися, єдна́тися, змови́тися, умо́витися, поєдна́тися, погоди́тися
Помолить, ся — помолі́ти, ся
Помолодецки — по молодечо́му, по молодце́ькому
Помолодечествовать — помолодцюва́ти
Помолодѣть, помолодиться — помолоди́ти, відмоло́дити, помолоди́шати, помоло́дш(ч)ати
Помолодить — підмоло́дити
Помолодѣлый — відмоло́джений, помолоді́лий
Помоложавѣть — примоло́дити, відмоло́дити, відмоло́дніти
Помолотить — помолоти́ти, змолоти́ти, обмолоти́ти, перемолоти́ти
Помолоть — помоло́ти, змоло́ти
Помолчать — помовча́ти
Помоль — 1) меління, ме́лення, помі́л; 2) млі́во, ме́лево. — **Плата за помоль** — помольне, ві́мел, про́мел, (частиною зерна) — ро́змір, мі́рчу́к
Помонастырски — по монастирсько́му
Помонашески — почерне́чи, по черне́чому
Поморгать — поморгати́
Поморецъ — поморяни́н, поморе́ць
Поморить — 1) повиво́дити, поперево́дити, повигу́блювати; 2) проморі́ти
Поморіе — помор'я́, примор'я́
Поморозить — поморозити
Пморосить — помря́чити, поми́гчити, поімжі́ти, приросі́ти
Пморскій — поморськи́й, приморськи́й
Пморщить, ся — поморщи́ти, зморщи́ти, ся, побри́житися, (про садовину) — по́морхнути
Помостить, ся — помості́ти, ся, (дошками) — ві́стелити, постелі́ти, (камінем) — ви́буркувати
Помость — помі́ст, помо́стка
Помотать — покива́ти, помота́ти
Помотаться — повешта́тися, потиня́тися, поблукати́
Помохнатѣть — поволоха́тити

Помочить, ся — 1) помочіти, ся, помокнути; 2) посцяти, висцятися, пописяти

Помощникъ, ца — помішник, ця, помагач, ка, підпомошник, ця, підручник, (у пастиуха) — підпасач, підпасич, (у титаря) — підтитарій, підтитарний, (у судді) — підсудок, (у дяка) — піддячий, (у весільного старости) — підстароста, (у друга) — піддружий, піддружба

Помошеничатъ — пошахрувати

Помощный — помічний

Помощь — поміч, допомога, запомога, підпомога, підмога, порятуння, поря(а)тунок, ря(а)тунок, рада, порада, (роботою з ласки до кого або за частування) — толока, (військова) — потуги, підсілок, (робочою худобою) — сугряга. — **Богъ въ помощь** — Боже, поможи! Помагай-бі! Боже, помагай

Помпа — смок, водотяг, помпа

Помповый — помповий

Помрачатъ, помрачить, ся — туманити, ся, охмарювати, ся, хмуритися, туманити, затуманити, ся, потьмарити, ся, похмарити; заморочити, ся і д. **Омрачатъ, ся**

Помрачение — затуманення, потьмарення, мана, напуст, морока

Помудритъ — помудрувати, похитрувати

Помрачить — похмурити, похмарити, потуманити, охмаритися

Помуравить — поливити, політи, навести поливу

Помурчатъ — погарчати, погаркати

Помуслить, помусолить, ся — послінити, поялозити, помурзати, ся

Помутить, ся — замути́ти, скаламутити, сколотити, збадамутити, ся

Помутні́іе — змутні́ння

Помучить, ся — помучити, помордувати, покатувати, ся

Помчатъ, ся — помчати, ся, майнути, махнути

Помызгать — 1) пошвандяти, пошмигляти, пошновигати, пошшвандяти; 2) подрати, пошарпати

Помыкать — попихати, коверзувати, собкати. — **Помыкаемый** — попихач

Помыкать — 1) почесати (льон, коноплю); 2) побідувати

Помылить — помилити

Помылки — д. **Обмывки**

Помысль, помысль — помисел, думка, гадка, мисль

Помыслить — помислити, подумати, погадати, поміркувати, розважити

Помыть — поміти, (білизну) — попра́ти, ви́прати

Помышление — д. **Помысль**

Помѣлить — побілити, намазати, натерти крейдою

Помѣнять, ся — поміня́ти, заміня́ти, проміня́ти, ся. — **Помѣняемся!** — давайте мінька́, на міньки!

Помѣри(я)ть, ся — поміряти, ся

Помѣсить — помісити

Помѣстительный, но — місткий, просторий, влізний, но, (про клунок то-що) — паковний

Помѣсный — мішаний

Помѣстительность — просторість, місткість

Помѣстно — місцями, де-де і д. **Мѣстами**

Помѣстный — місцевий, краєвий, країнний, д. **Мѣстный**

Помѣстье — помістя, маєтність

Помѣсь — заміс

Помѣсь — 1) мішання, мішаниця, мішанина; 2) мішанець, сурж(о)ик, (собак різної породи) — покруч, переводня, (від осла і кобили) — ослюк, віслюк

Помѣсячный, но — помісячний, но, щомісячний, що місяця. — **П. плата** — місячина

Помѣта — 1) д. **Замѣтка і Знакъ**; 2) помітка (на паперах), замітка

Помѣтитъ, ся — 1) позначити і т. д., д. **Мѣтитъ**; 2) націлити, ся

Помѣтка — знак, значок, помітка

Помѣха — завада, перешкода, притічина, перепона, припинка. — **Ему все помѣха** — йому й мұха на заваді. — **Помѣхой бытъ, стать** — перешкожати, заважати, на перешкоді, на заваді бути, ста́ти

Помѣчатъ, помѣтитъ, ся — помічати, помітити, ся

Помѣшанный — божевільний, непевний, причинний, навісний, кручений, психічно-хворий, душевно-слабий

Помѣшательство — 1) д. **Помѣха**; 2) божевілля, божевільність, навіженство

Помѣшатъ — 1) перешкодити, перебити, на перешкоді ста́ти, на заваді ста́ти; 2) помішати, перемішати. — **П. дрова въ пѣчке** — перегорнути в печі

Помѣшаться — збожеволіти, стерятися, обезглуздіти, ошаліти, здуріти, з глузду зсунутись, знавіснити

Помѣшатъ, помѣститъ, ся — містити, ся, у(в)міщати, (в)уміщувати, помістити, вмістити, ся

Помѣщение — 1) у(в)міщення, місце; 2) житло, оселя, помешкання, селітьба, господа

Помѣщикъ, ца — поміщик, ця, дідич, дідичка

Помѣщичій — поміщицький, панський, скарбовий

Помяникъ — д. **Поминальный**

Помять — пом'яти, помня́ти, помняшкурити, покуйовдити (напр., постіль), потолочити (хліб, траву)

Помякуть — понявкати, понявчати

Понаблевать — понабльовувати, понарігувати

Понаболтать, ся — 1) понабобтувати, понаміщувати, понаколочувати; 2) понабріхувати, наверзти

Понабрать — понабирати

Понабродиться — попотинятися, нати́нятися, поповештатися, поволочитися, наволочитися, попошва́(е)ндяти

Понабросать — понакидати, нашпурляти, понава́лювати

Понабрызгать — понабри́зувати, поналя́пувати

Понабѣлѣть, ся — набіліти, ся
Понавезти — понавозити
Понавести — понаводити
Понависнуть — звиснути, нависнути, позвисати, понависати
Понаворовать — понакрадати
Понавострити — підгострити, нагострити
Понаврать — набрехати, понабріхувати
Понавыкать, понавыкнуть — понавикати, позвикати, попривчатися, попризвичаюватися, звикнути, привчитися, призвичаїтися
Понавѣдываться, понавѣдаться — одвідувати, навідуватися, довідуватися, одвідати, навідати, ся
Понавѣрити — понавіряти, розвірити
Понавѣсити — понавішувати, порозвішувати
Понавѣстити — поодвідувати, понавідуватися
Понавѣшать — понавішувати
Понавязать, понавязнуть — понав'язати, поначіпляти
Понагатить — понагачувати
Понаглядѣться — наглядітися, надивітися
Понагнать — понаганяти, назганяти, поназгонювати, понагонити
Понагнуть, ся — понагинати, понахилятися, ся
Понаговорить — понаговорювати, понаказувати
Понагородить — понагорожувати
Понагорѣть — нагоріти
Понаготовить — понаготівлювати, понастачати, (страви) — понаварювати, понапікати, (одежі) — понасправляти
Понаграбить — нагарбати, понаграбовувати
Понагромоздить — 1) понавертати, понакидати; 2) понабудовувати
Понагрызть — понагризати
Понагрѣть — понагрівати, понатоплювати, понапалювати
Понадавать — понадавати, поназдавати
Понадарить — понадаровувати, поназдоровувати
Понадвигать, понадвинуть — посувати, насувати, підсувати, посунути
Понадвязать — надплести і д. **Надвязать**
Понадгрызть — надгризти, понадгризати
Понаддрать, ся — надідрати, наддерти, ся, понаддирати, ся
Понадѣргать — понасмикати, повисмікувати, понадсмикати, надскубті
Понаджечь — надпаліти
Понадобиться — знадобитися, здатися, придатися, стати у пригоді, пригодітися. — **Мнѣ** понадобились деньги — мені треба грошей. — **Если** понадобится — коли треба буде. — **Мнѣ** понадобится — мені треба буде
Понадоить — надоїти, нацяпати
Понадоѣсть — набриднути
Понадписать — понадписувати
Понадрѣзать — понадрізувати
Понадстроить — надбудувати
Понадувать — 1) понадимати; 2) понамітати; 3) пообманювати і т. д., д. **Надувать**
Понадѣлать — понаробляти, повиробляти

і д. **Надѣлать**

Понадѣлѣть — понаділяти, пообділяти
Понадѣть — повдягати, поодягати і т. д., д. **Надѣвать**
Понадѣяться — покладатися, покладати надію і т. д., д. **Надѣяться**
Понажарить — понапікати
Понажевать — понажовувати, нажвакати
Понажечь — понапалювати, повипалювати
Поназвать, ся — понакликати, наскликати, понапрошувати, понапрошуватися, понабиватися
Поназначать — 1) повизначати; 2) понастановляти, попризначати
Понаиграться — награтися, нажартуватися
Понакласть — понакладати
Понаклеить — понаклéювати, поналіплювати
Понаклонить, ся — понадхилати, надхилити, посхилати, ся, похилити, ся, схилитися, понахилати
Понаковать — понаковувати
Понаковырять — надколупати, надколупнути, вколупати, вколупнути
Понакопать — понакопувати
Понакопиться — назбирати, ся
Понакормить — понагодовувати, понакормлювати
Понакосить — понакосювати
Понакрасить — понакрáшу(сю)вати
Понакроить — понакрáювати
Понакренишь, ся — нахилити, схилити, надати, ся (про судна)
Понакрошить — понакрішувати
Понакрутить — понакрúчувати
Понакупить — понакуповувати, понакупляти, понакуплювати
Понакурить — понакурювати
Поналадить — понала́гожувати, понала́жувати, понаправляти
Поналгать — набрехати, понабріхувати
Поналетѣть — поналітати
Поналѣть — поналивати, понасіпати
Поналовить — поналовлювати
Поналожить — понакладати
Поналѣзть — понала́зити
Поналѣпить — поналіплювати
Понамазать — понама́зувати, понама́щувати
Пономарѣвъ — паламаревий
Пономарскій — паламарський
Пономарь, пономариха — паламарь, паламарка, паламаріха
Понаметать — понакидати, поскидати
Понамокнуть — намо́кнути, набря́кнути
Понамолоть — понаме́лювати
Понамолотить — понамо́лочувати
Понамостити — понамо́щувати, понасти́лати
Понамотать — понамо́тувати
Понамѣнять — понамі́нювати
Понамѣшать — понамі́шувати, понамі́сювати
Понамякнуть — нам(н)я́кнути, розм(н)я́кнути
Понанести — понанóсити, познóсити
Понанизать — понані́зувати, повині́зувати
Понанять — понайма́ти

Понаюхаться — наюхатися, напахатися
Понапечатать — понадруківувати
Понапечь — понапикати
Понапилить — понапильювати
Понаписать — понаписувати
Понапиться — понапиватися
Понапихать — понапихати
Понапичкать — понапихати
Понаплесть — понаплітати
Понаплодить, ся — понаплівувати, понаро-
жувати, ся
Понапоить — понапоювати
Понаползти — поналазити
Понаполнить — посповняти, повиповняти
Понапрасну — дарма, дурно, даремне, на-
даремне, задаром
Понапросить — понапрошувати, понакли-
кати
Понапроситься — понапрохуватися, пона-
биватися
Понапрясть — понапрядати
Понапрятать — понаховувати
Понапутать — понаплітувати
Понапылить — понапорошувати, понакурю-
вати
Понаработать — понаробляти
Понарвать — понаривати, (грибів) — назиби-
рати, (льону, коноплі) — набрати,
(маленьких гілочок) — начухрати
Понарисовать — понамальовувати
Понародить, ся — понарожувати, понаплі-
жувати, ся, поросплівувати, ся
Понаронять — порозгублювати
Понарубить — понарубувати
Понарыть — понаривати, понакопувати
Понарѣзать — понарізувати, понакраювати
Понарядить — повбирати, повиряжати, по-
вистроювати
Понасадить — понасажувати
Понасказать — понаказувати
Понаскоблить — понашкравувати, понаскрі-
бати, понаскромажувати, понаті-
сувати
Понаскресть — понаскрібати, понашкраву-
вати
Понаслать — понасилати
Понаслушаться — наслухатися
Понасмотреться — надивитися, набачитися,
поназдивлятися
Понасмѣшить — попос(ь)мішити
Понасолить — понасолювати
Понасорить — понатрушувати, понас(ь)мі-
чувати
Понасрывать — назривати
Понаставить — понаставляти
Понастоять — понастояти
Понастричь — понастригати
Понастрогать — понастругувати
Понастроить — понабудувати
Понастрѣляютъ — понастрілювати, понаби-
вати
Понастряпать — понаготовляти, понаварю-
вати, понапикати
Понастыть — нахолонати
Понасунуть — понасувати
Понаслушаться — понапиватися, намокта-
тися, нахлющитися
Понасушить — понасушувати

Понасчитать — поналічувати, понарахо-
вувати, поначислювати
Понасыпать — понасипати
Понасытить — понагодовувати
Понасытиться — понаїдатися, насититися
Понасѣсть — понасідати
Понасѣять — понасівати
Понатаскать — понаносити, настягати, по-
зволікати
Понатапливать — понатоплювати, понапа-
лювати
Понатаять — понатоплюватися, натанути
Понатеребить — понаривати, понасмикати,
(льону, коноплі) — понабирати, (пір'я,
волосся) — понадирати, понаскубати
Понатереть, ся — понатирати, понамілью-
вати
Понатесать, понатѣсывать — понатісувати
Понатечь — натікати
Понатискать — понапихати, понапаківу-
вати, понатовкмачувати
Понаткать — наткати
Понатопить — понапальювати
Понаточить — пона(ви)гострювати
Понатужиться — посилкуватися, напружити
сіли, натягтися, налягти, напо-
важитися
Понатузить — надавати стусанів
Понатыкать — понатикати, настромляти,
понастромлювати
Понатянуть — понатягати, понапинати
Понатѣшиться — натішитися до сходу
Понаучиться — навчити, вивчити, ся
Понахватать — нахапати, понахоплювати
Понахлебаться — насьорбатися, нахлепта-
тися, надудлитися
Понаходить — понаходити, познаходити, по-
нашукувати
Понаходиться — попоходити, попотупати,
пополазити
Понаѣдить — понаціжувати, понаточу-
вати
Понаѣпить — націпляти, поначіплювати,
попричє(і)плювати
Поначальнически — поначальницьки, як
начальство, по начальницькому
Поначальствовать — поначальникувати,
постаршинувати, поверховодити
Поначать — позачинати, попочинати, по-
роспочинати
Поначесть — налічити, начіслити, нара-
хувати
Поначинить — поначиняти, понабивати,
понапихати
Понашататься — попотинятися, попошван-
дяти, поповештатися
Понашелушить — поналукувати, налу-
кати, поналузати
Понашивать — носити (інколи)
Понашить — понашивати, (одежі) — на-
справляти
Понашпилить — попришпильювати, попри-
колювати
Понащепать — понаколювати, наскіпати
Понащупать — поналапувати, понамацу-
вати
Понаѣздить — виїздити, об'їздити (по
трохи)

Понаѣсться — понаїдѣтися
Понедѣльникъ — понедѣлок, понедѣлочок. —
Чистый понедѣльникъ — жїлавий,
 жїльний понедѣлок, жильник
Понедѣльничанье — понедѣлкування
Понедѣльничать — понедѣлкувати
Понедѣльничный — понедѣлковий
Понедѣльный, но — потижнєвий, тижньовий,
 що-тїжня, по-тїжню, через тїж-
 день
Понедѣльщик, ца — тижнєвий, а, тижньо-
 вий, ва
Понемногу — потрѣхи, потрѣшки, помало,
 помаленьку, поволі
Понепріятельски — по ворожому, як ворог
Понести — 1) понести; 2) вчинити, зробити,
 сповнити, виконати; 3) стѣрпїти,
 вїтерпїти, перетѣрпїти. — **Понести**
наказаніе — одбѣти кару
Пони — мѣчик, куцѣк, куцѣн
Понижать, понизить, ся — знїжувати, знї-
 зити, понижа́ти, поні́зити, ся, обні́-
 зити, осѣжувати, осадїти, (голос) —
 спуска́ти, спустити, (ціну) — збива́-
 ти, збавля́ти, збі́ти, зба́вити, (мо-
 рально) — принижа́ти, прині́зити,
 (про воду, опух) — опада́ти, спада́ти
Пониже — трѣхи нїжче, трѣхи нїжчий
Понижение — 1) понїження, знїжування;
 2) упа́д, упа́док, (води, опуху) —
 спадання
Понизать — пониза́ти, понані́зувати
Понизовый — низовий
Поникать, поникнуть — нїкнути, хилїтисѣ,
 похилѣтисѣ, понїкнути, похилїтисѣ,
 пону́рити го́лову, пону́ритисѣ, по-
 хнїю́питисѣ
Пониклый — понїклий, похїлений, пону́рий
Пониманіе — розуміння, (взаємне) — поро-
 зуміння
Понимать, понять, ся — 1) розумі́ти, тѣмити,
 зрозумі́ти, розібрати, у(в)тѣмити,
 взяти в тѣмкї, у(в)торѣпати, рос-
 торѣпати, (де-що) — протѣмля́ти, чо́в-
 пати, у(в)чо́впати, (з трудом) —
 дорозумува́тисѣ, добра́ти то́лку,
 (коли кажуть в жарт або глумливо) —
 роздлу́бати, розшоло́пати, розчу́-
 хати, розчо́впати, (глибоко) — збаг-
 ну́ти, вбагну́ти, (взаємно) — порозу-
 мітисѣ; 2) поніма́ти, ся, понѣ́тисѣ,
 узѣ́тисѣ водою, д. **Покрывать**
Понищенски — злиде́нно, як ста́рець, поста-
 ре́чому, по старча́чому, пожебра́цьки
Понищенствовать — постарцюва́ти, поже́-
 брати
Поновлять, поновить, ся — поновля́ти, від-
 новля́ти, понові́ти, віднові́ти, ся
Поновѣть — понові́ти, понові́шати
Поножѣвщина — різани́на
Поноздреватѣть — поді́рча́віти
Поноравливать, поноровлять, поноровить —
 1) д. Поджидать; 2) потура́ти, попу-
 ска́ти
Поноситель, ница — обмо́вник, ця, осудник,
 ця, на́ругач, ка
Поносительный — лихосло́вний, мерзе́ний,

гане́бний
Поносить — га́нити, ганьбі́ти, обмовля́ти,
 лихосло́вити, бе́штати, шпе́тити
Поносить, носить — поно́сити, (про одѣжу) —
 прино́сити
Поносный — 1) д. Позорный; 2) д. Поноси-
 тельный; 3) поно́сний, проно́сний
Понось — поно́с, проно́с, бігу́нка, бігавка,
 біга́чка, біганка, дрі́сля, (коли ще
 рі́же в животі) — різа́чка. — **Кровавый**
понось — проно́с кріва́вий, черві́нка,
 кріва́виця
Поношение — ганьба́, огуда́, осуда́, обмо́ва,
 на́руга, знева́га, д. **Позоръ**
Поношенный — ві́ходжений, поно́шений
Понравиться — полюбі́тисѣ, подѣ́батисѣ,
 у(в)подѣ́батисѣ, сподѣ́батисѣ, до
 вподо́би прийтисѣ, в о́ко впа́сти,
 запáсти, піді́йти, підпа́сти під
 мислі. — **Онъ ей понравился** — вона́
 його́ вподо́бала, він ї́й до вподо́би
Понтонный — понто́нний, плавний (міст)
Понтонъ (воен.) — понто́н
Понудительный — примусо́вий, сі́луваний
Понуждать, понудить — сі́лувати, нево́лити,
 приму́шувати, присі́лувати, при-
 нево́лити, знево́лити, приму́сити,
 зму́сити
Понуждение — сі́лування, прі́мус
Понукальщикъ — ну́кач, пону́кач
Понуkanie — поганя́ння
Понукать — поганѣ́ти, підганѣ́ти, ну́кати,
 прину́кати, (коней) — но́кати, ньо́ка-
 ти, (волів) — ге́йкати
Понура — пону́ра, похню́па, похню́пий, по-
 ну́рий
Понуривать, понурить — ну́рити, пону́рувати,
 похилѣ́ти, схилѣ́ти, похню́пити, ся,
 похилі́ти, схилі́ти, пону́рити, ся
Понурный, понурый — пону́рий, похню́пий
Понутру — до вподо́би, до сподо́би, до сма-
 ку́, під на́туру
Понынь — і до́сі, до́сі, до сьѣ́го ча́су
Понырять — порина́ти, попурина́ти
Понѣжить, ся — попѣ́стити, поголу́бити, по-
 милува́ти, поні́жити, ся
Понѣмецки — по німе́цькому
Понюхать — поню́хати
Поняньчить, ся — поняньчи́ти, ся, попѣ́сти-
 ти, побáвити, ся
Понятіе — 1) тѣ́ма, тѣ́м, стѣ́мок; 2) понѣ́ття,
 розуміння, дѣ́мка, мисль
Понятливость — тѣ́мучі́сть
Понятливый — тѣ́мучий, тѣ́мущий, тѣ́мкий,
 тѣ́мові́тий
Понятность — зрозумі́лість, ясність
Понятный, но — зрозумі́лий, ло, розу́мний,
 но, розбі́рний, но, втѣ́мкї, ясний,
 но
Понятой — понѣ́тий
Пообанкрутиться — побанкрутува́тисѣ
Пообвиснуть — пообвиса́ти
Пообворовать — пообкрада́ти
Пообдарить — пообдарѣ́увати
Пообдумать — обду́мати, обмі́слити, по-
 міркува́ти, розмі́ркува́ти, помі́зку-
 ва́ти, розва́жити, роски́нути голо-
 во́ю

Пообжитися — звійкти, звійкнути (до нового помешкання)
Пообезоружить — пороззброювати
Пообзавестися — пообзаводитися
Пообкласть, ся — пообкладати, ся
Пообклеить, ся — пообклеювати, пообліплювати, ся
Пообкрасть — пообкрадати
Пооблачить, ся — повбирати, поодягати, ся
Пооблїпить — пообліплювати
Пообманувать — пообдурювати, поошукувати
Пообнищаль — збіднілий, з'убожілий, з'убожа́лий
Пообнищать — збідніти, з'убожити, з'убожитись
Пообобрать — пооббирати
Пообогрїться — зігрітися, нагрітися, обігрітися
Поободрать, ся — пообдирати, пообшарпувати, ся, (кору, тіло то-що) — пообшморгувати, д. **Ободрать**
Пообождають — підождати, почека́ти, потрі́вати, перетривати і т. д., д. **Обождать**
Пообселить — позаселяти, поосажувати
Пообсохнуть — обсо́хнути (трохи), присо́хнути, притря́хнути
Пообтаять — пообтавати
Пообшить — пообшивати, обші́ти
Пообьїздить — виїздити, повиїзжати
Пообьдять — пообідати
Пообьднїть — збідніти, прибідніти, з'убожити
Пообьщать — наобіцяти, приобіцяти, наобіцяти, ся, помені́тися
Поовдовѣть — повдовіти
Поовечьи — по овечому, як вівці
Пооглодать — обгризти, пообгризати
Пооглохнуть — поглу́хнути
Поодаль — здаля, віддаля, віддалекі, оддалік, о́сторонь, (про будову) — на о́дшибі (трохи)
Поодарить — пообдаровувати
Поодиначку — поодному, поодінцю, поодінці, поєдінці, поєдінчо
Пооднажды — по разу́
Поодьтсья — одягтис́я, (в)убратис́я, поодягатис́я, повдягатис́я, повбиратис́я
Пооклеветать — оббрехати, обмовити, пообріхувати, пообмовляти
Поокормить — пообгодовувати
Поопоздать — припізнитис́я, запізнитис́я, спізнитис́я (трохи)
Поопьянѣлый — п'янува́тий, сп'яні́лий, підпій́лий
Поопьянѣть — сп'яні́ти, підпійти
Поораторски — як речник, як промовець, по ораторському
Поорать — погаласувати, порепетувати, погорланити
Посвободить, ся — повизволя́ти, ся
Поосиротѣть — посиротіти
Поострить — погострити, (косу мантачкою) — помантачити
Поотвалить, ся — поодва́лювати, ся
Поотвезть — поод(від)во́зити

Поотвести — (від)одвести́, поод(від)во́дити
Поотворять — поод(від)чиня́ти, порозчиня́ти
Поотвыкнуть — (від)одві́кнути потро́хи
Поотвязать — (від)одв'язати́, по(від)одв'язува́ти
Поотгресть — понадгри́бати
Поотдохнуть — спочи́ти тро́хи, відпочи́ти
Поотдѣлать — оброби́ти, пообробля́ти
Поотколотить — одби́ти, повід(од)бива́ти
Пооткупорить — повідтикати́
Пооткрывать — поодкрива́ти, поодчиня́ти, (роти) — пороздявля́ти
Поотлежать — відлежа́ти, повідле́жувати
Поотлѣпить, ся — одлі́пити, поодліплюва́ти, ся
Поотнимать — повід(од)німа́ти, повід(од)ійма́ти, поодбира́ти, повідніма́ти
Поотобрать, ся — відібра́ти, повідбира́ти, ся
Поотмокнуть, ся — повід(од)микати́, порозмикати́, поодпирати́, повідмикати́, ся
Пооторвать, ся — повід(од)рива́ти, повід(од)дира́ти, ся
Поотрѣзать — повідрізува́ти, повтинати́
Поотпереть, ся — одпе́рти, одімкну́ти (по мало); поодпирати́, пороспирати́, поодмикати́, повідпирати́, ся
Поотработать — оброби́ти (де-кі́льки або помало)
Поотработаться — пообробля́тися, (про косовицю) — пообко́сюватися, (про оранку) — пооб'ору́ватися
Поотрезвиться — ви́тверезитис́я (трохи)
Поотрывать — поод(від)рива́ти, (гі́лки, ли́стя) — пообчу́хрувати, позча́хувати, позчу́хрувати
Поотстать — од(від)ста́ти, од(від)бі́тисся (трохи)
Пооттягать — поодтяга́ти, поодсу́жувати
Поотучить, ся — од'учи́ти, ся (по трохи)
Поотцовски — по ба́тьківськи, як ба́тько
Поохотиться — пополюва́ти, прополюва́ти
Поощнить — поцінува́ти, пооцінюва́ти
Поочаровывать — позчаро́вувати, почарува́ти
Поочередно — по че́рзі, почере́дно, почере́жно, під чергу́, черго́ю
Поочередный — чергові́й, почере́жний
Поощрение — заохо́та, заохо́чення, заохо́чування, під'охо́та
Поощритель, ница — заохо́тник, ни́ця
Поощрительный — заохо́чуючий, під'охо́чуючий
Поощрять, поощрить, ся — заохо́чувати, ся, під'охо́чувати, ся, підбива́ти, додава́ти ду́ху, охо́ти, буди́ти, заохо́тити, ся, під'охо́тити, ся, збуди́ти, дода́ти ду́ху, охо́ти, підби́ти
Поощренный — заохо́чений
Попадать, попасть — попада́ти, попа́сти, потра́пляти, потра́пити, ся, натра́пити, у(в)тра́пити. — **Попадать, попасть вь цѣль** — влуча́ти, (в)уці́ляти, поцілюва́ти, (в)у́трапляти, потра́пляти, влучи́ти, вці́лити, поці́лити, втра́пити, потра́пити. — **Мѣтиль вь сокола, а попалъ вь ворону** — лү́чив воро́ну, а влү́чив ко-

рóву. — Какъ ни попало — абі-як, як-небудь, як попало. — **Попали на мѣ-стѣ преступленія** — піймали на гарячому вчінку, на шкоді. — **Попасть на встрѣчу** — здібатися, спіткатися і т. д., д. **Встрѣтись**. — **Попасть впросакъ** — влізти в болото, у дурні пошитися, облизня піймати, захопити шилом па́токи. — **Попасть въ непри-ятность** — вклепáтися, (в)уло́патися

Попадаться, попасться — 1) попа́дaтися, по-па́стися. — **Попадаться на глаза** — на-вертáтися на о́чі. — **Попастися во лжи** — вбрехáтися, пробрехáтися. — **П. въ кражѣ** — прокра́стися; 2) траплѣтися, лучáтися, тра́питися, лучи́тися; 3) зустрі-ча́тися, здібáтися, зустрі́тися, здіба-тися, спіткáтися

Попадать — попáдати, покоті́тися

Попадьинь — попа́дін, паніма́тчин, ма́туш-чин

Попадьа — попа́дя, пані-ма́тка, ма́тушка

Попаивать — поїти, напува́ти

Попакоститъ — попаску́дити і т. д., д. **Па-костить**

Попалзывать — ла́зити (потрохи)

Попарывать, попороть — роспо́рювати, по-роспо́рювати

Попасты — попáсти

Попастырски — як па́стирь, по па́стир-ському

Попарно — па́рами

Попархивать — перелі́тати, перепу́рхувати

Попахивать, папахать — поо́рювати, поора́-ти, попоо́рати

Попахивать — 1) па́хнути, тхну́ти, пахті́ти, душі́ти, нести́, смерді́ти (не дуже); 2) повіва́ти, подиха́ти

Попачкать — пока́ляти і т. д., д. **Пачкать**

Попѣнный, но — од пня́

Поперебить, ся — поперебива́ти, ся

Попереболтать, ся — поперебо́втувати, по-переко́лочувати, ся

Поперебрасывать, поперебросать — попере-кида́ти

Поперевезти, ся — поперево́зити, ся

Поперевести, ся — поперево́жувати, попере-во́дити; повиво́дити, повибавля́ти, ся

Поперевязать, ся — поперев'язувати, ся

Попереворачивать — попереве́ртати, попере-кида́ти

Попередать — попередава́ти

Попередѣлать — попереро́блювати

Поперековать — попереко́увати, позако́ву-вати

Попереколотить — поперебива́ти, повиби-ва́ти

Поперѣкъ — 1) (у)впо́перек, поперѣ́к; 2) на-перекі́р

Поперемыть — поперемива́ти

Поперемѣнный, но — перемі́нний, на пере-міну, навперемі́нку, оди́н за оди́м, вперемі́шку

Поперепугать, ся — попере́лякувати, ся

Поперерѣзать — 1) поперері́зувати, попере-тинáти; 2) повирі́зувати

Попереть — попе́рти, напе́рти

Поперечѣркивать — попере́че(і)ркувати

Поперечина — попере́чка

Поперечникъ — 1) попере́чник, про́гін, про-лі́т; 2) шир, широтá. — **Въ попере-чникѣ** — у ші́р, завширшкі́

Поперечный, но — попере́чний, но, впо́пе-рек, упо́перек, в про́гін, на про́літ. —

Поперечная полоска (в тканині) — пе-ре́тика. — **П. нитки** (в полотні) — пі-ткáння

Поперхнуться — попирхну́тися, (питтям) — захлисну́тися, похлину́тися

Попечалиться — посумува́ти, пожури́тися, поту́жити

Попечатать — подрукува́ти, позапеча́тувати

Попечение — дба́ння, опікува́ння, пе(і)клу-ва́ння, до́гляд, турбо́та, стару́нок. —

Попечение имѣть — пе(і)клува́тися, дба́ти, турбува́тися, упада́ти (коло кого) і д. **Заботиться**

Попечитель, ница — дба́льник, ця, піклу-ва́льник, ця, кура́тор, куки́бниця

Попечительный — дбайлі́вий, клопотлі́вий і т. д., д. **Заботливый**; дба́льницький

Попечительство — опікува́ння, опіка

Попечительствовать — опікува́тись, дба́ти, піклува́тись

Попечь, ся — попекті́, ся

Попечься, попещися — подба́ти, попіклува́-тися, поклопотáти, потурбува́тися і т. д., д. **Позаботиться**

Попивать — попива́ти, напива́тися

Попиликать — 1) поцигі́кати; 2) попі́ікати

Попилить — попи́ляти, попи́літи

Попирание — топтáння

Попирать, попрать, ся — топтáти, потопта́-ти, стопта́ти

Попировать — побенкетува́ти, погуля́ти, по-балюва́ти

Пописывать — попи́сувати, писáти

Попихивать, попихать, попхнуть — попи́хати, підпи́хати, попхну́ти, піді́пхнути

Поплавать — попла́вати, поплі́вати

Поплавить — потопі́ти

Поплавокъ — по́плавець, (дерев'яний у не-водів) — галага́н

Поплакать — попла́кати, поголосі́ти, порю́-мати, порю́мсати

Поплатить, ся — 1) позапла́чувати, пови-пла́чувати, оплаті́тися, приплаті́-тися; 2) полата́ти, позалáтувати

Поплевать — поплюва́ти, (крізь зуби) — по-чві́ркати

Поплевывать — спльо́увати

Поплескать, ся — поплю́скати, похлю́па-ти, ся

Поплести — поплесті́

Поплестись — поплѣ́нтатися, почвала́ти, по-тягті́ся, повія́тися, попха́тися, по-чала́пати, почеле́пати, потьо́патися, потелі́патися, пошкандиба́ти, поді́-бати

Поплечье — у́ставка

Поплотничать — помайструва́ти, потеслю-ва́ти

Поплотниѣть — помі́цнішати, поду́жчати, по-глад́шати

Поплутать — поблукáти, поплу́татися

Поплутовать — пошахрува́ти

Поплыть — попливті, поплисті, попливсті, поплинути
Поплѣнить — в полон, в неволю, у бран, забрати, полоніти
Поплѣшивѣть — полісити, пошолудівіти
Поплясать — потанцювати
Поплясь — тацювання
Поповна — попівна, (дочка попаді удови) — попадянка
Поповичь — попович, попѣнко, (мале) — попѣня, (син попаді удови) — попадѣнко, попадчук
Поповскій — попівський, попів
Поповство — попівство
Попойка — напійка, гульня, (після хрестин) — похрестини, (після храмового празника) — похрамини, попразѣн, (після змовин) — свѣчини
Пополамь — пополовіні, наспіл, на́впіл, півна-пів. — **Чурь пополамь!** — цур надво́х!
Пополдничаютъ — пополуднувати
Поползать — полѣзати
Поползень — 1) повзун, лазнюк, підшкорішник; 2) пролаза, пронѣза, пройда; 3) пт. *Sitta Europea*, *Serthia familiaris* — кова́лик, кова́льчик, деревола́з
Поползновение — схильність, по́тяг, хіть (до чого поганого)
Поползти, поползть — полізти, поплазувати, порачкувати
Пополнение — поповнення, сповнення
Пополняютъ, пополнить, ся — поповняти, сповняти, виповняти, ся, повнішати, поповнити, ся
Пополнить — поповніти, поповнішати, погладшати
Пополоскать, ся — пополоскати, ви́полоскати, ся
Пополоть — пополоти
Пополугодно — піврічно, по-пів-року
Пополудни — після півдня, після полудня
Попользовать, ся — полічити, поготи, ся; 2) покорістуватися, поживітися, пожиткувати
Попомнить — згадати, спам'ятати, поминати. — **Не попомни зла** — не згадуй, не поминай ліхом
Попонный — дерговий
Попона — попо́на, ка́па, де́рга
Попороть — попороти
Попортить, ся — попсувати, понівечити, споганити, ся, пошкодити, ся, (про їстове) — по́снѣдіти, (багато або все) — перенівечити, позводити
Попортняжить — поправцювати
Попостить, ся — попостити, ся, попіснити, ся, (в понеділки) — попо́неділкувати
Попотѣть — попотіти, попріти
Попотчевать — попо́штувати, (трунками) — почастувати
Поправка — попра́ва, по́правка, ла́гоження, (в паперах) — підмітка
Поправление — попра́ва, поліпшування, поліпшення
Поправлять, поправитъ, ся — 1) справляти, поправляти, лагодити, справити, полагодити, налагодити, налашту-

вати, (трохи) — підправляти, підправити. — **Поправитъ свои обстоятельства, поправитъся въ средствахъ** — підмогтися, призаможнити. — **Поправитъся послѣ болѣзни** — одужати, видужати, вічуняти; 2) виправляти, справляти, направляти, випрямляти, віправити, ся

Попраздничать — попразникувати, по-с(ь)в'яткувати

Попразднество — попразѣн, попра́зник, оддання пра́зника, попра́зничча

Попрежнему — як давніше, по давньому

Попреканіе — доко́ри, наріка́ння

Попрекать, попрекнутъ — коріти, дорікати, докоряти, попрікати, вимовляти, випікати очі, цьвікати у вічі, дорікнуги, попрікнуги, кінуги докір

Попре́къ — докір, допрік, дога́на, на́падъ, на́падок, на́падня, впо́минок, ви́пика́ння

Попрепятствовать — ста́ти на перешко́ді, перешко́дити, ста́ти на зава́ді

Поприбавитъ — дода́ти тро́хи, прибреха́ти

Попривередничать — повередувати, покомезітися, похимерувати, похимеродити

Попривыкать, попривыкнутъ — позвика́ти, попривика́ти, обго́втатися, пообго́втатися, огóвтатися, звикнути

Попривязать — поприв'язувати

Попригнать — поприганяти, позаганяти

Попридвинуть — поприсувати

Поприжигать — поприпікати

Поприклеить — поприклѣювати

Поприманить — поприманювати, попринажувати

Поприпомнить — понага́дувати, позга́дувати

Попритворять — попричиняти, позачиняти

Попричесать — попричісувати, позачісувати

Поприще — 1) д. А́рена; 2) по́ле, по́прище, стан, шлях. — **П. литературной дѣятельности** — літерату́рне поле. — **П. военное** — військовий стан, військова́ служба — **П. жизни** — вік

Попріискать — пришукати, попришукувати

Попріобрѣсть — понабувати, понадбати

Попріятельски — попріятельськи, як пріятель

Попробовать — спробувати, попробувати, (на смак) — покуштувати, скуштувати, посмакувати

Попросить, ся — попрохати, ся, попросити, ся, (благаючи) — поблагати, (набридаючи) — поканючити. — **Попросить позволения** — спитатися, попросити дозволу. — **П. извинения** — перепросити. — **Попросите ко́мнѣ** — за́просіть до мене

Попросту — про́сто, по́просту

Попрошайка — проша́к, лабза́, лабзю́к, жебра́к

Попрошайничать — старцювати, лабзюкати, циганити, канючити, жебрати

Попрошайство — жебра́чення, жебри

Попрошаться — попрошатися, попростітися

Попрыгивать, попрыгать — плігати, стри-

ба́ти, підплі́гувати, підстри́бувати, підска́кувати, вистри́бувати, попли́гати, постри́бати, поскака́ти

Попрыгунь, попрыгунья — скаку́н, скаку́нець, скаку́ха, скакелю́ха, стрибáч, стрибу́н, стрибуне́ць, брику́н, брикуне́ць, брику́ха

Попрыскать, ся — побри́зкати, попрі́скати, покропи́ти, ся

Попрыскивать, ся — побри́зкувати, покрóплювати, ся, (про дощ) — накрапа́ти

Попрѣвать, попрѣть — пріти, випривáти, попріти, випріти

Попрямить — ви́простувати

Попрятать, ся — поховáти, ся, сховáти, ся

Поптичы — попти́чому, як пти́ця, попташи́ному

Попугай — папу́га. Psittacus

Попугаичій — папу́жин, папу́жний

Попугать, ся — поляка́ти, ся, пополо́хати, ся, наляка́ти, ся

Попудно — пуда́ми, на пуді

Попудрить — попу́дри́ти

Попури (муз.) — попу́рі, збирані́на

Попускать, попустить — попус́кати, допус́кати, припус́кати, не забороня́ти, поту́рати, попусті́ти

Попустому, попусту — подурно́му, дарма́, даремно, на́дурно, ду́рно, задáром, ма́рно

Попутать — поплу́тати

Попутешествовать — помандрува́ти

Попутный — 1) подоро́жній; 2) погі́дний, ходові́й

Попутчик, ца — попу́тчик, ця, това́риш у доро́зі

Попущение — по́пуст, по́пуск, до́пуст

Попь — пі́п, пан-оте́ць, ба́тюшка, (здр.) — по́пик, по́понько

Попылать — попала́ти, (з шумом) — по́пахкоті́ти

Попылить — попи́лити, поку́рити, попоро́шити

Попытать, ся — попро́бувати, спро́бувати, сі́кну́тися

Попытка — спро́ба, замі́р

Попыхь — по́спіх. — **Впопыхахь** — з по́спіхом, поспі́шаючи, хапа́ючись, по́хапцем, на́похапці, ква́плячись, за́хапавшись

Попѣвать — с(ь)пи́вати, пос(ь)пи́увати

Попѣтушы — по́півнячи, як піве́нь

Попѣть — пос(ь)пи́вати

Попялить — пороспи́нати, понапи́нати

Попятить, ся — 1) посу́нути, ся наза́д; по́задкува́ти, порачкува́ти; 2) одступі́тися (чого), одрі́ктися, зрі́ктися, одмо́гтися, одцу́ратися

Попятнать — попля́мити

Попятный, у виразі: на попятной дворь — наза́д, навспа́к

Пора — 1) порá, час, годі́на. — **Сь какихь порь, сь тѣхь порь какь** — відко́ли. — **Сь этой поры** — з сьогó часу, відте́пер. — **Сь тѣхь порь, сь той поры** — з тогó часу. — **Сь давнихь порь** — зда́вна, з да́внього часу. — **До сихь порь** — до́сі, до сьогó часу. — **До тѣхь порь пока** — до́ти, по́ки, по́ти. — **До которыхь**

порь — до́ки, до яко́го часу́. — **До поры до времени** — до яко́гось часу́. — **Сь которыхь порь** — відко́ли, з яко́го часу́. — **Порою** — інколи, іноді, ча́сом, часа́ми; 2) порá, час

По́ра, (частіше мн.) по́ры — шпа́ра, шпа́ри, про́духи, ді́рочка, (від слова шпара, певне, йде слово) — за́шпари

Пораболѣпствовать — поплазува́ти (перед ким)

Поработать — пороби́ти, попрацюва́ти

Поработитель, ница — уярми́тель, -ка

Порабощать, поработить — заневóлювати, уярмлювати, заневóлити, уярміти

Порабощение — 1) заневóлювання, уярмлювання; 2) нево́ля, підда́нство, заневóлення

Поравну — рівно, порівну, на́рівно, на рівні часті́ни

Поравнять, ся — 1) порівня́ти, зрівня́ти, ся; 2) прирівня́ти, ся

Порадовать, ся — пора́дувати, зра́дувати, ся, (в)ура́дувати, ся, зве́селіти, ся, поті́шити, пора́дити, зра́дити

Порадѣть — поклопотáти, подба́ти, постара́тися, попи́льнува́ти. — **П. кому** — поклопотáти за кого

Поражать, поразить, ся — 1) д. Побѣ́ждать; 2) вража́ти, врази́ти, здивува́ти, ся; 3) (в)ударя́ти, (в)уража́ти, (в)уда́рити, врази́ти

Поражение — 1) порáзка, розбиття́. — **Нанести поражение неприятелю** — побі́ти во́рога; 2) (мед.) Affectio — ура́за, ура́зка

Пораждать, породить — роді́ти, породі́ти

Поразбогатѣть — забагаті́ти, забагатша́ти, розжи́тися, призаможні́ти

Поразбойничать — похарцизува́ти, порозбійникува́ти

Поразбойничьи — порозбійни́цьки, по розби́шацькому, похарці́зьки, як розбійник

Поразболтать — 1) порозбо́втувати; 2) порозбрі́хувати, пороздзвóнювати

Поразбранить — розла́яти, перела́яти

Поразбросать, ся — порозкида́ти, ся

Поразбрызгать, ся — порозбрі́зькувати, ся

Поразбѣжаться — розбі́гтися, порозбіга́тися

Поразведриться — розгоди́нитися, ви́погодитись

Поразвлечь, ся — розва́жити, ся

Поразвѣдать — дові́датися (помало)

Поразвѣсить — розва́жити, порозва́жувати

Поразвѣшать — порозв́шувати

Поразвязать, ся — порозв'я́зувати, пороз'я́зувати, ся

Поразгнать — порозго́нити

Поразглядѣть — розгладі́ти, роздиві́тися (потрохи)

Поразгнуть, ся — розі́гнути, порозгінáти, ся

Поразговориться — розбала́катися (по мало)

Поразграбить — пограбува́ти

Пораздать — пороздава́ти, (набір) — розві́рити

Пораздавить — порозда́влювати, порозча́влювати

Пораздарить — пороздарóвувати

Пораздвинуть, ся — порозсувати, порозсочувати, ся
Пораздумать, ся — 1) поміркувати, ся, подумати, погадати, поміркувати, помітикувати; 2) роздумати, ся (помало)
Пораздѣвать, ся — пороздягати, порозбирати, ся
Поразжечь, ся — розпалити, розпекти, ся (помало)
Поразитель — погромник, переможець
Поразительный, но — вражачий, чудовий, во, дивний, дивоглядний, но, на диво, на прочуд
Поразлакомить, ся — розласити, розласувати, ся (потрохи)
Поразлетѣться — порозлітатися
Поразлечься — розлягтися, порозлягатися
Поразлить, ся — порозливати, ся
Поразложить, ся — пороскладати, ся
Поразмежевать, ся — порозмежовувати, ся
Поразмотать, ся — порозмотувати, ся
Поразмять, ся — розімнятися, порозминати
Поразойтись — порозходитися
Поразорвать, ся — розірвати, розідрати, розшматувати, розпартати, розпахати, порозривати, пороздирати, порозшартати, ся
Поразослать, ся — порозсилати, ся
Поразронять, ся — розгубити, порозгублювати, ся
Поразсадить — розсадити, порозсажувати
Поразсказать — розказати, порозказувати
Поразсмотреть, ся — розглядити, роздивитися (помало)
Поразставить — розставити, розстановити, порозставляти, порозстановляти
Поразсѣдлать, ся — розсідлати, порозсідлювати, ся
Поразсѣсть, ся — розсістися, порозсідатися
Поразузнать — визнати, розізнати, вивідати, повивідувати, повизнавати, пороспитувати
Поразшатать — розхитати, розгойдати
Поразшевелить — розворушити (трохи)
Поразъѣхаться — роз'їхатися, пороз'їзжатися
Поранить — поранити
Пораскидать, пораскинуть, ся — роскидати, роскинути, пороскидати, ся
Пораскласть, ся — пороскладати, ся
Порасклеить, ся — поросклеювати, ся
Порасковать, ся — роскувати, ся
Порасковырять, ся — росколупати, ся (трохи)
Пораскормить, ся — розгодувати, ся
Пораскопать — пороскопувати
Пораскрасть — пороскрадати
Пораскрошить — роскришити
Пораскупить — роскупити, пороскуплювати, пороскуповувати
Пораспилить — роспилити, пороспилювати
Пораспить, ся — випити, роспити, ся, повипивати
Пораспихать — пороспихати
Порасплодить — порозводити, пороспліджувати
Порасползтись — порозлазитися
Пораспороть, ся — пороспорювати, ся, попо-

роти, ся
Пораспродать, ся — роспродати, випродати, попродати, попродавати, повипродувати, пороспродувати, ся
Пораспросить — роспитати, випитати, перепитати, допитатися
Пораспрячься — роспрягтися
Пораспугать — росполохати
Пораспустить — пороспускати
Пораспутать — росплутати
Пораспухнуть — роспухнути (трохи)
Порастаскать — поростаскувати, порозносити
Порастворить, ся — розчинити, ся, роспустити, ся
Порастерять — порозгублювати
Порастолстѣть — поглядшати
Порасточить — помарнувати, проціндрити
Порастревожить, ся — ростурбувати, потурбувати, стурбувати, ся
Порастыкать — понатикати, понастромлювати
Порасхитить — роскрасти, пороскрадати
Порасходиться — розійтися, розходитися
Порасхолодить — розхолодити
Порасчистить — порозчищати, розчістити (трохи)
Порасшатать — розхитати (трохи)
Порвать, ся — порвати, ся, подерти, ся, пошартати, (на шматки) — пошматувати, пошматкувати, пошматати, (вдовж) — роспанхати, попанхати, (багато) — перешартати, перешматувати, ся
Поребѣчески — по-дітськи, по-дитинячи, як діти, по-дитячому
Поребѣчиться — подитинитися, удавати дитину
Поревновать — позаздростити (на кого, на що); подбати, поревнувати унаслідувати (кому що)
Поревѣть — поревті
Порей, рос. Allium Porrum L. — поря, прас, праж
Порекомендовать — порекомендувати
Поржавѣть — поржавіти, поиржавіти
Порисовать — помалювати
Порисоваться — похизуватися, похвасувати, похвидлювати
Пористость — діркуватість
Пористый — діркуватий, сітовий
Порицаніе — догана, нагана, гудіння, осуда
Порицатель, ница — огудник, огудниця, огудич, розгудець, гудій, ка
Порицать — гудити, ганити, ганьбити, ганьбувати
Порка — хлост, хлоста
Порогъ — 1) поріг, (здр.) — поріжок (в будові, в греблі, в млині), (в сінях) — сінешний поріг; 2) пороги (стяга каміння через річку), забора (стяга каміння до половини річки або й далше, але з проходом), (виступ на порогах) — лава, (тихе місце на порогах) — одміть
Порода — плід, порода, породіння, рід, (зневажливо) — коділо
Породистый — породистий, расистий, до-

брого плóду

Породнити, ся — поріднити, ся, породичати, ся, породатися, (через шлюб) — по-своїтися

Порождать, породить, ся — 1) порождати, породити, ся, сплодити; 2) творити, витворювати, у(в)чиняти, чинити, утворити, вчинити, сплодити, (що лихе) — коїти, скоїтися

Порождение — плід, порідня, поріддя

Порожня — порожняком, впорожні

Порознить — різнити

Порознично — нарізно

Порознь — різно, нарізно, окро́ме, осóбо, з'осі́бна

Порозь — кнур, д. **Кабань**

Пороиться — позроюватися

Порокь — хіба, ганжа́, ва́да

Поронить, поронять, ся — 1) повалити, звалити, ся; попадати, покотити, ся, посипатися; 2) погубити, ся

Пороптать — поремствувати

Поросёнокъ, поросёночекъ — порося, поросятко, паця, паця́тко, (кабанчик) — поросю́к, (мн.) — поросята, (більшеньке) — підсвинок, (властивий поросяті) — поросячий, (м'ясо) — поросятина, пацятина

Пороскошествовать — пороскошувати

Порослый — зарослий, (бур'янами) — бур'януватий, (очеретом) — очеретува́тий

Поросль — 1) чага́р, чагарник, чага́рі, ку́щі, молодник; 2) па́молодь, па́молодок, па́рост, па́росток, па́гонєць

Поростать, порости — поростати, заростати, порости, зарости

Поросячий — поросячий, пацячий

Поротозйничать — половити га́ви, воро́ни

Пороть, ся — 1) порóти, распорóти, ся; 2) б́ити, ви́бити різка́ми, шпа́рити, ви́шпарити, одчу́храти, від(од)шмага́ти; 3) б́рехати, плéсти, верзти́, набрехати. — **Пороть дичь** — дурни́цю плéсти, теревéні пра́вити

Поротье — пороття́

Пороховница — порохівни́ця, порошні́ця, ладівни́ця

Пороховой — пороховий. — **Пороховой магазинь, погребь** — порохóвня

Пороховщикъ — порохівник

Порохь — поро́х, (зерно) — пороши́на

Порочить — несла́вити, ганьбува́ти, га́нити

Порочность — зіпсу́тість, зіпсóваність, га́небність, грішність, хибність

Порочный — грішний, гане́бний, хибний

Порошить — пороши́ти, мотро́шити

Порошинка — пороши́нка

Порошокъ — порошо́к, (трухлявого дерева, пурхавки або гриба бздюхи) — поро́хня

Портить, испортить, ся — псува́ти, ся, зіпсува́ти, ся, нівечити, ся, паску́дити, ся, гайнува́ти, ся, шко́дити, (про чоловіка) — леда́щити, нікче́мніти, соба́читися, (в роботі, тратячи багато знадібку) — перево́дити, (ріжучи що) — крémсати, чикри́жити, (про яйця та де-які інші їстовні

речі) — притуха́ти, (про рибу і м'ясо ще) — ду́ху набира́тися

Портки — спідні

Портмоне — гамане́ць, гамано́к, калі́тка, складни́чок

Портная, портниха — 1) шва́чка, шва́ля, мо́дниця; 2) кравчи́ха

Портной — краве́ць, (здр.) — кравчи́к, (жінка його) — кравчи́ха, (син) — кравче́нко, (дочка) — кравци́вна. — **Портныхь дѣль мастеръ** — краве́ць. — **Портное мастерство, портняжество** — кравецтво

Портняжескій — краве́цький

Портняжить — кравцюва́ти, швачкува́ти

Портовой — портовий

Портомой — прач, прачка́р

Портомойный — пральний

Портомойня — пральня, прачка́рня

Портомоя — пра́чка

Портретъ — портрéт

Портсигарь — цига́рниця

Портулакъ, рос. Portulaca oleracea L. — со́сонка, бло́шки

Портупея — пе́ревісь

Портфель — листóвня, те́ка

Портъ — порт

Портянка — ону́ча, ону́чка

Портяной — полотня́ний

Порубень — обла́вок, обла́вка, д. **Бортъ**

Порубить — поруба́ти, (цюкаючи) — поцю́кати, (на шматки) — порозру́бувати, поростина́ти, пошматáти, пошаткува́ти

Порубка — поро́уб, рубáння, рубанка

Порубщикъ — рубач

Поруганіє — на́руга, пору́га

Поругать, ся — пола́яти, ся

Порука — пору́ка, зару́ка, за́порука, руко-е(і)мство

Порусски — по-росі́йськи, по-моско́вськи, по моско́вському, як москалі, як у москалів

Порусьть — поруся́вити, побіля́вити

Поручать, поручить, ся — доруча́ти, доручи́ти, прируча́ти, у(в)руча́ти, поруча́ти, припоруча́ти, приручи́ти, (в)уручи́ти, припоручи́ти, поручи́ти, ся

Поручительство — пору́ка, зару́ка

Поручейникъ серпообразный, рос. Falcaria Rivini Host — різак, різачка, серпо́різ, соки́ркі

Порученіє — дору́чення, при́порука, пору́чення

Поручень — пору́чка, поро́учі, поро́учні, пору́чина

Поручикъ, ца — пору́чник, ця

Поручитель, ница — пору́чник, ручи́тель, ка, зару́чник

Поручичій — пору́чників

Поручь — 1) д. **Поручень**; 2) на́ракви́ця, на́раквиці (короткі рукави у с(ь)в'ященника)

Порфира — багря́ниця, пурпу́ра

Порфирь (мінер.) — порфі́р (ка́мінь)

Порханіє — переліта́ння, пурха́ння

Порфирородный — царсько́го ро́ду, пурпуро́рідний, що в пурпу́рі родився

Порхатъ, порхнуть — пурхати, пурхнути
 Порхъ! — пурх!
 Порція — пай, пайо́к, пайка, порція
 Порціонный — порційний
 Порча — 1) псування, нівечення, шкода, по-
 псування, поруха; 2) чари, уро́ки
 Порченый — 1) зо(і)псований, збавлений,
 попсований, знівечений, понівече-
 ний, спаскужений; 2) причинний,
 з'урочений
 Поршень — валок, шпіндель
 Порывать, ся — рвати, ся, поривати, ся,
 сікатися
 Порывистость — рвучість
 Порывистый — рвучкий, рвачкий, нагаль-
 ний, бурхливий
 Порывъ — поривання, запал, (вітру) — бур-
 хання
 Порыгать — поблювати, поригати
 Порыдать — поридати, поголосіти
 Порыжть — порудити
 Порыжлый — порудилий
 Порыскать — побігати, погасати, поганяти,
 пошвєндяти
 Порыть, ся — поріти, покопати, ся
 Порычать — погарчати
 Порыхлеть — стати сипким, пухким
 Порьдть — прорідити, порідшати, поріді-
 шати, зріднути
 Порьзать, ся — порізати, (в)урізати, ся,
 покраяти, покришити, пошматувати
 побатувати
 Порьзвиться — попустувати, пожирувати,
 побасувати
 Порьзь — порізане (місце), у́раза, (в)у́разка
 Порьчный — надрічний
 Порьчье — надрічча
 Порьшить — покласти, наважитися
 Порябть — порябіти
 Порядкомъ — 1) в порядку, по порядку, як
 слід, по ряду; 2) добре, доволі, до-
 сить, чимало
 Порядковый (грам.) — порядковий
 Порядокъ — порядок, лад, распорядок. —
 Въ порядкѣ вещей — як водиться, як
 годиться, як слід, як звичайно. — При-
 веденіе въ порядокъ — порядкування.
 — Привести въ порядокъ — (в)упорядку-
 вати, (в)улагодити, (в)уладити, улад-
 нати, припорядити, ушикувати. —
 П. въ боевой порядокъ — ушикувати
 Порядочно — досить, доволі, чимало; доб-
 ряче, не згірше
 Порядочный — порядний, пүтній, пүтящий,
 годящий, добрячий, не згірший;
 чималий
 Порядочность — порядність
 Посадить, ся — 1) посадити, посадовити, ся,
 посісти; 2) посажати, посадити, від-
 садити, засадити. — Посадить пуго-
 вицы — пришити гудзики
 Посадка — сажання, саження
 Посадникъ, ца — поса́дник, ця
 Посадский — містечковий
 Посады — містечко
 Посаженно — сажнями, на сажні, з сажня
 Посаженный, ное — сажньо́вий, сажньо́ве
 Посаженный отецъ, п. мать — поса́джений

ба́тько, весі́льний, шлю́бний ба́тько,
 поса́джена ма́ти, весі́льна, шлю́бна
 мати. — Быть поса́женымъ, ною —
 батькува́ти, матерувати, за ба́тька, за
 ма́тір бу́ти
 Посаливать, посолить — соліти, посолю-
 вати, посоліти
 Посаливать, посалить — салити, висалю-
 вати, яло́зити, насалити, наяло́-
 зити
 Посапожничать — пошевцювати
 Посбить — позбивати, збити
 Посбросать — поскидати
 Посбыть — збути, позбувати
 Посварить, ся — наваріти, понаварювати,
 зваріти, ся
 Посватать, ся — посватати, ся, вісватати,
 засватати
 Посвезти — позвозити
 Посверлить — повертіти, попровірчувати
 Посвести, посвесть — звести, позводити
 Посвински — по свинячому, як свиня
 Посвидѣтельствовать — пос(ь)відчіти, по-
 с(ь)відкувати, пос(ь)відувати, у кни-
 ги за́вести
 Посвидѣтельствовање — пос(ь)відчення
 Посви́ръпствова́ть — полютува́ти
 Посвистать — посвистіти
 Посвисть — свист, вісвист, по́свист
 Посвистывать — висві́стувати
 Посвить — звіти, змотати, сплесті, позви-
 вати, позмо́тувати, посплі́тати
 Посвоевольничать — посваво́лити
 Посвойски — по свої́мому, пона́ськи, по-
 на́ському
 Посвоиться — посвої́тися
 Посволочь — стягти, постяга́ти
 Посворотить — зверну́ти (трохи)
 Посворачивать — позгорта́ти, позвива́ти
 Посвыкнуться — звикну́ти до чо́го (помало)
 Посвѣжть — пос(ь)віжіти
 Посвѣтитъ — пос(ь)вітіти, прис(ь)вітіти
 Посвѣтлить — віяснити
 Посвѣтлѣть — пос(ь)вітліти, пос(ь)вітліша-
 ти, пояснити, (на дворі) — віяснитися,
 обвідніти, ос(ь)вінути, (про волося)
 — поруся́віти, побіля́віти
 Посвѣчивать — с(ь)вітіти, вис(ь)ві́чувати,
 вилі́скувати
 Посвязать, ся — позв'язувати, пов'язати
 Посвящать, посвятить, ся — 1) пос(ь)в'ящати,
 вис(ь)в'ячувати, пос(ь)в'ятіти, віс-
 с(ь)в'ятити; 2) призна́чати, при-
 с(ь)в'ячувати, призна́чити, відда́ти,
 прис(ь)в'ятіти
 Посвящение — 1) пос(ь)в'ячення, пос(ь)в'я-
 щення, вис(ь)в'яч(щ)ення; 2) пос(ь)-
 в'ята, прис(ь)в'ята
 Посглазить — з'урочити, наврочити
 Посгнить — погнити, потру́хнути, позгни-
 вати
 Посгноить — погно́їти
 Посгresti — позгріба́ти, позгорта́ти, по-
 згрома́жувати
 Посдвинуть, ся — позсува́ти, ся
 Поздирать — поздира́ти, пообшму́льгувати,
 пошму́гляти, пообшмо́ргувати
 Поселенець — поселе́нець, осельник, (пер-

ший) — осадчий

Посёлокъ — посілок, сільце, хутір, віселок

Поселение — 1) оселя, селитьба, поселення;
2) заслання

Посельски — по сільські, по сільському, як в селах

Поселянинъ, поселянка — селянин, селюк, селянка, селючка

Поселянскій — селянський

Поселять, поселить, ся — селити, ся, осажувати, оселити, ся, поселити, ся, обселити, осадити, ся, осісти

Посемейно — родінами

Посердиться — посердитися, погніватися

Посеребрить, ся — посрібнити, вісрібнити, посрібритися

Посеребреніе — посріблення

Посжигать — попалити, поспалювати

Посивѣть — посівити

Посидѣлки — вечірніці, (рано удос(ь)віта) — дос(ь)вітки, (у день) — оденки, (на короткий час) — посиденьки, (хата, де збираються на дос(ь)вітки) — дос(ь)вітчана хата

Посидѣть — посідіти

Посизѣть — посізити

Посильний, но — можливий, по силі, під силу, як посілля, по змозі

Посильнѣть — подужчати

Посинить, ся — посиніти, вісинити, ся

Посинѣть — посініти

Посиротски — як сироти, по сирітському

Поскабливать — пошкрібувати

Поскакать — поскакати, пострибати

Поскитаться — поблукати, потинятися

Поскласть — поскладати

Посклеить, ся — склеїти, посклеювати, ся

Поскоблить — пошкрібати, пошкромадити

Поскользаться, поскользнуться — посковзатися, поковзатися, посковзнутися, поковзнутися, послизнутися

Посконный — плоскінний

Посконъ — плоскінъ, д. Конопель

Посконникъ, рос *Eupatorium cannabinum* L. — сидач, сидаш

Поскопать — скопати, поскопувати

Поскопить, ся — зібрати, назбирати, ся

Поскорбѣть — потужити, досумувати

Поскорѣе — скоріше, мерщій, швидче, метчій, хутчій

Поскрѣбки — віс(ш)крі(а)бки

Поскрѣбокъ, поскрѣбышь — вішкрі(а)бок

Поскрежетать — поскреготати

Поскрестъ — пос(ш)кребті, пошкрібати, пос(ш)кромадити

Поскривить, ся — покривіти, ся

Поскрипывать — вискрипувати

Поскрипѣть — поскрипіти, поскрипати, порипіти, поріпати

Поскроить, ся — скраяти, ся, понакраювати

Поскупить, ся — покуплювати, покуповувати, ся

Поскупиться — покупітися, пошкодувати

Поскупѣть — покупіти, прискупіти

Поскучать — погудьгувати, поскучати

Послабление — пільга, полєгкість, попуск, попуст, роспуст

Послаблять, слабить — 1) попускати, попустити; 2) пільгувати, попускати, потурати, попільгувати, попустити

Посланецъ — післанець

Послание — посланіє, лист

Посланникъ — посєл, посол

Послесарить — послюсарювати

Послетѣть, ся — позлітати, ся

Посливать — позливати, назливати

Пословица — приказка, пословіця, прислів'я, приповідка, приповістка

Пословичный — приказковий, прислівний

Посложить, ся — поскладати, ся

Посломить — поламати

Послоняться — поблукати, потинятися

Послужить — 1) послужити; 2) здатися, придатися. — Это ни къ чему не послужить — це ні на що не придається, з цього нічого не буде. — Это послужило ему во вредъ — це йому пошкодило. — Это послужит вамъ въ пользу — се стане вам у пригоді, се піде на користь вам

Послушной — службовий

Послушание — слухнянство, послух, слухняність, послухання. — (Нема у неї слухняности до батька. — Ця слух'яність твого сина аж на серці в мене ус(ь)міхнулась радістю)

Послушать, ся — послухати, ся, пошанувати, ся

Послушливый, послушный — слухняний, послухняний, послушний, шановливий

Послушникъ, ца — послухач, ка, послушник, ця, біляк, біліця, чернічка, слимак

Послышать, ся — почути, ся, (в)учути, ся, причутися

Послѣ — після, опісля, посли, навпосли, навпісля, на потім, на потому. — **Послѣ обѣда** — після обід, по обіді

Послѣдить — послідувати, постєжити

Послѣдній — останній, остатній. — **Послѣднимъ быть** — пасті задні

Послѣдователь, ница — наслідувач, ка, наступник, ця

Послѣдовательность — послідовність

Послѣдовательный, но — послідовний, но, по ряду

Послѣдовать — піти, рүшити (за ким), наслідувати (кому), наступити (після чого)

Послѣдокъ — послідок, останок, рєшта; вігрібки; недодки, з'їди, переїди

Послѣдовый — послідовий, з посліду

Послѣдствие — наслідок

Послѣдующій — наступний, потомний

Послѣдъ — послід (напр., зерна), послід, позаддя (*Placenta uteris*)

Послѣдышь — мизинець, мизінка, (в жарт) — вішкрібок

Послѣзавтра — післязавтра, позавтрьому

Послѣзавтрашній — позавтрий, позавтришний

Послѣобѣденный — пообідній

Послѣпить — позліплювати

Послѣпотопный — попотоповий

Послюнить — послінити

Посманить — позма́нювати, позна́жувати, поперема́нювати, попере́нажувати
Посматривать — погляда́ти, ся, позира́ти, спогляда́ти, (вороже) — зі́ркати
Посмахивать, хнуть — позма́хувати, змахну́ти
Посмачивать — позмо́чувати
Посмести, посместь — позмі́тати
Посметать — 1) поскида́ти; 2) позшива́ти, (на швидку руку) — нафастригува́ти
Посмири́ть — посмири́шати, приті́хнути
Посмолкну́ть — замо́вкнути, зані́шкнути
Посморкаться — ві́сякатися
Посмотрѣ́ть, ся — 1) подиві́тися, гляну́ти, погляну́ти, спогляну́ти, згляну́ти, позирну́ти, (один на другого) — згляну́тися, (люто) — віз(ь)ві́ритися. —
Посмотри — глянь, подиві́сь; 2) погляди́ти, догляну́ти, попилі́нувати
Посмывать — позмива́ти
Посмѣиваться, посмѣяться — 1) с(ь)мі́ятися, ус(ь)мі́хатися (часто або часами), пос(ь)мі́ятися, порегота́ти, пореготі́ти; 2) пос(ь)мі́хатися, надс(ь)мі́хатися, глузува́ти, кпі́ти, кепкува́ти, пос(ь)мі́ятися, надс(ь)мі́ятися, поглузува́ти, поглумува́ти, покепкува́ти, покпі́ти, пошкилюва́ти
Посмѣ́ље — с(ь)мі́ліше, с(ь)мі́ливіше
Посменно — на пере́міну, напере́мінку
Посмѣ́ть — пос(ь)мі́ти, нас(ь)мі́ти
Посмѣ́шить — пос(ь)мі́шити, нас(ь)мі́ти
Посмѣ́шище — с(ь)мі́ховище, пос(ь)мі́ховище, пос(ь)мі́ховисько
Посмѣ́яніе — по́сьміх
Поснести, поснесть — позно́сити, позрива́ти
Поснимать — позді́йма́ти, позніма́ти
Посносить, ся — позно́сити, ся
Посниться — присні́тися, приверзті́ся
Пособачьи — по соба́чому, як соба́ки
Пособіе — 1) допо́мога, заряту́нок, поряту́нок. — Денежное пособие — запо́мога гроші́ма; 2) спо́сіб, за́сіб. — Учебное пособие — підру́чник
Пособлять, пособить — д. Помогать, помочь
Пособирать — позбира́ти, (усе) — візбира́ти
Пособникъ, ца — помага́ч і д. Помощникъ, ца
Пособрать, ся — позбира́ти, ся
Посовывать, посовать, ся — посува́ти, посо́вати, ся. — Посовывая, съ — по́сувом
Посовѣститься — посоро́митися
Посовѣтовать, ся — пора́дити, ся, пора́яти, ся, нара́дити, ся, нара́яти, прира́дити, прира́яти, ра́ду да́ти, пере́ра́дитися
Посогнать — позганя́ти, поназганя́ти
Посогнуть — зі́гнути, наді́гнути
Посогрѣ́ть — зі́гріти (трохи)
Посодвинуть, ся — позсува́ти, позсо́вувати, ся
Посодрать — 1) зі́драти, злупі́ти; 2) поздира́ти
Посодѣйствовать — підпо́могти, запо́могти, підсо́бити і д. Помочь
Посоединять — позлуча́ти, поз'єднува́ти
Посозвать — поззива́ти, посклика́ти, наззива́ти, пона́кликати

Посожалѣ́ть — пожа́літи, пожалкува́ти
Посозрѣ́ть — поспі́ти, присті́гти
Посократить — скороти́ти, вкоро́тити
Посолдатски — по ша́лдацькому, як ша́лдаті, як москалі
Посоль — 1) посол, посел; 2) післане́ць
Посольський — посольський, посельський
Посольство — посольство
Посольствовать — послува́ти
Посопротивляться — поспере́чатися, позмага́тися, поопе́ртися
Посопѣ́ть — посопі́ти
Посорить — 1) пос(ь)мі́тити, нас(ь)мі́тити; 2) розві́яти, роскі́дати, прові́яти, прога́йнувати, проці́ндрити, попере́водити
Пососать — посса́ти, посмокта́ти, смокну́ти
Посостарѣ́ть — зіста́ритися
Посотенно — со́тнями, на со́тні
Посохнуть — посо́хнути, посхну́ти
Посохъ — 1) па́лиця, ціпо́к, кий, келе́п, д. Палка; 2) патері́ця, д. Жезль
Посошокъ узловатый, Христовъ п., рос. Phlomis tuberosa L. — кро́піва глу́ха, свиня́ча, ба́бка, медові́к, меді́вник, нечу́й-ві́тер
Поспасть — спа́сти. — Поспасть съ лица — з ли́ця спа́сти, змарні́ти, сху́днути. — П. съ голоса — спа́сти з го́лосу
Поспахнуть — д. Посмахну́ть
Поспесивиться — попи́шатися, погорді́ти
Поспесивѣ́ть — запи́шатися, загорді́ти і д. Загорді́ться
Поспилить, ся — надпи́літи, ся
Посписывать — поспі́сувати
Поспить — надпі́ти
Поспорити — поспо́рити, ся, посу́перечати, ся, позмага́тися
Поспособствовать — помо́гти, запо́могти
Поспугивать — посполо́хувати
Поспустить, ся — спу́стити, ся, поспуска́ти, ся. — Пиво попустилось — пі́во сці́жене
Поспѣ́вать, поспѣ́ть — поспі́вати, виспі́вати, спі́ти, спі́літи, сті́гнути, пристига́ти, поспі́ти, ві́спіти, пості́гнути, насті́гнути, присті́гнути, присті́гти, доспі́ти. — Скоро поспѣвающий — скоро́здрий, скоро́здривий, скоро́зрілий, скоро́здрій. — (Овес скоро́здрій вже й поспі́в); 2) поспі́вати, наспі́вати, наста́гати, приспі́вами, поспі́ти, наспі́ти, насті́гти, насті́гнути, приспі́ти, (бі́жучи) — збі́гти
Поспѣ́лый — спі́лий, сті́глий, поспі́лий, присті́глий і д. Зрѣ́лый
Поспѣ́шать, поспѣ́шить — спі́шитися, поспі́шати, ся, хапа́тися; ква́питися, поспі́шити, ся, похопі́тися, поква́питися, пора́нитися. — Поспѣ́шить — лю́дей наспі́шить — ско́рий по́спіх — лю́дям по́с(ь)мі́х
Поспѣ́шествовать — пома́гати
Поспѣ́шливость — поспі́шність
Поспѣ́шливый, во — спі́шний, но, поспі́шний, ха́пкий, поква́пний, но, ква́пливий, во, сква́пний, сква́пливий, во, ха́пливий, во, похоплі́вий, во, ха́пко́м,

пóхватком, хватькомá, пóспіхом, на швидку́ рúку, скóрим чáсом, пільною годíною. — **Поспѣшливый** чело-
вѣкъ — скорохвát, скорохвацький

Поспѣшность — спіх, пóспіх, спішність, по-
квáпність, квапливість, хапáння, хáпкість, пóхоп

Поспѣшний, но — д. **Поспѣшливый**. — **Поспѣш-
ная работа** — хаплива, нагáльна ро-
бóта, хватанíна, хаповíця, хапатнѣ.
— **Взяться поспѣшно** — похопíтися,
прихватíтися

Посравнить, ся — порівняти, ся

Посрамленіе — 1) осорóмлення; 2) сóром,
соромóта, глум, ганьбá

Посрамлять, посрамить, ся — сóрому завда-
вати, ганьбíти, осорóмити, посоро-
мíти, ся, оганьбíти, сóрому завдáти,
сóрому набрáтися

Посреди — посерéd, насерéd, сёрéd, посерé-
дині

Посредникъ, ца — посерédник, ця. — **Отдать
дѣло на рѣшеніе посредниковъ** — здá-
тись, спустíтися на людéй

Посреднический — посерédницький

Посредничество — посерédництво

Посредственность — мíрність, звичáйність

Посредственный, но — серédній, посерédній,
нічогéнький, мíрний, помíрний, но,
так собі

Посредство — 1) спóсіб, зáсіб; 2) посерéd-
ництво

Посредствомъ — чéрез. — **П. хитрости** —
хитрощами. — **П. обмана** — обмáною,
омáною, мошéнством. — **П. этого** —
такíм спóсoбoм, такíм пóбитом

Посровнять — порівняти, зрівняти

Посрочный, но — строковíй, в стрóки, на
стрóк

Посрубливать — позру́бувати, по́стинáти

Посрѣзать — зрізати, зітну́ти, позрізувати,
постинáти, позчúхрувати (тоненькі
гілочки)

Поссадить — позса́жувати, повиса́жувати

Поссорить, ся — посварíти, ся, (з родичем)
— розрідніти, ся, (дуже) — погрізти-
ся, (в жарт кажучи) — глек розбíти

Поставка — 1) постачáння, достачáння, при-
ста́вка, поста́ча; 2) постанóва; 3) вí-
става

Поставлять, поставитъ — 1) ста́вити, стано-
вíти, поста́вити, постанoвíти. — **По-
ставить на видъ** — зверну́ти ува́гу. —
П. въ тупикъ — оступáчити. — **П. въ
строй, въ боевой порядокъ** — ушику-
вáти. — **Поставляю долгомъ, за счастье**
— вважáю за обов'язок, за щáстя;
2) поста́чати, наста́чати, поста́чити,
наста́чити, приста́вити, вíстачити,
(багатьом) — понаста́чати; 3) наста-
новляти, настановíти, (про с(ь)в'я-
щеників) — вис(ь)в'ящáти, вíс(ь)в'я-
тити і д. **Назначать** 2

Поставочный — достáвний, до постачáння
(про зáсоби)

Поставщикъ — достáвник

Поставъ — 1) крóсна (у ткацькому верста-
ті); 2) млинóвий кáмінь, кóло. — **Мель-**

ница о двухъ поставахъ — млин з
двома́ кóлами

Постановка — д. **Поставка** 2 і 3

Постановленіе — постанóва

Постановлять, постановить — постанoвляти,
постанoвíти, (в радí) — в(у)радíти

Постараться — постарáтися, поклопотáти,
подбáти, попилньувáти, посилкувá-
тися

Постариковски — постарéчи, по старéчому

Постарѣть — постарíтись, (не дуже) — зіста-
рíти

Постегать — 1) пошмагáти, постьóбати, по-
хвóськати; 2) постьóбати (про ши-
тво)

Постеклить — по(с)шклíти, вíшклити

Постель, ка — пóстíль, постéля, (здр.) — по-
стілонька, ліжко, ліжніця, піл

Постельничій — постéльник

Постельный — постíльний

Постепенность — ступнéвість, ступнéвий
хід, поступóвність

Постепенный, но — ступнéвий, ступнéво,
поступóвний, поступóвно, чергóю,
попорядку, помáлу-мáлу, спроквóла

Постереть, ся — стёрти, ся (трохи)

Постеречь, ся — постерегті, ся, посторожí-
ти, поберегті, ся, попилньувáти,
поглядíти, повартувáти, попантру-
вáти

Постижение — зрозуміння, збагнénня

Постижимость — зрозуміливість, збагнén-
ність

Постижимый — зрозуміливий, я́сний, збаг-
нénний

Постигать, постигнуть, постичь, ся — 1) захо-
плювати, захопíти, заспіти, спіткá-
ти, ся, здібáти; 2) схóплювати, зро-
зуміти, збагну́ти

Постила́ние — стéлення, слання; мо́щення

Постилать, постлать, ся — 1) слáти, ся, сте-
лíти, ся, послáти, постелíти, ся,
простелíти; 2) стелíти, мостíти,
постелíти, помостíти

Постилка — 1) д. **Постила́ние**; 2) підстілка
(що стелють свиням) — барліг

Постирать, ся — попрáти, ся. — (Попрала
усі сорочки)

Постить, ся — пóстíти, ся, лóстувати, (по
понеділках) — понеділкувати

Постникъ, ца — пóстник, ця, безскорóм-
ник, ця

Постнича́ние — пóщення, пóстування, піст

Постний — пісний. — **Постное кушанье** —
піснíна, пісна́ стра́ва. — **Постное
масло** — олія

Постовой — стійчик, вартовíй

Постой, оя — постíй, о́ю, (стар.) — станóвище

Постонать — постoгнáти

Посто́птать — стоптáти, стопцювáти

Посторониться — о́ступíтися, одíйти у бік,
осторонíтися

Посторонний — сторóнний, чужíй

Постоялецъ, постоялица — постоя́льник, ця,
пожилéць, пожилíця, підсусідок,
комі́рник

Постоялое — постоя́ле, комі́рне

Постоялый дворъ — постоя́лий, постоя́льний

двір, заїздний, заїзжий двір, заїзд, станція

Постоянный, но — 1) постійний, но, сталий, ста́ле; 2) повсякчасний, по вся́к час, невиво́дний, но, разура́зний, раз-у-ра́з, що ра́зу, раз-по-раз, усе

Постоянство — постійність, ста́лість

Постоять — постоя́ти. — **Постой** — трива́й і д. **Погоди**

Пострадать — постражда́ти, потерпі́ти, на-терпі́тися, помучи́тися, притерпі́ти

Постранствовать — помандрува́ти, пован-друва́ти, попоїзди́ти, попоходи́ти

Постращать — пострахати́, настрахати́, по-ляка́ти

Пострекотать — поскрекотати́

Постригать, постричь, ся — пострига́ти, по-стри́гти, ся, (овець) — покóкати. —

Постричься в монахи — в ченці по-стри́гтись, вчерні́ти

Пострижение — по́стриг

Построгать — поструга́ти, (гемблем) — по-гемблюва́ти

Построение — 1) будова́ння, збудова́ння; 2) будо́ва

Постройка — 1) д. **Построение**; 2) буди́нок, будівля, будо́ва

Построить, ся — 1) пострóїти, побудува́ти, ся, збудува́ти, ви́будувати, поста́вити, (з ка́міню, з цегли) — помуру́вати, ви́мурувати, змурува́ти; 2) по-шикува́ти, (в)ушикува́ти, ся

Постромка — посторо́нок

Постромочный — посторо́нковий

Постругать — д. **Построгать**

Пострѣлюнокъ — брикуне́ць

Пострѣливать — стріля́ти, палі́ти, тара́х-кати (иноді)

Пострѣль — 1) уда́р, грець, д. **Аноплексія**; 2) шибеник, пали́вода, пусту́н, бри-кун, (здр.) — пусту́нчик, брикуне́ць; 3) рос. *Anemone patens* L. — сон, сон-трава́, сон блакі́тний. — **Бѣлый по-стрѣль**, *A. sylvestris* L. — білий сон, біла ку́ряча сліпота́

Пострѣлять — постріля́ти, перестріля́ти, ви́стріляти

Пострясти, постряхивать, постряхнутъ — струси́ти, постру́шувати

Постудить — постуди́ти, ви́студити

Постукивать — стукоті́ти, грюкоті́ти, то-рохті́ти, погрі́мувати, токоті́ти

Поступательный — поступо́вий

Поступать, поступить — 1) робі́ти, діяти, чини́ти, повóдитися, вдіяти, учи́нити, зробі́ти, д. **Дѣйствовать** і **Обращаться сь кѣмь**. — **Поступать пра-вильно, справедливо** — по правді ро-бі́ти. — **Онъ дурно поступилъ** — він погано зробив; 2) уступа́ти, ставати́, уступи́ти, ста́ти. — **Поступить на службу** — ста́ти на службу́

Поступаться, поступаться — поступа́ти, ся, поступи́ти, ся, уступа́ти, уступи́ти

Поступокъ — вчи́нок, учи́нок

Поступление — всту́п

Поступной — усту́плений

Поступчивый — (в)усту́пний

Поступь — хода́

Постучать, ся — посту́кати, ся, постуко́ти-ти, погрю́кати, погрюкоті́ти, погу́р-кати, (дуже) — потара́хкати, (часто) — поторохті́ти, (про що дзвінке) — по-цокотати́, цокоті́ти, (дверима) — погрі́мати

Постъ, поста́ — піст, по́сту, (тільки про піс-ну їжу) — пісно́та. — **Петровъ постъ** — петрівка, (належачий до сього по-сту) — петрівча́ний, петрівочний. — **Рождественскій постъ** — пили́півка. — **Спасовъ постъ** — спа́сівка. — **Великій постъ** — вели́кий піст, (1-й день його) — чі́стий понеді́лок, жи́лавий понеді́лок, (в жарт) — поло́скозуб, (1-а не-діля В. П.) — жи́ляна, збі́рна, (4-а не-діля В. П.) — середохре́сна, (середа ті́ї неділі) — хре́сті, (5-а неділя В. П.) — похва́льна, (субота ті́ї неділі) — похва́ла, (6-а неділя В. П.) — ве́рб-на, ве́рбниця, (7-а неділя) — бі́лий ти́ждень, (четвер на цій неділі) — чі́стий четвер

Постъ, поста́ — 1) сті́йка, бекéт, пост; 2) уря́д

Постыдный, но — срамо́тний, соромі́цький; стидкий і т. д., д. **Позорный**. — **Постыд-ное положение** — страмо́вище

Постыжать, постыдить, ся — д. **Посрам-лять, ся**

Постылость — осору́га, осору́жність

Постылый — ості́лий, осору́жний, обри́д-лий, огі́дний і т. д., д. **Опостылый**

Постыльть — обрида́ти, обри́длим, ості́-лим ставати́, осору́жуватися

Постынуть — похолóнути, пости́гнути

Постягивать — постяга́ти, позволі́кати

Посуда — посúда, по́суд, на́чіння, (одна, штука) — посúдина, (велика для зсипання) — всі́пище, (мідяна) — мідни́ця, (в котрій розводять крей-ду) — крейда́нка, (кам'яна) — ка́м'янка, (для зсипки зерна) — си́панка, си-пань

Посудникъ — 1) місошник, посúдник; 2) місник, судні́к

Посудний — посúдний

Посудиться — посуді́тися, попозива́тися, потяга́тися

Посуетсяя — помету́шитися

Посулить — наобі́щати, наобі́цяти

Посуль — д. **Обѣщание**

Посульный — обі́цяний

Посупливать, посупить, ся — д. **Насупли-вать**

Посурьмить — почорні́ти (волосся)

Посуточный, но — подéнный, но

Посушить — посуши́ти, ви́сушити

Посуху — посухо́му

Посучить — посукати́, всукати́

Посухватывать, ся — посхо́плювати, по-схо́пляти, ся

Посуходиться — посхо́дитися, позіхо́дитися, посхо́жуватися

Посцѣпиться — посче́плюватися

Посчастливиться, посчастливѣть — поща-сті́ти, ся, потала́нити, похворту́-

нити, погарázдитися

Посчитать, ся — полічіти, порахувати, ся

Посъѣдать — поз'їдати

Посъѣхаться — поз'їздїтися, понаїздїти

Посыланіє — посилання, висилання, засилання

Посылать, послать, ся — слати, засилати, посилати, відсилати, послати, за-слати, відіслати, ся, (часто) — ганяти

Посылається, послаться — здаватися, скла-дати, здатися (на кого)

Посылка — 1) слання, посилання; 2) по-сылка

Посыльный — посланець, післанець; побі-гач, гінець, посільний

Посипаніє — посипання

Посыпать, насыпать, ся — посипати, по-сипати, ся, (разом багато) — порос-нути, (борошном) — поборошнити

Посыпка — посипання

Посылать, посохнуть — посихати, усихати, посохнути, усохнути

Посѣвать, посѣять — засівати, засіяти, посіяти, (без оранки) — наволоком

Посѣвъ — посів, засів, засівок (найбільше те, що сіють і засіає); сівба, сіання, віянка (найбільше як дія і час)

Посѣдѣлый — посівілий, сівий

Посѣдѣть — посівіти, (трохи) — присі-віти

Посѣкать, посѣчь, ся — 1) зрубувати, сти-нати, зрубати, стяти, зітнути, ся; 2) сікти, біти, вибити, (різками то-що) — шмагати, шпарити, чухрати, одшмагати, одчухрати, вишпарити, (лозиною) — похворостити, похвось-кати, віхльостати. — **Посѣчь капусту** — пошаткувати (шатківницею)

Позасѣменить — засіяти

Посѣрить — посіркувати

Посѣрѣть — посіріти

Посѣтитель, ница — відвідач, відвідувач, одвідач, ка, провідач, ка

Посѣтовать — 1) пожуритися, посумувати, потужити; 2) побідкатися

Посѣщать, посѣтить — одвідувати, від-відувати, навідувати, ся, одвідати навідати, ся, провідати, перевідати, завітати до ко́го, (часто) — вчащати, внажуватися, внадитися, (на ко-ротку годину) — навертатися, навер-нутися

Посѣщеніє — одвідини, відвідини, одвідан-ня, провід, провіди

Посягательство — зазіхання, посягання, замах

Посягать, посягнуть — зазіхати, посягати, важитися, посягнути, поважитися

Потаенница, рос. Lathraea Squamaria L. — петрів хрест, маслянки, шпараговий ряст

Потаенный, но — таємний, тайний, но, по-тайний, потай

Потаивать — 1) ростоплювати (помало, напр., віск); 2) танути, ростоплю-ватися (помало, про сніг і кригу)

Потайникъ — тайнік, таємни́ця, потайнік

Потайной — д. Потаенный

Потаить, ся — утаїти, потаїтися

Потакало, потакальщикъ, ца — потакувач, ка, потака́йло

Потаканіє — потакування, поблажання

Потакать — потурати, потакати

Потакать, потакнуть — потакувати, потак-нути

Поталкивать — попихати, пошто́вхувати, (ззаду) — підпихати

Потанцовать — потанцювати

Потараторить — поцокотіти, полопотіти, подріботіти

Потаращить — вітріщити, ся, вірячити, ві-лупити (очі, де-який час), повітрі-щати, повірячувати

Потаскивать, потаскать — 1) таскати, тяга-ти, волокти, перти, тарганити, по-таскати, потягти, поволокти, попер-ти, потарганити, поцупити; 2) тя-гати, красти, потягти, покрасти

Потаскунъ — волоцюга, курва́ль

Потаскуха, потаскушка — шльо́ндра, шлю́ха, мандрьо́ха, повія, підтіпанка, поті-па́ха, хльо́рка, діптя́нка, ля́рва, ку́рва, шку́ра, католупівна

Потасовка — таска, тасканіна, потаска, халазія, прочухан, прочуханка, пово-ло́чка, тіпа́чка, чубані́на, чубрі́й. — **Дать потасовку** — прочухана, чубрія́ дати

Потатуйка, пт. Urupeia eops — одуд, вуд-вуд

Потатуйкинъ — одудів, вудвудів

Потатчикъ, ца — пота́кач, ка, потака́йло, потура́йло

Потачка — потура́ння, по́пуск, по́пуст, по-та́чка

Поташъ — пота́ш, смальцю́га, смальцю́га

Поташный — поташо́вий, смальчу́жний. — **П. заводъ** — поташня, смальцю́га, смальчу́жня

Поташить, ся — 1) потягти, поволокти, по-перти, потірити, поцупити, потара-банити, попровадити; 2) потягти, по-волоктися, поплентатися, попхатися

Потвердѣть — потвердішати

Потворство — д. Поблажка і Потачка

Потворствовать — потурати, д. Поблажать і Потакать

Потворщикъ, ца — д. Потатчикъ, ца

Потѣмки — темно́та, пітьма. — **Въ потѣмкахъ** — смерко́м, по́ночі, по́темки, по́темну

Потемнѣлый — потемнілий, поме́рхлий (про блиск)

Потемнѣть — потемніти, потемнішати, по-тьмаріти, потьмітися, пртьмаріти-ся, (на дворі) — посутеніти, поночі-ти, (про блиск) — поме́рхнути

Потемнять, потемнить, ся — темнити, тьмі-ти, потемніти, ся

Потеплѣть — потепліти, потеплішати

Потеребить — посмікати, посипати, пошар-пати, (про волосся, пір'я) — подрати, поску́бти, (про льон, коноплю) — по-драти

Потереть, ся — тернути, потерти, ся, (віхтем) — поши́рувати, поши́рудити, (тіло вірьовкою або що) — пошму́гляти,

пошморгати, (що-небудь салом, дьогтем то-що) — пошмарувати

Потерзати, ся — 1) подрати, подёрти, пошарпати, ся; 2) помучити, ся

Потерпіть — потерпіти, наложити (чим). —

П. фіаско, п. неудачу — піймати облизня, (в сватанні) — гарбуза з'їсти

Потеря — згуба, утрата, трата, втрата, страта, шкода, втертя

Потерянный — загублений, згублений, втрачений, пропавший, пропавший

Потерять, ся — загубити, згубити, ся, утратити, стратити, утеряти, ся, потеряти, рішитися, стерятися. —

Потерять время — прогайнувати, промарнувати, (байдикуючи) — пробайдикувати. —

П. довѣріє — зневіритися (кому, до кого). — **П. дѣвственность** —

вінок загубити, згубити, скантоватися, напр., дівка скантовалася до шлюбу, д. ще **Дѣвство**. —

Потерять много — перегубити, позагублювати. — **П. мужество, енергію** —

обабитися. — **П. мѣня** — проциганити. — **П. силу** — вісильнитися, віснажитися. —

П. сознание — опаморочитися, стерятися, знепритомніти. — **Въ безсознательномъ состояніи, въ безпамятствѣ** —

непритомним (непритомною) бівши

Потесать — потесати, (геблем) — погеблювати

Потесь — стерно, правіло

Поточь — потекти, (дуже) — рінути, гунути, гультіти, (великими краплями) — покотітись

Потирати, ся — терти, натирати, ся, (трохи) — потирати

Потирание — потирання

Потихоньку, потихохонько — тихенько, тихесенько, стіха, потіху, стихенька, пртихесеньку, тихцём, тишкём, тихісінько, нішком, ніщечком

Потливость — потівість, пітнявість

Потливый — потівий, пітнявий

Потлѣть, ся — потліти

Потникъ — пітнік (повсть, що підкладається під сідло і черезсідельник)

Потный — спітнілий, пітний

Потовой — 1) потовий; 2) д. **Потный**

Потогонный — потовий

Потогонъ, рос. Imperatoria Ostruthium L. — царь-зілля, стародуб

Потокъ — потік, течія, водотеча, струмък (маленький), (буркотливий) — бурчак

Потолкать, потолкнуть, ся — попхати, поштовхати, поштурхати, попхнути, ся

Потолковать — побалакати

Потолокъ — стеля

Потолочина — стеліна (кожна дошка в стелі)

Потолочный — стелевий

Потолочь, ся — потовкти, ся, потовкмачити, (рослину) — вітолочити

Потолниться — потівпитися

Потолстѣть — погубшати, потівшати, погладчати, поситчати, (в жарт) — запузатити

Потоль — поті, потіль, доті, дотіль

Потомить, ся — поморити, ся, понудити, ся

Потомно — томами

Потомокъ — потомок, нащадок, (далекий) — відрідок

Потомственный — потомний, нащадний

Потомственность — потомність

Потомство — потомство, нащадки, плід, породження, насліддя, (зневажливо) — кóдло

Потому — бо, затім, затім що, того, того що, через те, оттім, тому, тим, для того, за-для того. — **Потому именно** —

тому саме, оттім бо то. — **Потому то и нѣтъ** — тим бо й ба! через те бо то й нема

Потомъ — потім, потім того, потому, після того, опісля, відтак, далі, а далі

Потонуть — потонути, втонути, утонути, у(в)топітись

Потончатъ, потонѣть — потончати, потоншати

Потопать — тонути, потопати, топітись

Потопать — потопати, потупати, потупцювати

Потопление — затоплення

Потоплять, потопить, ся — топіти, у(в)топіти, ся, затоплювати, затопіти

Потоптать, ся — потоптати, ся

Потопный — потоповий

Потопъ — потоп, потоп

Поторговать, ся — 1) поторгувати, покрамарювати, покупцювати, погандлювати, (в шинку) — пошинкувати, пошинкарувати, (на базарі) — побазарювати, (на ярмарку) — поярмаркувати; 2) поторгуватися

Потормошить — посіпати, поторсати, потермосіти

Поторопить, ся — поскорити, ся, поспішити, ся, похопітись

Поторчатъ — постирчати

Потосковать — посумувати, потужити, (доволі) — попотужити, попожуритись і д. **Попечалиться**

Поточить — погострити

Поточный — потоковий

Потошнить — занудити

Потрава — спаш, потолоч, стравля

Потравить — 1) спасти, потолочити, стравити, потравити; 2) поцькувати

Потрата — страта, втрата, потрата

Потратить — потратити, протратити, витратити, ся, (про кількох) — повтрачуватися, (позиваючись) — пропозивати, (марно) — промантачити, проціндрити

Потрафлять, потрафить — 1) потрапляти, у(в)трапляти, влучати, потрапити, у(в)трапити, влучити; 2) годіти, дого(д)жати, догодіти. — **На него трудно потрафить** — йому трудно догодіти

Потребитель — споживач

Потребительный — споживчий, споживний

Потребление — споживання, у(в)живання, поживання, ужиток, вжиток

Потреблять, потребить — споживати, у(в)живати, поживати, вжити, пожити, спожити

Потребность — потреба
Потребный — потрібний
Потребовать — потребувати, правити
Потревожить — потурбувати, потрівжити (людину), сполохати, сполошити, (птицю, з(ь)віря), зрушити, зрухнути (яку річ), у(в)разити (рану, болячку), поколошкати, розколошкати (волосся)
Потрепать — потріпати, (крилами) — полопотити
Потрескать — потріскати, полопати, пожерти
Потрескаться — потріскатися, порепатися, полускатися, полопатися, розлускатися, поростріскуватися
Потрескивать — витріскувати
Потрещать — потріщати, потріскотати, потріскотити, потіркати, (про масло, сало) — пошкварчати
Потрогивать, потрогать — торкати, дотикати, чіпати, поторкати, ся, доткнутися, доторкнутися
Потрошение — тельбушіння, патрання
Потрошить — тельбушити, требушити, патрати, розчиняти, перечиняти
Потрудить — утруднити, потурбувати
Потрудиться — 1) попрацювати, поробити; 2) потурбуватися, поклопотатися, попиклуватися
Потрунить (надь кѣмь) — пос(ь)міятися, поглузувати, покепкувати (з кого)
Потрусить — потрусити
Потрусить — побоятися
Потрушивать — тріхи боятися, побоюватися
Потрясать, потрясти — 1) трясати, трусити, торсати, потрясти, потрусити, поторсати; 2) хитати, захитати, захитнути і д. **Поколебать** 1.
Потрясение — 1) стрясіння, струсіння; 2) хитання, захитання
Потряхивать — трусити
Потуги — хвátки, перейми
Потуда — дóти і д. **Дотолѣ**
Потужить — потужити і д. **Попечалиться**
Потузить — побити, одлупити і д. **Поколотить**
Потуплять, потупить, ся — потупляти, потупити, у(в)тупити, ся, похнюпити, ся
Потускнуть — помёрхнути
Потускнѣть — помёрхнути, потьмитися, потьмарити
Потухать, потухнуть — гаснути, перегасати, погасати, у(в)гасати, пригасати, погаснути, угаснути, пригаснути
Потухлый — згаслий
Потучнѣть — погляд(ш)чати
Потушать, потушить — 1) гасити, погасити, у(в)гасити; 2) гамувати, тушити, утихомірити, потушити
Потчевать, попотчевать — угощати, частувати, угостити, почастувати, трак(х)тувати, потрактувати
Потчевание — частування, трак(х)тування
Потщиться — постаратися, посилкуватися
Поть — 1) піт; 2) риба *Plyseter macrocephalus*, дивоглавець, плевун
Потыка, у виразі: «онъ у него на поты-

кахъ» — він у нього за попіхача
Потыкать — 1) ткати; 2) пхати, попихати
Потылица — потілишник
Потысячно — тисячами, з тисячі
Потычка — тумак, стусан, штурхан, штурханець
Потѣлый — спітнілий
Потѣние — потіння
Потѣснить, ся — потиснути, ся, стиснути, ся
Потѣть, вспотѣть — пітніти, (дуже) — упрівати, спітніти, упріти
Потѣха — потіха, кумедія, чудасія, чудородія
Потѣшать, потѣшить, ся — потішати, забавляти, потішити, забавити, ся
Потѣшный — втішний, кумедний, чудорідний
Потягивать, потянуть, ся — 1) тягті, потягувати, потягті, ся, поцупити. — **Потянуться за кѣмь** — попнутися, потягтіся; 2) д. **Попивать**
Потягивание — тягання, потягування, потягання, пóтяги
Потягота — пóтяги
Потяжелѣть — поважчати
Поубавить — збавити, одбавити (трохи)
Поубаюкать — заколихати (помалу)
Поубрать — прибрати (трохи)
Поубыть — убути, спасти (трохи), зменшитись
Поувезти, поувезть — повивозити
Поувести, поувесть — повиводити
Поувозить — повивозити, позвозити
Поуговорить — умавити (потрохи)
Поугомонить, ся — у(в)гамувати, ся
Поугорѣть — учадити, почадити (трохи, багатьом)
Поудивляться — подивувати, продивувати, ся
Поудить — поудити, повудити, половити рибу (в)удкою)
Поужинать — повечеряти
Поукласть — повкладати
Поукрасить — пооздоблювати, (квітками) — поуквітчувати, заквітчати, (ц(ь)в'яшками) — пообц(ь)в'яховувати
Поукротить — погамувати
Поуменьшить, ся — зменшити, ся, (про декількох) — повменшувати, ся
Поумнѣть — порозумніти, порозумнішати
Поумыть — повмивати
Поунять — вгамувати, втихомірити
Поуправлять — поорудувати, покерувати, поправити, проорудувати
Поупрямиться — позмагатися, посуперечатися, попручатися
Поусердствовать — припилнувати, поусердувати
Поускорить — прискóрити
Поусмирить — втихомірити
Поусмирѣть — втихоміритись
Поуспокоить, ся — вгамувати, ся, заспокоїти, ся (трохи)
Поустарѣть — постаріти, пристарітися, (про людину) — підтоптатися
Поусѣсться — посідати
Поутихнуть — втихоміритись, внішкнути, втишитись
Поутру — зрана уранці, вранці, ранком

Поухаживать — пополицятися, попоженихатися, проженихатися, послідкувати (за ким), поупадати (коло кого), (за кількома) — переженихати, ся

Поуходить — повтікати

Поучать, поучить, ся — поучати, навчати, наувчати, наувчувати, повчати, навчати, ся

Поучение — 1) наука, навчання; 2) д. Проповідь

Поучительный — поучаючий, навчаючий

Пофантазировать — пофантазувати, похимерувати, думками в хмарах політати

Пофрантить — похверцювати, почепуритися, похизуватися

Пофыркать — попірхати, почміхати

Похабникъ, ца — соромітник, ця

Похабничать — соромітно поводитись

Похабный, но — сороміцький, срамотний, соромніцький, безсоромний, стидкий, соромно, безсоромно, без сорому

Похабство — безсоромність

Похаживать — похажати

Похвала — хвала, похвала

Похваливать — похваляти, вихваляти

Похвальба — хвальба, похвальба, хваління

Похвальный, но — похвальний, но

Похваляют, ся, похвалить, ся — хвалити, вихвалити, похвалити, ся; похвалятися, нахвалялися, похвалитися

Похварывать — хорувати, слабувати, нездужати, недомогати (часто або часами)

Похващать — похвалитися, повеличатися

Похватать — похапати

Похватски — хваць(тсь)ко

Похворать — послабувати, похорувати, про нездужати

Похититель, ница — злодій, ка, крадій, крадько, крадюка, хапко, хапун

Похитрить — похитрувати

Похищать, похитить — красти, хапати, украсти, захопити, схопити, спірвати, запірвати

Похищение — крадіж, ка, хапання, хапанка

Похлевать — посьорбати, похлебтати

Похлёбка — юшка, (горохова) — горохв'янка, (з рибою) — сьорба, щерба

Похлёбочный — юшечний

Похлёбывать — сьорбати, хлебтати

Похлёстывать, похлестать — хвіськати, похвіськати, похльостувати, похльостати

Похлопать — поляскати, полящати, поплескати

Похлопотать — поклопотати, ся, попоходити, попіклуватися

Похмелье — похмілля

Похмуриться — нахмаритися, насупитися, похнюпитися

Похныкать — похліпати, попхикати

Походатайствовать — поклопотати

Походить — походити (на кого або на що), вдаватися (в кого), скидатися (на кого або на що)

Походить — походити

Походка — хода, хід, хідня, д. Поступь. —
Сь утиною походкой — качконогий

Походный — похідний

Походь — 1) похід, виправа; 2) поваг (лишок ваги), лішка; 3) збүток (на крамі то-що)

Походя — ходячи, входячку, на ході

Похождение, (частіше мн.) похождения —
1) мандрування; 2) пригода, (частіше мн.) — пригоди, приключчя

Похожий — схожий, похóжий, подібний, паристий, (цілком) — вікапаний, (на луб) — лубуватий, (на оклецьок) — оклецькуватий і т. д.

Похозяйничать, похозяйствовать — похазяїнувати, погосподарювати

Похолодѣть — дохолодити, похолодніти, похолоднішати, постуденіти

Похоронить, ся — поховати, ся, (багато) — переховати, ся

Похоронный — похоронний, погребний

Похороны — похорон, поховання, ховання, похороння, погріб, -ребу

Похорохориться — поприндитися, поиндічитися

Похорошѣть — покращати, догарнішати, помилішати, погарніти, (про постать) — постатніти

Похотливый, во — похотливий, во, пожадливий, женихливий, ласний

Похотливость — похотливість, похоть, пожадливість

Похотникъ, ца — ласолуб, ка

Похотѣние — жада, хтивість, жирування

Похотѣть — пожадати

Похоть — похоть, лас, жир

Похохотать — пореготати, ся, пореготіти

Похрабриться — похрабрувати

Похрапывать, похрапеть — хропті (помало), похропті

Похрипѣть — похрипіти, похавчати, похарчати

Похристиански — по християнському

Похристосоваться — похристосуватися

Похромать — пошкандибати, пошкитильгати, пошкатульгати

Похрустѣть — похрумкати, похруммати, похрумтіти, похрупотіти

Похудшать — погіршати, попоганіти

Похудѣть — схуднути, похүднути, помарніти, змарніти, (на виду) — спасти з лиця, (на тілі) — спасти з тіла

Похудѣлый, похудѣвший — схүдлий, похүдлий, змарнілий, помарнілий

Похулить — погүдити, поганіти, поганьбіти, похуліти

Поцарапать, ся — подряпати, ся

Поцарски — по царському

Поцарствовать — поцарювати

Поцеремониться — поцеремонитися

Поцыгански — по циганському

Поцвѣсти — поц(ь)вісти

Поцѣдить — поцідіти

Поцѣловать, ся — поцілувати, ся, (здоровкаючись) — почолóмкатися, (в жарт кажучи) — цмóкнутися

Поцѣлуй — поцілунок

Поцѣнить — поцінувати, пооцінювати
Поцѣпить, ся — почепіти, ся
Почавкати — поплямкати, поцямкати, по-
 жвакати, пожв'якати
Почарочно — чарками
Почасту — часто, часто-густо
Початіє — починання
Початой — початий, вкрайний, надкрайний
 (про хліб)
Почаще — частіш, частіше
Почва — ґрунт. — **Почваглинистая** — глінястий,
 глеюватий ґрунт, гліняста земля,
 глейовина. — **П. нетронутая** — цілина.
 — **П. песчаная** — піскувата земля. —
П. песчанистая — сугісок. — **П. черно-**
зёмная — чорнозем, чорноземля
Почванитися — почванитися, попишатися
Почвенный — ґрунтовий. — **Почвенное**
колесо — д. Колесо
Почеловѣчески — полюдськи
Почему, почѣмь — чом, чому, чого, на що,
 про що, для чого, чим, після чого.
 — **Вотъ почему** — от через що, отож-
 то, от за-для того. — **Почему то** —
 чогось, чомусь
Почеркъ — писання, письмó, почерк
Почернить — 1) почорніти, вичорнити,
 обчорніти; 2) д. **Захѣрить**
Почернѣть — почорніти, (злегка) — при-
 чорніти. — **Почернѣвший** — почор-
 нлий
Почернѣлый — почорнілий
Почерпать, почерпнуть — черпати, черпнути
Почерпаніє — черпання
Почерствѣть — почерствіти
Почерствѣлый — счерствілий
Почертить — порисувати
Почертовски — почортячи, по чортячому
Почесать, ся — почесати, ся, (тіло руками)
 — почухати, поскрьобати, ся, за-
 свербіти
Почествовать — пошанувати, у(в)шанувати
Почесть — шаноба, шана, повага
Почесуха — короста
Почесывать — почухувати, пошкрібувати,
 подріпувати
Почётный — почесний
Почѣтъ — шаноба, честь, повага
Почечный — нирковий
Почечуйникъ, почечуйная трава, п. бредѣна,
п. горець, рос. Polygonum Persicaria
L. — гірчак
Почивальный — спочивальний
Почивальня — спочивальня, спальня
Почиваніє — спочивання, спочінок
Почивать, почитать, опочить — 1) спочивати,
 спочіти; 2) спочивати, спочіти,
 опочіти, умерти, померти, пере-
 ставитися
Починать, почать — починати, зачинати
Починивать, починить — лагодити, справ-
 ляти, поправляти, (трохи) — під-
 лагожувати, полагодити, налаго-
 дити, справити, поправити, підлаго-
 дити, (одежу) — латати, полатати, зала-
 тати, підлатати, влатувати, влатати
Починка — лагоження, поправа, поправка,
 (одежі) — латання

Починный — початковий
Починь — 1) почін, почáток, зачін і д.
Начало 1; 2) пóвід, прівід
Почислить, ся — полічити, порахувати, ся,
 почисліти, ся
Почистить — почистити, (став од мулу) —
 пошлямувати і т. д., д. **Очищать,**
Очистить 1
Почитаніє — шанування, пошанування,
 поважання
Почитатель, ница — шанувател, ка, шанóв-
 ник, шанóвница, величник, велич-
 ниця
Почитать, ся, почтить — поважати, ся, ша-
 нувати, ся, пошанувати, у(в)шану-
 вати
Почитать, почесть — вважати, лічити, по-
 лічити
Почитать — почитати, прочитати
Почка — 1) (анат.) — нирка, нирка; 2) (на
 рослинах) — брунька, брость, брò-
 сток, бростина, біб'яшок, (квіткова)
 — пуп'янок, пуп'яшок, (що роспу-
 кується) — роспуківка, роспукалка,
 (на тютюнові) — пасинкі. — **Выбра-**
сывать почки — набрунькуватися,
 бростітися
Почковать — очкувати
Почковидный — ниркуватий
Почковый — 1) нирковий; 2) бруньковий,
 бростковий
Почмокать — поцмокати
Почокать, ся — поцокати, ся
Почта — пошта
Почтальонъ — поштарь, листонóша
Почтеніє — поважання, шанування, поша-
 нування, шаноба, шана
Почтенный — поважний, почесний, пошти-
 вий
Почти — сливѣ, майже. — **Почти что** —
 мало що, мало не, трохи не, безмаль
Почтительно — з шанобою, шаноб(в)ліво,
 поштіво
Почтительность — шанобливість, шановлі-
 вість, повага, шаноба, поштівість
Почтительный — шаноб(в)лівий, пошанов-
 лівий, почестливий, поштівий, ша-
 нівний
Почтить — звеличати, вшанувати. — **Почтить**
кого-нибудь своимъ посѣщеніємъ —
 вшанувати когось своїм завітанням
 (до нього)
Почтмейстеръ — поштмѣйстер, поштмай-
 стер
Почтовой, почтовый — пошто́вий
Почтосодержатель — поштарь
Почувствовать, почувать — почути, почутися,
 вчути, учути, відчути
Почудесить, почудесничать — похимерувати,
 похимеритися
Почудиться — здатися, приверзтися, обма-
 рити
Пошабашить — обробитися, пошабашити,
 (перед неділею) — посуботіти
Пошаливать, пошалить — дустувати, дуріти,
 попустувати, подуріти, пожирувати,
 посваволити
Пошалѣть — подуріти і т. д., д. **Одурѣть**

Пошарить — пошарити, понішпорити, (скрізь) — вишарити, вінишпорити
Пошаркать — почівгати
Пошатывать, пошатать, пошатнуть, ся — похитувати, захитувати, колихати, похитати, поколихати, похитнути, поколихнути, ся, схитнутися, схибнутися, поточитися
Пошвырять — покидати, пошпурляти
Пошевеливать, пошевелить, пошевелинуть, ся — ворухити, поворохити, зворухити, ворухнутися, поворохнути, зворухнути, ся
Пошевні — широкі санкі, вістеля(е)ні лубом
Пошелестеть — пошелестіти (про листя, папір то-що), пошамотіти (глухо, напр., про тканину)
Пошелудивить — пошолудівити
Пошелушить, ся — полущити, ся
Пошепелять — пошепеляти, пошепелявити
Пошептать, ся — пошепотати, пошептати, ся, потишкуватися, пошепотіти
Пошептомь — пошепки
Пошершавить — пошаршавити, пошерхнути
Пошивать, пошить — шити, пошити, (багато) — понашивати
Пошибь — спосіб, роб, побит
Пошивка — шиття, пошиття, шитво
Пошинковать — пошаткувати
Пошипеть — пошипіти, (про масло, сало) — пошкварчати, пошваркотіти, (про гадюку) — посичати, (про воду) — побулькотіти, поклекотіти
Пошколить — пошколити, помуштрувати
Пошлина — мито, (з возів) — взове, (за проїзд через міст) — мостове, мостовщина, (через греблю) — погребельне, (на винницях од казана) — показанщина. — Дорожная пошлина — подорожчина. — Базарная, ярморочная п. — містове. — Судебная п. — пересудок, присуди
Пошлинный — митовий
Пошло — ніцо, скрійно, повсюдно, безсоромно
Пошлость — ніцисть, паскудство, безсоромність
Пошлый — ніций, паскудний, безсоромний, сороміцький
Пошлеть — мерзенитися
Пошлякь — ницак, ніций, ницько
Пошлячка — ніца, безсоромна жінка
Пошляться — поблукати, потинятися, повештатися
Поштемпелевать — поштампувати
Поштопать — поцирувати
Поштофить — пляшками
Поштукатурить — потинькувати
Поштучно — штуками, од штуки
Пошуметь — погомоніти, погаласувати, (про лист то-що) — пошелестіти, (про одіж) — пошамотіти, (про вогонь) — погоготіти
Пошуршать — пошурхати, пошамотіти
Пошутить — пожартувати
Пошутовски — мов блазень, поблазєнськи
Пошушукать — пошептатися

Пошадать — помилування, милосердя, милость, ласка
Пошадить — помилувати, пожалувати
Пошебетать — пошебетати, поц(ь)вірінкати, поц(ь)вірінчати
Пошеголять — почепуритися, похверцювати, похизуватися
Пошекотать — полоскотати
Пошёлкать — поляскати, (зубами) — покліцати, поклямцати, (насіння, горіхи то-що) — полускати, полузати
Пощение — поштування, пощення
Пощепать — пощипати, (пір'я, волосся) — поскубти
Пощёчина — ляпас, ляпанець, лящ, полічок. — Надавать пощёчинь — наляскати, ляпанцями нагодувати
Пощупать — полапати, помацати
Пощупывать — полапувати, помацувати
Поѣдать, поѣсть, ся — поїдати, з'їдати, поїсти, з'їсти, ся, виїсти, (трохи) — попоїсти, (усе) — повиїдати, переїсти, (усі харчі) — повихарчовувати
Поѣздить — поїздити
Поѣздка — їзда, подорожка
Поѣздь — од'їзд, від'їзд, виїзд
Поѣздь — поїзд, потяг, валка, (весільний) — поїзд, (від хати до хати) — перезва
Поѣдомь — завзято, запекло, поїдом
Поѣзжалой — гоніць, гініць, посланіць
Поѣзжане — поїзжане, (в перезві) — перезв'янин, перезв'янка, перезв'яне
Поѣзжатой — поїзжанин, (мн.) — поїзжане
Поѣхать — поїхати
Поэзия — поезія. — Лирическая п. — лірна, лірична поезія
Поэкзаменовать — проєкзаменувати
Поэкономить — ощадити трохи
Поэма — поема
Поэтический, ски — поетичний, но
Поэтому — тому, а тому, тому-то, через-те
Поэтъ — поета, поет, с(ь)півіць
Появляются, появиться — появлятися, з'являтися, об'являтися, виступати, витикатися, (зразу) — вилинати, (багато) — висипати, появитися, з'явитися, об'явитися, виступити, виткнутися, висипати, (про пошесть, кузьку то-що шкодливе, як спочатку) — вкльонутися, (а далі) — вкнутися. — Откуда онъ появился? — відкіля він взявся? — Откуда у него появились деньги? — відкіля у його взяли гроші? — У него появились деньжонки — у його завелись грошенята
Появление — поява, з'ява, з'явлення
Поягнуться — окотітися
Поякшаться — злигатися, полигатися
Пояряться — поярувати
Поярковый — ярочковий (зроблений з вовни ярки)
Поярокъ — яротина (вовна з ярки)
Пояснение — пояснення, в'яснення, вис(ь)вітлення
Поясница — попереk, кріжі, поясниця
Поясничный — поперековий, крижовий
Поясной — поясний
Пояснить — пояснити, пояснити

Пояснять, пояснить — поясняти, вияснити, пояснити, вияснити, з'ясувати, вис(ь)вітлити

Поясь, поясокъ, поясочекъ — по́яс, поясóк, пас, (тоненький) — пéрез, перезóк, підперізка, (ремінний) — рéтяг, рéтязь, ретязóк, ремінчик, (з окравки) — окрáвка, (шкуратяний на гроші) — чéрес, чересóк, (котрим тягнуть бурлаки судно) — ля́ма, лямка

Прабаба, прабабка — праба́ба, праба́бка

Правда — пра́вда, (здр.) — пра́вдонька. — **Въ правду, за правду** — спра́вді, спра́жки, дійсно, пéвно. — **По правдѣ** — по пра́вді

Правдивость — правді́вість, справедли́вість, щі́рість

Правдивый, во — 1) правді́вий, справедли́вий, во, щі́рий, ро; 2) правді́вий, справедли́вий, спра́вжній, пéвний

Правдолюбець — правдолю́бця, правдолю́бець

Правдолюбивый — правдолю́бний

Правдоподобіє — правдоподі́бність, ймові́рність, можли́вість

Правдоподобный — правдоподі́бний, ймові́рний, можли́вий

Правдуха — щі́ра душа́, правді́ва душа́

Праведникъ, ца — пра́ведник, ця

Праведный — пра́ведний, справедли́вий

Прави́ло — 1) стерно́, прави́ло, (на плоту або на барці) — трепло́, д. **Весло**; 2) д. **Ватерпасъ і Отвѣсь**

Прави́ло — пра́вило, ре́гула

Прави́лье — ко́пил, прави́ло (у шевців, д. **Инструментъ**)

Правильность — пра́вильність

Правильный, но — ві́рний, пра́вильний, но, правді́вий, во

Правильникъ — косто́прав

Правитель, ница — управі́тель, управі́телька, керма́нич, керовні́к, керовні́чий, оруда́рь

Правительство — праві́тельство, уря́д

Правительственный — праві́тельственный, урядо́вий

Править — 1) пра́вити, правува́ти, запра́вляти, управля́ти, керува́ти, ору́дувати; 2) попра́вляти, виправля́ти і д. **Исправлять**; 3) справля́ти (поминки, іменини). — **Править бритву** — гострі́ти бритву. — **Передавать покло́нь** — перека́зувати поклі́н, кла́нятися ко́му од ко́го, покланя́тися

Правле́ніє — 1) правува́ння, ору́дування, керува́ння; 2) упра́ва, уря́д

Правну́къ, правну́ка, правну́чка — пра́вну́к, пра́вну́ка

Право — спра́вді, дійсно, пéвне, да́лебі; справедли́во, попра́вді

Право — пра́во. — **Онъ въ правѣ** — він ма́є пра́во

Правобережный — правобере́жний, правобі́чний

Правовой — правові́й, пра́вний

Правовѣ́дець, правовѣ́дь — правозна́вець, пра́вник, ю́риста

Правовѣ́де́ніє — правозна́вство

Правовѣ́рный — правові́рний

Правовѣ́ріє — правові́рство

Правомыслящий — правомі́сний, розсу́дний

Правонаруше́ніє — праволо́мство

Правописа́ніє — право́пис

Православіє — правосла́віє, правосла́вність, благоче́стя

Православный — правосла́вний, благоче́стивий, правозда́тний

Правоспособность — правозда́тність, право́правність, правозді́бність

Правоспособный — правозді́бний, право́зда́тний, право́правний

Правосудіє — правосу́ддя

Правосудный — правосу́дний

Правота — правотá, пра́вість, правді́вість

Правый — 1) пра́вий. — **Правая сторона, рука** — прави́ця. — **По правую сторону** — право́руч і д. **Вправо**. — **На правой сторонѣ лежащий** — правобі́чний; 2) правді́вий, справедли́вий, 3) безневинний, непові́нний; 4) пря́мий, пéвний

Прагматическій — прагматі́чний

Прадѣ́дный, прадѣ́довскій — праді́дівський

Прадѣ́дь, прадѣ́душка — праді́д

Празднество — с(ь)в'яткува́ння, (після жнив) — обжі́нки, (після возовиці) — обво́зини, (після хрестин) — похре́стини

Праздникъ — прáзник, с(ь)в'ято. — **Праздникъ**

Обрѣ́занія Господня. Новый годъ

(1 січня) — Нові́й рік, год. — **П. Бого-**

явленіє Господне. Креще́ніє (6 січня)

— Богоя́влєння, Водохре́ща, Водохре-

ща. — **П. Срѣ́теніє Господне** (2 лютого)

— Стрі́тення, Стрі́чання, Громні́ці.

— **П. Обрѣ́теніє главы Св. Іоанна Пред-**

течи (24 лютого) — Обрі́тення. — **П.**

Преподобнаго Алексѣ́я, челове́ка Бо-

жі́я (17 марця) — Те́плого Олє́кси. —

П. Благовѣ́щеніє Пресвятыя Богоро-

дицы (25 березня) — Благові́щення.

— **П. Вхо́дь Господень въ Іерусалимъ**

— Ве́рбна неді́ля. — **Соборъ Арха́нгела**

Гаврі́ила (26 марця) — Благові́сника.

— **П. Святой Пасхи. Воскресе́ніє Хри-**

стово. Праздниковъ Праздникъ — Ве-

лі́кдень, Па́ска, Велико́дні С(ь)в'ята.

— **П. Велико́мученика Гео́ргія** (23

кві́тня) — Ю́рія, Ю́ра. — **П. Перенесеніє**

мощей Св. Николая Чудотворца

(9 травня) — С(ь)в. Мико́ли, Ве-

сняного, лі́тнього Мико́ли. — **П. Воз-**

несеніє Господне — Вше́стя, Воз-

несє́ння. — **П. Преполове́нія.** — Пра́ва,

Пере́плáвна Середа (на 4-му тижні

після Велико́дня). — **П. день Святой**

Троицы — Тро́йця, Трі́йця, Зелє́ні

С(ь)в'ята. — **Трои́цкіє праздники** — Зелє́-

ні С(ь)в'ята, Клечáльна Неді́ля. — **П.**

День Св. Духа — Соше́ствіє Св. Духа.

Духовъ день. — С(ь)в. Ду́ха. — **П. Рожде-**

ство Іоанна Предтечи (24 червня) —

Іва́на Купáла, Купáйла, Івана Хре-

сті́теля, Іване́ць. — **П. Св. Апосто́ловъ**

Петра и Павла (29 червня) — Пе́тра

і Па́вла. — **П. Соборъ 12 Апосто́ловъ** (30

червня) — Полупе́тра. — **П. Велико́муче-**

ника Пантелеймона (27 липня) — Палікопи, Пантелеймона. — П. Преображеніє Господнє (6 серпня) — Спас. — П. Успеніє Пресвятыя Богородицы (15 серпня) — Пёрша Пречіста, Велика Пречіста. — П. Перенесеніє нерукотвореннаго Образа (16 серпня) — Пречісник, Нерукотворенного Образа. — П. Усѣкновеніє Главы Св. Іоанна Предтечи (29 серпня) — Головосіка. — П. Рождество Пресвятыя Богородицы (8 вересня) — Друга Пречіста, Малá Пречіста. — Воздвиженіє Креста Господня (14 вересня) — Здвиженія, Чёсного Хреста. — П. Покровъ Пресвятыя Богородицы (1 жовтня) — Покрѡва, Трѣтя, остáння Пречіста. — П. Мученицы Параскевы (14 жовтня) — Пёрші Параски. — П. Мученицы Параскевы (28 жовтня) — Другі Параски. — П. Введеніє во Храмъ Пресвятыя Богородицы (21 листопаду) — Введенія, Вхід Богородиці. — П. Святителя Николая Мурликійскаго (6 грудня) — С(ь)в. Микóли, Зімнього Микóли. — П. Рождество Господа нашего Ісуса Христа (25 грудня) — Різдвѡ, Різдв'яні С(ь)в'ята. — Рождественскіє празники — Різдвѡ, Різдв'яні С(ь)в'ята. — П. Преподобной Меланіи Римляныни (31 грудня) — Мелáнки. — П. Храмовой — храм, прáзник. — Канунъ праздника — д. Канунъ. — Второй день послѣ праздника — попрáзєн, одданія прáзника. — Празники — празникі, с(ь)в'ята, с(ь)в'яткі. — На Праздникахъ — На с(ь)в'яткáх. — П. провести — відс(ь)в'яткувати, перес(ь)в'яткувати. — Будеть и на нашей улицѣ праздникъ — і в на́ше вікѡнце зас(ь)вітить сѡнце. — Быть у праздника. — 1) бѣти на храмѹ, на ѡдпусті; 2) наразітись, нахопитись на ліхо, здобѹти клопѡту, піймати ѡблизня. — П. жатвы — обжінки

Празднованіє — с(ь)в'яткуванія

Праздновать — с(ь)в'яткувати, празникувати, справляти с(ь)в'ято

Праздно — без діла, без робѡти, нічѡго не рѡблячи

Празднословіє — марномѡвство, пустомѡвність, базіка́ня, верзіння

Праздность — безділля, байдикуванія, гулі, лёжа, лёдацтво, порожнюванія

Праздношатающийся, праздношатающаяся — вѣштанець, швендя, бáйда, снові́га, сновіга́йло

Праздный — 1) порѡжній, ваканцьѡвий; 2) гулящий, порожню́ющий. — Празднымъ быть, пребыть — 1) порожнювати, вакувати, провакувати; 2) байдувати, бáйдики бѣти, гуляти, марнувати, пробайдувати, байдикувати, пробайдикувати

Практика — прáктика

Практиковать — практикувати

Практикъ — прáктик

Практический — прáктичний

Праматерь, прародительница — прамáти, прародителька

Праотець, прародитель — прабáтько, прáотець, прародитель

Праотческий — прародительський, прабáтьківський

Прапорный — прáпірний

Прапорщикъ — хорѹнжий (у козаків)

Прапоръ — корогѡвка, прáпір, д. Знамя

Прапрабабка — прапрабáбка

Прапрадѣдовский — прапрáдідівський

Прапрадѣдъ — прапрáдід

Прародительский — прародительський

Прасъ, рос. Allium Porrum L. — пор, праж, прас

Прахвость — шеліхвіст, шалагáн, шахра́й, дуріс(ь)віт

Прахъ — 1) пѡрох, пил; 2) тѣло. — Миръ праху твоему — перѡм землѣ тобі, нехáй тобі землѣ перѡм! — Прахъ съ нимъ! — цур йомѹ, хай йомѹ ліхо! — Прахомъ пошло — пішлѡ за вітром, дѣмом до горі пішлѡ

Прачешная — прачкáрня, прáльня

Прачешный — прáльний. — П. валѡкъ — прач, прáник, прáльник, д. Валѡкъ

Прачка — прáля, прáчка

Праща, пращъ — шві́гавка, кѣдало, прáща

Пращуръ — прáщур

Пребываніє — перебува́ння, пробува́ння, (в гостях) — гостюва́ння

Пребывать, пребыть — пробува́ти, жити, бѣти, пробу́ти, прожити, (цілий вік або дуже довго) — вікува́ти, провікува́ти

Превозмогать, превозмочь — перемагáти, переся́лювати, перемогті, здо́лати, здо́літи, подо́літи, (багатьох) — поперемагáти, попереся́лювати

Превозноситъ, превознести, ся — 1) вихвалѣти, велича́ти, сла́вити, ся, звелича́ти, підно́сити, підне́сти, вино́сити, вінести по-над; 2) вихвалѣтися, велича́тися, пишáтися, бундю́читися і т. д., д. Величаться, Важничать і Гордиться

Превознесеніє — вихвалѣ́ння, велича́ння, підне́сення по-над

Превосходительный — вельмѡжний

Превосходительство — вельмѡжність

Превосходитъ, превзойти — перева́жувати, переважа́ти, го́ру бра́ти, переви́шати, перева́жити, узѣти го́ру, переви́шити, поверші́ти, покрити кого, (в та́нцях) — перетанцюва́ти, (в с(ь)півах) — перес(ь)піва́ти і т. д.

Превосходно — чудѡво, дуже гарно, доскона́льно, знамені́то

Превосходный, но — дѹже гáрний, но, чудѡвий, во, високогáрний, доскона́льний, знамені́тий

Превосходство — перева́га, перемо́га, переви́щення, ви́щість

Превратность — змінність, нестáлість, хвальші́вість, хибність

Превратный, но — 1) змінний, нестáлий,

і д. Непостоянный; 2) неправдивий, перекручений, покручений, перевернутий, кривий, непоправді, навпаки, навспак, напереверт, навиворіт

Превращать, превратить, ся — 1) перевертати, перекидати, переробляти, обертати, ся, перевернути, обернути, перекинути, переробити, ся, переродитися. — **Превратить, ся вь ничто** — обернути, повернути, ся в нівець. — **Превратить, ся вь пепель** — спалити, попалити, спопелити. — **Превращать, превратить вь дребезги, вь порошок** — мотлошити, порохнити, перемотлошити, побити на гамуз, на дрізки, на мотлох, спорохнити; 2) д. Измѣняться

Превращение — перевертання, обертання, обертнення, заміна

Превыспренный — найвищий, найвеличний, превисокий

Превышать, превысить, ся — 1) перевищувати, надвищувати, перевищити, ся, вигнатися вище по-над що інше; 2) д. Превосходить

Превыше — вище, по-над, по-за

Превышение — перевищення, перевишка, поваг

Преграда — д. Преграждение 2 і 3

Преграждать, преградить — 1) перегорюжувати, перетинати, загорюжувати, перегородити, загородити, перетяти, поперегорюжувати, заступити дорогу; 2) перепиняти, перепинати, запиняти, перешкожати, перепинити, запинити, перешкодити, на (або у) перешкоді стати

Преграждение — 1) перегорюжування, перегорода; 2) загорода, горожа; 3) перепона, перешкода, завада і д. Препона

Прегрѣшать, прегрѣшить — грішити, согрішати, согрішити, згрішити, прогрішитися

Прегрѣшение — гріх, прогрішення

Предавать, предать, ся — 1) віддавати, видавати; передавати, здавати, віддати, ся. — **Предать суду** — віддати під суд, потягнути до суду. — **П. тисненію** — надрукувати, відати. — **П. землі** — поховати. — **П. смерті** — стратити, смерть заподіяти. — **П. Богу духъ** — віддати душу Богові. — **П. казни** — скарати, стратити і д. Казнить. — **П. пытокъ** — віддати на муки, на мордування, на тортури. — **Предать себя волю Божіей** — здатися на Бога. — **Предать кого** — відати когось, зрадити (кого), виказати на когось. — **П. проклятію** — проклинати. — **П. забвению** — забувати, не згадувати, пустити в непам'ять; 2) звирятися, здаватися (на кого), віддаватися (кому); 3) вдаватися, вкидатися, вдатися, вкинутися. — **Предаваться печали** — в тугу вдаватися

Предание — 1) оддання, віддання, видання.

— **П. суду** — віддання під суд, притягнення до суду; 2) переказ

Преданность — вірність, відданість, прихильність

Преданный, но — вірний, відданий, прихильний, прихильник, ця

Предатель, ница — зрадник, ця і д. Измѣнникъ, ца

Предательскій, ки — зрадливий, во, зрадницький, ко; д. Вѣроломный і Измѣнническій

Предательство — зрада і д. Измѣна

Предать, ся — д. Предаваться

Предбрачный — передшлюбний

Предварение — упередження, пересторога (від чого)

Предварительный, но — попередній, уперед, поперед, завчасу, загода, зараня

Предварять, предварить — упереджати, упередити, попередити, випередити, запобігати, запобігти; предмовляти, предмовити, перестерігати, остерігати, перестерегти, остерегти (від чого). — **Предварить обь опасности** — перестерегти перед небезпемою, остерегти від небезпеки. — **П. приходомъ** — попередити, д. Предупреждать і Предостерегать

Предвзять — заповзяти, передіще взяти

Предвзятость — заповзятість, упередність

Предвзятый — упередний, наперед взятий, заповзятий. — **Предвзятая мысль** — упередна, наперед взята гадка

Предвидѣние — завбачення, передбачення

Предвидѣть — завбачати, передбачати

Предвкушать, предкусить — засмаковувати, засмакувати, наперед смакувати

Предвкушение — засмак

Предводитель, ница — приводець, привідця, провідник, ніця, проводець, (війська) — д. Восначальникъ, (сторонництва) — проводарь, проводирь, верховода, (розбійників) — ватаг, ватажок, (колядників) — береза, (голоти) — голотовода. — **Предводитель дворянства, Предводительша** — маршал, маршалок, предводитель, ка

Предводительство — провід, привід

Предводительствовать — перед вести, отаманувати, отаманити, ватажкувати, ватажити, поводитарювати, доводити (ким)

Предводит — перед вести

Предвозвѣщать, предвозвѣститъ — 1) призвіщати, призвістити; 2) д. Предвѣщать

Предвозвѣщение — 1) призвіщення, призвість, призвістка; 2) віщування

Предвѣдѣние — передвіджа, передвідання, знаття прийдешности

Предвѣстие — призвість, передчуття

Предвѣстникъ — віщун, вістун

Предвѣчность — передвічність

Предвѣчный — одвічний, передвічний

Предвѣщание — віщування, пророкування, ворожба

Предвѣщать — віщувати, пророкувати

Предвѣщатель, ница — віщун, вістун, ка, ворожбит, ка
Предгоріе — передгір'я
Предгорный — передгірний
Преддверіе — присінок, присінки, місце перед дверима, прихід. — **Преддверіе ада** — передпекло
Предержащій — звѣрхній, вищий, урядовий (про начальство)
Предзнаменованіе — 1) знак, ознака, знамѣно; д. Знаменіе; 2) д. Предвозвѣщеніе
Предзнаменовывать — вістувати, віщувати, пророкувати, напроорокувати
Предисловіе — передмова, переднє слово, вступнє слово, передслово. — **Предисловіе дѣлать** — передмовляти
Предисловный — передмовний
Предковскій — прѣдківський
Предлагать, предложить — передкладати, прекладати, класти, предложити, пропонувати, запропонувати; вносити, внести, внести, зробити внесок. — **Предложить вопросъ** — спитати, запитати, поставити питання. — **Предлагающій** — внескодавець, передкладаючий, пропонуючий
Предлогъ — 1) вимівка, од(від)мова, одмówka, д. Отговорка; 2) приключка, притока; 3) (грам.) — приімѣнник
Предложеніе — передкладання, подання, прекладання, внесок, пропозиція; ос(ь)відчення, ос(ь)відчини. — **Онъ ей сдѣлалъ предложеніе** — він посвѣтався (або послався) до неї, ос(ь)відчився їй
Предложный падежъ — відмінок сьомий, місцевий
Предметный — предметовий, річевий
Предметъ — предмет, річ, ціль, метá. — **Онъ имѣлъ въ предметѣ** — він мав на меті
Предмостный — передмостовий
Предмѣстіе — передмістя
Предмѣстникъ — попередник, д. Предшественникъ
Предназначать, предназначить — упризначати, уприділяти, упризначити, уприділити, судити
Предназначеніе — упризначення, призначення, уприділення
Преднамѣреваться, преднамѣрится — заміряться, наміряться, мати на думці, призначати, за(на)міритися, покласти на думці, призначити
Преднамѣреніе — замір і д. Намѣреніе
Преднамѣренность — умисність, навмисність
Преднамѣренный, но — призначений; навмисний, умисний, но
Предначертаніе — попередній нарис, план
Предначертывать — рисувати, нарисовувати наперед
Предобѣденный — передобідний, передобідяний. — **Предобѣденное время** — передобіддя, передобідок
Предокъ, (мн.) предки — прѣдок, прѣдки, прѣдків'я
Предопредѣленіе — упризначення, призна-

чення, судба, передсуд
Предопредѣлять, предопредѣлить — упризначати, призначати, уприділяти, упризначити, призначити, уприділити. — **Ему предопредѣлено** — йому судилося. — **Предопредѣленный** — упризначений, судний, (про жениха або молоду) — сужений, на
Предоставлять, предоставить, ся — залишати, од(від)давати, дозволяти, залишити, оддати, дозволити, доручати, доручити. — **Предоставляю на ваше усмотрѣніе** — здаюся на вашу волю, ласку, обміркування. — **Предоставляется вамъ право** — вільно вам, маєте право. — **Предоставляю себѣ право** — застерігаю собі право. — **Предоставляется судить другимъ** — нехай інші судять. — **Предоставьте мнѣ это сдѣлать** — дозвольте мені це зробити, нехай це я зроблю. — **Предоставляю на ваше сужденіе** — здаюся на ваш суд
Предоставленіе — залишення, залишення, застерѣження, віддавання, давання, дозвіл, доручення
Предостерегать, предостеречь — остерігати, перестерігати, остерегти, перестерегти. — **Дать себя предостеречь** — датись на пересторогу
Предостереженіе — острогога, пересторога, перестерігання
Предосторожность — острогога, обережність
Предосторожный — обережний, бережений, сторожкий, обачний і д. **Осторожный**
Предосудительность — негójість, доганність, незвичайність
Предосудительный, но — срамотний, сороміцький, негójий, доганный, незвичайний, неподобний і д. **Постыдный і Неприличный**
Предотвращать, предотвратить, ся — одвертати, одвернути, ся
Предотвращеніе — відвернення, усунення
Предохранитель, ница — охоронець, охоронниця, охоронник, запобіжник, ница
Предохраненіе — охорона, заховання, (від чого) — запобіження
Предохранительный — охоронний, запобіжний
Предохранять, предохранить — оберегати, охороняти, оберегти, охоронити, заховувати, заховати від чого
Предощуать, предощутить — д. Предчувствовать
Предпечекъ — припічок, д. Печь
Предписаніе — наказ, припис
Предписывать, предписать — приписувати, наказувати, приписати, наказати
Предполагать, предположить — гадати, думати, припускати, домислятися, здумати, задумати, домислитися, припустити. — **Человѣкъ предполагаетъ, а Богъ располагаетъ** — чоловік стріляє, а Бог влучає; чоловік мислить, а Бог керує
Предположеніе — здогад, домисел, догад,

припущення, догадка

Предположительный — здогадальний, припущальний

Предпоследний — передостанній, передостідній

Предпосылать, предпослать — посиляти, посляти наперед, уперед

Предпотопный — передпотоповий

Предпочитать, предпочесть ся — воліти краще, вважати за краще, перевагу давати, перед давати, ставити вище, зволіти краще, перевагу, перед дати, поставити вище

Предпочтение — перевага, перед, першенство. — **Оказывать предпочтение** — перевагу, перед давати

Предпочтительный, но — переважний, но, кращий, ще, вищий, ще. — **Предпочтительнее всего** — над усé, передовсім, перед'усім

Предпочтительность — першенство

Предприниматель — підприємець, підприємець

Предпринимать, предпринять — підприєммати, підприємати, підприємяти, підприємяти, заходитися, братись, взятись на що

Предприимчивость — заміристість, заповзятість, підприємливість

Предприимчивый — с(ь)міливий, відважний, заміристий, заповзятий, підприємливий

Предприятие — передвзяття, предузяття, підприємство, підприємство, заходи

Предразсвѣтный — дос(ь)вітни(і)й

Предразсудокъ — марновірство, упередження, забобон

Предрасположение — схильність

Предрасположенный — схильний. — **П. къ болѣзнямъ** — хоровітий, слабовітий, нездорівкуватий, схильний на хвороби. — **П. къ нарывамъ** — болячкуватий

Предрекать, предречь — віщувати, пророкувати, вівщувати

Предсердие — передсєрдя

Предсказание — віщування, пророкування, прорікання, провіщення

Предсказатель — віщун, провісник

Предсказывать, предсказать — віщувати, провіщати, пророкувати, провістити

Предсмертный — передсмертний. — **Предсмертная агония** — конання. — **Предсмертная пятна** — мурава, муравіця

Представать, предстать — ставати, стати, станути перед ким

Представитель, ница — заступник, ця, представник

Представительный — 1) заступницький, представницький; 2) показний, статурний, личный

Представительство — заступництво, представництво

Представление — 1) представа, внісення, показ, вистава; 2) уява, уявлення, уявлювання

Представлять, представить, ся — 1) ставити,

представляти, поставляти, виставляти, становити, поставити, представити, виставити, ся. — **Представить свидетелей** — поставити с(ь)відків. — **Представить драму** — виставити драму. — **Представился удобный случай** — випала добра оказія, нагода; 2) представляти, представити, ся; 3) уявляти, ся, з'являти, ся, покладати на думці, здаватися, мріяти, ся, маритися, роїтися, уздріватися, ввижатися, вбачатися, верзтись, об'являтися, уявити, ся, з'явити, ся, покласти на думці, примітись, вроїтися, уздрітись, приверзтись. — **Представьте себя, что...** — уявить собі, що... — **Представляться передь глазами** — ввижатися, привиджуватися, вбачатися, уздріватися. — **П. во снѣ** — снітись, верзтись, маритися, приснітись, приверзтись; 4) удавати, прикидатися, удати, прикинутися. — **Представляться дурачкомъ** — дурника строїти. — **П. кого** — представляти, перекривлювати, перекривляти, перекривити

Предстание — ставлення себе

Предстатель, ница — заступник, ця, оборонець, оборонниця, посередник, ця

Предстательство — заступництво, оборона

Предстательствовать — заступатися, оступатися, ставати, обстоювати, обставати за кого

Предстоять — 1) стояти (перед ким або чим), ставитись; 2) бути на меті, мати, мусити, наставати, наступати. — **Предстоитъ большой трудъ** — буде (має бути) багато роботи. — **Предстоитъ дальний путь** — має бути далеко дорога. — **Вскорѣ предстоитъ мнѣ поѣздка** — незабаром маю (або мушу) їхати

Предсѣдатель, ница — голова, предсідатель, ка

Предсѣдательство — провід, головування

Предсѣдательствовать — головувати, предсідати

Предубѣждать, -дить — упереджати, -діти

Предубѣждение — передсуд, упередження проти чого

Предувѣдомление — 1) завідомлення; 2) д. **Предисловіе**

Предувѣдомлять, предувѣдомить — завідомляти, завідомити, оповіщати, оповістити (загода)

Предугадывать, предугадать — наперед угадувати, угадати, предчувати

Предуготовление — приготування

Предуготовлять — приготовляти

Предузнавать — пізнавати наперед

Предузнание — провіджа, завбачення, пробачення, провідження

Предумышление, предумышленный, но — намір, умисність, умисний, умисне, навмисне, з наміром

Предупредительный, но — запобігливий, запобіжний, о, ввічливий, о

Предупредительность — запобігливість, запобіжність, ввічливість

Предупреждать, предупредить — 1) запобігати (чому), упереджати, упереджувати (кого в чому), попережати, запобігти (чому), упередити, попередити, випередити; 2) д. **Предварять**

Предупреждение — попередження, упередження, забіг

Предусматривать, предусмотреть — завбачати, предбачати, прозира́ти, завбачити

Предусмотрительность — прозірливість, обачність

Предусмотрительный — прозірливий, обачний і д. **Осмотрительный**

Предустанавливать — наперед установляти, укладати

Предчувствие — предчуття, прочування, при́звістка

Предчувствовать, ся — предчувати, ся, прочувати, зачувати. — **Я ничего не предчувствовал** — мені нічого не чулося

Предшественник, ца — попередник, ця, попередничий

Предшествование — предхóдження, попере́дження

Предшествовать — предхóдити, передувати, упереджувати, попережати і т. д., д. **Предварять**

Предшествовавший, предшествующий — передую́щий, попередній

Предь, предо — перед, передо. — **Предь глазами** — перед очима, поперед очі. — **Предь нимь** — перед ним, перед його

Предъявитель, ница — показувач, показувачка; власник, власниця

Предъявлять, предъявить — показувати, подавати, показати, подати. — **П. искъ** — по́зов давати, дати (за що, на ко́го), заложити (кому, за що, на кого)

Предъявить требование — поста́вити, виставити вимо́гу; вимагати, правити, доправля́тись

Предъявление — показування, показання, виставлення, виставлювання

Предыдущий — попередній, передні́ший

Предель — 1) гра(я)ни́ця, грань, межа, обруб, міра; доля, призначення; 2) кінець, край, крайни́ця. — **Выйти изъ предель** — ступити, перейти через край, за край зайти

Предельный — погра(я)ни́чний, краї́нний

Преемник, ца — наслідник, наступник, ця

Преемничество, преемство — наступництво, спадкоємство

Преемственность — наступство, спадко́вість

Преемственный — спадковий, наступний, д. **Наслѣдственный**

Прежде — перш, перше, перве, до сього, поперед, поперед, вперед. — **Прежде всего** — перше всього, перш за все, поперед усього, насамперед, найперше. — **Прежде нежели** — перш як. — **Прежде чьмь** — нім. — **Прежде окончания года** — перш як рік мину́в, перш як вийшов рік. — **Прежде времени** — передчасно, до часу́ і д. **Преждевременно**

Преждебывший — передні́ший, давні́ший

Преждевременный, но — передчасний, но, нечасний, завчасний, но, до часу́, передвчасно, не часно, без пори́, по́рано. — **Преждевременный ребенок** — не часна дитина, не часне

Преждевременность — невчасність, нечасність, передчасність

Прежний — пер́ший, попередній, коли́щній. — **Пуще прежняго** — більше, гірше, як перше, як ко́лись

Презентъ — гості́нець і д. **Подарокъ**

Президентъ — президент, предсідатель, голова, (козацької республіки в Україні) — гетьма́н, (жінка його) — гетьманова, (син) — гетьмане́нко, гетьмані́ч, (дочка) — гетьмані́вна, (на Запоріжжі) — кошовий ота́ман

Презирать, презрѣть — 1) зневажати, погорджати, гордувати, презира́ти, зневажити, погордіти, занеха́ти, занеха́ти, д. **Пренебрегать**; 2) не боятися, не дба́ти про..., не вважа́ти на...

Презрительность — погірдливість, зневажливість

Презрительный, но — 1) гане́бний, но; 2) зневажливий, во, зневажний, но, погордливий, погірдливий, прези́рливий, во, прези́ркуватий, то; д. **Пренебрежительный**

Презрѣние — знева́га, гордува́ння, погóрда, прези́рство. — **Презрѣние нести, быть въ презрѣнии** — поневі́рятися. — **Презрѣние оказать** — знева́жити (кого), погордіти, погордува́ти (ким)

Презрѣнный — огі́дний, гидкий, паску́дний, гане́бний

Презрѣть — д. **Презирать**

Преизобилие — вели́ка ро́скіш, рясно́та, го́йність, наддостáток

Преизобилывать — рясніти (чим)

Преимущественный, но — перева́жний, но, головні́ший, більше то́го, над усé

Преимущество — 1) перева́га, перéд, пер́шенство́, переви́шка, д. **Превосходство і Предпочтение**; 2) привіле́й, го́ра. — **П. дать** — перéд, перева́гу, го́ру да́ти

Преимуществовать — переважа́ти, ма́ти перева́гу, ма́ти го́ру, го́ру бра́ти

Преисподний — найспі́дні́ший, підзе́мний, підземельний. — **Преисподняя** — пе́кло, д. **Адъ**

Преисполненный — по́вний, запо́внений, перепóвнений

Прейсь-курантъ — ці́нник

Преклонный — 1) схи́льний, д. **Наклонный** 2; 2) похі́лий. — **П. возрастъ** — похі́лий ві́к

Преклонность — 1) схи́льність, д. **Наклонность** 2; 2) похі́лість

Преклонять, преклонить, ся — 1) нахиля́ти, схиля́ти, прихиля́ти, нагина́ти, нахи́лити, схи́лити, прихи́лити, нагну́ти, ся; 2) кла́нятися (перед ким), покло́нятися (кому), покло́нітися, укло́нітися. — **Преклонить колѣни** — стати навко́лішки

Преклоненіє — схилѣння; намо́ва, на́хил, переко́нування
Прекословить — пере́чити, суперече́чити
Прекословіє — суперече́чка
Прекословный, но — суперече́чний, но
Прекрасный, но — прекра́сний, но, прега́рний, но, дуже га́рний, чудовий, во
Прекращать, прекратить, ся — припиня́ти, спиня́ти, припини́ти, спини́ти, ся; переставати, кінча́ти, переста́ти, скінчи́ти, ся; переводити, ся, зводи́ти, збавля́ти, перевести́, звести́, ся, зба́вити. — **Онъ прекратилъ свои къ намъ посѣщенія** — він перестав у нас бува́ти. — **Прекратитъ работу** — перестати від робо́ти, скінчи́ти робо́ту, припини́ти робо́ту
Прекращеніє — перестано́к, кінце́ць, закінчення, припинення; переві́д
Прелестность — пова́бність, прина́дність, ваблї́вість
Прелестникъ, ця — баламу́та, ка, зводи́тель, ка, зви́(о)дник, ни́ця, перелесник
Прелестный, но — чарі́вний, прина́дний, но, пова́бний, но, зна́дний, знадлі́вий, залас́ний і д. **Прекрасный і Пльнительный**
Прелесть — 1) краса́, ро́скіш; 2) ва́ба, прива́ба, прина́да, ома́на і д. **Обольщеніє і Обаяніє**. — **Какая прелесть!** — що за ро́скіш!
Прелестность — пова́бність, прина́дність, ваблї́вість
Преломленіє — перело́млювання, розло́млювання, перелі́м, розлі́м
Преломлять, преломить, ся — лама́ти, ся, перело́млювати, ся, розло́млювати, переломі́ти, розломі́ти, ся
Прельститель, ница — д. **Прелестникъ, ца**
Прельстительный, но — прина́дний, прива́бний, но, ваблї́вий, зваблї́вий, во, д. **Обольстительный**
Прельщать, прельстить, ся — чарува́ти, на́дити, зна́жувати, влеща́ти, обле́щувати, прилеща́ти, уле́стювати, ва́бити, зводи́ти, причарува́ти, обчарува́ти, зачарува́ти, зна́дити, зва́бити, прива́бити, прина́дити, влестити, залеститися, пова́житися, д. **Обольщать і Пльнять 2**
Прельщеніє — ва́ба, прива́ба, прина́да, пова́ба, по́ваб
Прелюбодѣй, ка — перелюбе́ць, ка, перелю́бник, ця, чужоло́бник, ця, чужоло́жник, ця
Прелюбодѣйничать — чини́ти перелю́б, чужоло́жити, (про жі́нку) — ска́кати у гречку
Прелюбодѣйство, прелюбодѣяніє — перелю́бство, перелю́б, чужоло́бство, чужоло́жство
Прелюбодѣйствовать — перелю́б чини́ти, чужоло́жити
Прематерой — здоро́вний, величе́ний, величе́зний; товстю́чий, товстеле́зний
Премилосердный — наймилосе́рдніший

Премилый — дуже мі́лий, га́рний, премі́лний, премі́лий
Преминуть — промину́ти, обмину́ти, занеда́ти, занеха́ти, поки́нути, забу́ти. — **Не премину увѣдомить васъ** — не забуду спові́стити вас, неодмінно пода́м вам зві́стку
Премія — премо́ія, нагоро́да
Премного — дуже бага́то, пребага́то
Премудрость — премудо́рість
Премудрый — 1) премудо́рий, дуже му́дрий, розу́мний; мудря́чий, мудро́ваний
Пренебрегать, пренебречь — зневажа́ти (кого), гордува́ти, погору́жувати (ким), гребува́ти, греба́ти, не́хтувати (ким, чим), знева́жити, погору́жувати, погребати, занеха́ти, занеха́ти; 2) не́хтувати, недба́ти, незважа́ти, занеха́ти, занедба́ти, понеха́ти, попоне́хтува́ти, зацура́ти, облиши́ти
Пренебрегатель, -ница — недба́ха, недба́лець, -ба́лиця
Пренебреженіє — знева́га, погору́да, гордування, цура́ння, нехтува́ння. — **Оставитъ въ пренебреженіи** — занедба́ти, занеха́ти і т. д., д. **Пренебречь**. — **Находиться въ пренебреженіи, подвергать себя пренебреженію, впасть въ пренебреженіє** — поневі́рятися, піти в поневі́рок, д. **Презрѣніє нести**
Пренебрежительный, но — знева́жливий, во, неува́жливий, во, знева́жно; погору́дливий, погрудли́вий. — **Пренебрежительно обращаться съ кѣмъ** — гордува́ти (ким), нехтува́ти (ким), поневі́ряти (кого) і д. **Пренебрегать**
Пренебрежительность — погору́длівість, погрудли́вість, знева́жлівість
Преніє — спі́р, суперече́ка, дискусі́я, розпра́ва, про́мови, деба́ти
Преобладаніє — панува́ння, перева́га
Преобладать — панува́ти, перева́жати, перева́гу ма́ти, го́ру бра́ти
Преобладающий — переважа́ючий
Преображать, преобразить, ся — преобража́ти, переверта́ти, переіна́кшувати, пере́мінати, перекида́ти, ся, преобразі́ти, переверну́ти, переіна́кшити, пере́мінати, ся, переки́нути, ся, д. **Превращаться**
Преображеніє — преображе́ння, оберта́ння, пере́міна, одмі́на. — **Праздникъ П. Господня** — д. **Праздникъ**
Преобразование — перетво́рення, перео́браз
Преобразователь, -ница — перетво́рець, -рні́ця, рефо́рма́тор, -торка
Преобразовывать, преобразовать, ся — перетворя́ти, переробля́ти, перетвори́ти, перероби́ти, ся, зрефо́рмовувати, зрефо́рмува́ти
Преодолимый — пере́можний, побори́мий
Преодолювать, преодолѣть — перема́гати, зма́гати, посі́дати (що), пере́могти, змо́гти, здо́лоти, посі́сти (що), поду́жати, д. **Осилить і Превозмо́гать**
Преодолю́ніє — пере́мога
Преосвященный — преос(ь)в'яще́ний, вла-

діка, превелéбний

Преосвященство — преос(і)в'ященство, превелéбність

Препинаніє — припінка, притіка. — **Знаки препинанія, препинательные** — зна́ки розділові: протінка, кра́пка з протінкою (або серéдник), двокра́пка, кра́пка, знак виклику, знак пита́ний або знак пита́ння, знак наведення, знак сполучення

Препираться — суперечáтися, сперечáтися, перекóрюватися

Препирательство — спірка, суперéка, суперéчка

Преподаватель, ница — учітель, ка, виклада́ч, ка

Преподавательный — викладóвий

Преподавать, преподать — учіти, научáти, виклада́ти, прова́дити, научіти

Преподаваніє — нау́ка, навча́ння, виклада́ння, ві́клад

Преподобіє — 1) с(ь)в'ятість, праведність; 2) преподóбіє, велéбність

Преподобиться — прис(ь)в'ятітися, (іронично) — приматкобóжитися

Преподобный — 1) преподóбний, с(ь)в'ятоблівий, праведний; преподóбник, ця; 2) велéбний, преподóбний. — **Преподобный отець!** — велéбний óтче!

Преполовеніє — 1) половина, серéдіна; 2) пра́ва, перепла́вна середá, д. **Праздникъ**

Препона — притіка, притічина, зава́да, перепóна, припінка, перешко́да, перече́па, перече́пка

Препоясывать, препоясать, ся — підперізувати, підперезáти, ся і д. **Опоясывать, ся**

Препровождать, препроводить — слáти, пересилáти, одсилáти, переслáти, одіслáти; одпровáдити, відпровáдити

Препровождать, препровесть — провóдити, провeстí (час), перебу́ти

Препровождєніє — 1) пересилáння; 2) ча́су вживáння. — **Для препровождєнія времени** — для розва́ги, для розривки, аби час змарнува́ти, знічого робіти

Препятствіє — перешко́да

Препятствовать — перешкожа́ти, на (у) перешко́ді ставáти, чиніти перешко́ду, запиня́ти, бороніти, перече́плювати, перебивáти. — **Препятствующий, ая** — перешко́дник, ця

Прерваніє — перéрва

Пререкать — перече́тити

Пререканіє — спір, спірка, суперéка, суперéчка

Прерогатива — первопра́во, прерогатíва

Прерывать, прерываться — переривáти, перерва́ти, (річ, пісню) — перебивáти, перепиня́ти, перехóплювати, перече́плювати, перебаранча́ти, перебі́ти, перепиніти і т. д., д. **Перебивать 2 і Перерывать 2**

Прерывистый, то — д. **Отрывистый, то**

Пресвигтеръ — с(ь)в'ящєник, піп

Пресловутый — славетний, знаменітий

Пресловутость — славетність, знаменітість

Преслушаніє — неслухнянство і д. **Неповиновеніє**

Преслѣдованіє — слідкува́ння, стéження; у́тиск

Преслѣдователь, ница — утіскач, гнобітель, ка

Преслѣдовать — гна́тися, слідкува́ти, стéжити; утиска́ти, напада́тися, напáстуватися

Пресмыканіє — плазува́ння

Пресмыкаться — плазува́ти, ла́зити

Пресмыкающийся, пресмыкающееся — плазові́тий, плазува́тий; плазу́н, гад, га́дина, попла́зка

Преспокійный, но — ду́же спркі́йний, преспокі́йний, найспокі́йніше

Пресса — прéса, друко́ване сло́во

Прессованіє — гніт, тиск, стиска́ння, (воску) — воскобóйня, пресува́ння

Прессовать — гніті́ти, душі́ти, нагніта́ти, відтіскувати, вичавлювати, відкла́дувати, пресува́ти. — **Прессованный** — гнічений, тіснений, пресóваний

Прессъ — гніт, ча́ви. — **Положить подъ прессъ** — покла́сти під гніт, нагніті́ти

Прессъ-папье — при́гніток, ду́шка

Преставленіє — смерть, сконáння

Преставляться, преставиться — переставля́тися, перестáвитися, умира́ти, умерти, сконáти

Престарѣлость — ста́рість, ста́рощі

Престарѣлый — при́старий, старі́й, стародє́нний

Престоль — престі́л (в церкві і царський трон), сті́л

Престолонаслѣдіє — настúпство на трон, престолонастúпництво

Престольный — ві́втáрний; престóльний, трóнний

Престранный, но — предів́ний, прехимéрний, но

Преступать, преступить — переступáти, переступі́ти; лама́ти, злама́ти (закон, віру)

Преступленіє — злочі́нство, лиході́йство, перéступ. — **Поймать на самомъ преступленіи, на мѣстѣ преступленія** — пійма́ти, схопіти на гаря́чому вчі́нку

Преступникъ, ца — злочі́нець, злочі́нниця, лиході́й, ка, винува́тець, винува́тник, ця, беззакóнник, ця

Преступность — злочі́нність, перестúпність

Преступный — злочі́нний

Пресуществленіє (теол.) — переісто́чення, перетвóрення

Пресуществлять, вить — переісто́чувати, переісто́чити, перетворя́ти, перетворі́ти

Пресыщать, пресытить, ся — пересища́ти, переситі́ти, ся, роскошувáти

Пресыщеніє — на́сит, не́хоч

Пресъкать, пресъчь — 1) збавля́ти, зводіти, переводіти, ніщити, вини́шувати, збавити, звесті́, ві́нищити; 2) перепиня́ти, перепиніти, спиня́ти, спині́ти, припиня́ти, припиніти

Пресѣченіє — 1) перевід, нищення; 2) спин, припинення
Претворять, претворить, ся — перетворяти, перетворити, ся
Претендовать — нарікати, рѣмствувати (на кого); д. **Домогаться**
Претензія — нарікання, рѣмство; домагання; позов, д. **Искъ**. — **Онъ на меня въ претензіи** — він на мене нарікає, рѣмствує. — **Подать, предъявить претензію** — запісвати, позов заложити, дати
Претерпѣвать, претерпѣть — терпіти, витерплювати, зазнавати, витерпіти, перетерпіти, натерпітися, нагорюватися, зазнати
Претить — 1) боронити, забороняти, закаувати, д. **Запрещать і Возбранять**; 2) погрожувати, страхати, лякати; 3) гидувати; нудити, млоїти. — **Претить положить въ ротъ** — гідко в рот покласти. — **Мнѣ претить** — мені гідко, мені нудить, мені млоїть
Преткновеніє — притіка, притічина, перешкода і д. **Преюна**. — **Камень преткновенія** — притічина, камінь спотикання
Преувеличеніє — прибільшування
Преувеличивать, преувеличить, ся — прибільшувати, прибільшити, ся, переборщати, переборщити, передати кути мѣду. — **Преувеличить похвалу** — перехвалити на один бік
Преувеличенный, но — прибільшений, но, пересадний, но, надмірний, но
Преумный, но — дуже розумний, но
Преуспѣвать — мати поспіх
Преуспѣяніє — поспіх
Преходить, прейти — проходити, переходити, минати, пройти, перейти, минути, ся
Преходящій — минучий, минуций, перебутний, дочасний
Прехожденіє — перехід
При — при, за
Прибавка, прибавленіє — 1) додавання, прибавляння, долучення; 2) додаток, додача, прибавка, придаток, придача, наддача
Прибавляют, прибавить, ся — додавати, добавляти, прибавляти, набавляти, прикладати, прикидати, доточати, додати, надати, при(до, на)бавити, прикласти, прикинути, при(до)точити, ся, (трохи) — підбавляти, підбавити, (до ваги) — приважити, (з лишкою) — перебавляти, перебавити, ся, (про людність) — налюдніти, (води то-що) — побільшати, (ціну) — накіннути. — **Прибавить шагу** — приспішити
Прибавочный — добавочний, додатковий
Прибаутка — прикладка, приказка, верзунка
Прибаюкивать, прибаюкать — прис(ь)півувати, прис(ь)півати, приколихати (дитину)
Приберегать, приберечь, ся — приберігати, иощажати, приберегти, ся, при-

ховувати, приховати
Прибережный, побережье — д. **Побережный, Побережье**
Прибивать, прибить — прибивати, прибити, (морально) — приголómшити, (лати до кроков) — латити, налатити
Прибираніє — прибирання, убирання
Прибирать, прибрать, ся — 1) прибирати, убирати, чепурити, прибрати, убрати, причепурити, ся, повбирати; 2) убиратися, виражатися, чепуритися, убратися, вірядитися, причепуритися. — **Прибрать къ рукамъ** — а) приховати, б) взяти в руки, до рук прибрати, у шори забрати, приборкати
Приближать, приблизить, ся — наближати, ся, зближати, ся, блазитися, бліжчати, ся, надходити, наблизити, ся, приближчати, побліжчати, приближити, ся, (про скільки) — понаближатися
Приближеніє — наближення, зближення
Приближенность — близькість
Приближенный — близький; підручник
Приблизительный, но — 1) приблизний, но, близько (до чого), на згляд, на око; 2) наближающий, зближающий
Приблудиться — приблукати, ся, приблудити, ся
Прибой — прибіи
Прибойна — планка (опілок або дошка, що прибивається для закріпи)
Приборъ — пристрій, прилад, снасть, начиння, струмент, справилля; накрита столóве. — **Приборъ колёсъ** — стан коліс. — **П. кухонный** — кухенна справа. — **П. рыболовный** — рибальська снасть. — **П. для поднятія стѣнь** — лисіці. — **П. для сѣянія** — сівки, сянці. — **Накрыть столъ на 10 приборовъ** — накрити стіл на 10 чоловік, осіб. — **Приготовить столъ на 10 человекъ** — налаштувати стіл на 10 осіб
Прибочениваться, прибочениться — братися, взятися у боки
Прибрасывать, прибросить — прикидати, прикинути, накіннути; підкидати, підкинути
Прибережье — поберѣжжа, береговина, узбережжа
Прибрежный — поберѣжний, береговий. — **Прибрежная низменность** — береговище, бережина. — **П. житель** — бережан, бережак
Прибрести — приплестися, приплентатися, причвалати, примандрувати, притьопатися і т. д., д. **Брести і Плестись**
Прибываніє — прибування
Прибывать, прибыть — прибувати, прибути, достатися
Прибылой — прибулий
Прибыль — прибуток, користь, зиск, пожиток, баріш, набуток, потяг. — **Прибыль** (од пчіл, овець, корів) — узяток. — **Вода идетъ на прибыль** — вода прибуває

Прибыльный — корисний, вигідний, пожиточний

Прибытіе — прибуття, прїхід, прїїзд

Прибѣгать — 1) (**прибѣжать**) — прибігати, прибігти, (дуже швидко) — прилопотіти, (трюхаючи) — притрюхати; 2) (**прибѣгнуть**) — удаватися, удатися

Прибѣжище — притулок, прихилище

Прибѣливаться — д. **Подбѣливаться**

Привада — принада

Приваживать, привадить, ся — 1) приваблювати, вабити, принажувати, надити, приманювати, привабити, принадити, приманіти, спонадити, ся, (про кількох) — попринажувати; 2) привчати, ся, привкати, призвичаювати, ся, звикати, привчіти, ся, привикнути, призвичаїти, ся, звикнути

Приваливать, привалить — 1) привалювати, прикочувати, привалити, прикотити (що важке); 2) приставати, причалювати, пристати, причалити; 3) сунути, плавом пливти, насунути, приперти

Приваль — 1) причал; 2) спочінок, (від) одпочінок, одпочівок, опочівок (війська в поході)

Приваривать, приварить — приварювати, наварювати, приварити, наварити, (сталі) — насталити

Приварина — накип

Приварка — д. **Наварка**

Приварный — д. **Наварной**

Приварокъ, приварь — 1) прїварок, присмаки; 2) вариво, варене

Приведеніе — прївід, припровадження; наведення. — **Приведеніе въ порядокъ** — порядкування, упорядковування

Привезеніе — привезення

Привередливый — вередливий, вигадливий, примхливий, витребенькуватий, перебірливий, (тільки про їжу) — пундиковий

Привередникъ, ца — вередун, ха, вередій, ка, вереднік, ця, перебірник, ця, вигадник, ця, вигадько, перебендя

Привередничаніе — вередування, привереді, прїмхи, перебір і т. д., д. **Капризы**

Привередничать — вередувати, мудрувати, вигадувати, перебирати і д. **Капризничать**

Приверженецъ, ца — прихильник, ця, прихилець

Приверженность — прихильність, прихилення

Приверженный — прихильний, д. **Преданный**

Привѣртывать, приверчивать, привернуть — прикручувати, прикрутити

Прививаніе — щепіння, щеплення, нащиплювання

Прививатель, ница — щепій, щепільник, ниця і д. **Оспопрививатель**

Прививать, привить, ся — 1) присукувати, приплітати, присукати, приплесті; 2) нащиплювати, нащепити, щепити, прищепити, ся (дерево, віспу), (а про

дерево ще) — скіпити, (знову або багато) — перещеплювати, перещепити, ся

Прививка — щепіння, щеплення, нащиплювання

Прививной — 1) присуканий, приплетений; 2) прищеплений, щеплений

Прививокъ — щеп, щєпа

Привидѣніе — прївид, марá, манá, потороча, зла личина, почвара, привіження, облуда

Привидѣться — 1) приверттисся, прибачитисся, привидитисся; 2) здатися, примрїтисся, примрїятисся

Привиллегія — привілей, перевага, надання

Привилегированный — упривілейований

Привинчивать, привинтить — пришрубовувати, прикручувати, привірчувати (гвинтом), пригвинтовувати, пригвинтити, пришрубувати і т. д.

Привирать, приврать — прибрїхувати, прибрехати; підбрїхувати, підбрехнути

Привлекательность — привабливість, принадність

Привлекательный, но — притягаючий; принадний, но, привабливий, во, знадливий, во, вабкій, ко, повабний, но, заласний, мановїтий, д. **Плѣнительный**

Привлекать, привлечь — 1) притягати, притягти; 2) вабити, надити, принажувати, приваблювати, залучати, привабити, принадити, залучити, привернути, повабити, (кількох) — попринажувати, поприваблювати. — **Привлекать, привлечь къ суду** — позивати, запізвати, притягти до суду, потягти у суд. — **Привлечь на свою сторону** — перемовити, переєднати. — **Привлекающий** — ваблючий

Привлеченіе — притягання, притягнення

Приводить, привести, привестъ — 1) приводити, виводити, доводити, привести, (силою) — припровадити, допровадити, (кількох) — поприводити; 2) д. **Представляютъ і Предъявляютъ**. — **Приводить, привестъ въ порядокъ** — порядкувати, лаштувати, опоряжати, прибирати, ладнувати, упорядкувати, улаштувати, опорядити, прибрати, уладити, уладнати, охаїти. — **П. въ ужасъ** — завдавати, завдати жаху, страху, настрашити. — **П. къ окончанію** — кінчати, доводити до кінця, до краю і д. **Оканчивать**. — **П. на память** — нагадувати, пригадувати, нагадати. — **Привестъ въ чувства** — очутити, відходити. — **П. въ разореніе, въ бѣдность** — спустошити, зніщити, в старці, в злидні пустити. — **П. въ ярость** — розлютувати, роздратувати, роздрочити. — **П. въ краску** — засоромити. — **П. къ присягѣ** — до прїсяги, під прїсягу привести. — **Привѣль Богъ, не привѣль Богъ** — дав Бог, не дав Бог. — **Не приведи Богъ** — не дай Бóже, крий Бóже! — **Привелось ему побывать**

— довелось йому побувати. — Онъ приводится мнѣ двоюроднымъ братомъ — він доводиться мені братом у перших. — Приведенный выше — згада-ний вище, в горі

Приводъ — 1) д. Приведеніє; 2) провід

Привозить, привезти, привезть, ся — привозити, привезті, ся, (ще) — надвозити, надвезті, (багато) — по-привозити

Привозный — привізний

Привозъ — привіз. — Большой привозъ (на мельницѣ) — завізно (у млині)

Приволакивать, приволочь, ся — 1) приволікати, притягати, приволокти, притягти, ся; 2) приволікатися, приволіктися, притягтися, припхатися

Приволакиваться, приволокнуться — женихатися, залицятися, примилятися, умізгатися, умізгуватися, волочитися (за ким), лабузитися (до кого), підлабузнюватися, підлабузюватися, приженихатися, примилітися, умізгнутися, підлабузнитися, підлабузитися

Приволочь — д. Приволакивать

Приволье — привілля, предозвілля, вгіддя, придолля, роскіщ

Привольный, но — привільний, вигідний, но, предозвільний, но

Привораживаніє — чарування, чари

Привораживать, приворожить — чарувати, причаровувати, причарувати, зачарувати, повернути

Приворачивать, приворотить — повертати, повернути, підвертати, підвернути

Приворовывать — красти, прикрадати, підкрадати

Приворотный — 1) брамний; 2) чарівний, приворотний

Привратникъ, ца — воротарь, ка, заворітник, ца, брамний, двірник, двірниця

Приврать — д. Привирать

Привставать, привстать — підводитися, зводитися, підвестися, звестися

Привыкать, привыкнуть — привикати, звикати, навикати, привчатися, привычаюватися, приві(зві)кнути, привчитися, привычаітися, принатуритися, (між людьми) — обговтатися, оговтатися, (про багатьох) — позвикати, попривикати і т. д.

Привыклый — привіклий, звіклий, привычаєний

Привычна — звичка, навичка

Привычный — привычайливий

Привычный — звіклий, привіклий, привычайний

Привѣвать, привѣять — привівати, привіяти

Привѣса, привѣска — причіпка, (до се-режок) — бовкунчик, теліпанчики

Привѣсь, привѣсокъ — довага, доважок

Привѣсной — причіпний, підчіпний; доваго-вий

Привѣтливость — привітність, привітлі-вість, ввічливість, приятність

Привѣтливый — привітливий, ввічливий,

приятний (до кого)

Привѣтный, привѣтственный — привітний, вітальний

Привѣтсвіє — привіт, вітання, привітання

Привѣтствованіє — привітання

Привѣтствовать — вітати, привітати, ся

Привѣть — привіт, привітання

Привѣшивать, привѣсить — чіпляти, при-чіпляти, причіплювати, причепіти, (кілько) — попричіплювати

Привядать, привянуть — в'янути, прив'яну-ти, приникнути, приклякнути

Привязанность — прихильність, прихилля, д. Преданность і Приверженность

Привязанный — 1) прив'язаний; 2) при-хильний

Привязка — 1) прив'язування; 2) прив'язь, припін; 3) причіпка, напасть, пеня і д. Придирка

Привязной — прив'язний, причіпний

Привязчивость — причіпливість

Привязчивый — причі(є)пливий, причепа, налазливий, задиракуватий, нападистий, нападкуватий, пенякуватий

Привязывать, привязать — прив'язувати, припинати, прив'язати, припнути, прип'ясті, (багато) — поприв'язу-вати, поприпинати

Привязываться, привязаться — 1) прихиля-тися, прихилитися (до кого), відда-ватися, віддатися (кому); 2) чіпля-тися, лізти, приставати, сікатися, причепітися, пристати, присікати-ся, прискіпатися, присіпатися, на-віснути

Привязь — припін, прив'язь

Привяливать, привялить — прив'ялювати, прив'яліти

Пригáрь, пригáрь — пригáра, пригáрок

Пригвазживать, пригвоздить — прибивати, прибити гвіздками, пригвождати, -здіти

Пригвождение — пригвождження

Пригибать, пригнуть, ся — пригинати, зги-нати, пригнути, зігнути, ся, прихи-літи, ся

Приглаживать, пригладить, ся — пригладжу-вати, пригладити, ся

Пригласительный — зазивний, запросний

Приглашать, пригласить — клікати, закли-кати, укликати, запрошувати, за-прохувати, зазивати, заклікати, уклікати, запросити, зазвати, (ба-гатьох) — скликати, понапрошувати, понапрохувати, позакликати, пона-скликати, напросити. — **Приглашен-ный** — проханий, запроханий, запро-шений, кліканий, закліканий

Пригласитель, ница — запросець, запрос-ниця

Приглашение — клікання, запросини, за-прошення, заклікання, зазив, зазо-вини

Приглушить — приглушити, притлумити

Приглядка — наглядання; виглядання

Приглядный — гожий, гарний, хороший і д. Красивый

Приглядывать, приглядѣть — 1) доглядати, наглядати, назирати, дозирати; 2) виглядати, визирати, виглядіти

Приглядываться, приглядѣться — придивлятися, приглядатися, вдивлятися, вглядатися, призиратися, придивитися, приглядітися, вдивитися

Пригнуться — сподобатися, в око впасті (або) запасті, уподобатися, приподобатися і т. д., д. **Понравиться**

Пригнетать, пригнести — пригнітати, пригнітити

Пригнусь — гугнявість. — **Съ пригнусью** — трохи гугнявий

Пригнушивать — гугнявити, гугніввити

Приговариваніе — присуджування; домовляння, примовляння

Приговаривать, приговорить — 1) присуджувати, присудити; 2) домовляти, єднати, домовити, приєднати; 3) примовляти, приказувати, приповідати, приговорювати

Приговариваться — домовлятися, підсипатися, підмощуватися і д. **Подделываться**

Приговорка — прімі(о)вка, пріказка

Приговоръ — прісуд, вірок

Пригодиться — пригодітися, в пригоді стати, згодітися, здатися, придатися, знадобітися

Пригодный — придатний, здатний, годящий

Пригожесть — гожість, вродливість, ладність

Пригожество — гожість, хорошество, ладність, врода і д. **Красота**

Пригожій — гожий, гярний, вродливий

Приголубивать, приголубить — голубити, милувати, приголубити, примилувати

Пригонка, пригонъ — пригін

Пригонять, пригнать — 1) приганяти, пригонити, пригнати; 2) припасувати, пристосувати, приличкувати (в роботі)

Пригонный — пригнаний; пристосований

Пригораживать, пригородить — пригороджувати, пригородити, підгороджувати, підгородити

Пригорать, пригорѣть — пригарати, пригоріти, присмаглитися

Пригородка — пригорода, прибудова

Пригородный — підгородній

Пригородъ — підгороддя, прігород

Пригорокъ — підгірок, узгір'я, пагорок, шпилечок

Пригоршни — прігорщ, прігірщ, (ж. р.) — прігорща

Пригорѣлый — пригорілий

Пригорюниваться, пригорюниться — журитися, сумувати, в тугу вдаватися (власне виявляти горе, сум, журбу), зажуритися, засумувати, в тугу вдатися, прижуритися

Приготовление — готування, приготування, лаштування, лагоження, лагодіння, захід, (постелі) — слання, (страви) — порання

Приготовлять, приготовить, ся — готувати, ся, лагодити, ся, ладити, ся, ладнати, ся, лаштувати, ся, споряжати, вготувати, наготувати, наготівити, виготовити, налагодити, ся, налаштувати, наладити, наладувати, справити, ся, спорядити, ся, (постіль) — слатися, послати, ся, (про кількох) — повиготівлювати, повилагожувати і т. д.

Приградъ, рос. Aconitum — борець, зозуліні черевічки

Приграничный — пограничний, суміжний, суміжний

Пригребать, пригрести, пригрестъ — 1) пригортати, пригорнути; 2) пригрібати, пригребті, пригромадити

Пригрезиться — поверзтїся, пригрітиса, примріятиса, примрітиса

Пригрозить — погрозити, посваритися, настрахати, пострахати

Пригрѣвать, пригрѣть — нагрівати, зігрівати, припарювати, нагріти, зігріти, припарити

Пригульный — прибудний, прибуда

Придавать, придать — додавати, надавати, додати, надати. — **Придавать смѣлости** — додавати духу, відваги, с(ь)мілості

Придавливать, придавить — придавлювати, пригнітати, придавити, придушити, пригнітити, причавити

Приданое — посаг, віно; віправа. — **Приданое давать, дать** — посагувати, вінувати, ввінити (кого)

Придатокъ — придаток, додаток

Придаточный — додатковий

Придача — придача

Придверникъ, ца — двірник, ниця

Придвигать, придвинуть, ся — присувати, присовувати, присунути, ся

Придворный — 1) придвірний, надвірний; 2) двірський, дворак, дворка

Придерживать — придержувати, притримувати

Придѣргивать, придѣрнуть — присмікувати, присмикнути

Придира, придирищикъ — причепа, причепенда

Придираться, придраться — чіплятися, нападатися, налазити, сікатися, присікуватися, причепітиса, напастися, наскіпатися, присікатися, присіпатися

Придирка — причіпка, зачіпка, прікліп, напасть, нападь, пеня

Придирчивый — д. Привязчивый

Приднѣпровскій — наддніпрянський

Придорожная игла — д. Крушина

Придорожникъ, рос. Polygonum aviculare L. — моріг, моріжок, споріш

Придорожный — придорожній

Придумывать, придумать — придумувати, вигадувати, придумати, вигадати, виміркувати, вимудрувати

Придурь — дур, дурість, дурійка, дуріння. — **Съ придурью** (про чоловіка) — придуркуватий, пришелепуватий і д.

Глуноватый (про коня) — норовистий кінь. — **Напустиль на себя придурь** — дурника строїть, на його дур напав

Придыханіє — придох

Придѣвать, придѣть — причіпляти, привішувати і д. **Привѣшивать**

Придѣлка — прироболювання, дороблення

Придѣль — побічний вівтарь

Придѣлывать, придѣлать, ся — прироболювати, приробляти, приправляти, приробити, доробити, приправити, примаїструвати, приштукувати, (про кількох) — поприроболювати

Прижаривать, прижарить, ся — припика́ти, підпика́ти, припекти́, підпекти́, ся; присма́жувати, присма́жити, пришкварити і д. **Жарить**

Приживалка — дармоїдка, (зб). — дармоїжа

Приживать, прижить — прижива́ти, прижити, сплодіти

Прижиганіє — припика́ння, випика́ння, припалювання

Прижигать, прижечь, ся — 1) припика́ти, припалювати, прис(ш)ма́лювати, підсма́лювати, припекти́, підпекти́, припаліти, прис(ш)маліти; 2) випіка́ти, випалювати, випекти, випалити

Прижигъ — о́пик, опече́не (місце)

Прижимать, прижать, ся — 1) туліти, ся, горну́ти, ся, притуля́ти, приту́лювати, ся, пригорта́ти, приго́ртувати, ся, притуліти, пригорну́ти, прихиліти, ся, (про кількох) — поприту́лювати. — **Прижимать уши** — щу́лити, прищу́лити (в)у́ха; 2) припира́ти, притіскувати, притиска́ти, пригніта́ти, припе́рти, притисну́ти, придушіти, причавіти; 3) утиска́ти, утіснути, утіснити, утіснити, пригно́блювати

Прижимъ — гніт, притиск

Прижимщикъ — гнобітель

Прижимать, прижать — зжинати, зжати, пожати

Прижиться — обжитися, привікнути, обсидітися, призвичаїтися

Прижмуривать, прижмурить, ся — прижму́рювати, приплю́шувати, прижму́рити, ся, приплю́щити (очі)

Прижучить — прикрутіти, присупонити

Призадумываться, призадуматься — задумува́тися, зага́дуватися, задума́тися, загада́тися, замислитися (трохи)

Призапасти — припасти́, принапасти́

Призариваться, зариваться — ласитися, ква́питися, зазіха́ти, па́сти о́чі, поласитися, поква́питися, зазіхну́ти

Призасохнуть — присо́хнути (трохи)

Призасушить, ся — засуши́ти, ся (трохи)

Призатворить, ся — причиніти, ся (трохи)

Призатихнуть — притіхнути (трохи)

Призвание — 1) поклікання, прикли́кання; по́клик; 2) призва́ння, признача́ння

Приземистый — низький, приземкуватий, (про чоловіка ще) — приса́дкуватий, призе́мок

Призирать, призрѣвать, призрѣть — догляда́ти (кого), клопотати́, дба́ти (за ко́го), опікува́тися (ким), догляну́ти, поклопотати́, ся, подба́ти

Признавать, признать, ся — 1) пізнава́ти, пізна́ти; 2) визнава́ти, візна́ти; 3) признава́тися, вині́тися, призна́тися, повині́тися; 4) вважа́ти, уважа́ти, прийма́ти, ма́ти за ко́го або за що́, приня́ти

Признакъ — озна́ка, по́знак; прикме́та

Признание — призна́ння, визна́ння

Признательность — вдя́чність

Признательный, но — вдя́чний, но

Призракъ — 1) ма́рево, ома́на, облуда́; ма́ра, прі́вид, поторо́ча, проя́ва; 2) д. **Грѣза і Мечта**

Призрачный — химерний, мрійний, фантастичний, облудний і д. **Мнимый**

Призрѣніє, призоръ — до́гляд, опі́ка, опікува́ння, піклува́ння, дба́ння

Призывать, призвать — прикли́кати, вкли́кати, призива́ти, прикли́кати, вкли́кати, призва́ти, просі́ти

Призывъ (до війська) — прі́зва, пріві́д; по́клик, за́клик

Приказаніє, приказъ — при́каз, на́каз, ро́сказ, веління; за́гад. — **По приказанію** — по на́казу, з на́казу, під за́гадом

Приказной — пісарь, канцеляріста

Приказный — канцелярійний. — **П. слогъ** — канцелярійний стиль. — **П. строка** — сіпа́ка, чорні́льна душа́ і д. **Крючоктворъ**

Приказчикъ, ца — при́кажчик, ця, приго́нич, пригінчий

Приказчий — при́кажчицький

Приказывать, приказать — велі́ти, при́казувати, на́казувати, зага́дувати, зве́літи, при́казати, на́казати, зага́дати

Прикалитокъ — хві́ртка (в бра́мі)

Прикалывать, приколотъ, ся — 1) пришпи́лювати, пришпи́лити, приштрикну́ти, пристромі́ти; 2) доко́лювати, доколо́ти, зако́лоти

Прикапывать, прикопнуть, ся — збира́ти, на́збирати, прина́дба́ти, приховати́, ся, д. **Копить**

Прикапывать, прикопать — прико́пувати, прикопа́ти

Прикармливать, прикормить — прина́жувати, прина́дити

Прикасаться, прикоснуться — торка́тися, прито́ркуватися, дото́ркуватися, приторка́тися, доторка́тися, дотика́тися, черка́тися, ла́патися, приторкну́тися, доторкну́тися, доткну́тися, черкну́тися, лапну́тися

Прикатить — прикоті́ти, приї́хати

Прикатывать — 1) (прикатить, ся) — прико́чувати, прива́лювати, прикоті́ти, прива́лити; 2) (прикатать) — на́котити (напр., доро́гу), ви́качати, зма́глюва́ти (напр., бі́лизну)

Прикидка — при́кид, прикида́ння; прива́жок

Прикидчивый — 1) д. **Притворчивый**; 2) **Прилипчивый**

Прикидывать, прикидать, прикинуть, ся —

1) прикида́ти, підкида́ти, прики́нути, підки́нути; 2) прикида́тися, приставля́тися, удава́ти, прики́нутися, приста́витися, уда́ти і д. Представля́ться; 3) чи́плятися, вкида́тися, причепи́тися, вки́нутися, прики́нутися (про хвороби)

Прикипать, прикипеть — прикипа́ти, прики́пати

Прикладной — 1) до́даний; 2) прикладний

Прикладь — 1) до́да́ток, до́да́ча, при́да́ча; 2) докла́д, прикла́д; 3) прикла́д (у рушниці)

Прикладывать, приложить, ся — 1) прикла́дати, прикла́сти, приложи́ти, ся; 2) доклада́ти, докла́сти, доложи́ти. —

П. старание — припи́льнува́ти. — **П. уши** — а) прищу́лити (в)у́ха; б) наста́вити у́ха, насто́ро́чити у́ха (щоб слуха́ть)

Прикладывание — прикладáння, докладáння

Приклеивать, приклеить, ся — прикле́ювати, прилі́плювати, прикле́їти, прилі́пити, ся

Приклёп — 1) приклі́пка; 2) на́клеп, пеня́ і д. **Поклёп**

Приклёпывать, приклепать — 1) приклі́пувати, приклепа́ти, заклепа́ти; 2) клепа́ти, наклепа́ти (на кого)

Приклонять, приклонить, ся — пригина́ти, прихиля́ти, схиля́ти, нагина́ти, нахиля́ти, ся, пригну́ти, нагну́ти, прихили́ти, нахили́ти, схили́ти, ся

Приклонение — прихі́л, на́хил

Приключаться, приключиться — луча́тися, тра́плятися, притра́плятися, става́тися, скла́датися, прилучи́тися, притра́питися, ста́тися, скла́стися, сподя́тися, спі́ткaтися

Приключение — 1) приго́да, ви́падок, при́ключка, причи́на, о́казія; 2) д. По́хожде́ние

Прикованность — прику́ття, прико́ваність

Приковывать, приковать — прико́вувати, прикува́ти, прику́ти, (кілько) — по-прико́вувати

Приколачивать, приколотить — прибива́ти, приби́ти

Приколдовывать, приколдовать — приворо́жувати, приворо́жити

Приколь — при́кіл, при́кілок; прико́лювання

Прикомандировывать, прикомандировать — прилуча́ти, прилучи́ти (до кого); виража́ти, ві́рядити (кому на підмо́гу)

Прикормка — прина́да

Прикормщик — прина́дник

Прикорнуть — задріма́ти, прикорхну́ти

Прикосновение — до́торк, торка́ння, то́ркнення, дотика́ння, до́тик, доторка́ння, черка́ння

Прикосновенность — 1) суме́жність, сумі́жність, приле́жність; дотика́льність; 2) приче́тність (до чого)

Прикосновенный — 1) суме́жний, сумі́жний, приле́жний; 2) приче́тний

Прикось — ко́сість, косина́; зиз, зизова́-

тість

Прикочёвывать, прикочевать — прибува́ти, прибу́ти (на кочовище), та́бором ста́ти

Прикраивать, прикроить — прикра́(о)ювати, прикра́яти

Прикрапывать — накрапа́ти

Прикраса — прикра́са, оздо́ба

Прикрашивать, покрасить, ся — прикраша́ти, скраша́ти, оздобля́ти, прикра́сити, оздо́бити, приоздо́бити, ся

Прикрикивать, прикрикнуть — погу́кувати, грі́мати, гукну́ти, гримну́ти

Прикрой — 1) прикро́єння; 2) при́кравок

Прикручиниваться — д. Приго́рюнива́тися

Прикрывать, прикрыть, ся — 1) накрива́ти, прикрива́ти, накрі́ти, ся і т. д., (піч) — при́тушкува́ти; 2) закрива́ти, за́туляти, заслоня́ти, за́ступати і т. д.; 3) крі́ти, та́їти, покрива́ти, хова́ти, покрі́ти

Прикрытие — 1) накрива́ння, накриття́; 2) за́хист, за́ту́ла; 3) ва́рта, конво́й

Прикрёпа — скрі́па

Прикрёпление — прикрі́па, прикрі́плення, примощо́вування

Прикрёплять, прикрёпить, ся — прикрі́пляти, прикрі́плювати, примощо́вувати, прикрі́пити, примощо́вувати, (тканину до чого) — при́пинати, при́п'ясти́, (ярмо до вія) — на́ривати́, (корінням) — при́корені́тися

Прикупать, прикупить, ся — прикупа́ти, при́куповувати, підкупа́ти, під́куповувати, докупа́ти, до́куповувати, при́купіти, ся і т. д.

Прикупка — при́купка, до́куповування

Прикуска — при́куска

Прикусывать, прикусить — одку́суювати, одгриза́ти, надку́суювати, одкуси́ти, одгри́зти

Прикушивать, прикушать — куштува́ти, по́куштува́ти і т. д., д. **Отвѣдывать**

Прилабживаться, прилабзиться — прилабу́знюватися, підлабу́знюватися і д. **Подбиваться**

Прилавок — при́лавок, (в шинку) — шинкв́ас

Прилагательное (имя) — прикме́тник, прило́жник

Прилаживать, приладить, ся — прила́жувати, прила́гожувати, прилашто́вувати, приправля́ти, лаштува́ти, при́пускати́, при(на)ла́годити, при(на)ла́дити, припра́вити, прилаштува́ти, примайструва́ти, приштукува́ти, пристосува́ти, при́пустити́, при́пасува́ти, пририхтува́ти, при́мости́ти, ся

Прилакомить — прина́дити (ласо́щами)

Прилакомиться — розла́ситися

Приласкивать, приласкать, ся — песті́ти, при́пещувати́, при́пестува́ти, при́лесті́ти, ся, примилува́ти, приго́лублювати́, приго́луби́ти, підла́ститися́, пола́ститися́, при́горну́ти, ся

Прилащивать, приластить, ся — прила́щувати, прима́нювати, прила́стити, при́манити, ся

Прилегать, прилечь — прилягати, прилягти
Прилежаніє — пильність, пильнування, працьовитість
Прилежать — 1) прилягати, суміжним бути, межувати; 2) пильнувати
Прилежность — пильність
Прилежный, но — пильний, но, працьовитий, щірий, ро, упадливий, во, прикйдливий, во, роботящий, робучий, трудящий
Прилетать, прилетѣть — прилітати, прилетіти, прилінути, (кілько) — поприлітати
Прилѣтъ — приліт
Прилечь — прилягти, (кільком) — поприлягати
Приливать, прилить — 1) підливати, доливати, підсипати, підліти, долити, досипати; 2) натікати, притікати, набігати, на(при)текти, набігти. — **Кровь прилила къ головѣ** — кров ударила в голову
Приливъ — 1) приливання; 2) приплив (на березі); 3) наплив, натиск (людей)
Приливка — приливання, прилив, долив
Приливной — прилляний, долляний, долитий; відлитий
Прилизывать, прилизать — 1) залізувати, зализати; 2) вилізувати, злизувати, вілизати, злизати
Прилипать, прилипнуть — 1) прилипати, підлипати, налипати, при(під, на)ліпнути, (про кількох) — поприлипати і т. д.; 2) чіплятися, прикидатися, причепитися, вчепитися, прикінутися (про хвороби)
Прилиплый — приліплий, наліплий
Прилипчивость — причіпність, заразливість
Прилипчивый — чіпкий, липкий, причіпний, заразливий
Приличествовать — лічити, приставати, впадати, годітися
Приличіє — пристойність, гожість, подоба. — **Изъ приличія** — для годітися
Приличный, но — пристойний, гожий, відповідний; пристойно, гóже, до звичаю, пригóже, як слід. — **Не прилично** — не лічить, не гóже, не пристало, не подоба, не пригóже
Приловчиться — привчитися, приміритися, набити руку, вмудруватися
Приложеніє — 1) прикладання; 2) додаток, прилога. — **Съ приложеніємъ** — з додатком; 3) д. **Примѣненіє**
Прилыгать, прилгать — прибіхувати, прибрехати
Прильнуть — 1) приліпнути, пристати і д. **Льнуть**; 2) прихилитися, пригорнутися, притулитися, припасти і д. **Льнуть**
Прильзгать, прильзть — прилізати, прилізти
Прильпленіє — приліплення
Прильпляютъ, прильпить, ся — приліплювати, наліплювати, приліпити, наліпити, ся, пристати
Прильпокъ — приліпок
Прильсокъ — прилісок

Прилюлюкивать — д. **Прибаюкивать**
Прима — перша, перва, пріма. — **Играть, пѣть примою** — первувати
Примадонна — прімадонна, перша с(ь)півачка
Примазывать, примазать, ся — 1) примазувати, примазати; 2) намазувати, мастити, намазати, намастити, ся, намащувати, примашувати, (чим жирним) — насмальцювати, наялózити, ся
Прималывать, примолоть — примелювати, примолоти
Приманивать, приманить — приманювати, принажувати, надити, вабити, приманіти, принадити, привабити, (кількох) — поприманювати, попринажувати і т. д. — **Легко приманиваемый** — вабкий, вабливий
Приманка — принада, поваб, ваба, (для лову риби, з(ь)віря) — поживок, (раків) — либєць
Приманный — вабний, привабний. — **Приманная дудка** — вабка, сюркало
Приманчивость — принадність, привабність
Приманчивый — принадний, мановитий і д. **Прельстительный і Привлекательный**
Приманщикъ — вабєць
Примарывать, -марать — мастити, мазати, покаляти трохи
Примасливать, примаслить, ся — примаслювати, примаслити
Примастерить — примайструвати
Примачивать, примочить — примочувати, змочувати, примочіти, змочіти
Примащивать, примостить, ся — 1) примощувати, ся, мостіти ся, примостіти, ся; 2) ставити, поставити ри(е)штовання, примостки. — **Примоститься къ кому** — підмостітися, прилабузитися, підлабузнитися, пригніздітися
Примежевывать, примежевать — примежовувати, прирізувати, примежувати, прирізати
Примерещиться — приверзтіся, примрітися і д. **Привидѣться**
Примерзать, примерзнуть — примерзати, примерзнути, (про кількох) — попримерзати
Примерзлый — примерзлий
Приметать, примести — примітати, підмітати, приместі, підместі
Приметка — прифастри(г)ування
Примѣтывать, приметать — 1) д. **Прибрасывать**; 2) пришивати, пришіти на живу нитку, фастриг(г)увати, сфастриг(г)увати
Приминать, примять — мняти, приминати, примняти
Примиреніє — примір'я, примірок, замирення
Примиритель, ница — примиритель, ка
Примирять, примирить, ся — миріти, ся, примиріти, замиріти, погодіти, ся
Примолачивать, примолотить — примолочувати, примолотіти
Примолвить — примовити, приказати, д. **Приговаривать**; домóвити, доказати,

д. Досказать

Примолвка — д. Приговорка

Примолкнуть — замóвкнути, занішкнути

Примоль — намёл

Примораживать, приморозить, ся — приморóзювати, приморóзити, примёрзнути

Приморіє — примóр'я, помóр'я, надмóр'я

Приморскій — надмóрський

Примочка — 1) примóчування; 2) примóчка

Примочная трава, рос. *Campanula Trachelium* — дзвóники, *C. glomerata* L. — страхополох, сказітник, скучень, скучник

Примучить — замóчити, примордувати

Примчать, ся — примча́ти, припе́рти, ся, пригна́тися

Примыкать, примкнуть — 1) причиня́ти, причини́ти; 2) притина́ти; приляга́ти, межува́ти; 3) прилуча́тися, прилучи́тися

Примыкающий — приле́глий, сумі́жний

Примѣненіє — при́клад, прикладáння, прино́рвлення, пристосува́ння, засто́сува́ння

Примѣнительный, но — відпові́дний, відпо́відно (чому), згі́дно (з чим), при́кладний (до чого)

Примѣнять, примѣнить, ся — прикладáти, рівня́ти, пристосóвувати, стосова́тися, прикла́сти, притули́ти, при́рівняти, пристосова́ти, прино́рови́тися. — **Примѣниться къ цѣнѣ** — при́ціні́тися

Примѣривать, примѣрить, ся — 1) примі́рювати, прирі́зувати, примі́ряти, прирі́зати; 2) примі́рювати, примі́ряти, помі́ряти

Примѣрный, но — 1) примі́ряний, прирі́заний (про землю); 2) примі́рний, при́кладний, но; 3) д. Приблизительный 1

Примѣрь — 1) зразóк, взір, д. Образець; 2) примі́р, при́клад, при́від. — **Показать примѣрь** — да́ти при́клад. — **Попримѣру** — за при́кладом. — **Не въ примѣрь** — без порівня́ння, не в замі́ру. — **Не въ примѣрь другимъ** — не дивлячи́сь, не вважа́ючи на і́нших

Примѣсь — примі́шування, підмі́шування, примі́сюва́ння

Примѣсь — примі́шка, домі́шка

Примѣта — при́кме́та, знак, о́знак, о́знака

Примѣтливый — д. Замѣтливый

Примѣтный, но — при́кме́тний, помі́тний, но, мі́тний, знаткі́й, видкі́й, по знаку́ і д. Замѣтный

Примѣчаніє — 1) помі́чання, постері́гання, д. Примѣчать 1; 2) примі́тка, замі́та, ува́га

Примѣчательность — особлі́вість; ціка́вість, рі́ч гідна ува́ги

Примѣчательный, но — д. Замѣчательный

Примѣчать, примѣтить — помі́чати, при́кми́чати, вважа́ти, уважа́ти, постері́гати, помі́тити, примі́тити, завва́жити, постере́гти, спостере́гти, нагле́діти, набачи́ти, при́бачи́ти

Примѣшивать, примѣшать — 1) примі́шувати, підмі́шувати, примі́шати, підмі́шати; 2) приплóтувати, вплóтувати, приплóтати і д. Замѣшивать

Примѣшивать, примѣсить — примі́сювати, примі́сити

Принадлежать — на́лежати, на́лежатися, прина́лежати, ся

Принадлежащий — прина́лежний, на́лежний. — **П. къ дому** — ха́тній, **п. кирпичному заводу** — цегельний, **п. школь** — шкільний, **п. ученикамъ** — школя́рський, **п. хлѣбопѣку** — пека́рський, **п. сапожнику** — шéвський, **п. сыну** — синів і т. д.

Принадлежность — 1) прина́лежність, на́лежність, вла́стивість. — **По принадлежности** — ко́му на́лежить; 2) спра́ва, справі́лля; причанда́ли, при́лад, прила́ддя

Принаряжать, принарядить, ся — причепу́ряти, ся, приби́рати, ся, ви́ряжати, ся, уба́рати, ся, прибра́ти, ся, причепу́рити, ся, ві́рядити, ся

Принаряженный — вбра́ний, причепу́рений, чепу́рний

Приневоливать — д. Принуждать

Принесеніє — при́несе́ння. — **П. присяги** — зложе́ння прися́ги

Приниже́нность — пригно́бленість, при́нізе́ність, приго́ломшеність

Приниже́нный — пригно́блений, при́нізений, приго́ломшений

Принизывать, принизать — доні́зувати, дониза́ти

Приникать, приникнуть — припада́ти, ту́литися, припа́сти, приту́литися

Принимать, принять, ся — 1) прийма́ти, бра́ти, одбира́ти, при́няти, ся і д. **Получать**. — **Принимать, принять гостей** — ві́тати, приві́тати, пригості́ти. — **П. во внимание** — вважа́ти, завважа́ти, завва́жити, бра́ти, взяти́ на ува́гу і д. **Внимание**. — **Принимать кого за...** — вважа́ти, ма́ти ко́го за..., лі́чити ко́го за... — **Принимать, принять къ свѣдѣнію** — бра́ти, взяти́ до ува́ги. — **Принимать участіє** — а) бра́ти у́часть, уді́л; б) дба́ти, клопотáти, ся, турбува́тися (за кого або за що); зверта́ти особлі́ву ува́гу. — **Принять рѣшеніє** — покла́сти; зва́житися. — **П. въ шутку** — на жарт поверну́ти. — **П. младенца отъ купели** — трима́ти дити́ну до хресту́. — **П. къ сердцу** — до се́рця взяти́. — **П. на свой счет** — а) взяти́ на свій ко́шт, взяти́ ко́шти на се́бе; б) до се́бе прикла́сти, на свій карб взяти́. — **П. намѣреніє** — бра́ти, повзяти́ замі́р. — **П. за работу** — бра́тись до пра́ці; 2) захо́жуватися (коло чого), бра́тись до чо́го, почина́ти, розпо́чинати, заході́тися, поча́ти, розпо́чати, ста́ти, взя́тися; 3) прийма́тися, при́нятися (про рослину)

Приноравливать, приноровить, ся — пристосóвувати, ся, прино́ровля́тися, прино́рови́тися, пристосува́ти, ся, припасóвувати, припасува́ти і д. При-

лаживать і Примѣнять

Приноровка — пристосування, застосування

Приноровчивый — потульчивий

Приноситель, ница — прино́сник, ниця

Приносить, принести — 1) прино́сити, надно́сити, прине́сти, надне́сти, (багато) — понано́сити, понаприно́сити; 2) дава́ти, да́ти; 3) прибива́ти, приби́ти (до берега). — **Приносить, принести благодарность** — скла́дати подя́ку, подя́кувати. — **П. вину, повинную** — ви́нитися, повині́тися. — **П. жалобу** — зано́сити, подава́ти ска́ргу, поскаржи́тись. — **П. пользу** — да́ти корі́сть, пожі́ток. — **П. удовольствие** — зроби́ти приємні́сть. — **П. жертву** — д. Жертвова́ть. — **П. вь дарь** — дарува́ти. — **П. мольбу** — бла́гати, бла́гаючи проси́ти

Принось, приношение — прино́с, прино́сини

Принудительный — примусо́вий, си́луваний, приневі́льний

Принуждать, принудить — нево́лити, принево́лювати, си́лувати, приси́лювати, приму́шувати, принево́лити, знево́лити, приси́лувати, вси́лувати, приму́сити, зму́сити, (про кількох) — познево́лювати, поприму́шувати

Принуждение — нево́лення, си́лування, при́мус, приму́шування, прину́ка. — **По принуждению** — з при́мусу, з прину́ки

Принуждённость — ви́мушеність, неприро́дність, незвичайні́сть

Принуждённый, но — ви́мущений, си́луваний, знево́лений, по нево́лі, ви́мущено, з при́мусу, з прину́ки

Принятие — при́няття, обня́ття (уряду, поса́ди), (за сина) — при́йми і д. Полу́чение

Припадать, припасть — припада́ти, нахиля́тися, нагина́тися, припа́сти, нахилі́тися, занепада́ти (на здоров'ї), занеду́жувати, занепа́сти, занеду́жати і д. Забалива́ть. — **Припадать на ногу** — шкандиба́ти, шкитильга́ти, кульга́ти

Припадок — припа́док, пере́падок, (чорної немочі) — пере́хід

Припаздывать, припоздать — припі́знюватися, припі́знятися, припі́знитися і д. Опаздыва́ть

Припаивать, припаять — лютува́ти, прилю́тува́ти

Припаивать, припоить — спо́ювати, напо́ювати, припо́їти

Припалзывать, приползти, приползть — прила́зити, приповза́ти, прилі́зти, приповзти́

Припалять, припалить — припа́лювати, припа́літи, надпа́літи

Припаривать, припарить — напа́рювати, припа́рювати, припа́рити

Припарка — припа́рка, о́клад. — **Дать припарку** — хльо́сту, прочуха́на да́ти. — **Ставить себѣ п.** — о́клад бра́ти

Припасать, припасти — за́пасати, при́пасати, наза́пасати і д. За́пасать

Припась — припа́с, за́пас. — **Съѣстные припа-**

сы — харч, харчі, жи́вність, їсти́вні, їстовні за́паси

Припахивать — 1) (припаха́ть) — прио́рювати, приора́ти, поприо́рювати; 2) (припахну́ть): навіва́ти, повіва́ти, подиха́ти, подихну́ти

Припахивать — чу́ти, відго́нити

Припашка — прио́рка, прио́рювання

Припе́ка — 1) підгори́ле (місце в хлі́бові), прига́ра, прига́рок; 2) пригрі́в, ви́грів

Припекать, припечь — припі́кати, припекти́, пришкварі́ти

Припечатывать, припечатать — придруко́увати, придрукува́ти; припеча́тувати, припеча́тати

Припечатка — при́друк; припеча́тування

Припечекъ — при́пічок

Припивать, припить — припива́ти, за́пивати, за́піти

Припиливать, припилить — припі́лювати, припи́ляти

Припирать, припереть — 1) причи́няти, припира́ти, причи́нити, припе́рти; 2) при́тискувати, при́тиснути

Приписка — при́пис, при́писка

Приписной — приписні́й

Приписывать, приписать, ся — припі́сувати, припи́сати, ся

Припихивать, припихать, припихнуть — при́пихати, при́пхнути

Приплата — припла́та, допла́та; надпла́та

Приплачивать, приплатить — 1) припла́чувати, допла́чувати, приплати́ти, доплати́ти; 2) лата́ти, полатати́, налатати́, прилатати́ і д. За́платать

Приплевать — за́плювати, поза́плю́увати

Приплёвывать — при́плю́увати, по́плю́увати

Приплестись, приплесться — приплесті́ся, приплéнтатися, приди́бати, притьо́патися, при́тупати, ся, при́тупатися, при́тупцюва́ти, причвала́ти, приво́локті́ся, прича́пати, причала́пати, примандрува́ти, прителі́патися

Приплетать, приплесть, ся — 1) приплі́тати, доплі́тати, приплесті́, доплесті́; 2) приплі́татися, ві́тися, обвива́тися (про рослини)

Приплодь — приплі́д; плéм'я

Припложать, приплодить, ся — приплóжува́ти, приплоди́ти, ся

Приплывать, приплыть — приплива́ти, приплі́сти, приплі́нути

Приплющивать, приплюснуть — приплі́скувати, приплеска́ти, приплі́щити

Приплюснутый — приплéсканий, плескува́тий, приплéскуваний. — **Съ приплюснутымъ носомъ** — плесконо́сий

Приплясывать — пританцю́увати

Приподнимать, приподымать, приподнять, ся — піді́йма́ти, підні́ма́ти, підня́ти, ся, (про чоло́віка) — підво́дитися, підве́стися (напр., з лі́жка), (важни́цею) — підва́жувати, підва́жити, (одежу) — підсмі́кувати, підсмі́кати, (про волосся, щетину, пі́р'я) — на́стовбу́рчуватися, на́стовбу́рчитися

Приполокъ — полічка
Припоми́наніє — прига́дування
Припоми́нати, припоми́нити, ся, припоми́нути — прига́дувати, пригада́ти, ся, припам'я́тати, припом'я́нути, спам'я́тати, (про кількох) — позга́дувати, поприга́дувати
Припороши́тися — припороши́тися, припа́сти (пилом)
Припоті́ти — припоті́ти
Припра́ва — припра́ва, запра́ва, присмаки, (до борщу) — за́смажка
Приправля́ти, приправі́ти — приправля́ти, заправля́ти, припра́вити, запра́вити, (страву) — засма́чити, (засмажкою) — засма́жувати, засма́жити, (медом) — ме́жити, ме́дити, (заправлений медом) — ме́жаний
Припра́шиваніє — припро́ха, припро́шування, припро́хування
Припра́шивати, припроси́ти — припро́шу(ху)вати, припроха́ти, припроси́ти
Припры́гивати, припры́гнути — підпли́гувати, припли́гати, приско́кувати, припли́гнути, приско́чити, підскі́кнути
Припры́жка — підскоки, (у виразах) «въ пры́жку, съ пры́жкой» — ско́ком, підскоком, вско́ки, віскоком, з підскоком
Припры́скати, ся — оббри́зкати, ся, побри́зкати, пооббри́зкувати, ся
Припры́скивати, попры́снуть — прибри́зкувати, прибри́зкати, покропи́ти
Припря́гати, припря́чь — припряга́ти, підпряга́ти, припрягті́, підпрягті́, бичува́ти, прибичовува́ти, прибичува́ти
Припряда́ти, припря́сть — припряда́ти, допряда́ти, при(до)пря́сти
Припря́жка — 1) підпря́жка, припря́жка; 2) посторо́нок
Припря́жний — припря́жений
Припря́тувати, припря́тати, ся — приховува́ти, прихова́ти, нахова́ти, перехова́ти, ся
Припу́гати, ся — поляка́ти, ся, настраха́ти, наляка́ти, пополо́хати, ся
Припу́гивати, припу́гнути — страха́ти, пристрахну́ти, завда́ти жа́ху, страху́, нагна́ти холо́ду
Припу́скати, припусти́ти — 1) припус́кати, підпус́кати, припусти́ти, підпусти́ти; 2) підлива́ти, підсипа́ти, підлі́ти, підсипа́ти; 3) спуска́ти, спусті́ти, д. Случа́ти; 4) припус́кати, припусти́ти (в шитві); 5) напуска́ти, напусти́ти (чого, де). — Припус́кати п'явки — ста́вити п'явкі
Припу́тувати, припу́тати, ся — приплу́тувати, приплу́тати, ся
Припу́хати, припу́хнути, ся — пу́хнути, напу́хати, набряка́ти, підпу́хати, напу́хнути, підпу́хнути, набря́кнути
Припу́хлость — пухля́тина і д. Опу́холь
Припы́живати, припы́жить — забива́ти, забі́ти кле́йтух
Припи́вати, припи́ти — прис(ь)пи́увати, прис(ь)пи́вати
Припи́вь — 1) прис(ь)пи́ування; 2) прис(ь)-

піво́к, прис(ь)пи́в
Припи́нити, ся — за́пинити, ся
Припя́лити — припну́ти, прип'я́сти
Припятна́ти — припля́мити
Приработува́ти, приработа́ти — 1) приробля́ти, прироблюва́ти, приробі́ти; 2) доробля́ти, доробі́ти
Приравни́вати, приравни́ти, ся — 1) д. Прилажива́ти; 2) прирівнюва́ти, приклада́ти, прирівня́ти, прикла́сти, ся. — Приравня́ль куку́шку къ ястребу́, (народна приказка) — прирівня́в свиню́ до ко́ня; 2) рівня́ти, вирівнюва́ти, вірівня́ти
Прира́станіє — прироста́ння
Прираста́ти, прирасти́ — 1) прироста́ти, зроста́тися, прирости́, зрости́ся, поприроста́ти; 2) прибі́льшуватися, зроста́ти, прибі́льшитися, зрости́
Прира́щати, прирасти́ти, ся — 1) приро́щувати, приро́щати, прирости́ти; 2) побі́льшувати, збі́льшувати, прибі́льшувати, побі́льшити, ся і т. д.
Прира́щеніє — 1) приро́щування; 2) прирі́ст, збі́льшення, на́мно́ження
Приревнюва́ти — прирівня́ти, прикла́сти, приту́лити
Приро́да — приро́да, нату́ра; істо́та; вда́ча; рід. — О́ть при́роды — зро́ду. — Приро́дою дворяни́нь — ро́дом дво́рянин, шля́хтич
Приро́дный — приро́дний; приро́джений, роді́мий; родо́витий, саморо́дний
Приро́жденный — приро́джений, приро́дженний
Приросли́й — приро́слий
Приросто́къ — на́рі́ст, на́рі́сток
Приро́сть — прирі́ст
Прируба́ти, прируби́ти — приру́бувати, прируба́ти
Прирубе́жный — д. Погра́ничный
Прируча́ти, приручи́ти, ся — прируча́ти, приручи́ти, приго́втати, ого́втати, ся, осво́ювати, осво́їти
Прири́зка — прири́зування
Прири́зний — прири́зний
Прири́зувати, прири́зати — прири́зувати, прири́зати, дорі́зувати, дорі́зати
Прири́чний — надрі́чний
Приряди́ти, ся — приряди́ти, ся
Присажива́ти, присади́ти — 1) приса́джувати, присади́ти; 2) заса́(д)жувати, засади́ти
Присали́вати, присоли́ти, ся — присо́лювати, присоли́ти, ся
Присали́вати, присали́ти — приса́лювати, присали́ти
Присасы́вати, присоса́ти, ся — присмо́ктувати, присмо́кта́ти, присиса́ти, присса́ти, ся
Присва́тувати, присва́тати, ся — сва́тати, засва́тати, посва́тати, ся, прижени́хатися
Присвистува́ти, присвистну́ти — 1) присві́стувати, присві́снути; 2) по́свистом клі́кати, прина́жувати
Присвоє́ніє — присво́ювання, присво́єння, привла́щення

Присваивать, присвоить, присвоить — 1) присвоювати, присвоїти, привласнювати, привластити; 2) д. **Предоставлять**
Присвоитель, ница — привласник, ница
Присёлокъ, приселье — присілок
Приселять, поселить, ся — приселяти, поселити, ся
Присказка — приказка, приповідь, примівка
Присказывать, присказать — приказувати, примовляти і д. **Приговаривать**
Прискакать — прискакати, пригнатися
Прискакивать, прыскочить — д. **Припрыгивать**
Прыскокъ — прыскік
Прискорбіе — д. **Огорченіе, Печаль.** — Къ прискорбію — на жаль, з жалем
Прискорбный, но — журний, сумний і т. д., д. **Печальный**
Прискучивать, прыскучить — надокучати, набридати, надокучити, набриднути
Присланивать, прислонить, ся — притулювати, ся, тулити, ся, приставляти, прихилати, ся, притулити, ся, приставити, прихилитися. — **Прислонить печку** — заслонити, затулити піч
Прислащать — д. **Подслащать**
Прислонение — притул, опертя
Прислуга — слуга, слуги, челядь; прислуга
Прислуживание — вслуговування, прислугування
Прислуживать — вслуговувати, прислугувати, услугувати, прислужувати
Прислуживаться, прислужиться — прислужуватися, підслужуватися, при(під)служитися
Прислужливый — прислужливий, услужливый
Прислужникъ, ца — слуга, прислужник, ця, служитель, ка, служёбник, служница, служёбка, услужник, ця, челядин, челядка, д. **Прислуга**
Прислушивание — прислухування, прислухання, прислуховування
Прислушивать, прислушать — підслухувати, підслухати і д. **Подслушивать**
Прислушиваться, прислушаться — прислухатися, прислухуватися, дослухатися, наслухатися, прислухатися, дослухатися, насторожити вуха
Прислышаться — причутися, почутися
Присматривать, присмотреть — присмолювати, присмолити
Присматривание — доглядання, наглядання, догляд, нагляд і д. **Надзоръ**
Присматривать, присмотреть — 1) доглядати, наглядати, приглядати, пильнувати, доглянути, приглянути і д. **Наблюдать** 2. — **Присмотрённый** — догляжений; 2) видивлятися, вишукувати, виглядіти, видивитися, вишукати і д. **Высматривать і Выискивать**
Присматриваться, присмотреться — д. **Приглядываться**
Присмиреть — помирнішати, потіхшати,

поплóхшати; притіхнути, принішкнутути, утихоміритися
Присмотрщикъ, ца — доглядач, ка, дозорець
Присмотръ — догляд, нагляд, призір
Присниться — приснитися, приверттисся
Присный — д. **Всегдашній і Истинный**
Присовокуплять, присовокупить, ся — додавати, долучати, прилучати, додати, долучити, прилучити, приточити, ся
Присовокупление — додток, додавання, прилучення
Присовывать, присунуть, ся — присувати, присовувати, присунути, ся
Присовѣтывать, присовѣтовать — радити, раяти, прирадити, прираяти, нараяти
Присогласить — приєднати
Присоединение — прилучення, долучення, приєднання
Присоединительный — прилучаючий
Присоединять, присоединить, ся — прилучати, ся, долучати, повертати, ся, приєднувати, приставати, прилучити, ся, повернути, ся, приєднати, ся, пристати. — **Присоединённый** — прилучений
Присосѣдиться — присусідитися, пригніздитися, примоститися, лапки примостити, присвататися
Присохлый — 1) присохлий (до чого); 2) засохлий, усохлий
Приспособлять, приспособить, ся — приспособляти, приспособити, прилажувати, прилажувати, приладити, ся, приладнати, ся, принатуритися, пристосувати, ся і д. **Прилаживать**
Приспособление — прилад, пристрій, приспособлення
Приспѣвать, приспѣть — поспівати, приспівати, вистигати і т. д., д. **Поспѣвать** 2
Приспѣшникъ, ца — д. **Помощникъ, ца**
Приставать, пристать — 1) ставати, зупинятися, стати, зупинитися; 2) приставати, причалювати, прибиватися, пристати, причалити, прибїтисся; 3) приставати, приліпати, чіплятися, пристати, приліпнути, причепитися, вчепитися; 4) прилучатися, прилучитися; 5) уїдатися, сікатися, нападатися, прісікатися; 6) приставати, пристати, змордуватися
Приставка — 1) приставка; 2) наділок
Приставлять, приставлять, приставить — приставляти, приставити
Приставной — 1) приставний, приставлений; 2) пришитий
Приставъ — пристав, комисар, комісар. — **Становой приставъ** — становий. — **Судебный приставъ** — пристав, вóзний
Присталий — 1) прибу́дний; 2) пристáлий, змордований
Пристальность — пильність
Пристальный, но — пильний, но, спільна, уважний, но, уважливий, во, з увагою і д. **Внимательный** 1
Пристанище — пристань, становісько; пристановище, притулок, прихиллок,

прихилище

Пристанодержатель — передержанець**Пристань** — 1) пристань; 2) д. **Пристанище****Пристарѣть** — пристарітися, зістарітися, підтоптатися**Пристегивать, пристегнуть, ся** — 1) застіба-ти, защіпати, застібнути, защіпну-ти, ся; 2) припрягати, прибичову-вати, припрягти, прибичувати, ся; 3) постьобувати, похвіськувати, по-стьобати, похвіськати**Пристегивать, пристегать** — пристьобувати, пристібнути**Пристерегать, пристеречь** — 1) д. **Подстере-гать**; 2) глядіти, стерегти, бере-гти, доглядіти, постерегти, побе-регти**Пристерегаться, пристеречься** — берегтися, стерегтися, поберегтися, постерег-тися**Пристойность** — пристойність, звичайність, гожість, присталість**Пристойный** — пристойний, гожий, звичай-ний, присталий**Пристрастие** — пристрасть, унада (до чого); передсуд, д. **Предубѣждение**, сторон-ність**Пристрастный** — пристрастний**Пристращаться, пристрастить, ся** — пристра-щатися, прилюблятися (до чого), впадатися (у що, до чого), закоха-тися (в чому), укинутися, вдаватися, вдатися (у що)**Пристращивать, пристрастить** — страхати, пострахати, лякати, залякати**Пристроивать, пристраиывать, пристроить, ся** — 1) побудовувати, побудувати; 2) пристроювати, ся, притулювати, ся, пристроїти, примощувати, при-мостити, ся, притулити, ся**Пристройка** — побудова, побудування, (мурована) — примурок**Приструивать, приструнить** — налягати (на кого), припірати (кого), налягти, приперти, приструнювати, пристру-нити**Пристрѣливать, пристрѣлить** — застрѣлюва-ти, пристрѣлювати, добивати до смерті, застрѣлити, пристрѣлити, добити до смерті**Пристрѣль** — пристріл**Пристрѣлять** — вістріляти (усіх), постріля-ти (багато), повистрѣлювати (усіх)**Приступать, приступить, ся** — 1) приступа-ти, підступати, приступити, під-ступити, доступити, ся; 2) почина-ти; розпочинати, братися, захожу-ватися, почати, розпочати, взяти-ся, заходитися**Приступъ** — 1) напад, приступ, штурм; 2) початок, почин і д. **Начало**; 3) при-ступ, доступ. — **Приступу нѣтъ** — ні приступу, доступитись неможна**Пристыжать, пристыдить, ся** — соромити, сорому завдавати, засоромити, ся, посоромити, осоромити, ся, сорому завдати**Пристънокъ, пристѣнь** — пристінок, приму-

рок

Пристяжка — 1) підпряжка; 2) орчик, барок**Пристяжной** — орчиковий, бичовий**Присуждать, присудить** — присуджати, при-судити, засудити**Присуждение** — присуд**Присутственный** — службовий, урядовий**Присутствие** — 1) присутність, притомність, буття. — **Въ его присутствіи** — при йо-мұ, в притомности, в присутности його; 2) заля засідань, засідання; 3) установа, інституція**Присутствовать** — 1) бути, бути притомним; 2) засідати**Присутствующий** — 1) присутний, притом-ний; 2) засідаючий**Присучивать, присучить** — присукувати, присукати**Присущий, присуще** — властивий, властиве**Присчитывать, присчитать** — прилічувати, прилічити, прираховувати, прира-хувати**Присылать, прислать** — присилати, присла-ти, (про кількох) — поприсилати**Присылка** — 1) прислання, присилання; 2) посилка**Присыльный** — присланий**Присыпать, присыпать** — присипати, при-сипати, підсипати, підсипати, при-порошити**Присыпной** — присипний**Присыпка** — присипка**Присыхать, присохнуть** — присихати, при-сохнути, присохти**Присѣвать, присѣять** — присівати, підсіва-ти, присіяти, підсіяти**Присѣдать, присѣсть** — присідати, присісти, (про кількох) — поприсідати**Присѣкать, присѣчь** — рубати, порубати, стинати, стяти. — **Присѣчь огня** — вікресати огню**Присѣнокъ** — присінки**Присѣсть** — присід. — **Въ одинь присѣсть** — за одним присідом, за одним ра-зом**Присяга, присяганіе** — присяга, присягання**Присягать, присягнуть** — присягати, присяг-нути, заприсягти**Присядка** — присіди, присідки. — **Въ присяд-ку** — навприсіди, навприсідки, нав-присядки**Присяжный** — присяжний, присяглий**Притаивать, притаить, ся** — 1) таїти, за-таїти, притаїти, втаїти, ся, ховати, заховати, переховати, ся; 2) д. **При-творяться****Пригалкивать, притолкать, притолкнуть, ся** — попихати, підпихати, припихати, попхнути, підпхнути, припхати, припхнути, ся**Притапывать, притоптать** — притоптувати, притупувати, притоптати, притупа-ти; потоптати, стоптати**Притаскивать, притаскать, притащить, ся** — 1) приволікати, притягати, приво-лікти, притягти, приволочити, при-цупити, притирити, притарабанити; 2) приволікатися, приволоктися,

приплéнтатися, припхáтися і т. д.

Притачивать — 1) (приточить) — притóчува-ти, приточíти; 2) (притача́ть) — пришивáти, надтóчувати, пришíти, надточíти

Притаять — ростáнути, росто́питися

Притворность — 1) хвальші́вість, нещí-рість; 2) прики́дливість

Притворный — 1) хвальші́вий, фальші́вий, лука́вий, брехлі́вий; 2) прики́дливий, уда́ваний

Притворствовать — удава́ти

Притворство — 1) хвальш, фальш, лука́-ство і д. Лице́мбріє; 2) прики́дли-вість, удава́ння

Притворщикъ, ца — д. Лице́мбръ

Притворъ — притво́р, (де стоять жінки) — бабі́нець

Притворять, притворить, ся — причиня́ти, причинíти, ся, (не зовсім щі́льно) — прихилíти, (про кількох) — попричи-ня́ти

Притворяться, притвориться — прикида́ти-ся, удава́ти, приста́влятися, прики́-нутися, уда́ти, приста́витися

Притекать, притечь — притіка́ти, притекть; приплива́ти, припливті́, приплі́-нути

Притеребить — поті́пати; поскубті́

Притёсывать, притесать — притісува́ти, притеса́ти

Притинь — бекéт, стійка, ва́рта, ча́та

Притираніє — на́тирка

Притирать, притереть, ся — натира́ти, при-тира́ти, натёрти, притёрти, ся

Притискивание — притиска́ння, прі́тиск

Притискивать, притиснуть, ся — притіску-ва́ти, пригніта́ти, притіснути

Притихать, притихнуть — затиха́ти, надти-ха́ти, затіхнути, надтіхнути, при-ні́шкнути, ущóхнути

Притоқъ — 1) припли́в, допли́в; 2) прито́ка, ві́тка, гі́лька

Притолока — одві́рок (верхній)

Притолочь, ся — потовкти́, притовкти́, ся.

Притомить, ся — стомíти, натомíти, ся

Притонъ — пристано́вище, приту́лище; кі́-шло, гніздо́ (злоді́їв, розбі́йників)

Притопывать, притопнуть — приту́пувати, притупцю́увати, притупну́ти, при-тупцюва́ти

Приторговывать, приторговать, ся — 1) тор-гува́ти, сторгува́ти, уторго́увати, уторгува́ти, украмарюва́ти; приці́-нятися, приці́нитися

Притормозить — пригальмува́ти, загальму-ва́ти

Приторность — нуд, нудо́та, нудкі́сть

Приторный, но — нудний, но, нудкий, ко

Притрава — прина́да (для з(ь)ві́рів або пти́ць)

Притравливать, притравить — 1) прина́жува-ти, ва́бити, прина́дити, прива́бити; 2) толочи́ти, ві́толочити, спа́сти

Притрогивать, ся — д. Прикаса́ться

Притрушивать, притрусить — притру́шу(сю)-ва́ти, притруси́ти, припороши́ти

Притрушивать, притрухнуть — бо́ятися, по-

бо́ятися, убо́ятися (трохи)

Притузить — побíти, попо́бити, одлупíти, одлупцюва́ти, стусані́в надава́ти

Притуманить, ся — 1) тумані́ти, тумані́ти-ся, стумані́ти, притумані́ти, ся, за-те́мрити, ся, охма́рити, ся, д. Зату-манива́ть і Омрача́ть; 2) нахма́ри-ти, ся, насупи́тися, похню́питися прижу́ритися, засумува́ти

Притуплять, притупить, ся — тупі́ти, ся, ту-піша́ти, притупі́ти, потупі́ти, ся

Притча — прі́тча, ба́йка

Притыкать, приткать — при(до)тика́ти, при-(до)тка́ти

Притыкать, приткнуть — 1) стромля́ти, при-стромі́ти, приштрикну́ти; 2) при-шпи́лювати, пришпи́лити

Притыкать, притыкать — затика́ти, затіка-ти, позатика́ти,

Притёснение — гні́т, у́тиск, вті́ск, прі́тиск, приту́га

Притёснитель, ница — уті́скач, уті́сник, ця, гно́битель, ка, на́пасник, ця

Притёснительный — утиска́ючий

Притёснять, притёснить — утиска́ти, уті́-скувати, гно́бити, пригно́бити, на-сіда́ти, прикрути́ти

Притягательный — притя́гуючий, прина́д-ний

Притягиватель — притяга́ч

Притягать, притягивать, притянуть, ся — притя́гувати, притяга́ти, приво́ліка-ти, приволокти́, притягну́ти, приво-лочі́ти

Притяжательный — присво́юючий

Притяжение — прі́тяг, притяга́ння, ваго-ті́ння

Притязание — 1) домага́ння, вимо́га; 2) при́-чіпка, на́пасть, пеня́ і д. Приди́рка

Притязать — домага́тися, доправля́тися

Прифрантиться — причепу́ритися, придже-джу́литися

Прихаживать — прихо́дити, прихожа́ти, учаща́ти

Прихваливать, привалять — похваля́ти, вихваля́ти, похвалі́ти

Прихварывать, прихворнуть — хорува́ти, не-здужа́ти, слабува́ти, занепада́ти на здоро́влю, занедужа́ти, засла́бти, захорува́ти, прислабі́ти

Прихвастывать, прихвастнуть — хвалі́тися, вихваля́тися, похвалі́ти, ся

Прихватывать, прихватить — прихва́чувати, прихо́плювати, прихвату́ти, прихо-пити. — Прихвати́ло морозо́м — моро́-зом приби́ло. — Его́ часто прихваты-ваеть — він ча́сто занепада́є на здо-ро́влю

Прихвостень, прихвостникъ — похво́стач, приші́й-хві́ст

Прихлебатель, ница — похлі́бець, похлі́бни-ця, підлі́за і д. Льсте́ць

Прихлёбывать, прихлебнуть — хлеба́ти, сьо́р-бати, запива́ти, пришива́ти, сьорбну́-ти, за́пити

Прихлёстывать, прихлестнуть — похві́ську-вати; хльо́стати, хльо́снути

Прихлопывать, прихлопнуть — 1) грю́кати,

грюкнути; 2) прищикнути; 3) ляскати, ляснути

Приходить, прийти, притти — 1) приходить, надходити, прийти, надійти; 2) наставати, наступати, приходить, настати, наступити, прийти. — **Приходить въ возрастъ** — доходить до зросту. — **П. въ сознание** — очуновати, очуняти, ся, очуматися, очутитися, і прочунятися, стямитися, отямитися, опам'ятатися. — **П. въ изумление** — здумити. — **Пришло въ голову** — спало на думку. — **Приходить, прийти въ нищету, въ упадокъ** — бідніти, біднішати, збідніти, з'убожити, підупасти

Приходиться — приходитися, підходити, доводитися, припадати, випадати, впадати. — **Какъ придётся** — як набіжить

Приходный — прихідний. — **Приходная книга** — кніга приходу. — **Приходо-расходная книга** — кніга приходу й розходу, кніга прибутків і видатків

Приходский — паравіальний, парафіальний
Приходъ — 1) прихід, прибуття; 2) прихід, дохід, прибуток. — **Записатьъ въ приходъ** — записати на прихід; 3) паравія, парафія

Прихожанинъ, прихожанка — паравіянин, парафіянин, нка

Прихожая — передпокій, передня, прісінок

Прихожий — прихожий, захожий

Прихорашиваться, прихорошиться — прибиратися, чепуритися, хорошитися, причепуритися

Прихотливость — примхливість, вередливість, вигадливість, химеристість

Прихотливый — примхливий, перехочливий, вигадливий, вередливий, химеристий

Прихотникъ, -ца — вигадко, вигадниця, вередун, ха, химерник, -ниця

Прихотничать — примхати, вигадувати, витребенькувати, коверзувати, вередувати і д. **Капризничать**

Прихоть, (мн.) прихоти — примха, примхи, вигадка, вигадки, витребеньки, витівки, норови і д. **Капризь**

Прихрабриться — прихоробритися

Прихрамывать — шкандибати, шкитильгати, шкутильгати

Прицѣливание — цілення, приміряння

Прицѣливать, ся, прицѣлить, ся — приціляти, ся, націляти, ся, намірятися, примірятися, прицілитися, націлитися, наміритися, приміритися

Прицѣль — 1) прицілювання; 2) ціль, метя; 3) приціл

Прицѣльный — цільовий

Прицѣниваться, прицѣниться — прицінятися, прицінитися

Прицѣнка — прицінювання

Прицѣпка — 1) чіпляння, причіплювання; 2) д. Придирка; 3) петля або гачок; 4) вус, вусик (у рослин)

Прицѣплять, прицѣпить, ся — чіпляти, причіплювати, причепити, почепити, ся, вчепити, ся

Причаливать, причалить — причалювати, приставати, причалити, пристати

Причалъ — причал

Причастіе — причастя, дарі; 2) дієприкметник; 3) причётність

Причастникъ, ца — причасник, ця

Причастный — причётний, причётен

Причащать, причастить, ся — причащати, причастити, запричастити, ся

Причащение — 1) причащенія; 2) причастя

Прическа — причіска, причісування

Причёсывать, причесать, ся — причісувати, причесати, ся

Причетникъ — причётник, церковник, дяк

Причетъ, причть — причёт, духовенство

Причётъ — прилічення, причіслення

Причина — 1) причіна, річця, привід. — **Быть, стать причиною** — спричинитися (чому); 2) д. **Приключение**

Причинение — справляння, завдання

Причинный — причіновий

Причинять, причинить — учиняти, учинити, удіяти, вдіяти, заподіяти. — **П. убытокъ, порчу** — шкідити, нашкодити, ушкодити

Причислять, причислить, ся — прилічувати, прилучати, прилічити, прилучити, причисляти, причислити

Причисление — залічення, зачіслення, прилучення

Причитание — приговорювання, (жалібне) — голосіння, завід

Причитать причестъ, ся — 1) залічувати, залічити, долічувати, долічити, додавати, додати; 2) голосити (над помершим); доводитися (ким); 3) припадати, наляжати

Причитающийся — належний, приналежний
Причудиться — приверттися, примітисся, здатися

Причудливый — чудний, чудасійний, химерний; примхливий, вигадливий

Причудникъ, ца — химерник, ця, химеродник, ця; д. **Прихотникъ, ца**

Причудничать — химерувати, химеродити; д. **Прихотничать**

Причуды — химери, химерія, химероди, вічуди

Пришелець — захожий, заходець, зайда, прихідко, приходень, приходець, (зневажливо) — заволока, прибулда, приплентач, придріпанець

Пришепеливать, пришепётывать — шепелявити (трохи)

Пришептывание — пришепти

Пришествіе — прихід, прибуття

Пришибать, пришибить — 1) забивати, забити; 2) добивати, добити

Пришивать, пришить — пришивати, пришити

Пришивка — пришивання, пришиток

Пришивной — пришивний, пришитий

Пришлый — захожий, прибутний, зайшлий

Пришпиливать, пришпилить — пришпільювати, припинати (шпильками), пришпилити, припнути

Пришпоривать, пришпорить — стіскувати, стискати, стіснути острогами

Пришучивать — піджартóвувати
Прищелкати — 1) полóскати; 2) побіти
Пощёлкивать, прищелкнуть — 1) ляскати, ляснути; 2) защіпати, защіпнути (клямку або защіпку)
Прищемлять, прищемить — прищікувати, прищикнути, вщикнути, причавити
Прищеп — щеп, щеп
Прищура — жмурко́
Прищуривають, прищурить, ся — прищóрювати, прижмóрювати, примрóжувати, прищóрити, прижмóрити, примрóжити, прищóлити, ся
Прищуривання — примрóження
Пріємка — прийма́ння, прийóм, прийми, одбира́ння, відбира́ння
Прієм — 1) прийма́ння, приняття; 2) віта́ння (гостей); обхо́дини; спо́сіб, за́ходи. — **За одинь прієм, однимь пріємомь** — за одним разом, одразу, разом. — **Хорошій былъ пріємъ** — добра була́ шана. — **Пріємъ, ы** — прийомини
Пріємникъ — відбира́ч; приймище
Пріємщикъ — прийма́ч; побóрець
Пріемышевъ — прийма́ків, прийма́цький
Пріемышъ — годованець, годованка, вигодо́ванець, ка, прийма́к, чка, прийма́ча
Пріемышемъ сдьляться — у прийми піти, ста́ти
Пріискивать, пріискать — прищóкувати, підщóкувати, на́питувати, пришукáти, підшукáти, на́питати
Пріискъ — копа́льня, рудокопа́льня, рудокóння
Пріободрять, ся, пріободрить, ся — ос(ь)мілювати, обс(ь)мілювати, ся, підбадьóрювати, ос(ь)мілити, ся, підбадьóрити, ся, на́биратись відва́ги
Пріобрѣтаніє — набува́ння
Пріобрѣтатель, ница — придба́тель, ка, набува́льник, ниця
Пріобрѣтать, пріобрѣсть — набува́ти, добува́ти, здобува́ти, дба́ти, добу́ти, набу́ти, здобу́ти, надба́ти, придба́ти, прина́дба́ти, придо́бу́ти, на́жити, (багато) — подо́бува́ти, пона́бува́ти, поздо́бува́ти, на́здобу́ти, на́придба́ти, пона́дба́ти, пороздо́бува́ти, (працею) — за́працюва́ти, (тяжкою працею) — за́горюва́ти, (нечесно) — на́га́рба́ти, (мошенством) — на́шахрува́ти, (на господарстві) — при́господарюва́ти, (баришуючи) — при́барішувáти, (с(ь)піванням) — ви́співати, (полюванням) — ви́полювати
Пріобрѣтеніє — набу́ток, здобу́ток, добу́ток, надба́ння, придба́ння
Пріобрѣтенный — набу́тий, придба́ний, добу́тий, на́житий; добу́вний
Пріобщать, пріобщить, ся — 1) прилучáти, долучáти, докладáти, прикладáти, прилучи́ти, долучи́ти, приєдна́ти, докла́сти, доложи́ти, д. **Прилагать і Присоединяють**; 2) причаща́ти, причасти́ти, ся, за́причасти́тися
Пріобщение — 1) прилуче́ння; 2) прича́стя
Пріодѣвать, пріодѣть, ся — 1) прикривáти,

прикрі́ти, ся; 2) приодяга́ти, приодягти́, ся

Пріопоздать — припізні́тися

Пріосаниться — постатніти, прибра́ти на себе по́стать пова́жну

Пріостанавливать, пріостановить, ся — при́пиняти, при́пинити, спи́няти, спи́нити, ся

Простановка — при́пинка і д. **Остановка**

Пріострять, пріострить — підгóструвати, підгостри́ти, ся

Пріотворить — відхи́лити (напр., двері)

Пріохочивать, пріохотить — приохóчувати, під'охóчувати, приохóтити, під'охóтити

Пріударить — вдáрити дуже, ушкварити. — **Дождь пріудариль** — дощ ушкварив, сипну́в. — **Пріудариль за нею** — при́лицявся до не́ї, привпа́в коло не́ї

Пріударить ся — кину́тися, пусти́тися

Пріукрашатъ, пріукрасить, ся — прикраша́ти, приоздо́блювати, -бити, прикра́сити, ся, (квітками) — приквітча́ти, за́квітча́ти, ся

Пріумножать, пріумножить, ся — прибі́льшувати, на́множа́ти, прибі́льшити, на́мно́жити, ся

Пріумолкнуть — за́мовкнути, при́мовкнути, при́ни́шкнути

Пріунылый — сумний, смутний, засмóчений

Пріуныть — засумува́ти, зажури́тися

Пріурочивать, пріурочить (къ чему) — за́стосóвувати, пристосóвувати, при́стосува́ти до чо́го

Пріурочка — за́стосува́ння, пристосува́ння, відне́сення

Пріучать, пріучить, ся — привча́ти, приви́чаювати, з'учáти, узви́чаювати, привчи́ти, приви́чаїти, з'учи́ти, взви́чаїти, ся

Пріученіє — приви́чання, приви́чаєння

Пріѣдать, пріѣсть, ся — пої́дати, з'ї́дати, пої́сти, з'ї́сти, ся

Пріѣдаться, пріѣсться — приї́датися, в'ї́датися, приї́стися, опри́критися

Пріѣздъ — приї́зд

Пріѣзжать, пріѣхать — приї́здити, приї́хати, наї́хати

Пріѣзжий — наї́зжий, приї́зжий, наї́здний, приї́здний

Пріютить, ся — при́туліти, ся, да́ти при́тулок, зна́йти при́тулок, при́хили́ти, ся

Пріють — при́тулок, при́хилок, за́хисток, при́станище, при́станóвище, при́ймище

Пріязненный — при́язний, ласка́вий

Пріязнь — при́язнь, при́язність, лю́бість

Пріятель, ница — при́ятель, ка

Пріятельскій — при́ятельський

Пріятно — при́ємно, мило, лю́бо, за́любки

Пріятность — при́ємність, ми́лість, лю́бість, уті́ха

Пріятный — при́ємний, ми́лий, лю́бий, уті́шний

Пріятство — д. **Пріятность**

Пріятствовать — спри́яти, добра́ хоті́ти, (з)жи́чити

Про — 1) для, за-для, про. — **Про себя** — до себе, собі. — **Сказаль что-то про себя** — сказав щось до себе (або) сам собі. — **Про себя что-то думаеть** — сам собі щось думас

Проахать — 1) проо́хати, проо́хкати; 2) прога́вити (охаючи)

Проба — про́ба, спроба́, пробу́нок, спробу́нок, д. **Испытание** і **Опыт**

Пробавляться, пробавиться — пробува́тися, перебува́тися, перебива́тися, перемага́тися і т. д., д. **Перебиваться**

Пробаклушничать — пробайдикува́ти (час)

Пробалагурить — пробазікати, пробала́кати

Пробаловаться — пробалува́тися, пропустува́ти, прожирува́ти

Пробалтывать, проболтать, ся — 1) пробов́тувати, пробов́тати, проколоті́ти; 2) проми́мрити, пробелькотáти, прохарамáркати, пробубоніти, пробу́лькнути (промовити щось невиразно), пропа́цикува́ти (швидко), протарахкоті́ти (швидко і голосно); 3) розго́лошати, розго́лосити, прогово́рїтися, бо́втнути, пробу́вкнути, ви́язичити; 4) пробазікати, пробала́кати; 5) провеш́татися; прошва́(е)ндя́ти, проблукáти, посновіга́ти, попотиня́тися

Пробарабанить — пробараба́нити, проторохті́ти

Побездѣльничать — пробайдикува́ти

Пробезпокоиться — протурбува́тися

Пробесѣдовать — пробала́кати, порозмовля́ти

Пробивать, пробить, ся — пробива́ти, пробі́ти, ся. — **Пробить закладъ** — програ́ти закла́д. — **Пробило два часа** — ви́било дру́гу годіну. — **Пробивается** (про рослину) — витика́ється, зіхо́де. — **Кое какъ пробивается** — сяк так перебива́ється

Пробирать, пробрать, ся — 1) перебира́ти, вибира́ти, перебра́ти, ви́брати; 2) по́лоти, пропо́лювати, ви́полювати, прополóти, ви́полоти; 3) проді́ляти, проді́лити; 4) вимовля́ти (кому), картáти (кого); 5) пробира́тися, прола́зити, просо́вуватися, пропиха́тися, протискува́тися, пробра́тися, пролі́зти, просу́нутися, пропха́тися, проті́снутися, (крадькома́) — прокрада́тися, закрада́тися, прокра́стися, закра́стися

Пробиреръ — про́бір

Пробирный — про́бірчий. — **П. камень** — про́бірчий ка́мінь

Пробка — ко́рок, (з дерева) — чі́п, чопо́к, (з чого иньшого) — за́тичка, за́ткало, за́ткальце

Пробковый — ко́рковий

Проблаженствовать — прораюва́ти

Проблажить — поду́рити, попустува́ти

Проблема — пробле́ма, завда́ння

Проблематический — пробле́матичний, здогада́льний, загадко́вий

Проблескивать, -нуть — проблі́скувати, пролі́скувати, ся, проблі́снути

Проблескъ — про́блиск, про́с(ь)ві́ток

Проблеять — пробéкати, промекати

Проблистать — побли́щати

Проблудить, -уждать — проблукáти, проблуді́ти, проплу́татися

Пробный — про́бний, спроба́ний (що має пробу або належиту добрóтність), зразко́вий, взірце́вий (зроблений на зразок, на пробу)

Пробование — пробува́ння, спробу́нок, куштува́ння

Пробовать, попробовать — пробува́ти, попробува́ти, спробува́ти, (на смак) — куштува́ти, скуштува́ти, покуштува́ти. — **Пробовать силу** — си́лу пита́ти, мо́цюва́тися

Прободать, пробости — проко́лювати, про́стро́млювати, проко́лоти, про́стро́мити, про́штрикну́ти

Прободенный — проко́лотий, про́стро́млений

Пробой, пробойчикъ — пробі́й, пробóєць; ско́бель; прого́ни́ч

Пробоина — пробі́те місце, ді́рка (пробита)

Пробойникъ — пробі́вач

Пробольтъ — проболі́ти, прослабува́ти, ви́боліти, переболі́ти, переслабува́ти, похворі́ти

Пробораживать — проборо́знювати

Пробормотать — 1) проми́мрити, проми́рхати, прохамáркати, ви́буркнути, пробубоніти, пробу́лькнути, д. **Пробалтывать** 2; 2) пробуркотáти, протуркотáти

Проборъ — про́діл (в волóссі)

Пробочникъ — коркотя́г, трибушо́н

Прображничать — прогуля́ти, пропі́ячити

Пробрасывать, пробросать, пробросить — прокида́ти, прокі́дати, прокі́нути

Пробредить — прома́рити. — **Онъ цѣлую ночь пробредиль** — ці́лу ніч верзло́сь йому́

Пробренчать — 1) пробрызча́ти, пробрызкоті́ти, продреньча́ти; 2) пробринькати

Пробрести, пробрестъ — 1) проплесті́ся, проплéнтатися, прочвалáти, проди́бати; 2) пере́бресті, пере́йти (або) переї́хати у брі́д

Пробривать, пробрить, ся — прого́лювати, прого́літи, ся

Пробродить — 1) проблукáти, провеш́татися, проволочі́тися, прошва́(е)ндя́ти; 2) перегра́ти, перешумува́ти, прошумува́ти

Пробрюзжать — пробурмотáти, промурмотáти, пробурча́ти, промурча́ти

Пробуждать, пробудить, ся — 1) буді́ти, розбуді́ти, ся; 2) прокида́тися, прокі́нутися, прочну́тися, прочу́матися, пробу́ркатися

Пробуждение — збу́дження, про́буд, про́кид, прочу́нок

Пробуравливать, пробуравить — просвѣ́рдіювати, прові́рчувати, просвѣ́рдіти, поверті́ти

Пробурлить — пробу́шувати, пробурха́ти

Пробушевать, пробуянить — пробу́шувати, пробу́яти

Пробыть — пробу́ти, ви́бути, перебу́ти, (рі́к)

— вірокувати, (тиждень) — перетижнювати, (зиму) — прозимувати, перезимувати, (дарма без ужитку) — продармувати, (дівчиною) — продівувати, (дідом) — продідувати, (малярем) — промалювати, (отаманом) — проотаманувати, (крамарем) — прокрамарювати, (шинкарем) — прошинкарювати і т. д.

Пробѣгати, пробѣжати, ся — 1) пробігати, перебігати, пробігти, ся, перебігти; 2) продивлятися, продивитися (нашвидку)

Пробѣгати, ся — пробігати, ся, прогасати, проганяти

Пробѣг — перебіг

Пробѣдствовати — пробідувати, прогорювати

Пробѣливати, пробѣлити, ся — 1) вибілювати, білити, вибілити, побілити, ся; 2) пробілювати, пробілити

Пробѣлка — біління

Пробѣль — пропуск, прогалина, перерва, проміжина

Пробѣсити — продратувати

Пробѣситися — проказитися, продурити, пролютувати, пробіснуватися

Проваландатися — прововтузити, проваласатися, промарудитися

Проваливати, провалити, ся — провалювати, провалити, ся, увалити, завалити, ся, западатися, запастися, (зразу) — шурхнути. — **Проваливай!** — іди здоров! геть! — **Провались** — іди к бісу, геть к бісу! згинь! — **Куда онъ провалился?** — де він подівся?

Провалина — провалля, яма

Проваль — 1) провалля, яма, прірва; 2) дірка (в опуху)

Провальсировати — протанцювати вальса

Проваляти, ся — прокачати, ся

Проваривати, проварити, ся — 1) проварювати, уварювати, проварити, уварити, ся; 2) (у шевців) — натирати, натерти смолою (дратву)

Проващивати, проващити — вощити, навощувати, навощити

Проведеніє — переведення, провід

Провезеніє — перевіз

Провентилировать — провітрити

Провѣртывати, провѣртѣти, ся — провірчувати, повертати, ся, прокрутитися

Провеселитися — провеселитися, прогуляти, пробавитися

Провидець — прозорець

Провидѣніє — провидіння, промісел, провид; передсуд, д. **Предопредѣленіє**

Провидѣти — прозира́ти, провидіти, завбачати, передбачати

Провизжати — провищати, проскавувати

Провизія — пров(і)ізія, харчі, живність

Провинность — провіна, провінність

Провинчивати — прошрубувати

Провинція — пров(і)інція, країна, округ, (на Запорожжі) — паланка

Провинціальний — пров(і)інціальний, краєвий

Провинятися, провинитися — провинувачу-

вати, провинити, ся, провинуватити, ся, прошпетитися

Провираться, проврататься — пробріхуватися, пробрехатися

Провисѣти — провисіти

Провіантъ — провіант, харчі

Провладѣти — проволодити

Провластвовать — пропанувати, прогосподарювати

Провлекати, провlechъ — проволікати, протягати, проволочки, протягті

Проводимость — провідність

Проводити, провести — 1) проводити, провадити, провести. — **П. въ дорогу** — виряжати, вірядити. — **П. день** — переднювати. — **П. льто** — літувати, пролітувати, вілітувати. — **П. недѣлю** — перетижнювати; 2) дурити, зводити, одурити, звести, у дурні пошити, в шори убрати і д. **Обманывать**

Проводникъ, ца — провідник, ця, провідничий, поводитар(ь), поводитір(ь), поводитар(ь), поводитір

Проводничій — провідничий, поводитарський, поводитарський

Проводной, проводной — провідний, проведений

Проводъ — провід

Провожаніє, проводы — проводи

Провожатый — супровідник

Провожати, проводить — 1) проводити, провести; 2) проважати, виряжати, вірядити, випроважувати, випроводити

Провозвѣститель, провозвѣстникъ, ца — провісник, ниця, оповісник, ця, пророк

Провозвѣщать, провозвѣстити — провищати, провістити, оповіщати, оголошати, ознайомувати, оповістити і т. д.

Провозвѣщеніє — провищення, оповіщення

Провозглашать, провозгласити — оголошати, оголошувати, оповіщати, оповістити, окликувати, оголосити, окликнути

Провозглашеніє — оголошення, оповіщення

Провозити, провести, ся — провозити, провезти, перевозити, перевезти, ся

Провозити — провозити

Провозиться — прововтузитися, прокопатися, промарудитися, продлүбатися, промönятися, (по хазяйству) — пропоратися

Провозной — провізний

Провозъ — перевіз, достава, провіз

Проволакивати, проволоць, проволочить, ся — проволікати, протягати, проволочки, протягті, ся. — **П. время** — одволікати час

Проволноваться — прохвилювати, ся

Проволока — дріт, (здр.) — дротик, (до люльки) — протичка

Проволочка — відволока, гайка, гаянка, тяганіна

Проволочный — дротяний. — **П. вещь** — дротянка. — **П. мастеръ** — дротар

Провонять, ся — засмердіти, ся, (про яйця) — притхнути, протухнути

Проворковать — провуркотати, провуркотити і т. д., д. **Ворковать**
Проворность — моторність, жвавість, хуткість
Проворный, но — моторний, но, меткий, хуткий, ко, бадьорний, хваткий, ко, швидкий, ко, моторненько, хутенько і т. д.
Провориѣ — мерцій, метчій, швидче, швидчій, хутчій, хутче
Провороваться — прокрастися
Проворонить — прогавити, вітрішка з'їсти
Проворчать — пробурчати, промурчати, пробуркотити, (про з(ь)вірів) — прогарчати
Провотировать — проголосувати
Провыть — провіти, проквиліти, проскіглити
Провѣвать, провѣять — 1) повівати, подихати, провівати, повіяти, подихнути, провіяти; 2) провіювати, провіяти
Провѣдывать, провѣдать — 1) розвідувати, дізнаватися, назнавати, допитуватися, розвідати, дізнатися, назнати, допитатися, прочути, перечути; 2) відвідувати, провідувати, перевідувати і д. **Навѣщать**
Провѣривать, провѣрять, провѣрить, ся — провіряти, вивіряти, перевіряти, повірити і д. **Повѣрять** 2
Провѣрка — повірка, перевірка
Провѣсный — в'ялений (про рибу)
Провѣсь — недовіага
Провѣтривать, провѣтрить, ся — провітрювати, провітрити, ся
Провѣшивать, провѣсить, ся — 1) в'ялити, вив'ялювати, вив'ялити, пров'ялити, ся, сушити (рибу на сонці); 2) обважувати, обважити, ся; недоважувати, недоважити
Провѣщать — провіщати, виголошувати
Провяливать, ся — д. **Провѣшивать, ся** 1
Прогалдѣть — прогаласувати
Прогадать — проворожити
Прогарина, прогарь — пропалене, віпалене (місце)
Прогарцовать — прогерцювати, пробасувати
Прогибъ — угнуття, вгнуття
Проглаживать — прасувати
Проглазѣть — половити гави
Проглатывать, проглотить — проковтати, глитати, проковтнути, глитнути, проглінути, поглінути
Проглодать — прогрізти
Проглядывать — 1) (проглянуть) — проглядати, виглядати, проявлятися, проглянути, віглянути, проявитися; 2) (проглядѣть) — а) проглядіти, продивітися, задивітися; б) недоглядати, недоглядіти, недодивітися; в) передивлятися, переглядати, передивітися, переглядіти
Прогнивать, прогнить — прогнивати, прогніти, прочервівити
Прогнивлиять, прогнивить, прогнивать, ся — гнівити, прогнівиати, ся, розгнівити,

ся, прогніватися, розгніватися
Проговаривать, проговорить, ся — 1) промовляти, вимовляти, проказувати, промовити, вимовити, проказати; 2) балакати, розмовляти, пробалакати; 3) пробалакатися, пробовкнутися
Проговьѣть — проговіти
Проголодать, ся — проголодати, ся, віголоднітися, поголодніти, зголодніти
Прогонщикъ — погонич, сплавник
Прогонъ — прогін, сплав (дерева)
Прогонять, прогнать, ся — проганяти, ся, прогнати, ся, протурити
Прогорать, прогорѣть — прогоряти, прогоріти; 2) пропалюватися, пропалітися, прогоріти, вігоріти (наскрізь)
Прогоревать — прогорювати, просумувати
Прогорьклый — згірклий, ілкий
Прогорькнуть — згіркнути
Прогорѣлый — пропалений
Прогостить — прогостювати
Программа — програма, програм
Поргребать, прогрести — прогрібати, розгрібати, прогортати, прогребті, прогорнути (д. Грести)
Прогрезить, ся — промарити, ся, проверзті, ся і д. **Грезить**
Прогремѣть — прогреміти, прогрімотіти
Прогрессія — (мат.) прогресія, поступ
Прогрессивный — поступовий, прогресивний
Прогрессистъ — поступовець
Прогрессъ — поступ, прогрес
Прогрохотать — прогуркотіти, перегуркотіти
Прогруститъ — просумувати
Прогудѣть — прогудіти, прогусті, прогучати, (про вогонь і грім) — прогоготіти
Прогуливать, прогулять, ся — прогулювати, прогуляти, ся
Прогулка — гулянка, прогуляння, прогулянка, побридки
Прогуль — прогул
Прогуторить — пробалакати, пробазікати
Продавать, продать, ся — продавати, продати, ся, (усе) — спродати, ся
Продавание — продавання, продаж
Продавецъ, продавица — продавець, продавця
Продавливать, продавить — продавлювати, продавити, продушити
Продажа — продаж, продавання. — **Въ продажу, для продажи** — на продаж
Продажно — продайно, продажно
Продажность — продайність, продажність
Продабливать, долбигъ — продобувати, продовбати
Продвигать, продвинуть, ся — просовувати, просувати, просунути, ся
Продвигать, ся — посовати, просовати, ся
Продержка — затримання
Продекламировать (вірші) — продекламувати
Продѣргивать — 1) просмікувати, просіпувати; 2) пропоблювати, прополоти, прорвати
Продерживать, продержать — продержувати, продержати, протримувати, про-

тримати

Продерзостный — наха́бний, нахра́пний
Продерзость — наха́бність, нахра́па, зу-
 хва́льство

Продешевить — продешевіти, передешевіти

Продиктовать — проказати, продиктувати

Продиравить — продіра́вити

Продиравьтъ — поді́рча́вити, зробитися ді-
 ря́вим

Продирать, продрать, ся — 1) продира́ти,
 продра́ти, ся, де́рти, проде́рти, ся. —
 П. глаза — проти́рати очі; 2) проди-
 ра́тися, протіскуватися і т. д.

Продлить, ся — продо́жити, протягті, ся

Продневать — проднюва́ти, переднюва́ти

Продовольственный — харчовий

Продовольствие — харчува́ння; харч, харчі,
 припа́с, живні́сть, провія́нт

Продовольствовать, ся — харчува́ти, ся, жи-
 віти, ся

Продолговатый, то — довга́стий

Продолговатость — подо́вжність, подовга́-
 сті́сть

Продолжатель, ница — продо́вжник, ця

Продолжать, продолжить, ся — продо́вжува-
 ти, протяга́ти, ся, тріва́ти, про-
 довжити, ся, протягті, ся.

Продолжение — продо́вження, продо́вж, про́-
 тяг. — **Въ продолжение** — в продо́вж,
 в про́тязі, на про́тязі, про́тягом, у
 про́тягу, встяж, через

Продолжительность — до́вгість, довгота́

Продолжительный, но — до́вгий, го, довго-
 ча́сний, но, протяжні́й, протягли́й

Продольный, но — повздо́вжний, подо́вж-
 ний, повздо́вж, подо́вж, уздо́вж

Продребезжать — продзизча́ти, подрень-
 ча́ти

Продремать — подріма́ти, прокуня́ти

Продрогнуть — подріжа́ти, протрусі́тися;
 зме́рзнути, пере́ме́рзнути

Продряблый — тру́хлий, трухлі́вий

Продрябнуть — потру́хнути, потрухля́вити,
 струхля́вити

Продувание — про́дув, продува́ння

Продувать, продуть — продува́ти, продму́-
 хувати, проду́ти, продмухну́ти

Продувной — продувни́й, вивертки́й, шахра-
 юва́тий

Продуктъ — добу́ток, здобу́ток, плід, ві-
 тві́р, проду́кт

Продуктивность — плідні́сть, витві́рність,
 ві́рібність, продукті́вність

Продуктивный — плідний, витві́рний, ви-
 рі́бний, продукті́вний

Продумать — проду́мати, розміркува́ти

Продурачиться — проду́рити, пропустува́ти

Продушина — про́дух, продухо́вина, о́пар

Продырять — д. **Продиравить**

Продышать — проді́хати

Продѣвать, продѣть — просмі́кувати, про-
 тягувати, просо́вувати, зата́гати,
 просми́кнути, просу́нути, зата́гті,
 (нитку в голку) — вси́ляти, заси́ля-
 ти, вси́літи, заси́літи

Продѣвание — заси́ляння, вси́ляння

Подѣлить, ся — 1) поді́лити, ся; 2) обді́лити

Подѣлка — ка́верза, шту́ка, фі(й)гель, фо́р-

тель; шахра́йство

Продѣловать, продѣлать — проро́блювати,
 проробля́ти, проробі́ти, (що негоже)
 — ви́робляти, витворя́ти, ко́їти

Проектировать — проектува́ти

Проектный — проє́кто́вий

Проектъ — проє́кт

Проёмъ — 1) ді́рка (наскрі́зь), про́зір; 2) ві-
 кот, ві́різка, ві́тин

Прожаривать, прожарить, ся — пропі́кати,
 ви́пікати, пропекті́, ви́пекти, ся

Прождать — прожда́ти, прочека́ти

Прожёвывать, прожевать — розжо́вувати,
 розжува́ти

Прожекторъ — проє́ктиста, вигадли́вий

Прожелобить — ви́жолобити

Прожелтъ — про́жовтъ

Проживательство — прожива́ння, марну-
 ва́ння

Проживать, прожить, ся — жи́ти, прожива́-
 ти, пробува́ти, прожі́ти, ся, про-
 бу́ти

Проживание — прожиття́, перебу́ття

Прожигание — пропа́лювання

Прожигать, прожечь, ся — пропі́кати, про-
 па́лювати, пропекті́, пропалі́ти,
 прошма́лювати, прос(ш)ма́літи, ся

Прожилина, прожилокъ — жи́лка (в ка́мін-
 нях)

Прожилъ — д. Волокно

Прожимать, прожать — д. **Продавливать**

Прожинать, прожать — прожина́ти, прожа́-
 ти

Прожитіе — прожі́ток, прожиття́

Прожога, прожогъ — пропа́лина

Прожора — про́їсть, ненаже́ра

Прожорливость — ненаже́рливість, нена́їс-
 ні́сть

Прожорливый — ненаже́рливий, ненаже́р-
 ний, нена́їсний

Прожужжать — прогуді́ти, пробри(е)ні́ти. —
 П. уши — нату́ркати в у́ха

Прожурчать — продзюрча́ти, продзюркоті́-
 ти

Проза, прозаическій — про́за, про́зовий,
 прозаї́чний

Прозаикъ — прозаї́к

Прозакладывать — 1) заставля́ти, заста́ви-
 ти; 2) прозаклада́ти, програ́ти за-
 кла́д

Прозвание, прозвище — при́звище, при́звище,
 при́звисько, (глумли́ве) — при́кладка

Прозвенѣть — продзвені́ти

Прозвонить — 1) продзвоні́ти, продзеле́нь-
 кати; передзвоні́ти, пере́благовісти-
 ти, віддзвоні́ти; 2) роздзвоні́ти,
 розбо́вкати

Прозвучать — прогуча́ти, продзизча́ти

Прозимовать — проз(і)имува́ти, перез(і)и-
 мува́ти

Прозирать, прозрѣть — 1) прозира́ти, од-
 крива́ти о́чі, прозрі́ти; 2) д. **Прови-
 дѣть**

Прозлиться — пролю́тувати і д. **Злиться**

Прозорливость — прозі́рливість, прозі́р-
 ні́сть

Прозорливый, но — прозі́рливий, во, про-
 зі́рний, но

Прозрачность — прозорість
Прозрачный — прозорий, прозорчастий, прос(ь)вітчастий, кризкий
Прозріння — прозоріння
Прозудьть — пересвербіти
Прозывать, прозвать, ся — прозивати, прозвати, ся, (глумливо) — подражнити
Прозѣвать — 1) попозіхати; 2) прогавити
Прозябаемое — росліна, ростіна
Прозябаемость — рослінність
Прозябаніе — рощення; чевріння, скніння, нідіння
Прозябать, прозябнуть — рості, виростати, вірости; нідіти, знідіти, занідіти, чевріти
Прозябать, -зябнуть — мёрзнути, змёрзнути
Проигрывать, проиграть, ся — програвати, програти, ся
Проигрыш — про́гра, про́граш; страта
Пройдоха — прайда, пройдіс(ь)віт, проно́за
Произведение — твір, (мн.) — твори, утвір, утвори, діло, пра́ця, добу́ток, здо́буток; віріб, робливо. — **П. искусства, художественное** — мистецький твір, утвір, твори, утвори мистецтва
Произведённый — утворений, витворений, зроблений, справлений
Производитель, ница — вірібник, вірібниця, витворець, витворниця; насінник, плідник, плідниця
Производительный — творчий, вірібний, продукційний
Производительность — творчість, продукційність
Производит, произвести — 1) творити, робити, утворити, зробити, учинити, справити, виробити. — **Произвесть безпорядокъ, замѣшательство, раздоръ** — счинити розгардіяш, за́колот, бучу. — **П. торговлю** — вести́ торг, торгува́ти. — **П. дѣло (въ судѣ), слѣдствие** — вести́ діло, справу, чинити слідство; 2) родити, породити, сплодити; 3) виводити, вивести (що від чого, кого); 4) підвищувати, підвишати, підви́сити
Производный — похідний, витворений
Производство — з'орудування, робота, віріб, робливо; підвищення
Произволение — во́ля, хіть, уподо́ба
Произволь — сваво́ля, самовільство, самово́ля
Произвольный — свавільний, но, самовільний, но; самохіть, самохітно, довільно
Произнесение — виголо́шування, ви́голос
Произносить, произнести — вимовляти, вимовити; виголо́шувати, ви́голосити. — **П. невнятно** — мутікати, момотати. — **П. бессмысленные звуки** — белькотати. — **П. приговоръ** — вірікати. — **П. стихи** — промовляти, виголо́шувати вірші
Произношение — вимо́ва, вимі́вка, гові́рка
Произрастать, произрасти — виростати, вірости
Произрастение — росліна, ростіна
Пройма — перехід; дірка в усі; ро́спірка

(в сукні)
Проймать — протика́ти (вуха)
Проискывать, проискать — прошу́кувати, вишу́кувати, прошукати; коверзува́ти
Проискъ, (частіше мн.) происки — підступ, підступи, ка́верзи
Проистекать, проистечь — витікати, вилива́тися, витекти, вилитися
Проистечение — ви́плив, поча́ток
Происходит, произойти — 1) творі́тися, чині́тися, робі́тися, дія́тися, счині́тися, вчині́тися, зробі́тися, подія́тися, ста́ти, ся, повста́ти, (про що погане) — ко́їтися, ско́їтися; 2) вихо́дити, похо́дити, виника́ти, вийти, ві́никнути, взя́тися, віро́їтися
Происхождение — 1) поча́ток, почі́н і д. Нача́ло; 2) похо́дження, рід, поро́діння. — **Общее происхождение** — спільне похо́дження
Происшествіе — віпа́док, о́казія, подія́
Прокаженный — прокаже́ний, струплі́вий
Проказа, (хвороба) Lepra — про́каза
Проказить — витворя́ти; дурі́ти, витина́ти, фі(й)глі стро́їти
Проказникъ, ца — ка́верзник, ця, пусту́н, ха; шкідник, ця, сваві́льник, ця
Проказы — ві́творки, фі(й)глі
Прокалывать, проколоть — проко́лювати, протика́ти, проколо́ти, проткну́ти; простро́мити, про́штрикну́ти
Прокалякать — пробазікати, пропатякати
Прокапризначать — провередувати
Прокапчивать, прокоптит, ся — ко́птити, ви(про)ді́млювати, ві(про)ко́птити, ві(про)ди́мити, ся
Прокапывать, прокопать, ся — проко́пувати, прокопа́ти, ся
Прокараулить — провартувати, недостерегти́
Прокармливать, прокормить, ся — 1) харчува́ти, годувати, корми́ти, прохарчува́ти, прогодува́ти, прокорми́ти, ся; 2) віхарчувати, ся, вітратити-ся (з корму, з хліба)
Прокатать, прокатить, ся — 1) прокоти́ти, ся; 2) проката́ти, ся, прої́здитися
Прокачать, ся — прохита́ти, ся і д. Кача́ть
Прокашливать, прокашлять, ся — прока́шлювати, прока́шляти, пробухікати, прокахікати
Проквашивать — проква́шувати, переква́шувати
Прокидывать — прокида́ти, проки́дати
Прокипать, прокипеть — прокипа́ти, проки́піти, вки́піти
Прокисать, прокиснуть — прокиса́ти, проки́снути, проки́сти
Прокислый — прокі́слий, перекі́слий
Прокладка — пере́кладка, за́кладка, за́ставка
Прокладывать, прокласть — 1) пере́кладати, пере́кла́сти; 2) проклада́ти, прово́дити, прокла́сти, провесі́ти
Проклажаться — ніжитися, ба́йдики бі́ти
Проклёвывать, проклевать, проклюнуть, ся — прокльо́вувати, продзю́бувати,

проклювати, продзюбати, продзюбати, проклюкати, ся. — Цыплята проклёвываються — курчата викльовуються

Проклинаніє — клятьба

Проклинать, проклясть — клясти, проклинати, виклинати, проклясти

Проклинивать, проклинить — заклинецьовувати, заклинювати

Проклятіє — проклін (прокльону), прокляття, кляття, клятьба

Проклятый — проклятий, клятий, проклятуший, (тричі) — триклятий

Прокняжествовать — прокнязювати, прокняжити

Проковыривать, проковырять — проколювати, проколупати

Проколачивать, проколотить — 1) пробивати, пробіти; 2) вибивати, вибити

Проколесить — проколувати

Проконопачивать, проконопатить — законопачувати, законопатити, запакльовувати, запаклювати

Прокопный — прокопаний, вікопаний

Прокоптѣть — прокоптїти, продимїтися

Прокоптѣлый — прокоптїлий продїмлений

Прокопъ — рів, канава

Прокормленіє — харчування, годівля, живлення

Прокрадываться, прокрасться — прокрадатися, закрадатися, прокрастися, закрастися

Прокрашивать, покрасить — профарбовувати, профарбувати, помалювати

Прокрикивать, прокричать — кричати, гукати, прокричати, прогукати і д. **Кричать**

Прокудахтать — прокудкудакати

Прокуковать — прокувати

Прокуликать — пропіячити

Прокуривать, прокурить — прокурювати, прокурїти

Прокусывать, прокусить — прокусювати, прокусити

Прокутить — 1) прогуляти, процїндрити, промантачити, прогайнувати; 2) прогуляти, прогультяювати

Прокъ — пуття, користь, пожїток. — **Идти въ прокъ** — вестїсь, щастїти, поводитися, іти на добре, на користь. — **Что въ этомъ проку?** — яка з цього користь?

Пролагать, проложить — д. Прокладывать 2

Пролаза — проноза, нішкавка і д. **Пройдоха**

Пролазать — пролазити

Пролазить — 1) пролазити; 2) пролізати, підлазити

Пролакомиться — проласувати

Проламывать, проломать, проломить, ся — 1) проломлювати, виломлювати, проламати, віламати, ся; 2) завалюватися, провалюватися, завалїтися, провалїтися, заломїтися (на льоду)

Пролащивать, пролощить — полірувати, глянцювати, клесувати, одполірувати, наглянцювати

Пролять — прогавкати

Пролгать — пробрехати

Пролегать — лежати

Пролежалый — злєглий і д. **Лежалый**

Пролежень, (частїше мн.) **пролежни** — 1) пролежні; 2) бальки, ошєпини (під крокви)

Пролеживать, пролежать — пролєжувати, пролєжати

Пролепетать — пробелькотати

Пролетарій — пролетарїй, бїдак, сїромаха

Пролетаріатъ — пролетарїят, сїрома, бїдота, бїднота, сїромашня, убіж

Пролетать, пролетѣть — перелїтати, пролїтати, пролетїти, пролїнути

Пролётка — бїгунці

Пролётъ — 1) перелїт, пролїтання, пролїт; 2) прос(ь)віт (в будові)

Проливать, пролить, ся — проливати, розливати, пролїти, розлїти, ся, (через верх) — переливати, перелїти, перелляти. — **П. свѣтъ** — вис(ь)вічувати, кїдати с(ь)віт

Проливной — ливний, тучний (дощ), заливний

Проливъ — протока

Пролитіє — пролиття, пролив

Проловеласничают — поволочїтися, прожирувати

Прологъ — яр, яруга

Прологъ — пролог, зас(ь)пів, вступ (до поеми або драми)

Проломъ — 1) пролім; 2) вілім, вірва, прїрва

Пролѣзать, пролѣзть — пролізати (крїзь що), перелїзати (через(що)), пролізти, перелїзти

Пролѣниться — пролїнуватися, проледарювати

Пролѣпить — пролїпіти

Пролѣска, рос. *Mercurialis perennis* L. — проліски, бажана трава

Пролѣсокъ — пролісок, д. **Просѣка**

Пролѣтовать — пролїтувати

Пролѣчивать, пролѣчить, ся — пролїчувати, пролїчїти, пролїкувати, прогїїти, прокурувати, ся (який час або тратитися на ліки)

Пролубезничают — проженихатися, пролицятися; мїло, ласкаво обїйтїсь, проговорїти

Пролубоваться — пролюбувати, ся, промилуватися

Промазывать, промазать — промазувати, промазати, промастити і т. д., д. **Мазать**

Промалчивать, промолчать — промовчувати, промовчати, перемовчувати, перемовчати, змовчувати, змовчати

Промалывать, лоть — промелювати, промолоти

Проманежиться, проманериться — проманїжитися, проманїритися

Проманивать, проманить — дурїти, зводити, підманювати, піддурювати, одурїти, звестї, піддурїти, підвестї

Промаршировать — промаршувати

Промасливать, промаслить — промаслювати, промаслити

Проматывать, промотать — 1) кивати, хитати

ти, прокива́ти, прохита́ти; 2) промота́ти, просота́ти; 3) мота́ти, шахрува́ти, ціндрити, трінькати, марнотра́тити, промота́ти, прошахрува́ти, проціндрити, протрінькати, промарнотра́тити

Промахивать, промахать, промахнуть, ся — 1) одма́хувати, одмахну́ти, ся; 2) да́ти ма́ху, хі́бити, вхі́бити, не втра́пити, схі́бити, прохо́питися

Промахъ — о́мах, о́мах, про́гріх. — **Онъ не промахъ** — він ма́ху не да́сть. — **Промахъ сдѣлать** — ма́ху да́ти

Промачивать, промочить — промо́чувати, змо́чувати, промочи́ти

Промаяться — прону́дитися, наму́читися

Промедление — зволіка́ння, відволо́ка; прога́йка, забара́, зага́йка

Промедливать, промедлить — барі́тися, га́тися, забарі́тися, зага́тися, зга́яти, прога́яти, ся, пробарі́тися, проба́вити, ся, забави́тися

Промежду — промі́ж

Промежекъ — 1) д. Промежуто́къ; 2) мі́жнік; 3) вало́к, валочо́к

Промежность — промі́жжа, ме́жина

Промежутокъ — пере́межок, пере́рва, (мі́ж будовами) — су́ткі, су́точкі, (мі́ж лісами) — проворі́ття, (що до часу) — про́тяг. — **Въ промежутокъ времени** — в про́тяг ча́су

Промежуточный — промі́жний, проме́жний

Промелькать, промелькнуть (про с(ь)ві́т) — промига́ти, промигті́ти, пробли́мати, проблимну́ти, (про ходу́) — прома́йнути

Промерзать — промерза́ти

Промёрзлый — перемерзлий

Прометать, промести, проместь, ся — проми́тати, розмі́тати, промести́, разме́сти

Прометаться — проки́датися

Промётывать, прометать — 1) прокида́ти, прокида́ти; 2) прошива́ти, проші́ти, профастри́гувати

Промечтать — прома́рити, промрі́яти

Промигать — пробли́мати, проморга́ти

Проминать, промять — 1) протира́ти, про́терти (коно́плі), промина́ти, про́мняти, умня́ти (глину); 2) прово́дити, провести́, прої́здити, прої́здити (ко́ня)

Промозглость — ту́хлість, прі́тхлість, і́лкість

Промозглый — сту́хлий, прі́тхлий, і́лкий (про ма́сло)

Промозгнуть — сту́хти, проту́хнути, з'і́лкнути

Промоина — 1) водорі́й, водомі́й, ко́вдоби́на; 2) (в льо́ду) — ви́полоч, про́низина, бистрі́нь

Промокать, промокнуть — промока́ти, промо́кнути

Промолачивать, промолотить — промолочу́вати, промолоти́ти

Промолвить, ся — промо́вити, ся

Промолиться — промолі́тись

Промораживать, проморозить — заморо́(жу)-

зюва́ти, заморо́зити

Проморить — проморі́ти

Проморосить — промря́чити

Промостить — промости́ти, (дошка́ми) — по́стелі́ти, (ка́міння) — пробуркува́ти

Промочка — відмо́ка

Промошенничать — промахлюва́ти, прошахрува́ти, прошахраюва́ти

Промудрить — промудрува́ти

Промурлыкать — промуркота́ти

Промучить, ся — прому́чити, промордува́ти, ся

Промчать, ся — промча́ти, ся, перелі́нути

Промшить — прошпаклюва́ти, проконопа́тити (мо́хом), пере́мшіти

Промывание — проми́вання, пере́мива́ння

Промывать, промыть — промива́ти, проми́ти

Промысль — про́мисел, реме́ство, роздо́буток. — **Звѣриный п.** — лове́цтво, мислі́вство. — **Охотничій п.** — стрі́лецтво. — **Рыбный п.** — риба́льство

Промыслительный — опіку́нчий

Промысловый — промисло́вий

Промысль — Про́мисел (Бо́жий)

Промычать — прому́кати, му́кнути

Промышленникъ — промисло́вець

Промышленность — промисло́вість

Промышленный — промисло́вий

Промышлённый — промислі́вий, зру́чний

Промышлять — 1) промишля́ти; 2) добу́вати, роздобува́ти, добу́ти, роздобу́ти, ся

Промѣивать, промѣнять, ся — промі́нювати, промі́няти, змі́няти, ся

Промѣнь — 1) промі́н, міньба́; 2) промі́нне

Промѣривать, промѣрять, промѣрять — мі́ряти, ви(про)мі́ряти, ви́міряти, промі́ряти, змі́ряти

Промѣрь — ви́мір

Промѣщивать, промѣсать, промѣшать — ви́міслювати, ви́місити, ви́мішати

Промѣшкивать, промѣшкать — га́тися, барі́тися, прога́яти, забарі́тися і т. д.

Промякнуть — помня́кнути, помня́кшати

Промямлить — проми́мрити

Промаякуать — проня́вкати, проня́вча́ти

Пронашивать, проносить — проно́сити, проно́сити

Пронести, ся — пронéсти, ся

Пронзать, пронзить — проко́лювати, про́стромля́ти, про́коло́ти, про́стромі́ти, про́штрикну́ти

Пронзительность — про́нізуваті́сть, про́разли́вість

Пронзительный — про́нізли́вий, го́стрый

Пронизывать, пронизать — про́нізувати, про́нізати

Пронизь — намі́сто

Проникание — про́ника́ння, про́йма́ння

Проникать, проникнуть, ся — 1) про́ходити, про́йти; 2) про́зира́ти, зба́гнути, пере́йма́тися, пере́йня́тися

Проникновение — про́йма́ння, про́ходже́ння

Проникновенный, -но — про́нікли́вий, -во, про́йма́ючий, -чо

Пронимать, пронять — 1) проко́лювати, про́коло́ти; 2) про́йма́ти, до́шкуля́ти, до́піка́ти, про́йня́ти, до́шку́лити, до́пекті́. — **Пронимающий** — до́шкуль-

ний, шкулький

Проницаемость — проімливість, проникальність

Проницательность — прони́кливість, прозірливість, прони́зуватість

Проницательный — прони́кливий

Проносить, пронести, ся — 1) пронóсити, пронесті, ся; 2) розголошáти, розголосити, рознóсити, рознести, ся, розійт́ся (про чутки)

Пронищенствовать — простарцювати

Проныра — прóйда, пронóза, нйшкавка

Пронирливость — пронóзливість

Пронырить — коверзувати

Пронырливый — пронóзливий

Пронырство — кáверзи, підступи

Пронюхивать, пронюхать — проню́хувати, наню́хувати, виню́хувати, проню́хати і т. д.

Пронянчить, ся — проня́нчити, пробáвити

Прооб́дать — прообідати

Прообразовательный, но — знаменуючий, чо, проо́бразом

Прообразовывать — знаменувати, назнаменувати

Прообразъ — знаменó, озна́ка на прийдéшність, проо́браз

Поорать — прогаласувати, прорепетувати, прогвалтувати, прогорлати

Проохать — проóхати, проóхкати

Пропагандистъ — пропагандист, пропагáтор

Пропагандировать — пропагувати, пропагандувати

Пропадать, пропасть — пропа́дати, гінути, пропа́сти, згінути, загінути, погінути. — **Пропасть безъ в́сти** — запропа́ститися. — **Пропа́вший** — пропáлий

Пропажа — згуба

Пропазить — прожолобити

Пропалзывать, проползти — прола́зити, пролізти, проповза́ти, -повзти́

Пропалывать, прополоть — пропо́лювати, прополóти

Пропарина — д. Полынья

Пропархивать, пропорхнуть — пропу́рхувати, пропурхну́ти

Пропарывать, пропороть, ся — роспо́рювати, роспорóти, ся

Пропасти, сь — пропа́сти, ся

Пропасть — 1) прова́лля, безóдня; 2) сі́ла, страх, безліч

Пропахивать, пропахать — проо́рювати, проо́рати

Пропахивать, пропахнуть — пропахáти, пропахну́ти, напахáтися, набирáтися дýху

Пропа́щий — пропáщий

Пропекать, пропечь, ся — пропі́кати, пропекти́, ся

Пропечатать — відрукувати, віпечатати

Проивать, пропить, ся — пропивáти, пропі́ти, ся, пропі́яти

Пропиливать, пропилить — пропі́лювати, пропи́ляти (наскрізь або який час)

Пропиливать — процигикати, протирлікати

Пропирать, -переть — пропирáти, пропе́рти

Пропировать — пробенькетувати

Прописка — впис (до книг); пос(ь)відчення

Прописной — незаписаний, незаведений у пере́пис, у реєстр. — **Прописная буква** — початко́ва, вели́ка бу́ква

Пропись — взір до писáння. — **Писать прописью** — бу́квами писáти (число)

Прописывать — записувати, виклада́ти; втяга́ти; втягті́ до реєстру; с(ь)відчи́ти, пос(ь)відчити; записувати (ліки хоро́му)

Пропитание — прожі́ток, виживлення. — **Снискивать пропитание** — заробля́ти на хлі́б

Пропитывать, пропитать, ся — живі́ти, виживля́ти, харчува́ти, годувáти, ви́годувати; напуска́ти, -пусті́ти (чим). — **Пропитаться запахомъ** — напахáтися. — **Пропитаться сыростью, влагою** — набра́тися, втягті́ во́хкості

Пропихивать, пропихать, пропихнуть, ся — пропихáти, пропхáти, пропхну́ти, ся

Пропищать — пропища́ти, пропискоті́ти

Проплавать — пропла́вати, проплі́вати

Проплакать — пропла́кати, перепла́кати

Проплетать, -плести — перепліта́ти, -плести́

Пропутаться — проплу́татися, проблукáти

Проплутовать — прошахраюва́ти і т. д.

Проплывать, проплыть — проплива́ти, проплі́сти, проплі́нути

Проплѣсневѣть — зац(ь)ві́сти, ц(ь)ві́ллю взя́тись

Проплясывать, проплясать — протанцо́вувати, протанцюва́ти

Проповѣдание — проповідання, қазáння

Проповѣдать, -дывать — проповідати, -відувати

Проповѣдникъ, ца — проповідач, ка, проповідник, ця

Проповѣднический, проповѣдничій — проповідницький, проповідни́чий

Проповѣдничество — проповідництво

Проповѣдь — про́повідь, ка́зання

Пропой — пропі́й, пере́пі́й

Пропойца — пропі́яка

Прополаскивать, прополоскать — прополі́скувати, прополоска́ти

Проползать, проползти — проповза́ти, проповзти́, проплазува́ти

Пропользовать — пролі́чити, прого́їти

Пропорционально — пропорціо́нально, помі́рно; відно́сно

Пропорциональность — пропорціо́нальність, помі́рність; відно́сність

Пропостить — пропо́стувати, -по́стити

Пропотѣть — пропоті́ти, упрі́ти

Пропраздничать — прос(ь)в'яткува́ти, перес(ь)в'яткува́ти, пропразникува́ти

Пропрыгать — проплига́ти, проскака́ти, простриба́ти

Пропускать, пропустить — 1) пропусkáти, пропусті́ти, перепуска́ти, перепусті́ти; 2) випуска́ти, випустити́, помину́ти, промину́ти

Пропускной — пропускни́й, перепуска́ючий. — **П. бумага** — бібу́ла

Пропускъ — пере́пустка, про́пуск, прога́лина

Пропустовать — пропорожнювати
 Пропутешествовать — промандрувати,
 Пропылатъ — пропалати, пропалахкотіти
 Пропыхтѣть — пропихтіти
 Пропьянствовать — пропіяти
 Пропѣвать, пропѣть — с(ь)півати, прос(ь)півати
 Проработывать, проработать — робіти, працювати, проробіти, пропрацювати; переробляти, переробіти
 Прорамка — уставка
 Прорастать, прорасти — проростати, прорости; заростати, зарости
 Прорва — 1) прірва; 2) проїсть, ненажеря
 Проревѣть — проревіти
 Прорекать — прорікати, пророкувати
 Проржавѣть — проржавіти
 Проржать — проіржати, заіржати
 Прорисовывать, прорисовать — 1) перездіймати (крізь скло, папір), перезняти, перемальовувати, перемалювати; 2) промальовувати, промалювати
 Прорисъ — перезнімок (крізь скло, папір)
 Прорицалище — пророчня, вирочня
 Прорицаніе — прорікання, пророкування, віщування
 Прорицатель, ница — віщун, віщовниця, ворожбит, ворожка
 Пророкъ — пророк
 Проронить — упустіти, випустити
 Прорость, прорось — прорість
 Пророческій — пророчий
 Пророчество — пророчтво
 Пророчествовать — пророкувати, віщувати
 Пророчить — пророчити
 Пророчица — пророчиця
 Прорубать, прорубить — прорубувати, прорубати
 Прорубъ — полонка, ополонка, (для риболовлі) — кішець, вікно, вікніна
 Прорубка — прорубування, прорубання
 Прорубщикъ — прорубник
 Проругать — проляти
 Проруха — обмах, прогріх, помилка
 Прорывать, прорвать, ся — 1) роздирати, роздёрти; 2) проривати, прорвати, пробиватися, пробітисся
 Прорывать, прорыть, ся — прокопувати, прокопати, проріти, ся
 Прорывъ — 1) прорив (напр., чиряка); 2) рів, перекип
 Прорыскать — прогасати, проганяти
 Прорытіе — прокоп
 Прорычать — прогарчати, проричати
 Прорѣзвиться — пропустувати
 Прорѣзь — проріз
 Прорѣзной — прорізаний, прорізний
 Прорѣзывать, прорѣзаться — прорізувати, прорізати, ся
 Прорѣха — ропірка, ропороте, дірка
 Просаживать, посадить — розсажувати, розсадити, порозсажувати
 Просакъ — 1) фабрика вірьовок; 2) клоніт, морока
 Просаливать, просолить, ся — солити, просолити, всолити, ся
 Просасывать, прососать, ся — просисати,

проссати, просмоктати, ся
 Просачиваться, просочиться — просисатися, проссатися, просочуватися, просочитися
 Просватаніе — заручини
 Просверкать — пробліскати
 Просверливать, просверлить — просвёрдлювати, провірчувати, просвёрдли, повертіти
 Просверлина — просвёрдлина, продóвбина
 Просвира — про́скура, про́скурка
 Просvirки, рос. *Malva L.* — калáчики, *M. rotundifolia L.* — про́скурки, про́скурень, проскурні(я)к, пацьорки
 Просvirковый — калáчиковий
 Просvirница, просvirня — проскúрница, проскурня
 Просvirный — про́скурний
 Просвистывать, просвистать, просвистѣть — висвістувати, висвістити, просвистіти
 Просвоевольничать — просваво́лити
 Просвѣжать, просвѣжить, ся — ос(ь)віжати, ос(ь)віжити, ся
 Просвѣтитель, ница — прос(ь)вітник, ця
 Просвѣтительный — прос(ь)вітний
 Просвѣтлять, просвѣтлить, ся — прояснювати, прояснити, ся, (про рідке) — очищати, очістити, ся
 Просвѣтлѣть — прояснитися, в'яснитися
 Просвѣть — про́с(ь)віт, про́с(ь)віток
 Просвѣчивать — прос(ь)вічувати, с(ь)вітитися
 Просвѣщать, просвѣтить — прос(ь)віщати, ос(ь)вічувати, прос(ь)вітити, освітити, ся
 Просвѣщеніе — ос(ь)віта, прос(ь)віта
 Просвѣщённый — ос(ь)вічений, прос(ь)вічений
 Просиживать, просидѣть — просіжувати, просідіти, висіжувати, висідіти
 Просинить — просінити
 Просинь, у виразі: въ просинь, съ просинью — сінявий
 Проситель, ница — прохач, ка, просітель, ка, благач, (набридливий) — каня, канюка
 Просительный — прохальний, благальний
 Просить — просіти, прохати, ся, (сильне) — благати, (набридливо) — канючити, циганити, (милостиню) — старцювати, руку простягати, жебрувати, жебрати. — Просить позволенія — питатися, прохати дозволу
 Просіять — засяяти, засяти, просіяти
 Проскабливать, скоблить — проскрібати, проскребти
 Проскакивать, проскочить, проскокнуть — проскокувати, проскочити, проскікнути, прострибнути, проскакати
 Проскользаться — проковзатися
 Проскользнуть — вислизнути, висковзнути
 Проскорбѣть — протужити, просумувати
 Проскребать, проскресть — проскрібати, проскребти
 Проскрипѣть — проскрипіти, прорипіти
 Проскурнякъ, рос. *Althaea officinalis L.* — калáчики, проскурняк, діка рóжа

Проскучать — пронудітися, пронудьгувати
Прослабить — пронести, прочистити, промкнути шлунок
Проставленный — високославний (напр., герой)
Прославление — виславлення, величення
Прославлять, прославить, ся — прославляти, виславляти, прославити, вславити, розславити
Прослезиться — заплакати, розплакатися
Прослоняться — провештатися, проблукати, протинятися
Прослуживать, прослужить — служити, прослужити
Прослушивать, прослушать — вислухувати, вислухати, прослухувати, прослухати
Прослывать, прослыть — вславлятися, вславитися
Прослышать — прочути, начути, перечути
Прослѣдить — вислідити, прослідити, дослідити, припантувати
Прослѣдовать — пройти, проїхати
Просматривать, просмотрѣть — 1) переглядати, продивлятися, переглядіти, продивитися, проґлядіти; 2) недоглядати, недоглядіти, недодивитися, проґавити
Просмотр — перегляд
Просмѣяться — прос(ь)міятися, прореґотатися
Проснуровывать — перешнуровувати
Просо, рос. *Rapicum miliaceum* L. — про́со, (кітиця) — волоток, во́лот, во́лоття
Просовище — просови́ще, прося́нище, прося́нисько
Прособирать, ся — прозбирати, ся
Просовка — коло́дка (для прасування)
Просовня — за́сув
Просовывать, просовать, просунуть — про́совувати, про́сувати, про́сунути, ся; про́пихувати, про́пихати, про́пхнути, ся
Просоль, просоль — про́сіл
Просо́льть — просо́літи, всо́літися
Просонки, просонье — просо́ння. — **Въ просонкахъ** — з просо́ння
Просопѣть — просопіти, просопті
Просось — продоховина (в льоду)
Проспорить — проспори́ти, проспоре́чатися, прозма́гатися
Просрочивать, просрочить — пропус́кати, пропус́тити строк, про́строчити
Просрочка — відво́лка, спі́знення
Простаивать, простоятъ — висто́ювати, про́стоювати, ви́стояти, про́стояти
Простакъ, простачка — про́стак, про́стуха
Простѣгивать, простегать, простегнуть — стьо́бати, про́стьо́бати, про́стібну́ти
Простирать, простереть, ся — про́стягати, тя́гти, ся, про́стягті, ся; дохо́дити, ся́гати, ді́йти
Простирать — пропра́ти, ви́прати
Простительный — виба́чний
Простительность — виба́чність
Проститутка — пові́я, финді́рка, ро́струха, хльо́рка і т. д., д. **Непотребница**
Просто — про́сто, по́ просту, щі́ро

Простоватый — про́стачький, недо́умкуватий
Простодушіе — про́стоду́шність
Простодушный, но — про́стоду́шний, но, про́стощі́рий
Простой — 1) про́стий, зви́чайний; 2) поє́динчий; 3) про́стачький
Простой — про́стий, перес́тий
Простокваша — кі́сле молоко́
Простолюди́нь, ка — про́стий, чо́ловік, про́ста жі́нка, про́столю́дець, про́столю́дка
Простонародіе — про́сті лю́ди, про́стий лю́д, про́столю́д, (стар.) — поспі́льство
Простонародный — про́столю́дний, про́стачький
Простонать — про́стогна́ти, засто́гна́ти
Просторный, но — про́стори́й, о. — **Просторнѣе дѣлаться** — про́сторні́шати
Просторъ — про́стір, приві́лля
Просторѣ́чіе — про́стомо́ва, про́ста мо́ва. — **Въ просторѣ́чїи** — по про́стому
Простосердечіе, простосердечность — щі́рість, щиро́сє́рдість
Простосердечный — щі́рий, щиро́сє́рдий
Простота — про́сто́та, щі́рість
Простофи́ля — га́ва, бе́взь, ду́рень
Пространность — широ́кість, обші́рість, розле́глисть
Пространный — про́стори́й, широ́кий, розло́гий, розле́глий, обші́рий
Пространство — про́сторі́нь, о́бшир, розло́г, про́сторо́нище, ося́га. — **Безпре́дѣльное** п. — бе́змір, бе́змір'я, бе́зме́жище
Пространствовать — прома́ндрува́ти
Простригать, простричь, ся — про́стрига́ти, про́стри́гти, ся
Прострѣ́ливать, прострѣ́лить — про́стрілюва́ти, про́стрі́лити
Прострѣ́лина — перес́трє́лина
Прострѣ́ль — 1) про́стрі́л, перес́трі́л; 2) рос.: а) *Aconitum Napellus* L. — бо́рець, зозу́ліні череви́чки; б) *Anemone Pulsatilla* L. — про́стрі́л, со́н, со́нзі́лля
Простряпать — про́по́ратися
Простуда — про́студа, о́студа, за́студа, підві́й
Простужать, простудить, ся — студі́ти, про́студі́ти; за́студі́ти, ся, захо́лодіти, охо́ватити, ся, (од ві́тру) — підві́ятися
Проступать, проступить — про́ходити, про́йти, про́тиска́тися, про́ті́снутися
Проступокъ — про́віна, перес́туп
Простучать — про́стукати, про́стукоті́ти
Простывать, простыть, простынуть — про́стига́ти, сти́гнути, хо́ло́нути, про́сти́гнути, про́сти́гти, ви́сти́гнути, про́хо́ло́нути, охо́ло́нути, ви́хо́ло́нути
Простылый — про́сти́глий, о́сти́глий
Простынный — про́стира́ловий
Простыня — про́стира́ло
Простѣ́нокъ — про́стіно́к, міжві́коння
Простякъ, простянка — про́стак, про́стуха
Просуетиться — про́метуші́тися
Просуживать, просудить, ся — суді́ти, про-

судити, ся, пропозивати

Просутяжить — пропозивати

Просучить — просукати

Просушиваніе — просушування

Просушивать, просушить, ся — просушувати, просушити, ся

Просушка — просушення

Просфора — про́скура

Просфорочный — про́скурний

Просчитывать, просчитать, ся — лічити, перелічувати, -чити, прорахувати, ся

Просыпать, проспать — спати, проспати

Просыпать, просыпать — розсипати, розсипати

Просыпаться, проснуться — просипатися, проспатися, прокидатися, прокинутися, прочнутися, розбудитися, продрухатися

Просынь — про́сил

Просыхать, просохнуть — просихати, просохнути

Просьба — про́зьба, про́хань, прохання

Просѣвать, просѣять — пересівати, висівати, пересіяти, висіяти, (на решето) — точити, переточити

Просѣвочный — пересівальний

Просѣдина — щілина, роспадина

Просѣдь, просѣдина — сивина. — **Борода съ просѣдью** — шпаковата борода, з сивиною

Просѣка — про́січ, про́руб

Просѣкать, просѣчь — прорубувати, просікати, прорубати, просікти

Просѣчный — прорубаний

Проякать, просякнуть — пересякати, -сякти, просисатися, проходити (про воду)

Прояканіе — пересякнення

Прояной — просяний. — **П. солома** — просяниця, просянка

Протаивагь, протаять — роставати, ростануги

Проталина — 1) таловина, тал. — **Ѣхать по проталинамь** — талом талувати: 2) прогальовина, прогалина, відпар

Проталкивать, ся — пропіхувати, протіскувати, ся, пропхати, пропхнути, ся, протіснутися

Протанцовать — протанцювати

Протапливать, протопить — топити, протопити, вітопити

Протапывать, протоптать — протоптувати, протоптати

Протаскать — 1) протаскати; 2) протягати, проволочити

Протаскаться — проволочитися, прошвендяти

Протаскивать, проташить, ся — протягати, протягти, ся, проволочки, ся

Протачивать, проточить — 1) проточувати, проточити; 2) гострити, вигострити, прогострити

Протекать, протечь — 1) протікати, протекти, (ледве-ледве) — слезити, прослізувати; 2) упливати, плінути. —

Время протекаетъ — час пліне

Протекший — минулий

Протеребливать, протеребить — проривати, прорвати, пропóлювати, прополоти

Протерпеть — перетерпіти, стерпіти, втерпіти

Протестъ — протест

Протестованіе — протестування

Протестовать — протестувати

Противень — 1) спісок; 2) бляха, лист (залізний, на якому печуть пироги)

Противиться — опиратися, опинатися, спротивлятися, опір ставати, сперечатися, іти проти, змагатися

Противленіе — опір, протівність, протівлення

Противникъ, ца — супротівник, ця, ворог

Противность — протівність, прикрість, брідкість, неприємність

Противный, но — 1) протівний, супротівний, но; 2) гидкий, огідний, брудний, мерзений, осоружний, гідко, огідно, брідко

Противовѣсь — противага

Противодѣйственный — відпорний, протичинний, опорочинний

Противодѣйствіе — протівність, перешкодження; протичинність, відпорність, опір

Противодѣствовать — опір чинити; на перешкиді, на заваді ставати, робити перешкоду, перешкожати

Противозаконный, но — протизаконний, неправний

Противолежашій — супротилежний

Противопологать, противоположить — ставити, поставити навпроти

Противоположеніе — противостайність, протиставлення

Противоположный — протівний, супротівний, супротилежний

Противорѣчивость — суперечливість

Противорѣчивый — суперечливий

Противорѣчить — перечити, суперечити, заперечати

Противорѣчіе — суперечча, суперіч, суперечність, перекир

Противостоять, противостать — стояти, стати навпроти

Противостояніе — протиставлення, опір; протилежність

Противоядіе — противотруя, противотрута

Противоядный — противотруйний

Противоестественный — протиприродний

Противу, противъ — проти, напроти, супроти, просто

Протирать, протереть, ся — протирати, протерти

Протискивать, протиснуть, ся — пропихати, протіскувати, пропхати, пропхнути, протіснути, ся

Протлѣвать, протлѣть — протлівати, перетлівати, протліти, перетліти

Протодіаконскій — протодияконський

Протодіаконство — протодияконство

Протодіаконъ — протодиякон

Протоіерей — протоєрей

Протоіерейство — протоєрейство

Протоколь — протокол

Протокольный — протоколовий, протокольний
Протокъ — протік, перетік, струмінь
Протолковать — пробалакати
Протолпиться — протівпитися, пропхатися
Протомить, ся — проморити, ся, промучити, ся
Протопать — протупати, прогопати, прогопцювати, протупцювати
Проторговать — проторгувати, прогандлювати
Проторжка — страга, втрага (в торгу)
Проторить — прокласти (дорогу), уторувати, протоптати (стежку). — **Проторённый путь** — бітий шлях
Протосковать — просумувати
Прототипъ — первообраз, первовзір, прототип
Проточи́на — проточина, червоточина, перетічка, струмók
Проточный — бігучий, текучий
Протрезвлять, протрезвить, ся — витверезювати, вітверезити, протверезювати, протверезити, ся, тверезішати
Протрепливать, -пать — тіпати, вітіпати
Протрубить — 1) протрубити, просурмити; 2) розголосити, роздзвонити
Протурить — прогнати, протурити
Протурчать — протуркати, протуркотіти
Протухать, протухнуть — протухати, протухнути
Протыкать — протикати, проткнути, простромити
Протѣсняться, протѣсниться — протіскуватися, протовплятися і д. **Протискиваться**
Протюкать — 1) процюкати; 2) протюкати
Протявкать — продзявкати
Протягание — протягання
Протягивать, протянуть, ся — 1) протягати, простягати, протягті, простягті, ся, випростати; 2) тягті, волокті, протягті, проволоткі, проволочити (час, діло)
Протяжение — протяг
Протяжка — відволока, проволока
Протяжно — з протягом, з проволоком
Протяжность — протяжність, витяжність
Протяжный — протяглий, протяжний
Проудить — провудити, проловіти (удкою)
Проужинать — провечеряти
Проумничать — промудрувати
Проучать, проучивать, проучить, ся — провчати, провчити, ся, вишколити
Проушина — дірка, ушко
Профанъ — нетяма, нетямаха
Профессиональный — фаховий, професійний
Професія — фáх, професія
Профессорскій — професорський
Профессоръ — професор
Профиль — профіль
Профильный — профільовий
Профильровать, профилировать — д. **Процѣживать**
Профинтить — протрінькати, проціндрити
Прохаживать, приходит, пройти, ся — прохóдити, прохóдити, ся, пройти, ся

Прохватывать, прохватить — 1) прокóлювати, простромляти, проколóти, простромити; 2) проймáти, проняти
Прохворать — пронедужати, прослабувати
Прохвость — підчйхвіст, прочвára, суцга
Прохлада — прохолода, холодо́к
Прохладительный — охоло́жуючий
Прохладный, но — по́холодний, холоднува́тий
Прохлаждать, прохладить, ся — охоло́джувати, прохоло́джувати, прохолоди́ти, ся; ви́холо́жувати, ви́холодити, ся
Прохлаждение — охоло́да
Прохлестать — пролящати, прохвіськати
Прохлопать — дроляскати, (крилами) — пролопотіти
Прохлопотать — проклопотати
Прохныкать — пропхикати, прорюмсати
Проходимецъ — пройдіс(ь)віт, шва́йкало
Проходят, пройти — 1) прохóдити, перехóдити, пройти, перейти; 2) мі́нати, промі́нати, міну́ти, ся, проміну́ти. — **Это ему не пройдётъ** — се йому́ так не міне́ться, се дурно не міне́
Проходка — прохóдка, прогуля́ння, про́машка
Проходной — прохíдний, скрі́зний
Проходъ — прохíд, перехíд, (узенський між будовами) — суткі́, суточкі́
Прохождение — перехíд; ві́клад (яко́їсь науки)
Прохожий — перехóжий, подоро́жний
Прохожийничать — прохазя́їнувати, прогосподарюва́ти
Прохлаживать, прохолодить, ся — студіти, простудіти, прохоло́джувати, прохолоди́ти
Прохохотать — прореготати
Прохрапѣть — прохропті́, захропті́
Прохрипѣть — прохрипіти
Прохромать — прошкандиба́ти, прокульга́ти
Процарапывать, процарапать — подря́пувати, подря́пати
Процарствовать — процарюва́ти
Процвѣтать, процвѣсть — проц(ь)ві́гати, квітува́ти, проц(ь)ві́сти, росквітну́тись
Процвѣтание — квітува́ння, проц(ь)віта́ння, ро́сквіт
Проценгный — процéнтовий, відсо́тковий
Процентъ — процéнт, відсо́ток
Процентщикъ — лихва́рь
Процессія — процесія́, про́від
Процессъ — 1) процéс, спра́ва, по́зва, по́зов; 2) процéс, дія́
Процѣживание — ці́ження
Процѣживать, процѣдить — проці́жувати, проціди́ти
Процѣловать, ся — проці́лувати, ся
Прочавкать — проплямкати
Прочёсывать, прочесать — розчі́сувати, розчеса́ти; подря́пати (чешучи)
Прочётный — 1) перерахо́ваний (зле); 2) призначений до читáння
Прочётъ — 1) помі́лка (в раху́нку); 2) прочита́ння
Прочинивать, прочинить — латáти, перела-

тати, пролатати

Прочистка — прочищення

Прочитывать, прочитать — читати, прочитати, начитувати, начитати

Прочить — прямувати, (кому що) радити, призначати

Прочихать — прочхати

Прочихаться — вічхатися

Прочищать, прочистить — прочищати, прочистити

Прочищення — перечищення, очищення

Прочий — інший, останній, решта. — Между прочим — між іншим. — И прочее — і такé інше

Прочность — міцність

Прочный, но — міцний, міцно, цупкий, цупко, тривалий

Прочь — пріч, геть, (до кількох) — геть-те. — Прочь оть меня! — геть від мене! —

Поди прочь! — іди геть! — Не прочь — не від того. — Я не прочь оть этого — я не від того, я нічого проти сього не маю

Прошалить — пропустувати, прожирувати

Прошарить — вишарити, вишишпорити

Прошататься — проблукати, прошва(е)ндяти

Прошва — мерéжана лямівка, ліштва

Прошедший — минулий

Прошелестѣть — шелестіти

Прошение — прохання, прозьба, супліка

Прошенный — проханий

Прошёптывать, прошептать, ся — прошіптувати, прошепотіти, прошепотати, ся

Прошибать, прошибить, ся — пробивати, пробіти, ся

Прошивать, прошить — прошивати, прошити

Прошивной — прошиваний, мерéжаний

Прошипѣть — прошипіти, (про гадюку) — просичати, (про воду) — пробулькотіти, проклекотіти, (про сало) — прошкварчати

Прошлогодний — торішній

Прошлый — минулий. — Прошлое — минуле, минулість

Прошляндать, прошляться — прогава(е)ндяти, провештатися

Прошмыгнуть — прошмигнути, промайнуги

Прошумѣть — прошуміти, прогомоніти

Прошутить — прожартувати

Прошущукать, ся — прошущукати, ся, протишкуватися

Прощальный — прощальний, відхóжий, відхідний. — П. угощение — відхідне, відхóжа чарка

Прощание — прощання, розпрощання, проводи

Прощать, проститься — 1) прощати, вибачати, пробачати, дарувати, простити, ся, вибачити, пробачити, подарувати; 2) прощатися, попрощатися. —

Прощай, прости! Прощайте! — прощавай, бувай здоров, будь здоров, прощавайте, бувайте здорові!

Проще — простіше. — Проще всего — найпростіше

Прощельга — д. Прождоха і Прохвость

Прощение — прощення, дарування, пробачення. — Попросить прощения — перепросити

Проѣдать, проѣсть, ся — проїдати, проїсти, ся, прохарчіти, ся

Проѣдина — прогрізене місце

Проѣздить, ся — проїздити, ся

Проѣздомъ — переїздом, по дорóзі

Проѣздъ — проїзд, переїзд

Проѣзжать, ся — проїз(д)жати, проїздити, проїхати, ся, виїзжати, виїздити, ся

Проѣзжающий — проїзжаючий, переїзжий

Проѣженный — виїзжений (кінь)

Проѣзжий — проїздний, переїздний

Проекзаменовать — віспитати, проекзамувати

Проявление — вйява, проява, виявлення

Проявление, проявить, ся — виявляти, ся, проявляти, ся, виникати, визначатися, вйявити, проявити, ся, візначитися

Прояснить, прояснятъ, прояснить, ся — прояснювати, ся, проясніти, ся, (про годину ще) — випогóжуватися, с(ь)вітліти, розвіднюватися, випогодитися, на, годінні стати, проясніти, прояснішати

Прудить, запрудить — гатити, загатити

Прудовой — ставовий, ставний

Прудъ — став, (здр.) — ставок, ставочок, (невеличкий, викопаний) — сáжавкэ, копанка, (місце, де був став) — ставіще, ставісько

Пружина — пружина

Пружинный — пружинний

Прусакъ — шваб, прусак

Прутковый — прúтовий, дрóтиковий

Прутякъ — молодник, молодничок (молотий лісок); лóзи, верболіз

Пруть — лóзина, хворостіна, різка, (дротяний для плетіння) — прут, дрóтик

Прутяной — хворостяний

Прущъ, рос. Geranium L'Herit — журавельник, G. pratense L. — вóвча стúпа, вóвчі лапки, вóвчуга, вóвчура

Прыганіе — стрибання, плігання, скакання, (в танцях) — гóпи, гóцання

Прыгать, прыгнуть — стрибати, плігати, скакати, цибати, стрибнути, плігнути, цибнути

Прыгунъ, -ня — скакун, скакунець, плігун, плігунець, стрібун, стрібунець, брикун, брикуха

Прыгъ — пліг, скік, стріб

Прыжокъ — пліг, скік, стріб. — Прыжкомъ — плігом, скоком, вістрибом

Прыскалка — кропіло, бризкавка

Прыскать, прыснуть, ся — бриз(ь)кати, прис(ь)кати, кропіти, бризнути, приснути, покропіти; (од с(ь)міху) — пірхнути

Прысканіе — бризкання, прискання, кроплення

Прыткій, ко — прудкий, прúдко, швидкий, швідко, шпаркий, шпарко

Прытче — швідче, прúдче, прудкіш

Прыть — прудкість, моторність, швидкість, жвавість; бадьор. — **Пустить коня во всю прыть** — пустити коня на взводи, що єсть духу. — **Бѣжать во всю прыть** — бігти що єсть духу
Прыткость — прудкість, шпаркість
Прыщеватый — прищуватий
Прыщеватѣть, прыщевѣть, опрыщевѣть — прищитися, попріщитися
Прыщ — прищ, прищик, (мн.) — прищі
Прѣлый — заприлий, (про борошно то-що) — злѣглий, прилѣглий. — **Прѣлые глаза** — кіслі очі
Прѣние — запривання, приння, гниття
Прѣсноводный — річний, прісноводний
Прѣсность, прѣснота — пріснота, солодкість
Прѣсный — прісний, солодкий (про воду)
Прѣсняк — прісняк
Прѣть, взопрѣть, выпрѣть — пріти, упріти, зіпріти, впріти
Пря — суперечка і д. **Преіе**
Прядение — прядло, прядіння
Прядиво — прядиво, прѣжа, кужіль
Прядильщикъ, ца — прядильник, прядильниця, прядінниця, прѣжа
Прядильня — прядільня
Прядь (шерсті) — пасмо, (льону), — мічка, (льону в 10 жмень) — повісмо
Прѣжа — прядиво (нитки прядені)
Прѣжка — (с)прѣжка, застібка, шпѣник
Прѣлка — прядка, самопряд, самопрядка, кужіль, кужеліна
Прѣмѣхонекъ, прѣмѣхонько — прѣмісінський, прѣстісінський, ко
Прѣмизна — прѣстість
Прѣмикъ — чоловік щірий, прѣстий, прѣмий. — **Идти, ѣхати напрямикъ** — навпростець, напрошки, напромець іти, їхати
Прѣмить, спрямить — прѣмити, випрѣмляти, виправляти і д. **Выпрямить**
Прѣмо — прѣмо, прѣсто
Прѣмление — прѣстування
Прѣмодушіе — щірість, відкритість, прѣмодушність
Прѣмодушный — прѣмодушний
Прѣмой — прѣмий, прѣстий
Прѣмокрылый — прѣмокрілий, прѣстокрілий. — **П. насѣкомыя, Orthoptera** — прѣмо(прѣсто)крільці
Прѣмолинейный — прѣмоли(і)нійний
Прѣморогій — прѣсторогій
Прѣмота — прѣстість
Прѣмоугольникъ, -ный — прѣмокутник, -ний
Прѣмь — правець, прѣста лінія
Прѣникъ — пірнік, (медовий) — медівнік, медянік
Прѣничникъ, ца — медівнішник, ця
Прѣничный — медівнішний
Прѣнности — коріння
Прѣный — гострий, корінний
Прѣсло — прѣсло (часть плоту між 2 колами)
Прѣсть, спрясть — прѣсти, попрѣсти, на-прѣсти
Прѣтание — ховання
Прѣтати, спрятати, ся — ховати, кріти, сховати, укріти, ся, переховувати,

переховати, ся
Псаломникъ — псал(ь)міста
Псаломщикъ — псал(ь)тірник, дяк
Псаломъ — псалом, псальма
Псалтирь, псалтырь — псалтір
Псарный — псярний
Псарня — псярня
Псарь — лівчий; псяр, псярник
Псарский — псярський
Псевдонимъ — псевдонім
Псина — 1) собаче м'ясо, псятина; 2) псіна
Психический — психічний
Психология — психологія
Психологический — психологічний
Психологъ — психолог
Псица — сучка, сучка, псіця
Псовый — собачий, псачий
Псора — шолуді, парші
Птенецъ, здр. птенчикъ — пташа, (здр.) — пташатко, пташеня, (здр.) — пташенятко; пискля, голопупок
Птица, (здр.) птичка — птіця, птічка, птаха, птах, (здр.) — пташка, пташина, (зб.) — птаство, (дитяче) — тіотя. — **Пѣвчія п.** — с(ь)півоче птаство. — **Хищная п.** — хижий птах. — **Домашняя п.** — домове птаство, дробина. — **Подымать птицъ** — зрушати птахі (мислівське)
Птицеводство — птахівництво, ховання птахів
Птицегадание — віщування з птахів
Птицеловня — лапка (на птахі)
Птицеловство — пташництво, птахоловля
Птицеловъ — пташник
Птичий — птічий, птаський, пташиний, пташачий. — **Птичий дворъ** — пташня. — **Птичье гнѣздо, рос. Neottia Nidus Avis Rich** — миколайці
Птичникъ — 1) пташник; 2) пташня, пташарня, коєць, куча
Птичница — пташниця, дробинниця
Публика — публіка
Публикация — оголошення, оповіщення, публікація
Публиковать — оголошувати, оповіщати, публікувати
Публичность — прилюдність, привселюдність, публічність
Публичный, но — публічний, прилюдний, принародний, привселюдний, но
Пуга — гужка (в яйці)
Пугалище, пугало — страшило, страховище, опудало
Пугание — лякання, страхання
Пуганный, пуганый — льяканий, полоханий
Пугать, ся, испугать, ся, пугнуть — льякати, ся, жахати, ся, страхати, ся, полохати, ся, злякати, ся, сполохати, ся
Пугачъ, пт. Strix Bubo — пугач
Пугливость — льяклівість, жахлівість, по-лохлівість
Пугливый, во — льяклівий, во, жахлівий, во, полохлівий, во
Пуговца, пуговичка — гудзь, гудзик, гудзичок
Пуговочникъ, ца — гудзикарь, ка
Пуговочный — гудзиковий

Пудель — 1) пудель (собака); 2) мах, обмах (мисливське)
 Пудовикъ — пудова́ гиря
 Пудовой — пудовий
 Пудра — пудра
 Пудреніе — пудрува́ння
 Пудритъ — пудрува́ти
 Пузанъ — пуза́нь, черева́нь, баріло
 Пузастый, пузатый — пуза́тий, черева́тий, бруха́тий
 Пузо — пу́зо, че́рево
 Пузо — пу́зько, чере́вце
 Пузырёкъ — 1) міхуре́ць, пухире́ць; 2) ба́ньочка, пля́шечка
 Пузыриться — 1) надима́тися, зди́матися; пуска́ти бу́льбашки, бу́лькати; 2) бундію́читися, индію́читися
 Пузыристый, пузырчатый — пухі́ристый, прищува́тий
 Пузырь — 1) пухі́р; 2) (на воді) — бу́лька, бу́льбашка, ба́нька; 3) пухі́р, міху́р, (здр.) — міху́рчик (на тілі)
 Пукалка — пу́кавка
 Пукать, пукнуть — пу́кати, пу́кнути
 Пукъ, пуче́къ — пук, пучо́к, (ниток то-що) — жмут, жму́ток, (шовку, бісеру) — бунт, бу́нтик, (тютюну) — папу́ша, (льону) — і́орстка, (соломи) — скру́тень, кру́тень
 Пулевой — ку́левий
 Пулечный — куле́шний. — П. сумка — куле́шниця
 Пульверизаторъ — при́скавка, пульвериза́тор
 Пульверизировать — при́скати, пульверизува́ти
 Пульсъ — живе́ць, живчик, пульс
 Пульсовый — пульсовий, живчико́вий
 Пуля, пулька — ку́ля, ку́лька
 Пулярда, пулярдка — ку́рка (молода та жирна)
 Пунктирный — точко́ваний
 Пунктъ — 1) артику́л, пункт; 2) пункт, то́чка, місце
 Пунктирование — точкува́ння
 Пунктировать — пунктува́ти, точкува́ти
 Пуночка, пт. *Embaza nivalis* — пос(ь)мітю́ха, сусідка
 Пунцовый — ясночерво́ний, пунсо́вий, гаря́чий
 Пуишь — пунш
 Пупавка, пупавникъ, рос. *Anthemis* — роме́н, рум'яно́к. — Пупавка римская, *A. tinctoria* — ба́бки, жовти́ло, гвозди́ки польові, нагі́дки польові, роме́н
 Пуновина, *Funiculus umbilicalis* — пупе́ць, пупови́ння, пупник
 Пупковидный — пупкува́тий
 Пуповникъ, рос. — 1) *Scabiosa arvensis* — наголова́ток, огі́рчак, свербі́жниця; 2) *Alisma plantago* L. — жо́вник, шильник, би́шник, водя́ний попу́тник
 Пупочный — пупко́вий
 Пупъ, пунокъ — пуп, пу́печ, пупик
 Пупырникъ, рос. *Tarilis Anthriscus* Gärt. — опу́цьки, свербі́гуз
 Пуырь, пуырышекъ — прищ, при́щик, пухі́рик, коро́ста

Пупышь, -шекъ — пуп'яно́к, пуп'яшо́к
 Пурга (сібі́рське) — завірю́ха сніжна
 Пурпуровый — пурпуро́вий, багрóвий
 Пурпуръ — пурпу́р, багрéць, багрі́нь
 Пускай, пусть — неха́й, хай, най; бода́й
 Пускание — пуска́ння
 Пускать, пустить — пуска́ти, пусти́ти. — Пускать пѣну — пини́ти. — П. пыль въ глаза — ману́ пуска́ти, туману́ напуска́ти. — П. по міру сь сумою — в старці́ пусти́ти. — Пуститься на произволь судьбы — пусти́тися бе́рега
 Пустельга — пусте́льга, *Falco tinnunculus*
 Пустехонекъ — поро́жнісі́нький
 Пустовать — поро́жнюва́ти (про посудину), пу́стувати (про хату), облогува́ти, вакува́ти (про землю)
 Пустодомъ, пустодомка — недба́лиця, недба́ха, недба́йло
 Пустое — пу́стé, дурни́ця, дарма́
 Пустой, пусто — 1) поро́жній, пу́стий, пу́сто. — Пусто въ карма́нъ — вітер в кишéні. — Сь пустыми руками — в поро́жніх ми́ руками, поро́жняком. — П. домъ — пу́стка. — Пустое мѣсто — пу́стирь, пу́стка. — П. зерно — пужі́на. — П. орѣхъ — холості́й, мокля́к, свисту́н. — П. огуре́ць (солоний) — плю́скний; 2) дарéмний, ма́рний, поро́жній; пу́стий, поро́жній, недоді́льний. — Пустая тра́та времени — марнува́ння ча́су
 Пустокормъ — дармої́д
 Пустомелить — базі́кати, верзти́, торо́чити, теревéні пра́вити, точи́ти, плести́, теревéнити, варзя́кати, молóти не знать що
 Пустомеля, пустозвонъ, пустословъ — бази́кало, баля́сник, мелу́н, торохті́й, ка, цокоту́н, ха, марно́мовець, марносло́вець
 Пустомельство — теревéні, бази́кання
 Пусторосль, рос. *Sambucus racemosa* L. — без, буз, бузи́на
 Пустосвятъ, пустосвятка — с(ь)в'ято́ша, с(ь)в'яте́ць, с(ь)в'яге́нниця
 Пустословить — марносло́вити
 Пустословіе — марно́мовство
 Пустога — поро́жнява, поро́жнеча
 Пустоцвѣтъ — пустоц(ь)ви́т
 Пустошка, пт. *Urupa eops* — одуд, вудвуд
 Пустошь — 1) пу́стка; 2) дурни́ця
 Пустынникъ, ца — пусте́льник, ца
 Пустынническій — пусте́льницький
 Пустынный — безлю́дний, пусте́льний
 Пу́стынь — манасти́рь (в глу́хому місці́)
 Пустыня — пу́стіння, пу́стеля
 Пустырникъ, рос. *Leonurus Cardiacus* L. — глу́ха кро́пива, си́ндра
 Пустырь — пу́стирь, пу́стка
 Пусть — д. Пускай. — Пусть-ка — неха́й лиш, лишéнь, неха́й-но. — Пусть бы — неха́й-би, ха́й би
 Пустьтъ — пу́стити, безлю́дити
 Пусякъ — дрі́бни́ця, дрі́б'язок, пу́стé
 Пусячный — абі́-який, незначни́й
 Путаница — плутани́на, путани́на
 Путание — плу́тання, пу́тання
 Путать, ся — 1) пу́тати, плу́тати, ся; 2) мі-

шáтися, плúтатися, збивáтися
Путеводитель — провідник, поводитарь
Путеводный — провідний
Путеводство — провідництво
Путевой — дорожній, подорожній
Путешественникъ, -ца — мандрівник, -ця, подорожній, -ня, подорожник, подорожниця
Путешествіє — подоріж (р. подорожі), мандрівка, м(в)андрування, (до с(ь)в. місць) — проща
Путешествовать — подорожувати, подоріж відбувати, мандрувати, вандрувати, подоріж справляти, (до с(ь)в. місць) — іти на прощу
Путло — путо, (на птиць) — бórкальці
Путникъ, -ца — подорожній, -ня
Путный — пúтній, путящий
Пути — путо, (мн.) — пúта
Путь — 1) путь, доро́га, шлях. — На обратномъ пути — вертаючись, по́вертом. — По пути — по доро́зі. — Сухимъ путём — суходо́лом, рúмом. — Ступить на скользкій путь — на слизке́, на слизку́ попа́сти. — Сбить, ся съ пути — збити, ся з доро́ги; 2) пуття́ і д. Прокъ. — Будеть ли какой путь въ этомъ? — чи вийде з цього що пúтне? 3) спóсіб
Пухленький — пухкёнький
Пухлина — пухліна
Пухлий — 1) опухлий, роспухлий; 2) пухкий
Пухлякъ — 1) пт. *Parus cristatus* — чубáтка; 2) рос. *Daphne Mezereum* L. — во́вче лі́ко, ягі́дки, во́вчі я́годи
Пухнуть, распухнуть — пúхнути, роспухнути
Пуховикъ — пухові́к, пухові́ця
Пуховинка — пуші́нка
Пуховый — пухові́й
Пухъ, пушокъ — пух, (здр.) — пушо́к. — Въ пухъ — геть, чі́сто, зовсі́м, до кра́ю, до щéнту
Пучеглазить — витрі́щатися
Пучеглазый — витрі́шкуватий, лупáтий, банька́тий, вирлоо́кий
Пучеглазь — 1) банька́ч, витрі́щака, ока́нь; 2) га́ва, роззя́ва
Пучина — вир, безо́дня, ну́рта
Пучинный — нурто́вий, безо́дній
Пучить, ся — здима́ти, надима́ти, ся. — Пучить глаза — п'я́сті, витрі́щати о́чі
Пучин, рос. *Heracleum sibiricum* L. — борщівні́к, козе́л
Пучковый — пучкові́й
Пуша — пух (у з(ь)ві́рат)
Пушечный — гарма́тний
Пушистый — пухна́тий, вовні́стий
Пушить, ся — 1) облямо́вувати, обшива́ти ху́тром; 2) ла́яти, (дуже) — корені́ти, кості́ти, кобені́ти
Пушка — гарма́та, пу́шка, (особлива) — га́ківни́ця
Пушкаревъ — гармаші́в
Пушкарскій — гармаше́вий
Пушкаръ — гармаш
Пушница — поло́ва, д. Мяки́на
Пушной — 1) хутря́ний; 2) поло́в'яний
Пушокъ — пушо́к

Пушь — 1) пух; 2) ху́тро
Пуща — пу́ща, не́тря, гу́щина, гу́щавина
Пуще — гі́рше, гі́рш, бі́льше, бі́льш
Пуще всего — гі́рше всьо́го, бі́льш усьо́го, над усе́
Пхиовникъ, рос. *Aristolochia Clematitis* L. — філі́льник, філі́йник
Пчела, пчелка, ком. *Apis mellifera* — бжолá, бджолá, пчолá, (здр.) — бжі́лка, бджі́лка, бджі́лочка, бжоле́ня, -тко, пчі́лка, (зб.) — бжолá, бжоля́та, (у ко́жному ро́ю) — ма́тка, тру́тні і робо́чі бжо́ли, (рій без матки) — бе́зматень, (бжолі, пере́гнані в дру́гий ули́к) — пере́гін, (вилі́т молодих маток) — при́гра
Пчелиный — бжоля́ний, бджолі́ний
Пчеловодство — бжоля́рство, па́сішництво, па́сішникува́ння, бжі́льництво, пчі́льництво. — Занима́ться пчеловодствомъ — па́сішникува́ти
Пчеловодъ — бжоля́р, па́сішник
Пчелоядъ — д. Ко́бець
Пчельникъ — 1) па́сіка; 2) рос. *Melissa officinalis* — каді́ло, ме́дівка
Пшеница, рос. *Triticum* L. — пше́нця, (здр.) — пше́нчка, пше́нченька
Пшеничный — пше́нчний
Пшено, рос. *Panicum miliaceum* L. — пшоно́
Пшонный — пшоня́ний
Пыжикъ — 1) молоді́й о́лень; 2) призе́мок, куца́к, курду́пель
Пыжить — кле́йтух забива́ти
Пыжиться — бунді́ючитися, инді́читися, пирожі́тися
Пыжовый — кле́йтухові́й
Пыжь — кле́йтух (до ру́шніці)
Пыланіє — пала́ння
Пылатъ — пала́ти, (дуже) — палахті́ти, палахкоті́ти
Пылина, пылинка — пороши́на, пороши́нка, пи́лина, пи́лінка
Пылить — пи́лити, пороши́ти, ку́рити
Пылкій — 1) полум'я́нистий; 2) палкі́й, гаря́чий, вогнюва́тий
Пылко — па́лко, з за́палом
Пылкость — пал, па́лкість
Пыль — 1) по́лум'я, по́ломінь. — Пламе́нь; 2) пал, за́пал, вогонь
Пыль — пил, по́рох, (що мете́ться) — ку́рява. — Цвѣ́точная пыль — кві́тковий пил, (що бджолі збирають) — о́бніж, (утоптаний) — перга́
Пыльникъ, *Anthera* — голо́вка тичі́нки, пи́лочня
Пыльный, но — ку́рний, но, по́рошно
Пырей, рос. *Triticum repens* L. — пі́рій
Пырейный, пырейчатый — пі́рійний
Пырокъ — штурхане́ць
Пырять, пырнуть — шту́рхати, штри́кати, штурхну́ти, штрикну́ти, шпирну́ти
Пытать, ся — 1) бра́ти на му́ки, випі́тувати на му́ках, мордува́ти, катува́ти; 2) (попы́таться) — про́бувати, захо́дитися
Пытка — му́ки, мордува́ння, катува́ння, торту́ри. — Подвергну́ть пы́ткѣ — взяти на му́ки, на торту́ри

Пытливость — допытливість, цікавість
 Пытливый — допытливий, цікавий
 Пыхтей — пухтій
 Пыхтѣть — пухкати
 Пышать, пыхнуть — 1) сапати, сопті, сопіти; 2) пашіти, жахтіти
 Пышка — пухкеник, (особлива) — балабан; пампушка, сластьон
 Пышность — пишність, бучність
 Пышный, но — пишний, бучний, бучно
 Пыщиться — бундючитися, надиматися
 Пьедесталь — підніжжа, підстава
 Пьющий (горілку то-що) — питущий, питець
 Пьяница — п'яниця, піяк, піяка; перепієць, (поб.) — п'янюга
 Пьянство — п'янство, п'яництво, піяцтво, п'ятіка
 Пьянствовать — піячити, п'янствувати
 Пьянчуга, пьянчужка — п'яничка
 Пьяный — п'яний
 Пьянѣть, опьянѣть — п'яніти, оп'яніти, впитися
 Пѣвецъ, пѣвица — 1) с(ь)півець, с(ь)півак(а), с(ь)півачка; 2) с(ь)півець
 Пѣвунъ, -ня — с(ь)півун, с(ь)півака, с(ь)півачка
 Пѣвучесть — с(ь)півучість, с(ь)півочість
 Пѣвучій — с(ь)півний, с(ь)півучий, с(ь)півочий
 Пѣвческая — с(ь)півальня
 Пѣвческій — с(ь)півачський, с(ь)півецький
 Пѣвчій, ая — с(ь)півлівий, с(ь)півочий, с(ь)півучий, а. — Птичка п. — с(ь)півочка
 Пѣвчій — півчий, с(ь)півак, с(ь)півака, с(ь)півачка
 Пѣгій — перістий, строкатий
 Пѣжина — пляма на білій шерсті
 Пѣна — піна, шум, (на страві) — шумовина
 Пѣнистый — пінявий, шумливий
 Пѣнить, вспѣнить, ся — пінити, ся, шумувати, збивати піну, спінити
 Пѣние — с(ь)пів, с(ь)піві, с(ь)півання (птиць) — щебетання
 Пѣнка — 1) пінка, шумовина (на варенні), (на молоці) — плівка, шкурка, кожушок; 2) пінка морська, мін. *Milleropha polymorpha*
 Пѣнковый — лінковий
 Пѣнникъ — пічник, оковита
 Пѣнность — пінявість
 Пѣнный — пінний
 Пѣсельникъ — пісельник, післяр
 Пѣсенка — пісенька, с(ь)піванка, с(ь)піваночка
 Пѣсенникъ — 1) с(ь)півак, с(ь)півака; 2) збірник пісень, с(ь)піванник
 Пѣсенница — с(ь)півачка
 Пѣсенный — пісенний, с(ь)півний
 Пѣснопѣние — 1) церковна пісня, церковний с(ь)пів; 2) вірші, ліричний стихотвір
 Пѣсня, пѣснь — пісня, с(ь)пів, с(ь)піванка. — Пѣсни эпическія, повѣствовательныя — думи, пісні епічні. — П. свадебныя — весільні пісні. — Весеннія п. — веснянки. — Хороводныя п. — танкі; гаївки, коломійки, шумки. — Обрядныя п. —

обрядові; крлядки, щедрівки, петрівочні, петрівки, троїцькі, (поучаючого змісту) — псалми
 Пѣствовать, выпѣствовать — пестувати, пестіти, випестувати, випестити, ви́кохати
 Пѣстунъ, пѣстунья — пестун, пестунка
 Пѣтухъ — півень, (здр.) — півник, когут. — Индейскій пѣтухъ — индік
 Пѣтушиться — 1) бундючитися, пиндючитися; 2) задира́тися
 Пѣтушій — півнячий. — Пѣтушій гребень, пѣтушникъ, пѣтушинникъ, рос. *Rhinanthus Crista Galli* — братчики жовті, бубовник, брязгітка, липчіця, конопляник, кошкульник, дзвінець, звіночки. — Пѣтушья головки, рос. *Lamium purpureum* L. — красна кропива, шандра. — П. гребешки, рос. *Melampyrum cristatum* L. — півники
 Пѣтушки, рос. — 1) *Cypripedium Calceolus* L. — жовті зозульки, черевічки, зозулинні черевічки; 2) *Iris sibirica* L. — півники, борові півники, *Iris Pseudacorus* L. — півник, болотні півники, косіці, лепешняк
 Пѣтушокъ — півник, когутик. — Пѣтушокъ морской, пт. *Fringa rupestris* — турухтай
 Пѣтый — с(ь)піваний
 Пѣть, спѣть, ся — с(ь)півати, ся, зас(ь)півати, прос(ь)півати. — Другое поётъ — іншої зас(ь)півав
 Пѣхота, пѣхотинецъ — піхота, піхотинець, піхотник
 Пѣхотный — піхотний
 Пѣшеходня — пішоход, (частіше мн.) — пішоходи
 Пѣшеходъ — пішоходець, пішаніця
 Пѣшій — піший, пішаніця
 Пѣшка — 1) пішак (в грі в дамки); 2) (про чоловіка) — нікчема, попихач
 Пѣшкомъ — пішки, пішком, піхтурою
 Пѣшня — пішня, підойма
 Пяденный — п'ядевий
 Пядь — п'ядь
 Пяление — напинання, натягання, ростягання
 Пялечный — кросенковий
 Пялить, распялить — ростягувати, ростягти; напинати, распинати, п'ясти. — Пялить, выпялить глаза — витріщати, витріщити, вілупити очі, баньки
 Пялы — ростопірка
 Пяльцы — п'яльці, кросна
 Пята, пятка — 1) п'ята, п'ятка; 2) (у дверях) — бігун; 3) (в улику) — полі
 Пятакъ, пятачекъ — п'ятак, п'ятачок
 Пятачный — п'ятаковий
 Пятерикъ — п'ятерик, п'ятифунтовий
 Пятёрка — п'ятка (в картах)
 Пятерня — п'ятірня
 Пятеро — п'ятеро
 Пятиалтынный — злотий, золотий (15 коп.)
 Пятиверстный — п'ятиверстовий
 Пятиглавый — п'ятиверхий, п'ятибанний
 Пятигранный — п'ятикутний, п'ятигранний
 Пятидесятилітїе — п'ятидесятоліття

Пятидесятилітній — п'ятидесятолітній
 Пятидесятый — п'ятидесятий
 Пятидневный — п'ятиденний
 Пятикратный — п'ятиразовий
 Пятилистник, рос. — 1) *Potentilla reptans* L. — мо́хна; 2) *Comorum palustre* L. — вóвче тіло
 Пятилі́тие — п'ятирі́чча, п'ятилі́ття
 Пятипольный — на п'ять змін, п'ятизмінний
 Пятилітній — п'ятирічний, п'ятилітній
 Пятерицею — уп'ятеро
 Пятирублёвка — синітка, синіця, п'ятка (5 карб.)
 Пятить, ся — 1) рачкува́ти, порачкува́ти; 2) одкида́тися, одступа́тися, одкíнутися, одступі́тися (од слова)
 Пятиугольник — п'ятику́тник
 Пятнадцать — п'ятна́дцять, п'ятна́дцятєро
 Пятнать, запятнать, ся — таврува́ти і

д. Клейми́ть; 2) пля́ми́ти, ся, попля́ми́ти; 3) чорні́ти, сплямува́ти, попля́ми́ти
 Пятница — п'ятни́ця, (здр.) — п'яті́нка
 Пятнистый — пля́мистий, плямові́тий, ця́ткóваний, ря́бий
 Пятно — пля́ма, ця́та, ця́тка, (в оці) — ко́сиці. — Вь пятна́хъ — плямові́тий, пля́мистий. — Выве́сть пятна́ — повибавля́ти пля́ми
 Пятнышко — пля́мка
 Пятокъ, пяточекъ — п'ятка, п'яті́рко
 Пяточный — п'ятко́вий
 Пятый — п'ятий. — Пятая часть — п'я́тіна
 Пять — п'ять. — Пятьсь полови́ной — півшо́ста
 Пятьдесятъ — п'ятьдеся́т. — Пятьдеся́ть ко́пѣекъ — ко́па
 Пятьсотъ — п'ятьсо́т, п'ять со́тєнь
 Петью — п'ять раз по...

Р.

Рабá — раба́, раби́ня, неві́льниця
 Раби́й — неві́льничий, неві́льницький, ра́бський
 Рабо́лѣіе — ра́бська догі́дливість, улє́с-ливість, підлі́сть, плазува́ння
 Рабо́лѣпный — неві́льничий, підлий
 Рабо́та — робо́та, (здр.) — робо́тка, пра́ця, труд, ді́ло. — Египетская рабо́та — кана́льська робо́та. — Каторжная р. — ка́торжна, сі́бірна робо́та
 Рабо́тать — робо́ти, працюва́ти
 Рабо́таніе — працюва́ння
 Рабо́тишка — робо́тка
 Рабо́тливый, рабо́тящий, ая — робо́тящий, ща, робо́чий, трудо́чий, трудо́чий, працюва́тний, та
 Рабо́тникъ, ца — 1) робо́тник, ца, працювни́к; 2) най́мит, най́мичка, челя́дін, челя́дник, челя́дка, челя́дни́ця
 Рабо́тницынь — най́миччин
 Рабо́тничій — робо́тничий, робо́тницький
 Рабо́тный — 1) робо́чий; 2) робо́тний
 Рабо́чий, ая — 1) робо́тник, ца, робо́чий, ча; 2) робо́тничий, робо́тницький
 Рабо́чая — робо́тня, робо́ча (кі́мната)
 Ра́бски — неві́льничо
 Ра́бскій — неві́льничий, ра́бський
 Ра́бство — нево́ля, ярмо́, корми́га, ра́бство
 Ра́бствовать — в нево́лі бу́ти
 Ра́бъ — раб, нево́льник, неві́льник
 Ра́винь — ра́бин
 Ра́винскій — ра́бинський, ра́бинів
 Ра́венство — рівні́сть, рівня́, рівє́ство
 Ра́веніе — рівня́ння
 Ра́внѣхонько — однаковісі́нько
 Ра́внина — рівни́на, площі́на, плащі́на, (на гора́х) — полони́на; (вздо́вж рі́чки) — полі́г, оболо́ня
 Ра́вно — одна́ково, однаковісі́нько; так са́ме. — Лю́битъ ра́вно всѣ́хъ дѣ́тей — усі́х ді́тєй одна́ково лю́бить
 Ра́вноапосто́льный — рівноапосто́льний
 Ра́внобедренный — рівнора́мєнний, рівнобе́дрий

Ра́внобо́чный — рівнобо́кий
 Ра́вново́сїе — рівнова́га, рівнова́жність
 Ра́вновременность (мех.) — рівноча́сність
 Ра́вномеренный (мех.) — рівноча́сний
 Ра́вново́сный — рівноваго́вий, рівнова́жний
 Ра́вноденникъ — рівноде́нник, рівни́к
 Ра́внодействие — рівноде́ння, рівноде́нність
 Ра́внодушіе — байдуже́сть
 Ра́внодушный, но — байдуже́кий, жо, байдуже́кий, но, байдуже́кий, во, байдуже́кий
 Ра́внодо́йствующій — рівноді́ючий, рівночи́нний
 Ра́внознача́щий — рівнозна́чний
 Ра́вноимѣ́нный — рівноі́мєнний
 Ра́внолі́тній — рівнолі́тній, рівно́го ві́ку
 Ра́вномо́рность — рівномі́рність, рівні́сть
 Ра́вномо́рный, но — рівномі́рний, рівний, на́впо́мірки, одна́ковий, во
 Ра́внообра́зіе — односта́йність
 Ра́внообра́зный — односта́йний
 Ра́вноотсто́ящий — рівнода́льний, рівнові́дда-лений
 Ра́внопра́вный — рівнопра́вний
 Ра́вноси́ліе — рівносі́льність, рівнова́га
 Ра́вноси́льный — рівносі́льний, рівнова́жний
 Ра́вносторо́нній — рівнобо́кий
 Ра́вность — рівні́сть, рівня́
 Ра́вноуго́льный — рівнокут́ний
 Ра́вноуго́льность (мат.) — рівнокут́ність
 Ра́вноо́цѣнность — рівноці́нність
 Ра́вноо́цѣнный, во — рівноці́нний
 Ра́вный — 1) рівний, гла́дкий; 2) одна́ковий
 Ра́вняло — шми́га (у ко́лісників), натира́чка (у шевці́в)
 Ра́внять, сра́внять, ся — 1) рівня́ти, вирівнюва́ти, зрівня́ти, вирівня́ти, ся
 Рагу́льникъ, рос. *Tropa natans* L. — боло́тні, водяні́ горі́хи, рогу́льки
 Ра́дѣхонекъ, ра́дѣшенекъ — радні́сінський
 Ра́ди — для, за-для, про
 Ра́диво — дбайли́во, дба́йно, пі́льно
 Ра́дивость — дбайли́вість, дба́йність, пі́льність

Радивый — дба́лий, дбайли́вий і д. **Заботливый**

Радикализм — радикалі́зм

Радикаль — радика́л, ко́рінь

Радовать, ся — ра́дувати, раді́ти, ті́шити, ся, втіша́ти, ся

Радование — радіння

Радоница, радуница — могилки

Радостный — ра́дісний, но

Радость — ра́дість, ра́доші

Радуга — ра́й-дуга́, веселка, веселі́ця, че́сний по́яс

Радужный — весел́чин, веселко́вий

Радушие — приві́тність

Радушный — приві́тний

Радь — ра́дий, рад, радні́ший

Радѣние — дба́лість, дба́ння

Радѣть — дба́ти, пильнува́ти, д. **Порадѣть**

Радѣтель, -ница — дбач, дба́чка, дба́ха, дба́льница

Раёкъ — 1) при́змове шкі́льце; 2) ра́йдужка (навколо зі́ньки в оці)

Раждать, родить, ся — 1) роді́ти, породі́ти, спороди́ти, у(в)роді́ти, народі́ти, ся, привесті́; 2) д. **Производить**

Ражій — ду́жий, огрядний

Разбавлять, разбавить, ся — розбавля́ти, розпо́ска́ти, розво́дити, розба́вити, розпо́судити, розвести́, ся

Разболѣться — розне́дужатися, рознемо́гтися, розболи́тися, розхворі́тися

Разбаловать, ся — розба́лувати, розпо́судити, ся, розпо́судити, ся

Разбалтывать, разболтать, ся — розбо́втувати, розбо́втати, ся

Разбереживать, разбередить, ся — я́трити, роз'я́трувати, вража́ти, роз'я́трити, ся, вразі́ти

Разбивать, разбить, ся — 1) розбива́ти, розбі́ти, ся, розса́дити. — **Разбить въ щепки, въ дребезги** — потро́щити, намо́тлох, на га́муз, на чере́п'я по́бити. — **Р. до крови, въ кровь** — розкрі́ва́вити, роз'ю́шити; 2) роста́шуватися, роста́шуватися. — **Разбить лагерь** — та́бором ста́ти. — **Р. палатку** — на́мет нап'я́сти

Разбивка — розбива́ння, ро́зділ

Разбивной, разбивочный — д. **Дѣлимый**

Разбивчивый — крихкий, крухкий

Разбирательство — ро́збір, розпо́рава

Разбиратель, -ница — розбира́ч, розбира́чка

Разбирать, разобрать, ся — розбира́ти, розі́брати; розва́лювати, розвали́ти

Разбитной — меткий, жва́вий, мото́рний

Разблагодариться — роздя́куватися

Разбогатѣть — розбагати́ти, забагати́ти

Разбодриться — розбадьо́ритися

Разбой — розбі́й, розбі́йство, харці́зство

Разбойникъ, ца — розбі́йник, ця, (поб.) — розби́ша́ка, харці́зник, (поб.) — харці́зя́ка, (в Карпа́тах) — опрі́шок

Разбойничанье — розбі́йство, харці́зство

Разбойничать — розбі́йникува́ти

Разбойнический — розбі́йницький, розби́ша́цький, харці́зський

Разбойничество — розби́ша́цтво, харці́зство, харці́зя́цтво

Разбойничій — розбі́йничий, розбі́йників, розбі́йницький, харці́зський, хижа́цький

Разборка, разбирање — розб(і)ра́ння, ро́збір

Разборный — скла́даний, розбира́льний

Разборчивость — 1) розбі́рність; 2) розсу́дливість, огля́дність; 3) перебі́р, вередли́вість

Разборчивый — 1) розбі́рний, ви́разний; 2) розсу́дливий, розва́жний; 3) перебі́рливий, примхли́вий, вередли́вий

Разборъ — ро́збір, ви́бір; розбира́ння, перебира́ння. — **Безъ разбора** — не розби́раючи. — **Къ шапочному разбору** — ша́пкобра́ння

Разбоѣлый — гладкий, опа́систий

Разбоѣтъ — погла́дшати, ростовсти́ти

Разбрасиваться, -родиться — 1) вихо́жуватися (пі́сля хвороби); 2) шумува́ти, розшумува́тися, мусува́ти

Разбрасиваться, брестись — розбри́датися, розбрести́ся, розхо́дитися, рості́катися, ростекти́ся

Разбранить, ся — 1) ви́ляяти; 2) розла́ятися, розсвари́тися, посвари́тися

Разбрасывать, разбросать, ся — роскида́ти, роски́дати, розмета́ти, ся

Разбрататься — розбра́титися

Разбродъ, у виразі: въ разбродъ — вро́стіч, різно

Разбродяжничаться — розволо́читися

Разбросанность — роски́даність

Разбрызгивать, разбрызгать, ся — розбри́зувати, розбри́зкати, розля́пати

Разбрюзжаться — розбурча́тися

Разбужать, разбудить — буді́ти, розбу́ркувати, розбуді́ти

Разбухать, разбухнуть — буча́вити, набуха́ти, розбуха́ти, набря́кати, бубня́вити, набу́хнути, розбу́хнути, на(роз)буча́вити, набря́кнути, на(роз)бубня́вити

Разбухлый — розбу́хлий, буча́вий, набря́клий, набубня́вільний

Разбушеваться — розбу́рхатися, розбушува́тися

Разбуяниться — счині́ти, збі́ти бучу

Разбѣгаться, разбѣжаться — 1) розбі́гатися, розсипа́тися, розбі́гтися, розсі́патися. — **Глаза разбѣжались** — о́чі забі́гали; 2) розганя́тися, розбі́гатися, розі́гнатися, розбі́гтися.

Разбѣгъ — ро́збіг, розгін. — **Съ разбѣгу** — з розго́ну

Разбѣситься — розлю́туватися, посатані́ти

Разважничаться — розчва́нитися, розпо́судитися, розпо́судитися

Разваживать, развозжать — розгну́здувати, розгну́здати

Разваливать, развалить, ся — 1) розва́лювати, руйнува́ти, розвали́ти, розруйнува́ти, ся; 2) роскида́тися, роски́нутися

Разваливаться, развалиться — рознема́гатися, рознемо́гтися, розне́дужатися, розхворі́тися

Развалина, (частіше мн.) развалины — руї́на, ва́лява, розва́лина, зава́лина

Развалистый — розложистий, широкій
 Разваль — 1) яма (в копальнях); 2) шлап;
 3) ропад. — Лошадь съ разваломъ
 — шлапакъ
 Разваривать, разварить, ся — розварювати,
 розварити, ся
 Разварка — розварювання
 Разведенецъ, разведенка — розводець, роз-
 відка, розвідниця
 Разведение — розлучення; розбава, роспу-
 щення; росплід; розсада, розвід
 (рослин). — Р. моста — розсування мосту
 Разведриваться, разведриться — розгоди-
 нюватися, в'яснюватися, розго-
 дінитися, в'яснитися, в'погодити-
 ся, на годині стати
 Развеличатся — роспишатися, розчванити-
 ся
 Развергать, развергнуть — роскидати, рос-
 кіннути
 Развергать, разверзть — роскривати, роз-
 чиняти, роскріти, розчинити
 Разверстка — поділ, розділ, росклад
 Разверстывать, разверстать, ся — розділя-
 ти, роскладати, роскласти, розді-
 лити
 Развертывать, развернуть, ся — 1) розвер-
 тати, розгортати, розгортувати,
 розгорнути, прогорнути, порозвер-
 тати; 2) роспускатися, роспукува-
 тися, роспуститися, роспукатися,
 роспукнутися
 Развертка — розвивання, розгортання
 Разверчивать, развертѣть, ся — 1) розвір-
 чувати, розвертати, (кілько) — по-
 розвірчувати; 2) роскручувати, рос-
 крутити, ся, пороскручувати, ся
 Развеселять, развеселить, ся — розвеселя-
 ти, розвеселити, ся
 Развивание — розвінення, розвій
 Развивать, развить, ся — роскручувати,
 роскрутити, ся, розвивати, ся, роз-
 в'їти, розв'їнути, ся
 Развизжаться — розверещатися, роскувіка-
 тися
 Развила — розвілки; розсоха, росток
 Развилистый — розлогий, розлогуватий,
 розхилистий, розхильчастий, роз-
 сохатий
 Развинчивать, развинтить, ся — розшрубо-
 вувати, розшрубувати, ся
 Развираться, разовратиться — розбріхуватися,
 розбрехатися
 Развитие — розвиття, розвиток, розвій,
 різріст
 Развлекать, развлечь, ся — 1) розволікати,
 ростягати, розволокти, ростягти, ся;
 2) розважати, бавити, розважити, ся,
 забавити, ся
 Развлечение — розвага, розважання; роз-
 р'ївка, забава
 Разводит, развести, съ — 1) розводити,
 розвести; 2) розбороняти, розд'ї-
 мати, розборонити, розняти; 3) роз-
 бавляти, роспускати, розбавити,
 роспустити, ся
 Разводка — розбавляння і д. Разведёнка
 Разводная — розвідна

Разводный — розвідний
 Разводъ — розвід, розлука, розбрання
 Разводчикъ — управл'яч, плек'ач
 Разводы — розводи, мережки. — Въ разо-
 дахъ — у розводи, мережаний
 Развозить, развезти — розвозити, розвезти,
 порозвозити
 Развозка — розвіз, розвози
 Разволакивать, разволочь — розволікати,
 ростягати, розволокти, ростягти
 Разволноваться — розхвилюватися
 Развоняться — розсмердітися
 Развопиться — розголоситися, розрев'їтися,
 розлементувати
 Разворачивать, разверотить, разворочать —
 1) розгортати, розгорнути; 2) роз-
 ривати, розірвати; 3) розлупувати,
 розлупити, порозлупувати; 4) рос-
 кидати, роскіннути
 Развораживать, разворошить — розворушу-
 вати, розворушити
 Разворковаться — розворкотатися, розбур-
 котатися, розворкотитися
 Развороваться — злодійкуватим стати
 Разворовывать, разворовать, ся — роскра-
 дати, роскрасти, розікрасти, ся, по-
 роскрадати
 Разворчатся — розбурчатися, розгаріка-
 тися, розгарчатися
 Развратитель, -ница — псувач, -ка, звідник,
 -ця, на лих'є призвідник, -ниця
 Развратительный — псуючий
 Развратникъ, -ца — роспусник, роспутник,
 -ниця, бахур, -ка
 Развратничать — роспутно, роспусно жити,
 бахурувати, (про жінку) — в гр'єчку
 скакати
 Развратность — роспусність, роспутність
 Развратный, но — роспусний, роспутний, но
 Развратъ — роспутство, роспуста
 Развращать, развратить, ся — псувати, зі-
 псувати, ся, непутити, ставати, ста-
 ти роспусним, розстер'їти, ся. — Раз-
 вращённый — зіпсований, зледащ-
 лий
 Развращение — псування
 Развращенность — зіпсованість, зіпсуття
 Развыться — росквітлитися, розголоситися
 Разв्यूчивать — роз'ючувати
 Разв्यूчка — роз'ючення
 Развѣ — 1) хіба? не вж'є? чи? або? чи-ж?
 або-ж? чи тож? — Развѣ что? — хіба
 що? або що?; 2) коли, як-що, хіба. —
 Развѣ только — хіба що
 Развѣвать, развѣять, ся — 1) розвіювати,
 розвіяти, порозвіювати, ся; 2) ма'яти,
 розма'яти; 3) розганяти, розігнати
 Развѣдка — розвід, розвідка, (частіше мн.)
 — розвідки, в'відка, провідки, до-
 відки, зв'їди. — Посылатъ на развѣдки
 — посилати на розвідки, на зв'їди
 Развѣдывание — розвідини, розвідування
 Развѣдывать, развѣдать, ся — розвідувати,
 роззнавати, дізнаватися, довіду-
 ватися, дошукуватися, розвідати, ся,
 розізнати, дізнатися, довідатися,
 дошукатися, порозвідувати і т.д.
 Развѣдчикъ — розвідач, зв'їдач, пластун

Развѣнчивать, развѣнчать, ся — розвѣнчувати, розвѣнчати, ся
Развѣсистый — розлогіий, розложистий, гиллястий, креслатий
Развѣсь — важення, розважування; вага
Развѣсы — гірьки, важкі, тягарки
Развѣтвление — розгалуження, розгалузок
Развѣтвлять, ся, развѣтвить, ся — розгалужувати, розгалузити, ся, розпускати, розпустити віти
Развѣшивать — 1) (развѣсить) — розважувати, розважити, порозважувати; 2) (развѣшать) — розвішувати, розвішати, розвесити, порозвішувати. — **Развѣсить уши** — розпустити вуха
Развязка — 1) розв'язування, розв'язання, розв'язка; 2) розв'язок, кінець
Развязность — розв'язність, непримусеність, жвавість, зручність
Развязный — розв'язний, невимушений, жвавий, вільний, зручний
Развязывать, развязать, ся — розв'язувати, роз'язувати, розв'язати, порозв'язувати, (що зашнуроване) — розшнурувати
Разгавливаться, разговляться, разговѣться — розгівлятися, розговітися
Разгадка — розгадка, відгадка
Разгадчикъ, ца — розгадник, розгадниця
Разгадывать — розгадувати
Разганивать, разгонять, разогнать — розганяти, розгонити, розігнати, порозганяти
Разгаръ — розпал, розгар. — **Въ разгарѣ** — в розпалі, на розпалі
Разгибать, разогнуть, ся — розгинати, розігнути, ся, (про кількох) — порозгинати, ся; розхиляти, ростуляти, розхилити, ростуліти, ся
Разгибной — гнучий, гинкий; розгинний
Разгибъ — 1) розгин, розхил; 2) залім
Разгильдй — тютій, мамула, роззява; (перше значіння) — качконогий
Разгильдяить — ходити переваги-ваги
Разглагольствие — балаканія
Разглагольствовать — балачки точити, патякати, просторікувати
Разглаживать, разгладить — розгладжувати, розгладити, розправляти, розправити
Разгласка — 1) розголос, поголоска; 2) незгода, розрада
Разглашать, разгласить — розголошати, розголошувати, розголосити, розславити
Разглашатель, -ница — розголоситель, розголосителька
Разглашение — розголос, розголошення
Разглядывание — розглядання, розглядини
Разглядывать, разглядѣть — розглядати, роздивлятися, розглядіти, роздивитися
Разгнаивать, разгноить, ся — розгноювати, розгноїти, ся
Разгниваться, разгниться — розгніватися, розгнітися
Разгноение — розгній, розгноїння
Разгнѣвлять, разгнѣвить, разгнѣваться —

гнівїти, розгнівїти, розгніватися
Разгнѣживаться, разгнѣздиться — загнїжатися, загнїздитися, кублітись, закублітись, розгнїздитися
Разговаривать — розмовляти, вести розмову, балакати
Разговориться — розбалакатися, розговорїтись, (кільком разом) — розгомонїтись, (дуже голосно) — розгаласуватися
Разговорный — розмовний
Разговорчивость — балакучість, балакливість
Разговорчивый — говіркий; балакучий, балакливий, гомонливий, (надто) — просторікуватий
Разговоръ — розмова, бесіда; балакання, балачка, балакня, говірка. — **Въ разговоръ вступать** — на розмову стати
Разговѣнье, разгавливание — розговіни
Разгонка — розгін
Разгонистый — розгонистий, широкій
Разгонъ — розгін
Разгонять — розганяти
Разгораживать, разгородить, ся — розгоружувати, розгородити, од(від)горужувати, од(від)городити, ся
Разгораться, разгорѣться — 1) розгорятися, розпалятися, розгорітись, розпалїтись; 2) розчервонїтись, зачервонїти, розжеврїтись, зашарїтись
Разгордиться — розгордіти, розпрїндитися
Разгореваться — розгорюватися, зажуїтись
Разгородка — 1) городіння, розгоружування; 2) д. Перегородка
Разгорячение — розпалення
Разгорячать, разгорячить, ся — 1) розпаляти, розпїкати, розпалїти, розпектї, ся; 2) розгарячати, розгарячити, ся
Разгоститься — розгостюватися
Разграбление — розграбування
Разграблять, разграбятъ — грабувати, розграбувати, розграбувати, розграбити
Разграничение — розгранїчення, відгранїчення
Разграничивать, разграничить, ся — розмежовувати, розмежувати, ся
Разграфлять, разграфятъ — линювати, розлинювати, графїти, розграфїти
Разграфка — раштра, папір залинюваний
Разгребать, разгрести — розгрібати, розгортати, розгребтї, розгорнїти
Разгрезиться — розмарїтись
Разгремѣться — розгремітись, розгрімотїтись
Разгромлять, разгромить, ся — розбивати, розбїти, розгромляти, розгромїти, руйнувати, розруйнувати, плюндрувати, сплюндрувати
Разгромъ — розор, розгром; зруйнування, сплюндрування, зніщення, спустошення
Разгроменение — розгром
Разгружать, разгрузить, ся — виважувати,

вйважити, ся, вивантажувати, вйвантажити, ся

Разгрузка — вивантажування, вивантаження

Разгруститися — засумувати

Разгрызать, разгрызть — розгризати, розгризти, (про кількох) — порозгризати

Разгрязнуть — розбагнітися

Разгуливать — розгулювати

Разгуливаться, разгуляться — розгулюватися, розгулятися, розбенкетуватися

Разгуль — гульба, гульня

Разгульный — гульливий, роспусний

Раздабаривать — базікати, теревенити

Раздаватель, -ница — роздавальник, роздавальниця

Раздавать, раздать, ся — роздавати, роздати, ся, (багато або кільком) — пороздавати, ся

Раздаваться, раздаться — 1) ростягатися, ростягтися, розноситися; 2) розступатися, розступитися; 3) розлягатися, розлинатися, розлягтися

Раздавливать, раздавить — роздавлювати, роздавити, роздушувати, роздушити, чавити, розчавити

Раздалбливать, раздолбать — роздóвбувати, роздовбати

Раздаривать, раздарить — роздарóвувати, роздарувати, пороздарóвувати

Раздача — роздавання, роздача, роздання

Раздваивать, раздвоить, ся — роздвоювати, роздвоїти, ся

Раздвигать, раздвинуть, ся — розсóвувати, розсувати, розсунути, ся

Раздвигать, ся — розсóвати, ся

Раздвижка — розсóвування, розсування

Раздвижной — розсувний

Раздвоение — роздвій, роздвоєння, (дороги, річки) — роздоріжжа, ростік

Раздвоённый — роздвоєний

Раздёргивать — 1) розсмікувати, розсмікати, розсмикнути, (що зашморгнуто) — розшморгнути; 2) розшарпувати, розшарпати

Раздирать, разодрать, ся — роздирати, панэхати, шматувати; розідрати, роздёрти, ся, роспанэхати, розшматувати, (гилки) — розчахнути

Раздобарывание — базікання

Раздобары — балачка, теревені

Раздобаривать — базікати, теревенити, балакати

Раздобрить — вдóбрити (кого)

Раздобриться — роздóбритися

Раздобрѣть, раздородничать — поглядшати, посітчати, нагуляти тіла, м'яса, спаніти

Раздобывать, раздобыть, ся — роздобувати, роздобути, розживатися, розжитися, розстаратися

Раздолье — роздóлля, привілля

Раздольный — привільний і д. **Обширный**

Раздорить, пораздорить — сваритися, сварку збивати, посваритися

Раздорный — сварливий, звадлиивий

Раздорь — розрада, свари, чвари, звада, (між приятелями) — розбрат

Раздосадовать, ся — роздосадувати, роз-

гнівити, розізлиити, ся

Раздражать, раздражить, ся — дратувати, дражнити, дровичити, вражати, роздратувати, роздражнити, роздрочити, вразити, роз'ятрити, ся

Раздражение — дратування, роздратування, роз'ятрення, ятрення (рани)

Раздражимость — уразливість

Раздражимый — уразливий

Раздражительность — дражливість, драгливість

Раздражительный — драгливий, дровичливий, гнівливий, оприскливий, дроковистий

Раздраживать, раздражнять, раздражить, ся — дражнити, дровичити, роздражнити, роздратувати, роздрочити

Раздрематься — роздріматися

Раздробительный — роздрібний

Раздробление — роздрóблення

Раздроблять, раздробить, ся — роздробляти, роздробити, ся, (що крихке) — роскришити

Раздружать, раздружить, ся — розбивати, розбити дружбу, пересварити; роздружитися

Раздувальный мѣхъ — ковальський міх

Раздувальщикъ, -ица — роздмухач (р. роздмухача), роздмухачка

Раздувать, раздуть, ся — роздувати, роздмухувати, роздути, роздмухати, ся

Раздумчивость — вагання, непевність, роздумливість

Раздумчивый — розгáдько, розгáдливий, непевний, хитливий, роздумливий

Раздумывать, раздумать — 1) роздумувати, розгáдувати, вагатися, роздумати; 2) передумувати, перегадувати, передумати, перегадати, відрадитися (що робити)

Раздумываться, раздуматься — роздумувати ся, роздуматися, розмислитися

Раздумье — роздум, вагання, непевність

Раздурачиться, раздуриться — роздурити, ся, роспустуватися, розжируватися

Раздутый — одутий, одутлий, опухлий

Раздутость — одутість, одутлість, опухлість

Раздушать, раздушить, ся — напахати, напахтити, ся

Раздѣвание — роздягання

Раздѣвать, раздѣть, ся — роздягати, ся, роздівати, ся, розбирати, ся, роздягати, роздіти, розібрати, ся. — **Раздѣвать до нага** — роздягати гольцем

Раздѣление — поділ, розділ

Раздѣлимость — подільність, роздільність

Раздѣлимый — подільний, роздільний

Раздѣлитель, -ница — розділяч, роздільник, розділячка, роздільниця

Раздѣлка — 1) расплатка; рахунок, порохунок; 2) шар цегли коло димаря

Раздѣль — розділ (кнйжки); поділ

Раздѣльноногий (зоол.) — пальчастий

Раздѣльно — нарізно, осібно, відрубно

Раздѣльность — роздільність, відрубність

Раздѣльный — подільний; розділений, поділений; окремий, осібний, відрубний, дільчий. — **Раздѣльная запись** — дільчий акт

Раздѣлювати, дѣлати — 1) обробляти, обробити; приоздѣлювати, приоздѣбити; розмалювати, розмалювати; 2) робити переділ (з цегли тощо); 3) -ся — розпачуватися, розплатитися; розправлятися

Раздѣлять, раздѣлити, ся — розділяти, поділяти, паювати, розділити, поділити, переділити, ся, розпаювати

Раздують — подужчати

Разжалобить, ся — розжалити, ся, розжалобити, ся, розжалкуватися, пожалкуватися

Разжаловать — розжалувати; відсуджувати, -дити, скинути

Разжаловаться — розжалітися, розжалкуватися, розбідкатися (на що)

Разжѣвывать, разжевать — розжовувати, розжувати, розжвѣкати

Разжениться — розженітися

Разжива — розжива

Разживаться, разжиться — розживатися, розжитися, розмогтися, позаможніти

Разжигать, разжечь, ся — розпалювати, розжарювати, розпекти, розпалити, розжарити, ся

Разжидѣлый — розріджений

Разжидеть — розрідитися, розгуснути

Разжижать, разжидить — розводити, розбавляти, розвести, розбавити, розріджувати, розрідити

Разжиженіе — розрідження

Разжимать, разжать, ся — ростуляти, ростуляти, ся, розібгати

Разжирѣть — розгладшати, розжиріти, відпастися

Раззадоривать, раззадорить, ся — піддратовувати, підюжувати, підбурювати, підбурити, підцькувати, розпалити, ся

Раззвониться — роздзвонітися

Раззнакомиться — роззнайомитися, розізнатися

Раззолачивать, раззолотить — роззолочувати, позолочувати, роззолотити, позолотити, обзолочувати, обзолотити, визолочувати, візолотити

Раззудиться — розсвербітися

Раззѣваться — 1) розпозіхатися; 2) розгавитися

Разикъ — разок, разочок

Разиня — роззява, роззявляка, роззявкуватий, гава

Разительный — вражѣючий

Разить, поразить — вражати, бити, д. Побѣждать і Поражать

Разлагаемость — розкладальність

Разлагаемый — розкладальний, розбиральний

Разлагать, разложить, ся — 1) розкладати, розкласти, ся, порозкладати; 2) розбирати, розібрати, ся; розпадатися, розпастися

Разладъ, разладье — розлад, розладдя

Разлаживать, разладить, ся — розлажувати, розладити, ся; розстроїти, ся

Разлакомить, ся — розласити, ся, розласувати, ся

Разламывать, разломать, ся — розламувати, розломлювати, розломити, розла-

мати, ся

Разлаяться — розгавкатися

Разлеживатся, разлежаться — 1) вилежуватися, вилежатися; 2) рознедужуватися, рознедужатися

Разлетаться, разлетѣться — розлітатися, розлетітися, розлінутися

Разлечься — розлягтися, розкластися

Разливальный, разливной — розливний, розливчастий

Разливать, разлить, ся — розливати, розлити, ся, розілляти, ся, (багато) — порозливати, ся

Разливка — розливання

Разливъ — 1) розлив; 2) повідь, водопілля, пійма

Разлиньвывать, разлиневать, ся — розлиньовувати, розлинювати, розграфлювати, розграфити

Разлинка — ліньба, д. Время

Разлитіе — розлиття, вилив

Различать, различить, ся — 1) розпізнавати, відрізняти, розпізнати, відрізнити, розрізняти, розрізнити; 2) різнитися, відрізнятися, од(від)різнитися

Различіе — різниця, ріжниця

Различный, но — різний, ріжний, но, усякий, всілякий, о, розмаїтий

Разлогій — розлогіий, розложистий

Разложение — розклад, розпад, гниття

Разломка — розломлювання

Разломъ — злім, розлім (р. злѣму, розлѣму)

Разлопываться, разлопаться — ростріскуватися, ростріскатися, розпукуватися, розпукнутися, репнути

Разлука — розлука, розстання, розставання

Разлупать, разлупить — розлуплювати, розлупити

Разлучать, разлучить, ся — розлучати, розлучити, ся, роз'єднати, ся, розрізнити, ся

Разлученіе — розлучання, розлучення

Разлучникъ, ца — розлучник, ца

Разлѣзаться, разлѣзться — розлазитися, розлізтися

Разлѣниваться, разлѣниться — лінуватися, розлінуватися, розлізнутися, розледащитися, розледащити

Разлѣплять, разлѣпить, ся — розліплювати, розліпити, ся, порозліплювати

Разлюбить, ся — розлюбити, ся, розкохати, ся, відкохати, порозлюблювати

Размазня — розмазня (рідка каша), (а про чоловіка) — тухтій, макуха

Размазывать, размазать — розмазувати, розмазати, розмащувати, розмастити, порозмазувати

Размалывать, -молоть — розмелювати, розмолоти

Размарывать, размарать — розмазувати, розмазати, порозмазувати, розмащувати, розмастити

Размасливать, размаслить — мастити, намастити, розмастити

Разматывать, размотать, ся — розмотувати, розмотати, порозмотувати, ся

Размахивать, размахать, размахнуть, ся — розмахувати, розмахати, розмахнути, -ся

Размахъ — рѳмах. — Съ размаху — з рѳмаху
 Размачивать, размочить, ся — размѳчувати,
 размочити, ся
 Размачтованіе — здіймання щѳгол
 Размачтовывать, размачтовать — здіймати,
 зняти, поздіймати щѳгли
 Размашистый — размашний, замашний
 Размашка — размѳхування
 Размежеваніе — межування, межівка, різка,
 помір (грунту)
 Размежѳвывать, размежевать, ся — разме-
 жѳвувати, размежувати
 Размельчать, размельчить, ся — кришіти,
 роскришіти, дробити, подрѳбити
 Размерзать, размѳрзнуть — размерзати, роз-
 мѳрзнути
 Разметать, разместить — розмітати, разместі
 Размѳтка — 1) розмітання, роскидання;
 2) рос. *Spergula arvensis* L. — метѳлики
 Размѳтний — роскидний
 Размѳть — рѳскид
 Размѳтывать, разметать, ся — роскидати,
 роскидати, пороскидати, ся
 Разминать, размять, ся — розминати, розі-
 мняти, ся
 Размиріе — рѳзмир
 Размиряться, размиряться — розмирятися,
 розмиритися
 Размножать, размножить, ся — множити,
 помножати, ся, намножати, ся, роз-
 водити, ся, намножити, ся, напло-
 дити, ся, росплодити, ся, розвесті,
 ся, розродитися
 Размноженіе — помноження, розмноження
 Размозжать, размозжить, ся — мізчити, роз-
 мізчити; трошити, рострошити, ча-
 вити, розчавити
 Размокать, размокнуть — розмакати, роз-
 мѳкнути, (дуже) — роскѳснути
 Размолвиться — розійтися, порізнитися,
 глек розбити
 Размолвка — нелѳгода, незгѳда, рѳстирка
 Размоль — мліво
 Размотка — размѳтування
 Размочаливать, размочалигь — розбивати,
 розбити на волокно, (льон, коноплю)
 — тіпати, тѳрти
 Размочка — размѳчування
 Размурчатся — размуркотѳтися
 Размучить, ся — промѳчити, вѳмучити, ся
 Размывь — водорій, рѳзмив, розмиття
 Размывать, размыть — розмивати, розмити,
 росполѳскувати, росполоскати
 Размыкать — 1) роскидати, пороскидати;
 2) розігнати, роспѳдити, ростѳри-
 ти. — Размыкать горе — розвѳжитися,
 розбити тѳгу
 Размытаривать, размытарить — цѳндрити,
 тринькати, процѳндрити, ростринь-
 кати; марнувати, змарнувати
 Размышленіе — гадання, міркування, рѳз-
 думи, рѳзгад, рѳзмисл
 Размышлять, размыслить — розмишляти, га-
 дати, міркувати, роздѳмувати, розу-
 мувати, метикувати, рѳзумом роски-
 дати, розмѳслити, розміркувати,
 зміркувати, роздѳмати, звѳжити
 Размѳна — замін, заміна

Размѳнивать, размѳнять — розмінювати,
 розміняти, вимѳнювати, вѳміняти,
 (багато) — порозмінювати, намінати
 Размѳнный — розмінний, замінний
 Размѳнь — рѳзмін, розміна, вѳмін, мѳньба
 Размѳривать, -мѳрять, -мѳрять — розміря-
 ти, розміряти, вѳміряти, вѳміряти
 Размѳрность — розмірність
 Размѳрь — 1) розмірювання, межування,
 розмежѳвування, різка; 2) рѳзмір,
 міра
 Размѳска — рѳзмішування
 Размѳтка — мічення, значіння
 Размѳчать, размѳтить — значити, мѳтити,
 позначити, назначити, розмітити
 Размѳшивать, размѳсить — розміслювати,
 замѳслювати, розмісити, замѳсити
 (грязь навкруги) — обгрузити
 Размѳшивать, размѳшать — розмішувати,
 розмішати
 Размѳщать, размѳстить, ся — розміщати,
 розмістити, порозміщати, ся, умі-
 щати, умістити
 Размягчать, размягчить — розм'ягчати, роз-
 м'якшати, розм'ягчити, розм'якшити,
 розмнякшити
 Размякать, размякнуть — розмнякати, роз-
 м'якати, розмнякнути, розм'якнути
 Размяклый — розм'який, розмнякий
 Размягченіе — розм'якшення, розм'якшу-
 вання, розм'ягчення і т. д.
 Разнашивать, разносить — рознослювати,
 разносити
 Разнемогаться, разнемочься — рознедѳжу-
 ватися, рознедѳжатись, рознемагѳ-
 тись, рознемогѳтись
 Разнизывать, разнизать, ся — 1) рознізу-
 вати, рознизати, роспустити нані-
 зане; 2) винѳзувати, вѳнизати намі-
 стом
 Разнимать, разнять — 1) роздіймати, роз-
 няти; 2) розбороняти, розводити,
 розборонити, розвесті
 Разнить, ся — різнити, ся, одрізнитися
 Разница — 1) різниця, ріжниця, різність,
 одміна; 2) всячина. — Продавать по
 разницѳ, въ разницу — нарізно, у
 рѳздрѳб продавати
 Разно — різно
 Разновидность — одміна, одмінок, різно-
 сть
 Разновидный — різновѳдий, ріжнофѳрмний
 Разновластіе — різновлѳдність, різновлѳсть
 Разноглазый — 1) різноѳкий; 2) зизоѳкий,
 зизовѳтий, косоѳкий
 Разногласить — 1) різнити (в с(ь)пѳвах);
 2) двоїтися, не в одно казати; супере-
 чити (кому), незгѳжуватись (з ким)
 Разногласица, разногласіе — 1) різноголѳ-
 сиця, незгѳдність; 2) незгѳда, несхѳ-
 жість
 Разногласый, разногласно — 1) різноголѳ-
 сий, не в лѳд, не до ладу; 2) рѳз-
 ний, незгѳдний, но
 Разноимѳнный — різноймѳнный
 Разномысленникъ — різнодѳмець
 Равномысленно — рѳвнодѳмно
 Разномысліе — різнодѳмство, різномѳсність

Разнообразить — відміняти, розмаїтити, надавати різноманітності (чому-небудь)
Разнообразіє — різноманітність, розмаїтість, ріжноманітність, відмінність
Разнообразный — різноманітний, ріжноманітний, розмаїтий, відмінний
Разноперый — різнопéрий
Разноплеменность — різноплемінність
Разноплеменный — різноплемінний
Разнополюй — різнопóлий
Разнородность — ріж(з)норóдність
Разнородный — ріж(з)норóдний
Разнорѣчивый — суперéчливий, суперéчний, незгідний
Разнорѣчіє — суперéчливість, суперéчність, незгода, незгідність
Разносить, разнесть — розно́сити, розне́сти, порозно́сити
Разноска — розно́с
Разносторонний — ріж(з)ностóронний
Разносторонность — різносторóнність
Разность — різність, різниця, ріжниця
Разноцвѣтность — різноба́рвність, різнома́стість
Разноцвѣтный — різноба́рвний, різноко́лірний, різнофа́рбний, різнома́стий
Разночинець — полу́панок, нешля́хтич
Разношёрстный — різнома́стний, перістий, рябий; рябомі́зий, дерешува́тий, строкáтий
Разнощикъ, ца — розно́сець, розно́сниця
Разноязычный — різномóвний
Разнственный — неодна́ковий, несхо́жий
Разнствовать — різні́тися (в чому)
Разнуздывать, разнуздать — розгну́здувати, розгну́здати
Разный — різний. — Разные — уся́кі, різні. — Въ разныя стороны — різно
Разнѣживать, разнѣжить, ся — розні́жувати, розні́жити, ся, роспе́щувати, роспе́стити, ся
Разнюхивать, разнюхать — розню́хувати, розню́хати, порозню́хувати
Разнятіє — розборо́на (тих, що б'ються)
Разобижать, разобидѣть, ся — обра́жати, обра́жити, ся, кривди́ти, скривди́ти
Разоблачают, разоблачить, ся — 1) роздяга́ти, роздягті́, ся; зді́йма́ти, зді́йня́ти рі́зи; 2) роскрива́ти, виявля́ти, роскрі́ти, вияви́ти, викрива́ти, ви́крити
Разобщать, разобщить, ся — роз'єднува́ти, розлуча́ти, роз'єдна́ти, розлучі́ти, ся, відокре́млювати, -мити
Разобщение — роз'єдна́ння, розлу́чення, відокре́млення
Разовой — разові́й, разо́вий
Разогорчатъ, разогорчить, ся — засмұ́чувати, жа́лю, ту́ги завдава́ти, засмұ́тити, ся і д Огорчатъ, ся
Разогрѣвание — розі́грівання
Разогрѣвать, разогрѣть, ся — розі́грива́ти, розі́гріти
Разодѣвать, разодѣть, ся — одяга́ти, убира́ти, ся (пишно), чепу́рити, ся, одягті́, убра́ти, ся, вічепу́рити, ся. — Разодѣтый — вічепурений, вбра́ний, при́браний

Разозлить, ся — розі́злити, ся, розсе́рдити-ся, (дуже) — розлю́тува́ти, ся, роззлóстити, ся
Разолгаться — розбреха́тися
Разомлѣвать, разомлѣть — млі́ти, розімлі́ти, розварити́ся
Разомь — ра́зом, враз, ура́з, заразо́м
Разопрѣвать, разопрѣть — 1) розбуха́ти, бубня́вити, розбу́хнути, розбубня́вити; 2) упріва́ти, упрі́ти
Разопрѣлый — розбу́хлий, упрі́лий
Разорение, разорь — розо́р, руйнува́ння, руїна, руйна́ція, зни́щення, плю́ндрова́ння
Разоржаться — роз'і́ржа́тися
Разоритель, ница — розори́тель, пустоши́тель, нищи́тель, ка, збі́єць
Разоружение — роззбро́єння
Разоруживать, разоружить, ся — роззбро́ювати, роззбро́їти, ся
Разорять, разорить, ся — руйнува́ти, плю́ндрова́ти, ни́щити, зруйнува́ти, сплю́ндрова́ти, ви́плюндрова́ти, зни́щити, звести́, ся ні на́що. — Разорять гнѣзда — видира́ти гні́зда
Разоспаться — розі́спати́ся
Разохочивать, разохотить, ся — заохо́чувати, під'охо́чувати, додава́ти охо́ти, заохо́тити, під'охо́тити, дода́ти охо́ти, розла́сити, ся
Разочарование — розча́рування
Разочаровывать, разочаровать, ся — розча́ровувати, розча́рува́ти
Разошляться — розшва́(є)ндя́тися, розвѣш-татися
Разработка — розро́бка, обро́бка
Разрабатывать, разработать, ся — розробля́ти, обробля́ти, розробі́ти, обробі́ти, ся
Разравнивать, разравнять, ся — розрі́внюва-ти, вирі́внювати, розрі́вня́ти, ви́рівня́ти, ся
Разражать, разразить, ся — розбива́ти, розби́ти, ся, ростро́шити, вибуха́ти, вибухну́ти. — Разразилась бѣда — око́шилося лі́хо. — Разразиться смѣхомъ — пі́рснути від с(ь)мі́ху. — Р. гнѣвомъ — ски́пити від гні́ву. — Туча разрази-лась — хма́ра розгуркота́лася, грі́м уда́рив
Разранивать, разронять, ся — розгу́блюва-ти, розгуби́ти, ся, порозгу́блювати
Разростаться, разростись — розроста́тися, брості́тися; розрості́ся, порозро-ста́тися, порозро́щуватися
Разревѣться — розреві́тися
Разрисовывать, разрисовать, ся — роспи́сувати, розмальо́вувати, росписа́ти, розмалюва́ти
Разрожаются, разродиться — 1) розрожа́ти-ся, розроді́тись, оброди́тися; 2) роз-во́дитися, росплóджувати́ся, розве-сті́ся, розроді́тися
Разрознивать, разрознить, ся — розрі́зня́ти, розлуча́ти, розрі́знити, розлучі́ти, порі́знити, ся
Разроститься — сі́сти на яйця (про пти́ць)
Разрубать, разрубить — розру́бувати, розру́блювати, ростина́ти, розруба́ти,

ростяти

Разрубъ — рѳруб**Разругать** — розлѳяти, облѳяти, вѳпаскудити**Разругаться** — розлѳятися, розсварѳтися**Разрумянивать, разрумянить ся** — 1) натира́ти,ся, натѳрти, ся рум'янами, рум'янити, нарум'янити, ся; 2) розжѳвѳритися, зачервонѳти, розчервонѳтися, зашѳрѳтися, зарум'янитися**Разрушать, разрушить, ся** — руйнува́ти, розруйно́увати, бѳрити, валѳти, розруйнува́ти, зруйнува́ти, збѳрити, знищѳти, розвалѳти, ся**Разрушеніе** — руйнува́ння, зруйнува́ння, руйно́вини, збѳріння, знищення, руїна**Разрушимость** — знищенність**Разрушитель, -ница** — нищѳтель, -ка, руїнник, руїнница**Разрушительность** — руїнництво**Разрушительный** — руїницький, руйну́ючий, нищѳтельний**Разрываніе** — розрива́ння**Разрывать, разорвать, ся** — розрива́ти, ся, рва́ти, ся, роздира́ти, ся, шматува́ти, панѳхати, розѳрва́ти, роздѳрти, ся, розшматува́ти, роспанѳхати. — **Разрывающийся легко** — рвачкий**Разрывать, разрыть** — роско́пувати, розрива́ти, роскопа́ти, розрѳти, пороско́пувати, порозрива́ти**Разрывной** — розривний**Разрывчатый** — мерѳжаний, мерѳжчатий**Разрывъ** — 1) розѳрва́ння; 2) (миру) — рѳзмир (дружби) — рѳзбрат**Разрыхлять, разрыхлить** — пушѳти, пѳдпушѳти**Разрыдаться** — розрида́тися**Разрѳжать, разрѳживать, разрѳдить** — розрѳжа́ти, розрѳди́ти, обрѳди́ти**Разрѳженіе** — розрѳдження, розрѳда, обрѳда**Разрѳзать, разрѳзывать, разрѳзать** — розрѳзува́ти, кра́яти, роскра́ювати, розрѳзати, роскра́яти**Разрѳзвиться** — роспустува́тися**Разрѳзка** — розрѳзування, кра́яння**Разрѳзной** — розрѳзний. — **Разрѳзные рукава** — вильѳти**Разрѳзь** — 1) прѳрѳз; 2) розрѳз, рѳспѳрка, рѳспѳра**Разрѳшать, разрѳшить** — 1) дозволя́ти, дозвѳлити; 2) розв'язувати, розв'язати. — **Разрѳшать отъ грѳховъ** — вѳдпуска́ти грѳхи, дава́ти розрѳшення. — **Разрѳшить запрещеніе** — зня́ти заборѳну**Разрѳшимость** — роз'язність**Разрѳшимый** — роз'язний**Разрѳшительный** — роз'язуючий, вѳдпустний**Разрѳшеніе** — до́звѳл, розв'язування**Разрюмится** — розру́(ю)матися, розрюмса́тися, розскѳглитися**Разрядный** — розрѳдний, розрѳдо́вий, порѳдко́вий**Разрядникъ** — розрѳдич**Разрядка** — вѳдступці (друка́р.)**Разрядъ** — розрѳд, порѳдок, ряд, стаття, вѳддѳл, гурт**Разряжать, разрядить, ся** — 1) виряжа́ти, чѳпури́ти, вѳрядити, вѳчѳпурити, вѳстроѳти, ся; 2) розряжа́ти, розряди́ти, вѳкрутити набѳѳ**Разряженіе** — розрѳдження; вѳкручування набѳѳв**Разсада** — розса́да, роса́да**Разсадникъ** — розсадник, розсадничѳк, шкѳлка**Разсадный, разсадной** — розса́довый**Разсаживать, расажать, расадить, ся** — розса́жувати, розсажа́ти, розсади́ти; розсѳда́тися, розсѳстися**Разсаривать, расорить** — розсѳпа́ти, розсѳпати**Разсверливать, расверлить** — розсвѳрдлюва́ти, розвѳрчува́ти (свердлом), розсвѳрдлити, розвертѳти**Разсверчатся** — розц(ь)вѳрча́тися, розц(ь)вѳринька́тися**Разсвѳрѳпѳть** — розлютува́тися, роз'яри́тися**Разсвѳрѳпѳлый** — роз'ярений, розлюто́ваний, посатанѳлий**Разсвѳрѳпѳніе** — роз'ярѳння, розлюто́вання, оз(ь)вѳрення**Разсвѳтаніе** — с(ь)вѳта́ння**Разсвѳтать, расвѳсть** — с(ь)вѳта́ти, розвѳднюва́тися, на с(ь)вѳт благословля́тися, займа́тися, розс(ь)вѳта́ти, розвѳднѳ́тися, с(ь)вѳтлѳти, днѳти, розс(ь)вѳну́ти, розвѳднѳ́тися, повѳднѳ́ти, повѳднѳшати, прос(ь)вѳну́ти, на с(ь)вѳт, благословѳтися, заня́тися**Разсвѳтъ** — с(ь)вѳта́ння, рѳзс(ь)вѳт, до́с(ь)вѳток. — **На расвѳтъ** — на с(ь)вѳта́нні, удѳс(ь)вѳта. — **Съ расвѳтомъ** — по виднѳтѳ, як заднѳло**Разселеніе** — розсѳлення**Разселять, раселить, ся** — розсѳля́ти, розсѳли́ти, ся, порозсѳля́ти**Разсерживать, расердить, ся** — сѳрдити, гнѳвѳти, розсѳрдити, ся, розгнѳвѳти, ся, нагнѳватися, роззлѳстѳтися. — **Разсердившись** — з пересѳрдя**Разсеребрить** — розсѳрѳбнѳти**Разсиживаться, расидѳться** — 1) засѳжува́тися, засѳди́тися; 2) сѳда́ти на яйця (про птиць)**Разсказъ** — оповѳда́ння**Разсказывать, расказать** — роска́зувати, оповѳда́ти, росповѳда́ти, росказа́ти, оповѳсти**Разсказчикъ, ца** — оповѳда́ч, ка**Разскачѳться** — 1) розѳрва́тися, розско́читися; 2) розбѳгтися, розлетѳтися**Разслабленіе** — осла́ба, розсла́блення**Разславливать, раславлять, раславить** — розславля́ти, розсла́вити**Разслащивать, расластитъ, ся** — розсолѳ́жувати, розсолѳди́ти, ся**Разслушивать, раслушать, ся** — розслѳ́хувати, вслуха́тися, прислуха́тися, розслѳ́хати, ся, вслѳхатися, прислѳхатися**Разслышать** — розслѳ́хати, учѳти, вчѳти, почѳти, росчѳти, дочѳти**Разслѳдованіе** — рѳзслѳд, рѳзвѳдка, рѳзвѳ-

дини, розслідування

Разслѣдователь — розвідач

Разслѣдывать, -овать — розсліджувати, розслідіти, розвідувати, розвідати, дізнаватися, дізнатися

Разсматриваніе — розгляд, розглядини, перегляд

Разсматривать, рассмотреть — розглядати, роздивлятися, роззиратися, розглядіти, роздивитися

Разсмотреть — розгляд і д. **Разсматриваніе**

Разсмѣшить — розс(ь)мішити

Разсмѣяться — розс(ь)міятися

Разснуровывать, расснуровать, ся — розшнуровувати, розщнурувати, ся

Разсобачиться — розіпсіти, розіпсітися, розстервитися

Разсовывать, совать, рассунуть — 1) розс(ь)овувати, розс(ь)унути, порозс(ь)овувати; 2) розспіхувати, розспіхати, розіпхнути

Разсовѣтывать, рассовѣтовать — розраювати, розражувати, розраяти, розрадити

Разсоль — росіл, (дуже міцний) — ропá

Разсольникъ — квасок (страва)

Разсольный — росільний, ропляний

Разсопѣться — розсоптіся

Разсоривать, сорить, ся — сваріти, розсваріти, ся, посваріти, ся, розцуратися, розгрізтися, розбрататися

Разсортировать, сортировать — сортувати, посортувати

Разсоха — розсо́ха, чепі́га (у плуга)

Разсошистый — розсохатий, розхильчастий

Разспесивиться — розчванитися, розприндितися

Разспрашивать, расспросить, ся — розспітувати, розспітати, ся, опітати

Разспросъ, частіше мн. расспросы — розспітування, розспітки, перепітки

Разсрочивать, срочить — розкладати, розкласти на ви́плат

Разсрочка — од(ві́д)кла́д, ви́плат. — **Въ рассрочку, съ рассрочкой** — на ви́плат, на ро́склад

Разставаніе — розставання, розлучання

Разставаться, разстаться — розлучатися, розлучитися

Разставливать, разставлять, разставить — розставляти, розста́вити. — **Разставлять вѣхи** — розстромляти віхи. — **Разставлять, разставить ноги** — розкарячувати, розкарячити, розчепірити но́ги

Разстанавливать — уставляти, шикувати

Разстаніе — розста́ння, розлу́ка

Разстановка — 1) розста́влювання; 2) перерва, перемѣжок; 3) перестáнок, при́пинка; одпочі́нок

Разстегать, разстѣгивать, разстегнуть, ся — розстьобувати, розсті́бати, розщі́пати, розсті́бнути, ся, розщі́пнути, ся, порозстьобувати, ся

Разстилагъ, разостлатъ, ся — розсти́лати, розсте́лювати, розстеля́ти, розісла́ти, розстелі́ти

Разстонаться — розстогна́тися, роз'о́хатися

Разстояние — відстань, одлѣ́глість, відда́ль, далечина́, далечі́нь. — **На разстояніи выстрѣла** — на ві́стріл. — **Въ разстояніи пяти вѣрств отсюда** — за п'ять вѣрств відці́ля. — **Въ нѣкоторомъ разстояніи отъ города** — тро́хи оддалѣ́ од мі́ста

Разстояться — засто́ятися

Разстриженіе — розстри́ження

Разстрига — розстри́га

Разстригать, разстричь — розстрига́ти, розстри́гти

Разстраивать, разстроить, ся — розла́жувати, розла́дити, розсна́стити, ся, розла́днати, ся

Разстройство — розстрій, нелáд; неспокій, незго́да. — **Р. желудка** — розвільнення

Разстрѣливать, разстрѣляютъ — 1) вистрѣлювати, ві́стреляти, повистрѣлювати; 2) розстрі́лювати, розстрі́ляти

Разступаться, разступиться — розступа́тися, розда́ватися, розступі́тися, розда́тися

Разсудительность — розсудли́вість, розва́жність

Разсудительный — розсудли́вий, розсудни́й, розва́жливий, розва́жний

Разсудокъ — розсудок, глѹ́зд, т́яма, па́морочи. — **Лишить, ся разсудка** — глѹ́зд одбі́ти, з глѹ́зду зс́унутись, обезглѹ́здіти

Разсужать, рассудить, ся — 1) д. **Разсуждать**; 2) розс́ужувати, розби́рати, розсуді́ти, розбі́рати, ся

Разсуждать, рассудить, ся — розумува́ти, міркува́ти, розва́жати, обмі́ркувати, обмі́ркувати, ся, розмі́ркувати, помі́ркувати

Разсужденіе — 1) розумува́ння, міркува́ння, обмі́сл. — **Безъ разсуждений, дѣлай, что велятъ** — ні́чого мудрува́ти, робі́ти, що звѣ́лено. — **Въ разсужденіи сего** — що до сьо́го, з по́гляду на се́; 2) розпра́ва. — **Учѣное разсужденіе** — науко́ва розпра́ва

Разсупонивать, рассупонить — розсупо́нювати, розсупо́нити, порозсупо́нювати

Разсучивать, рассучить, ся — 1) розс́укувати, розкру́чувати, розсу́кати, розкру́тити, ся, порозс́укувати, ся; 2) ви́качувати, ви́качати (ті́сто)

Разсчитывать, рассчитать, расчесть, ся — розді́чувати, лі́чити, рахува́ти, ся, ви́лічувати, ви́раховувати, розлі́чити, ся, розрахува́ти, зрахува́ти, облі́чити, ся; розпла́чуватися, розпла́титися, кві(и)тува́ти, покві(и)тува́ти, покві(и)тува́тися. — **Разсчитывать служащихъ** — змі́щати, відправля́ти, увільня́ти слѹ́жачих

Разсыланіе — розсилáння

Разсылать, расслать — розсилáти, розі́слати, порозсилáти

Разсылный, разсылщикъ — послане́ць, гіне́ць, розсі́льний, стійчик

Разсыпать, рассыпать, ся — розсі́пати, ся, розсі́пати, ся, рострусі́ти, ся,

(зразу) — поросну́ти, пірскнути, (багато) — порозсипа́ти, ся. — Разсыпаться в благодарностяхъ — роздякуватися. — Разсына́ться мелкимъ бѣсомъ — бісики підпуска́ти, пуска́ти, підсипа́тися. — Ружьѣ разсыпаетъ — рушніця різни́ть, роскида́є

Разсыпной — розсипни́й. — Вразсыпную — вроски́д, врости́ч, різно

Разсыпчивость — кри́хкість

Разсыпчивый — сипкі́й, сипли́вий, розсіпчастий

Разсыропливать, разсыропить — (цукром) — підсоло́жувати, підсолоди́ти, (медом) — розсити́ти

Разсыхаться, разсохнуться — розсиха́тися, розсо́хнутися

Разсѣвалень — сія́лка, сіва́лка

Разсѣваніе — розсіва́ння

Разсѣватель, ница — розсіва́ч, розсіва́чка

Разсѣвать, разсѣять, ся — сія́ти, засіва́ти, посіва́ти, розсіва́ти, засія́ти, посія́ти, розсія́ти, ся, роскида́ти, роскида́ти; порозсіва́ти, порозсіюва́ти, позасіва́ти

Разсѣда́ться, разсѣсться — роспада́тися, тріска́тися, роспа́стися, потріска́тися

Разсѣдывать, разсѣдлать — розсі́длувати, розсі́длати, розкульба́чити, (про кількох) — порозсі́длувати

Разсѣкать, разсѣчь, ся — розру́бувати, розсіка́ти, ростина́ти, розрубáти, розсікти́, ростя́ти, роскра́яти, розчеса́ти, ся

Разсѣлина — роспа́лина, роспа́дина, роско́лина, роспа́рина, шкалу́бина, шкало́вина, шкале́ба

Разсѣсться — розсі́стися

Разсѣяніе — розсія́ння, роспоро́шення; розривка

Разсѣянность — розсія́ність, роски́даність, роски́дливість

Разсѣянный — розсія́ний, роски́дливий, (в жарт) — розсолóха

Растанцоваться — ро́станцюва́тися, розгопцюва́тися

Разубирать, разубрать, ся — у(в)бира́ти, прибира́ти, чепури́ти, виряжа́ти, зряжа́ти, убра́ти, прибра́ти, вічепури́ти, причепури́ти, віряди́ти, ся, (квітками) — квітча́ти, у(в)квітча́ти, за́квітча́ти, заквіча́ти

Разубѣдить, ся — переко́нати, ся, пере́вирити, ся

Разубѣждать, -бѣдить — переко́нувати, переко́нати на інше

Разубѣжде́ние — переко́нання на інше

Разувать, разуть, ся — роззува́ти, роззу́ти, ся, пороззува́ти, поззува́ти, порозбува́тися

Разувѣреніе — переко́нання на інше

Разувѣрить, ся — переко́нати, ся, зневі́ритися

Разузнавать, разузнать — розізнава́ти, роспізнава́ти, переві́дувати, розві́дувати, розізна́ти, роспізна́ти, розві́дати, наві́дати, роспита́ти, ся, розчу́тися,

пороспізнава́ти і т. д.

Разукрашать, разукрасить — оздобля́ти, оздо́бити, прикраша́ти, прикраси́ти, з'укра́сити

Разумникъ, ца — розу́мний, на, розу́мник, ця

Разумный, но — розу́мний, но

Разумъ — 1) ро́зум, глузд і д. Разсудокъ;

2) розумі́ння і д. Значені́е

Разумѣніе — розумі́ння і д. Понимані́е і Значені́е

Разумѣть — розуми́ти, тямити і д. Понимать. — Разумѣется — а вже-ж, та вже-ж, певне, певна річ

Разутюживать, разутюжить — гла́дити, прасува́ти, ви́гладити, попрасува́ти

Разучивать, разучить, ся — 1) ви́учувати, навча́ти, ви́учити, ви́вчити, навчи́ти, ся; 2) роз'у́чуватися, од'уча́тися, одвикáти, роз'учи́тися, од'учи́тися

Разъ, (здр.) разо́къ, разо́чекъ — раз, (здр.) — разо́к, разо́чок. — Въ первый разъ — впе́рше. — Какъ разъ — як раз, са́ме враз. — Разомъ — ра́зом, враз, одра́зу, зара́зом. — Сколько разъ — скільки разів. — Съ разу — зра́зу, од ра́зу

Разъ — раз, один раз, одного разу́, я́кось, (частіше) — раз я́кось, ко́лись

Разъединение — роз'є́днання, розбра́ння, різна́ція

Разъединять, разъединить, ся — роз'є́днувати, розрі́зняти, розлуча́ти, роз'є́днати, розрі́знати, порі́знити, ся, розлучи́ти, ся. — Разъединяющій — розлучни́й

Разъѣмный — роз'є́мний

Разъѣмщикъ — роз'є́мець

Разъѣмъ — роз'є́м, розі́йма

Разъѣкаться — розгика́тися

Разъѣдать, разъѣсть, ся — 1) роз'ї́дати, ся, роз'ї́сти, ся; 2) роз'ятри́ти, ся

Разъѣздить, ся — 1) д. Разъѣзживать, ся; 2) роз'ї́здитися

Разъѣздъ — 1) роз'ї́зд; 2) ча́та (частіше мн.) — ча́ти

Разъѣзжать — роз'ї́зжати

Разъѣзжаются, разъѣхаться — 1) роз'ї́здитися, роз'ї́хатися, пороз'ї́здитися; 2) розмина́тися, розмину́тися

Разъѣзживать, разъѣздить, ся — торува́ти, уто́птувати, уторува́ти, утопта́ти, на́котити (дорогу)

Разъярение — роз'я́рення, роз'ятре́ння

Разъярять, разъярить, ся — роз'я́ряти, ся, роз'я́рити, ся, розлю́тувати, ся, (надто) — оз(ь)ві́рятися, охи́жити, по́сатанити, розсатані́ти

Разъяснение — ви́яснення, по́яснення

Разъяснивать, разъяснить, разъясниться — роз'я́снюватися, ви́яснюватися, розго́динюватися, роз'я́снити, роз'я́снитися, ви́яснитися, розго́динитися, ви́годинитися, ви́погодитися, на го́дині ста́ти

Разъяснять, разъяснить, ся — роз'я́снити, ви́яснити, товма́чити, роз'я́снити, ви́яснити, по́яснити, ся, ви́товмачи́ти

Разыграть, ся — 1) д. Разыгрывать, ся;

2) розгуля́тися, роспустува́тися, розжартува́тися, (про коней) — розбри́катися

Разыгрывать, разыграть, ся — розгравати, розіграти; програвати, програти; відгравати, відіграти. — **Погода разыгралась** — по́года розгуля́лася. — **Море разыгралось** — розхвилюва́лося, розбу́рхалося мо́ре

Разыскатель, ница, разыщик, да — шука́ч, ка, шука́льник, ця; розвідач, ка

Разыскивать, разыскать, ся — розшу́кувати, вишу́кувати, розшука́ти, вишукати, ся, ви́найти, знайти, ся, (крадене) — вітрусити

Разъвать, разинуть, ся — роззявляти, роззявити, пороззявляти, пороззявлювати, ся. — **Разинутый** — роззявлений

Рай — рай. — **Рай-дерево**, рос. *Populus balsamifera* L. — золота верба́

Районь — окру́га

Райский — райський. — **Райская птица**, *Paradisea apoda* — райська пта́шка

Рака — домові́на, труна́ (на св. мо́щі)

Ракита, раkitникъ, раkitовый кустъ, рос. *Cytisus austriacus* L. — дере́з, зино́вать, *C. biflorus* L' Her — в'яз, зино́вать, ра́китник, ра́китовий ку́щ

Раковидный — ракува́тий

Раковина — му́шля, черепа́шка, ско́йка. — **Р. ушная** — ча́шина ву́шна, ву́шниця

Раковинный — му́шльовий

Раковистый — жолобкува́тий, жоло́бчастий

Раковый — ра́ковий, ра́чачий, ра́цький, ра́чійний

Ракъ — 1) *Conser* — рак, (здр.) — рачо́к, (самця) — ра́чиха, (тоді як він линяє) — лине́ць. — **Ползти ракомъ** — ра́чки лізти; 2) (мед.) — рак, пістря́к, (на дере́ві) — вітровина

Ракообразныя животныя — (ш)скаралупники (громада з(ь)віря́т) *Crustacea*

Рама — р(я)а́ма, р(я)а́мка, (мн.) — р(я)а́ми, р(я)а́мці, (борони́) — бильце́

Рамочникъ — рамка́р(ь)

Рамочный — ра́мковий

Рана — ра́на, ура́за, ура́зка, пора́зка, (од обрі́зу) — обрі́з, (од укушення) — ге́дзло, (на ногах од стерні) — стерня́нка, (частіше мн.) — стерня́нки

Ранговый — рангові́й

Рангъ — ра́нга

Ранение — ра́нення

Раненный — ра́нений, пора́нений

Раненько, ранёхонько, ранёшенько — ра́ненько, рано-пора́неньку, ра́но-ра́нком, ра́но-вра́нці, ра́несенько, ра́нісінько

Ранетовый — ра́нето́вий

Ранеть — ра́нета

Ранецъ — ра́нець, беса́г, беса́га

Ранить, поранить, ся — ра́нити, пора́нити, уража́ти, ура́зити, ся, калі́чити, покалі́чити, ся, (ногу копитом) — о́сіка́ти, о́сікти, ся

Ранний — ра́нний. — **Ранней весной** — напро́весні. — **Раннимъ рано, раннимъ утромъ**

— ра́ннім ра́нком, ра́но-вра́нці, ра́но-пора́неньку. — **Раннее утро** — пора́нок

Ранный — ра́нний, ура́зовий

Рано — ра́но, ра́нком, (дуже) — споза́ра́нку; за́рані, за́вчасу́, за́года

Рановато — ра́ненько, по́рано

Рановременный — за́вча́сний, пере́дча́сний

Рановременность — за́вча́сність, пере́дча́сність

Ракукуль, рос. *Rapuncululus* — козеле́ць

Раньше, ра́нѣ — ра́ніщ, ра́ніше, ра́ніще, по́пєреду, пере́дніше, пере́дше, (ра́ніше що зробіть) — пора́нитися. — **Какъ можно ра́нѣ** — як найра́ніше

Рапа — ропа́

Рапортовать — рапортува́ти, лепортува́ти

Рапортъ — ра́порт, лепо́рт

Рапсодъ — кобза́рь, бандури́ста

Рапсъ, рос. *Brassica Napusoleifera biennis* — рапс, свирі́па, сурі́пиця; *B. Rora campestris* — ріпа́к, ріпій, гірчі́ця лубе́нська

Рапункуль, рос. *Campanula Rapuncululus* L. — чо́біткі ма́лі

Раскаиваться, раскаяться — ка́ятися, жалкува́ти, пока́ятися

Раскаление — роспа́лення, роспіка́ння

Раскаливать, раскалить, ся — роспіка́ти, роспекти, ся, пороспіка́ти

Раскалывать, расколоть, ся — 1) роско́лювати, росколо́ти, ся, розча́лити, ся, (цюкаючи) — розцю́кати, розцю́кнути, (про кількох) — пороско́лювати, (про живе дерево) — ррзчахну́ти, (про посудину) — рострі́снутися

Раскалякаться — розба́зікатися, розгута́ритися

Раскапризничаться — розвередува́тися, росковерзува́тися, зге́дзатися

Раскапывать, раскопать, ся — роско́пувати, розрива́ти, роскопа́ти, розрі́ти, ся, пороско́пувати, порозрива́ти

Раскаркаться — роскра́(я)кати́ся

Раскармливание — розгодо́вування

Раскармливать, раскормить, ся — розгодо́вувати, розгодува́ти, (скотину) — одпаса́ти, одпасті́

Раскаряка — роскаря́ка

Раскарячивать, раскарячить, ся — роскаря́чувати, роскаря́чити, ся, розчепі́рювати, розчепі́рити

Раскатистый — роско́тистий

Раскать — роска́т. **Раскаты грома** — гу́ркіт гро́му

Раскатывать, раскатать, раскатить, ся — 1) роско́чувати, роскоти́ти, ся; 2) розго́ртувати, розгорну́ти, розві́нути, ся; 3) кача́ти, (на ма́глi) — ма́глюва́ти (бі́лизну); 4) кача́ти, ви́качати (ті́сто); 5) розбива́ти, розбі́ти, роспоро́шити

Раскачивать, раскачать, ся — росколі́хувати, розхі́тувати, росколі́хати, розхі́тати, розго́йдати, ся, (про кількох) — поросколі́хувати

Раскашляться — роска́шлятися, розбу́хикати́ся

Раскаяніе — каяння, каяття, жаль, скруха
Расквасить — розбити, розквасити
Расквітаться — поквітуватися
Раскидной — відкидний
Раскатисто — розложисто
Раскидистость — розложистість
Раскидистый — розложистий
Раскидывать — роскидати, роскидати, ся, пороскидати; роскидатися, роскидатися
Раскипѣться — роскипітися, пороскипатися
Раскисать, раскиснуть — роскисати, роскиснути, пороскисати, (про чоловіка) — роскиснути, розмійндитись
Раскладка — ро́слад, ро́складка, розпо́ліг
Раскладывать, раскласть, разложить — роскладати, роскласти, розікласти. — **Раскладывать вещи, товары, раскласться сь товарами** — ташувати, ся, росташуватися. — **Р. карты** — ворожити на картах. — **Р. ціны на товарь** — значити ціну, цінувати. — **Разложить книгу** — розгорнути книжку. — **Р. огонь** — роскласти, розвести багаття
Раскланиваться, раскланяться — кланятися (кому), уклонятися, вклонятися, уклонитися
Расклёвывать, расклевать — роскльо́увати, роздзю́бувати, росклювати, роздзю́бати
Расклеивать, расклеить, ся — росклеювати, розліплювати, росклеїти, розліпити, ся, поросклеювати, порозліплювати, ся. — **Дѣло расклеилось** — розійшлося діло, не вдалося
Расклепать — росклепати, рознютувати
Расклинивать, расклинить — вибивати, вибити клин
Расковеркать — роскуйовдити, пороскидати, поперевертати
Расковывать, расковать, ся — роско́увати, роскувати, ся, пороско́увати, ся
Расковыривать, расковырять — росколу́пувати, росколу́плювати, росколу́пати
Раскозыряться — роскозирятися
Раско́кать — розбити, ростовкти
Расколачивать, расколотить, ся — розбивати, розбити, ся
Расколебать, ся — росколихати, розхитати, ся. — **Расколебалось море** — розхвилювалося мо́ре
Расколка — ко́лення
Расколь — 1) ро́зчах (напр., дерева); 2) роско́л
Расколыхаться, ся — росколихати, росколисати, розго́йдати, ся
Раскольник —, роско́лець, роско́льник, ця, старові́р, ка
Раскольниковскій, раскольникій — роско́льницький, старові́рський
Раскопка — роско́пування, ро́скопи
Раскоробить, ся — покóрчити, пожоло́бити, попачити, ся
Раскорчивать, раскорчить — розгинати, розігну́ти

Раскошеливаться, раскошелиться — роскрива́ти, виве́ртати калі́тку
Раскрадывать, раскрасть — роскрада́ти, розікра́сти, покра́сти, пороскрада́ти
Раскраивать, раскроить — 1) кра́яти, кро́їти, покро́їти, покра́яти, пороскра́ювати; 2) розбива́ти, розбити (голову)
Раскрапывать, раскрапать — роскрапля́ти, накрапля́ти роскра́пати, накра́пати
Раскрасавица — красу́ня
Раскраска — кольорува́ння, розмалюва́ння
Раскрасне́лый — розчервоні́лий, розжеври́лий
Раскраси́ться — розчервоні́тися, розжеври́тися, зашари́тися
Раскрашивать, раскрасить, ся — розмальо́увати, розмалюва́ти, розфарбува́ти, порозмальо́увати, порозфарбо́увати, ся. — **Раскрашенный** — розмальо́ваний, мальо́ваний, кольоро́вий, кольоро́ваний
Раскрашиватель, ница — кольоро́вник, кольоро́вница, розмальо́вник, розмальо́вница
Раскритиковать — огу́дити, обциркулюва́ти, оциркулюва́ти, роскритикува́ти
Раскричатся — роскрича́тися, (кличучи кого) — розгукáтися, (сильно) — розрепетува́тися, розлементува́тися, розгвалтува́тися, розгаласува́тися, (з верещанням) — розверещáтися, (з злістю), — розгрімáтися, розгрімотáтися
Раскровавить, ся — покріва́вити, роз'ю́шити, ся
Раскрошивать, раскрошиться, ся — криші́ти, роскриші́ти, ся
Раскручивать, раскрутить, ся — роскру́чувати, роскруті́ти, розсу́кувати, розсука́ти, ся
Раскручиниться — ростужі́тися, в ту́гу вда́тися, зажури́тися
Раскрывать, раскрыть, ся — 1) роскрива́ти, роскрити, ся, (що затулене) — росту́лювати, расту́лити, ся, (що зачилене) — росчиня́ти, росчині́ти, ся, (що згорнуте) — розгортáти, розгорну́ти, (що замкнуте) — розмика́ти, розімкну́ти, ся, (груди) — розхрістати, ся, (двері) — розчині́ти, (книжку) — розгорну́ти, (очі) — росплю́щити, (рота) — роззя́вити, (кулак, руку) — розібга́ти; 2) виявля́ти, виявити (що), ви́казувати, ви́казати (на кого), видава́ти, ви́дати (кого), викрива́ти, ви́крити
Раскудахтаться — роскудкуда́катися, роскуда́катися
Раскумиться — роскума́тися
Раскупать, раскупить — роскупáти, роскупі́ти, пороскупо́увати
Раскупание — роскупо́ування
Раскуривать, раскурить — запáлювати, запалі́ти, закури́ти, роскури́ти
Раскусывать, раскусать, раскусить — роску́суювати, розгриза́ти, роскусі́ти, розгризти, (горіх) — розлу́щити, розлу́скати

Раскутывать, раскутать — роску́тувати, роску́тати, пороску́тувати
Распадаемость — роспада́льність
Распадаться, распасться — роспада́тися, розсипа́тися, розва́люватися, розсі́датися, роспа́стися, розвалі́тися, розсі́патися, розсі́стися
Распадение — рoспад
Распаивать, распаять, ся — розлюто́увати, розлютува́ти, ся
Распаивать, распоить — роспо́ювати, роспо́їти, спо́ювати, спо́їти
Распайка — розлюто́ування
Распаковывать, распаковать — роспакóувати, роспакува́ти
Распалзываться, расползтись — 1) росповза́тися, розліза́тися, росповзті́ся, розлізтисся, поросповза́тися, порозліза́тися; 2) розла́зитися, розлізтисся
Распалять, распалить, ся — роспа́лювати, роспалі́ти, ся, пороспа́лювати
Распаривать, распарить, ся — роспа́рювати, роспа́рити, відпа́рити, ся, пороспа́рювати
Распарывать, распороть, ся — роспо́рювати, роспорoти, ся, ви́пороти
Распахивать, распахать — роз'oрювати, роз'oрати (плугом), розра́лювати, розра́лити (ралом), пороз'oрювати
Распахивать, распахнуть, ся — роскрива́ти, роскрі́ти, ся, розсті́бну́тися, розча́хну́ти, ся, (на грудях) — розхрі́статися. — **Р. дверь** — розчині́ти двeрі
Распахивание — роз'oрювання
Распашёнка (дітська сорoчечка, спeреду розрізана) — роспана́шка
Распашка — oранка
Распашной (про одeжу) — незасті́бнутий, розсті́бнений
Распекание — роспа́рювання; нага́на, картання, роспі́кання
Распекать, распечь, ся — вимовля́ти, карта́ти, ви́мовити; роспі́кати, роспекти́, ся
Распелёнывать, распеленать, ся — роспови́вати, роспові́ти, ся
Распетлять — розв'язати пeтлю, розшморгну́ти
Распечатывать, распечатать — роспеча́тувати, роспеча́тати, пороспеча́тувати
Распешрять — мере́жати, цяцькува́ти
Распивать, распить, ся — 1) попива́ти, випива́ти, ви́пити; 2) роспива́тися, роспі́тися, пороспива́тися
Распивно — на чаркі, чарка́ми, на роздрі́б
Распивочный — ча́рочний, чарковий, дрі́бний
Распиление, -пиливание — роспи́лювання
Распиливать, распилить, ся — роспи́лювати, роспи́ляти, пороспи́лювати, ся
Распилка, распиловка — пи́лянка, пи́ляння
Распинать, распять, распнуть, ся — роспина́ти, крижува́ти, розі́пну́ти, розі́п'ясти. — **Распнутый, распнутый** — ро́сп'я́тий, розі́пнутий, крижо́ваний
Распинание — роспина́ння

Распирать, распереть — роспира́ти, роспе́рти
Расписание — ро́спис, ро́склад, таблиця
Расписание поѣздов — по́рядок їзді, ро́спис, ро́склад пої́здів
Расписка — 1) роспи́сування, розмальoвування; 2) ро́списка. — **Платёжная расписка** — квіт, квит, квітoк, квитoк, поквитува́ння
Расписочный — росписко́вий, квитовий
Расписывать, расписать — 1) роспи́сувати, росписа́ти, ся, пороспи́сувати, ся; 2) розмальoвувати, вимальoвувати, розмалюва́ти
Распихивать, распихать, распихнуть — роспи́хувати, роспи́хати, розі́пхну́ти, пороспи́хати
Расплавка — то́плення, ростóплення
Расплавленное вещество — топлeні́на
Расплавливать, расплавлять, расплавить, ся — то́пити, ростóплювати, ростопі́ти
Расплакаться — роспла́катися, (тихенько, пхикаючи) — роспхика́тися, (хлипаючи) — розхлі́патися, (голосно) — розголосі́тися, розреві́тися, (рюмсаючи) — розрю́мсатися
Распластывать, распластать, ся — плата́ти, карбува́ти, росплата́ти, ся. — **Распластанный** (про рибу) — пла́таний
Расплата — роспла́та, ви́плат
Расплачиваться, расплатиться — роспла́чуватися, росплаті́тися, за́платіти, ви́платити, ся, поквитува́тися
Расплащивать, расплощить, ся — росплю́щувати, росплю́щити, ся; росплеска́ти
Расплевать, ся — росплюва́ти, ся
Расплескивать, расплескать, ся — розхлю́пувати, росплю́скувати, розхлю́пати, росплю́скати, ся, порозхлю́пувати
Расплетать, расплесть, -сти, ся — роспліта́ти, росплесті́, пороспліта́ти, ся
Расплодь — плід, росплід
Распложать, расплодить, ся — пло́дити, росплóжувати, роспло́дити, розво́дити, розвести́, ся, намно́жити, поросплóжувати
Расположение — росплóдження, росплóження
Расплываться, расплыться — росплива́тися, росплі́стися, роспли́нутися, поросплива́тися
Расплывчивость (хем.) — плінні́сть, росплі́ва
Расплывчивый (хем.) — плінний, росплівчастий
Расплясаться — ростанцюва́тися, розгопцюва́тися
Расповѣщать, расповѣстить — роспові́щати, роспові́стити
Распогодиться — розгоди́нитися, ви́погодитися, на го́дині ста́ти
Распознавать, распознать — роспізнава́ти, роззнава́ти, роспізна́ти, розізна́ти, (один другого) — опізна́тися, (на смак) — смакува́ти, розсмакува́ти
Располагать, расположить, ся — 1) роскла́дати, роскла́сти, лаштува́ти, улаштува́ти, (військо) — ушикува́ти. —

Располагать своими правами — своїм правом користуватись; 2) схиляти, прихиляти, схилити, прихилити

Расположенный — прихильний (до кого), схильний (до чого). — **Не расположен работать** — не маю охоти до роботи. — **Располагаю завтра выехать** — маю (або: думаю, або: маю на думці) завтра їхати. — **Расположиться лагерем** — табором стати, отаборитися. — **Расположиться с вещами, с товарами** — росташуватися

Расползаться — розповзатися, розлазитися

Располнить — поповнішати, поглядшати

Расположение — 1) розклад, розпорядок, уклад; 2) охота, хіть; 3) прихильність, прихилля (до кого), ласка; схильність (до чого), похіп. — **Расположение духа** — настрій. — **Въ хорошемъ расположении духа** — в добром настрій

Располосывать, располосовать — роздирати, роздерти, розшматувати; розрізати, розрізати (смугами)

Распопа — розстріга

Распорка — 1) розпірка; 2) розпорювання

Распорь — роспирання

Распорядитель, ница — розпорядчик, ця, розпорядник, ця, орудар(ь)

Распорядительность — розпорядливість

Распорядительный — розпорядливий

Распорядок — розпорядок

Распоряжать, распорядить, ся — рядити, порядкувати, орудувати, заправляти, розпорядити, розпорядкувати, напорядкувати, наорудувати

Распоряжение — розпорядження, наказ, розпорядок, орудування

Распотный — спитний

Распотеть — запотіти, упріти

Распояска — росперізування

Распоясание, распояска — росперізування

Распоясывать, распоясать, ся — росперізувати, росперезати, ся, поросперізувати, ся

Расправа — 1) розправа; 2) збірня, розправа

Расправливать, расправить, ся — розправляти, розгладжувати, розправити, розгладити, ся, розпростати

Распрашивание — розпитування, розпитки

Разспрашивать, разспросить, ся — питати, розпитувати, перепитувати, розпитати, ся, перепитати, (кількох) — пороспитувати

Распредбление — розклад, розподіл; розрахування; розміщення; поділення

Распредблять, распредблить — розкладати, розкласти, визначати, визначити, розділяти, розділити, поділяти, поділити, розраховувати, розрахувати, розміщати, розмістити. — **Распределять налоги** — розкладати податки. — **Р. по категориямъ** — гуртувати, класифікувати

Распробовать — роскуштувати, розсмакувати

Распродавать, распродать — розпродавати,

розпродувати, випродавати, розпродати, впродати, спродати, вя, пороспродавати, пороспродувати, поспродувати, ся

Распродажа — розпродаж, випродах, спродання

Распроклятый — треклятий, стоклятий

Распропадать, распропасть — розпропадати, пороспропадати

Распростирать, распростереть, ся — простягати, простягті, простягнути, ся, розпростирати, розпросторювати, розпростерти, ся, розпросторити, ся, ростягати, ростягнути, ся. — **Встрѣтилъ меня сь распростертыми руками** — з великою радістю зустрів мене (з простягнутими до мене руками)

Распространение — ширення, розпросторення, (скрізь) — розповсюдження, розповсюднення, (чуток) — розголошення

Распространенность — поширеність

Распространитель, ница — ширитель, розширитель, ка

Распространять, распространить, ся — ширити, розпросторювати, розширити, ся, розпросторити, поширити; розповсюджувати, розповсюдити, ся, (про сип) — розкидатися, (про чулки) — розголошати, розголосити, розславити

Разспросъ — розпитування, розпитки, ввідка

Распощаться, распоститься — попросятися

Распрудить — розгатити, порозгачувати

Распрыгаться — розплігатися, розскакатися, розстрибатися, (про кількох) — поросплігуватися

Распрыскивать, распрыскать — розбриз(ь)кувати, розбриз(ь)кати

Распря — суперєка, суперєчка, звада, свара

Распряганіе — розпрягання, випрягання

Распрягать, распречь — розпрягати, випрягати, розпрягті, випрягти, пороспрягати

Распрявление — випростовування

Распрямливать, распрямлять, распрямить, ся — розправляти, розпрямляти, розгинати, розправити, розпрямити, розігнути, ся

Распугивать, распугать, распугнуть — полохати, лякати, розполохати, розлякати, розпудити

Распудривать, распудрить — пудрити, в'іпудрити

Распукиваться — розпукуватися, розпукатися, (про кількох) — пороспукуватися

Распускание — розпускання

Распускать, распустить, ся — 1) розпускати, розпустити, розводити, розвести, ся; 2) розгортати, розгорнути, ся. — **Распуститься (морально)** — упустоту, вдатися, зледащити, розледащити, в ледащо пуститися, розбеститися, розпуститися

Распустка — тічка
 Распутица — рóстань, бездоріжжа, сльотá, рóсквась
 Распутіє — роспútтя, роздоріжжа, рóз-
 стань, розвїлки, перепútтя, роз-
 хрєстя, перехрєстя
 Распутничать, распутствовать — бахурува-
 ти, кúрвитися і д. Развратничать
 Распутный — роспúсний, непорядний
 Распутство — роспútство, непоряд
 Распутывать, распутать, ся — роспúтувати,
 росплúтувати, роспútати, росплú-
 тати, ся
 Распуханіє — пúхнення, роспухánня
 Распухать, распухнуть — роспухáти, рос-
 пúхнути, здúтися
 Распухлый — роспúхлий, опúхлий
 Распучивать, распучить, ся — роздимáти,
 роздувáти, роспирáти, роздúти, рос-
 пёрти
 Распушагь, распушить, ся — робити пухна-
 тим, пухким, покривáти пúхом
 Распушить — вїляяти, розлáяти
 Распущенность — роспúста, забуялїсть
 Распущенный — роспúщений, забуялий
 Распылаться — росполум'янитися
 Распыхаться — засацáтися, розхєкатися
 Распѣвать — вис(ь)півувати
 Распѣть — прос(ь)півáти
 Распѣться — розс(ь)півáтися
 Распѣтушиться — роскоко́шитися
 Распяливать, распялить, ся — роспинáти,
 ростя́гувати, розіп'ясти, ростягті,
 ся
 Распятіє — 1) роспинáння; 2) росп'ятіє,
 росп'яття
 Растаивать, растаять — ростóплюватись,
 ростопі́тись
 Расталкивать, растолкать — роспихáти, роз-
 штóвхувати, розіпхáти, розіпхnúти,
 розштóвхати, пороспїхувати, по-
 розштóвхувати
 Растапливать, растопить, ся — ростóплюва-
 ти, роспáлювати, ростопі́ти, рос-
 палити, ся
 Растаптывать, растоптать — ростóптувати,
 ростоптáти, (глину то-що) — місїти,
 грузїти, розмісїти, розгрузїти
 Растаскивать, растаскать, растащить — рос-
 тягáти, розволікáти, ростягті, роз-
 волоктї, поростягáти
 Растаявать, растаять — тáнути, роставáти,
 топїтися, ростоплáтися, ростáнути,
 потáнути, ростáти, ростопі́тися
 Раствореніє — розчїнення, роспúщення
 Растворимость — розчїнність
 Растворимый — розчїнний, роспустний
 Растворитель — розчїнник
 Растворный, растворчатый — розчїнливий
 Растворь — рóзчин, (мучний) — рóзчина, за-
 мїс, (меду) — ситá, (вапна з піском) —
 чамур
 Растворяніє — розчиня́ння
 Растворять, растворить, ся — 1) розчиня́ти,
 розчинїти, ся; 2) роспускáти, роз-
 бавлáти, розвóдити, роспустити,
 розбáвити, розвестї, ся. — Растворять
 (металлы) — ростоплáти, ростопі́ти

Растекаться, растечься — ростікáтися,
 розливáтися, ростектїся, розлі́тися,
 поростікáтися, порозливáтися
 Растеніє, здр. растеньице — рослі́на, ро-
 стї́на, рослі(ті)нка, (трав'яна) —
 зелó, билїна
 Растеребливать, растеребить — тáргати,
 тóргати, шарпати, смїкати, сїпати,
 розшáрпати, потáргати
 Растерзаніє — розшáрпання, роздертя
 Растерзывать, растерзать — роздирáти,
 роздёрти, розшматувáти
 Растеривать, растерять, ся — 1) розгúблю-
 вати, перегúблювати, розгубїти, ся,
 погубїти, порозгúблювати, поза-
 гúблювати, поперегúблювати. — Рас-
 теряться — змішáтися, отетёрїти. —
 Растерянный — розгúблений; зміша-
 ний
 Растеряха — розгúба
 Растечь — напúхнути, набрякнути
 Расти — ростї, виростáти; вїшчати. — Расти
 роскошно — буя́ти. — Растущій быстро
 — ростю́чий, ростовїтий, гінкій. —
 Расти вь стебель, вь стрѣлку — стеблі-
 тися, іти в стóвбур, стріляти
 Растираніє — ростирáння
 Растиратель — ростирáч
 Растирать, растереть, ся — ростирáти, рос-
 тёрти, ся
 Растискивать, растиснуть — ростї́скувати,
 ростї́снути, (зуби) — розці́пити
 Растительность — рослі́нність, ростін-
 ність
 Растительный — рослі́нний, ростінний
 Растить, вырастить — ростї́ти, ві́ростити,
 зростити, ві́кохати
 Растлитель, -ница — ростлі́тель, ка, насїль-
 ник, -ниця
 Растлѣніє — ростлі́ння, нáсил, згвалту-
 вáння
 Растлѣвать, растлить — ростлі́вати, рос-
 тлі́ти, гвалтувáти, згвалтувáти
 Растокъ — рука́в, ростóка, відно́га (річки)
 Растолкованіє — вїяснення, витлумáчення
 Растолковать, растолковать — товкувáти,
 товмáчити, ростовмáчити, ві́товку-
 вати, ві́товмачити
 Растолочь, ся — ростовктї, ся
 Растолстѣлый — гладкій, роспáсяний
 Растолстѣть — погладшати, роспáстися
 Растолка — ростóплювання, роспáлювання,
 підпáлювання; рóспал, підпáл
 Растопыривать, растопырить — розчепі́ру-
 вати, розчепі́рити, розставлáти, роз-
 стáвити, роскаря́чувати, -чити (про
 ноги)
 Растопыря — 1) роскаря́ка; 2) нечóса, пат-
 лáнь, патлáч
 Расторгать, расторгнуть — зривáти, розри-
 вáти, зі́рвати, розірвáти, роз'єд-
 нати
 Расторговываться — росторго́вуватись
 Расторженіє — зі́рвáння, розірвáння, роз'-
 єднáння. — Р. брака — розбрання,
 рóзвід
 Растормозить — розгальмувáти
 Растормошить — розворушїти, ростер-

мосати

Расторопность — моторність, жвавість
Расторопный, ая — моторний, жвавий, хисткий; поворотница
Расточение — марнування; розгін, розпорощення
Расточитель, -ница — марнотрат, марнотратник, -ница, тринькало, перевідень і д. **Моть**
Расточительность — марнотратство
Расточительный — марнотратний, ростратний
Растра (муз.) — раштра
Растравление — роз'ятрення, розвередження
Растравливать, растравлять, растравить — розвереджувати, роз'ятрювати, розражати, розвередити, роз'ятрити, розразити
Растранижить — проціндрити, ростринькати
Растрата — рострата
Растрачивать, растратить — рострачувати, ростратити
Растребушить — ростельбушити
Растревоживать, растревожить, ся — турбувати, ростурбувати
Растрезвонить — роздзвонити, розголосити, роздзвонювати
Растрёпа — патлäch, патлaнь
Растрепливать, растрёпывать, растрёпать, растрепать — 1) ростріпувати, ростріпати; тіпати, потіпати; 2) куйовдити, роскуйовджувати, кошлати, кудовчити, роскуйовдити, роскошлати, роскудовчити, распатлати. — **Растрёпанный** — роскошланий і д. **Растрёпа**. — **Растрёпанные волосы** — патлі, роскудовчене волосся
Растрескиваться, растрескаться, растреснуться — ростріскуватися, репатися, щилитися, ростріскатися, луснути, розрепатися. — **Растреснутый** — тріснутий, розрепаний
Растрогивать, растрогать, ся — 1) розворушувати, розворушити; 2) вражати, вразити, жалю завдавати, завдати; дражнити, роздражнити (бджіл)
Растрогъ, рос. Teucrium Chamaedrys L. — самосіл, чебрець лісовий, польові васильки, польовий маточник
Раструска — рострус
РаSTRUшивать, раструсить, ся — роSTRUшувати, рострусити, ся
Растрясать, растрясти, сь — рострясати, рострясти, ся
Растушёвывать, растушевать — тушувати, растушувати, тінити, ростинити (тушем)
Растыкать, расткать — розіткати
Растыкивать, растыкать — ростикати, розстромляти, ростикати, розстромити, поростикати
Растягкаться — роздзявкатися
Растягивание — ростягування, ростягання
Растягивать, растянуть — ростягувати, ростягати, ростягті, ростягнути; напинати, распинати, напнути, ро-

зіпнути. — **Растянуться на чём** — простягтисся, расплататися

Растяжение — ростягнення, ростяглість, ростяг
Растяжка — ростягання
Растяжимый — ростяжний, ростягливий
Растяжимость — ростяжність, ростягливість
Растянутость — розволіклість; ростягливість
Растянутый — розволіклий; розлізлий; ростягливий
Расфилософствоваться — розмудруватися, розфілософствуватися
Расфрантиться — вірядитися, причепуритися
Расфуфыриться — распиндючитися, набундючитися
Расхаживать — похажати
Расхапывать, расхапать — розхоплювати, розхапати, похапати, порозхоплювати
Расхарчивать, расхарчить, ся — вихарчувати, вихарчувати, вихарчити, ся
Расхваливать, расхвалить, ся — розхвалювати, вихваляти, розхвалити, ся
Расхвастываться, расхвастаться — розчванюватися, розчванитися, вихвалятися
Расхватывать, схватать — розхоплювати, розхопити, розхапати
Расхвораться — рознедужатися, рознемогтисся
Расхититель, -ница — грабіжник, -ница
Расхищать, расхитить — роскрадати, розікрасти
Расхищение — роскрадання, роскрад
Расхлёбывать, расхлебать — розхлебтувати, розхлебтати; вихлебтувати, вихлебтати, висьорбувати, вісьорбати
Расхлёстывать, расхлестать — розхльостувати, розхльостати
Расхлопывать — розбивати ляскаючи, грюкаючи, гріматити
Расхлябываться, расхлябаться — розхитуватися, розхитатися, порозхитуватися
Расхныкаться — распхикатися
Расходиться, разойтись — 1) розходитися, розіходитися, розійтисся, розмандруватися, порозходитися; 2) розминатися, розминутися
Расходникъ, рос. Adonis vernalis L. — горіц(ь)віт
Расходный — розхідний, видатковий
Расходовать, израсходовать — тратити, витрачати, витратити, видавати, видати; видаткувати
Расходование — витрачання, видаткування
Расходчикъ — видавник, платник
Расходъ — розхід, видаток, кошт, трата
Расходящийся — розхідний, розхильчастий
Расхожий — розхожий
Расхождение — розходження
Расхолаживать, расхолодить, ся — охоложувати, охолодити, ся і д. **Охлаждать**
Расхорохориться — нахоробритися, распріндитися

Расхотѣться — відхотітися
Расхохотаться — розреготатися
Расхрабриться — розхрабруватися, обс(ь)мілитися
Расцарапывать, расцарапать, ся — роздряпувати, роздряпати, ся
Расцвѣтать, расцвѣсть — розц(ь)вітати, проквітати, розц(ь)вісти, проквітнути, розквітчатися, розквітнутися
Расцвѣлый — розквітлий
Расцвѣть — розквіт, розц(ь)віт
Расцвѣчивать, расцвѣтитъ — кольорувати, розмальовувати, розмалювати, барвити, розбарвити
Расцвѣчение — кольорування, розмалювання
Расцѣловать, ся — обцілувати, ся, вицілувати
Расцѣнивать, расцѣнить — цінувати, розцінувати, порозцінювати
Расцѣнка — цінування
Расцѣпление — відчіплювання, розчіплювання; відчєплення, розчєплення
Расцѣплять, расцѣпять, ся — розчіпляти, розчєпити, ся, порозчіплювати
Расчерпывать, расчерпать — 1) вичерпувати, вичерпати, повичерпувати; 2) розплітувати, розплітати
Расчѣска — 1) розчісування; 2) гребінець, гребінчик
Расчѣсь — проділ, д. **Проборъ**
Расчѣсывать, расчесать, ся — 1) розчісувати, розчесати, порозчісувати, ся; 2) розчухувати, розчухати, порозчухувати
Расчѣть — рахунок, порахунок; покві(и)тування, розкві(и)тання. — **Взять, принять въ расчѣтъ** — взяти на увагу, мати на увазі. — **Обмануться въ расчѣтъ** — омилитися, помилитися в рахунок
Расчетливость — ощадність, оглядність
Расчетливый — ощадний, оглядний
Расчиликаться — розц(ь)вірінькатися
Расчисление — розчіслення, обчислення, розрахування, обрахування
Расчисливать, расчислятъ, расчислить — розчисляти, розчіслювати, обчисляти, рахувати, лічити, розраховувати, розлічувати, вилічувати, розчіслити, розрахувати, розлічити, порозлічувати
Расчитаться — зачитатися
Расчитывать — д. **Расчисливать**
Расчихаться — розічхатися
Расчищать, расчистить — розчищати, розчістити
Расшалиться — розпустуватися, розжируватися
Расшатывать, расшатать, ся — розхитувати, розхитати, ся
Расшвырять — розкидати, пороскидати
Расшевеливать, расшевелить, ся — розворушувати, розворушити, розрухати, ся, порозворушувати
Расшибать, расшибить, ся — розбивати, розбити, забити, ся
Расшивать, расшить, ся — 1) розшивати,

розшити, ся; 2) вишивати, мережати, гаптувати

Раширение — розширення; ростяг, розсяг
Расширитель, ница — розширитель, ка
Расширяемость — розширяльність
Расширяемый — розширяльний, розширливий, ростягливий
Расширять, расширить, ся — розширяти, широчити, поширяти, розпросторювати, розширити, ся, поширити, ширшати, поширшати, порозширяти, ся
Расшумѣться — розгомонітися, розгаласуватися, розгукатися
Расшутиться — розжартуватися
Расщебетаться — розщебетатися
Расщедриться — розщєдритися, роздобритися
Расщеливаться, расщеляться, расщелиться — тріскатися, потріскатися, розходитися, розійтися; щелітись, розщелітись
Расщелина — щілина, шпáра, розколина, розпáлина, роззявина
Расщепъ — рóскіп (р. рóскепу), рóзщіп
Расщепистый — розщєпистий
Расщепывать, расщепать, расщепить — розколювати, розколóти, розщєпувати, розщєпити, розчáлити
Расщипывать, расщипать — розскубувати, розскубти
Ратай (церк.-сл.) — рата́й, во́як
Ратникъ — во́як, зата́жець
Ратный — військовий. — **Ратное поле** — бо́йще, бойóвище
Ратоборець — во́йовник
Ратоборець — во́йовничий
Ратоборство — по́бій, бій, боротьба́, бата́лія
Ратоборствовать — воюва́ти, бі́тися
Ратовать — стоя́ти за що́
Ратовище — ра́тище
Ратуша — ра́туша (міська упра́ва по містечках)
Рать — 1) війна́; 2) військó
Рафинадъ — очищений цу́кор, са́хар, рафіна́д
Рафинировать — очища́ти (сахар то-що)
Рацея — ра́ція
Раціоналистическій — раціоналістичний
Раціоналистъ — раціоналіста, раціоналіст
Раціонъ — па́йка (корму для коня)
Рачекъ — рачо́к
Рачение — дба́ння, пильнува́ння
Рачитель, ница — старáтель, ка, дбач, ха
Рачительность — дба́лість, пильність, стараність
Рачительный — дба́лий, упáдливий, пильний і д. **Прилежный**
Рашпиль — ра́шпіль
Ращение — вирóщування
Рваніе — рва́ння, дра́ння
Рвануть, ся — шарпну́ти, смикну́ти; скубну́ти, скубону́ти, сіпну́ти, ся
Рвать, ся — 1) **разорвать, ся** — рва́ти, ся, де́рти, ся, дра́ти, ся, шматува́ти, розі́рва́ти, ся, розде́рти, ся, розша́пати, розшматува́ти, розпа́на-

хати. — **Рванный** — драний. — **Рванное платье** — дрантя, дранка. — **Рвущійся легко** — рвачкий; 2) **вырвать, ся** — видирати, вірвати, видерти, ся; 3) **сорвать, вырвать** — блювати, ригати, виблювати, віригати. — **Его рвётъ** — він блює; 4) **нарвать** — на-ривати, на-рвати; 5) **сорвать** — зри-вати, (льон, коноплі) — брати, на-брати, (грибів) — збирати, назбира-ти; 6) **пориватися, змагаться** (до чого)

Рвеніє — дбаннѣ, дбалисть, щирість, гор-лівість

Рвота — блювання, блювота, ригачка, риглі

Рвотина — блювотина

Рвотный — блювний

Рвотное — блювнє

Рдестъ, рос. *Ratamogeton* L. — кушір, ку-шір

Рдѣть, ся — червоніти, шаріти, ся

Реакція — реакція

Реакціонеръ — реакціонер

Ребѣнокъ, ребѣночекъ — дитинка, дитинча, дитинятко, (виризане з утроби ма-тері) — випороток. — **Грудной ребѣнокъ** — цицькова дитина, немовлятко. — **Избалованный ребѣнокъ** — блазнятко і д. Баловень

Ребѣрный — ребровий. — **Ребѣрная часть мяса** — порєбрина

Ребристый — ребруватий

Ребро, здр. **рёбрышко** — 1) ребро, (здр.) — реберце; 2) край, бік, руб, пруг. — **Ре-бромъ** — рѹба

Ребровый — що ставиться, кладється рѹба

Ребусъ — загадка

Ребята — 1) дітки, дитинята, малєча; 2) хлопці. — **Пойдемъ, ребята** — ходім, хлопці! (Як до малих, так і до людей дорослих)

Рябятишки — дітки

Ребяческій — дитячий, дитинячий, блазєн-ський

Ребачество — дитинство, блазєнство. — **Впасть въ ребачество** — здитинитися

Ребачиться — блазнитися

Ревенный — ревіньовий

Ревентухъ — полотно товсте

Ревень, рос. *Rheum* L — ревінь

Ревижскій — реві(й)зький

Ревизія — 1) перєпис, реві(й)зія; 2) оглядини

Ревизионный — реві(и)зійний

Ревизовать — реві(и)зувати, повірѣти, пере-вірѣти

Ревизоръ — ревізор, ревизор

Ревматизмъ — ломота, ломець, костолом, гостець, ревматизм

Ревматическій — ломотний, ревматичний

Ревнивецъ — ревнівець

Ревнивый — ревнівий

Ревнивость — заздрість, ревнівість

Ревнитель, ница — заступник, ця, оборо-нець

Ревновать — 1) поревновать — дбати, кло-потати, ся, подбати, поклопотати, ся; 2) наслідувати (кому що), іти за

ким, переймати (від кого); 3) **при-ревновать** — ревнувати, рівняти, при-кладати, тулити, прирівняти, при-класти, притулити (кого до кого)

Ревностный, но — ревніий, но, запопадли-вий, во, упадливий, чіпкий

Ревность — 1) ревність, щирість, горлі-вість; 2) ревнощі, ревніця, заздрість

Революционный — революційний

Революція — революція

Ревунъ, ревуныя — рева, ріума, ріумса

Рѣвь — рев, ревіння, ревище

Ревѣть, заревѣть — ревіти, ревіти, заревті

Регалии — клейноди

Регель — підпора, підпірка

Регентъ — регент, реснт

Регентскій — регентський

Регентство — регентство

Регламентъ — регламент

Регулировать — управиляти, регулю-вати

Регулы, грл. (мед.) — місячка, полá, часі

Регулярно — регулярно, правильно

Регулярный — 1) постійний, сталий, регу-лярний; 2) ресстрівий, лейстровий, хорунговий

Редакторъ — редактор

Редактировать — редакувати

Редакторскій — редакторський

Редакция — редакция

Редутъ — радут, шанець

Реестръ — реєстр, леєстр

Резеда, рос. *Reseda* L. — резеда, *R. odorata* L. — малиновий ц(ь)віт, *R. Luteola* L. — хаврашок

Резедовый — резедовий

Резервный — резервовий

Резервь — запас, запасне військо

Резервуаръ — водозбір, сажавка

Резиденция — резиденція

Резина — гума

Резинный — гумовий

Резолюция — постанова, вірок, резолюція

Резонансъ — відголос, відгук, резонанс і д. Отголосокъ

Резонаторъ — голосник, резонатор

Резонёрствовать — просторікувати, стару-вати

Резонёръ — старун (любить старувати, по-учати)

Резонъ — рація

Резонный, но — розсудливий, во, резон-ний, о

Результатъ — здобуток, наслідок, резуль-тат

Рей (морськ.) — рея, друк щогловий

Рейдъ (морськ.) — приступ

Рейка — лата (що прибивають на крок-вах)

Рекогносцировка — чати, розвіди

Рекогносцировать — чатувати, розвідувати

Рекомендация — рекомендація

Рекомендательный — рекомендаційний

Рекомендовать — рекомендувати; раяти, радити

Рекрутскій — некрутський, новобранський. — **Р. наборъ** — набір, бранка. — **Р. по-винность** — некрутчина, некрутство

Рекруть — некрут, рекрут, новобранець
Рекрутирование — набирання, набір, бранка, (принадами) — вербування, вербунок
Рекрутировать — набирати, брати некрутів, (вербуванням) — вербувати
Рели — д. Качель
Религіозність — релігійність, побожність
Религіозний — релігійний, побожний, богомільний
Религія — віра, релігія
Рельєф — горорізьба
Рельєфний — опуклий
Рельса — рейка, шина (гал.)
Ремень, (здр.) ремешокъ, (мн.) ремни — ремінь, (здр.) — ремінець, ремін(ь)чик, (мн.) — ремні, реміння, (не вироблений) — сириця, сировиця, (в машинах) — пас, пасок, (замість ланцюга) — ретязь, ретязок, (у шевців) — потяг, (коло сидла, постолів) — тороки, (на котрому висить стремено) — післище, (у обув'я) — обори, поволочка, (коло ціпа) — ув'язь
Ремённый — ремінний
Ременьщикъ — рymarь, лімарь, ременарь
Ремесленникъ, ца — ремісник, ця, ремесник, ця
Ремесленничать — ремісникувати, ремесствувати
Ремесленный — ремісний, ремесний
Ремесло — ремесло, ремество, ремесло, ремество
Ремесленничество — ремісництво
Ремесленничій — ремісничий, ремісницький
Ремонтировать — новити, поновляти, лагодити, поправляти, ремонтувати
Ремонтирование — ремонтування, лагодження
Ремонтъ — поправа, понова, направа, ремонт
Ренсковой — вінний. — Р. погребъ — вінний склеп, вінниця
Ренское — ренське (вино)
Ренегать (від народности) — перевертень, перекинчик, ренегат, (од української народности до польської) — недоляшок, (до турецької) — потурнак, (до московської) — московський недоломок, (від віри) — недовіроч
Рента — рента, рата, чинш
Репей — 1) д. Репей; 2) коліщатко з зубцями (в остроги)
Репей — 1) д. Репейникъ; 2) реп'ях (насіння)
Репейникъ, репейнишникъ, рос. Larra Tourn — лопух, L. major Gartn — дідівник, реп'ях, реп'яхи
Репейчатый — реп'яхуватий, шерсткий
Репутація — слава, репутація
Репяшки, репяшникъ, рос. Agrimonia eupatoria L. — гладішник, паріло, парник, реп'яшки польові, кожушка
Рескриптъ — рескрипт
Республика — республіка, річ посполіта, річ посполюдна
Республиканскій — республіканський, посполюдний
Ресторация — ресторация

Ретиво — горліво, порівчо
Ретивое — серце
Ретивость — горлівість, порівчість
Ретивый — горлівий, порівчий, беркий, вороткий, загарливий, вогняний, (про кося) — баский
Ретирада — відступ (війська), уступ
Ретироваться, отретироваться — відступати, відступити, ся
Ретрашментъ — вал, окіп, шанець
Рефлексъ — рефлекс, відрух
Рефлекторъ (опт.) — рефлектор
Рехнуться — глузду відбитися, з глузду зсунутися
Речение — речення, віраз
Речитативъ — розказка, с(ь)півомовка
Рецидивъ — рецидив, поворот
Ржа — 1) ржа, іржа; 2) зона, сажка, снідь
Ржавистый — іржавий. — Р. вода — рудяна вода. — Р. болото — іржавець
Ржавчина — ржа, іржа
Ржавый — іржавий
Ржавѣть — ржавіти, іржавіти
Ржанецъ, рос. Phleum pratense L. — пирій, ржанець
Ржаніе — іржання
Ржаной — житний. — Р. хлѣбъ — житний хліб, житняк
Ржать — іржати
Рига — клуня, стодола, (місце в клуні, де складають немолочені снопи) — засторонок
Риза — 1) риза; 2) шата
Ризки — крижмо
Ризница — різниця, титарня
Ризничій — ключарь
Рикошетъ — відскок. — Рикошетомъ — відскоком, навкопійть
Ринуть, ся — д. Рѣять, ся
Рискъ — непевність, риск
Рисковать, рискнуть — ризкувати, пускатись, робити, іти, пуститися, зобити, піти на удачу, на щастя, на вмання, важити чим, відважитися
Рисовальный — рисунковий, малярний
Рисовальщикъ, ца — рисовник, ця, розмалювач, ка
Рисование — писання (напр., писанок), малювання
Рисовать, нарисовать, ся — писати, малювати, написати, намалювати, ся, (погано) — маглювати, ляпати, наляпати. — Рисованный — писаний, малюваний
Рисоваться — статувати, ся, хизуватися
Рисовка — статування, хизування
Рисовый — ріжовий, з ріжу
Ристаніе — гарцювання
Ристалище — біговисько, гони
Рисунокъ — малюнок
Рись — риж
Ритуфель — пригравка
Ритмъ — розмір, ритм
Ритмическій — ритмічний
Рифъ — скеля підводна, кряж каміння під водою
Риома — рима, лад. — Въ риому — до прикладу, прикладно

Риємачъ, риємоплётъ — віршомáz
 Риємовать — римувати
 Робкій, ко — боязкий, бóязко, бóязний, но, страшливий, во
 Робкость — бóязкість, бóязність
 Робѣть, оробѣть, — торопити, лякати-ся, оторопити, вжахнутися, злякати-ся
 Ровесникъ, ца — ровесник, ця, одноліток, рівень, рівня (літами)
 Ровно — як раз; зóвсім, цілком; рівно, пла́вко. — Ровно въ два часа — як раз в дві години. — Ровно ничего не понимает — зóвсім нічо́го не т́ямить. — Читать ровно — читати рівно, пла́вко
 Ровность — рівність
 Ровный — 1) рівний, гладкий; 2) д. Плавный
 Ровня — рівня
 Ровъ, ровикъ — рів, рівчак, рівчачок, ровецъ, перекіп, фóса, ша́нець
 Рогастикъ — вареник
 Рогастый — рогатий, рогаль
 Рогатина — віла, рогатина, оціп
 Рогатка — 1) рогатка, п'яло; 2) риба *Gasterosteus aculeatus* — колючка
 Рогатый — рогатий. — Р. скоть — то́вар, худóба, скот, бідло, рогатизна, рогатий, роговий то́вар, рогова́ худóба, (штука) — то́варина, худобі́на, скоті́на, (поб.) — то́варя́ка, (здр.) — худо-бінка, худі́бка
 Рогатѣть — рогатити
 Рогачъ, ком. *Lucanus cervus* — рогаль, ро-гáч, розсохáч
 Роговикъ — роговий грéбінъ
 Роговой — роговий
 Рогожа, рогожка — рогóжа, рогóжка, (соло-м'яна) — ма́та, ма́тка
 Рогожникъ — рогóжник
 Рогожный — рогожóвий
 Рогозь, рос. *Typha latifolia* L. — рогі́з, ро-гоза́, (початок) — кія́хй, султа́нчики, (трава) — кугá, (квіти) — палкі́
 Рогоносець — рогáч, (невірної жінки чоло-вік)
 Рогулина — рогу́ля, криву́ля
 Рогульки, рос. *Typha natans* L. — болóтні, водяні, чóртові горі́хи
 Рогъ — ріг, ріжóк. — Рогъ таба́ку — ріжóк
 Родильница — роді́лля, породі́лля, роже́-ниця, поліжні́ця
 Родильный — поліжні́чий. — Р. домъ — по-ліжні́чий дім
 Родимецъ — роді́мець, са́мка
 Родимый — 1) рідний, питі́мий. — Родимая сторона — рідний край, рідна кра́їна, сторо́на. — Родимая матушка — рідна не́ня, не́нька, ма́тинка рідне́нька. — Родимый — ба́течко; 2) прирожде́ний, роді́мий. — Родимое пятно — роді́нка
 Родина — рідний край, ба́тьківщина, от-чїзна, отчї́на, вітчїзна, вітчї́на, родови́ще, роді́на. — Тоска по роди-нѣ — ту́га за роді́ною
 Родители — роді́телі, батькі́, ба́тько й ма́ти, старі́
 Родитель, ница — роді́тель, ба́тько і д.

Отець; роді́телька, ма́ти і д. Ма́ть
 Родительный падежъ — дру́гий відмінок, родовий відмінок
 Родительский — роді́тельський; ба́тьків-ський і ма́терин, отце́вий і ма́т-чин. — Родительская суббота — поми-на́льна субóта. — Родительское наслѣ-діе — ба́тьківщина
 Родниковый — крині́шний
 Родникъ, родничекъ — джерелó, крині́ця
 Родниться — рідні́тися, родáтися, родичá-тися
 Родной — рідний, крѣвний. — Родные — рідня́, родичі́, роді́на, свої́, крѣвні
 Родный — добро́го плóду, (про рослину) — вели́кий, буйний (про овоч, зерно) — до́ридний
 Родня — 1) родич, ка; 2) д. Родные
 Родовой — родовий; ді́дизний, ді́дичний
 Родовспомогательный — поліжні́чий
 Родонаслѣдственный — спадковий
 Родоначальникъ — пра́отець роду
 Родословіе — родовід
 Родословная, р. книга — кні́га родовóду, родства́
 Родственникъ, ца — родич, ка, рідня́к, ро-да́к, чка, крѣвний, на, крєвня́к, чка
 Родственность — споріднені́сть
 Родственный — споріднений
 Родство — споріднення́
 Родъ — рід, плем'я, колі́но, (зневажливо) — ко́дло. — Оть роду не вида́ль — з роду не ба́чив
 Роды — родиво, поло́ги. — Передъ родами — на по́ступі
 Роёвка, роёвня — козубе́нька (або) ко́шик (на рі́й)
 Рое́ние — рі́йба, ро́йови́ця
 Рожа — 1) пі́ка, мацапу́ра, мармі́за, мар-му́за, пи́цюра; 2) *Erisipelas* — беші́ха, (дуже уперта) — бех, беш, (дуже го-стра) — ге́рба́рець
 Рождє́ние — родіння́, родження́, нарожде́н-ня, роді́ни. — Р. луны — наставáння, настан́ня міся́ця
 Рождественский — різдв'я́ний
 Рождество — д. Рождє́ние, Рождество Хри-стово — Рі́здво
 Рожистый — беші́ховий
 Рожица — пі́чка, пи́цюрка
 Рожнецъ — ключка́
 Рожокъ — ріжóк. — Рожокъ для кормленія — мі́зюк
 Рожонъ — роже́н
 Рожъ, рос. *Secale cereale* L. — жі́то, (здр.) — житцє́
 Роза, рос. *Rosa Tourn.* — рожа́н. *R. canina* L. — ро́жа. — Ди́кая роза — шипши́на, ді́ка ро́жа. — Р. центифо́лія, *R. centifolia* L. — по́вна ро́жа, тро́янда. — Р. ієри-хонская, *Anastatica hierochuntia* L. — ру́чка Бо́жої ма́тері. — Р. альпі́йская, *Rhododendron ferrugineum* — когі́тнік
 Розанъ — д. Роза
 Розвалень — чвала́й
 Розга — рі́зка, лозі́на. — Розги — рі́зкі, лоза́, березова ка́ша
 Розга золотая, *Solidago Virgaurea* L. — зо-

лотуха, жовтобрюх
 Розговѣнье — рѳзговѣни
 Роздыхъ — одпочѣнок, спочѣнок
 Розетка — розѣта
 Розмариновый — розмаѣрановий
 Розмаринъ, рос. *Rosmarinus officinalis* L. — розмаѣран, розмаѣрія. — Р. дикий, *Ledum Palustre* L. — багнюк, болѳтник, головолим
 Рознить, ся — рѣзнѣти, ся
 Розничный — роздрѣбний
 Розно — рѣзно, наѣрно, осѣбно, окремо
 Розный — рѣзний, неоднаковий, осѣбний
 Рознь — 1) рѣзниця, рѣзнаѣця; 2) рѳзбрат, свѣри
 Розовидный — рожевѣтий
 Розовый — рожевий, рожѣний
 Розсыпь — розсѣпини. — Золотоносная розсыпь — золотѣй пѣсок
 Розыгрышь — рѳзигри
 Розыскной — слѣдчий
 Розыскъ — рѳзвѣдка, слѣдство
 Рой — рѣй, 1-й первѣк, 2-й другѣк, 3-й третѣк
 Ройный — рѳйовий
 Роистий — роѣстий
 Роиться — роѣтися
 Рокамболь, рос. *Allium Schoenoprasum* L. — трибулька
 Роковой — судьбовий, судженьий, призначений (долею); нещѣсний, згубний
 Рокотать — гуркати, гуркотѣти
 Рокоть — гуркѣт
 Рокъ — дѳля, судьба, призначеннѣя, передсуд. — Такъ судиль рокъ — так судѣлось, така дѳля, так на родѣ напѣсано
 Роль — рѳля
 Романисть — ромѣниста
 Ромъ — рум
 Ремантический — ромѣничний
 Романсъ — ромѣнс
 Романтизмъ — романтизм
 Романтический — ромѣничний
 Ромашка, рос. *Matricaria Chamomilla* L. — ромѣн, ромѣнецъ. — Р. дикая — *M. inodora* Z. — ромѣн, ромѣн. — Р. римская, бѣлая, лекарственная — ромѣн, рум'ѣнок
 Ромашковый — ромѣновий, рум'ѣнковий
 Рондикъ — ронд, рѳнда
 Ронжа, пт. *Corvus glandarius* — сѳя, сѳйка
 Ронять, уронить — упускѣти, випускѣти, упустѣти, випустѣти; губѣти, загубѣти; ронѣти, уронѣти
 Рополка, рос. *Cucurbita ovifera* L. — рѳповка, хѣнька, хорохѳнька, тарапунька
 Ропоть — наѣканнѣя, рѣмство
 Роптать, возроптать — наѣкѣти, рѣмствувати, зарѣмствувати
 Ропотный — наѣкаѣющий
 Роса — росѣ. — Р. медвяная — падь (на колосѣ). — Обѣльно росѳю — рѳсно, рѳсяно. — День безъ росы — суходѣнь
 Росинка — рѣска, рѣсочка, росѣнка
 Росистый — рѳсяний
 Росить, оросить, ся — росѣти, ся, росѣти, зросѣти, ся

Росказни — баляси, баляндраси
 Роскошество — роскошувѣння
 Роскошествовать — роскошувѣти
 Роскошникъ, ца — рѳскѣшник, ца
 Роскошность — рѳскѣшнѣсть, пишнѳта
 Роскошный, но — рѳскѣшний, но; пѣшний
 Роскошь — рѳскѣш, рѳскѳшѣ; пѳвнѣява
 Рослый — рѳслий, рослѣвий, (про рослини) — буйний, гѣнкий
 Росникъ — д. Росѣнка
 Росница, рос. *Alchemilla vulgaris* L. — приворотень
 Росной ладонь — смѣрна
 Росный — росѳвий
 Роспись — список, спис, реѣстр
 Роспуски — бендѳги
 Роспускъ — рѳспуск
 Россомаха, *Mustela gulo* — росѳмак, росѳмах, росѳмаха
 Россомашечѣй, рѳссомашѣй — росѳмаховий
 Ростбифъ — рѳстбѣф (печенѣ волова)
 Ростверкъ — пѣдвѣлина (пѣд фундамѣнт)
 Ростить, вырастить, ся — 1) рѳстити, кѣльчити, вѣростити; кѣльчити, ся, пѣроститися, покѣльчити, ся, покѣлючитися, попаростѣти, ся; 2) тѣрти-ся (про риби)
 Ростовщикъ, ца — лихв'ѣр, ка, позичѣйло
 Ростовщичество — лихв'ѣрство
 Ростовщический, ростовщичѣй — лихв'ѣрський
 Ростокъ — пагѣн, пагонѣць (р. пагѣнцѣя), пѣросток, колѣць (р. кѣльцѣя), прѳрѣсть. — Ростки пускать, пустѣть — кѣльчитися, пѣроститися, покѣльчитися, попаростѣтися
 Ростъ — 1) рѣст, зрѣст, рѳзрѣст, вѣрѣст. — Ростѳмъ — на зрѣст; 2) рѣст, прирѣст, верхѣ і д. Процентъ
 Росхмель — пѣдпиток
 Росѣнка, рос. *Drosera* L. — росѣчка, *D. rotundifolia* L. — росѣянка, бѳжа росѣ
 Рота — рѳта, сѳтнѣя
 Ротастый — рѳтѣтий
 Ротикъ, рѳтишко — рѳтик, рѳтѳк, вѣстоньки
 Ротный — рѳтний
 Ротовый, рѳтовый — рѳтовий
 Ротозѣй, ка — роззѣява, роззѣвляка, солопѣй, гѣва
 Ротозѣить, ротозѣйничать — гѣви ловѣти, гѣвити, гаврѳнити
 Ротъ — рот, устѣ, (здр.) — рѳтѳк, рѳтенѣ, -тко, устоньки, (пѳб.) — рѳтѣще, (зневажливо) — пѣлька, пѣсок
 Рохля — макуха, мнѣха, лѣмѣшка, марѣда
 Роща — гѣй, гѣйѳк, гѣйѳчок, лѣсѳк
 Рѳялисть — рѳялѣст
 Ртутить — живѣм сѣрѣблом наѳводити
 Ртутный — з живѳго сѣрѣбла, живѳсѣрѣбний. — Р. мѣзь — полѣтань
 Ртуть, *Hydrargyrum, mercurius, argentum vivum* — живѣ сѣрѣбло
 Рубака — рубѣка, рубѣч
 Рубанокъ, рубань — гѣмбель
 Рубаха, рубашка, (здр.) рубашечка, рубашѣнка — сорѳчка, (здр.) — сорѳѣйна, сорѳечечка, (дѣтська) — лѳѳля, (цѣльна) — додѣльна, (верхнѣя частина жѣ-

нрчої сорочки) — стан, (спідня) — підтичка, (передній спід) — пеленá, (під руками) — ластівка, (плечі) — уставка, (підшивка на грудях і на плечах) — підоплічки, (вишивка на рукавах) — поликі, (внизу) — ліштва, (сорочка молодої покривáвлена) — покрáса

Рубашечный — сорóчковий

Рубежный — грани́чний

Рубежъ — грани́ця, кордо́н

Рубинный — рубіновий

Рубинъ — рубин

Рубецъ — 1) пруг, пружо́к, карбі́ж; 2) шрам, бли́зна; 3) рубе́ць (обшитий край тканини)

Рубить, ся — рубáти, т́яти, ся. — **Рубить до корня** — у пень рубáти. — **Рубить платки** — підру́блювати хусткі. — **Рубиться саблями** — на ша́блях б́итися. — **Рубить избу** — ста́вити, будова́ти ха́ту (з дерева). — **Дождь рубить** — дощ пере́щить

Рубище — руб'я, ра́м'я, дра́нтя, лахма́ни

Рубка — рубáння, рубанка

Рублёвикъ — карбо́ванець

Рублёвый — рубльо́вий, ва́ртий рубля́

Рубль — карбо́ванець, рубе́ль. — **Взглянетъ, словно рублёмъ подарить** — гла́не, мов со́нечко я́сне, аж на душі ве́село стане. — **Рубль мелкой монетой** — на карбо́ванця дрі́бних

Рубцеватый — шрамува́тий

Рубцы — фля́ки, хля́ки

Рубчатый — карбо́ваний

Руганіе — ла́яння

Ругань — ла́йка, ла́янка

Ругатель, ница — лайлі́вець, лайлі́виця, на́ругач

Ругательный — лайлі́вий

Ругательство — ла́йка

Ругать, ругнуть, ся — ла́яти, ся, пола́яти, на́лаяти, (дуже) — кобені́ти, бе́шта-ти, (паскудними словами) — паску́дити, (в батька) — батькува́ти, (ма-ті́рно) — маті́ркува́ти, матюка́ти, ся

Руда — 1) кров, мазка́; 2) руда́

Рудникъ — копа́льня, рудня́, рудоко́пи, рудоко́пня, рудокопа́льня

Рудничный — рудні́цький

Рудной — рудний

Рудожёлтый — рудожо́втий

Рудокопня — рудоко́пня, копа́льня

Рудоискатель — шука́ч руди́

Рудокопный — рудоко́пний, копа́льний

Рудоносные наносы — наплі́вний по́клад

Рудокопщикъ, рудокопъ — рудні́к, гірні́к, рудоко́пник

Ружейникъ — рушника́р, пушка́рник

Ружейный — рушні́чний

Ружейня — рушника́рня, пушка́рня

Ружьё, (здр.) ружьецо, (знев.) ружьишко — ру(ч)шниця́, рушні́чка, ору́жина, стрі́льба, фу́зія, фу́зійка, (у запо-рожців) — булді́мка, мушкё́т, само-па́л. (Части́ни): ство́ль — ці́вка і д. Дуло́; ло́жа — прикла́д, (де ці́вка при-ходиться до приклада) — хвостові́к. —

Р. кремнёвое — кресáк. — **Р. крѣпостное** — гакі́вниця. — **Р. съ раструбомъ** — гор-ла́ч. — **Къ ружью!** — до збро́ї! — **Поло-жить ружье** — зложі́ти збро́ю. — **Стано-виться подъ ружье** — ставáти до збро́ї

Рука — рука́, ру́ченька, (права) — прави́ця, (лі́ва) — ліві́ця. — **Обѣими руками** — обі́-руч. — **Рука-объ-руку** — по́руч, по́бік, по́пліч. — **Изъ рукъ въ руки** — з рук до рук, з рук на ру́ки. — **Съ лёгкой руки** — в до́брый час. — **Подъ рукою** — на по́хваті. — **Къ рукамъ приbrać кого, что** — а) до рук прибра́ти, у ру́ки взяти; б) приховáти, зага́рбати. — **На скорую руку** — на швидку́ ру́ку, при́хапцем. — **Поднять на себя руки** — само́му собі сме́рть заподі́яти. — **Изъ рукъ вонъ плохо** — зо́всім пога́но. — **По правую, по лѣвую руку** — напра́во, право́руч, налі́во, лівору́ч

Рукавица, рукавичка — рукави́ця, рукави́ч-ка, (мн.) — рукави́ці

Рукавичникъ — рукави́шник

Рукавичный — рукави́шний

Рукавный — рука́вний

Рукавь, (здр.) рукавчикъ, (поб.) рукавище — 1) рука́в, рукаве́ць, (край рукава сорочки) — чо́хла. — **Разрѣзные рукава** — вильо́ти; 2) кі́шка (до смоку); 3) відно́га, раме́но (рі́кі)

Рукастый — рука́тий

Руководитель, ница — провідні́к, проводи́рь, оруда́рь, ору́дник, керма́нич, керов-нийчий, керовні́к

Руководительство — керува́ння, ору́дування, про́від. — **Подъ вашимъ руководствомъ** — за ва́шим про́водом

Руководительствовать — пе́ред, про́від ве-сті́, керува́ти, ору́дувати

Руководство — 1) д. **Руководительство**; 2) підру́чник (книжка)

Руководствовать, ся — про́від дава́ти (ко-му в чім); трима́тися (чого), керу-ва́тися (чим)

Руководящий — провідні́й

Рукодѣліе — 1) рукоді́льство, рукоді́я, ру-коді́ання; 2) рукоді́лля, рукоді́ння; оді́жне мисте́цтво

Рукодѣльникъ, ца — рукоді́льник, ця, руко-ді́йник, ця

Рукодѣльный — рукоді́льний

Рукомойникъ — умива́льник, ця, рукомі́я, мійни́ця

Рукопашный, рукопашъ — рукопа́шний, ру-копа́ш

Рукописный — руко́писний

Рукопись — руко́пис

Рукоплескание — оплески

Рукоплескать — плеска́ти, рукоплеска́ти

Рукоплескатель — опле́скач

Рукополагать, рукоположить, ся — ви-с(ь)в'ячува́ти, ся, ви́с(ь)в'ятити, ся, ста́витися (на кого)

Рукоположение — вис(ь)в'я́чення, вис(ь)в'я-та, ста́влення, рукопокла́дання

Рукоприкладство — підпис

Рукоприкладчикъ — підпи́сач

Рукоприкладствовать — підпи́сувати

Рукотворный — рукотворний
Рукоятка, рукоять — руків'я, рúчка, держак, (батога) — пúжально, (грабель) — грабильно, граблище, (дверей) — рúчка, (заступа) — заступильно, (коси) — кісся, (коловорота) — кóрба, крутіло, (кочерги) — кочержильно, (ложки) — держачок, стеблó, (мітли) — дёржало, мітлище, (меча, шаблі) — держак, дёржало, (ножа) — колóдка, колóдочка, (посудини) — дёржало, рúчка, ушко, (рогача) — рогачильно, (свердла) — цендібар, (сапи) — сапильно, (сокири) — топоріще, топорісько, (ціпа) — ціпильно
Рулевой — стернік, стернічий. — **Рулевымъ** быть — на стерні бути
Руло (полотна) — сувій
Руль — стерно́, правіло, корміло, кёрма, (у плота) — трепло
Рульный — папу́шний. — **Р. табакъ** — тютю́н в папу́шах
Руля — папу́ша
Румынія — Руму́нія
Румынь, ка — руму́н, ка
Румынскій — руму́нський
Румяна, румянка, рос. *Echium rebrum* L. — красний кóринь, *E. vulgare* — шаріло, синець, громовік
Румянецъ — рум'янецъ
Румянить, нарумянить, ся — рум'янити, на-рум'янити, ся
Румяниность — рум'яність
Румяны — красіло, рум'яніло, рум'янецъ
Румяный — рум'яний, червоновідий
Румянѣть — рум'яніти
Рунистый — руністий, волохатий
Рунный — 1) вовняний, руновий; 2) табу́н, -ний
Руно — 1) вóвна; 2) ру́но, óстриг; 3) табу́н (риб)
Рупоръ — рупій, говірнá труба́
Русакъ — заєць (з сівою шерстю на спині)
Русалка, русалочка — русáлка, русáлочка, русáлонька, (дитина) — мавка
Русалкинъ — русáльчин
Русальный — русáльний, мавський. — **Р. недѣля** (перед Зеленими С(ь)в'ятками) — русáльна неділя, мавський тиж-день
Русло — річище, коріто, водотік, потóчина
Русобородый — русоборóдий
Русоватый — русявий
Русый — русий, русявий
Русѣть, порусѣть — русявіти, порусявіти
Русѣть, обрусѣть — моска́литися, моско́витися, обмоска́литися, обмоско́витися
Рута, рос. *Ruta graveolens* — ру́та
Рутный — рутв'яний
Рухлость — крихкість
Рухлый — крихкий, сипкий
Рухлѣть — ставáти крихкім, сипкім
Рухлядь — збіжжа, мізерія, скарб, манáтки, манáття
Рухнуть, ся — упáсти, повалітися, завалітися

Ручатель, ница — порúчник, порúчниця
Ручательство — зарúка, порúка, запорúка
Ручаться, поручиться — ручитися, поручáтися, поручітися
Ручевой — струмéневий
Ручей, ручеёкъ — стру́мись, струмóк, струмóчок, стругá, водотéча, ручáй
Ручка — 1) рúченька; 2) рúчка
Ручной — 1) ручний; 2) приру́чений, осво́єний
Ручьистый — струменістий
Рúшати — різати, крáяти
Рушить, разрушить — руйну́вати, розруйну́вати і д. **Разрушати**
Рушиться, разрушиться — валітися, розвалітися, повалітися, завалітися
Рыба, рыбка — рíба, (здр.) — рíбка, рíбонька, (мале) — рибеня́, риб'я́, (поб.) — рибáха, (самчик) — молочéнник
Рыбакъ — 1) рибáлка, рибáлочка, рибáлонько, рибáк, риболóвецъ, (що тягне невід) — невіднічий, (простий робочий на риболовлі) — забрóдчик; 2) рíбник, рибáс
Рыбацкій, рыбацкій — рибáльський, рибáльчин
Рыбачка — рибáльчиха (жінка рибалки)
Рыбенный — рíб'ячий
Рыбина — рибíна
Рыбистый — рíбний
Рыбица — рíбка
Рыбий — рíб'ячий, рíбин. — **Р. жиръ** — трін (р. трóну). — **Р. клей** — карю́к
Рыбка мелкая — мілька́, му́лька
Рыбный — рíбний. — **Р. ловля** — риболóвля. — **Мѣсто рыбной ловли** — рибáльня, риболóвня
Рыболовство — рибáльство, рибáцтво. — **Заниматься рыболовствомъ** — рибáльчити, рибалку́вати, рибáчити
Рыболовь — 1) д. **Рыбакъ** 1; 2) пт. *Larus* — рибáлка, крячок
Рыбопромышленникъ — рíбник
Рыганіе — ригáння
Рыгать, рыгнуть — ригáти, ригну́ти
Рыгота — ригáння
Рыданіе — ридáння, голосіння, лéмент
Рыдать — ридáти, голосіти, лементу́вати
Рыжебородый — рудоборóдий
Рыжеватость — рудáвість
Рыжеватый — рудáвий
Рыжестъ — рудість
Рыжиковый — 1) рíжиковий; 2) рижійний
Рыжикъ — 1) гр. *Agaricus deliciosus* — рíжик, рижóк, (мн.) — рижкі́; 2) рос. *Camelina sativa* Crontz. — рижій
Рыжій — рудій, (з темними смугами) — муру́гий
Рыжѣть, порыжѣть — рудіти, порудіти
Рыкать, рыкнуть — рика́ти, рикну́ти
Рыкъ — рик, ри́кання
Рылейщикъ — лірник
Рыло — рíло, мóрда; пі́ка, марму́за; рійка (у свині). — **Немытое рыло** — му́рза
Рыльце — 1) рíльце, мóрдочка, пі́чка, мідзя, пицю́рка; 2) нóсик (посудини)
Рынокъ — рíнок, базáрь, торг, торжо́к,

торгóвиця, місто. — Толкучій рынокъ

— товчóк, товкун, трóк

Рыночний — базáрний, міський

Рынуться — сунути, гунути, (про воду) — ринути

Рысакъ — клусáк, рисáк

Рысистый — сягністий, сяговітий

Рысій — рісáчий. — Р. бѣгъ — клус

Рысканіе — никáння, гасáння, галювáння

Рыскать — никáти (на здобич то-що); гасáти, галювáти, ганяти

Рыскунъ, рыскуня — швѣндя

Рысца — клус, рись, ристь, трух. — Рысцой мелкой — трюшки, труськом, трухцем, тюпки, тюпцем, підтюпцем. — Їхать рысцой — трю(ю)хати, тюпати

Рысь — д. Рысца; 2) з(ь)в. *Felis Lynx* — рись

Рытвина — рѣтва, рѣвчак, (глибока) — чорторій, (з водою) — баюра, калабáня

Рыть, ся — рѣти, копáти, ся, (нори) — норѣти. — Рыть кому яму — підкопувати-ся під ко́го; 3) гребтіся (про птицю)

Рыхлить, изрыхлить — пушіти, підпушáти, підпушіти

Рыхлость — пухкість, крихкість

Рыхлый — пухкий, пухкѣнький, (про камінь то-що) — крихкий, сипкий

Рыхлѣть — дѣрчáвити, ставáти крихким, сипким

Рыцарски — полицáрськи

Рыцарскій — лицáрський

Рыцарство — лицáрство

Рыцарь — лицарь, рѣцер

Рычажный — підóймовий

Рычагъ — підóйма, ворущіло, корóмисло, корóмисел, підважня, важниця

Рычаніе — ріки

Рьяный — беркий; запальний

Рьяность — запáльність

Рѣденькій — рѣдѣнький

Рѣдечный — рѣдьковий

Рѣдитъ — рѣдити

Рѣдкій — 1) рѣдкий, не густий; обрѣдний; 2) рѣдкий, незвичáйний

Рѣдко — рѣдко, обрѣдно. — Хотѣ рѣдко, да мѣтко — хоч раз, та гарáзд

Рѣдковато — впрóрѣдъ, порѣдко

Рѣдковатый — порѣдкий, обрѣдний

Рѣдкость—1) рѣдкість; 2) рѣдкощ, рѣдка річ

Рѣдковолосый — рѣдковолóсий

Рѣднина, рѣдь — рядніна

Рѣдька, рос. *Raphanus* — рѣдька

Рѣдѣть, порѣдѣть — рѣдіти, рѣдшати, рѣдішати, рѣдчати, порѣдшати

Рѣдяга — рѣптұх

Рѣжа — сѣтка рѣбáльська (рѣдко плетена)

Рѣже — рѣдче

Рѣжущій — сѣчний; рѣжучий

Рѣжуха, рос. *Nosturtium* — водяний, дѣкий хрін

Рѣжь — зруб, цямрина

Рѣзакъ — 1) рѣзак (короткий ніж з довгою колодочкою); 2) леміш

Рѣзальщикъ — крайчий

Рѣзаніе — рѣзання

Рѣзать — рѣзати, крѣяти, тѣяти, розрѣзати, роскрѣяти, ростѣяти. — Зубы рѣжутся

— зѣби вирѣзуються

Рѣзвиться — пустувáти, жирувáти

Рѣзво — жвáво, швѣдко, моторно

Рѣзвость — жвáвість

Рѣзвунъ, рѣзвунья, рѣзвушка — пустун, пустунчик, жирун; брикун, брикунець; пустұха, жирұха, брикұха

Рѣзвый — жвáвий, моторний

Рѣзецъ — рѣзѣць, рѣзак

Рѣзка — 1) рѣзання, крѣання; 2) сѣчка

Рѣзкій — рѣзкий, гóстрый, жалкий, прѣкий. — Рѣзкій голосъ — вересклѣвий, пронѣзливий. — Р. вкусъ — гóстрый смáк, — Рѣзкія слова — колючі, шкулькі слова. — Р. тѣни — грубі тѣні

Рѣзко — гóстро, прѣкро, пронѣзливо, рѣзко, ущѣпливо

Рѣзкость — рѣзкість, гóстрість

Рѣзная — рѣзб'ярня

Рѣзникъ — рѣзник, (свиней) — кабáнник

Рѣзница — рѣзниця, (частіше мн.) — рѣзніці

Рѣзнуть — рѣзонути, рѣзнути

Рѣзной — вирѣзаний, карбóваний

Рѣзня — рѣзня, рѣзаніна

Рѣзуха, рос. *Camelina sativa* Grantz. — рѣжий

Рѣзчикъ — рѣзбáр, рѣзб'яр, снѣцар

Рѣзь — рѣзчка, (з нудотою) — сѣняшницѣ, сѣяшницѣ, (з кольками) — завѣйніця, (з блювотою і проносом) — надсѣрдні сѣняшницѣ, (з корчами) — перелóги

Рѣзьба — рѣзбá, вирѣзка, (горбовата) — горóрѣзьба

Рѣка — рѣка, річка, (здр.) — рѣченька, рѣчечка

Рѣпа, рос. *Brassica Rapa* L. — рѣпа

Рѣповникъ, рос. *Barbarea vulgaris* L. — свѣрѣпа

Рѣсница, частіше мн. рѣсницѣ — вѣя, вѣї, вѣйніці, клѣпавки

Рѣченка — рѣчечка (маленька, абѣ-яка)

Рѣченька — рѣченька

Рѣчистый — промóвистий, рѣчний

Рѣчка — річка

Рѣчной — рѣчний, рѣчковий

Рѣчь — 1) рѣч, мóва; 2) вѣмова; 3) промóва, кáзань, кáзанья. — Привѣтственная рѣчь — привѣтна рѣч, промóва

Рѣшать, ся, рѣшить, ся — 1) рѣшáти, розв'язувати, рѣшити, розв'язáти, ся; 2) поклада́ти, покла́сти; постановля́ти (рѣшенець, вирок), рѣшити, постановѣти; 3) вáжитися, зважáтися, вѣдвáжуватися, зважѣтися

Рѣшеніе — постановá, вирок, рѣшенець, розв'язáння

Рѣшѣтина — 1) лáта (на кроквах); 2) сѣтка (в решѣтѣ), дно решѣта

Рѣшѣтитъ, обрѣшѣтитъ — 1) латѣти, обла́тити (прѣбивати лати до кроков); 2) решѣтувáти, обрешѣтувáти (прѣбивати дранички до стѣли чи стѣн вдовж і впоперек)

Рѣшѣтка — 1) грáта, (частіше мн.) — грáти, решѣтка; 2) штахѣти (д. Ограда); 3) рѣшка (монети)

Рѣшѣтникъ, ца — решѣтник, ца, решѣтар, сѣтник

Рѣшѣтний, решеточный — решѣтний
Рѣшето, рѣшетцо — решето, решѣтце, (густе) — сѣто, сѣтечко, (обѣд на йому) — обичайка
Рѣшѣтчатый — 1) гратчастий, гратчатий, картатий. — **Рѣшетчатый заборъ** — штахѣтовий. — **Р. ворота** — шаблясті ворота; 2) дѣрчастий
Рѣшимость — рѣшимість, рѣшучість
Рѣшитель, ница — розсудник, ница
Рѣшительно — рѣшуче, зовсім, цілком, наодруб, притьмом. — **Я рѣшительно не понимаю его** — я зовсім його не розумію. — **Онъ рѣшительно ничего не дѣлаетъ** — він зовсім нічого не робить. — **Рѣшительно никого, никто** — нікогисінько, ніхтоїсенько. — **Рѣшительно ничего нѣтъ** — немає а нікогисінько
Рѣшительность — рѣшучість
Рѣшительный — рѣшучий, відважний
Рѣять, ринуть, ся — 1) ринути, текти, литися швидко; 2) дѣти, дмѣхати, бурхати, дунути, дмѣхнути, бурхнути (про великий вітер); 3) ширяти, шугати, буяти; кидатися, кинути на. — **Рѣять (въ воздухѣ)** — мріти
Рюмить, зарюмить — рѣ(ю)мати, рѣ(ю)мсати, зарюмати
Рюмка, (здр.) рюмочка — чарка, чарочка, чарчина, чара, келішок
Рюмочный — чарковий, чарочний
Рютить, врютить — пхати, упхати
Рябеный — рябеный
Рябина — 1) рос. *Sarbus aucuparia* L. — горо-

біна, гороб, воріб, вонѣга (гал.); 2) (здр. — рябинка) — віспина, віспинка, лушина, рябіна, (частіше зб). — ряботіння, тарані
Рябиновка — горобинівка
Рябиновый — горобиновий
Рябить — рябіти, морщити
Рябка (пт.) — куріпка
Рябоватый — рябеный, дзюбатенький
Рябой, рябой — 1) рябий, дзюбатий, таранкуватий; 2) (про птиць) — рябий, різноперий, сорокатий, зозулястий
Рябость — дзюбатість, віспуватість, таранкуватість
Рябчиковый — горобковий
Рябчикъ, пт. *Tetrao bonasia* — рябок, рябець, рябчик, горобка, оробка
Рябь — 1) бріжжі, жмѣрки, змѣршки (на воді); 2) д. Вьюнокъ
Рябѣть, порябѣть — рябіти, порябіти
Рядить — 1) годити, єднати, наймати; 2) (нарядить, ся) — виряжати, убирати, прибирати, чепурити, вірядити, ся і д. Нарядить, ся
Рядовой — рядовий; шереговий, простиий
Рядомъ, рядомъ — рядом, рядком, вряд, поряд, попліч, поруч, обік, разом
Рядчикъ — рядчик
Рядъ, рядокъ — ряд, рядок, лава, шерѣга. — **Рядъ за рядомъ** — ряд по ряду
Ряжанка — колотушка
Ряженный — д. Рядить. — **Ряженые** — машкара. — **На праздникахъ ходятъ ряженые** — на с(ь)в'яткахъ ходять з машкарою
Ряса, рясенка, ряска — ряса, ряска

С.

Саадакъ, сайдакъ — сагайдак
Сабайонъ — обливка (з яєчного жовтка з вином до страви), сабайон
Сабельникъ, рос. С. татарский, *Asorus Calamus* L. — айр, аєр, гав'яр, татарське зілля, явірочий корінь. — **С. болотный, ромённый, *Comarum palustre* L.** — сухолім, вівче тіло
Сабельный — шабельний, шабельовий
Сабля — 1) шабля, (здр.) — шабелька, (поб.) — шаблюка; 2) риба *Cyprinus cultratus* — чехоня, чахоня; 3) рос. *Gladiolus* L., *G. communis* L. — зрадник, қосарики
Саванъ — саван, покривало, покрів, покривець
Савраско — буланко (кінь буланої масти)
Саврасый — буланий, буланенький
Сага — сага, дѣма (скандинавська)
Садикъ — садок, садочок
Садиться, сѣсть — 1) сѣдати, сѣсти; 2) сѣдати, осѣдати, осѣсти; 3) зсѣдатися, збігатися, зсѣстися, збігтися
Садиско — садок (який небудь, поганенький)
Садисце — сад (великий), садіще
Садка — 1) сажання, садження; 2) збігання (тканини од мочіння); 3) осідання (соли)

Садкій — що збігається (про тканину)
Садковый — сажавковий
Саднить, ссаднить — саднити, натирати, зсаднити, натѣрти, намѣлити
Садно — садно
Садовникъ, ца — садівник, ця, садівничий
Садовничать — садівництвом займатися; садівництво вести; в садовині кохатися
Садовнический, садовничий — садівницький, садівничий
Садовничество, садоводство — садівництво
Садовый — садовий, садковий. — **Садовые растения, с. плоды** — садовина, садовинка
Садокъ — 1) кіш, сажавка (на рибу); 2) пташарня, коєць (на птахи)
Садъ — сад, садок. — **С. виноградный** — сад-виноград. — **С. вишнёвый** — вишневий сад, вишник, вишняк, вишнячок. — **С. сливовый** — сливник
Сажа — сажа, (здр.) — сажка
Сажалка — кілочок, патичок, прорізь (щонайм роблять ямки в землі, як сажають)
Сажальщикъ, ца — садільник, садільниця
Сажаніе, саженіе — сажання
Сажать, посадить — 1) сажати, посадити.

— Сажать пуговицы — пришивати гудзики; 2) сажати, засадити (до чого)
Саженець — сажанка
Сажённый — сажньовий
Сажень (ж. р.) — сажінь (м. р.). — Кубическая с. — кубічний сажінь, (дрова) — стіс. — Складывать вь сажни (дрова) — стосувати, постосувати. — С. погонная — повздо́вжний сажінь
Сазаний — сазанячий, коро́повий
Сазанина — коро́пове м'ясо
Сазань, риба *Varietas Cyprini Carpionis* — сазан, коро́пчук (з породи коро́пів)
Сайга, *Antilope* — суга́к, сайга́к
Сайдачникъ — сайда́кер
Сайдачный — сагайда́шний
Сайка — паля́ничка (пшенишна, пухка)
Саквояжь — сакві́, клу́нок, доро́жній мішо́к
Сакля — ха́та (або) земля́нка (у кавказців)
Сакъ — сак, (здр.) — сачо́к
Салазки — саночкі́, санча́та, (без грядок) — гринджо́ли, гринджо́лята
Салакуша, риба *Gluprea sprattus* — серде́лька
Саламата — салама́ха, лемі́шка
Саламандра (зоол.) — салама́ндра. *Salamandra*
Салатникъ — сала́тняк, мі́ска на сала́ту
Салатовка — ковга́нка
Салать — 1) рос. *Lactuca sativa* L. — сала́та. — Полевой, дикий салатъ, *L. scariola* L. — ка́кіш, молочко́; 2) сала́та, шала́та (гичка салати і де яких иньших рослин з сіллю, оцтом і олією)
Саление — са́лення, шмарува́ння са́лом
Саленый — са́лений, нашмаро́ваний са́лом, ло́єм
Салепъ, салепный корень, рос. *Orchis Latifolia* L. — зозу́лині рушникі́, лю́бка, лю́бжа. — С. бухарский, *O. Marjo* L. — зозу́льки, зозу́лині сльо́зки, любі́менé-не покі́нь
Салить, ся — са́лити, смальцюва́ти, шмарува́ти, ся
Сало — са́ло, (здр.) — сальце́. — Сало свѣчное — лій. — С. гу́синое — сма́лець. — С. внутреннее — здрі́р
Салопъ — сало́п (верхня жіноча одежина)
Салотопъ — салга́нник
Салотопия — салга́н, са́льня
Салфетка — серве́тка
Салфеточный — серве́товий
Сальникъ — 1) анат. *Omentum* — са́льник, че́пець; 2) са́льник (страва — са́льник з начинкою)
Сально — са́льно
Сальный — са́льний, (про с(ь)вічку) — ло́йовий
Сальный корень, рос. *Symphytum officinale* L. — живо́кіст(ь), право́кіст
Салютація — яса́, са́льва
Салютовать — ясува́ти, ясу́ дава́ти
Салютъ — яса́, са́льва
Самбукъ, рос. *Sambucus nigra* L. — бузина́, (гал.) — баз, базні́к
Самдесять — самде́сять
Самдругъ, самадруга — удво́х, удві́йзі,

самодрү́г
Самецъ — саме́ць, са́мчик, (в стаді для приплоду) — ста́дник, (у риб, коли вона треться) — спича́к, (у гусей) — гуса́к, (у индіків) — инді́к, (у курей) — піве́нь, (у свиней) — кну́р
Самка — сами́ця, са́мка, са́мочка
Самкинъ — сами́чин
Самобытность — самобу́тність
Самобытный — самобу́тний
Самоваръ — самова́р
Самовидецъ — самові́дець
Самовластие — самовла́стя, самовла́дність
Самовластный — самовла́стний, самовла́дний
Самовозгорание — самозапа́лення, самозаго́рання
Самовозгорательный — самозапа́льний, самопа́льний
Самоволие — самово́ля, самові́льність, свабо́ля, сваві́льство
Самовольникъ, ца — самово́лець, сваві́льник, ця, сваво́лець
Самовольничать — самово́лити, сваво́лити
Самовольный, но — 1) самові́льний, но, без відома; 2) сваві́льний
Самовольство — сваво́ля
Самодвигъ — самору́х
Самодержавие — самоде́ржавство
Самодержавный — самоде́ржний, самовла́дний
Самодержецъ — самоде́ржавець, самоде́ржець
Самодовольно — самозадово́лено
Самодовольный — самозадово́лений
Самодовольство — самозадово́леність
Самодуръ — самово́лець, своє́ум
Самодумство — своє́умство
Самодѣйствующій — самоді́ючий
Самодѣльный — саморо́бний, саморо́бок, (про тканину) — домотка́ний, домотка́н
Самодѣтельность — самоді́яльність, самоді́йність
Самодѣтельный — самоді́яльний, самоді́йний
Самозабвение — самозабу́ття
Самозарождение — самозаро́дження
Самозванецъ — самозва́нець
Самолётъ — 1) поро́н (що ходить на канаті); 2) самолі́т (р. самольо́ту)
Самоличность — особі́стість
Самоличный, но — особі́стий, особі́сто
Самолюбие — самолю́б
Самолюбивый — самолю́бний
Самолюбие — самолю́бство
Самомнѣние — зарозу́мілість, го́нор
Самодѣльщина — саморо́бок; домотка́нка
Самонадѣянность — самонаді́йність, самонаді́я
Самонадѣянный — самонаді́йний
Самообладание — самовла́дання, повстрі́мність
Самоограничение — самообме́ження
Самоотвержение — д. Самопоже́ртвование
Самоотречение — самові́дречення
Самопаль — самопа́л
Самопознание — самопі́знання, саморозу-

міння, самос(ь)від

Самопожертвовање — саможертва, само-офіра

Самопроизвольный — самовільний

Самопрялка — прядка і д. **Прялка**

Саморазвитіє — саморозвій, саморозвиток

Самородокъ — саморідок, родімець

Самородный — саморідний, родимий

Саморубъ — самосіч

Самосвѣтящійся — самос(ь)віт

Самоскорѣйшій — найскоріший, найшвидчий

Самосознаніє — самос(ь)відомість

Самосохраненіє — самоощаженія, самоощадність, самоохорона, самозаховання

Самостоятельность — самостійність

Самостоятельный — самостійний

Самосудъ — самосуд

Самосѣвка — 1) самосій, самосійка, падалиця; 2) сіялка, сівалка

Самосѣйный — самосійний, падалишний

Самоубійство — самогубство, самовбивство

Самоубійца — самогубець, самоубійник, ця

Самоуваженіє — самоповага, самоповажання

Самоувѣренность — самовпевненість

Самоувѣренный — певний в собі, самовпевнений

Самоугрызеніє — самогризота

Самоуничтоженіє — самоніщення

Самоуправный, но — самоправний, но

Самоуправство — самоправство

Самоуправствовать — чинити самоправство

Самоучитель — самовчитель

Самоучка — 1) самоук, самоучко; 2) само-уцтво

Самохваль, самохвалка — самохвал, ка, хвалько, чванько

Самохвальство — самохвальство

Самохотный, но — самохитний, самохіть, самохіттю

Самоцвѣтный — самоц(ь)вітний. — **С. камень** — самоц(ь)віт

Самочувствіє — самопочуття

Самишть (росл.) — букшпан. *Buxus*

Самъ — сам. — **Самъ другъ** — двоє, удвох; самодруг. — **Самъ-третей** — утрѣх; самотретѣ. — **Самъ-шесть** — самошість

Самый — сѣмий. — **С. лучший** — найкращий, найліпший. — **С. худший** — найгірший

Сангвиническій — сангвінічний; кровистий

Сандали — ходаки, сандали

Сандаль — бразолія (дерево *Santalum album* і фарба, що добувається з його)

Сандальный — бразолійний

Сани, санки, саночки — сѣни, санки, (малі) — саночки, санчата, (без грядок) — гринджолі, гринджолята, (міські) — козирьки, (з ящиком з луба) — залубні, (прості без ящика) — копильчакі, ріжнаті; (частини санок) — передок, задок, полозі, (загнутий кінець полоза) — корса, скорс, (мн.) — корси, (нашивки на полозі) — підлатка, (дощечка, що з'єднує полози спереду) — попередень, попередок, (зв'язок шини з полозом) — стяголь, (жердина, що впоруч з полозом) —

наморжень, (пристрій з боків, щоб не перекидались сани) — крило, біло, (мн.) — крила

Санкюлотъ — безштанько, голоколінчик

Санный — сѣнний, санковий

Сановитость — поважність; сановитість

Сановитый — 1) поважний; 2) сановитий

Сановникъ — сѣновник, достойник

Саночный — санковий

Санъ — сан, достойнство

Сапа — підкіп, потайник, д. **Подкопъ 1**

Сапѣрь — підкопник, сапер

Сапогъ, (мн.) сапоги, (здр.) сапожекъ, сапожки, (поб.) сапожище, (мн.) сапожища — чобіт, чоботи, (здр.) — чобіток, чобіточок, чоботець, чобітки, чобітці, (поб.) — чоботіще, чобіття, (сап'янові) — сап'янці, (з жовтого сап'яну) — жовтінці, жовтянці, (з подвійними підшвами, шиті дратвою) — рантові, (прості на одній підшві) — виворотні, (старі дуже, зашкарублі) — шкарбун, шкарбуні, (старі одрізані від халів) — босовики; (частини чобота) — передок, халіва, закаблук, підбора і підшва, (пришивні передки до халіви) — пришиви

Сапожки кукушкины, марьины, рос. Cypripedium Calceolus L. — жовті зозульки, черевічки, зозуліні черевічки

Сапожная мастерская — шевня

Сапожниковъ — чоботарів, шевців

Сапожникъ, ца — швець, (здр.) — шевчик, (мн.) — шевці, чоботарь, (жінка його) — шевчіха, чоботаріха

Сапожничанье — шевцювання

Сапожничать — шевцювати, чоботарювати

Сапожничество — шевство

Сапожническій, сапожничій — шевський, швецький

Сапожный — чоботівий. — **С. мастерство** — шевство. — **С. рядъ** — шевський ряд, шевські крамниці

Сапъ — сап, носатізна

Сарай, сарайчикъ — шіпа, шіпка, (відкритий, з одного або з двох боків) — повітка, (для волів) — волівня, (де ставлять вози) — возівня, (де їх роблять) — возоробня, (на дрова) — дровник, дровітня, (для овець) — кошара, овечник, (для половини) — полівник, (на хліб) — клуня, стодола

Сапфирный — шафіривий

Сапфиръ (мінер.) — шафір

Сарана, рос. Lilium Martagon L — лісна, лісова лілія, маслянка

Саранча, ком. Gryllus migratorius — сарана

Сарафанъ — сарафан

Сардина, риба Sardina (Clupea sardina) — сарделя, сарделька, сардіна

Сардоническій — сардонічний, злісноглумливий

Саржа — шаржа (легка вовняна тканина)

Саржевый — шаржовий

Сарказмъ — сарказм

Саркастически — саркастично

Саркастическій — саркастичний

Саркофагъ — саркофаг, нагробок

Сарсапариль, сассапариль, рос. *Smilax sarsaparilla* L. — сарсапареля
Сатана — сатанá, біс, чорт, диявол
Сатанинскій — сатанінний, диявольський
Сатинь — сатін (шовкова тканина)
Сатира — сатіра
Сатирикь — сатірик
Сатирическій — сатиричний; глумливий, глузливий
Сафлорь, рос. *Carthamus tinctorius* L. — крокіс
Сафьяновый, сафьянный — сап'яновий, сап'янный
Сафьянь — сап'ян
Сахаристый — цукровитий
Сахарница — цукорниця, цукорничка, сахарница
Сахарный — цукровий, сахарний
Сахароварный — цукроварний
Сахароварня — цукроварня, цукровня
Сахарь — цукор, сахар. — **Сахарь свицовый**. *Plumbum aceticum* — кінський сахар
Сбавка — збавок, зменшення, зниження
Сбавлять, сбавить, ся — збавляти, спускати, зменшати, збавити, спустити, зменшити
Сберегатель, ница — ощадник, ниця, сховник, ниця, заховник, ниця
Сберегательная касса — ощадна, щаднича каса, щадниця
Сберегать, сберечь, ся — ошажати, зберігати, приошажати, ошадити, зберегти, приберегти
Сбережение — ошаження, сховання, сховок, заховання
Сбивать, сбить, ся — збивати, збити, ся
Сбиваться, сбиться — збиватися, збитися, заблудити
Сбивчивость — неясність, безладність, замішання
Сбивчивый, во — неясний, безладний, непорядний, замішаний, заплутаний, не ясно, без ладу, непорядно
Сбирание — збирання, збір
Сбирь — сіпака
Сбитень — гаряч (р. гарячу), гарячий, гаряче
Сбитеньщикь — гаряшник
Сближать, сблизить, ся — зближати, наближати, зблізити, наблізити, ся
Сближение — зближення; набліження
Сбойка — збивання
Сбоина — макух(а)
Сболтнуть — бовтнути, ляпнути
Сбористый — рясний, перебірчастий
Сборище — зборище, натовп, натиск
Сборка — 1) збирання; 2) (в одежі, частіше мн. — сборки) — збори, брійжі
Сборникь — збірник, збірка
Сборный — збірний. — **С. изба** — зборня
Сборщикь, ца — збірщик, поборець (р. побірця), побірниця, (мита) — митник, (глумливо) — здірщик
Сборь — збір, збирання; збирання. — **Сборь податей** — збір, побір податків. — **Сборь вѣсовой** — ваговé. — **С. питейный** — виновé. — **С. подушный** — подушне
Сборы — лагодження, (в дорогу) — лаштування, вибирання

Сбрасывать, сбросить, ся — скидати, ся, скинути, ся, зіпхнути, (про кількох) — поскидати
Сбривать, сбрить — зголювати, зголити
Сбродь — набрид, наволоч
Сбухты-барахты — наосліп, здуру
Сбывать, сбыть, ся — 1) збувати, збути, ся, позбувати, ся, здіхатися, спекатися; 2) спадати, убувати, зменшатися, спасти, убути, зменшитися; 3) справдитися
Сбыточный — можливий, що може справдитися
Сбыть — збут, збуток
Сбѣганіе — збігання
Сбѣгать — побігти
Сбѣгать, сбѣжать — 1) збігати, збігти; 2) спадати, збігати, стікати, спасти, збігти, стекті; 3) утікати, втікати, утекти, втекти
Сбѣгаться, сбѣжаться — збігатися, збігтися, назбігатися, поназбігатися
Сбѣгь — стік, збіг
Сбѣжалый — збіглий, утіклий
Свадебный — весільний, шлюбний, шлюбний. — **С. поѣздъ** — поїзд, перезва
Свадьба — весілля, весіллячко, (здр.) — шлюб. — **Играть, сыграть свадьбу** — справляти, справити весілля
Сваживать, свезти — звозити, звезти
Свайка — швайка (залізна з головою або дерев'яна загострена паличка)
Свайный — пальовий, на палях. — **Свайная бойка** — вбивання паль
Свайнобойный копёрь — баба
Сваливать — 1) звальювати, звалити, ся. — **Свалиться с лошади** — з коня впати; 2) звертати, складати, звернути, скласти, (про волосся) — скімшитися, склочитися
Свалка — 1) звальювання; 2) натовп, тіснота, тиск; 3) бійка, колотнеча, колотня
Свалят — 1) вивалити, зваляти; 2) зляпати, зробити абі-як
Сваль — навал; натовп, натиск
Сварганить — д. Свалят 2
Сваривать, сварить, ся — зварювати, зварити, ся
Сварка — зварювання, лютування
Сварливость — сварливість
Сварливый — сварливий, сваркий
Сварной — зварений, злютований
Сватаніе — сватання
Сватать, сосватать, ся — сватати, ся, на-сватуватися, слатися, присилатися, посватати, ся
Сватовство — сватання; старощіння. — **Заниматься сватовством** — свашкувати. — **Употребляемый при сватовствѣ** — сватальний
Сватушко — сватонько
Свать — 1) староста; (другий) — підстароста, підстаростий; 2) сват
Сватынь — сващин
Сватья, сватьюшка — сваха, сванечка
Сваха — сваха, свашка, свашечка. — **Свахою быть** — свашкувати

Свахинь — свашчин
 Свая — паля
 Сведеніє — звід, злучення, получення. —
 Сведеніє отчетовъ — обрахунок
 Свезеніє — відвіз, відвезення
 Свёкла, рос. *Beta vulgaris* — буряк, бурак.
 — Листья свёклы — бурячиння
 Свекловица — цукровий бурак, буряк
 Свекловичникъ — бурячиння, буряковиння
 Свекловичный — бураковий, буряковий
 Свёкорь — свёкор
 Свекровинь — свекрушин
 Свёкровь — свёкрів, свёкровий
 Свекровь — свекруха
 Сverbежница, рос. *Snautia arvensis* — наго-
 ловаток, verbбіжниця
 Сverbбёжь — verbбіння, verbбіж
 Сverbбигузка, рос. *Sinapis arvensis* L. — сви-
 ріпа, свиріпиця
 Сverbбигузь, рос. *Sumphytum officinale* L. —
 живокіст, правокіст. — С. восточный,
Bunias orientalis L. — грицики
 Сverbбота — verbбіння, verbбіж
 Сverbбѣть — verbбіти
 Сverbгать, Сverbгнуть, ся — 1) скидати, ски-
 нути, спихати, зіпхнути. — Сverbгнуть
 иго — скинути ярмо. — Сverbгнуть съ
 престола — скинути з престола, з
 трону; 2) спадати, спасти
 Сverbженіє — скидання, спихання, скінення
 Сverbканіє — блискання, миготіння, полі-
 скування, (очима) — бликання
 Сverbкать, Сverbкнутъ — блискати, виблиску-
 вати, полискувати, бликати, миг-
 тіти (здалеку), блиснути, бликнути,
 мигнути. — Сverbкающий — блискавий,
 блискучий
 Сverbленіє — свёрдлення, вертіння
 Сverbлильный — свердловий
 Сverbлина — просвёрдлинка
 Сverbлить, просverbлить, ся — свердлити, вер-
 тити (свердлом), просвердлити, про-
 вертити
 Сverbло — свёрдел, свёрдло
 Сverbстникъ, ца — ровесник, ця, перевесник,
 ця, одноліток
 Сverbстнический — ровесницький
 Сverbстничество — ровесництво
 Сverbстывать, Сverbстать — рівняти, вирів-
 нювати, зрівняти, вирівняти
 Свёртокъ, Свёрточекъ — суверток, сувер-
 тень; (соломи) — скрутинь, крутень,
 верчик, жмуть, (переважно про по-
 лотно) — сувій, сувійчик, (одежі то-
 що) — клунок, клуночок
 Свёртываніє — згорткування, скручування
 Свёртывать — 1) згортати, згортувати,
 звивати, згорнути, звинути,
 звйти, ся; 2) скручувати, скрутити,
 ся; 3) звертати, повертати, зверну-
 ти; 4) (свернуться) — зсідатися, зсі-
 стися, прокисати, прокиснути (про
 молоко)
 Сverbху — звёрху, повёрх
 Сverbхъ — над; звиш, більше; окрім, опріч.
 — Сverbхъ мѣры — над міру, надто,
 через верх, через край. — Сverbхъ
 силы — над силу, через силу

Сverbхдолжный — надналежний
 Сverbхкомплектный — надчисловий, над-
 комплектный
 Сverbхразумный — надрозумний
 Сverbхъестественность — надприродність
 Сverbхъестественный — надприродний
 Сverbхчеловѣческий — надлюдський
 Сverbхчувственность — надтілесність, над-
 змисловість
 Сverbхчувственный — надтілесний, надзми-
 совий, надчуттєвий, надчуттьовий
 Сverbчаніє — ц(ь)віркотання
 Сverbчать — ц(ь)віркотати
 Сverbчокъ, ком. *Gryllus domesticus* — ц(ь)вір-
 кен, ц(ь)віркун хатній. — С. земляной,
Gryllus talpa — ц(ь)віркун польовий
 Сverbшать, Сverbшить — докінчати, докінчи-
 ти, вивёршувати, вивершити
 Сverbшаться, Сverbшиться — ставатися, ста-
 тися
 Свёсло — перевёсло
 Свивальникъ — повівач, сповівач
 Свивальный — сповивальний
 Свиваніє — сповивання
 Свивать, Свить, ся — 1) звивати, скручува-
 ти, звйти, скрутити, зсукати. — Свить
 гнёздо — гнёздо звйти; 2) сповивати,
 сповити
 Свивокъ — д. Свёртокъ
 Свиданіє — zobачення, бачення, побачення.
 — До свиданія! — до zobачення, до
 побачення! — На любовное свиданіє
 — на зальоти, барвінку рвати
 Свидина, рос. *Cornus sanguinea* L. — свиді-
 на
 Свидываться, Свидѣться — бачитися, zobа-
 читися, побачитися
 Свидѣтелевъ — с(ь)відків
 Свидѣтель, ница — с(ь)відок, с(ь)відка,
 с(ь)відитель, ка, — Призывать во сви-
 дѣтели — с(ь)відчитися
 Свидѣтельскій — с(ь)відковий
 Свидѣтельство — с(ь)відоцтво
 Свидѣтельствовање — с(ь)відкування,
 с(ь)відчення
 Свидѣтельствовать, ся — с(ь)відчити, ся,
 с(ь)відкувати, зас(ь)відчити; 2) (осви-
 дѣтельствовать) — оглядати, оглядити,
 ос(ь)відчувати, ос(ь)відчити; 3) (за-
 свидѣтельствовать) — пос(ь)відчити
 Свиарня, свинушникъ — свинюшник, сви-
 нінець, свинарня
 Свиарь — свинар
 Свинецъ, *Plumbum* — оливо
 Свиневодство — свинарство
 Свинина, свининка — свинина, свинятина
 Свинка — 1) підсвинок; 2) свінка (гра);
 3) рос. *Solanum melongena* L. — бакла-
 жани (сині); 4) хвороба (золотушні
 гулі) — свінка
 Свинобой — коляр, колій, кабанник, шмалій
 Свиноватый — свинякуватий
 Свиной — свинячий. — Свиное сало —
 свиняче сало
 Свинопасъ — свинопас
 Свинскій — свінський, свинякуватий. —
 Свински, по свински — свінсько, по
 свинячому

Свинство — свінсьтво, свинякуватість
 Свинтусь — свинчук
 Свинуха, свинушка — гр. *Agaricus Violaceus*
 L. — синюха, синяк
 Свинцовый — олив'яний
 Свинцоватый — олив'ястий
 Свинцовая бѣлила — блейвас
 Свинчакъ — оловець (р. олівця)
 Свинчатка — олив'янка
 Свинчивать, свинтить, ся — згвинчувати,
 пришрубувати, згвинтити, при-
 шрубувати, ся
 Свинья, *Sus* — свиня, безрога, (самець) —
 кнур, (валашаний) — кабан, (самиця)
 — льоха, (здр.) — свінка, (поб.) — сви-
 нюка, (зб.) — свинота, (дітське) — паця
 Свиристель, пт. *Ampelis Garrulus* — косто-
 гриз
 Свирищать — шкварчати
 Свириль — сопілка, сопілочка, дудá, дудка,
 жоломія, жоломійка, (з с(ь)віжої ко-
 ри) — телінка
 Свирильный — сопілковий
 Свирильникъ — сопільник, дударь, дударик
 Свирипка, рос. *Erysium* — свиріпка
 Свирипный — свиріп'яний
 Свирипость — лютість, жорстокість
 Свирипствование — лютування
 Свирипствовать — лютувати
 Свирипый — лютий, жорстокий
 Свирипть — лютішати
 Свислый — звислий, висючий
 Свиснуть — звиснути
 Свистаніе — свистання, свистіння
 Свистать, свистѣть, свистнуть — свистіти,
 свіснути; свищати (про вітер)
 Свистѣлка — свистілка
 Свистѣніе — свистіння
 Свистокъ — свіщик, свістик, свистун
 Свистулька — свіставка. — Приманная
 свистулька — вабик
 Свистунокъ, з(ь)в. *Rusticula fibulus* — оврах,
 оврашок, ховрах, ховрашок
 Свистунъ — свистун (охочий до свисту і
 горіх порожній з діркою)
 Свистъ — свист, посвист, свистіння
 Свита — по́чет (р. по́чту), почот; дружина,
 поїзжане
 Свитокъ — сувій, суверток
 Свитскій — по́чтовий, належачий до по́чту;
 дружінний
 Свихивать, свихнуть, ся — звихати, виви-
 хати, звихнути, вивихнути, ся
 Свихъ — вівих
 Свищъ — 1) свищ (дірочка в посудині від
 сучка, що випав); 2) фістула, ді-
 рочка (в болящі, з котрої тече гній)
 Свобода — свобода, вільність, воля, (здр.)
 — воленька. — Свобода печатанія —
 вільність друку, друкування. — С. вѣро-
 исповѣданія — вільність віри, релі-
 гійна воля. — На свободѣ — 1) на
 волі; 2) на дозволі, гулящого часу
 Свободно — вільно, свободно
 Свободность — вільність
 Свободный — 1) вільний, свободний. — Вы
 свободны поступать, какъ знаете —

вільно вам робити, як знаєте; 2) віль-
 ний, дозвільний, гулящий (час); 3) лег-
 кий, невимушений. — Свободное
 произношеніе — легка вимова. — Сво-
 бодныя деньги — гулящі гроші. — Сво-
 бодно завязано — слабко зав'язано
 Свободолюбивый — вільнолюбний
 Свободомыслие — вільнодумство, вільно-
 місність
 Свободомыслящий — вільнодумний, вільно-
 місний
 Сводитъ, свести — 1) зводити, звести;
 2) виводити, вивести; 3) відводити,
 відвести
 Сводка — спровадження; звід, зведення;
 звіра, перевірка
 Сводникъ, ца — зведєнник, ця, сватник, ця
 Сводничаютъ — свашкувати, парувати
 Своднический — сватницький
 Сводничество — свашкування, сватництво
 Сводный — 1) збірний; 2) зведений. — Свод-
 ныя дѣти — зведенята, зведенюки
 Сводчатый — дужний
 Сводообразный — дужний, склепістий
 Сводъ — 1) звід; 2) збір, збірка, збірник;
 3) (будівн.) — склепіння, засклеп,
 переки́т, (в печі спереду) — чєлюсти
 (а далі) — піднебєння
 Своеволие — сваваля, свавільство
 Своевольникъ — сваволець, свавільник
 Своевольничаютъ — сваволити
 Своевольный — свавільний
 Своевольщина — свавільство
 Своевременный, но — вчасний, слухний,
 часний; вчасно, слухно, в час, саме
 в час, в пору
 Своеземець — земляк
 Своекорыстие — своєкорістя, користолюб-
 ність, пожадливість
 Своекорыстный, но — своєкорісний, но,
 користолюбний, но, пожадливий
 Своекоштный — своєкоштний, на своїм
 ко́шті
 Своенравіе — норови; прімки, химери, прі-
 вереди
 Своенравный, но — норовливий, норові-
 стий; примхливий, вередливий
 Своеобразие — оригінальність, саморід-
 ність
 Своеобразный — свій, особливий, саморід-
 ний
 Своеручный, но — власноручний, но, ру-
 кою власною
 Свозить, свезти — завезти, повезти
 Свозка — звози, возовиця
 Свой, своя, своё — свій, своя, своє
 Свойскій — свійський, наський
 Свойственникъ, ца — свояк, своячка
 Свойственный, но — властивий, во
 Свойство — свояцтво, своячество
 Сво́йство — властивість; вда́ча, нату́ра
 Сволакивать, сволочь — стягати, стягти,
 зволікати, зволокти, постягати
 Сволочь — наволо́ч, леда́цтво, леда́ч
 Свора — шво́ра, смик, смич
 Сворачивать, своротить — 1) повертати, по-
 вернути, зрушити (з місця). — Своро-
 тить шею — скрутити в'язи; 2) звер-

тати, зверну́ти, збочи́ти

Сворить — брати на смик, на смич (псів)

Своровать — укра́сти, підчепи́ти

Свояк — свояк, шва́гер (чоловік жінчиної сестри)

Своячина, свояченица — своя́кня, швагрова́ (сестра жінки), сві́сть, сві́стка

Свыкаться, свыкнуться — звика́ти, ся, звикнути, при́звича́їтися

Свысока — звисо́ка; висо́ким шти́лем

Свыше — 1) д. Сверхъ. — Свыше силъ моихъ — над мої́ сили. — Свыше, пятидесяти — за, над п'ятьдеся́т; 2) з неба, з високóсти, з горі́

Свычка — звичка

Свѣдать — дізна́ти, дові́датися

Свѣдомый — відомий, знáний

Свѣдушій — зна́ючий, тямучий. — **Быть свѣдущимъ въ чемъ** — знáтись на чо́му

Свѣдѣніе — відомі́сть, зві́стка, знáння. — **Довести до свѣдѣнія** — пода́ти до відома, до відомости. — **Принять къ свѣдѣнію** — взя́ти на ува́гу

Свѣжевато — с(ь)віже́нько, по́холодно

Свѣжеватый — по́холодний

Свѣжевать, освѣжевать — бі́лува́ти, обі́лува́ти (ягня)

Свѣженькій — с(ь)віже́нький

Свѣжепросольный — с(ь)віжопосóлений

Свѣжесть — с(ь)віжі́сть

Свѣжина — с(ь)віжи́на

Свѣжить, освѣжить — ос(ь)віжа́ти, прові́трювати, ос(ь)віжі́ти, прові́трити

Свѣжій — с(ь)віжий, здоро́вий; чистий, незі́псований; холо́дний. — **С. воздухъ** — с(ь)ві́же, чисте пові́тря. — **Свѣжее личико** — го́жий видóчок. — **С. новость** — остáння нові́на. — **С. извѣстіе** — остáння зві́стка. — **С. слѣдъ** — с(ь)віжий, неда́вній слі́д

Свѣжо — по́холодно, зімно

Свѣжѣть — 1) с(ь)віжі́ти; 2) ду́жчати (про ві́тер)

Свѣивать, свѣять — здува́ти, звива́ти, зду́хувати, зду́ти, звия́ти, зду́хнути

Свѣковать — зви́кува́ти

Свѣреніе — зви́ряння

Свѣрять, свѣрить — зви́ряти, зви́рити

Свѣсь — підда́шша

Свѣтаніе — с(ь)віта́ння

Свѣтатъ — с(ь)віта́ти, дні́ти

Свѣтѣлочный, свѣтличный — с(ь)вітлі́шний

Свѣтикъ, у ви́разі: **свѣтикъ мой!** — я́сочко моя́, зі́рко, зі́ронько моя́, се́рденько моє́, ри́бонько, лебе́дику

Свѣтиленный — гнотовий

Свѣтило — с(ь)віті́ло

Свѣтильникъ — с(ь)ві́тник, с(ь)ві́чник; с(ь)ві́тич, с(ь)віте́ць

Свѣтильный — с(ь)віті́льний

Свѣтильня — гні́т (р. гнóту), (здр.) — гнóтик

Свѣтитъ — с(ь)ві́тити, (про зорі́) — зорі́ти

Свѣтится — с(ь)ві́титися

Свѣтленькій — ясненький

Свѣтлить, ся — вия́снити, ся

Свѣтлица, свѣтлиčka, свѣтѣлка — с(ь)ві́тлиця, с(ь)ві́тлонька, покій́ (р. покóю), покóїк, с(ь)ві́тлиčka

Свѣтло — я́сно, ві́дно

Свѣтлобулаый — поло́вий

Свѣтлобурый — яснокаштанува́тий

Свѣтловатый — ясненький, с(ь)вітленький

Свѣтлоглазый — ясноо́кий, бі́лосóрий

Свѣтлогнѣдой — ясногні́дий

Свѣтлоголубой — ясноблакі́тний

Свѣтложелтый — ясножо́втий

Свѣтлозелёный — яснозелений

Свѣтлокаштановый — яснокаштанóвий

Свѣтлокори́чневый — ясноцинамо́новий

Свѣтлолиловый — яснофія́лковий

Свѣтломалиновый — яснокармази́новий

Свѣтлорусый — яснору́сий, бі́лявий

Свѣтлосиній — ясносі́ній

Свѣтлость — ясні́сть, с(ь)ві́тлість

Свѣтлосѣрый — ясносі́рий

Свѣтлоцвѣтный — ясноба́рвний

Свѣтлый — 1) я́сний; 2) чистий, ві́дний, — **Свѣтлая седмица** — С(ь)в'ята́ неді́ля, Велико́дній ти́ждень. — **Свѣтлое Воскресение** — Вели́кдень. — **Свѣтлый умъ** — я́сний ро́зум. — **Свѣтлыя минуты** — шаслі́ві хви́лини

Свѣтлѣйшій — я́снелельмо́жний, найя́снійший

Свѣтлѣть, ся — с(ь)ві́тліти, ясні́ти, с(ь)ві́титися, бли́щати

Свѣтлякъ, ком. Lampiris — с(ь)ві́тляк, бли́щак

Свѣтозарно — промені́сто, с(ь)ві́тозóро

Свѣтозарность — промені́стість, с(ь)ві́тозóрість

Свѣтоноска, ком. Fulgora — бли́скучий пли́гун

Свѣтоносный — сві́тода́йний

Свѣтопись — с(ь)ві́топис

Свѣтопреставление — с(ь)ві́та кіне́ць

Свѣтотѣнь (мал.) — с(ь)ві́тлóтінь, с(ь)ві́тóтінь

Свѣточъ — с(ь)ві́тич

Свѣточувствительность — с(ь)ві́точуття́, с(ь)ві́точутлі́вість

Свѣточувствительный — сві́точу́лий, с(ь)ві́точутлі́вий

Свѣтски — по с(ь)ві́товóму, с(ь)ві́тово

Свѣтскій — 1) с(ь)ві́товий; 2) с(ь)ві́тський

Свѣтскость — с(ь)ві́тові́сть, с(ь)ві́тове́ життя́, с(ь)ві́това ма́нїра

Свѣтъ — 1) с(ь)ві́т, с(ь)ві́тло. — **Свѣтъ издавать** — с(ь)ві́титися. — **До свѣту** (встати, ви́хати) — удо́с(ь)ві́та, пе́ред с(ь)ві́том; 2) с(ь)ві́т, с(ь)ві́т Бо́жий, д. Все́ленная. — **Увидѣть свѣтъ** — на с(ь)ві́т наро́дитися; 3) лю́ди, рід людський

Свѣча, свѣчка — с(ь)ві́ча, с(ь)ві́чка, (здр.) — с(ь)ві́чечка. — **Сальная свѣча** — лóйова. — **Церковная с.** (до ставника) — ставні́к, (що на похоро́нах) — проводи́чкї

Свѣчниковъ — с(ь)ві́чаре́вий, с(ь)ві́чкаре́вий

Свѣчникъ — с(ь)ві́ча́рь, с(ь)ві́чка́рь

Свѣчной — с(ь)ві́чний, с(ь)ві́чковий. — **Свѣчная лавка** — кра́мниця з с(ь)ві́чка́ми. — **Свѣчной заводъ** — с(ь)ві́чка́рня

Свѣшивать, свѣситъ, ся — 1) зви́шувати, зви́сити, спу́скати, позви́шувати, ся, позви́сати; 2) зва́жувати, зва́жити, ся

Связка — 1) в'язка (сіна, риби, бубликів), в'язанка (дров, сіна), жмут (паперів, ниток), пачка (паперів), папуша (тютюну), клуноқ (одежі), пук, пучок (квіток), павісмо (льону, коноплі); 2) зв'язень, мотузок, перевесло (на снопи); 3) (анат.) — зв'язка, в'язло

Связно — складно, до ладу

Связность — зв'язність, зв'язкість

Связный — 1) зв'язний, зв'язкий; 2) невиразний і д. **Нечёткий**

Связочный — в'язковий

Связывание — в'язання, зв'язування

Связывать, связать — зв'язувати, з'язувати

Связываться, связаться — заходити, счплюватися, счепітисся, (про що лихе) — лигатися, злигатися, полигатися, зізнатися

Связь — зв'язок, зв'язка, (в будові) — зв'язь, пов'язина

Свянуть — пов'янути, зів'янути

Святилище — с(ь)в'ятіння

Святитель — с(ь)в'ятитель

Святить, освятить, ся — с(ь)в'ятити, пос(ь)в'ятити, ос(ь)в'ятити, ся

Святки — с(ь)в'яткі, (власне) різд'вяні с(ь)в'ята, с(ь)в'яткі

Святое дерево, рос. *Artemisia Abratam. L.* — біж-дерево, боже дерево

Святой — с(ь)в'ятій

Святость — с(ь)в'ятість

Святотатець — с(ь)в'ятокрадець

Святотатство — с(ь)в'ятокрадство

Святотатственный — с(ь)в'ятокрадський

Святотатствовать — с(ь)в'ятокрадство чинити

Святочный — с(ь)в'ятковий, с(ь)в'ятчаний

Святоша — с(ь)в'ятóша, с(ь)в'ятець, с(ь)в'ятéник, ця

Святошество — с(ь)в'ятéнництво

Святцы — с(ь)в'ятці

Святыня — с(ь)в'ятош, с(ь)в'ятоші

Святѣйшій — найс(ь)в'ятіший

Святѣйшество — с(ь)в'ятоблївість, яснос(ь)в'ятість

Священіє — с(ь)в'ячення

Священникъ — с(ь)в'ященик, пан'отець

Священница — паніматка

Священнический — с(ь)в'ященицький

Священничество — с(ь)в'ящеництво

Священнодѣйствіє — одправа служби Божої, с(ь)в'ященодія

Священнодѣйствовать — одправляти службу Божу, с(ь)в'ященодіяти

Священномученикъ — с(ь)в'ященомученик

Священноначаліє — духовна ієрархія, с(ь)в'ященновладство

Священнослужитель — с(ь)в'ященослужитель

Священный — 1) с(ь)в'ятій, с(ь)в'ятоблївий. — **Священное писаніє** — с(ь)в'ятé письмо; 2) с(ь)в'ячений

Священство — с(ь)в'ященство

Священствовать — с(ь)в'ященствувати

Сгадитъ — спаскудити, споганити, попаскудити, попоганити

Сганошить — зляпати, спартачити

Сгораемость — горючість, пальність

Сгораемый — горючий, пальний

Сгараніє — горіння, палення

Сгорать, сгорѣть — палитися, горіти, спалитися, згоріти, піти огнем. — **Сгорать любовью** — палати коханням. — **С. жаждою** — томитися згагою, на згагу знемагатися

Сгибание — згинання

Сгибать, согнуть, ся — згинати, зігнути, ся. — **Согбенный** — зігнутий, похилий

Сгибень — стулень (корж зігнутий, але не заліплений)

Сгибка — згинання

Сгибной — складаний, гинкий

Сгибнуть — згинути, пропасти

Сгибъ — загінка, залім, (в одежі) — складка, (в тілі) — сугав, щиколоток

Сгинуть — згинути, пропасти

Сглаживать, сгладить, ся — гладити, розгладжувати, вигладити, розгладити, ся, повигладжувати

Сглазить — наврочити, пристріти, (про кількох) — понаврочувати. — **Не сглазить бы** — нівроку

Сглазь — урік, (р. уроку), (частіше) — уроки, навроки, пристріт. — **Отъ сглазу** **происходящий** — од уроків, з очей, з пристріту, пристрітний. — **Причиняющий сглазь, способный сглазить** — урічливий, врічливий

Сглотать — згризти

Сглотнуть — ковтнути, проковтнути

Сглупа — з дуру, через дурний розум

Сглупить — вчинити дурницю

Сгнаивать, сгноить — згноювати, згноїти, погноїти

Сгнетать, сгнестъ — стискати, стіснути, душити, здушити

Сгнивание — згнивання

Сгнивать, сгнить — згнивати, зогніти

Сговаривать, сговорить, ся — 1) змовляти, змовити, збалакати; 2) заручати, заручити, ся, засватати, рушники подавати; 3) змовлятися, умовлятися, змовитися, умовитися

Сговорный — 1) заручинний (до заручин належачий); 2) д. **Сговорчивый**

Сговорчивость — згідливість, схильчивість

Сговорчивый — згідливий, схильчивий

Сговоръ — 1) заручини; 2) змова, змовини

Сговѣть — проговіти

Сгонка — згін (р. згону); сплав (дерева)

Сгонщикъ — пригінчий (що зганяє на роботу), згонщик, гуртоправ, гуртобранець (що гонить гурти товару)

Сгонять, согнать — 1) зганяти, виганяти, зігнати, вигнати. — **Согнать съ глазъ** — з очей, сперед очей прогнати; 2) зганяти, згонити, приганяти; пригонити, зігнати, пригнати; 3) гнати, сплавляти, сплавити (ліс водою)

Сгорать, сгорѣть — д. **Сгарать**

Сгорбить, ся — згорбити, ся

Сгоряча — згарячу, з'опалу

Сграбливать, сграбить — згромажувати, згромадити

Сгребальщикъ, ца — громадільник, ця

Сгребаніє — згрібання, згортання; гребови-

ця
Сгребать, сгресть — 1) д. **Сграбливать**; 2) згрібати, згребті, згортати, згорнути. — **Сгресть кого** — схопити, захопити
Сгрёбки — вігрібки, поскрібки
Сгрезиться — примріятись, поверзтись
Сгромоздить, сгромоздить — навалювати, накидати, копичити, навалити, накидати, накопичити
Сгроможение — нагромадження, навал
Сгрубить, сгрубиянить — нагрубіяти
Сгружать, сгрузить — виважувати, виважити, вивантажувати, вивантажити
Сгруппировать, ся — згуртувати, ся, згромадити, ся, угрупувати, скупити, ся
Сгрустнуться — зажурітися, засмутитися. — **Ему сгрустнулось** — йому сумно стало, обняв його сум, обняла його туга, журба
Сгрызать, сгрызть — згризати, згризти
Сгубить — згубити
Сгустить — загустити, загустити, (трохи) — пригустити. — **Сгустиль** — загустий, згустий
Сгущаемость — згущенність
Сгущать, сгустить, ся — згущати, згустити, ся, загустити, загустити
Сгущение — згущення
Сдабривать, сдобрить, ся — 1) задобрювати, задобрити; 2) приправляти, заправляти, приправити, засмажити
Сдавать, сдать — здавати, віддавати, здати, віддати, поздавати
Сдаваться, сдаться — 1) здаватися, піддаватися, здатися, піддатися; 2) д. **Казаться**
Сдавление — стіски
Сдавливание — стискування
Сдавливать, сдавить, сдавнуть — стискати, стиснути, душити, здушити
Сдаточный — 1) призначений до віддачі, віддайний, здайний; 2) відданий; 3) переданий
Сдатчик, ца — здавець, віддавець
Сдача — 1) здавання, здача, піддання (фортеці); 2) здача, решта (грошей)
Сдваивать, сдвоить — подвоювати, подвоїти
Сдвигать, сдвигивать, сдвинуть, ся — 1) зсувати, зсунути, зрушити; зворушити, зворухнути, посунути; 2) зсівувати, присівувати, зсунути, присунути, ся, (про кількох) — позсівувати
Сдвижной — зсувний
Сдвойка — подвій, здвій
Сдёргивать, сдёрнуть, ся — стягати, стягати, ся, зсмікувати, зсмикнути
Сдерживать, сдержать — 1) видержувати, видержати, витримувати, витримати; 2) спиняти, впиняти, зупиняти, спинити, впинити, зупинити; 3) додержувати, додержати, дотримувати, дотримати (слова)
Сдержанность — здержливість, стриманість
Сдержанный — здержливий, стриманий
Сдирать, содрать — здирати, зідрати, (шку-

ру) — лупити, білувати, злупити, обілувати, (лушпайку) — злущувати, злущити
Сдирка — здирання
Сдоба — приправа (до їжі)
Сдобина — масляне тісто
Сдоблять, сдобить — приправляти, смажити (їжу)
Сдобный — заправлений молоком, маслом і яйцями (про тісто)
Сдобровать, у виразі: не сдобровать — не добрим скінчити, не минути ліха
Сдружать, сдружить — дружити, подружити, приязнити, заприязнити
Сдуть, сдунуть, сдут, ся — 1) здувати, здухувати, здути, здухнути, поздувати, поздухати; 2) викручувати, видурювати, вікрутити, відурити
Сдуриться, сдурить — здурити, одурити, знавіснити
Сдуру — з дуру, з дурного розуму, через дурний розум
Сдыхаться, сдохнуться — затхнутися, прихнутися
Сдѣлать, ся — зробити, ся, вдіяти, ся, подіяти, ся, вчинити, ся, справити, спорудити, счинити, ся, статися, (про що погане) — скоїти, накоїти, скоїтися. — **Сдѣлать кого несчастнымъ** — унещасливити. — **С. возможнымъ** — уможливити. — **Сдѣлать, ся сиротою** — осиротити, осиротіти. — **Сдѣланный** — зроблений. — **Не хорошо сдѣлалъ** — не гаразд учинив. — **Хочетъ сдѣлаться большимъ бариномъ** — хоче вийти на великого пана
Сдѣлка, сдѣлочка — умова, угода, згода, порозуміння. — **Мировая сдѣлка** — мирова
Сдѣлочный — умовний, угодовий
Себя — себе, ся. — **Видѣ себя отъ радости** — не тямлючи себе, себе не чує з радощів. — **Изъ себя не дурна** — на личко гарненька. — **Мнѣ какъ то не по себѣ** — якось мені ніяково
Себялюбецъ, себялюбца — себелюбець, собі, -ниця
Себялюбивый — себелюбний, собіний
Себялюбие, себялюбство — себелюбство
Севрюга, (риба) Acipenser stellatus — сірюга
Севрюжина — сірюжина
Сегментъ — окраєць, відтінок (крюга)
Сегодний — сьогоднішній
Сегоднишній — сьогоднішній
Сегодня — сьогодні, сьогодні, ниньки, нині
Седмица — тиждень, седмиця
Седьмой — сьомий, сьмий. — **Седьмой часъ** — сьома година. — **Въ седьмыхъ** — по сьоме
Сезонъ — сезон, порі року
Сей, сія, сіе — сей, ся, се, цей, ця, це. — **Сію минуту** — зараз. — **Ни съ сего, ни съ того** — ні з сього, ні з того
Сеймъ — сейм, сойм
Сеймовый — сеймовий, соймовий
Сейчасъ — зараз
Секретничать — таїтися, крітись з чим,

секретувати

Секретный, но — секретний, но, таємний, потаємний, таємничий, по́тай, знішка. — **Секретное мѣсто** — тайник, таємниця

Секретарь — секретарь. — **Быть секретарём** — секретарювати

Секретъ — секрет, таємниця, тайність

Сектантъ, сектаторъ — сектярь, сектант

Секта — сѣкта

Сектантство — сектярство, сектанство

Секунда — секунда

Селадонъ — милодан, джигун, бабій

Селѣдка, селѣдочка — оселѣдецъ. *Clupea harengus*

Селѣдникъ, рос. Chenopodium Tourn — лобода

Селѣдочный — оселѣдцевий

Селезеній, селезень — качурів, сѣлезнів

Селезѣнка, селезѣночка, анат. Lien, splen — сележінка, коса, селѣдянка

Селезѣночный — сележінковий, селѣдяний

Селезень — качур, сѣлезень

Селезниха, пт. Anas boschas — качка

Селеникъ, рос. Sambucus ebulus L. — бузник, в'язовник

Селеніе — селó, сѣлище, сѣльбище

Селитра, Nitrum — салітра

Селитренный — салітровий. — **Селитренныя ямы** — бурті

Селитровареніе — салітраніцтво

Селитроварня — салітарня

Селитроваръ — салітраник

Селитроватый — салітрувати

Селитренный — салітровий

Селить, поселить, ся — сѣлити, поселити, обсѣляти, ся, осѣлити, ся, осідати, осісти

Селишко — сільцѣ

Село — селó, (в Слобідській Україні) — слобода

Сельдерей, рос. Apium graveolens L. — селера

Сельдь, риба Clupea harengus — оселѣдецъ, (здр.) — оселѣдчик, (астраханський) — бишак, (чорноморський) — скумбрія

Сельдяной — оселѣдцевий

Сельскій — сільський

Сельцо — сільцѣ

Сельчанинъ, селянинъ — селянин; селюк

Селянка, селяночка — селянка, (здр.) — селяночка, селючка

Сѣмга, риба Salmo salar — сімга, сеньга

Семейный — родинний, сімейний, сім'яний

Семейство — родіна, сім'я, сімейство, фамілія

Семенить — дрібцювати

Семериковый — семериківий

Семерикъ — сімерик

Семерка — сімка, сімака

Семеро — сѣмеро

Семидесятилѣтіе — сімдесятоліття

Семидесятый — сімдесятий

Семидневный — семиденний

Семидюймовый — сѣмицалевий

Семилѣтіе — семиліття

Семилѣтка — семилітка, сімлітка

Семилѣтній — семилітній; семиліток, семилітка (що від роду сім літ)

Семимѣсячный — семимісячний

Семинаристъ — семинарист

Семинарія — семінарія

Семинарскій — семінарський

Семинедѣльный — семитижневий, семитижнівий

Семипалый — семіпальчий

Семипольный — на сім змін, у сім рук, семизмінний

Семипяденный — семіп'ядний

Семисаженный — семісажнівий

Семисотый — сімсотий

Семиструнный — семіструнний, на сім струн

Семитысячный — сімтісячний, семітісячний

Семифунтовый — на сім фунтів, семіфунтовий

Семнадцатый — сімнадцятий

Семнадцать — сімнадцять

Семь — сім. — **Семь съ половиною** — піввосяма. — **Семь разъ** — семікрати. — **Въ семь разъ больше** — семеріцею. — **Семь воловъ въ плугъ** — семеріця

Семьдесятъ — сімдесят

Семьсотъ — сімсот

Семья — родіна, сім'я, сем'я, сімейство

Семьянинъ — сім'янин, сем'янин

Семьянистый — сім'янистий, сем'янистий

Сентябрьскій — вересневий, сентябрьський

Сенаторъ — сенатор

Сенатскій — сенатський

Сенать — сенат

Сентябрь — вересень, сентябрь, (стародавнє) — жовтень, (перше число сього місяця) — літопровід

Сепаратизмъ — сепаратизм, відчах

Сепаратистическій — сепаратистичний

Сербъ — сербін

Сервизъ — сервіз

Сердечко — сѣрденко

Сердечникъ — 1) рос.: а) *Leonurus Cardiaca* L. — глуха кропива, сіндра; б) *Cardamine pratensis* L. — болотна жеруха; 2) шворінь, сворінь

Сердечно — сѣрдно, щіро, рѣвне

Сердечный — 1) сѣрчний, сѣцевий; 2) сѣрчний, щірий, рѣвний

Сердечный корень, рос. Polygonum bistorta — ракові шийки, рачки

Сердито — сѣрито, гнівнó, з сѣрцем

Сердитый — сѣдитий, гнівний, лихий

Сердитъ, ся — сѣдити, ся, гнівити, гніватися

Сердоболіе — жалісливість

Сердобольный — жалісливий

Сердоликъ, камінь Silex carneolus — каріоль, кривавник

Сердоликовый — каріольовий, кривавниковий

Сердце — сѣрце. — **Въ сердцахъ** — зóзла, з пересѣрдя

Сердцевидный — сѣцеватий, на взір сѣрця

Сердцевина — осерѣдок, осерѣддя, посѣрдя, стріжень

Сердцевѣдецъ — сѣцевіда

Сердцеѣдь — бабодур; сердцеїд
 Сер(д)чать — гніватися
 Серебреникъ — 1) срібѣльник (майстер);
 2) срібник, срібняк; срібляник; 3) рос.
Potentilla argentea L. — нагідник,
 червійшник
 Серебрєніє — посрібрєння
 Серебрєносный — сріблєдѣйний
 Серебрєный — срібний, срібняний
 Серебрєный — посрібнений
 Серебристый — сріблїстий, сріблѣстий
 Серебрить, ся — срібніти, сріблїти, сереб-
 рїти, ся
 Серебро — срібло, сєребро
 Серебрѣть — срібніти, сріблїти, серебрїти
 Серебрякъ, рос. *Comarum palustre* — вовче
 тіло, огірєшник
 Серебрянка — д. Серебреникъ 3
 Серебряный — срібний
 Середина, серединка — сєредина, сєредїн-
 ка; осєредок
 Серѣдка — сєредїнка
 Середной — сєредєвий (що буває в Середу)
 Серѣжный — сєрєжковий, кульчикєвий
 Сермяга — свїта, свїтка
 Серна, *Antilope rupicapra* — дїка коза,
 сарна
 Серповидный — серпуватий
 Серповый — серповий
 Серпообразный — серпуватий
 Серпуха, рос. *Sarratula tinctoria* — страхо-
 полєх, яловєнь
 Серпъ, серпикъ — серп, серпєк, сєрпик
 Серпянка — серпїнка, серпѣнок
 Серпяночный — серпїнковий, серпѣнковий
 Серьга, (здр.) сєрѣжка, (частїше мн.) сєрґи,
 сєрѣжки — 1) сєрѣжка, (мн.) — сєрєжки,
 (срібні) — ковтки, (круглєнькі) —
 кульчик, кульчики, заушниця; 2) (у
 рослин) — базька, базьки, брўнька,
 кєтик, кєтики
 Серїозничать — повѣжно тримѣтись
 Серьєзно — 1) повѣжно, з повѣгою, сєрїєзно;
 2) справді, вправді
 Серьєзность — повѣжність, сєрїєзність
 Серьєзный — повѣжний, сєрїєзний
 Сестра, сестрица, сестричка, (мн.) сєстры
 — сєстра, сєстриця, сєстричка, сє-
 стрєнька, (мн.) — сєстри. — Двоєродная
 сестра — сєстра впервих. — Внучатная,
 троєродная сестра — сєстра у дрү-
 гих. — Сестра милосердія — с. жалїб-
 нїця. — Названная с. — пєсєстра,
 нѣзвана сєстра
 Сестроубїйство — сєстровбїйство
 Сестроубїйца — сєстровбїйник
 Сестринъ, сестрицынь — сєстрин, сєстри-
 цин
 Сжалиться — змилосєрдитися, пожалкувѣ-
 ться (над кїм), зглѣнутися (на
 кого), пожалїти (кого). — Сжалься
 надо мной! — пожалїй менє!
 Сжарить, ся — спектї, ся
 Сжатїє — стиск, стїснення
 Сжато — стїсло, стїсно
 Сжатость — стїслїсть, стїсність
 Сжатый — 1) стїснений, стїлений, здав-
 лений, сцїплений; стїслий — д. Сжи-

мать; 2) зжѣтий, д. Сжинать
 Сжевать — зжувѣти, нажувѣти і д. Жевать
 Сживать, сжить — виживѣти, вїжити, збу-
 вѣтись, збўтись, позбўтись, здїха-
 тись
 Сжиганїє — спѣлювання
 Сжигать, сжечь, ся — палїти, спалїти, по-
 палїти
 Сжидаться — чекѣти, очїкувати, дождїдѣ-
 тись
 Сжимаемость — стискѣльність
 Сжимаемый — стискѣльний
 Сжиманїє — стїскування
 Сжимать, сжать, ся — 1) стискѣти, стїсну-
 ти, ся; стулїти, ся; (про зуби) —
 сцїпити; 2) збїгѣтись, збїгтись
 Сжимательный — стискѣючий
 Сжимъ — стис, стиск
 Сжинать, сжать, ся — зжинѣти, зжѣти, по-
 жѣти, ся; (усє) — позжинѣти, ся
 Сжирать, сожрать — пожирѣти, пожєрти
 Сзади — ззѣду, позѣд, позѣду, позатїллю
 Сибаритствовать — роскошувѣти
 Сибаритство — роскошувѣння
 Сибарить, сибаритка — роскошєлюб, ка
 Сибирка — 1) д. Мїдянка 1; 2) сїбїрка (оде-
 жа); 3) холєдна, тємна
 Сибирскїй — сїбїрний. — С. язва — телїй,
 сїбїрка
 Сивенькїй — сивєнґкий
 Сивехонґкїй — сивєсїнґкий
 Сивизна — сивинѣ
 Сивка — сивѣш (кїнь сивої масти)
 Сивоворонка, сивогракъ, пт. *Coracias garrula*
 — сїньєворєнка, сивограк, сиворѣк-
 ша, рѣкша, красїворєн
 Сивожелѣзный — тємносїрий (про конї),
 сивєзалїзний
 Сивуха — пїдпїнок, сивўха
 Сивушный — горїльчаний
 Сивый — сївий. — С. конь — сивѣш
 Сивѣть, посивѣть — сивїти, посивїти
 Сигара — цигѣра
 Сигарочница — цигарнїця, цигарнїчка
 Сигарный, сигарочный — цигарний
 Сигналь — сїгнѣл, знак, гѣсло
 Сигнальный — сїгнѣльний, гѣсловий. —
 Сигнальные бочки (у запорєжцїв) —
 фїгўра
 Сигнатура (мєд.) — сїгнатўра
 Сигнатурный — сїгнатўрний
 Сиговый — сїговий
 Сигъ — риба, *cus Salto lavavelus*
 Сидень — 1) сїдєнь; 2) сїдўн, домєнтѣрь,
 пїчқур. — Сиднемъ сидѣть — сїдѣма
 сїдїти
 Сидрь — яблущник (напїй)
 Сидѣйка — ли(ї)нїйка (критий повїз, в ко-
 трїм сїдѣть з обєх бєків)
 Сидѣлец (в шинку) — шинкарѣ, сїдїль-
 ник, продѣвєць
 Сидѣлица — сїдїльниця, продѣвальниця
 Сидѣлка, посидѣлка — сїдїлка, сїдўха
 Сидѣнїє — 1) сїдїння, сїдження, сїднѣ,
 сїдѣчка (в гєстях) — посидєнґки;
 2) сїдєць, сїжа, сїдавка, сїдѣк
 Сидѣть, сїсть — сїдїти, сїсти. — Сидя —
 сїдѣчи, сїдѣчки, навсїдѣчки

Сидѣть, высидѣть — гнати, виганяти, курити, вигнати, вікурити (смолу, горілку)
Сидячий — сидячий
Сизенькій — сизенький
Сизокрылый — сизокрилий
Сизоперый — сизоперий, сизопірий
Сизый — сізий, сівий
Сизѣть, посизѣть — сизіти, посизіти
Сизякъ — голуб сізий, сівий, сивак
Сила — сіла, міць, снага, потуга, змога. — **Собственными силами** — самотужки, власними силами. — **Силою** — сілою, живосилом, сіломиць. — **Быть въ силахъ** — здужати. — **Въ силу, подь силу, по силѣ, по мѣрѣ силъ** — по сілі, під сілу, по змозі, як посілля. — **Быть въ силѣ** — мати сілу, вагу. — **Въ с. закона** — по сілі закона. — **Всѣми силами** — з усії, з усієї сіли. — **Сколько силъ, со всѣхъ с.** — яко мога, як мога, чим дуж. — **Черезъ с.** — над сілу. — **Терять, потеряютъ с.** — безсіліти, віснажитися, стратити сілу
Силачъ — силач, силак, дужак
Силѣнка — сілонька
Силикатъ — кремінна сіль, кремінник, креміняк
Синильная кислота, щелочь — синільний квас, луг
Силиться — силкуватися, пнүтиса, моцюватися
Сило, силокъ — сильце, сільце
Силуэ'тъ — обрис
Сильно — дуже, здорово, міцно, вельми, сильне, ревно. — **Онъ сильно занемогъ** — він дуже заслаб. — **Сильно пѣть** — дуже багато п'є
Сильный — 1) дужий, сильний, (дуже) — силенний, здоровий, міцний, потужний, снажний; 2) буйний, рясний. — **Сильный цвѣтъ**, рос. *Ranunculus acris* L. — дрібноц(ь)віт, зілля од трясці, козелець, ломітник, жовтобрюшник
Сильнѣе — дужче, сильніше, міцніше. — **Сильнѣе становиться, сдѣлаться** — дужчати, сильнішати, міцнішати, подужчати; вбиватися в сілу
Символическій — символічний
Символь — сімбол
Симметрический — симетричний
Симонія — с(ь)в'ятокупство
Симпатизировать — симпатизувати, прихилятиса до когó, до чогó
Симпатически — симпатічно
Симпатическій — симпатічний, (на виду) — милозіркий
Симпатія — симпатія, спочуття, потяг
Синагога — синагога, школа
Синева — 1) синь, синява, блакить; 2) синяк
Синеватый — синявий, синюватий
Синеголовникъ, синеголовъ, рос. *Eryngium planum* L. — синя колючка, миколайці, миколайчики, переполошник
Синелевый — 1) синелевий; 2) бузковий.
Синель — 1) синель, едвѣбна тканина; 2) д. Сирень

Синѣный — синений, посинений
Синенькій — синенький
Синестъ, синета — синість
Синехвостка, пт. *Motacilla cyanurus* — трясіхвістка (з синім хвостом)
Синѣхонькій — синесенький
Синець, риба *Abramis ballerus* Cur. — синѣць, синьга, синюга
Синеродъ — синѣць, ціян
Синешейка, пт. *Motacilla svecica* — трясіхвістка (з синьою шийкою)
Синильникъ, ца — 1) синільник, ця; 2) рос. *Isatis tinctoria* L. — синячник, синільник
Синильная кислота — синій квас
Синильщикъ, ца — д. Синильникъ, ца 1
Синить, ся — синіти, ся
Синица, синичка — синіця, синічка
Синій — синій
Синій камень — синій камінь, синяк
Синовникъ, рос. *Cytisus hirsutus* L. — дереза
Синодальный, синодскій — синодський, синодовий
Синодинъ — поминальниця, грамотка і д. Помяникъ
Синонимъ — рівнознака, синонім
Синтаксисъ — складня, синтакса, синтаксис
Синтаксическій — складневий, синтаксичний
Синь — лязурок
Синька — синька
Синѣть, посинѣть — синіти, посиніти
Синѣться, засинѣться — синіти, ся, засинітиса
Синюха, гриб *Agaricus violaceus* L. — синюха, синяк
Сиплость — хриплисть
Сиплый, ло — хриплий, ло
Сипнуть, осипнуть — хрипнути, охрипнути
Сиповка — дудка (з очерету)
Сиповщикъ — дударь
Сипота — хрипливість
Сиреневый — бузковий, бѣзовий. — **Сиреневая роца** — бузник
Сирень, рос. *Syringa vulgaris* L. — бузок, бузочок, без
Сирота, сиротка, сиротина, сиротинка — сирота, сирітка, сиротина, сиротинка, сиріточка. — **Безродный сирота** — сирота-безрода. — **Круглый с.** (що не має ні батька, ні матері) — кругом сирота. — **Полусирота** (без батька) — півсирота
Сироткинъ — сирітчин
Сиротскій — сирітський, сиротін, сиротіний, сиротінський
Сиротство — сирітство
Сиротствовать, сиротѣть, осиротѣть — сиротувати, сиротіти, осиротіти, посиротіти
Сиротствующій — сирота, осиротілий
Сирый — 1) осиротілий, сирота; 2) безпорадний
Сирѣчь — сѣб-то
Система — систѣма, уклад
Систематикъ — систематик

Систематическій — систематичний
 Ситець — ситець, ситчик
 Ситечко — ситко, ситце, ситечко
 Ситникъ — 1) рос. *Scirpus lacustris*, *S. palustris* — осітняг, ситняг, рогіз; 2) ситниця (хліб)
 Ситный — ситний (просіяний на сито)
 Сито — сито, (не густе) — підсіток
 Ситовый — осітняговий
 Ситочный — ситовий
 Ситуація — ситуація, становище
 Ситце — ситко
 Ситцевый — ситцевий
 Сифились — пранці, сифіліс
 Сифилитикъ — сифілітик
 Сифилитическій — сифілітичний, пранцюватий
 Сифонъ — цмок
 Сіяніе — сяння, сяєво, сійво. — Сѣверное сіяніе — заграва північна
 Сіятельный — ясновельможний
 Сіятельство — ясновельможність
 Сіять — сяяти, сяти, сіяти, променіти, зоріти
 Скабіоза, рос. *Scabioza arvensis* Syn — наголоваток, синявка, свербіжниця
 Сказаніе — переказ, оповідання, оповідь, опис
 Сказатель, ница — оповідач, ка
 Сказать — сказати
 Сказка, сказочка — 1) казка, казочка, байка, баєчка; 2) показ, пояснення
 Сказочникъ — казкарь, байкарь
 Сказочный — казковий, баєчний
 Сказуемое — присудок
 Сказывать, сказать — казати, переказувати, оповідати, сказати, переказати; держати мову, річ. — Между нами будь сказано — кажучи між нами, нехай між нами зостанеться. — Сказался больнымъ — об'явився слабим
 Скаканіе — скакання, плигання
 Скакать — 1) скакати, плигати, стрибати, скоčiti, скікнути, плигнути, стрибнути; 2) скакати, бігти скоком, навскоки
 Скакливый — скакучий
 Скаковой — біговий
 Скакунъ, скакунья, скакунокъ, скакунчикъ — скакун, ха, скакунець, стрибун, стрибач, стрібуха, стрібунець, пострібунчик; 2) *Cicindela*, (ком.) — плигун
 Скала — скаля, поділка
 Скала — скеля, скала
 Скалистый — скелистий, скальний. — Скалистые горы — кряжові гори
 Скалить, оскалить, ся — скалити, вискалювати, ся, шкірити, вишкірити, ся
 Скалка — качалка
 Скалозубъ — д. Насмѣшникъ
 Скалочный — скелевий
 Скалывать, сколоть — 1) виколувати, виколоти, (мережки на папері); 2) сколювати, сколотити, рубати, колотити, порубати, поколотити
 Скамья, скамейка, скамеечка — лава, лавка, лавочка, лавонька, (широка) —

примість, (невелика) — прилавок, (коротка, рухома) — ослін, ослінчик, (в школах) — партя, (маленька, під ноги) — підніжня, стільчик
 Скандаль — скандал, бешкет. — С. кому сдѣлать — сорому наробити (кому)
 Скандальный — скандальний, бешкетний
 Скандовать — скандувати
 Скань — сукані нитки
 Скапливать, скопить, ся — збирати, зібрати, ся, назбирати, ся
 Скапывать, скопать — скопувати, скопати
 Скарбъ — добро, збіжжя, скарб
 Скаредность — скнарість; шкарадність
 Скаредный — 1) скнарий і д. Скупой; 2) шкарадний, поганий
 Скаредъ — 1) скнара; 2) шкарадник, поганець
 Скарлатина — шарлятина
 Скармливать, скормить — вигодовувати, випасати, вигодувати, випасти
 Скассировать — скасувати, покасувати
 Скатертка, скатерть — скатерка, скатертина, обрус, настільник
 Скатистый — згористий, покотистий
 Скатъ — 1) скочування; 2) спуск, згір'я, покіт, спадистість; 3) стан (коліс); 4) риба *Raja clavata* — скат, рая колюча
 Скатывать — 1) (скатить, ся) — скочувати, скотити, поскочувати, ся; 2) (скатать) — згортати, звивати, згорнути, звіти
 Скатъ, соскаты, ся — сукати, зсукати, ся
 Скачивать, скатить — змивати, споліскувати, змити, сполоснути
 Скачка — 1) скакання, гарцювання; 2) біг, перегін, гони
 Скачокъ — скік, (мн.) — скоки, стриб, стрібок, пліг. — Скачками (бігти) — скоком, перескоком, вістрибом, вибриком
 Скачущий — скакучий, стрібучий
 Скашивать, скосить — 1) скошувати, скосити; 2) зрізувати навкісь, накосити, скісно
 Скважина, скважинка — щілина, щілінка, шпара, шпарка, дірка, скалубина
 Сквжистость — дірчастість, діркуватість
 Сквжистый, сквжанный — діркуватий, дірчастий, продіркуватий
 Сквашивать, сквасить — квасити, поквасити, сквасити
 Скверна — паскудство, погань і д. Гнусность
 Сквернавецъ, сквернавка — паскудник, поганець, паскудниця, поганка
 Скверно — погано, гідко, паскудно, мерзено
 Сквернословить — непристойні речі говорити, блягузкати
 Сквернословецъ — непристойний в мові, непристойномовець
 Сквернословіе — непристойна мова
 Сквернословный — непристойномовний
 Скверность — погань, паскудство, плюгавство
 Скверный — поганий, паскудний, гідкий,

мерзений

Скверність — поганіти, поганішати, мерзє-ніти**Скверь** — садок (на міському пляцу), сквер**Сквитовать, ся** — поквитувати, ся**Сквозистый** — 1) діркуватий, прозорний; 2) прос(ь)вітчастий**Сквозить** — крізнити, провівати наскрізь; прос(ь)вічувати**Сквозникъ** — прос(ь)вітчастий, прозорий овіч**Сквозной** — скрізний, крізний. — **С. вѣтеръ** — протяг, крізний вітер, продув. — **С. дыра** — дірка наскрізь. — **С. дворъ** — прохідний двір**Сквозь** — крізь, через**Скворецъ, скворка**, пт. *Sturnus vulgaris* — шпак, шпачіха**Скворешня** — шпаківня**Скворцовъ** — шпачиний**Скворцовый** — 1) шпаківий, шпачиний, шпаківський; 2) шпаковитий, д. **Масть****Скелетный** — кістяковий**Скелеть** — кістяк, шкелет, снасть**Скептикъ** — скептик, неймовіра**Скептически** — скептично, неймовірно**Скептический** — скептичний, неймовірний**Скептицизмъ** — скептицизм, неймовірство**Скидка** — скидання; скидка, зніжка**Скинѣя** — скінія, намет**Скипаться, скипѣться** — скипатися, скипитися**Скипетродержецъ, скипетроносецъ** — берловладця, берлоносец**Скипетръ** — берло**Скипетръ царскій**, рос. *Verbascum nigrum* L. — оман, дивина; *V. Lychnitis* — коров'як, заяче ухо, бабки; *V. Thapsus* L. — дрябчак, ведмеже ухо, с(ь)вічі**Скипидарникъ**, рос. *Asarum europaeum* L. — копитень, копитецъ, копитці, копитняк**Скипидарный** — шпигинарний**Скипидаръ** — шпигинарь**Скипѣть, ся** — скипити, ся**Скирда, скирдъ** — стирта, (соломи) — ожеред**Скирдный** — стиртовий**Скисаніе** — скисання**Скисать, скиснуть** — скисати, скиснути**Скитаніе** — скитання, скітки; тиняння**Скиталецъ, скиталица** — скитальник, скитальниця; заволока, бурлака, бурлачка**Скитальчество** — бурлакування, блукання, тиняння**Скитаться** — скитатися, бурлакувати, тинятися, ніпати**Скитникъ** — скітник**Скитнический** — скітницький**Складка** — 1) складання, складування; 2) складка, згортка, збірка, зморшка, (частіше мн.) — збори; 3) складка**Складни** — складаний образ**Складно** — складно, до ладу**Складной** — складаний**Складность** — доладність, згідність, склад-

ність (тіла)

Складный — доладний, згідний; складний**Складочный** — 1) вкладний. — **Складочные** деньги — вкладні гроші, вкладки; 2) складовий**Складчатый** — збористий, складчатий, рясний, фалдістий**Складчикъ, ца** — вкладник, ця; складач, ка**Складчина** — складка**Складъ** — 1) склад, лад, складність, доладність; 2) з'язок (думки); 3) склад, магазин, гамазея; 4) будова, статъ**Складываніе** — складання, складування**Складывать, скласть, ся** — 1) складати, скласти, ся, поскладати, ся, (шматочки до купи) — стулити, постулювати; 2) складатися, скластися, скинутися; 3) звертати, звернути, скласти. — **Сложитъ вину на другого** — звернути, скласти вину на кого. — **Сложитъ голову** — головою наложити**Складышокъ** — опецок**Склѣвывать, склевать** — скльовувати, видзьобувати, склювати, поклювати, видзьобати**Склеиваніе** — склеювання, зліплювання**Склеивать, клеить, ся** — зліплювати, склеювати, зліпити, склеїти, ся**Склейка** — 1) склеювання, клеїння; 2) склеїне (місце)**Склѣпка** — 1) нютування; 2) знютоване, склепане (місце)**Склепной** — нютований, клепаний**Склепный** — склеповий**Склепъ** — склеп**Склѣпывать, склепать** — заводити, завести у нюти, нютувати, знютувати, брати, взяти на нюти, склепати**Склешиваться, склещиться** — скліщуватися, скліщитися (про собак)**Скликаніе** — скликання**Скликать, скликивать, скликнуть, ся** — скликати, склікати, поскликати, згукуватися, згукнутися**Скличка** — скликання, склик**Склоненіе** — 1) нахилування, нахилання, схилання, підмовляння, підмова; 2) похилість, схил; 3) (грам.) — відміна**Склонность** — нахил, нахильність, похилість, схильність, потяг, охота**Склонный** — схильний, охочий хотливий**Склонъ** — спад, похил, схил. — **Южный склонъ** — навсоння. — **Склонъ горы** — узбіч, спад, похил горі. — **На склонѣ** дней, жизни — на схилку віку**Склоняемость** (грам.) — відмінність**Склоняемый** (грам.) — відмінний**Склонять, склонить, ся** — 1) схиляти, нахиляти, схиліти, нахиліти, похиліти, ся, підклоніти, склоніти, ся, прихиляти, прихиліти, ся. — **Склонить голову** — схиліти голову. — **Склонѣнный, склонившійся** — похилий, похилистий. — **Склонясь** — схилившись, (на)хильці. — **С. на свою сторону** — залучити, повернути, нахилити (до себе, на свій бік); 2) відміняти, відмінити**Скочивать, скочить, ся** — кудовчити, кош-

лати, скудо́вчити, роско́шлати; скі́м-шитися

Склячати, склячити — бра́ти, взяти у замкі (про будовання)

Склянка — 1) шкля́нка, пля́шечка, сло́їк; 2) пісо́шний годинник; пів години (на пісо́шному годиннику, у моряків). — **Теперь седьмая склянка** — тепе́р четве́рта година

Скоба, здр. скобка — 1) кля́мра, ска́ба, ска́бка, (у дверей) — кля́мка; 2) підкі́вка (під закаблуки); 3) (грам.) — ска́бка, ду́жка

Скобель — ско́бель, струг, (на взір ножа) — шкря́бач

Скобельный — струговий

Скобять, заскобять — кля́мрува́ти; бра́ти, взяти, замика́ти в ска́бки, в ду́жки

Скобленіє — струга́ння, скромáдіння

Скоблять, выскоблять — струга́ти, скре́бти, скромáдити, ви́стругати, ви́скре́бти, ви́скромáдити

Скобяной товарь — дере́вня, дерев'я́не на́чіння (посуда, лопати, ви́ла і т. д.)

Сковеркивать, сковеркать — ко́рчити, кри́вити, по́корчити, до́кривити, ско́рчити, ні́вечити, зні́вечити

Сковка — 1) ско́вування; 2) ско́ване (місце), сков

Сковорода, сковородка — сковорода́, сковоро́дка, пате́льня, па́нва

Сковородникъ — чаплі́я

Сковывать, сковать — 1) ско́вувати, скува́ти, по́сковувати; 2) за́ковувати, заку́вати, за́бивати, за́бити у кайдáни, у пу́та, у за́лізо

Сковыривать, скovyрять, скovyрнуть — ско́лупувати, ско́лупа́ти, ско́лупну́ти, по́сколупувати

Скокъ — скі́к, підскі́к, стри́б, пли́г; ви́брик

Сколачивать, сколотить, ся — зби́вати, зби́ти, ся (з чо́го і з чим)

Сколокъ — зразо́к, взі́р (знятий вико́люванням)

Сколотина — масля́нка

Сколь — скі́льки; як, я́ко, як же́. — **Сколь возможно** — я́ко мо́га, скі́льки мо́га

Скользять, скользнуть — сковза́тися, підсковзу́ватися, сковзну́тися, підсковзну́тися; со́вгатися. — **Скользя** — по́ковзом

Скользкій, скользко — сковз́кий, ковз́кий, ско́взко; сли́зкий, сли́зко

Скользскость — сли́зкість, слизо́та

Сколькій — я́кий. — **Сколькихъ лѣтъ онъ умеръ?** — я́ких лі́т, в я́ких лі́тах він поме́р?

Сколько — скі́льки, кі́льки, кі́лько; я́кого. **Сколько-то** — скі́льки-сь. — **С. мнѣ извѣстно** — як мені́ ві́домо, о скі́льки ві́домо мені́. — **С. ни́будь** — скі́льки не́будь, що не́будь, де́-що. — **С. можно** — я́ко мо́га, як поси́лля. — **С. силь хватить** — чим ду́ж. — **С. много** — я́кого ба́гато

Скомкагъ, ся — зібга́ти, зі́мняти, ся; скі́мшитися

Скоморохъ — фи(і)гляр, бла́зень, кумедник, штука́рь

Скоморошескій — фи(і)глярський, кумеді́яньський, штука́рський

Скоморошество — фи(і)глярство, кумеді́яньство

Скоморошествовать, скоморошить — фи(і)глюва́ти, штука́рюва́ти

Скомпрометтировать, ся — со́рому завда́ти, со́рому набра́тися, у сла́ву ввести

Сконфузить, ся — осоро́мити, ся, со́рому завда́ти, набра́тися

Скончаніє — кі́нець, скі́нчення. — **До скончання вѣка** — до кі́нця с(ь)ві́ту

Скончатъ, ся — 1) покінча́ти, скі́нчити, ся; 2) сконáти, по́конáти, уме́рти, пере́ста́витися, ду́ба да́ти, ге́гнути

Скопецъ — скі́п, скопе́ць, ва́лах, холошта́н

Скопидомъ, ка — скна́ра, скупердя́га

Скопировать — ско́піюва́ти

Скопять, оскопять — ско́пити, вала́шати, холо́щати і д. **Оскоплять**

Скопище — сто́впище, на́товп

Скопленіє — зби́рання; ску́пчення, ску́плення, згрома́дження; (люде́й) — сто́впище, сто́вписько, здвиг, тиск

Скоплять, скопять — зби́рати, зі́брати, зби́вати, зби́ти, скобі́жити

Скопчество — ско́пецтво

Скорбять — кру́хмáлити

Скорблённый — кру́хмáлений

Скорбость — шка́ру́бність

Скорбый — шка́ру́бний, шка́рубкий

Скорбнуть, заскорбнуть — шка́ру́бнути, за́шка́ру́бнути

Скорбный — 1) недужий, не́мічний; 2) сумний, журний, ско́рбний, скорбо́тний

Скорбъ — жаль, ту́га, журба́, печа́ль, скорбо́та, сму́ток

Скорбѣть — тужі́ти, сумува́ти, скорби́ти, вболи́вати над чим, побива́тися, вбива́тися

Скорбящій — журний, боли́ючий

Скоренькій, ко — скоре́нький, ко, швиде́нький, о, хуте́нький, о

Скорёхонько, скорёшенько — хуте́сенько

Скорлупа (горі́хів, каву́на) — лушпи́на, лушпáйка, лушпи́нка, (зб.) — лушпи́ня, (тверда дуже) — шка́ралу́па

Скорлупный — лушпи́нний, шка́ралу́пний. — **Скорлупныя животныя** — шка́ралу́пні тва́рі, шка́ралу́пники

Скорнякъ — чинба́рь, кушні́р, га́рбар

Скорнячество — чинба́рство, кушні́рство, га́рбарство

Скорнячество — чинба́рюва́ти, кушні́рува́ти

Скорнячить — кушні́рський, чинба́рський

Скоро — ско́ро, шви́дко, ху́тко, незаба́ром, незаба́вом, неба́вом

Скоробить, ся — по́корчити, попачі́ти, по́шка́ру́бити, ся

Скороговорка — скорого́вірка

Скорозрѣлый — скороспі́лий, скорості́глий, скоро́здрий

Скоромить, оскоромить, ся — скоро́мити, по́скоро́мити, ся, зла́мати пі́ст

Скоромникъ, -ница — скоро́мник, скоро́мница

Скоромничать — їсти ско́ром, не доде́ржува́ти по́сту

Скоромъ, скромное — скóром, скорóмне
 Скороножка, ком. *Oniscus murarius* — стоно́га
 Скороопьяняющий — п'янкува́тий
 Скоропись — скорóпис
 Скорописание — скорóпис
 Скорописецъ — скоропи́сець
 Скорописный — скоропи́сний
 Скороспѣлость — скороспи́лость, скорості́глість, скороздрі́сть
 Скороспѣшный — сквапли́вий, скорос(ь)пи́шний, скорохва́тський
 Скоропостижный, но — на́глий, на́гло, рапто́вий, ра́птом, без часу́. — Скоропости́жная смерть — на́гла сме́рть
 Скоротечно — на́гло; прудко́, бистропли́нно
 Скоротечность — на́глість, прудкі́сть, бистропли́нність
 Скоропреходящий — скоромину́чий, недовгоча́сний
 Скороспѣлка — 1) рос. *Primula officinalis* Jacq. *P. veris* L. — сорочи́ лапки, бо́жі рúчки; 2) скороздрі́й, скороздра
 Скороспѣлый — д. Скорозрѣ́лый
 Скорострѣльный — скорострі́льный, скоропаль́ний
 Скорость — скóрість, ху́ткість, швидкі́сть, прудкі́сть, спіх (в роботі)
 Скоротать — скороті́ти, покороті́ти.
 Скоротечный — бистропли́нний, на́глий
 Скороходъ — бігу́н
 Ско́роходъ — швидка́ хода́
 Скорпио́нь, ком. *Scorpio europaeus* — скóрпій, скорпио́н
 Скорчивать, скорчить, ся — ко́рчити, скóрчити, ся. — Скорчить гримасу — скри́витися
 Скорый — скóрий, хуткий, швидкий, прудкий, шпаркий. — Бо́лѣ скорый — скорі́ший, швидчий. — Са́мый скорый — найскорі́ший, найшвидчий, найшвидкі́ший. — Вь скоромъ времени — і незаба́ром. — На скорую руку — на швидку́ рúку, прóхапцем
 Скорѣе — скорі́ш, скорі́ше, швидче, мерщій, хутчий. — Ка́къ можно скорѣе — јако мо́га швидче, чим ду́ж
 Скоса — ско́са, зйзом, криво́
 Скось — 1) скі́с; 2) косогі́р, згі́р'я
 Скотина — скоти́на, бідло, товари́на, худобі́на, (поб.) — товаря́ка
 Скотникъ — скота́рь
 Скотница — скота́рка
 Скотный — скоти́нячий, това́рячий, худі́бний. — С. дво́рь — обо́ра
 Скотоподобный — скотоподи́бний, до бідла поді́бний
 Скотски — як скоти́на, як худоби́на
 Скотоводство — скота́рство. — С. занима́ться — скотарюва́ти, скотари́ти
 Скотобойня — бо́йня, (частіше мн.) — бо́йні, різни́ця
 Скотоводъ — скота́рь
 Скотскій — скоти́нячий, това́рячий, бидля́чий
 Скоть — това́р, худо́ба, бідло, череда́. — С. молодой — молодні́к, молодня́к. — С. рабочі́й — робо́ча худо́ба, тягло. —

С. рогатый — рогова́ худо́ба, рогати́зна
 Скотство — бидля́чість, гру́бість
 Скошеніе — скі́с (р. ско́су)
 Скочить — ско́чити, скі́кнути, плигну́ти, стрибну́ти
 Скрадывать, скрасть, ся — 1) викрада́ти, ви́красти; 2) та́їти, крі́ти, хова́ти, прита́їти, ута́їти, схова́ти, ся
 Скраивать, скроить — кра́яти, викра́ювати, покра́яти
 Скрашивать, скрасить — прикраша́ти, закраша́ти, приоздобля́ти, прикра́сити, приоздо́бити
 Скребница — гре́бло, згре́бло, гре́блиця, гребни́ця
 Скребокъ — скреба́чка, шкраба́чка
 Скрежетание — скрегота́ння, скре́гіт
 Скрежетать, заскрежетать — скрегота́ти, скреготи́ти, заскреготі́ти, заскреготі́ти
 Скрежеть — скре́гіт
 Скрестъ — скребті́, шкряба́ти, шкработі́ти, скрома́дити
 Скрещать, скрестить — скла́дати, скла́сти, згорну́ти на́вхрест, схресті́ти, скри́жувати
 Скрещивать — міша́ти, парувати́ різні ро́ди
 Скривливать, скривить, ся — викривля́ти, ви́кривити, покриві́ти, скриві́ти, ся
 Скрижаль — табли́ця
 Скрипачъ — скри́пник, (здр.) — скри́пничок, скри́пниченко́, скрипа́ч, скрипа́ль
 Скрипковый — скри́пковий
 Скрипій, рос. *Spiraea Ulmaria* L. — огіро́шник, меду́ница, жа́б'ячі конопельки
 Скрипка — скри́пка, скрипи́ця, (здр.) — скри́почка
 Скрипня, скрипотня — скри́п, скри́пнява, рип, рі́пнява, рипотня́, скрипотня́
 Скрипунъ, ком. *Cerambyx, Dorcadion* — скри́пун, му́зика, му́зичка
 Скрипуха, рос. *Crepis tectorum* L. — кульба́ба, ди́кий молоча́й
 Скрипучій — скрипли́вий, скрипу́чий, рипли́вий
 Скрипчѣнка — скрипчи́нка
 Скрипь — скри́п, рип
 Скрипѣние — скри́піння
 Скрипѣть, заскрипѣть, скрипнуть — скри́пити, рипі́ти, рі́пати, рі́пнути
 Скромникъ, ца — плоху́та, скро́мник, ця
 Скромничать — бу́ти скро́мним
 Скромность — скро́мність, сми́рність
 Скромный — скро́мний, ти́хий, сми́рний, сумі́рний, (дуже) — пло́хий
 Скропать — 1) златати́, скле́їти; 2) зля́пати, спартачи́ти
 Скругливать, округлять, округлить, ся — за́круглюва́ти, за́кругля́ти, за́кругли́ти, ся
 Скручивать, скрутить, ся — скру́чувати, скрути́ти, ся
 Скручинить — завда́ти жалю́, сум навести́
 Скрывательство — перехо́ви, перехо́вування
 Скрывать, скрыть, ся — 1) крити́ти, укри́ти, хова́ти, схова́ти, перехо́вувати, перехо́вати, ся. — Скрываю́щийся — кри́ю-

чийся; 2) таїти, ся. — Скрывать вь
сердцѣ — в душі таїти

Скритничать — крїтися, таїтися

Скритничаніе — таїння

Скритность — затайливість, скритість

Скритный, но — 1) закритний, скритний,
но; 2) затайливий, потайливий, при-
тайкуватий, по́тай, потаємно, ниш-
ком

Скритничаніе — ховання, таїння

Скрыть — крїянка, потайник, схованка

Скрытый — потайний, потаємний

Скрѣпа — 1) скріпа, закріпа; 2) підпис,
пос(ь)відчення (паперу)

Скрѣплять, скрѣпнѣть, ся — 1) скріпляти,
вкріпляти, зміцняти, скріпити, вкрі-
пити, зміцнити, ся, умоцнювати;
2) с(ь)відчити, пос(ь)відчити (папе-
ри), ствердити підписом

Скрѣпчатъ — подужчати

Скрючивать, скрючить, ся — карлючити,
скарлючити, кандзюбити, скандзю-
бити, ся

Скряга — скна́ра, скуп'яга, скупердяга,
жмікрут

Скряжничать — скупітися, трусітися (над
грішми)

Скряжничество — скна́рість, скна́рство,
скупердя́йство

Скудель — 1) глі́на; 2) черепок

Скудельный — 1) гліняний; 2) крихкий

Скудность, скудость — скудо́та, нестáток,
убо́зство, убо́жество, ну́жда

Скудный, но — убо́гий, го, мізе́рний, зли-
де́нний, нужде́нний

Скудоуміе — недо́умство

Скудоумный — недо́умкуватий

Скудѣть, оскудѣть — убо́жити і д. Исто-
щаться

Скука — нудьга́, нудь, нуда́, нудо́та, ску́ка.
— С. одолѣла — нуд на́пав, нудьга́
напа́ла, нудьга́, ску́ка взяла́, обняла́

Скула — 1) вілиця; 2) скна́ра, жмікрут

Скульпторскій — різьб'я́рський, сницар-
ський

Скульпторъ — різьба́р, різьб'я́р, сніцар,
ску́льптор

Скульптура — різьб'я́рство, різьба́рство,
сницарство, скульпту́ра

Скумбра, рос. Scomber scombrus — ску́мбрія,
баламу́т, чибрик

Скупаніе — скуповування

Скупать, скупить — скуповувати, поскупо́-
вувати, понакуповувати

Скупёнекъ — скупёнький

Скупецъ — скупий, скуп'яга

Скупиться — скупітися, скупувати, жалку-
вати, шкодувати

Скупной — скупований, накупований

Скуповатый — скупёнький

Скупой — скупий, скна́рий

Скупость — ску́пість, ску́пощі

Скупщикъ — ску́пень, скупщи́к, пере́купецъ

Скупѣть — скупіти, скупшати

Скупъ — скуп, за́куп

Скусывать, скусить — відку́слювати, відку-
сіти, ску́слювати, ску́сити

Скуфія — скуфія́, підка́пок

Скучаніе — нудьгува́ння

Скучать, соскучить, ся — нудити, ся, нудь-
гува́ти, нудити с(ь)ві́том, маруди-
тися, занудитися, ску́чити

Скучивать, скучить, ся — 1) скла́дати, скла-
сти, поскла́дати в ку́пу; 2) ку́пити-
ся, ку́пчитися, ску́пчитися, сто́впи-
тися

Скучливость — нудні́сть, нудь

Скучливый — нудний, марудний

Скучный, но — нудний, нудно, марудний,
но, скучний, но

Скушать — з'їсти, поїсти

Слабительное — проно́сне

Слабить — проно́сити, почи́шати

Слабнуть — сла́бнути, ослаба́ти, впада́ти
на сі́лах

Слабо — 1) сла́бо; 2) помалу́, поволі́, без-
сі́ло, мляво

Слабовато — тро́хи засла́бо, слабке́нько

Слабоватый — тро́хи заслабкий, слабке́нь-
кий

Слабоголосый — слабкий на го́лос, слабо-
голо́сий

Слабогрудый — слабогру́дий

Слабодушіе — малоду́шність

Слабодушный — малоду́шний

Слабосиліе — малосі́лля

Слабосильный — малосі́лий, крихкоті́лий,
хорові́тий, недужий

Слабость — сла́бість, недужні́сть, недо-
лу́жність

Слабоуміе — недо́умство

Слабоумный — недо́умкуватий, недо́лугий,
несповна́ розу́му

Слабый — 1) кво́лий, мля́вий, у́тлий (на мо-
роз); 2) слабкий, вільний; 3) лёг-
кий, немі́цний (тютюн)

Слабѣть, ослабѣть — сла́бити, слабі́шати,
сла́бшати

Слава — сла́ва, (здр.) — сла́вонька. —
Дурная сла́ва — несла́ва, несла-
вонька, погові́р

Славить, ся — сла́вити, ся, велича́ти, хва-
лі́ти, вихваля́ти

Славный — 1) сла́вний, славе́тний, славу́т-
ний; 2) ду́же га́рний, ле́пський, ви-
бо́рний

Славолюбець — славолю́б

Славолюбивый — славолю́бний

Славолюбіе — славолю́бство

Славословить — виславля́ти, вихваля́ти,
велича́ти, славосло́вити

Славословіе — вихва́ла, велича́ння

Славянинъ — слов'я́нин, сла́в'янин

Славянскій — слов'я́нський, сла́в'янський

Славянство — слов'я́нство, сла́в'янство

Слагатель — скла́дач

Слагать, сложить, ся — 1) скла́дати, скла-
сти, поскла́дати, ся. — Сложить долж-
ность — зложі́ти уря́д. — Сложить
сь кого штра́ф — зня́ти пеню́, дарува́-
ти; 2) скла́дати, компонува́ти, зложі́ти,
уложі́ти, скла́сти, скомпо-
нува́ти

Сладенькій — солоде́нький

Сладёхонькій, сладёшенькій — солоде́сень-
кий

Сладить — солодити, (потроху) — підсолóжувати
 Сладкій, ко — солóдкий, со́лодко. — Сладкое — солóдке. — Сладкая трава, рос. *Heracleum sphondylium* L. — борщівник. — Сладкій корень, с. папоротник, рос. *Polypodium vulgare* L. — па́пороть, солоди́ш
 Сладковатость — солодкува́тість, по́солодкість
 Сладковатый — солодкува́тий, по́солодкий
 Сладкогласіє — милоголóсся
 Сладкогорько — со́лодко-гірко
 Сладкозвучный — милозвúчний
 Сладкорѣчивый — солодкомо́вний
 Сладостный — солóдкий; любий
 Сладострастіє — по́хить, сласно́та, любáшність
 Сладострастный — похотли́вий, сла́сний, любáшний, ярли́вий
 Сладость — солóдкість, со́лодість, со́лодь, солодо́щі
 Слаже, слаще — солóдче. — Дѣлаться слаже — солóдчати
 Слаживать, сладить, ся — 1) ла́годити, зла́годити, ула́годити, упорядкува́ти; 2) справля́тися, спра́витися; 3) умовля́тися, зго́жуватися, умо́витися, згоді́тися, погоді́тися
 Слазить — 1) зла́зити, вила́зити; 2) злі́зати
 Слазь — одчі́пне
 Сламливать, сламывать, сломать, сломить, ся — 1) зла́(о)мувати, розло́мувати, зламáти, зломити, розломі́ти, ся, розва́лювати, розвалі́ти; 2) перема́гати, перемогті́, поду́жати
 Сланець, кам. *Schistus* — лупе́ць, лу́пок
 Сланцоватый — лупцевáтий
 Сланцовый — лупце́вий
 Сластѣна — ласій, ласу́н, ласу́ха
 Сласти — ласо́щі, солодо́щі, лагомі́ни
 Сластолюбець — ласощохлі́ст, ласощолю́б, лагомі́нець
 Сластолюбивый — ласій, лако́мий, ласощолю́бний
 Сластолюбіє — лако́мство, ласощолю́бство
 Слать, послать, ся — сла́ти, поси́лати, посла́ти, ся
 Слега — ле́жень (ба́льок)
 Слегать, слечь — ляга́ти, лягті́ (в лі́жко)
 Слегаться, слежаться, спечься — зле́жуватися, злежа́тися, позляга́тися. — Слежавші́йся — зле́глий
 Слегка — зле́гка, леге́нько; по́малу, тро́хи; поча́сти, при́хапцем; зда́лека. — Слегка заболѣть — при́боліти
 Слеза, слезинка, слёзка — сльоза́, сльози́на, сльози́нка, (здр.) — слі́зка, слізонька
 Слезливый — плачли́вий, тонкосльо́зий
 Слезникъ — слі́зниця
 Слезливость — плачли́вість
 Слезно — слі́зно, з сльоза́ми
 Слезный — 1) слі́зний, сльозови́й; 2) ре́вний, плачу́чий
 Слезомойка — тонкослі́зка і д. Плакса
 Слезотечение, мед. *Eriphora* — слі́зотік

Слесаревъ — слю́сарів, слі́сарів
 Слесарить — слюсарюва́ти, слі́сарюва́ти
 Слесарная — слюса́рня, слі́са́рня
 Слесарский — слюса́рський, слі́са́рський
 Слесарство — слюса́рство, слі́са́рство
 Слесарь — слю́сарь, слі́сарь, холо́дний кова́ль
 Слесарша — слюса́ри́ха, слі́са́ри́ха
 Слетать, слетѣть, ся — 1) злі́тати, зніма́тися, злеті́ти, зня́тися; 2) злі́татися, злеті́тися, позлі́татися, поназлі́татися
 Слетать — злі́тати, облі́тати
 Слётокъ — підлі́ток
 Слётъ — ви́літ, злі́т
 Слива, рос. *Prunus domestica* — сли́ва, сли́вка, сли́вонька, (одна штука) — сли́віна. — С. венгерская — уго́рка. — С. мелкоплодная, *P. insititia* L. — терно́слива, ку́лька. — С. тернистая, *P. spinosa* L. — те́рен
 Сливать, слить, ся — 1) зли́вати, сто́чувати, злі́ти, сточи́ти, ся, позли́вати, постóчувати; 2) вили́вати, ви́лити; 3) зли́ватися, злі́тися
 Сливина — сли́віна, сливо́ве де́рево
 Сливка — 1) сли́вка, сли́вочка; 2) зли́вання
 Сливки — 1) вершкі́, (здр.) — верше́чки, сметáнка; 2) злі́вки (позли́вані, недопитки)
 Сливной — позли́ваний, зливни́й
 Сливный — сли́вовий, сли́в'яний
 Сливнякъ — 1) сли́вник, сли́вовий сад; 2) сли́в'янка, сли́вняк
 Сливочный — сметáнковий, з вершкі́в
 Сливъ — спад (води)
 Сливянка — сли́в'янка, сли́вняк, сли́внячо́к
 Слизень — сли́ма́к, сли́зняк (з порм'яку́нів)
 Слизистый — слизови́й, слизува́тий, слі́зний, клеюва́тий. — С. оболочка — слі́зниця, слизова́ болóнка. — С. выдѣленія женскихъ половыхъ органовъ — слизо́ти
 Слизкій, ко — сли́зкий, сковз́кий, сли́зко
 Слизкость — сли́зкість, сковз́кість
 Слизковатый — по́слизкий, сли́зке́нький
 Слизнуть — слі́знути
 Слизнякъ, рос. *Alcea Althala officinalis* L. — кала́чики, проскуркі́
 Слизывать, слизать — злі́зувати, злизáти
 Слизъ — сли́зь, сли́з, слизо́та; шля́м
 Слизѣть, ослизѣть — слі́знути, осли́знути
 Слиять — зли́няти, ви́линяти
 Слипание — злі́плювання, злі́плення
 Слипаться, слипнуться — зли́патися, злі́пнутися
 Слитіє — злиття́
 Слитковый — зливко́вий
 Слитно — вкúпі, ра́зом
 Слитный — сполу́чений
 Слитокъ — злі́вок
 Сличать, сличить — порі́внювати, порі́вняти, зві́ряти, переві́ряти, зві́рити, переві́рити
 Сличеніє — порі́вня́ння
 Слишкомъ — за́надто, через кра́й, ге́ть-то
 Слияніє — 1) сполу́чення, зли́вання;

2) сплив, збіг

Слобода, слободка — слобода́, слобі́дка
Слободской — слобі́дський, слобожанський
Слобожанинъ — слобожанин
Словарь, словари́къ — словаре́рь, словаре́ць, словни́к, словничо́к
Словесно — на слова́х, з у́ст, словесно́
Словесность — словесни́сть
Словесный — словесни́й, у́стний
Словечко — слівце́, словечко́. — **Ни словечка** — ні словечка́, ані телень, ані па́ри з уст
Словно — мов, немов, на́че, ненáче, ні́би, ні́би-то, бу́цім. — **Словно какъ бы** — мов-би, мов пак, ні́би-б то
Слово — сло́во, річ; мо́ва, розмо́ва; про-мо́ва. — **Къ слову** — до ре́чі. — **Исполнить с.** — справдіти сло́во. — **Обязывать себя словомъ** — в'язáтися сло́вом. — **Слово по слову** — від сло́ва до сло́ва. — **Не о томъ слово** — не в тім річ. — **Не устоять въ словѣ** — не доде́ржати сло́ва
Словообразование — словотво́рення
Словоохотливость — балаклі́вість
Словоохотливый — балаклі́вий, балаку́чий
Словопрение — дискусі́я, роспра́ва
Словопроизводный — слововиво́дний
Словопроизводство — словові́від
Словотолкование — пояснення слів
Словосочинение — словола́д, складня́
Словоударение — на́голос
Словцо — слівце́
Слогъ — 1) скла́д; 2) стиль, штиль, склад мо́ви, спосі́б ви́разу
Слоёное тѣсто — листко́ве ті́сто
Сложение — 1) складáння, додава́ння (ма-тем.); 2) склад, стату́ра, будо́ва (ті́ла); 3) компонува́ння; 4) відда́лення (з уряду)
Сложность — скла́дність. — **Въ сложности** — ра́зом, гурто́м, огу́лом
Сложный — складни́й
Словатость — листкува́тість
Слоение (гир.) — верствува́ння
Слой — 1) верствá, шар, штат, ряд, (верхній) — верхня́к, (у дерева коло кори) — обо́лонь, (дальші) — літо́вища. — **Слой общества** — ве́рстви суспі́льства, грома́дянства; 2) лу́стка, пелю́стка, лі́ства (напр., у цибулі)
Слоистый — лусткий; верство́ваний
Сломка — злом, зламáння
Сломъ — 1) д. Сломка; 2) зло́м, зла́мане (мі́сце)
Слонить, заслонить — заступáти, заступі́ти
Слоновый — слоно́вий
Слонъ — слін (р. слона́)
Слониха — слоні́ця
Слоняться — блукáти, тиня́тися, снува́ти, сновиг(г)áти, ве́штатися
Слопать — зло́пати, стрі́скати, пожéрти
Слопецъ — ла́пка, д. Ловушка
Слуга — 1) слугá, служник, челя́дник, челя́динець, наймит, (високого зросту, для паради) — гайдук; 2) слугá, го́товий до послуги

Служака — службі́ста, горлі́вий слугá
Служанка — служáнка, служни́ця, служе́бка, слугі́ня, челя́дка, найми́чка
Служащий — служа́чий
Служанкинъ — найми́ччин
Служба — служба́, обов'язок, уряд, поса́да, найми
Службы — господа́рське будова́ння (пекарня, станя, пові́тки, льодовня то-що)
Служебный — службови́й
Служение — служення́, служба́
Служилый — служі́вий
Служитель, ница — прислужни́к, ця, служі́тель, служе́бник, служник
Служительский — служни́цький, служе́бни́чий
Служить — 1) служі́ти; 2) отслужить — служі́ти, пра́вити, одпра́вити (службу Бо́жу)
Служка монастырской — служка́, слима́к
Слукавить — злука́вити
Слупать, слупливать, слуплять, слупить, ся — злу́плювати, здира́ти, злу́щувати, злупі́ти, зде́рти, злу́щити, ся
Слуховой — слухови́й. — **С. труба, с. рожокъ** — гові́рна труба́, слуха́вка. — **Слуховое окно** — димни́ця
Слухъ — 1) слух; 2) слих, по́голос, пого́лоска, чу́тка. — **Распустить слухъ** — пу́стити пого́лоску, чу́тку, розсла́вити, роздзвони́ти
Случай — ви́падок, трапу́нок, наго́да, приго́да, при́ключка, припа́док, случа́й; о́казія; раз. — **Въ такомъ случаѣ** — в такі́м ра́зі. — **Въ настоящемъ случаѣ** — в сі́м ра́зі. — **Во всякомъ случаѣ** — у всякі́м ра́зі, в ко́жнім ра́зі. — **Въ противномъ случаѣ** — а то́, а і́нче, в проти́внім ра́зі. — **На всякій случай** — про вся́кий ви́падок. — **По случаю чего** — з причи́ни, з наго́ди. — **При случаѣ** — при о́казії, при наго́ді, за наго́ди. — **Неприятный с.** — при́кра наго́да. — **Удобный с.** — до́бра наго́да. — **Въ крайнемъ случаѣ** — в оста́ннім ра́зі. — **По случаю войны** — з причи́ни війни. — **На случай войны** — на ви́падок війни. — **Пользоваться случаемъ** — корі́стуватися з наго́ди
Случайно — ви́падком, припадко́во, випадко́во, случа́єм
Случайность — випадко́вість, припадко́вість
Случайный — випадко́вий, припадко́вий
Случать, случить — спуска́ти, припуска́ти, спусті́ти, припусті́ти (самця і самі́цю)
Случаться, случиться — трапля́тися, луча́тися, випадáти, тра́питися, лучі́тися, нагоди́тися; скла́датися, скла́стися. — **Где́ случится** — де тра́пить-ся. — **Мне́ не случилось** — не ви́падало, не при́ходило́сь мені́. — **Можетъ случиться, что** — мо́же бу́ти, що... — **Что съ нимъ случилось?** — що з ним ста́лося?
Случка — парова́ння, спуск, при́пуск

Случный жеребець, быкъ — ста́дник, о́гер, за́відський жеребець; буга́й
 Слуша́ние — слуха́ння
 Слуша́тель, ни́ца — слуха́ч, ка
 Слуша́ть, ся, послу́шаться — слуха́ти, ся, послу́хати, ся
 Слы́ть, прослы́ть — сла́витися, всла́витися
 Слы́ханный — чу́ваний. — Слы́ханное ли дѣ́ло! — чи чу́вано?
 Слы́хатъ — чу́ти, чува́ти
 Слы́шатъ, услы́шатъ — чу́ти, чува́ти, вчува́ти, почу́ти, вчу́ти. — Слы́шатъ не хорошо́ — недочува́ти
 Слы́шатся, послы́шатся, услы́шатся — чу́тися, причува́тися, почу́тися, в(у)чу́тися, причу́тися
 Слы́шно — чу́ти, чу́тно, чува́ти
 Слы́шний — чу́тний
 Слы́шиѣ — чу́тніш, чу́тніше
 Слы́шимый — що чу́ти
 Слѣ́ва — злі́ва, з лі́вого бо́ку
 Слѣ́дитъ — 1) слі́дити, робі́ти слі́ди, на́топта́ти; 2) (мислив.) — шука́ти слі́ду, сте́жити, стежкува́ти, слі́дкува́ти; 3) (за чѣ́мъ) — догляда́ти (чого), на́глядати, назирати́ (за чим), пильнува́ти чо́го, пантрува́ти (що)
 Слѣ́дование — 1) прохі́д, перехі́д, хі́д; 2) на́слідування, д. Подража́ние
 Слѣ́дователь — слі́дчий
 Слѣ́довательно — значі́ть, то, се́б-то, вихо́дитъ, значі́тися
 Слѣ́довать — 1) (послѣ́довать) — і́ти, слі́дкува́ти (за ким), ступа́ти у слі́ди, пі́ти за кі́м; 2) на́ступати, на́ступі́ти; 3) на́слідувати (кому або чо́му), і́ти (за ким або за чим); 5) на́лежати, на́лежатися. — Слѣ́дуетъ, слѣ́довало — а) вихо́дить; б) слі́д, тре́ба, по́винно, на́лежить, годі́ться, го́же. — Ка́къ слѣ́дуетъ — як слі́д, як тре́ба, як годі́ться, як го́же
 Слѣ́домъ — у слі́д, слі́дом, слі́дком, на́зирцем
 Слѣ́дственный — слі́дчий
 Слѣ́дствие — 1) на́слідок, добу́ток; 2) ви́від; 3) слі́дство
 Слѣ́дуемый — на́лежний, на́лежі́тий, на́лежачий, прина́лежний, що на́лежить, що припа́дає (кому)
 Слѣ́дующий — на́стү́пний, на́стүпа́ющий, слі́дующий. — На слѣ́дующій де́нь — на дру́гий де́нь. — На слѣ́дующей неде́льѣ — на ті́м ти́жні. — Слѣ́дующее — о́сь що, а са́ме, як то. — На это онъ сказа́лъ слѣ́дующее: — на се він сказа́в о́сь-що:
 Слѣ́дь — слі́д, тропа́, (неясний) — прослі́док, (ноги) — ступня́. — И слѣ́дь его́ просты́лъ — і́ слі́ду його́ нема́
 Слѣ́затъ, слѣ́зть — 1) зла́зити, злі́зти, по́зла́зити, по́злі́зати; 2) вила́зити, ви́лі́зти
 Слѣ́пень, ком. *Tabanus bovinus* — слі́пень, слі́пий о́від
 Слѣ́пецъ — 1) слі́пець, слі́пак, слі́пий; 2) (*Mus micropthalmus*, *Mus (Spalax) typhlus* — зінське щеня́

Слѣ́пить, ослѣ́пить — слі́пити, ослі́пити
 Слѣ́пление — злі́плення
 Слѣ́пливание — злі́плювання
 Слѣ́пливать, слѣ́пить, ся — злі́плювати, злі́пити, ся
 Слѣ́пнуть, ослѣ́пнуть — слі́пнути, ослі́пнути, по́сліпнути
 Слѣ́по — слі́по, о́сліп
 Слѣ́поватость — недоба́чливість, підслі́пуватість
 Слѣ́поватый — слі́пенський, підслі́пуватий
 Слѣ́пой — слі́пий, слі́поо́кий, темноо́кий, незря́чий, невидю́ч(щ)ий. — Бы́ть слѣ́пымъ — слі́пува́ти. — Слѣ́пая кишка — конті́ох
 Слѣ́покурникъ, рос. *Ranunculus C. Baub.* — боло́тне зілля, козелі́ць, яскі́р, *R. sceleratus* L. — царь-зілля, чо́рне зілля
 Слѣ́покуръ, рос. — 1) *Cornus sanguinea* L. — свіді́на, свідва́; 2) *Anemone ranunculoides* L. — жа́б'яче зілля; 3) *Stollaria graminea* L. — п'я́на тра́ва, п'я́не сіно, вогонь-тра́ва, блощи́чник
 Слѣ́покъ — злі́пок, ви́ліпок, ви́тиск, ви́д-тиск
 Слѣ́порождённый — слі́пий зро́ду
 Слѣ́пота — слі́пота́. — Кури́ная слѣ́пота — ку́ряча слі́пота́
 Слѣ́потствовать — слі́пува́ти
 Слѣ́пцовъ — слі́пце́вий
 Слѣ́пышъ — д. Слѣ́пецъ 2
 Слю́бливаться, слю́бляться, слю́биться — коха́тися, зако́хуватися, зако́хати-ся, по́коха́тися; подо́бати́ся, сподо́бати́ся, уподо́бати́ся
 Слю́да, Миса, vitrum Ruthenicum — лесня́к, лища́к, кам'я́не се́рце, бли́сняк
 Слю́дистый — лоснякува́тий
 Слю́дяной — лосняко́вий, лищако́вий
 Слю́на, слю́нка — сли́на, сли́нка
 Слю́нотечение — сли́ното́ка, сли́ноті́к
 Слю́нтяй, ка — сли́нько́
 Слю́нявый — сли́нявий, (лайливо) — пі́нявий
 Сля́котъ — сльо́та, сляко́та, ля́пови́ця, хля́га, ляпо́тнява, моква́
 Сля́пать — зля́пати
 Сма́зка — 1) ма́зання, нама́зування, ма́щен-ня, ма́щиння, шма́рува́ння, (пряжі) — шлі́хтува́ння; 2) ома́ста, ома́стка, ма́зіло, шма́рови́(д)ло
 Сма́зливость — го́жість
 Сма́зливый — гарне́нький, вродли́венький, го́жий
 Сма́зывать, сма́зать — ма́зати, ма́стити, шма́рува́ти, зма́зати, ви́мазати, по́ма́стити, ви́ма́стити, на́шма́рува́ти, ви́шма́рувати
 Сма́зывание — ма́щення, шма́рува́ння
 Сма́зь — шма́рови́(д)ло
 Сма́ковать, посма́ковать — куштува́ти, по́куштува́ти
 Сма́лчивать, смо́лчать — змо́вчувати, змо́вча́ти, у(в)мо́вчати, примо́вчати
 Смані́вать, смані́ть — 1) зма́нювати, зна́жувати, зма́нити, зна́дити; 2) перема́нювати, пере́на́жувати, пере́мані́ти, пере́на́дити
 Смарагдъ — д. Изумрудъ

Смарывать, смарать — стирати, стерти
 Смастачить, смастерить — змайструвати, втіяти, утіяти
 Сматывать, смотать — змотувати, змотати, позмотувати
 Смахивать, смахнуть — 1) змахувати, змахнути, позмахувати; 2) стинати, стяти, зітнути, зрубати (за одним махом); 3) вдавати, походити (на кого або на що), скидатися (на кого), вдаватися (в кого)
 Смачиваніє — змочування
 Смачивать, смочить — змочувати, обволочувати, змочити
 Смежать, смежить, ся — стуляти, стулити, склепити, ся
 Смежникъ — поміжник
 Смежность — суміжність
 Смежный, но — суміжний, суміжний, поміжний, сум(е)іжно, сүміж
 Смекалка — догадка, догадливість
 Смекать, смекнуть — догадуватися, догадатися, імкати, імкнути, домислятися, домислитися
 Смердѣть — смердіти
 Смерзать, смёрзнуть, ся — змерзати, мёрзнути, змёрзти, змёрзнути, помёрзти, змерзатися, позмерзатися
 Смёрзлый — змёрзлий, помёрзлий
 Смеркаться, смеркнуться — сутеніти, примеркати, смеркати, посутеніти, примеркнутути, смеркнутути
 Смертельно — смертельно, на смерть, на забій
 Смертельность — смертельність
 Смертельный — смертельний, смертєнний
 Смертность — смертність
 Смертный — смертний. — С. грѣхъ — гріх смертельний. — С. казнь — кара смертельна, кара на горло. — С. приговоръ — осуд на смерть
 Смертоносный — смертяний
 Смертоубійственный — душоубійний, забійний
 Смертоубійство — душоубство, забійство
 Смертоубійца — убійник, душоуб
 Смерть — смерть, (акт) — умерліни, страта, згуба. — Осуджати на смерть — на смерть, на згубу судити. — По смерть — до смерті, повік. — При смерті — на Божій дорозі, бути на вмерті. — С. скоропостижная — коротеча, нагла смерть. — Мнимая с. — замертя
 Смерчь, Turpho, Syrho — водяний стовп, смерч
 Сметана — сметана
 Сметанникъ — 1) горщечок на сметану; 2) ласий до сметани
 Сметанный — сметановий
 Сметать, смести, сместъ — змитати, зместі, позмитати
 Сметище — с(ь)мітнік
 Смётка — 1) догадливість, тямок; 2) фастрига, фастригування
 Смётки — с(ь)міття; (борошна) — обмєтиця
 Сметникъ — помішаний ліс (листв'яний і чатінний) і дрова (з такого мішаного лісу)

Смётывать, сметать — 1) скидати, скідати, поскидати; 2) фастригувати, ригувати, сфастригувати, заригувати, приригувати
 Смигиваться, смигнуться — переморгуватися, переморгнутися
 Смигнуть — моргнути, змигнути
 Смиловаться, смилостивиться, смилосердоваться — змилуватися, зглянутися, змилосердитися
 Сминать, смять — мняти, зімняти, помняти, топтати, потоптати, пообминати, (хліб) — потолочити
 Смирение — смірність, покора, покірливість
 Смиреникъ, ца — смірний, на, плохий, плохута, тихолюбець
 Смиреномудрый — покірний, покірливий
 Смиренность — покірливість, лагідність
 Смиранный — покірний, покірливий, плохий
 Смиритель, ница — усмиритель, ка, ускромитель, ка
 Смирительный — усмиряючий, ускромляючий
 Смиренький, смиренько — смирєнький, плохєнький, ко
 Смирнєхонький, смирнєшенький, ко — смирнєсєнький, плохєсєнький, қо
 Смирно — смірно, тихо, спокійно
 Смирность — смірність, сумірність, спокійність
 Смирный — смірний, сумірний, тихий, лагідний, спокійний
 Смирѣть, присмирѣть — смиріти, смирішати, посмирішати
 Смирать, смирить, ся — усмиряти, присмиряти, ускромляти, боркати, усмиряти, присмиряти, ускроміти, утихомірити, ся, угамувати, ся, приборкати, коритися
 Смогать, смочь — могті, змогті, здоліти
 Смоква, дер. Ficus carica L. — фіга, фіга (овоч в'ялений) — інжир
 Смокнуть — змокнути
 Смоклый — змоклий
 Смоковница — фігове дерево
 Смоковничный, смоковный — фіговий
 Смола — смола, (біла) — живиця, (коло осі і коліс) — колімазь
 Смолвиться — умовитися
 Смолеватый — смолястий, смолковий
 Смолёвка, рос Lychnis viscaria L. — смілка, смілка червона
 Смолевой — смоляний
 Смоленіє — смолення
 Смолильщикъ — смоляр, шмаровоз
 Смолистый — смолістий, смолкий
 Смолить — смоліти, шмарувати
 Смолка — 1) смілка, живічка; 2) козубець (соснова або ялинова смола з квітками, що вживається на те, щоб покадити в хаті); 3) смоління, смолення
 Смолкать, смолкнуть — замовкати, стихати, замовкнути, стихнути, затихнути
 Смоловарня, смолокурня — смолярня, дігтярня

Смолоду — замолоду, з молодіх літ
 Смолопромышленникъ — смоляр
 Смолотить — змолотити, вмолотити, вимо-
 лотити, (трохи) — підмолотити
 Смолоть, ся — змолоти, ся, позмелювати,
 (трохи) — підмолоти. — Смолоть вздоръ
 — мельнути, сказати дурницю
 Смоль — смола
 Смольный — смоляний, живічний
 Смолянка, рос. *Silene noctiflora* L. — луго-
 вий натягач
 Смоляной — смоляний
 Сморгать, ся, сморгнуть, ся — сякати, ся,
 шмаркати, ся, шмаркнути, вісяка-
 ти, ся
 Сморгунъ, сморгунья — шмаркач, ка, віз-
 гравий, ва
 Смородина, рос. *Ribes* — порічковий куц. —
 С. красная, *R. rubrum* L. — порічки
 червоні. — С. черная, *R. nigrum* L. —
 порічки чорні
 Смородинный — порічковий
 Смородиновка — порічківка
 Сморгочовый — сморжевий
 Сморгочъ, гриб *Morchella esculenta* Pers —
 сморж
 Сморгивать, сморгить, ся — зморщувати,
 ся, брижитися, зморщити, намор-
 щити, ся, позморщувати, ся
 Смотаться — 1) проциндрити (усе), пере-
 вестися на злидні; 2) знесилити,
 охлясти
 Смотка — змотування
 Смотрины — оглядини
 Смотритель, ница — доглядач, ка; господарь
 Смотръ — перегляд
 Смотрѣніе — глядіння, доглядання, догляд
 Смотрѣть, ся — 1) глядіти, споглядати, ди-
 витися, (люто) — зіркати, віз(ь)ві-
 ритися; 2) глядіти, доглядати, на-
 глядати, пильнувати. — Смотрѣть за
 дѣтьми — доглядати дітей. — С. за до-
 момъ — наглядати за хатою; 3) огля-
 дати. — Смотри-ка — дивись бак, ди-
 вись лишень! — Того и смотри — так
 і жди, так і сподівайся. — Не смотря
 на то — не вважаючи на те
 Смотрѣться — видивлятися
 Смошенничать — зшахрувати, змохати
 Смердить — смердіти
 Смердность — смердючість, смородливість
 Смердный — смердючий, смердячий, смо-
 родливий
 Смердь — сморід, смерід
 Смугловатый — смуглюватий, смаглюватий
 Смуглолицый — смуглявий, темновидий
 Смуглый — смаглий, смуглий, смаглявий
 Смуглякъ, смуглянка — смагляк, смаглян-
 ка, смуглявка, чорнявка, чорнуха
 Смудрить — смудрувати, схитрувати, змай-
 струвати
 Смута — заколот, колотнеча, баламутство,
 розрух, чвара, чвари
 Смутитель, ница — баламута, баламутка, ко-
 лотник, ця
 Смутки, смутни — брехні, плітки, поговори
 Смутничать — каламутити, баламутити, ко-
 лотити

Смутный — 1) неспокійний, тривожливий;
 2) бунтівливий, бурхливий; 3) не-
 ясний, невиразний
 Смутьность — неспокій, тривожливість
 Смутно — 1) неспокійно, тривожливо; 2) не-
 ясно, невиразно, з замішанням, без
 ладу
 Смутьянь, смутьянка — д. Смутитель
 Смучить, ся — змучити, змордувати, ся
 Смущать, смутить, ся — 1) каламутити,
 скаламутити, колотити, сколотити;
 бентежити, збентежити, тривожити,
 затривожити; 2) мішатися, змі-
 шатися, бентежитися, збентежитися,
 тривожитися, стривожитися
 Смущение — 1) замішання; 2) сум'яття, ко-
 лотнеча, розрух
 Смывальный — змивальний
 Смывание — змивання
 Смывать, смыть, ся — змивати, змити, ся
 Смыкать, сомкнуть, ся — 1) злучати, злу-
 чити, ся; 2) зводити, склепляти,
 склепити, стуляти, стулитися
 Смыслить — тямити, розуміти, кме(ї)тити
 Смыслящий — тямучий, тямущий, тямуватий
 Смысль — розум, розуміння, значіння, тя-
 ма, глузд, рація, товк, рахуба. — Въ
 какомъ смыслѣ вы говорите? — проти
 чого се ви кажете? — Прямой, соб-
 ственный смыслъ — властиве розу-
 міння. — Здравый смыслъ — здоровий
 розум. — По смыслу закона — по ро-
 зуму закона. — Природный смыслъ —
 простий, прирощений розум. — Въ
 этомъ нѣтъ смысла — в сім не має глузду
 Смычекъ — 1) лучок, смичок; 2) брунька
 (у шаповалів)
 Смышленность — тямучість
 Смышленный — тямкий, тямовитий, імкли-
 вий
 Смѣлешенько — с(ь)мілівісінько
 Смѣло — с(ь)міло, с(ь)міливо
 Смѣлость — с(ь)мілість, с(ь)міливість
 Смѣлый — с(ь)мілий, с(ь)міливий. — Смѣлѣ
 дѣлаться, сдѣлаться — с(ь)міліти,
 с(ь)мілішати, пос(ь)мілішати
 Смѣльчакъ — с(ь)мілєць, небій
 Смѣлѣть — с(ь)міліти, с(ь)мілішати
 Смѣна — зміна. — Смѣна земли — рука, зміна
 Смѣнивать, смѣнять, смѣнить, ся — 1) мі-
 няти, поміняти. — Смѣняемся — давай
 поміняймося; 2) змінати, переминя-
 ти, скидати, змінити, переминити,
 скинути; заступати, заступити
 Смѣнный — змінний
 Смѣривать, смѣрять, ся — міряти, зміряти,
 зміряти, поміряти, ся
 Смѣсимость — мішальність
 Смѣсимый — мішальний
 Смѣсь — мішанина, наміш, мішанка, міша-
 ниця, (ріжного зерна) — суржик, (бо-
 рошна з глиною) — піспа, (хим.) — сү-
 міш, амальгама. — С. механическая
 — скіпність
 Смѣта — обрахунок, розпис; вилічення,
 кошторис
 Смѣтитъ — д. Смѣчать
 Смѣтливость — вгадливість, догадливість,

спритність

Смѣтливый, смѣтчивый — вгадливий, догадливий, спритний, тямкий, покітливий**Смѣть, посмѣть** — с(ь)міти, нас(ь)міти, пос(ь)міти, важитись, наважитись**Смѣхотворь** — с(ь)мішко, с(ь)міхун**Смѣхъ** — с(ь)міх, пос(ь)міх, с(ь)мішки, с(ь)міховище, (сильний) — регіт, реготання, (тихенький) — хихікання, хихічки, (кількох) — с(ь)міхотня, реготня. — **Безъ смѣху** — без жартів, справді. — **Поднимать на смѣхъ** — на глум піднімати, на кпй брати**Смѣчать, смѣтить** — 1) рахувати, вірахувати, вилічувати, вилічити, росписувати, росписати; 2) догадуватися, догадатися, домислятись, домислитись, їмкати, їмкнути**Смѣшанный** — мішаний, змішаний, перемішаний**Смѣшеніе** — 1) змішання, змішка; 2) мішанина**Смѣшивать, смѣшать, ся** — зміщувати, змішати, помішати, ся, позмішувати. — **Смѣшанно** — мішма, поміш**Смѣшить** — с(ь)мішити**Смѣшливый, ая** — с(ь)мішливий; с(ь)міхун, с(ь)міхуха, (надто) — дурнос(ь)міх**Смѣшно** — с(ь)мішно, кумедно**Смѣшной** — с(ь)мішний, пос(ь)мішний; кумедний, чудний, чудернацький**Смѣщать, смѣстить** — зміщати, змістити, скидати, скинути, зсажувати, зсадити, відставляти, відставити**Смѣщеніе** — зміщення, відставлення, відстава, (якого органу) — поруха**Смѣяться** — 1) с(ь)міятися, (дуже) — реготатися, (потихенько) — хихікати. — **Смѣясь** — с(ь)мішком, с(ь)міючійсь;2) д. **Издѣваться****Смягнуть, засмягнуть** — смягнути, посмягнути**Смягчать, смягчить, ся** — м'якшити, м'якшити, м'якшати, м'якшати, ся, змягчити, пом'якшити, пом'якшати**Смягчение** — зм'якшення, зм'ягчення**Смягчительный** — м'якшучий**Смятеніе** — 1) замішання, с'ум'яття, веремія, сполох, переполох; 2) колот, колотнеча, розрух. — **Приводить въ смятеніе** — колотити, веремію піднімати**Смятка, у, виразі: яйца въ смятку** — яйця на рідко**Снабдѣвать, снабжать, снабдить** — постачати, постачити, надати і д. **Доставить****Снабжатель, ница** — доставник, доставниця**Снабженіе** — постачання**Снадобиться** — знадобитися і д. **Понадобиться****Снадобье** — 1) начинка, приправа; 2) зілля, ліки, заправа лікарська**Снаружи** — звверху, знадвору, з'окола**Снарядъ** — 1) наряддя, начиння; пристрій, прилад, приладдя; набій (р. набію), ладунок; 2) риштунок; 3) справа, справилля (у ремісника)**Снаряжать, снарядить, ся** — наряджати, зряджати, споряджати, ри(с)хтувати, реш-

тувати, лаштувати, лагодити, знарядити, зрядити, спорядити, вірехтувати, налаштувати, налагодити, ся, (у дорогу) — виправляти, виряджати, виправити, вірядити

Снаряженіе — лаштування; виправа**Снасть** — снасть, справа, знаряддя; посуд.— **Рыболовныя снасти** — рибальська снасть: 1) сіті; 2) вудка, реп'яшок, реп'яшкі (шнур довгий з кількома гачками на взір якорів), перемет (товстий шнур до 100 саж. завдовжки), (в ньому через 2—3 аршини) — кіски (і на кожній), гачок (з живцем), самолóви (як перемети, але гачки частіше і найбільше без живця); 3) загороди: а) котá, коті (або) і котці, (робиться з очерету або з дерева, складається найголовніше з двох частин): гáрда (тин) і коті (клітки), (цілий ряд їх) — ла́ва; б) вёрші, (а на Дністрі) — кубóші (з тонкої лози); 4) різна справа: а) сандóлі (довгі жердини з залізними трезубцями); б) блéшні (замість живця, робляться з олива, на взір рибки, з гачком у роті); в) козу́лька (гачок на взір якоря)**Сначала** — спёршу, спочáтку, зразу, попереду, вперёд, пёрше, перш, насамперед**Снашивать, сносить** — знóшувати, знóсити, знести, познóсити**Снесеніе** — знóсини, знóшення**Снигирь, пт. Loxia pyrrhula** — снігур, снігурець**Снизойти** — д. **Снисходить****Снизу** — знізу, зіспóду, з дна, від до́лу, з-під спóду, спóдом**Снизывать, снизать** — винізувати, вінизати, нанізувати, нанизати**Сниманіе** — здійсáння, знімáння, (шкури) — білування**Снимать, снять, ся** — 1) здійсáти, знімáти, зняти, ізняти, ся. — **С. платокъ** — простоволóсити, опростоволóсити. — **С. голову** — стинáти, стя́ти го́лову. — **С. кожу** — облуплювати, обдирáти, білува́ти, облупіти, обілува́ти. — **С. жи́щу** — обби́рати, обібра́ти; облупіти. — **С. пѣнку** — знімáти, зня́ти шумовіну. — **С. хлѣбъ** — зби́рати, зібра́ти хліб, збі́жжа; 2) здійсáти, списувати, змальóвувати, зня́ти, списáти, змалюва́ти (портрет); фотографува́ти; 3) наймáти, наня́ти**Снимка** — здійсáння**Снимокъ** — знімок, список, ко́пія, фотографі́я**Снискивать, снискать** — набува́ти, набу́ти, заробля́ти, заробі́ти, придба́ти. — **С. славу** — зажити сла́ви. — **С. любовь** — приєднáти любóв**Снисходительность** — поблажливість, вибáчливість, вибáчність, ласка́вість**Снисходительный** — поблажливий, вибáчливий, вибáчний, ласка́вий**Снисходить, снизойти** — схóдити, зіхóдити,

зійти (вниз). — С. кому — потурати, попускати, поблагати. — С. на что — приставати, пристати

Снисхождение — ласка, полєгкість; потурання, поблагання

Снитка, снитная трава, снить, рос. *Aegopodium podagraria* — яглиця

Сниться — снитися

Сница — розвора

Снова — знов, знову, ізнову, наново

Сновалка — оснівниця, воротило, (складається з: рями і кілочків, (в ній поперечна дошка) — поперечка, (повздовжна) — шліжка, (зарубка для ниток) — губка

Сновать, ся, засновать, основать — 1) снувати, накладати, накласти основу; 2) сновигати, вєштатися

Сновидѣніе — сновидження, сновиддя, сонні мари

Снопъ, снопокъ — сніп, сніпок, снопик, (нижній кінець його) — гузірь, гүзір, (не зовсім вимолочений) — приколоток

Сноповый — сноповий

Сноравливать, сноровить, ся — застосовувати, пристосовувати, -сувати; приноровлятися, приноровитися

Сноровка — 1) прилажування, пристосування; приноровлення; 2) зручність, спритність; 3) потурання

Сносить, снести — 1) зносити, односити, знести, однести; 2) переносити, перенести, стерпіти, витерпіти; 3) скидати, скинути (в картах); 4) зривати, зірвати (про вітер і воду). — Снести въ расходъ — списати на видатки

Сносятся — зноситися, зсилатися, мати зносини, накладати з ким

Сноска — зносини, переносини

Сносливость — терпливість, терплячість

Сносливый — терпливий, терплячий

Сносный, но — зносний, но

Снось — знесення. — На снось — на знос

Сносокъ — зносок

Снотворный — сонливий, снотворний

Снотолкованіе — розсуд сну, снотлумачення

Снотолкователь — відгадай-сон

Сноха — синова, невістка, невіхна

Снохачество — любодійні зносини з синовію

Снохинъ — невістчин

Сношеніе — зносини, зсылки, стосунок, стосунки

Снулый — заснулий, поснулий

Снуровать — шнурувати

Снуръ, снурокъ — шнур, шнурок

Снѣговой — сніговий

Снѣгъ — сніг, (що тільки випав) — поріша

Снѣдать — гризти, сушити, в'ялити. — Грусть снѣдаетъ его — журба сушить його. — Снѣдаться горестью — сохнути з журби, з печалі

Снѣдный — їстівний

Снѣдокъ, рос. *Antriscus vulgaris* — бугіла, свербігуз, борщівник

Снѣдь — їстівне, наїдок, їжа

Снѣжекъ — сніжок. — Играть въ снѣжки —

гратися в сніжки

Снѣжина, снѣжинка — сніжина, сніжинка

Снѣжить, заснѣжить — сніжити, насніжити, посніжити

Снѣжистый — сніжистий

Снѣжный — сніговий; сніжний, півний снігу

Снятокъ, рибка *Salmo eperlanus* — мільга, мілька, мўлька

Снюхиваться, снюхаться — знюхуватися, знюхатися, злигатися

Снятие — здійсання, знімання

Со — зо, зі, з. — Съѣхаль со двора — виїхав з двору

Собака (жін. р.), собачка (здр.), *Oanis* — собака (частіше муж. р.), (здр.) — собачка, (поб.) — собацюга, (зб.) — собачня; пес, (поб.) — псіще, псюка, (здр.) — пєсик; цуц, (здр.) — цўцик, цуценя, цуценятко, (дитяче) — цўця. — Борзая собака — хірт (р. хорта), (самиця) — хортіця, (похожий на хорта) — хортуватий. — Бульдогъ с. — британ. — С. гончая — гонча, гончак. — Ирландская с. — меделян. — Лягава с. — віжел. — Комнатная с. — саща, сащеня. — С. мопсь — мўцик. — Крымская с. — крїмка. — Пастушья с., овчарка — чабанська, чабанка

Собакинъ — собачий, пєський, псій

Собачѣнка — собачка, пєсик, цўцик

Собачина — псіна

Собачиться — лаятися, сваритися, гризтися

Собачій — собачий, пєський. — Собачій зубъ — д. Кандыкъ. — С. корень, языкъ, рос. *Synoglossum officinale* L. — живокіст, чорнокорінь, собачка, собача медунка

Собачка — 1) д. Собака (здр.); 2) (у рушниці) — язичок, рўхня, цінгель

Собачки, рос. *Bidens cernua* L. — причєпа, собачі реп'яхи

Собачникъ — псярник, псюрник

Собачьи пожитки, помётки, рос. *Lepidium rudemale* L. — вінички, метелишник, зайчики, рижуха. — С. ягоды — д. Крушина

Собачья голова, рос. *Scrophularia nodosa* L. — кукулярія, підтинник, смовдь. — С. капуста, рос. *Mercurialis annua perennis* L. — проліска, бажана трава. — С. петрушка, рос. *Aethusa cynapium* L. — кокориш. — С. рыба, *Umbra Kramerii* Fitz. — авдотка

Собесѣдникъ, ца — розмовник, ця, бєсідник

Собесѣдованіе — розмова, бєсида

Собесѣдовать — розмовляти, бєсїдувати, мати розмову, бєсїду

Собирание — збирання, збір; ладнання

Собиратель, ница — збирач, ка

Собирательный — збірний, зборовий

Собирать, собрать, ся — 1) збирати, зібрати, ся, назбирати, візбирати, позбирати, гуртувати, згуртувати, ся, купчити, скўпити, скўпчити, ся. — Собирать лёнъ, коноплю — брати льон, коноплі; 2) виражати, вірядити, ся, лагодити, ся, налагодити

тися. — Собира́ться въ путь — вибира́тись у доро́гу, лаштува́тися, скла́датися, пакува́тися; 3) наважа́тися, нава́житися. — С. съ деньга́ми — спро́могтісь на гро́ші. — Собира́ется дождь, бу́ря — заноси́ться на дощ, на бу́рю. — Собраться́ съ сила́ми — зібрати́ сі́ли. — Собраться́ съ умо́мъ, съ мы́слями — зібрати́ думки́, надума́тись

Соблаговоленіє — звóлення

Соблаговоли́ть — звóлити, призвóлити

Соблазнитель, -ница — споку́сник, -ця

Соблазнительный — споку́сливий, зва́бний, зна́дний, зала́сний

Соблазнъ — споку́са, зваб, лихий при́клад

Соблазнительность — споку́сливість, зва́бність, зала́сність

Соблазня́ть, соблазнить, ся — спокуша́ти, зна́жувати, звóдити, блазні́ти, ся, спокуси́ти, зна́дити, зве́сти, ся

Соблюда́ть, соблюсти — виповня́ти, сповня́ти (що), доде́ржувати (чого), ви́повнити, спóвнити, доде́ржати; гляди́ти, догляда́ти; стере́гти; захо́увати, захова́ти

Соблюде́ніє — випóвнення, викона́ння, доде́ржування, захова́ння

Соболи́ный, собо́лій — соболе́(ьо)вий

Соболь, з(ь)в. *Mustela zibeline* — со́биль (р. со́боля)

Собользнованіє — вболіва́ння, жа́лість, жалкува́ння, жа́лощі

Собользновате́ль, -ца — жалі́бник, -ни́ця

Собользновать — вболіва́ти (над чим), жа́літи, жалкува́ти, жа́лувати

Соборный — собо́рний

Соборованіє — маслос(ь)в'яття, собо́рування

Соборовать — маслос(ь)в'ятити, маслува́ти, собо́рувати ма́слом

Соборъ — собо́р

Собраніє — 1) зібра́ння, збір, збо́ри; 2) збір, збірка; 3) згрома́дження, грома́да, гурт. — Всесословное собра́ніє — чо́рна рада

Собрать — побрати́м, това́риш, коле́га

Собственникъ, -ца — вла́сник, -ця, вла́ститель, -ка

Собственно — вла́сне, са́ме, вла́стиво

Собственноручный, но — самору́чний, власнору́чний, самору́ч, власнору́чно, руко́ю вла́сною

Собственность — вла́сність

Собственный — вла́сний. — По собстве́нному жа́ланію — по свої́й во́лі, самохі́ть

Собутыльникъ — горі́лчаний брат

Событіє — поді́я. — Смѣ́шное событіє — чудасі́я

Сова — сова́, *Strix*.

Совать, сунуть, ся — сова́ти, всува́ти, пха́ти, впиха́ти, всу́нути, упха́ти, ся

Соваться, сунуться — 1) мету́шитися; 2) втруча́тися, встрява́ти, встрягну́ти; 3) пха́тися, пхну́тися

Соверша́ть, совершить, ся — 1) дія́ти, чини́ти, учиня́ти, ся, вді́яти, зді́яти, ся, вчини́ти, учини́ти, докóнувати. — С. богослуже́ніє — пра́вити, одпра́вити службу́ Бо́жу; 2) сповня́тися,

ставати́, збува́тися, спóвнитися, ста́тися, збу́тися, в(з)ді́ятися. — Со́вершилось — ста́лося, вді́ялось

Совершенство — випóвнення, викона́ння; відпра́ва (служби Бо́жої)

Совершенно — зо́всім, ці́лком, геть чі́сто. — С. все́ — усе́ чі́сто, геть чі́сто. — С. такъ — так са́ме, зо́всім так, самі́сінко так. — С. такой — та́кий са́мий, самі́сінкий

Совершеннолѣ́тіє — повнолі́ття. — Дости́гнуть соверше́ннолѣ́тія — на стану́ ста́ти, по́вних лі́т ді́йти

Совершеннолѣ́тній — повнолі́тній, дорóслий, стані́вкий

Совершенный — 1) доскона́лий, доскона́льний, дове́ршений, докóнаний; 2) по́вний; ці́лий, ці́лковитий. — С. возра́сть — повнолі́тність. — С. дуракъ — ці́лковитий ду́рень. — С. правда — с(ь)в'ята́ пра́вда

Совершенство — доскона́лість, дове́ршеність. — Въ соверше́нствѣ — доскона́льно

Совершенствовать — удоскона́лювати

Совершитель — викона́вець

Совинный — сові́ний

Совка — со́вка, сову́ня

Совина стрѣ́ла, рос. *Sagittaria sagittifolia* L. — ко́зли, чо́вник, водяна́ стрі́ла, стрі́лиця, стрі́лка

Совладать, совладѣ́ть — здо́літи, здо́лати, змо́гті, зду́жати, поду́жати

Совладѣ́лец, совладѣ́лица — спі́ввласник, ця, спі́ввла́ститель, ка, сябе́р, сябро́

Совлекать, совлечь — стяга́ти, зво́лікати, стягті́, зво́локати, зді́йма́ти, зня́ти

Совмѣ́ститель, -ница — се́миді́льник, -ця

Совмѣ́стникъ, -ца — 1) сумі́сник, -ця; 2) д. Сопе́рникъ

Совмѣ́стно — уку́пі, вку́пі, сукупно́, сумі́сно, спі́льно, ра́зом, при ку́пі, огу́лом, гурто́м

Совмѣ́стность — сумі́сність

Совмѣ́стный — сумі́сний

Совмѣ́щать, совмѣ́стить, ся — мі́стити, умі́щати, умі́стити, ся ра́зом; спо́лучати, спо́лучи́ти, годі́ти, пого́дити

Совмѣ́щеніє — умі́щення (одного з дру́гим); спо́лучення, спо́луча, погóдження

Совокупленіє — злу́чення, купче́ння, (пар) — парува́ння. — Плотское с. — спо́лення, спо́луча́ння, шмо́ргання, (риб) — не́рест

Совокупля́ть, совокупить, ся — 1) злуча́ти, е́днати, злучи́ти, з'є́днати, збира́ти, зібрати́ до ку́пи; 2) парува́тися, шмо́ргатися, ма́хатися, спо́лучати (з ким), (про собак) — клі́щитися, (про ри́б) — те́ртися, тирлува́тися

Совокупно — сукупно́, уку́пі

Совокупность — сукупні́сть

Совокупный — сукупні́й

Совокъ — 1) шпо́ла, лопа́тка (до насипа́ння або достава́ння чо́го сипкого); 2) сту́сан, штурха́н, штовха́н, штурхане́ць

Совоспитаніє — спі́ввихова́ння

Совоспитанникъ, -ни́ца — співвихова́нець, -ва́нка
Совоспитывать — вихо́вувати ра́зом, укупі
Совпа́дать, совпа́сть — трапля́тися, припа́дати, прихо́дитися ра́зом, збіга́тися, тра́питися, припа́сти, прийт́ися (разом), збігт́ися
Совпа́деніє — збіг, ви́падок, (матем.) — стика́ння
Совра́титель, -ни́ца — зводі́тель, -ка, звід-ник, -ця
Совра́ть — збрехати
Совра́щать, совра́тить, ся — збива́ти, зводити (з правої стежки), одверта́ти (кого од чого добро́го), псува́ти, непуті́ти, збі́ти, відверну́ти, одбі́ти, ся, зіпсува́ти, ся
Совра́щеніє — збива́ння, відверта́ння, псува́ння
Современникъ, -ца — суча́сник, сьогоча́сник, -ця; одноча́сник, -ця
Современность — суча́сність, сьогоча́сність; одноча́сність
Современный — суча́сний, сьогоча́сний; одноча́сний
Совсе́мь — зо́всім, чи́сто, геть чи́сто, ціл-ко́м, прит́ьмо́м. — **С. одинаков́ый** — однаковісі́нький. — **С. здоров́ый** — здоровісі́нький
Совѣ́стити, ся — 1) (у**совѣ́стити, ся**) — буди́ти сумлі́ння, умовля́ти, умо́вити, усо́вістити, ся; 2) (по**совѣ́стити, ся**) — со-ро́митися, встида́тися, посоро́мити-ся, ненас(ь)мі́ти
Совѣ́стливо, совѣ́стно — сумлі́нно, по со́ві-сті, по бо́жому
Совѣ́стливый — 1) сумлі́нний, со́вісний; 2) соромлі́вий
Совѣ́стный — д. **Совѣ́стливый**
Совѣ́сть — со́вість, сумлі́ння. — **Чиста́я со-вѣ́сть** — душа́ чи́ста, чи́сте сумлі́ння
Совѣ́тникъ, -ца — ра́дник; пора́дник, -ця, дора́дник, -ця, ра́єць, ра́йця
Совѣ́тничій — ра́дничий, ра́дницький
Совѣ́тный — ра́дний; згі́дний
Совѣ́тованіє — ра́яння
Совѣ́товать, по(при)совѣ́товать — ра́дити, ра́яти, со́вітувати, пора́дити, пора́-яти, на́раяти, прира́дити, посо́віту-вати
Совѣ́товаться — ра́дитися, ра́ятися
Совѣ́тчикъ, -ца — пора́дник, -ця, (на що ли-хе) — злора́дця
Совѣ́ть — 1) ра́да; пора́да, пора́донька, ра́-донька, со́віт; 2) ра́яння, обра́да. — **С. держа́ть** — ра́ду ра́дити. — **Соби-ра́ть с.** — ста́вити ра́ду. — **Даю́щий с.** — пора́дливий; даю́чий пора́ду. — **Госу-дарствен́ый с.** — державна ра́да. — **Жи́ть в совѣ́тъ** — жити в зго́ді
Совѣ́щаніє — на́рада; обра́да, (тайне) — змо́ва
Совѣ́щательный — дора́дчий, дора́дний
Совѣ́щаться — ра́дитися, ра́ятися, ра́ду ма́-ти, ра́ду ра́дити, радува́ти
Согбе́нный — зігну́тий, похі́лий, похі́лений, зго́рблений
Согласіє — зго́да, ла́года, зла́года, згі́дність. — **Изьяви́ть согласіє** — да́ти зго́ду
Согласитель, -ни́ца — розсу́дник, -ни́ця

Согласно — 1) в ла́д, згі́дно; 2) в зго́ді, у зго́ді, у зла́годі, ла́гідно, в до́брій зла́годі, лю́бо, любе́нько; 3) згі́дно (з чим)
Согласность — згі́дність; су́голос
Согласный — 1) згі́дний, су́гросний; 2) від-повідний (чому), згі́дний (з чим); 3) згі́дний, ла́ден. — **Согласе́нь** — зго́да, ла́ден; 4) (грам.) — при́голос-ний, шелесті́вка
Соглаша́ть, согласи́ть, ся — 1) зго́жувати, згоди́ти, погоди́ти, поєдна́ти, ся. — **Согласи́ться между собою** — погоди́-тися, поєдна́тися, (на що лихе) — злига́тися, полига́тися; 2) зго́жува-тися, пристава́ти (на що), годи́тися, згоди́тися, приста́ти (на що)
Соглаше́ніє — зго́жування; зго́да, уго́да, порозу́мня. — **При́дти къ соглаше́нію** — при́йти до зго́ди, погоди́тися
Согляда́тай, ка — виви́дач, ка, зви́дач, ка, нази́рач, щпи́г
Согнанный — зі́гнаний
Согни́вать, согни́ть — згни́вати, згни́ти
Согну́ть — д. **Сги́бать**. — **Согну́тый** — зі́гнутий, нахи́лений, похи́лений. — **Согну́вшись** — зі́гнувшись
Согражда́нинъ, нка — співгромадя́нин, нка
Сограни́чный — суме́жний і д. **Пограни́чный**
Согрѣ́вательный, согрѣ́вающий — огрі́йли-вий, огрі́йний, огрі́вальний
Согрѣ́вать, согрѣ́ть, ся — огрі́вати, огрі́ти, зі́грівати, зі́гріти, ся
Согрѣ́шать, согрѣ́шить — грі́шити, со́гріши-ти, грі́ха вку́сити
Согрѣ́шеніє — грі́х
Со́да (хим.) — со́да
Содержа́ніє — 1) утрі́мання, уде́ржання; 2) де́рживо, ко́шт. — **На сво́емь содер-жані́и** — на сво́ім де́рживі, на сво́ім ко́шті; 3) змі́ст (кни́жки, листá)
Содержанка — полюбо́вниця, ба́хурка, утри-ма́нка
Содержате́ль, -ни́ца — вла́ститель, -ка, госпо́-дарь, господі́ня. — **С. кни́жного мага-зина** — книга́рь, вла́ститель кни́гар-ні. — **С. пите́йного дома** — шинка́рь. — **С. постоя́лого двора** — корчма́рь, ха-зя́їн за́їзду. — **С. почты** — почта́рь. — **С. публі́чного дома** — ба́ндур, ба́ндур-ша. — **С. типогра́фії** — вла́ститель друка́рні, друка́рь
Содержате́льно — змі́стовно
Содержате́льность — змі́стовність
Содержа́ть, ся — 1) мі́стити, ся, ма́ти в собі, обі́йма́ти; 2) держа́ти, трима́-ти; 3) утрі́мувати, уде́ржувати, кон-тентува́ти, харчува́ти, ся
Содержимое — змі́ст
Содо́вый — со́довий
Содо́мь — бу́чу збива́ти, галасува́ти
Содо́мскій грѣ́хъ — содо́мія
Содо́мъ — варві́тня, вра́ва, га́лас, гармі-дер
Содрога́ніє — здри́гання, здри́жка
Содрога́ться, содро́гнуться — здри́гатися, здри́гну́тися, іздри́гну́тися. стру́снутися

Содѣйствованіє, содѣйствіє — поміч, підмо-
га, уділ
Содѣйствователь — помагач, помішник;
спільник
Содѣйствовать — д. Помогать; мати уділ,
причинятися до чого
Соединеніє — злۇчення, сполۇчення, з'ед-
нання
Соединительный — сполучающий
Соединитель, ница — злۇчник, ница, єднач
Соединять, соединить, ся — злучати, сполу-
чати, з'єднувати, гуртувати, злучи-
ти, сполучити, з'єднати, згуртува-
ти, ся; спрягтїся. — Соединённый —
з'єднаний, злۇчений, сполۇчений. —
Соединённые штаты — злۇчені, спо-
лۇчені держави
Сожалѣніє — жаль, жаління, жалоші, жал-
кування. — Безъ сожалѣнія — без
жалю. — Къ сожалѣнію, къ крайнему
сожалѣнію — на жаль, на превели-
кий жаль
Сожалѣть — жалкувати, жаліти, жалувати,
уболівати
Сожженіє — спалення, пожога
Сожжѣнный — спалений
Сожиганіє — палення
Сожигатель, ница — палій, ка
Сожигать, сжечь, ся — паліти, спаліти, ся
Сожирать, жрать — жёрти, пожёрти
Сожитель — 1) муж, чоловік, дружина;
2) сожитель, сожївець
Сожительница — 1) жінка, дружина; 2) со-
жителька
Сожительство — сожиття
Сожительствовать — жити з ким вкупі,
співмешкати
Сожитіє — співмешкання
Сожраніє — жертя
Созваніє — склик, склікання
Созвучіє — суголос, созвучність
Созвучный — суголосний, созвучный
Созвѣздіє — сузір'я, сузвїздя. — Созвѣздіє
Большой Медведицы — віз. — С. Близ-
нецы — чепіга, (зірки під чепігою) —
коромисло. — С. Касіопея — борона.
— С. Орїонъ — косарі. — С. Плеядъ,
Верониковы волосы — волосожар,
(в йому зоря) Альціона — квочка,
квочка з курчатами
Создавать, создать — творіти, споружати,
с(о)творіти, утворити, спорудити
Созданіє — 1) створення, утворення, збу-
дування; 2) творіння, створіння,
тварь, утвір, творєво
Создатель — творець, сотворитель; будів-
ничий
Создать — утворити, створити, збудува-
ти, спорудити
Соземець, соземка — земляк, землячка
Созерцаніє — споглядання, розглядування
Созерцательность — споглядальність
Созерцательный, но — споглядальний, но
Созерцать — споглядати, зоріти, вдивля-
тися; розважати над чим; роздۇ-
мувати
Созиданіє — будівання; творення
Созидатель, ница — будівничий, будівник,

будівниця, спорудич, ка
Созидать — 1) ставити, будувати, спору-
жати; 2) Создавать — творіти, вит-
ворювати
Сознавать, сознать — бути, стати с(ь)відо-
мим (чого); тямити, втямити, розу-
міти, узнавати, признавати, призна-
ти. — Сознавать себя — тямити себе,
тямитися
Сознаваться, сознаться — признаватися,
признатися, повинитися
Сознаніє — 1) свідомість, стямок, стямлен-
ня; притомність, глузд, памороки;
2) признання
Сознательность — свідомість
Сознательный, но — свідомий, мо; притом-
ний, но
Созрѣваніє — виспівання, доспівання, до-
стигання, дозрівання
Созрѣвать, созрѣть — виспівати, доспівати,
визрівати, спіти, спіліти, до-
стигати, віспіти, доспіти, візріти,
достігнути, дійти
Созрѣлый — спілий, поспілий, стіглий,
пристіглий, дійшлий
Созываніє — скликання
Созывать, созвать — ззивати, зізвати,
скликати, склікати, поскликати
Созыватель, ница — скликач, скликачка
Созывательный — скликающий
Созывъ — склік, склікання
Соизволеніє — призволення, зволення
Соизволят, соизволить — призволяти, при-
зволити, зізволяти, зізволити
Соизгнанникъ, -ца — співвигнанець, -гнанка
Соизмѣреніє — помір
Соизмѣримость — помірність, співмірність
Соизмѣримый, мо — помірний, но
Соименникъ — одноймєнник
Соименность — одноймєнність
Соисканіє — упобігання (за що), суперниц-
тво
Соискать — убігатись за що
Соискательство — впобігання, перебії, су-
перництво, завід
Сойти — зійти
Соитіє — парування
Соковой — соковий
Соколѣнокъ — соколя, тко
Соколикъ — соколик
Соколиный, соколій — соколінний, соколó-
вий, соколячий. — Соколій перелѣть,
рос. *Gentiana cruciata* L. — тірлич,
товстуха, лихоманник
Соколиха — соколіха, соколіця, сокілка
Соколь, пт. *Falco gentilis* — сокіл, *F. buteo*
(ловецький) — парог
Сокольникъ — 1) сокольник (соколóвий ло-
вець); 2) рос. *Hieracium Pilasella* L. —
нечуй-вітер
Соколя трава — д. Сокольникъ 2
Сокращать, сократить, ся — скорочувати,
вкорочувати, скоротити, вкороти-
ти, ся, поскорочувати, ся
Сократитель — скоротитель
Сократительно — через скорочення
Сокращеніє — скорочення
Сокращённый, но — скорочений, скорочено

Сокровенность — таємність
Сокровенный — таємний, потаємний
Сокровище — скарб
Сокровищница — скарбниця
Сокровищный — скарбничий
Сокрутина — закрутка (в нитках)
Сокрушать, сокрушить, ся — 1) розбивати, трошити, розбити, потрошити, рострошити, ся; 2) засмучувати, жалю завдавати, крушити, ся, журитися, тужити, засмутити, жалю завдати, в тугу вдатися
Сокрушение — 1) зламання, розбиття, рострошення; 2) жаль, журба, скруха
Сокрушённый — 1) розбитий, потрошений, рострошений; 2) засмучений, розжаліблений
Сокрушитель — нищитель, буритель
Сокрушительный — бурючий, бурливий
Сокрывать, сокрыть — таїти, потаїти, покрити і т. д., д. **Скрывать**
Сокрытие — утаювання, утаєння, схов, переховання
Сокъ — сік (р. соку)
Солгать — збрехати
Солдатёнокъ — салдатеня
Солдатыкъ — салдатык
Солдатка — салдатыка
Солдаткинъ — салдатычин
Солдатовъ, солдатскій — салдатыський
Солдатство — салдатыство
Солдатчина — салдатычина
Солдаты — салдаты, (зб.) — салдатыня
Солеварение — солярство
Солеваренный — солеварний, солярський
Солеварня — солеварня, солярня
Соление — 1) соління, солення; 2) квашення, квасиво, квасина
Солёность — солоність
Солёный — солоний, (дуже) — сілкий. — **С. настой** — ропа. — **Солёные дёлаться** — солоніти
Солидарность — згідність, одностайність, солідарність
Солидничают — старувати, поважно триматися
Солидность — поважність, статечність, солідність
Солидный — поважний, статечний, солідний
Солильщикъ — солільник
Солитеръ — 1) глист (*Taenia*), цип'як; 2) великий брильянт
Солить, посолить — солити, посолити
Солка — соління, солення
Солкій — сілкий, солоний дуже
Солкость — солоність
Солнечникъ, рос. Helianthus annuus L. — соняшник, сояшник
Солнечный — соняшний, сояшний; сонцевий. — **Солнечная роса, рос. Drosera L. і D. rotundifolia L.** — росянка, росячка, Божа роса. — **С. сторона** — осоння, відсоння. — **Солнечное золото, рос. Helichrusum arenarium Dc.** — жовтяниця, жовтушка, золотуха, безсмертник, цинобрань, головокрут, сварливець

Солнопёкъ — спека, шквара, припека
Солнце — сонце, (здр.) — сонечко, соненько, сонейко. — **При закатъ солнца** — на-взаході, на заході сонця
Солнцевъ — сонцевий. — **Солнцева сестра, рос. Cichorium Intybus L.** — петрів батіг
Солнцестояние (астр.) — становище сонця
Солнце-цвѣтъ, солнццвѣтникъ, рос. Heliantheum vulgare Gärtn. — нітник
Солнышко — сонечко, сонейко
Соловей, пт. Motacilla lusciniа — соловей
Соловушка, соловушко — соловейко, (маленьке) — солов'ятко
Соловка — солов'їха
Соловой — буланій (з білим хвостом і білою гривовою, про коней)
Соловьиный — соловейковий, солов'їний, солов'євий, солов'ячий
Соловьѣтъ, посоловьѣтъ — соловіти, посоловіти
Солодить — солодити
Солодковатый — солодєнький
Солодковый корень, рос. Glycyrrhiza glabra, echinata L. — солодкий корінь, вербець солодкий, солодєць, лядориця. — **С. папоротникъ, рос. Polypodium vulgare L.** — папороть, солодіш
Солодовникъ — солодовник
Солодовня — солодовня
Солодуха — кваша
Солодь — солод, дріжжанка. — **Въ солодь обратиться** — осолодити
Солодѣтъ, разсолодѣтъ — солодити, осолодити
Соложение — солодіння, солодження
Солома — солома
Соломенникъ — солом'яник, солом'яний матеряц
Соломенный — солом'яний. — **Соломенно-желтый** — половий
Соломина — соломина
Соломонова печать, рос. Polygonatum multiflorum — огірощник
Соломорѣзка, соломорѣзь, — січкаря
Соломотряска — соломовійка, соломотряс
Солонка — сільниця, сільничка, солянка
Солонинный — солониновий
Солоноватый — солонєнький, тріхи солоний
Солончакъ — солончак, солонєць
Солончаковый — солончаковий
Солонѣтъ, посолонѣтъ — солоніти, посолоніти
Соль — 1) сіль, (найнижчого розбору) — бузун. — **Каменная соль** — кам'янка, кам'яна, льодова сіль. — **Английская соль** — аглицька сіль. — **Крымская соль** — кримка, (деякі одміни її) — білозірка, краснозірка, тагаґашка. — **Озерная с.** — озєрниця, озірка. — **Поваренная с.** — кухєнна сіль, сіль
Солянка — 1) рос. *Salsola Kali L.* — колючка, курай; 2) солянка (страва)
Соляной — соляний, сільний. — **Соляная копь** — солоніця, жу́па
Сомлѣтъ — зімліти, (про кількох) — повмлівати
Сомнамбулизмъ — д. **Лунатикъ**
Сомнительность — сумнівність, непевність

Сомнительный, но — сумнівний, но, непевний, но
 Сомніваться, усомниться — сумніватися, вагатися, усумнітися
 Сомнііе — сѹмнів, сумніня, непевність, вагання. — Безь сомнінія — запевне, а вжеж. — Выше всякаго сомнінія — понад всякий сѹмнів
 Сомовина — сомїна
 Сомовій — сомівий
 Сонаслѣдникъ, -ца — співнаслідник, -ця, співспадкоємець, -ємиця
 Соната (муз.) — соната
 Сонеть — сонѣт (рід вірша)
 Сонливецъ, сонливица — сонько, сплюха, сонуля
 Сонливость — соннота, сонливиці, сонніці, сонлівість
 Сонливый — сонлівий, соннівий, сплющий, оспалий
 Сонмище — сходбище, стовпище, зборище
 Сонмь — збір, зборище, сходбище
 Сонникъ — соннік, відгадай-сон
 Сонно — сонліво, оспало
 Сонный — сонний, сплящий. — Сонная немочь — сплячка. — С. рыба — нежива риба. — Соннымъ стать — осовіти
 Сонъ — 1) сон, (здр.) — соньки, сонок, (з хропінням) — хропак. — Первый сонъ — первосни. — Время сна — лягови, обляги, ляг; 2) сон, (поб.) — сніще
 Соня — сонько, сонуля, сплюх(а)
 Соображать, сообразить — важити, міркувати, розважати, розумувати, зважити, розважити, зміркувати, розміркувати
 Соображение — міркування, розважання, зміркування, тѣма, тѣмок. — Безь соображения — нерозважно. — По моему соображению — на мою думку, на мій погляд, як я гадаю. — Принять въ соображение — взяти на увагу, зважити
 Сообразительность — спритність, второпність, тѣмкість
 Сообразительный — спритний, второпний, тѣмкий, змислений
 Сообразность — згідність (з чим), відповідність (чому)
 Сообразный, но — згідний, но (з чим), відповідний, но (чому)
 Сообразовать, ся — застосувати; згодити, числитись, рахуватись, уважати на
 Сообща — спільно, гуртом, за гурт, укупі, вкупі
 Сообщать, сообщить, ся — 1) повідомляти, повідомити (листовно), переказувати, переказати (на словах); 2) зноситися, знестися, злучатися, сполучатися, злучитися, сполучитися; 3) надавати, надати, уділяти, уділювати, уділити
 Сообщение — 1) повідомлення; 2) зносини, злучення, сполучення; з'язок, стосунок. — Имѣть сообщение (съ кѣмъ) — мати стосунки. — Пути сообщения — шляхи; 3) уділення, надавання

Сообщество — товариство, спілка, громада, компанія
 Сообщительный — 1) товариський, щирий; 2) сполучаючий
 Сообщникъ, ца — товариш, ка, спільник, ця, учасник
 Сообщничество — спільництво, спільність; учасність
 Соопекунъ, соопекунша — спів'опікун, ка
 Соорудитель, ница — закладач, чка, фунда-тор, ка, спорудник, ниця
 Сооружать, соорудить, ся — споружати, будувати, спорудити, вибудувати, збудувати, ся
 Сооружение — 1) будування, збудування, споруда; 2) будова, будівля, (кам'яне) — кам'яниця
 Соотвѣтственность, соотвѣтствие — відповідність, відповіддя
 Соотвѣтственный, но — відповідний, відповідно (чому, до чого)
 Соотвѣтствование — відповідання (чому)
 Соотвѣтствовать — відповідати, одповідати
 Соотечественникъ, ца — земляк, землячка
 Соотношение — взаємини, з'язок (з чим); порівняння
 Соотносительность — рівнозглядність, взаємини, співвідносність
 Соотносительный — порівнюючий, рівнозглядний, співвідносний
 Соотчичъ — земляк
 Сопель — сопілка, дудка
 Сопельный — сопілковий
 Соперникъ, ца — суперник, ця, супорник, ця, супротивень, супротивник, ця
 Сопернический — суперницький, супорницький
 Соперничество — суперництво, супорництво, завід
 Соперничать — міряться, на поребій іти, іти на в заводи (з ким)
 Сопечальникъ, ца — односум, односумниця
 Сопка — сопка, сопуха, горіла могила
 Соплеменнический — одноплемінничий
 Соплеменность — одноплемінність
 Соплеменный — одноплемінний
 Сопли — соплі, соплякі, шмарклі, шмаркотіння, віскрякі, дядькі, (вживається теж форма) — сопляк, віскряк
 Сопливецъ, сопливица — шмаркач, ка, шмарколіз
 Сопливость — шмаркатість, сопливиці
 Сопливый — шмаркатий, віскрявий, сопливий, візгравий
 Сопливѣть — сопливити
 Соплюха — шмаркуля, шмарколіза
 Сопля — сопля, сопляк, шмарок, віскряк
 Сопоручитель — співпоручник
 Сопоставление — зіставлення, рівноставлення
 Сопоставлять — зіставляти (з чим), зрівнювати, рівноставити, ставити поруч
 Соправитель — співправитель, співкерманич
 Соправление — спільне кермування, спів-

уряддя

Сопредѣльность — сумѣжність, суміжність, прилѣглисть, пограничність**Сопредѣльный, но** — сумѣжний, суміжний, прилѣглий, пограничний**Соприкасаться, соприкоснуться** — стика́тися, стикну́тися, зіткну́тися (з чим), приляга́ти (до чого)**Соприкосновение** — стика́ння, зіткне́ння (з чим), приляга́ння (до чого)**Соприкосновенность** — стика́льність (з чим), прилѣглисть (до чого), суміжність**Соприкосновенный** — стиқа́льний, прилѣглий, сумѣжний, суміжний**Сопричастникъ, -ца, сопричастный** — спі́ль-ник, -чка, причѣтний (до чого)**Сопричислять, сопричислить, ся** — прилі́чувати, прилі́чити, залі́чувати, -чіти, ся.**Сопровождать, сопроводить** — 1) супроводи́ти, відпроводи́жувати, -ва́дити, товаришувати кому; 2) іти́ за ким**Сопровождение** — про́від, супро́від; товаришува́ння. — **Въ сопровождении** — в товари́стві, ра́зом (з ким); в супро́воді**Сопротивление** — о́пір, проти́венство. — **Оказывать с.** — ста́вити о́пір. — **Сила сопротивления** — відпо́рна сі́ла**Сопротивляются** — опира́тися (кому), супротивля́тися, проти́витися (кому), змага́тися (з ким), огина́тися, опи́натися, спереча́тися. — **Сопротивляющийся** — супроти́вець**Сопрѣвать, сопрѣть** — пріти, зіпріти**Сопрягать, сопрячь, ся** — спряга́ти, злуча́ти, спрягти́, злучи́ти, ся. — **Это сопряжено съ большими затруднениями** — це зв'язано з вели́кими тру́дностями**Сопун, сопунья** — сопу́н, ха, сапа́тий**Сопутствовать** — товаришувати в дорозі**Сопхнуть** — д. Спихивать**Сопѣние** — со́піння, со́піт (р. со́поту)**Сопѣть, сопнуть** — со́пти, со́пити, са́пати, засопти**Соразмѣрность** — по́мірність**Соразмѣрный, но** — по́мірний, до́мірний, суро́змірний, по́мірно, до міри, на-впо́мірки. — **Соразмѣрно заслугамъ** — по заслу́зі, відпові́дно до заслуг**Соратникъ** — това́риш на війні**Сорванецъ, сорвиголова** — зайди́-голова́, шибай́-голова́, пали́вода, пали́с(ь)ві́т, шибеник, одчай́-душа́, урви́тель, урви́-голова, пробі́голова**Сордѣлый** — до́спілий, до́стиглий**Сордѣть** — до́спіти, до́стигти**Соревнование** — супе́рництво, супо́рництво, перебі́й; спі́встарання́, перега́ння (з ким, в чому)**Соревнователь, -ница** — спі́встаранник, -ниця; супе́рник, супо́рник, -ця**Соревновать** — на перебі́й, на вперева́ги (робити що), перега́нятися (з ким в чім), іти́ навза́води, навви́передки**Сорение** — с(ь)мі́чення**Соринка** — порошинка**Сорить** — 1) насорить — с(ь)мі́тити, на-с(ь)мі́тити; 2) засорить — пороши́ти, запороши́ти; занести́, заму́лити**Сориться** — с(ь)мі́титися, пороши́тися, за-с(ь)мі́чуватися**Сорный** — нечі́стий, с(ь)мі́стий. — **Сорная крупа** — нечі́сті кру́пи. — **Сорная куча, сорное мѣсто** — с(ь)мі́тник. — **С. трава** — бур'я́н, (здр.) — бур'яне́ць, бур'я́нчик, (зб.) — бур'я́ні. — **Поросший с. травами** — бур'янува́тий. — **Поростать с. травой** — бур'янува́ти**Соровой** — с(ь)мі́ттьовий**Сорока, пт. Corvus pica** — соро́ка. — **Птенецъ** — соро́ча (р. соро́чати)**Сорокадневный** — сорокоде́нний**Сорокалѣтіе, сорокалѣтній** — сороколі́ття, сороколі́тній**Сорокинъ** — соро́чий, соро́чачий, соро́чийний**Сороковой** — сороко́вий**Сороконожка, кот. Julus scolopendra** — сто-но́га, сиву́шка**Сорокопуть, пт. Lanius collurio** — сорокопу́д, сорока́ч**Сорокоусть, сорокоустье** — сорокоу́ст(и)**Сорокъ** — со́рок. — **Два сорока** — ві́сімдесять**Сорочій** — соро́чий, соро́чачий, соро́чийний. — **С. щавель, рос. Rumex Acetosella L.** — гороб'я́чий щаві́й, г. квасе́ць, горобі́ний квасе́ць, щаві́й, ди́ка гречка**Сорочины** — сорокові́ни**Сорочка** — 1) соро́чка; 2) (на суднах) — зна-чо́к, коро́вка**Сортировать** — сортува́ти, розбира́ти**Сортировка** — сортува́ння, ро́збір**Сортировщикъ** — сортува́льник**Сортирь** — відхі́дник, ви́ходок**Сортъ** — сорт, ро́збір. — **Послѣдній сортъ** (про зерно́, крупи) — по́слід. — **Первѣйший с.** — чо́ло**Сорубежный** — д. **Пограничный і Смежный****Соръ** — с(ь)мі́ття, (од зерна) — одві́йки, (од дерева) — хамло́**Сосание** — ссання́, соса́ння, смокта́ння**Сосать** — сса́ти, соса́ти, смокта́ти**Сосватывать, сосватать, ся** — сва́тати, за-сва́тати, ви́сватати, посва́тати, ся**Сосенка** — 1) д. **Сосна** (здр.); 2) рос. **Asparagus officinalis L.** — шпара́ги, підчо́с, за́ячий холодо́к**Сосиска** — ковба́ска (маленька)**Соска** — ку́кла, смочо́к, сосу́лька, мізю́к**Соскабливать, соскоблить, ся** — зішкра́бувати, зішкра́бати, ся, вискра́бати, ви-скре́бти, повискра́бати**Соскакивать, соскочить, соскокнуть** — 1) зска́кувати, сплі́гувати, зско́чити, сплі́гнути, позска́кувати, посплі́гувати; 2) зска́кувати, зско́чити, злеті́ти, одлеті́ти**Соскальзывать, соскользнуть** — зско́взуватися, зсковзну́тися, зслиза́ти, зслизну́ти, спі́рснути**Сосковатый** — пипкува́тий, цицькува́тий**Сосковый** — пипко́вий, цицько́вий**Соскребать, соскрестъ** — 1) вискра́бати, ви-

скребти; 2) згрібати, згребти
Соскучиваться, соскучиться — зануджуватися, занудитись, знудитися, скучити
Сослагательное наклонение (грам.) — можливий спосіб
Сослание — заслання
Сосланный — засланий, засланець
Сословие — стан, шар, верства. — **Дворянское с.** — дворянство, шляхетство. — **Купеческое с.** — купецький стан, купецтво. — **Высшее, низшее с.** — вищий, нижчий стан
Сословный — становий, верстовий. — **С. духъ** — кастовий дух. — **С. общество** — верстове суспільство
Сослужить — д. Служить. — **С. службу** — зробити послугу, в пригоді стати
Сослуживецъ — товариш по службі, в службі
Сосна, рос. *Pinus silvestris* L. — сосна, (здр.) — сосонка, смерека (гал.)
Соснина — соснина
Сосновка, Fringilla coccothraustes — грубодзюб
Сосновый — сосновий. — **Сосновое дерево** — соснина. — **С. лѣсъ, с. роща** — сосняк, сосничок
Соснуть — переспати, заснути трохи
Соснякъ, соснячѣкъ — д. **Сосновый лѣсъ**
Сосокъ, сосочекъ — піпка, піптик, сосочка, смочок; (у корів) — дійка
Сосредоточивать, сосредоточить — з'осереджувати, з'осередити, з'осередкувати; гуртувати, згуртувати, згромадити
Сосредоточение — з'осередження, з'осередкування
Составитель — впорядчик, укладник; автор
Составление — складання, укладання
Составлять, составить, ся — 1) складати, укладати, скласти, зложити, уложити. — **Составить себѣ кругъ друзей** — добрати собі коло приятелів. — **С. лѣкарство** — зробити лікарство, ліки; 2) становити. — **Богатство не составляет счастья** — багатство не становить щастя. — **Этотъ поступокъ не составляет преступления** — цей вчинок не становить злочину. — **Это для меня ничего не составляет** — це для мене нічого не становить. — **Сколько это составитъ?** — скільки це буде виносити?; 3) компонувати, скомпонувати
Составной — 1) складовий, розкладний; 2) д. **Поддѣльный і Подложный**
Составный — 1) суставний; 2) колінчастий, колінуватий
Составъ — склад. — **С. преступления** — склад переступу, злочинства. — **Личный с.** — особовий склад. — **Наличный с.** — присутній склад
Состариться — зістарітися
Состарѣваться, состарѣться — старітися, постарітися, зістарітися
Состѣгивать — 1) состегнуть — застібати, застібнути; 2) состегать — зшивати, зшити

Состояние — 1) стан; 2) сила, змога. — **Быть, не быть въ состояніи** — здужати, мати змогу, силу, бути в силі, не здолати, не здужати, не мати сили, змоги; 3) масток, достаток, добро, статки
Состояныице — маєточок
Состоятельность — заміжність, засібність; виплатність
Состоятельный — мастний, заміжний, маючий, засібний; виплатний
Состоять — 1) (изъ чего) — складатися; 2) (гдѣ либо) — знаходитися, бути
Состояться — 1) відбуватися, відбутися; 2) вийти, виданому бути (про закон, постанову)
Сострагивать, сострогать — зстругувати, зстругати
Сострадание — жалість, убоління і д. **Соболѣзнование**
Сострадательный — жалісливий, милосердий
Сострадать — уболювати (над ким), жаліти (кого)
Состригать, состричь — обстригати, обстригти
Сострить — прикласти
Состроивать, строить — будувати, ставити, збудувати, вибудувати, поставити
Состряпывать, состряпать — 1) готувати, зготувати; 2) з'орудувати, упорати, утяти, утнути, ушкварити
Состязание — спірка; перемоги, боротьба; суперництво. — **Вступать въ состязание** — на перемоги йти з ким. — **С. въ бѣгѣ** — перегони
Состязатель — перемоговець, учасник в перемогах; суперник
Состязательный — спірний
Состязаться — пробуватися, на перемоги йти, змагатися, мірятися. — **С. въ бѣгѣ** — переганятися, перебігатися, наввипередки бігти
Сосудистый (анат.) — начиньовий
Сосудъ — 1) посуд, начиння, (одна штука) — посудина, (на воду) — відник, (на дьоготь) — мазниця, (на мед) — медунка, медяниця, (циліндрична для солення риби) — бұша, (кругла з вузькою шийкою) — банька; 2) (в тілі тварів і рослин) — жила, канал, провід
Сосулька — бурулька, бурульбашка, сусілька
Сосунъ, сосунокъ — сисун, сосун, сосунець
Сосуществовать — співістнувати
Сосцевидный, сосцеобразный — цицькуватий, піпкуватий
Сосцы — ціці, цицькі, груди
Сосчитывать, сосчитать, ся — лічити, облічувати, обраховувати, злічити, полічити, облічити, порахувати, зрахувати, ся
Сосѣдка — сусідка, сусідонька
Сосѣдкинь — сусідчин
Сосѣдній, сосѣдовъ, сосѣдскій — сусідній, сусідів, сусідський

Сосѣдство — сусі́дство
Сосѣдушка — сусі́донька, сусі́диця
Сосѣдушко — сусі́донько
Сосѣдь — сусі́д, сусі́да, (здр. ласк.) — сусі́донько; сябе́р, сябро́
Сотворе́ніе — сотворі́ння, створі́ння; ство́рення. — **Отъ сотворе́нія мі́ра** — від початку с(ь)ві́та
Сотворите́ль — творе́ць, сотворі́тель
Сотвори́ть — сотвори́ти, створи́ти, утвори́ти
Сотенка — со́тенька, сотце́, со́тка
Сотенный — со́тє́нний
Сотка́ть — ви́ткати, вткати́, уткати́
Сотлѣ́ть — зі́тліти, потлі́ти, постліва́ти
Сотникъ — со́тник. — **Бы́ть сотникомъ** — сотникува́ти
Сотничі́й — со́тниковий, со́тницький, со́тниківський
Сотня — со́тня
Сотовари́щество — товари́ство, компа́нія
Сотовари́ществовать — товари́шувати
Сотовари́щ — това́риш
Сотовый — сці́льникóвий. — **С. ме́дь** — мед в сці́льника́х
Сотрапезникъ — спі́встоловни́к
Сотрудникъ — спі́вробі́тник, сутрудóвник
Сотрудни́чество — спі́вробі́тництво
Сотрудни́чий — спі́вробі́тничий
Сотружени́к — спі́впраці́вник, спі́впрацьовни́к, спі́втрудóвник, сутрудóвник
Сотряса́ть, сотрясти́ — стра́сати, стра́сти, потре́сти, стру́суювати, стру́снути
Сотрясе́ніе — стру́с, стру́шення; зру́шення; дві́гит (р. дві́готу), двигтіння
Сотскі́й — со́цький
Сотъ, (частіше мн.) **соты** — сці́льник, щі́льни́к, (для прина́ди роя) — при́ломок
Сотый — со́тий, со́тній
Соумы́шленіе — спі́льництво (в злочині)
Соумы́шленникъ — спі́льник (злочину то-що), полі́гач
Соумы́шлять, соумы́слить — уми́шляти, ма́ти злий за́мір, умі́слити (разом з ким), накла́дати (з ким).
Соусникъ — полу́мисок (на сос)
Соусъ — сос, підле́ва, підлі́ва, підлі́вка, (кисленька з оцтом до вареної курки) — потра́вка
Соусный — со́совий
Соучастникъ, ца — учасник, ця, спі́вучасник, ця, спі́льник, (в якому лихому ділі) — полі́гач
Соучастный — спі́вучасни́й
Соучени́к — това́риш шкільни́й
Софа — со́фа, ка́напа, кана́пка
Софизмъ — софі́зм
Софистическі́й — софі́стични́й
Софистъ — софі́ст
Соха, сошка — соха́. **Мелкая сошка** — полу́панок, підпанок
Сохатый (зоол.) — лось. *Cervus alces*
Сохнуть — со́хнути, со́хти, схну́ти, (про грязь ще) — тря́хнути, (про росли́ну) — ма́рнити, ча́хнути, (про ті́ло) — ма́рнити, ча́хнути, (про губи) — сма́гнути
Сохрани́е — хоро́нення, хова́ння; схова́ння, захова́ння, схов, схóвок, схóванка

Сохрани́тель, ца — хоро́нитель, ка, схóвник, ни́ця, захова́льник, ця
Сохрани́тельный — схóвни́й, захо́вний
Сохранно — в ці́лости, ці́ло
Сохранно́сть — 1) д. **Сохране́ние**; 2) ці́лість
Сохранни́й — ці́лий, нена́рушений. — **Сохранно́е мѣ́сто** — схóванка
Сохра́нять, сохрани́ть, ся — бере́гти, хоро́нити, хова́ти, захо́вувати, крі́ти, стере́гти, шанува́ти, збере́гти, схова́ти, захова́ти, схорони́ти, ся. — **Сохрани́ Бо́же! С. Бо́гъ!** — кри́й Бо́же, хоро́ни, боро́ни, боро́нь Бо́же! Хай Бог боро́нить!
Соцарствова́ть — спі́вцарюва́ти
Сочеви́ца — д. **Чечеви́ца**
Сочевичникъ, рос. *Orobus vernus* L. — горо́бінний горо́х, ди́кий горо́х, серде́шна тра́ва, череви́чки, півни́ки
Сочевникъ, сочельникъ — с(ь)в'ят-вечі́р, с(ь)в'яті́й вечі́р. — **Ро́ждественскі́й с.** (24 грудня), (окрім того) — ба́гатий вечі́р, ба́гата ку́тя. — **Богоя́вленскі́й, креще́нскі́й с.** (5 сі́чня) — голо́дний вечі́р, голо́дна ку́тя
Сочетава́ть, сочета́ть, ся — лучи́ти, злуча́ти, ся, злучи́ти, з'єдна́ти, поєдна́ти, ся. — **Сочета́ться бра́комъ** — побра́тись, одру́житись
Сочета́ніе — злу́ка, сполу́ка, злу́чення, з'єдна́ння
Сочине́ніе — 1) скла́дання, пи́сання, компо́нува́ння (дія); 2) пи́сання, тві́р, утві́р, (мн.) — тво́ри, утво́ри, пра́ця, компо́зиту́ра
Сочини́тель — пи́сьме́нник, а́втор
Сочиня́ть, сочини́ть — 1) скла́дати, укла́дати, компо́нува́ти, пи́сати, скла́сти, уложі́ти, зложі́ти, скомпо́нува́ти, на́писати, (ві́рші) — ві́ршувати; 2) ви́гадувати, ви́гадати
Сочи́ть — 1) (на́сочить) — то́чити, ці́дити, на́то́чити, наці́дити (сі́к з дере́ва); 2) (вы́сочить) — ви́ду́рювати, ви́дурити, ви́манта́чити, ви́морочити
Сочи́ться — ці́дитися, слези́ти, ся
Сочлене́ніе — сустáв, (кульші́ з кри́жами) — клуб, (па́льців) — щі́колоток
Сочлене́нь — спі́вчле́н
Сочно — со́чисто
Сочно́сть — со́кові́тість, со́чістість
Сочный — со́кові́тий, со́чістий
Сочувстві́е — спочуття́, спі́вчуття́; спочува́ння
Сочувственны́й — спочутли́вий, спочу́йливий, спочу́йний
Сочувственно — спочутли́во, спочу́йливо
Сочувствова́ть — спочува́ти. — **Сочувству́ющій** — спочува́ючий
Сошестві́е — схід. — **Сошестві́е Свя́таго Ду́ха** — д. **Праздникъ**
Сошникъ — лемі́ш (у сохи)
Соши́кать, соши́кнуть — зрива́ти, зніма́ти, зі́рвати, зна́ти (заго́рілий гні́т з с(ь)ві́чки)
Соши́пывать, соши́пнуть — обску́бувати, -бну́ти, пообску́бувати,
Сою́зникъ, ца — сою́зник, спі́льник, ця

Союзнический — союзницький
 Союзный — союзний
 Союзъ — 1) союз, спілка. — Швейцарский союзъ — швейцарська спілка; 2) (грам.) — злۇчник
 Соя, союшка, пт. *Corvus glandarius* — со́я, со́йка
 Спадание — спад
 Спадать, спасть — 1) спадати, опадати, осипатися, спасти, опасти, осипатися; 2) випадати, вилазити, облазити, випасти, вилізти, облізти, по-випадати і т. д.; 3) спадати, збувати, убувати, спасти, убути (про воду); стухати, стухнути, одтухнути (про опух)
 Спадение, спадъ — спад; зменшення, пониження
 Спазма, (вживається тільки мн.) спазмы — спазм, корч, корчі, стіски, перелогі, (в животі) — завійниця, соняшниця
 Спазмодический — спазмовий
 Спаивать — 1) (спясть, ся) — злютовувати, злютувати, ся; приварювати, приварити, ся; 2) (споить) — споювати, споїти, напувати, обпоювати, напоїти, обпоїти
 Спайка — 1) лют, злютування; 2) злютоване (місце)
 Спаковать, ся — спакувати, ся, поспаковувати, ся
 Спакостить, ся — спаскудити, ся
 Спаление — спалення
 Спалённый — спалений
 Спалывать, сползти — сповзати, сповзти, злазити, злізти
 Спалить — спалити, (кілько) — попалити
 Спалый — опалий. — С. плодъ — падалиця
 Спальный — спальний, опочивальний
 Спальня — спальня, опочивальня
 Спаніе, спанье — спання
 Спаржа, рос. *Asparagus officinalis* L. — шпарга(а), шпараги. — Дикая с. — заячий холодок, (засохле стебло) — перекотиполе, покотиполе
 Спаржевый — шпараговий
 Спаривание — парування
 Спаривать, спарить — парувати, добирати до пари, спарувати, припарувати
 Спархивать, спорхнуть — спурхувати, спурхнути
 Спарывать, спороть — випорювати, випороти
 Спасание — рятування, спасання
 Спасать, спасти, ся — 1) р(а)ятувати, вирятувувати, вірятувати, відрятувати, зрятувати, обрятувати, ся, одволати, відволати, відволодати; 2) спаса́ти, спасти́, ся
 Спасение — 1) ра(я)тунок, порятунк; 2) спасіння
 Спасибо — спасібі, дякую, дякувать. — За спасибо — за спасібі
 Спаситель — 1) визволитель, збавитель, рятун, рятівник; 2) Спаситель, Спас, Збавитель
 Спасительность — спасенність
 Спасительный — спасенний, збавенний;

р(а)ятівний
 Спасовать — спасувати; уступити
 Спасовъ — Спасів
 Спать, ся — спати, ся
 Спахивать — 1) (спахагъ) — орати, з'орати, виорати; 2) (спахнуть) — здувати і д. Свѣивать
 Спекаться, спечься — запікатися, запектисся
 Спектакль — спектакль
 Спекулировать — спекулювати
 Спекуляция — спекуляція
 Спекулянтъ, спекуляторъ — спекулянт
 Спеленать — сповіти
 Спенёкъ — шпень, шпéник
 Спелелять, спелелить — в попіл обертати, обернути, спопеляти, спопелити
 Спелеляться, спелелиться — спопелятися, спопеліти
 Сперва — спершу, перш, перше, поперед, спочатку
 Спереди — спереду
 Спертость — стиснення; тяжкість
 Спёртый — стиснутий. — С. воздухъ — тяжкий, важкий дух, тяжке повітря
 Спесивецъ, спесивица — гордун, гордій, гордівний, чванько і д. Гордецъ
 Спесивость — пихатість, надутість, зарозумілість
 Спесивый — пихатий, надутий, зарозумілий
 Спесивѣть, заспесивѣть — гордіти, чванитися, пиндючитися, загордіти і т. д., д. Гордится, Надмеваться
 Спесь, спесца — пиха, чвань, гордування. — Убавить спеси, сбить спесь — збити пиху
 Спесько — чванько і д. Спесивецъ
 Специалистъ — спеціаліст, фаховець
 Специи — спеції; зілля, ліки
 Специальность — спеціальність, фах
 Специфический — специфічний
 Спечь, ся — спекти, ся, напекти, понапекати
 Спивать, спить — надпивати, надпити
 Спиваться, спиться, ся — роспиватися, спиватися, роспитися, спітися
 Спилывать, спилить, ся — спілювати, надпілювати, спіляти, надпіляти, поспілювати, ся
 Спина — спіна; хребет, хребтина
 Спинка — спінка, спіночка. — С. кожа — тупій
 Спинной — спінний, хребтовий
 Спиральный — спіральний, шрубуватий, гвинтуватий. — С. лѣстница — кручені сходи
 Спирать, спереть, ся — 1) спихати, зіпхнути; 2) здавлювати, стіскувати, спирати, здавити, стіснути, сперти, ся. — Дыхание сперло — дух забило
 Спиртовый — спиртовий
 Спиртуозный — п'яний
 Спиртомѣръ — д. Алкоголометръ
 Спиртъ — спирт. — Нашатырный с. — жигунецъ
 Списокъ — 1) спісок, випис; 2) спісок, реєстр, леєстр. — Внести въ списокъ — записати в реєстр. — Выключить изъ списка — виписати з реєстру
 Списыватель — спісувач і д. Переписчикъ

Списывать, списать, ся — 1) спісувати, копіювати, скопіювати; 2) листуватися і д. **Переписываться**
Спица — 1) прут, дріт, дротик (плести панчохи); 2) гліця (плести невід); 3) шпича (в колесі)
Спичечница — сірнішниця
Спичечный — сірниковий
Спичка — сірник, сірничок; шпичка, (для колупання) — копістка
Спичник — сірнішник
Спихивать, хать, хнуть — спихати, зіпхнути
Сплавливать, сплавлять, сплавить, ся — 1) топити, стопити, ся; 2) сплавляти, гнати, сплавити
Сплавка — сплав; стóплювання
Сплавной — сплавний
Сплавщик — сплавник, осн́ач
Сплачивать, сплотить, ся — тісно збивати, зв'язувати; міцно з'єднуватися, з'єднатися, злучатися, злучитися
Сплёвывать — спльовувати, (на бік) — чвіркати
Сплескивать, плеснуть — чалити, зчалити (мотузók)
Сплеснуть — сполокати
Сплетать, сплести, сь — 1) сплітати, виплітати, сплести, виплести, посплітати, ся; 2) сплітати, сплести, плéскати, наплéскати
Сплетение — 1) плетіння; 2) заплітка
Сплётка, сплетни — плітки, плётка, плётки, поговір, обмова. — **Сплетни распускать** — поговір пускати
Сплетник, ница — плетун, плетуха
Сплетничать — плéскати, пащикувати, обмовляти, плітки робити
Сплинь — сплін, хандра
Сплоха — попросту, не розважно, спроста
Сплоховать — схибнути; скапцанити
Сплочение — ущільнення, злучення, зв'язання
Сплошной — суцільний, поспільний. — **С. недёля** — загальниця, всеїдний тиждень
Сплошь — поспіль, суспіль; геть чисто, скрізь; без ріжниць, без винятку. — **Сплошь и рядом** — скрізь і всюди
Сплутовать — змахлювати, зшахрувати, змóхати
Сплывать, сплыть — спливати, сплисти, сплінути. — **Было, да сплыло** — було, та загуло
Сплываться, сплыться — зливатися, спливатися, злитися, позливатися
Сплюснутый — сплюснений
Сплюсненность — сплюсненість
Сплющивать, сплюснуть, сплющить, ся — сплющувати, сплющити, поплющити, ся
Сплясать — протанцювати
Сплясаться — станцюватися
Сподваль — гуртóm, огулом
Сподвижник, ница — сподвижник, ниця, співтрудóвник, ниця
Сподоблять — сподобляти
Сподличать — зробити якé паскудство
Сподручный, но — похватний, на́ручний, вигідний; на по́хваті, зру́чно, на́руч.

— **Сподручиё** — зручніш, е
Сподручность — вигідність
Спозаранковъ — з раннього ранку, спозаранку
Спознавать, спознать, ся — 1) пізнавати, зазнавати, пізнати, зазнати; 2) спізнаватися
Спой — лют
Спокойно — спокійно
Спокойность — спокійність
Спокойный — спокійний, супокійний, тихомірний. — **Спокойной ночи!** — добра́ ніч, на добра́-ніч!
Спокойствие — спóкій, супокій, спокійність
Споласкивать, сполоскать, сполоснуть, ся — споліскувати, сполоскати, ся
Сполагоря — легше, пів-біді, ні гадки
Сползать — сповзати
Сполна — спóвна, впóвні, цілком; все
Сполошить — сполохати
Сполстить — збити по́всть
Сполье — край поля
Спольный — сумéжний, суміжний (про поле)
Спонка — планічка (що нею збивають дошки)
Спора (бот.) — розрóда, спóра. Spora
Спорангий — брósня. Sporangium
Спорить, ся — спóрити, ся, сперечатися, змагатися, спіратися
Спориться — поступати, посуватися (наперед), мати успіх, удачу
Спорливість — перекірливість, суперечливість
Спорливый — перекірливий, сварливий, суперечливий, незгідливий
Спорник, спорщик, ца — суперечник, ця, губа́нь
Спорный — спірний
Спорь — спір (р. спору), спірка, суперечка, сперечання, змагання, перечка. — **Спору нѣтъ** — безперечно, нема́ що сперечатись
Спорый — корисний, вигідний
Спорынья — ріжки і д. Головня
Спорышъ, рос. Polygonum aviculare L. — споріш, моріг, моріжок
Способность — здатність, дотéпність, здібність, хист, кебёта, талан
Способный — здатний, дотéпний, здібний, кебé(i)тний
Способствовать — спомагати, запомагати, допомагати
Способствование — спомагання, допомагання
Способъ — спóсіб; чин, побут, роб, лад. — **Изыскивать с.** — добира́ти, прибира́ти спóсобоу. — **Изыскивать средства** — добува́ти, вишу́кувати ко́штів
Споспѣшествование — спомóга; сприя́ння
Споспѣшествовать — спомагати, сприя́ти. — **Споспѣшествующий** — спомага́ючий; сприя́ючий
Споспѣшствователь, споспѣшникъ — спомага́ч і д. **Помощникъ**
Спотыкаться, споткнуться — спотика́тися, спіткну́тися, шпо́(р)татися, зашпо́(р)татися. — **Спотыкаясь** — наспóтички, спотика́ючись

Спотѣть — спотіти, спітніти, (дуже) — упріти
Спохватитися — схаменутися, охаменутися, стямитися, оглядітися, похватитися
Справа — з правого боку, праворуч
Справедливість — справедливість
Справедливый, во — справедливий; правдивий, правий; справедливо, по правді
Справка — справка, інформація, розвідка
Справлять, справить, ся — 1) випрямляти, вирівнювати, випрямити, випростовувати, випростувати; 2) справляти, справити (весілля); 3) довідуватися, розвідувати, довідатися, розвідати; 4) справлятися, справитися, упоратися. — **Онъ не справится съ этимъ дѣломъ** — він з сим ділом не дасть собі ради
Справочный — інформаційний
Справщикъ (друк.) — коректор
Спрашивать, спроситъ — 1) питати, спитати, ся, попитати, поспитати, запитати, поспитувати, понапитувати; — **Спрошенный** — спитаний, запитаний; 2) доправлятися, доправитися, потребувати
Спринцовка — бризкавка, пріскавка, сікавка, цікавка
Спробовать — скуштувати, попробувати
Спроваживать, спровадить — відпроважувати, випроважувати, відпровадити, випровадити; потурити, збутися, здихатися (кого)
Спроста — спроста, попросту
Спросъ — попит; спит, спіток, поспит; запит, запитання. — **Спросъ не бѣда** — спіток не вбіток. — **Безъ спросу** — без поспиту
Спрыгивать, прыгнуть — сплігувати, сплигнути, зстрибувати, зстрибнути, зскакувати, зскочити
Спрыскивать, прыснуть — бризкати, побризкати, спорснути
Спрягать — відміняти (дієслово, дієслова)
Спряжение — відмінювання (дієслова)
Спряжка — супруга, супряга, сүпряг. — **Членъ спряжки** — супружник, супрягач, супряжник
Спряжение — випростування
Спрямять, спрямитъ — д. **Справлять 1**
Спрясть — випрасти
Спрятать, ся — сховати, заховати, поховати, ся
Спрять — схов, сховок, схованка
Спугивать, спугнуть — полохати, сполохати
Спускание — спуск, спускання
Спускать, спустить — 1) спускати, спустити; випускати, випустити. — **С. якорь** — оякорітися; 2) спускати, припускати, спустити; парувати, спарувати; 3) сціжувати, сточувати, сідити, сточити
Спускается, спустится — 1) спускатися, спуститися; 2) здаватися, здатися
Спусковой — спусковий
Спускъ — 1) спускання, спуск; 2) спуск, масть (переважно з воску і оливи); 3) спуск, парування. — **Онъ спуску не**

дасть — не дасть спуску
Спустя — опісля, потім. — **С. нѣсколько времени** — згодом, тріхи згодом, перегодом, перегодя, невдовзі, почасі, незабаром
Спутникъ, ца — 1) товариш, ка подорожі, супутник, ця; 2) (астр.) — супутник, провідник
Спутничество — товаришування в дорозі, супутництво
Спутывание — плутання; спутування
Спутывать, спутать, ся — 1) плутати, поплутати, ся; 2) путати (надівати путо), треножити, спутати, потріножити; (про птиць) — боркати, приборкати
Спьяна — сп'яну
Спѣваться, спѣться — зс(ь)півуватися, зс(ь)піватися
Спѣвка — с(ь)півка, с(ь)піванка
Спѣлость — спілість, доспілість
Спѣлый — спілий, стіглий і д. **Зрѣлый**
Спѣть — прос(ь)півати, зас(ь)півати. — **Спѣтый** — прос(ь)піваний
Спѣть, поспѣть — спіти, поспіти і д. **Зрѣть**
Спѣхъ — спіх, поспіх, нагальність, сквапливість. — **Къ спѣху** — як найскоріше, з поспіхом, хапаючись. — **Не къ спѣху** — нема чого хапатися. — **Отъ спѣху** — з поспіху
Спѣшивать, спѣшить, ся — опішувати, опішити; опішати
Спѣшить, ся — спішити, поспішати, ся, хапатися, квапитися
Спѣшно — спішно, поспіхом, нагально, пильно
Спѣшность — спішність, швидкість, скорість, поспішність
Спѣшный — спішний, швидкий, скорий; поспішний
Спячивать, спятить, ся — совати, посувати, посунути, зсунути, ся (назад). — **Съ ума спятить** — з глузду зсунутися, з'їхати
Спячий — сплячий
Спячка — сплячка
Спящий — сплячий
Срабатать — зробити, поробити
Сравнение — порівняння, зрівняння (з чим), прирівняння (до чого). — **Въ сравнении съ кѣмъ, съ чѣмъ** — проти, супроти (кого, чого)
Сравнивание — рівняння
Сравнивать — 1) (сровнять, ся) — рівняти, вирівнювати, зрівняти, ся, (кругом) — обрівняти, (про кількох) — позрівнювати; 2) (сравнить) — рівняти, прирівнювати, порівняти, прирівняти, дорівняти; 3) (сравнятся, сравнятся) — рівнятися, зрівнятися, порівнятися
Сравнительный — порівнюючий
Сражать, сразить — 1) збивати, побивати, збити, побити, звалити; 2) у(в)ражати, уразити
Сражаются, сражается — битися, стятися
Сражение — бій, битва; баталія
Сразу — зразу, одразу, відразу, до разу,

раптом

Срамить, осрамить, ся — соромити, сорому завдавати, осоромити, ся, сорому завдати, наробити
Срамникъ, ца — соромітник, ця
Срамность — соромітність
Срамный, но — соромний, соромітний, сороміцький, сором, соромно. — **Срамная часть** — соромота
Срамословить — д. Сквернословить
Срамота, срамъ — сором, соромота, встид, стидовище, ганьба. — **Надѣлать сраму** — наробити сорому
Срастаться, сращиваться, сrostись — зростатися, зростіся, позростатися
Сращение — зрощення, зростання
Сращивать, срастить — зрощувати, зростіти
Сребренникъ — срібник, срібняк
Сребристый — сріблїстий, срібністий
Сребровидный — сріблястий
Сребролюбецъ — грошолюб
Сребролюбіе — грошолюбство
Среда — 1) оточення, окруження, товариство; середовище; 2) середá, (на 4 тижні Великого посту) — середохрестя, (на 5 тижні В. п.) — поклінна середá, (на 4 тижні після Великодня) — права, переплавна середá; 3) **Въ средѣ** — посеред. — **Изъ среды** — з-посеред
Среди — серед., посеред, посередині, осередь, поміж. — **С. дня** — середодня
Средиземный — середземний
Средина — середина, осередок. — **Въ срединѣ** — посередині, посеред. — **Въ самой срединѣ** — в самім осередку, в самій середині
Срединный — посередній, середковий
Средневѣковой — середневічний, середовічний
Средній — середній, посередній; середуший, середульший (віком); помірний; (мат.) — пересічний, середній. — **Среднимъ числомъ** — середнім ліком. — **Человѣкъ среднихъ лѣтъ** — середнього віку
Средогрудіе (анат.) — середогруддя
Средостѣніе — перегорода, перешкода
Средоточіе — осередок
Средоточный — осередковий
Следственный, но — середній, помірний, но
Средство — спосіб; засіб, спромóга, можливість, снага. — **Средства къ жизни** — засоби, кошти. — **Средства изыскивать** — способу, способів добира́ти, прибира́ти. — **Употребить всѣ средства** — всіх способів вжити
Сринуть, ся — скинути, кинутися
Срисовывать, срисовать — спи́сувати, спи́сати; змальовувати, змалюва́ти
Сродникъ, ца — родич, ка, родак
Сроднить, ся — порідніти, ся, спорідніти, ся
Сродный — прирождений, властивий
Сродство — 1) рід, рідня, родичі; 2) споріднення. — **Онъ съ нимъ въ сродствѣ** — він родич йому

Сродясь — зрóду, від рóду
Срокъ — строк, срóк, реченець, речинець, термін. — **Въ срокъ** — у свій час. — **Къ тому сроку** — на той термін
Сростокъ — зросток, (про овочі, напр., яблука, горіхи) — близнята
Срочный — строковий, терміновий, речинцевий
Срубать, срубить — зрубувати, стина́ти, зрубáти, стя́ти. — **Срубленный** — зрубаний, стя́тий
Срубка — зруб, зрубуння, віруб, вірубуння
Срубъ — зруб, (в будові для зв'язку) — о́щеп, (в колодязі) — ця́мрина, ця́(е)бри́на, цебри́ння, (нижче землі) — по́кліть
Сручность — зру́чність
Сручный, но — зру́чний, но
Срывать, сорвать, ся — зривáти, виривáти, зірвáти, вірвати, ся
Срывать, срыть — ско́пувати, скопа́ти, зріти
Срываются, сорваться — зривáтися, обривáтися, зірвáтися, обі́рвaтися, уві́рвaтися
Срывъ — 1) зривáння, ско́пування; 2) хаба́рь
Срытие — скоп, скопа́ння
Срыть — зріти
Срѣзать, срѣзывать, срѣзать — зрізувати, стина́ти, зрізати, зі́тнути
Срѣзень — о́краєць (хліба)
Срѣзок — зрізок, утинок
Срѣзь — 1) зрізування; 2) зрізок, переріз
Срѣтение Господне — Стрітення
Срѣтенскій — стрітенський
Сряду — поспіль, один за другим, без перерви
Сряды — збо́ри, за́хід, лаштува́ння
Ссадина — за́дра; садно́, ура́зка. — **С. сдѣлать** — ошму́льгати, пошму́гляти, наму́ляти
Ссаживать, ссадить, ся — 1) зса́жувати, зсади́ти, позса́жувати, ся; 2) виса́жувати, ви́садити, повиса́жувати
Ссаживаться, ссѣсться — збіга́тися, збігти́ся
Ссадка — зса́джування, зступ, збіг (сукна то що)
Ссасывать, сосать — висиса́ти, ви́ссати
Ссиха, рос. *Empetrum nigrum* L. — голубінець, водянка
Ссовывать, ссунуть — зсо́вувати, зсу́нути
Ссора — сва́ра, сва́рка, сварня́, зва́да, (легенька) — ро́стирка, (раз'уразня) — гризня́, гризани́на, (бучна) — бу́ча, чва́ра
Ссорить, посорить — сварі́ти, посварі́ти, (багатьох) — пересварі́ти
Ссориться, поссориться — сварі́тися, зва́дитися, заіда́тися, посварі́тися, пересварі́тися, (починати) — заво́дитися, (раз-у-раз) — гри́зтися
Ссорливость — сварли́вість
Ссорливый — сварли́вий, сварки́й
Ссорщикъ — сварли́вець
Ссуда — спосу́да, спосудже́ння, по́зичка
Ссудный — позичко́вий. — **С. касса** — позичко́-

ва кáса

Ссудчикъ — позичальник

Ссужать, ссудить — спосужати, спосудити (кого), наділяти, наділити (кого), позичати, позичити (кому)

Ссуженіє — спосуджування, позичання

Ссучивать, ссучить — зсучувати, зсучати, всучати, (про кількох) — позсучувати

Ссылать, сослать — засилати, висилати, заслати, вислати

Ссылаться, сослаться — 1) здаватися, покликатися, посилатися (на кого), здатися, післатися, (на с(ь)відків) — обс(ь)відчитися; 2) д. **Сноситься**

Ссылка — 1) заслання; 2) покликання, посилення

Ссылочникъ, ссылный — засланець

Ссыпать, ссыпать, ся — зсипати, зсипати, позсипати, ся

Ссыхаться, ссохнуться — зсихатися, зсохнутися, позсихатися

Ссѣдаться, ссѣсться — 1) збігатися, збігтися, вужчати, повужчати (про одержу, тканину); 2) зсідатися, зсістися, прокисати, прокіснути (про молоко)

Ссѣкать, ссѣчь — зрубувати, стинати, зрубати, стяти, зітнути

Ссѣкъ — полядвиця (товста частина м'яса, одрубана від стегна)

Ссѣлый — збіглий, зсілий (про молоко)

Ставать, стать — 1) ставати, стати, станути; 2) починати, ставати, почати, стати, взяти; 3) ставати, спинятися, зупинятися, стати, спинитися, зупинитися; 4) вистачати, вистарчати, вистачити, вистарчити

Ставень — 1) віконниця; 2) заставка (в греблі)

Ставить, поставить — 1) ставити, становити, поставити, постановити. — **С. ребромъ** — руби ставити. — **Ставить, поставитъ лѣса** — ставити рештовання. — **С. въ счетъ** — ставити в рахунок, на рахунок; 2) вважати, мати. — **Ни во что его ставитъ** — ні за що його має, за ні що, за не віщо має; 3) настановляти і д. **Поставлять**

Ставка — 1) постав; 2) намет, ставка; 3) ставка (в грі). — **Давать очную ставку** — робити зводи́ни (кому)

Ставленникъ — вис(ь)в'ячений

Стадиться — в ста́да збиратись, табу́нитись

Стадія — ста́дія, біго́вище; (мед.) — біг, період хвороби

Стадникъ — ста́дник, скота́рь, чередник

Стадный — ста́дний, табу́нський, табуно́вий

Стадо — ста́до, (коней) — табу́н, (кобил з огирем) — кося́к, (овець) — ота́ра, (невелика кітних овець) — кирді́к, (одгодованих на сало) — конара́, (маток з ягнятами) — сагма́л, (корів, переважно дійних) — череда́, (птиці) — згра́я, табу́н, табу́нець. — **Общественное стадо** (воли, корови, телята і вівці) — череда́

Стаивать, стаять — та́нути, пота́нути, топі́тися, стопі́тися

Стайный — табу́нний

Стаканъ, стаканчикъ — скля́нка, шкля́нка, скляно́чка, шкляно́чка, скляни́ця, (поминальна) — кухлі́к

Стаканный — склянковий

Стакиваться, стакнуться — змовля́тися, змо́витися, злига́тися, полига́тися

Сталактить — сталя́ктит

Сталистый — ста́листий

Сталкивание — спиха́ння, стика́ння

Сталкивать, столкнуть — спиха́ти, зіпхну́ти

Сталкиваться, столкнуться — стика́тися, зіткну́тися

Стало-быть — значить, вихо́дити

Сталпливаться, столпиться — сто́вплювати-ся, сто́впитися

Сталь — ста́ль, (мняка) — кри́ця, темля́нка, (тверда, дуже загартована) — ду́левина

Стальной — сталевий. — **Стальная трава, стальникъ**, рос. *Ononis spinosa* L., *hircina* Jacq. — вовча, бича́ча трава́, вовчу́г, ожі́ни. — **С. цвьтъ** — сивозалізний

Стамедъ, стамедный, стамедовый — камло́т, камло́товий

Стамезка, стамеска — долотце́

Станица — 1) д. **Стая**; 2) ста́ниця (село козаків на Дону), ку́ринь (в Чорноморії)

Становая жила, анат. *Medulla spinalis* — хребто́вий мо́зок

Становиться, стать — 1) ставати, стати; 2) робитися, ставати, починати, зробити, стати, почати. — **С. глубже** — глі́(і)бшати. — **С. лучше** — краща́ти, ліпша́ти. — **С. холоднѣе** — холо́дніша́ти. — **С. хуже** — гірша́ти. — **Часы стали** — годинник спині́вся

Становище — стан, стано́вище, та́бор, кіш

Становой — становий

Станокъ — ва(е)рста́т, верста́к. — **С. ткацкий** — верста́т тка́цький. — **С. токарный** — верста́т тока́рський. (Части́ни його): (для наводу шпиль в обід) — колесна́, стелю́га, (для видовбування дірок на шпиль) — довба́льня, стіле́ць, (для прихоплювання обода) — ключ, (для обточування ступиць) — тока́рня, (для обточування шпиль) — ла́пка, (рухомий осередок) — кужі́вка, (нерухомий) — шті́ль, щі́пенік, (для чищення дощок) — ослі́н, (брусок в йому) — ла́пка. — **С. бондарский** — стелю́га. — **С. пильный** — коби́льниця, ко́зли. — **С. точильный** — то́чйло. — **Пушечный с.** — гарма́тне ло́же. — **С. для трепанія конопли** — бительня́

Стоночный — верста́товий, верстако́вий

Станция — ста́нція, ста́ція; приста́нок

Станционный — ста́нційний. — **С. домъ** — ста́нція

Стань — 1) стан, поста́ва; 2) д. **Становище**; 3) ста́н (у сорочки)

Стапливать, стопить — сто́плювати, ростопі́ти

Стаптывать, стоптать, ся — топта́ти, потоп-

та́ти, стопта́ти

Стараніє — старання, дбання

Старатель, ница — старатель, ка

Старательный, но — старанный, о, дба́лий, ло, дбайли́вий, во, пильний, но

Старательность — старанність, дба́лість, пильність

Стараться — старатися, дба́ти, пильнува́ти

Старенькій — старенький

Старёхонькій — старесенький

Старець — дід, чернець, ста́рець

Старикашка — старигань

Стариковскій — старечий

Старикъ — старий дід, старік. — **Старика корчить** — старувати

Старина — 1) старовина́, старос(ь)ві́тчина, давнина́, прѣдківщина, (дуже давня) — предковичина, віковщина. — **Въ старину** — в старовину́, за старих часів, в давнину́. — **По старинѣ** — по стародавньому, по старому звичаю, по старос(ь)вітському; 2) д. **Старець**; 3) рос. *Senecio lacobaea* L. — жовтозілля, жовтоголовік, сви́ріпа

Старинушка — дідусь

Старинный — стародавній, старовинний, старос(ь)вітський, старожитний, старовічний

Старить, состарить — старити, постарити

Стариться, состариться — старіти, постаріти, старитися, постаритися, (надто) — здитинитися. — **Состариться въ дѣвкахъ** — на пні посівити

Старица — 1) старенька, бабуса; 2) черни́ця

Старичекъ — дідусь, дідок, старенький

Старичина, старичище — дідуга́, дідуга́н, старигань, стариган

Староватый — старкуватий, пристаркуватий, підстаркуватий

Старовина, рос. *Scrophularia nodosa* L. — старовина́, кукуля́рія

Старовѣрь, ка — старовір, ка

Стародавность — стародавність, старожитність

Стародавний — стародавній, старожитний

Стародубка, рос. *Adonis vernalis* L. — горіц(ь)ві́т, *Gentiana Amarella* L. — тірлич

Старожиль, старожилка — старожитель, ка, давній мешканець, д. **Мешканка**

Старообразный — старкуватий, пристаркуватий

Старообрядецъ — старовір

Старообрядческий — старовірський

Старосвѣтскій — старос(ь)вітський

Староселеніє — давнє селище

Староста — староста, вїт. — **Церковный с.** — титарь, (помічник його) — підтитарний

Старостинъ — старостів, титарів

Старостинскій — старостинський, вїтівський

Старостить — старостувати, титарювати

Старостиха — старостиха; титарева, титариха

Старость — старість, староші

Старуха — старá, ба́ба, бабу́ся, бабу́ня

Старухинь — ба́бин

Старухообразный — бабкуватий

Старушенка — ба́бка, ба́биця

Старушечій — ба́бський, ба́бин

Старушкинь — ба́бин, ба́биний

Старческий — старечий

Старшина — старшина́. — **Волостной с.** — волосний старшина́, вїт. — **Казацкіє старшины** — старшина́, отамання

Старшинство — старшінство

Старшинствовать — старшинувати, головува́ти

Старшій — ста́рший

Старый — старий, літній, (дуже) — старені́зний, старезний. — **Старый сапогъ** — шкарбу́н. — **Кусокъ с. кожи** — шкурáт, шкурáток, (зб.) — шкурáття

Старье — старізна, старовізна, танді́та, старі речі; дра́нтя

Старьевщикъ — танді́тник, старові́зник

Старѣйшина — найста́рший, старшина́

Старѣть, ся — старі́ти, ся; переда́внюва́тись

Стаскивать, стаскать, стащить — стяга́ти, стягті́, зволі́кати, зволокті́, постяга́ти, позволі́кати; знóсити, познóсити. — **Стащить** — д. **Стибрить**

Статейка — статі́йка

Статейный — статі́йний, артику́льний

Статика — ста́тика

Статистика — статисти́ка

Статистикъ — статисти́к

Статистическій — статисти́чний

Статистъ (театр.) — статисти́ста

Статный — ставний, поста́вний, показний, огрядний, стату́рний, уда́тний

Статочность — мо́жність, мо́жливість

Статочный — мо́жливий. — **Статочное ли это дѣло?** — хіба́ це мо́жливо?

Статскій — шта́тський, циві́льний

Статутъ — стату́т, уста́в(а)

Статуя — ста́туя

Стать — склад, поста́ть, поста́ва; ра́ція. — **Съ какой стати?** — з яко́ї речі? з яко́ї ра́ції? — **Подъ стать** — під па́ру, до па́ри; до ладу́, до при́кладу

Стать — д. **Ставать**. — **Стать причиною** — спричинитися (чому). — **С. на якорь** — об'якорі́тися, оякорі́тися. — **С. вверх ногами** — сто́вбуром ста́ти, до горі́ нога́ми ста́ти. — **Станемъ** — ну́мо, нум; ста́ньмо. — **Стать бездѣльникомъ, лѣнтяемъ, негодяемъ** — зледа́щити, розледа́щити, зні́ччємніти. — **С. невесѣлымъ** — осмутні́ти, засмутні́ти. — **С. невидимымъ** — зні́кнути. — **С. неподвижно** — оступі́ти. — **С. паномъ** — запані́ти. — **С. сиротою** — осироті́ти

Статься — ста́тися, тра́питися

Статья — стаття́, то́чка, пункт, артику́л

Стачивать — 1) (стача́ть) — зшива́ти, зшити; 2) (сточі́ть) — сто́чувати, сточі́ти, постóчувати

Стачка — 1) зшив, зшиття́; 2) змо́ва, страйк

Сгая — згра́я, (птиць) — табу́н, (диких птиць) — ключа́, ключ, (вовків, собак з самицею) — ті́чка

Стволистий — стовбуруватий, пнястий, руркуватий
Стволовий — стовбуровий, пньовий, пнівий, цівковий
Стволь — 1) стовбур, цівка, (коло самого коріння) — прикорень, (трохи дальше, не більше 2 аршинів) — окоренок; 2) (у рушниці) — цівка, рұля, рұра, рұрка
Створаживаться, створожиться — вурдитися, провурдитися, зсідатися, зсістися
Створний, створчатый — половінчатий, половінчастий
Створять, створить — зачиняти, причиняти, за(при)чинити
Стеаринь — стеарина
Стебель, стебелёк — 1) стебло, стебліна, стебеліна, стебліночка, (дикорослої рослини) — билина, билинка, билиночка, (товсте та високе) — стовбур, (переважно сухе) — бадиліна, бадиллячка, (зб.) — бадилля, бадиллячка, (бур'яну) — бур'янина, бур'янінка, (гарбузів) — гарбузіння, (істівне) — лопуцьок, опуцьок, (кавунів, гарбузів, огірків) — гудина, огудина, (картоплі) — гічка, картоплиння, (квасолі) — квасолиння, (кукурузи) — кукурुзиння, (лози) — лозина, (маку) — маковина, (зб.) — маковіння, (очерету) — очеретина, (хмелю) — хмелина, (цибулі) — цибок, цибух, цибка, дудка, стрілка, (що стелеться по землі) — стелюх; 2) стебло, держачок (ложки)
Стебельковатый — стеблуватий
Стебельный — стеблевий, стебловий
Стеблистый — стеблістий
Стебок — стібок, штих (в шитві)
Стегальный — стебнувальний (що служить до стебнування)
Стёганный — стебнований
Стеганіе — стебнування, стібання
Стегать — 1) (стегнуть) — шмагати, батожити, перішити, шмагнути, оперішити; 2) (состегать) — стебнувати, стібати, стебнути, стібнути
Стегно — стегно
Стёжка — стібок, шва, шво
Стезя — стёжка, стёжечка
Стекать, стечь, ся — стікати, збігати, зливатися, стекти, збігти, злитися, постікати
Стекло — скло, шкло. — С. оконное — шійбка, тафля, (кругле) — оболонка. — Вставить с. — заскліти, пошкліти
Стекловидный — скловатий
Стеклодѣліе — склярство
Стёклышко, стеколье — шкільце
Стегляньть — склянити
Стегляный, стекольный — скляний, шкляний. — С. заводь — гута
Стекольщиковъ — склярів
Стекольщикъ — скляр, шкляр. — С. быть — склярувати
Стекольщикій — склярський
Стелажи — рештовання

Селька — устілка, устілочка, устілонька (в обув'я). — **Пьянь, какъ селька** — п'яний, як ніч
Сельная — тільна (про корову)
Семнѣть — стемніти, потемніти, смеркнути
Стенаніе — зойк, зойкання, скігління
Стенать — зойкати, скіглити, скімлити
Степенисья — статніти, шануватися
Степенничать — статкувати
Степенность — статечність, поважність
Степенный, но — статечний, поважний, но
Степенство — д. Степенность
Степень — 1) ступінь, шабель (в драбині); 2) клас, стан, ранга; 3) коліно (в родстві)
Степенникъ, ца — статечний чоловік, статечна жінка
Степной — степовий. — С. житель — степовик
Степнякъ — степовик
Степь, ж. р. — степ (м. р.)
Стерва — стерво, стерв'яка, падло
Стервенисья, остервенѣть — сатаніти, осатаніти, оз(ь)вірятися, оз(ь)віритися, розстервітися
Стервоядный — стервожерний, стервоїдний
Стервятина — стервина, падло
Стереженіе — стереження, пильнування
Стеречь, ся — стерегти, ся, берегти, ся, глядіти, пильнувати, пантрувати
Стержень — 1) серце (в дереві); 2) (в болящі) — стрижень; 3) (в річці) — стрижень. Codex descendens — середній корінь
Стержневый — стрижневий
Стерлядь, стерлядка, рыба Acipenser Ruthenus — чечуга, чечура
Стерляжина — чечужина, чечуже м'ясо
Стерляжий — чечужий
Стерпѣть, ся — стерпіти, втерпіти, вітерпіти, притерпітися
Стесывать, стесать — стісувати, стесати
Стеченіе — 1) стікання; 2) сплив, сүтіч, збіг (двох річок). — С. народа — стовпище, натовп, тіснява. — С. обстоятельство — збіг, склад обставин. — С. неблагоприятных обстоятельств — лиха година; збіг несприятливих обставин
Стечка — сказ і д. Бѣшенство
Стибрить — стягти, потягти, сцупити, поцупити
Стилка — стелення, стеливо
Стиль — стиль, штіль, штиб
Стипендія — стипендія
Стиралка — ганчірка
Стиральный — пральний
Стираніе — 1) стирання; 2) прання
Стирать — 1) (стереть, ся) — стирати, витирати, ростирати, стерти, вітерти, ростерти, ся; 2) (выстирать) — прати, випрати
Стирка — прання
Стискиваніе — стіскування, стискання
Стискивать, стискать, стиснуть — стіскувати, стискати, стиснути, постіскувати. — Стиснуть зубы — сціпити зуби
Стихать, стихнуть — стихати, тіхшати, стіхнути, унішкнути, постихати

Стихи — вірші, с(ь)півомовки
 Стихийный — стихійний, первістковий, жив-
 ловий
 Стихія — стихія, первісток, живло
 Стихотропатель, стихоплеть — віршомаз
 Стихосложение — віршотворення, стихотво-
 рення, віршування
 Стихотворение — вірша, вірші,
 Стихотворець — віршовник, віршник
 Стихотворный — віршований, віршовий, вір-
 шопісний
 Стихотворство — віршопіство, віршування
 Стихъ, стишокъ — вірш, віршик, стих
 Стланець — стелюх (рослина, що стелиться
 по землі)
 Стлатъ — 1) (постлатъ, ся) — слати, стелити,
 послати, постелити, ся; 2) (выстлатъ)
 — мостити, помостити; 3) слатися,
 стелитися, постелитися
 Сто — сто. — Сто съ лишнимъ — сто з
 оком, стонадцять
 Стоглавый — стоголовий
 Стогна (церк.-сл.) — майдан
 Стоговый — стоговий
 Стогословникъ, рос. Carduus — будяк, чорто-
 поліх
 Стогъ, стожекъ — стіг (р. стога), стіжок,
 стіжечок, (спід) — підстожжа, (пере-
 молоченої соломи) — ожерід
 Стойбище — кочовище
 Стойка — 1) стояння, стійка; 2) д. Прила-
 вокъ; 3) (буд.) — підпора, підпірка;
 4) (гірн.) — стовпик
 Стойкій, ка — твердий, непохитний, но
 Стойкомъ — навстоячки
 Стойкость — твёрдість, непохитність
 Стоило — стійло, станок
 Стоимость — вартість, коштовність, ціна
 Стойма — стійма, стовма, стоячи, стоячки,
 навстоячки; сторч, навсторч
 Стоитъ — коштувати, вартим бути, вино-
 сити, значити, стоїти. — Стоитъ —
 коштує, варто, варт. — Стоящий —
 вартий. — Не стоитъ — не варт, не
 варто. — Не стоитъ благодарности —
 нема за що дякувати, нема за що,
 нема дяки. — Стоитъ вамъ только
 приказать — загадайте тільки, треба
 вам тільки звеліти. — Овчинка вы-
 дѣлки не стоитъ — шкурка за
 чиньбу не стане. — Стоило большихъ
 усилий — стало труда великого. —
 500 р. стоитъ — 500 карбованців
 коштує, і 500 карб. варт. — Ему ничего
 не стоитъ солгать — йому нічого не
 значить збрехати. — Стоящий дороже
 золота — вартніший від золота
 Стократный, но — сторазовий, во, стократ
 Стокъ — 1) (у водяного млина) — лотіки,
 (у будови) — ринва; 2) спад, відлив
 Столбеңъть, остолбеңъть — стовпіти, осто-
 впіти
 Столбець — стовпєць
 Столбикъ — стовпчик, (у рослин плідник) —
 сторчмачок
 Столбнякъ — правєць, прямєць, остовпіння.
 — Привести въ столбнякъ — правцем
 поставити. — На него нашель столб-

някъ — він остовпів
 Столбовой — стовповий. — С. дорога —
 верстовий шлях, біта доро́га
 Столбообразный, столбчатый — стовбятий
 Столбъ — стовб, стовп, слуп, (до которого
 ворота начеплені) — ворітниця, (для
 підпори) — соха
 Столиственный, столыстый — столістий
 Столешница — стільниця
 Столикъ — сто́лик, (що в кутку стоїть) —
 косінець, (в церкві, де продають
 с(ь)вічки) — титарня
 Столица — столиця
 Столичный — столічний
 Столковаться — справи дійти з ким
 Столкновеніе — зіткнення, сутичка
 Столкнуться — зіткнутися, вдаритися, б'уц-
 нутися
 Столовая — їдальня
 Столоваться — харчуватися, стравуватися
 Столовникъ — харчовник
 Столовый — 1) столовий; 2) харчовий (напр.,
 харчові гроші)
 Столоначальникъ — столоначальник
 Столочь — стовкті
 Столпиться — стовпнитися, скупитися, на-
 тиснутися, згромадитися
 Стопление — стовпище, тиснява
 Столпы — д. Сіяніє сѣверное
 Столь — стіл
 Столь — так, так саме, так само
 Столько — стільки. — Столько же — стільки-
 ж. — Столько то — стількись. — Со
 столькими — з тількима
 Стольникъ — стільник
 Столѣтіе — століття, вік
 Столѣтникъ, рос. Agave — столітник
 Столѣтній — столітній, віковий
 Столярная — столярня
 Столярничать — столярувати
 Столярный — столярський, столярний
 Столяровъ — столярів
 Столяръ — столяр
 Стонаніе — стогнання
 Стонать — стогнати; стугоніти. — Часто
 стонущій — стогній
 Стоногъ, ком. Oniscus asellus — стоні́га
 Стонъ — стогін
 Стопа — 1) стопа, ступня (ноги); 2) нога.
 — Къ стопамъ вашимъ — до ніг ва-
 ших. — Идти по чьимъ стопамъ —
 іти за ким, за чиїм слідом, насліду-
 вати (кому); 3) слід, тропіа, стеж-
 ка; 4) стопа (у віршах); 5) стопа, різа
 (паперу)
 Стопинь (артил.) — клейтух
 Стопка — 1) половинчик, келішок; 2) кілок,
 кілочок (вішати що); 3) стіжок (соли,
 біліла, бакану то-що)
 Стопный — стоповий
 Стора — штора, ролета (на вікні)
 Сторгованіе — торгування
 Сторговать — торгувати, ся, притор-
 гувати
 Сторицею — всотеро
 Сторожа — сторожа, варт
 Сторожевой — вартовий, сторожевий
 Сторожить — сторожити, вартувати

Сторожка — сторожівня, сторожка; вартівня, (на баштані, вь лісі) — курінь
Сторожкій — сторожкий
Сторожокъ — 1) стрілка, язичок (у вазі на коромислі); 2) цурка (в пастці), сторожок (в сітці)
Сторожъ — стóрож, вартівник, чатівник, (в полі) — лановий
Сторона, сторонка — 1) сторона, сторінка, бік. — **Вь сторонѣ** — осторонь, одсторонь, на боці, у боці, узбіч, наузбіч, збоку. — **Держать себя вь сторонѣ** — бути осторонь і д. **Сторониться**. — **Вь сторону** — у бік, на бік. — **Шутки вь сторону** — без жартів. — **Вь противоположную сторону** — навпакі, в протилежну стóрону, наверх. — **Моє дѣло сторона** — моя хата з краю. — **На сторонѣ** — на одшибі. — **На сторону** — а) д. **Вь сторону**; б) в чужі руки, в чужий край. — **На всѣ четыре стороны** — на всі чотирі, на всі чотирі вітри. — **Со стороны** — з боку. — **Со всѣхъ сторонъ** — з усіх боків, усіма сторонами, звідусіль. — **Одною стороною** — одним боком. — **Съ двухъ сторонъ, съ обѣихъ сторонъ** — з двох, з обох боків. — **По сторонамъ** — по боках, з боків. — **Смотрѣть по сторонамъ** — гави ловити, витрішки продавати. — **Стороною идти, ѣхать** — боком, бочком, з боку дороги. — **Узнать стороною** — від людей дізнатись, перечути через люди, довідатись манівцем. — **Лѣвая сторона** — ліворучча. — **По лѣвую сторону** — наліво, ліворуч. — **Дѣти съ лѣвой стороны** — байстрюки і д. **Незаконнорожденные**. — **Правая с.** — праворучча. — **По правую сторону** — направо, праворуч. — **Лицевая сторона** (тканини) — з лиця, добрий бік. — **Солнечная с.** — відсоння. — **Съ солнечной стороны** — на відсонні, з відсоння; 2) сторона, сторінонька, край, країна. — **Вь нашей сторонѣ** — в нашім краю, у нас. — **Родная сторона** — рідний край. — **Чужая сторона** — чужина, чужа, чужина, чужа сторона; 3) (в процесі) — сторона
Сторониться, посторониться — уступатись, сторонитись, сходити з дороги; бокувати від кого, одійти у бік, оступитись; цуратись, ухилятись
Сторонникъ — прихильник, прибічник
Сторонній — сторонній, боковий
Сторонушка — сторінонька, сторінонька
Стосковаться (по комъ) — затужити, занудитись (за ким)
Стоустый — стоустий, стоголосий
Стоцвѣтъ, рос. *Anthemis nobilis* L. — марина, рум'янок, хупавка
Сточная труба — рінва
Стоязычный — стоязікий
Стояние — стояння
Стоянка — постій, постоянка, становище, становисько. — **Зимняя с.** — зимівля
Стоять, стать — стояти, стати. — **Стоя** — сто-

ячи, навстоячки. — **С. на часахъ** — на варті, на чатах стояти. — **С. на своемъ** — правити своє. — **С. на молитвѣ** — молитися. — **С. передъ кѣмъ безъ шапки** — шапкувати. — **С. на колѣняхъ** — навколішки стояти. — **С. за кого** — обставати за ким
Стоячий — стоячий. — **Вода с.** — нетеча, стояча вода, водостій
Стравливать, стравить — 1) травити, випасати, стравити, спасти, потолочити; 2) нищити, знищити, виводити, повиводити
Страда — жниво, жнивѣ. — **Вь страду** — у жнивѣ
Страдалецъ, страдалица — страдник, ця, страдальник, ця, страдалецъ, мученик, ця
Страдальчески — як страдальник
Страдальческий — страдальницький, мученський
Страдальничество — страдальництво, мученство
Страдание — страждання, страждування, мука
Страдательность — страдальність
Страдательный — страдальний
Страдать — страждати, терпіти, мучитися
Страдный — жнівний. — **С. пора** — жнивѣ
Стража — сторожа, вѣрта, чата. — **На стражѣ** — на сторожі, на варті
Стражь — стóрож
Страивать, строить — отруювати, потруїти
Страна — сторона, край, країна. — **Тѣплая с.** — теплий край, теплічина, (куди птиці на зиму одлітають) — вірій
Страничный — сторінковий
Страница, страничка — сторінка, бік; картка
Странникъ, ца — мандрівець, мандрівниця; подорожній, я
Странничать — 1) мандрувати; 2) химерувати, штуки витворяти, штукарювати
Страннический — подорожницький, мандрівничий
Странно — чудно, дивно, химерно; неподобно
Страннолюбивый — гостинний
Страннопримный — гостинний
Странность — чуднота, дивність, химера, чудасія, неподобність
Станный — чудний, дивний, чудернацький, чудорідний, химерний, чудасійний, неподобний, кумедний. — **С. человекъ** — чудна людина
Станствие — мандрування, мандрівка і д. **Путешествие**
Станствование — мандрування, мандри, подорожування
Станствователь — мандрівник
Станствовать — мандрувати, подорожувати
Станствующий — мандрівний, мандруючий
Страстишка — кортячка
Страстной — страстний, страшний. — **С. недѣля** — білий, страстний тиждень

Страстный, но — пристрастный; загарливий, во, жагучий, вогнюватий, яркий. — **С. человекъ, с. женщина** (в половому розумінні) — яркий чоловік, ярка жінка

Страстотерпецъ, страстотерпица — мученик, -ниця

Страсть — 1) мука, страждання, скорбота, пасія. — **Страсти Господни** — муки, страсти Христові, пасія; 2) пристрасть, жага, жагота. — **С. любовная** — любові, любкі; 3) страх, жах, ляк. — **С. взяла** — страх, жах напав, опанував. — **Со страстей не зналъ, что дѣлать** — з ляку не знав, що й робити; 4) дуже, страх, страшенно, аж-аж-аж. — **Мнѣ страсть хочется** — мені аж-аж-аж хочеться. — **Страсть, какъ боленъ** — страшенно хворий

Стратегема — підступ (на війні)

Стратегическій — стратегічний

Стратегикъ — стратег

Страусовый — струсевий, струсий, трусєвий

Страусъ, пт. Struthio camelus — струсь, трусь, трусько

Страхованіе — страхування, асекурація, безпека, забезпечення

Страховать, застраховать — страхувати, асекурувати, застрахувати, забезпечати, забезпечити

Страховой — страховий, забезпечуючий

Страховщикъ — асекурант, страхівник

Страхъ — страх, острах, ляк, жах, страхота, жахота; відповідальність. — **Страхи** — страхіття. — **Набраться страху** — настрахатися. — **Нагнать с.** — страху нагнати, жаху завдати. — **Панический страхъ** — переполох, пополох, поляка. — **Со страху** — з ляку, од ляку, од жаху. — **Взять на свой страхъ** — на свою відповідальність взяти

Страхъ — страшенно. — **Страхъ какъ богатъ** — страшенно багатий. — **С. много народу** — страшенно багато людей

Страшилище, страшило — страхівисько, страхівище, страшило, страховина, страхіття, страховіття

Страшить, устрашить, ся — страхати, ся, лякати, жахати, страшити, ся, настрахати, настрашити, налякати, ся

Страшливость — боязливість, лякливість

Страшливый — боязкий, лякливий

Страшно — страшно, боязко, боязно, лячно; страшно, страшенно. — **Она страшно подурнѣла** — вона страшенно спога-ніла

Страшный — страшний, (дуже) — страшенний, страховенний

Стращаніе — страхання

Стращать — страхати

Стрекать, стрекнуть — штрикати, шпигати, штрикнути, шпигнути, стрикати, стрикнути

Стрекнуть — 1) д. Стрекать; 2) дати драла, дмухача дати; дмухнути, чкурнути, дременути

Стрекоза, ком. Locusta verrucivora — коник

Стрекотаніе — скрекіт, скрекотання

Стрекотать — 1) скрекотати; 2) цокотати, торохкити

Стремглавъ — стрімголов, сторч, насторч, сторчак

Стремешка — штрипка (коло штанів)

Стремительно — прожогом, миттю

Стремительность — прожог, бістрість; навальність

Стремительный — бістрый, валкий, навальний

Стремить — 1) тягти, уносити, гнати; 2) (устремить) — направляти, направити, втупити (очі)

Стремиться — 1) лінути, (вузьким струмком) — дзюрком бігти; 2) прямувати, пориватися (куди, до чого), змагатися (до чого), намагатися (до чого), уганятися (за чим)

Стремленіе — потяг, змагання (до чого), поривання (до чого), прямування

Стремнина — круча, стром, стромовина, урвище, стрем'я

Стремнистый — крутий, стрімкий, урвистий

Стремя — стремено, (мн.) — стремена

Стремянка — 1) ступанка; 2) сходня (драбинка з набитими зверху брусками); 3) драбинка (мотузяна)

Стремянникъ — стремінник

Стремянный — стремінний. — **С. ремень** — пупиця, післище

Стреноживать, стреножить — треножити, потреножити, (усіх) — перетреножити

Стрепетъ, пт. Otis tetrah — хохітва, стрепет

Стрескивать, стрескать — жерти, лопати, тріскати, пожерти, потріскати, злопати, стріскати

Стречокъ, у виразі: «дать стречка» — дати драла, дати дмухача, тягу, дропача, дременути, дмухнути, чкурнути

Стригачъ — стрижий

Стрибогъ — стрибог, посвістач, вітрів батько

Стригунъ — стрижак, стрижачок, стригун, стригунець

Стриженіе — стріження

Стрижка — 1) стріження, стрижба; 2) стріга, стріжка

Стрижовый — щуровий

Стрижь, пт. Hirundo giragia — щур, пічкур

Стричь, остричь, ся — стрігти, пострігти, ся. — **Стригуцій овецъ** — стрижий. — **Стриженный, ая** — стріга. — **С. голова (дуже низько)** — гіря

Строганіе — стругання

Строгательный — стружний

Строгать — стругати

Строгий — строгий, суворий, гострий

Строго — строго, суворо, гостро

Строгость — строгість, гострість

Строжайший — престрогий, найстрогіший

Строевой — 1) будівельний, будівляний; 2) шереговий, строевий

Строение — 1) будівання (дія); 2) будова, будівля, будинок; 3) строіння, на-строювання, налажування, ладну-

ва́ння (напр., гуслів)

Строй — 1) стрій, шик, (в шеругу) — ла́ва, шеруга; 2) лад, згідність (тонів)

Стройка — будова́ння

Стройно — в ла́д, згідно, згра́йно

Стройность — 1) стру́нкість; 2) лад, згра́йність, згідність то́нів

Стройный — 1) стрункий, струнький, ставний, стрімкий; 2) згідний, згра́йний

Строитель — будівник, будівничий

Строительница — будівниця

Строительный — будівельний, будівляний

Строительство — будівництво

Строить — 1) (построить) — будувати, строїти, ста́вити, збудувати, построїти, ся, поста́вити, (мурований будинок) — мурувати, змурувати. — **С. лѣса** — ста́вити решто́вання; 2) (настроить) — строїти, настро́ювати, налажувати, ладнувати, настроїти, нала́дити; 3) (выстроить) — строїти, шикувати, шеругувати, вистроїти, вшикувати, ся

Строка — рядо́к, вірш

Стропи́на, стропило — кро́ква, кро́квина, кро́кви, (на розі) — нарі́жник, (на сохи під покрівлю) — оше́пини, ключі́ни

Стропи́ть — ста́вити кро́кви

Стропи́льный — кроківний, кроків'яний

Стропиво́сть — суперёкуватість, перекі́рливість, неслухня́ність

Стропиво́ый — суперёкуватий, перекі́рливий, неслухня́ний, сваркий

Строфа — строфа́

Строчене́ — стебнува́ння; дря́пання, шкря́бання

Строчить — 1) (выстрочить) — стебнувати, вистебнувати; 2) (настрочить) — дря́пати, шкря́бати, надря́пати, на-шкря́бати

Строчка — 1) д. **Строка**; 2) стебні́вка, ви́стіг; стебнува́ння (в шитві)

Строчный — рядко́вий, — **Строчны́я буквы** — малі бу́кви, літери

Струбцы́нга — шруб (для стискання, у столя́рів)

Струговой — 1) струго́вий; 2) байдако́вий, байда́шний

Струговщи́к — байда́шник

Стругъ, струже́к — 1) байда́к, байдачо́к, струга́; 2) струг

Струде́ль — верту́н, стру́дель

Стружка — 1) струга́ння; 2) стру́жка, о́стру́жка

Стружко́вый — стружко́вий

Струи́ть, ся — літи, ля́ти; то́читися, дзю́рити, ся, дзюркотіти

Струйча́тый — хвиля́стий

Струкъ, струче́к — стру́к, стручо́к

Струна, струнка — струна́, стру́нка

Струнный — стру́нний

Струноподо́бный — стрункий

Струпе́ — струп, (мн.) — стру́пи, шо́луді

Струпный — струпо́вий

Струпо́ватый — струпува́тий, струплі́вий

Струпе́ть, о́струпе́ть — стру́пити, застру́пи-

тися

Струсить, струхнуть — зляка́тися, оторо́піти, зво́мпити

Стручко́ватый — струкува́тий

Стручко́вый — стручко́вий

Струя — стру́я, стру́мина, стру́мінь, ці́вка. — **Стру́ей течь** — дзюрко́м текти́, бі́гти; ці́вкою текти́, ля́тись. — **С. ды́му** — звій ды́му

Стрѣ́ла, стрѣ́лка — 1) стріла́, стрі́лка; 2) рос. *Menyanthes trifoliata* L. — трифо́лія, бобівник, коню́шина, ятло́вина. *Sagittaria Sagittaefolia* L. — стрі́лка, водяна́ стрі́лиця, чо́вник. — **Гро́мовая с.** — грі́мниця

Стрѣ́лковидный — стрі́лува́тий, стрі́льча-стий

Стрѣ́лковый — стрі́лецький, стрі́льцевий

Стрѣ́локъ — стрі́лець, (влучний) — ці́лець

Стрѣ́лолистни́к, рос. *Sagittaria* — д. **Стрѣ́ла 2**

Стрѣ́лка — стрі́лка; стрі́лка (у годинника); язичо́к (у ва́ги); у́ставка (у со-рочки); стрі́лка (у квіток). — **Магнит-ная с.** — магне́сова го́лка

Стрѣ́льба — стрі́льба, во́гонь, стрі́ляння

Стрѣ́льбище — стрі́льбище

Стрѣ́льчатый — стрі́лкува́тий (про цибу́лю); (буд.) — лучко́вий

Стрѣ́ляніе — стрі́ляння

Стрѣ́лять — 1) (выстрѣ́лить, стрѣ́льнуть) — стрі́ляти, па́лити, стрѣ́льнути, ви-па́лити. — **Стрѣ́ляетъ въ уха́хъ** — стрі́ляє, штрика́є в ву́хахъ; 2) (застрѣ́лить) — стрі́ляти, застрі́лювати, застрі́лити, за́бити, вби́ти

Стряпа́ние, стря́пня — готува́ння, по́рання, кухова́рення

Стряпа́ть, состря́пать — готува́ти, кухо-ва́рити, по́ратися, зготува́ти

Стряпу́ха — кухова́рка

Стряпче́ский — адво́кацький

Стряпче́ство — адво́ка́цтво

Стряпчи́й — адво́ка́т

Стряса́ть — стру́шувати

Страхива́ть, стряхну́ть, ся — стру́шувати, обтру́шувати, стру́сити, обтру́сити, ся

Студени́стый — драгли́стий

Студено — хо́лодно, зі́мно

Студѣ́нный — хо́лодний, зі́мний

Студе́нь — холоде́ць, дра́гли

Студе́нность — зі́мність, студе́ність

Студе́нь — студе́нт

Студе́нческий — студе́нський

Студе́нѣть — на хо́лод зано́сити́сь, холо́д-ніти, холо́дніша́ти, студе́нити

Студить, остудить, ся — студі́ти, холо́ді-ти, остуді́ти, прохоло́дити

Стужа — хо́лод, холо́днеча

Стука́льце — бря́зкало

Стука́ние — сту́кання

Стука́ть, стукну́ть — сту́кати, сту́кнути

Стука́ться, стукну́ться — сту́катися, сту́кну-тися, уда́ритися, торо́хнутися

Стукотня — стукотня́, сту́княва, стукотне́ча, стукотня́ва, гру(ю)котня́, гря-котне́ча, гуркотня́, торохне́ча, та-

рахканіна, (од ніг) — тупотня
Стукъ — стук, сту́кіт, (дужчий) — грюк, (сильний але глухий) — бўхання
Стукъ (присл.) — стук, грюк, бух, гуп, торох
Стуль, стуликъ — стілець, стільчик, дзіг-лик, дзігличок
Стульный — стільцевий
Ступа, ступка — сту́па, сту́пка, мущір, (дерев'яна) — ковганка
Ступа — хода, ступа (вільна, про коней)
Ступальная мельница — топчак
Ступенный — ступньовий, сходовий
Ступать, ступить — сту́пати, сту́пити, сту́пнути, (важко) — чвалати, чалапати
Ступень — сту́пінь, шабелъ (в драбїні), ступни́ця, (в екіпажі) — підніжжа, ступійка. — **Ступенька** — схі(о)дка, східець, (мн.) — східці
Ступеньки — сходи, східці, приступки
Ступица — ма́точина, ступи́ця, коло́диця, (товстий кінець) — січ, (тонкий) — рука́в
Ступка — сту́пка, мущір, гуска (со́лі)
Ступня — ступня́, плюсня́, стопа́
Стучаніе — сту́кання, грю́кання, ту́кання, гу́пання, торо́хкання
Стучать, стукнуть — сту́кати, грю́кати, сту́кнути, грю́кнути, (довго) — стукотіти, грюкотіти, (сильно) — тара́хкати, торо́хкати, торо́хнути, (про годинник) — цо́кати, (про серце) — ко́лотитись, (ногою) — ту́пати, тупотіти, (в такт) — підту́пувати.
Стушеваться — присмирніти, зникти
Стыдитъ, ся, пристыдитъ, устыдитъ, ся — соромити, ся, со́рому завдава́ти, встида́тися, соромитися, засоромити, ся, со́рому завда́ти, завстида́ти, ся
Стыдливость — соромли́вість
Стыдливый, во — соромли́вий, сором'язли-вий, во
Стыдно — со́ромно, со́ром, всти́дно
Стыдный — соромі́тний, стидкий
Стыдь — со́ром, соромо́та, встид
Стылу — зза́ду
Стылый — прохоло́лий
Стынуть, стыть, остыть — холо́нути, засти-га́ти, захо́лонути, прохоло́нути, засти́гти, засти́гнути
Стычка — поті́чка, бійка, сва́рка, суті́чка
Стѣна, стѣнка — сті́на, сті́нка, (кам'яна) — мур, (проти печі) — передпі́чна, (знадві́рня, фасадна) — чі́льна. — **Идти стѣною** — ла́вою йти
Стѣнница (росл.) — помур. *Parietaria*
Стѣнной — сті́нний, пості́нний
Стѣнобитный — муроло́мний. — **С. орудіе, с. машина, стѣноломъ** — та́ран
Стѣноломъ — та́ран, муроло́м
Стѣнописецъ — маля́р муровий
Стѣнопись — фре́ска
Стѣноточецъ — ша́шель
Стѣсненіе — сті́снення, зду́шення, сті́ск, у́тиски. — **С. въ груди** — сті́ски
Стѣснительный — утиска́ючий, тяжкий
Стѣснять, стѣснить, ся — 1) стиска́ти, стисну́ти, ся і д. **Сжимать**; 2) ті́снити,

ти, уті́снити, утиска́ти, стиска́ти, стисну́ти, заневоліти, бу́ти на зава́ді, на перешко́ді, заважа́ти;
 3) соромитися, стида́тися, не нас(ь)-міти
Стягивать, стянуть, ся — 1) стяга́ти, стягті́, зво́лікати, зво́локати. — **Стягивающий сѣно** — тяга́льник, тяга́ч; 3) стягу-вати, заты́гувати, заты́гати, ся
Стягъ — друк, підо́йма; стяг, пра́пір, хо-ругва́, хоро́гва, коро́гва
Стяжаніе — надба́ння, при́дба́ння; корисли-вість, захла́нність, захо́пчивість
Стяжать — набу́ти, при́дба́ти, за́жити (чо-го). — **С. славу** — за́жити сла́ви
Стяжатель — при́дба́ч, хапу́н, хапу́га
Стяжательный — захла́нний, жади́бний, заже́рливий, хапту́рний
Стяжка — стяга́ння
Стяжной — стяжний
Суббота, (здр.) субботка — субо́та, субі́тка, субі́тонька, (у жидів) — ша́бас(ш). — **С. Лазарева** — ве́рбна субо́та. — **С. родительская** — помина́льна с. — **С. на 5 нед.** — **С. П.** — похва́ла, похва́льна с. — **Наступила с.** — посубо́тіло
Субботники — субо́тники
Субботный — субі́тний
Субботникъ — субі́тки, пам'ятне́, пам'ятко́ве (кара в школах по суботах)
Субой — за́мет, д. **Сугробъ**
Субсидия — субси́дія, грошова́ запо́мога
Суглинистый — суглини́стий
Суглинокъ — суглино́к
Сугорбиться — зго́рбитися
Сугробъ — за́мет, (великий) — кучугу́ра, (впоперек дороги) — пере́вий
Сугубо — удво́є, подвійно
Сугубый — подвійний, двої́стий
Судаковина — суда́чина, суда́че м'ясо
Судаковый — судако́вий, суда́чий
Судакъ, (риба) *Perca Lucio-perca* — суда́к, (на Дону і в де-яких інших міс-цях) — су́ла
Сударушка — 1) госпо́дня; 2) коха́нка, лю́бка, милода́нка
Сударыня — госпо́дня, доброді́йка
Сударь — господа́рь, доброді́й
Судачить — суди́ти, суда́чити
Судачій — судако́вий, суда́чий, суда́чий
Судебникъ — суде́бник, зако́ни
Судебный — судовий, су́дний; пра́вний. — **Судебнымъ порядкомъ** — судом, су-довне
Судеецъ — судові́к
Судейскій — судовий, суде́йський
Судейша — суди́ха, судді́ха
Судёнышко — суде́нце
Судилище — суди́ще
Судить — 1) ду́мати, гада́ти, міркува́ти; 2) суди́ти
Судиться — суди́тися, позива́тися, праву-ва́тися, (довго або раз-у-раз) — тя-га́тися, воді́тися
Судно, (мн.) судна — сті́льча́к
Судно, (мн.) суда — судно́, (мн.) — су́дна; барка́с, дуб, байда́к, чайка, галера
Судный — су́дний, судовий. — **Судное дѣло** —

судова справа

Судовщикъ — корабельник

Судовой — судовий

Судоговореніе — судові речі

Судокъ, частіше мн. судки — 1) мисочки з ушками (щоб носити страву), посуд; 2) поставець з пляшечками (для оцту, гірчиці то-що)

Судомойка — 1) помивачка; 2) мийка

Судомойный — помивальний

Судопроизводство — судочинство, процес, справа судова

Судоработникъ, судорабочій — робітник на судах

Судорога, spasma, spasmus — корч, корчі, перелогі, судорога

Судорожиться — корчитися, кривитися

Судорожный — конвульсійний, корчовий

Судостроение — кораблебудова; корабельне, пароплавне будівництво

Судостроитель — будівник суден, пароплавів

Судоустройство — судова організація

Судоходный — судоходний, сплавний

Судоходство — плавба, пароплавба, пароплавство

Судохозяинъ — власник судна

Судъ — суд (місце і дія), справа (дія). — Верховный судъ — генеральний, найвищий суд. — Гражданский с. — цивільний суд. — Уголовный с. — кárний суд. — Окружной с. — окрúжний суд. — С. присяжныхъ — суд присяжних. — Принести жалобу въ судъ — запізувати до суду. — Являются въ с. — ставитися в суді. — Отдать подъ с. — поставити перед суд. — Искать суда, просить на кого въ судъ — позивати (кого). — Позвать, привлечь къ суду — подати на кого в суд, потягти на суд. — Поспýшный судъ — сквапливий суд

Судьба, судьбина, судьбинушка — доля, судьба, талán, планета, (здр.) — доленька. — Злая судьба — лиха, тяжка доля, безталання, недоля. — Такъ угодно было судьбѣ — так вже судилося. — Какими судьбами вы здѣсь? — як ви тут опинились, як се вас доля занесла сюди?

Судьбы — призначення (Боже)

Судья — суддя, судець, судящий, судитель, (жінка його) — суди́ха, судди́ха, (дочка) — суддівна, (син) — судієнко

Суевѣріе — суевір'я, суевірство, забобон

Суевѣрка — забобонниця

Суевѣрничать — бути забобонним

Суевѣрно — суевірно, забобонно

Суевѣрность — суевірність, забобонність

Суевѣрный — суевірний, забобонний

Суевѣрство — суевірство, забобони

Суевѣрь — суевір, забобонник

Суесловіе — марнослів'я

Суесловный — марномовний, марнослівний

Суесловъ — марномовець, марнословець

Суета — 1) марнота, суета. — Суета суеть — марнота над марнотами; 2) метушня, метушіння, хватанія, шамотнява, шарварок; 3) клопотун, побі-

гач

Суетиться — метушитися, клопотати, ся, мотатися, комахитися, колотитися

Суетливость — метушливість, клопотливість

Суетливый — метушливий, клопотливий

Суетность — марність

Суетный, во — марний, но

Сужденіе, суженіе — 1) суд, судження; 2) присуд, вирок, рішинець; 3) міркування, розсуд, думка, гадка

Сужденный — сужений. — Суждено — судилося, наречено

Суженый, ая — сужений, на, богдан, ка

Суживаніе — звужування

Суживать, сузигъ, ся — звужувати, звужити, ся, повужити, (про кількох) — позвужувати, (надто) — перевужити

Сука — сұка, сұчка, суцга

Сукинъ — сучий

Сукно — сукно́, (малинове, червоне) — кармазин, (біле турецьке) — габа́, (англійське) — саета

Сукновальня — валюша, валюшня, сукновальня

Сукновальный — валюшний, сукновальський

Сукноваль — валій, валюшник, сукновал

Сукнодѣліе — віріб сукна

Суковатый — сучкуватий

Суконка — сукніна, суконце

Суконный — сукняний, суконний, (з кармазину) — кармазиновий, (з габи) — габовий, (з саети) — саетовий. — С. мастеръ — сукнарь

Суконщикъ — сукнарь

Сукотная (кошка) — кітна (кітка)

Сукровица, Serum sanguinis — па́сока, мазка, сұкровиця, сукроватиня, (з мертвого) — ропа́, муравіця

Сукровичный — сукроватий, роповий

Сукъ — сук, сучок

Суленіе — обіцяння

Суленіе, Mercurius sublimatus corrosivus — сулема́

Сулея, сулейка — сулія, сулійка (пляшка плескувата)

Сулить, посулить, ся — обіцяти, обіщати, ся, наобіцяти

Султанъ — 1) султа́н (царь турецький); 2) китиця (з пір'я)

Сума, сумка — то́рба, торбіна, торбінка, то́рбочка, (поб.) — то́рбище, (на тю-тю) — гама́н, гамане́ць, (у гуцулів) — та́шка. — С. патронная — ладівниця. — Сума перемётная — бе́саг, бе́саги, са́ква, са́ківка, сакви́ (подвійні торби, що перекидаються через плече)

Сумасбродничать — навісніти, шаліти, навіженіти

Сумасбродный — навіжений, навісногловий, навісний, шалений

Сумасбродство — навіженство, шаленство

Сумасбродъ — варіят, шаленець

Сумасшедшій — божевільний; несамовітний, навісний, навіжений, навісногловий; біснуватий; душевно-хворий,

душевно-слабий. — С. домъ — боже-
вильня; дім для душевно-хворих

Суматоха — сум'яття, метушня, гармидер,
колот, біганина, варвітня, рейвах

Сумасшествіє — божевілля; навіженство,
дурійка

Сумасшествовать — божеволіти, божевіліти,
навіснити

Сумахъ, рос. *Rhus Cotinus* L. — рай-дерево,
скомпія

Сумбурный — недоречний, недоладний, не-
подобний

Сумбуръ — дурниця, бредня, нісенітниця,
безладдя, недоладність

Сумеречный — смерковий

Сумерки — смерк, при́смерок, смеркання,
(легенькі) — сутінки, при́мерки, (ран-
ні) — при́смерок. — С. ночные — нічїни.

— Сумерками, въ сумерки — смер-
ком. — Передъ сумерками — при́смер-
ком. — Наступить сумеркамъ — при-
меркнути, смеркнути

Сумка — торбінка, ранець

Сумка сердечная — осердя, *Pericardium*

Сумма — сума, цілість, кошт

Суматошливый — д. Суетливый

Сумочный — торбовий, ранцевий

Сумракъ — сутінок, мряка, темрява

Сумрачность — хмурність, похмурість

Сумрачно — сутінно, похмуро

Сумрачный — хмурий, хмурний, похмурий,
похмурний, хмарний, темрявий

Сумчатый — торбінчатий. — Сумчатая
животная — торбачі, торбуні

Суметь — з'уміти, втіяти, второпати. — С.
сдѣлать, угодить (кому) — потрапити
зробити, догодити (кому)

Сумятица — розрух, завірюха

Сундукъ, (здр.) сундучокъ — скриня,
скринька, скринечка, (ящик в скри-
ні на дрібні речі) — при́скринок,
(кришка) — віко, (подовжна стінка
передня) — при́чілок, (поперечна) —
бік

Сундучникъ — скринник, скриняр

Сундучный — скринний, скриньовий

Супесокъ, супесь — сूपісок, піщаниця,
пісковина

Супесчаный — сूपіскуватий

Супить, насупить, ся — хмурити, насуплю-
вати, ся і д. Насупить, ся

Суповой — суповий, юшечний

Супонить, засупонить — супонити, затягти
супоню

Супонь — супоня

Супоросая, супорось — супороса, поросна
свиня

Супостать — вóрог, супротивник, супостат

Супруга — супруга, жінка, дружина, дру-
жиньонька

Супруги — супруги, подружжа, чоловік та
жінка

Супругъ — супруг, дружина, чоловік, муж

Супружеский — супружий, подружий

Супружество — 1) шлюб. — Вступить въ су-
пружество — одружитися, побратися,
шлюб взяти, закон прийняти; 2) по-
дружжа

Супружний — чоловіків

Супъ — сूप, юшка, щербá

Сургучъ — лáк (щоб печатати), сургуч

Сургучный — лаковий, сургучовий

Сурдина, сурдинка — сурдина, гасілко. —

Подъ сурдинку — нішком, тішком-
нішком

Сурикъ, краска *Minium* — сурик, манія, ма-
нійка

Суриковый — манійовий

Сурковый — бабаківий

Сурна — піка, пісок і д. Морда

Суровость, суровство — суворість, гост-
рість; жорстокість

Суровский — блаватний

Суровый, во — 1) товстий, грубий (про по-
лотно); 2) похмурий, понурий, ро,
похнюпий; 3) суворий, жорстокий;
4) лютий, жорстокий

Суровье — груба тканина

Суровѣть — ставати суворим

Сурокъ, з(ь)в. *Mus marmotta* — бабак, баба-
чок

Сурьма, *Antimonium*, *Stivium* — сурма

Сурьмилло — чорніло

Сурьмить — чорнити, підчёрнювати (во-
лося)

Сурьмленіє — чорніння, карування

Сурьмяной — сурмиківий

Сурьпа, рос. *Brassica Rapa* — свиріпа

Сурьпица, рос. *Erysimum Barbarea*, *Brassica*
vulgaris R., B. *Rapa* — свиріпа, (зроб-
лений з неї) — свиріп'яний

Сусакъ, рос. *Butomus umbellatus* L. — осіт-
няг, жаб'яча цибуля

Сусаль, сусальное золото — шуміха, по-
злітка

Сусликовый — оврахівий, хаврахівий

Сусликъ, з(ь)в. *Rusticula fibulus* — оврах, ов-
ражок, хаврах, хаврашок

Суслить — 1) пити (довго), дудлити, цмү-
лити, тягті; 2) слінити

Сусло — сусло, гуща від солоду

Сусляникъ — суслик (пірник на суслі)

Суставъ — сустав, суставець, (пальців) —
щиколоток

Суставный — суставний

Сусѣкъ — д. Закромъ

Сутки — добá, сүтки

Сутловка, рос. *Ajuga Chamaepitys* L. — ка-
діло

Сутолока — гармидер, безладдя, біганина
і д. Суматоха

Суточный — добовий, сутковий

Сутуга — дріт (залізний)

Сутужный — дротяний (зроблений з дроту)

Сутулика — 1) похилість (дерева); 2) горб,
кривина (хребта)

Сутулиться, ссутулиться — гóрбитися,
згóрблюватися, згóрбитися

Сутуловатый — згóрблений, сутулий

Сутяга — сутяга

Сутяжить — тягатись (по судах), позива-
тись

Сутяжничество — сутяжництво

Сутяжнический — сутяжний

Суть — суть, суття, іста

Суфикс (грам.) — приставка, сүфікс

Суфлёръ — підказчик, суфльор
 Суховертка, рос. *Prunella vulgaris* L. — гор-
 лянка, суховершки
 Суховатый, то — сухуватий, то, посухий,
 хо
 Суховатость — сухуватість
 Суходоль — суходіл
 Сухожилие — суха жилá, тужень
 Сухожильная оболочка (анат.) — твердівка
 Сухой, сухо — сухий, сухо. — Сухая земля
 — сухоземля. — С. лѣто — сухоліття,
 сухе, посушне літо
 Сухонькій, сухонько — сухенький, сухенько
 Сухопарый — сухорлявий
 Сухоподстойникъ — сухостій, сушник, суш-
 няк
 Сухопутный — 1) сухопутний; 2) сухозем-
 ний
 Сухопутье — сухопуття
 Сухоребрица, рос. *Draba* L. — чистець, ри-
 жуха
 Сухорось — ніч без росі
 Сухорукій — сухорукій
 Сухость — сухість
 Сухостой — сухостій, сухоліс
 Сухота — 1) сухість; 2) сухота, сухотонька
 Сухотка (мед.) — сухоти
 Сухотный корень, рос. *Agum maculatum* L. —
 козяча борода
 Сухоцвѣтъ, рос. *Xeranthemum annuum* L. —
 безсмертки, волошки
 Сухощавость — сухорлявість
 Сухощавый — сухорлявий, худорлявий
 Сухоядникъ, рос. *Struthiola* — вівчі жили
 Сухоядѣніє — сухоїжа, суха їжа
 Сучѣкъ — сучок
 Сученіє — сукання
 Сучѣнка — сучечка
 Сучить, ссучить, ся — 1) сукати, зсукати,
 ся; 2) качати (напр., тісто)
 Сучій — сучий
 Сучка — сучка
 Суша — 1) суходіл; 2) д. Засуха
 Суше — сухіше. — С. становиться — сухішати
 Сушеніє — сушення, сушіння, сушня
 Сушеный — сушений, сушений, сушнявий.
 — С. фрукты — сушняк
 Сушило, сушильня — сушарня, сушня
 Сушительный — висушующий
 Сушить — 1) (высушить) — сушити, вису-
 шити; 2) (изсушить) — сушити, зсу-
 шити
 Сушка — сушня
 Сушникъ, сушнякъ — сухостій, сушник
 Сушь — 1) суша, сушник, сушняк; 2) засу-
 ха, посуха, суша
 Существенность — істотність, суть
 Существенность — істотний, істий
 Существительное (имя) — іменник
 Существо — 1) істота, створіння; 2) суть.
 — По существу — по суті
 Существованіє — іс(т)нування
 Существовать — іс(т)нувати, іс(т)ніти, жи-
 вотити
 Сущій — сущий, сущий і д. Настоящий
 Сущность — суть, суття, іс(т)ність, головна
 річ, сама річ
 Суягная — кітна (вівця)

Сфальшивить — сфальшувати
 Сфера — сфера, обсяг, оточення, оточення
 Сферическій — сферичний, опуклий, ку-
 лястий
 Сформировать, ся — сформувати, ся
 Схapatъ, пнуть — хапнути, поцупити
 Схватецъ — гапличок
 Схватка — 1) потічка, бійка, (сам на сам)
 — герець, герць; 2) звада, сварка
 Схватывать, схватить, ся — 1) хапати, схо-
 пити, у(в)хопити, ся, (про кількох) —
 посхоплювати, ся. — Схватить кого
 — схопити. — С. съ мѣста — схопити-
 ся, посхоплюватися; 2) стинатися,
 счеплюватися, стятися, зітнутися,
 счепитися
 Схитритъ — схитрити, схитрувати
 Схлѣбывать, бнуть — сьорбати, сьорбнути
 Сходбище — сходини, сходябище
 Сходить, сойти — 1) сходити, зіходити,
 зійти. — Сходить, сойти съ ума — боже-
 воіти, навіснити, збожевоіти, зна-
 віснити, з розуму зступати. — Онъ
 сходить съ ума за этой дѣвушкой —
 він дуріє (шаліє) через сю дівчину;
 2) убувати, спадати; 3) одходити,
 одійти; сходити, зійти; кидати, кй-
 нути (службу або житло). — Сойти
 съ квартиры — перебратися
 Сходиться, сойтись — 1) сходитися, зіхо-
 дитися, зійтись, (кілько) — посходи-
 тися; 2) погодитися. — Сойтись въ
 цѣнѣ — погодитися на ціні
 Сходить, схожу — піти, підү
 Сходка — сходка, східка, сходиңи
 Сходный, но — 1) збірний; 2) згідний, но
 (з чим), подібний (чому), схожий
 (на що); 3) недорогий, недорого, по-
 мірний, но
 Сходня — східні
 Сходство, схожесть — схожість, подібність
 Сходствовать — походити (на кого, на що),
 вдавати (на кого), вдаватися (в
 кого)
 Сходь — 1) схід (дія); 2) схід (місце); 3) д.
 Сходка. — Сельскій с. — сільський
 схід, громада
 Схожденіє — д. Сходь 1
 Схожий — подібний, схожий
 Схоронить, ся — 1) сховати, заховати, ся;
 2) поховати
 Сцака (сп. р.) — сцикун, ха
 Сцаки — сцяки, сцикліна, сцикліни
 Сцаніє — сцання
 Сцапать, сцапнуть — схопити, злапати
 Сцарапывать, сцарапать, сцарапнуть — зді-
 рати, зідрати, здряпати, здряпнути
 Сцать — сцяти, пісяти
 Сцаться, усцаться, обосцаться — усцика-
 тися, всикатися, усцятися, упіся-
 тися, обісцятися, обпісятися
 Сцена — 1) ява, сцена (в драматичній дії);
 2) кін (р. кону)
 Сценический — сцені(й)чний
 Сцѣживать, сцѣдить, ся — сціжувати, сці-
 дити, ся, посціжувати
 Сцѣпка, сцѣпъ — счепка
 Сцѣпленіє — счеплювання

Сцѣпленіє — 1) (хим.) — спійність, сполучення; скўпність (однорідних часток); 2) ланцюг
Сцѣплять, сцѣпить, ся — 1) счіплювати, счепити, посчіплювати, ся. — **Сцѣпить зубы** — сціпити (зуби); 2) стинатися, счіплюватися, зітнутися, счепитися
Сцѣпной — зачіпний, счіпний
Счаливать, счалить, ся — счалувати, счалити, ся
Счастіє — щастя, талан, щаслива, добра доля, гаразд. — **Къ счастью** — на щастя
Счастливецъ, счастливица — щасливецъ, щасливица, щаснийця, таланниця
Счастливить, осчастливить — щасливити, ущасливити
Счастливиться — щастіти, таланити, фортунити, вестися
Счастливо — 1) щасливо, щасно; 2) добре, гаразд
Счастливый — щасливий, щасний, таланливий, таланний. — **Будьте счастливы** — щасливо! — **Счастливъ твой Богъ!** — щастя твоє!
Счерпывать, счерпать, счерпнуть — збирати, зібрати (зверху), (шумовину) — зшумувати, зняти шумовину
Счерчивать, счертить — зрисовувати, зрисувати
Счёсывать, счесать, ся — счісувати, счесати, посчісувати, ся
Счётный — 1) полічений, лічений, зрахований. — **Счётныя деньги** — полічені, лічені гроші; 2) рахунковий. — **Счётная книга** — книга рахунків. — **Счётное отдѣленіє** — відділ рахунковий
Счетоводство — рахівництво
Счетоводъ — рахівник
Счётомъ — ліком, лічма, за ліком. — **С. выдавать** — видавцем давати
Счётчикъ, ца — лічильник, ця
Счетъ — лік, лічба, лічіння, чіслення, рахуба; рахунок. — **Заплатить по счету** — заплатити рахунок. — **Воспитываться на казенный с.** — виховуватися урядовим коштом. — **На хорошемъ счету** — в добромu зданні; добру славу має. — **По моему счету** — на моє чіслення, лічіння; на мій лік. — **На счетъ** — а) що до..., за, про..., з огляду на... — **На счетъ этого я спокоенъ** — що до сього (абo: за сe) я спокійний, про се мені байдуже, се мене не турбує. — **Онъ сказалъ на с. вашего брата** — він сказав про вашого брата. — **Сказалъ на мой с.** — сказав про мене; б) коштом, на кошт. — **Издано на счетъ академіи** — видано коштом академії. — **Текущий с.** — біжучий, поточний рахунок. — **Поставить на счетъ** — залічити, записати в рахунок. — **Безъ счета** — без ліку
Счёты — рахівниця
Счисленіє — чіслення, лічіння, лік, лічба
Счислять, счислить — чіслити, лічити, по-чіслити, полічити
Считать, счесть, ся — чіслити, лічити, ра-

хувати, почіслити, облічити, злічити, полічити, обрахувати, порахувати, ся. — **Считанный** — лічений
Счищать, счистить — счищати, счістити
Счищеніє — счіщення
Сшествіє — схід
Сшибать, сшибить — збивати, звальювати, збити, звалити
Сшивать, сшить — зшивати, зшити, пошити, (про кількох) — позшивати
Сшивка — 1) зшивання; 2) шіте (місце)
Сшивной — зшитий, зшиваний
Сшутить — пожартувати (з кого)
Съ — з, зо. — **Съ верхомъ** — з верхом, з наспом, з наspoю. — **Съ которыхъ поръ** — відколи, з якого часу. — **Съ руки** — під руку, наруч, наручно. — **По рублю съ человекa** — по карбованцю від особи. — **Съ чего начать** — від чого почати. — **Съ завтрашняго дня** — від завтра. — **Съ величайшимъ трудомъ** — на превелику силу. — **Съ нѣсколько** — з кількоро
Съѣживать, ся, съѣжить, ся — корчити, ся, скручуватися, скорчити, ся, скрутитися, стулитися, счулитися
Съёмка — 1) здійсання (плану); 2) орєнда, посєсія; підряд, поста́ча
Съёмцы — щіпці
Съёмный — 1) знятий, зібраний; 2) нанятий, підрядний
Съёмокъ — знімок
Съёмщикъ — 1) здійсач; 2) наймач
Съёмъ — наймання
Суживать, сузить, ся — звужувати, звужити, повужити, вужчати, повужчати
Сумѣть — з'уміти
Съѣдать, съѣсть — з'їдати, з'їсти, згамкати, гамкнути, (багато) — уписати, убгати, (все) — виїсти, поз'їдати, по-виїдати
Съѣденіє — з'їдень. — **На съѣденіє** — на з'їдень
Съѣденный — з'їдений, з'їджений
Съѣдный, съѣдобный — їстівний
Съѣздить — 1) поїхати; 2) вдарити, зацідити, затопити. — **Съѣздить по за-тылку** — зацідив по потилиці
Съѣздъ — з'їзд, наїзд
Съѣздовый — з'їздовий
Съѣзжать, съѣхать — 1) з'їздити, з'їхати; 2) перебиратися, перевозитися
Съѣзжаться, съѣхаться — з'їздитися, з'їхатися, поз'їздитися, понаїздити
Съѣзжая, съѣзжій домъ, съѣзжая изба — поліція. — **Отвѣдь его на съѣзжую** — одвів його у поліцію
Съѣстной — д. **Съѣдный.** — **Съѣстное** — їстівне, їжа, їдево. — **С. припасы** — харч, харчі
Сьякшаться — злигатися, полигатися
Съэкономить — з'еконюмити, приощадити
Сыворотка — сироватка, сирватка
Сывороточная трава, рос. Galium L. — гірчак, дівунка; G. verum L. — жовтенька кашка, медова трава, медівник, дрібноц(ь)віт
Сыграть — заграти, програти, одіграти. — **Сыграйте вальсъ** —agraйте вальса.

— Сыграть свадьбу — справити весілля.

— С. штуку — фігля зробити (кому)

Сыгриваться, сыгаться — зграватися, зігратися

Сызмала — змálку, змáлечку, змáльства

Сызмала — знóву, знов, ізнóв

Сыкать, сыкнуть — 1) цїтькати, цїкнути; 2) д. Сучить

Сынишко — синáш, синóчок

Сыновній — синівський, сїнів

Сынь, сынокъ, сыночекъ — син, синóк, синóчок

Сыпаніе — сїпання

Сыпать, ся — сїпати, ся. — С. деньга, с. деньгами — сїпати, гатїти грїшми, трїнькати, цїндрити

Сышка — сїпання

Сыпучесть — сїпкїсть

Сыпучій — сипкий, сївкий. — Сыпучее тѣло — сипецъ, сипкѣ

Сыпь — вїсипка

Сырецъ — сировина, сирецъ

Сырникъ — сїрник

Сырний — сїрний, з сїром, сїряний. — Сыр-ная недѣля — масниця, масна недѣля

Сырня, сыроварня — сїрниця, сїрня

Сыро — во́хко, вільгóтно

Сыроваръ — сировáр

Сыроватый — 1) вохкуватий; 2) сируватий, по́сирий, глевтякуватий

Сыромолотный — молóчений свиднім

Сыромятникъ — гарбáрь, кожум'яка

Сыромятнический — гарбáрський

Сыромятничество — гарбáрство

Сыромятничій — гарбарів

Сыромять — ірха

Сыромятная кожа — сирови́ця, сирі́ця

Сырой — 1) во́хий, вільгóтний, мо́кий, (про погоду) — мря́чний; 2) сировий, (про хліб) — глевкий, недопéчений

Сыропустъ — за́пуст, запусти

Сырость — 1) во́хкїсть, во́гкїсть, вільгість, во́лога; 2) сїрість, сїравість

Сыро́жка (гриб) — сирої́жка. *Agaricus ruber*

Сыръ — сир. — С. овечій — гля́ганий, гля́ган-ка, (солоний овечий) — бріндзя. Обильно сыромъ — сїряно

Сырѣ — сировина, сирецъ

Сырѣть — сиріти, мокріти, во́г(х)кнути, вільгóтнити

Сыскивать, сыскать — знахо́дити, шука́ти, ви(од, роз)шу́кувати, знайти, од-(роз)шука́ти; нішпорити, нішкати

Сыскной — розвідочний

Сыскъ — по́шуки, ро́звід, ро́звідка

Сысподи — зіспóду, з-підспóду

Сытенькій — ситѣнький

Сытитъ — ситіти

Сытный — 1) ситний, тревний; 2) д. Жи́рный

Сытовникъ, сыть, рос. *Cyporus fuscus* L. — осі́тняг

Сытость — ситі́сть

Сытый — ситий, неголо́дний

Сытъть — товстіти, глáдшати, товсті́шати

Сычевъ — сичів

Сычугъ — 1) сичу́г (д. Желудокъ, у жуй-ної животини); 2) ко́вбик (у свиней)

Сычь — сич. *Strix Scops*

Сыщикъ — визна́вчик, шпиг; нішпорка, нішкавка

Сѣверкїй — холо́дний, сїверкий

Сѣверный — 1) півні́чний (що на півночі), сїверний; 2) горовий, горі́шний (ві-тер)

Сѣверо-восточный, с.-западный — півні́чно-східний, півні́чно-західний

Сѣверъ — північ, сївер

Сѣвецъ — сїяч, сїва́ч, сїве́ць

Сѣвооборотъ — плодозмі́н

Сѣвъ — сів, сівба́, сїйба́, сїянка

Сѣдалище — крі́сло, стіле́ць

Сѣдалищная кость (анат.) — кульшо́ва кість, ку́льша, сідни́ця. *Os ischii*

Сѣданіе — сідáння

Сѣделка — черезсідель́ник

Сѣдельниковъ — сідля́рів

Сѣдельникъ — сідля́р, кульба́шник

Сѣдельный — сідель́ний, сідловий

Сѣдина — сідь, сивина́, сивізна

Сѣдина — роско́лина, скалу́бина (невелич-ка в метал. виробах); (мінер.) — ло́м

Сѣдлатъ, осѣдлатъ — сідла́ти, кульба́чити, осідла́ти, окульба́чити

Сѣдланіе — сідла́ння, кульба́чення

Сѣдlistый — линкува́тий

Сѣдло — сідло́, (здр.) — сідельце, сіделечко, кульба́ка, (ремні від задньої луки для прив'язування) — торо́кі, (ре́мїнь, на котрому стремена) — післище, (шкура, що покриває післище і ленчик) — потебня́, потебе́ньки. — Безъ сѣдла поѣхать — поїхати о́хляп

Сѣдловина — сідло́ (на горі́), влогóвина (на шпилю гори)

Сѣдобородый — сивоборо́дий

Сѣдоватый — сивува́тий

Сѣдовласый, сѣдоволосый — сивоволо́сий

Сѣдоглавый — сивоголо́вий

Сѣдогривый — сивогрі́вий

Сѣдой — сівий, сідий, білий. — Съ сѣдыми усами — сивоу́сий

Сѣдокъ — їзде́ць, верхове́ць (р. верхівця)

Сѣдѣть — сівіти

Сѣкира — сокі́ра, (держално) — топорі́ще

Сѣкирный — сокі́рний

Сѣмена — насіння

Сѣменистый — сіменя́стий, семенáстий, се-мені́стий, сім'яні́стий

Сѣменить, засѣменить, осѣме́нить, ся — 1) засіва́ти, обсіва́ти, засіяти, обсіяти; 2) налива́тися, зерні́тися, на-лі́тися

Сѣменить ногами — дріботі́ти

Сѣменникъ — насінник, (буряків) — вїса́док

Сѣменной — насінний. — Сѣменное дерево — насінник, сїянка

Сѣмечки — насіння, зє́рнята

Сѣмечко — насіння́чко, сім'я́чко

Сѣмя — 1) сім'я, насіння, (здр.) — сім'я́чко, насіння́чко. — Коно́пляное сѣмя — сім'я. — Мужское сѣмя — я́ркість; 2) (утва-рів) — сім'я, (у матки бджоли, у сам-

чи́ка ри́б) — молочко́
Сѣни — сѣни, хорóми, (здр.) — сѣнци, (передня частина), — присінок, присіння
Сѣнистый — тѣнявий
Сѣнички — сѣнци
Сѣнная — сѣнна́ (торговиця)
Сѣнникъ — сѣнник
Сѣнной — сѣнний
Сѣнный — сѣнѣшний
Сѣно — сѣно, (здр.) — сѣнцѣ, (потерте) — потеру́ха
Сѣноваль — сѣнник
Сѣнокосецъ — коса́рь
Сѣнокосный — сѣнокóсний, сѣножа́тний
Сѣнокось — 1) сѣнокі́с, сѣножа́ть; 2) косо-ви́ця; 3) ком. *Phalangium* — коса́рь
Сѣнокошеніе — косови́ця (сѣна)
Сѣнцо — сѣнцѣ
Сѣнцы — сѣнци, сѣнечки
Сѣнь — 1) тѣнь, холодо́к; 2) на́мет, шатро́; 3) оборо́на, покрóва
Сѣра — сѣрка
Сѣренка — сѣрник
Сѣризна — сѣрина́
Сѣристый — сѣрча́тий
Сѣрить, насѣрить — сѣркува́ти, насѣркува́ти
Сѣрко — сѣрко́
Сѣрмяга — 1) сѣре сукно́; 2) сѣря́к, сѣрячи́на, сѣра свѣта
Сѣрмяжный — сѣрий
Сѣрнистокислая соль — сѣрча́к
Сѣристый металлъ — сѣрчень
Сѣристый — сѣрча́стий, сѣрчи́стий
Сѣрный — сѣрча́ний. — **Сѣрныя спички** — сѣрники, сѣрнички
Сѣрница — сѣрни́ця, на́чиння то́пити сѣрку
Сѣро — сѣро
Сѣроватый — сѣра́вий, сѣря́вий
Сѣроглазый — сѣроо́кий
Сѣрогривый — сивогри́вий, сѣрогри́вий
Сѣрожелтый — гли́вий, сѣрожо́втий
Сѣропепельный — половий
Сѣрый — сѣрий, ша́рий, (мов попѣл) — попе-ля́стий, шпакува́тий
Сѣръть, посѣръть — сѣрі́ти, посѣрі́ти
Сѣсть — сѣсти

Сѣтка — сѣтка, сѣточка, (од пчі́л) — наліч-ник
Сѣтованіе — жалкува́ння, жа́лощі, нарі-ка́ння
Сѣтовать — 1) тужі́ти і д. **Печалиться**; 2) на-рі́кати, пла́кати на що
Сѣточный — сѣтковий
Сѣтчатка — сѣтча́нка
Сѣтчатокрылый, Neurapterus — прозорча-стокри́лий
Сѣтчатобразный, сѣтчатый — сѣткува́тий, сѣтча́ний
Сѣть — сѣть, сѣтка, (на пти́ць) — сѣтка, (на з(ь)ві́ря або й на пти́ць велика) — те́нѣто, те́нѣта
Сѣча — сѣча
Сѣченіе — хльóстання, шмага́ння, шпа́рен-ня (рі́зками), сѣканка, шаткува́ння (капусти)
Сѣчевой — сѣчовий
Сѣчка — 1) сѣка́ч; 2) сѣчка
Сѣчь, ся — 1) сѣкти́, рубати́, ся; 2) сѣкти́, шмага́ти, па́рити, шпа́рити, хльó-стати, хлóстати, пере́щити (рі́зками, бато́гом)
Сѣчь запорожская — Сѣ́ча, Сѣ́ч, (член) — сѣ-човик
Сѣялка — сѣва́лка, сѣя́лка, сѣва́чка
Сѣянецъ — сѣяне́ць, сѣя́нка
Сѣяніе — сѣя́ння, сѣ́вба́, сѣ́йба́; (скінчить сѣвбу), — обсі́ятись
Сѣянка — сѣя́нка
Сѣятель, ница — сѣва́ч, сѣ́яч, ка
Сѣять — 1) (посѣ́ять) — сѣ́яти, посѣ́яти, за-сѣ́яти; 2) (просѣ́ять) — сѣ́яти, то́чити, просѣ́яти, проточи́ти
Сюда — сюди́, сюдо́ю
Сюрпризь — сюрпри́за, несподи́ванка
Сюртукъ — серту́к, сурду́т
Сюртучникъ — серту́чник
Сяжонъ, сяжки, Antenna — вуси́к, вуси́ки
Сякнуть — вичѣ́рпуватись, висиха́ти
Сякъ и такъ — сяк-так, я́ко-та́ко. — **Тамъ и сямъ** — і тут і там

Т.

Табакерка — табакѣ́рка, табати́рка, (з ро́гу) — рі́жок, (з березово́ї кори) — тавли́нка
Табакерочный — табакѣ́рковий, табати́рко-вий, тавлинко́вий
Табакководство — тютю́ництво
Табакоразводитель — тютю́нник
Табакъ, рос. Nicotiana — тютю́н, табáк, *N. rustica* L. — мархо́тка, махо́рка, (міц-ний) — баку́н, (листатий, що зв'язу-ється в папу́ші) — папу́шний, шнуро-вий тютю́н, (з маленькими листоч-ками, що не йде в папу́ші) — по-терть. — **Табакъ курительный** — тютю́н. — **Т. нюхательный** — табáка, каба́ка
Табала, у виразі: битъ табалу — ба́йдики би́ти, байдикува́ти
Табачекъ — тютю́нець
Табачище — тютю́нище, тютю́няка

Табачникъ, ца — 1) тютю́нник, ця, та-ба́чник, ця (що продає); 2) ку-рій, куре́ць (що курить), лю-лѣшник (найбільше лю́льку), ню-ха́рь (що нюхає), табáчник, ця (що курить або нюхає), тютю́нник (що курить)
Табачный — тютю́новий, табáчний
Табель — таблиця́, табель
Табельный день — табельний день
Таблица — таблиця́, таблі́чка
Табориться — табори́тись, ставати́ табо-ром
Таборище — табори́ще
Таборъ — табі́р, обо́з
Табунокъ — табуне́ць
Табунщикъ — табу́нник
Табунъ, табунный — табу́н, табуно́вий

Табуреть — стільчик, табуретка
Таволга, рос. *Spiraea Filipendula* L. — таволга; *S. ulmaria* L. — бузина болотна, кашка, гірощник, огірощник, жаб'ячі конопельки, медунія; *S. crenata* L. — таволга, таволожник
Таволжный — таволжаний
Тавро — тавро
Тавунь, рос. *Menuanthes trifolia* L. — бобовник, зубовник, ятловина
Тагань — таган, таганок, тагані
Тазать, потазать — лаяти, костити
Тазь — 1) таз, (мідний) — мідниця; 2) анат. Pelvis — крижова кість
Тазовый — тазовий, крижовий
Тайга — тайга, ліс непролазний
Тайкомь — потай, потайці, потаємне, потаємно, потаєнці, тайкомá, крадькомá, покрадьки, покрадці, нішком, ніщечком, знішка, тихцём, спотання
Тайна — тайна, таємність, таємниця
Тайникь — тайник, тайничок, схованка, кривка
Тайничать — таїти, ся, крити, ся, ховати, ся
Тайно — тайно, таємно і д. **Тайкомь**
Тайнобрачныя растенія, *Cryptogameus* — безквітні рослини, скритополі рослини
Тайновѣдецъ — тайновіда, тайновідець
Тайность — тайність
Таинственность — таємність, таємничість
Таинственный — таємний, таємничий
Таинство — 1) д. Тайна; 2) тайнство, тайна
Тайный — тайний, потайний, потаємний, потаєнний, скритий
Таить, ся, затаить, ся, притаиться — таїти, ся, крити, ся, ховати, ся, утаїти, затаїти, притаїти, ся, сховати, ся
Такало, такальщикъ — такач, потакач, такало
Такать — такати, підтакувати
Также — також, теж, так само
Такой — такий. — **Такой большой** — отакелезний. — **Такимь образомъ** — таким чином, побутом, робом. — **Вь такомь случаѣ** — в таім разі. — **Такой совершенно** — таکیсінський, такісічкий
Таковский — таківський
Таковой — такий, таківський. — **Быль таковъ** — утік, драла дав, і сліду немає
Такса — 1) такса; 2) такса (собака харсунної породи)
Таксаторъ — таксатор
Таксационный — таксацийний
Таксация — таксация
Таксированіе — таксування
Таксировать — таксувати
Тактикъ — тактик
Тактика — тактика
Тактический — тактичний
Тактный (муз.) — тактовий
Такть — такт, лад. — **Вь такть** — в лад, (грать до танців) — під ногу
Такъ — так, такечки, такецьки, оттак, оттакечки. — **И такъ и сякъ** — а) абі як, сяк-так; б) і так і сяк, на всі лади,

всякими способами. — **Такъ или иначе** — чи сяк, чи йнак, сяк чи інак. — **Такъ какъ** — бо, затім, що; через те, що; тим що; позаяк. — **Такъ ли?** — чи так? — **Такъ куда тебѣ** — так де там, так де тобі! — **Такъ много** — такого багато. — **Такъ себѣ** — абі-то, абі-як, нічого, нічогенько. — **Такъ сказать** — примірно кажучи, сказати би то. — **Такъ то** — отож. — **Такъ точно** — так саме, самісінько так, точнісінько так, так достоту. — **Такъ что?** — то що? — **Работать такъ** — робити дарма, дурно, без грошей, за так грошей. — **Такъ сказать** — сказати б, сказав би, так би мовити. — **Такъ называемый** — так званий
Таланить, ся, поталаниться — таланити, шастити, вестися, поталанити, пошастити, повестися
Таланливый — щасливий, таланний
Талантливый — талановитий, таланливий, кебетливий, кебетний
Талантъ — талан, кебета, хист
Талань — талан, доля, щастя
Талерь — таляр
Талисманъ — талисман
Талия — стан
Талмудистъ — талмудиста
Талмудный — талмудний
Талмудъ — талмуд
Таль, рос. *Salix cinerea* L. — лоза, тал, чорноліз, чорнотал; *S. caprea* L. — верболіз
Талый — талий, відлégлий
Таль — росталь, ростопель, тал
Тальниковый — шелюговий
Тальникъ, рос. *Salix alba, amygdalina* L. — біла лоза, білотал; *S. pentandra* L. — талá, шелюг
Тамарниковый — тамариндовий
Тамариндъ (росл.) — тамаринд. *Tamarindus indica*
Тамбурина — бубон з брязкальцями
Тамбуръ — тамбур (особливе шитво або в'язання)
Таможенник — митник
Таможенное — мито
Таможенный — митовий
Таможня — митниця
Тамошній — тамошній, тамтэйший, тамтешній
Тамъ — там, тамки, тамечки, таменька, таменьки, тамечка; онде, ондечки. — **Гдѣ то тамъ** — там десть. — **Тамъ ли?** — чи там? — **Тамъ далеко** — ген-ген, геть-геть
Танецъ — танець, танчик. (Українські народні танці) — бичок, виступці, гайдук, голубець, гопак, горлиця, журавель, земська, вербунка, дудочка, козак, козачок, коломийка, манджарка, метелиця, недоступ, обертак, санджарка, санджарівка, тропак, троян, чеберячка, шумка
Танцовальный — танцювальний
Танцование — танцювання, танцюванняч
Танцовать — танцювати

Танцовщикъ, ца, танцоръ, танцорка — танцюра, танцюриста, танцюристка, танцюристий, танеч(ш)ниця; 2) танцюристий, та (що) люблять танцювати

Тапиръ — тапір. *Tapirus*

Тарабарски —, нерозбірно, нечитально, незрозуміло

Тарабарскій — нерозбірний, нечитальний, незрозумілий

Тарабарщина — базґраніна

Тараканій — тарганів, тарганячий

Тараканъ, ком. *Blatta orientalis* — тарган

Тарантасъ — тарантас

Тарантуль (ком.) — тарантула. *Lucosa Sarantula*

Таранъ, рос. *Gyrpinus vimbra* — тараня

Таратайка — біда, бідка (на двох колесах), тарадайка, чортопхайка

Таратореніє — базікання, патякання

Таратора — базікало, патякало

Тараторить — базікати, патякати, теревенити і д. **Болтать**

Тарашеніє — витріщання

Тарашиться — лізти, тягтисся, пертисся, пнутисся (за ким)

Тарелка — тарілка, талірка, таріль, талірчина, (глибока) — полумисок

Тарілковий — тарілковий, талірковий

Тарель (артил.) — дно в гарматі

Тарифный — тарифний, тарифовий

Тарифъ — тариф, тарифа

Тароватый — щедрий, подарунко, подаруйко, гойний

Тарпанъ — дікий кінь

Тартаръ — тартар, пекло

Таска — таскання, тягання, тяганіна, тарганіна. — **Дать, задать таску** — потаску, поволочку, чубрія, прочухана дати

Таскать, ся — 1) (вытаскать, натаскать) — тягті, волоčiti, витягті, виволокти; 2) (утащить) — тягті, потягті, стягті; 3) (истаскать, ся) — таскати, стаскати, зносити, (обув'я) — стоптати, ся; 4) волочитися, тягатися, тинятися, шва(е)ндяти, блукати; 5) волочитися, бахурувати

Тасование — тасування

Тасовать — тасувати, талірувати

Татаре — татари, татарва

Татарскій — татарський. — **Т. земля** — татарщина. — **Т. мыло, рос.** *Saponaia officinalis* L. — натягач, стягач, натяг, собаче мило, чистуха

Тать — злодій

Тафта — тафта, китайка, полутабёнок

Тафтяный — тафтяний, китайчатий, полутабёнковий

Тачаніє — шиття швом, наточування

Тачать — наточувати, штукувати

Тачечный — тачковий

Тачка — 1) наточування; 2) тачка, (у грабарів) — грабарка

Ташить, ся — 1) тягті, волокти, тарганити, тарабанити, цупити, перти, тирити, телюшити, телішити; 2) тягтисся, волоктисся, плентатися, плестисся,

тарганитися, телёпати, чвалати, чалпати

Таяння — топлення

Таять, растаять — танути, ростанути, топитися, ростопитися, (місцями) — протавати

Тварь — тварь, (єдина) — тваріна, (здр.) — тварінка, (поб.) — тварюка

Твёрденькій — твердёнкій

Твердить — твердити, повторяти, товкти, довбті, торочити, туркотати, правити своє

Твёрдо — твёрдо, міцно; незмінно, непохибно

Твердоватый — твердуватий, потвердий, -до
Твердоватость — твердуватість, потвердість

Твёрдость — твёрдість, твердота

Твёрдый — 1) твердий, кріпкий, міцний; 2) незмінний, непохибний

Твердыня — твёржа, твердіня

Твердѣть, отвердѣть — твёрднути, твердішати, твердіти, тужавіти, затверднути, затвердіти, затужавіти

Тверженіє — твёрдження; торочення, провадження

Твой — твій

Твореніє — 1) творіння (дія); 2) творіння, створіння, твориво, потвір; 3) д. **Сочиненіє**

Твореньице — створінятко, створіннячко

Творецъ — 1) творець, сотворитель; 2) автор

Творило — вапельня, калениця, глицарня

Творительный падежъ — орудний відмінок

Творить — 1) творити, чинити, робити, діяти; 2) розводити, розмішувати. — **Творить хлѣбы, квашню** — учиняти, розчиняти, учиняти розчину

Твориться, сотвориться — творитися, чинитися, утворитися, счинитися, (про що кумедне або погане) — витворятися, коїтися, скоїтися

Творогъ — сир

Творожистый — зсілий

Творожиться, отворожиться — (в)урдитися, зсідатися, зсістися

Творожникъ — сирник (або) пиріг з сиром

Творожный — сиряний, сирний

Творческий — творчий

Творчество — творчість

Театральный — театральний

Театръ — театер. — **Кукольный театр** — вертеп

Тезисъ — теза

Тёзка — тезко, теско, одноймённый, -ниця

Тезоименитство — день іменін

Тексть — текст

Текучесть — текучість, плінність

Текучий — текучий, бігучий, біжучий, живий, плінний

Текущий — поточний, текучий; біжучий (рік, рахунок)

Телеграмма — телеграма

Телеграфический — телеграфічний

Телеграфъ — телеграф

Телёнокъ — теля, телятко, (мн.) — телята, (на першому годі) — назімок, (на дру-

гому, що вже перезимувало) — б́узі-
вок, б́узімок, (на третьому) — тре-
т́як, третяч́ок

Телескопическій — телескоп́ичний, далеко-
в́идний

Телескопъ — телеско́п, далекоѓляд, дале-
в́ид

Телець — т́елець; (астр.) — Бик, знак неб́ес-
ний

Телиться — телі́тись

Телица, тёлка, телушка — телі́ця, телі́чка,
(під час полювання) — біѓу́нка, (без-
плідна) — я́лова, я́лівка, я́ловіця

Телѣга, телѣжка — ві́з, візо́к, во́зик

Телѣжникъ — колод́ій, ст́ельмах

Телѣжный — возо́вий

Телятина — теля́тина

Телячий — теля́чий

Тельная — тільна

Тема — т́ема

Тембръ — т́ембр, відті́нок го́лосу

Темлякъ — ќи́тиця (при шаб́лі)

Темненькій — темне́нький

Темнеть — т́емрява, мо́рок

Темно́хонькій — темнісі́нький

Темникъ — т́емник (на бджо́ли)

Темница — темни́ця, т́емна і д. Тю́рьма

Темничный — темни́чний

Тёмно, темно — т́емно

Тёмнобурый — темнобруна́тний, темнобула́-
ний

Темноватый — темне́нький, по́темний, тем-
нува́тий

Темноволосый — темноволо́сий

Темногнѣдой — темногні́дий

Темноголубой — темноблакі́тний

Тёмножёлтый — темножо́втий

Темнозелёный — темнозеле́ний

Тёмнокрасный — темночерво́ний, бурячко́-
вий

Тёмнорозовый — темнороже́вий

Тёмнорусый — темноруся́вий

Тёмнорыжеватый — темнорудя́вий

Темнорыжий — темноруді́й, (з чорними сму-
гами) — муру́гий

Тёмность — т́емність

Темносиний — темносі́ній

Тёмносы́рый — темносі́рий, темносі́вий, сі-
рячко́вий, шпакува́тий (наче з си-
виною)

Темнота, темень — темно́та, т́емність, т́ьма,
пі́тьма, т́емрява

Темноцвѣтный — темноба́рвний

Темноцвѣтникъ, рос. *Ailanthus glandulosa*
L. — чума́к

Тёмный — т́емний, т́ьм'я́ний, (дуже) — моро́ч-
ний

Темнѣе — темні́ще

Темнѣть — темні́ти, темні́шати, ме́рхнути,
(з вечора) — сутені́ти

Темнѣться, затемнѣться — тумані́ти, ма-
нячи́ти, боввані́ти, заманячи́ти

Темпераментъ — вда́ча, темпе́рамент

Температура — темпе́рату́ра, тепліна́

Темпистый — зру́чний (про рушницю)

Темя — ті́м'я, ті́мня. — Темя горы — верх,
шпиль го́рі

Темянный — ті́менний

Темяшиться, потемяшиться — здава́тись,
вбача́тись, ввижа́тись, зда́тись

Темячко — ті́м'ячко

Тендеръ — 1) судно́ з одно́ю щогло́ю; 2) те́н-
дер (в локомотиві)

Тенетить, отенетить — роскида́ти тенета́,
лови́ти тенета́ми, пійма́ти в тенета́

Тенетный — сітьо́вий, тенета́ний

Тенето, (частіше мн.) тенета́ — тенето́,
тенета́, сі́тка

Тенѣтчикъ — тенета́ник

Тенорный — теноро́вий

Тенористъ — тенорі́ста

Теноръ — те́нор. — Пѣть теноромъ —
с(ь)півати те́нора

Теорема (мат.) — теоре́ма, тве́рдження

Теоретикъ — теорети́к

Теоретически — теорети́чно

Теоретическій — теорети́чний

Теорія — теорі́я

Теперешний — тепе́рішній

Теперь — тепе́р, тепе́ра, тепе́речки, тепе́рка,
тепе́реньки, нині

Тёпленькій, ко — тепле́нький, ко

Теплѣхонекъ, теплѣшенекъ — теплісі́нький,
теплі́ський, теплісі́чкий

Теплить, затеплить — с(ь)ві́тити, зас(ь)ві-
ті́ти с(ь)ві́чку або лампа́дку перед
образом)

Теплиться — горі́ти (перед образом)

Теплица — теплі́ця, теплі́чка, теплі́ченька

Теплицы — те́плі во́ди

Тепличный — теплі́чний

Тепло, а — тепло́

Тепло (присл.) — те́пло

Тепловатость — по́теплість

Тепловатый, то — тепле́нький, ко, по́теп-
лий, ло

Теплоиспускание (фіз.) — теплот́еча

Тепломѣрный — тепломі́рний

Тепломѣръ — тепломі́р, гра́дусник

Теплородный — теплотво́рний, о́грива́ючий

Теплородъ — тепле́ць, теплотві́р

Теплота — теплото́а, те́плість, грі́во

Тёплый — те́плый. — Тёплая вода (напр.,
на купелі) — лі́тепло, лі́теплекко,
(відсі́ля прикметник) — лі́теплый. —

Тёплые края — теплі́чина

Теплуга — те́пла ха́та, по́кій; за́гріток,
те́пла оді́ж

Теплынь — теплі́нь, теплі́на

Теплѣть — теплі́ти, теплі́шати

Терраса — тера́са

Теребить — дра́ти, смі́кати, то́ргати, та́р-
гати, скубті́. — Теребить лёнь —
бра́ти льон. — Т. за волосы — дра́ти,
скубті́, чу́бити за во́лосся

Теребление — дра́ння, смі́кання, та́ргання

Теремъ — те́рем, теремо́к

Тереть, ся — те́рти, ся, (щоб вичистити) —
шарува́ти, (ві́рьовкою, залі́зом то-
що) — шму́гляти, (про обув'я) — му́-
ляти

Терзание — роздира́ння, ша́рпання, морду-
ва́ння

Терзатель, -ница — мучи́тель, -ка

Терзать, растерзать, ся — 1) роздира́ти,
рва́ти, ша́рпати, шматува́ти, розі-

драти, розірвати, розшарпати, розшматувати, розшматкувати, ся; 2) мучити, мордувати, ся

Тёрка — тертка, терточка, тертонька, (для очищення конопель) — терниця, терлиця, (в ній язичок) — мечик

Терминологія — термінологія, виразня

Терминь — термін, віраз

Термитель (ком.) — термит. *Termes*

Термометрический — термометричний, тепломірний

Термометр — термометер, тепломір

Терние — терня (р. терня), колючки

Тернистый — тернистий

Терновище — тернище, тернік

Терновка — тернівка, тереняк

Терновник — тернік, терніна

Терновникъ песочный, рос. *Hipporrhæe rhamnoides* L. — плоховник, щець

Терновый — терновий, терняний

Тернь — 1) рос. *Prunus spinosa* L. — терен, терночок. *P. institia* — тернослива, (ягода) — тереніна, теренінка, терносливина, (деревина) — терниця, терничка. — **Покрывать терномъ** — потернувати. — **Обсаживать, городить терномъ** — тернити; 2) терно (у грі в лото)

Терпёжъ — терпіж, терпєць

Терпентиновый — терпентіновий, шпигинарний

Терпентинъ, *Torebinthina* — терпентіна, шпигинарь

Терпимость — терпимість, толерантність

Терпимо — терпимо, толерантно

Терпкость — терпкість

Терпнуть, отерпнуть — терпнути, дерев'яніти, потерпнути

Терпливость — терпелівість, терплівість

Терпливый — терпелівий, во, терплівий, во, терплячий, терпучий, че

Терпние — терпіння, -чко, терплячка. — **Вышелъ изъ терпнія** — терпєць увірвався, терплячка ввірвалася

Терпѣть, стерпѣть — терпіти, потерпати, стерпіти, вітерпіти

Тёртый — тертий. — **Т. калачъ** — біта голова, бувалець

Теряние — гублення, трачення

Терять, потеряютъ, ся — 1) губити, згубити, загубити, ся, тратити, страчувати, теряти, стратити, потеряти, (про кількох) — порозгублювати. — **Терять время** — гаяти, тратити час, марнувати час; 2) мішатися, змішатися, стерятися

Тесакъ — тесак

Тесаніе — тесання, тесаніна

Тесать — тесати

Тесачный — тесаківий

Тесельникъ — тєсляр

Тесёмка — тасьомка, стрічка, поворозка

Тесёмочный — тасьомковий, тасемківий

Тесёмчатый — тасьмістий

Тёска — тесання, тесаніна

Тёсло, тєсло — тєслиця (тєслярський інструмент)

Тесница — тєсниця (витесана), тертіця (випиляна дошка)

Тесовый — тєсовий

Тестевъ — тєстів

Тестъ, тестюшко — тєсть, тєстенько, тєстонько, тєстечок

Тёсь — тєс, шалівка, тєсниця, тертіця

Тесьма — тасьма

Тесьмянный — тасьомковий

Тетеревиный, тетеревій — тєтєрячий, тєтерчин, тєтєришин

Тетеревъ, Tetrao tetrix — тєтєря, тєтерюк, тєтервак, (зб.) — тєтерва

Тетеревъ глухой — д. Глухарь

Тетеря, тетерька — тєтірка, тєтерючка, тєтеріця

Тетива — тєтивá, тятивá, тєтívка

Тётенька — тіточка і д. Тётка (здр.)

Тётка — тітка, (здр.) — тіточка, тітонька, тітуня, тітуса, тітусечка, (дядькова жінка) — дядина

Тёткинъ — тітчин

Тетрадь, тетрадка — тєтрáдь, тєтрáдка, зшіток, зшіточок

Тётушкинъ — тітунин, тітусин

Теть-де-понъ (військ.) — чолó мóсту

Техника — тєхні́ка, дєхні́ка

Технический — тєхні́чний, дєхні́чний

Теча — 1) д. Течь; 2) тічка

Течение — 1) течія, біг, водотєча, плин. — **По течению** — уплінь, за водою. — **Противъ теченія** — прóти воді. — **Т. рьки** — біг рікі. — **Т. планетъ** — біг планєт. — **Т. времени** — уплів часу. — **Съ т. времени** — з плінóм часу; 2) прóтяг, прóдовж і д. **Продолжение** (часу). — **Въ т.** — чєрєз, в прóтяг, в прóдовж

Течка — тічка, тічня

Течь — 1) (стечь) — текті, бігти, літисся, то́чйтисся, (ледве) — слєзити, ся, (тонким струмком) — дзюрити, (сильно) — рінутити, (про кров) — юшіти, стекті, збігти; 2) (протечь) — проті́кати, протекті; 3) (утечь) — бігти, ті́кати, уті́кати; 4) прохóдити, текті, то́чйтисся, плінутити (про час)

Течь — тєча, тіч, (в покрівлі) — протóчина

Тёща — тєща

Тёщинъ — тєщин

Тёшушка — тєщєнька, тєщєчка

Тибрить, стибрить, подтибритъ — крáсти, стягті, підчєпіти і д. **Стибритъ**

Тига — гіля

Тигель — тигель

Тигельный — тигльовий

Тигрица — тигрі́ця

Тигрь — тигр. *Felis tigris*

Тигровый — тигрів, тигровий

Тикать — тукати, цокати

Тиковый — демикитóновий, пістрьóвий

Тикъ — 1) демикитóн, (грубіша тканина) — пістря; гóстрый біль (в однім я́кім місці ті́ла); 3) тук, цок

Тиликать — терлікати

Тимоеева трава, тимоеевка, рос. *Phleum pratense* L. — ржáнець, пирій, тимофії́вка

Тимпанъ — тимпáн, бубон

Тина — твань, (поб.) — тванью́ка, шлям, мул, намул, грузь

Тиневѣть — запливати, заноситись мулом
Тинистый — багністий, мулкий, грузький
Тинктура — тинктūra
Тинный — шлямовий, муловий
Тиноватый — шлямуватий
Типический — типічний
Типнуть — вщипнути, ущипнути
Типографія — друкарня, тискарня
Типографский — друкарський
Типографщикъ, типографъ — друкарь, тискарь
Типунъ — піпоть. — **Типунъ тебѣ на языкъ** — щоб тобі попріщило
Типунѣть — діставати піпоть
Типъ — тип, первостать
Тиранить — тиранити, мордувати, катувати
Тиранъ — тиран, душман, кат, живоїд
Тиранка — тиранка
Тиранский — тиранський, катівський
Тиранствовать — тиранствувати
Тиранство — тиранство
Тире — рісочка
Тиркуша степная, рос. Glareola melinoptera — притічка
Тисканіе — тискання
Тискать, втискать, втиснуть — тискати, тиснути, пхати, впихати, втиснути, впхати, упхати
Тискаться, втискаться, втиснуться — тискатися, тистися, тиснутися, протіскуватися, протівплюватися, пропихатися, протіснутися, протівпитися, пропхатися
Тиски — 1) гніт, праса; лещата, кліщі, давило, натиски, (дерев'яні грубі) — лисіця, лисіці, (роздавлювати горіхи) — тискавка, давильце. — **Виноградные т.** — винотока. — **Быть в тискахъ** — в скруті, в притязі бути; 2) тісна баба (гра)
Тиснение — 1) друкування; 2) видання
Тиснить, тиснуть, вытиснить, ся — друкувати, надрукувати, відрукувати, витіскувати, витискати, одбивати, одбити, ся
Тиссовый — тисовий
Тиссъ, рос. Taxus boscata L. — тис, негниюще дерево, негниючка, негній — дерево
Титечка — ціцьочка
Титечный — цицьковий
Титло — титла
Титулованіе — титулування
Титуловать — титулувати, величати (по титулу)
Титуль — титул
Титульный — титульний
Титулярный — титулярний
Титька — ціцька, ція
Тифонъ — 1) вітер бурхливий; 2) д. Смерчъ
Тифъ — тиф, тифус, глухання, глухачка
Тихий — тихий, нішкий; благий, легенький, повільний; спокійний, смірний, тихомірний, лагідний. — **Т. голосъ** — тихий, глухий голос. — **Т. вѣтеръ, вѣтерокъ** — тихий, благий, легенький вітерець. — **Т. походка** — тиха, повільна хода
Тихнуть, стихнуть, за(при, у)тихнуть — тих-

нути, стихнути, затихнути, утихнути, ущухнути
Тихо — тихо, тихенько, потіху, потихеньку; помалу, помаленьку, поволі
Тихомолкомъ, тихомолкою — стіха, тихцем, тішком, тішком-нішком, нішком
Тихонравіе — тихомір'я, лагода
Тихонравный — тихомірний, лагідний на вдачу
Тихоня — тишкó, тихець
Тихонький — тихенький, тихесенький
Тихонько — тихенько, помаленьку
Тихость — тихість
Тихолодь — лінівець. *Bradypus*
Тихохонько — тихесенько, тихісінько, тихісічко, потихесеньку, помалесеньку, ніщечком
Тише — тіхше, тихіш, тихіше; помаліще. — **Становиться тише** — тіхшати, тихшати
Тишина, тишь — тіша, тишина
Тишить — тихомірити
Тишкомъ — д. **Тихонько, тихесенько**
Ткальный — ткацький, до ткання
Ткальня — ткальня
Тканина — тканина, ткánка
Тканіе — ткання
Ткань — тканина, ткánка, (з валу) — валовина, (в котрій третя нитка конопляна) — потрєтина, (домашня) — домоткан
Тканье — ткання
Ткать, со(на)ткать, выткать — ткати, зіткати, наткати, виткати
Ткацкий — ткацький
Ткачевъ — ткачів
Ткаческий — ткацький
Ткачество — ткацтво
Ткачиха — 1) ткаля; 2) ткачиха (жінка ткача)
Ткачь — ткач, (в жарт) — ниткоплут, (жінка його) — ткачиха, (син) — ткаченько, (дочка) — ткачивна
Ткенна, рос. Lysium Barbarum L. — дереzá, лазун, повій, незаймаїник, дарморос, лицій
Тлетворно — шкідливо, заразливо, загнóюючо
Тлетворный — шкідливий, шкодóчий, загнóюючий, заразливий, смертодáйний
Тлится — тліти і д. **Тлѣть 2**
Тлѣніе — тління
Тлѣнность — тлінність
Тлѣнный — тлінний
Тлѣнь — тлін
Тлѣть, истлѣть — 1) тліти, гнити, трухніти, зітліти, згніти, потрухнути, спорохніти; 2) тліти, жєврїти, чєврїти, потліти, зотліти
Тлѣться — д. **Тлѣть 2**
Тля — 1) іржа, гниття, гнилізна; 2) *Aphis* — тля, рослінна, трав'яна воша, (попеляста) — попелюха
Тминъ, рос. Carum Carvi L. — кмін, тмін, цмін
Тминный — кмїновий, тмінний
Тмить, затмить, ся — тміти, темніти, тьмарити, затемніти, затьмарити, ся
То — то. — **То бишь** — то бак. — **То то же** — тож

бо. — То и дѣло — раз-у-раз, раз-пó-раз. — И то — та й то. — То, да не то — те, та не тѣ. — Что-то — щось, я́кось

Товаришко — товáрець

Товарищевъ — товáришів

Товарищески — товáриськи, подру́зки, по-товарíськи, по товарíському

Товарищескій — товарíський

Товарищество — 1) товарíство; компáнія, артіль, спілка; 2) товаришувáння; панібратство

Товарищъ — 1) товáриш, (зб.) — товарíство, (змалку або по школі) — коле́га. —

Быть товарищами — товаришувáти, компанувáти; 2) (в службі) — товáриш, помішник. — Т. судьи — підсúдок. — Т. церковнаго старосты — підтитáрій

Товаръ — 1) товáр, крам. — Т. мануфактурный, красный, галантерейный, мелкій — крам. — Т. бакалейный — бака́лія; 2) (у шевців) — товáр, ре́мíнь, ре́мíнячка

Товарный — товáрний

Тогда — тоді, тогді. — Тогда же, — тоді ж. — Т. именно — тоді, о́тоді са́ме

Тогдашний — тодішній, тогдішній

То-есть — се́б-то, це́б-то, то́б-то

Тождественный, но — тотóжний, но

Тождество, тожество — тотóжність, тожса́мість

Тоже — теж. — То же самое — те ж са́ме

Токаре́вь — то́карів

Токарничать — токару(ю)ва́ти

Токарный — тока́рський

Токарная — тока́рня

Токарский — тока́рський

Токарство — тока́рство

Токарь — то́карь, то́кар, (жінка його) — тока́риха, (син) — токаре́нко, (дочка) — тока́рівна; (що виточує з кости) — кості́рь

Токмарь, токмачъ — товка́ч, товка́чик

Токъ — 1) тік (р. току), гарма́н; 2) тяг, протяг (воздуху), течі́я; 3) (фіз.) — течі́я, ток, струмі́нь

Толканіе — што́вханна, шту́рханна

Толкать, толкнуть, ся — 1) што́вхати, ся, шту́рхати, труча́ти, тру́тити, ся, пха́ти, ся, пхну́ти, попхну́ти, што́вхну́ти, турну́ти, штурхну́ти; 2) тиня́тися, волочи́тися, тяга́тися, ве́шатися

Толкачъ — товка́ч, ступі́р і д. Пестъ

Толкованіе — товма́чення, тлумáчення

Толковательный — товма́чний, тлумáчний

Толкователь, ница — товма́ч, тлумáч, ка

Толковать, истолковать — 1) товма́чити, тлумáчити, виясню́ти, товкува́ти; 2) (протолковать) — товкува́ти, бала́кати, пробала́кати

Толковитость — тямові́тість, второ́пність

Толковитость — тямові́тий, второ́пний

Толковникъ — товма́ч, тлумáч

Толково — з то́вком, розсúдливо, до діла, зрозу́міло

Толковый — 1) виясню́чий, з поясненнями; 2) тямкі́й, тяму́щий, тяму́чий,

розсúдний

Толкотня — товкотне́ча, на́товп, што́вханіна, штурха́ніна

Толкунъ, толкушка — товка́ч і д. Пестъ

Толкучій рынокъ, толкучка — товкúн, товчо́к, товку́чий ринок, точо́к; тандіта

Толкъ — 1) товк, толк; тя́ма, тям, глузд, панте́лік; лад, ро́зум. — Безъ толку — без пуття́. — Сбить, ся съ толку — збі́ти, ся з панте́ліку, па́мороки забі́ти. — Толкомъ — до пуття́; 2) (часті́ще мн. — Толки) — пого́лос, пого́вір, погово́ри; 3) се́кта

Толкъ — што́вх, што́вхіць, штурх, пхиць

Толмачить — товма́чити, тлумачі́ти

Толмачъ — 1) товма́ч; 2) пт. *Tringa vanellus* — ча́йка

Толокно — толокно́, пúтря

Толокнянка, толокняникъ, толокница, рос. *Arctostaphylos officinalis* Moench. A. *Uva Ursi* L. — мучни́ця

Толочить, потолочить — толо́чити, потоло́чити

Толочь, истолочь, натолочь — товкту́, стовкту́, натовкту́

Толочься — товкту́ся

Толпа — товпа́, сто́впище, сто́вписько, гурма́, юрма́, юрба́; на́товп, тиск, ку́па, згра́я, ва́лява, табу́н. — Толпою — юрбо́ю, гурмо́ю, по́топтом

Толпиться, столпиться — то́впитися, юрми́тися, сто́впитися

Толстене́къ — товсте́нький, гладке́нький

Толсто — гру́бо, то́всто

Толстобрюхій — черева́тий, товстопу́зий

Толстоватый — грубе́нький, товсте́нький

Толстогубый — губа́тий, губа́нь

Толстозадый — купра́тий, купра́стий, крижі́стий

Толстокожий — товстошкúрий, твердошкúрий

Толстомордый — пика́тий, товстопі́кий

Толстоногий — товстоно́гий

Толстоно́ска, пт. *Fringilla Cocothraustes* Mehm — ко́стур, косто́гриза, грубо́дзю́б

Толстота — гру́бість, грубі́нь

Толстошея, толстошей — гамаликува́тий

Толстуха, толстушка — товсту́ха, товсту́ля, грубу́ля, товсту́шка

Толстый — товсти́й, (дуже) — товсте́нний, товсти́ючий; гру́бий, (про чолові́ка) — гладкі́й, опа́систий

Толсти́йший — товсте́нний, товсти́ючий

Толсти́ть, потолсти́ть, растолсти́ть — товсти́ти, товсти́шати, то́вщати, гла́дшати, грубі́ти, гру́бшати, потовсти́ти і т. д.

Толстякъ — товсту́н, товсти́юк, товпи́га, гладу́н, бе́цман

Толстячекъ — опе́цок

Толча — товч

Толче́ние — то́вчення

Толченый — товче́ний

Толчея — 1) то́вчка, товка́льня; 2) сту́па, сту́пка

Толчокъ — што́вха́н, штурха́н, штурха́-

нець, стусан, товчок, бухан, буханець; понука

Толща — товща; скіба, бріла (землі)

Толще (присл.) — грубіше, товще, товстіше

Толщина — товщина, грубина. — Толщиною, в толщину — завтовшки, завгрубішки, навтовшки

Только — тільки, тільки, лиш, лем, — Только бы — абі, абі-б, абі-то, тільки б. — Только что, лишь только, только-только — допіру, оце зараз

Томительный, но — томлівий, во, нудливий, во, нудний, нудкий, млосний, но

Томить, ся — томіти, ся, нудити, ся, нудити с(ь)вітом, нудгувати. — Томить голодом — морити голодом. — Томить сталь — гартувати

Томленіє — млість, нуд, нудьга, нудота. — Т. стали — гартування

Томлянка — криця

Томно — томно, мляво, слабо

Томность — томність, млявість, слабість

Томный — томний, втомлений, стомлений, млявий

Томь — том, частина

Тоненькій, ко — тоненький, ко

Тонёхонекъ, тонёшенекъ — тонесенький

Тонизна — тонина

Тонить, отонить — тоніти, тончіти, потоніти, потончіти

Тоника — тоніка

Тоническій — тонічний

Тонко — тонко

Тонкій — 1) тонкий, легкий; ніжний, делікатний; 2) проникливий, хитрий, меткий

Тонковатый — потонкий, тріхи тонкий

Тонкозернистый — дрібнозернястий

Тонкокожистый, тонкокожий — тонкоцкүрий

Тонконогий — тонконогий, тонконіг

Тонкорунный — тонкорунний, тонковівний

Тонкость — тонкість

Тонкошея — тонкошийка

Тонна — вага в 62 пуди або місце в 40 куб. футів (що до місткості судна), тона

Тоннель — тунель

Тонуть — 1) (затонуть, потонуть) — тонути, потонути; 2) (утонуть) — тонути, утопати, потопати, утонути, топітисся, втопітисся

Тончавый — худорлявий

Тончатъ, истончатъ — тоншати, тоньшати, потончати, потоншати, потоньшати

Тончить, истончить — тоніти, тончіти, утончіти, утоніти, стончіти

Тонь — 1) тон, лад; 2) кольорит

Тоня — тона, неводище

Топазовый — топазовий

Топазь — топаз

Топаніє — тупання, тупцювання

Топать, топнуть — тупати, тупотіти, тупцювати, гопати, тупнути

Топить, ся — 1) (истопить, ся) — паліти, напаліти, топіти, вітопити, ся; 2) (растопить, ся) — розпаліти, ростопіти, ся; 3) (утопить, ся) — топіти,

ся, утопити, ся

Топка — 1) топлення, палення; 2) піч, груба, грубка

Топкій, но — грузький, грузько, багністий

Топкость — грузькість, грузявина

Топленіє — палення (в печі); топлення

Топливо — паливо, топливо

Топлый — намоклий

Тополевый — топольовий

Тополь, (здр.) тополик, рос. *Populus alba* L. — тополя, (дерево) — тополяна, (здр.) — тополька, топольенька, тополянка, тополянонька. — Душистый, бальзамическій т., *P. balsamifera* L. — золотá верба. — Пирамидальный, итальянскій т., *P. dilatata* Ait. — раїна, явір. — Черный т., *P. nigra* L. — сокоріна, ясокір

Топорикъ — сокірка

Топорище — сокірня, топорісько, топоріще

Топорокъ — сокірка, (хир.) — пущадло

Топорный — 1) сскірний, сокірницький; 2) кострубуватий, грубий

Топорщиться, растопорщиться — надиматися, надутися, роздутися, настовбурчуватися, настовбурчитися

Топорщить, растопорщить — топирити

Топоръ, топорикъ — сокіра, сокірка; (широка) — бардаш, (мала з вигнутим топорищем) — барда, (з товстим обухом) — колун, (дорожня палка з сокиркою) — келеп

Топотня — тупотня, тупотнява

Топоть — тупотіння

Топтаніє — топтання, талування, толочення

Топтать, ся — 1) (притоптать, растоптать) — топтати, талувати, притоптати, потоптати, растоптати, (хліб) — толочити, потолочити. — Топча — потоптом; 2) (вытоптать) — топтати, місити, грузити, вімісити (напр., глину); 3) (стоптать, ся) — стоптати, ся

Топучій — грузький

Топь-топь — туп-туп, тупу-тупу

Топырить, растопырить — топирити, настовбурчувати і д. Растопыривать. — Т. глаза — витріщати, вирячати очі

Топырка, рос. *Spiraea Ulmaria* L. — бузина болотна, жаб'ячі конопельки

Топь — драговина, мочар, багніна, багнюка, багновіці, грузь, моква

Торба — 1) шанька, торба; 2) кошіль, кошик (плетений)

Торгашъ — торжник, торгаш, махляр

Торгашество — махлярство

Торгованіє — торгування

Торговать — торгувати, купцювати, крамарювати, (мясом) — різникувати, (горілкою) — шинкарювати, (на базарі або на ярмарку) — базарювати, ярмаркувати. — Торговать, ся — торгувати, ся, торжитися, сторгувати, ся

Торговецъ — купецъ, продавецъ, (мануфактурним або дрібним крамом) — крамарь, (бакалією) — бакалійник, (олією) — олійник, (сіллю) — соляр, (свинями) —

каба́нник, (свитами) — сві́тник, (ско-
тиною) — пра́сол, (полотном) — поло-
те́нник, (в розноску) — коробе́йник,
варя́г

Торговка — пере́купка, (бубликами) — буб-
ле́йниця, бубле́шниця, (на базарі в
ятках) — сі(и)ду́ха, (олією) — олі́йни-
ця, (печеним хлібом) — перепіча́йка

Торговкинъ — пере́купчин

Торговля — торго́(і)вля, торг, торгува́ння,
крама́рство, крамарюва́ння, ган-
дель

Торговцевъ — купе́цький

Торговый — торго́вий

Торгъ — 1) торг, потор́жка (дія); 2) торжо́к,
торго́виця, ри́нок

Торець, (частіше мн.) торцы — мості́ни,
ви́пилені з коло́д для брукува́ння
ву́лиць, то́рці

Торжественность — урочи́стість, вели́ч-
ні́сть

Торжественный, но — торже́ственный, уро-
чи́стий, то, вели́чний, но, з у́чтою

Торжество — торжество́, у́чта, урочи́стість

Торжественное — урочи́стий обхі́д, тріум-
фува́ння

Торжествовать — 1) (отторжествать) — с(ь)в'ят-
кува́ти, відс(ь)в'яткува́ти; 2) (вос-
торжествовать) — пере́мага́ти, пере-
могті́, здола́ти, здо́літи; тріумфу-
ва́ти

Торжище — то́ржище, торго́виця

Торить — 1) (выторить) — привча́ти, призви-
ча́ювати і д. При́учать; 2) (прото-
рить) — торува́ти, топта́ти, уторува́-
ти, протопта́ти і д. Прото́рить

Торица, рос. *Spergula arvensis* L. — мете́-
лики

Тормазить — гальмува́ти

Тормазный — гальмови́й

Тормазъ — 1) гальма, гальмо́. — Наложить,
наде́ть тормазъ — загальмува́ти. —
Отпустить т. — розгальмува́ти;
2) підри́зи

Тормошение — то́рсання, термоса́ння

Тормошитъ — то́рсати, термоса́ти

Торная дорога, дорожка, — бі́тий шлях,
бі́та доро́га, дорі́жка, вто́птана,
прото́птана сте́жка

Тороватый — ще́дрий, го́йний

Тороватость — ще́дрість, го́йність

Торока — тороки́

Торопить, поторопить, ся — ско́рити, ско́-
ритися, спі́шити, поспі́шати, ся, ха-
па́тися, галі́ти, ква́пити, ся, нагли́-
ти, поско́рити, ся, поспі́шити, ся,
похо́питися

Торопкій — сква́пний, боязкі́й

Торопкость — сква́пність, боязли́вість

Торопливость — до́спіх, хапа́ння, сква́пли-
вість, неспі́шність

Торопливый, во — 1) спі́шливий, поспі́шний,
хапкі́й, ква́пливий, сква́пливий,
сква́пний, скороспі́шний і д. По-
спі́шливый; 2) лякли́вий, жахли́вий
і д. Пу́гливый

Торопыга — клопо́тун, побі́гач, скорохва́т

Торопь — спі́х, по́спіх і д. Поспі́шность.

— Въ торопяхъ — з по́спіху

Торопѣть, оторопѣть — торо́пити, оторо́пити,
зля́катися, вжахну́тися

Торочить — торочи́ти (напр., торочками),
облямо́вувати

Торсь — 1) ту́луб, д. Тулови́ще; 2) то́рсо
(ста́туя без голови́ або без рук і ніг)

Тортъ — торт, соложе́ник

Торфъ — торф, ро́пша, боло́тніна

Торфяникъ — торфо́вий ґрунт, торфові́к

Торфянистый — торфові́стий

Торфяной — торфо́вий, торф'я́ний

Торцевой — зро́блений з «торці́в», торце́-
вий

Торчаніе — стирча́ння

Торчатъ — сторча́ти, стирча́ти, стре́міти

Торчкомъ, торчмя — торчма́, сторч, на́в-
сторч

Торѣть, наторѣть — навика́ти, навикну́ти

Тоска — ту́га, ту́женька, нуд, ну́да, нудь,
нудьга́, зану́да, сум, сумо́та, тоска́. —

Предава́ться тоскѣ — вдава́тися в
ту́гу. — Тоска по ро́динѣ — ту́га по
отчи́зні. — Томиться тоской — се́рцем
нуди́ти

Тоскливый, во — тужли́вий, во, тужни́й, но,
сумни́й, су́мно, жа́лібний, но, то́ск-
ний, но

Тоскованіе — тужі́ння, сумува́ння, нудьгу-
ва́ння

Тосковать — тужі́ти, сумува́ти, ну́дити, ся,
ну́дити с(ь)ві́том, нудьгува́ти, вби-
ва́тися в ту́гу

Тостъ заздравный — здра́виця; тост, о́клик.
— Предлага́ть тостъ — підно́сити о́клик

Тотчасъ — за́раз

Тотъ, та, то — той, отто́й, тамто́й, та, та́я,
отта́, тота́, те, тото́. — Тотъ именно
— той са́мий, самісі́нький

Точеніе — то́чення, робо́та тока́рська;
го́стрення

Точило (кругле) — то́чило, гостри́ло

Точильный камень (маленький) — бру́с,
брусо́к, (гострити коси) — манта́чка

Точильщикъ — 1) то́чильник, шлі́фер;
2) (ком.) — ша́шель

Точить — 1) (выточить) — то́чити, ви́точити;
2) (наточить) — гостри́ти, нагостри́ти,
ви́гострити, (серп) — назу́бити. — То-
чить зубы — гостри́ти зу́би, ма́ти
зуб (на ко́го); 3) (источить) — то́чити,
пото́чити. — Точить слёзы — проли-
ва́ти сльо́зи

Точка — 1) го́стрення, то́чення; 2) (грам.) —
то́чка, кра́пка. — Въ точкахъ (напр.,
лист, тканина) — крапча́стий. — Т.
зрѣ́нія — по́гляд, стано́вище

Точнёхонько, точнёшенько — то́чниси́нько,
самісі́нько, так, несте́меннісі́нько,
достоме́ннісі́нько

Точно — 1) то́чно, несте́менно, достоме́нно.
— Точно такъ — так са́ме, то́чниси́-
нько так; 2) докла́дно; 3) мов, немо́в,
на́че, ненáче, бу́цім. — Точно какъ бы
— так немо́в. — Онъ то́чно помѣ́шанъ
— він на́че ошалі́в, зду́рів

Точность — докла́дність, спра́вність. —
Въ точности — до сло́ва, то́чні-

сінько

Точный — 1) то́чний, досто́мний, несте-
ме́ний; 2) спра́вний, рете́льний;
3) одна́ковий, пе́вний

Точь въ точь — то́чнісінько, несте́менно,
несте́меннісінько. — **Э'тоть мальчикъ**
точь, въ точь отець — сей хло́пчик
то́чнісінько ба́тько, (або) — ві́литий,
ві́капаний ба́тько

Тошнить, стошнить — ну́дити, мло́їти, ся,
зану́дити. — **Тошнить** — ну́дить,
нуда́, порива́є

Тошно — ну́дно, мло́сно

Тошнота — нудо́та, нуда́, млість, мло́йність

Тошнотный — нудкува́тий

Тошный — нудний, нудкий

Тощать, отощать — 1) сла́бити, осла́бнути,
осла́бити; 2) худіти, сху́днути, по-
ху́днути, з тіла спа́сти

Тощий — 1) поро́жній; 2) худий, сухий,
сху́длий, худорля́вий; 3) недорі́д-
ний, заміркува́тий (про зерно)

Трава, травка — трава́, трави́ця, трави́чка,
трави́ченька, (одна) — трави́нка,
(що виросла вдруге після сіноко-
су) — ота́ва, (скошена) — коше́нця,
(торішня на степу, не скошена) —
не́жер, старні́к, (берегова) — бере-
жі́на, (болотяна) — боло́тнівка, (на
солонцях) — солоне́ць. — **Т.лѣкарствен-
ная, цѣлебная** — зілля, зіллячко. —
Сорная трава — бур'я́н, бур'яне́ць,
(одна) — бур'я́нина

Трава листъ, рос. *Geum rivale* L. — підой-
ма, поні́книця

Трава пчельникъ, рос. *Melissa, Dracopha-
lum Moldavica* L. — кади́ло, ма́тош-
ник, меді́вка

Травенѣть — трав'я́ніти, зароста́ти траво́ю

Травинка — трави́на, трави́нка

Травить — 1) (вытравить, стравить) — трави́-
ти, випаса́ти, спа́сти; 2) (затравить)
— цькува́ти, зацькува́ти; під'южу-
вати

Травка — трави́ця і д. **Трава**

Травление — спаш, цькува́ння, витра́влю-
вання, труї́ння

Травля — 1) вло́ви; 2) цькува́ння

Травникъ — 1) травні́к (поросле травою
місце); 2) зільні́к, травні́к, д. **Гер-
барій**; 3) травня́к, травнячо́к, д. **На-
стойка**

Травнистый — трави́стий

Травной, травяной — трав'я́ний

Травосѣяние — травосі́в

Травоядный — травої́дний, травої́д

Травчатый — мере́жчатий, квітча́стий (тка-
нина)

Травянка, травянецъ, рос. *Dianthus deltoi-
des* L. — зі́рки, зі́рочки, польові
гвозді́ки

Трагедія — траге́дія

Трагикомедія — трагі́комедія

Трагикомический — трагі́комі́чний

Трагикъ — трагі́к

Трагически — трагі́чно

Трагический — трагі́чний

Трактать — тракта́т, умо́ва

Трактирный — трах(к)ті́рний

Трактирщикъ — трах(к)ті́рник

Трактирщикій — трах(к)ті́рників, трах(к)ті́р-
ницький

Трактирь — трах(к)ті́р, трахте́рня

Траковать (о чемъ) — тракува́ти (про
що)

Траковый — трактові́й

Трактъ — тракт, бі́тий, вели́кий шлях, го-
сти́нець

Трамбованіе — вбива́ння (дорóги)

Трамбовать, утрамбовать — убива́ти (напр.,
дорогу), уто́рувати, бу́тити, уби́ти,
уторува́ти

Трамбовка — до́вбня, то́лок

Транжирить, растранжирить — трі́нькати,
ци́ндрити, рострі́нькати

Транжирство — трі́нькання (гро́шей)

Транспарантъ — 1) прос(ь)ві́тчаста карти́на;
2) ра́штра

Транспортъ — обóз, ва́лка, тра́нспорт

Траншея — окі́п

Трапеза — тра́пеза

Трапезовать — трапезува́ти

Трапъ — сходи́ (на судах), трап

Трассировать — трасува́ти

Трата — тра́та, стра́та, (по дурному) — мар-
нотра́та, марнотра́вство, марнува́ння

Тратить, ся — тра́тити, втрача́тися

Траурный — жало́бний

Трауръ — жало́ба

Трафить, потрафить — тра́пити, потра́пити,
утра́пити

Трахнуть — тарáхнути, торóхнути, ба́цну-
ти, бебéхнути, ге́пнути

Трахъ — тарáх, торóх, геп, бебéх, хряп,
хрю́п

Трачение — тра́чення, марнува́ння

Треба (церк.-сл.) — тре́ба

Требникъ — тре́бник

Требование — вимага́ння, дома́гання, тре́-
бува́ння, жада́ння, праві́жка, пра-
вина́

Требователь, -ница — жада́ючий, -ча

Требовательность — вимо́жність

Требовательный — вимо́жний, вимо́жливий

**Требовательная вѣдомость о жалованіи слу-
жащимъ за м. августъ** — відомі́сть
про нале́житу (або нале́жачу) пла́-
ту (чи уде́ржання) служа́чим за
м. се́рпень

**Требовать, ис(по)требовать, вытребовать,
ся** — 1) вимага́ти, тре́бувати, доправ-
ля́тися (судом), допомі́натися, пра́-
вити, потре́бувати, ви́правити; 2) по-
трі́бува́ти. — **На это требуется много
времени** — на це тре́ба ба́гато ча́су,
це потрі́бує ба́гато ча́су

Требуха, требушина — тельбу́х, тельбу́хи

Требушинный — тельбу́ховий

Тревога — трі́вога, по́рух, споло́х, переполо́х,
гвалт, ко́лот, ко́лотне́ча. — **Уда-
рить, забить тревогу** — вда́рити, за-
дзвони́ти на споло́х, на гвалт

Тревожение — турбува́ння, поло́хання, непо-
ко́їння

Тревожить, ся — трі́вожити, ся, турбува́ти,
ся, бенте́жити; поло́хати, ся, поло-

шіти, ся; колошкати (з(ь)вірят), рунтати

Тревожливый — трівóжливий, ляклівий, неспокійний, турбóтний

Тревожный — неспокійний, турбóтний; баламóтний

Треволнение — ко́лот, трівóга

Треглавый — трьохго́ловий, триго́ловий, на три верхі (про церкву)

Трегранный — трьохбо́ковий, трибі́чний, тригра́нястий

Трегубый — тригу́бий

Трезво — твєрэзо, потвє́резу, (зовсім) — тверезісінько

Трезвонить — дзвоніти в усі дзвони

Трезвонь — дзвоніння у всі дзвони

Трезвость — тверезі́сть

Трезвучіе (муз.) — трі́звук (р. трі́звуку), тройзвін

Трезвый — твєрэзий, непиту́щий, (зовсім) — тверезісінький. — **Въ трезвомъ видѣ** — потвє́резу

Трезвѣть — твєрэзіти, тверезі́шати

Трезубецъ — тризу́бець

Трезубный — тризу́бий

Трелистый — треля́стий

Трелить — трелюва́ти, трелями с(ь)півати, гра́ти

Трель — треля́

Трельный — трельовий

Трензель — трє́нзель, трє́нзля

Трение — тертя́

Треногий — тринóгий

Треножить, стреножить — трено́жити, потрено́жити

Треножникъ — трі́ніг, трі́ніжок, (щоб підвішувати казан) — тага́н, таганóк, тагані́

Треножный — трині́жний

Трепакъ — тропáк, гопáк, гоца́к

Трепалка, трепало — тріпа́чка; те́рлиця, те́рниця, бительня́, бительни́ця

Трепальщик, -ця — витрі́пувач, -ка, тіпа́льник, -ниця, потіпа́ч, -ка

Трепаніе — тріпання́, тріпані́на, тіпання́, тіпані́на

Трепать — 1) тіпа́ти, вітіпа́ти (про коно́плі); 2) тріпати́, витрі́пувати (одежу). — **Т. по плечу** — плеска́ти по плечі́

Трепель (мінер.) — трі́пля

Трепетаніе — трє́мтіння, дріжа́ння

Трепетать — тріпоті́ти, трє́мтіти, трє́петати, трусі́тися, дріжа́ти

Трепетный — трє́петний, дріжу́чий, трє́мтятий, трє́мкий

Трепетъ — трє́піт, трє́мті́ння

Тре́пка — тріпані́на, почубе́нька, по́субе́нька, прочуха́н, тю́жка, пере́гін

Тре́пло — трє́плó, д. **Весло**

Треска, рыба Gadus morrhua — трі́ска́, ка́блiон

Тресканіе — трі́скання, ло́пання

Трескать, стрескать, ся — трі́скати, ло́пати, же́рти, стрі́скати, ся і д. **Жрать**

Трескаться, рас(ис)трескаться — трі́скати-ся, ло́патися, лу́сқатися, ре́патися, трі́сну́тися, потрі́скатися, рострі́-

скатися, ло́пнути, лу́снути, ре́пну-ти

Тресковый — трі́скóвий, ка́блiоно́вий

Трескотня — трі́скóтнява, трі́скотня́

Трескучий — трі́ску́чий (напр., мороз)

Трескъ — трі́ск, луск, по́луск, хруск

Треснуть, ся — 1) трі́снути, ся; 2) бебє́хнути, ге́пнути, бұ́хнути, бря́знути

Тресъ — трі́сь, лусь, лулұ́сь, хрусъ, хруп

Третьейский судъ — третє́йський, полюбо́вний суд

Третировать — поне́віряти (ким)

Третій — трє́тій. — **Третья часть** — треті́на

Третично — у-трє́те

Третичный — триразóвий, треті́чний

Третной — третній

Треть — треть, треті́на, треті́нка. — **По третямъ** — трє́тно, по третя́х

Третьягоднишний — позаторі́шний

Третьягодня — позавчо́ра. — **Бывший третьягодня** — позавчора́шний

Треугольникъ — трі́кут, трику́тник; (гострий) — косе́ць, кося́к, косі́нець, клин

Треугольный — трику́тний

Треухъ — 1) капелю́х, ша́пка (з трьома вухами); 2) ля́пас, лящ

Трефовка — жи́рівка, ка́рта жирово́ї ма́сти, хресті́вка

Трефовый — жи́ровий, хрестовий

Трефоль, рос. Trifolium Tourn. — ка́шка, коню́чина, коня́тина, комані́ця

Трефы — жир, жи́рі, жо́луді, хресті́, трє́фа

Трёхдневный — триде́нний, триднє́вий

Трехзубчатый — тризу́бий

Трёхлистный, трёхлиственной — трилі́стий. — **Т. печеночникъ, рос. Anemone Hepatica L.** — перелі́ска, про́ліска

Трёхлѣтіе — трилі́ття, трьо́хліття

Трёхлѣтній — трилі́тній, трирі́шний. — **Трёхлѣтнее животное** — третя́к, третячо́к

Трёхмачтовый — трищóглий, трьо́хщóглий

Трёхмесячный — тримі́сячний, трьо́хмісячний

Трёхмѣстный — на трьо́х, на три місці́, на три сидження́

Трёхпалый — трипа́льчий, трипа́лий

Трёхпольный — на три руки́, трьо́хпільний, трипільний

Трёхпольный — триполі́нний

Трёхпудовый — трипудо́вий

Трёхнедельный — трити́жньовий, трити́жне-вий

Трёхсложный — трис́кладóвий

Трёхсторонний — трибі́чний, трьохбо́ковий

Трёхструнный — тристру́нний

Трёхфунтовый — трифунто́вий

Трёхцвѣтка, трёхцвѣтная фиалка, рос. Viola tricolor L. — братки́, брат і сестра́, брат з сестро́ю, полу́ц(ь)ві́т, полу́ц(ь)ві́тки, Іва́н та Ма́рія

Трёхцвѣтный выюнокъ, рос. Convolvulus tricolor L. — кру́чені пани́чі

Трёхцвѣтный — трико́лірний, триба́рвний

Трёхсотный — трисóтий, трьохсо́тий

Трёхчленный — тричле́нний, тричле́новий

Трёхчленъ (мат.) — три́член

Трёхъэтажный — на три по́верхи, на три оса́ди, трипо́верхóвий, триоса́дний

Трехязычный — трьохмóвний, триязі́чний
 Трещаніе — тріщання, тріск, луск
 Трещать, треснуть — 1) тріщати, тріскотати, тріснути, (про сало, масло на вогні) — шкварчати, зашкварчати; 2) лящати, порошати; торохтати
 Трещётка — 1) торóхкало, торóхкавка, тарáхкавка, қалáтало; 2) торохтій, ка, торохкотійка, тріскач, цокотун, цокотуха і д. Болтунъ
 Трещина — тріщина, роскóлина, роскóлюватина, щілина, (ш)скалúбина, шпáра, шпаріна
 Трещиноватый — щілині́стий
 Три — три. — Въ три раза — втрóє, в три ра́зи. — Въ три прі́ема, три раза — три ра́зи, трьомá нападами. — Тремя способами — трóйко, трóйково, трьомá способами. — Три съ половиною — півчв́арта, три з половиною
 Тридневный — трьохдéнный, тридéнный, триднѳ́вий
 Тридцатый — тридцáтий, тридесáтий, тридцáтий
 Тридцатилѳ́тіе — тридцати(о)лѳ́ття
 Тридцатилѳ́тній — тридцати(о)лѳ́тній
 Тридцать — тридцáть, тридцáтеро, тридцáток
 Трижды — трічі. — Трижды три — трічі по три
 Тризна — обід (поминальний), трізна
 Тризѳ́вный — тризѳ́вий, трипашáний
 Трикирій — трис(ь)вѳ́чник, трикірій
 Трико, триковый — трикóрт, трикортóвий
 Трикратно, троекратно — триразóво, трічі, три ра́зи
 Трилистикъ — три листі́ (гра)
 Трилистникъ, рос. *Trifolium* L. — кáшка, комѳ́нція. — Т. бѳ́лый, Т. *montanum* L. — біла кáшка, кóтики, в'язіль, івáсик, кúряча ла́пка, сорóчі ла́пки. — Т. водяной, *Menyanthes trifoliata* L. — трифóлія, трилі́сник, зубівник. — Т. выро́дочный, Т. *hybridum* L. — красно-голуб'я́шки, суховѳ́ршка. — Т. краснѳ́ющий, Т. *rubens* L. — зáяча кривцá, зáячі ла́пки. — Т. луговой, Т. *pratense* L. — трóй-зілля, трóян, дятлові́на, івáсик. — Т. пашенный, полевой, золотистый, Т. *aerarium* L. — хмѳ́лик польовий, жóвта горішина. — Т. ползучій, Т. *repens* L. — хрещáтий барвінок, хрѳ́стики, сі́ре-зілля, лі́сики, горішки
 Трилистный — трилі́стий
 Тримѳ́сячіе — чвертьрѳ́чка
 Тринадцатый — трина́дцятий
 Тринадцать — трина́дцять, трина́дцáтеро
 Триперъ, *Gonorrhea* — збур, наконѳ́шний
 Трисвѳ́тлый — прес(ь)вѳ́тлий
 Трисвятой — трис(ь)в'ятій
 Триста — тріста, три сóтні
 Трихинъ — волосі́чка. *Trichina spiralis*
 Тріо — трої́стий с(ь)пів, тріо
 Триумвирать — трóйко, трóяк, тріумвирáт
 Триумфальный — тріумфáльний
 Триумфъ — тріумф
 Троганіе — займáння, рúшання, чіпáння,

торкáння
 Трогательный, но — зворушній, зворушливий, зрушливий, во, чу́лий, дійма́ющий
 Трогать, тронуть, ся — 1) займáти, чіпáти, зачіпáти, рúшати, торкáти, заняті, зачепіти, торкнúти, ся. — Не тронь — не займáй, не чіпáй, не зачіпáй, не рúш; 2) зворушáти, звору́шувати, зворуші́ти, уразіти, дійма́ти, дійня́ти, до сѳ́рця дохóдити, дійті; 3) рушáти, вирушáти, рúшити, вірушити, рúхнутись, зня́тись. — Трогай — рушáй, торка́й
 Трое — трóє, трóєчко. — Троихъ — трьóх, трох
 Троебрачіе — трижéнство
 Троебрачный — трижéнный
 Троеженецъ — троежéнецъ
 Троеженство — трижéнство
 Троезубецъ — тризуб, тризубецъ
 Троение — трóіння
 Трои — трóє
 Тройка — 1) трі́йка, трóйка (коней). — Ъхать трóйкою — утри́конь їхати; 2) трі́йка (в картах)
 Тройни — трóйнята (близнюки)
 Тройничникъ — трі́йняк
 Тройной — трі́йний, потрі́йний, трóйчáтий, трóйчáстий
 Тройственность — потрі́йність, трóїстість
 Тройственный — потрі́йний, трóїстий
 Троичный — трóйчї́стий
 Троишь, ся — трóїти; ді́лити на трóє, трóйніти, потрóїти, потрóйніти, трóїтись. — Трoится въ глазахъ — трóйніть, трóїтьсь в очáх
 Троица — Трóйця, Трі́йця. — Праздникъ Св. Трóйцы — д. Праздникъ
 Троицкій — трóїцький
 Троицынь цвѳ́ть — д. Трехцвѳ́тка
 Тройчатка — трóйнята (напр., овочі або иньші речі, що по трóє вкупі), трі́йчатка
 Тронуть, ся — 1) д. Трогáться 1 і 3; 2) спри́чинитися, спри́чинувáти, збожеволіти. — Тронутый — а) зру́шений, ура́жений (чі́ими словами або вчинком); б) причінний, причінуватий, (від уроків) — з'урóчений, (про землю, ґрунт) — рúшаний, рúшений, підру́шений
 Тронъ — трон, престіл
 Тронный — трóнний, тронóвий
 Тропа, тропинка — стѳ́жка, стѳ́жечка; тропá
 Тропа рака — зворóтник Ра́ка. — Т. Козерога — зворóтник Козорóга
 Тропикъ — зворóтник
 Тропить — стѳ́жити
 Тропическія страны — теплі́чина
 Тросакъ — шип, óцель (підкови)
 Тростина — трості́на
 Тростить — сукáти
 Тростниковый — тростя́ний, тростóвий, тростинóвий
 Тростникъ, рос. *Arundo Phragmites* L. — трость, трості́на; очерѳ́т, комі́ш. — Сахарный т. — трость цукровá. *Saccharum officinarum*. — Индѳ́йскій т. —

бамбус. Bambusa

Тросточка — тростинка

Трость — тростина, тростяний ціпок

Тростянка, пт. *Parus biarmicus* — очеретянка

Тротуарь — пішохід (р. пішохóду), (частіше мн.) — пішохóди, тротуа́р

Тротуарный — пішохідний, тротуа́рний

Троюродный братъ, троюродная сестра — брат, сестра́ у дру́гих

Троякій, ко — троякий, ко, трояковий, во

Труба — труба́. — Водосточная т. — рінва. — Водомётная, заливная, пожарная т. — пожа́рна труба́, сікавка вогнева́, прискавка. — Дымовая т. — дима́р(ь), ко́мін, ко́мин, (що виходить з сіней) — бо́вдур. — Зрительная т. — підзо́рна труба́. — Музыкальная т. — труба́, сурма́, (здр.) — тру́бка, су́ре́мка, су́рмонька, (бокова частина) — притрубок

Трубачъ — труба́ч, сурма́ч

Трубачевскій — труба́чів

Трубадуръ — кобза́рь, бандури́ста

Трубитъ — труби́ти, сурми́ти

Трубка, трубочка — тру́бка, ду́дка, ду́дочка, ці́вка, ці́вочка, ру́рка, ру́рочка. — Колёсная трубка — ма́точина. — Кури́тельная т. — лю́лька, лю́лечка, (проста зовсім) — клюва́к, (з березового кореня) — буру́лька, буру́нька. — Трубка холста — сувій полотна́, сувійчик

Трубный — тру́бний, суре́мний; ком(і)ино́вий, дима́рний

Трубокуръ — люле́шник

Трубообразный — трубува́тий

Трубочистный — комі́нярський

Трубочистъ — сажотру́с, ком(і)инотру́с, комі́няр, комі́нар, комінник

Трубочникъ — люле́шник

Трубочный — люле́шний

Трубчатка — труба́чак (ра́влик)

Трубчатый — дудува́тий, трубува́тий, дудча́стий. — Т. кость — го́лянка

Трудить — труди́ти

Трудиться — труди́тися, тружда́тися, пра́цюва́ти

Трудненькъ — трудне́нький

Труднёхонекъ — трудне́сенький

Трудно — трудо́, ва́жко, тяжко́, суту́жно, скру́тно, цу́пко, (як багато роботи) — заві́зно

Трудноватый — трудне́нький

Трудность — трудо́ність; трудно́ція, трудно́та, трудо́щі

Трудный — трудний, тяжкий

Трудовое — трудо́ве, крива́виця

Трудовой — трудо́вий, мозольо́вий, запра́цьований

Трудолюбець — пра́цьовітий, робітний

Трудолюбивый — трудо́ящий, робо́тящий, робо́чий, пра́цьовітий

Трудолюбіе — пра́цьовітість

Трудъ — труд, пра́ця. — Съ трудомъ — на сі́лу, ле́две. — Съ величайшимъ т. — на превели́ку сі́лу

Труженикъ, ца — пра́цьовник, пра́цівник, трудо́вник, ца́, трудо́як, робо́тяга, робо́тник, робо́тій, пра́цюва́льник

Труженический — пра́цьовни́чий, трудо́вни́чий

Трунило — жарту́н

Трунить — підс(ь)міюва́тися, нас(ь)міха́тися

Трупный — трупо́вий. — Трупное отдѣление, тру́пная — трупа́рня

Трупорѣховатый — трухля́вий, тру́хлий

Трупорѣшина — трухля́тина, червоточи́на

Труппа — тру́па

Трупъ — тру́п, ме́ртве ті́ло, ті́ло. — Т. животна́го — па́дло

Трусей, трусиха — боягу́зка, пожаха́чка, бою́нка

Трусить, натрусить — труси́ти, натруси́ти

Трусить, струсить — бо́ятися, ляка́тися, жа́хатися, страха́тися, во́нтпити, во́мпити, зляка́тися, зво́нтпити, зво́мпити

Труска — нату́шування, притру́шування

Трусливо — боязли́во, лякли́во

Трусливость — полохли́вість і д. Боязли́вость

Трусливый — полохли́вий, страхополо́хливий і д. Боязли́вый

Трусоватый — трóхи боязкий

Трусость — бо́ясть, лякли́вість і д. Боязли́вость

Трусъ — полоху́н, страху́н, страхополо́х, боягу́з, страхопу́д, айка́ло, тхі́р, куро́полох

Трутень — 1) Spado — тру́тень, тру́т; 2) дармо́їд

Трутить — да́вити, ду́шити, му́лити

Трутникъ (росл.) — гу́бка, скрипе́ль. Polyporus offic.

Трутница — гама́н, кисе́т

Труть — 1) гу́бка; (гриб) Polyporus igniarius — тру́т, тру́тник, (яким підкурюють бджі́л) — скрипу́ха, скре(и)пи́ця

Труха — трі́ни, по́терть, поте́руха, поте́рушка

Трухлеватый — трухля́вий

Трухлость — трухля́вість

Трухлый — трухля́вий

Трухнутъ, иструхнуть — трухля́вити, поро́хнити, по́трухнути, струхля́вити, споро́хнити

Трущеба — трущо́ба, за́куток, діра́

Трынть-трава, у виразі: «ему всё трынть-трава» — він ні на що не вважає, все за ні що має, йому́ все дарма́

Трюмо — с(ь)віча́до, вели́ке стоя́че дзе́ркало, трюмо́

Трюмъ — спід, дно корабльо́ве

Трюфель, рос. Tuber cibarium Sibth. — тру́фель

Тряпичникъ — ганчі́рник, ону́чник

Тряпичный — ганчі́рний, ганчі́рковий

Тряпка, тряпочка — ганчі́рка, ганчі́рочка, (поб.) — ганчі́рчище, шма́тіна, шма́тінка, (стирати що) — сти́рка, сти́рочка, (мити посуду) — мийка, (затуляти піч) — кагля́нка, (котрою виймають горшки) — катрі́нка

Трапье — ганчі́р'я, ганчі́рячча, шма́ття, лахмі́ття, хламі́ття

Трясение — тру́с, тру́сіння

Трясина — трясо́вина, трясові́на, трясави́-

ця, драговина, драгвина, драглина, двігнява, грузь, грузявина, цмоковина

Трясинный — трясовинний, з драговини

Тряска — трясіння, трусіння

Тряскій, ко — труський, трусько

Трясогузка, пт. *Motacilla* — трясогузка, трясихвістка, вертигузка, пліска

Трясти, тряхнуть, ся — трясти, трусити, ся, тріпати, ся, трусоніти, трепеніти, тріпнути, ся

Трясулька, рос. *Spiraea Filipendula* L. — гадючник, липка, починок, початочки, воронець

Трясучка — 1) трястя, трусниця, лихоманка; 2) рос. *Briza media* L. — здрижник, невейка

Туговатый, тугонекъ — тугенький

Тугой, туго — тугий, туго, тісний, тісно; цупкий, цупко. — Тугъ, туговать на ухо — не дочуває. — Туго на туго — дуже туго

Туда — туди, тудю

Туже — тугіше, тугше, тісніше, цупкіше. — Т. сдѣлаться — потугішати, затужавіти

Тужение — тужіння, тужба

Тужить — тужити, журитись, боліти

Туземець, туземка — туболец (р. тубільця), туболида, крайнин

Туземный — тубільний, крайнський, краєвий

Туземство — тубільство

Тузить — тузати, тузувати, тусати, стусати

Тузъ — туз. — Дать туза — тумакá, стусанá дати

Тукъ (церк.-сл.) — тук, товща; гній

Туловище — тулуб, тулубець

Туловищный — тулубний, тулубовий

Тулупъ — кожух, кожушина, (критий) — байбарак, (короткий) — кажанок, (жіночий) — кожушанка

Тулупный — кожушаний, кожуховий

Тулья — верх шапки, бриля, капелюха

Туль (церк.-сл.) — сайдак

Тума — мішанець і д. Помѣсь

Тумакъ — 1) тумак (зв. з породи зайців — *Lepus hybridus* Pall.); 2) стусан, стусак, штурхан, штурханець, штовхан, бухан, (в шию) — потілишник, товченик; 3) (риба) — тунець. *Thunnus vulgaris*

Туманить, отуманить — туманом покривати, покрити, туманити, мрачити

Туманиться, затуманиться, отуманиться — 1) туманитися, покриватися туманом, туманити, хмаритися, хмарити, затуманитися, стуманити, нахмаритися; 2) смутніти, засмутитися, осмутніти, посмутніти

Туманно — туманно, мрачно

Туманность — туманність, мрачність

Туманный — туманний, мрачний, тьм'яний, д. Сумрачный і Мрачный

Туманъ — туман, (під час спеки) — юга, (густий з дрібним дощиком) — мрака, мрачка, мигічка

Тумба — 1) підставка; 2) стовпчик (коло пішохода або при дорозі)

Тундра — тундра, мочар, мочарі, трясовина, моховище

Тундровый — тундровий, трясовинний

Тунеядецъ — дармоїд

Тунеядный — дармоїдний

Тунеядство — дармоїдство

Тупакъ — тупак, тупець

Тупей — чуб, чуприна

Тупикъ — 1) зазубень; 2) тупак, тупець, тупиця (ніж або сокира), — Въ тупикъ стать, придти — отуманити, отетерити, очманити, остовпити. — Въ тупикъ привести, поставить — оступачити, памороки, баки забити

Тупить, иступить, затупить, ся — тупити, ся, за(по)тупити, ся

Тупица — 1) д. Тупикъ; 2) тупиця, тупак, тупирь, лобурь, безтямний

Туповатость — тупуватість

Тупо — тупо, не гостро; тяжко

Туповатый — тупенький, тупуватий

Тупоголовый — тупоголовий, безтямний, (разом і упертий) — убоїще

Тупой — 1) тупий, негострий. — Тупое зрѣние — недобачливий зір; 2) д. Тупица 2. — Тупыя остроты — тупощі

Тупоконечный — тупокінчастий

Туполистый — туполистатий, туполистий

Тупоносый — тупоносий

Тупость — тупість

Тупоугольный (мат.) — тупокутний

Тупоумие — туподумство

Тупоумный — туподумний

Тупѣть — тупити, тупішати

Турецкий — турецький, турський. — Т. лилия — кручені паничі

Туристъ — турист(а)

Турій — турів, туровий

Турокъ — туроқ, турчин

Турусы — нісенітниця, баяндраси

Турция — Туреччина, Турещина

Турчанка — туркєня, туркіня, туркєниця, туркєненька, туркінонька

Турченокъ — турча, турченя

Туръ — 1) з(ь)в. *Bos urus* — тур, (самиця) — турія, турічка, (мале) — туря; 2) (жук) — щіпавка, щіпавка

Тусклость — тьм'яність

Тусклый — тьм'яний, неясний, темний

Тускнутъ, тускнѣть, потускнутъ — мєрхнути, тьмитися, теміти, помєрхнути

Тутовый — морвовий, шовковичний. — Тутовое дерево, тутъ, *Malus alba*, *M. nigra* L. — морва, шовковиця (біла або червона), (безплідне) — шовкун

Тутешний — тутешний, тутейший

Туть — тут, тутка(и), тутечка(и), тутенька, тутеньки, ось, ось-де

Туфель, туфля, (здр.) туфелька, (мн.) туфли — патінок, (мн.) — патінки, пантофель, (мн.) — пантофлі, шльопанці, ляпанці, виступці, (татарські або німецькі) — мєшти

Туфельный — патінковий, пантофлевий

Тухлость — тухлість

Тухлый — тухлий, притухлий, притхлий

Тухнуть, протухнуть — тухнути, тхнути, протухнути
Тухнуть — гаснути
Тухоль — тухлість
Туча, (здр.) тучка — 1) хмара, хмарка, хмаронька, (надто велика) — туча. — **Покриваться, покрыться тучами** — хмаритися, похмаритися, нахмарити, похмаріти; 2) хмара, туча, сила, тиск
Тучевой — хмарний, тучний
Тучка — хмарка
Тучнить, утучнить — тучити, утучати, утучити
Тучно — товсто, рясно
Тучность — гладкість, товстість, ситість
Тучный — товстий, гладкий, ситий, тучний
Тучнѣть, утучнѣть — гладч(ш)ати, поглядшати
Туша — туша, (передня частина) — полі, (задня) — послідок, крижик
Тушевальный — тушовний
Тушевать, оттушевать — тушувати, тиніти, відтушувати, відтиніти
Тушевка, тушевание — тушування
Тушевый — тушовий
Тушение — гашення
Тушило — гасило
Тушить, за(по)тушить — гасити, за(по)гасити
Тушканчикъ, (зв.) Dipus jaculus — земляний заєць
Тушь — туш
Тфу — пфе
Тщание, тщательность — старанність, пильність
Тщательный — старанний, пильний
Тщедушие — німіч, німічність
Тщедушный — безсільний, кволий, недолугий
Тщеславиться — гонорувати, чванитися, бундючитися
Тщеславие — гонорство, чвань, чванливість
Тщеславный — гонористий, чванливий, бундючний
Тщета, тщетность — марність, даремність
Тщетный, но — марний, марне, даремний, дарма, даремне, надаремне, порожній
Тщиться — д. Стараться
Ты, тебя, тебѣ — ти, тебе, тобі
Тыканіе — тикання
Тыкать, ся — 1) тикати, стромляти, (го-стрим) — штурхати, штрикати, ся; 2) тикати
Тыква, рос. Cucurbita L. — гарбуз, кабак, (поб.) — гарбузяка, (стебло і листя) — гарбузіння; *C. ovifera L.* — ханька, харохонька, ропавка, горгопка, тарапунька
Тыквенникъ, тыковникъ — гарбузова каша
Тыквенный — гарбузовий, кабаківий
Тыкъ — тик, тись, тиць
Тыль — зад, тил, тило. — **Съ тылу** — з-заду, з-затіля. — **Обратить тыль** — навітки, навіткача кинутись; потілицю показати (іронічно)
Тыльный — задній

Тынь — частокіл, вір'я, тин
Тысячелистникъ, рос. Achillea Millefolium L. — деревій, серпоріз, кривавник; *Bellis perennis* — стокроть
Тысячникъ — тисячник, багатір
Тысячная красота, рос. Amaranthus caudatus L. — краса, ширіця
Тычина — тичка, тичина. — **Вьющийся по тычинъ** — тичний
Тычокъ — товченик і д. Толчокъ
Тьма — 1) тьма, темнота, темрява, моров; 2) тьма, сила, тьма-тьмуша, тьма-темрява, д. Множество
Тѣлесный, -но — тілесний, -но, по тілу
Тѣло — тіло
Тѣлодвижение — рух, рухи тіла, двіжка
Тѣлосложение — статура, будова тіла, зав'яззя
Тѣлохранитель — сердюк, дружник
Тѣльный — тілистий, гладкий
Тѣльце — тільце, тілечко
Тѣльцо — носик (яйця)
Тѣмъ — тим. — **Тѣмъ болѣе** — тим більше, тим паче, і потім, потому, поготів
Тѣневой — тіневий
Тѣнистый — тінявий. — **Тѣнистое мѣсто** — холодок, затінок
Тѣнить, оттѣнить — тиніти, відтиніти
Тѣнникъ — холодок, затінок
Тѣнь — 1) тін; холодок, затінок; 2) (в малюванні) — тін
Тѣснение — 1) тіснення; 2) стис, стіски
Тѣсенькій — тісенький
Тѣснѣхонекъ — тіснісінський
Тѣснина — тісніна; суточки
Тѣснить, ся — 1) (затѣснить) — тіснити, затіснити; 2) (утѣснить) — тіснити, утіснити, утискати, утіснити; 3) (стѣсниться) — тіснитися, тіснутися, товпитися, стіснитися, стовпитися
Тѣсно — тісно; тяжко, скрутно
Тѣсноватый — потісний, затісний
Тѣснота — тіснота, тіснява
Тѣсный — 1) тісний. — **Т. въ подъемѣ** — припадистий; 2) тісний, тяжкий, скрутний
Тѣснѣть, потѣснѣть — тіснішати, потіснішати
Тѣснѣе — тісніш, тісніше
Тѣсто — тісто, (здр.) — тістко, тістечко, тістенко, (що зосталось в діжі) — віс(ш)крібки, (що зосталось на руках, як місяць діжу) — шурупалки
Тѣстообразный — тістуватий
Тѣстяный — тістовий, з тіста; на тісто
Тѣшение — тішення, бавлення
Тѣшить, натѣшить, ся — тішити, бавити, забавляти, натішити, потішити, забавити, ся
Тюкать, тюкнуть, ся — цюкати, тукати, цокати, цюкнути, тукнути, цокнути, ся
Тюкъ — тук, цок, цюк
Тюкъ — пака, пачка і д. Кипа
Тюлевый — тюльовий
Тюленевый — тюленьчий, фоківий

Тюленина — тюленіна
 Тюлений — тюленячий, фочий
 Тюлень — 1) Rhosa — тюлень, фока, морська собака, пес; тюхтій, незграба, вайло
 Тюль — тюль
 Тюльпанъ, рос. Tulipa — тульпан, туліпан
 Тюльпанный — тульпановий
 Тюрбанъ — завій (р. завою)
 Тюремникъ — тюряжник, в'язень
 Тюремщица — тюряжниця
 Тюремный — тюрёмний, в'язничний
 Тюремщикъ — тюрёмник
 Тюрма — тюрма, в'язниця, турма, (поб.) — тюряга, в'єжа, кўна, хурдїга, цюпа, плетяні вікна
 Тюря — тетеря, потапці
 Тюфякъ — 1) матра́с, (набитий сіном) — сінник, (соломою) — солóm'яник; 2) тюхтій, неотеса
 Тявканіе — дзявкання
 Тявкать, -кнутъ — дзявкати, дзявкнути
 Тяга — тяг, протяг, цуг (повітря); тяга
 Тягаться — тягáтися, позивáтися
 Тяганіе — тягáння, тяганіна
 Тяглець — тягловік, чиншовік
 Тягло — тягло
 Тягостно — тяжко, утяжливо, сутужно
 Тягостный — тяжкий, утяжливий; сутужний
 Тягость — тягота, тягáр, тяжáр
 Тяготить, отяготить — тяжіти, обтяжáти, утяжáти, затяжити і д. Отягощать
 Тяготиться — тяжітися
 Тяготѣніе (фіз.) — тяження, тяготі́ння
 Тяготѣть — тяжіти до чо́го, тяготіти
 Тягучесть — тягучі́сть, тяглі́стість
 Тягучій — тягучий, тяглі́стий, ростягливий; протяжний
 Тяжба — по́зов, по́зва, справа, д. Искъ. — Выиграть тяжбу — віграти справу, по́зов
 Тяжебникъ, -ница — по́зовник, по́зовница
 Тяжебный — по́зовний, по́зововий
 Тяжеленекъ — важкёнький, тяжкёнький, тяжёнький
 Тяжело — тяжко, важко, сутужно
 Тяжеловато — тяжкёнько, важкёнько, об-

тяжно
 Тяжеловатость — по́важкість
 Тяжеловатый — д. Тяжеленекъ
 Тяжеловѣсный — важкий, важённый; тяжкоті́лий (про людей)
 Тяжелость — тяжкість, ва́жкість, вагота
 Тяжелый — тяжкий, важкий, (поб.) — тяжённый, важкелённый; сутужний, скру́тний, трудний, при́кий. — Т. запахъ — тяжкий, важкий, погáний дух. — Т. на подъёмъ — тяжкоті́лий, сидень
 Тяжелѣе — тяжче, ва́жче
 Тяжелѣть, отяжелѣть — тяжчати, ва́жчати, важні́ти, потяжчати, пова́жчати, обважні́ти
 Тяжесть — вага́, тяга́р, тяжáр, тяжина́. — Сь тяжестью — з ваго́ю, у ва́зі (їхати). — Центр тяжести — тяжі́нь, центр ва́гі, тяжині́
 Тяжкій — тяжкий
 Тяжущійся — сутяжця
 Тянутие — тя́гнення
 Тянуть — 1) (притянуть) — тягті́, притягті́, тягну́ти, притягну́ти; 2) (вытянуть, ся) — а) витяга́ти, вітягті́; б) ростяга́ти, витяга́ти, ростягті́, вітягті́. — Тянуть чью сторону — тягті́ за ко́го. — Тянетъ, тянуло — а) тя́гне, ма́нить, корті́ть, корті́ло; б) ва́дить, нуді́ть, тя́гне. — Тягнутъ — тягті́, цмұ́лити (горілочку)
 Тянутся — 1) витяга́тися, ростяга́тися; 2) тягті́ся, протяга́тися, точі́тися, д. Длится і Продолжаться; 3) простяга́тися; 4) тягті́ся, пну́тися, п'ясті́ся
 Тянушки — тягучкі (цукерки)
 Тяпать, тяпнуть — 1) цю́кати, цю́кнути; 2) кра́сти, цупі́ти, сцупі́ти, поцупі́ти
 Тяпка — широ́кий ніж, сіка́ч
 Тятинъ, тятинькинъ — та́тів, ба́тьків, тату́сів, та́тків, та́течків, та́тців, тату́нців
 Тятя, тятинька — ба́тько, та́то, та́тко, та́тұсь, та́точко, тату́нь, та́тонько, тату́ньо, тату́нечко, тату́нцьо, та́тұсечко

У.

У — 1)у, в; 2) ко́ло, біля, під, пе́ред. — У окна — ко́ло ві́кна; 3) у!
 Убавка — збавля́ння, зба́влювання, зба́влення, зме́ншування, зме́ншення
 Убавлять, убавить, ся — збавля́ти, зме́ншувати, зба́вити, зме́ншити, ся. — Вода убавляется — вода́ убыва́є, спада́є. — Убавить спеси — пиху́ збі́ти, уте́рти но́са (іроні́чно)
 Убавочный — уе́мний, зме́ншуючий
 Убаюкивать, убаюкать — лю́ляти, зако́ли(х)сувати, зако́лис(х)а́ти, уколо́сати, прико́лих(с)а́ти, прибу́ркати, приспа́ти
 Убаять — власка́вити
 Уберегать, уберечь, ся — убері́ги, та́стерег-

ті́, ся, уберегті́, ся, впильнува́ти, у(в)стерегті́, ся
 Убивалка — до́вбня, то́лок, д. Трамбовка
 Убивание — у(в)бива́ння
 Убивать, убить, ся — 1) у(в)бива́ти, забива́ти, губі́ти, у(в)бі́ти, ся, забі́ти, згубі́ти, загубі́ти; 2) у(в)бива́ти, убі́ти, уторува́ти (дорогу)
 Убинтовать — убандажува́ти
 Убирать, убрать, ся — 1) у(в)бира́ти, прибира́ти, опоряжа́ти, убра́ти, прибра́ти, опоряди́ти; 2) у(в)бира́тися, прибира́тися, чепури́ти, ся, хороши́ти, ся, убра́ти, ся, прибра́ти, ся, причепури́ти, ся, (кві́тками) — кві́тча́ти, у(в)кві́тча́ти, за́кві́тча́ти, ся; 3) заби-

ра́тися, тіка́ти, утіка́ти, у(в)текти́. —

Убирайся, убирайтесь — геть, гетьте.

— Убирайся по добру, по здорову — іди! тікай, забирайся, по́ки цілий

Убієніє — вбиття, забиття, забій

Убієнный — забитий

Убийственный — убійчий, убійницький, душогу́бний

Убийство — вбійство, душогу́бство, убій

Убийца — у(в)бійник, ця, вбійця, душогу́б

Ублажаніє — благання, вгоноба

Ублажательный — благальний

Ублажать, облажить — 1) облажати, вгонобляти, облажити, вгонобити; 2) благати, облагати

Убдюдокъ — по́круч, мішанець

Убогий — у(в)бо́гий

Убого — вбо́го, нужде́нно, злиде́нно

Убожество — убо́жество, убо́зство, убого́та, зли́дні; ка́ліч

Убожествовать — убо́гувати, жити нужде́нно, злиде́нно

Убожиться — збіднюватися

Убожѣть, обубожѣть — убо́жити, убо́жчати, бі́дніти, з'убо́жити, збі́дніти

Убой — убій, забій, зарі́з

Убоина, убоинка — м'ясо, воло́вина, бичі́на, яловичина (волове або коро́в'яче), барани́на, маха́н (бараняче, овече), свини́на (свиняче), м'ясе́, воло́винка і т. д.

Убойный — убійний. — У, скоть — това́р, призначений на зарі́з

Убористость — сти́слість

Убористый, то — убо́ристий, то; сти́слий, ло

Уборка — 1) уби́рання, прятання, приби́рання, по́рання, перётруска; 2) збі́р, зби́рання

Уборная — вби́ральня

Уборный — уби́рний, стрі́йний

Уборчивый — д. Убористый

Уборщикъ, ца — уби́ральник, приби́ральник, ця, прятальник, ця

Уборъ — уби́р, приби́р, уби́рання, стрі́й і д. Наря́дь

Убояться — побо́ятися, острахну́тися

Убранство — стро́ї, оздо́ба

Убрести — умкну́ти

Убрусъ (церк.-сл.) — ска́терка, обру́с, шма́ток полотна́

Убыва́ніє — убыва́ння, убу́ток

Убывать, убыть — убыва́ти, зме́ншуватися, убу́ти, зме́шитися. — Во́да убываетъ — во́да спада́є, убыва́є

Убылой — убу́тний, спа́лий

Убыль — убу́ток, зме́шення

Убытокъ — шко́да, збі́ток, втра́та. — Убытки причи́нять, нанесе́ти — шко́ду робі́ти, зробі́ти, нашко́дити, пошко́дити

Убыточить — наража́ти на втра́ти і д. Убытки причи́нять

Убыточность — втра́тність

Убыточный, но — втра́тний, но

Убѣганіє — тіка́ння, втіка́ння

Убѣгать, убѣжать — тіка́ти, у(в)тіка́ти, уніка́ти, (у)втекти́, повтіка́ти. — Убѣжавший — уте́клий, збі́глий

Убѣгаться — набігати́ся

Убѣдительность — переко́нуюча си́ла

Убѣдительный, но — переко́нуючий, пере-с(ь)відчу́ючий, че, чо. — Убѣдительно проси́ть — блага́ти, прі́сьма проси́ти

Убѣждать, убѣдить, ся — переко́нувати, пере-с(ь)відчу́вати, ся, переко́нати, ся, пере-с(ь)відчи́ти, ся, переви́ритися

Убѣжде́ніє — 1) переко́нання, пере-с(ь)від-чення; 2) у(в)мовля́ння, вмо́ва

Убѣжище — приту́лок, приту́лище, приста-но́вище, приста́нище; за́хист, за́хи-сток, при́хилище

Убѣленіє — убі́лення

Убѣливать, убѣлить, ся — убі́ляти, убі́лити

Уважать — 1) поважа́ти, шанува́ти. — Ува-жаемый — шанов́ний, поважа́ний; 2) у(в)важа́ти згля́нутися (на ко́го, на́ що)

Уваже́ніє — ша́на, шаноба́, шанува́ння, по-важа́ння, пошани́вок

Уважительность — уважли́вість, згля́дність

Уважительный — ва́ртий ува́ги, уважли́вий, згля́дний

Увалень — вайло́, вахла́й, маму́ла, одоро́-бало, неві́волока, незгра́ба

Уваливать, увалять, ся — 1) вива́лювати, ви́валяти, ся (про повстѣ); 2) ви́качу-вати, ви́качати (тісто)

Увалистый — 1) вибо́їстий і д. Ухаби́стий; 2) д. Увальчи́вый

Уваль — ви́бій, похи́лість

Увальчивый — вайлува́тий, качконо́гий, незгра́бний

Уваривать, уварить, ся — ува́ру(ю)вати, у(в)варі́ти, ся, у(в)кипа́ти, у(в)ки-піти

Уварка — ува́рення

Уведе́ніє — займа́ння, заняття́ (чого з собою)

Увезе́ніє — виві́з, виве́зєння

Увелича́ніє — побі́льшення, збі́льшення

Увеличива́ніє — побі́льшування, збі́льшу-вання

Увеличивать, увеличить, ся — побі́льшува-ти, ся, вбі́льшувати, ся, побі́льши́ти, збі́льшувати, збі́льшити, під-бі́льшити, ся, бі́льшати, прибува́ти, побі́льшати, прибу́ти, (людей) — по-лю́днішати

Увеличительный — побі́льшуючий

Увередь — пору́ха, увере́д

Уве́рстывать, уве́рстать — рівня́ти, вирі́вню-вати, зрівнюва́ти, ві́рівняти зрів-ня́ти

Уве́ртка — 1) у(в)горта́ння; 2) виве́ртка, визворо́тка, ві́крут, ві́крутка, ви-крута́с

Увертливость — зру́чність, ві́крутність

Уве́ртливый — виве́рткий, ві́крутєнь, зру́ч-ний

Уве́ртывать, увертѣть, увернуть, ся — 1) заго́ртати, заві́рчувати, загорну́ти, заверті́ти, ся; 2) виве́ртатися, ви-кру́чуватися, ві́вернутися, ві́крути-тися, ви́порснути, крутька́ да́ти, ухи́лятися, уніка́ти, ухильну́тися, уні́кнути

Увеселе́ніє — 1) звесе́лювання; 2) заба́ва,

ро́зривка, розва́га

Увеселитель, ница — веселу́н, ха, веселі́й, жарту́н

Увеселительный — уті́шний, звеселя́ючий, веселі́й. — **У. вечерь** — ве́чір забáви, розва́ги, вечерні́ці

Увеселять, увеселить, ся — звеселя́ти, ба́вити, звеселі́ти, обвеселі́ти, забáвити, розва́жити, ся

Увивать, увить, ся — 1) обвива́ти, обповива́ти, обві́ти, обнові́ти, ся; 2) (коло кого) — ві́тися, увива́тися, ла́ститися, ла́щитися, підсипа́тися, підлабу́знюватися (до кого), (за ким, коло кого) — упада́ти

Увивка — завін

Увивчивость — звінні́сть

Увивчивый — звинні́й

Увидать, увидѣть, ся — у(в)бача́ти, у(в)ба́чити, забáчити, побáчити, набáчити, у(в)гле́дити, вгле́нути, у(в)здрі́ти, (крізь що) — прогле́нути

Увиливать, увильнуть — ухиля́тися, ухилі́тися, крутька́ да́ти (іронічно)

Увлажать, увлажнять, увлажить — зво́хчувати, звохчі́ти, ся, відволóжувати, відвільжувати, відволóжити, відвільжити, ся, прово́хкнути

Увлажение — зво́хчення

Увлекательность — захва́тність, знадлі́вість, зваблі́вість

Увлекательный, но — захватні́й, знадні́й, знадлі́вий, во, зваблі́вий, во

Увлекать, увлечь, ся — 1) захо́плювати, залуча́ти, зата́гати; 2) на́дити, ва́бити, ма́нити, зна́жувати, ся, ча́рувати, порива́ти, ся, занóситися, заганя́тися, зна́дити, прина́дити, ся, зва́бити, прива́бити, прича́рувати

Увлечение — за́хват, захо́плення, за́пал, ма́ніння

Уводить, увести — 1) одво́дити, одвести́, повести́; 2) займа́ти, заня́ти, забра́ти з собо́ю (крадькома або гвалтом)

Уводка, уводь — пі́рва́ння, займа́ння, за́няття

Увозить, увезть — заво́зити, виво́зити, за́везти, ві́везти

Увозь — ві́віз, виве́знення

Уволакивать, уволочь — волокти́, поволокти́, тягти́, потя́гти, зата́гти, потарга́нити

Увольнение — увільне́ння

Увольнительный — увільня́ючий

Увольняют, уволить, ся — увільня́ти, увільнювати, увільні́ти, увольні́ти, ся, (проти волі) — змі́стити, ски́нути

Уворовать — укра́сти, вкра́сти

Уврачевать — вілі́чити, віго́їти, заго́їти, ві́корувати

Увы — гай-гай! ой мі! овва́! та-ба! — **Увы мнѣ** — ох лі́шенько!

Увѣдомительный — повідо́мляючий, повідо́мний

Увѣдомление — повідо́млення, о́повість, зві́щення

Увѣдомляют, увѣдомить — повідо́мляти, спо́віщати, зві́щати, повідо́мити, спо́-

ві́стити, зві́стити

Увѣковѣчение — уві́кові́чення, уві́чення, унесме́ртельне́ння

Увѣковѣчить — уві́кові́чити, уві́чнити, унесме́ртельніти. — **Чтобы увѣковѣчить память о себѣ** — на ві́чність своєї па́м'яті

Увѣнчание — уві́чення

Увѣнчивать, увѣнчать — ві́нчати, уві́нчити, уві́нчати, укві́тчати

Увѣрение — запевне́ння

Увѣренность — пе́вність, упе́вненість

Увѣренный — пе́вний, пе́вен, упе́внений, (зовсі́м) — певнісі́нький

Увѣрительный — запевня́ючий, переко́нуючий

Увѣрять, увѣрить, ся — запевня́ти, заві́ряти, упевня́ти, запевні́ти, заві́рити, упевні́ти, ся. — **У. въ безопасности** — у(в)безпечáти, ubezпéчити

Увѣсистый — важкі́й, зама́шний

Увѣчить, изувѣчить — калі́чити, скалі́чити

Увѣчный — калі́ка, покалі́чений

Увѣчье — калі́цтво

Увѣшивать, увѣшать — обві́шувати, обві́шати

Увѣщание — умовля́ння, усові́щування, пересторо́га

Увѣщатель, ница — умовля́ч, ка, упо́минач, ка

Увѣщательный — умовля́льний, упо́миналь-ний

Увѣщать, увѣщевать — умовля́ти, пересте-рі́гати, уві́щати

Увядание — в'я́нення

Увядать, увянуть — в'я́нути, зі́в'янути, по-в'я́нути; марні́ти, змарні́ти, помарні́ти. — **Увядші́й** — зі́в'я́лий, помарні́лий

Увязать, увязнуть — гру́зти, за́грузати, за-гру́знути, угру́знути

Увязчивый — в'і́дливий, приче́пливий

Увязывание — ув'я́зування, шну́рування

Увязывать, увязать, ся — 1) ув'я́зувати, ув'я́зати, ушну́рувати, (дуже) — угру́ндзюва́ти; 2) чи́плятися і д. **Привязываться**

Увялый — зі́в'я́лий

Увясло — пов'я́зка (голови)

Угадка — уга́д

Угадчивый — у(в)га́дливий

Угадчикъ, -ца — уга́дник, -ни́ця, уга́дько

Угадь — одга́дування, одга́дка. — **На угадь** — на́вмання

Угадывание — у(в)га́дування

Угадывать, угадать — у(в)га́дувати, вга-да́ти

Угарный, но — ча́дний, ча́дно

Угарь — ча́д. — **У. издавать** — ча́дити

Угасание — згаса́ння, погаса́ння

Угасать, угаснуть — га́снути, згаса́ти, ви-гаса́ти, зга́снути, зга́сти, ві́гаснути, пога́снути, пога́сти

Угашать, угасить — га́сити, погасі́ти

Угибать, угнуть, ся — у(в)гина́ти, угну́ти, ся

Углаживать, уладить — рі́вняти, ві́рівнювати, ві́рівняти, вгла́жувати, вгла́дити

Углеводородъ — вуглевóдень
 Углекислота, *Acidum carbonicum* — углекислота́, вугляний квас
 Углекислый газъ — вуглекв́асний газ, вуглев́ий двóкис
 Углеродъ, *Carbonicum* — углѣць, вуглѣць
 Углеродный — вуглѣцѣвий
 Угло́мѣрь — кутомі́р
 Угловатый, то — 1) угла́стий, вугла́стий, клинува́тий, то; 2) вайлува́тий, незгра́бний. — У. умъ — тупа́ голова
 Угловой — ку́тній, кутов́ий, кутков́ий, нарі́жний, (з того краю, де образи), — поку́тній. — Угловое зданіе — нарі́жний буди́нок
 Углубленіе — 1) загли́блення (дія); 2) у(в)логóвина, загли́бина, ви́долинок і. д.
 Впадина
 Углублять, углубить, ся — 1) углибля́ти, углиб́ити, заглибля́ти, заглиб́ити, робіти, зробіти глі́(і)бше; 2) вко́пуватися, вкопа́тися
 Углядѣть — догледі́ти догляді́ти, догляну́ти, допилнува́ти (кого); встерегі́тьсь
 Угнетатель, ница — утис́кач, гнобі́тель, ка
 Угнетать, угнестъ — 1) пригніта́ти, пригнічува́ти, пригні́тити; 2) гні́тити, гнобі́ти, утиска́ти, у(в)ті́снити, угні́тити, пригні́тити, пригно́бити. — Угне́тѣнный — пригні́чений, пригно́блений
 Угнетеніе — у́тиск, пригні́чення, пригно́блення
 Унетѣнность — пригно́блені́сть, приго́ломшені́сть, пригні́чені́сть
 Угнѣздиться — угні́здитися, окубл́итися
 Угобжать, угобзить, ся — д. Удобрять
 Уговариваніе, уговоры — умовля́ння, уговóрювання
 Уговаривать, уговорить, ся — 1) у(в)мовля́ти, уговóрювати, резóнити, нараджа́ти, у(в)мо́вити, у(в)говори́ти, нара́дити, урезóнити, угов́тати; 2) у(в)мовля́тися, годі́тися, у(в)мо́витися, погоді́тися
 Уговорный — умóвлений, умóвний
 Уговоръ — умо́ва, уговóр, уго́да, укла́д
 Угода — уго́да, вго́да, дого́да
 Угодить — 1) д. Угождать; 2) потра́пити, влучі́ти
 Угодливость — догідли́вість, услужли́вість, услужні́сть
 Угодливый — догідли́вий, услужли́вий, услужни́й
 Угодникъ, ца — уго́дник, ця; уго́дничок; підлабу́зник
 Угодничать — годі́ти, догожа́ти, вислугóвуватися, па́дькатися
 Угодность — уго́дність, при́ємність
 Угодный, во — уго́дний, вгідни́й, сподо́бний, уподо́бний, уго́дно, завго́дно. — Ка́къ вамъ уго́дно — як собі зна́єте, во́ля ва́ша, як вам завго́дно. — Ско́лько уго́дно — скі́льки хо́чете, до во́лі. — Ч́то вамъ уго́дно? — чо́го ви бажа́єте? — Не уго́дно ли вамъ ча́ю? — чи не дозво́лите ча́ю?

Уго́дье, уго́дья — 1) вгід́дя, уго́ди. — По́левья уго́дья — вжй́ток, грунті́, лані́. — Лѣ́сныя у. — лісі́; 2) д. Приво́лье
 Угожда́тель, ница — догідни́к, догідни́ця
 Угоща́ть, угоди́ть — годі́ти, догожа́ти, у(в)годи́ти, догоди́ти
 Угожде́ние — го́дження; дого́да, заго́да
 Уголѣ́къ, уголѣ́чекъ — вугли́к, вугличо́к, углі́на, (що горить) — жарі́нка
 Уголовный — ка́рний, криміна́льний, горлові́й
 Уго́ль, уго́локъ, уго́лочекъ — кут, кутóк, кутóчок; рі́г, ріжо́к, (двора, сада, поля, що витикається в чужий двір) — за́кло, (в хаті між стіною і пічкою або в печі) — закапе́лок, (в коморі, шафі, скрині) — закамáрок. — Имѣ́ть свой уго́ль — свій кутóк ма́ти. — На углу́ — на ро́зі, на рі́жку. — Кра́сный уго́ль — по́кут, по́куття, (де сходяться лавки) — ростóки. — Уго́ль внутре́нній — кут, кут осере́дній. — Уго́ль наре́жний — рі́г
 Уго́ль — вугі́ль, вуго́ль, (здр.) — (в)углѣ́ць, вугли́к. — Уго́лье — вугля́, угі́лля, вугі́лля, (одна штука) — вуглі́на, (що горить) — жар, жарі́на, (з золою) — при́сок. — Дре́весный у. — деревне́, дерево́ве вугі́лля, вугля́. — Зе́мляной, ка́менный у., *Lithanthrax* — земле́не вугі́лля, вугля́
 Уго́льникъ — нарі́жник, косі́нець, косі́нчик, кося́к
 Уго́льный — д. Угловой
 Уго́льный — вугля́ний. — Уго́льная яма — вугля́рка, вугля́рня
 Уго́льная — вугля́рка, вугля́рня
 Уго́льщикъ — вугля́р
 Уго́льщикі́й — вугля́рський
 Угомо́нь — спо́кій, ти́ша; впин, угáв
 Угомо́нять, угомони́ть, ся — угомо́няти, впиня́ти, гамува́ти, угомони́ти, у(в)гамува́ти, ся, вколо́шкати, уколо́шкати
 Угонка, уго́нь — 1) виганя́ння, вигна́ння, займа́ння; 2) уго́нка
 Угона́ть, угна́ть — 1) виганя́ти, вигони́ти, заганя́ти, загна́ти; 2) займа́ти
 Угора́здить — на́дати
 Угора́здиться — умудрува́тися, добра́ти спо́соби
 Угора́ть, угорѣ́ть — ча́діти, у(в)ча́діти, (про кількох) — поча́діти, пере́чадіти
 Угори́стый — д. Холми́стый
 Угорь — 1) *Cystricercus cellulosaе* — у́гор, при́щик, пиж; 2) (риба) *Muraena anguilla* — у́гор
 Угорѣ́лый — у(в)ча́ділий
 Угота́вливать, угото́вить — д. Пригото́влять
 Угото́вление — пригото́вання
 Угоща́тель, -ница — часту́ючий, -ча
 Угоща́ть, угости́ть, ся — угоща́ти, угости́ти, трактува́ти, утрактува́ти; віта́ти, приві́тати, частува́ти, поча́стувати, прийма́ти, прийня́ти, контен́тувати, вконтентува́ти, ся, нача́стуватися
 Уго́щение — частува́ння, трактува́ння, ша-

нування, поча́сточка

Угреватость — угровати́сть

Угреватый — угровати́й, прищувати́й, прищикувати́й

Угревати́ть — угровати́ти, прищитися

Угревина — угровина

Угревый — угрови́й

Угрожати́, угрозити́ — погро́жувати, загро́жувати, погрози́ти, похваля́тися, нахваля́тися, настраха́ти

Угрожающий — загро́жуючий

Угроженіе — загро́ження

Угроза — погро́за, гризба́, хва́лка, по́хвалка, по́страх

Угрозливый, угрозный — погро́зливий, погрожа́ючий

Угрызати́, угрызти́ — 1) угриза́ти, угри́зти, у(в)куси́ти; 2) му́чити, турбува́ти

Угрызение — уку́с. — **У. совѣсти** — скру́ха, гризо́та, турбо́ти сумлі́ння

Угрѣвати́, угрѣть, ся — нагріва́ти, нагрі́ти, ся

Угрюмоватый — пону́руватий, пону́ристий

Угрюмость — хму́рість, похму́рість, пону́рість

Угрюмый — похму́рий, хму́рий, хмурни́й, пону́рий, похню́пий, вовкува́тий, пону́ра, похню́па

Угрюми́ть — хму́ритися, су́питися

Уда — у́дка, ву́дка, у́дочка, (складається): з ву́длища, волосні, по́плавка, гру́зіла і гачка́, (або замість гачка́) — блі́ща (на взір ри́бки)

Удабрі́вання — угно́ювання, гно́їння

Удабрі́вати, удобри́ть, ся — угно́ювати, ви́гноювати, підгно́ювати, угно́їти, ви́гноїти, підгно́їти, ся

Удава — петля́

Удавка — петля́ (щоб пові́ситись), уду́шення, заду́шення

Удава́ться, уда́ться — 1) вдава́тися, вда́тися (в кого), походи́ти (на кого); 2) у(в)дава́тися, вести́ся, щасті́ти, талани́ти, уда́тися, поведи́тися, пощасті́ти, поталани́ти

Удавленникъ, ца — заду́шенець, заду́шення

Удавли́вати, удави́ть, ся — 1) души́ти, удуши́ти, задуши́ти, ся; 2) у(в)да́влювати, у(в)да́вити

Удавъ, Boa constrictor — уда́в, по́лоз

Удаление — усунення, відда́лення, усту́плення, відлу́чення. — **Въ удаленіи отъ родныхъ** — далéко від ро́ду. — **У. отъ прямого пути** — узбо́чення

Удалецъ — уда́лець, уда́лий, браве́ць, молодéць, юна́к, зух, с(ь)мі́ляк

Удалой — уда́лий, уда́тний, голі́нний, жва́вий, с(ь)мі́ливий, відва́жний. — **На удалую** — на щастя́, навмання́, на о́сліп

Удаль, удалство — уда́ль, уда́лість, юна́цтво

Удаля́ть, удалити́, ся — 1) віддаля́ти, ся; 2) відлуча́ти, відтруча́ти; 3) одверта́ти; 4) ухиля́тися, хова́тися, утіка́ти (од людей). — **Удаля́ться свѣта** — цура́тися люде́й, жи́ти відлю́дно,

в самоти́ні

Ударение — прі́тиск (в розмові), на́голос (в якому слові)

Ударъ — 1) удар, уда́рення, (кулаком в спину, в боки) — стусан, стуса́к, бухан, бухане́ць, штовха́н, (в потилицю) — поти́лишник, товче́ник, (в лице) — лящ, ля́пас, (в ніс) — носа́к. — **Быть въ ударѣ, не въ ударѣ** — в до́брому настро́ї бу́ти, не в до́брому настро́ї, не до́бре себе́ почувати́; 2) уда́р, грець і д. Апо́плексія

Ударя́ть, ударити́, ся — 1) вдаря́ти, у(в)да́рити; би́ти, лупи́ти, трі́снути, (чим довгим вздовж) — ви́тягти, (гнучким) — хви́снути, стьобону́ти, (впоперек) — опереза́ти, ви́перезати, (важким) — угателі́ти, потягті́, (в лице) — затопи́ти, заціди́ти. — **Ударити́ся** — у(в)да́ритися, за́битися, трі́снутися, стусону́тися, хрю́пнутися, хря́пнутися. — **Ударити́ по рука́мъ** — пере́бити ру́ки. — **Онъ не ударити́ лицомъ въ грязь** — він не да́сть собі в ка́шу наплюва́ти, він не осоро́миться; 2) вимовля́ти з прі́тиском, наго́лошувати

Удача — у(в)да́ча, уда́ка, ща́стя, талан, гара́зд. — **На удачу** — на щастя́, навмання́, на о́сліп. — **Ему во всемъ удача** — все йому́ йде в ру́ку

Удачливый, удачный, но — у(в)да́чно, у(в)да́чливий, у(в)да́тний, но, ща́сливий. — **У. выстрѣль** — влу́чний ви́стріл

Удваива́ть, удвоя́ть, удвои́ть, ся — подво́ювати, подво́їти, ся

Удвоение — подво́їння

Удержаніе — задер́жання, затри́мання, при́тримання, впин

Удержива́ние — уде́ржування, задер́жування, затри́мування

Удержива́ть, удержи́ть, ся — 1) у(в)де́ржувати, зде́ржувати, у(в)три́мувати, при́тримувати, впиня́ти, спиня́ти, уде́ржати, зде́ржати, у(в)три́мати, спині́ти, припині́ти, ся, (кров, воду) — тамува́ти, гамува́ти, утамува́ти, затамува́ти, угамува́ти; 2) заде́ржувати, затри́мувати, заде́ржати, затри́мати (чуже, визнаючи за собою право), одверта́ти, одверну́ти (із заробленого); 3) передер́жуватися, стрі́муватися, стрі́матися і д. **Воздержива́ться**

Удержка, удержи́ть — спі́н, впи́н, упі́н, спі́нок, стрим. — **Безъ удержи́** — без упі́ну

Удеша́терять, -рити́ — вдеся́теряти, -ри́ти

Удешевле́ние — зни́ження ці́ни, здешевле́ння

Удешевля́ть, удешеви́ть, ся — знижа́ти, зни́зити ці́ну, здешевля́ти, здешеві́ти; дешеві́шати, подешеві́шати

Удивительный, но — дівни́й, дивне́нький, чудни́й, чуде́нний; дівно́, чу́дно, дівна рі́ч. — **Вотъ удиви́тельно** —

отó діво, отó дівна річ

Удивленіє — дивування; діво, по́див, дивина́, дивови́жа, чудува́ння, зачудува́ння. — **На удивленіє** — на діво, на про́чуд, на вдивови́жу. — **Къ величайшему удивленію** — на превели́ке діво

Удивлённый, но — здиво́ваний, но, задиво́ваний, зачудо́ваний

Удивлять, удивить, ся — дивува́ти, ся, дивом дивува́ти, чудува́тися, здивува́ти, ся, подивува́ти

Удилище, удовище — у́длище, ву́длище, (в)у́длисько

Удило — уди́ло, вуди́ло

Удильный — уди́льний, уди́ловий

Удильщикъ, ца — вудка́рь

Удирать, удрать — ті́кати, у(в)ті́кати, уті́кти, да́ти дра́ла, дропака́, тя́гу, чо́су, ма́ху, дму́хача, дре́мену́ти, чкурну́ти, дму́хну́ти

Удить, наудить, ся — у́дити, ву́дити, нау́дити, ся

Удка — у́дка, ву́дка

Удлинение — продо́вження, подо́вження

Удлинённый — продо́вжений, подо́вжений

Удлинять, удлинить, ся — здо́вжувати, подо́вжувати, продо́вжувати, удо́вжити, подо́вжити, продо́вжити, ся; до́вшати, подо́вшати

Удобность — виго́да, зру́чність

Удобный, но — зру́чний, вигі́дний, (час.) — слу́шний, погі́дний, спосо́бний. —

Удобнѣе — спосо́бніше, зру́чніше

Удобоваримый — варкі́й, стра́вний, тра́вний

Удобовоспламеняющийся — скоропа́лкий

Удобоисполнимость — ле́гкість ви́конати, ле́гковикона́ність, ле́гковиповне́ність

Удобоисполнимый — ле́гкий до ви́конання, ле́гковикона́ний, ле́гковиповне́ний

Удобокатящийся — покотю́чий, коткі́й

Удобокопаемый — копкі́й

Удобоносимый — похвату́чий, похвату́чий

Удобоподвижный — дви́жкий, ле́гкий до зру́шення, рухлі́вий

Удобопонятность — зро́зумілість

Удобопонятный, но — зро́зумілий, ло

Удобопроходимый — прохі́дний, ле́гкопрохі́дний

Удобосгораемость — па́льність, скоропа́лкість

Удвобосгораемый — скоропа́лкий, па́льний

Удобрение — удо́брення, угно́їння, ви́гній по́ля; гні́й

Удобрительный — гні́йний, гно́їстий, удо́брю́чий

Удобство, удобье — виго́да, дого́да, у(в)гі́ддя, придо́лля

Удовлетворение — задово́лення, вдово́лення, у(в)дово́льнення, задово́льнення, заго́да, заспоко́їння, вгоно́ба

Удовлетворитель, -ница — задоволя́ч, -чка; вдоволя́ч, -чка

Удовлетворительный, но — у(в)дово́льняючий, у(в)доволя́ючий, задово́льняючий, задоволя́ючий, че, доста́тний,

до́сити

Удовлетворяют, удовлетворить, ся — вдово́льняти, задово́льняти, удово́льнювати, вдоволя́ти, уво́лювати, у(в)гоно́бляти, вдово́льнити, задово́лити, задово́льнити, у(в)во́лити во́лю, у(в)гоно́бити, заго́дити, у(в)контентува́ти, ся, заспоко́їти ну́жду, (багато́х) — повдово́льняти, позадово́льнювати, повдово́лювати, ся, позаго́джувати, повконтенто́вувати

Удовольствие — у(в)ті́ха, уподо́ба, прие́мність, догі́дність; розривка, (в їжі) — сма́к, сма́кота; задово́лення. — **Въ удовольствии** — до сподо́би. — **Сдѣлайте мнѣ удовольствие** — зробі́ть мені́ прие́мність. — **Съ удовольствием** — за́любки, з вели́кою охо́тою, з прие́мністю, ду́же ра́до

Удовольствоваться — 1) д. **Удовлетворить**; 2) поста́вити, приста́вити і д. **Снабдити**

Удовольствоваться — вдово́льнитися і д. **Удовлетвориться**; перебу́тися, здо́бріти

Удодь, пт. Урира ерорс — ву́двуд, ву́дко, о́дуд, у́дід

Удой — уди́й, ви́дій

Удолие, удоль — придо́лїнок, до́лінка

Удостоверение — пос(ь)вѣ́дження; зас(ь)вѣ́чення, запе́внення

Удостоверительный — пос(ь)вѣ́дчую́чий, за́певня́ючий

Удостоверитель, -ница — за́певнїтель, -ка, ручї́тель, -ка, пос(ь)вѣ́дник

Удостоверяют, удостоверить, ся — зас(ь)вѣ́чувати, зас(ь)вѣ́чити, за́певняти, ся, пере́вїря́тися, у(в)пе́вняти, ся, за́певнити, у(в)пе́внити, ся, прис(ь)вѣ́чити, ся, перес(ь)вѣ́читися

Удостоение — вша́нування; сподо́блення (чо́го)

Удостоивать, удостоить, ся — ша́нувати, у(в)ша́нувати, сподо́бити, ся, за́слугувати на що́, бу́ти гідним чо́го

Удосужиться — ви́гадити, підібра́ти час

Удочка — ву́дочка

Удрать — 1) уте́кти, на́кивати п'ята́ми і д. **Удирать**; 2) ушкварі́ти, у(в)чи́стити, ута́ти. — **Удрать штуку** — ви́кинути шту́ку

Удружить — прислу́житися

Удручать, удручить — гні́тити, при́гнітити, у́груща́ти, гно́бити, при́гнобити, при́голомши́ти. — **Удрученный печалью** — зажу́рений, засму́чений. — **Удрученное состояние** — при́гнічення

Удручение — гні́т, у́тиск, при́гно́ба, при́гно́блення

Удушать, удушить, ся — заду́шувати, заду́шити, ся

Удушливость — заду́шливість

Удушливый — заду́шливий

Удушье — сти́ски, заду́ха, ди́хави́ця, яду́хи. — **Страдающий удушьем** — яду́шний, яду́шливий

Удѣление — уди́лення, ви́ділення

Удѣль — 1) уди́л; 2) до́ля, тала́н і д. **Судьба**

Удѣльный — удѣльный; (фіз.) — питомий
 Удѣльный вѣсь — питома вага, питомий тягар
 Удѣлять, удѣлить — уділяти, взичати, уділити, взичити
 Уединеніе — самота, самотина. — Въ уединеніи — на самоті, в самотині
 Уединѣнность — самотність
 Уединѣнный, но — сам(о)ітний, (тільки про чоловіка) — одлюдний
 Уединять, уединить, ся — усамітняти, -тніти, віддаляти, відлучати, віддалити, відлучити, ся; самотити, жити в самотині, відлюдно, тікати від людей, цуратися людей
 Уѣмистый — місткий і д. Вмѣстительный
 Уѣмь — 1) д. Убавка; 2) впин, угав
 Ужаленіе — ужаління
 Ужалить, ся — у(в)жалити, ся
 Ужаривать, ужарить, ся — вжарювати, вжарити, у(в)пекти, ушкварити, ся
 Ужасать, ужаснуть, ся — жахати, страхати, у(в)жахнути, ся, жахнутися, острахнутися
 Ужасающий — страховитий, страшєнний
 Ужасно — 1) страх, страшно; 2) дуже, надто, страх, страшенно. — Я ужасно люблю это — страх, як я це люблю
 Ужасный — страшєнний, страшєзний, страшелєзний
 Ужась, ужась — 1) жах, перєстрах, страх, страхота, жахота, страховина, страховище, страхіття; 2) д. Ужасно 2. — Ужась больно — страх, як болять, страшенно боляче
 Уже, ужь — уже, вже
 Уже — вужче
 Ужевникъ, ужовка, ужовникъ, рос. Polygonum Bistorta L. — рачки, ракові шийки, лєвурда, дикуша
 Уженіе — удіння, ловлєння риби вудкою
 Ужєвый — ужєвий, ужів
 Ужели — чи вжє, чи вжєж, невжє, хібá?
 Уживать — удіти
 Уживаться, ужиться — уживатися, ужитися (у кого або з ким)
 Уживчивость — товариськість, лагідність
 Уживчивый — лагідний, товариський
 Ужимать, ужать, ся — втіскувати, здавлювати, стіскувати, здавити, стіснути, ся; пригнітати, -тити
 Ужиматься — маніритися, викривлятися, вихилятися і д. Гримасничать
 Ужимистый — гримасний
 Ужимка, (частіше мн.) ужимки — кривляння, вихилєси, гримаса
 Ужинать, ужать — у(в)жинати, у(в)жати
 Ужинать, поужинать, отужинать — вечєрати, повечєрати
 Ужинный — вечєрний
 Ужинь — у(в)жінок
 Ужинь — вечєра
 Ужище — ужака, д. Ужь
 Ужó — потім, після, трóхи опісля, пізніше, — Ужо я тебя! — ну, ну! будеш мені знати, от я тебе!
 Ужонокъ — (в)ужик, (в)ужок, (в)ужóчок
 Ужь, Coluber patrix — уж, вуж, ужака, ву-

жака, (самиця) — ужиха, ужиця
 Уза, Propolis — замазка
 Уза, (частіше мн.) узы — зв'язка, зв'язок, кайдани, закові, пута, ланцюг
 Узаконеніе — 1) узаконєння, управнєння; 2) закон, право
 Узаконять, узаконить — у(в)законяти, узаконити, управняти, -нити
 Узда, уздечка — узда, уздечка, гнузда, гнуздечка, нузда, нуздечка, трєнзель, (з брязкальцями) — кантарка, кантарик, (частина, що надівається на морду) — налічник, (без уди) — недóуздок, обрòть, обротянка, обрòтька
 Уздечный — (в)уздєчний, обротянкóвий
 Уздечка — (в)уздєчка, обротянка
 Узелокъ (анат.), Granglion — вузлик
 Узель, узелокъ, узелочекъ — 1) (в)узол, (в)узлики, вузел, гудз, гудзик, (петлі) — зашморг, (в стеблині) — колінце. — Узлами вязать — грундзювати; 2) клúнок, клúночок, зв'язєнь, тлúмок, тлúмочок; 3) узол (мор.)
 Узенький — вузєнький, узєнький
 Узєхонький, узєшенький — вузєсенський, вузисінський
 Узикъ (росл.) — зав'язник, Tormentilla erecta
 Узить, поу(обу, су)зить, ся — звужувати, звузити, повузити; вужчати, вузити, повужчати
 Узкий, ко — вузький, вузько, тисний, тисно
 Узковатый, о — трóхи вузький, повузький
 Узкоглядный — вузькоглядний, тиснозорий
 Узкогорлый — вузькоший
 Узколистый — вузьколистий
 Узколобый — низьколобий, вузькочóлий
 Узкомыслие — вузькодумство, тиснодумство
 Узконосый — вузьконóсий
 Узкость — вузькість, вузина
 Узлистый, узловатый — вузлуватий, грундзюватий
 Узловатость — вузлуватість
 Узнавать, узнать, ся — 1) пізнавати, признавати, пізнати, розпізнати, признавати, (кількох) — попізнавати; 2) дознавати, ся, назнавати, довідуватися, узнавати, дознати, ся, назнати, у(в)знати, довідатися, зазнати
 Узнаніе — пізнання
 Узникъ, ца — в'язєнь, невільник, ця; бранець, бранка
 Узорный, узорчатый — мерєжаний, мерєжчатий, (в квітках) — квітчастий, (в цятках то що) — цяткований, цяткований
 Узорь, (мн.) узоры — мерєжка, розводи, (різні на взір чого небудь) — дзвоники, журавель, клінці, косіці, коліщата, очка, хрєщеки і т. д. Прошивной узорь — ляхівка, (в сорочці, де рукав) — примерєжка. — Дѣлать узоры — мерєжити, вимережати, померєжити, (на посуді) — хляндрувати
 Узрѣть — у(в)здріти, побачити і д. Увидать
 Указаніе — у(в)каз, вказівка

Указатель — ука́зник, ука́жчик, пока́жчик
Указательный — указу́ющий, вказу́ющий
Указка — ука́зка, вка́зка
Указный — вказо́вий, вказний
Указчик, ца — дора́дник, ця; ука́зник
Указь — у(в)ка́з, на́каз
Указывање — у(в)ка́зування
Указывать, указать — 1) у(в)ка́зувати, пока́зувати, у(в)каза́ти, показати. — **Указать путь** — спра́вити (куди). — **У. двери** — попроси́ти на виступці; 2) на́казувати, зага́дувати, д. **Повелѣвать і Предписывать**
Укалывать, уколоть, ся — у(в)ко́лювати, у(в)коло́ти, у(в)шпи́гнути; врази́ти
Укатить — од'їхати, майну́ти, чкурну́ти
Укатывать — 1) (д. укачать, ся) — на́кочувати, уто́рувати, на́котити, ви́рівняти, уби́ти, уторува́ти, ся, (котком) — каткува́ти; 2) (укатить, ся) — ко́тити, відко́чувати, відко́тити, ся. — **Укатать лошадь** — зморі́ти, змордува́ти
Укатанный — на́кочений, на́катистий
Укачивать, укачать — колих(с)а́ти, заколих(с)а́ти, у(в)колих(с)а́ти
Укашивать, укосить, ся — у(в)ко́шувати, у(в)ко́сити, ся
Уквашивать, уквасить, ся — ква́сити, укваси́ти, ся, у(в)киса́ти, укисну́ти
Укипать, укипеть — вкипати, вки́пити
Укипѣлый — вки́пѣлий
Укисать, -снуть — вкиса́ти, вкисну́ти
Укладистый — пакі(о)вний
Укладка — 1) запако́вування, укла́дування; 2) кладь, кладі́жка (в стіжку)
Укладочныя средства — за́соби до пакува́ння
Укладчик, ца — кладі́льник, ця, укладальник, ця, укладі́льник, ця
Укладь — залізо гарто́ване; укла́д
Укладывање — укла́дування, пакува́ння
Укладывать, укласть, уложить, ся — укла́дувати, укладати, вмо́щувати, ся, пакува́ти, ся, лаштува́ти, ся, у(в)кла́сти, уложі́ти, ся, спакува́ти, ся, у(в)лаштува́ти, ся
Уклеивать, уклеить — скле́ювати, скле́їти, поскле́ювати
Уклейка — скле́ювання
Уклея, улейка, рыба *Ciprinus alburnus* — себелъ, себелік
Уклонение — ухиля́ння, ухі́л, відхил, збо́чення
Уклонливый, уклончивый, во — ухильний, но, вхитний, уні́кливий, во, двузна́чний, но, неви́разний, но
Уклончивость — ухильні́сть, уні́кливі́сть, неви́разні́сть, двозна́чність
Уклонь — схил, похі́л
Уклоняться, уклониться — у(в)хиля́тися, уні́кати, збо́чувати, у(в)хили́тися, у(в)хитну́тися, збо́чити, уні́кнути
Уклюнуть — вклю́нути, вдзьо́бнути
Уключина, (частіше мн.) уключины — ко́чет, кочеті́, грѣбки
Уковыривать, уковырять — вколупува́ти,

у(в)колупа́ти, у(в)колупну́ти
Укокать, укокошить — уколо́шкати, уколошма́тити, умамо́шити, укландати
Уколачивать, уколотить — вбива́ти, вби́ти
Уколь — уко́л, підко́л, штих
Укомплектовать — укомплектувати
Укора, укоризна — докі́р, дога́на
Укорачивать укоротить, ся — у(в)коро́чувати, при́коро́чувати, у(в)короти́ти, при́короти́ти, коро́тч(ш)ати, покоро́тч(ш)ати, (про килькох) — повкоро́чувати
Укоренение — вкорі́нення
Укоренять, -нить — вко́ріняти, вкорени́ти
Укоризненный, но — докі́рливий, укрли́вий, во
Укоритель, ница — докі́рник, ця
Укорительный — д. **Укоризненный**
Укорять, укорить — дорі́кати, до́коряти, корі́ти, випі́кати о́чі, вимовля́ти, га́нити, укорі́ти
Укоснительный — д. **Медлительный**
Укоси́вать, укоси́ть — д. **Замедлять**
Укоси́ние — д. **Замедление**. — **Безь укоси́ния** — не га́ючись, без зага́йки, беззволочно
Укось — укі́с (р. уко́су)
Украткою — крадькома́, по́крадьки, по́крадці, кра́диємці, зні́шка, по́тай
Украсть — у(в)кра́сти
Украсться — підкра́стися, за́кра́стися
Украшать, украсить, ся — оздо́блювати, хоро́шити, оздо́бити, приоздо́бити, припоряді́ти, ся, скра́шати, скраси́ти, прикра́шати, при́краси́ти, (кві́тками) — кві́тчати, укві́тчати, за́кві́тчати, (зеленими гі́лками, напр. на Тро́йцю) — умаюва́ти, ума́їти, покле́чати, (мере́жками) — мере́жити, мере́жати, помере́жати, намере́жити, (бля́шками) — бляхува́ти, (гві́здочками) — ц(ь)в'я́хувати, ви́ц(ь)в'я́хувати, (чим бли́скучим) — ця́ткувати, ця́цькувати
Украшение — 1) оздо́ба, окра́са, укра́са, при́кра́са, приоздо́блювання; 2) кві́тчання, мере́жання, ц(ь)в'я́хування
Украшенный — оздо́блений, приоздо́блений
Укромность — зати́шність
Укромный, но — зати́шний, захистний, са́мóтний
Укропный — кропо́вий
Укроп, рос. *Anethum graveolens* L. — крі́п, укрі́п (р. кро́пу, укро́пу)
Укротитель, -ница — усми́ритель, -ка, ускромля́ч, -ка
Укротительный — усмі́рливий, ускромля́ючий, гаму́ючий
Укрощать, укротить, ся — усми́ряти, ускромля́ти, оговтува́ти, гамува́ти, усми́рити, ускромі́ти, у(в)гамува́ти, угóвтати, прибо́ркати
Укрощение — усмі́рення, ускромле́ння, гамува́ння; при́пинення
Укрывание — 1) у(в)крива́ння, окрива́ння; 2) перехо́ви, перехо́вування
Укрыватель, -ница — покрива́льник, -ця; передер́жанець, перехо́вник, -ница
Укрывательство — перехо́ви

Укривать, укрыть, ся — 1) у(в)кривати, обкутувати, укрити, обкутати, укутати, ся; 2) крйти, ся, таїти, ся, ховати, ся, у(в)таїти, ся, потаїтися, сховати, переховувати, переховати, ся

Укрѣпа — скріпа

Укрѣпительный — зміцняючий

Укрѣпление — 1) зміцнення; 2) укріплення, шанці

Укрѣплять, укрѣпить, ся — у(в)кріпляти, у(в)міцняти, зміцняти, у(в)кріпити, уміцнити, зміцнити, посилювати, ся, вґрундовать

Уксусникъ — оцетник

Уксусница — пляшечка на оцет

Уксусный — оцтовий, оцетовий

Уксусное дерево, Rhus tiphunum L. — чума́к

Уксусъ — оцет

Укупоривать, укупорить — затика́ти, заткну́ти, коркува́ти, закорковува́ти, закоркува́ти; пакува́ти, запакува́ти

Укупорка — затика́ння, коркува́ння; пакува́ння

Укупорщикъ, ца — пакува́льник, ца

Укусывать, укусить — вку́шувати, вку́суювати, у(в)куси́ти, (про бджі́л, віс) — джигону́ти, уджигну́ти

Укутывание — ку́тання, вку́тування

Укутывать, укутать, ся — вку́тувати, заку́тувати, угорта́ти, угорну́ти, уку́тати, ся, (надто) — затушкува́ти, ся

Укушение — уку́с, уку́шення

Улавливать, уловить — уло́влювати, влови́ти, злови́ти, пійма́ти

Улаживать, уладить — ла́годити, ладна́ти, ула́джувати, уладнува́ти, уладна́ти, ула́годити, ула́дити, повла́жувати, повла́гожувати

Улажение — пола́года, ула́годження

Уламывать, уломать, уломить, ся — відло́мувати, (в)уло́млювати, відломі́ти, у(в)ломі́ти, ся

Уланъ — ула́н

Уланскій — ула́нів, ула́нський

Уласкать — уласка́ти, уласка́вити, вблагати́

Улащивать, уластить — у(в)ласка́влювати, улещати́, у(в)ласка́вити, улесті́ти

Улежаться, улечься — укладати́ся, укласти́ся, улягті́ся, покласти́ся, (про кількох) — повкладати́ся. — **Улечься** (про вітер, хвилю, бурю) — унішкнути, угамувати́ся, утихомі́ритися, ущу́хнути, улягті́ся

Улей — у́лій, ву́лій, у́лик, ву́лик, ву́лий, коло́дка, пень, (великий) — стоя́н, (маленький) — бучо́к, (в деревині) — борть, (для роїв) — ро́йовик, ро́йовня, (лежачий) — ле́жень, (у вулику дірочка, кудожу́ вилітають і влітають бджоли) — ві́чко, (палички впоперек вулика) — сно́зи, (боки вулика) — по́ли. — **Приготовить ульи для роёвъ** — поснозити ву́лики

Улейный — ву́лійовий, у́лійовий, ву́ликовий, з ву́лія

Улепётывать, улепетнуть — тіка́ти, у(в)ті-

кті́, дремену́ти, дмухну́ти, майну́ти, шмигну́ти, да́ти дра́ла, тя́гу, ма́ху, дмуха́ча, п'ятами на́кивати́, литка́ми кресати́

Улетать, улетѣть — відліта́ти, виліта́ти, відлеті́ти, полеті́ти, поліну́ти

Улетучивание (хим.) — ви́пар, ви́паровування́

Улетучиваться, улетучиться — ви́парювати́ся, ви́вітрювати́ся, ви́парити́ся, ви́вітрити́ся; ви́паровувати́

Улеть — відліта́ння, вілі́т

Уливать, улить — 1) облива́ти, обли́ти; 2) (від)одлива́ти, (від)одлі́ти

Улизывать, улизнуть — 1) лиза́ти, влизну́ти; 2) шмигну́ти і д. **Улепетнуть**

Улика — до́каз, викрива́ючий до́каз, слі́д, полі́ка, прилі́ка, до́каз обвинува́чення́

Улитка, Helix. — **Древесная, садовая** — слима́к, ла́врик, ра́влик. — **Водяная** — п'яву́шник. — **Завитая** — кукля́нка. — **Лѣстница улиткой** — покру́чені сходи́

Улитковый — слимако́вий, ла́вриковий. —

У. раковина — раку́шка, черепа́шка

Улиткообразный — слимакува́тий, лаврикува́тий

Улиточка — слимачо́к

Улиточный — слимако́вий

Улить — д. Уливать

Улица, уличка — у́лиця, ву́лиця, у́личка, у́лонька, ву́лонька, у́личенька

Уличать, уличить — д. Обличать. — **Уличить кого въ причастности къ этому дѣлу** — ві́крити приче́тність ко́го до цьо́го діла; до́вести ко́му приче́тність його́ до цьо́го діла

Уличение — викрива́ння (чого́)

Учитель, ница — д. Обличитель; до́кажчик, до́кажчи́ця

Учительный — до́казу́ючий

Уличный — у́ли(ч)ш́ний, ву́лиш́ний. — **У. мальчикъ** — у́личник, ву́лишник

Уловка — 1) зру́чність, спрі́тність; 2) ві́кру́т, підхі́д

Уловчивость — зру́чність, спрі́тність

Уловчивый — 1) зру́чний, спрі́тний; 2) д. **Увёртливый**

Уловъ — уло́в, влов, по́лов, вло́ви

Уложение — 1) уклада́ння, укла́дування, пакува́ння, упакува́ння; 2) у́клад, уложе́ння, стату́т, уста́в, уста́ва

Улочка — ву́личка; суткі́ (дуже тісна́)

Улусъ — кочови́ще, улус

Улучать, улучшить — знахо́дити, знайті́, заста́ти, запопа́сти, налуча́ти, налучи́ти, уллуча́ти, уллучи́ти. — **У. время** — ві́гадати час, ві́годити го́дину, влу́чити го́дину, дібра́ти час

Улучение — зна́хід, улуче́ння

Улучшать, улучшить, ся — полі́шувати, полі́шати, полі́шити, ся, кра́щати, лі́пшати, лу́ччати, покраща́ти, полі́шати, посмачні́ти

Улучшение — полі́шення́

Улыбаться, улыбнуться — ус(ь)міха́тися, ус(ь)міхну́тися

Улыбка, улыбочка — ұс(ь)міх, о́с(ь)міх, ус(ь)мішка, ус(ь)мішечка
 Улыбчивый — ус(ь)мішливий
 Ульплять, ульпить — обліплювати, обліпити, пообліплювати
 Ульсо́къ — д. Перелёсо́къ
 Улюлюкивать — д. Убаюкивать
 Умазывать, умазать, ся — 1) зама́зувати, зама́зати; 2) уласка́влювати, уле́щати, у(в)ласка́вити, улестіти
 Умаивать, умаять, ся — томити, вто́млювати, у(в)томля́ти, уто́мити, ся; знеми́гтися, зну́дитися, у(в)хе́каться
 Умаление — помáлення, умáлення, помéншення, зме́ншення
 Умаливать, умо́лить — вмо́лювати, бла́гати, вмо́лити, у(в)бла́гати
 Умалительный, но — поменша́ющий, чи
 Умалишенный — безрозу́мний, божеві́льний
 Умалчивание — замо́вчування
 Умалчивать, умолчать — у(в)мо́вчувати, умовча́ти, перемо́вчати, не сказа́ти
 Умалывать, умо́лоть — мо́лоту, змо́лоту, намо́лоту
 Умалять, умалить, ся — ма́лити, ся, у(в)маля́ти, вма́лювати, у(в)ма́лити, ся, зма́лити, ся, надме́ншити, ся, менши́тися, ма́лити
 Уманивать, уманить — зма́нювати, зна́жувати, зма́нити, зна́дити
 Умань, рос *Inula Helenium* L. — дивосі́л, ома́н
 Умарать, ся — вкаля́ти, ся
 Умасливание — ума́слювання, влещува́ння
 Умасливать, умаслить — 1) ума́слювати, ма́стити, ума́слити, пома́стити; 2) у(в)лещáти, у(в)лещува́ти, у(в)лесті́ти, уласка́вити
 Уматывать, умо́тати — у(в)мо́тувати, вмота́ти
 Умачивать, умочить, ся — у(в)мо́чувати, вмочи́ти, ся, (під себе) — упі́сятися, убúритися
 Умашать — ма́стити, нама́щувати, ви́мастити, нама́стити
 Умашивать, умо́стити, ся — мо́стити, ся, вмо́щувати, ся, у(в)мо́стити, ся
 Умедление — запі́знювання, запі́знення
 Умедливать, умедлять, умедлить, ся — 1) д. Задерживать; 2) д. Мь́шкать; 3) д. Опаздывать
 Уменьшать, уменьшить, ся — зме́ншувати, ся, вменша́ти, вме́ншувати, ся, вбавля́ти, збавля́ти, зме́ншити, поменши́ти, ся, зба́вити, надме́ншити. — Дни уменьшились — дні поме́ншали, покорóтчали
 Уменьшение — зме́ншення
 Уменьшительный — зме́ншуючий, поме́ншуючий. — Уменьшительное (грам.) — здри́бніле
 Умертвитель, ница — душогу́б, ка; забі́сець, забійчи́ня
 Умерший — поме́рший, вме́рлий, уме́рлий, ме́рлий
 Умерщвление — умертві́ння; душогу́бство, забиття́
 Умерщвлять, умертвить, ся — 1) мертві́ти,

у(в)бива́ти, умертвля́ти, умертві́ти, убити, стра́тити, сме́рть заподі́яти, замордува́ти, згубі́ти; 2) (страсти) — у(в)гамо́вувати, зупиня́ти, у(в)гамува́ти, зупині́ти, прибо́ркати. — У. плоть — мертві́ти тіло
 Уметать, уместь — вимі́тати, замі́тати, ви́мести, заме́сти
 Умётывать, уметать — 1) посипа́ти, висипа́ти, усипа́ти, обкида́ти, посі́пати і т. д.; 2) скида́ти, поскида́ти
 Умиление — 1) жаль, скру́ха і д. Сокруше́ние; 2) умиле́нність, розчу́лення
 Умилительность — умиле́нність
 Умилительный, но — умиле́нний, но, розчу́люючий
 Умилосердить, ся — умилосе́рдити, ся, зми́лосе́рдитися, зми́луватися (над ким), згля́нутися (на кого)
 Умилостивление — бла́гання, власка́влення
 Умилостивлять, умилостивить, ся — бла́гати, у(в)ласка́влювати, убла́гати, умилостивля́ти, умилости́вити, умилосе́рдити, ся, у(в)ласка́витися, зми́луватися (над ким), згля́нутися (на кого)
 Умильность — ласка́вість, ні́жність
 Умильный, но — ласка́вий, во, ні́жний, но, прихі́льний, но
 Умилять, умилить, ся — звору́шувати, звору́шити, зру́шити, ся, розчу́лювати, ся, розчу́лити, ся, уласка́вити
 Уминать, умять — у(в)мина́ти, ли́гати, упі́сувати, трі́скати, ум'я́ти, упере́зати, уписа́ти, стрі́скати
 Умирение — у(в)мира́ння, ко́нання, мерли́ни
 Умирать, умереть — у(в)мира́ти, ме́рти, поми́рати, ко́нати, кінча́тися, на Бо́жій доро́зі сто́яти, у(в)ме́рти, поме́рти, ско́нати, покони́ти, перестави́тися, опочи́ти, на той с(ь)ві́т пі́ти, Бо́гові ду́шу відда́ти, (зневажливо або дайливо кажучи) — ду́ба да́ти, одубі́ти, гі́гнути, здо́хнути, око́чуритися, (про кількох) — по́вмира́ти. — У. отъ холеры — уме́рти на холеру
 Умиротворять, умиротворить — тихомі́рити, ми́рити, утихомі́рити, уми́рити, умиротвора́ти, умиротвори́ти
 Умишко — уме́ць (р. умцю́), умо́чок, мали́й ро́зум
 Умненькій — розумне́нький
 Умникъ, ца — розу́мник, ця, ўмник, ця, розу́мний, на
 Умничать — мудрува́ти
 Умничанье — мудрува́ння
 Умно — розу́мно, з ро́зумом
 Умножать, умножить, ся — мно́жити, ся, помно́жувати, примно́жати, помно́жити, примно́жити, ся, понамно́жувати, ся
 Умножение — мно́ження, помно́ження
 Умножитель, -ница — помно́жник, -ниця
 Умножительный — помно́жуючий, росплідний
 Умный — розу́мний

Умнѣть — розумніти, розумнішати, порозумнішати
 Умовеніє — у(в)мивання
 Умозаключеніє — умовівід, висновок, силогізм
 Умозрительность — умоглядність, теоретичність
 Умозрительный, но — умоглядний, теоретичний, но
 Умозрѣніє — умогляд, теорія
 Умоизступленіє — шаленство, несамовитість, остовпіння
 Умокать, умокнути — намакати, намокнути, умокнути, намокти
 Умокъ — розумок
 Умолачивать, умолотить, ся — у(в)молочувати, у(в)молотити, ся
 Умоленіє — благання, ублагання
 Умолкать, умолкнуть — у(в)мовкати, у(в)мовкнути, замовкнути, занішкнутити, (про кількох) — помовкати, позамовкати
 Умолклый — замовклий, затихлий
 Умолкъ — умовка. — Безъ умолку — без умовки, без устанку, не вгаваяючи
 Умолотный — намолотний, вмолотний
 Умолоть — намолот, у(в)молот, вимолот, видаток
 Умоль — мліво, помел; втрата при мліві
 Умолять, умолить — благати, у(в)благати, вимолити. — У. о помощи — благати на поміч
 Умопомраченіє — паморока, затемнення на розум
 Умова, уморушка — ропук, с(ь)міховище, с(ь)міх, кумедія. — Умора да и только! — кумедія та й годі!
 Уморительный, но — дуже с(ь)мішний, с(ь)мішно, с(ь)міховинний, регітний, кумедний, но
 Уморить — заморити, згубити, виморити, вигубити, вивести
 Уморъ — умора, смерть
 Умочка — намочення
 Умственный — розумовий
 Умствование — розумування, мудрування
 Умствовать — розумувати, мізкувати, мудрувати
 Умудрять, умудрить, ся — умудровувати, умудрувати, умудрити, ся
 Умчатъ — помчати, пірвати, занести, поперти
 Умъ — ум, розум, дотеп, глузд, тям, тјама. — Безъ ума отъ нея — дуріє за нею. — Быть не въ своёмъ умѣ — не сповна розуму бути. — Въ умѣ ли ты? — чи при розумі ти? — Взяться за умъ — за розум взятись, схаменутися, отямитися. — Заднимъ умомъ крѣпокъ — мудрий по шкоді. — Изъ ума вонъ — зовсім забув, і на думці не клав. — Лишиться ума — з розуму спасти. — Сводитъ, свести съ ума — зводити, звести з розуму, з ума. — Себѣ на умѣ — хитрий, непевний, собі на умі. — Сколько головъ, столько умовъ — що голова, то й розум. — Сходить, сойти съ ума — з розуму зступати,

зступити, з розуму ізійти, спасти, з глузду зсунутись; обезглуздити, одурити, ошалити. — Съ ума не идѣтъ — з думки не виходить. — Ума не приложу — не зберу думки, розуму не приберу. — Умъ напрягать — напружувати думку. — Умомъ дойти — розуму добрати. — Ума набираться — розуму набиратися, розумнішати. — У него не то на умѣ — не те у його на думці. — Что на умѣ взбрѣдѣтъ — що в голову влізе

Умывальня — умивальня
 Умывальникъ — у(в)мивальник
 Умывальный — вмивальний, умивальний
 Умываніє, -нѣице — у(в)мивання, умиваннячко
 Умывать, умытъ, ся — у(в)мивати, у(в)мити, ся
 Умысел — намір, замір, навага. — Безъ умыслу — без наміру, не умисне. — Съ умыслу, съ умысломъ — умисне, навмисне
 Умышленіє — замір, навага, змова
 Умышленникъ — піджига, направник, змовник
 Умышленный, но — умисний, навмисний, умисне, вмисне, навмисне, нарочно, назарошне
 Умышлять, умыслить — наважуватись, -житись, важити на що, умишляти, накладати, умислити. — У. на жизнь чью — наважитись на життя чие
 Умѣніє, умѣнье — уміння, у(в)мілість, хист
 Умѣлость — умілість, вмілість
 Умѣлый, ло — у(в)мілий, ло
 Умѣренность — помірність, уміркованість, поміркованість
 Умѣренный, но — помірний, уміркований, поміркований, помірно, в міру, до міри
 Умѣрь — обмір
 Умѣрять, умѣрить — здержувати, у(в)держувати, спиняти, зупиняти, припиняти, гамувати, здержати, у(в)держати, спинити, угамувати
 Умѣстительный — місткий
 Умѣстность — доречність
 Умѣстный, но — доречний, доладний, до ладу, до річі
 Умѣтъ, сумѣтъ — у(в)міти, з'уміти
 Умѣющій — уміючий, умілий
 Умѣшивать, умѣшать, умѣсить — умішувати, замішувати, умісити, замісити
 Умѣщать, умѣстить — уміщати, умістити, зміщати, змістити
 Умягчатъ, умягчить, ся — змнякшувати, -кшити, зм'ягчувати, -гчити; лагодити, мнякшати
 Умягченіє — змнякшення, зм'ягчення
 Унавоживаніє — угноювання
 Унавоживать, унавозить, ся — у(в)гноювати, вигноювати, гноїти, угноїти, вигноїти, вгноїти. — Унавоженный — угноєний, вигноєний
 Унаслѣдовать — унаслідувати, дістати в спадщину, одібрати в спадок, одідічити
 Ундина — водяниця

Унесеніє — унёсення, занёсення

Универсальный — універсальний, загальний

Унижать, унизить, ся — 1) понижа́ти і д. **Понижать**; 2) прини́жувати, прини́жа́ти, прини́зити, понижа́ти, зни́жа́ти, ся, зни́жувати, ся, гну́тися перед ќим, зневажа́ти, пони́зити, ся, знева́жити, опослідити

Униженіє — прини́ження, зни́ження, знева́га

Униженность — прини́женість, знева́женість

Униженный, но — прини́жений, зни́жений, но, знева́жений

Унизительность — знева́жливість, ни́щість, підлість

Унизительный, но — прини́жуючий, ни́ций, знева́жливий, во

Унизывать, унизать — вини́зувати, ви́низати

Унимальщик, -ца — гамовник, -ниця

Униманіє — гамува́ння, тихомі́рення, тамува́ння

Унимательный — гаму́ючий, тихомі́рний

Унимать, унять, ся — у(в)гомона́ти, гамува́ти, утихомі́рювати, зупиня́ти, зупини́ти, припини́ти, тамува́ти, втамува́ти

Уничижать, уничижить — зневажа́ти, упо́сліджувати, знева́жити, упо́слідити

Уничиженіє — знева́га, гані́ба, упо́слідження

Уничижительный — прини́жаючий, пони́жаючий, знева́жний, знева́жливий, гане́бний

Уничиженный — прини́жений, пони́жений, знева́жений

Уничтожать, уничтожить, ся — 1) ни́щити, плюндрува́ти, перево́дити, нівечи́ти, вини́щувати, оберта́ти, поверта́ти в нівець, зни́щити, ви́нищити, пони́щити, зруйнува́ти, сплюндрува́ти, оберну́ти, поверну́ти в нівець; 2) касува́ти, зно́сити, скасува́ти, зне́сти

Уничтожитель, -ница — ни́щитель, -тельница

Уничтожительный — ни́щучий

Уничтоженіє — ни́щення, зни́щення, плюндрува́ння, скасува́ння, зне́сення

Унія — у́нія

Уніятскій — унія́тський, уні́цький

Уніять, ка — унія́т, ка, уні́та

Уноравливать, уноровлять, уноровить, ся — догоджа́ти, -діти; вгонобля́ти, -біти

Уносить, унести — одно́сити, одне́сти, зано́сити, зане́сти; поне́сти

Уносливый — баскій, гаря́чий, палкій (кінь)

Уносный — унёсений. — **Уносныя вещи** — кра́дені речі

Уносчивый — д. **Уносливый**

Унось — 1) унёсення, пірва́ння; 2) краді́ж, краді́жка

Унцевой — унці́йний

Унція, унць — унці́я

Унывать, уныть — тра́тити, стра́тити на́дію, ни́діти, зні́діти, сумува́ти,

жури́тися, в ту́гу вдава́тися, засу́мува́ти, зажури́тися, затужи́ти, в ту́гу вда́тися

Унывный — жа́лісний, жа́лібний

Унылость — сму́ток, сум

Унылый, ло — смутний, сумний, безнаді́йний, зні́ділий

Уныніє — сум, сумо́та, ту́га, сумува́ння. —

Впасть въ у. — стра́тити на́дію

Уныривать, унырнуть — 1) пурина́ти, упі́рну́ти; 2) д. **Уклоняться**

Унятіє — впин, тамува́ння

Упадать, упасть — 1) па́дати, у(в)па́сти, (з шумом або стуком) — бухну́ти, бебехну́ти, ся, гепну́ти, гегепну́ти, шелепну́ти, телепнутися, брызну́ти; 2) упада́ти, підупада́ти, занепада́ти, упа́сти, підупа́сти, занепа́сти

Упадокъ — зане́пад, упа́д, упа́док, підупа́д.

— **Въ упадкѣ находящийся** — підупа́лий

Упаивать, напоить, ся — по́ити, напува́ти, упо́ити, напо́ити, упи́тися, перепо́ити

Упаковка — пакува́ння, упако́вування

Упаковывать, упаковать, ся — пакува́ти, упако́вувати, ся

Упалзывать, уползти — уті́кати, утє́кти, вповза́ти, вповзти́, вла́зити, влі́зти

Упалой — ваку́ючий, гуля́щий, вака́нцю́вий, поро́жній

Упамятовывать, упаматовать — пам'я́тати, запам'я́тати, упам'я́тати

Упаривать, упарить — па́рити, упа́рити, спа́рити, угрі́ти

Упасать, упасти — хова́ти, захова́ти. — **Боже упаси** — боро́нь Бо́же

Упахивать, пахать, ся — ора́ти, з'ора́ти, наора́ти, уора́ти, ся

Упекать, печь, ся — 1) ви́пікати, ви́пекти, упекти́, ся, (про кількох) — повпі́кати, ся; 2) збува́тися, збу́тися, спе́кати-ся, зді́хатися. — **Упечь въ тюрьму** — запрото́рити, запакува́ти в тюрму́, до тюрмі́

Упелёнывать, упеленать — сповива́ти, упо́вива́ти, спови́ти, упови́ти

Упереживать, опередить — ви́пережа́ти, по́пережа́ти, ви́передити, по́передити

Упечатывать, печатать — 1) запеча́тувати, обпеча́тувати, запе(обпе)ча́тати; 2) видрукóвувати, ві́друкувати

Упещрять — д. **Испещрять**

Упивать, упить — надпива́ти, надпи́ти

Упиваться, упиться — упива́тися, впива́тися, у(в)пи́тися, на́питися

Упивать, упилить — надпи́лювати, спі́лювати, надпи́ляти

Упирать, упереть, ся — 1) упира́ти, упе́рти, ся, обпе́рти, ся, підпе́рти, ся; 2) упина́тися, опина́тися, упира́тися, змага́тися, упну́тися, упе́ртися, о́пір ста́ти, зати́тися. — **Упираясь** — о́пором

Уписистый — д. **Убористый** (про писання)

Уписывать, уписать, ся — 1) у(в)пи́сувати, у(в)пи́сати, ся; 2) д. **Уминать**

Упячивать, упитать, ся — відгодо́вувати, угодо́вувати, сити́ти, насича́ти, відгодува́ти, угодува́ти, ся. — **Упитанный** — відгодо́ваний, вгодо́ваний

Упихивать, упихнуть — у(в)пихати, упхнути, повпихати
 Упичкать — обгодувати, загодувати
 Уплакать — виплакати
 Уплата — заплата, виплат, виплата, (остан-
 ня) — поквитування
 Уплатный — виплатний
 Уплачивать, уплатить — 1) латати, залата-
 ти, полатати; 2) виплачувати, ви-
 платити
 Уплетать, уплесть, ся — 1) уплітати, уплесті,
 ся; 2) д. Улелётывать; 3) д. Уминать
 Уплотнение — ущільнення, згущення
 Уплотниться — ущільнитися, згущуватися
 Уплывать, уплыть — відпливати, відплисті,
 відпливті, відплинути
 Упование — надія, уповання
 Уповательно — можна сподіватися, єсть
 надія; з надією
 Уповать — уповати, надіятися, сподіватися,
 покладати, мати надію
 Уподобительный — уподібнюючий
 Уподобление — уподоблення, уподібнення
 Уподоблять, уподобить, ся — уподобляти,
 уподібнювати, уподобити, ся. — У.
 дѣтямъ — малитися, малити. — У. ба-
 бѣ — обабитися
 Упоение — 1) упій (р. упою), упоювання;
 2) захват, піднесення; заласся
 Упоенный — сп'янілий, упоєний
 Упоительный — 1) п'янкий; 2) упивний, за-
 ласний
 Упокоение, упокой — 1) упокій, спокій;
 2) упокоїння
 Упокоевать, упокоить, ся — упокоювати,
 упокоїти, ся, спочити, опочити
 Упокоительный — успокоюючий, заспокою-
 ючий
 Уполномочие — уповноваження, уповаж-
 нення
 Уполномоченный — повномочний, повномоч-
 ник; уповноважений, уповажнених
 Уполномочить — уповномочити, уповнова-
 жити, уповажнити
 Уполовлять, уполовить — надполовинювати,
 надполовинити
 Уполовникъ — ополоник
 Уполь — шумовина (на страві)
 Упоминание — споминка, згадка, упоминка,
 помівка, споминання
 Упомянуть, упомянуть — згадувати, згада-
 ти, нагадати
 Упомнить — запам'ятати
 Упомянутый — згаданий
 Упорка — підпора, підпірка
 Упорливый — д. Упорный
 Упорность — упёртість, завзяття, запек-
 лість
 Упорный, но — 1) у(в)пёртий, норівистий,
 огурний, завзятий, запеклий, упёр-
 то, завзято; 2) супротивний, про-
 тивний
 Упорство — у(в)пёртість, огурність, за-
 взяття, запеклість
 Упорствовать — упиратися, завзятися (на
 що), огурятися
 Упорхать, упорхнуть — спурхати, -хнути
 Упорь — 1) упір; 2) підпора, сүпор

Упорядочить — у(в)порядкувати, у(в)поря-
 дити, улаштувати
 Употребительность — уживаність
 Употребительный — уживаний, уживний,
 ужитний, ужиточний
 Употребление — у(в)живання, у(в)житок,
 ужиття, споживання, пожиток, по-
 житкування. — Бывший въ употребле-
 нии — у(в)живаний, заживаний
 Употреблять, употребить, ся — у(в)живати,
 ся, поживати, споживати, поживля-
 ти, заживати, ся, у(в)жити, ся, по-
 жити, спожити. — Употребляемый —
 д. Употребительный
 Употчевать, ся — вчастувати, начастувати,
 ся
 Употѣть — у(в)потіти, спітніти, упріти
 Управа — управа
 Управитель, ница — управитель, ка, адмі-
 нистратор, администраторка, (дому)
 — ключник, ця
 Управительский — управителів
 Управительша — управителька
 Управление — 1) керування, орудування;
 2) управа
 Управлять, управить, ся — 1) правити, упра-
 вляти, заправляти, орудувати, ке-
 рувати, кермувати, порядкувати,
 (судном) — стерніти, (танцями) —
 вести танець; 2) управлятися,
 справлятися, поратися, управити-
 ся, справитися, у(в)поратися, обро-
 битися
 Управляющий — керуючий, управляючий,
 управник
 Упражнение — вправа, працювання
 Упражнять, ся — вправляти, ся (в що), пра-
 цювати (над чим). — У. въ чтеніи —
 вправлятися в читанні
 Упразднение — скасування, знесення
 Упразднять, оправдять — касувати, скасу-
 вати
 Упрашивание — впрошування, припрошу-
 вання
 Упрашивать, упротить, ся — упроху(шу)вати,
 у(в)просити, ся, упрохати, ся, під-
 прохати, припрошувати, припросити
 Упредительный, но — ввічливий, во; завбач-
 ливий, во
 Упредительность — ввічливість, завбач-
 ливість
 Упреждать, упредить — д. Предварять
 Упреждение — попередження
 Упрекание — докори
 Упрекать, упрекнуть — дорікати, докоряти
 (кому), корити (кого), нарікати (на
 кого), випікати, вимовляти, заки-
 дати (кому)
 Упрёкъ — докір (р. докору), догана, ви-
 мовка, закид
 Упрёчный — докірливий
 Упрочение — уставлення, забезпечка
 Упрочивать, упрочить — забезпечати, забез-
 печити
 Упрощение — упрощення
 Упрощивать, упростить, ся — робити, зробити
 простішим, упрощувати, упростити
 Упругий — пружнуй, пружинистий, напру-

гий

Упругость — пружність, напру́гість, напру́га
Упруживать, упрудить — гатіти, тамувати, загатіти, утамувати
Упрыгаться — наскакатися, настрибатися, підтоптатися, пристати
Упрыгивать, упрыгнуть — відскакувати, відскакати, відстрибувати, -бнути
Упрыскивать, упрыскать — бризкати, побризкати, пріскати, попріскати, порскати
Упрѣвать, упрѣть — упрівати, упріти, (про кількох) — повпрівати
Упрѣлый — упрілий, спітнілий
Упрягать, упрячь — у(в)прягати, у(в)прягти, повпрягати
Упряжка — 1) запря́гання, запря́г; 2) пере́гін (між станціями на одних ко́нях)
Упряжной — упряжний, запряго́вий
Упряжь — упряж, у́праж, запря́г
Упрямец — упёртий, у(в)бо́йше
Упрямиться, упрямствовать, заупрямиться — упиратися, спиратися, опиратися, спинатися, опинатися, огурятися, упёртися, затятися, затнутися
Упрямица — упёрта
Упрямство — у(в)пёртість, огурні́сть, огурство
Упрямый — у(в)пёртий, огурний
Упрятывать, упрятать — ховати, сховати, заховати
Упускать, упустить — у(в)пускати, випускати, у(в)пустити, випустити; пропускати, пропустити. — **У. изъ виду** — спускати з о́ка
Упутывать, упутать, ся — заплутувати, заплутати, ся
Упущение — у́пуск, про́пуск; опу́щення, за-недба́ння
Упѣивать — за́пінювати
Упятерять — вп'яте́ряти
Упырь — 1) д. Упрямец; 2) упі́р, упі́рь, упиря́ка
Ура — ура!
Уравнение — рівня́ння, зрівня́ння, рівні́сть
Уравнивать — 1) (уровня́ть) — рівняти, вирівнювати, вірівняти, зрівняти; 2) (уравня́ть) — рівняти, зрівняти, при-рівняти, порівняти
Уравнитель — регуля́тор, зрівня́ч
Уравнительный — зрівнюючий, зрівня́льний
Уравнове́шение — урівнова́ження
Уравнове́шенный — урівнова́жений, рівно-ва́гий, рівнова́жний
Уравнове́шивать, уравнове́сить — урівнова-жувати, урівнова́жити, зрівнова́жити
Урагань — урага́н, гуррика́н, бо́рвій, бо́р-ва
Уразумѣвать, уразумѣть — урозумляти, зро-зуміти, врозуміти, збагну́ти, (не скоро) — уторо́пати, учо́впати, вшо-ло́пати, розшоло́пати
Урванец — д. Сорванець
Урегулировать — управи́льнити, урегулю-вати
Уревнить — урезо́нити
Урильник — орина́л, нічний го́рщик

Урина — сеч, щіни, сикліни і д. **Моча**
Уринный — сечний, сикліновий
Уровень — 1) ґрунтва́га, середва́га і д. Ватерпась; шмі́га; 2) ріве́нь. — **Въ уровень, на одномъ уровнѣ** — в рівні, в рівень, на одній мірі. — **Въ уровень съ краями** — вщерть, ущерть, устрих
Уродина — потво́ра, по́твір, мацапу́ра
Уродливый — виродливий, потво́рний, по-чва́рний, бридкий
Уродливость — потво́рність, шка́ра́дність
Уродовать, изуродовать — калі́чити, нівечи-ти, скалі́чити, знівечити
Уродь — віро́док, у́род, потво́ра, по́твір, почва́ра, мацапу́ра
Урожай — урожа́й, врожа́й
Урожайность — врожа́йність, урожа́йність
Урожайный — у(в)рожа́йний, зародливий
Урожать, уродить, ся — родіти, у(в)роди-ти, ся. — **Уродился въ отца** — вда́вся в ба́тька
Урожденный — уро́дження, ро́дом, ро́жений, ро́дження
Уроженец, уроженка — ро́жденець, урож-де́нець, ро́ждєнка, ро́дом
Урок — уро́к, лекці́я; робо́та, нау́ка
Уронить — упустіти, зні́зити, поні́зити
Уронь — шко́да, стра́та і д. **Убыль**
Урослый — дорослий
Уростать, урости — вироста́ти, ві́рости
Урочить (изурочить) — уро́чити, навро́чи-ти і д. **Сглазить**
Урочище — уро́чище
Урочливый — урі́чливий
Урочный — при́значений, ві́значений
Урубать, урубить — одру́бувати, одрубати, одтя́ти
Урчание — бурча́ння, буркотня́, гу́ркіт, гур-котня́
Урчать — бурча́ти, гурча́ти
Урывать, урвать — уривати, урвати, увір-вати
Урывка, у виразі: **урывками** — уривце́м, при́хапцем, при́хватком
Урывок — уриво́к
Урывочный — уриво́ковий
Урѣзка — уті́нок
Урѣзывать, урѣзать — 1) одрі́зувати, над-кра́ювати, одрі́зати, урі́зати, вкра́-яти; 2) утну́ти, ушква́рити
Урядник — упоря́дник; під'офіце́р
Уряжать, урядить — 1) уряжа́ти, порядку-вати, урядіти, розпо́рядкувати; 2) ви́ряжати, ві́рядити
Усадебный — сади́бний, селі́тебний
Усадка — сажан́ня
Усадьба — селі́тьба, сади́ба, осе́ля, обій-стя́
Усаживать, усадить, ся — 1) садовіти, са-діти, посадовіти, порозса́жувати, розса́жуватися, мості́тися, усадо-вітися, посіда́ти, усі́стися; 2) заса́жувати, засади́ти, усади́ти, поза-са́жувати
Усаливать, усалить — насалу́вати, насá-лити
Усастый, усатый — уса́тий, вуса́тий
Усачь — 1) уса́ч, вуса́ч, пруди́вус; 2) (ком.)

Gerambrix — скрипун, козак

Усваивать, усвоятъ, усвоить, ся — засвоювати, засвоїти, переймати, переняти. — У. нравъ — взяти натуру

Усвоение — засвоєння

Усердие — усердя, горливість, щирість, пильність, запопадливість, запопадність

Усердный, но — горливий, щирий, запопадливий, запопадний, чепкий горливо, щиро, пильно

Усердствовать, поусердствовать — щирувати, пильнувати (кого, чого), припильнувати, горливо заходитись

Усидчивость — усидливість, витривалість, твёрдість, посидючість

Усидчивый — усидливий, витривалий, посидючий

Усидѣть, ся — у(в)сидіти

Усикъ — усик, вусик, усок, вусок

Усиление — підсилення, зміцнення

Усиливать, усилить, ся — підсилювати, додавати сили, зміцняти, підсилити, всилити, всилятися, дужчати, сильнішати, міцніти, міцнішати, всильніти, д. Силиться

Усилие — зусилля, силкування, заходи, потуга

Усилокъ — дужак і д. Силачъ

Усильно — притьмом, усильно

Усильный — усильний

Ускакивать, ускакать — скакати, поскакати

Ускальзывать, ускользнуть — вислизати, вислизнути, випорснути, вихопитися

Ускорение — прискорення

Ускоренный — прискорений

Ускорять, ускорить, ся — прискоряти, прискорити, ся

Ускочить — відскочити, віскочити

Услава — д. Услаждение

Уладительность — солóдкість

Уладительный — солóдкий

Услаждать, усладить, ся — у(в)солóджувати, у(в)солóдити, ся, осолóдити

Услаждение — усолóда, осолóда, втіха

Услащивать — д. Подслащивать

Условие — умова, вмова, угода, уговор

Условленный — умóвлений

Условливаться, условиться — у(в)мовлятися, змовлятися, годітися, умóвитися, змóвитися, згодітися, угодітися, погодітися

Условность — умóвність

Условный, но — умóвний; умóвно, з умóвою

Усложнение — ускладнення

Усложнять, усложнить — ускладняти, ускладнити

Услуга — 1) послуга, услуга, услуженька. — Услугу оказать — у послугі стати; 2) д. Прислуга

Услужение — послуга, служба, найм. — Поступить въ услужение — піти в найм, нанятись в найм

Услуживать, услужить — слугувати, у(в)слугувати, у(в)служити, прислужитися

Услужливость — услужливість, услужність,

прислужність

Услужливый — услужливий, услужный

Услужникъ, ца — прислужник, ця, послужка і д. Слуга

Услыхать, услышать, ся — почути, ся, вчути, учути, зачути, прочути, перечути, наслухати

Услышание, у вырази: во услышание — щоб усі почули, гóлосно

Усматривание — вбачання

Усматривать, усмотрѣть, ся — у(в)бачати, ся, вздрівати, ся, у(в)бачити, у(в)здріти, углянути, нагледіти, наглядіти, наглянути, постерегти

Усмирение — усмірення; гамування, у(в)гамування, втихомірення

Усмиритель, -ница — усмиритель, -ка, тихомірник, -ница

Усмирять, усмирить, ся — усмиряти, ускромляти, гамувати, тихомірити, ся, усмірити, ся, у(в)гамувати, у(в)тихомірити, приборкати, притишити, прикоськати, укоськати

Усмотрѣние — розгляд, погляд, розсуд. — Дѣлайте по своему усмотрѣнію — робіть, як вам здається кращим; робіть по своїй волі, по своїй уподобі. — Передаю на ваше усмотрѣние — здаюсь на вашу думку; віддаю на ваш розсуд

Усмѣхаться, усмѣхнуться — ус(ь)міхатися, ус(ь)мішкуватися, ус(ь)міхнутися

Усмѣшка — ус(ь)мішка, ус(ь)міх, ос(ь)міх

Уснуть — заснути, (трошки) — здрімати

Усобица — усóбиця, чвара, колотнеча

Усовершенствование — удосконалення

Усовершенствовать, -ница — удосконалення, -ница

Усовершенствовать — (у)вдосконалити

Усовершенствоваться — удосконалитися

Усовѣщание — вмовляння, усовіщання

Усовѣщивать, усовѣститъ, ся — умовляти, умóвити, усовіщати, усóвістити, ся, всамобóжити

Усолить, ся — всоліти, ся

Усоль — всóлення

Усолѣлый — всóлений

Усопшій, ая — покійний, покійник, ця, небіжчик, вмерлий; усóпший

Усотерить — всотеріти

Усохлый — всóхлий

Успение — смерть, успіння, успєніє і д. Праздникъ

Успенскій — успєнський. — У. постъ — Спасівка

Успокоение — заспокоєння, спочінок

Успокоивать, успокоить, ся — заспокоювати, впокоювати, у(в)тихомірювати, заспокоїти, ся, у(в)тихомірити, ся, (після гніву) — відходити, відійти

Успокоительный — заспокоючий

Успѣвать, успѣть — у(в)співати, проспівати, у(в)стигати, у(в)спіти, поспіти, устігнути, встігти

Успѣхъ — успіх, поспіх, поступання (в чім), поступ, щастя. — Дай Богъ успѣха — щасті Бóже

Успѣшность — успішність

Успѣшный, но — успішний, но, спірний, но.
 — Успѣшнѣе — спірніше, поступніше
 Уста — устá, вустá, устоньки
 Уставать, устать — томітися, утомлятися,
 у(в)томітися, притомітися, нато-
 мітися, вморітися, угóвтатися
 Уставлять, уставить — 1) у(в)ставляти,
 устáвити, ся; 2) установляти, уста-
 новіти; 3) Уставить глаза — встро-
 мити, вліпити очі; вітріщитись
 Уставъ — устáв, устáва, статút
 Уставный — устáвний
 Устаивать, устоять, ся — 1) встоювати, три-
 мáтися, устояти, утриматися; 2) від-
 стоюватися, осідати, відстоятися,
 осісти
 Усталой, усталый — у(в)тóмлений, стóмле-
 ний, знемóжений
 Усталость — у(в)тóма, устáнок
 Усталъ — д. Усталость. — Безъ устали —
 без устáнку, невтóмно, без уга́ву
 Устанавливать, установить, ся — установля-
 ти, стáвити, уставляти, установіти,
 устáвити, ся
 Установитель — устанóвецъ
 Установка — (в)устанавли́ння
 Установление — у(в)станóва, устанóвлення
 Устарѣлый, устарѣвший — вдáвнений, за-
 давнений, перестарілий
 Устарѣть — пристарі́тися, перестарі́ти,
 встарі́тися
 Устерегать, устеречь — спостері́гати, пиль-
 нувáти, спостерегти́, допильнувати
 Устилатъ, устлатъ — устѣлювати, вистеля-
 ти, застилáти, устелі́ти, вистелити,
 застелі́ти, заслáти
 Устилка — 1) усти́лання, вистѣлювання,
 стѣлення; 2) д. Постилка
 Устный — ус(т)ний, словáми, на словáх
 Устой — 1) д. Сливки 1; 2) (в будові) — під-
 πόра, підва́лина, стовп, стоян
 Устойчивость — стáлість, стійкість
 Устойчивый — стáлий, стійкий, непохітний
 Усторонье, у выра́зі: на устороньи — на
 узбо́ччі, на вбі́ччі
 Устоять — усто́яти
 Устраивать, устроить — устро́ювати, уря-
 жа́ти, впоряджа́ти, справля́ти, устро́-
 їти, урядити, споряді́ти, у(в)поряд-
 ді́ти, у(в)порядкува́ти, справити,
 вшикува́ти (про військо), улагодити,
 уладна́ти, улаштува́ти, ся
 Устранение — усува́ння; усунення, відда́лен-
 ня
 Устранять, устранить — усува́ти, відсторо-
 ня́ти, віддаля́ти, усуну́ти, відсторо-
 нити, віддалі́ти
 Устрашать, устрашить, ся — страхáти, ся,
 страши́ти, устраша́ти, застраха́ти,
 у(о)страхну́ти, настра́шити, наляка́-
 ти, ся. — Устрашающий — страхáющий
 Устрашение — страхáння, настра́шення
 Устрашительный — настра́шающий, устра-
 ша́ющий, страшний
 Устремление — звѣрнення, зворі́т, направ-
 лення
 Устремлять, устремить, ся — направля́ти,
 зверта́ти, поверта́ти, напра́вити,

накерува́ти, зверну́ти, поверну́ти,
 кінутися, полінути, порінути, шу-
 гну́ти, (юрбою) — гуну́ти. — У. взоръ
 — вту́пити, вдиві́ти очі
 Устригать, устричь — устрига́ти, підстри-
 га́ти, устри́гти, підстри́гти
 Устричный — устри́чний
 Устрица, *Ostrea edulis* — устри́ця. — У. рѣч-
 ная — ско́йка
 Устройство — уря́дження, впорядження,
 впорядкува́ння
 Устройство — устрій, у́клад, лад, порядок
 Устроитель — спорóдник; впорядчик (вече-
 ра, заба́ви)
 Уступать, уступить — поступáтися, усту-
 па́ти, відступáти, поступі́тися, усту-
 пі́ти, відступі́ти. — У. просьбо́ь —
 уважа́ти, ува́жити про́зьбу
 Уступительный — припустóвий
 Уступка — у́ступ, відступ, постúплення,
 постúпок, опу́ст
 Уступоприниматель — пересемець
 Уступочный — спу́щений, зни́жений
 Уступчивость — усту́пливість, усту́пчи-
 вість
 Уступчивый — усту́пливий, усту́пчивий і
 д. Податливый
 Уступщикъ, ца — усту́пник, ця
 Уступъ — у́ступ, ла́ва, прі́ступок, (в скелі)
 — прі́скалок
 Устывать, устыть — остига́ти, прости́гати,
 -ти́гти, про́чахáти і д. Простывать
 Устыдить, ся — завстидáти, ся
 Устылый — ості́глий, прости́глий, про́чах-
 лий
 Устье — гі́рло, у́стя (рі́чки), че́люсти (печі)
 Усугубление — подво́їння
 Усугублять — подво́ювати
 Усумняются, усумнятся — сумні́тися, усум-
 ні́тися
 Усушать, усушить — вису́шувати, вісушити
 Усцы — цу́гли
 Усчитывать, усчитать, учесть — облі́чувати,
 обраховувати, облі́чити, обраху-
 ва́ти, обчі́слювати, обчі́слити
 Усь, (мн.) усы — 1) ус, вус, (мн.) — у́са, ву́-
 са, у́си, ву́си, (здр.) — (в)у́сик, (в)у́сок;
 2) (у комах і рослин) — у́сик, ву́сик
 Усылать, услать — висилáти, віслати, за-
 силáти, -лáти
 Усылка — засилáння, висилáння
 Усыновитель, ница — усинові́тель, ка
 Усыновление — усино́влення, при́йми
 Усыновленный, ая — усино́влений, при́й-
 ма́к, чка. — Сдѣлаться усыновленнымъ
 — у при́йми пі́ти, ста́ти
 Усыновлять, усыновить — усиновля́ти,
 бра́ти у при́йми, усинові́ти, взя́ти
 у при́йми, (кількох) — повсиновля́ти
 Усыпальница — усипáльня
 Усыпать, усыпать — 1) посипáти, висипáти,
 посі́пати, вісипати; 2) одсипáти,
 одсі́пати
 Усыпать, уснуть — засипáти, засну́ти
 Усыпительный — усиплі́вий
 Усыпление — усипля́ння; присипля́ння, при-
 спáння
 Усыплять, усыпать — усипля́ти, усипі́ти,

присипляти, приспати

Усыхать, усохнуть — у(в)сихати, усохнути, (про кількох) — повсихати. — **Усохший** — усохлий

Усыкать, усыкнуть — цькувати, тюкати, тюгукати, тютюкати, тюкнути

Усѣвать, усѣять — засівати, засіяти, позасівати

Усѣвъ — засів

Усѣкать, усѣчь — усікати, утинати, одтинати, усікти, у(в)тяти

Усѣкновение главы св. Иоанна Крестителя — Головосіка, Усікновення

Усѣсть — повсідати

Усѣчение — усічення

Усѣченный — зрізаний, стятий, уятий

Утаевать, утаивать, утаить — таїти, утаювати, кріти, у(в)таїти, ся, потаїти, укріти

Утаивание — утаювання

Утайка — утаїння, перехови

Утайщикъ, ца — затаїник, ниця; переховник, ниця

Утапливать, утопить, ся — угрівати, угріти, ся, пряжити (молоко)

Утапывать, утоптать — утоптувати, у(в)топтати

Утаскивать, утащить — таскати, тягати, цупити, потягті, стягті, поцупити, сцупити

Утварь — ряжа; спрят, спряток; начиння. — **Церковная у.** — церковні убори, різи

Утвердительный, но — стверджуючий, чо, че; потвер(д)жуючий

Утверждать, утвердить — стверджувати, ствержати, ствердіти. — **Утвердиться** — уґрунтувати, ся, утвердітиса

Утверждение — затвердження, ствер(д)ження, твер(д)ження

Утекать, утечь — утікати, упливати, утекти, уплінути, (трохи) — надтекти

Утекъ — утеча, утік, утічка, утіканка. — **На утекъ** — на втікача, на втіки

Утенокъ, утенышъ — утя, утеня, утятко, кача, каченя, качатко, качаточко, (мн.) — качата, качаточка, каченята

Утерпеть — втерпіти

Утерять — згубити, загубити

Утесистый — шпилястий, урвистий, крутий

Утёсь — урвище, стромовина, круча; скеля, стрімчак, (боковий) — прискалка, прискалок, д. Стремнина

Утёсывать, утесать — стісувати, стесати

Утечка — 1) д. Утёкъ; 2) утічка, витікання

Утиный — качиний, качачий. — **Съ утиною походкой** — качконогий

Утиный, утичыи гнёздышки, рос. *Anchusa officinalis* — медунія, медянішник, рум'янка, краснокорінь, волівий язик

Утиральникъ — руч(ш)нік

Утиральный — втиральний

Утирание — у(в)тирання

Утирать, утереть, ся — утирати, утерти, ся

Утирка — утирання

Утискивать, утискать, утиснуть — впахати, упихати, упхнути

Утиханіе — втихання, притихання, тих-

шання

Утихать, утихнуть — у(в)тихати, стихати, тіхнути, тіхшати, тихішати, надтихати, у(в)тіхнути, затіхнути, стіхнути, потіхнути, потіхшати, стишити, надтіхнути, занішкнути, унішкнути, ущухнути, утихомиритися, повтихати, позатихати

Утишать, утишить — у(в)тихомірювати, утишати, утихомірити, утишити, у(в)гамувати

Утишение — втихомірення, гамування, за-спокійня

Утишитель, -ница — тихомірник, -ця, гамовник, -ниця

Утишительный — втихомірюючий, гамуючий

Утка, пт. *Anas* — качка, (здр.) — качечка, утка, вутка, (здр.) — утонька, (самчик) — качур і д. Селезень, (особливої породи) — шавкун, (дитяче) — тася, таська, *A. acuta* — острохвостка, *A. rutila* — оґарь. — **У. кряковая** — крижня, крижавка, (самчик) — крижень, крижняк. — **У. нырокъ** — нурець, пурні-коза. — **У. чирокъ**, *A. Querquedula* — чірка, чирінка, чірочка

Утка морская, Anatina — качунка

Уткинь — качиний

Утконось (зоол.) — дзюбак, *Ornitherynchus paradoxus*

Утлый — утлий, вутлий, крихкий, слабкий

Утокъ — утік (р. утоку), піткання, поткання

Утолачивать, -лочить — втолочувати, -чити

Утоление — заспокійня, гамування, вгамування

Утолительный — заспокоюючий, гамуючий

Утолочь — утовкти, стовкти

Утолстѣть — потовщати, погрубшати

Утолщать, утолстить, ся — робити товщим, грубшим, зробити товщим, товщати, товстишати потовщати

Утолять, утолить — заспокоювати, гамувати, заспокоїти, угамувати, утолити

Утомительность — втомність

Утомительный, но — у(в)томний, втомно

Утомление — утомлення, у(в)тома

Утомлённый — у(в)томлений, стомлений, зморений, знеможений

Утомлять, утомить, ся — томити, ся, у(в)-томляти, ся, морити, ся, приставати, у(в)томити, ся, стомити, ся, у(в)морити, ся, заморити, ся

Утончать, утончить, ся — тончити, тонити, утончити, утоніти, витончити, витопити, потончити, тоншати, тоньшати

Утончение — тончення, утончення; загострення

Утонченность — утонченість, витонченість

Утонченный — утончений, витончений

Утонять, утонить — д. Утончать

Утопать, утопнуть — потопати, потонути, у(в)тонути, втопитися. — **Утопающий** і за соломинку хватається — тонучий і бритви хапається

Утопающий — тонучий

Утопленіє — вто́плення
 Утопить, ся — д. Топить, ся
 Утопленникъ, ца — у(в)то́плик, ця, вто́плений, на, потопéльник, ця
 Утоплый — вто́пленный
 Уторговывать, уторговать — виторгóвувати, віторгувати, у(в)торгува́ти
 Уторить — у(в)топта́ти, у(в)топцюва́ти
 Уторенный — у(в)то́птаний
 Уторь, (частіше мн.) уторы — утора́, утори́
 Уточка — качечка і д. Утка (здр.)
 Уточный — утко́вий (про пряжу)
 Утрамбованіє — вталува́ння
 Утрамбовывать — талува́ти
 Утрата — у(в)тра́та, стра́та, потра́та, згу́ба
 Утраченіє — втра́чення
 Утрачивать, утратить, ся — тра́тити, у(в)тра́тити, ся, у(в)тере́ти, згуби́ти. — У. до-вѣ́ріє къ кому — зневі́ритись (в кому)
 Утренникъ — рані́шній пріморозок, замо-розок, холо́дні зорі
 Утренний — рані́шній, врані́шній, ранковий, с(ь)вітовий. — У. звѣ́зда — с(ь)вітова зоря́, зірні́ця
 Утренняя — у́тренняя
 Утрировать — переборща́ти, передава́ти куті ме́ду
 Утро — ра́нок, порáнок. — Каждое у. — щорáнку. — На другое у. — дру́гого ра́нку. — Рано по у. — зра́на, ра́но-в-ра́нці. — Съ раняго у. — спозара́нку. — Съ утра — з ра́нку, з ра́на(я). — У. доб-раго пожелать — на добри́день да́ти. — Добраго у. — добри-до́с(ь)віток (про дуже ранній ра́нок), добри-ра́нок
 Утроба — утроба́, ну́тро, че́рево
 Утробистый — утробистий, черевáтий, пу-зáтий
 Утробный — утроб́ний, черевний
 Утроєніє — потро́їння
 Утроивать, утроять, утроить, ся — у(в)тро́ювати, у(в)тро́їти, ся, потро́ювати, потро́їти, потройні́ти
 Утромъ — ра́нком, у(в)ра́нці. — Завтра утромъ — завтра вранці́. — На другой день утромъ — на ра́нок. — Рано утромъ — ра́но в-ра́нці. — Утромъ и вечеромъ — ра́но й ве́чір
 Утрось — сьогодні вранці́
 Утруждать, утрудить, ся — труди́ти, утру-ди́ти, ся, утрудня́ти
 Утруждающий — утру́джуючий, утру́дливий
 Утруждение — утру́дження
 Утухать — д. Погасать
 Утучненіє — уту́чення; угно́їння
 Утучнительный — уту́чняючий; гно́ючий
 Утучнѣлый — уту́чений; гладкий, сі́тий
 Утучнѣть — погла́дшати
 Утучнять, утучнить, ся — 1) ту́чити, уту́ча-ти, уту́чити; 2) гно́їти, угно́ювати, угно́їти (землю)
 Утушать, утушить — гаси́ти, погаси́ти, уга-си́ти
 Утушеніє — га́шення
 Утыканіє — обтика́ння
 Утыка́ть, утыкать — обтика́ти, обти́кати
 Утыкать, уткнуть — втика́ти, встро́мляти, уткну́ти, уві́ткнути, устро́мити

Утыкать, уткать — утика́ти, утка́ти
 Утыкаться, уткнуться — натика́тися, на-ткну́тися
 Утѣсненіє — у́тиск, вті́ск
 Утѣснитель — ути́скач
 Утѣснять, утѣснить — утиска́ти, уті́снити, ті́снити, гно́їти, пригно́їти
 Утѣха — уті́ха, уті́хонька, уті́шка, уті-шенька
 Утѣшать, утѣшить, ся — вті́шати, ся, роз-важати, уті́шити, ся, розва́жити, пора́дити
 Утѣшеніє — уті́ха, вті́ха, поті́ха, розва́га, розважа́ння, пора́да, пора́донька, розра́да
 Утѣшитель, ница — пора́дник, ця, уті́ши-тель, ка, уті́шник, уті́шниця
 Утѣшительный, утѣшный, но — уті́шний, но
 Утюговый — прасови́й
 Утюгъ — прáска, залі́зко, прас
 Утюженіє — прасува́ння
 Утюжить, выутюжить — гла́дити, прасува́ти, ви́гладити, ви́прасувати
 Утюжный — прасови́й
 Утя! — тась-тась! тасю́-тасю́!
 Утягивать, утянуть — утя́гувати, стя́гувати, утяга́ти, стяга́ти
 Утятникъ — кача́тник, качні́к
 Утячий — кача́чий, качи́ний
 Уфь — ох, ух
 Уха — ю́шка, ю́шечка, щербá, щербі́чка
 Ухабина — вибо́їна
 Ухабистый — вибо́їстий, бакаюва́тий
 Ухабъ — ви́бій, вибо́їна
 Ухаживаніє — уходи́ни, піклува́ння, дба́ння, (за дуже вередливим) — па́нькання, (до дівчини чи молодиці) — лиця́ння, жениха́ння, зальо́ти, упада́ння (ко-ло кого), (не поважне) — горобцю-ва́ння
 Ухаживатель — уві́вач, зали́цяльник, за-льо́тник
 Ухаживать — 1) ходи́ти (за ким, коло кого), гляди́ти (кого), догляда́ти (кого, за ким), впада́ти (за ким), па́нькатися, па́дькатися (коло кого); 2) лиця́ти-ся, зали́цятися, жениха́тися (до ко-го), прилиця́тися, увива́тися, упа-да́ти; підлабу́знюватися, тупцюва́ти, воло́читися, горобцюва́ти
 Ухарски — хва́тсько
 Ухарскій — хва́тський
 Ухарь — хва́т
 Ухать, ухнуть — ухати́, ухну́ти; ду́хом ви-пити
 Ухватка — ма́ніра, рух
 Ухватъ — рога́ч, (здр.) — рога́чик
 Ухватывать, ухватить, ся — хапа́ти, хвата́-ти, у(в)хопи́ти, ухвати́ти, схопи́ти, ся
 Ухвостье — 1) поло́ва, одві́йки, ві́сівки; 2) кіне́ць, край (якого місця)
 Ухитряться, ухитрится — ухитря́тися, ухи-три́тися, вхитрува́тися
 Ухищреніє — хі́трість, хі́трощі, підходці́
 Ухищренный, но — хі́трый, ро
 Ухищренность — хі́трість
 Ухищрятся — д. Ухитряться

Ухлопать — 1) у(в)біти, забіти, уколóшка-ти; 2) у(в)гати́лити
 Ухмыляться, ухмыльнуться — у(о)с(ь)міха́ти-ся, ос(ь)мішкуватися, у(о)с(ь)міхну́тися
 Ухо, мн. уши — у́хо, ву́хо, (мн.) — у́ха, ву́ха, (здр.) — (в)у́шко. — Крѣпокъ, тугъ на ухо — не дочуває. — Навострить уши — насторо́жити вуха. — Съ надрѣ-занными ушами — карна́ухий
 Уховертка — 1) (ухочі́стка) — корпоу́шка; 2) ком. *Forficula auricularia* L. — щі-павка, кліща́к
 Уходитъ, уйти — 1) вихо́дити, вийти, піти; 2) у(в)тіка́ти, тіка́ти, (швидко) — чку́рити, чкурну́ти, дмухну́ти, дре-мену́ти
 Уходитъ — змордува́ти, доконати. — Горе уходило его — го́аре докона́ло його́
 Уходиться — у(в)гамува́тися, у(в)тихомі-ритися. — Пиво уходилось — пі́во пере-шумува́ло, ви́гралось. — Сердце уxo-дилось — заспоко́їлось, угамува́лося
 Уходкою, уходомъ — ти́шком, тихце́м, ни́ш-ком, крадькома́ (піти)
 Уходъ — 1) ви́хід, відхо́д і д. Выходъ; 2) до́гляд, на́гляд, доглядáння, пиль-нува́ння
 Ухождение — у(в)тіка́ння
 Ухозвонъ — дзвін у вухах
 Ухудшать, ухудшить, ся — погіршувати, по-гіршити, ся, гіршати, погіршати
 Ухудшение — погіршення
 Ухъ — ох, ух
 Уцѣживать, уцѣдить — виці́жувати, одці́-жувати, виці́дити, одці́дити
 Уцѣливать, уцѣлить, ся — 1) ці́лити, у(в)ці́-лити, попа́сти; 2) д. Прицѣливаются
 Уцѣлѣть — уці́лити
 Уцѣплять, уцѣпить, ся — чі́пляти, ся, на-чепіти, вчепіти, ся
 Участвованіе — учасні́сть (в чо́му), при-чѣтні́сть (до чо́го)
 Участвовать — бра́ти, ма́ти у́часть, у́діл
 Участіе — у́часть, у́діл, учасни́цтво; спі́лка, спі́льництво
 Участковый — участко́вий
 Участникъ, ца — учас(т)ни́к, ця, (в якому підприємстві) — спі́льник, ця, (в ро-боті) — супря́гач
 Участный — учас(т)ни́й, причѣтний
 Участокъ — учас́ток, частъ, част́ка, у́діл, пай, обрѹб
 Участь — до́ля, талáн
 Учащательный — частотлі́вий
 Учащать, участить, ся — вчаща́ти, ся, вча-сті́ти (часто що робити чи куди ходити), у(в)на́жуватися, уна́дитися (часто ходити куди)
 Учащение — вчаща́ння
 Учащий — уча́щий, у(в)чи́тель
 Учащийся — учени́к, учень, шкі́льник, шко-ля́р
 Учебникъ — учеб́ник, шкі́льна кні́жка, підру́чник
 Учебный — учеб́ний, шкі́льний
 Учениковъ — учени́ків, школя́рів
 Ученикъ, -ца — учени́к, учень, -ни́ця, школя́р,

ка, (зб.) — школя́рство, шкі́льник, (зб.) — шкі́льництво
 Ученический — учени́цький, ученський, школя́рський
 Ученичество — учени́цтво, шкі́льництво
 Ученіе — нау́ка, у(в)чѣ́ння, учіння
 Учёность — учѣ́ність
 Ученый — у(в)чѣ́ний, науко́вий
 Учение — 1) д. Ученіе; 2) му́штра
 Учерпывать, учерпнуть — черпа́ти, ви́чер-пати, одчерпну́ти, зачерпну́ти
 Учёсывать, учесать — причісува́ти, розчі-сувати, причеса́ти, розчеса́ти
 Учтверять, -рять — вчетверя́ти, -ріти
 Учетный — дисконто́вий, відчіслюючий; обчіслюючий
 Учёть — відлі́ч, відчіслення, дисконто; обчіслення
 Училище — шко́ла. — Посѣщать училище — ході́ти до шко́ли
 Училищный — шкі́льний
 Учинивать, учинить — справля́ти, ла́годити, спра́вити, пола́годити
 Учинять, учинить, ся — учиня́ти, чині́ти, учині́ти, ся
 Учителевъ — у(в)чи́телів
 Учитель, ница — у(в)чи́тель, ка, навчи́тель, ка. — Быть у. — учительова́ти, учитель-кува́ти
 Учительницынь — учи́тельчин
 Учительский — учи́тельський
 Учительство — учи́тельство; учительова́ння
 Учительствовать — учительова́ти (про вчи-теля), учителькува́ти (про вчитель-ку)
 Учитъ — 1) (научить, ся) — учи́ти, вчи́ти, нау(в)чи́ти, ся; 2) (выучить, ся) — ви́учувати, виу(в)чи́ти, ся
 Учитывать, учесть — обрахо́вувати, обра-хува́ти, обчіслювати, обчіслити; відлі́чувати, відчіслювати, дискон-тува́ти
 Учредительный — устанóвчий
 Учредитель, -ница — устанóвник, -ни́ця, фунда́тор, -ка, спорудник, -ця
 Учреждать, учредить, ся — устанóвляти, уряжа́ти, заклада́ти, устанóвити, уря-ді́ти, закла́сти
 Учреждение — устанóва, закла́д
 Учтивецъ, -вица — че́мник, -ни́ця
 Учтиво — че́мно, грѣ́чно
 Учтивость — че́мність, грѣ́чність, пошти́-вість
 Учтивый — че́мний, грѣ́чний, пошти́вий
 Учугъ, учужокъ — яз, із, ізóк, котá, котці, д. Забойка і Снасть
 Ушастый — (в)уха́тий, ухань, ухáч
 Ушатный — цебро́вий, коновко́вий
 Ушать, ушати́къ, ушатець — цебе́р, цебри́к, коно́вка
 Ушестерять, -рять — вшестеря́ти, -ріти
 Ушибать, ушибить, ся — забива́ти, забі́ти, вдáрити, ся
 Ушибъ — уда́р, уда́рення; забі́те (мі́сце)
 Ушивать, ушить — вшива́ти, вши́ти
 Ушивка — вшиття́, вшивáння
 Уширение — ро́зшир
 Уширять, -рять — розширя́ти, -ріти

Ушица — юшечка і д. Уха (здр.)
Ушко — ушко, вушко
Ушкуйникъ — ушкál, ушкúйник
Ушлець — утікáч і Бѣглець
Ушное — щѣрба
Ушной — юшечний
Ушный — уховій, вуховій, вушний
Ущеліе — межигір'я, прóсмик, пересмик;
роспа́лина, роско́лина, ущѣлина
Ущелочить — взоліти
Ущемленіе — прѣтиск
Ущемливать, ущемлять, ущемить — вщикну́-
ти, прищикну́ти
Ущербать, ущербнуть, ся — ущербіти, ся
Ущербленіе — ущѣрб, ущѣрбок
Ущербляться, ущербиться — ущербля́тися,
ущербі́тися, — Ущерблѣнная луна —
щербáтий місяць
Ущербъ — 1) ущѣрб, шко́да, ущѣрбок, утра́-
та. — Въ ущербъ — на шко́ду. — При-
чинить ущербъ — зроби́ти шко́ду;
2) ущѣрб (місяця)
Ущипывать, ущипнуть — щі(и)па́ти, ущіпну́-

ти, вщипну́ти,
Ущипъ — ущіп, ущіпок
Уѣздный — повіто́вий
Уѣздъ — повіт
Уѣзжать, уѣхать — од'їзди́ти, виїзди́ти,
од'їхати, виїхати
Уѣзживать, уѣздить — 1) уїзжувати, уїз-
дити, об'їздити, виїздити; 2) (до-
рогу) — уїзжа́ти, уїздити, накотіти
Уютность — зати́шність, догідність
Уютный, но — зати́шний, зати́шно, захист-
ний, захі́стно
Уютъ — за́тишок; за́хист, за́хисток
Уязвимый — вразли́вий
Уязвленіе — ура́за, ура́зка
Уязвленный — ура́жений, вра́жений
Уязвлять, уязвить — у(в)ража́ти, у(в)рази́-
ти, ушпи́гнути
Уязвимость — у(в)разли́вість
Уясненіе — вия́снення
Уяснять, уяснить — вия́снити, вия́снювати,
з'ясо́вувати, вия́снити, з'ясува́ти

Ф.

Фарба — фа́бра, чорніло (чорнити волóсся)
Фабреніе — чорні́ння (вóсів)
Фабрика — фа́брика. — Писчебумажная ф.
— папі́рня
Фабрика гвоздильная — ц(ь)в'яха́рня. —
Фабрика конфектная — цукѣ́рня
Фабрикантъ — фабрика́нт. — Писчебужный
ф. — папі́рник
Фабрикантскій — фабрика́нтський
Фабрикантша — фабрика́нтка
Фабрикатъ — ві́ріб фабрі́чний, фабри-
ка́т
Фабрикація — фабрикува́ння
Фабрить — чорні́ти (вóси)
Фабричникъ — фабрі́чний робі́тник
Фабричный — фабрі́цький, фабрі́чний
Фаворить, фаворитка — коха́нець, коха́нка,
фаво́рит, -тка
Фаготъ — фаго́т(а). — Играющий на фаготъ
— фаготі́стий
Фазанина — фазані́на, бажанті́на
Фазаній — фазаня́чий, бажанто́вий
Фазанъ, пт. Phasianus colchicus — фазáн,
бажа́нт
Фазъ, (частіше) фаза, (мн,) фазы (луны) —
фа́за, квати́ря, відмі́на, ква́дра
Факель — похóдня, похі́дня, смо́лоскіп, луч-
ні́ця. — Похоронные ф. — проводи́чкї
Факельный — смо́лоскіповий, похóдньо́вий
Факельщикъ — смо́лоскіпник, похі́дник
Фактически — факті́чно
Фактическій — факті́чний, наді́льний
Факторство — факторува́ння
Факторствовать — факторува́ти
Факторъ, факторша — фáктор, ка. — Плата
фактору — факторо́ве, фáкторне
Фактура — факту́ра
Факторъ — чінник
Фактъ — факт, подія
Факультетъ — факультéт, відді́л

Фаланга — фала́нга
Фалда — 1) збі́рка, (частіше) — збо́ри, фал(ь)-
да, фалді́на і д. Складка; 2) пола́
Фалдистый — фалді́стий, рясні́й
Фальсеть — фальце́т
Фальсификаторъ — фальші́вник, фальше́р,
фальсифіка́тор
Фальшивить — 1) фальшувáти; 2) різни́ти
(в с(ь)пі́вах)
Фальшиво — фальші́во, помилко́во
Фальшивость — фальші́вість, фальші́в-
ство
Фальшивый — фальші́вий, хвальші́вий;
підрóблений
Фальшь — фальш, хва́льш, хі́ба. — Ошибка
въ фальшь не ставится — по́милка
за хвальш не йде́
Фамилія — 1) сі́м'я, роді́на, фамі́лія;
2) прі́звище, прі́звисько, прозва́ння,
фамі́лія
Фамильный — 1) родові́й, фамілі́йний;
2) сіме́йний
Фамильярничать — панібра́татися
Фамильярно — за панібра́та, фамі́льярно.
— Обходиться сь кѣмь фами́льярно
— бу́ти за панібра́та (з ким)
Фамильярность — панібра́тство, фамі́льяр-
ність
Фамильярный — панібра́цький, фамі́льяр-
ний
Фанатическій — фанаті́чний
Фанатизмъ — фанаті́зм
Фанатикъ — загорі́лець, фанаті́к
Фанерка — фoрні́р
Фантазе́рь — хіме́рник і д. Мечтатель
Фантазировать — хіме́рити, хімерува́ти,
фантазува́ти; 2) імпровізува́ти
Фантазія — 1) фанта́зія; 2) хіме́ри
Фантастическій — фантасті́чний, хіме́рний
Фанть — фант, за́став (у грі)

Фанфаронъ — величайко, чванько, пиндюч-
ник
Фарватеръ — стріжень, (в річці) — течія,
бистринь, бистриня
Фарсь — 1) жарт, фарс; 2) вікидка, вибрик,
фігель
Фартукъ, фартучекъ — ф(хв)артух, фа-
(хва)ртушіна, фартушок, опінка,
зап'яска, (що надівають дітям на
шию) — слінявка
Фартучный — ф(хв)артуховий
Фарфоровый — фарфоровий, фарфорний,
порцеляновий
Фарфоровая глина — каолін, глінка, фар-
форова гліна
Фарфоръ — фарфор, порцеляна
Фаршированный — начиняний, з начинкою
Фаршъ — начинка
Фасадный — чільний
Фасадъ — чоло, лице
Фасолевидный — фа(ква)солькуватий
Фасоль, рос. Phaseolus — фасоля, хвасоля,
квасоля, (зерно) — фа(ква)соліна,
(стебло) — фа(ква)соління. *P. multi-
florus Willd.* — королів ц(ь)віт, черво-
на квасоля. *P. variegatus* — писарі-
ста квасоля. *P. compressus Dc.*, низ-
корослая ф. — піша квасоля, піхота,
лежух, (та, що в'ється) — тична, (з
плескуватими зернами) — плескач,
плеската
Фасонистый — статурний
Фасонъ, фасончикъ — фасон, крій, стрій,
форма, злада
Фата — намітка до вінчального убору,
фата
Фатализмъ — фаталізм, віра в призначен-
ня
Фаталистический — фаталістичний
Фаталистъ — фаталіст, фаталіста
Фатальный, но — фатальний, но; судбо-
вий, во
Фата-Моргана — марево, Фата-Моргана
Фатюй — чвалай, незграба і д. Неловкій
Фать — ферт, хворт
Фауна — фавна, фауна
Фашина, фашинникъ — тарас, торос, фаши-
ни. — Мостить, укріплять фашинами
— тарасувати, потарасувати
Фашинный — тарасовий, фашинний
Фазтонъ — фаетон
Фаянсовый — фаянсовий, півпорцеляновий
Фаянсь — фаянс, півпорцелян
Февральскій — лютовий
Февраль — лютий, фебраль
Федеративный — федеративний
Фейерверкъ — фейверк, фейверок
Фелонъ — риза верхня, фелонь
Фельдфебельскій — фельдфебельський
Фельдфебель — фельдфебель
Фельдшерскій — фершальський, фельчер-
ський
Фельдшеръ — фершал, фельчер
Фельдгегеръ — гонець (р. гінця)
Феринка, рос. Atherina pontica Eichw. — ка-
теринка, дугулька
Ферма — хутір, фільварок, ферма
Фермеръ — хуторянин; 2) оренд'яр, по-

сесор; фермер
Ферментъ — підчинка, бродило, фермент
Ферментъ брожения — бродило
Фертъ, фертикъ — ферт, -ик, хворт, -ик
Фестоны — крисочки
Фетишь — божок, фетиш
Фехтовальный — фехтарський
Фехтовальщикъ — фехтар
Фехтование — фехтування
Фехтовать — фехтувати
Фи! — фе!
Фибра — волокно, жилка, фібра
Фибринъ — волокнина
Фиктивный, но — фіктивний, но
Фиброзный — волокнуватий
Фига — 1) рос. *Ficus carica L.* — фіга, хві-
га, фіга, (овоч в'ялений ще) — ін-
жир, інджир; 2) дуля і д. Кукишь
Фигля — фігель, фіглі, фіглі, хвиглі
Фиглярить — фіглювати
Фигляръ — фігляр, мартопл'яс
Фиговый — фі(хві)говий, фіговий
Фигура — постава, постать, фігура
Фигурировать — фігурувати
Фигурчатый — фігуристий
Физический — фізичний
Физиологический — фізіологічний
Физиономія — вид, обличчя, погляд
Филе — сітка плетена
Филей, филейная часть — поладвиця, кри-
жівка
Филиновъ — пугачів
Филинь, пт. Strix bubo — пугач
Филипповки — пилипівка, д. Пость
Филипповскій — пилипівський, пилипівча-
ний
Философскій — філ(ь)озофський
Філософія — філ(ь)озофія
Философствовать — філ(ь)озофствувати,
філ(ь)озофувати
Философъ — філ(ь)озоф, філософ
Фильтровать — фільтрувати, цідіти
Фильтрование — фільтрування, ціження
Фильтръ — фільтра, ціділка
Финаль — кінець, фінал
Финансовый — фінансовий
Финансы — фінанси, скарб
Финикъ, рос. Phoenix dactylifera — фініко-
ва пальма, (овоч) — фінік, дактиль
Финифть — полива
Финтить, сфинтить — 1) фінтити, крутити-
ся, вертїтис, хвостом вертїти; 2) ви-
кручуватися
Фины, Taenia solium — крупка
Фирма — фірма
Фискалить — підглядати, підзирати, шпи-
гувати
Фискальство — шпигування, шпигунство
Фискаль — підглядач, шпиг
**Фисташковое дерево, фисташки, рос. Pi-
stia vera L.** — фісташкове дерево,
оріхи, фісташки
Фистула — 1) фістула, (в с(ь)піванні); 2) но-
риця, вовчок, дірочка (в болячці)
Фитиль — гніт, гніт, гнотик
Фитильный — (г)гнотовий
Фиша, фишка — марка
Фіалка, рос. Viola — фіялка. *V. canina L.*

— браткі, сокирки. *V. mirabilis* L. — лісова, фіялка, підлісок. *V. odorata* L. — кінські копитці, бешінник, підлісок. *V. tricolor* L. — браткі, брат з сестрою, полуц(ь)вітки, Іван та Марія

Фіалковий — фіялковий

Фіаско — невдача. — **Потерпіть фіаско** — невдачу мати, облизня пиймати, (в сватанні) — гарбуза дістати

Фіолетовий — фіялковий, масаківий

Флагъ — флак, хлак, стяг, майва

Фланговий — боковий

Флангъ — бік, крило (війська)

Фланелевый — флянельовий, фанальовий, фаналевий

Фланель — фланеля, флянеля, фанель

Флегма — 1) харкотіння, харкотина; 2) млявість

Флегматикъ — 1) харкятий, харкач; 2) флегма, флегматик; лемеха, лемішка, глевтяк, макуха, млявий

Флегматическій — флегматичний; лемехуватий, глевтякуватий, лемішкуватий

Флейта — флейта

Флейтисть — флейтист(а)

Флейтний — флейтовий

Флеровый — фльоровий

Флеръ — фльор

Флигель — флігель, офіціна

Флорентъ — стьожка, стьожечка, біндошки (шовкова, узенька)

Флотилія — флотилія

Флотскій — флотський, маринарський

Флотъ — флот, фльо́та, ма́рина, ма́рина́рка

Флюгарка — верх, каптур (на димарі)

Флюгеръ — погодка, погодник, вітрячок, млинók, флюгер

Флюсь, (мін.) — шпат; (мед.) — флюксія, флюс

Фляга, фляжка — фляшка, пляшка

Фляжный — пляшечний

Фокусникъ, ца — штукáрь, кумедійник, ця, фі́гляр, ка

Фокусничать — штука́рювати, фі́глювати

Фокусничество — фі́глярство, штука́рство

Фокусный (фіз.) — фо́кусний, огнище́вий

Фокусъ — фо́кус, огнище, збі́рос(ь)ві́т; 2) шту́ка, фі́гель, фі́гель, ві́тинка

Фольверокъ — фі́льва́рок і д. **Ферма**

Фольга — фо́льга, сухозло́тиця

Фонарикъ — ли(і)хта́рик, фона́рик

Фонарный — ли(і)хта́рний, ф(и)она́рний

Фонарщикъ — ли(і)хта́рник

Фонарь — ли(і)хта́рь, лихта́рня, ліхта́рня, ф(и)она́р. — **Фонари** подь глазами — окуляри

Фондъ — фонд, сто́вп

Фонтанный — фонта́новий, фонта́нний

Фонтанъ — водомёт, водогра́й, фонта́н

Фонъ — тло, по́ле, гру́нт, гру́нт

Фордыбачить — бри́шкати, бундію́читися

Форель, риба *Salmo fario* — стру́г, пестрю́га, голо́виця

Фореиторъ — фо́рес, хво́реш

Форма — фо́рма, хво́рма; зразо́к, взір

Формалистика — формально́щі, формалі́стика

Формальность — формальність

Формальный, но — формальний, но

Форматъ — формáт, розмі́р

Форменный, но — форéмний, но

Формирование — формува́ння

Формировать, сформировать, ся — формува́ти, сформува́ти, ся

Формировка — формува́ння

Фомовщикъ — формо́вщик

Формула (матем.) — фо́рмула

Формулярь, формулярный списокъ — службовий спі́сок, формуля́р

Форпостъ — ва́рта передова́, форпо́ст

Форсировать — ско́рити, прискоро́яти

Форсить — форсува́ти, бри́шкати

Форсь — пиха́, чвань і д. **Надменность.** — Сб́ить форсь — пиху́ збі́ти

Фортка, форточка — кваті́рка, кваті́рочка, кватиронька, віко́нко

Форточный — кваті́рковий, віко́нковий

Фортуна — форту́на, хворту́на, до́ля

Форштатъ — передмі́стя

Фосфатъ — фо́сфат, фосфо́рник

Фосфорноватистый — фосфорнува́тистий

Фосфоръ, фосфорическій, фосфорный — фо́сфор, фосфори́чний, фосфоро́вий

Фосфоръ желтый — фо́сфор жо́втий, зви́чайний

Фосфоръ красный — фо́сфор черво́ний

Фотографировать — фотогра́фувати

Фотография, фотографическій — фотогра́фія, фотогра́фічний

Фотогень, фотожекъ — гас, гас

Фофанъ — 1) тюхті́й, чвала́й, маку́ха; ду́рень, кеп; 2) відьма (гра)

Фраза — фра́за, ре́чення. — **За́зженная фраза** — поте́рта фра́за

Фракъ, фрачикъ — фрак, фрачо́к

Франкировать — франкува́ти

Франтикъ — фе́ртик, фінтик, виставні́жка, верті́гуз, верті́хвіст

Франтить — модно вби́ратися, чепури́тися, ферцюва́ти

Франтиха — парáдниця, чепуру́ха, дженджу́риста

Франтовски — фертува́то, парáдно

Франтовский — фертува́тий, парáдний

Франтъ — парáдник, чепуру́н, ферт, фе́ртик, гала́нець, марто́пляс, фінтик, дже́гирь, (злиде́нь) — голо́чванько

Фрахтъ — фрахт, о́плата за пере́виз то́варів

Фризе — розво́ди (на ко́штóвній ткани́ні)

Фронтóвой — фронто́вий

Фронтъ — фронт, стрі́й, шик. — **Разве́рнутый ф.** — ла́ва. — **Пере́мѣнить ф.** — пере́шикува́ти, пере́мінити фронт

Фруктовый — фрукто́вий, ово́чевий

Фруктовщикъ — ово́чний

Фруктъ — фрукт, ово́ч. — **Фрукты** — садо́вина

Фрунтъ — д. **Фронтъ**

Фря — парсо́на. — **Не велика фря** — не вели́ка парсо́на, не вели́кий пан. — **Эка фря!** — вели́ке цабе́! вели́ка ця́ця!

Фу, interj. — пфе!

Фуганокъ, фуганочный — фуга́нок, фуга́нковий

Фука, фукъ — фук, хук (в грі в дамки)
Фукать, фукнуть — хукати, хукнути
Фундаментальность — фундамента́льність, грунто́вність
Фундаментальный, но — фундамента́льний, грунто́вний, но
Фундаментъ — фунда́мент, спід, заса́да, (мурований) — підму́ри, (дерев'яний) — підва́лина
Функция — фу́нкція, чинність
Фунтовикъ — фунтові́к, тяга́р
Фунтовой — фунто́вий
Фунтъ — фунт
Фура — фу́ра, ху́ра, фі́ра, віз
Фуражировать — фуражува́ти
Фуражировка — фуражува́ння
Фуражный — фуражо́вий, фура́жний
Фуражка — карту́з
Фуражь — фура́ж, па́ша, обрі́к
Фургонъ — фу́ргон
Фурія — яга, ба́ба-яга́, ві́дьма (лиха жі́нка); **Адская фурія** — пекельни́ця

Фурлейтъ — (ф)хурщи́к, погоне́ць
Фурманъ — фу́рман, ху́рман, підво́дчик, фу́рманщик
Фурсикъ — недоро́сток, куца́н, курду́пель
Фурщикъ — (ф)хурщи́к, чума́к
Футеровать — футрува́ти (піч)
Футеровка — футрува́ння
Футлярь — футля́р, покрове́ць, (на бритву) — брито́вниця, (на пера) — напі́рник
Футь — стопа́, фут
Фуфайка — фуфа́йка
Фуфлыга — волоцю́га, гульта́й, гульві́са
Фуфлыжничать — волочи́тися, тиня́тися
Фыркание — пі́рхання, чми́хання, фо́ркан-ня
Фыкать, фыкнуть — пі́рхати, чми́хати, фо́ркати, пі́рскати, пі́рхнути, чмих-ну́ти, пі́рснути
Фыркливый — пирськи́й (кінь)
Фыркунь, фыркунья — чми́хало (про чоло-ві́ка), пирськи́й, ка́ (про коней)

Х.

Хабарить — вести́ся, тала́нити, щасті́ти
Хабаръ — хаба́р
Хазить — роскошувати́, жи́ти роскі́шно, пі́шно
Хазь — поча́ток ткані́ни (де спочатку злу-чаються основа і пі́ткання)
Хайлить — горла́ти, галасува́ти, верещати́
Хайло — 1) че́люсти (печі́); 2) го́рло, гор-ля́нка, ди́хало; 3) горла́нь, горла́ч
Халатный — хала́тний
Халать — хала́т, (з пі́стрі) — пі́стряк
Халуй, ка — лаки́за, лаки́зка; хам, хамло́, ха́мка, хлоп, хло́пка
Халуйскій — лакизува́тий, лакеюва́тий, ха́мський, хло́пський
Хамелеонъ, Lacerta Chameleon — хамелео́н
Хандра — нудьга́, ну́да, нуд, нудь, зану́да, хандра́, осору́га
Хандрить — ну́дитися, ну́дити с(ь)ві́том, нудьгува́ти, мару́дитися
Хандрящій — хандрі́жний, хандрі́жка
Ханжа — с(ь)в'ятко́, с(ь)в'яте́ць, с(ь)в'ято́ха, с(ь)вято́ша, с(ь)в'ятобо́жник, оче-на́шник
Ханжескій — с(ь)в'ятобо́жний
Ханжество — с(ь)в'ятобо́жество, с(ь)в'ято́ш-ство, лице́мірство
Ханжить — с(ь)в'ятобо́жити, удава́ти з се́бе побóжного, прикида́тися по-бо́жним, лице́мірити, живі́м до Бо́га лі́зти (іроні́чно)
Ханскій — ханськи́й
Ханство — ханство́
Хань — хан
Хаось — 1) ха́ос; 2) розгорді́яш, гармі́дер, ре́йвах
Хаотическій — хаоти́чний
Хапать, хапнуть — хапа́ти, хапну́ти
Хапкій — хапу́н, хапу́га
Характеризовать — характе́ризувати
Характеристическій — характе́ристичний

Характеристика — характе́ристика
Характерно — характе́рно
Характерность — характе́рність
Характерный — 1) нату́рливий, крути́й; 2) характе́рний, одмі́тний
Характеръ — хара́ктер, уда́ча, вда́ча, на-ту́ра, но́ров
Харица, харичка — пі́чка, пицю́рка
Хариусъ, рыба Salmo thumallus — пері́й
Харканіе — ха́ркання
Харкать, харкнуть — ха́ркати, ха́ркнути
Харкота — харка́нина
Харкотина — харкоті́ння, хря́ки
Харкунь, харкунья — харка́ч, ка, харка́тий, та
Харчевникъ, ца — харче́вник, ця
Харчевнический, харчевничій — харче́вниць-кий
Харчевня — харче́вня
Харчевой — харчови́й
Харчить, исхарчить, ся — харчи́ти, прохар-чи́ти, ви́харчити, ся
Харчь, а — харч (р. ха́рчу), харчі́
Харя — пі́ка, мурло́, мармі́за, марму́за, мацапу́ра, харло́
Хасимъ, рос. Taraxacum officinale — д. Оду-ванчи́къ
Хата, хатёнка — ха́та, ха́тка, хати́на, ха-ти́нка, (аби-яка) — хатчи́на, халу́пка, халупчи́на, халу́пина, (для чаба-нів) — чаба́рня
Хатьма, рос. Lavatera thuringica L. — ро́жа, соба́ча ро́жа
Хаять — хая́ти, га́нити, гу́дити
Хвала — хвала́, похва́ла
Хвалебникъ, ца — хвале́ник, ця, хвалі́й, хвалі́тель, ка
Хвалебный — хвале́бний, похва́льний
Хваленіе — хвалі́ння
Хвалёный — хва́лений
Хвалитель, ница — д. **Хвалебникъ, ца**

Хвалить, похвалить, ся — хваліти, величати, славити, похваліти, ся
Хвальба — хвальба́, хва́стощі, хвасть
Хвальный — хва́льний
Хвастаніє — хвальба́, велича́ння
Хвастать, нахвастать, ся, хвастнуть — хвалітися, вихвалітися, хва́стати, велича́тися, хизува́ти, ся, чва́нитися
Хвастливо — вихва́льно
Хвастливость — вихва́льність, чванли́вість
Хвастовски — хва́лячись
Хвастовской — вихва́льний
Хваставня, хвастовство — чва́нство, ви́хвалка, хвасть, хва́стощі
Хвастунъ, хвастунья — хвалько́, чванько́, самохва́лка
Хватаніє — хапа́ння, ха́панка, хапотня́, хапані́на
Хвататель — хапа́ч
Хватать, хватить, схватить, ухватить, ся — 1) хапа́ти, ся, хвата́ти, ся, порива́ти, схопи́ти, ся, схвати́ти, ся, ухопи́ти, ся, сца́пати, зла́пати; 2) става́ти, хвата́ти, виста́чати, ста́ти, потягті́; 3) бра́тися, взя́тися. — **Хватиться за умъ** — за ро́зум взя́тись
Хватить, ся — 1) д. Хватать, ся; 2) затопи́ти, заці́дити, д. Ударить; 3) ви́хилити, ви́пити, уку́тати. — **Х.** лишнее — перехопи́ти, перебра́ти через міру; 4) спі́ткати і д. Постичь
Хватка — 1) хвата́ння, хапа́ння; 2) дзьо́б (у хижих птиць); 3) (мисливське) — ло́вка
Хваткій — 1) хапкі́й; 2) похватні́й
Хватомъ — ра́зом, хватко́м, хапко́м
Хватскій — хва́тський, бадьо́ристий
Хвать — хват, зух і д. Удалецъ
Хвать — хап, хоп, хіп, лап, тьоп
Хвойникъ — чати́нник, хвойня́к
Хвойный — чати́нний, хвойні́й
Хворається — незду́жається, недобрі́ться
Хвораніє — слабува́ння, хорува́ння
Хворать, захворать — слабува́ти, хорува́ти, незду́жати
Хворостина — хворости́на, хвойди́на, (на стріху) — півзина
Хворостинный — хворостя́ний, хмизні́й
Хворостникъ — хворостні́(я)к, хмизня́к
Хворость — 1) хворо́ст, хмиз, хамло́; 2) вергун, (частіше мн.) — вергуні́
Хворость, хворь — хворо́ість, хворо́ощі
Хворый — хворі́й, слабі́й, недужі́й
Хвостать, хвостнуть, ся — хви́ськати, хльо́стати, хви́сьнути, хльо́снути
Хвостецъ — кúпер, кúприк, огу́зок
Хвостистый — хвоста́тий
Хвостовой — хвостові́й
Хвостъ, (здр.) хвостикъ, (поб.) хвостище — хві́ст (р. хвоста́), хво́стик, (поб.) — хвостя́га, хвості́ще, (з самого початку) — ре́пиця, (у сома) — о́бмах, (у барана) — бурдю́к, курдю́к
Хвощёвина, хвощъ, рос. Equisetum arvense L. — пести́ш, пести́ші, польова́ со́сонка. **E. hyemale L.** — хви́щ, хвощ, **B. pratense L.** — хвоща́й
Хвощъ — віхоть

Хвоя — чати́на, хво́я, глі́ця, шпі́лька, го́лка (чати́нного або хвойно́го дерева)
Хижина, хижинка — ха́тка, ха́тина, ха́тинка, (абі́ яка) — халу́па, халу́пина, халупчи́на, хатчи́на
Хижинный — ха́тній, халу́пний
Хижникъ, ца — халу́пник, ця
Хиканіє — хіхі́кання, по́сьмішки
Хикать, хикнуть — хіхі́кати, хі́хотіти, хіхі́кнути, хихі́кати, хихоті́ти
Хиленькій — квóленький, слабéнький
Хило — слабові́то, хоро́віто
Хилость — хі́рність, слабові́тість, хоро́вітість, недолу́жність
Хилый — квóлий, хі́рний, хоро́вітий, слабові́тий, нездоровкува́тий, недо́лугий, недолу́жний
Хильтъ, похильтъ — хі́рити, похі́рити, охля́сти, упада́ти, упа́сти на сі́лах
Хилякъ — плоту́ха
Химера — химера́
Химерическій, химерный — химерні́й, не́подобний
Химикъ — хі́мик, хе́мик
Химически — хи(е)мі́чно
Химическій — хи(е)мі́чний
Химія — хі(é)мія
Хиромантикъ — ворожбі́т (по долони́), хироман́тик
Хиротонисать — хиротони́сати і д. Рукополагать
Хиротонія — хиротони́я
Хирѣть — хі́рити, хирні́ти, гі́біти, чев'яді́ти
Хитренькій — хитре́нький, лука́венький
Хитрецъ — хі́трий, хитре́ць, крута́рь, круті́й
Хитрить — хитрува́ти, політикува́тися
Хитро — хі́тро, лука́во
Хитроватый — хитре́нький
Хитросплетеніє — ви́крутні, хі́трощі
Хитрость — хі́трість, хі́трощі; мудра́ція. — Употреблять х. — бра́тись на спо́сіб
Хитроумный — хі́тромудри́й
Хитрый — хі́трий
Хихикать — д. Хикать
Хищеніє — краді́ж, ка, драпі́жство, зді́рство
Хищникъ — хижак, драпі́жник
Хищница — хижачка, драпі́жниця
Хищничать — хижачи́ти
Хищнический — хижачь́кий, драпі́жний
Хищничество — хижачт́во, драпі́жство
Хищность — хі́жість
Хищный — хі́жий, драпі́жний
Хладнокровіє, хладнокровность — зимнокрóвність, холоднокрóвність, байду́жність
Хладнокровный, но — зимнокрóвний, холоднокрóвний, байду́жий, байду́же, з холо́дним се́рцем
Хламида — хламíда
Хламидный — хламíдний
Хламовщикъ — танді́тник
Хламоститъ, захламоститъ — зава́лювати, завалі́ти, замотло́шити
Хламъ — мо́тлох, базалу́чча, хлам, хламíт-

тя, заваль, валява

Хлебаніє — сьорбання, хлєптання

Хлебатель — хлєптун

Хлебать, хлебнуть — сьорбати, хлєбтати, хлєптати, хлєстати, сьорбнути і т. д.

Хлебеть — хлєпіт

Хлебокъ — сьорбокъ

Хлестаніє — хлѣостання, хвѣськання, ляскання

Хлестать, хлестнуть, ся — хлѣостати, стьобати, хвѣськати, ляскати, хвоськати, шмагати, мѣрськати, хлѣоснути, стьобнути, хвѣснути, ляснути, морснути

Хлѣсткій — ляскучий, хвѣський, хвѣсткій

Хлѣсь — хвѣсь

Хлобыстать, хлобыснуть — 1) мотатися, тіпатися, теліпатися, бітися; 2) біти, лупити і д. **Ударять**

Хлопальщикъ — плєскач, ка, ляскач, ляскачка

Хлопаніє — плєскання, хлопання, ляскання, грюкання

Хлопать, хлопнуть — плєска́ти, -сну́ти; хлопати, хляпати, ляскати, хлопнути, хляпнути, ляснути. — **Хлопать въ ладоши** — плєска́ти в долоні. — **Х. глазами** — лупати, кліпати очі́ма. — **Хлопнуть дверьми** — грюкнути, гуркнути, грякнути, грюконути, хрьопнути двері́ма

Хлопокъ — клѣчка, косма

Хлопокъ — ба́вовна, ба́вонь, ба́вина. — **Х. кієвскій**, *Asclepias Syriaca* — ластівець

Хлопотаніє — клопотання, клопоти, па́дькання

Хлопотать — клопотати, ся, дба́ти, піклува́тися, турбува́тися, па́дькати, ся, (дуже) — побива́тися

Хлопотливо — клопітно, за́ходно

Хлопотливость — клопітність, за́ходливість

Хлопотливый — клопітливий, клопітний, за́ходливий

Хлопотня — 1) лопотня, гуркотня, грюкотне́ча; 2) клопоти, клопітня

Хлопотунъ, хлопотунья — клопотун, ха, (метушливі) — побігач, квокту́ха

Хлопоты — клопіт, клопоти, за́ходи

Хлопухій — каплау́хий, клапоу́хий

Хлопушка — хло́павка, пу́кавка

Хлопчатая бумага — ба́вовна

Хлопчатникъ, рос. *Gossypium herbaceum* L. — ба́вовник

Хлопчатобумажный — бавовня́ний, бавня́ний. — **Хлопчатобумажная ткань** — бавовня́нка

Хлопъ — бух, лясъ, лусъ, луп

Хлопье — клѣчка, пла́стівці, пла́стівні. — **Снѣгъ хлопьями** — сні́г пла́стівце́ць.

— **Хлопьями падающий** — пла́стівни́стий

Хлористый (хим.) — хлѣорі́чний

Хлороводородъ — хлѣорово́день

Хлорнокислая соль — соля́н

Хлорный (хим.) — хлѣорні́й

Хлоръ (хим.) — хлѣор

Хлынуть — лину́ти, рі́нути, порі́нути, хлю́пнути, гуну́ти, поросну́ти, бу́рх-

нути

Хлынца — д. **Рысца**

Хлысть, хлыстикъ — 1) прут, пруті́к, лозі́на, лозі́нка; 2) бич, бі́чик; 3) (секта́р) — шалапу́т

Хлысть — лясъ, хвѣсь

Хлѣбець — хлі́бець, хлі́бчик і д. **Хлѣбъ**

Хлѣбный — хлі́бний, хлі́бовий

Хлѣбина — обні́ж, перга́

Хлѣбникъ — хлі́бник, хлі́бопе́ка, пе́карь

Хлѣбничій — пека́рський, пе́карів

Хлѣбница — 1) хлі́бница, пе́карка, перепі́чайка; 2) рос. *Calta palustris* L. — фія́лковий ко́рінь

Хлѣбный — хлі́бний. — **Х. дерево**, *Artocarpus incisa* — хлі́бове́ць, — **Х. квашня** — джа́

Хлѣбня, хлѣбная — хлі́бня, пека́рня

Хлѣбодаръ — шафа́р, хлі́бодар

Хлѣбопашенный — хлі́боробський, рі́льний-чий

Хлѣбопашество — хлі́боробство, рі́льництво

Хлѣбопашествовать — хлі́боробити

Хлѣбопашецъ — хлі́бороб, землероб

Хлѣбопашный — хлі́боробний

Хлѣбопекарня — пека́рня, хлі́бопе́чня

Хлѣбопекаръ, хлѣбопе́къ — пе́кар

Хлѣбопеченіє — пе́чення хлі́ба

Хлѣбоплодь (росл.) — хлі́бове́ць. *Artocarpus incisa*

Хлѣбопродавецъ — хлі́бопро́давець

Хлѣбородіє — врожа́й на хлі́б

Хлѣбородный — хлі́борі́дний і д. **Урожайный**

Хлѣбосоль, хлѣбосолка — хлі́босо́л, ка, го́стінний чолові́к, —а жі́нка

Хлѣбосольный — хлі́босо́льний, го́стінний

Хлѣбосольство — хлі́босо́льство, го́стінність

Хлѣбоѣд — хлі́бої́д

Хлѣбушка — хлі́бець, хлі́бчик

Хлѣбъ — хлі́б, (здр.) — хлі́бець, хлі́бчик, (дитяче) — па́па, па́пка, (невипечений) — глевкий х., глевтя́к. — **Бѣлый х.** — бу́лка, (з лапками зверху, помащений олією) — книш. — **Горбушка, краюха х.** — окра́ець, окра́йчик. — **Гороховый х.** — горо́хв'яник. — **Гречневый х.** — греча́ник. — **Ломоть, ломтикъ х.** — ски́ба, ски́бка, ски́бочка. — **Плоскій х.** — перепі́чка, підпа́лок, корж. — **Пасхальный х.** — па́ска, ба́ба. — **Прѣсный х.** — прі́сняк. — **Пшеничный х.** — пше́нийшник, па́ляниця, па́ляничка, (ма́ленький, круглий) — буха́нець. — **Ржаной, черный х.** — хлі́б, жі́тний х., житня́к. — **Свадебные хлѣбы** — коро́вай, ши́шки, голу́бки, боро́на, гре́бінь (або) пра́ник, ле́жень, верч, діве́нь (або) кала́ч. — **Хлѣбы валяютъ** — ді́жу ви́робляти; 2) па́шня, па́шниця, збі́жжа

Хлѣбъ-соль — хлі́б-сі́ль, хлі́б та сі́ль. — **Хлѣбъ-соль водить** — бува́ти в хлі́босо́лі

Хлѣвъ, хлѣвишко — хлі́в, хлі́вець, хлі́вчик, (без дверей) — пові́тка, (для волів) — вол(о́)вня, бичня́, (для гусей) — гуся́тник, (для корів) — коро́вник, коро́варня, (овечий) — коша́ра, (для

свиней) — свинюшник, свина́рник, свині́нець, куча, (де одгодовують свиней на сало) — саж, (для телят) — теля́тник

Хлябать — хляпати

Хлябь — прірва, безодня

Хмелеводство — хме(і)льництво

Хмелеводь — хмеля́р

Хмелевой — хмі́льовий, хмі́левий, хмеле-вий

Хмелина — хмелі́на, гічка

Хмелить — хмелі́ти

Хмель — 1) рос. *Humulus Lupulus* L. — хмі́ль (р. хме́лю); 2) хмі́ль, чмир. — **Во хме-лю** — на підпітку, під п'яну руку

Хмельникъ — хме(і)льни́к

Хмельной — 1) підпі́лий, на підпітку; 2) п'я́нкий, мі́цний

Хмельное — п'я́не

Хмѣлѣть, охмѣлѣть — хмелі́ти, п'яні́ти, впи-ва́тися

Хмурение — сү́плення

Хмурить, нахмурить, ся — 1) сү́пити, на-сү́плювати, хму́рити, ся і д. **Насу-питься**; 2) їжити, ся, стовбу́рчити, ся, наїжити, ся, настовбу́рчити, ся

Хмурный — похму́рий, пону́рий

Хмылить — обті́сувати це́глу

Хныканіе — пхі́кання, скі́млення

Хныкать — пхі́кати

Хоботь — 1) (у слона) — хо́бот; 2) (у комах) — соса́льце

Ходатай — засту́пник, старате́ль; посе-редник, ходатарь. — **Х. по дѣламъ** — пові́рений, (глумливо) — бреху́нець

Ходатаица, ходатайница — засту́пниця, ста-рателька; посередни́ця

Ходатайство — засту́пництво, клопо́тання

Ходатайствовать — засту́патися, обстава́ти, ставати за ко́го; клопо́тати, ся

Ходебщикъ — коробе́йник, варя́г

Ходень, у виразі: ходенѣмъ ходитъ — хо-дором ході́ти

Ходитъ — ході́ти, ступа́ти. — **Х. по міру** — просі́ти милостину, по-під вікнами ході́ти, простяга́ти руку, старцю-ва́ти, же́брати. — **Х. по, чьимъ сто-памъ** — 1) уступа́ти у слі́д, перейма́ти і д. **Подражать**; 2) слі́дкува́ти, сте́жити, зорі́ти і д. **Слѣдитъ**. — **Х. за кѣмъ** — догляда́ти (кого). — **Х. за чѣмъ** — по́ратися (коло чо́го). — **Х. по судамъ** — клопо́тати в суді

Ходкій — ле́гкий, бі́гкий, роско́тистий (про судна та екипажі); похі́дний

Ходко — ле́гко, прудко

Ходовой — ходо́вий

Ходокъ — ході́льник, хода́к

Ходулочникъ, пт. Himantopus rufipes — шу-дла́к, шудлачо́к

Ходуля, (частіше мн.) ходули — 1) ході́ли-ці, хідлі, ді́би, цйби; 2) хідлі (на коліщатках, в котрих привчають дітей ходити)

Ходь — 1) хід, хода́, хідня, рух; 2) хід, прохід, (узенський) — сутки, суточкі; 3) збут, схід

Ходьба — ходня́, хідня́, ходя́чка, походенъ-

ки; хода́, ході́ни

Ходячий — ходя́чий

Хожалый — послане́ць і д. **Разсылный**. —

Хожалыя деньги — гуля́щі гро́ші

Хождение — ході́ння, ходже́ння, ходи

Хозяйка, хозяйошка — хазя́йка, госпо́діння, паніма́тка, газді́ня, хазя́єчка, пань-мату́ся

Хозяйкинъ — хазя́йчин, господа́рчин, пані-ма́тчин

Хозяйничанье — хазя́їнува́ння, господарю-ва́ння, по́рання

Хозяйничать — хазя́їнува́ти, хазяюва́ти, го-сподарюва́ти, господа́рити, поряд-кува́ти, по́ратися

Хозяиновъ — хазя́їнів, господа́рів

Хозяинъ — хазя́їн, господа́р(ь), хазя́й, га́з-да

Хозяйски — по хазя́йськи

Хозяйскій — хазя́йський, господа́рський

Хозяйственность — господа́рність, оща́д-ність

Хозяйственный, но — господа́рний, но, ха-зя́йливий, во, хазя́йновитий

Хозяйствовать — господа́ру(ю)ва́ти

Хозяйство — хазя́йство, господа́рство, го-спода́рка, (лас.) — хазя́йствечко, го-спода́рствечко. — **Хозяйствомъ устро-иться** — охазя́їнува́тися

Холение — пе́щення, пе́стіння

Холера, Cholera morbus — холе́ра

Холерикъ — жо́вчний, дражли́вий, пальо́-ний, холерик

Холерическій — холе́ричний; д. **Холерикъ**

Холерный — холе́рний

Холить — пе́стити, пе́стувати

Холка — чубо́к, штим

Холмикъ — па́горок, горбо́к

Холмистый — паго́ристий, горба́стий, па-гірчастий

Холмообразный — горбува́тий, горбкува́тий

Холмъ, холмикъ — горб, горбо́к, горбо́чок, при́горок, па́горок, буго́р, шпиле́-чок, (салітровий) — бурт, (висипа-ний) — копе́ць, (бі́льший) — моги́ла

Холмиться — підно́ситись горба́ми

Холодецъ — 1) холоде́ць; 2) (росл.) — за́ячий холодо́к. *Asparagus*.

Холодильникъ, ца — холо́дник, ця

Холодильный — холо́дячий

Холодитъ, охолодитъ, ся — холо́дити, сту-ді́ти, прохолоді́ти, ся

Холодная — холо́дниця, холо́дна

Холодненькій — холо́днє́нький

Холоднѣхонькій — холо́днісі́нький

Холодно — холо́дно, зі́мно, сі́верко

Холодноватость — по́холодь

Холодноватый, то — холо́днє́нький, ко, по́-холо́дний, но

Холодное — холоде́ць, дра́глі, холо́дне

Холодность — 1) холо́дність; 2) байдужі́сть

Холодный — 1) холо́дний, зі́мний, студе́-ний, сі́веркий; 2) сти́лий, неласка́-вий

Холодь — хо́лод, сту́день, (великий) — хо-ло́днє́ча, лю́ть, (дитяче слово) — дю́дя

Холодѣть, охолодѣть — холо́дити, холо́дніти,

холоднішати, холонути, нахоложуватися, стігнути

Холодянка — жаба земляна

Холоженіє — охоложування, студження

Холопій — хлопський

Холопка — хлопка

Холопскій — хлопський, рабський

Холопствовать — 1) бути хлопом; 2) плазувати, стелитись перед ким

Холопъ — хлоп, кріпак, підданий, раб

Холостѣжь — парубоцтво

Холостильщикъ — холощій, валашаль

Холостить, охолостить — валашати, викладати, харашати і д. **Валошить**

Холостой, холость — нежонатий, парубок. — **Холостымъ быть** — молодикувати, парубкувати; бурлакувати. —

Х. рыба — без ікрі, ялова. — **Х. зарядъ** — сліпий набій (без дробу і кулі). — **Х. строеніє** — надвірна будова

Холостякъ — нежонатий, парубок, (зб.) — парубоцтво

Холостяцкій — парубоцький. — **Холостяцкая квартира** — квартира нежонатих, безжінних

Холощеніє — валашання, викладування

Холстина — полотнина, полотénко

Холстинка — полотнянка

Холстинный — полотняний, полотénний

Холсть — полотно, (кусок) — полотнина, (штука) — сувій, (грубе дуже) — верета, ряднина

Холстяной, холщевый — д. **Холстинный**

Холщевникъ — полотénник

Холя — роскіш; пестування, панькання

Хомутать, охомутать — надівати, надіти хомут

Хомутный — хомутовий, хомутний

Хомуть — хомут, хомутець, (ремінці при хомуті) — набідрок

Хомяковый — хом'яковий

Хомякъ, Mus Gricetus — хом'як

Хопёръ — баба (палі забивати)

Хоревый — тхоревий

Хорѣкъ, хорь, з(ь)в. Mustela putorius — тхір, довгомудик, (мале) — тхорик, тхореня

Хористка — хорістка

Хористъ — хоріста, півчий

Хороводъ — танок, таночок, танчик

Хороводный — танковий. — **Х. игры** — хрещик, кривий танець, король, горощок, вивід, шум

Хоровой — хоровий, гуртовий

Хоромы — хорóми, горниці

Хороненіє — ховання

Хоронить — 1) (схоронить, ся) — ховати, сховати, заховати, ся; 2) (похоронить) — ховати, поховати

Хорохориться, расхорохориться — гороїжитися, костричитися, приндитися, индічитися

Хорохоришко — хвалій, хвалько, чванько

Хорошенькій — гарненький, хорошенький

Хорошенько — гарненько, любенько, хорошёнько

Хорошёхонько — гарнёсенько, хорошёсенько, любёсенько

Хорошій — гарний, хороший, добрий, добрячий, гóжий, красний, лёпський, ладний, доладний, порядний, файний

Хорошо — 1) гарно, добре, гаразд, лёпсько, красно, хороше, доладу, файно; 2) добре, гаразд, сілкісь

Хорошѣть — гарнити, гарніщати, кращати, кращіти, хорошити, ліпшати

Хоругвь — коро́гва, хоругва, коро́гов, коро́вка

Хоругвяный — коро́гв'яний

Хорунжій — хорóнжий

Хорь — хор, гурт

Хорьковый — тхоревий

Хорьковъ — тхорів

Хотѣніє — хотіння, хіть, бажання, жадання

Хотѣть, похотѣть, захотѣть, ся — хотіти, ся, хтіти, ся, во́лити, бажати, ся, жадати, ся, ману́тися, кортіти, захотіти, захтіти, ся, забажати, ся, заману́тися, закортіти, (перестать) — перехотіти, перебажати. — **Хочется** — хо́чется, бажається, кортіть, (надто) — приспі(і)чило

Хотя, хоть — хоть, хоч, хоча, хоць

Хохлатить, всхохлатить — кудлати, куйовдити, кудовчити, пátлати, роскудлати, роскудовчити, распátлати, роскуйовдити

Хохлатка, хохлаточка — чубатка, чубаєчка

Хохлатый — чубатий

Хохлатѣть — чубатіти

Хохлачь — чубатень, чуприндірь

Хохлиться, захохлиться — їжитися, наїжитися, настовбу́рчитися

Хохолокъ — чубок, чубайка

Хохоль — чуб, чуприна, (на виголеній голові) — оселедець

Хохотаніє — реготання, реготіння

Хохотать — реготати, ся

Хохотливость — регітлівість

Хохотливый — регітливий

Хохотня — регітня, реготи

Хохотунь, хохотунья — реготун, реготуха, реготунка

Хохоть — регіт

Храбрець — с(ь)міляк, небій

Храбриться — хоробритися, храбрувати, кура́житися

Храбро — хорóбро, му́жно, с(ь)міливо

Храбрость — хорóбрість, му́жність

Храбрый — хорóбрий, му́жний, с(ь)міливий

Храмовой — храмовий, церкóвний

Храмъ — храм, цёрква, дім Бо́жий

Храненіє — хова́ння, схов, схóвок, захова́ння

Хранилище — схóвок, схóванка

Хранитель, ница — хоронітель, охорóнник, охорóнниця, охорóнець

Хранить, сохрानить, ся — хороніти, хова́ти, берегти, бороніти і д. **Сохранять**

Храпливый — хроплівий

Храпнуть — хропну́ти

Храпокъ — 1) хропо́к; 2) храп, хра́пи. —

Взять на храпокъ — нахра́пом взяти

Храпунь, храпунья — хропун, ха, хропій, ка, хропко́

Храпъ — 1) храп, хра́пи (середня частина носового хребта); 2) д. Храпѣ́ніе
 Храпѣ́ніе — хропіння, хропѣ́ти, хропа́к
 Храпѣ́ть, храпну́ть — хропѣ́ти, хропѣ́ти
 Хребетный — хребто́вий, хребѣ́тний
 Хребеть — 1) хребѣ́т, (тіло коло його) — по-хребтіна; 2) па́смо, стяг, кряж (гір)
 Хрестоматія — читанка
 Хрипливость — хрипли́вість, хриплі́сть
 Хрипчивый — хрипли́вий, хрипкий
 Хриплый, ло — хрипли́й, ло
 Хрипнуть, охрипнуть — хри́пнути, захри́пнути
 Хрипота — хри́павка, хри́па(о)виця, хри́пка
 Хрипунъ, хрипунья — хри́пун, ха
 Хрипѣ́ніе — хри́пи, хрипіння
 Хрипѣ́ть — хри́пити, харча́ти, хавча́ти
 Христарадничаютъ — проси́ти Христа́ ра́ди, старцюва́ти, по-під віконню ходи́ти, же́брати
 Христіанинъ, христіанка — христия́нин, христия́нка
 Христіанскій — христия́нський. — Христіа́нски — по христия́нськи
 Христіанство — христия́нство
 Христоро́рецъ — анти́христ, христоро́рецъ
 Христосоваться, похристосоваться — хри́сто́суватися, хри́стувати́ся, похри́сто́суватися, похри́стувати́ся
 Христосла́въ — віршувальник
 Христосъ — Хри́сто́с, Спас, Спаси́тель
 Хроманіе — шкандиба́ння, шкатульга́ння
 Хромать — шкандиба́ти, шкатульга́ти, кульга́ти, куля́ти, кривуля́ти
 Хромой — криві́й, кульга́вий, куля́вий
 Хромоно́гий — кривонóгий, куртонóгий, кульга́вий
 Хромоно́жка — кульга́, шканди́ба, криву́ля
 Хромота — криві́сть, кульга́вість
 Хромѣ́ть, охромѣ́ть — окриві́ти
 Хроническій — хроні́чний, затяжний
 Хронографъ — 1) літопи́сець; 2) літо́пис; хроно́граф
 Хронологическій — хроноло́гічний
 Хрупать, хрупнуть — хру́скати, хру́снути
 Хрупкий — хруский, кру́хкий, крихкий, ламкий, (про чоловіка) — крихкоті́лий
 Хрупкость — крихкі́сть
 Хрупъ — хру́сть
 Хрусталикъ, Lens crystallina — со́чка (в оці)
 Хрусталь — кришта́ль
 Хрустальный — кришта́лєвий
 Хрустѣ́ніе — хрустіння, хру́скіт, хрускотня, хрумтіння
 Хрустѣ́ть, хрустну́ть — хру́стіти, хрупоті́ти, хрумті́ти, хру́снути
 Хрущъ, ком. Tenebrio molitor — хрущ
 Хрычевка — старá ба́ба
 Хрычъ — старі́й дід, дідуга́, дідуга́н, старі́й хрін, шкарбу́н

Хрѣ́новникъ — хрiно́вище
 Хреновой — хрiнові́й
 Хрень, рос. Cochlearia armoracia — хрін
 Хрюкало — пісок свиня́чий, рійка
 Хрюканіе — ро́хкання, ро́хкіт
 Хрюкать, хрюкнуть — хрю́кати, хрю́кати, ро́хкати, хрю́кнути, хрю́кнути
 Хряскъ — хру́ск, хру́ст, тру́ск
 Хрясть — хру́сть
 Хрястѣ́ть, хрясну́ть — хру́стіти, хру́скати, трі́скатися, лу́скати, трі́щати, хру́снути, трі́снути, лу́снути
 Хрящеватость — хрящувати́сть
 Хрящеватый — хрящувати́й, хрясткувати́й
 Хрящевой — хрящові́й
 Хрящъ — 1) хрящ, хря́щик; 2) жорства́, д. Песокъ
 Худенькій — 1) худе́нький, худорля́венький; 2) абі́-який, погане́нький, ледаче́нький
 Худо — зле, пога́но, ке́псько, недо́бре, негóже, нега́рно
 Худо, худа — ли́хо, зло́, шко́да, кривда, ли́хо
 Худоба́ — ху́дість, худорля́вість, худчина́
 Художественный — арти́стичний, мальовни́чий, худо́жній, худо́жницький
 Художество — мисте́цтво, арти́зм, шту́ка, худо́жество
 Художникъ, ца — мисте́ць, арти́ст(а), арти́стка, худо́жник, ця, ма́ляр
 Художнический — арти́стівський, худо́жницький, ма́лярський
 Худой — 1) пога́ний, ке́пський, злий, зле́цький, лихій, недо́брий, нега́рний, негóжий; 2) худі́й, худорля́вий, щу́плий, коща́вий, сухі́й, сухорля́вий
 Худосочіе — хирля́вість, малокро́вність
 Худосочный — хирля́вий, малокро́вний
 Худость, худощавость — ху́дість, худорля́вість
 Худощавый — худі́й, худорля́вий
 Худший — гір́ший, пога́нчий, пога́ніший
 Худѣ́ть — худі́ти, ху́днути, марні́ти
 Хуже — гірше́, погани́ше, пога́нше. — Х. станови́ться, стать — гірша́ти, погірша́ти. — Х. всего́ — найгірш, найгірше́, найпогани́ше. — Ка́къ можно́ хуже́ — як найпогани́ше
 Хула — ганьба́, огу́да, хула́, осу́да
 Хуленіе — гудьба́, ху́лення
 Хулитель, ница — огу́дник, ця, гане́бник, ця
 Хулительный — огу́дливий, осу́дливий
 Хулить — гу́дити, га́нити, ганьби́ти, лихо-сло́вити
 Хульный — ху́льний
 Хуторской — хуторсь́кий
 Хуторъ, хуторокъ — ху́тір, хуторе́ць
 Хѣ́рить — вичіркувати і д. Захѣ́ривать

Ц.

Цапаніе — хапа́ння, хапани́на
 Цапать, цапнуть, ся — 1) хапа́ти, цапати, хапну́ти, ца́пнути; цу́пити, поцу́пи-

ти, тягті́, потягті́; 2) д. Ударя́ть 1
 Цапаться — де́ртися, дря́патися, шкря́бати́ся

Цапкій — хапкій, чіпкій
 Цаплинь — чаплин
 Цапля, пт. *Ardea* — чапля, чапура
 Цапъ — цоп, тьоп, геп і д. Хвать
 Цапъ — сапка, сапкі
 Царапаніє — дряпання, шкрябання
 Царапать, царапнуть, ся — дряпати, шкрябати, шкряботіти, дряпнути, вдряпнути, шкрябнути, вшкрябнути, подряпати, ся
 Царапина, царапинка, цапина — вдряпнуте, поподряпане місце, уразка
 Царапка — дряпун, ха, шкребтáč, шкряботушка
 Царапница, рос. *Galium aparine* L. — дерябка, дереза, липчіця, липець
 Царевичъ — царевич, царенко
 Царевна — царівна
 Царёвъ — царів
 Царедворецъ — царедворець
 Царёкъ — царик
 Цареубійца — цареубійник
 Царить — царювати, панувати
 Царица — царіця
 Царица луговъ, рос. *Spirea ulmaria* L. — бузина болотна, гірошник, огірошник, медуніця, кашка, жаб'ячі конопельки
 Царски — по царському
 Царскій — царський, цісарський. — Ц. вѣнецъ, рос. *Fritillaria imperialis* — крин. — Ц. кудри, рос. *Lilium Martagon* L. — лісна лілія, маслянка, масляночка. — Ц. скипетръ, рос. *Verbasum Thapsus* — царська с(ь)вічка
 Царственный — царський
 Царство — царство, держава
 Царствование — царювання; панування. — Въ царствованіє — за царювання, за царя
 Царствовать — царювати, цісарювати, панувати
 Царь — царь, цісарь. — При царѣ — за царя
 Цаца — цяця
 Цвиль — насіння хмелю
 Цвѣль — ц(ь)віль і д. Плѣсень
 Цвѣсти — квітувати, ц(ь)вісті, квітнути, квітити, ся, квітчатися, квітніти, проц(ь)вітати
 Цвѣтеніє — квіт, квітнення
 Цвѣтикъ — квіточка
 Цвѣтистый — квітйстий, квітчастий, барвістий
 Цвѣтитъ — барвити проц(ь)вітувати
 Цвѣтникъ — квітнік, ц(ь)вітнік
 Цвѣтной — квітний, ц(ь)вітний, ц(ь)вітчастий, кольоровий, барвістий
 Цвѣтоводство — квітниківство
 Цвѣтокъ, цвѣточекъ — квітка, квіточка, (що не розпустилась ще) — пуп'янок, пуп'яшок, (папірова, що квітчають образи) — теремок, (з рожі) — рожина
 Цвѣтоносный — квітоносний, квітодайний
 Цвѣторасположеніє — ц(ь)вітостан. *Inflorescentia*
 Цвѣторазсѣяніє — ц(ь)віторозсіяння
 Цвѣточникъ, цвѣтоводъ — квітників

Цвѣточница — квітниківка
 Цвѣточный — квітовий, квітковий. — Ц. пыль — квітковий пил, (що збирають бджоли) — перга
 Цвѣтъ — 1) (мн.) цвѣты — ц(ь)віт, квіт, квіти, квітка, квіткі. — Первый ц. — первоц(ь)віт. — Цвѣтами убирать, убирать — квітчати, уквітчати, завітчати; 2) (мн. цвѣта) — колір, барва, ц(ь)віт, масть. — Терять цвѣтъ — лияти
 Цвѣтушій — квітчастий, квітнучий
 Цвѣченіє — кольорування, фарбування
 Цедулка — писулька, цидулка
 Цейхгаузъ — чехавз, цекавз
 Цементировать — цементувати
 Цементный — цементовий
 Цементъ — цемент, джумур
 Цензировать — цензурувати
 Центрифоль (росл.) — троянда, повна рожка. *Rosa centifolia*
 Центральный — центральний, осередний, осередковий
 Центробѣжный — відбіжний, від'осередний. — Ц. сила — відбіжна сила
 Центростремительный — центротяжний, доосередний, досередковий
 Центрофугъ (на сахарнях) — пробілка
 Центръ — центр, центро, осередок
 Церва, рос. *Reseda luteola* L. — жовтоц(ь)віт, хаврашок
 Церемониться — церемонитися, маніритися
 Церемонія — церемонія, обхід
 Церемонность — церемонність
 Церемонный — церемонний, манірний
 Церковнослужитель — церковнослужитель
 Церковникъ — церковник
 Церковный — церковний. — Ц. общество — братство, (член його) — братчик
 Церковь — церква, храм, дім Божий, (здр.) — церковця. — Соборная ц. — собор, катедра
 Цесаревичъ — цесаревич, царенко
 Цесарь — цісарь
 Цессіонарь — переємець
 Цеховой — цеховий, цеховік
 Цехъ — цех, (старший у цеху) — цехмейстер, цехмістр, (помішники) — ключник, підстарший, молодчий брат; (збори, з нового братчика): уступчина, вступне, вписове, (за новонародженого) — покраса, (з того братчика, що женить сина) — опука
 Цикорій, рос. *Cichorium* — цикорія. — Ц. дикий, полевой, *C. Intibus* L. — петрів батіг, (частіше мн.) — петрові батогі. — Цикорія желтая, дикая — д. Одуванчикъ
 Цилиндрический — вальцюватий, цівкастий, циліндричний
 Цилиндръ — вал, валець, цівка, циліндер, (на котрий намотується основа) — снівниця
 Цимбалисть — цимбаліст(а), цимбалістий
 Цинковать — цинкувати
 Цинковый — цінковий, циновий
 Цинкь, *Zincum* — цінок, ціна

Циркосодержатель — циркач, властитель цирку
 Циркуль — циркуль, циркель, розмір, розмірок
 Циркульный — циркульний, цирклевий, розміровий
 Циркулярный — обіжник, окрúжний
 Циркуляръ — обіжник, окрúжник, окрúжне письмо
 Циркуляція — кругобіг, кружляння, циркуляція
 Цистерна — систерна, цистерна, водозбір
 Цитадель — д. Крѣпость
 Цитировать — цитувати
 Циферблатъ — циферблят
 Цугъ — цуг, витяг. — Цугомъ — впрóстяж, встяж, навстяж
 Цыганить — вис(ь)міювати, пересúжувати (кого), глузувати, кпíти (з кого)
 Цыгански — по-циганськи
 Цыгникъ, рос. *Lycopus exaltatus* — вовконіг, вовчуг, вóвча стúпа
 Цыкать, цыкнуть — пікати, піпíкати, пікнути (про курчат)
 Цынга — гни́лець, с(ш)ко́рбут, цинга
 Цынготный — ско́рбутний
 Цынготѣть, цынжать, оцынготѣть — слабувати, заслабнути на ско́рбут
 Цыновка — рого́жа, рого́жка; ма́та
 Цыновочникъ — рого́жник
 Цыновочный — рого́жаний, рого́жовий
 Цыпки, цыпочки — па́льці на нога́х, шпíньки. — Ходить на цыпкахъ, на цыпочкахъ — ходіти дíбки, на па́льцях, на шпíньках, навспíнячки
 Цыплёнокъ — курча́, курча́тко, курченя́, куря́, куря́тко, кури́п'я, ціпка
 Цыплятина — курча́тина
 Цыплячий — курча́чий
 Цыпь-цыпь — ціп-ціп-ціп!
 Цырюльникъ — цілю́рик, стри́жій, голі́й, голя́р
 Цырюльничій — цілю́рницький, голя́рський
 Цырюльня — цілю́рня, голя́рня
 Цытварное сѣмя, з рос. *Artemisia Lercheo-na Stegm. i A. Sieberi Bess.* — глістник, хроба́чник, цитва́рне сі́м'я
 Цыфирный — цифро́вий
 Цыфра — ці́фра
 Цыць — цить, -те, нічичі́рк
 Цѣвка — 1) ці́вка, виту́шка (у верстакові); 2) па́лець, зуб (в машинах)
 Цѣвница — сопі́лка, дудка
 Цѣдилка — ці́дилка, ці́ділок, ці́ділко
 Цѣдильный — ці́дильний
 Цѣдить, нацѣдить — 1) то́чіти, вто́чіти, на-то́чіти; 2) ці́дити
 Цѣженіе — ці́дження, то́чення
 Цѣлебный — цілю́щий, цілю́чий, сцілю́щий, сцілю́чий
 Цѣлесообразный, но — доці́льний, доці́льно
 Цѣлесообразность — доці́льність
 Цѣлѣхонькій — цілісі́нький, цілі́ський
 Цѣлибуха, рос. *Strychnos nux vomica L.* — чильчі́бель
 Цѣлизна — ціліна́
 Цѣликомъ — ці́лком, зо́всім, всу́ціль
 Цѣлина — ціліна́, облі́г

Цѣлитель, ница — цілі́тель, ка, лі́кар, ка
 Цѣлительный — цілю́щий і д. Цѣлебный
 Цѣлить, исцѣлить — сці́ляти, уздоровля́ти
 Цѣлить, ся — ці́лити, ся, ці́ляти, лу́чити, мі́ритися
 Цѣлкій, ко — влу́чний, но
 Цѣлковикъ, цѣлковый — карбо́ванець, карбо́ванчик
 Цѣловальникъ, ца — шинка́рь, ка
 Цѣловальничій — шинкаре́вий, шинка́рський
 Цѣловальщикъ — поцілу́йко
 Цѣлованіе — цілува́ння, чмо́кання. — Крестное ц. — присяга
 Цѣловать, ся — цілува́ти, ся, чмо́кати, ся, (багато) — росці́лува́тися
 Цѣломудренный, ая — неві́нний, чі́стий, небла́знений, неза́йманий і д. Дѣвственный
 Цѣломудріе — цілі́сть, неві́нність, чистóта, небла́зність, дівство, цнóта
 Цѣлостность — суціль́ність, ці́локу́пність
 Цѣлостный — ці́лий, ці́лковитий, суціль́ний, ці́локу́пний
 Цѣлость — цілі́сть
 Цѣлый — ці́лий, увесь, цілісі́нький
 Цѣль — ці́ль, мета́. — Сь цѣ́люю — умі́сне, на-вмі́сне. — Сь цѣ́люю чего — в ці́лі чого́. — Имѣ́я цѣ́люю — ма́ючи на меті́
 Цѣльность — суціль́ність
 Цѣльный — суціль́ний, ці́лковий, ці́лковитий; чі́стий, щі́рий. — Цѣльное моло-ко — не збі́ране м. — Изъ цѣ́льнаго золота — щиро́злóтий
 Цѣна — 1) ці́на, ва́ртість. — Наричательная цѣна — іменна́ ці́на. — Рыночная ц. — базарна ці́на, ринкова ці́на, — Опредѣ́лить цѣ́ну — ви́значити ці́ну, скла́сти ці́ну, зробі́ти ці́ну; 2) ці́на, ва́га
 Цѣненіе — ці́нування
 Цѣнитель, ница — 1) ці́новщик, ця; 2) ці́нітель, ка
 Цѣнить, оцѣнить — 1) ці́нити, ці́нувати, оці́нити, оці́нувати, скла́дати, по-кла́дати, кла́сти, скла́сти ці́ну; 2) ці́нувати, пова́жати, шанува́ти
 Цѣнность — ці́нність, ко́штовність, ва́ртість
 Цѣнный, но — ці́нний, но, ко́штовний, но, ко́штовитий, то, ва́ртний, но, ці́новний, но
 Цѣновщикъ — ці́новщик
 Цѣпенѣть — деревені́ти, кля́кнути
 Цѣпкій — 1) ці́пкий, чі́пкий, беручкий; 2) учепі́стий
 Цѣпкость — чі́пкість, учепі́стість
 Цѣпляніе — чі́пляння
 Цѣплять, ся — чі́пляти, ся
 Цѣпникъ — ці́пильно, ці́пильно
 Цѣпной — 1) ланцюго́вий, чі́пний. — Ц. мость — вися́чий мі́ст. — Ц. собака — соба́ка на ланцюго́ві, на ланцю́гу; 2) ці́повий
 Цѣповой — ці́повий
 Цѣпочка — ланцюжо́к, ретязо́к
 Цѣпочный — ланцюжо́ковий, ретязко́вий
 Цѣпь — ці́п, (верхня части́на) — бі́як, бі́ло,

бич, (ручка) — ціпільно, ціпільно, (ремінець) — ув'язь, капиця. Дѣлающій цѣпы — ціпов'яз

Цѣпь — 1) ланцюг, ланцух, рѣтяз, (на котрому приковано) — прикова; 2) (гір) — пасмо, стяг, (острів) — ланка

Ч.

Чабѣрный — чебрецьовий
 Чабѣрь, чобрь, рос. *Satureia hortensis* L. — чебрець, чебрчик
 Чаверѣть, чаврѣть — чевріти, чев'ядіти, чахнути, хіріти
 Чавканье — плямкання, жва(я)кання
 Чавкать, чавкнуть — плямкати, чвакати, жва(я)кати, цямкати, плямкнути
 Чадо — дитина
 Чадолюбєць — дітолюбєць
 Чадолюбіє — дітолюбство
 Чадолюбивый — дітолюбивий, дітолюбний
 Чаємость — сподівання і д. Ожиданіє
 Чаемый — сподіваний
 Чаечный, чайкинъ — чайчиний, ча́ячий
 Чай, рос. *Thea Bohea* — ча́йне дерево
 Чай, (здр.) чаёкъ (напій) — чай (р. чаю), (здр.) — чайок
 Чай — надійсь, надісь, десь, ма́буть
 Чайбурь, рос. *Thymus Marschallianus* Led. — чебрець, чебер, чебрик, чѣпчик, *T. Serpyllum* L. — чебрець, шебрець, че́б(п)чик, чо́брик, чѣпчик богоро́дишний
 Чайка, пт. *Larus* — ча́йка, ча́єчка, (мала) — чаєня, (мн.) — чаєнята, чайченята
 Чайная — чайня
 Чайникъ — чайнік, (стар.) — імбрик
 Чайница — ча́йниця
 Чайничать — чаюва́ти
 Чайный — ча́йний, до чаю
 Чакрыжить, отчакрыжить — чикріжити, відчикріжити
 Чалить, причалить — прича́лювати, прича́лити
 Чалко, чалый — ча́лий, сивува́тий
 Чалма — чалма́, завива́ло
 Чалопѣгій — строкáтий (кінь)
 Чаль — прича́л
 Чамкать — ця́мкати
 Чань — чан, кадуб, (великий у винниці) — стоян, (в котрому виноград далять) — топчи́ло, (невеликий і низький) — шаплі́к, перері́з, зрі́зок, ширітвас. — Дубильный ч. — квасні́к. — Заторный ч. — браговар
 Чапракъ — чаб(п)ра́к
 Чапрачный — чаб(п)рако́вий
 Чапыжникъ, рос. *Saragana frutescens* Dc. — дере́за, люкре́ція, сібірка, рокі́та, чепі́жник
 Чара — ча́ра, пуга́р; (мн.) — ча́ри, чароді́йство
 Чарка — ча́рка, чарчи́на
 Чарованіє — чарува́ння
 Чарователь, ница — чарі́вник, ця
 Чаровать — чарува́ти і д. Волхвовать
 Чародѣй — чарі́вник ця, ворожбі́т, во́рожка, чаклу́н, чаклі́й

Чародѣйскій — чарі́вницький
 Чародѣйство — ча́ри, чароді́йство
 Чародѣйствовать — чарува́ти, ча́ри діяти, чаклува́ти
 Чародѣйный, чародѣйственный — чароді́йний, характе́рний
 Чарочка — ча́рочка, чарчи́на, ча́ронька
 Чарующій — чару́ючий, чарі́вливий
 Часовенный — каплі́чний
 Часовня, часовенка — каплі́ця, каплі́чка
 Часовой, ого — вартові́й, варті́вник, стійчик
 Часовой, ая, ое — 1) годинни́й (що годину триває); годино́вий (що показує години); 2) годиннико́вий, дзигаре́вий. — Ч. мастеръ — годинника́рь
 Часовщикъ — годинника́рь, дзигарма́(е)йстер
 Часовщичій — годинника́рський
 Часокъ, часочекъ — годинка́, годиночка, годинонька
 Частенькій — часте́нький
 Частенько — часте́нько, поча́сту
 Частѣхонько — ду́же ча́сто, часті́сінько
 Частина́ — гу́щина, д. Гу́стыня і Чаша
 Частить — 1) часті́ти; 2) дрі́ботіти, дробцюва́ти (в ході); 3) уча́щати
 Частица, частичка — ча́стка, ча́сточка, ча́сти́на, ча́стинка, (найдрі́бніша) — гарі́ль
 Частичный — частко́вий, ча́стинний
 Ча́стію — ча́стиною, поча́сти. — Большо́ю ча́стію — здебільша, здебільшого, найбільш
 Частно — 1) осóбо, осі́бно, окре́мо; 2) прива́тно
 Частность — осі́бність, окре́мість. — Въ частности — з'осі́бна, з'окре́ма
 Частный — 1) прива́тний; 2) осі́бний
 Часто — ча́сто
 Частоколина — частокóлина, кіл, па́ля
 Частоколь — частокі́л, парка́н
 Частота — ча́стість
 Часточка — ча́сточка
 Частость — ча́стість, ря́сність
 Частуха, рос. *Alisma Plantago* L. — шильник, жо́вник, би́шник
 Частый — 1) ча́стий; 2) гу́стий, ря́сний
 Ча́сть — 1) ча́стина, ча́сть, ча́стка, $\frac{1}{4}$ ч. — чвѣ́ртка, $\frac{1}{8}$ ч. — осьма́чка, осьма́чок; 2) ча́стка, уча́сть, пай, па́йка, ді́л, уді́л; 3) уча́сток, ча́сть (у го́роді)
 Ча́стѣть — гу́стіти, гу́стішати, ря́снити
 Ча́сь — го́дина. — Въ ча́сь — саме в час, в по́ру, в сам час, у свій час, вча́сно. — Съ часу́ на ча́сь — от-о́т, що-ча́су, що години, ко́жного ча́су, туж-ту́ж. — Ча́сь отъ часу́ — що ра́з
 Часы — 1) годинни́к, дзига́рь (р. дзигаря́,

(мн.) — дзигарі. — Карманные часы — годинник, дзигарок. — Крытые ч. — сліпі дзигарі; 2) варт, стійка.

Чахлый — чахлий, змарнілий, помарнілий
Чахнуть — сохнути, чахнути, марніти, нїдіти, скніти, кощати

Чахотка, Phthisis — сухоти, сухотка

Чахотный, чахоточный — сухотний

Чаша — чаша; чара, келих

Чашечный — філіжанковий

Чашка, чашечка — миска, мисочка, чашка, чашечка. — **Чайная ч.** — чашка, філіжанка. — **Въсовая ч.** — шалья, шалькі

Чашникъ — підчашник, підчаший

Чаша — гушина, гущавина, гущавник, густвина

Чаще — частіш, частіше. — **Чаще всего** — найчастіше

Чаяніе — сподівання і д. Ожиданіе

Чаятельный — сподіваний

Чаять — сподіватися і д. Ожидать. — Я не чаяль вась видѣть — не сподівався вас бачити. — Она въ нѣмь души не чаеть — вона за ним душі не чує, дух ронить

Чвакать, чвакнуть — цмакати, цм'якати, цямкати, цямкнути

Чваниться — чванитися, пишатися, величатися, приїдитися

Чванка — гордівниця, пишха

Чванливость — чванлівість

Чванливый, чванный — чванлівий, чванькуватий, чванько, пихатий, бундючний

Чванство — чвань, пиха, гордощі

Чвань — чванько і д. Спесивець

Чваркать — жв'яхтити, чвіркати

Чебакъ, рыба Cyprinus barbus — чабак

Чей, чья, чье, чьи — чий, чия, чие, чії. — Чей-то — чийсь. — Кое чей — де-чий

Чека, чекуша — заколєсник, льоник, кілок (у возі)

Чеканить — біти, вибивати (монету)

Чеканка — вибивання, карбівка

Чеканный — бітий

Чеканъ — 1) штемпель, штемп; 2) келеп

Чекмарь — добня, толок, д. Трамбовня

Челнокъ, челночекъ — човник, човничок

Чёлнь — човен, каюк, душоубка

Челночный — човниковий

Чело — 1) чоло, лоб; 2) челюсти (печі)

Челобитна, челобитная — суплика

Человой — чоловій

Человѣколюбецъ — чоловіколюбець

Человѣколюбивый, во — чоловіколюбний, но

Человѣколюбіе — чоловіколюбство

Человѣконенавистникъ — чоловіконенавидник

Человѣкъ — 1) чоловік, людина, (добрий) — чолові'яга, чоловічина. — **Государственный ч.** — державний муж; 2) наймит, челядник

Человѣчекъ — чоловічок, людинка

Человѣчески — по людськи, по людяному

Человѣческой, человѣчій — людський, чоловічеський

Человѣчество — 1) людіи, людство; 2) людськість, людяність

Человѣчность — людяність, людськість

Человѣчный — людяний

Челюстный — челюст(ь)овий

Челюсть, (мн.) челюсти — челюсть, челюсти, щелепа, щелеп, щелепи

Челядь — слуги, челядь

Чемерица, чемеричникъ, рос. Veratrum i Helleborus — V. Tourn — чемериця, чемеруха, V. album L. — біла чемериця, чемерник, ця, H. niger L. — горіц(ь)віт, стародубка, чорна чемериця, чемерник чорний

Чемеричный — чемерицевий, чемерицьовий

Чемеръ — 1) хребет, (власне) кістняк хребтовий; 2) чемер (чорна хвороба у коней)

Чемоданъ — чамайдан; клунок, тлумок, пакунок

Чепецъ, чепчикъ — чепець, очіпок

Чепуха, чушь — нісенітниця, бридн'я, дурниця, незнат'що, теревані, банелюки, казна-що, курзю-верзю

Червецъ, ком. Coccus — червець

Черви — 1) чірва, чірви (в картах); 2) д. Червь

Червивый — червівий

Червивѣть — червівити

Червленѣть — червоніти

Червонецъ — черв(о)інець (р. червінця), дукат

Червонный — 1) червоний; 2) чирвовий (в картах)

Червоточина — червоточа, червотока, червоточина

Червоточный — червівий

Червь, червякъ, червячекъ — гробак, хробак, робак, черв'як, червак, (мн.) — черви, хробакі, (зб.) — черва, хробацтво. — **Ч. древоточецъ** — шашель. — **Ч. свѣтящійся** — с(ь)вітляк, блищак

Червяковый — гробаківий, хробаківий, робаківий

Червячекъ — гробачок, хробачок, червачок

Чердакъ — 1) гора, горіще, горіще; 2) вишка, горішня с(ь)вітличка

Чердачный — горішний, горішний

Чередникъ, рос. Synoglossum officinale L. — живокіст, чорнокорінь, собачий корінь, собача медунка, собачка, волівий язик

Чередной — черговий і д. Очередной

Чередоваться — чергуватися

Черѣдь — черга і д. Очередь

Черезсѣдельникъ — черезсідельник

Черезчуръ — надто, занадто, через край, через міру

Черезъ — через, крізь, у, за

Черезъ море — через море. — **Черезъ окно** — крізь вікно. — **Черезъ годъ возвращусь** — за рік, через рік повернуся. — **Черезъ нѣсколько дней заболѣла и она** — у кілька днів занедужала й вона. — **Черезъ злыхъ враговъ** — за лихими ворогами

Черемица, рос. Allium ursinum L. — левурда

Черёмуха, рос. Prunus Padus L. — черемха,

черемшина

Черёмуховый — черёмховий

Черенокъ — 1) д. Черень; 2) живчик, живець, стебло, (листка) — бильник, (винограду) — чубук

Черень, черенокъ, черешокъ — окладка, колодка, колодочка

Черепаха, Testudo — черепáха; келеп

Черепаховый — черепáховий

Черепашина — черепáшина

Черепаший — черепáший

Черепина, черепинка — черепóк, черепóчок, черепинка

Черепица — черепіця, дахівка

Черепичный — черепічний, дахівковий

Черепный — чéрепний

Черепь, Cranium — чéреп, мізківня

Черепье — черéп'я, черепки

Черешня, ros. Cerosus Avium L. — черéшня, черешніна. — Ч. бѣлая — біла черéшня

Черканіе — чéркáння

Черкать, нуть — чéркáти, -кнѹти

Чермный — прікро червóний, червóний

Чернавка — чорнява, чорнявка

Чёрная пшеница, ros. Melamprum nemorosum L. — братки, Ів́ан та Марі́я

Чернедь, чернядь — чóрний ко́лір, чóрна крáска

Чернение — чорні́ння

Чёрненький — чорне́цький

Чернёхонько — чорнісінько

Чернецъ — черне́ць (р. ченця), (мн.) — ченці

Чернеческий — черне́цький, черне́чий

Черника, ros. Vaccinium myrtillus — чорні́ця, борові́ця

Чернила — чорні́ло, атра́мент

Чернильница — калама́рь, чорні́лиця

Чернильный — чорні́льний. — Ч. оръ́шки — га́ляс

Чернить — 1) (очернить, вычернить) — чорні́ти, вичернювати, вичорнити, (трохи) — підчёрнювати, підчорніти; 2) (очернить) — обмовля́ти і д. Клеветать

Черничный — чорні́чний, борові́чний

Черница — 1) черні́ця, чорні́ця; 2) д. Черника

Черно — чóрно

Чернобородый — чорноборóдий

Чернобровка — чорнобрíва, чорнобрíвка

Чернобровый — чорнобрíвий, чорнобрíвець

Чернобыль, чернобыльникъ, ros. Artemisia vulgaris L. — чорно́биль, нéхворощ, забудьки

Черноватый — чорне́нький

Черноволосый — чорноволóсий, темноволóсий

Черновой — на́черно на́писаний. — Черновая бумага — чорня́к, черне́тка

Черноглазый — чорноо́кий, темноо́кий

Черноголовникъ, ros. Prunella vulgaris L. — сухове́ршки, горля́нка

Черноголовый — чорноголо́вий

Черногривый — чорногрíвий

Чернозёмный — чорно́земний

Чернозёмъ — чорно́земля, чорно́зем. — Ч. сѣ́просечаный — сі́розём

Черноклёнь, ros. Acer campestre L. — чорно́клен, нéклен, па́клен, (кві́тки) — чо́бітки

Чернокнижникъ — чорнокні́жник

Чернокорень, ros. Synoglossum officinale — чорнокóрінь, соба́чий ко́рінь, живо́кість, ку́ряча слі́потá, соба́чка, во́ловий язик

Чернокудренникъ, ros. Ballota nigra L. — ша́ндра, ма́точник, глу́ха кро́півá

Чернольсье — чóрний лі́с, листв'я́ний, листя́ний лі́с

Черномазый — смугля́вий

Чернорабочий — чорнорóб, чорноробóчий

Черноризецъ — черне́ць

Черноризство — черне́цтво

Черносливь — чорно́слив, суше́ні сли́ви

Чернота — чóрність

Черноталь, ros. Salix cinerea L. — чорнолі́з, чорнота́л

Чернуха, гриб Agaricus necator Pers. — вовня́нка

Чернушка, ros. Nigella sativa L. — чорну́шка

Чёрный — чóрний, (про ма́сть коня) — воро́ний. — Чёрные глаза — ка́рі о́чі. — Ч. дни — злі́годні. — Ч. народъ — простóлюд, чернь

Чернь — 1) чóрність; 2) простóлюд, чернь; темно́та

Чернѣть — чорні́ти, чорні́шати

Чернѣться — чорні́ти

Черпакъ — черпа́к, черпа́ло, коре́ць, коря́к, ко́рчик

Черпало — черпа́к

Черпальный — черпа́льний

Черпальщикъ — черпа́ч, черпа́льник

Черпаніе — чéрпання

Черпать, черпнуть, почерпнуть — черпа́ти, черпну́ти, зачерпну́ти

Чёрствость — чéрстві́сть

Чёрствый — черстві́й

Чёрствѣть, за(по)черствѣть — чéрстві́ти, за(по)чéрстві́ти

Черта — рі́са, смуга, пруг, пругá, пружо́к, разо́к. — Черты лица — облі́чча, рі́си на ви́ду. — Ч. характера — щ́ха, рі́са вда́чі

Чертёжникъ — рисо́вник

Чертёжный — рисо́вний

Чертёжня — рисо́вня

Чертёжь — рисо́нок, за́рис; план, плян

Чертёнокъ, чертикъ — чо́ртик, чортеня́, чортя́, бі́сеня, бі́сеня́тко

Черти — чорті́, чортя́цтво, чортів'я́, не́чисть, нечі́ста сі́ла

Чертить — рисува́ти, черка́ти, карбува́ти

Чёртова борода, ros. Tragopogon pratensis L. — козе́льки, козе́лець, козе́льці

Чертовка — чорті́ця, чорті́ха

Чертовски — як чо́рт, по чортя́чому

Чертовский — чортя́чий і д. Бѣсовскій

Чертовщина — чортя́цтво, чортівня́, чорто́виння

Чёртовъ — чо́ртив, бі́сів, чортя́чий. — Чёртовы оръ́хи, ros. Tapa patans — боло́тні, водя́ні, чо́ртові горі́хи

Чертогрызь, чёртовъ обгрызокъ, ч. корень,

чѣртова борода, чертогонъ трава, рос. *Scabiosa Succisa* L. — любка, ранняк
Чертогъ, чертоги — покій, гóрниця, с(ь)віт-
 лиця, палац, покої, гóрниці
Чертополошний — будяковий, чортополо-
 ховий
Чертополохъ, рос. *Garduus Gaertn* — будяк,
 дряпач, чортополох
Чѣрточка — рїсочка, пружок, смужка
Чѣрть, чортъ — чóрт; кúций, дідько
Черченіе — рисування
Чесалка — 1) чухран, грéбінъ, гребло (че-
 сати вовну і наводити вóрсу); 2) рос. *Dipsacus fullonum* L. — щітка,
 дряпач, черсак, черсакі
Чесальный — чесальний
Чесальщикъ, ца — чесальник, ця
Чесаніе — чесання
Чесать, чеснуть, ся — 1) чúхати, ся, скреб-
 ті, ся, шкрібати, почúхати, ся; 2) че-
 сати, (льон) — начісувати, (пряжу
 щіткою) — щітити; 3) свербіти
Чѣска — чесання, розчісування, причіска
Чесновица, рос. *Alliaria officinalis* — кінсь-
 кий часнік, свиріпа, підгайник
Чесноковка — голóвка часнику, (частина
 головки) — зубóк, зубéць
Чеснокъ, рос. *Allium sativum* L. — часнік.
 — **Мышій ч., *Al. angulosum* L.** —
 заячий часнік, скорóда. — **Полевой,**
змѣиный ч., *Al. rotundum* — гадюча
 цибуля. — **Дикій ч., *Sempervivum***
tectorum L. — доля, скóчки
Чесноковый — часниковий
Чесночинка — зубóк, д. **Чесноковка**
Чесочный — часниковий
Чесота — свербіння, свербіж, сверблячка
Чесотка, *Scabies* — корóста, сверблячка. —
 Заразить, ся, заболѣть чесоткой — по-
 корóстятити, покорóстятити
Чесотный, чесоточный — корóстятий
Чествованіе — шанування, шанóба, повага
Чествовать — шанувати, чéстувати, че-
 стіти, честь давати
Честить — 1) шанувати, величати, штіти;
 2) лаяти, картати, кобеніти
Честно — 1) чéсно, по-чéськи; 2) з чéстю
Честность — чéсність
Честный — чéсний
Честолюбець, -бица — честолюбець, -бка,
 шанолюб, -бка
Честолюбіе — честолюбність, честолюб-
 вість, шанолюбство
Честолюбивый, во — честолюбний, често-
 любивий, во, шанолюбивий, во, ша-
 нолюбний, во, амбітний
Честь — 1) честь, гóнор, дóбре ім'я; 2) по-
 вага, шана, шанóба, слава. — **Ему всё**
не въ честь — йому нічим не догоді-
 ти. — **Считаю за честь** — маю за чéсть.
 — **Затронуть, задѣть честь чью** — на
 честь чію наступіти, зачепіти,
 ущербіти гóнор. — **Оскорбитъ ч.** —
 покрівдити на чéсті, нарушити чію
 честь. — **Приписывать себѣ въ ч.** —
 взавелиці собі що мати. — **Быть въ**
честь — бути в пошанівку
Чета — пáра. — **Супружеская ч.** — подружжа.

— **Онъ тебѣ не чета; не чета тебѣ** —
 він тобі не пáра, не під пáру; не по тобі
Четаться — 1) рівнятися (з ким, до кóго);
 2) грати в чіт чи лішку, цятатися
Четверговый — четверговий
Четвергъ — четвѣр (р. четвергá), (перед Пет-
 рівкою) — сухий четвѣр
Четвереньки, у виразі: «на четверенькахъ»
 — рáчки, óкарач; — **лазить** — рáчки
 лáзити, рачкувати
Четверикъ — четвѣрик (міра збіжжа)
Четверобрачїе — четвероженство
Четвероякій — четвероякий
Четверояко — четверояко
Четверить — четвертувати
Четверицею — вчѣтверо
Четвѣрка — 1) четвірка, чвірка (в картах);
 2) четверня, штирня (коңей)
Четверной — четвѣрний, почвѣрний
Четверня — штирня, чвірка кóней, четверня
Четверо — чѣтверо
Четверомѣстный — на чотірі особи
Четвертакъ — четвѣтак, півкóпи (25 коп.)
Четвѣртка — чвѣртка
Четвертной — чвѣртковий
Четвертовать — четвертувати, чвѣртувати
Четвертокъ — д. **Четвергъ**
Четвертушка — чвѣртка (паперу)
Четвѣртый — четвѣртий. — **Въ началѣ чет-**
вертаго — по трѣтій годіні. — **Поло-**
вина четвѣртаго — пів на четвѣрту,
 до четвѣртої
Четверть — 1) чвѣртка, чвѣрть, четвѣрти-
 на; 2) чѣтверть (зерна)
Чѣтки — чóтки, лїствиця
Чѣткій, чѣтко — читкий, читальний, чи-
 тально
Чѣткость — читкість, читальність
Чѣтний — чітний, парїстий
Чѣть — чіт, до пáри. — **Чѣть или нечеть?**
 — чіт чи лішка? до пáри чи не до
 пáри?
Четыре — чотірі, чотіри, штірі, штіри.
 — **Четыре съ половиною** — пів п'ята
Четырежды — чотіри рáзи по. — **Ч. четыре**
 — чотіри по чотіри
Четверозубецъ — чвѣрезуб, штирїзуб
Четыреста — чотіриста, штіриста
Четыреугольникъ — чотирикúтник
Четыреугольный — чотирикúтний
Четырѣхдневный — чотиридѣнний
Четырехклассный — чотирикласóвий, шти-
 рикласóвий, четверокласóвий
Четырехлѣтній — четверолітній, чотириліт-
 ній
Четырехмѣсячный — четверомісячний, че-
 тиримісячний
Четырѣхпольный — на чотіри змїни
Четырѣхсложный — чотирискладóвий
Четырехсотый — чотирисóтий, штирисó-
 тий
Четырѣхсторонній — чотирибóкий
Четырнадцатый — чотирна́дцятий
Четырнадцать — чотирна́дцять, штирна́-
 дцять
Чехоня, рыба *Cyprinus cultatus* — чехóня
Чехоль — чехóл, покровéць (р. покрівця)
Чѣхъ — чхання

Чечевица, рос. *Ervum Lens* L. — сочевіця, со́чка, (ш)чачавіця
Чечевичный — сочевічний, ш(ч)ачавічний
Чечевицеобразный — сочкуватий
Чечениться — комезітись
Чечеть, чечётка, пт. *Fringilla linaria* — чé-чít, чечітка, чечіточка
Чешуекрылый — лускокрилий. — **Чешуекры-
 лья насѣкомья**, *Sepidopter* — луско-
 крилі ко́махи, лускокрильці
Чешуеобразный — лускуватий
Чешуйникъ, рос. *Lathraea Squamaria* L. —
 петрів хрест, шпараговий ряст,
 ма́слянки
Чешуйный — лусковий
Чешуистый, чешуйчатый — луска́тий, лу-
 скува́тий
Чешуя — луска́, (на гадюці) — лино́вище
Чиби́сь, пт. *Fringa vanellus* — ча́йка
Чивый — ще́дрий
Чижевникъ, рос. *Cytisus biflorus* L. Her. —
 зіно́вать, рокітовий кущ, дере́за
Чижъ, чижи́къ, чи́жовка — чиж, чй́жик, чи-
 жй́ця (пт. *Fringilla spinus*)
Чикать, чикнуть — 1) рі́зати, чй́кати, чи-
 кри́жити; 2) цо́кати
Чилига, рос. — 1) *Caragana frutescens* Dc. —
 дере́за, люкре́ція, сиби́рка, рокі́та,
 чепі́жник; 2) д. **Чижевникъ**
Чиликанье — ц(ь)ві́ринькання, ц(ь)ві́ркіт,
 (р. ц(ь)ві́ркоту), ц(ь)ві́ркота́ння
Чиликать, чиликнуть — ц(ь)ві́ринькати,
 цьві́ркота́ти
Чилимъ, рос. *Trapa natans* L. — боло́тні,
 водяні, чо́ртові горі́хи. — Земляно́й
 ч. *Tribulus terrestris* L. — колю́чкі,
 якорці
Чина, рос. *Lathyrus pratensis* L. — горо́шок,
 журавли́ні стру́чкі
Чикарь, рос. *Platanus orientalis* L. — яві́р
Чинить — 1) (у́чинить, ся) — чини́ти, робі́ти,
 твори́ти, дія́ти, учини́ти, счини́ти,
 зроби́ти, уді́яти, ся; 2) (на́чинить)
 — на́чиня́ти, на́пиха́ти, на́бива́ти,
 на́чини́ти, на́пха́ти, на́бити; 3) (по-
 чини́ть) — ла́годити, ла́гати, пола́го-
 дити, пола́гати; 4) на́бива́ти (бомбу)
Чиниться — церемо́нитися
Чинишко — чино́к
Чинка — лата́ння, ла́годження
Чинность — присто́йність, порядні́сть
Чинный, но — присто́йний, порядні́й, но
Чиновникъ — урядо́вець
Чиновнический — урядо́вців, урядни́цький
Чиновный — санови́тий
Чинь — 1) ра́нга, чин; 2) стан, ста́ть,
 зва́ння; 3) чин, уста́в, поря́док і д.
 Обря́дъ. — **Чинь чиномъ** — як слі́д,
 як во́диться, як годі́ться
Чирей — чиря́к, чй́рка, боля́чка
Чиркать — д. **Чиликать**
Чирикъ — ц(ь)ві́ринь
Чирокъ (пт.) — чире́нка. *Anas crecca*
Чирышекъ — чирячо́к
Чирьеватый — чирякува́тий
Численіе — чй́слення, лі́чення, рахува́ння
Численность — число́, чй́сельність, киль-
 кість

Числитель — чй́сельник, чй́сли́тель
Числительное имя — числі́вник
Числить, ся — чй́слити, ся, лі́чити, рахува́-
 ти, ся
Число — 1) число́. — **Среднимъ числомъ** —
 сере́днім лі́ком, пере́січно; 2) число́,
 день (мі́сяця)
Чистоганъ — гото́ві гро́ші, готі́вка, гото-
 вік і д. **Наличность**
Чистенькій — чисте́нький
Чистёхонько — чисте́сенько
Чистилище — чисті́лище
Чистильщикъ, ца — чисті́льний, ця
Чистилищный — чисті́лищний
Чистительный — 1) чисті́льний; 2) прочи-
 с(т)ні́й
Чистить, вычистить, очистить, ся — чй́сти-
 ти, обчи́щати, обчй́стити, ви́чисти-
 ся. — **Ч. трубу** — труси́ти са́жу, ко́мін
Чистка, чи́щеніе — чй́щення
Чисто — чй́сто, че́пурно, оха́йно. — **Чисто-
 начисто** — усе́ чй́сто, ге́ть усе́, чисті́-
 сінько усе́
Чистокровный — чистокро́вний, пле́мінний
 (кінь)
Чистописаніе — красно́пис, кра́сне писа́ння
Чистоплотка — оха́йниця, чепуру́ха, пере-
 білю́ха
Чистоплотность — оха́йність, че́пурність
Чистоплотный, но — оха́йний, оха́йливий,
 чепу́рний, чепу́ристий, че́пурно,
 оха́йно
Чистоплотъ, ка — чепуру́н, ха, чистю́к,
 оха́йник, ця
Чистополье — чй́сте по́ле
Чистосердечіе — широсе́рдя
Чистосердечность — широсе́рдість, шй́-
 рі́сть
Чистосердечный, но — широсе́рдий, шй́рий,
 широсе́рдо, шй́ро
Чистота — чй́стість, чисто́та; че́пурність,
 оха́йність
Чистотка — чепуру́ха
Чистотѣль, рос. *Chelidonium majus* K. — чи-
 стоті́л, чй́стик, глекопа́р, глечко́-
 па́р, гладі́шник, ростопаш, сі́ре зіл-
 ля, старови́на, ластови́не зілля, чи-
 стя́к, чисте́ць
Чистый — чй́стий, я́сний; с(ь)ві́тлий; сльо-
 зови́й (про воду); бі́лий, шй́рий, ви-
 ра́зний; су́тий. — **Изъ чистаго золота**
 — широзло́тий
Чисть — чисті́на, нови́на, лісови́ння, зруб
Чистякъ — 1) д. **Чистотѣль**; 2) білолі́ций,
 білолі́кий
Чистянка — білолі́ця
Читальщикъ — псалти́рник
Читаніе — чита́ння
Читатель, ница — чита́ч, ка, чита́льник, ця,
 чите́ць, чита́ка (іронично)
Читать, прочитать — 1) чита́ти, (не вираз-
 но) — харама́ркати, хама́ркати, (лед-
 ве по складах) — слебезува́ти; 2) ви-
 клада́ти нау́ку яку
Чиханіе — чхання́, чй́хання, ачхй́кання
Чихарда — до́вга лоза́
Чихать, чихнуть, ся — чха́ти, чй́хати, ачхй́-
 кати, чми́хати, чхну́ти, ачхй́кнути. —

Чихающий часто — чхун
Чихирникъ — п'яниця
Чихирничать — п'ячити
Чихирь — молодé вино
Чихота — чйхавка, чйхавиця
Чихотка, рос. *Veratrum album* L. — біла чемерйця, чемерник, ця
Чихъ — чханнѣ, ач-хй
Чичероне — поводарь, поводирь, поводатарь
Чище — чистіше, — **Какъ можно чище** — як найчистіше
Членовредительство — умісне скалічення
Членскій — члѣнський. — **Ч. взносъ** — вкладка
Членъ — 1) член, (громади) — громадянин, громадянець, (братства) — братчик, (спілки) — спільник, сумісник, (запорожської Січі) — січовик, братчик; 2) член, артикул. — **Пожизненный членъ** — довічний, досмертний член. — **Почетный членъ** — почесний член. — **Дѣйствительный ч.** — дійсний член. — **Членъ сотрудникъ** — член співробітник
Чмокание — цмокання
Чмокать, чмокнуть, ся — цмокати, ся, цмокнути, ся
Чмокъ — цмок
Чмякать — плямкати
Чокание — цокання
Чокать, чокнуть, ся — цокати, ся, торкати, цокнути, торкнути, ся, чаркуватися
Чокъ — цокання
Чокъ — цок
Чолка — чубок
Чопорность — вимушеність, пересáда, на-тяжка, ненатуральність
Чопорный, но — вимушений, пересáдний, но, ненатуральный
Чортъ, (мн.) черти — чорт, чортяка, біс, д(и)явол, лихий, нечистий, нечиста сила, пекельник, дідько, кущий, куцан, (болотний) — анциболот, (водяний) — водяник, шайтан, (домовий) — домовий, домовяк, (лісовий) — лісовик, лісун, полісун, гайовик, (що живе в очереті) — очеретяник. — **Убирайся къ чорту!** — геть к бісу, іди к чортам! — **Ч. тебя поberi** — нехай тебе чорті візьмуть. — **Чортъ знаетъ какъ** — чор'зна що, ка'зна що, біс батька зна що. — **Къ чертямъ на кулички!** — до чортів на виступці
Чоска — 1) чесання, і д. Чѣска; 2) клочча, пачіскі
Чреватый, чреватый — череватий, багáтий на
Чреватая — черевáта і д. Беременная
Чреватѣть — черевáтити і д. Брюхатѣть
Чрево — чѣрево
Чревоушание — віщання, вороження на тельбухах, на нутрі
Чревоушатель — віщун, ворожбит на тельбухах, на нутрі
Чревоугодие — обжирство, догідливість чѣреву
Чревоугодникъ, ца — прожора і д. Обжора; ласун, ха і д. Сластолюбець

Чреда — чѣргá і д. Очередь
Чрезвычайно — надзвичайно, занáдто
Чрезвычайность — надзвичайність
Чрезвычайный — надзвичайний, страшѣний
Чрезмѣрно — над міру, надмірно, незавміру, через вѣрх
Чрезмѣрность — надмірність, надмір
Чрезмѣрный — надмірний
Чрезплечный — черезплічний
Чрезполосно — посмужно; перескоком
Чрезполосица — посмужність
Чресла — кріжі і д. Поясница
Чтение — читання
Чтець — читѣць і д. Читатель
Чтитель, ница — д. Почитатель
Чтить, ся — шанувати, поважати, величати, ся
Что, чего — що, чогó. — **Вотъ что** — он-що, ось-що, от-що. — **За что** — за що, за віщо. — **Ни за что, ни про что** — ні за що, ні про що. — **Ну, чтожъ?** — або що? — **Тутъ что-то не такъ** — тут щось не тѣ, не так. — **Что?** — що? га? чогó? — **Что ли** — абó що, чи щó. — **Чтонибудь** — що-небудь, щось, абй-що, бұдь-що. — **Что-то** — щось, якось. — **Что до меня касается** — що до мѣне, то... — **Что есть мочи** — чим дуж. — **Всѣ ни по чѣмъ** — все дарма, байдуже. — **Для чего!** — для чогó, на віщо? — **Ни къ чему** — ні на що, ні до чогó. — **Чего-то** — чогось, чомусь
Что — що
Чтобы, чтобъ — щоб, щóби, абй, бодай. — **Чтобъ тебя, тебѣ** — щоб тебе, бодай тебе, тобі
Чу! — чуєш, чуєте!
Чубукъ — цибух
Чубурахнуться — гѣпнути, ся, бебѣхнути, гегѣпнути
Чубурахтаться — вовтузитися, барложитися
Чубурахъ! — гѣп, бух, бебѣх, шубóвсть
Чубучный — цибуховий
Чубушникъ, рос. *Philadelphus coronarius* L. — жасмін садовий, ясмін, чубуковець
Чувственность — 1) почуттьóвість, почувáльність; 2) похіть, похитливість
Чувственный — 1) почуттьóвий, почувáльний; 2) тілесний, похитливий. — **Предаваться чувственнымъ наслажденіямъ** — у рóскошах тілесних кохáтися
Чувствительно — чуло; дошкульно, боляче
Чувствительность — чулість, почутливість; дітклівість, уразливість, дошкульність
Чувствительный — 1) чулий, чутливий, чутний, почутливий, почувний, почувний, жалісний; 2) уразливий, шкульний, шкулький, дотклівий, дошкулький, дошкульний
Чувство — почуття, почування, чутóба. — **Лишиться чувствъ** — зомлти. — **Привесть въ чувства** — одволáти, очутити. — **Прійти въ чувства** — очуняти, прочуняти, отямитися. — **Ч. любви** — кохання. — **Ч. зрѣнія, вкуса, обонянія, осязанія, слуха** — почуття зóру, смаку,

ню́ху, до́тику, слуху́

Чу́вствованіє — почува́ння

Чу́вствовать, почувствоваться — чу́ти, почувати, ся, вчува́ти, відчувати, почу́ти, учу́ти, зачу́ти. — **Чу́вствовать себя** — ма́тися, ма́ти себе́, почувати себе́. — **Чувствуется не хорошо** — не добри́ться (кому). — **Ч. силу, ч. себя вь силѣ** — чу́тися на си́лі. — **Я не чувствую за собою никакихъ грѣховъ** — я не чу́юся ні в я́ких грі́хах, прові́нах. — **Дать себя почувствовать** — да́тися в зна́ки

Чугунный — чаву́нний. — **Ч. котель** — чаву́н

Чугунъ — чаву́н

Чудакъ, чудачка — чудни́й, на, химерни́к, ця, чуда́к, чуда́р, дива́к

Чудачество — чуда́цтво, дива́цтво

Чудачить, чудесить, чудесничать — химерува́ти, дива́чити, чуда́чити; шту́ки витвора́ти, фі́гли стро́ити

Чудесникъ, ца — 1) д. **Чудакъ**; 2) д. **Проказникъ**

Чудесность — чудовни́сть, чудесни́сть

Чудесный, но — 1) чудесни́й, дивни́й, чу́дний, чудовни́й, чудесно́, дивно́, чудовно́; 2) чудови́й, миле́нний, чудесни́й, чудово́, чудесно́

Чудиться — здава́тися, видава́тися

Чудный, но — чудови́й, во; дивни́й, предивни́й; на про́чуд

Чудо — чу́до, диво́, (велике) — предиво́, чу́до диво́

Чудовище, чудище — ма́ра, ма́рюка, по́твір, потво́ра, почва́ра, чу́дище, страхі́тя, дивогля́д

Чудовищность — дивогля́дність

Чудовищный — дивогля́дний, почва́рний

Чудодѣй — чудоді́й і д. **Чудакъ**

Чудодѣйственный — чудоді́йний

Чудодѣйствовать — чудоді́яти

Чудотворецъ — чудотво́рець

Чудотворный — чудотво́рний, чудоді́йний, чудовни́й

Чудоцвѣтъ, чудоцвѣтникъ, рос. *Mirabilis Salapa L.* — ца́рська боро́дка

Чужакъ, чуженинъ — чужи́й, чужа́нин, чужі́нець

Чужбина, чужбинка — чужі́на, чужа́ чужі́на, чужа́ сторо́на, чужені́ця

Чужданіє — цура́ння

Чуждаться — цура́тися, чужа́тися, ухиля́тися, саха́тися

Чуждый — 1) чужи́й; 2) неприче́тний (до чого), вільни́й (од чого)

Чужевѣрный — чужові́рний

Чужеземець — чужозе́мець

Чужеземный — чужозе́мний

Чужестранецъ, чужестранка — чужі́нець, чужозе́мець, чужозе́мка, чужа́нин,

чужа́нка

Чужестранный — чужозе́мний, чужосторо́нний, чужине́цький

Чужеядный — чужої́дний. — **Ч. растеніє**, *Planta parasita* — чужої́дна рослі́на

Чужой — чужи́й, сторо́нній

Чуланъ, чуланчикъ — комі́рка, комі́рчина, ванькі́р

Чулокъ, (мн.) чулки — панчо́ха, панчо́хи, панчі́шка, панчі́шки

Чулочникъ, ца — панчі́шник, ця

Чулочный — панчі́шний

Чума — чума́, джума́, морови́ця

Чумазка, чумазый — нечупа́ра, нехлю́я, нехлю́й і д. **Неопрятный**

Чумичка — 1) ополо́ник, вареха́, шумі́вка, д. **Ложка**; 2) нехлю́я, задрі́панка, замазу́ра

Чумный — чумни́й, морови́й, зачу́млений

Чупрунь — чуб, чупри́на

Чура — жорства́, д. **Песокъ**

Чурбанъ — 1) пенѣ́, коло́да, оцупо́к, оцупа́лок; 2) опуда́ло, незгра́ба, неотеса́, маму́ла і д. **Неповоротливый**

Чурка, чурочка — цу́рка, цу́рочка

Чурь — цур

Чуткій — чутки́й, чу́йний, сторожкі́й

Чутко — чу́тко, чу́йно; пи́льно, ува́жно

Чуткость — чу́ткість, чу́йність

Чуточка, у виразі: чуточку — годи́ночку, хвили́нку, тро́шечки

Чуть і чуть-чуть — ле́две, ле́дві, тро́хи. — **Ни чуть не бывало** — зо́всім ні. — **Чуть ли не** — тро́хи чи не. — **Чуть ли не таво** — тро́хи чи не те́с, либо́нь те́с. — **Чуть-чуть не** — ма́ло що не́, тро́хи-тро́хи не, тро́хи, трі́шечки не

Чутье́ — 1) чуття́, почуття́; 2) ню́х

Чухать, расчихать — смакува́ти, куштува́ти, розсмакува́ти, роскуштува́ти

Чухъ! — вацю́, вацю́! ацю́!

Чучело — опуда́ло, страхопу́д, ма́няка, одоро́бало, доробо́ло

Чушка — 1) підсви́нок; 2) цу́рка, д. **Палка**

Чушки — ко́бури (на писто́лі, при сі́длі)

Чуять, почувать — чу́ти, почувати, учува́ти, почу́ти, зачу́ти, учу́ти

Чѣмъ — ні́ж, а ні́ж, чим, як; од, від, над. — **Чѣмъ дальше, тѣмъ...** — що да́лі, то... — **Чѣмъ скорѣе, тѣмъ лучше** — чим шви́дче, тим краще́. — **Бѣги чѣмъ скорѣе** — бі́жи чим дуж, я́ко мо́га шви́дче. — **Чѣм бы сѣсть за работу, онъ только гуляетъ** — замі́сть то́го, щоб сі́сти за робо́ту, він гу́льки справля́є, він тільки гуля́є. — **Сви́нець тяжелѣе, чѣмъ мѣдь** — о́ливо тяжче від міді́.

Чюмъ — ку́рінь, катря́га, д. **Шалашъ і Кибитка 2**

Ш.

Шабашевать, отшабашевать — шабашува́ти, шабасува́ти, перешабашува́ти

Шабашить, ошабашить — шаба́шити, поша-

ба́шити, покінча́ти робо́ту, обробі́тися

Шабашка — неробо́чий, вільни́й, гуля́щий

час

Шабашный — 1) неробочий день, час; 2) шабаш(с)овий, сабашковий**Шабашъ** — 1) ша́баш, са́баш, ша́бас, субо́та (у жидів); 2) го́ді, шаба́ш!**Шабёръ** — сябе́р, сябро́**Шаблонный** — шаблоно́вий, уте́ртий**Шаблонъ** — зразо́к, шаблoн**Шавка** — кундель (пес)**Шавкать** — ша́мкати, шавкоти́ти**Шагала, шагало** — циба́нь, циба́тень, циба́тий**Шаганіе** — ступа́ння**Шагать, шагнуть** — ступа́ти, ци́бати, ступну́ти, ци́бнути**Шагистый** — циба́тий**Шагриновый** — шагрёньовий**Шагринъ** — шагрёнь (ослова або лошакова вичинена шкура)**Шагъ** — сту́пінь, ступа́, крок. — **Шагомъ** — ходо́ю, ступо́ю. — **Шагъ за шагъ** — ходо́ю, по́ступцем, нога́ за ного́ю. — **Дѣлать большіе шаги** — ши́роко ступа́ти, ци́бати. — **Тихимъ шагомъ** — ти́хою ходо́ю. — **Убавить шагъ** — вкороти́ти ходи́, зменши́ти хо́ду**Шадрикъ** — зола́**Шайка** — 1) вата́га, ба́нда, згра́я, ша́йка; 2) ря́жка**Шакаль, з(ь)в. Cabis aurens** — шака́л**Шалапай** — шели́хвіст, шалапу́т, леда́що, гульві́са, ло́дарь, ле́дарь**Шалашный** — курі́нний**Шалашъ** — шала́ш, курі́нь, катря́га, бу́да, халабу́да, халабу́дка. — **Ярмарочный шалашъ** — я́тка, я́точка**Шалберить, шалберничать** — 1) байдикува́ти, байдува́ти, ба́йдики би́ти; 2) дурни́цю нести́, баля́си точи́ти**Шалбе́рь** — ба́йда, гульта́й і д. Праздноша́тующи́ся**Шалить** — пустува́ти, жирува́ти**Шалкеръ** — заві́ска; ва́лець**Шаловливость** — пустотли́вість, сваві́льство**Шаловливый, во** — пустотли́вий, во, пусто́ваний, но, жартовли́вий, во**Шаловство, шалость** — пусто́та, пустува́ння, пу́стоці**Шалунъ, шалунокъ, шалунишко** — пусту́н, жиру́н, сваві́льник, сваво́лець, брику́н, збито́шник, ко́котень, (здр.) — пусту́нчик, брикуне́ць, (зб.) — пусто́та**Шалу́ня** — пусту́ха, пусту́шка, жиру́ха, брику́ха, збито́шниця**Шалфей, рос. Salvia officinalis L.** — шавлі́я, шальві́я**Шалфейный** — шавлі́євий, шальві́євий**Шаль** — 1) дур, дурі́йка і д. Дурь; 2) шаль**Шальной** — шале́ний, наві́сний, наві́жений, несамові́тий, божеві́льний; (про собак) — скаже́ний**Шалѣть, ошалѣть** — шалени́ти, дурі́ти, наві́снити, ка́зитися, ошалі́ти, здурі́ти, знаві́снити, ска́зитися**Шаманить** — чарува́ти, дурі́ти**Шаманъ, ка** — д. Колдунъ, колдунья**Шамая, шемзя** риба *Arpius clupeoides* — шамáйка, *Alburnu clupeoides* Pall — селя́вка, підкря́жний сине́ць**Шампиньонъ, гриб** *Agaricus campestris L.*, *A. edulis* Bull. — печери́ця, печери́чка**Шамкать** — гундо́сити, шо́кати**Шамшитъ (росл.)** — букшпа́н. *Buxus sempervirens***Шамшитовый** — букшпано́вий**Шандалъ** — с(ь)ві́чник**Шандра, рос. Marrubium vulgare L.** — ша́ндра, *M. peregrinum* Reich. — бі́лий желе́зняк, пі́жма, ша́ндра**Шанецъ** — ша́нець, окі́п**Шанцевать** — шанцюва́ти, робі́ти ша́нці**Шапка** — 1) ша́пка (переважно тепла), (смушева гостроверха) — шлик, шличо́к, (повстяна) — маге́рка, яломо́к, (з наушниками) — малаха́й, (кудлата і висока) — ку́чма, (овеча) — бі́ра, бі́рка, (чабанська) — чаба́нка, (сукняна) — шо(е)ломо́к, (обшита кабардою, у запорожців) — кабарди́нка, (з ріжками на взір конфедератки) — рога́чка; 2) віне́ць, коро́на**Шапки, шапочки, рос. Tagetes erecta L.** — повня́кі, купча́к, жовтя́кі (гвоздики)**Шапочникъ** — шапка́рь, шаповáл**Шапочный** — шапковий. — **Ш. поклонъ** — шапкува́ння. — **Ш. разборъ** — шапкобра́ння. — **Прише́ль къ шапочному разбору** — пришо́в на шапкобра́ння**Шапче́нка** — ша́пиця, ша́пчина, шапчи́нка**Шапша** — ві́сівки пшени́шні**Шарабанъ** — шараба́н**Шаравары** — штани́, шаравáри, (середня частина) — матня́, (нижня) — холо́ші**Шарада** — шара́да, за́гадка (на слово)**Шарахнуться** — кину́тися, метну́тися, шарпну́ти, шара́хнути; 2) ге́пнути, ся, бебе́хнути, ся**Шареніе** — нішпорення**Шарикъ** — ку́лька**Шарить** — ша́рити, нішпорити**Шарканье** — шу́ркання, чо́вгання**Шаркать, -кнутъ** — шу́ркати, шу́ркнути, чо́вгати**Шаркотня** — шу́ркани́на, човгани́на**Шаркъ** — шур! човг!**Шарлатанить** — шарлатáнити**Шарлатанскій** — шарлатáнський**Шарлатанство** — шарлатáнство**Шарлатанъ** — шарлатáн, шалага́н, шели́хвіст**Шарлаховый** — жаркий (колір)**Шарлота, рос. Allium ascalonicum L.** — трибу́лька і д. Лукъ**Шарманка** — катери́нка**Шарманщикъ** — катери́нник**Шарниръ (в дверях)** — পে́тник**Шаровидность** — куля́стість, кулюва́тість**Шаровидный** — куля́стий, кулюва́тий; опу́клий, круглобо́кий, кругля́стий**Шароглавъ, рос. Echinops sphaerocephalus L.** — ро́стропша, мня́ч, во́вчі я́блука, будя́к бі́лий**Шаромыжникъ, ца** — дармої́д, ка; чужої́д, ка

Шаромыжка, у виразі: «на шаромыжку» — на дурнічку, на дурницю
Шаромыжничать — жити на дурнічку, чужоїдом жити
Шарообразность — кулястість, округлість
Шарообразный — д. Шаровидный
Шарф — шарф(а), шалік
Шарь, шарикъ — куля, кулька, (скляний) — банька, (що ним гладять намітки) — гало, гальце, (дерев'яний невеличкий) — галка, (з шерsti то-що) — опука, (з тіста) — галька, галушка, балабуха, балабушка, (дерев'яна, що діти підбивають ковіньками) — свінка
Шастить — шелестіти, шамотіти
Шась — шість, сусіль, тиць
Шатаніе — 1) хитання, колихання; 2) вештання, сновигання
Шатать, шатнуть, пошатнуть, ся — 1) хитати, колихати, коливати, хитнути, колихнути, схитнути, похитнути, ся; 2) хитатися, точитися, хитнутися, поточитися
Шататься — вятися, хилатися, блукати, тинятися, нікати
Шатерникъ — наметник, шатерник
Шатёрный — шатровий, наметний
Шатёръ — намет, шатро, шатёр. — Живущий въ шатрѣ — шатерник
Шаткій, шатко — хиткий, хітко, хисткий, хістко, хилкий, хілко, хибкий, несталий, непевний
Шаткость — хіткість, хісткість
Шатунъ, шатунья — волоцюга, заволока, швєндя
Шаферъ — дружкó, дружба, боярин, (старший) — старший, боярин, (помішник) — піддружий
Шафирникъ, ца — плетун, плетуха
Шафирничать — д. Сплетничать
Шафранный — шафрановий, шапрановий
Шафранъ, рос. *Crocus sativus* L. — шафран, шапран
Шахматный — шаховий, шахматний. — Ш. доска — шахівниця. — Ш. игра — шахи, шахмати
Шахмать — вічко (на шахівниці)
Шахматы — шахи, шахмати
Шахта — шахта, закіп, шиб. — Наклонная, вертикальная, продольная ш. — укисна, похіла, сторчова, простопадна, подóвжня шахта. — Водоподъемная ш. — водотягла шахта. — Воздушная ш. — протягова шахта
Шахтёръ — шахтарь, шахтёр
Шахтный — шахтовий
Шахъ — 1) шах (перський); 2) шах (у грі в шахи)
Шашаль — метеніця
Шашень, *Teredo navalis* — шашель
Шашечница — дамниця
Шашечный — дамковий. — Ш. игра — дамкі
Шашка — 1) дамка, шашка; 2) шабля черкеська
Шашни — каверзи, штуки і д. Продѣлки
Швабра — помелó, (держално) — помеліще
Швабрить — шарувати помелом

Швальня — швальня, кравешня
Шведъ — швед, шведин
Швейнинъ, швейнъ — шваччин
Швейный — швацький. — Ш. машина — швацька, кравецька машина. — Заниматься швейнымъ мастерствомъ — швачкувати. — Швейное мастерство — швачкування
Швейцарская — швайцарня
Швейцаръ — швайцар і д. Привратникъ
Швеція — Шведчина, Швеція
Швея, швейка — шваля, швачка, шваха, (що вишиває шовком або золотом і сріблом) — гаптарка
Шворень — сворінь, шворінь, шкворінь
Швыркомъ — навкидя, навкидяча
Швырокъ — кид
Швыряніе — кідання, шпурляння
Швырять, швырнуть — шпурляти, швиргати, шпурити, швирляти, шпурнути, швиргонути
Шевеленіе — ворущіння
Шевелить, шевельнуть, ся — ворущіти, ся, рухати, ся, ворухнути, ся, поворухнути, ся, зворухнути, ся. — Шевелить усами — моргати, вусом. — Ш. сѣно — перегортати сіно
Шеверенька — куча, коєць, д. Клѣтка
Шевронъ — галун, нашівка (на рукаві)
Шедевръ — шедевр, архиділо
Шейка — шійка
Шейный — шійний. — Шейныя сочлененія — в'язи
Шеишка — шійка
Шеища — шийка
Шеколадный — шеколадний, чеколадний
Шеколадъ — шеколада, чеколада
Шелгунъ — торба (матроська)
Шелёвка — шалівка, щальовка
Шелестить — шелестіти, шамотіти, шиширхнути
Шелестъ — щелест, шелестіння, шамотня, шамотіння
Шелестящій — шелеснати, шамкий
Шелковидный — шовкуватий
Шелковина, шелковинка — шовковина, шовчина, шовчинка
Шелковистый — шовковистий
Шелковица, рос. *Morus nigra et alba* — морва, шовковиця, біла шовковиця, (безплідна) — шовкун
Шелковичный — шовковичний. — Ш. червь — гусениця шовкопряда, шовкови́к, *Bombyx mori* L.
Шелководство — шовківництво
Шелководъ — шовковод, шовківник
Шелковый — шовковий. — Шелковая матерія — шовк, саєта, едвáb, блават
Шелкопрядъ, ком. *Phalaena bombyx* — шовкопряд
Шелкъ — шовк
Шёлуди — шолуді, пархи
Шелудивый — шолудивий, пархатий
Шелудивѣть — шолудівіти
Шелудякъ — шолудівець, пархач
Шелуха — лушпина, лушпіння, шолупайка, лушпайка, шолупина; луска, лупа, шужина

Шелуховатый — лушпайкуватий, лускатий
 Шелушение — лущення
 Шелушить — лускати, лущити, лузати
 Шелыхать, шелехнуть, ся — ворухити, ворухнути, ся, колихнути, ся
 Шельма — шельма
 Шельмовать — шельмувати, банітувати
 Шепелявость — шепелявість
 Шепелявый, во — шепелявий, во
 Шепелять, прошепелять — шепеляти, шепелявити, прошепелявити
 Шепелюнь, шепетунь, шепелюнья, шепетунья — шепелявець, шепелявка
 Шепетливый — шепелявий, шечерявий
 Шепотня — шепіт, шепотіння
 Шёпоть — шепіт, шепота, шепотіння, шепти. — Шёпотомь — пошепки
 Шептала — брусковина (овоч)
 Шептаніе — шептання, шушукання
 Шептать, прошептать — шептати, шепотіти, прошепотіти
 Шептаться — шептатися, тишкуватися, нішкатися
 Шевтунь, шептунья — 1) шептун, ха; 2) шептун, ха, шепотінник, ця, підслухач і д. Наушникъ
 Шеренга — лава, ряд, шерёга. — Ставить въ шеренгу — ставити в лаву, в ряд, шерегувати
 Шеренговый — шерёговий, рядовий
 Шереховатость — шершавість, шерсткість; рапатість; кострубатість
 Шереховатый — шершавий, шерсткий; кострубатий, рапатий
 Шерешить — їжити, шершавити, кошлати, кошматити, куйовдити
 Шерстобить — валюшник
 Шерстобитье — биття шерсти, вівни
 Шерстобойня — валюшня
 Шерсточесальная машина — чухран, чесальна машина
 Шерсть — шерсть, (овеча) — вівна, (з шльонських овець) — шльонка, (з шпанських) — шпанка, (з ніг овець) — обніжки
 Шерстяной — шерстяний, вовняний
 Шершавость — шершавість, шерхлість
 Шершавый — кошлатий, кострубатий; шершавий, шерхлий
 Шершавѣть — шершавити, кошлатити, (про шкуру) — шерхнути
 Шершень, ком. *Oestrus* — шершень, шершун
 Шествіе — хід, похід
 Шествовать — іти, ступати, виступати
 Шестерикъ — шестерік
 Шестеричие — шість раз
 Шестёрка — 1) шестерня, шестірня (коней); 2) шістка (в картах)
 Шестерной — шестиразовий
 Шестерня — шестерня (мех.)
 Шестеро — шестеро
 Шестигласный — шестиголосий
 Шестидневный — шестиденний
 Шестилѣтній — шестилітній, шестирічний
 Шестисторонний — шестибічний
 Шестисторонникъ (мат.) — шестистін
 Шестиугольникъ — шестикутник
 Шестиугольный — шестикутний

Шестнадцать, шестнадцатый — шістьнадцять, шістьнадцятеро, шістьнадцатий
 Шестокъ — припічок
 Шестопёръ — пірнач
 Шестой — шостий, шестий. — Шестая часть — шестина
 Шѣсть, шестикъ — жердіна, жёрдка, (у рибалок) — бовт, бовть, (довгий, щоб одпихувати) — ялінка, (стромляти) — віха, тичка, тичина, (знімати овочі з дерева) — ліпці
 Шестъ — шість (р. шесті і шості)
 Шестьдесятъ — шістьдесят
 Шестьсотъ — шіссот, шістьсот
 Шестью — шість разів, шістьма, шістьома. — Шестью шесть — шість на шість
 Шефъ — шеф
 Шея — шія, (здр.) — шийка, (поб.) — шияка, (задня частина) — гамалік, карк, (де саме в'язки) — в'язи, (у вола верхня частина) — карк, (передня) — підгорля, підгорлиця, підгорлина, во́ло, (та частина, на котру упирається ярмо) — припір. — Сломать шею — скрутити, звернути в'язи. — Съ толстою шею — шиян, гамаликуватий. — Съ длиною шею — довгов'язий
 Шибалка — швігалка
 Шибкій — швидкий, прудкий
 Шибко — 1) швидко, прудко, хутко; 2) сильно, дуже, шпарко
 Шибкость — швидкість, прудкість, хуткість, шпаркість
 Шибче — швидче, прудчіш, хутчій, хутче
 Шиворотъ — комір
 Шиканье — шикання
 Шикарность — шикарність, шиковність
 Шикарный — шикарний, шиковний
 Шикать, ошикать — шикати, обшикати
 Шикша, рос. *Empetrum nigrum* L. — водянка, голубінець
 Шикъ — шиковність, шик
 Шило, здр. шилишко — шило, (здр.) — шильце, (котрим роблять дірочки в решеті то що) — пробійник
 Шилообразный — шилуватий
 Шилохвость — качка острохвостка. *Ana acuta*
 Шильный — шіловий
 Шильничать — шахрувати
 Шина — шіна
 Шинелевый — шинелевий, плащовий
 Шинель — шинеля, плащ
 Шинкованіе — шаткування. — Инструментъ для шинкованія — шатківниця
 Шинковать — шаткувати. — Шинкованный — шаткований
 Шинованный — бушований (про колеса)
 Шинный — шіновий
 Шинокъ — шинк, шиньк, шинок, шиньок
 Шиповатый — колючкуватий, тернистий, шпичкуватий
 Шиповникъ, рос. *Rosa canina* L. — шипшина, діка рожа, шипчак. *R. eglantaria* L. — жовта шипшина
 Шиповниковый — шипшіновий
 Шиповый — колючкуватий

Шипучесть — мусування
 Шипучий — мусуючий
 Шипь — 1) риба *Acipenser Schura* — віз (з породи осятрів); 2) шпилька, колючка, терня, тернина; 3) гак (в підкові); 4) шпéник
 Шип'їне — шипіння, сичання, шкварчання
 Шип'їть, шипнуть — шипіти, шипотіти, сичати, засичати, (про сало, масло на огні) — шкварчати, зашкварчати, (про воду) — булькотіти, клекотіти. — Шипящий самоварь — шипучий самовар
 Шире — шірше
 Ширина — шири́на, шир, широтá, широчина́, широчінь. — Въ ширину, шириною — уші́р, уші́ршкй, вші́ршки, завші́р, завші́ршки, навши́ршкй, уши́рочінь
 Ширить, расширить — ші́рити, широчі́ти і д. Расширять
 Ширкать, ширкнуть — чо́вгати, човгну́ти
 Ширма, (частіше мн.) ширмы — паравáн, засло́на, перегородка, (маленькі) — хисто́к
 Широкий — ширóкий, (дуже) — широчéнный, широчéзний. — Широкая низменность — розді́л, роздо́лля
 Широко — широко
 Широкобедрый — бедра́тий
 Широковатый — трóхи ширóкий
 Широковѣтвистый — широкогилля́стий
 Широкогорлый — широкошій́й, (про пляшку) — широкого́рлий
 Широкогрудый — широкогруді́й
 Ширококостный — маслакува́тий, ширококо́стий
 Ширококрылый — ширококри́лий
 Широколапый — широкола́пий
 Широколиственный, широколистый — листáтий, лапáтий, лапáстий, лопухува́тий, лопухáтий
 Широколицый — широкові́дий, видáтий, пика́тий
 Широколобый — лобáтий, широколо́бий
 Широконосый — широконо́сий
 Широкоплечий — плечі́стий, широкоплéчий
 Широкополый — опóлистий
 Широкоротый — ротáтий
 Широта — ширóкість, широтá
 Ширь — шир, ширина
 Ширять — ширя́ти, кружа́ти, кружля́ти
 Шить, сшить — ші́ти, зші́ти, поші́ти
 Шитьё — шиття́, пошиття́; 2) шитво́; вишивáнка, (золотом, шовком) — гаптува́ння
 Шиферный — лупце́вий
 Шиферъ — д. Сланець
 Шишакъ — шишáк, прилбі́ця
 Шишимора — шальві́ра, шахра́й; шпиг
 Шишка — 1) (на тілі) — гу́ля, гугля́, гу́ля, морг(г)у́ля, г(г)ург(г)у́ля; 2) бот. *Strobilus* — шій́шка, бі́рка, буру́лька
 Шишковатый — г(г)уля́стий, гугля́стий
 Шишконосный — шишкові́й. — Ш. растение, *Coniferae* — шій́шкові росли́ни
 Шишмола, шишмолка — гургу́ля, моргу́ля, гуна́дза (велика, д. Шишка 1)
 Шишь — ду́ля, хві́г(г)а, фі́га. — Показать

шишь — ду́лю да́ти
 Шкаликъ — кагане́ць (до ілюмінації)
 Шкапъ, шкапчикъ — д. Шкафъ
 Шкатулка, шкатулочка — шкату́ла, шкату́лка, скрі́нька
 Шкатулочный — шкатулко́вий
 Шкафъ, шкафикъ — ша́фа, ша́хва, ша́фка, (на посуду) — мій́сник, судні́к, крёдене́ць, (що в кутку) — кося́к, косі́нець
 Шкваль — хуртові́на, шкві́ря
 Шквара — 1) д. Окалина; 2) ви́шкварок, ви́шкварки
 Шкворень — шворі́нь, свóринь
 Школа — 1) шко́ла; 2) шкі́лка, саді́бня, розса́дник
 Школить, вышколить — шко́лити, ви́школити, муштрува́ти, ви́муштрувати
 Школьникъ, ца — школя́р, школя́рка
 Школьниковый — школя́рський, школярі́в
 Школьниковство — школя́рство
 Школьный — шкі́льний
 Шкура — шку́ра, шкі́ра, скі́ра
 Шлагбаумъ — рогáтка, кро́лворот
 Шлакъ — жу́желиця, горі́ль, ві́пса
 Шламда, рос. *Spiraea pinnata* L. — гіро́шник, огіро́шник, меду́ниця, бузина́ болотна ка́шка, жа́б'ячі конопельки
 Шлафрокъ — хала́т, шляфрóк
 Шлейный — шлейо́вий
 Шлейфъ — шле́йф, хві́ст (у сукні)
 Шлемовый — шело́мний
 Шлемъ — 1) шело́м, мисю́рка, (частина, що над лобом) — прилбі́ця, шишáк; 2) шлем (в картах)
 Шлѣнда, шлянда — мандрьóха, пові́я, хво́йда, фльо́ндра, хльо́ндра
 Шлѣпаніе — шльо́пання, тьо́пання
 Шлѣпать, шлѣпнуть — 1) шльо́пати, хло́пати, плеска́ти; 2) ге́пати, ге́пнути, шелéпати, шелéпнути, баба́хнути
 Шлѣпаться, шлѣпнуться — шелéпати, ге́пати, шелéпнутися, ге́пнути, ся, баба́хнути, бебéхнути, беркі́цнути
 Шлепокъ — шльо́панець, ляпане́ць, пля́цок
 Шлея — шлея
 Шлифовальщикъ — шлі́фір
 Шлифовать — шлі́фувати, шлі́хувати; полірува́ти, личкува́ти
 Шлифовальный — шлі́фувальний, шлі́хувальний
 Шлифование — шлі́фувáння
 Шлифовка — шлі́фувáння
 Шлыкъ — д. Повойникъ 1
 Шлюзь — опу́ст (в грéблі), шлю́за, за́ставка, за́ставкі (в лотоках у млині)
 Шлюха — пові́я, потіпа́ха
 Шляпа — бри́ль (солом'я́ний і повстя́ний), капелю́х, капелю́ш, креса́ня, криса́ня (у гуцу́лів). — По́ля шля́пы — по́ли, крі́си
 Шляпка — 1) бри́лик, капелю́ш, капелю́шик; 2) голо́вка (гві́здків); 3) ша́пка (у гри́бів)
 Шляпникъ — капелю́шник
 Шляться — ве́штатися, волочі́тися, шва́(е)н-дяти, тиня́тися, броді́ти
 Шмелёвый, шмелиный — джмелі́ний

Шмель, ком. *Apis terrestris* — джміль, чміль
Шмыгать, шмыгнуть — шмигати, шмигнути, майнути
Шмыгъ — шмиг, шустъ
Шниперъ — пущадло (у коновалів)
Шнуровка — 1) шнурування; 2) шнурівка, шнуровиця, (коло постолів) — волоки
Шнурокъ — шнурок, (короткий) — поворозка, (товстий і недовгий) — мотуз, мотузок, мотузка, (в штанах) — очкур, (в косах) — підкісник, підкісничок
Шнуръ — шнур
Шнырять — шмигляти, нікати, нішкати, ся, шейкатися
Шовъ — шва, шво. — По шву распоролось — по шйтому распоролось
Шомполь — драч, набияк
Шорникъ — лімарь, рімарь. — Быть шорникомъ — л(р)имарювати
Шорничество — лімарство, рімарство, римаршина
Шорнический — л(р)имарський
Шорный — шоровий
Шорохъ — шéрех, шамотня, шéлест
Шорошить, шорохнутъ, ся — шурхати, шамотіти, шорудіти, шурхнути, зашамотіти, шишурхнути
Шоры — шóри (р. шóрів)
Шоссе — шосá, сошá, шосé
Шосейный — шосóвий, шосéйний, сошéйний
Шпага, шпажка — шпáда, шпáга, шпáжка
Шпадель — шпáгля
Шпажная трава, шпажникъ, рос. *Gladiolus communis* L. — зрадник, косáрик, меч, півник. *G. imbicatus* — півонник
Шпала — злэжень, шпáла
Шпалеры — шерéг, лава, ряд
Шпанская муха, ком. Meloe Vesicatorius — ма́йка
Шпатовый — шпáтовий
Шпать (мінер.) — шпат
Шпиговать, наспиговать — шпікувати, нашікувати
Шпигъ, шпикъ — шпíк (свиняче сало, порізане шматочками для шпікування)
Шпилить — шпиліти, припинати шпíльками
Шпилька — шпíлька
Шпиль — коловорот (котрим витягають якор)
Шпинать, шпинатный, рос. *Spinacea oleracea* — шпинáт, шпинáтовий
Шпиць — 1) шпиль, стрімляк; 2) шпіц (собачка)
Шпицрутенy — палічча, киї
Шпіонить — шпигувати
Шпіонскій — шпигу́нський
Шпіонство — шпигу́нство, віглядки
Шпіонъ — шпиг, шпигу́н; шепотінник; відач
Шпора, (частіше мн.) шпоры — острóга, острóги і д. Бодецъ
Шпорить, пришпорить — стискати, стіснути, вдарити острóгами
Шпорникъ, шпоры кавалерские, рос. *Deinipium Ajacis* L. — сокирки, синец(ь)віт, різноц(ь)віт, острішки, черевáчки; *D. Donsolida* L. — сокирки, польові

сокирки, косáрики, зáячі вúшка, комарóві нóсики, зозу́лині черевічки
Шпорный — острóговий
Шпринцеваніе — шпринцува́ння, пріскання, впріскування
Шпринцевать — шпринцува́ти, пріскати, впріскувати
Шпринцовка, шприць — пріскавка, бріз-кавка, сікавка, цікавка
Шпуля, шпулька — чо́вник (у ткачів)
Шрамный — шрамóвий
Шрамъ — шрам, рубéць, блізна
Шрифтъ — друк, черенкі, шрифт
Штабскій — шта́бовий
Штабъ — штаб; генерáльна старшина
Шталмейстеръ — коню́ший
Штамбъ — д. Стволь 1
Штандартъ — корóгва
Штандартъ-юнкеръ — хору́нжий
Штанина — холо́ша, штани́на
Штанишки — штанці
Штаны — штани́, (спідні) — спідні, (середня частина) — матня, (нижня) — коло́ші, холо́ші, (де очкур) — очкурня
Штативъ, штатифъ — козéлець, хло́пець (підпора якої машини)
Штатный — ранго́вий, штáтний
Штатъ — штат, ра́нга
Штафирка — ліштва (в спідниці)
Штемпелеваніе — штемплюва́ння, штемпува́ння
Штемпелать, штемпелить — штемплюва́ти, штемпувати, штампувати
Штемпель — штéмпель, штемп, штамп
Штемпельный — штемпльовий, штемпле-вий
Штилеты — бóтики, кама́ші
Штиль — 1) безвітря (на морі), штиль; 2) д. Стиль
Штильть, заштильть — затихáти, затіхну-ти, ущу́хнути (про вітер на морі)
Штифтъ, штифтикъ — ц(ь)в'яшок, гвіздóк, гвіздóчок, штіфтик
Штольня (гірн.) — што́льня, підко́пи
Штопальный — цирува́льний
Штопальная игла — цигáнська гóлка
Штопальщикъ, -ца — цирува́льник, -ниця
Штопаніе — цирува́ння; латáння
Штопать, заштопать — цирува́ти, зациру-вати
Штопоръ — коркотя́г, трибушо́н
Штора — д. Стора
Штормъ — хуртові́на, бурхані́на, бу́ря на морі, шторм
Штофный — пляшкóвий; адамашкóвий
Штофъ — 1) штоф, пляшка; 2) шовк, едвáb, саєга, адама́шок
Штрафованіе — штрафува́ння
Штрафовать — штрафува́ти
Штрафъ — штраф, пеня
Штриговать — штрихува́ти
Штриховка — штрихува́ння
Штрихъ — штрих, ріса, ріска
Штука — 1) шту́ка. — Ш. холста, сукна (або иньшої тканини) — сувій, коло́да, по́став; 2) шту́ка, фігель, ви́кідка, вітинка, фігель, штукéнція
Штукарить, наштукарить — штукарюва́ти,

наробіти штук, фіглів
Штукарь — штукáрь, фігляр
Штукатурка — тиньк, тинк
Штукатурить — тинькувати, штукатурити
Штукатурщик — тинькар, штукатур
Штуковать — штукувати
Штурмовать — штурмувати, добувати приступом
Штурмовой — штурмовий
Штурм — штурм, напад, приступ
Штучный — штукований, тафльований. —
Штучный полъ — тафльована підлога
Штыковый — штиковий, багнетовий
Штык — штик, багнет
Шуба — хутро, кожух, (з вовчого хутра) —
 вівки, (з овечого) — линтварі, (по-
 критий сукном) — байбарак
Шубейка — козушінка
Шубёнка — козушина, (старá, не крита) —
 шкуратянка
Шубка — козушок, (жіноча) — козушанка,
 хутрянкa
Шубник — кушнір, козушник, козушар-
 ник
Шубный — козушний. — **Ш. клей** — карюк,
 карук
Шулер — шахрай, шулер
Шулята — ядра, яйця, (великі) — яєла,
Шулятник, пт. *Falco milvus* — шуліка,
 шуплика
Шумиха — шумиха
Шумливость — бурливість, негомонність
Шумливый — гомонливий, бурливий
Шумность — гучність, шумність, галасли-
 вість
Шумный, но — гучний, гучно, бучний,
 бучно, шумний, шумно. — **Шуми́е**
становиться — гучніти
Шумовка — шумівка, д. Ложка 1
Шумь, (здр.) шумокъ — шум, гомін, гам,
 гамір, шелест, шарварок, гармідер,
 (від голосів) — гук, галас, (великий)
 — гвалт, лемент, (від сварки) — буча,
 колот, колотнеча, (від пересову-
 вання) — гуркіт, гуркотнеча, гур-

котнява, (води) — бурчання, дзюр-
 чання, клекіт, булькотання. — **Поднять**
шумъ — збити бучу, счинити гвалт,
 збити бурло. — **Надѣлать шуму** — на-
 робити шелесту, колоту. — **Унять шумъ**
 — угамувати. — **Подъ шумкомъ** —
 під чаркою, на підпїтку, веселень-
 кий. — **Подъ шумокъ** — під час га-
 ласу, колотнечі і т. д.
Шумѣть — шуміти; гомоніти галасувати,
 гвалтувати, лементувати, (про
 листя) — шелестіти, (про одєжу) —
 шамотіти, (про огонь) — гоготіти
Шуриновъ, шурій — шуряків, швагрів
Шуринъ — шуряк, швагер
Шуршать — шурхати, шамряти, шамотіти,
 шарудіти
Шустрый — меткий, шустрый
Шутить, пошутить — жартувати, жарту-
 вати, (багато) — розжартуватися. —
Шутя — жартуючи, жартом, жарто-
 ма, у жарт, з жарту. — **Не шути съ**
огнемъ — з вогнем не жартуй
Шутиха — блазніця, фіглярка, кумедниця
Шутка — жарт. — **Шутки** — жарти, с(ь)міш-
 ки. — **Обратить въ шутку** — на жарт,
 у жарт повернути
Шутливость — жартовливість, жартли-
 вість
Шутливый — жартовливий, жартливий,
 жартовитий
Шутникъ, ца — жартун, жартівник, ця,
 кумедник, ця, фігляр, ка
Шутовской — блазєнський, кумедіянський
Шутовство — блазєнство, кумедіянство
Шуточка — жартик
Шуточный — жартливий; втішний
Шуть — блазєнь, блазнюк, кумедник,
 фігляр. — **Играть шута** — дурника
 стріити
Шушера — дрібно́та, шушваль
Шушуканье — шушукання, шепітня
Шушукать — шушукати, тишкуватися
Шуя, рос. *Bromus secalinus* L. — костірь,
 костюлькі, сто́колос, стоколосник

Щ.

Щавелевый — щавію́вий, щавельний
Щавель, рос. *Rumex Acetosa* L. — щаві́й,
 (р. щавію́), щавель, квасніця. — **Щ. кон-**
скій, Rumex L. — кінський щаві́й, ща-
 вель. — **Воробыиный щавель, R. acetosel-**
la L. — гороб'ячий, горобі́ний ква-
 сець, сорочий щавель, щаві́й, щівник
Щадить, пощадить — мїлувати, мїлость
 кла́сти, помїлувати, вжа́лувати. —
Пощадите! — помїлуйте, змїлуйтесь!
Щажєніє — мїлування
Щаный — капусняковий
Щебень — груз, жорства, рум, ринь. — **Щеб-**
немъ набивать — грузити, грузувати.
Щебетаніє — щебет, щебетання
Щебетать — щебетати; ц(ь)вірінькати,
 ц(ь)віріньча́ти; цокотати
Щебетливость — щебетливість

Щебетливый — 1) щебетливий; 2) щебет-
 ливий, лепетливий, слизкоязікий
Щебетунъ, щебетунья — щебетун, цоко-
 тун, ха
Щебрець, рос. *Thymus Serpyllum* L. — че-
 брець, чебрик, чєпчик богородиш-
 ний, чєпчик-матерзанка, шербець,
 цебрець, чебричок, матерінка
Щеглёнокъ — щіглик, щигля, щиглятко
Щегловка — щигліця
Щеголеватость — чєпурність
Щеголеватый, то — чєпурний, чєпурно
Щеголиха — чєпуру́ха, модни́ця, дженджу-
 ріста
Щегогливый — чєпуристий
Щеголь, пт. *Fringilla carduelis* — щіголь,
 щіглик
Щёголь — чєпуру́н, гала́нець, джегірь і д.

Франть

Щегольски — виборно, чепуристо
Щегольской — виборний, чепуристий, красний
Щегольство — виборність, чепуристість
Щеголять, щегольнуть — чепуритися, хверцювати, похверцювати; хизуватися, похизуватися
Щедриться, разщедриться — щедритися, розщедритися
Щедролюбивый — щедролюбивий, щедролюбний
Щедролюбие — щедролюбство
Щедрость, щедрота — щедрість, щедрота; гоїність
Щедрый, о — щедрий, о, щедроблиивий, во, гоїний, о
Щедушный — малосілий, кволій
Щека, (здр.) щёчка, (мн.) щёки — щокá, щічка, що́ки; лице́, лі́чко, лі́ця, лі́чка
Щекастый — щокáтий, лицáтий, пика́тий
Щеколда — кля́мка, за́щіпка
Щекотание — 1) лоскіт, лоскотáння; 2) скре́кіт, скрекотáння (сороки)
Щекотать — 1) лоскотáти; 2) скрекотáти
Щекотка — лоскіт, лоскотка
Щекотливость — 1) лоскотлі́вість; 2) дражли́вість, дотклі́вість
Щекотливый — 1) лоскотлі́вий, лоскові́тий; 2) дражли́вий, уразли́вий, ді(о)тклі́вий. — **Щекотливый вопросъ** — дражли́ве пита́ння
Щекотный, но — лоско́тний, но
Щекотовникъ, рос. Cytisus biflorus L'Her. — зінóвать, рокі́товий куш
Щелеватый, щелистый — щелі́стий
Щёлка — щелі́нка, щі́лінка, шпа́рка
Щелканіе — лу́скання, луза́ння
Щелкать, шелкнуть — лу́скати, луза́ти, лу́щити
Щёлканіе — ля́скання, ля́скіт, цо́кання, цо́кіт, кла́цання, хві́ськання, тра́(я)скання
Щёлкать, щёлкнуть (языком) — ля́щати, (зубами) — цо́кати, цокотáти, цокоті́ти, цо́кнути, кла́цати, кла́цнути, (чим иньшим) — лу́скати, лу́снути, трі́снути, (бичем то-що) — хві́ськати, ля́скати, тра́скати. — **Щёлкнуть въ носъ** — цибу́льки да́ти (іронічно)
Щелкунъ — 1) ком. *Elater* — плігу́н; 2) рос. *Cynoglossum officinale* L. — живо́кість, соба́чка, ку́ряча слі́пота, соба́чий ко́рінь, черноко́рінь, соба́ча меду́нка
Щелкуха — д. **Щелкунъ 2**
Щёлкъ — лясъ, цок; клац, лусъ, трас, траск, тряск
Щёлокъ — луг, зола́, (до миття голови) — мі́тель
Щелочение — лу́жіння, золі́ння
Щелочить, ся — лу́жити, золі́ти, ся
Щёлочка — д. **Щель**
Щелочность (хим.) — лугува́тість
Щёлочный — лугові́й, лу́жний
Щёлочь — лугова́ сіль, лу́жна сіль
Щелчокъ — шу́ток, щі́гль, щі́глик. — **Щелчка дать** — щі́глика, щі́гля

да́ти; пінхви да́ти

Щель, щёлка, щёлочка — щі́лина, щелі́на, щі́лка, щі́лочка, шпа́ра, шпа́рка, с(ш)калу́бина, зашкалу́бина, роспа́лина
Щелявый — щелі́стий, щі́лістий
Щемить — 1) (ущеміть) — д. Ущемливать; 2) ні́ти, щемі́ти
Щемление — стиска́ння, щемі́ння
Щенёнокъ — щеня́тко, цуценя́тко
Щениться, ощениться — щені́тися, ощені́тися
Щенная — щі́нна (сучка)
Щенокъ, щеночекъ, щеня — щеня́, цу́чик, цуценя́
Щенячий — щеня́чий, цуценя́чий
Щепа, щепка, щепочка — трі́ска, трі́сонька, трі́сочка, скі́пка, скі́пка, скі́почка, ска́лка. — **Разбить въ щепы** — по́бити на трі́скі, на скі́пкі, полама́ти на гаму́з
Щепанъ — трі́скі, скі́пкі, (на підпал)
Щепать, нащепать — скі́пати, наскі́пати, скепа́ти, наскепа́ти, коло́ти, наколо́ти, лу́пати, налу́пати
Щепеной, щепной рядъ — дерев'я́ний ряд (на торгу)
Щепетильникъ — кра́марь (що торгує дрібним крамом), продаве́ць дрібно́го кра́му
Щепетильный — дріб'язко́вий, дітклі́вий
Щепоть, щепотка, щепоточка — 1) пучка; 2) щі́пка, щі́почка, шу́пка
Щербина — 1) роско́лина, шкалу́бина (в дере́ві); 2) щербі́на і д. Зазубрина; 3) віспина, дзюб
Щербатый, щербиноватый — 1) щербáтий, щербáтенький, щербáнь; 2) рябі́й, дзюба́тий, таранкува́тий
Щетина, щетинка — щети́на, щі́тіна, щі́тінка
Щетиниться — їжити́сь, настовбу́рчувати́ся
Щетинистый — щетина́стий
Щетиноватый — щетинува́тий
Щетинница, рос. Nardus stricta L. — мі́чка, ковила́, щетя́чка, сі́ріця
Щетинный — щети́новий, щети́нний
Щётка, щёточка — 1) щі́тка, щі́точка, (щоб чистіть ля́мпи) — йоржик, (держално щі́тки) — щі́тнік; 2) (у коней) — мі́чка
Щёткообразный — щі́ткува́тий
Щёточникъ — щі́тка́р, щі́тінник
Щёточный — щі́ткові́й
Щеть — 1) щі́тіна; 2) щі́тка
Щёчка — щі́чка і д. **Щека**
Щёчный — шо́ковий
Ши, щицы (шей, щець) — капусня́к
Щикать, щикнуть — зніма́ти, зня́ти (з с(ь)вічки нагорі́лий гні́т)
Щиколотка (анат.) — щі́коло́ток, чи́коло́ток
Щипака — щипу́н, ха
Щипание — щипа́ння
Щипать, ся, щипнуть, ущипнуть — щипа́ти, ся, щипа́ти, ущипа́ти, вщипа́ти, (вовну, волосся, пір'я) — ску́бти, де́рти, ску́бнути, вску́бнути

Щипець (мисл.) — пісок, м'орда (у хортів), (в мулярстві) — причілок
Щипок — ущіп, ущіпок
Щипцы, щипчики — щіпці, щіпчики, (у ковалів та слюсарів) — кліщі, кліщатка, (брати горяче вугілля) — братки, (слюсарські) — обценьки, (роздавлювати оріхи) — тискавка, давільце
Щитный, щитовой — щитовий
Щитник, щитоносець — щитонóсець
Щитоноска, (ком.) Casida — щитнік
Щитоносный — щитонóсний
Щитообразный — щитовідний
Щить, щиток — щит, щиток, щітик
Щука, щучка, риба *Esox lucius* — щу́ка, щу́чка, (самчик) — щупа́к, щупачо́к, (маленьке) — щуче́ня, щупа́ня
Щунять — вимовляти, картати

Щупальце — по́лапок, дотика́льце, пома́чок, у́сик, ву́сик
Щупаніє — ла́пання, ма́цання
Щупать — ла́пати, ма́цати
Щупка — ма́цанка. — **Любитель щупки** — мацу́н
Щупь, щупик (гірн.) — сві́дер, штир
Щура — жму́рка
Щуреніє — жму́ріння, щу́ління
Щурить, ся, защурить — жму́рити, мру́жити, щу́лити, ся і д. **Зажмуривають**
Щурка, пт. *Merops apiaster* — шур, щу́рка
Щурупить — шрубува́ти, зашрубува́ти
Щурупный — шрубовий
Щурупь, щурупец — шру́б, шру́ба, шру́бка
Щурь, пт. *Loxia enucleator* — костогри́з
Щучина — щучи́на, щупа́чина
Щучій — щу́чин, щі́чий, щупако́вий

Ъ.

Ъда — 1) їда́, їдло; 2) їда, їжа, харч і д.
Пища
Ъдальцы — кліщі́ (у комах)
Ъденіє — ї́діння, ї́дження
Ъдкій — 1) го́стрый, ї́дкий, мі́цний; 2) (Ъдко) — ущі́пливий, во, колю́чий, че, занозува́тий, то, го́стрый, ро
Ъдкомлечник, рос. *Eurogbia L.* — молоча́й, молоча́к
Ъдкость — 1) го́стрість, ї́дкість, мі́цність; 2) ущі́пливість, шку́лькість
Ъдок — їде́ць, їду́ха
Ъдунь, Ёдунья — жеру́н, ненаже́ра, ненаї́да
Ъдучій — ї́дкий, роз'їда́ючий. — **Ъ. камень, *Lapis internalis*** — пекельний ка́мінь
Ъзда — їзда́, ї́днє
Ъздава — шве́ндя, непосидя́чка, жиру́ха, мотору́ха, цокоту́ха
Ъздить, съЪздить — ї́здити, пої́хати
Ъздовой, ого — гоне́ць, (р. гінця́), верхови́й, верхове́ць (р. верхівця́)

Ъздовой, ая — роз'ї́дний, а
Ъздок — 1) ї́здець; 2) подоро́жний, прої́зжаючий, переї́зжий
Ъздь — переї́зд, прої́зд
Ъзжалый — 1) ї́з(д)жений; 2) виї́з(д)жений, об'ї́з(д)жений
Ъзжать — ї́здити
Ъство — ї́ство, ї́жа і д. **Пища**
Ъсть, съЪсть — 1) ї́сти, з'ї́сти, йзі́сти, ззі́сти, (здр.) — ї́стки, ї́стоньки, ї́сточки, (з дітьми балакаючи) — га́мкати, га́мці, (ласо) — ласува́ти, (з смаком) — смакува́ти, (тихо і довго) — хаме́лити, лемза́ти, (з жадобою) — ли́гати, тро́щити; 2) пожива́ти, поживля́ти, зажива́ти, вжива́ти, по́жити, за́жити
Ъханіє — ї́хання
Ъхать, поЪхать — ї́хати, пої́хати. — **Ъ. верхомъ, рысью** — ї́хати ве́рхи, тю́пки, в клус, клу́са, клусо́м

Э.

Эва! — овва!
Эося — так-пак
Эволюція — рух, еволю́ція, посту́пування
Эгоизм — егої́зм і д. **Себялюбіє**
Эгоистическій — егої́стичний, себелю́бний
Эдакой — та́кий, ота́кий
Эдак — та́к, ота́к, та́ким по́бутом
Эдем — рай, ї́рій, ві́рій
Экваторіальний — рівнико́вий
Экватор — рівноде́нник, рівник
Эквивалент — пай, па́йка
Экзаменаторскій — экзамена́торський
Экзаменатор — экзамена́тор, іспитник
Экзаминаціонный — экзамена́ційний, іспито́вий
Экзаменованіє — экзаменува́ння
Экзаменовать — экзаменува́ти, пита́ти, іспі́тувати
Экзамень — екза́мен, іспит. — **Держать, сдать экзамень** — скла́дати, скла́сти,

зда́ти екза́мен, іспит
Экзарх — екза́рх, вла́дика, архиєре́й
Экзекуція — е́кзеку́ція, заку́ція
Экзекутор — е́кзеку́тор, е́кзеку́тник
Экземпляр — примі́рник
Экзерциція — екзерци́ція, е́кзеци́рка, (військова) — му́штра
Экипажный — пово́зовий, е́кипа́жовий
Экипаж — 1) е́кипа́ж, по́виз (р. пово́зу), (на ресорах) — ко́лібка; 2) е́кипа́ж (на судні)
Экій, экой — я́кий, он я́кий, ач-я́кий
Эклиптика — е́клі́птика
Экономить — о́щажати, прио́щажати, еко́номити
Экономически — о́щадно, еко́номі́чно
Экономическій — еко́номі́чний, о́щадний, ска́рбовий
Экономія — 1) еко́номія, ска́редність; 2) д. **Бережливость**

Економка — кліюшниця, шафарка
 Економный, но — ошадний, но
 Економъ — 1) економ, іконом, окоман;
 2) д. Бережливый
 Ексельбантъ — нарамѣнник
 Експедиція — 1) ви́права, експеди́ція;
 2) ви́діл
 Експериментъ — експеримѣнт, про́ба, до-
 с(ь)від
 Експертъ — знавѣць, тямѣць, експѣрт
 Експлоататоръ — ви́зискувач, експлоата́-
 тор, глита́й
 Експлоатація — ви́зиск, ви́зискування, экс-
 плоата́ція
 Експлоатировать — ви́зискувати (кого), экс-
 плоатува́ти. — Експлоатировать несчаст-
 тие — ли́хом торгува́ти
 Експонентъ (матем) — ви́кладник; (торг.) —
 експонѣнт
 Екстазь — не́стям, за́хват
 Екстирпаторъ — боро́на, дряпа́к, дряпа́ч
 Екстрактивный — ви́тяжний
 Екстрактъ — ви́тяжка, ви́варка, ви́кіп
 Екстраординарный — надзвичайний, ек-
 страордина́рний
 Экстренность — пи́льність, нага́льність
 Экстренный, но — пи́льний, спи́шний, на-
 га́льний
 Ексудатъ — ропа́
 Экъ — ач, ет!
 Еластичный — пружістий, еластичний
 Еластичность — пружістість, еластичність
 Елегантность — елега́нтність
 Елегантный — елега́нтський
 Елегический — елегі́йний
 Елегія — елегі́я
 Елексиръ — елексі́р
 Елексиръ жизненный — живі́ло, живолі́к
 Электризация — електризува́ння
 Электризовать — електризува́ти
 Электрический — електри́чний, громови́н-
 ний
 Электричество — електрика, електри́чність,
 громови́на
 Элементарный — початко́вий, еле́ментар-
 ний
 Элементъ — пе́рвісток, живло́, еле́мент,
 ча́стка
 Эмалевый — емальовий
 Эмалировать — полива́ти, наво́дити поли́-
 ву, емалюва́ти. — Эмалированный —
 поли́в'яний
 Эмаль — поли́ва, склі́дя
 Эмансипация — усамо́вільнення, емансипа́-
 ція
 Эмансипировать, ся — ви́зволяти, ви́зволи-
 ти, ся, усамо́вільнитися, емансипу-
 ва́ти
 Эмблема — озна́ка, ембле́ма
 Эмеритура — емериту́ра, вислужені́на, ви-
 служне
 Эмигрантъ — ви́ходець, емі́грант
 Эмигрировать — змандрува́ти, емі́грува́ти
 Эмиссаръ — висланѣць, післанѣць
 Эмфигема — яду́ха
 Энергический — енергі́чний, жва́вий, жив-
 кий, беркий, беручкий (до чого), за-
 взя́тий, шпаркий, палкий

Энергичность — енергі́чність
 Энергичный, но — енергі́чний, но
 Энергия — ене́ргія, жва́вість, завзя́ття
 Эпидемический — पो́шес(т)ний
 Эпидемия — по́шесть; пові́тря, по́мір, моро-
 ви́ця
 Эпидерма — ли́чко (шку́ри), наскі́рень
 Эпизоотия — па́дїж, па́дь, по́шесть, епізоо́-
 тія
 Эпизодический — епізо́дичний, уступо́вий
 Эпизодъ — епізо́д, усту́п
 Эпилепсический — падави́чний
 Эпилепсия — па́дуча, причи́нна, па́давиця,
 пада́чка
 Эпитафия — епіта́фія, на́пис на надгробку
 Эпитеть (грам.) — епіте́т, при́кладка
 Эпитимия — по́кута. — Нести э. — по́ку-
 тувати. — Отбыть э. — відпокутува́ти
 Эпический — епі́чний
 Эполеть — еполета
 Эпопея — епопе́я
 Эпоха — доба́, епо́ха
 Эра — е́ра, літочі́слення
 Эрцгерцогство — архикня́жество, архикня-
 зівство
 Эрцгерцог — архикня́зь
 Эрцгерцогиня — архикня́гіня
 Эскадра — еска́дра
 Эскадронный — ескадро́новий, шкадро́но-
 вий
 Эскадронъ — ескадро́н, шкадро́н
 Эскизь — ескі́з, шки́ц, на́рис
 Эспарцетъ, рос. *Onobrychis saliva* Lam. — ви́-
 ка, за́ячий горо́х, діво́йник сійний
 Эсауль — осау́л, осаву́ла
 Эссенция — есе́нція, цимис
 Эстампъ — рити́на
 Эстафета — штафе́та, штахве́т
 Эстафетный — штафѣ́тний, штахве́тний
 Эстетика — естѣ́тика
 Эстетикъ — естѣ́тик
 Эстетический — естетич́ний
 Эстоль — от сті́льки, он скі́льки
 Эстрагонъ, рос. *Artemisa dracunculus* L. —
 острого́н, тургу́н
 Этажерка — етажѣ́рка
 Этажь — по́верх, оса́да. — Въ два этажа —
 на два по́верхи, на дві оса́ді
 Этакой — та́кий, ота́кий, он-я́кий, ач-я́кий.
 — Этакой дуракъ — ото́ дуре́нь
 Этакъ — та́к, ота́к, та́кечки, та́кеньки, ота́-
 кечки
 Этапъ — ета́п, спочи́нок, цюпа́с. — По этапу
 — ета́пом, цюпа́сом
 Этика — е́тика
 Этикетничать — полі́тикува́тися
 Этикетъ — 1) церемо́нії, етикѣ́т; 2) налі́чко,
 ярлі́к
 Этимология — етимол(ь)о́гія
 Этимологический — етимол(ь)о́гічний
 Этнография — етногра́фія
 Этнографъ — етно́граф
 Этнографический — етнографі́чний
 Этоть, эта, это — цей, ця, це; сей, ся, се;
 оце́й, оця́, оце́
 Эхидна, *Echidna* — кро́лючка
 Эхо — луна́, гуна́, відля́ск, відля́сок, ві-
 ля́ски, глас. — Эхомъ отдаваться, от-

даться — лунати, гунати, залу-
нати
Эшафоть — коби́ла

Эшелонь — ешелон, шалон
Эфирный — етёрний, летечий
Эфирь — етёр

Ю.

Юбилей — юбілей, ювилей
Юбилейный — юбілейний, ювилейний
Юбиляр — юбіляр, юбілят, ювилят
Юбка, юбочка, юпка — спідниця, спідничка,
(не зшита) — плахта (що надягається
ззаду наперед), запаска, запасочка
(що запинається спереду)
Юбочный — спідничний
Юбчѣнка — спідничина, запасчина
Ювелирь — ювілер, юбілер
Юго-восточный — південно-східний
Юго-востокъ — південний схід,
Юго-западный — південно-західний
Юго-западъ — південний захід
Югъ — південь, низ
Юдоль — долина, поділ. — Ю. плачевная —
долина плачу, с(ь)вітове горе
Юдольный — подоловий
Юдофиль — жидофіл, жидолюб, юдофіл
Юдофильствовать — жидофільствувати
Юдофобъ — жидофоб, жидомор, юдофоб
Южа, рос. *Dactylis glomerata* L. — вівсюк,
мітлиця, перійка
Южный — південний, полуденний, полу-
дньовий, полудневий, низовий
Юла — дзига
Юлить — крутитися, вертїтися (перед ким),
підсипатися (до кого)
Юмористическій — гумористичний. — Ю.
разсказъ — гумореска
Юмористика — гумористика
Юмористъ — гумориста
Юморъ — гумор
Юнга — молодик (в науці на кораблі)
Юнецъ — молодичок, юначок, парубійка
Юность — молодість, молодощі
Юноша — молодик, юнак, парубок, парубійка
Юношески — молодечо, юнацьки

Юношескій — молодечий, юнацький, пару-
бочий
Юношество — 1) молодість, молодощі, мо-
лодечий вік, д. Юность; 2) молодь,
юнацтво, парубоцтво
Юношествовать — молодикувати
Юный — молодий
Юнѣть — молодіти
Юра — табун оселєдців
Юридическій — юридичний, правничий
Юрисдикція — присуд, юрисдикція
Юрисконсультъ — юрисконсульт
Юриспруденція — правознавство, юриспру-
денція
Юристъ — юриста, правник
Юрить — 1) поспішати, квапитися і д. Спѣ-
шить; 2) д. Торопить
Юркать, юркнуть — пуринати, пірнути,
гулькнути, шмигнути, югнути
Юркій — в'юнкий, порський
Юрово — табун тюленів
Юродивый — юродивий, навісний, навіже-
ний, блаженський
Юродливость — нерозумність
Юродливый — нерозумний
Юродство — юродство, нерозум
Юродствовать — юродствувати, дурника
строїти
Юродъ — блазень, дурник
Юрокъ — чурок, цурок і д. Вьюрокъ 1
Юрта — кошара, шатро, намет, ятка,
куринь, юрта
Юрь — белебень
Юстиція — правосуддя, юстиція
Ютится — тулитися, моститися
Ють — поміст (в кормі корабля)
Юфть, юхть — юхта
Юфтяный, юхтяный — юхтовий

Я.

Я, меня, мнѣ — я, менє, мені
Ябеда — 1) наклеп, набрєхи, ябеда; 2) при-
чіпка, напасть
Ябедникъ, ца — 1) сутяга, ябедник; 2) ше-
потинник, ца, набрєха
Ябедничать — клепати, набріхувати
Ябедничество — шепоти, шепотинничество
Яблоко — 1) яблуко, (овоч, *Pyrus malus* L.);
(різні сорти): буцівка, зимниця, кар-
мазінка, крїмка, олівка, опорти,
путівка, саблук, циганка, шклянка;
2) Я. любовное, *Soianum Lycopersi-*
cum L. — баклажани; 3) Я. Адамово
(анат.) — борлак, кадік
Яблонка — яблунька, ябліночка
Яблонный — яблуневий, яблунівий
Яблонька — яблунівка
Яблонь, яблонка, рос. *Pyrus malus* L. — яб-
луня, яблунька, яблінь, яблінка,
(дика) — кислиця, кисличка
Яблочник, ца — яблучник, ца

Яблочный — яблуневий
Явка — явка, об'явка; оказ (білету)
Явление — явище, з'явище; (театр) — ява,
поява, сцена; (рідке, дивне) — проява
Являть, явить, ся — являти, виявляти, об'-
являти, показувати, явити, вияви-
ти, оказати, показати, ся, (перед
суд, перед начальство) — ставитися,
стати, (до речі) — нагодитися, (не-
сподівано) — навинутися, нагоді-
тися
Явнобрачныя растенія — явнополі, явноквіт-
ні рослини, рослини
Явность — явність, виразність, видімість,
очевидність
Явный, но — явний, но, видімий, мо, оче-
відний, но, в'явкі
Яворина — яворина
Яворовый — яворівий
Яворъ, рос. *Platanus orientalis* — явір
Явственность — виразність, ясність

Явственный, но — ясний, но, віразний, но
Явствовать — виявлятися, показуватися
Ягнёнок — ягня, ягнятко, овча, (вигодова- не без матери) — плякунча
Ягниться, объягниться — котітися, окоті- тися, обкотітися
Ягнятник (пт.) — вірлос бородатий. *Gypae- tus barbatus Geoffr.*
Ягнячий — ягнячий
Ягода — ягода
Ягодица — 1) зад, гузно, д. Задница; 2) піп- тик, д. Сосокъ
Ягодка — ягідка
Ягодки, рос. *Daphae Mezereum L.* — вівче ліко, ягідкі
Ягодник — 1) варення, павідло (з ягід); 2) ягідник
Яда — д. Їда
Яденіе — їдіння, їдження
Ядерный — ядровий, кульовий
Ядовито — уразливо, заїло, злосліво, ущіпливо
Ядовитость — 1) отрутість, отруйність; 2) уразливість, заїлість, ущіпли- вість
Ядовитый — 1) отрутний, отруйний, трут- ний, труйний; 2) д. Язвительный
Ядрённость — ядреність
Ядрёный — с(ь)віжий, соковитий; здоро- вий, міцний, сильний, дужий, ядер- ний
Ядрёнть, ядрть — дужчати, сильнішати, міцнішати, ядерніти
Ядро, ядрышко — 1) зерно, зернина, зер- нятко, зеренце, кістка, кісточка; 2) ядро, куля гарматна; 3) ядро, яй- це, (частіше мн.) — яйця (у самців); 4) суть, суття, істота (змісту якого писання)
Ядь — отрута, їдь, трійло, трутізна
Язва — рана, болячка. — **Сибирская я.** — сибірка, телій; 2) пошесть, зараза, заразлива, чіпка хвороба
Язвенный — ранний
Язвина, язвинка — 1) уразка, віразка; 2) щербина, щербинка, зубецъ
Язвительный, но — уїдливий, во, ущі(й)пли- вий во, занозуватий, то, уразли- вий, во і д. Колкій
Язвитель, ца — ущі(й)пливий чоловік, ущі(й)плива жінка
Язвительность — ущі(й)пливість, злослі- вість, уразливість
Язвить, уязвить — 1) у(в)ражати, ранити, у(в)разити; 2) жалити (ущіпливи- ми словами), у(в)ражати, уразити, ушпигнути, ущіпнути
Языковѣдѣніе — мовознавство, языкознав- ство
Языкообразный — языкуватий
Язык — 1) язик, (бичачий) — лізень, (в загадках) — талалай; 2) мова, язик. — **Ломаный я.** — калічена мова. — **Вла- дѣть языкомъ** — орудувати мовою; 3) (у дзвона) — серце, біло, бовкало
Языческий — поганський, боввохвальський
Язычество — поганство, боввохвальство
Язычник, ца — поганин, ка, боввохвалець

Язычный — языковий, язичний
Язышникъ, рос. *Serratura tinctoria L.* — бу- дячок, страхополох, яловень
Яйцевидный — яйцеватий, яйчастий
Яйцеобразность — яйцеватість
Яйцо — яйце, (тупий кінець яйця) — гузка, (другий) — носик, (без шкарлупки) — віликов, (засижене) — насідок, (зі- псоване) — бовть, бовток, бовтун, бовтюк, запороток, (останнє най- менше) — знісок, знісочок, (що під- кладается) — покладок, (великоднє, крашене) — крашанка, (рописане) — пісанка
Яичко — яєчко, яйко
Яичникъ, *Ovarium* — яєчник
Яичница — яєшня, (на маслі) — смаженіця, смаженя
Яичный — яєчний
Якорный — якірний, котвичний
Якорь — якірь, (р. якоря), котва, котвиця, (маленький) — кішка, (дерев'яний, що затикають з берега) — рало, (при плотах) — косяк, (до його по- плавець) — сучка, (прив'язь) — під- сучча. — **Стать на якорь** — об'яко- ритися, кинути котву
Якшаться, съякшаться — водітися, знатися, лігатися, накладати (з ким), зі- знатися, злігатися, полігатися
Ялаппа, рос. *Mirabilis Jalappa* — царська борідка
Яликъ — човник
Яловець — д. Можжевельникъ
Яловая — ялова, ялівка
Яловица — ялівка
Яловый — яловий, неплідний
Яловѣть — яловіти
Яль, яликъ — човен, човник
Яма, ямка — яма, ямка, (в землі, куди зси- пають зерно) — горлаха, горлова, горлата, пашенна яма, (глибока) — глібқа, (під греблею) — прірва, (на дні річки) — вірло, (з грязюкою) — баюра, ковбань, ковбаня, калаба- ня, (глибока з водою) — бакай, (гно- ева) — гноєвня, гноївня, гноярка, (де беруть глину) — глінище, гра- са, (з вапном) — вапнярка, (під уликом) — підкіп, (вовча) — вовківня, (лисяча, вовча, медвежа) — скота, (скільки копнути лопатою) — скі- пецъ. — **Глазные ямы** — ямки
Ямистый — ямкуватий, ямуватий
Ямка — ямка, (в дитячих грах) — дучка, пічка
Ямный — ямовий
Ямщикъ — візник, фурман, поштарь
Ямщицкій, ямщицкій — фурманський, пош- тарський
Ямъ — станція
Январскій — січневий, січеньовий
Январь — січень
Янтарный — янтарний, бурштинівий
Янтарь, *Succinum* — янтар, бурштин
Яремный — ярмовий, яремний
Ярить, ся, разъярить, ся — ярити, ярувати, дражнити, розпалювати, ся, роз'яри- ти, ся, розпаліти, розлютувати, ся

Ярица — ярина
Яркій — яскравий, яркій, ясний
Яркожёлтый — ясножовтий, жовтогарячий
Яркозелёный — ярий, яснозелений
Яркокрасный — жаркій, ясночервоний
Яркость — яскравість, яркість
Ярлык — ярлик
Ярмарка — ярмарок
Ярмарочный — ярмарковий
Ярмо — 1) ярмо, (нижня частина) — підгірля, підгірля, підшийок, (верхня частина) — чашовина, чашина, (середня, що з'єднує їх) — снози, снізки, (палички, що затикаються з боків) — заніз, занози, (кілок, що ним припинають ярмо до вія) — притика, (ярмо для одного вола) — кульбака; 2) ярмо, неволя, кормига
Яровое — ярина
Яровой — яровий
Яролашь — 1) дурниця, нісенітниця; 2) дрібнота, дріб'язок, шушваль
Яростный, но — шалений, но, скажений, но, яросливий, во, лютий, то
Ярость — буїсть (р. буєсти), лютість, шал, сказ. — **Прійти въ ярость** — розлютуватися, посатанити
Ярусъ — 1) осада, поверх; 2) ряд, шар, поклад (землі)
Ярутка полевая, рос. Thlapsi arvense L. — вередник, чорне ребро, волоскі, дзвонець
Ярыга, ярыжникъ — п'яниця, п'янічка
Ярыжница — роспутьниця, непутяща, ледащія, повія, хльорка, шльондра
Ярый — відважний, завзятий. — **Ярый воскъ** — чистий віск. — **Ярыя пчелы** — молоді бджоли
Ярь — ярина, зелена фарба
Яряшина — смушок (ягнячий)
Ясакъ — 1) подать (шкурками, що збирають у кочовиків); 2) дзвін (котрим подають знак, коли треба починати або перестати дзвонити)
Ясельный — ясловий
Ясеновый, ясенный — ясеневий ясенівий
Ясенецъ, ясеница, рос. Dictamnus Fraxinella Pers. — ломиніс, бадьян
Ясенникъ — ліс ясеневий, ясенівий
Ясень, рос. Fraxinus excelsior — ясін (р. ясеня), ясеніна
Ясли, (здр.) яслицы, яслишки — ясла, (здр.) — яселка, (переносні) — кіш
Ясменникъ, ясминникъ, рос. Asperula Aparine Vieb. — ле(и)но́к, ле(и)пчійця, A. adorgata L. — маренка пахуча, пахучка
Ясенькій — ясненький
Яснѣхонькій — яснєсенький

Ясниться — яснити
Ясновидѣніе — ясновидження. ясновидність
Ясновидящій — ясновидючий, ясновидець
Ясность — ясність, виразність
Яснотка, рос. Lamium L. — глуха кропива, L. album L. — глуха біла кропива, L. rig-rigum L. — красна кропива, шандра
Ясный, но — 1) ясний, відний, но, білий, (про погоду) — гідяний, годиняний, но; 2) ясний, розбірний, зрозумілий, виразний
Яснѣть, прояснѣть — яснити, вияснитися, в'яснитися, (про погоду) — розгодинюватися, розгодинитися
Яснѣться — яснити, с(ь)вітїтися, блищати
Яства — їство, їжа, харч, страва, потрави
Ястребинка, рос. Hieracium Pilusella L. — нечуй-вітер
Ястребиный — яструбовий, шуліковий, шуляковий
Ястребъ, пт. Accipiter — яструб, шуліка, шуляк
Ясырь — ясирь, полон, неволя
Ятровъ — ятрівка
Ятрышникъ, рос. Orchis latifolia — любка, любжа, зозулині рушничкі, O. militaris — любка, любки, зозулька, зозулині слюзки. O. Morio L. — любка, зозульки, любі мені не покинь
Ять — назва літери — Ъ, ять
Яхонтъ — яхонт. — **Я. вишнёвый, ометистъ** — ометист. — **Я. голубой, синій, сапфиръ** — шафір. — **Я. желтый, гяцинтъ** — якінт. — **Я. червчатый, я. красный, Gemma rubinus** — рубін
Яхташь — торба мисливська
Ячея, ячейка — чарунка, комірка, (в сільниках) — чашечка, (де виводиться матка) — маточник
Ячменный, ячный — ячмінний
Ячень — 1) рос. Hordeum — ячмінь; 2) (мед.) — ячмінь
Яшма, Jaspis — яспіс, лисковець (р. лисківця)
Яшмовый — яспісовий
Ящерица, Lacerta — ящірка, ящурка
Ящеричный — ящі(у)рковий
Ящеръ (зоол.) — ящур, лусковець. Manis
Ящикъ — ящик, скринька; (в столі) — столівка, шухляда, шухлядка, (в скрині) — прискринок, (в млині) — кіш, (у возі ззаду за сидінням) — кельня. — **Денежный я.** — скринька на гріші, з грішми. — **Картонный я.** — шабатурка
Ящичный — скриньковий, шухлядний
Ящуръ, Mus avellanarius — мійша лісова або садова

Ө.

Өеократія — теократія
Өеологъ — богослов, теол(ь)ог
Өиміамный — кадильний

Өиміамъ — кадїло
Өиміамникъ — кадильниця

С. Іваницький, Ф. Шумлянський

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

Художня редакція *Володимира Лопарєва*

Дизайн обкладинки *Володимира Лопарєва, Володимира Романенка*

Редагування та коректура *Світлани Нілової*

Комп'ютерний макет *Володимира Романенка*

Підписано до друку 27.02.2006. Формат 70×100/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офс. Обл.-вид. арк. 43,5. Умов. друк. арк. 42,57. Наклад 10000 (у т. ч. 9000 — за держ. зам.). Зам. № 5- 228.

Віддруковано з фотоформ ТОВ «Видавництво “Обереги”». 01033, м. Київ—33, вул. Саксаганського, 40/85а. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру: Серія ДК № 541 від 25.07.2001 р.

ЗАТ «Книга», 04053, м. Київ—53, вул. Артема, 25. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру виготівників: Серія ДК № 2325 від 25.10.2005 р.

Іваницький С.

I-19 Російсько-український словник / С. Іваницький і Ф. Шумлянський. — К.: Обереги, 2006. — 528 с. — (Сер. «Abecedarium»).

ISBN 966-513-096-X

Внаслідок науково-дослідницької роботи в основу словника покладено в значно зміненій формі матеріал, який міститься у «Словарі російсько-українському» М. Уманця й А. Спілки, доповнений найціннішими й необхіднішими додатками з «Русско-малоросского словаря» Є. Тимченка та «Словаря української мови» Б. Грінченка, а також з деяких термінологічних збірників і з власного запасу упорядників.

«Російсько-український словник» Сергія Іваницького і Федора Шумлянського видано в 1918 р., у час боротьби за Українську державу, в якій, згідно з європейською традицією державотворення, мова титульної нації мала стати головним чинником національної консолідації... На жаль, і тепер завдання дерусифікації й розширення сфер використання української мови є таким же актуальним, як і на початку ХХ століття.

Для нотаток

ОБЕРІГН